

Kitapm ken Raa dooko
kiji ute jeege

New Testament in Kenga

Kitapm kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94

Contents

Matiye	1
Mark	57
Luk	91
Jan	149
Naabm jee kaan naabm Isage	191
Romege	247
1 Korint	272
2 Korint	296
Galat	312
Epez	321
Pilip	329
Kolos	336
Tesalonikη deete	342
Tesalonikη γεν k-dige	348
Timote ken deete	351
Timote γεν k-dige	359
Tit	364
Pilemon	367
Ebrege	369
Jak	388
Pier deete	395
Pier γεν k-dige	402
Jan deete	407
Jan γεν k-dige	413
Jan γεν k-motoge	415
Jud	417
Apokalips	419

Labar Jigan ɣen Isa al-Masi ɣen Matiye

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣen dooy Labar Jigan ɣen Isa al-Masi ɣen Matiye

Taar jiga ɣen Isa al-Masi kɛn Matiye raanɔ se, naan raan jee al-Masige tun Yaudge. Naade Yaudge se ɔ jeel ɔk mɛtn Kitapm kɛn Raa dɔko ute jeege do dɔkiɔ se. Matiye taad jeege tu ɔ Isa se, naan ɔ debm kɛn utu 'tɛdn kaasn nakgen kɛn Kitapm Raa dɔko ute jeege do dɔkiɔ taadn se. Taa naan se ɔ maakɔ taariɔ kɛn naan raan se, daayum naan lee tuun tɔl taar Kitapm Raa dɔko ute jeege do dɔkiɔ se maak ki. Kaad kɛn Matiye raanɔ Labar Jigan ɣen Isan ese se, jee al-Masigen Yaudge se, k'tuurde tuur naatn maakɔ ɔeege tun Yaudge lee tusn maak ki ɣen keem Raa. Naade se lee tusu ɔ jee kɛn Yaudge ey se kic ɔ naade took ɔkde ute naade. Ʉen Matiye ki num, Isa ɔ mɛl kɛn lee dooy jeege ute tɔɔgiɔ do nakge tun kɛn Raa jen ro ki. Isa se taadden doobm kiji kɛn naade an jeel kɔkɔ ko taargen maakɔ Kitap kɛn Raa dɔko ute jeege do dɔkiɔ se. Isa se naan ɔ al-Masi kɛn Yaudge iɔg aak kaak kaamin se. Kɛn naan jaay taadden taa maakɔ Gaar Raa se, naan deekden ɔ: Raa se naan ɔ gaarge ɔ naan baagga kɔsn gaara do jeege tun do naan ki ara. Maakɔ kitapiɔ ki se Matiye taad mɛtn taar Isan dooy jeege ute taargen jɛrl jɛrl gɔtɔ kaam mii aan gɔɔ kɛn naan dooy jeege do kɔs ki se (koɔ 5-7).

*Metjil Isa *al-Masi (Lk 3.23-38)*

- ¹ Kɛse ɔ metjil Isa al-Masige. Naan *goon Daud ɔ goon *Abraam.
- ² Abraam ooj Isak, Isak ooj *Yakub ɔ Yakub ooj Juda ute ɣenaangen gaabge*.
- ³ Juda ɔ ooj Pɛrez ute Zɛra† ɔ gaangen se Tamar ɔ koɔde. Pɛrez ooj Esrom. Esrom ooj Aram.
- ⁴ Aram ooj Aminadab. Aminadab ooj Naason. Naason ooj Salmon.
- ⁵ Salmon ooj Booz ɔ ko Booz se roɔ Raab. Booz se ɔ ooj Obed ɔ ko Obed se roɔ Rut.
- ⁶ Obed ooj Jɛsɛ. Jɛsɛ se ɔ ooj Gaar *Daud. Daud se ɔ ooj Salomon do mɛnd Uri ki.
- ⁷ Salomon ooj Roboam. Roboam ooj Abiya. Abiya ooj Asa.
- ⁸ Asa ooj Yozapat. Yozapat ooj Yɔram. Yɔram ooj Ozias.
- ⁹ Ozias ooj Yɔtam. Yɔtam ooj Akaz. Akaz ooj Ezeɔias.
- ¹⁰ Ezeɔias ooj Manase. Manase ooj Amon. Amon ooj Jɔsias.
- ¹¹ Jɔsias ooj Yekonia ute ɣenaangen gaabge ɔ kaad kɛn se ɔ gaan *Israɛlge k'tɔs k'ɔaandɛ ɔulu taa naan Babilon ki‡.
- ¹² Kɛn naade ɔaa aan Babilon ki se jaay ɔ, Yekonia ooj Salatiel ɔ Salatiel ooj Zorobabel.
- ¹³ Zorobabel ooj Abiud. Abiud ooj Eliakim. Eliakim ooj Azor.
- ¹⁴ Azor ooj Sadok. Sadok ooj Akim. Akim ooj Eliud.
- ¹⁵ Eliud ooj Eliɛzɛr. Eliɛzɛr ooj Matan. Matan ooj Yakub.
- ¹⁶ Yakub ooj Yusup. Yusup se ɔ gaabm Mari ɔ Mari se ɔ ooj Isan kɛn k'danɔ al-Masi se.

* 1:2 Ʉenaangen gaabgen se ɔ kɛn ɔaado tɛd taa ɔee gaan *Israɛlgen sik-kaar-dio. † 1:3 Naade se rɔngɔge. ‡ 1:11 Aak 2Gar 24.12-16.

¹⁷ Mætjildegen iin do Abraam ki bini aan do Daud ki se, aas metjili sik-kaar-səə. Ken iin do Daud ki bini k'təs k'baanden ɓulu taa naan Babilon ki se, aas metjili sik-kaar-səə. Ken naade ɓaan Babilon ki jaay bini aan do al-Masi ki se, kic ɓo aas metjili sik-kaar-səə.

*Koojn Isa *al-Masi
(Lk 2.1-21)*

¹⁸ Te doobm gay jaay j'oojn Isa al-Masi: kon Mari se mɛnd kɛsn Yusup, num ken naan ɓaa te ron ki ey sum ɓo, Mari tɛd mɛndkaama ute tɔɔŋj *Nirl Salal.

¹⁹ Gaabm kɛsin Yusup se, debm ken lee tɛd nakge te doobiŋa əɔ je an kɔɔdn metin naan jeege tu eyo. Taa naan se ɓo naan je an rɛsɛ taa nam 'booy taarde eyo.

²⁰ Kaad ken naan utu inŋ saap saap do taar ken se, gan *kɔdn Mɛljege Raa maakŋ nin ki se teec naanin ki taadin əɔ: «Yusup, naai se metjil *Daud, ɔnte ɓeere Mari se ɔkin 'tɛdn mɛndi, taa Mari se aam te Nirl Salal.

²¹ Naan se utu 'koojn goon gaaba əɔ goon se naai an dan Isaŋ, taa naan ɓo debm utu kɔɔdn do jeenge maakŋ *kusiŋ ki.»

²² Nakgen paacŋ tɛd se, taa taar Mɛljege Raa taado do dɔkin ute taar debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se aanga doobiŋ ki ken əɔ:

²³ *'Booyki! Goon mɛnd ken gaaba ɓaa te ron ki eyo, utu 'tɛdn mɛndkaama əɔ koojn goono əɔ goon se jeege an dan Emanuel.** Ro Emanuel se je deekŋ əɔ: *Raa ute naajege.

²⁴ Ken Yusup jaay iin maakŋ bin ki se, naan took taar kɔdn Mɛljege Raa taadinə se. Gɔtn se, Mari se naan ɔkin tɛdn mɛndinə.

²⁵ Num gan naan baate ɓaa ron ki bini Mari oojn maak ki. Ɔɔ goon j'oojin se, Yusup andin ron Isa.

2

Jee jeel k-dijge ɓaado kaakŋ Isa

¹ Isa se j'oojin maakŋ gɛgɛr ken Betleem ken taa naan Jude ki, do Gaar *Eɾɔd ki. Ken Isa jaay j'oojin se, jee jeel k-dijge iinə kaam kaada tookŋo əɔ ɓaa aan maakŋ gɛgɛr ken Jeruzalem ki.

² Ken naade jaay aan se, naade tɔnd metn jeege əɔ: «Goon k'j'oojin jaay ute kɔsn gaar Yaudge se tap ɓo, gayo? Taa naaje se j'aako k-dijin kaam kaada tookŋo əɔ naaje k'baado kɛrgŋ naanin ki.»

³ Ken Eɾɔd jaay booy taar se, nirlin teece taa gaarinə; bin se ɔl jee Jeruzalem ki paac se ɓeere ɔkde.

⁴ Gɔtn se Gaar Eɾɔd dan tus magal *jee tɛdn sɛrke Raage tu paac əɔ ute jee jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raa paac ken maakŋ jeenge tu əɔ naan tɔnd metde əɔ: «*Al-Masi do dɔkin Raa taad taa koojin se tap ɓo, j'an koojn gayo?»

⁵ Gɔtn se, naade tɛrlin əɔ: «Naan se j'an koojn maakŋ gɛgɛr ken Betleem ken taa naan Jude ki, aan gɔɔ ken do dɔkin debm taad taar teeco taar Raa ki raaninə əɔ:

⁶ *Gɛgɛr ken Betleem ken taa naan Jude ki se, naai kic lɛ maakŋ gɛgɛrge tun magal magal ken taa naan Jude ki. Taa maakŋ naan ki se ɓo utu ade teecn magal ken utu 'tɔdn *Israel jeemge aan gɔɔ debm gaama se*.»*

⁷ Gɔtn jaay Eɾɔd dan jee jeel k-dijge kalde ki se, nam kic ɓo jeel eyo. Ken naade aan ɔjin se, naan tɔnd metde əɔ: «Ken tap ki se, k-dijn se tap ɓo naase aakin ki nun ki?»

⁸ Ɔɔ naan deekden əɔ: «'Baaki Betleem ki je ɔnumkiro gɔtn goono se tak. Ken jaay ɔnin ki roga num, 'tɛrl 'baakiro 'taadumki gɔtinə taa maam kic ɓo m'ɓaa kɛrgŋ naanin ki.»

⁹ Ken naade jaay booy taar gaarge aas sum se, gōtn se naade iin̄ baa, ð kēn naade baa baa se, k-dijn̄ kēn naade aakiño kaam gōtn kaada tookño se, tēr teec naande ki daala. K-dijn̄ se tōdde bini baa daar do bee kēn goon maak ki se.

¹⁰ Ken naade aak k-dijn̄ se maake raap sakan̄.

¹¹ Ken naade aan se, end maakñ bee ki ð ðñ goono ute kon̄ Mari. Naade erg naan goon ki ð tōmin̄ jaay bo naade tōd taa bōndege ð edin̄ nakgen bee bee: daab, nakñ ooto, ute uubm ootn k'dan̄in̄ mir se†.

¹² Ken naade iin̄ ðñ Mari sum se, *Raa ðjde maakñ nide ki ð j'ōnten tēr kaal gōtn Gaar Erōd ki. Taa naan̄ se bo naade uun doobm kuuy ð tēr baa taa naande ki.

Yusup ute mendin̄ Mari ð goonde aan̄ baa Masar ki

¹³ Ken jee jeel k-dijge jaay iin̄ baa sum se, kōdn̄ Meljege Raa kalan̄ baado taad Yusup ki maakñ nin̄ ki ð: «lin̄ ute mendi ð uun goono aan̄ 'baaki taa naan̄ Masar ki. In̄g gōtn naane bini maam m'ai taad jaay bo sōm naai ade tērle. Bere, Gaar *Erōd se je je goono taa an̄ tōl.»

¹⁴ Maakñ nōr ki se sum bo, Yusup iin̄ ute mendina uun goono ð aan̄ baa taa naan̄ Masar ki.

¹⁵ Naan̄ ting gōtn naane bini Gaar Erōd ooyo. Nakñ se aan̄ doobin̄ ki aan̄ gō kēn Meljege Raa taado ute taar debm taad taar teeco taar Raa ki do dōkin̄ ð: *Maam m'dan̄ m'ōdo goonum gaaba naatn̄ taa naan̄ Masar ki.*‡

**Erōd tōl gaan seengen maakñ naan̄ kēn Betleem ki*

¹⁶ Kaad kēn se Erōd utu zere; ð naan̄ kēn se naan̄ baado jeel okga metina kēn jee jeel k-dijge derlin̄ derl se, gōtn se naan̄ maakin̄ taarin̄ makōn̄. Naan̄ und kulu ð num gaangen gaabgen ōndo do baar di ki jaay bōyō bōyō paacñ kēn maakñ gegēr kēn Betleem ki ute maakñ naangen ces ki ces ki se, k'tōlde paac. Taa baar di ese se tum te kaadn̄ kēn jee jeel k-dijge taad Erōd ki gen̄ k-dijn̄ naade aakiño.

¹⁷ Bin̄ bo, nakñ se aanga doobin̄ ki aan̄ gō kēn debm taad taar teeco taar Raa ki, ron̄ Jeremi, taaddeno do dōkin̄ ð:

¹⁸ *K'booy nō eem maakñ naan̄ Rama ki*

jeege tōyō ð eem nō dena.

Kese Rasel bo eem taa gen̄inge,

naan̄ k'selin̄ kic bo daar eyo gen̄ tōyō,

taa gen̄inge utga.§

Yusup ute mendina ð goonde deet ðñ taa naan̄ Masar

¹⁹ Ken Gaar *Erōd jaay ooy sum se, kōdn̄ Meljege Raa taad Yusup ki maakñ nin̄ ki kaad kēn naan̄ utu taa naan̄ Masar ki.

²⁰ Naan̄ taadin̄ ð: «lin̄ ute mendi ð uun goono ok 'tēr 'baaki taa naan̄ *Israel ki taa jeegen kēn je tōl goono se, naade ooyga.»

²¹ ð Yusup iin̄ ute mendina, uun goono ð ok tēr taa naan̄ Israel ki.

²² Anum kēn naan̄ booy ð Arkelēos osga gaar gen̄ taa naan̄ Jude gō bubin̄ Erōd ki se, gōtn se Yusup beere okin̄ gen̄ tēr baa taa naan̄ Jude ki. ð Meljege Raa taadin̄ maakñ nin̄ ki ð ñ'iin̄ baa taa naan̄ Galile ki.

²³ Naan̄ iin̄ baa in̄g maakñ gegēr kēn k'dan̄in̄ Nazaret. Nakgen se aan̄ doobin̄ ki aan̄ gō kēn jee taad taar teeco taar Raa ki taado do dōkin̄ ð: *Naan̄ se j'an̄ dan̄in̄ kōd Nazaret.*

3

*Jan-Batist *batiz jeege*
(Mk 1.2-8; Lk 3.1-20)

† 2:11 Mir se kaagn̄ k'tēdn̄ uubm ooto ð ðññ j'ōt ro deb kēn ooyga kooyo taa ruum eyo. ‡ 2:15 Aak Oz 11.1. § 2:18 Aak Jer 31.15.

¹ Kɛn kaadɪn jaay aan sum se, Jan-Batist naar teec naan jeege tu ɔɔ baag taadn taar *Raa do kɔd-baar kɛn taa naan Jude ki. Naan taad jeege tu ɔɔ:

² «'Tɛrlki maakse taa *maakn Gaar Raa se ɔɔpga gɔɔrɔ!»

³ Taa Jan se ɔɔ, debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taado taarin do dɔkin kɛn ɔɔ:

K'booy mind deba taad makɔn do kɔd-baar ki ɔɔ:

*'Daapki doobm Meljege ɔɔ 'tɛdɪnsɪnki jiga 'toodn tal.**

⁴ Jan uuso kal k'daapɪn ute bɛɛkn ginji ɔɔ dɔɔk maakin te kɔl daara; nakn kɔsɪn iimi ute teeje.

⁵ Gɔtn se jeegeen iino maakn gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki ute kɛngen taa naan Jude ki paac ɔɔ ute kɛngen iino taa ool Jordan ki paac, naade baado gɔtn Jan ki.

⁶ Naade tɔɔd mɛtn *kusiɔdege naan jeege tu ɔɔ Jan-Batist batizde maakn ool magal kɛn k'danɪn Jordan se.

⁷ Kɛn Jan aak *Parizige ute *Sadusege dena baado ɔɔnɪn taa naan aden batiz se, naan deekden ɔɔ: «Aakumki tu wɔɔjgen ara! Nana jaay ɔɔ dejseno taa aki kaan kɔtn maak-taar Raa kɛn utu bɔɔy do jeege tu se?»

⁸ Naan ki se, 'tɛdki nakgen jiga kɛn 'taadn jeege tu ɔɔ naase se 'tɛrlkiga maakse,

⁹ ɔɔ ɔɔnte 'taadki ɔɔki: naaje se ɛ k'gaan *Abraamge. 'Booyki m'asen deeke, kogen ese se kɛn Raa je kic ɔɔ an dɛlin 'tɛdn gaange Abraam ki.

¹⁰ Bɛrɛ, alpasa se ɛ k'daaringa mɛtn ko kaag ki. Ko kaaggen paacn jaay ooj jig ey se, j'aden tɔgn tuun naatn ɔɔ j'aden tɔɔcn poodn.

¹¹ «Maam se, m'asen batizn ute maane ɔɔ kɛse je deekn ɔɔ naase 'tɛrlkiga kingse; num gan debm utu baado mɛtum ki se, naan magal ciruma. Maam se saa jɛn ki kic ɔɔ m'aas gen kɔɔɔn eyo. Debm ese se ɔɔ utu asen *batizn ute Nirl Salal ɔɔ ute poodo.

¹² Ute gɛrt magalin se naan utu tuuy teenina ɔɔ kɛn naan jaay tuuy aasga num, kaam teenin se naan utu an tɔsn kɔmb maakn giijin ki; num tɛsin se, naan utu an kɔmb maakn pood kɛn ooy eyo.»

*Isa *k'batizina*

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22; Jn 1.32-34)

¹³ Gɔtn se Isa iin taa naan Galile ki ɔɔ baado maakn ool magal gen Jordan ki, baado ɔɔ Jan taa an batizina.

¹⁴ Num Jan se baate tooko, deek Isa ki ɔɔ: «Maam se, naai ɔɔ am batiz ey ɔɔ, tɛr naai ɔɔ baado gɔtn maam ki la!»

¹⁵ Isa tɛrlɪn ɔɔ: «Bɔrse se naai 'tooko, taa naajege se j'aki tɛdn nakn kɛn Raa maakin jen ro ki ute doobina.» Gɔtn se Jan tooko.

¹⁶ Kɛn Isa k'batizin jaay ooko maakn maane ki sum se, naan kɛn se sum ɔɔ maakn raa ɔɔd wan ɔɔ naan aak *Nirl Raa bɔɔyo don ki tec aan gɔɔ dɛɛrɛ.

¹⁷ ɔɔ gɔtn se k'booy mind deba taad maakn raa ki ɔɔ: «Naan se Goon maak-jema. Maam ɔɔ m'bɛɛr m'ɔɔɔnɔ taa naan tɔɔlumi.»

4

**Bubm sitange naam Isa*

(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

¹ Gɔtn se *Nirl Raa tɔɔd baan ute Isa do kɔd-baar ki, taa Bubm sitange an baa naama.

² Maakn ɔɔige tun si-sɔɔ se, nɔɔrɔ katara se Isa ɔɔ te dɪm eyo ɔɔ kɛn ɔɔ si-sɔɔ jaay aas se, naan ɔɔ tɔɔlina.

³ Bubm sitange, naan debm naam jeege se, baado ɔɔ Isa deekin ɔɔ: «Kɛn naai 'Goon *Raa deer num, 'taad koge tun se ai dɛl nakn kɔɔ.»

* 3:3 Aak Eza 40.3.

⁴ Isa terlin̄ ɔɔ: «Taar se k'raan̄inga raan̄ do dɔkin̄ ken̄ ɔɔ: *Ken̄ tɛd̄ debkilimī in̄g se kɔsɔ kalin̄ ki sum̄ eyo, num̄ ute taargen̄ paac̄n̄ ken̄ teeco taar Raa ki.**»

⁵ Ter Bubm sitange ɔaan̄ ute Isa maak̄n̄ gɛgɛr ken̄ *salal Jeruzalem̄ ki, ɔaa uun̄ ɔlin̄ do *Bee Raa ki raan̄ lɛn̄ lɛn̄,

⁶ ɔɔ deekin̄ ɔɔ: «Ken̄ naai 'Goon Raa deer num̄, do ɔee ki ara se, iin̄ aal naan̄ ki. Taa taara se k'raan̄inga raan̄ do dɔkin̄ ken̄ ɔɔ:

Raa 'kund̄ 'kulū kɔd̄in̄ge tu ɔɔ naadē ai caapm̄ kɔk̄n̄ jidege tu, taa jɛige se 'kɔn̄ rɔɔk̄n̄ ro ko ken̄ gam̄ eyo.†»

⁷ Isa terlin̄ ɔɔ: «Taar se kic k'raan̄inga raan̄ do dɔkin̄ ken̄ ɔɔ: *Bɛrɛ, naai se 'kɔn̄ 'naam̄ Mɛli Raa eyo.*»

⁸ Ter Bubm sitange tɔɔd̄ ɔaansin̄ do ko ken̄ jɛrlɛ ɔɔ taadin̄ taa naan̄ gaaringen̄ do naan̄ ki paac̄ ute nak̄n̄ kaak̄n̄ bɛɛdege.

⁹ Gɔtn̄ se naan̄ deekin̄ ɔɔ: «Ken̄ naai jaay 'ɔaadɔ ɛrgga naanum̄ ki ɔɔ 'daanum̄ga num̄, nakgen̄ se paac̄ maam̄ m'aisin̄ kɛɔa.»

¹⁰ Anum̄ Isa terlin̄ ɔɔ: «Iik naatn̄ cɛɛm̄ ki Bubm sitange! Taa taar se k'raan̄inga raan̄ do dɔkin̄ ken̄ ɔɔ: *Mɛli Raa kalan̄ tak se ɔo naai 'kɛrḡn̄ naan̄in̄ ki ɔɔ an̄ 'tɛdn̄ naabin̄a.‡*»

¹¹ Gɔtn̄ se Bubm sitange iin̄ ɔn̄in̄a ɔɔ *kɔdn̄ Raage ɔaadɔ aakin̄ don̄ ki.

*Isa baaḡ tɛdn̄ naabin̄ taa naan̄ Galile ki
(Mk 1.16-20; Lk 4.14-15; Jn 1.35-43)*

¹² Jan-Batist se k'j'ɔkinga dan̄gay ki ɔɔ ken̄ Isa jaay booy ɔɔ Jan j'ɔkinga dan̄gay ki se, naan̄ iin̄ terl̄ ɔaa taa naan̄ Galile ki.

¹³ Ken̄ naan̄ aan̄ sum̄ se, ɔn̄ gɛgɛrin̄ Nazaret ɔɔ ɔaa tin̄g maak̄n̄ gɛgɛr ken̄ Kaparnayum̄ ki ken̄ taa baar̄ ki, taa naan̄ Zabulon̄ ki ute gen̄ Neptali ki.

¹⁴ Taa naan̄ se ɔo nak̄n̄ ken̄ debm̄ taad̄ taar teeco taar Raa ki ron̄ Ezayi taad̄no do dɔkin̄ se, aanga doobin̄ ki ken̄ ɔɔ:

Naase jee taa naan̄ Zabulon̄ ki ute jee taa naan̄ Neptali ki ken̄ sak̄ kaam̄ aak̄ baar̄, naase ɔo jee ken̄ in̄gki jɛn̄ ool Jordan̄ kaam̄ naane ken̄ taa naan̄ Galile ken̄ jeen̄ge Yaudge ey se;

*Naase jeegen̄ ken̄ in̄gki maak̄n̄ gɔt ken̄ ɔɔdɔ utū aki kaak̄n̄ gɔtɔ asen̄ wɔɔr̄ kɛlɛn̄!
Naasen̄ ken̄ in̄gki taa naan̄ ken̄ ɔɔdɔ aan̄ gɔɔ jee ooyga kooy se,
gɔtn̄ wɔɔr̄; bɛrɛ, aanga.§*

¹⁷ Kaad̄ ken̄ se sum̄ ɔo Isa baaḡ taad̄n̄ taar Raa jeege tu ɔɔ: «'Terl̄ki maakse taa *maak̄n̄ Gaar Raa se ɔɔpga gɔɔrɔ!»

Jee ɔɔ deet̄ deetn̄ ken̄ iin̄ ɔk̄ mɛtn̄ Isa

¹⁸ Isa jaay aan̄ taa naan̄ Galile ki se, naan̄ ɔaa lee taa baar̄ ki ɔɔ gɔtn̄ se naan̄ aak̄ gɛnaage dio: deb̄ kalan̄ ron̄ Simon̄ ken̄ k'dan̄in̄ ute ro Pier̄ kici ɔɔ gɛnaan̄ se ron̄ Andre, tund̄ tund̄ gɛnd̄de maan̄. Naadē se jee tooc̄n̄ ken̄jge.

¹⁹ Naan̄ deekden̄ ɔɔ: «'Baadɔ daanum̄ki! Bɔrse maam̄ m'asen̄ tɛdn̄ naase jee ɔaa 'je jikilim̄ge ade ɔaa doobm̄ Raa ki.»

²⁰ Naadē naar̄ ɔn̄ gɛnd̄dege ɔɔ daan̄in̄a.

²¹ Utū iik naan̄ ki cɔkɔ se, naan̄ aak̄ gɛnaage di kuuy, Jak te gɛnaan̄ Jan, gaan̄ Zebedege, naadē ute bubdē se in̄g kinḡ maak̄n̄ markabdē ki daap̄ daap̄ gɛnd̄dege ɔɔ gɔtn̄ se Isa dan̄de.

²² Naadē naar̄ iin̄ ɔn̄ bubdē te markabdē ɔɔ naadē daan̄ Isa.

Isa dooy jeege ɔɔ ɛd̄ lapia jee kɔɔn̄ge tu

²³ Ter Isa lee dɔɔd̄ taa naan̄ Galile se paac̄ dooy jeege maak̄n̄ *ɔeedege tun̄ Yaudge lee tusn̄ maak̄ ki gen̄ keem̄ Raa. Naan̄ taadden̄ Labar Jiga gen̄ *maak̄n̄ Gaar Raa ɔɔ jeegen̄ ɔk̄ kɔɔn̄ge paac̄ ute jeegen̄ ken̄ kɔɔn̄ge tujdenga tuj̄u maakdē ki se, naan̄ ɛdden̄ lapia.

* 4:4 Aak Dt 8.3. † 4:6 Aak KKR 91.11-12. ‡ 4:10 Aak Dt 6.13-14. § 4:16 Aak Eza 8.23-9.1.

²⁴ Gətn se *nookiŋ eem dɔɔf taa naan Siri se paac. Ɔɔ jeege ɓaano ute jee kɔɔŋge paac kɛn dɔɔl kɔɔŋdege kaam kalan eyo ɔɔ lee dabarde aan gɔɔ: jee ɔk kɔɔŋ sitange, jee ɔk kɔɔŋ puputu ɔɔ jee k'runɣuyge, paac se, naan edden lapia.

²⁵ Jeege dɔɔlɔ dɛna ɔk mɛtn Isa: naade se iino taa naan Galile ki, jeegeen iino taa naan kɛn k'danin te ro Gegergen Sik, kengen iino maakŋ geger kɛn Jeruzalem ki ute kengen taa naan Jude ki ɔɔ jeegeen iino jɛŋ ool Jordan kɛn kaam kaada tookŋo.

Isa dooy jeege do kɔs ki

5

Jee maakde-raap naan Raa ki (Lk 6.20-26)

¹ Kɛn Isa aak dɔɔl jeegeen dɛn ese se jaay ɓaado cɛɛŋ ki se, naan ookŋ inɣ do kɔs ki ɔɔ jeegeen mɛtin ki ɓaado ɔŋina.

² Gətn se Isa uun taara ɔɔ baagden dooyo deekden ɔɔ:

³ «Maak-raapo jeege tun jeel rode ki naade se jee daayge naan *Raa ki, taa *maakŋ Gaar Raa se naade ki!

⁴ Maak-raapo jeege tun inɣ eem keeme, taa Raa utu aden selɛ.

⁵ Maak-raapo jeege tun dalul, taa do naanja se Raa utu adesiŋ kedn naade ki.

⁶ Maak-raapo jeege tun kɛn je nakŋ kɛn tɔɔl Raa ki ute maakde paac taa nakŋ naade je se, Raa utu adesiŋ kedn ute maraadiŋa.

⁷ Maak-raapo jeege tun kɛn ɛej do jeege tu, taa naade kic Raa utu aden keejŋ dode ki.

⁸ Maak-raapo jeege tun maakde *salal taa naade utu kaakŋ Raa.

⁹ Maak-raapo jeege tun je ano ɓaa ute tɔɔse, taa naade se Raa utu aden dan ɔɔ: gɛninge.

¹⁰ Maak-raapo jeege tun k'dabarde taa nakŋ kɛn naade lee ted jaay tɔɔl Raa ki, taa maakŋ Gaar Raa se naade ki.

¹¹ Maak 'raapo naase kɛn jeege jaay naajse, dabarse ɔɔ tɔlsen taar jig eyo ute taargen mɛt ki eyo dose ki, taa naase 'tedkiga jee maamge.

¹² Ɔŋki maakse 'raapm dɛn aak eyo, taa maakŋ raa ki se, Raa utu asen kɔŋŋ bedse dɛn aak eyo. Bin ɓo jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋ ɓaado naanse ki se kic, k'dabardeno bin kici.»

Naase ɓo kaata ɔɔ gətn wɔɔr gɛn do naanja

¹³ «Naase se ɓo aan gɔɔ kaatn gɛn do naanja. Num kɛn kaata jaay kingiŋ nijim se gɔtɔga num, j'an tedn j'ɔɔ di jaay 'tedn nijim gətin ki se? Kɛn nijimiŋ se jaay gɔtɔga num, naan se tedga nakŋ cɛɛ, j'an ɓaa si naata ɔɔ jeege lee do ki.

¹⁴ «Naase se ɓo gətn wɔɔr gɛn *dunia. Geger kɛn jaay j'ondiŋ do kɔs ki raan se, j'aakiŋ tal.

¹⁵ Kɛn j'ɔɔc lɔɔmpɔ se taa j'an deebm dugul don ki eyo, num j'an kuun kɔl ro kaag ki raan taa wɔɔr gɔtɔ jeege tun maakŋ ɓee ki se paac.

¹⁶ Bin num ɔŋki gətn wɔɔrse se wɔɔr naan jeege tu paac, taa naan se ɓo jeege kaakŋ naabsen jigan kɛn 'lee tedki se, naade *nookŋ Bubsen maakŋ raa ki.»

*Isa dooy jeege do *Ko Taar kɛn Raa ɛdo *Musa ki (Lk 16.17, 12.58,59, 16.18)*

¹⁷ «Maakŋ Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki raanjo ɔɔ dooyno jeege do dɔkiŋ se, ɔŋten 'saapki ɔki maam m'ɓaado se taa Ko Taar se tedn gɔtɔ, naɓo maam m'ɓaado se taa m'an tedn 'kaasn doobiŋ ki.

¹⁸ 'Booyki bɛɛ m'asen taada: kaad kɛn maakŋ raa ute do naanja utu deel te ey ɓort se, taar k'raaniŋ do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki jaay naase inɣki do ki se, maakŋ taar ki se dimiŋ cɔkɔ kic ɓo, 'kɔŋ 'kut eyo bini, nakgen se paac kaan doobiŋ ki.

¹⁹Taa naan se 60, maakɲ Ko Taarge tun ken Raa εdo Musa ki taad ɔɔ gen tɛda jaay debm baate tɛdn ken kalan ɔkɔ aan gɔɔ di kic 60 ɔɔ dooy jeege 'tɛdn aan gɔɔ ken naan tɛd se, debm bin se, 'kɔɔpm debm baata *maakɲ Gaar Raa ki. Num debm took do taarge tun se, tɛdn paac te doobiɲa ɔɔ dooy jeege 'tɛdn aan gɔɔ naan se, debm bin se utu 'tɛdn magala maakɲ Gaar Raa ki.

²⁰'Booyki m'asen taada: ken nakɲ naase 'tɛdki jaay tɔɔl te Raa ki cir te gen jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage ute *Parizige ey se, naase aki kɔɲ kend maakɲ Gaar Raa ki eyo.»

Isa dooy jeege do taar maak-taar ki

²¹«Naase 'booykiroga taar ken k'taado bubsege tu do dɔkin ken ɔɔ: *ɔnte tɔɔl nam murs*, ɔɔ *debm jaay tɔɔlga nam murs se j'an kɔkɲ kɔlin gɔtn kɔjn bɔɔr ki.*»

²²Num maam se, m'deeksen m'ɔɔ: debm ken jaay tɛd taamooyo ro genaɲ ki se j'utu j'an kɔjn bɔɔrɔ don ki. ɔɔ debm jaay naaj genaɲ ɔɔ: «Naai se 'dala» debm bin se, bɛɛki num, j'an kɔl naan Yaudge tun *jee kaakɲ mɛtn taarge se. ɔɔ tɛr debm jaay naaj genaɲ ɔɔ: «Naai se debm dɛrlɛ» debm bin se, bɛɛki num, j'an kɔkɲ kɔl poodn, gɔtn dubar ken gen daayum.

²³«Ken naai jaay '6aa 6aa kɛdn *serki gɔtn ken k'jiin gen lee tɛdn serke Raa ki se ɔɔ gɔtn ese se naai 'saap jaay ɔk taara ute genaai num,

²⁴ɔɲ serki naai '6aan 6aa kɛda se ram ɔɔ ɔk tɛrl 6aa ɔk taasa te genaai jaay 60 '6aado kɛdn serki se Raa ki.

²⁵«Ken naai jaay ɔk taar dim te debm taamooyi se, ken utu '6aaki 6aa doob ki sum 60, 'naar 'daapiɲki taarse se ute naapa; ey num, bɛɛɛ, debm taamooyi se ai 6aa kɔli gɔtn debm kɔjn bɔɔr ki ɔɔ debm kɔjn bɔɔrɔ se ɛ ai kɔkɲ kɛdi ji magal asgarge tu ɔɔ naan ai kɔli dangay ki.

²⁶'Booy bɛɛ m'ai taada: nakɲ doi ki paac se, bini kɔbɔrɔ kic 60 ɔg nanɲ te ey se, naai 'kɔɲ teecn maakɲ dangay ki eyo.»

Isa taad te jee ken lee ɛɛs mɛnd jeege

²⁷«Naase 'booykiga ken *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki taad ɔɔ: *ɔnte 'kɛɛsn mɛnd nam*, ɔnte *'kɛɛsn gaaba nam.*†

²⁸Num gan maam se m'deeksen m'ɔɔ: debm ken jaay aak mɛnd nam ɔɔ dɔɲɲ te maakin se, debm bin se aan gɔɔ toodnsinga.

²⁹Num ken 'kaami do ji daama 60 ai kɔli maakɲ *kusiɲ ki num, kaami se ɔɔd und naatn. Roi kaam kalan se jaay gɔtɔ num, bɛɛ cir ken roi paac 60 '6aa maakɲ pood ken gen daayum.

³⁰Num ken naai aak ji daami jaay 60 ai kɔli maakɲ kusiɲ ki num, naai 'gaan undin naatn. Ken roi kaam kalan se jaay gɔtɔ num, bɛɛ cir ken roi paac 60 '6aa maakɲ pood ken gen daayum.»

Isa tɔɔkɲ mɛtn taar piir gen gaaba te mɛnda

³¹«Tɛr *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki taadsenga daala ɔɔ: *Debm ken jaay piir mɛndin se an kɛdn maktubm gen piirin jaayo.*‡

³²Num gan maam se m'deeksen m'ɔɔ: debm jaay an piir te mɛndin se, ken mɛndin ɛɛs kɛɛs gaabge jaayo. Ey num debm jaay piir mɛndin se, kɛse gɔɔ ɔɔdin kɔɔd doobm gen kɛɛsn gaabm nam. ɔɔ debm ɔk mɛnd nam k'piiringa piir se ɛ, kɛse naan aan gɔɔ debm ɛɛs mɛnd nam kici.»

Isa taad ute jeege naam taarde

* 5:21 Aak Ekz 20.13. † 5:27 Aak Ekz 20.14. ‡ 5:31 Aak Dt 24.1. Maktubm j'ɛdin se je taadn ɔɔ j'undin kulu gen kɔkɲ gaabm kuuy.

³³ «Daala, naase 'booykiga taar ken k'taadŋo bubsege tu ken ɔɔ: «Taar naai naam taari ro ki naan Raa ki gen tɛdɛ se, ɔntɛ kuum kaaliŋ naan ki. Num gan do nakge tun paacŋ naai 'naamga naam taari naan Meli Raa ki se, naai an tɛdɛna.»

³⁴ Num gan maam se m'deeksen m'ɔɔ: ɔnten 'naamki rose. ɔnten 'naamki rose ute maakŋ raa, taa maakŋ raa se ɓo gɔtn kaag do Raa ro ki;

³⁵ ɔnten 'naamki rose ute do naanɗa, taa do naanɗa se gɔtn tɔɔbm je Raa; ɔnten 'naamki rose ute Jeruzalem, taa Jeruzalem se gɛgɛr gen Gaar Magala§.

³⁶ ɔnten 'naam roi ute daan doi, taa beeki doi ki se kalan tap ɓo, naai an kɔŋ tɛdɛn raap eyo ey le ilim eyo.

³⁷ Ken taarse ɓo met ki le ɔki: yɛɛ met ki; ken met ki ey le ɔki: gɔtɔ, met ki eyo. Ey num taar ken k'ziidɛn ziid do ki se iinŋo gɔtn *Bubm sitange tu.»

*Isa taad ute jee ken k'tɛddɛga *kusiŋ num, je kɔŋ seɛde*

³⁸ Isa taadɛn daala ɔɔ: «Naase 'booykiga ken *Ko Taar Raa taad ɔɔ: *debm ken tɔɔkga kaam nam num j'an tɔɔkŋ kaam naan kici, ɔɔ debm ken jaay tɛɛcga naan nam le, j'an tɛɛcŋ naan naan kici.**

³⁹ Num maam se m'deeksen m'ɔɔ: debm jaay tɛdsenga kusiŋ num ɔnten 'tɛrliŋki kusiŋa. Taa naan se ɓo ken nam jaay ɔndiga metn bi ken do ji daama num, 'tɛrliŋ ken do ji jeele ki se kici.

⁴⁰ Ken nam jaay ɓaansiga naan debm kɔŋn ɓɔr ki taa 'kuun kali baat se num, kali magal se kic, ɔniŋsiŋa.

⁴¹ Ken debm jaay ɔli taa tɔɔgɔ ɔɔ 'lee kilɔmetir kalan se†, naai 'leen kilɔmetir dio sɔrɔk ute naanɗa.

⁴² Debm ken jaay tɔnd metn dim gɔti ki num, ɛdɛn ɔɔ debm jaay je dem dimi num, ɔnte 'kɔɔgiŋa.»

Isa dooy jeege ɔɔ 'je debm taamooyi

⁴³ «Naase 'booykiga ken *Ko Taar Raa taad ɔɔ: *Naai 'je naapi‡* ɔɔ naase ɔki: «Debm taamooyi se ɔɔɛ undɛna.»

⁴⁴ Num gan maam se, m'deeksen m'ɔɔ: 'jeki jee taamooysege ɔɔ eemki Raa taa jeegen ken dabarse se.

⁴⁵ Bin jaay ɓo aki tɛdɛn gaan Bubsen maakŋ raa ki. Taa Raa se naan ɓo debm lee ooko kaadɛn do jee kusiŋge tu ɔɔ do jeege tun beɛ. ɔɔ naan ɓo lee eɛɛ maane do jeege tun tɛdɛn nakgen ute doobiŋa ɔɔ do jeege tun ken tɛdɛn nakgen ute doobiŋ ey se kici.

⁴⁶ ɔɔ ken naase jaay 'jeki jeegen jese sum num, ute naan se 'saapki ɔɔ aki kɔŋ beɛse naan Raa ki ne? Ken bin num *jee tɔkŋ miirge kic ɓo ɔŋ tɛd bin kici.

⁴⁷ Num ken naase jaay 'lee 'tɛdki tɔɔse gɛnaase tu sum num, dim jaay naase 'tɛdki jaay 'cir gen jeege se tap ɓo ne di? Taa jeegen Yaudge ey kic le lee tɛd tɔɔse ute naapa kici.

⁴⁸ Bin num aan gɔɔ Bubsen maakŋ raa ki debm mɛc se, naase kic 'tɛdki jeegen mɛc.»

6

*Isa dooy jeege gen metn taar kɛdɛn dim jee daayge tu
(Lk 11.2-4)*

¹ Ter Isa deek daala ɔɔ: «Ken aki 'tɛdɛn naabm *Raa num, ɔnten 'tɛdɛnki naan jeege tu taa naade asen kaaka. Ey num naase aki kɔŋ beɛse gɔtn Bubse ken maakŋ raa ki eyo.

² Ken naai 'je kɛdɛn dim jee daayge tu num, ɔnten 'tɛdɛn naan jeege tu taa naade ai kaaka aan gɔɔ gen jeegen tɛd rode jee beɛ jaay lee tɛd maakŋ *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ

§ 5:35 Gaar Magala gɔtn ara se je taadɛn ute Raa. * 5:38 Ekz 21.24; Lb 24.20; Dt 19.21. † 5:41 Do dɔkiŋ se asgar *Rɔmege se naade ɔk doobo gen tɔnd metn debm gay kic ɓo taa adɛn kuun daamɛde ɔɔ an ɓaa gen kilɔmetir kalan. ‡ 5:43 Aak Lb 19.18.

daan doobge tun gōtn jeege lee tusni, taa jeege jaay aakdega num aden tōom se. 'Booyki bεε m'asen taada: naade se ɔŋga bedde do naan ki ara sum.

³ Num gan ken naai se jaay 'je kedn dim jee daayge tu ute ji daama num, ɔnte kōŋ ji jeeli 'jeele*.

⁴ Bin num nakn naai ed nam ki jaay ɔyiŋ kōy k'jeel gōtiŋ ey se, Raa Bubi se aak nakn naai tedn se, naan ɓo utu ai kedn bedi.»

Isa dooyjeege gen tōnd metn Raa

⁵ «Ken naase jaay aki tōnd metn Raa num, ɔnten 'tedki aan gōɔ gen jeegen ted rode aan gōɔ naade ɓo jee bεε se. Taa ken naade jaay ɓaaga maakn *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki, ey le daan doobge tu se, naade daar daar jaay eem Raa taa je jeege aden kaaka. 'Booyki bεε m'asen taada: jee bin se naade ɔŋga bedde ɓorse do naan ki ara.

⁶ Num gan ken naai 'je keem Raa num, end maakn pakar toodi ki, 'gaas kaam taara doi ki ɔɔ gōtn se 'tōnd metn Bubi Raa ken inɓ cεei ken naai ɔŋ aakiŋ ey se ɔɔ Bubi Raa se, aak nakn ken naai 'tediŋ ɔyiŋ kōy jaay nam jeel gōtiŋ ey se, utu ai kedn bedi.

⁷ «Ken naase aki tōnd metn Raa num, ɔnten 'dɔɔlki taargen ren ren se cōk cōk aan gōɔ jeegen Yaudge ey lee ted se. Naade saap ɔɔ ute taargen naade dɔɔlden cōk cōk se sum ɓo Raa aden booyo.

⁸ Anum naase ɔnte 'tedki aan gōɔ gen naade se, taa Bubsen Raa se jeele nakn naase 'jeki ken naase utu 'tōndki te metiŋ ey kic num.

⁹ Bin num ken naase jaay aki keem Raa num, 'deekki ɔki:

Bubjen maakn raa ki,
ɔŋ jeege paac ai jeeli naai kali ki sum ɓo Raa.

¹⁰ Ɔŋ naai ɓo kōsn gaara do jeege tu paac.

Ɔŋ jeegen do naan ki ara paac se,
ai tedn maak-jei aan gōɔ gen jeegen maakn raa ki.

¹¹ Edjeno kōsn ken ajen kaasn jaaki.

¹² 'Tɔɔljen *kusiŋjen naaje k'tujiŋ naani ki,
aan gōɔ naaje kic ɓo k'tedn kaldε jeege tun ken tujjenga naaje ki kici.

¹³ Ɔnte 'kōŋje k'kend maakn nakn naam ki,
num ɔɔdjen doje maakn ji *Bubm sitange tu.

[Taa gaara, tōɔgō ɔɔ *nooko se gen naai gen daayum daayum. *Amin.]†»

¹⁴ Ken Isa jaay dooyden gen keem Raa aas se, ter naan taadden ɔɔ: «Ken naase jaay 'tedki kaldε jeege tun tujsen rose ki se, Bubsen maakn raa ki asen tōɔl kusiŋ naase kici.

¹⁵ Num gan ken naase jaay 'baateki 'tedn kaldε jeege tu le, Bubsen maakn raa ki se asen tōɔl kusiŋ ey kici.»

*Isa taad metn taar kuun *siam*

¹⁶ «Ken naase uunki kuun siam num, ɔnte dōɔkki naanse aan gōɔ jeegen ted rode aan gōɔ jee bεε se. Ken naade jaay uunga siam num, ted daan-kaamde taa jeege aakdega num 'deekn ɔɔ: jee se uun kuun siam. Anum 'booyki bεε m'asen taada: naade se ɓorse ɔŋga bedde do naan ki ara.

¹⁷ Num naai, ken 'kuun siam num, 'tug daan-kaami ɔɔ 'ted uubu roi ki.

¹⁸ Bin ɓo jeege kaakn jeel eyo ken naai uun kuun siam. Num Bubi Raa kaliŋ ken inɓ cεei ken naai ɔŋ aakiŋ ey se ɓo, 'jeel sum. Ɔɔ Bubi Raa ken aak nakn ken naai 'tediŋ ɔyiŋ kōy nam jeel ey se ɓo, utu ai kedn bedi.»

Isa taad ɔɔ 'tuski maalse maakn raa ki (Lk 11.34-36, 12.15-34; 1Tim 6.9-10)

* 6:3 Do ji jeele se je deekn ɔɔ: bεε naai ted se, debm gōɔr ute naai kic ɓo ɔnte booyo. † 6:13 Taara ara se, maakn Kitapge tun do dōkiŋ se, metiŋge maakde ki se gōɔ.

¹⁹ «Ŋnten 'dabarki rose gen 'tusn maalse do naan ki ara, taa maalsen 'tusin ki do naan ki ara se, k-ŋɔge ute kuurge an kɔn tujn naatn ɔ jee ɔogge kic ɛ 'kɛnd beene ɔ an kɔn ɔoggo.

²⁰ Bin num 'tuski maalse maakn raa ki, gɔtn ken k-ŋɔge ute kuurge aden kɔn tuj eyo ɔ jee ɔogge kic kɔn 'kɛnd jaay an ɔog eyo.

²¹ Taa gɔtn maali ro ki se, gɔtn ese ɔo maak-saapi ing ro ki kici.»

Kaama se naan ɔo aan gɔɔ lɔmpɔn roa

(Lk 11.34-36, 12.22-31)

²² «Kaama se naan ɔo lɔmpɔn gen roa. Bin num ken kaami jaay lapi se, roi te denin paac se, ing maakn gɔt ken wɔɔɔ.

²³ Num ken kaamige jaay lapi ey se, roi paac ɔo ing maakn gɔt ken ɔɔɔ. Ken nakn ken ai wɔɔr gɔtɔ se jaay tɛdga ɔɔd dɔrɔd num, gɔtɔ ai kilim doi ki dib!»

Raa ey ɛ gurs

²⁴ «Deb kalan se 'kɔn tɛdn naaba gɔtn mɛlge tu di eyo. Ken naan ɔo tɛdn naaba gɔtɔ kaam di num, deb kalan naan an kɔɔdn kundu ɔo deb kalan naan an 'jea; ey ɛ deb kalan se, naan an kɔkɔ ɔɔnɔ ɔo ken kuuy se, naan an kaal maak ki eyo. Taa naan se ɔo naase aki 'kɔn tɛdn naabm Raa ɔo ute gen gurs taa naapki eyo.»

Isa deek ɔo ŋnten 'kuunki nirlse

²⁵ «Taa naan se ɔo maam m'deeksen m'ɔɔ: taa kose se ŋnten 'kuunki nirlse taa nakn naase aki kɔɔɔ, aki kaaye ɔo taa rose se ŋnten 'kuunki nirlse do kal ken naase aki tuusu. Taa kose se, naan cir nakn kɔɔɔ ɔo rose se ɛ, naan cir kala.

²⁶ Aakki tu yeelge se, naade ɛ ɔɔc eyo ɔo ɔk teen gen kɔj eyo ɔo giiji ɛ, naade ɔk eyo ɔo ɔmb dim maak ki eyo. Ute naan se kic ɔo Bubsen maakn raa ki ulde. Num naase se mɛt kando yeelge se, naase 'cirdeki?

²⁷ Maakse ki se, nanja jaay ute kuun nirlin sum ɔo 'kɔn ziidn bii kingin do naan ki ne?

²⁸ Num gen di jaay naase uunki nirlse do kalge tun aki tuus se? Aakki tu pɔɔn nakgen taak bɛɛ maakn kaag ki se; naade se ɔɔ kuub eyo ɔo ɔnd cɛk eyo.

²⁹ 'Booyki m'asen taada: Gaar Salomon do dɔkin se ute maalin den paac se kic ɔo, bii kalan ŋn uus te kal aak bɛɛ tec aan gɔɔ gen naade se eyo.

³⁰ Mu jaaki daar maakn kaag ki ɔo mɛtbeeki sum ɔo j'utu j'an tɔɔc se kic Raa tamarin aak bɛɛ bɛɛ se ɔo, mɛt kando asen kɔn kɛdn kal tuusu naase ki ey ne? Bɛɛɛ, naase se jee ken aalki te maakse paac do Raa ki eyo!

³¹ Bin num ŋnte 'kuunki nirlse ɔɔki: naaje tap ɔo j'kɔsn di, j'kaay di, ey ɛ j'tuusn di?

³² Nakgen bin se paac jee jeel Raa mal ey se ɔo daayum ing saap do ki. Ey num Bubsen maakn raa ki se jeele nakn ken naase 'jeki.

³³ Ken deet deet se, 'jeki ɔo Raa kɔsn gaara dose ki ute nakn ken tɔɔlin ɔo nakgen ɔɔp paac se, naan asenin kɛdn do ki.

³⁴ Bin num ŋnten 'kuunki nirlse do nakge tun 'tɛdn mɛtbeeki: taa nakn 'tɛdn mɛtbeeki se, naase 'jeelki eyo. Dubar aan jaaki se ɔo aasga gen bii se sum.»

7

Ŋnte 'kɔjki bɔɔɔ do jeege tu

(Lk 6.37,38,41,42, 11.5-13)

¹ Tɛr Isa deekden daala ɔɔ: «Ŋnten 'kɔjki bɔɔɔ do jeege tu, bin se naase kic ɔo j'asen kɔjn bɔɔɔ dose ki eyo.

² Taa *Raa se utu asen kɔjn bɔɔɔ dose ki aan gɔɔ ken naase 'lee ɔjki do jeege tu, ɔo bin ɔo nakn naase 'lee 'dɔɔjnki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesin dɔɔjn bin kici.

³ Mu cɔkɔn ken kaam genaai ki ɔo naai ŋn aakiɔa. Num gen di jaay naai ŋn aak gudum kaagn kaami ki ey se?

⁴ Ute naan se 6o naai 'kəŋ deekŋ ɣenaai ki ɔ: ɣenaama, 'baado m'ai kooɔn mu kaami ki. Ey num naai ɔk mət-gudum kaaga kaami ki se kici!

⁵ Nakŋ naai 'təɔn se, mət ki eyo. Bɛeki num, ɔɔd mət-gudum kaagŋ kaami ki se ram, jaay naai 'kaakŋ jiga ɔ tɛr kooɔn mu ɔkən kən kaam ɣenaai ki kici!

⁶ «Ŋnten 'kɛɔki nakŋ *salal ɣen Raa se bɛsge* tu, bɛɛ sɔm 6aa naade asen tɛrl dose ki ɔ asen doŋ nɛɛpm ɕɛɛk ɕɛɛk. ɔ meedgen te rode se ɔnte sidɛki kiŋzirge tu, sɔm 6aa naade lee do ki ɕɛɛ.»

*'Təndki mɛta, 'jeki, 'təndki kaam-taara
(Lk 6.31,43-49)*

⁷ «'Lee 'təndki mɛta ɔ j'asen kɛɔa, 'lee 'jeki ɔ naase aki kəŋɔ, 'lee 'təndki kaam-taara ɔ j'asen kooɔo.

⁸ Deere, debm tənd mɛta se j'an kɛɔɛ, debm je se 'kəŋɔ ɔ debm tənd kaam-taara se lɛ, j'utu j'an kooɔo.

⁹ Saapki tu, kən gooni jaay tənd mɛtn mappa ɔti ki se, maakse ki se nanja jaay an kɛɔn koa?

¹⁰ Lɔbu kən gooni jaay tənd mɛtn kəŋje num, maakse ki se nanja jaay an kɛɔn wɔɔɔ?

¹¹ Naasen jeegen kən jig ey se kic 6o 'jeelki kɛɔn nakŋ bɛɛ ɣensege tu. Num mət kando Bubsen maakŋ raa ki 'kɛɔn nakgen jiga jeege tun tənd mɛtin ey ne!

¹² «Taa naan se 6o, nakŋ paacŋ jaay naase 'jeki jeege asen təɔn naase ki se, naase kic 'tɛɔki jeege tu bin kici. Kɛse 6o *Ko Taar kən Raa ɛɔo Musa ki ute jee taad taar teeco taar Raa ki dooyno jeege do ɔkiŋa.»

Taa doobge kaam dio

¹³ Tɛr Isa aal naagŋ taara deek ɔ: «Endki ute taa doobm baata! Taa taa doobm magal budul se, naan 6o kən ɔl jeege ɔtn kut ki ɔ jeege ɔna aal te doobm magal ese se.

¹⁴ Gaŋ taa doobm kən ɔl jeege ɔtn kaaj ki se, naan se baata ɔ doobiŋ kic baat nɛlɛl, bin num jeegen jaay ɛnd te taa doobm ese se, naade baata.»

Kaaga se k'jeeliŋ ute koojiŋa

¹⁵ «Ŋndki kənd te jeegen jig eyo tɛd rode aan ɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ki se. Naade baado ɔŋse ɔ tɛd rode dalul aan ɔɔ baatge, num gaŋ te maakɔ se naade jee *kusiŋ aan ɔɔ k-sogsogige.

¹⁶ Naase adeki kaakŋ jeel ro naabɔ ki aan ɔɔ k'j'aak k'jeel ko kaaga ute koojiŋ se. 'Jeelki, koojiŋ məŋɔ se j'an tuugŋ do təndɔm ki eyo. ɔ koojiŋ goyab se j'an tuugŋ do mɛɛŋ ki eyo.

¹⁷ Kaagŋ jaay jiga se ooj koojiŋ kic 6o jiga, ɔ kaagŋ jaay kooŋ† se, ooj koojiŋ kic 6o jig eyo.

¹⁸ Kaagŋ jaay jiga se, k'kəŋ koojiŋ kaagŋ jig ey se do ki eyo. ɔ kaagŋ jaay kooŋ se lɛ k'kəŋ koojiŋ kaagŋ jiga se do ki eyo.

¹⁹ Kaagŋ paacŋ kən ooj koojiŋ jig ey se, j'an gaanɔ ɔ j'an tooɔn naata.

²⁰ Bin num, jeegen jig ey jaay tɛd rode aan ɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ki se, ute naabɔn naade tɛd se 6o, naase adeki kaakŋ jeel ro ki bin kici.»

Jee mɛtn Isa kən mala mala

²¹ «Jeegen kən danum ɔ: Mɛluma, Mɛluma se, naade se paac 6o kəŋ kənd *maakŋ Gaar Raa ki eyo, num jeegen kən tɛd maak-je Bubum kən maakŋ raa ki se sum 6o 'kəndɔ.

²² Bii kən kaam mɔɔtn se jeege ɔna am deekŋ ɔ: «Mɛluma, Mɛluma, ute ro naai se 6o naaje k'taado taar Raa, ute ro naai se 6o naaje k'tuuro sitange ro jeege tu, ɔ ute roi naai se 6o, naaje k'tɛɔo nakŋ-kooɔge ɔna!»

* **7:6** Bɛsge ute kiŋzirge se, Yaudgen kən iŋg do Ko Taar kən Raa ɛɔo Musa ki se, yɛɛmɔ yɛɛmɛ taa daagen se salal eyo naan Raa ki ɔ jeegen baate tookŋ taar Raa se, naade se kic tec aan ɔɔ bɛsge ute kiŋzirge. † **7:17** Kooŋ ara se taad ute ɔim ɛndga roŋ ki.

²³ Bii kɛn se maam m'aden taadn m'ɔɔ: naase se, maam m'jeelseno te eyo. Iikki naatn cɛɛm ki dɔkɔ, naasen paacn jee tɛdn kusinge se!»

Beege dio

²⁴ Ter Isa aal naagn taara ɔɔ: «Debm kɛn jaay booy taaruma ɔɔ inɔ do ki se, naan se tec aan gɔɔ debm mɛɛkɛn kɛn iin been do ko ki.

²⁵ Bee se, kɛn maane eede ɔɔ oolge kic ɓo dooco ɔɔ kuul ɔl makɔnɔ baado deeb bee se bat naɓo, ɔn ruin te eyo, taa bee se k'j'iinin do ko ki.

²⁶ Num gan debm booy taaruma ɔɔ inɔ do ki ey se, naan se tec aan gɔɔ debm dɛrl kɛn iin been do kɛɛs ki.

²⁷ Bee se kɛn maane eede, oolge kic ɓo dooco ɔɔ kuul ɔl makɔnɔ baado deeb bee se bat, ɔɔ bee se ru nan tak.»

Isa dooy jeege ute tɔɔgɪna

²⁸ Kɛn Isa jaay taadnan taaringe sum se, jee denggen tus se jaay booy taar naan dooyden se, ɔkden taad eyo.

²⁹ Taa dooy naan se ɔk tɔɔgɔ‡ ɔɔ tec aan gɔɔ gen jeedegen jeel taadn tɔɔkɛn mɛtn Ko Taar Raage se eyo.

8

Isa ɛd lapi debm bikid ki

(Mk 1.40-45; Lk 5.12-14)

¹ Kɛn Isa bɔɔyo do kɔs ki se dɔɔl jeege dena ɔk mɛtɪna.

² Gɔtn se gaaba kalan ɔk kɔɔn bikidɪ baado cɛɛ Isa ki, ɛrg naanin ki tɔnd mɛtin ɔɔ: «Mɛlje, kɛn naai 'je num, ɛdum lapia taa rom se daapm 'toodn kɔlɔn kɔlɔn.»

³ Isa ɔl jin utina ɔɔ deekin ɔɔ: «Yɛɛ, maam m'jea, ɔn roi 'daapm 'toodn kɔlɔn kɔlɔn!» Gɔtn se sum ɓo, debm kɔɔn bikidn se ɔn lapia ɔɔ ron daap tood kɔlɔn kɔlɔn.

⁴ Ter Isa deekin ɔɔ: «Iin 'baao, naɓo ɔnte baa taadn nam ki; num 'baa 'taad roi *debm tɛdn serke Raa ki se ɔɔ 'baa ɛd *serke Raa ki aan gɔɔ kɛn *Musa taadɪno maakn Kitap ki. Bin ɓo jeege paac 'jeele, naai se ɔnga lapia.»

Isa ɛd lapi debm tɛdn naabm bubm asgarge tu kalan

(Lk 7.1-10)

⁵ Kɛn Isa jaay end kend maakn gɛgɛr kɛn Kaparnayum ki se ɔɔ gɔtn se bubm asgarge kalan baado ɔɪɪna ɔɔ eemin nɔɔ ɔɔ:

⁶ «Mɛlje, maam se m'ɔk debm tɛdn naabum kalan se kɔɔnɔ dena tood tood beene. Kɔɔnin se tɛɛciɪn k'runɔyuu ɔɔ dabarin den aak eyo.»

⁷ Gɔtn se Isa tɛrlin ɔɔ: «Maam m'baa bei ki ɔɔ m'an baa kedn lapia.»

⁸ Gɔtn se bubm asgar *Rɔmɛge se deekin ɔɔ: «Mɛlje, bɛɛɛ, maam se m'aas te debm naai 'baa beem ki eyo. Num gɔtn daari ki se, naai 'taad ute taari sum ɓo, debm tɛdn naabum se 'kɔn lapia.

⁹ Taa maam se, kic m'kaam ji deb kuuy, naɓo m'ɔk asgarge kaam ji maam kici. ɔɔ kɛn maakde ki se jaay m'deek deb kalan ki m'ɔɔ: <'Baa se> naan iin 'baa. ɔɔ m'deek deb kuuy ki m'ɔɔ: <'Baado se> naan iin baado. ɔɔ bulum ki se jaay, m'deekin m'ɔɔ: <'Tɛd nakn ese se> naan iin tɛdɪna.»

¹⁰ Kɛn Isa jaay booy taar gaabm ese se, taara se ɔkin taad eyo. Naan deek jeege tun daanin se ɔɔ: «Naase 'booyki bɛɛ m'asen taada: maakn gaan *Israɛlge tun ute dɛndɛ se kic ɓo, maam m'ɔn te nam jaay aal maakn do *Raa ki aan gɔɔ gaabm ara se eyo.

‡ 7:29 Dooy naan ɔk tɔɔgɔ se je taadn ɔɔ naan tuun tol taar nam gam eyo.

11 Anum m'deeksen m'ɔɔ: jeege dɛna utu aɔe kiin ɓaa gɔtn kaam kaada tookɲo, ɔɔ kaam kaada toocɲ ni, naade aɔe ɓaa utu tusn 'king kɔsn ɓii laa ki ute maak-raapo ute bugjege *Abraam, Isaka ɔɔ *Yakub *maakɲ Gaar Raa ki tɛɛ.

12 Num gaangen gen maakɲ Gaar Raa tap ɓo, naade se ɓo j'utu j'aden kɔɔɔ ɔɔ j'utu j'aden kɔmb naatn maakɲ gɔt ken ɔɔɔ dɔrɔɔ. Gɔtn se ɓo naade ɓaa keeme ɔɔ taan naanɔege.»

13 Tɛr Isa deek bubm asgar *Rɔmege tu se ɔɔ: «ɔk 'tɛrl 'ɓaa ɓei ki. Ute kaal maaki naai aal dom ki paac se, nakɲ naai 'tɔnd mɛta ro ki se 'kɔɲ tɛɔa.» ɔɔ kaad ken se sum ɓo, debm tɛɔn naabiɲ se ɔɲ lapia.

*Isa ɛɔ lapi jee kɔɔɲge tu dɛna
(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)*

14 Tɛr Isa iin ɓaa ɓee Pier ki. Ken naan jaay aan sum se, ɔɲ moom Pier mɛnda se kɔɔɲ tood tood danɲ ki ɔɔ naan roɲ ɔɲ kɛɔk.

15 Gɔtn se naan ɔl jin utina ɔɔ roɲ ɔɲg kɛɔk se tɛrɛc urlu ɔɔ gɔtn se naan iin daara ɔɔ baag tɛɔn kɔsɔ Isa ki.

16 Ken kaada ooc jaay gɔtɔ tɛɔ ilim se, jeege ɓaano ute jee kɔɔɲ sitange se dɛna gɔtn Isa ki. Ute taariɲ se sum ɓo, naan tuur sitange naatn ro jeege tu ɔɔ jee kɔɔɲge se paac naan ɛɔɔɔn lapia kici.

17 Nakɲ Isa tɛɔ se aanga doobiɲ ki aan gɔɔ taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki roɲ Ezayi taadno do dɔkiɲ ken ɔɔ:

*Kɔɔɲjegen tujjeki rojege se, naan uuninga paac don ki.**

*Jeegen ken je daan Isa
(Lk 9.57-62)*

18 Ken Isa jaay aak jee dɛnge ɔl gurugin se, gɔtn se naan deek jeege tun mɛtiɲ ki ɔɔ k'gaan k'ɓaaki jɛɲ baar ken kaam naane.

19 Ganj maakɲ jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se, deb kalan iiko cɛɛɲ ki deekiɲ ɔɔ: «Debm dooy jeege, gɔtn naai 'ɓaa gay gay kic ɓo, maam m'ai daana.»

20 Isa tɛrliɲ ɔɔ: «'Booyo! K-bukumbɔage kic ɓo ɔk ɓee toodɔege, ɔɔ yeelge kic ɛ ɔk kujɔege. Num ganj maam *Goon Deba se m'ɔk gɔtn maam m'an kɔl dom eyo.»

21 Maakɲ jeege tun mɛtiɲ ki se, deb kalan kuuy se deekiɲ ɔɔ: «Mɛlje, ɔɲnum m'ade ɓaa duubm bubum jaayo.»

22 Ganj Isa tɛrliɲ ɔɔ: «ɔɲ jeegen aan gɔɔ ooyga kooy naan Raa ki se 'duubm naapa, num naai se, 'ɓaado 'daanuma.»

*Isa ɔk daa kuulu
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)*

23 Gɔtn se Isa ook maakɲ markab ki ɔɔ jee mɛtiɲ ki ɓaa ute naana.

24 Gɔtn se sum ɓo kuulu dɔɔɔ ɔɔ ɔl makɔɲ do baar ki. Kuulu se tɛɔ maane aal walak walak ɔɔ iin ɓaa ɓaa doocɲ markaba. Num naan ken se, Isa tood tood bia.

25 Jee mɛtiɲ ki iiko cɛɛɲ ki tɔnd duriɲa ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Mɛlje, naakje! Ey num ɓɛrɛ, naajege j'aki kutu.»

26 Isa deekɔn ɔɔ: «Gen di jaay naase 'ɓeerki bin se? Naase se aalki te maakse paac do Raa ki eyo.» Gɔtn se naan iin daara, aac kaama kuul ki ute maane ki ɔɔ naan ken se, gɔtɔ ɓaa tood dil.

27 Ken naade jaay aak nakɲ ese se, paac ɔkɔn taad eyo ɔɔ deek ɔɔ: «Aakki tu nakage! Kɛse tap ɓo naɲa bini ken taad kuulu ute maane ki kic ɓo tookiɲ taariɲ se?»

*Isa ɛɔ lapi gaabge tu dio ken ɔk kɔɔɲ sitange
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)*

* 8:17 Aak Eza 53.4.

28 Ken Isa jaay aan jɛɲ baar ken kaam naane, taa naan jee Gadarge tu se, gɔtn se gaabge dio ɔk kɔɔɲ sitange teeco maakɲ iibge tun Yaudge tɛdɪŋo ɣɛn tɔl taal yodege se, baado dɔɔdɪna. Gaabgen di se naade kusina ɔɔ gɔtn naade ing se nam ɔɲ aal te doobm se eyo.

29 Ken naade jaay aakiɲ se, gɔtn se naade baag tɔɔdɪn tɔɔyɔ ɔɔ: «Goon Raa, naai 'je dɪ roje ki? Ken kaadn Raa ɔndɪɲ se aas te ey bɔrt sum bo, naai 'baado 'je ajen dabar la?»

30 Naande ki dɔk cɔkɔ se ɔk dɔɔl kinzirge dena k'gaamde gaama.

31 Sitange se eem nɔɔ mɛtn Isa ki, deekiɲ ɔɔ: «Ken ajen tuur num, ɔlje naaje k'baa kend maakɲ dɔɔl kinzirge tu se.»

32 Isa deekden ɔɔ: «'Teec 'baaki.» Gɔtn se sitange se teeco ro gaabge tun di se ɔɔ baa end maakɲ kinzirge tu. Naan ken se sum bo dɔɔl kinzirgen te dende se dɔɔb rus ɔɔ naar aanɔ girdi girdi bɔɔy baa si maakɲ baar ki ɔɔ naade ooy ut kap.

33 Ken jee gaam kinzirge jaay aak nakɲ tɛd se, naade dɔɔb aan baa maakɲ gɛgɛr ki ɔɔ baa taad mɛtn taar nakgen deel se paac jeege tu nakɲ aan do gaabge tun di ken ɔk kɔɔɲ sitange se.

34 Gɔtn se jee maakɲ gɛgɛr ki se paac teec baado ɔɲ Isa. Ken naade baado ɔɲɪɲ sum se, naade selɪɲ mɛtɪna ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Naai se iɪɲ 'teec ɔɲjen naanje!»

9

Isa ɛd lapi debm k'runɣuy ki (Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

1 Ter Isa ook maakɲ markab ki, gaan baar baa maakɲ gɛgɛrɪɲ* ki.

2 Gɔtn se jeege uuno debm k'runɣuyu do nakɲ toodɪɲ ki, ɔɔ baano gɔtn Isa ki. Ken Isa jaay aak naade aal maakde don ki se, deek debm k'runɣuy ki se ɔɔ: «Aay kaami goonuma! *Kusiɲige se, maam m'tɔɔlɪsiɲga naatn.»

3 Gan jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage kandum se baag taadn ute maakde ɔɔ: «Gaabm ese se naan naaj naaj *Raa.»

4 Ken Isa jaay jeel saapde sum se, deekden ɔɔ: «Taa dɪ jaay naase 'saapki nakɲ jig eyo ute maakse bin se?»

5 ɣɛn naase ki num ken gay bo ɔɔɲ ciri ken m'deekɲ m'ɔɔ: «Kusiɲige se, maam m'tɔɔlɪsiɲga naatn» lɔbu ken m'deekɲ m'ɔɔ: «Iɪɲɪ ɔɔ 'lea» se bo ɔɔɲ cir ɛ?»

6 Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se, do naan ki ara se, m'ɔk tɔɔgɔ ɣɛn tɔɔl kusiɲ jeege.» Gɔtn se, Isa deek debm k'runɣuy ki ɔɔ: «Iɪɲɪ, uun nakɲ toodɪ se ɔɔ 'baa beɪ ki!»

7 Gɔtn se gaaba se iɪɲɪ ɔɔ baa been ki.

8 Ken dɔɔl jee denge jaay aak nakɲ ese se, beere baa ɔkde ɔɔ gɔtn se naade tɔɔm Raa ken ɛd tɔɔgɲ bin se jikilime tu.

Isa dan Matiye (Mk 2.13-22; Lk 5.27-39)

9 Ken Isa jaay deel deel naane se, naan aak gaaba kalan k'danɪɲ Matiye *debm tɔkɲ miiri ing king gɔtn tɛdɪn naabiɲ ki. Naan deekiɲ ɔɔ: «Iɪɲɪ 'daanuma!» Gɔtn se sum bo Matiye iɪɲɪ ɔɔ daaniɲa.

10 Bii kalan Isa ute jee mɛtɪɲ ki ing ɔs kɔs bee Matiye ki se, *jee tɔkɲ miirge† dena te jee kusiɲige se baado ing ɔs te naade kici.

11 Ken *Parizige jaay aak nakɲ ese se, naade deek jeege tun mɛtn Isa ki ɔɔ: «ɣɛn dɪ jaay Debm dooyse se ing ɔs te jee tɔkɲ miirge ɔɔ jee tɛdɪn kusiɲige se?»

12 Ken Isa jaay booy taarde se, deekden ɔɔ: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num ken je daptor se, jee kɔɔɲge.

* 9:1 Gɛgɛrɪɲ ara se, taad ute Kaparnayum. † 9:10 Jee tɔkɲ miirge se Yaudge aakden aan gɔɔ jee kusiɲige.

13 Bin num 'baa 'saapki do taar ken Raa taadno se ken oo: *Maam m'je amki tøjñ *serke sum eyo, num nakñ maam m'je se, 'tedki bæe bo jeege tu.*‡ Maam m'baado se gen dan jee ken saap oo naade aak bæe naan Raa ki se eyo, num maam m'baado se gen jee jeel rode ki, naade jee kusinge se.»

*Isa taad taar kuun *siam*

14 Gøtn se jee metn Jan-Batist ki baado tønd metn Isa deekiñ oo: «Naaje j'ute *Parizige se k'lee k'tuun siam; anum gen di jaay jee metn naai ki uun siam ey se?»

15 Isa terlden oo: «Jeege baado køkñ menda jaay gaabm menda utu se, naade 'køn king maak-tuj ki la? Met ki eyo. Naade se køn kuun siam eyo ken mel menda jaay utu te naade se. Num gan bii kalan kaadñ utu 'kaana gaabm menda j'an kooñ naatn se jaay bo medñge se 'kuun siam.

16 «'Booyki: nam køn kaal kal kiji ro kal ken koon eyo. Ey num kal kiji se an neepm ute kal koono. Oo gøtn neepñ se 'tedñ magal cir ken do døkñ.

17 Oo tøtn koojñ biñ utu iin kiin se j'an køn maakñ k-leeerge tun koon eyo. Ey num tøtn koojñ biñ utu iin kiin se an doobm ute k-leeerge. Oo tøtø se le kooy naan ki ceere, oo k-leeerge se le tujñ kici. Bin num, tøtn koojñ biñ utu iin kiin se j'an kombiñ maakñ k-leeerge tun kiji; taa bin se, tøtn maak ki se le tuj eyo oo k-leeerge se le køn 'doob eyo.»

*Isa ed'lapi mend ki oo dur goon menda daan yoge tu
(Mk 5.22-43; Lk 8.40-56)*

18 Kaad ken Isa utu taadden taad børt sum bo, maakñ magal Yaudge tu se deb kalan baado oñña, erg naaniñ ki deekiñ oo: «Goonum menda se te ooy kooy borse sum, 'baado kønd ji doñ ki taa naan duru.»

19 Gøtn se Isa ute jee metiñ ki iin ok metiña.

20-21 Ken naade utu baa baa doob ki se, gøtn se, menda kalan bin se gøtn moosiñ aan sum se oñ daar eyo bini ted baar sik-kaar-dio, naan oko metn Isa oo taad te maakiñ oo: «Ken maam m'baa jaay m'utga taa kaliñ sum bo, m'utu m'køn lapi.» Gøtn se naan baado naagñ Isa ki ut taa kaliña oo naar oñ lapi.

22 Isa ok terl aakiña oo deekiñ oo: «Aay kaami goonuma! Taa naai aalga maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga.» Oo kaad ken se sum bo, menda se oñ lapi.

23 Ken Isa jaay aan bæe gaab ken magal Yaudge se, naan oñ jee tuuy kaage oo jee denge se le daar tøy tøy makøn.

24 Naan deekden oo: «'Teecki naatn! Bere, goon menda se le ooy te eyo, naan toof toof bi sum.» Gan gøtn se naade ooyiñ koogo metiñ ki.

25 Ken jee den jaay j'ooddeno naatn se, Isa end maakñ bæe ki oo ok ji goon menda oo gøtn se goon menda se iini.

26 Gøtn se labariñ se wook doof taa naan gøtn ese paac.

Isa oof kaam jee kaam-tøkge dio

27 Ken Isa iin gøtn se jaay baa baa se, gøtn se jee kaam-tøkge dio ok metiña oo toof tøy oo: «Ejjen doje ki, naai *Goon Daud!»

28 Ken Isa jaay aan been se, jee kaam-tøkge se baado oñña oo naan deekden oo: «Naase 'took aalki maakse dom ki la ken maam m'ok tögø gen tedñ nakñ ese se?» Naade terliñ oo: «Yee Melje, naaje k'tooko.»

29 Gøtn se Isa uun jin tøndden kaamdege tu oo deekden oo: «Aan gøo naase aalkiga maakse dom ki se, nakñ naase 'jeki se 'kaan kaama.»

30 Naan ken se sum bo, kaamdege naar toof taaka. Num gøtn ese se Isa aacden kaama oo deekden oo: «Ondki køndo: taar se, oñte 'baa taadñki nam ki.»

31 Num gan ken naade jaay iin baa baa sum se, nakñ Isa tedden se, naade baa wookiñ taa naan ken ese paac.

‡ 9:13 Aak Oz 6.6.

Isa ed lapi debm ken on taad taar eyo

³² Gan ken jee kaam-tookgen di se jaay teec baa baa sum se, naan ken se, naade baano gotn Isa ki ute gaaba kalan bin se, ok koon sitan ken on on taad taar eyo.

³³ Gotn se Isa tuur te sitan ro gaab ken ese se, on gaabm on taad taar ey se, baag taadn taara cey. On ken jee denge aak se nakn se deel dode on okden taad eyo on deek on: «Maakn *Israel ki paac se, nakn bin se sii kalan k'j'aak te eyo!»

³⁴ Gan *Parizige se deek on: «Ute *Bubm sitange se bo naan tuur sitange ro jeege tu.»

Isa eej do jee denge tu

(Mk 3.6-19; Lk 6.12-16, 10.2)

³⁵ Isa lee baa maakn gegerge tu on maakn naange tu paac, lee dooy jeege maakn *beege tun Yaudge lee tusn maak ki. Naan lee taadden Labar Jiga gen *maakn Gaar Raa on lee ed lapi jee koonge tu paac on jeegen paacn koon on tujdenga tuju.

³⁶ Ken naan aak jee denge se, naan eejden dode ki taa naade se onrga on maakde tujga aan gon baatgen ok debm gaam eyo.

³⁷ Gotn se Isa deek jeege tun metin ki on: «Maakn-gotn tedga gen kono se dena, nabo jee tedn naabge se, baataS.

³⁸ Bin num, 'tandki metn Mel maakn-goto taa ade kol jee tedn naabge do ki gen konn maakn gotina.»

10**Jee kaan naabm Isagen sik-kaar-dio*

¹ Ter Isa danjo jee metin ken sik-kaar-dio. Naan edden toogo gen tuur sitange ro jeege tu on gen kedn lapi jee koonge tu paac on jeegen paacn ken koon on tujdenga tuju.

² Ken ara bo ro jee kaan naabm Isagen sik-kaar-dio: ken deet se, Simon k'danin Pier se ute genaon Andre; Jak ute genaon Jan, naaden di se gaan Zebedege;

³ Pilip on Bartelemi; Toma on Matiye ken naabin tokn miiri se; Jak goon Alpe on Tade;

⁴ Simon debm je kujn naanina* on Judas Iskariot, naan bo debm utu kutn Isa se.

*Isa ol *jee kaan naabingen sik-kaar-di se naaba*

(Mk 6.7-12; Lk 9.1-6)

⁵ Naade se bo jee kaan naabm Isagen sik-kaar-di ken naan olden naaba. Ken olde kol se, naan dejde on taadden on: «On te 'baaki maakn naange tun melinge Yaudge eyo on maakn gegere *Samarige tu se kalan kic bo on te 'kendki maak ki.

⁶ Num 'baaki gotn gaan *Israelge tu, naaden tec aan gon baatgen iigga kiig se.

⁷ Ken 'baaki baa doob ki se 'taaddeki taar *Raa onki: «Berε, *maakn Gaar Raa se onrga gon!»

⁸ Edki lapi jee koonge tu, 'durki jeegen ooyga kooyo, edki lapi jee bikidge tu taa rode 'daapm tedn aak beε naan Raa ki on 'tuurki sitange ro jeege tu. Taa naase le onki cere dey se, naase kic bo edinki jeege tu cere.

⁹ «Ken naase 'baaki baa se, on te 'kuunki daab, pudda ey le gurs maakn pas ki.

¹⁰ On ken 'baaki baa doob ki se on te 'kuunki bono, on ten 'taksi kalge di dio, saage on on ten 'kuunki sirdi. Taa debm tedn naaba se, beeki num, j'an kedn kosina.

¹¹ «Ken naase jaay aki kend maakn gegere ki ey le maakn naan ki se, 'jeki debm beε ken asen doon konn jiga. Naase ingki gotn deb ken ese sum bini anki kiin baa maak ki.

¹² Maakn beε ken jaay naase endkiga maak ki se, 'teddeki toose.

¹³ Ken jee maakn beε ki se jaay doon oksenga le, on toose se king te naade. Num ken naade jaay doon onksen te ey le, on toose se asen terl konn gotin ki.

§ 9:37 Ara se Isa taad te jeegen ing aak kaak kaama j'aden taadn labarin ken jiga se nabo jeegen baa taad se, naade baata. * 10:4 Debm je naanin ara se je deekn on: debm je kuun naanin kaam ji jee woydege tu. Jee woydegen ara se je taadn ute *Romεge, taa kaad ken ese se taa naan *Israel se kaam ji Romεge.

14 Kɛn maakɲ gɛgɛr ki ey ɛ maakɲ ʒee kɛn naase aki kɛnd maak ki jaay, naade baate dɔɔdn kɔkse se, ɔ baate booy taarse num, naase 'teec ɔndenki ʒeede ey ɛ maakɲ gɛgɛrde ɔ kɛn teec 'ʒaaki ʒaa se, kudɲ jɛsege tu se kic ʒo 'tupdeki naatn.

15 'Booyki bɛɛ m'asen taada: ʒii kɛn Raa 'kɔjɲ bɔɔrɔ do jeege tu se, jee maakɲ gɛgɛr kɛn ese se bɔɔr kooçɲ do naade ki se aden tɛdn ɔɲ cir gɛn jee taa naan Sɔdɔm ute gɛn Gɔmɔr†!»

*Dubar utu kaan do jeege tun mɛtn Isa ki
(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17; Lk 12.2-9)*

16 «'Booyki! Maam m'ɔlse aan gɔɔ baatge maakɲ k-sogsogige tu; naʒo naase se injki do mɛtɛkse ki aan gɔɔ wɔɔjge ɔ 'tɛdki rose miskinge aan gɔɔ dɛɛrge.

17 ɔndki kɔndɔ, taa jeege utu asen tɔkɲ ʒaa gɔtn kɔjɲ bɔɔrge tu, naade asen tɔnd ute mɛɛjɛ maakɲ *ʒeege tun Yaudge lee tusn maak ki.

18 Taa maam se naade asen tɔkɲ ʒaa naan magalge tu ɔ naan gaaringe tu, taa bin se naase aki tɛdn saadumge naan naade ki ɔ naan jeege tun Yaudge ey se kici.

19 Kɛn jaay j'ɔk k'ʒaansinga naan tɔɔgge tu num, gɔtn naane se ɔnte 'ʒeerki do taar kɛn naase aki ʒaa taada ɔ ute raay naase aki kɔjɲ jaay anki taadɲ taar se. Taa kaad kɛn se, Raa ʒo asen kɛdn taar kɛn naase adeki taada.

20 Taa taar naase aki taad se, gɛn naase malinge eyo, num taar se Nirl gɛn Bubse Raa ʒo asen kɔl naase aki taada.

21 Naan kɛn se, gɛnaa utu kɔl gɛnaan j'an ʒaa tɔɔɔ ɔ bubu kici utu kɔl goonina j'an ʒaa tɔɔɔ. Gaange utu tɛrl naaga bubdege tu ɔ je yode.

22 Taa maam se jeege paac utu asen kɔɔdn kundu; naʒo debm jaay aayga kaaminɲ bini aanga do taar tɔɔlinɲ ki num, naan se utu 'kɔjɲ kaaja.»

23 Kɛn jaay k'dabarse maakɲ gɛgɛr kɛn kaam kalan num, aan 'ʒaaki maakɲ gɛgɛr kɛn kuuyu. 'Booyki bɛɛ m'asen taada: gɛgɛrgen maakɲ naan *Israel ki se, naase adeki lee dɔɔd ey sum ʒo, maam *Goon Deba se m'kaan ro ki.

24 «Debm lee mɛtn deb kɛn dooyin se, 'kɔjɲ cir debm dooyin eyo; ɔ debm tɛdn naaba gɔtn deb ki se, naan se 'kɔjɲ cir mɛlin eyo.

25 Anum debm lee mɛtn deb kɛn lee dooyin se ɲ'tɛd aan gɔɔ debm dooyin se. ɔ debm 'tɛd naaba gɔtn deb ki se kic ɛ, ɲ'tɛd aan gɔɔ mɛlin se. Taa debm kɛn mɛl ʒee se kic naade naajina ɔ naan ʒo Belzebul‡, bin num mɛt kando k'naajɲ jeegeen maakɲ ʒeen ki se cir gɛn naan se daala!»

ɔnte 'ʒeerki jeege tu

26 «Taa naan se ʒo jeege se, ɔnten 'ʒeerdeki! Taa kaadinɲ jaay utu 'kaan se, nakɲ paacɲ j'ɔyinga kɔy se, utu 'toodɲ tal. ɔ nakɲ ʒarse k'jeelki mɛtin ey se, j'utu j'anɲki jeele.

27 Nakɲ paacɲ maam m'taadsesinɲ maakɲ nɔɔr ki se, 'ʒaa 'taadinɲki jeege tu ute kaam kaada. Nakɲ kɛn naase 'booyinɲki k'taadsen naan ki mɛtn bisege tu se 'wɔɔkinɲki do ʒeege tu kici.

28 ɔnte 'ʒeerki jeege tun 'tɔɔl daa roa, ey num kɔjɲ tɔɔl ko ey se; num 'ʒeerki ʒo Raa ki, naan ʒo debm kɛn ɔk tɔɔgɔ kɛn tɔɔl daa rose ɔ tɔɔl kose maakɲ pood kɛn gɛn daayum se.

29 Yeelge sɛɛm sɛɛm di se k'duginɲ ute kɔbɔrɔ kalan sum ey la? Ute naan se kic ʒo kɛn maakde ki se jaay kalan 'kooçɲ naan ki se kɛn Bubsen Raa tookga jaayo.

30 Num gan naase se bɛɛkɲ dosege kic ʒo Raa jeelinɲ kalan kalan.

31 Bin se, ɔnte 'ʒeerki! Naan Raa ki se, naase se 'cirki yeelge se dɔkɔ.

32 Debm jaay taad naan jeege tu ɔ naan debm maam se, maam kic m'taadɲ naan Bubum kɛn maakɲ raa ki m'deekɲ m'ɔɔ: naan se debm maama.

33 Num debm kɛn baatum naan jeege tu se, maam kic m'utu m'anɲ baatinɲ naan Bubum kɛn maakɲ raa ki kici.»

† 10:15 Aak Jɛn kɔjɲ 13, 18 ɔ 19. ‡ 10:25 Belzebul se ro *Bubm sitange kici taa maakɲ Kitap ki se Bubm sitange se ɔk ro dena.

Isa se baano ute tɔɔse ɓo do naan̄ ki eyo num ɓɔɔɔ
(Lk 12.51-53, 14.26-27)

³⁴ Isa taad̄ ɔɔ: «Ɔnten 'saapki ɔɔki maam se m'baano ute lapia ɓo do naan̄ ki. Maam se m'baano ɓo ute lapi eyo, num m'baano ute ɓɔɔɔ.

³⁵ Deere, maam se m'baado gen:

*gaan̄ goon gaaba ute bubina,
goon mɛnda ute koŋa,
moom mɛnda ute mɛnd gooniŋa.*

³⁶ *Jeegen maakŋ bei ki se ɓo utu 'tedn̄ jee wɔɔyige.* §

³⁷ «Debm jaay je bubin̄ ute koŋ cirum maam se, naan̄ se aas te gen̄ tedn̄ debm maam eyo. Ɔɔ debm jaay je gooniŋ gaaba ute gooniŋ mɛnda cirum maam se, naan̄ se aas te gen̄ tedn̄ debm maam eyo.

³⁸ Ɔɔ debm jaay baate kuun kaagn̄ j'ansin̄ tupm ro ki ɔɔ ɔk mɛtum ey se, naan̄ se aas te gen̄ tedn̄ debm maam eyo.

³⁹ Debm jaay je kaajŋ koŋ se, naan̄ utu an̄ kutu, ɔɔ debm jaay ut koŋa taa maam se, naan̄ utu an̄ kaaja.»

Debm ɔksen naase se aan̄ gɔɔ ɔkum maama

⁴⁰ «Debm jaay dɔɔɔ ɔksen naase se, aan̄ gɔɔ naan̄ dɔɔɔ ɔkum maama ɔɔ debm dɔɔɔ ɔkum maam se ɛ, aan̄ gɔɔ naan̄ dɔɔɔ ɔk debm ken̄ ɔlumo.

⁴¹ Debm ken̄ jaay dɔɔɔ ɔk debm taad̄ taar teeco taar Raa ki, taa naan̄ jeelin̄ naan̄ se debm taad̄ taar teeco taar Raa ki se, naan̄ 'kɔŋ beɔɔinā aan̄ gɔɔ gen̄ debm taad̄ taar teeco taar Raa ki se kici. Debm jaay dɔɔɔ ɔk debm ken̄ ted̄ naka ute doobiŋa, taa naan̄ jeelin̄ naan̄ debm daan̄ ki se, naan̄ se 'kɔŋ beɔɔinā aan̄ gɔɔ gen̄ debm daan̄ ki se kici.

⁴² 'Booyki bɛɛ m'asen taada: maakŋ gaange tun̄ seem̄ seem̄ se, debm jaay ɛdga maan̄ kurlu ɔkɔ deb kalaŋ ki, taa naan̄ jeelin̄ naan̄ debm maam se, debm bin̄ se, bɛɛ naan̄ ted̄ se 'kutn̄ ɔɛr eyo, num naan̄ utu 'kɔŋ beɔɔinā.»

11

Isa ute Jan-Batist
(Lk 7.18-35)

¹ Ken̄ Isa jaay dooy jee metin̄ ken̄ sik-kaar-di aas sum se, naan̄ iin̄ ɔŋ gɔtn̄ ese ɔɔ ɓaa lee taad̄ taar *Raa jeege tun̄ maakŋ gegerge tun̄ gen̄ taa naan̄ gɔtn̄ ese ɔɔ dooyɔ.

² Kaad̄ ken̄ Jan-Batist utu maakŋ dangay ki se, naan̄ booyga nakŋ paacŋ ken̄ *al-Masi ted̄ se. Ɔɔ naan̄ dan̄o maakŋ jeege tun̄ metin̄ ki se jeege kandum ɔɔ ɔlde gɔtn̄ Isa ki.

³ Naade ɓaa tɔnd̄ metin̄ ɔɔ: «Naai ɓo debm ken̄ jeege in̄g aak kaama j'ɔɔ utu ade ɓaa se lɔɓu, k'booy nam kuuy ne?»

⁴ Isa tɛrlɔn̄ ɔɔ: «'Baa taadki Jan ki nakŋ naase mala aakiŋki ute kaamse se ɔɔ booyin̄ki ute bise se:

⁵ jee kaam-tɔɔkge ɛ, kaamɔge tɔɔɔ taakga, jee ɔɛkɛdɔge ɛ, leega talam talam, jee bikidɔge ɛ, ɔŋga lapia ɔɔ rodege toodga kɔlɔŋ kɔlɔŋ, jee duguyge ɛ, ɓɔrse booy booyo, jee ooyga kooy kic ɛ, duroga daan̄ yoge tu ɔɔ Labar Jiga se ɛ, k'taadin̄ga jee daayge tu.

⁶ Maak-raapo deb ken̄ jaay ai kaamin̄ ɔŋte doobm gen̄ kaal maakin̄ do maam ki eyo.»

⁷ Ken̄ jee Jan ɔldeno naaba jaay ɔk tɛrl̄ ɓaa se, Isa baag taadn̄ taar Jan se jee den̄ge tu ɔɔ: «Do kɔɔ-ɓaar ki se, naase tap ɓo in̄gkiro kaakŋ naŋa? Lɔɓu in̄gkiro kaakŋ mu taa baar ken̄ kuul teen̄ ɓaansin̄ kaam ara kaam ara se la?

⁸ A-a! Bin̄ num naase in̄gkiro kaakŋ naŋa? Lɔɓu in̄gkiro kaakŋ gaabm ken̄ tus kal aak bɛɛ se ne? Gɔɔ. Jee lee tus kalgen̄ aak bɛɛ gen̄ koono se tin̄g maakŋ ɓee gaaringe tu.

⁹ Lɔbu naase tap ɔo ɪŋkiro kaakɪ naŋa? Naase se ɪŋkiro kaakɪ debm taad taar teeco taar Raa ki se la? Deere, 'booyki m'asen taada: naan se debm taad taar teeco taar Raa ki naɔo naan magal cir debm taad taar teeco taar Raa ki se daala.

¹⁰ Naan se ɔo debm kɛn k'raanɔ mɛtn taariŋ do dɔkiŋ j'ɔɔ:

'Booyo, maam m'ai kɔl debm kaan naabum naani ki,

*taa ai daapm doobi.**

¹¹ 'Booyki bɛɛ m'asen taada: maakɪ jeege tun mɛndge toojden do naan ki ara bini aan do Jan-Batist ki se, debm kɛn magal cirin Jan se, gɔtɔ. Anum debm *maakɪ Gaar Raa ki se baat aan gɔɔ di kic ɔo, naan se ɔo magal† cir Jan.

¹² Kaad kɛn Jan-Batist lee taado Taar Raa jeege tu bini aan ɔorse se, maakɪ Gaar Raa se jeege je kɛnd ute taa tɔɔgɔ. Ɔɔ jeegegen tɛd naka ute taa tɔɔgɔ se, je an kuun maakɪ Gaar Raa se kaam jide.

¹³ Taar kɛn jee taad taar teeco taar Raa ki taado ute *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki do dɔkiŋ se, paac, bini aan do Jan ki se, taado mɛtn taar Gaar Raa kɛn utu ade ɔaa se.

¹⁴ Kɛn naase jaay 'je aki booy kɔkɪ num, *Eli kɛn naase ɔɔki utu ade ɔaa se, Jan se ɔo naana.

¹⁵ Debm jaay ɔk bi booyo num, booy ɔk taar se!

¹⁶ Jeegegen ɔorse tap ɔo m'aden kɔmb bɛyɛ ute nanje? Naade tec aan gɔɔ gaangen ɪŋg bɔɔr ki jaay taad ute naapa ɔɔ:

¹⁷ Naaje k'tuuysen kaa

naɔo naase 'baate daamki.

Naaje k'jaarsen kaa yoa

naɔo naase 'baate keemki.

¹⁸ «Ey num kɛn Jan ɔaado se, naan je kɔs dɛn eyo ɔɔ aay tɔtn‡ koojn biŋ eyo ɔɔ jeege deek ɔɔ: naan se debm sitan!

¹⁹ Kɛn *Goon Deba jaay ɔaado se ɔɔɔ ɔɔ aaye, naɔo jeege deek ɔɔ: naan se debm kaam-kɔsɔ ɔɔ debm kaay-koono ɔɔ ɔk mɛdɛ ute *jee takɪ miirge ɔɔ ute jee *kusinge! Num jeel-taar gɛn Raa se j'aak k'jeelin naan mɛt ki se ute nakgen jikilimge tɛda, taa naade se took aalga maakde do Raa kiŠ.»

Jee maakɪ gɛgɛrge tun kɛn baate tookɪ kaal maakde do Isa ki

(Lk 10.13-16)

²⁰ Gɔtn se Isa mooy jeegegen maakɪ gɛgɛrge tun ese dɛna taa naade baate 'terl kingde, ey num gɔtn ese se ɔo, gɔtn naan tɛdno nakɪ-kɔɔbiŋge dɛna.

²¹ Naan deekden ɔɔ: «Utu asen kɔɔn aak eyo naasen jee maakɪ gɛgɛr kɛn Kɔrɔzin ki! Utu asen kɔɔn aak eyo naasen jee maakɪ gɛgɛr kɛn Betsaida ki! Taa nakɪ-kɔɔbgen tɛd gɔtse ki se jaay 'tɛdoga tɛd maakɪ gɛgɛrge tun Tir ki ute kɛn Sidɔŋ ki num, kaadn do dɔkiŋ naade terloga maakde do Raa ki, naade tuusn kal kɔl doa ɔɔ bɔɔy burku dodege tu ɔɔ kɔn kusindege.

²² 'Booyki, m'asen taada: ɔii kɛn Raa utu 'kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu se, nakɪ utu 'kaan dose ki se utu 'kɔɔn cir kɛn aano do jeege tun Tir ki ute kɛn Sidɔŋ ki se daala.

²³ Ɔɔ naase, jee maakɪ gɛgɛr kɛn Kaparnayum ki, gɛn naase ki num, ɔɔki nookse se 'keem kaan maakɪ raa ki la? Gɔtɔ! Naase se utu aki kooy 'ɔaa gɔtn jee ooyga kooy tusn ro ki se. Taa nakɪ-kɔɔbgen tɛdo gɔti ki se jaay ɔo tɛdoga tɛd Sɔdɔm ki num, kaadn naane gɛgɛr Sɔdɔm se ɔorse kic tɛdn utu*.

²⁴ Taa naan se ɔo, 'booyki m'asen taada: ɔii kɔjn bɔɔr ki se, nakɪ utu 'kaan dose ki se utu 'cir nakɪ kɛn utu kaan do jeege tun taa naan Sɔdɔm ki se.»

* **11:10** Aak Mal 3.1. † **11:11** Kɛn ɔaano ute maakɪ Gaar Raa se, Isa. Taa naan se ɔo Matiye taad ɔɔ jee kɛn maakɪ Gaar Raa ki se naade cir Jan-Batist kɛn ɔaado naan Isa ki gɛn daapm doobiŋa. ‡ **11:18** Maakɪ taa naan *Israɛlge tu se jeege tɛd tɔtɔ ute teen eyo num ute koojn biŋ sum. § **11:19** Jeel-taar gɛn Raa se: naan ɔlo Gooniŋ do duni ki.

* **11:23** Aak Jen 13.

Isa tɔɔm Raa
(Lk 10.21-22; 1Kor 1.26-29)

²⁵ Kaad'ken se Isa deek ɔɔ: «Bua, naai ɔo Mɛl maakɲ raa ute gɛn do naaɲa, maam m'tɔɔmi taa nakgen se naai ɔyɲga kɔyɔ jee jeel-taarge tu ute jee mɛtɛkge tu, ɔɔ ɔɔrse naai 'taadga mɛtiɲa gaan sɛɛmge tu.

²⁶ Deere, Bua, kɛse ɔo nakɲ jigan ken naai maaki 'jen ro ki.

²⁷ «Nakge paac se Bubum ɛɔfumsinga kaam jima. Ey num Goono se nam tap ɔo jeeliɲ eyo; ken jeeliɲ se Raa Bubu kalin ki sum. ɔɔ Raa Bubu se kic ey num, nam tap ɔo jeeliɲ eyo num ken jeeliɲ se, Gooniɲ kalin ki sum ɔɔ Gooniɲ se ɔo ɔaado taad Raa Bubu se jeege tu taa an jeele.

²⁸ «'Baakiro gɔtum ki, naasen paacɲ ken ɔorkiga kɔɔrɔ ɔɔ daamse deerse se ɔɔ maam m'asen kɛɔn gɔtn tɔɔl maaka.

²⁹ Uunki daamum se dose ki ɔɔ 'booy uunki taaruma. Taa maam se m'ɔɔp rom baata ɔɔ m'dalul. Ute maam se, naase aki kɔɲ gɔtn tɔɔl maakse.

³⁰ Deere, taarum m'ɔɔ aki kuun se lɛ, naaɲ ɔɔɲ eyo, ɔɔ daamum m'ɔɔ aki kuun se kic lɛ, naaɲ cɛɛpɛ.»

12

*Isa se naaɲ ɔo Mɛl *ɔii sebit*
(Mk 2.23-28, 3.1-6; Lk 6.1-11)

¹ Kaad'ken se Isa deel maakɲ gɔtn gɛm ki ɔii sebit* ki ute jee mɛtiɲ ki. Ken naade deel deel se, jee mɛtiɲ ki jaay, ɔo tɔalde se baag tɛɛɔɔn do gɛmge ɔɔ ɔɔɔ.

² Ken *Parizige jaay aak nakɲ ese se, naade deek Isa ki ɔɔ: «Aaka, jee mɛti ki se tɛɔ nakɲ ken j'und te kulu gɛn tɛɔ eyo ɔii sebit ki!»

³ Isa tɛrlɔn ɔɔ: «Naase 'dooyiɲki te ey la, nakɲ ken *Daud tɛɔ ute jeenge kaad'ken naade ɔo tɔalde se?

⁴ Gɔtn se Daud ɛndo maakɲ *kɔrɔr magal gɛn *Raa ki ɔɔ tɔs mappan j'ɛɔɲga kɛɔ *sɛrkɛ Raa ki, ɔɔɔ ɔɔ ɛɔ jeenge tun mɛtiɲ ki kici. Ey num mappan se naade kɔɲ kɔs eyo; ken 'kɔs se, *jee tɛɔn sɛrkɛ Raage tu kalɔe ki sum.

⁵ Lɔɔɔ naase 'dooyiɲki te ey la, maakɲ *Ko Taar ken Raa ɛɔɔ Musa ki se, ɔii sebit ki se jee tɛɔ sɛrkɛ Raage tu ken tɛɔ naaba maakɲ kɔrɔr magal gɛn Raa ki kic ɔo uum aal te ɔii sebit se naaɲ ki eyo.

⁶ 'Booyki m'asen taada: nam utu gɔtn ara se, magal cir *Bee Raa se daala.

⁷ Taar ken taad ɔɔ: *Maam se m'je amki tɔɲ sɛrkɛ eyo, num m'je se naase aki 'kɛɛɲ ɔo do naapge tu†* ɔɔ ken taar se jaay 'booy ɔkkiga mɛtiɲ num, jee se, naase aɔeki tɔkɲ mindɔe eyo, taa naade se tuj te dim eyo.

⁸ Taa *Goon Deba se lɛ, naaɲ ɔo Mɛl gɛn ɔii sebit.»

Isa ɛɔ lapi gaab ken jɲ ooyga kooyo

⁹ Isa iɲ ɔɲ gɔtn se ɔɔ ɔaa ɛnd maakɲ *ɔee ken Yaudge lee tusn maak ki.

¹⁰ Gɔtn ese, naaɲ ɔɲ gaaba kalaɲ jɲ ooyga kooyo. Taa *Parizige je doobm an kɔkɲ mind Isa se, tɔnd mɛtiɲ ɔɔ: «Doobm naajege tu se, *ɔii sebit ki nam ɔk doobo ken kɛɔn lapi debm kɔɔɲ ki la?»

¹¹ Isa tɛrlɔn ɔɔ: «Maakse ki se nam ɔk baata kalaɲ sum, ɔɔ baatiɲ se jaay ooc maakɲ gɔɔ ki ɔii sebit ki num, an ɔaa kɔɔɔɲ ey ne?

¹² 'Booyki, debkilimi se naaɲ ɔɔɲ cir baata! Bin num ɔii sebit ki se, jeege ɔk doobo gɛn tɛɔn bɛɛ jeege tu.»

¹³ Gɔtn se Isa deek gaab ken se ɔɔ: «'Sɛɛj jii!» Gɔtn se naaɲ sɛɛj jɲa ɔɔ gɔtn ese sum ɔo jɲ se ɔɲ lapi aan gɔɔ naapiɲ se.

* 12:1 Bii sebit se ɔii ken Yaudge lee jamakɲ ro ki. † 12:7 Aak Oz 6.6.

14 Gətn se Parizige teeco naatn maakŋ ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, ɓaa tus dɔɔk taarde gɛn je doobm an 'kutn Isa.

Isa se naan ɓo debm tɛdn naabm kɛn Raa bɛɛr ɔɔdɪŋo

15 Kɛn Isa jaay booy ɔɔ naade dɔɔkga taarde gɛn tɔɔliŋ se, naan iin ɔŋ gətn ese se ɔɔ jeege dɛna ɔk mɛtiŋa ɔɔ naan ɛd'lapɪ jee kɔɔŋge tu paac.

16 Num naan aacden kaama ɔɔ j'ɔŋte taadn jeege tu an jeele.

17 Bin ɓo taar kɛn debm taad taar teeco taar Raa ki roŋ Ezayi taadno do dɔkiŋ se aanga doobiŋ ki, kɛn ɔɔ:

18 «Kɛn ara ɓo debm tɛdn naabum kɛn maam Raa m'bɛɛr m'ɔɔdɪŋo.

Naan ɓo debm maak-jema ɔɔ tɔɔlum jaay maam m'bɛɛr m'ɔɔdɪŋo.

Maam m'an ɓɔɔy Nirlum se don ki ɔɔ doobm maam daan ki se,

naan an taadɪŋ jikilimge tu paac.

19 *Naan se lɛ mooy te nam eyo ɔɔ taad te makɔŋ eyo.*

Taar naan se j'an booyiŋ doobge tun kaam ara kaam ara se eyo.

20 *Mu taa baar kɛn dug dug se kic ɓo, naan an tɛɛɛ eyo.*

Ɔɔ ɓɔmpɔŋ poodɪŋ ɓaa ɓaa kooyo se kic lɛ, naan an tɔɔl eyo.

Naan tɛd nakge ute doobiŋ se bini 'cir nakgen bɛɛ ey se paac.

21 *Ɔɔ jee do naan ki se paac kɔnd dode do naan ki.‡»*

*Isa ute *Bubm sitange se taarde kalan la?*

(Mk 3.20-27; Lk 11.14-23)

22 Gətn se jeege ɔk ɓaano gətn Isa ki ute gaaba kalan ɔk kɔɔŋ sitan ɔɔ kɔɔŋ sitan se tɛdɪŋ gaabm se tɛd'kaam-tɔɔkɔ ɔɔ ɔŋ taad taar eyo. Gaabm se Isa ɛdɪŋ lapia, kaamiŋ ɔɔd'aaka ɔɔ naan baag taadn taara cɛy.

23 Ɔɔ gətn se jee dɛnge paac aak nakŋ se, deel dode ɔɔ ɔkden taad eyo, deek ɔɔ: «Gaabm ese se, teeco mɛtjil Gaar *Daud ki ey la?»

24 Num gan kɛn *Parizige jaay booy taar se, naade deek ɔɔ: «Gaabm se tuur sitange ro jeege tu ute tɔɔŋ Belzebulŋ, naan kɛn Bubm sitange se.»

25 Gan Isa jeel maak-saapde dey se deekden ɔɔ: «Maakŋ taa naan gaar kɛn jeenge taarde ɔk mɛtn naap eyo ɔɔ baagga tɛdn ɓɔɔɔ ute naapa se, naan se utu tɛɛɛɛ. Maakŋ gɛgɛɛ, ey lɛ maakŋ ɓee kɛn malinge tɛd taara ute naapa se kic ɓo, malinge 'kɔŋ king eyo.

26 Kɛn Bubm sitange jaay tuur naapiŋ Bubm sitange se, keɛse aan gɔɔ naan tɛd ɓɔɔɔ ute ro naan maliŋa ɔɔ bin se naan tɔpɔga roŋa. Kɛn bin num, gaariŋ se naan an kɔkŋ ɔɔ dɪo?

27 Naase ɔki maam m'tuur sitange ute ro Belzebul se; num jee mɛtse ki se, kɛn ɛdden tɔɔgɔ jaay tuur sitange se, nanja? Bin num naade mala se ɓo asen kɔŋŋ ɓɔɔɔ dose ki.

28 Kɛn deer num, maam se m'tuur sitange ute *Nirl Raa, bin se 'jeelki, *maakŋ Gaar Raa se aanga gotse ki.

29 Kɛn nam jaay je kɛnd kɔsn ɓee debm tɔɔg se, debm se naan ɔk dɔɔkinga jaay ɓo, kɔsn ɓeeŋa.

30 Debm jaay ute maam ey se, naan se debm taamooyuma ɔɔ debm jaay noogum gɛn tusn jeege ey se, debm bin se wɔɔkden wɔɔkɔ.

31 «Taa naan se ɓo 'booyki m'asen taada: *kusiŋ paacŋ kɛn jikilimge tɛda ute naajŋ kɛn naade lee naaj Raa se kic ɓo, Raa adesiŋ kɔŋ tɔɔɓ. Num debm jaay naaj Nirl Raa se, kusiŋ naan se Raa ansiŋ tɔɔl eyo.

32 Anum debm jaay taad taar iŋg kus ro maam *Goon Deb ki kic ɓo, Raa an tɔɔl kusiŋiŋa. Num gan debm jaay taad taar iŋg kus ro *Nirl Salal ki se, Raa an tɔɔl kusiŋiŋ do naan ki ara ki eyo ɔɔ ɓii kɛn kaam mɔɔtn se ey kici.»

Ko kaaga ute koojiŋa

³³ Isa deekden ɔɔ: «'Booyki. Kaagɲ jiga se ooj koojiɲ kic ɓo jiga, num kaagɲ kɛn kɔɔɲɔ se, ooj koojiɲ kic ɓo jig eyo. Taa kaaga se j'aak k'jeeliɲ ute koojiɲa.

³⁴ Aakumki tu wɔɔjgen ara! Naase ɛ jee bɛɛki eyo, num te doobm gay jaay naase aki taadn nakɲ bɛɛ se? Taa taar kɛn jikilimge lee taad paac se iino maakde ki.

³⁵ Debm bɛɛ se, bɛɛɲ se iino maakiɲ ki ɔɔ taar kɛn teec taariɲ ki kic ɓo bɛɛ, ɔɔ debm *kusiɲ se, kusiɲiɲ se kic ɓo iino maakiɲ ki ɔɔ taar kɛn teec taariɲ ki kic ɓo iɲg kusu.

³⁶ 'Booyki m'asen taada: ɓiɲ Raa kɔɲɲ bɔɔr do jeege tu se, taargen jeege taadiɲ rɛɲ rɛɲ paac se, Raa utu ɓaa tɔnd metde.

³⁷ Taa ute taar kɛn 'teec taari ki se jaay ɓo ai daapa ey ɛ ai kutu.»

Jeege je kaakɲ nakɲ-kɔɔɓɔ (Lk 11.24-32)

³⁸ Gaɲ gɔtn se jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage kandum ute *Parizige naade deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, naaje k'je j'ai kaakɲ naai ajen tɛdn nakɲ-kɔɔɓm kɛn j'an kaakɲ jeel ro ki naai se iino gɔtn Raa ki.»

³⁹ Naan deekden ɔɔ: «Jee ɓɔrse jig eyo ɔɔ 'tuj ɔrmdɛ naan Raa ki se je kaakɲ nakɲ-kɔɔɓɔ, naɓo nakɲ-kɔɔɓm naade an kaakɲ jeel ro ki se, tecɲ aan gɔɔ kɛn gɛn debm taad taar teeco taar Raa ki kɛn k'danɲi Yunus* se sum.

⁴⁰ Aan gɔɔ Yunus tɛdɔ ɓii mɔtɔ maakɲ kɛɲj kɛn magal se, *Goon Deba se kic ɓo 'tɛdn ɓii mɔtɔ maakɲ naan ki.

⁴¹ Bii kɛn jaay Raa an kɔɲɲ bɔɔrɔ do jeege tu se, jeege Ninib ki se kic utu 'kɔkɲ mind jeege duni kɛn ɓɔrse. Taa naade se booy uunga taar Yunus ɔɔ tɛrlga maakde do Raa ki, anum 'booyki debm ara se, cir Yunus se daala.

⁴² Bii kɛn Raa an kɔɲɲ bɔɔrɔ do jeege tu se, nɛɛlgen iino kaam kaam ɓɔɔyɔ† gɔtn duni daar ro ki se utu kɔkɲ mind jeege duni kɛn ɓɔrse se. Taa naan iino gɔtn dɔkɔ gɛn booy taar Gaar Salomon debm jeel-taara se, ɔɔ 'booyki, debm jeel-taar ara se, cir Salomon se daala.»

Sitan ɔk tɛrlɔ gɔtiɲ ki

⁴³ Tɛr Isa taadden ɔɔ: «Kɛn sitan jaay teec ɔɲga nam se, naan ɓaa leedɔ do kɔd-ɓaarge tu je gɔtn kingi, naɓo naan ɔɲo te eyo.

⁴⁴ Kɛn naan jaay ɔɲ te ey num, baag taadn ute maakiɲ ɔɔ: maam se m'kɔkɲ m'tɛrl gɔtn kɛn m'iiniɲo ro ki. Kɛn naan jaay ɔk tɛrl aan se, ɔɲ ɓee se k'daapiɲga aak bɛɛ aac walak ɔɔ nam maak ki se gɔtɔ.

⁴⁵ Gɔtn se naan ɔk tɛrlɔ ɔɔ ɓaa ɔɲo sitangen kuuy cili kɛn kusiɲ ciriɲ naan se daala. Naade ɓaado tɛɛ end iɲg maakɲ gaab kɛn se ɔɔ king gaabm se tɛrl ɓaa tɛd kusiɲ cir kɛn deet se daala. Deere, naan se ɓo nakɲ kɛn utu kaan do jeege do duni kɛn ɓɔrse jig ey se.»

Gɛnaa Isage ute konde (Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶ Kaad kɛn Isa utu taad taad jee dɛnge tu ɓɔrt sum ɓo, gɔtn se gɛnaange ute konde daar naatn je taadn te naan.

⁴⁷ [Deb kalan ɓaado taadiɲ ɔɔ: «'Booyo! Koi ute gɛnaaige se utu naatn ɔɔ naade se je ai kaaka.»]‡

⁴⁸ Gaɲ Isa tɛrl deb kɛn j'ɔliɲo se ɔɔ: «Koyuma ute gɛnaamge se tap ɓo nanje?»

⁴⁹ Tɛr gɔtn se, naan uun jiɲ tɔj ro jeege tun metiɲ ki ɔɔ deekden ɔɔ: «Aakki jee se ɓo koyumge ute gɛnaamge.

⁵⁰ Taa debm jaay tɛd nakɲ Bubum maakɲ raa ki maakiɲ jen ro ki se, naan se ɓo gɛnaam gaaba, kɛn mɛnda ɔɔ koyuma.»

* 12:39 Aak Yunus 3.3-5. † 12:42 Aak 1Gar 10.1-13. ‡ 12:47 Bersen ara se, maakɲ Kitapge tun do dɔkiɲ se, metiɲge maakde ki se, gɔtɔ.

13

*Kaal naagη taar gēn debm kənd buru**

(Mk 4.1-20; Lk 8.4-15)

¹ Bii kēn se sum 60, Isa teec ɔη 6ea ɔɔ 6aa iηg taa baar kēn Galile ki.

² Ɔɔ gɔtn se dɔɔl jeege dēna tus cēēη ki ɔlin naan iin ook iηg maakη markab ki ɔɔ jee ute dēnde se daar do jēη baar ki.

³ Gɔtn se naan taaddēnga taarge dēna ute dɔobm kaal naagη taara deekden ɔɔ: «'Booyki, deb kalan tɔs kupiηa ɔɔ teec 6aa kənd buru.

⁴ Kēn naan jaay ɔnd kənd buriη se, kupm mētiη si jēη dɔob ki ɔɔ yeelge bɔoy 6aado tuun ɔsiη naatn paac.

⁵ Kupm mētiη si do naan kēn gɔtiη ɔk koa. Kupm se naar teeco yɔkɔdɔ taa gɔtn se, naan iη cēēpe.

⁶ Num gan kēn kaada jaay baag tɔηgɔ se, naan lawaka ɔɔ tuutu, taa gɔtn se iiriη ɔη end 6aa te dɔk eyo.

⁷ Kupm mētiη se si maakη ji kaag kēn ɔk kɔrɔndɔ. Ji kaagη ute kɔrɔndɔ se teepe ɔɔ aayiη taara.

⁸ Kupm mētiη si do naan kēn jiga. Kupm se am tɔɔk doa ɔɔ ɔk kaama. Kēngēn mētiηge se ɔk kaama bēē bēē, kēngēn kuuy ɔk kaama dēna ɔɔ kēngēn kuuy se ɔk kaama dēn ciri.»

⁹ Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Debm jaay ɔk bi booyo num, booy ɔk taar se.»

Gēn dī Isa taaddēn ute kaal naagη taara

¹⁰ Jee mētn Isa ki 6aado ɔηiηa ɔɔ tɔnd mētiη ɔɔ: «Gēn dī jaay naai 'taad jeege tu ute dɔobm kaal naagη taara se?»

¹¹ Naan tērlēden ɔɔ: «Nakη j'ɔyiηga kɔy maakη *Gaar Raa ki se, naase se *Raa taadsēnga naase 'jeeliηkiga. Gan jee kuuy se, nakη se Raa ɔη taaddēn te mētiη eyo.

¹² Taa naan se debm kēn ɔk se j'an kəmb do ki 'tēdn dēna, num debm kēn ɔk ey se lē, kēn cɔkən naan ɔk se kic 60 j'an tɔsn naatn.

¹³ Taa naan se 60, maam m'taaddēn ute kaal naagη taara se:

taa naade aaka ɔɔ ɔη aak ɔk eyo,

naade booyo ɔɔ ɔη booy ɔk taar se eyo.

¹⁴ Bin 60 taar kēn debm taad taar teeco taar Raa ki roη Ezayi taaddēn do dɔkiη se aanga dɔobiη ki kēn ɔɔ:

Taar se naase utu aki booy ute bise, na6o aki booy kɔk eyo

ɔɔ naase utu aki kaakη ute kaamse, na6o aki kaakη kɔk eyo.

¹⁵ *Deere, jee se maakde mɔηgɔ,*

naade tɔlga kamba bidege tu ɔɔ turumga kaamdege,

ey num naade 'kɔη kaaka, 'kɔη booyo,

ɔɔ ute maakde kic naade 'kɔη booy kuun jaay ade tērl ro maam ki,

ɔɔ kaadn naane se, maam Raa m'aden kaaja.†»

¹⁶ Isa taad ɔɔ: «Gan naase maakse raapo taa kaamsege lē aak kaaka ɔɔ bisege lē booy booyo!

¹⁷ 'Booyki bēē m'asen taada: jee taad taar teeco taar Raa ki dēna ute jeegen tēd nakη ute dɔobiη se, je ɔɔ ade kaakη nakη 6orse naase aakki se, na6o ɔη aakiη te eyo, ɔɔ je ɔɔ ade booy nakη 6orse naase 'booyki se, na6o ɔη booyiη te eyo.»

Isa taad tɔɔk mētn kaal naagη taar gēn debm kənd buru

¹⁸ «Naase 'booyki mētn taar gēn kaal naan taar gēn debm kənd buru se.

¹⁹ Jeegen booy mētn taar Gaar Raa jaay ɔη booy ɔkiη ey se, tec aan gɔɔ kupm kēn si jēη dɔob ki se. Taar naade booyga se, *Bubm sitange 6aado ɔɔddēsiη naatn maakde ki.

* **13:** Taa naan Yaudge tu se gēme se naade ɔciη se naade sin aan gɔɔ kənd buru. † **13:15** Aak Eza 6.9-10.

²⁰ Num jee mɛtinge se tec aan gɔɔ kupm si do naan̄ kɛn maakin̄ ɔk ko se; naade se kɛn booyga taar Raa se, naar ɔkin̄ maakde ki ute maak-raapo.

²¹ Naɔo naade se ɔŋ ɔŋ taar Raa ɔl iiri maakde ki eyo, taa naade ɔŋ ɔŋ te maakde kaam kalan̄ eyo. Kɛn dubar ɔŋdɛnga ey lɛ k'baagdɛnga dabar gɛn taar Raa sum ɔo, naade naar rɛsn̄ ute kaal maakden do Raa ki se naatn̄.

²² Kupm si maakin̄ ji kaag ki se tec aan gɔɔ jeegen booy taar Raa, naɔo uun nirlde do nakge tun do duni ki ute je maala. Nakgen se ɔo, ɔaado maakin̄ saapde ki ɔɔ gaasiŋ taar Raa se ɔŋ tɛd̄ naaba maakde ki eyo.

²³ Kupm si do naan̄ kɛn jiga se tec jeegen booy taar Raa ɔɔ took aal maakde do ki. Ɔɔ taar Raa se ɔlde naade tɛdn̄ nakgen bɛɛ bɛɛ. Jee mɛtinge se tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama bɛɛ bɛɛ, kɛngen mɛtinge tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama dɛna ɔɔ kɛngen kuuy se tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama dɛn cir se.»

Isa aal naagŋ taara ro dɛrɛŋgɛl‡ ki

²⁴ Tɛr Isa taadden ute kaal naagŋ taar kuuy daala ɔɔ: «*Maakin̄ Gaar Raa se tec aan gɔɔ gaabm tɔs kupm jiga ɔɔ ɔaa kɔɔcŋ maakin̄-gɔtin̄ ki se.

²⁵ Num kaad̄ kɛn jeege tood̄ tood̄ bi nɔɔr se, debm wɔɔyiŋ ɔaado ɔɔc dɛrɛŋgɛlɛ maakin̄ teen̄ kɛn naan̄ ɔɔciŋ se ɔɔ naan̄ teec ɔaa.

²⁶ Kɛn teen̄e jaay ɔaa teepe ɔɔ tɔk do se, gɔtn̄ se dɛrɛŋgɛlɛ kic ɔaa tɔk kici.

²⁷ Gɔtn̄ se jee tɛdn̄ naabge se ɔaado ɔŋ mɛlde ɔɔ deekin̄ ɔɔ: «Mɛlje, naai ɔɔco kupm jiga ɔo maakin̄-gɔti ki ey la? Num dɛrɛŋgɛl maak ki se tap ɔo iino gay?»

²⁸ Naan̄ tɛrlɛn̄ ɔɔ: «Kɛse debm wɔɔɔ ɔo tɛdn̄ naan̄ se.» Jee tɛdn̄ naabge se tɔnd̄ mɛtn̄ mɛlde ɔɔ: «'Je dɛrɛŋgɛlge se j'aden ɔaa tɔɔdn̄ si naatn̄ la?»

²⁹ Mɛlde deekden̄ ɔɔ: «Dɛrɛŋgɛlge se ɔŋte 'tɔɔddeki, ey num sɔm aki tɔɔdn̄ teengen maak ki se, cɛrɛ.

³⁰ Ɔŋdɛki naade teepm kalan̄ bini kaan̄ kaad̄n̄ kɔj ki, ɔɔ kɛn kaad̄n̄ kɔjɔ aanga jaay ɔo maam m'taad̄n̄ jee kɔjge tu m'ɔɔ: Deet deet se dɛrɛŋgɛlge se 'dɔɔk 'tusdɛki kaam kalan̄ taa adɛki tɔɔcŋ poodo. Ɔɔ teen̄e se lɛ ɔj 'tusdɛki kaam kalan̄ 'ɔaado 'tɔnd̄ ɔmbin̄ki maakin̄ giijum ki.»

Isa aal naagŋ taar ute kaam nakŋ k'dan̄in̄ mutard

(Mk 4.30-32; Lk 13.18-21)

³¹ Tɛr Isa taadden ute kaal naagŋ taara kuuy daala ɔɔ: «*Maakin̄ Gaar Raa se tec aan gɔɔ kaam nakŋ k'dan̄in̄ mutard, kɛn gaaba kalan̄ uun ɔɔciŋ maakin̄-gɔtin̄ ki.

³² Kaam nakŋ k'dan̄in̄ mutard se, naan̄ baat cir kaam nakgen do naan̄ ki se paac. Num kɛn j'ɔɔciŋga teecga se, naan̄ teepe tɛd̄ magal cir nakgen teec maakin̄ ɔar ki se paac bini yeelgen kic ɔo ɔaado uj kujdege tɛlɛtinge tu.»

Isa aal naagŋ taara ute ɔrɔmɔ

³³ Tɛr Isa taadden ute kaal naagŋ taar kuuy daala ɔɔ: «*Maakin̄ Gaar Raa se tec aan gɔɔ ɔrɔm kɛn mɛnda jaay tɔsga rujŋ gɛmɛ dooc gɔrn̄ magala ɔɔ kɛn naan̄ jaay deepiŋga ɔɔ ɔmbiŋga maak ki num, iin̄in̄ paac se.»

Taa d̄i jaay Isa taadden ute kaal naagŋ taara

³⁴ Taargen paac se Isa dooy jee dɛnge ute kaal naagŋ taara. Ɔɔ d̄im jaay naan̄ dooyden ute kaal naagŋ taar ey se, gɔtɔ.

³⁵ Bin ɔo taar kɛn debm taad̄ taar teeco taar Raa ki taado do dɔkin̄ se aanga doobiŋ ki, kɛn ɔɔ:

Maam m'utu m'aden taad̄n̄ ute kaal naagŋ taara,

do nakge tun ko k'kɔyiŋa do dɔkin̄ kaad̄ kɛn Raa utu aalo kaal do naan̄a se. §

Isa taad̄ tɔɔk mɛtn̄ taar kaal naagŋ taar ro dɛrɛŋgɛl ki

‡ 13:23 Dɛrɛŋgɛlɛ se jee mɛtinge dan̄in̄ biziri. § 13:35 Aak KKR 78.2.

36 Gañ gətn se Isa iin ɔn jee denge ɔɔ ɔk tərɪ ɓaa ɓeene. Jee mətɪn ki ɓaado ɔɲɪna tɔnd mətɪn ɔɔ: «'Taad tɔɔkjen tu mətɪn taar kaal naagɲ taar ro dɛrɛŋgɛl kɛn maakɲ-gɔt ki se?»

37 Isa deekɗen ɔɔ: «Debm ɔɔc kupm jiga se, kɛse maam *Goon Deba.

38 Maakɲ-gɔtɔ se ɛ do naanɶ ɔɔ kupm jiga se ɛ, kɛse jeegen gɛn *maakɲ Gaar Raa, dɛrɛŋgɛɛ se ɛ taadn ute jee *Bubm sitange.

39 Debm wɔɔy ɔɔcɔ dɛrɛŋgɛɛ se, kɛse Bubm sitange*, kɔjɔ se ɛ taad te ɓiin dunia an naɶ, ɔɔ jee kɔjge se ɛ *kɔɗn Raage.

40 Aan gɔɔ dɛrɛŋgɛɛ se k'tusinɲ jaay k'tɔɔciɲ poodn se, ɓiin dunia naɶ se kic ɓo utu tɛɗn bin kici.

41 Bin ɓo maam Goon Deba m'ade m'kɔl kɔɗumge ɔɔ jeegen jaay ɔɔ jeege ɔɲ doobm Raa, ɔɔ ɔɔɗe tɛɗ *kusiɶna se, kɔɗn Raage aden tuur naatn maakɲ gaariɲ ki.

42 Kɔɗn Raage aden tɔsn kɔmb maakɲ baal pood ki, ɔɔ gɔtn se ɓo gɔtn naade tɔɔyɔ ɔɔ taan naanɗege.

43 Anum jeegen jaay tɛɗ naka ute doobiɲ naan Raa ki se, naade se wɔɔr aan gɔɔ kaada maakɲ gaar Bubɗe ki. Debm ɔk bi booyo num booy ɔk taar se jiga!»

Isa aal naagɲ taara ro kɔrbɔt ki ute meede

44 «*Maakɲ Gaar Raa se tec aan gɔɔ kɔrbɔtn k'j'oyiɲ maakɲ-gɔt ki ɔɔ deba ɓaado rek ɔɲɪna ɔɔ naan ɔyiɲ gɔtiɲ ki ɔɔ iin ɓaa. Ute maak-raapm naan ɔk se, naan ɓaa dugɲ ute nakɲ naan ɔk se paac, ɔɔ ɔk tərɪ ɓaado dug maakɲ-gɔtn ese se.

45 «Tɛr maakɲ Gaar Raa se tec aan gɔɔ debm tɛɗn suukɲ kɛn je meedgen zode ɔɔɲɔ.

46 Kɛn naan je ɔɲ meedn zon ɔɔɲ se, naan ɔk tərɪ ɓaa dugno ute nakɲ naan ɔk se paac, ɔɔ ɓaado dug meedn ese se.»

Isa aal naagɲ taara ute gɛnde

47 «Tɛr *maakɲ Gaar Raa se tec aan gɔɔ gɛnd j'undiɲ maakɲ baar ki ɔɔ tɔso napar kɛɲjge dɛna.

48 Kɛn gɛnde jaay tɔso kɛɲjge dooc se, naade iik teecsɲ taar ki, iɲg naan ki, bɛɛr kɛngen jiga jiga ɔmb maakɲ ɛɛs ki ɔɔ kɛngen naapak ey se naade sin naatn.

49 Bin ɓo ɓiin dunia an naɶ se tecɲ bini. *Kɔɗn Raage utu ɓaa niɲg jeege kaam dio: jee *kusiɶge gɛn dode ɔɔ jee tɛɗ nakɲ ute doobiɲ se tɛɗn gɛn dode kici.

50 Jee kusiɶge se kɔɗn Raage aden si maakɲ baal pood ki ɔɔ gɔtn se ɓo, gɔtn naade tɔɔyɔ ɔɔ taan naanɗege.»

51 Isa tɔnd mətɪn jee mətɪn ki ɔɔ: «Taar se, naase 'booy ɔkkiga la?» Naade tərɪɲ ɔɔ: «Yɛɛ, k'booy j'ɔkga.»

52 Isa deekɗen ɔɔ: «Debm jeel taadn tɔɔkɲ mətɪn Ko Taar Raa jaay k'dooyiɶga ute nakgen gɛn maakɲ Gaar Raa se, naan se tec aan gɔɔ mɛɪ ɓee kɛn ɔɔɗ taa kɔrbɔtiɲ num ɔɲ nakgen kiji maak ki ɔɔ kɛngen do dɔkiɲ se kici.»

Jee Nazaret ki baate tookɲ kaal maakɗe do Isa ki (Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

53 Kɛn Isa jaay dooy jee mətɪn ki ute kaal naagɲ taarge aas se, naan iin ɔn gɔtn se.

54 Gɔtn se naan iin ɓaa maakɲ naanɲi ki† ɔɔ kɛn naan aan se, baag dooy jeege maakɲ ɓee kɛn Yaudge lee tus maak ki. ɔɔ kɛn jee se jaay booy taar kɛn naan dooyɗe se, tap ɓo ɔkɗen taad eyo deek ɔɔ: «Jeel-taara ute nakɲ-kɔɔɓgen naan tɛɗ se tap ɓo, ɔɲiɶo gayo?»

55 Naan ɓo goon debm tirdn lee cɔɔc ɗaap nakge se ey la? Kon roɲ Mari ey la? Gɛnaange ɓo Jak, Yusup, Simon ɔɔ Jud se ey la?

56 Gɛnaangen mɛndge ɓo utu tiɲg ute naajge ara ki ey la? Anum tap ɓo tɔɔgɲ se paac naan ɔɲiɶo gayo?»

* 13:39 Ara se ɓo Bubm sitange roɲ Iblis kici. † 13:54 Maakɲ naanɲi ki se roɲ Nazaret, gɔtn kɛn naan teepmno maak ki.

⁵⁷ Kεse 6o nakη ken tεdden naade ɔη aal maakde don ki ey se. Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se jeege paac aaliη maak ki; anum jee maakη naanηη ki ute jee maakη been ki se 6o aaliη maak ki eyo.»

⁵⁸ Taa naan se 6o, gɔtn se, Isa ɔη tεd te nakη-kɔɔbge den eyo taa naade baate tookη kaal maakde don ki.

14

Kooy Jan-Batist

(Mk 6.14-29; Lk 9.7,9)

¹ Kaad ken se, Gaar *Erod Antipas naan 6o magal taa naan Galile se, booy jeege ɔɔs kɔɔs maan Isa.

² Naan deek jee tεdn naabinge tu ɔɔ: «Kεse Jan-Batist 6o duroga daan yoge tu! Taa naan se 6o *Raa εdiηga tɔɔgɔ gen tεdn nakη-kɔɔbge se.»

³ Jeelki do dɔkiη se, Erod ɔl k'j'ɔk k'dɔɔko Jan ute zinziiri ɔɔ ɔl k'baa k'j'ɔliη maakη dangay ki, taa Erodiaad mend genaη Pilip ken naan ɔkiη menda se.

⁴ Taa Jan taadiηga taad ɔɔ genaai utu te kaamiη se, naai ɔk doobm jaay an kɔkη mendiη eyo.

⁵ Erod se je tɔɔl Jan, na6o beer jee denge tu taa jee denge se, Jan se naade aakiη aan gɔɔ debm taad taar teeco taar Raa ki.

⁶ Bii kalan gaar Erod tεd tεd maak-raapm gen 6ii koojiη se, goon Erodiaad menda se daam naan jeege tun k'danɔeno baado gɔtn tεdn maak-raap ki se ɔɔ daamiη se tɔɔl Gaar Erod ki.

⁷ Gɔtn se Gaar Erod naam taariη naan jeege tu ɔɔ deekiη ɔɔ: «Nakη paacη naai tɔndga meta ro ki 6o, maam m'ai kεda.»

⁸ Kon ɔliη metiη ɔɔ baa deekiη ɔɔ: «'Gaη εdumo maakη supura ki ara, do Jan-Batist.»

⁹ Do taar ken se gaarge maakiη tuju, na6o naan le naamga naam taariη naan jeege tu se, naan took ɔl k'gaηo do Jan j'εd goon mend ki se.

¹⁰ Gɔtn se naan ɔl deba baa maakη dangay ki baa gaηo do Jan.

¹¹ Do Jan se k'gaη k'j'aaliηo maakη supura ki, j'εdiη goon mend ki se, ɔɔ goon mend se uun baa εdiη kon ki.

¹² Jee metn Jan ki baado uun baa duubiηa, jaay 6o baa taad metn taar nakη deel se Isa ki.

Isa εd kɔɔ gaabge tu dupu-mii

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Ken Isa jaay booy naan se, naan iin ook maakη markab ki ɔɔ gaη baa do kɔd-baar ki kaliη ki. Ken jee denge jaay booy labar se, naade teeco maakη gegerge tun cεs ki cεs ki ɔɔ uun jεηa aal te taa baar.

¹⁴ Ken Isa aan jaay bɔɔyo maakη markab ki se, naan aak jee denge se, naan εjden dode ki ɔɔ jee kɔɔndege se naan εdden lapia.

¹⁵ Aan teger se jee metn Isa ki baado ɔηiηa ɔɔ deekiη ɔɔ: «Bεε, kaada se baaga, gɔtɔ se kic le daaniη kɔd-baara dɔk ute bea. Jee denge se ɔηde wɔkη baa maakη naange tun cεs ki cεs ki baa dugη nakη kɔɔ.»

¹⁶ Gaη Isa tεrlden ɔɔ: «Jee se baa eyo, naase mala 6o εddeki kɔɔ.»

¹⁷ Gɔtn se naade tεrliη ɔɔ: «Naaje se j'ɔk 6o mappa mii ɔɔ kenjge di sum.»

¹⁸ Isa deekden ɔɔ: «'Baandekiro naanum ki ara ki.»

¹⁹ Tεr Isa deek jee denge tu se ɔɔ j'iηg naan ki do mu ki ɔɔ gɔtn se, naan tɔs mappan mii ute kenjgen di se jiη ki, uun kaamiη raan, tɔɔm Raa, dup mappa ɔɔ εdiη jeege tun metiη ki ɔɔ jee metiη ki niginiη jee denge tu.

²⁰ Naade paac ɔs dεreη te maraadde ɔɔ togh ɔɔp se k'tuuniη se dooc gɔrnɔ sik-kaar-dio.

²¹ Jeegen ɔs paac se gaabge kalde ki sum 6o baa baa nakη dupu-mii. Mendiηge ute gaange se maak ki eyo.

*Isa lee do maane ki
(Mk 6.45-56; Jn 6.15-21)*

²² Naan ken se, Isa naar deek jeege tun metin ki so k'j'ook maakn markab ki, k'gaan k'deel k'baa naan ki jey baar ken kaam naane kor naan utu wook wook jeege bort se.

²³ Ken naan jaay wook jee denge aas sum se, naan iin baa ook do kos ki kalin ki gen keem Raa. Ken kaada ooc sum se, Isa so kalin ki sum.

²⁴ Markabm jee Isage maak ki se baaga daan maan ki dokso so ken kuulu jaay ol deeb dode ki se, uuno maane undin ro markaba ki se das das.

²⁵ Ken goto sopga baata aki kiip se, Isa baa kon jeege se, leedo do maane ki.

²⁶ Ken jee metin ki jaay aakin naan leedo do maane ki se, naade nirlde teece deek so: «Kese nirl nam!» Ken naade jaay beere okden sum se, gotn se naade baag toodn tooyo.

²⁷ Gan Isa naar taadden so: «Okki maakse tooyo. Onte 'beerki, kese maama!»

²⁸ Gotn se Pier terlin so: «Meluma, ken deer naai num, onum m'lee do maane ki m'ai baa konjo.»

²⁹ Isa deekin so: «'Baado.» Pier iin booyo maakn markab ki so lee do maane ki sak Isa.

³⁰ Gan ken naan jaay aak kuulu ol dena so ken beere baa okin sum se, naan baag booy maan. Gotn se naan so soyo so: «Meluma 'naakuma!»

³¹ Gan Isa naar ol jin okina deekin so: «Gen di maaki naaja? Ken bin num naai aal te maaki paac dom ki eyo.»

³² Gotn se naade di paac ook maakn markab ki so kuulu daara.

³³ Jeegen paacn maakn markab ki se erg naanin ki so deekin so: «Deere, naai se 'Goon Raa!»

Isa ed'lapi jee koonge tun taa naan Genezaret ki

³⁴ Ken Isa ute jee metin ki gaan baar jaay aan taa naan Genezaret ki se, naade baa daar jey ki.

³⁵ Jee gotn se baa aak jeel Isa, so taa naan ken se paac, naade taad labarin jeege tu so jeege baano ute jee koonge paac gotn Isa ki.

³⁶ Gotn se naade eem noo metn Isa ki so n'onde naade kutn taa kalin sum. So jeegen paacn ut taa kalin se on lapia.

15

Isa taad te nakn bubgen do dakin
(Mk 7.1-23)

¹ *Parizige metinge ute jee jeel taad toonk metn Ko Taar Raagen metinge iino Jeruzalem ki baado on Isa so deekin so:

² «Gen di jaay jee meti ki baate tookn gen tedn nakn bubjegen do dakin se? Taa naade tug te jidege aan goo gen bubgen do dakin ey sum bo so.»

³ Isa terlden so: «Nakn ken *Raa taad so gen teda tap bo, naase oninki so 'tedki nakn bubsege bo cir se, gen di?»

⁴ Ey num Raa se taadga taada so: 'Sook koi ki te bubin ki* so *Debm jaay naam kon te bubin se j'an tado.*†

⁵ Num gan naase se, 'taadki oki: «Debm jaay deek kon ki ey le bubin ki so: nakn maam m'ai ked jaay ai noog se, maam m'edinga *serke Raa ki.»

⁶ Naase oki debm bin se kon sookn kon ki te bubin ki eyo. Bin bo naase 'resnki ute doobm taar Raa so 'tedki nakn bubsege bo ciri.

⁷ Naase maa jee maakse dio! Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki se taadga taad taar se ro naase ki so:

⁸ Jeegen ese se toomum ute taarde sum, ey num maakde se dom ki eyo.

⁹ «Ken naade baadoga kernn naanum ki gen keemum kic bo, cer sum,

* 15:4 Aak Ekz 20.12 so Dt 5.16. † 15:4 Aak Ekz 21.17.

taa nakɲ kɛn naade lee dooy jeege se ɛ, dooyde ute nakɲ kɛn jikilinge lee ted se sum.‡»

¹⁰ Gɔtn se Isa danɔ jee dɛnge ɔɔ deekden ɔɔ: «Udki bia ɔɔ 'booyki bɛɛ!

¹¹ Kɛn tuj debkilimi naan Raa ki se, nakɲ kɛn naan ɔs jaay booy maakiɲ ki se eyo, num gan nakɲ kɛn naan saapiɲa ɔɔ teec jig eyo taariɲ ki se ɓo, tujina.»

¹² Gan gɔtn se jee mɛtn Isa ki baado ɔɲina ɔɔ tɔnd mɛtiɲ ɔɔ: «Naai 'jeele ute taar naai 'taad se, Parizige maakde tujga daamo?»

¹³ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Kaaggen paacɲ Bubum maakɲ raa ki ɓo duubden ey se, j'utu j'aden tɔɔdn naatn§.

¹⁴ ɔɲdeki naade se jee kaam-tɔɔkge ɔɔ tɔɔd jee kaam-tɔɔkge. Kɛn debm kaam-tɔɔkɔ jaay tɔɔd naapiɲ se, naaden di paac se 'si maakɲ gɔɔ ki!»

¹⁵ Gɔtn se Pier tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «'Taad tɔɔkjen tu mɛtn kaal naagɲ taar se.»

¹⁶ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase kic taar se 'booy ɔkki mɛtiɲ ey ne?

¹⁷ Naase 'jeelki ey la nakɲ kɛn debkilimi ɔs paac jaay booy ɓaa maakiɲ ki se, tedga num, naan ɓaa naamiɲ ci naagɲ boog ki naatn.

¹⁸ Num gan nakɲ iino saapiɲ ki jaay teecga taariɲ ki se ɓo, kɛn tuj debkilimi naan Raa ki.

¹⁹ Saapgen jig ey paac se iino maak ki. Kɛse ɓo kɛn ɔl jeege tɔɔl jeege, lee ɛɛs naapa ren ren, lee ɛɛs mɛnd jeege ɔɔ gaabm jeege, ɓoogo, taad taargen mɛt ki eyo ro jeege tu ɔɔ naaj jeege.

²⁰ Kɛse ɓo nakɲ kɛn tuj debkilimi naan Raa ki. Ey num kɛn ɓaa ɓaa kɔsɔ jaay tug te ji ey kic num, an kɔɲ tujɲ naan Raa ki eyo.»

Mɛnd se mɛnd Yaud eyo ɔɔ aal maakiɲ do Isa ki

(Mk 7.24-30)

²¹ Isa iin ɔɲ gɔtn se, ɔɔ ɓaa taa naan kɛn Tir ute gen Sidɔɲ ki.

²² Gɔtn se mɛnda kalaɲ mɛnd *Kanan inɲ taa naan kɛn se baado ɔɲ Isa ɔɔ baag tɔɔy mɛtiɲ ki ɔɔ: «Eɛjum dom ki Mɛluma *Goon Daud! Goonum mɛnda se ɔk kɔɔɲ sitan ɔɔ sitan se dabariɲ dɛna.»

²³ Gan Isa tɛrliɲ taar eyo. Jee mɛtiɲ ki iiko cɛɛɲ ki ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Mɛnd se 'tuuriɲ naatn, taa naan ɛ tɔɔy ɔɲ eyo ɔɔ ɔk mɛtjege tak kaam mɔɔtn.»

²⁴ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Maam se, Raa ɔlumo taa gaan *Israɛlge iigga kiig aan gɔɔ gaan baatge se.»

²⁵ Gan mɛnda se baado erg naaniɲ ki ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Mɛluma, 'naakuma!»

²⁶ Isa tɛrliɲ ɔɔ: «Mɛt ki eyo kɛn gaange ɔs dɛrɛɲ te ey sum ɓo k'tɔsn kɛdn kɔsn se gaan besge tu.»

²⁷ Mɛnda tɛrliɲ ɔɔ: «Mɛluma, taari mɛt ki, naɓo gaan besge kic ɓo ɔs kɔsgen si mɛtn tabil mɛldege tu.»

²⁸ Gan Isa tɛrliɲ ɔɔ: «Mɛnda, naai se aalga maaki paac dom ki! ɔɲ Raa ai kɛdn nakɲ maaki jea.» ɔɔ kaad kɛn se sum ɓo gooniɲ se ɔɲ lapia.

Isa ɛd lapi jee kɔɔɲge tu dɛna

(Mk 7.31-37)

²⁹ Isa iin gɔtn se ɔɔ ɓaa taa baar kɛn k'danɲ Galile. ɔɔ gɔtn se naan ook ɓaa inɲ do kɔs ki.

³⁰ Dɔɔl jeege dɛna baado ɔɲina. Naade baado ute jee cɛkɛdɛge, jee kaam-tɔɔkge, jee dukurge, jee ɔɲ taad taar eyo ute jee kɔɔɲdegen kuuy kic dɛna. Naade baandeno naan Isa ki ɔɔ naan ɛddɛn lapia.

³¹ Gɔtn se dɔɔl jeege se jaay aak nakɲ se, paac ɓo ɔkden taad eyo, kɛn naade jaay aak jee ɔɲ taad taar eyo baag taada, ɔɔ jee dukurge ɔɲ lapia, jee cɛkɛdɛge baaga lee talam talam ɔɔ jee kaam-tɔɔkge baaga kaaka. Gɔtn se naade *nook Raa gen *Israɛl.

‡ 15:9 Aak Eza 29.13. § 15:13 Ara 6o Isa taad taa Parizige.

*Isa ed kəsə gaabge tun dupu-səə
(Mk 8.1-10; Mt 14.25-31)*

³² Isa danjo jee metin ki əə deekden əə: «Jee se maam m'aakde əə m'εεjdenga dode ki, taa naade tedga bii mətə ute maama əə dīm kəsde gətəga. Maam m'ade kən naade baa te bode se eyo, ey num naade baa baatn doob ki.»

³³ Jee metin ki deekin əə: «Do kəd-baar ken ara j'akiro kən mappa gay jaay j'aki kədn jeege tun den se kəsn dərən se?»

³⁴ Isa tənd metde əə: «Naase əkki mappa kando?» Naade tərliŋ əə: «J'ək cili ute kənjege sεεm sεεm kandum.»

³⁵ Gətn se Isa deek jee denge tu əə j'inŋ naan ki.

³⁶ Naan təs mappan cili se ute kənjege se jin ki, təəm Raa, dup edin jeege tun metin ki əə jee metin ki nigin jee denge tu.

³⁷ Əə gətn se jeege paac se əs dərən ute maraadde. Əə jee metin ki se təs toŋn əp se, dooc gərnə cili.

³⁸ Jeegen əs paac se gaabge kalin ki dupu-səə əə mēndge ute gaange maak ki eyo.

³⁹ Ken Isa jaay əl jee denge baa sum se, naan ook maakŋ markab ki əə əmb gaan baar baa taa naan Magadan* ki.

16

**Parizige ute *Sadusege tənd metn nakŋ-kəəbm ade kiin maakŋ Raa ki
(Mk 8.11-21; Mt 12.38-42)*

¹ Parizige ute Sadusege baado əŋ Isa. Naade je an goom kək se tənd metin əə: «Naaje k'je ajen tedn nakŋ-kəəbm ken j'an kaakŋ jeel ro ki, ken iinə maakŋ *Raa ki.»

² Naan tərlden əə: «Ken aanga teger kaada aki kooc jaay, naase aakki maakŋ raa aac aan gəə poodo se, naase 'taadki əki gətə 'tedn jiga.

³ Əə tanərin jaay naase aakkiga maakŋ raa se aac ilim zum zum se, naase 'taadki əki: «Jaaki se gətə tedn jig eyo.» Ute nakgen tedn maakŋ raa ki se bə naase 'jeelki nakgen utu 'teda. Anum gen di jaay naase aak 'jeelki nakgen aan bəse ey se?

⁴ Jee bərsen jig eyo əə 'tuj ərmde naan Raa ki se. Naade je əə kaakŋ nakŋ-kəəbə, nabə nakŋ-kəəbm naade an kaakŋ jeel ro ki se, tecŋ aan gəə ken gen Yunus se sum.» Gətn se tər Isa iin əndə əə baa.

*Əndki kəndə ute dooy gen *Parizige ute gen *Sadusege*

⁵ Ken jee metn Isa ki jaay gaan əmb baar baa jən ken kaam naane se, ken naade baa baa se dirigo təso te mapp eyo.

⁶ Gətn se Isa deekden əə: «Əəndki dose əə əndki kənd ute ərəm* Parizige ute gen Sadusege se!»

⁷ Jee metin ki baag taadn ute naapa əə: «Naan taad bin se taa naaje k'təskiro te mappa eyo.»

⁸ Gan Isa se jeelga saapde əə deekden əə: «Naase aalki te maakse paac dom ki eyo, ey num gen di jaay naase 'taadki ute naapa əki: «Naan taad bin se taa naaje k'təskiro te mapp ey se?»

⁹ Bəse kic naase 'booy əkki te ey rək la? Naase 'saapin ki tu, ken ute mappa mii sum bə gaabge dupu-mii əso əə met kəəpin se, naase 'təskiro gərnə kando?

¹⁰ Əə gen mappan cili jaay gaabge dupu-səə əso se, met kəəpin se naase 'təskiro gərnə kando?

¹¹ Taar maam m'taadsen m'əə: əndki kənd ute ərəm Parizige ute gen Sadusege se, maam m'je m'taad te mappa eyo. Anum gen di jaay naase 'booy əkumki ey se?»

* 15:39 Taa naan Magadan se bəse jeege jeel gətin eyo lə daam, 'tedn Magdala. * 16:6 Ara se ərəm se je taad ute dooy ken Parizige ute Sadusege lee dooy jeege se.

12 Gətn se jee mətɲ Isa ki se ɓaa booy ɔkga taar Isan taadɗen se taa j'an kənd ɓo ute ɔrəm k'təd mappa se eyo, num j'an kənd ɓo ute dooy gɛn Parizige ute gɛn Sadusegen lee dooy jeege se.

*Piɛr taad ɔɔ Isa se naan ɓo *al-Masi
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)*

13 Kɛn Isa jaay aan taa naan Sezare kɛn gɛn Pilip ki se, naan tənd mətɲ jee mətɲ ki ɔɔ: «Gɛn jeege tu num, *Goon Deba se tap ɓo naɲa?»

14 Naadɛ tɛrlɲ ɔɔ: «Jee mətɲge ɔɔ naai Jan-Batist, jee mətɲge ɔɔ naai *Eli, kengen mətɲge ɔɔ naai Jeremi ey lɛ debm taad taar teeco taar Raa kɛn gam.»

15 Isa tənd mətɛ ɔɔ: «Gɛn naase ki num, ɔɔki maam tap ɓo m'naɲa?»

16 Simon Piɛr tɛrlɲ ɔɔ: «Naai se al-Masi, Goon Raa zɛɛɛɛ.»

17 Gaɲ Isa deekiɲ ɔɔ: «Simon goon Jan, naai maaki raapo taa taar naai taad se, debkilimi ɓo taadɗo mətɲ eyo, num Bubum maakɲ raa ki ɓo taadɗo taar se.

18 Bin num 'booyo Piɛr: roi Piɛr se je deekiɲ ɔɔ *dɛlbɛ* ɔɔ do dɛlɛb kɛn ese ɓo, maam m'kiɲ *eglizuma ɔɔ yoa ute tɔɔgiɲ se kic ɓo aɲ kəɲ tɛɗn dɪm eyo.

19 Maam m'ai kɛɗn lɛkɛrlɛgen gɛn *maakɲ Gaar Raa. Nakɲ paacɲ jaay naai 'dɔɔkiɲga do naan ki se, maakɲ raa kic ɓo Raa dɔɔkiɲga. Ɔɔ nakɲ paacɲ jaay naai 'tuutiɲga do naan ki ara ki se, maakɲ raa ki kic ɓo Raa aɲ tuutu.»

20 Gətn se jee mətɲ ki naan aacɗen kaama ɔɔ taar kɛn naan ɓo al-Masi se ɔɔ j'ɔɲte taadɲ nam ki.

Isa taad ɔɔ naan utu 'kooyo ɔɔ duru

21 Naan kɛn se, Isa baag taadɲ jeege tun mətɲ ki tal ɔɔ: «Maam se, bɛɛki num m'ɓaa Jeruzalɛm ki, ɔɔ magal taa ɓee Yaudge, magal jee tɛɗn *sɛrke Raage tu, ute jee jeel taadɲ tɔɔkiɲ mətɲ Ko Taar Raage se, naadɛ se utu am dabar dɛna, am tɔɔlɔ ɔɔ bii k-mɔtɔge tu se m'adɛ 'dur daan yoge tu.»

22 Piɛr dan ɓaansiɲ cɛɛs ki ɔɔ baagiɲ mooyo ɔɔ: «Mɛluma, Raa ai ɓɔɔɓɔ! Ɔɲ nakɲ se 'kaan doi ki eyo! Ɔɲ Raa ai ɓɔɔɓɔ!»

23 Num gaɲ Isa tɛrl aak Piɛr ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «*Bubm sitange iik naatɲ cɛɛm ki gam naane! Taa naai se 'je am gaasn naabm kɛn Raa je ɔɔ m'aɲ tɛɗ se ɔɔ saapm naai se gɛn Raa eyo, kɛse saapm jikilimge.»

Isa se j'an daan j'ɔɔ dɪ

24 Tɛr Isa deek jeege tun mətɲ ki daala ɔɔ: «Debm jaay je am daan num, 'baatɲ ron mala, 'kuun kaagɲ yonɔ† jaay ɓo am daana.

25 Taa debm je kaajɲ koɲ se utu aɲ kutu naan Raa ki ɔɔ debm ut koɲa taa maam se, utu aɲ kaaja.

26 Kɛn debm jaay *duni ute magaliɲ ɓo kaam jiɲ kic num, kɛn naan kutɲ koɲ naan Raa ki se, naan an kəɲ dɪ ro ki? Lɔ debkilimi se koɲa se, naan aɲ dugiɲ ute dɪo?

27 Taa naan se ɓo, *Goon Deba utu adɛ ɓaa maakɲ gaar Bubiɲ ki ute kɔɗiɲge ɔɔ naɲa naɲa kic ɓo naan aɲ kɛɗn bɛɗiɲa ro naabiɲ kɛn naan tɛɗa.

28 Deere, 'booyki bɛɛ m'asen taada: maakɲ jeege tun ɓɔrse utu ara se, mətɲge se kooy ey sum ɓo utu kaakɲ Goon Deba adɛ ɓaa maakɲ gaariɲ ki.»

17

**Raa ooj ro Isa*

(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36; 2Pr 1.16-18)

1 Kɛn bii mɛɛɛ jaay deel se, Isa dan Piɛr, Jak ute gɛnaaɲ Jan. Naadɛ ɓaa do ko ki jɛrlɛ kalɛ ki.

† 16:24 Kɛse je deekiɲ ɔɔ ɔɲ roi dabara bini kooy taa Isa.

² Kɛn naade aan se, gɔtn se Raa ooj terlin rona naande ki. Daan kaamin se baa ted raap aan gɔɔ kaada ɔɔ kalinge kic baa ted raap lak lak aan gɔɔ gɔtn wɔɔrɔ.

³ Gɔtn se jee metin kɛn mɔtɔ se naar aak *Musa ɔɔ *Eli, teec naande ki. Ɔɔ kɛn naade aakde se, naade daar taad taad ute Isa.

⁴ Gaŋ Pier deek Isa ki ɔɔ: «Mɛluma, bɛɛki num, j'aki king gɔtn ara. Maam m'taal daabge mɔtɔ: kalan naai ki, kalan Musa ki ɔɔ kɛn kalan Eli ki.»

⁵ Kaad kɛn naan utu taad taad bɔrt sum ɓo, gapar wɔɔr gɔtɔ se baado naar deebde bat. Ɔɔ maakŋ gapar ki se k'booy mind deba taad ɔɔ: «Naan se Goonuma, Goon maak-jema ɔɔ naan tɔolum jaay maam m'beer m'ɔɔdiŋo, 'booy uunki taariŋa!»

⁶ Kɛn jee metin ki jaay booy taar se, nirlde teece, beere ɔkde se ɔɔ naade taal tooco ɔɔ tɔnd naandege naan ki.

⁷ Isa baado iiko cɛɛde ki ɔl jin tuutde ɔɔ deekden ɔɔ: «Iin 'daarki! Naase ɔnte 'beerki!»

⁸ Kɛn jee metin ki jaay uun kaamde aak se, ɔɔp Isa kalin ki sum, nam kuuy gɔtɔ.

⁹ Kaad kɛn naade utu bɔɔyɔ bɔɔy kon se, Isa dejde ɔɔ: «Bere, nakŋ naase aakkiro se, ɔnte 'taadki nam ki, bini *Goon Deba se ade dur daan yoge tu jaayo.»

*Jee metn Isa ki tɔnd metin taa *Eli*

¹⁰ Gaŋ jee metn Isa ki tɔnd metin ɔɔ: «Gen di jaay jee jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raage taad ɔɔ Eli ade baa jaay *al-Masi ade baa se?»

¹¹ Naan terlden ɔɔ: «Deere, Eli utu ade baao ɔɔ naan ɓo utu tɔnd daapm nakge paac ute doobiŋa.

¹² Num 'booyki m'asen taada: Eli se le baadoga, naɓo jeege jeelin te eyo, tedinga nakŋ maakde je don ki. Ɔɔ bin ɓo *Goon Deba kic naade utu an dabar bini.»

¹³ Do taar kɛn se jaay jee metin ki se baa booy ɔkga taar Isa taadden se, naan taad ute Jan-Batist.

Isa ɛd lapi goon kɛn ɔk kɔɔŋ puputu (Mk 9.14-32; Lk 9.37-45)

¹⁴ Kɛn Isa ute jee metin ki jaay aan cɛɛ jee denge tu se, gaaba kalan baado erg naan Isa ki,

¹⁵ ɔɔ deekin ɔɔ: «Mɛluma, goonum se ɛɛjin don ki. Naan se ɔk kɔɔŋ puputu ɔɔ lee dabariŋ dena, daayum ɔlin naan tooc maakŋ pood ki ey le maakŋ maane ki.

¹⁶ Maam m'baansiŋo gɔtn jeege tun meti ki, naɓo naade ɔŋ ɛdiŋo te lapi eyo.»

¹⁷ Isa ɛɛp taariŋa ɔɔ deek ɔɔ: «Jee do naan kɛn borse se, jee naaj taarge ɔɔ jee bɛɛki eyo. Maam tap ɓo m'king ute naase bini nun ki? Maam tap ɓo m'asen serkŋ bini nun ki? Goono se ɔk 'baamsiŋkiro tu ara!»

¹⁸ Isa aac kaama sitan kɛn ted goono puputu se ɔɔ ŋ'teec naatn ro goon ki se. Ɔɔ kaad kɛn se sum ɓo goono se ɔŋ lapi.

¹⁹ Ter jee metn Isa ki dan baansiŋ cɛɛs ki ɔɔ tɔnd metin ɔɔ: «Gen di jaay ɓo sitan se naaje k'j'ɔŋ k'tuuriŋ te ey se?»

²⁰ Isa terlden ɔɔ: «Taa naase kaal maakse baata. 'Booyki bɛɛ m'asen taada: kɛn naase jaay ɔkki kaal maakŋ do Raa ki magal aan gɔɔ kaam koobi se num, naase aki deekŋ ko kɛn ese se ɔɔ iin deɛte ɔɔ ko se kiin deɛte. Nakŋ jaay asen cir se gɔtɔ.»

²¹ [Ter Isa deekden ɔɔ: «Napar sitan bin se kɛn naase jaay ɔŋ uunki te *siam gen tɔnd metn Raa ey num, naan se 'kɔŋ teec eyo.»]*

Isa taad daala ɔɔ naan utu kooyo ɔɔ duru

²² Bii kalan jee metn Isa ki tus paac taa naan kɛn Galile ki ɔɔ gɔtn se, Isa deekden ɔɔ: «*Goon Deba se j'utu j'an kɔkŋ kɔl ji jeege tu.

* 17:21 Taargen ara se maakŋ Kitapge tun do dakin se, metinge maakde ki se, gɔtɔ.

²³ Naade utu an̄ tǎǎǎ ǎǎ bii k-mǎtǎge tu se naan̄ ade dur daan yoge tu.» Ken jee metin̄ ki jaay booy taar se, naade rode oojde walak.

*Isa ute Pier ǎg miir gen *Bee Raa*

²⁴ Ken Isa ute jee metin̄ ki jaay aan maakn̄ geger ken Kaparnayum ki se, jeegen lee tǎk gursn miir gen Bee Raa se baado ǎn̄ Pier ǎǎ tǎnd metin̄ ǎǎ: «Melse tap ǎǎ, lee ǎg miir taa gen Bee Raa lǎbu gǎtǎ?»

²⁵ Pier terlin̄ ǎǎ: «Yee naan̄ ǎgǎ.» Ken jaay Pier ǎaa been se, Isa ǎǎ uun taara deete ǎǎ deekin̄ ǎǎ: «Gen naai ki num saap ǎǎ dǎ, Simon Pier: gaaringen do naan̄ ki se, ken lee ǎgden miiri tap ǎǎ nan̄ge? Jee maakn̄ naan̄dege tu lǎbu mertge?»

²⁶ Pier terlin̄ ǎǎ: «Mertge.» Isa kic terlin̄ ǎǎ: «Ken deer num, gaan naan̄ge se lee ǎg miiri eyo!

²⁷ Naǎǎ, naaje se k'je jee se maakde tuj eyo, taa naan̄ se ǎǎ Pier, 'ǎaa taa baar ki und kuuyi maan, ǎǎ ken̄j ken naai an̄ kǎkn̄ deet deet se, eepin̄ taarin̄a ǎǎ kǎn̄ tamma kalan̄ aas kǎgn̄ miir jeege dio. Uunin̄a ǎǎ 'ǎaa edden taa tǎǎ bed̄ gen miir maama ǎǎ gen naai.»

18

*Maakn̄ *Gaar Raa ki se nan̄a ǎǎ tǎdn̄ magala (Mt 5.29-30; Mk 9.33-50; Lk 9.46-50)*

¹ Kaad̄ ken se jee metn̄ Isa ki baado ǎn̄in̄a ǎǎ tǎnd metin̄ ǎǎ: «Nan̄a ǎǎ 'tǎdn̄ magal cir jeege paac *maakn̄ Gaar Raa ki?»

² Isa dan̄ǎ goon cǎkǎ baado daar daande ki,

³ ǎǎ deekden ǎǎ: «'Booyki bεε m'asen taada: ken naase 'terlki te maakse te eyo ǎǎ 'tǎdki te rose aan gǎǎ gen gaangen seem ey se, naase aki kǎn̄ kend maakn̄ Gaar Raa ki eyo.

⁴ Taa naan̄ se ǎǎ debm jaay ǎǎp ron̄ baat aan gǎǎ goon cǎkǎn̄ ese se, naan̄ ǎǎ debm 'tǎdn̄ magal cir jeege paac maakn̄ Gaar Raa ki.

⁵ Taa maam jaay, debm ǎkga goon cǎkǎ jiga aan gǎǎ goon ese se, kεse aan gǎǎ naan̄ ǎkum maam mala.»

*ǎn̄te kǎl genaai maakn̄ *kusiñ ki*

⁶ «Gan̄ maakn̄ gaange tun seem ken aalga kaal maakde dom ki se jaay, nam ǎlga deb kalan̄ maakn̄ kusiñ ki se, debm ken ǎlin̄ se ǎn̄ bεεki num, j'uuno ko tootn̄ magala ǎǎ k'dǎokin̄ mindin̄ ki ǎǎ j'uun j'undin̄ maakn̄ baar ken jεrlε.

⁷ Jeegen do duni ki se utu aden tǎdn̄ ǎǎn̄ aak eyo taa nakgen ken utu kǎl jeege maakn̄ kusiñ ki se utu 'tǎdn̄ den aak eyo. Deere, nakgen bin se utu tap, naǎǎ ǎǎn̄ǎ deb ken 'kǎl jeege maakn̄ kusiñ ki se.

⁸ Ken jii ey lε jεi jaay ǎǎ ai kǎl maakn̄ kusiñ ki num, gaan̄ siden dǎkǎ. Ken ǎǎpi jii kalan̄ ey lε jεi kalan̄ jaay kǎn̄ kaaja se, bεε cir ken 'king te jige dio ey lε jεige dio ǎǎ ǎaa maakn̄ poof ken gen daayum.

⁹ Ken kaami jaay ǎǎ ai kǎli maakn̄ kusiñ ki num, kaami se ǎǎd̄und naata. Ken ǎǎpi kaami kalan̄ jaay kǎn̄ *kaajn̄ gen daayum se, bεε cir ken 'king te kaamige dio ǎǎ ǎaa maakn̄ poof ken gen daayum.»

Metn̄ taar baatn̄ iig jaay j'ǎn̄in̄a

¹⁰ «ǎndki kǎndǎ gaan̄ seemgen ese se, nam kalan̄ kic ǎǎ ǎn̄te aakin̄ki aan gǎǎ nakn̄ cεrε! Anum 'booyki m'asen taada: kǎddegen in̄g cεε Bubum ki maakn̄ raa ki se, daayum utu aakden dode ki.

¹¹ [Taa maam *Goon Deba m'ǎaado se taa kaajn̄ jeegen iigga kiigi.]*

* **18:11** Bersen ara se, maakn̄ Kitapge tun do dǎkin̄ se, metinge maakde ki se, gǎtǎ.

12 «Naase tap 60 'saapinki ɔki di? Ken deba jaay ɔk baatge kaaru ɔo maakde ki se ken kalan iigga num, baatgen sik-jernan-kaar-jernan kuuy se naan afe kɔn maakn ko ki taa '6aa je ken kalan iig kiig se ey la?

13 'Booyki bɛɛ m'asen taada: ken naan jaay je ɔninga se, naan maakin raapm dena do baat ken se cir do kenge tun si-jernan-kaar-jernan ken iig te ey se.

14 Taa naan se 60 Bubsen maakn raa ki kic num, je ɔo maakn gaange tun sɛɛm se, nam kalan tap 60 kut eyo.»

'Tedki kaldɛ naapge tu

15 «Ken genaai jaay tediga *kusina num, '6aa ɔnin kali ki ɔo 'mooyina. Ken naan jaay booy uunga taari num, kɛse naai 'daapinga.

16 Ken naan jaay baate booy kuun taari se, ɔk 'terl '6aa ɔno deb kalan ey le jeege dio taa naan jeege tun dio ey le mɔto se 60, ai tedn saadige ɔo ute naade se 60, naase aki nan taarse†.

17 Ken jee se jaay naan baate booyde taarde kic num, '6aa 'taadn metn taar se *egliz ki. Ɔo ken jee egliz ki 6aa ɔnin jaay naan baate booy kuun taarde daal num, naai aakin aan gɔo debm jeel *Raa mal eyo ey le aan gɔo *debm tokn miiri.

18 'Booyki bɛɛ m'asen taada: nakn paacn jaay naase 'dɔokiniga do naan ki se, maakn raa kic 60 Raa an dɔokɔ. Ɔo nakn paacn jaay naase 'tuutinga do naan ki ara ki se, maakn raa ki kic 60 Raa an tuutu.

19 «'Booyki m'asen taadn daala: do naan ki ara jaay jeege dio maakse ki taarde kalan ɔo tɔnd metn dim se, nakn naade je se, Bubum ken maakn raa ki adesin keda.

20 Deere, taa gɔtn jaay jeege dio ey le mɔto jaay tus ute ro maam se, maam m'utu daande ki.»

21 Gan Pier baado ɔn Isa ɔo tɔnd metin ɔo: «Meluma, ken genaam jaay tedumga kusina num, m'an tedn kaldɛ met kando? Bin num m'an tedn dɔol cili ne?»

22 Isa terlin ɔo: «Maam m'deeki m'ɔo: dɔol cili sum eyo, num sik-cili-cili met cili.»

Metn taar debm sɛɛ baate tedn kaldɛ genaan ki

23 «Taa naan se 60 'booyki m'ɔo: *maakn Gaar Raa se tec aan gɔo gaar ken tus jee tedn naabinge taa kaakn sɛɛn do jeege tu.

24 Ken naan utu baag baag kaakn gursin sum 60, j'ɔk k'6aano ute gaaba kalan ken an kɔgn gurs dupu-kaar kando kando‡.

25 Aan gɔo gaabm se ɔk dim naan an kɔgn sɛɛn gɔto dey se, gaarge deek ɔo: «'Baa 'dugini naana, mendina, geninge ɔo nakn naan ɔk paac se, k'dugina ɔo gursin se k'6aado k'j'ogum sɛɛma.»

26 Gɔtn se gaabm ese se baado ooc metn jen ki ɔo erg naan melin ki ɔo deekin ɔo: «Aay kaami, udum bia, sɛɛi se paac m'utu m'aisin kɔgo!»

27 Gɔtn se melin ɛɛjin don ki, ɔo tɔol te sɛɛn se naata ɔo ɔnin iin 6aa.

28 Ken gaabm ese jaay teec 6aa 6aa se, 6aa dɔod ute medin kalan ken naade ted naaba kalan. Debm se ɔkoga kɔkn sɛɛn tamma kaaru§. Gɔtn se naan ɔkin bɔrlin ki ai karat ɔo deekin ɔo: «Ɔgumo sɛɛma!»

29 Gɔtn se medin se ooc metn jen ki ɔo eemin nɔo metin ki ɔo: «Aay kaami, udum bia, sɛɛi se maam m'utu m'aisin kɔgo!»

30 Gaabm se baate, ɔk medin se 6aa ɔlin dangay ki kɔr naan an kɔgn nan sɛɛn se.

31 Meddegen k'ted naaba kalan jaay aak nakn ken gaabm ese ted se, naade paac maakde tuju ɔo 6aa taad taar se melde ki.

32 Gɔtn se melde se ɔl k'danjo gaabm ese se ɔo deekin ɔo: «Naai se debm jig eyo! Ey num naai eemum nɔo sum 60 sɛɛige se, maam m'tɔolinsino naatn.

† 18:16 Aak Dt 19.15. ‡ 18:24 Gurs naan an kɔg se aas gen kɔgn debm ted naaba gen 6aara sik-kaar-mii. § 18:28 Gurs naan an kɔg se aas gen kɔgn debm ted naaba gen 6ii kaaru.

³³ Aan gɔɔ maam m'εεji doi ki se, naai kic εεj do mεdfi ki ey la!›

³⁴ Ken mεlin jaay maakin tuj se, gaabm se naan ɔk ɔlin dangay ki taa j'an ɔaa dabara bini kɔɔn nan sεεn se maak ki.»

³⁵ Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Ken naase jaay debm ɔn tεd te kaldε genaana ki te maakin paac ey se, Bubum maakn raa ki kic an tεdn kaldε ey bin kici.»

19

Isa taad mεtn taar piiri

(Mk 10.1-12; Dt 24.1-4; Mt 5.31-32)

¹ Ken Isa taad nan taarin se, naan iin ɔn Galile ɔɔ ɔaa taa naan Jude ki, kaam aak jen ool k'danin Jordan ken kaam naane.

² Dɔɔl jeege dεna ɔk mεtiɔa ɔɔ gɔtn se naan εdfen lapia.

³ *Parizige mεtinge se ɔaado ɔn Isa je doobm an goom kɔk se, naade tɔnd mεtin ɔɔ: «Deba se, do taar dim ken gay kic ɔo, naan ɔk doobo ken 'piir mendiɔ la?»

⁴ Isa tεrlden ɔɔ: «Naase 'dooyinki te ey la, taar k'raaninɔ maakn Kitap ki se? Do kupm mεt ki se, *Raa Mεl Kaala aalo gaaba ute mεnda,

⁵ ɔɔ deek ɔɔ: *Taa naan se ɔo gaaba teecn kɔn kɔn te bubina, ɔaa tum te mendiɔa, ɔɔ naaden di se tum tεdga daa ro kalan.**

⁶ Bin se naade se tεdga aan gɔɔ jee di eyo, num aan gɔɔ deb kalan sum. Nakn jaay Raa dɔɔkinga dɔɔk se, debkilimi ɔnte tuutiɔa!»

⁷ Parizige tɔnd mεtin ɔɔ: «Gen di jaay *Musa deek ɔɔ gaaba raan maktubm gen piiri, kεdn mendiɔ ki jaay an piir se?»

⁸ Isa tεrlden ɔɔ: «Kεse taa do-mɔngse ɔo, Musa ɔɔdsen doobm piir mεndsege. Ey num do kupm mεt ki se bin eyo.

⁹ 'Booyki m'asen taada: nam jaay 'piir mendiɔ se, ken mendiɔ εεs kεεs gaabge jaayo, ɔɔ ken naan jaay ɔkga mεnd kuuy se, naan se aan gɔɔ debm εεs mεnd nam.»

¹⁰ Jee mεtn Isa ki deekin ɔɔ: «Ken daan gaaba ute mεnda jaay kingde bin num, naan se ken debm ɔk te mεnda ey kic num bεε kaca!»

¹¹ Isa tεrlden ɔɔ: «Jeege paac se kɔn booy kɔkn taar se eyo. Jeegen an booy kɔk se, jeegen ken Raa εdfenga jeele gen booy kɔkn mεtn taar se jaayo.

¹² Deere, doobm jaay gaasn gaabge gen tɔkn mεndge se dεna: jee mεtinge se j'oojde ɔo rode gɔtɔ, jee mεtinge se lε jikilimge ɔo tεdde rode tεd gɔtɔ, ɔɔ kengen mεtinge se taa taar Raa ɔo naade baate tɔkn mεndge. Debm kɔn booy kɔkn taar se num, ɔnin an booy kɔkɔ!»

Isa ɔɔd ɔooro gaange tu

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ Gɔtn se jeege ɔaano ute gaangen sεεmε gɔtn Isa ki taa naan aden tɔnd jin dode ki ɔɔ tɔnd mεtn Raa taa naade, nabo jee mεtin ki uunde kaamde naatn.

¹⁴ Gan Isa deekden ɔɔ: «ɔndeki gaangen sεεm se ade ɔaa gɔtum ki, ɔnte 'gaasdeki, taa *maakn Gaar Raa se gen jeegen tec aan gɔɔ gaangen sεεm se.»

¹⁵ Ken naan jaay tɔnd jin dodege tu aas se, naan iin ɔn gɔtn se, ɔɔ ɔaa.

Isa ute debm maala

(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30; 1Tim 6.9-10)

¹⁶ Gan gaaba kalan ɔaado ɔn Isa ɔɔ deekin ɔɔ: «Debm dooy jeege, bεε maam m'tεd jaay am kεdn *kaajn gen daayum se, ken gay?»

¹⁷ Isa tεrlin ɔɔ: «Gen di 'tɔnd mεtum ro nak ken bεε se? Ken bεε se, Raa kalin ki sum. Ken naai jaay 'je 'kɔn kaajn gen daayum num, 'tεdn nakn ken Raa taad ɔɔ gen tεda se.»

¹⁸ Gaaba se deekin ɔɔ: «Ken gayo?» Isa tεrlin ɔɔ: «ɔnte 'tɔɔl nam, ɔnte 'kεesn mεnd nam, ɔnte 'kεesn gaabm nam, ɔnte 'ɔoogo, ɔnte 'tɔkn taar-kɔɔɔ do nam ki,

* 19:5 Aak Jen 2.24.

19 'sook koi ki te bubu ki†¹⁹ 'je naapi aan g²⁰ ro naai mala.‡»

20 Gaaba se terlin̄ ɔ: «Nakgen se maam m'lee m'ted̄iŋo tɛd paac tap, anum ɔpum ken gay daala?»

21 Isa deekiŋ ɔ: «Ken naai jaay je tɛdn̄ debm bɛɛ mala mala naan Raa ki num, maali naai ɔk paac se, 'baa 'dugin̄ naatn̄ ɔ gursiŋ se 'nigiŋ jee daayge tu. Ken tɛd̄iŋa bin se, ai toodn̄ k̄orb̄ot̄o maakŋ raa ki. Ɔ naai lɛ, 'baado 'daanuma.»

22 Ken goon k̄oɔ se jaay booy taar ken Isa taadiŋ se, ɔk terl̄ baa baa se maakiŋ tuj kasak kasak, taa naan̄ debm nak dɛna.

23 Isa deek jeege tun mɛtiŋ ki ɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm nak dɛna se kendiŋ k̄oɔn̄o *maakŋ Gaar Raa ki.

24 M'deek m'dɔalsen daala: ken giŋji jaay deel ute bee luppaa se ɔn̄o; naɔo debm nak dɛna jaay 'kɛnd̄ maakŋ Gaar Raa ki se, ɔn̄ cir naan̄ se daala!»

25 Ken jee mɛtiŋ ki jaay booy taar se, ɔkden taad̄ eyo deek ɔ: «Ken bin num naŋa jaay 'k̄oŋ kaaja?»

26 Isa uun kaamiŋ aakde ɔ deekden ɔ: «Gen̄ jikilimge tu sum num nakŋ se ɔn̄o, num Raa ki se, ne dim̄ ɔniŋ ḡot̄o.»

27 Ḡotn̄ se Piɛr deek Isa ki ɔ: «'Booyo, naaje se k'j'ɔn̄oga nakge paac taa j'ai daan naai, num naaje tap ɔo j'k̄oŋ di?»

28 Isa terlden̄ ɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: kaad̄ ken Raa utu tɛdn̄ nakge paac 'tɛdn̄ kiji se, maam *Goon Deba m'utu m'king do kaag do ken̄ iin̄o ḡotn̄ Raa ki ɔ naasen sik-kaar-di ken lee daanumkiro se, utu aki king do kaag do ken̄ sik-kaar-dio gen̄ k̄oŋ b̄oɔɔ do taa bee gaan̄ *Israelge tun sik-kaar-di se.

29 Ɔ debm jaay ɔn̄o beenge, genaangen gaabge ute kengen mɛndge, bubina, koŋa, gɛniŋge ey lɛ maakŋ-ḡotiŋge taa maam se, nakgen se paac se naan̄ utu aden̄ k̄oŋ dɛn cir ken naan̄ ɔn̄o, ɔ 'k̄oŋ kaajŋ gen̄ daayum.

30 Num maakŋ jeege tun b̄orse naan̄ ki se, deniŋ utu k̄oɔpm̄ m̄oɔtn̄. Ɔ maakŋ jeege tun b̄orse m̄oɔtn̄ se, deniŋ utu tɛdn̄ jee naan̄ ki.»

20

Isa aal naagŋ taara ute mɛl jinɛnɛ ɔ jee tɛdn̄ naabiŋge

1 Ter Isa deek daala ɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se tec aan g²⁰ mɛl bee ken̄ iin̄ tan̄oŋriŋ n̄oŋriŋ je jeege taa aden̄ k̄al baa tɛdn̄ naaba maakŋ jinɛniŋ ki.

2 Mɛl jinɛnɛ se taad̄ d̄oɔk taariŋ ute jee tɛdn̄ naabge se ken̄ naade tɛd̄ naaba lekga se, deba kic ɔo naan̄ aŋ kɛdn̄ tamma* kalan̄ kalan̄. Bin jaay ɔo naan̄ ɔlden̄ maakŋ jinɛniŋ ki.

3 Ken̄ aan kaad̄n̄ mɛs ki se, naan̄ teeco beɛŋ ki ɔŋ jeege iŋg kinḡ cɛɛ.

4 Ḡotn̄ se naan̄ deekden ɔ: «Naase kic 'baa 'tɛdki naaba maakŋ jinɛnum ki ɔ maam m'asen̄ k̄oŋ te doobiŋa.»

5 Ḡotn̄ se jee tɛdn̄ naabge se iin̄ baa maakŋ jinɛnɛ ki. Ken̄ aan katar ki tir se, ter naan̄ teeco ɔ katar do tɛgɛr ki kic naan̄ teeco. Ɔ ken̄ naan̄ teeco jaay ɔŋ jeege kuuy iŋg kinḡ cɛɛ daal se, naan̄ ɔlden̄ ɔ k'baa tɛdn̄ naaba maakŋ jinɛniŋ ki kici.

6 Ken̄ aan tɛgɛr se, naan̄ teeco daala ɔ ɔŋ jeege iŋg kinḡ cɛr se, naan̄ deekden ɔ: «Gen̄ di jaay naase iŋg 'lekki cɛr se?»

7 Naade terlin̄ ɔ: «Nam ajen̄ kuun gen̄ naaba ɔo ḡot̄o.» Naan̄ deekden ɔ: «Naase kic 'baa 'tɛdki naaba maakŋ jinɛnum ki.»

8 Ken̄ aan tɛgɛr kaada baa baa kooco se, mɛl jinɛnɛ se deek debm tɛdn̄ naabiŋ ki ɔ: «'Baa 'dan̄o jee tɛdn̄ naabge se paac ɔ naŋa naŋa kic ɔo giŋ nakiŋ nakiŋa. 'Baag do jeege tun kaam m̄oɔtn̄ bini 'kaan do jeege tun ken̄ baado deete.»

† 19:19 Aak Ekz 20.12-16 ɔ Dt 5.16-20. ‡ 19:19 Aak Lb 19.18. * 20:2 Tamma kalan̄ se aas k̄oŋ debm tɛd̄ naaba gen̄ ɔii kalan̄.

⁹ Gətn se jeegen jaay baag tēdn naaba kaam mōtn dēs se, baado əw naŋa kic 6o j'ēdn tamma kalan kalan.

¹⁰ Kēn gēn kəŋŋ jeegen baag naaba deet se, naade saap əw kaadn naane, naade 'kəŋ cir naapdege. Na6o deba kic 6o əŋ tamma kalan kalan sum.

¹¹ Kēn naade jaay aak bēdden j'ēdden se, maakde taarde mooy naan ki dir dir do mēl bee ki se.

¹² Ɔo deekin əw: «Jee se baado kaam mōtn əw naaba kic 6o naade tēd ler kalan sum, əw naai əgden aas kaas ute naajen kēn k'dabar k'lek tēc maakŋ kaad ki.»

¹³ Gaŋ mēl jinēn se deek deb kalan ki əw: «Mēduma, maam m'tuji te dīm eyo əw taarje se lē k'taad k'tōlinoga tōlo m'əw kēn jaay naai 'tēdn naaba lekga num, m'ai kəŋŋ tamma kalan se, naai 'tookoga took ey la?»

¹⁴ Borse, ək bēdi əw '6aa bei ki. Ɔo debm tēdn naabm baag kaam mōtn se, kēn maam m'je se maam m'an kēdn bēdn aan gəw gēn naai se sum kici.

¹⁵ Ute gursum se, nakŋ maam m'je 6o m'an tēdn ro ki ey la? Ləbu do bēē kēn maam m'tēd se, naai 'maaki ilim ro ki la?»

¹⁶ Taa naan se 6o Isa deek əw: «Jeegen kaam mōtn se, utu tēdn jeegen naan ki. Ɔo jeegen naan ki se lē, utu kəppm kaam mōtn.»

Isa taad gēn k-mətəge tu əw naan utu kooyo əw ade dur daan yoge tu

(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

¹⁷ Isa ook 6aa Jeruzalem ki əw kēn naade 6aa 6aa doob ki se, naan dan jee mētn sik-kaar-di kalde ki əw deekden əw:

¹⁸ «'Booyki, borse naaje k'j'ook k'6aaki 6aa Jeruzalem ki əw *Goon Deba se, j'utu j'an kəŋ kəl ji *magal jee tēdn serke Raage tu ute jee jeel taadn təkŋ mētn Ko Taar Raa. Naade utu an kəŋ bəw doŋ ki əw an kəl j'an 6aa tōlo.

¹⁹ Naade an kəŋ kəl ji jeege tun Yaudge eyo, utu an tooy koogo mētn ki, an tənd te mēje jaay an tupm tōl ro kaag ki. Ɔo 6ii k-mətəge tu se, naan ade dur daan yoge tu.»

Jak te gēnaan Jan konde təndde meta gətn Isa ki

(Mk 10.35-45; Lk 22.24-47)

²⁰ Gətn se gaan Zebedege baado ute konde naan Isa ki. Konde se erg naan ki taa tənd mētna.

²¹ Kēn Isa aakin se deekin əw: «Naai tap 6o 'je dī?» Mēnda se tērlin əw: «Əŋ gēnumgen di naani ki se maakŋ gaari ki se, əŋ deb kalan 'king do ji daami ki əw kēn kalan do ji jeeli ki.»

²² Isa tērliden əw: «Nakŋ naase 'təndki meta ro ki se, naase 'jeel əkki te mētn eyo. *Kəppm dubar maam m'utu m'kaay se, naase anki kəŋ kaasn gēn kaayin la?» Naade tērlin əw: «Yēē, naaje j'an kəŋ kaasa.»

²³ Isa deekden əw: «Deere, kəppm dubarum se naase anki kaayina, na6o gēn gətn king jaay do ji daamum ki ey lē do ji jeelum ki se, əlum maam eyo. Gətn se Bubum daapinga daap malinge tu.»

²⁴ Kēn jee mētn Isa kēn sik jaay 6aa booy taar ese se, naade maakde tuj do gēnaa naapge tun di se.

²⁵ Gaŋ gətn se Isa danđeno paac əw deekden əw: «'Jeelki, jeegen k'təldē gaarge se inŋ do jeege tu əw magalgen k'təndde se tēd jeege te taa təwə.

²⁶ Num naase se əŋte 'tēdki bini. Kēn maakse ki jaay nam je tēdn magalse se, əŋ ron tēdn debm kaan naabse.

²⁷ Kēn maakse ki se jaay nam je tēdn naanse se əŋ ron asen tēdn bulse.

²⁸ Taa *Goon Deba baado se, taa jeege 6o an tēdn naab eyo, num naan baado se taa naan 6o tēdn naaba jeege tu əw kēdn kon gēn dugŋ do jee dēna.»

Isa ed lapi jee kaam-təkgē tu dio

(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

²⁹ Ken Isa ute jee metin ki jaay teec teec maakn gegere ken Jeriko ki se, jeege dena ak metina.

³⁰ Gotn se naade on jee kaam-tookge di ing king jeh doob ki. Ken jee kaam-tookge se booy jaay do Isa bo deel deel se, naade baag toodn tooyo do: «Melje, *Goon Daud eejjen doje ki!»

³¹ Gotn se jee denge uunde kaamde do deekden do: «'Doki!» Gan jee kaam-tookgen se ter tood tooy makon daala do: «Melje, Goon Daud eejjen doje ki!»

³² Gotn se Isa ak daara, danjeno do deekden do: «Naase 'jeki m'asen tedn di?»

³³ Naade terlin do: «Melje, on kaamjege 'toodn taaka!»

³⁴ Gotn se Isa eejden dode ki, uun jin tondden kaamdege tu do kaamdege naar tood taaka do naade ak metina.

21

Isa end Jeruzalem ki aan goo gaarge

(Mk 11.1-10; Lk 19.28-44; Jn 12.12-19; Eza 12.6)

¹ Ken Isa ute jee metin ki jaay aan goor ute Jeruzalem, cee naan ken k'danin Betpaje do *kosn olib ki se, gotn se, maakn jeege tun metin ki se, Isa ol jeege di naaba.

² Naan deekden do: «'Baaki maakn naan ken naanse ki se, do naase aki baa naar kon ko buuru k'dookinga dooko ute goonin cee ki. Kon se 'tuutinkiro do naade di paac 'baamdekiro.

³ Ken nam jaay deeksenga taar dim num, 'terlin ki doki: Kese Melje bo jede. Do naan asenin naar kon naase andekiro 'baa.»

⁴ Nakn se paac jaay aan se taa taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki raaningo do dokin se kaan doobin ki, ken do:

⁵ *'Deekki jeege tun maakn gegere ken Sion* ki doki:
Aakki, gaarse te baaseno kon,
naan se debm dalul ooko do ko buur ki,
do do goonin ki ken kon k'lee k'juun daama se.†*

⁶ Gotn se jee metn Isa ki iin baa do baa tedn aan goo ken Isa taaddeno ro ki.

⁷ Naade tuut ko buuru ute goonina do baandeno. Gotn se naade tood taal kal magaldege do buurge tu se jaay Isa ing do ki.

⁸ Jeege dena tood taal kal magaldege doob ki do jee metinge gaan doomo baado tambin doob ki.

⁹ Jee te dende paacn daanin se, jee naan ki, jee moon doob doo do:

«Ozaana *Goon Daud!»

«*Raa tedn beeh do deb ken baado te ro Meljege Raa!»

«Ozaana Raa ken raan maakn raa ki!»

¹⁰ Ken Isa jaay end maakn gegere ken Jeruzalem ki se, jee maakn gegere ki se paac taad gajalan do taad ute naapa do: «Naan se tap bo nanja?»

¹¹ Jee dengon oko metin se terlin do: «Kese Isan debm taad taar teeco taar Raa ki, ken iin Nazaret ken taa naan Galile ki.»

*Isa tuur te jee lee tedn zogen daan boor *Bee Raa ki*

(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Naan ken se Isa baa end daan boor Bee Raa ki do gotn se naan baag tuur jeege baano te nakdege gen zoa ute jeege baado dugu. Naan tat tal tuun te tabil jee pelakn gursge naan do tat tal te nakgen jee tedn zo daerge lee ting do ki se kici.

¹³ Do deekden do: «Taar se k'raaninga raan maakn Kitap ki j'oo: *Bee maam se tedn bee ken jeege ansum keeme,* § num gan naase 'tedin ki tedga gotn jee boogge!»

* **21:5** Sion se ro Jeruzalem kici. † **21:5** Aak Zak 9.9. ‡ **21:7** Deere maakn Matiye ki se taad do Isa ook do buur ki ute do goonin ki num maakn Kitapm Mark ki se, 11.2 taad do Isa se ooko do goon buur ki sum. § **21:13** Aak Eza 56.7.

* **21:13** Aak Jer 7.11.

¹⁴ Gətn se jee kaam-təəkge ute jee cəkəɗge ɓaado ɔŋ Isa daan bɔɔr Bee Raa ki ɔɔ naan ɛɗɗen lapi.

¹⁵ Kən *magal jee tɛɗn sɛrke Raage tu, ute jee jeel taadn təkŋ mɛtn Ko Taar Raage jaay aak nakŋ-kɔɔɓgen Isa tɛdo se, ɔɔ booy gaangen jaay tɔɔɗ tɔɔy daan bɔɔr Bee Raa ki ɔɔ: Ozaana, *k'nookki *Goon Daud se; gətn se naade maakde tuj aak eyo.

¹⁶ Ɔɔ naade taad Isa ki ɔɔ: «Taar gaangen taad se, naai utu 'booy dey?» Isa tɛrlɗen ɔɔ: «Yɛɛ, m'utu m'booyo. Num naase tap ɓo 'dooyiŋki te ey la, taar kən Kitap ɔɔ: *Ute taar gaangen sɛɛmɛ ɔɔ kɛngen k'taacege se ɓo, naai 'nook roi aan gɔɔ kən naai maaki jen ro ki?*†»

¹⁷ Gətn se Isa iin ɔŋɗe ɔɔ ɓaa tood naan kən Betani ki.

*Isa naam ko ba
(Mk 11.12-14,19-26; Lk 13.6-9)*

¹⁸ Mɛtbeenki tanɔɔriŋ kən Isa iin Betani ki jaay ɔk tɛrlo ɓaado ɓaa Jeruzalem ki se, naan naam ɓo tɔɔliŋa.

¹⁹ Naan aak ko ba se daar daar cɛɛ doob ki. Naan ɓaado mɛtn ko ba ki se, naɓo ɔŋ kamba sum. Gətn se naan taad ko ba ki se ɔɔ: «Naan ki se, mɔɔtn naai kooy ey sum!» Ɔɔ gətn se sum ɓo ko ba se naar tuutu.

²⁰ Kən jee mɛtiŋ ki jaay aak nakŋ Isa tɛd se, ɔkɗen taad eyo, deek ɔɔ: «Tɛd ɔɔ di jaay ko ba se naar tuut yəkɔɗ bin se?»

²¹ Isa tɛrlɗen ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: kən naase jaay aalki maakse do Raa ki ɔɔ ɔkki naaja maakse ki ey se, naase aki kɔŋ tɛɗn nakŋ maam m'tɛd do ko ba ki se sum eyo, num aki deekŋ kəs ki ɔɔki: <Iin ooc maakŋ baar ki> ɔɔ naan 'kiin kooco.

²² Kən nakŋ paacŋ naase 'tɔndki mɛta ro ki jaay aalki maakse paac do Raa ki se, naase utu anki kɔŋ.»

*Magal Yaudge dem tɔɔŋ Isa
(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)*

²³ Isa ɓaado ɛnd daan bɔɔr *Bee Raa ki ɔɔ baag dooy jeege. Gaŋ *magal jee tɛɗn sɛrke Raage tu ɔɔ magal taa ɓee Yaudge ɓaado ɔŋiŋa ɔɔ tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «Naai tap ɓo tɔɔgi se ɔŋiŋo gay jaay ɔli 'tɛd nakgen bin se? Kən undi kulu tɛd nakgen se tap ɓo nanja?»

²⁴ Isa tɛrlɗen ɔɔ: «Maam kic m'ɔk taara kalan m'je tɔnd mɛtse. Kən naase jaay ɔŋ 'tɛrlumkiga num, maam kic m'asen taadn debm kən undum kulu gen tɛɗn nakgen se.

²⁵ 'Taadumki tu: kən ɔlo Jan-Batist *batiz jeege se, Raa lɔɓu jikilimge ɛ?» Naade baag taad ute naapa ɔɔ: «Kən k'taadkiga j'ɔki: Raa ɓo ɔliŋo ɛ, naan ajeki deekŋ ɔɔ: Gen di jaay 'baate 'kuunki taar Jan se?

²⁶ Kən k'deekkiga j'ɔki: <Jikilimge ɓo ɔliŋo> ɛ, jee dɛnge ajeki kɔŋ eyo, taa naade jeel Jan se debm taad taar teeco taar Raa ki.»

²⁷ Gətn se naade tɛrl Isa ki ɔɔ: «Naaje se k'jeel eyo.» Tɛr Isa kic deekɗen ɔɔ: «Maam kic num, m'asen kɔŋ taadn debm kən undum kulu gen tɛɗn nakgen se eyo.»

Isa aal naagŋ taara ro gaange tu dio

²⁸ Tɛr Isa deekɗen daala ɔɔ: «Saapm naase ki num ɔɔki di: gaaba kalan ɔk gaangen gaabge dio. Naan ɓaa ɔŋ gooniŋ deet se ɔɔ deekiŋ ɔɔ: <Goonuma, jaaki se 'ɓaa tɛdo naaba maakŋ jinɛɛ ki.>

²⁹ Gooniŋ tɛrliŋ ɔɔ: <Maam m'ɓaa eyo.> Naan iŋg cɔkɔ se taar naan taad se saapiŋ jig eyo, ɔɔ naan iin ɓaa maakŋ jinɛɛ ki.

³⁰ Tɛr bubde ɓaado ɔŋ gooniŋ kuuy se taadiŋ aan gɔɔ kən naan taado gooniŋ kən deet se kici. Gooniŋ se tɛrliŋ ɔɔ: <Yɛɛ, maam m'ɓaao> naɓo gaŋ baate ɓaa.

† 21:16 Aak KKR 8.3.

³¹ Maakŋ gaange tun di se ken gay 6o took uunga taar bubina?» Naade terlin ɔɔ: «Goon deete.» Isa taadden ɔɔ: «'Booyki beɛ m'asen taada: *jee tɔkŋ miirge ute mɛnd keɛsn gaabge se, kend *maakŋ Gaar Raa ki dose ki.

³² Deere, Jan-Batist se baado taadsenga doobm gen tɛdn nakgen ute doobina, naɔo naase 'tookkiro te taarin eyo. Ey num *jee tɔkŋ miirge, ute mɛnd keɛsn gaabge se kic 6o, tookga taarina. Gaŋ naase se, ken aakdeki naade took taarin se kic 6o, naase 'baate 'terlki maakse ɔɔ ɔŋ 'tookki te taarin eyo.»

*Isa aal naagŋ taara ute jee tɛdn naabgen jig eyo
(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19; Eza 5.1-7)*

³³ Ter Isa taadden ɔɔ: «'Booyki kaal naagŋ taar kuuy daala! Gaaba kalan tɛd jinɛn bin, iin gurugin te durdur, naan ud gɔɔ do ko ki gen rii koojn binina ɔɔ iin gɔɔ jerle gen king boobm jinɛnina. Gɔtn se maakŋ jinɛnin se, naan ɔnin kaam ji jee tɛdn naabge tu ɔɔ naan iin 6aa mɛrtɛ.

³⁴ Ken kaadn kugŋ koojn bin jaay aan se, naan ɔl jee tɛdn naabinge se gɔtn jeege tun naan ɔnde jinɛnin kaam jide se, taa aŋo kɔkŋ beɛɛina.

³⁵ Num gaŋ jee ken naan ɔnde jinɛnin kaam jin se tɔk jee ken naan ɔldeno se. Deb kalan naade tɔnd dɛrɛɛina ɔɔ deb kalan kuuy se naade tɔolina ɔɔ ken kuuy kalan se, kic naade tund tɔolin te koa.

³⁶ Ter naan ɔl jee tɛdn naabgen kuuy den cir jeegen deet se daala, naɔo naade se kic 6o, naade tɛdden bini.

³⁷ Bin num kaam mɔɔtn se naan ɔldeno goonina, taa naan saap ɔɔ: «Goonum mala se naade utu tookŋ kuun taarina.»

³⁸ Gaŋ ken naade jaay aak goonin se, naade taad ute naapa ɔɔ: «Naaŋ se 6o ken bubin ooyga num utu 'tɛdn mɛl jinɛnɛ se! Bin num 'baakiro k'tɔolin ki ɔɔ jinɛnɛ se ɛ, ajenki kɔɔpm naajege tu!»

³⁹ Gɔtn se naade ɔk ɔɔdo goono se maakŋ jinɛn ki se naata ɔɔ 6aa tɔolina.»

⁴⁰ Gɔtn se Isa tɔnd mɛtde ɔɔ: «'Booyki mɛtn taar se: ken mɛl jinɛnɛ se jaay baadoga num, jee tɛdn naabgen maakŋ jinɛn ken ese se naan aden tɛdn ɔɔ di?»

⁴¹ Naade terlin ɔɔ: «Jee tɛd beɛ ey bin se, naan aden keɛjn dode ki eyo ɔɔ aden tɔal naatn ɔɔ jinɛnɛ se ɛ, naan aŋ keɛdn ji jeege tun kuuy taa aŋsin kaaka. ɔɔ ken aanga kaadn koojn bin ki se, jee se aŋo kɔkŋ beɛɛina.»

⁴² Isa terlden ɔɔ: «Naase 'dooyinki te ey la taar ken Raa taad maakŋ Kitap ki se ɔɔ:
Ko ken jee kiin beege baatin se, naan se 6o tɛdga ko ken 'gakŋ bea;

keɛse 6o naabm Mɛljege Raa ɔɔ naajege tu se j'aakinki se ɔkjeni taad eyo.‡

⁴³ «Taa naan se 6o 'booyki m'asen taada: *maakŋ Gaar Raa se j'utu j'asesin kɔɔd naatn jise ki ɔɔ Raa utu aŋ keɛdn jeege tun aŋga tɛdn naabina.

⁴⁴ Nam jaay oocga do ko ken jee kiin beege baatin se ɛ, 'terɛɛɛ ɔɔ debm ken ko se oocga don ki ɛ, aŋ daala.»

⁴⁵ Num *magal jee tɛdn serke Raage tu ute *Parizige booy kaal naagŋ taar ese se, naade 6aa jeel ɔkga rode ki kaal naagŋ taar se taad ute naade se.

⁴⁶ Gɔtn se naade je doobm aŋ kɔkɔ, naɔo naade beer jee denge tu, taa jee denge se jeel Isa se, naan debm taad taar teeco taar Raa ki.

22

*Isa aal naagŋ taara ute jee k'danɛde gɔtn kɔs ki bii kɔkŋ mɛnd ki
(Lk 14.16-24)*

¹ Ter Isa baagden taadn ute kaal naagŋ taara daala ɔɔ:

² «*Maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ gaar ken tɛd kɔsɔ dena bii kɔkŋ mɛnd goonin ki.

‡ 21:42 Aak KKR 118.22-23.

³ Naan̄ ɔl jee tɛdn̄ naabingɛ taa aɗe ɓaa dan̄ jeegen k'dan̄deno gɔtn̄ kɔkɔ mɛnd̄ ki se, naɓo jee se baate ɓaado.

⁴ Ter naan̄ ɔl jee tɛdn̄ naabgen̄ kuuy ɓaa deek̄ jeege tun̄ k'dan̄deno se ɔɔ: «Borse kɔsɔ se beɛga, kɔs taarunge ute maalungen teer se m'tɔaldɛnga. Ɔɔ ɓeɛɛ, kɔsɔ se ooyga, 'ɓaakiro aki kɔsɔ!»

⁵ Naɓo jee se taar se naade an̄ d̄im̄ eyo ɔɔ wɔɔk ɓaa naabdege tu. Deb̄ kalan̄ ɓaa maakɔ-gɔtin̄ ki ɔɔ kɛn̄ kalan̄ ɓaa gɔtn̄ tɛdn̄ zo nakingɛ tu.

⁶ Jeegen̄ kuuy se kic̄ iin̄ tɔk̄ jee tɛdn̄ naabge se dabarde ɔɔ tɔalde naatn̄.

⁷ Gɔtn̄ se gaarge maakin̄ taariɲa, ɔl asgaringɛ gɛn̄ ɓaa tɔal̄ jeegen̄ tɔalo jee tɛdn̄ naabingɛ se ɔɔ tɔocɔ gɛgɛrde se naatn̄.

⁸ Gɔtn̄ se naan̄ deek̄ jee tɛdn̄ naabingɛ tu ɔɔ: «Kɔsɔ se ooyga, naɓo jeegen̄ k'dan̄deno se ɔɔ aasiɲ te gɛn̄ kɔsn̄ kɔsn̄ ese se eyo.

⁹ 'Baaki gɔtn̄ jeege tun̄ lee tusn̄ daan̄ doobge tu se, jeegen̄ paacɔ naase ɔɔdekiga ɓo 'dan̄dekiro aɗe ɓaa gɔtn̄ kɔkɔ mɛnd̄ ki se.»

¹⁰ Jee tɛdn̄ naabge se ɓaa daan̄ doobge tu ɔɔ dan̄ tuso jeegen̄ naade ɔɔdeno paac se kaam̄ kalan̄, kɛn̄ jee ɓeɛ, kɛn̄ jee ɓeɛ eyo; ɔɔ ɓaandenō maakɔ ɓee kɛn̄ jeege utu an̄ kɔsn̄ maak̄ ki se ɔɔ maakɔ ɓee se jee kɛn̄ k'dan̄deno se ɓaado doocɔ tal.

¹¹ Gɔtn̄ se gaarge end̄ maakɔ ɓee ki gɛn̄ kaakɔ jeegen̄ maak̄ ki se, gan̄ aak̄ deb̄ kalan̄ se uuso kal̄ tec̄ gɛn̄ jeegen̄ ɓaado gɔtn̄ kɔkɔ mɛnd̄ ki se eyo.

¹² Gɔtn̄ se gaarge deekin̄ ɔɔ: «Meduma, tɛd̄ ɔɔ d̄i jaay naai endo gɔtn̄ ara? Naai lɛ ɔk̄ kal̄ tec̄ aan̄ gɔɔ jeegen̄ ɓaado gɔtn̄ kɔkɔ mɛnd̄ ki ey se.» Num̄ gaabm̄ se ɔk̄ taar̄ kɛn̄ an̄ tɛrl̄ eyo.

¹³ Gɔtn̄ se gaarge deek̄ jee tɛdn̄ naabingɛ tu ɔɔ: «Gaabm̄ se, 'dɔɔकिन̄ki jingɛ ute jɛngɛ ɔɔ uun̄ undin̄ki naatn̄ maakɔ gɔt̄ kɛn̄ ɔɔɔ, ɔɔ gɔtn̄ se ɓo gɔtn̄ naan̄ an̄ tɔɔyɔ ɔɔ an̄ taan̄ naan̄ɲa.»»

¹⁴ Ter̄ Isa deek̄ ɔɔ: «Deere, *Raa se dan̄ga jeege dɛna, naɓo jeegen̄ naan̄ ɓeɛr tɔɔdɛnga tɔɔd̄ se baata.»

Mɛtn̄ taar̄ kɔgɔ miiri

(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵ Gɔtn̄ se *Parizige ɓaa tus̄ dɔɔk̄ taarde gɛn̄ goom̄ kɔkɔ Isa do taariɲ ki.

¹⁶ Naade ɔl maakɔ jeege tun̄ mɛtn̄ Parizige tu ute jee *ɛrɔdɛ kandum̄ se gɔtn̄ Isa ki ɔɔ naade ɓaa deekin̄ ɔɔ: «Debm̄ dooy jeege, naaje k'jeele naai se taad̄ taar̄ mɛt̄ ki. Ɔɔ doobm̄ Raa se naai 'dooy jeege ute kɛn̄ mɛt̄ ki ɔɔ naai lɛ taar̄ jeegen̄ kuuy se naai 'tɛdn̄ naaba ro ki eyo.

¹⁷ Maak-saapm̄ naai ki num̄, taad̄jen tu Sezar se j'ɔk̄ doobm̄ j'an̄ kɔgɔ miiri lɔɓu gɔtɔ?»

¹⁸ Num̄ gan̄ Isa se jeel saapden̄ jiḡ ey se deekden̄ ɔɔ: «Naase se jeegen̄ 'tɛdki rose aan̄ gɔɔ jee taad̄ taar̄ mɛt̄ ki se. Gɛn̄ d̄i naase oomumki bin̄ se?

¹⁹ 'Taadumki tu tamman̄ gɛn̄ kɔgɔ miiri se, m'an̄ kaaka.» Gɔtn̄ se naade uun̄ taadin̄ tamma kalan̄.

²⁰ Naan̄ tɔnd̄ mɛtde ɔɔ: «Kaam-nirl̄ doa te ro kɛn̄ k'raan̄ ro ki se tap̄ ɓo gɛn̄ nan̄ja?»

²¹ Naade tɛrlin̄ ɔɔ: «Gɛn̄ Sezar.» Gɔtn̄ se Isa deekden̄ ɔɔ: «Kɛn̄ bin̄ num̄, nakɔ gɛn̄ Gaar Sezar se ɛdin̄ki nakin̄a ɔɔ gɛn̄ Raa lɛ ɛdin̄ki nakin̄ kici.»

²² Kɛn̄ naade jaay booy taar̄ Isa taad̄ se, taar̄ se ɔkden̄ taad̄ eyo. Gɔtn̄ se Isa se naade ɔɔɲa ɔɔ iin̄ ɓaa.

Jee naaj̄ mɛtn̄ taar̄ jeegen̄ aɗe duru daan̄ yoge tu

(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

²³ Bii kɛn̄ se sum̄ ɓo, jeegen̄ k'dan̄de *Sadusege kɛn̄ taad̄ ɔɔ jeege ooyga num̄ dur̄ ey sum̄ se ɓaado ɔɔ Isa ɔɔ tɔnd̄ mɛtin̄ ɔɔ:

²⁴ «Debm̄ dooy jeege, *Musa se taad̄jenga taad̄ maakɔ Kitap̄ ki ɔɔ: kɛn̄ deba jaay ɔk̄ mɛnda ɔɔ ooy ɔɔ te goon̄ ey se, ɔɔ gɛnaan̄ kɔkɔ mɛndin̄a ɔɔ koojn̄ mɛtjili gɛnaan̄ kɛn̄ ooy se.

²⁵ Ganj maakjege tu se genaage cili konde kalan. Debm deet deet se ak mendanda naḅo ooy ooj te goon eyo, ḅḅ mendanda se ḅḅp genaḅḅ gḅḅsiḅ ki.

²⁶ Gḅḅsiḅ kic ḅaado ak mend se ḅḅ naḅḅ kic ooy ooj te goon eyo. Ter debm gen k-mḅḅḅge tu se kic ḅḅ ḅaado ak mend se ḅḅ naḅḅ ooyo ooj te goon eyo; bini aan do deb ken gen k-cilige tu.

²⁷ Ken naaden cili se jaay ooy paac se, kaam mḅḅtn se mendanda se kic ḅaado ooyo.

²⁸ Bin num ḅii ken jaay jeegen ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, maakḅ genaage tun cili se, mend se tap ḅḅ 'tedn mend nanḅa? Taa naade paac le tok naaminga naam mend se.»

²⁹ Isa terlden ḅḅ: «Naase se, ḅere, iigkiga, taa taar Raa se le 'jeelki eyo ḅḅ tḅḅḅḅ Raa kic le naase ḅndki te metiḅ eyo.

³⁰ Taa ḅii ken jaay jeegen ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, gaabge te mendge se 'tokḅ naap ey sum. Num naade se tecḅḅ aan gḅḅ *kḅḅḅ Raagen maakḅ raa ki.

³¹ Gen jeegen ooyga kooy jaay utu dur daan yoge tu se, taar Raa taadsen maakḅ Kitapiḅ ki se, naase 'dooyiḅki te ey la ken ḅḅ:

³² *Maam se m'Raa gen *Abraam m'gen Isaka ḅḅ m'gen *Yakub.** Raa se, naḅḅ Raa jeegen ooyga kooy eyo, num naḅḅ se, Raa jee zere.»

³³ Ken jee denge jaay booy taar ken Isa dooyde se, taar se tap ḅḅ akden taad eyo.

*Kese taar magal cir paac maakḅ *Ko Taar Raa ki*

(Mk 12.28-34; Lk 10.25-37)

³⁴ Ken *Parizige jaay booy ḅḅ *Sadusege ḅḅ aasiḅ te ro Isa ki ey se, naade dan tus naapa.

³⁵ Maakde ki se, deb kalan se debm jeel taadn tḅḅḅḅ metn Ko Taar Raa, je ḅḅobm an goom kḅḅḅ Isa se, ḅaado tḅḅḅḅ metiḅ ḅḅ:

³⁶ «Debm dooy jeege, maakḅ Ko Taar ken Raa edo Musa ki se taar gen tḅḅḅḅ ken cirde paac se, ken gay?»

³⁷ Isa terliḅ ḅḅ: «*Meli Raa se, 'jen ute maaki paac ute roi paac ḅḅ ute saapi paac.*†

³⁸ Kese ḅḅ taar deet deetn gen tḅḅḅḅ ken cirde paac paac.

³⁹ Ter ken metiḅ ki teciḅ tec se ken ḅḅ: «*Je naapi aan gḅḅ ro naai mala.*‡

⁴⁰ Maakḅ Ko Taar Raa ki ute taargen jee taad taar teeco taar Raa ki taado paac se, don ḅḅ ḅḅ do taarge tun di ese sum.»

**Al-Masi ute *Daud*

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ Aan gḅḅ *Parizige le tusga dey se, Isa tḅḅḅḅ metde ḅḅ:

⁴² «Gen naase ki num, al-Masi se tap ḅḅ nanḅa? Naḅḅ tap ḅḅ goon nanḅa?» Naade terlin ḅḅ: «Naḅḅ se metjil Daud.»

⁴³ Isa deekden ḅḅ: «Num ted ḅḅ di jaay *Nirl Raa ḅḅ Daud danḅḅ ḅḅ: Meluma? ḅḅ naḅḅ mala taadga taad maakḅ Kitap ki ḅḅ:

⁴⁴ *Meljege Raa taado Melum ki ḅḅ:*

'Baado iḅḅ do ji daamum ki

bini jee taamooyige se m'aden tedn naai utu 'kiḅḅ doḅe ki.§

⁴⁵ Ken Daud jaay dan al-Masi ḅḅ Meluma, anum ted ḅḅ di jaay Meliḅ 'tedn goon Daud se?»

⁴⁶ Maakde ki se, nam jaay an terl taara kalan Isa ki kic ḅḅ gḅḅḅ ḅḅ naḅḅ ken se mḅḅtn nam tḅḅḅḅ te metiḅ do taar ḅim ken kuuy ey sum.

23

*Isa deek ḅḅ j'ḅḅḅḅ kḅḅḅḅ ute jee jeel taadn tḅḅḅḅ metn taar Raage te *Parizige*

(Mk 12.38-39; Lk 11.39-52, 20.45-46)

¹ Isa deek jee denge tu ute jeege tun metiḅ ki ḅḅ:

* 22:32 Aak Ekz 3.6. † 22:37 Aak Dt 6.5. ‡ 22:39 Aak Lb 19.18. § 22:44 Aak KKR 110.1.

² «Parizige ute jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se, naade se ɓo kɛn lee dooy jeege ute *Ko Taar kɛn Raa ɛɗo Musa ki.

³ Kɛn bin num 'tookɗeki taarde ɔɔ 'tɛɗki nakgen paacɲ naade lee taadsen se. Naɓo ɔnten 'tɛɗki aan gɔɔ naade, taa naade nakgen naade taad paac se, naade ɔɲ tɛɗɲ eyo.

⁴ Naade dɔɔk daam deere ɔɔ tɔnd do jeege tu ɔɔ naade malinge tap ɓo baate kutiɲ te goon jide.

⁵ Naabden naade tɛɗ paac se je taa jeege aden kaaka. Ɔɔ taar Raagen mɛtingen k'raan jaay naade ɔɔsiɲ aan gɔɔ laaye ɔɔ lee dɔɔk do naandege tu ey lɛ kɛyɗege tu se, naade tɛɗɲ magal magal cir gɛn jeege. Ɔɔ taa kalɗege se, naade tɔɔs ziidɲ taar ki tɛɗn jɛrl cir gɛn jeege*.

⁶ Kɛn k'danɗɛnga gɔtn kɔs ki se, naade je gɔtn kiɲ naan ki. Ɔɔ kɛn ɓaaga maakɲ ɓeege tun Yaudge lee tusn maak ki se, naade je gɔtn kiɲ naan ki kici.

⁷ Kɛn aanga ɓɔɔr ki kic lɛ, naade je j'aden tɛɗn tɔɔsɛ naade ki ɓo deete ɔɔ je j'aden dan: jee dooy jeege.

⁸ Num naase ɔnten 'kɔɲki j'asen dan *jee dooy jeege* taa naase 'paacki se gɛnaage ɔɔ debm dooyse lɛ kalan sum.

⁹ Do naan ki ara se ɔnten 'danɲi nam ɔɔki: *Bubje*, taa naase ɔkki Bubu kalan sum ɔɔ naan kɛn iɲg maakɲ raa ki.

¹⁰ Ɔnten 'kɔɲki j'asen dan *Debm dooy jeege*, taa naase mɛl dooyse se *al-Masi kaliɲ ki sum.

¹¹ Debm jaay tɛɗn magala maakse ki se, ɔɲ ron tɛɗn debm tɛɗn naabse.

¹² Taa debm magal ron se utu kɔɔpm baata, ɔɔ debm jaay ɔɔp ron baat se, ron utu kookɲ raan.

¹³ «Naasen jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage ute Parizigen kɛn 'tɛɗki rose aan gɔɔ jee taadn taar mɛt ki se utu asen tɛɗn ɔɲ aak eyo; taa naase 'gaaski doobm *maakɲ Gaar Raa jeege tu. Ɔɔ naase mala kic lɛ baate kendki, ɔɔ jeegeen je kendɛ se lɛ, naase 'gaasɗeki doobo.

¹⁴ [Naasen jee taadn tɔɔkɲ mɛtn taar Raage ute Parizigen kɛn 'tɛɗki rose aan gɔɔ jee taadn taar mɛt ki se utu asen tɛɗn ɔɲ aak eyo! Taa naase ɔski ji mɛnd daayge ɔɔ tɔndki mɛtn *Raa ɔɲki eyo taa jeege asen kaaka. Taa naan se ɓo ɓɔɔɔ utu kooɔɲ dose ki se utu asen tɛɗn ɔɲ aak eyo.]†

¹⁵ Naasen jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage ute Parizige se, naasen kɛn 'tɛɗki rose aan gɔɔ jee taad taar mɛt ki se utu asen tɛɗn ɔɲ aak eyo. Naase 'leeki do baarge tu ɔɔ gɔɔ ɓaa se paac ɔɔ jeki aki tɛɗn jeege 'tɛɗn Yaudge aan gɔɔ naase se ɔɔ kɛn naase ɔɲkiga deb kalan jaay uunga doobse se, debm se naase 'tɛɗɲki debm aas gɛn ɓaa maakɲ poof ki mɛt dio cirse naase se.

¹⁶ «Naasen jee kaam-tɔɔkgen jee tɔɔɗn jeege utu asen tɛɗn ɔɲ aak eyo! Naase taadki ɔɔki: «Kɛn nam jaay naam te ro *Bee Raa se tɛɗ dɪm eyo. Num nam jaay naam te ro daabm maakɲ Bee Raa ki se, kɛse ɓo kɛn ɔɲɔ.»

¹⁷ Naase jee kaam-tɔɔkgen jee dɛrlge ara! Kɛn gay ɓo ɔɲ ciri? Daab lɔɓu Bee Raa kɛn k'ɓaanoga te daab maak ki jaay daabm se, tɛɗ gɛn Raa se ne?

¹⁸ Tɛr naase 'deeki ɔɔ: «Kɛn nam jaay naam ron te *gɔtn k'j'iin k'daapiɲ gɛn tɛɗn serke do ki se, tɛɗ dɪm eyo, num kɛn naan jaay naam ron te nakɲ k'ɓaano do ki gɛn tɛɗn *serke Raa ki se, kɛse ɓo kɛn ɔɲɔ.»

¹⁹ Jee kaam-tɔɔkge 'taadumki tu: nakɲ k'ɓaano gɛn tɛɗn serke se ɓo cir lɔɓu, gɔtn k'j'iin k'daapiɲ gɛn tɛɗn serke ɔɔ serkɲ k'j'ɔmbinga do ki num, taad ɔɔ serkɲ se tɛɗga gɛn Raa se ɓo cir ne?

* **23:5** Nakɲ naade tɛɗ se k'raanɲoga raan maakɲ Ko Taar kɛn Raa ɛɗo Musa ki naɓo naade se tɛɗɲ magal magal ɔɔ jɛrlɛ taa jeege aden kaaka aan gɔɔ naade ɓo jee daan Raa cir jeege. † **23:14** Bersen ara se, maakɲ Kitapge tun do dɔkiɲ se, mɛtinge maakɗe ki se, gɔɔ.

²⁰ Bin num debm jaay naam roŋ te gətn k'l'iin daapin ɣen tɛdn sɛrke do ki se, kɛse naan naam te ro nakgen paacŋ k'baano ɣen tɛdn sɛrke do ki se kici.

²¹ Debm kɛn naam roŋ te Bɛe Raa se, kɛse naan naam roŋ te ro mɛlin Raa kɛn inɣ maak ki se kici.

²² Debm jaay naam roŋ te maakŋ raa se naan naam roŋ ute kaag do Raa ɔɔ ute mɛlin kɛn inɣ do ki.

²³ «Naasen jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage ute Parizigen kɛn tɛdki rose aan gɔɔ jee taadn taar mɛt ki se, utu asen tɛdn ɔɔŋ aak eyo! Nakgen naase ɔkki sɛɛm sɛɛm kɛn 'lee 'tɔmbki maakŋ taadsege tu kɛn tɛdin nijim se kic ɓo, naase 'lee 'niginiki gɔtɔ kaam sik ɔɔ kɛn kaam kalan se ɛdki Raa ki. Naɓo taargen maakŋ Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ *Musa kɛn bɛɛ bɛɛ tap ɓo, naase aaliniki maak ki eyo kɛn taadsen ɔɔ 'tɛdki nakŋ ute doobina, kɛɛjŋ do jeege tu ɔɔ ɣen tujŋ ɔrm eyo. Kɛse ɓo nakgen, bɛɛki num, anki lee tɛda ɔɔ nakgen kɛn naase lee gaanɗeki gɔtɔ kaam sik jaay kɛn kalan ɛdki Raa ki se kic ɓo ɔŋten 'diriginiki kici.

²⁴ Jee kaam-tɔɔkgen 'lee tɔɔdki jeege! Naase ɔɔyki maanse te rɛɛɛ taa bɔtɔr kalan bɔɔy maak ki eyo, gaŋ naase tap ɓo tulki ginjge‡.

²⁵ «Naasen jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage ute Parizigen 'tɛdki rose aan gɔɔ jee taad taar mɛt ki se, asen 'tɛdn ɔɔŋ aak eyo! Taa naase 'tugki naagŋ nakgen naase 'lee aayki ɔɔ ɔsnki se aac walak, num gaŋ maakin tap ɓo, naase 'doociniki ute nakgen naase 'ɓoogkiro ɔɔ 'tujkiro ɣen jeege.

²⁶ Kɔd Parizi naai se debm kaam-tɔɔkɔ! 'Tug 'daap maakŋ naki kɛn naai lee aay maak ki se jaay ɓo naagin kic 'tɛdn aak bɛɛ.

²⁷ «Naase jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage ute Parizigen kɛn tɛdki rose aan gɔɔ jee taad taar mɛt ki se, asen tɛdn ɔɔŋ aak eyo! Taa naase 'tecki do baadgen k'tɛdden raap kaar kaar aak bɛɛ kaam ki, gaŋ maakdege dooc te cɛŋ jeegeen ooyga kooyo ɔɔ ruumga ruumu maak ki se paac.

²⁸ Naase kic 'tecki bini, taa naan jeege tu se, naase 'tɛdki rose jee bɛɛ, gaŋ maakse dooc te taar mɛt ki eyo ɔɔ te *kusina.

²⁹ «Naasen jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage ute Parizigen kɛn tɛdki rose aan gɔɔ jee taad taar mɛt ki se, asen tɛdn ɔɔŋ aak eyo! Naasen 'lee iin 'daapki do baadn jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkina, ɔɔ jeegeen kɛn leedɔ ute kɛn mɛt ki se, naase 'tamarɗeki do baaddege aak bɛɛ bɛɛ.

³⁰ Ɔɔ tɛr naase 'deekki ɔɔki: Kɛn do bubjege tu naane jaay naaje j'utu num, naaje k'tookde taarde eyo ɣen tɔɔl jee taad taar teeco taar Raa ki.

³¹ Kɛn bin num naase mala ɓo 'taadki ɔɔki naase se ɓo mɛtjil jee kɛn tɔɔlo jee taad taar teeco taar Raa ki.

³² Kɛn bin num 'baaki ute naan se, naabm bubsege lee tɛdɔ se, naase 'tɛd nanjinki sɔrɔk cir ɣen naade se.

³³ «Aakumki tu wɔɔjgen ara ɔɔ mɛtjil k'mɔrpɔpgen ara! Naase aki kɔŋ kaan kɔtn dubar poof kɛn ɣen daayum se ɔɔ di?

³⁴ Taa naan se ɓo 'booyki m'deekseni: maam m'aseno kɔl jee taad taar teeco taar Raa ki, jee jeel-taarge ute jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage. Num jee mɛtinge utu adeki tɔɔɔ ɔɔ jee mɛtinge adeki tupm tɔɔl ro kaag ki, jee mɛtinge utu adeki tɔnd te mɛɛjɛ maakŋ *ɓeege tun naase lee tusnki maak ki. Ɔɔ kengen mɛtinge adeki tuuru ɔɔ adeki lee je maakŋ ɣɛɣɛrge tu.

³⁵ Ɔɔ jee kɛn lee ute kɛn mɛt kɛn naase tɔɔɗeki jaay moosde ɔɔy do naan ki se, kɛn iino do yo Abel ki bini aan do yo Zakari kɛn goon Baraci, kɛn naase 'tɔɔliniki daan Bɛe Raa ute *gɔtn kɛn k'lee k'tɛdn sɛrke Raa ki se asen kɔɔpm mindse ki.

‡ 23:24 Maakŋ nakge tun sɛɛm sɛɛm kɛn Yaudge lee yeemde se bɔtɔrɔ se ɓo kɛn baat cirde ɔɔ maakŋ daage tun magal magal kɛn Yaudge lee yeemde se ginji se ɓo kɛn magal cirde.

³⁶ 'Booyki bεε m'asen taada: moosn jeegen k'tɔaldε paac se utu kɔɔpm do jeege tun bɔrse utu se.»

Isa eem nɔɔ taa Jeruzalεm

³⁷ Isa deek ɔɔ: «Waay Jeruzalεm, waay Jeruzalεm, naai kεn debm tɔal jee taad taar teeco taar Raa ki ɔɔ jee kεn Raa ɔldeno gɔti ki kic ɓo, naai ɓo debm tund tɔaldε! Mεt kando, maam m'je m'tusn gεnige aan gɔɔ ko kɔrɔnj kεn lee tus gεninge taa bεεkɲ keyiɲ ki tu, naɓo naase 'jeki te eyo.

³⁸ 'Booyki, kεn bin num *Bee Raase se utu 'toodn kuudu.

³⁹ Taa naan se ɓo 'booyki m'asen taada: naan ki se mɔɔtn naase amki kɔnj kaak ey sum, bini kaan kaad kεn aki deekɲ ɔɔki: *Ɔn Mεlje Raa tεdn bεεɲa do deb kεn utu baado ute ro naana!S*»

24

*Isa taad ɔɔ *Bee Raa se jeege utu an tɔakɔ (Mk 13.1-37; Lk 21.5-30, 17.22-37)*

¹ Kaad kεn se Isa teecoga naatn maakɲ Bee Raa ki ɔɔ kεn ɓaa ɓaa se, jee metiɲ ki ɓaado ɔɲiɲa taa an taadn Bee Raa kεn k'jiiniɲa aak bεε se.

² Isa tεrlɔden ɔɔ: «Bee se paac aakiɲki se jiga ɗaamo? Naɓo 'booyki bεε m'asen taada: ɓee ɗaar aak bεε se jeege utu an ru nan tak. Kɔngεn rεεs aak bεε bεε se, utu wɔɔkɲ kalan kalan ɔɔ ko tap ɓo 'kɔnj toodn do naapiɲ ko ki eyo.»

Dubar utu kaan do jeege tu

³ Naan kεn se, Isa iɲg do *kɔsn ɔlib ki. Gɔtn se jee metiɲ ki ɓaado ɔɲiɲa ɔɔ tɔnd metiɲ ɔɔ: «'Taadjεn tu nakgen se 'kaan nun ki? Ɔɔ naan se 'tεdn ɔɔ ɗi jaay ɓo naaje j'an kaakɲ jeel ro ki gεn ɓii kaani ɔɔ ɓiin dunia an nan se?»

⁴ Isa tεrlɔden ɔɔ: «ɔndki kɔndɔ nam ɔnten 'ɗerlse!»

⁵ Taa jeege ɗεna utu aɗε ɓaa ute roma ɔɔ nanja kic utu asen taadn ɔɔ: maam ɓo *al-Masi! Ɔɔ kεn naade 'tεɗ bin se utu 'ɗerl jeege ɗεna.

⁶ Naase utu aki booy gɔtn bɔɔrɔ ɔɔ jeege utu asen kɔɔsn maan bɔɔrɔ, anum ɓεrε, ɔndki kɔndɔ, ɔnten 'ɓeerki! Taa nakgen se utu 'kaana, naɓo duni se 'kɔnj nan ey ɓɔrtɔ.

⁷ Jee taa naan kaam kalan utu kiin bɔɔrɔ ute jee taa naan kuuy. Taa naan gaar kaam kalan utu kiin bɔɔrɔ te taa naan gaar kεn kuuy. Maakɲ naange tun metiɲ naanja utu 'tea ɔɔ gɔtn metiɲ ɓo utu tɔal jeege.

⁸ Aan gɔɔ mεnd kεn maakiɲ tuuniɲ gεn koojo se, nakgen se paac kic ɓo baaga kaana num, kεse je taadn ɔɔ dunia ɔɔpga gɔɔrɔ.

⁹ «Kaad kεn se j'utu j'asen dabar ɗεna ɔɔ j'asen tɔɔɔ. Ɔɔ taa maam se jee do naan ki se paac utu asen kɔɔdn kundu.

¹⁰ Gan kaad kεn se jeege ɗεna utu an rεsn ute kaal maakɗen do *Raa ki. Naade kutn naapge naan tɔɔgge tu ɔɔ tɔɔdn tund naapa.

¹¹ Jee tεɗ rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ki se, utu aɗε ɓaa ɗεna ɔɔ ɗerl jeege ɗεna.

¹² *Kusiɲ se ziidn ɓaa ute naaniɲa ɔɔ jeege ɗεna maakjedege utu tεdn baata do naapge tu.

¹³ Naɓo debm jaay aayga kaamiɲ bini aanga do taar tɔɔlin ki num, naan se utu 'kɔnj kaaja.

¹⁴ Labar Jigan gεn *maakɲ Gaar Raa ese se j'utu j'an taadɲ jeege tun do naan ki paac, kεse tεdn saada jeege tun ɓaa se paac jaay ɓo sɔm kaam mɔɔtn duni nanja.»

Dubar ɔɲ utu baado

15 «Naase utu aki kaakɲ Deb tuj deelga te gɔtin se utu kɛnd king maakɲ *Bee Raa ki, gɔt kɛn *salal se, aan gɔɔ debm taad taar teeco taar Raa ki, ron Daniel, taado do dɔkin se. Bin num debm jaay dooy taar ese se ɲ'booy ɲ'ɔkin jiga jaayo!

16 Kaad kɛn se ɔɲ jee kɛn ing taa naan Jude ki se, k'j'aaɲ j'ook maakɲ koge tu.

17 Debm ing king do been ki raan se, ɲ'ɔnte bɔɔyo naan ki gen tɔsn nakingen maakɲ been ki.

18 Debm jaay baaga maakɲ-gɔtin ki kic le, ɲ'ɔnten terlo beene gen kuun kalina.

19 Bii kɛn se, mɛndgen mɛndkaamge ute ko gaangen gɛndege aay kaay si se, adɛn tɛdn ɔɔɲ aak eyo.

20 Eemki Raa taa nakgen se 'kaan kaadɲ kuul ki eyo ey le *bii sebit ki eyo.

21 Kaad kɛn se jeege utu dabar dɛna ɔɔ dubar se gɔtn Raa aal dunia tap bo nam naam te eyo, ɔɔ mɔɔtn dubar naan ki jaay 'kɔɔɲ cir naan ese se gɔtɔ.

22 Num Raa se bii dubar ese se, naan gaaninga duuku taa jeegen naan bɛɛr tɔɔdde se. Kɛn biigen se jaay naan gaandɛn te duuk ey num, nam 'kɔɲ kaaja tap bo gɔtɔ.

23 Kaad kɛn se jaay nam taadsenga ɔɔ: 'Baado aakki, *al-Masi utu ara ey le taadsɛn ɔɔ: Naan utu naane! ɔɲten 'tookki taarina.

24 'Booyki! Jeegen kɛn tɛd rode ɔɔ naade bo al-Masige ute jeegen tɛd rode ɔɔ naade jee taad taar teeco taar Raa ki se utu ade baao. Naade utu 'tɛdn nakɲ-kɔɔɓge ute nakgen deel doa, taa 'kaan jeege dala. ɔɔ jee kɛn Raa bɛɛr tɔɔddɛnga tɔɔd se kɛn naade ɔɲga doobo num, adɛn kaan dal kici.

25 'Booyki! Bɛɛɛ, taar se le, maam m'aalsenga kaal bise ki.

26 «Kɛn k'taadsenga j'ɔɔ: Al-Masi utu do kɔd-baar ki naane num, ɔɲten baaki. Ey le kɛn j'ɔɔ: naan utu oom ara! Num ɔɲten 'tookki taarde.

27 Taa bii kɛn *Goon Deba ade baa se tecɲ aan gɔɔ maan aalo kaam kooko wusuk bini dɔɔk te gɔtn kaada toocɲni.

28 Bii kaanum kic tecɲ aan gɔɔ gɔtn daa dim gam ooyga jaay bo marlge kic lee bɔɔy tus ro ki se.

29 «Kɛn biigen gɛn dubarge se jaay naar deelga num,

kaada se utu 'tɛdn ilim dib

ɔɔ laapa se le wɔɔr eyo.

K-dijgen maakɲ raa ki ade si naan ki

*ɔɔ nakgen ɔk tɔɔgɔ maakɲ raa ki se utu 'tea.**

30 «Gɔtn se jeege an kaakɲ nakɲ jeel maakɲ raa ki kɛn taad ɔɔ Goon Deba utu baado ɔɔ jeegen do naan ki paac keem nɔɔ an kaakɲ Goon Deba ade bɔɔy maakɲ gapara ki ute tɔɔgɲ Raa ɔɔ gɔtɔ wɔɔr kelɛɲ.

31 Pulu 'keem makɔɲɔ maakɲ raa ki ɔɔ Goon Deba ade kɔl kɔdɛnge taa te 'tusn jee kɛn naan bɛɛr tɔɔdde mɛtn naan kɛn kaam sɔɔ ɔɔ kɛn ing mɛtn raa kɛn kaam gay gay kici.»

Isa aal naagɲ taara ute ko ba

32 «Naase ɔndki doa te ko ba: kɛn naan jaay baaga kɔɔdn taa-oomo ɔɔ dɔɔb kamba se, naase 'jeelki ɔkki mɛt-kijiri aanga ɔɔ bara ɔɔpɲga gɔɔrɔ.

33 Bin num naase kic bo, kɛn aakkiga nakgen se paac jaay aanga num, 'jeelki *Goon Deba se naan aan ɔɲsega gɔɔr kaam taarse ki.

34 'Booyki bɛɛ m'asen taada: jee duni kɛn bɔrse se 'kooy nan ey sum bo nakgen se paac utu 'kaana.

35 Maakɲ raa ute do naanja se utu 'deele, num taar maam se 'kɔɲ deel eyo.

Nam jaay jeel bii kaan Isa se gɔtɔ

* 24:29 Aak Eza 13.10 ɔɔ 34.4.

³⁶ «Num gan ken gen kaadın ute biin *Goon Deba ano baa se, nam tap bo jeel eyo. *Kodn Raage maakn raa ki kic le jeel eyo, oo Goono kic le jeel eyo. Nam jeel biin se, goto. Ken jeel se, Bubu kalin ki sum.

³⁷ Bii ken Goon Deba ade baa se, 'tecñ aan goo nakgen deelo do Noe† ki.

³⁸ Naan ken naane se, kaad ken maan magala booyo goob te jeege ey bart se, jeege oso, aaye, tok mendge, tok gaabge oo ol gendege kic bo tokn naapge bini aan bii ken Noe end maakn markab ken magala.

³⁹ Gotn se jeege se, nakn utu kaan dode ki se, naade ond eyo bini maan magala baado goob toode paac. Ken Goon Deba ade baa se kic bo 'tecñ bini.

⁴⁰ Bii ken se gaabge dio ted ted naaba maakn-gotde ki se, deb kalan j'an kuunu oo deb kalan 'kooo.

⁴¹ Oo mendgen di daar uus kuus do toot ki se kic, deb kalan j'an kuunu oo deb kalan 'kooo.

⁴² Ingki zere daayum, taa naase kic bo 'jeelki eyo biin Melse ade baa se.

⁴³ Naase 'jeelki ken mel bee jaay jeel kaadn debm boogo ano baa noor num, naan toodn bi eyo oo kon debm boogo an terecn been eyo.

⁴⁴ Taa naan se bo naase kic 'daapki rose, ingki do metekse ki, taa Goon Deba jaay ade baa se le, kaad ken naase 'jeelki eyo.»

Debm tedn naabm meteke oo tuj ormin eyo

(Lk 12.41-48)

⁴⁵ Isa deek oo: «Debm tedn naabm meteke oo tuj ormin ey se ken gay? Naan bo debm ken melin onin jee tedn naabgen kuuy kaam jin, oo ken aanga kaadın ki num, lee edden koso.

⁴⁶ Maak-raapo debm tedn naabm ken melin aan jaay onin naan utu tedn tedn naabm ken naan oninsin kaam jin se.

⁴⁷ 'Booyki bee m'asen taada: debm tedn naabm bin se, melin utu an kon nakinge paac kaam jin.

⁴⁸ Num gan ken naan bo debm tedn naabm jig eyo oo taad ute maakin oo: Melum se ade kon terl yokod eyo,

⁴⁹ oo gotn se iin baag tand jeengen k'ted naaba tel se, naan oso oo aay te jee kaay koonge.

⁵⁰ Gan mel gaabm ese se, biin jaay naan ano terl se, naan ond eyo oo kaad ken naan aan kaan kic le, naan saap do ki eyo.

⁵¹ Debm tedn naabm bin se, ken melin jaay aanga num, utu an tuur naata oo an kolin 'dabar ute jeegen ted rode aan goo jee taad taar met ki. Oo gotn se bo gotn naade tooyo oo taan naandge.»

25

Isa aal naagñ taara gen gaan mendgen sik

¹ Ter Isa aal naagñ taara deek oo: «Maakñ *Gaar Raa se, naan tec aan goo gaan mendgen sik tas loompdege oo teec baa doodn gaabm baa kokñ menda*.

² Num maakñ gaan mendge tun sik se, jee mii se mend derlge oo kengen kuuy mii se mend metekge.

³ Mend derlge se, tas baan te loompdege ok uubu maak ki, nabo uun te zaadn uubm kuuy ey sum.

⁴ Gan mendgen mii mend metekge se tas baan te loompdege ok uubu maak ki oo ter ok maakñ nakge tun kuuy do ki.

⁵ Aan goo gaabm menda le aan yokod ey dey se, gaan mendgen se bi baa toode oo naade paac tood bia.

† 24:37 Aak Jen kon 6-8. * 25:1 Gaabm baa kokñ menda se, mend naan baa kok se maakñ gaan mendge tun sik se eyo.

⁶ Ken aan daan bee se k'booy nam baag taadn makon oo: 'Booyki! Gaabm menda se, bere, aanga. 'Teec baa 'doodnki!

⁷ Gohn se gaan mendgen sik se paac iin duru oo too tol tond daap loompdege.

⁸ Num gan mend derlge se tond metn mend metekge se oo: <Edjekiro uubsege se cokoo, ey num loompjege se uubin baa baa nana.>

⁹ Gan mend metekge se terlden oo: <A-a, uubu se ajenki kon kaasn k'paacki eyo! Naase 'baa 'dugkiro gohn jee zoge tu.>

¹⁰ Kaad ken mend derlge se iin baa gen dugn uubu se, gan gaabm menda se iin aana. Oo naan on gaan mendgen mend metekge se ing aak kaak kaamina. Naan end ute naade maakn bee mend morob ki se oo ken naade jaay end se, kaam-taara se k'gaasina.

¹¹ Cokoo se, mend derlge se aana oo baag tond kaam taara deek oo: Melje, Melje, doojen kaam taara!

¹² Gan naan terlden oo: 'Booyki bee m'asen taada: bere, maam se m'jeelsen eyo.>

¹³ Ter Isa taadden oo: «Taa naan se bo, ingki zere! Taa bii ute kaadn maam m'ano baa se, naase 'jeelki eyo.»

Isa aal naagn taara ute jee tedn naabgen mato

(Lk 19.12-27)

¹⁴ «Ter daala, kese tec aan goo debm baa baa mertee jaay dan tus jee tedn naabinge oo onden maalin paac se kaam jide.

¹⁵ Deb kalan naan edin gokol† daab magal magal mii, debm kuuy naan edin gokol daab magal magal dio, oo ken kuuy naan edin gokol daab magal kalan. Nana kic bo naan edin kaam do ron rona, jaay bo naan naar iin baa gohn mertin ki.

¹⁶ Debm j'edin gokol daab magal magal mii se, naan naar baa tedin oojo gokol daab magal magal kuuy mii do ki.

¹⁷ Debm j'edin gokol daab magal magal di se, naan kic baa tedin oojo gokol daab magal magal kuuy di do ki.

¹⁸ Nabo debm ken melin edin gokol daab magal kalan se, naan baa ud goo duubin naan ki, nam jeel gohin eyo.

¹⁹ «Gohn mertin ki se, melde se baa ingoga den jaay ok terl baado. Oo ken naan jaay aan se, dan tond metde do gokol daabge tun magal magal ken naan nigdesin se.

²⁰ Debm ken j'edin gokol daab mii se iiko ceen ki oo deekin oo: <Meluma, naai edumo gokol daab mii oo maam m'tedin oojga ken kuuy mii do ki daala.>

²¹ Melin deekin oo: <Kese jiga. Naai se debm tedn naabm bee oo tuj ormi ey se. Ute nakn maam m'edi cokoo se kic, naai tuj te ormi ey se; borse maam m'ai kedn nakge dena kaam ji. 'Baado 'ted maak-raapo ute maama.>

²² Debm ken j'edin gokol daab di se kic iiko ceen ki oo deekin oo: <Meluma, naai edumo gokol daab dio oo maam m'tedin oojga ken kuuy di do ki daala.>

²³ Melin deekin oo: <Kese jiga! Naai se debm tedn naabm bee oo tuj ormi ey se. Ute nakn maam m'edi cokoo se kic, naai tuj te ormi ey se; borse maam m'ai kedn nakge dena kaam ji. 'Baado 'ted maak-raapo ute maama.>

²⁴ Debm ken j'edin gokol daab kalan se, naan kic iiko ceen ki oo deekin oo: <Meluma, maam m'jeele naai se debm aali doo. Maakn-gohn naai ooc te ey kic bo, naai on naai ki oo gohn naai duub te ey kic bo, naai on.>

²⁵ Bin num maam se beere okuma. Taa naan se bo gokol daabi ken naai edumsin se, maam m'baa duubino naan ki oo borse ara ok naki.>

²⁶ Gan melin terlin oo: <Naai se debm tedn naabm jig eyo oo debm kaar naaba! Naai 'jeelum maam se maakn-gohn maam m'ooc te ey kic bo, maam m'on oo gohn maam m'duub te dim ey kic le, maam m'on maam ki.>

† 25:15 Gokol se on dena kaam kon deba laapa kando kando.

²⁷ Bεεki num, gəkəl daabum se, naai aŋo kəmb maakŋ baŋki ki; əə kər maam m'ade tərɪ se, m'an kəŋiŋ am koojŋ ziidŋ do ki.

²⁸ Gəkəl daabm jŋ ki se, uuniŋki əə εdŋki deb kən ək gəkəl daabge sik se.

²⁹ Taa, debm kən ək se, j'an kεdŋ do ki, taa nakiŋ aŋ ziidŋ tεdŋ dεna. Num gaŋ debm ək ey se ɛ, kən naaŋ ək cəkən se kic ɓo, j'an kuun naatn.

³⁰ Num debm tεdŋ naabm jaay təl sɛr ey se, ək undiŋki naatn maakŋ gət kən əəə. Əə gətn se ɓo gətn təəəə əə gətn taaŋ naaŋa.»

Bii kəjŋ bəər kaam məətn

³¹ Isa deek daala əə: «Bii kən maam *m'Goon Deba m'ade bəəy maakŋ gaarum ki ute kəɗumge paac se, maam m'utu m'kiŋg do kaag do gaarum ki.

³² Jee do naaŋ ki paac tus naanum ki əə maam m'aden niŋŋ aan gəə debm gaam niŋŋ baatinge ute beŋiŋge se.

³³ Baatge se, maam m'aden kəl do ji daamum ki əə beŋge se ɛ, do ji jeelum ki.

³⁴ Gətn se maam gaarge m'deekŋ jeege tun do ji daamum ki m'əə: «'Baakiro, naasen kən Bubum tεdsenga tεdŋ bεεŋ se; endki maakŋ gaariŋ kən naaŋ daapsesiŋga daap do dəkŋa, kaad kən naaŋ utu aalo kaal do naaŋa se.

³⁵ Taa maam ɓo təlumo əə naase εdumkiroga kəsə; maane təlumo əə naase εdumkiroga m'aayga; m'iŋgoga merte gətse ki əə naase əkumkiroga jiga.

³⁶ Kən maam mət-beere, naase εdumkiroga kal kuusu. Kən maam m'kəəŋo naase 'ɓaa aakumkiroga. Kən maam j'əkum daŋgay ki, naase 'ɓaa aakumkiroga.»

³⁷ «Gaŋ jeege tεdo nakŋ ute doobiŋ se utu aŋ tərɪ əə: «Mɛlje, nuŋ ki jaay naaje k'j'aakio naai ɓo təlɪo jaay k'j'εdɪo kəsə se? Ey ɛ kən maane təlɪo jaay k'j'εdɪo maan kaaye se?

³⁸ Naai iŋgo merte gətje ki nuŋ ki jaay naaje k'j'əkkio jiga se? Ey ɛ nuŋ ki jaay naaje k'j'aakio naai 'mət-beere jaay naaje k'j'εdɪo kal tuusu se?

³⁹ Nuŋ ki jaay naai ooco kəəŋə ey ɛ maakŋ daŋgay ki, jaay naaje k'ɓaado k'j'aakkiga se?»

⁴⁰ Gətn se gaarge aden tərɪ əə: «'Booyki bεε m'asen taada: maakŋ gεnaamge tun se debm baat aan gəə dɪ kic jaay, naase 'tεdŋkiroga bεε se, kεse gəə 'tεdŋkiro maam ki.»

⁴¹ «Tɛr gaarge utu deekŋ jeege tun do ji jeeliŋ ki se əə: «Iikki naatn cεem ki dəkə, naasen jee *Raa naamsenga naam se! 'Baaki maakŋ poof kən gεn daayum kən Raa tεdŋ gεn *Bubm sitange ute kəɗiŋge.

⁴² Taa maam ɓo təlumo əə naase εdumkiro te kəs eyo; maane təlumo əə naase εdumkiro te maan kaay eyo.

⁴³ Maam m'iŋgo merte gətse ki əə naase dəəə əkumkiro te eyo. Maam mət-beere əsumo kic ɓo, naase εdumkiro te kal kuus eyo; kən m'ooco kəəŋə əə j'əkumo daŋgay kic ɓo, naase 'ɓaa aakumkiro te eyo.»

⁴⁴ «Gaŋ jee do ji jeeliŋ ki utu aŋ tərɪ əə: «Mɛlje, nuŋ ki jaay kən naaje k'j'aaki naai ɓo təlɪo, ey ɛ maane təlɪo, kən merte, kən mət-beere, kəəŋə ey ɛ maakŋ daŋgay ki, jaay naaje k'ɓaado k'naaki te ey se?»

⁴⁵ Gətn se naaŋ utu aden tərɪ əə: «'Booyki bεε m'asen taada: maakŋ gaange tun sεem se, debm baat aan gəə dɪ kic jaay naase 'tεdŋkiro te bεε ey se, kεse gəə naase 'tεdumkiro te maam ki eyo.»

⁴⁶ Jee do ji jeeliŋ ki se utu ɓaa tiŋg maakŋ dubar ki gεn daayum, əə jeege kən tεd nakgen ute doobiŋ se ɛ, kəŋ *kaajŋ gεn daayum.»

26

Jee magalge end tɛl kutn Isa (Mk 14.1-2; Lk 22.1-2)

¹ Kən Isa jaay dooy jeege aas sum se, naaŋ taad jeege tun mətŋ ki əə:

² «'Jeelki *laa Paak gen Yaudge se ɔppga bii di sum bo 'kaana ɔɔ *Goon Deba se j'utu j'an kəkɲ kəl ji jeege tu ɔɔ naade an baa tupm tɔɔl ro kaag ki.»

³ Gɔtn se *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu ɔɔ magal taa bɛe Yaudge tus maakɲ bɛe magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki kɛn roŋ Kayip se,

⁴ naade tus dɔɔk taarde je doobm an goon kəkɲ Isa taa an baa tɔɔlɔ.

⁵ Naade taad ute naapa ɔɔ: «J'ɔntɛ kəkinkɲ bii laa ki, ey num jeege kiin gen tɛdn taara ɔɔ gɔtɔ tuju.»

Mɛnda baado ɔɔy itir do Isa ki

(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8; Lk 7.36-50)

⁶ Kaad kɛn Isa Betani ki maakɲ bɛe Simon kɛn k'danɲ debm bikidi se,

⁷ mɛnda kalan baado ɔɲina. Naan se ɔk naka kalan aan gɔɔ k-bɔkɔlɔ, nakɲ se ko bo k'cɔɔc k'daapiɲa. K-bɔkɔl se k'danɲ *albatir*. ɔɔ itir maak ki se itir salal ɔɔ ɔɲɔ. Naan baado ɔɔyin do Isa ki, kaad kɛn Isa inɲ ɔs kɔɔɔ.

⁸ Kɛn jee mɛtin ki jaay aak nakɲ mɛnd se tɛd se, maakde tuju ɔɔ baag taadn ute naapa ɔɔ: «Gen di jaay itir se naan tujin bin se?

⁹ Itir se j'an dugin te zo ɔɲɔ ɔɔ gursin se j'an nigin jee daayge tu.»

¹⁰ Kɛn Isa jaay booy taarde se, naan deekden ɔɔ: «Gen di jaay naase 'terɛcki mind mɛnda se? Nakɲ naan tɛdum maam ki se, kɛse nakɲ jiga.

¹¹ Jee daayge se daayum utu te naase. Num gan maam se, daayum m'kɔɲ king te naase eyo.

¹² Itir mɛnd ɔɔyum rom ki se, daapunga roma gen kɛnd maakɲ baad ki.

¹³ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: do naana ute magalin se gɔtn gay gay kic bo, kɛn jeege utu 'taadn Labar Jiga se, nakɲ kɛn mɛnd se jaay tɛdum se, jeege paac utu kɔɔsn maanina ɔɔ saapm do nak kɛn naan tɛd ese se.»

Judas ut Isa

(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

¹⁴ Ter Judas Iskariot, naan maakɲ jee mɛtn Isa kɛn sik-kaar-di se, baa ɔɲo *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu,

¹⁵ ɔɔ deekden ɔɔ: «Kɛn maam m'ɔk m'ɛdsenga Isa num, naase amki kɛdn dɔo?» Gɔtn se naade mɛd ɛdin gurs tamma si-mɔtɔ.

¹⁶ Naan kɛn se sum bo Judas baag je doobm an kutn Isa.

*Isa tɛd *laa Paak gen Yaudge ute jee mɛtin ki*

(Mk 14.12-31; Lk 22.7-34; Jn 13.1-38; 1Kɔr 11.23-25)

¹⁷ Bii deet deetn gen laa mappan ɔk ɔrom ey se, jee mɛtn Isa ki baado tɔnd mɛtin ɔɔ: «Kɔsn gen laa Paak se, naai 'je j'aisin tɛdn kaam gay?»

¹⁸ Isa deekden ɔɔ: «'Baaki maakɲ gɛgɛr ki, gɔtn gaab ki kalan bini ɔɔ deekin ki ɔki: «Debm dooyje deek ɔɔ bɛɛɛ, kaadin ɔppga gɔɔrɔ ɔɔ naan ute jee mɛtin ki se je baa tɛdn laa Paak se bei ki.»»

¹⁹ Jee mɛtin ki baa tɛdin aan gɔɔ kɛn Mɛlde taaddeno ɔɔ naade baa tɛd kɔsn gen laa Paak se gɔtn ese.

Isa taad jeege tun mɛtin ki ɔɔ deb kalan utu an kutu

²⁰ Kɛn aan do tɛgɛr gɔtɔ baa ɔk jin se, Isa ute jee mɛtin kɛn sik-kaar-di se baado inɲ ɔs do tabil ki.

²¹ Kaad kɛn naade inɲ ɔs kɔs se, Isa deekden ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: maakse ki se, deb kalan utu am kutu.»

²² Gɔtn se jee mɛtin ki se maakde tuj kasak kasak ɔɔ nana nana kic bo baag tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Meluma, lɔ nakɲ se tɛdn maam lɛ?»

²³ Isa tɛrlden ɔɔ: «Debm kɛn ɔl jin maakɲ baay ki ute maam se, naan bo debm utu am kutu.

24 Deere, *Goon Deba se, utu 'kooy aan gɔɔ kɛn *Raa taadno maakɲ Kitap ki, num gan ɔɔn deb kɛn an kut se! Debm bin se kɛn j'oojin te ey kic ɓo bɛɛ kaca.»

25 Judas, naan ɓo debm kɛn utu kutn Isa se, tɔnd mɛtin ɔɔ: «Debm dooyje, ɓo nakɲ se tɛdn maam lɛ?» Ɔɔ Isa tɛrlin ɔɔ: «Aan gɔɔ kɛn naai deekin se.»

Isa edden kɔsn taad mɛtn taar yona

26 Kaad kɛn naade ɔs kɔs se, Isa uun mappa jin ki, tɔom Raa ɔɔ dup ɛdin jeege tun mɛtin ki deekden ɔɔ: «Ɔk ɔski, kɛse roma.»

27 Tɛr naan uun *kɔɔp dooc te tɔtn koojn kaagn k'danin bin se jin ki, tɔom Raa ɔɔ ɛdfesina, deekden ɔɔ: «Paacki se, nana nana kic ɓo ɔk aaye aaye,

28 kɛse moosuma kɛn taad ɔɔ *Raa dɔɔkga ute naase. Moosn se ɔoy taa jee dɛna, taa Raa aden tɔɔl *kusiɲdege.

29 'Booyki m'asen taada: tɔtn ese se, mɔɔtn maam m'kaay ey sum, bini m'ɓaa kaay tɔtn koojn bin kiji ute naase se maakɲ gaar Bubum ki jaay sum.»

Isa taad ɔɔ Pier utu an baate

30 Kɛn naade aar kaa gɛn keem Raa aas se, naade teec ɓaa ook do *kɔsn ɔlib ki.

31 Kɛn naade utu ɓaa ɓaa sum ɓo, Isa taad jeege tun mɛtin ki ɔɔ: «Maakɲ nɔɔr kɛn jaaki se, naase paacki utu amki kaan rɛɛɛ. Taa Raa taadga taad maakɲ Kitapin ki ɔɔ: *Maam m'utu m'tɔɔl debm gaam baatge, ɔɔ baatinge se lɛ utu 'kaan wɔɔkɔ.**

32 Num kɛn maam jaay m'ooy m'duroga num, maam m'kɔnd naana m'asen ɓaa booy taa naan Galile ki.»

33 Gɔtn se Pier deekin ɔɔ: «Kɛn jee meti ki jaay rɛsi paac kic ɓo, maam se m'ai kɔn rɛs eyo!»

34 Isa tɛrlin ɔɔ: «'Booy bɛɛ m'ai taada: maakɲ nɔɔr kɛn jaaki se, kɔr kɔrɔnjo 'kɔoy ey sum ɓo, naai am 'baatn dɔɔl mɔtɔ 'deekɲ ɔɔ 'jeelum eyo.»

35 Pier deekin ɔɔ: «Maam se kɛn am kaan te yoa kic ɓo, m'ai baati eyo!» Ɔɔ jee mɛtin kɛn kuuy se kic ɓo paac taad aan gɔɔ gɛn Pier se.

Isa tɔnd mɛtn Raa Getsemane ki (Mk 14.32-42; Lk 22.39-46; Eb 5.7)

36 Gɔtn se Isa ute jeege mɛtin ki aan gɔt kɛn k'danin Getsemane ki se ɔɔ naan deekden ɔɔ: «Inɲki gɔtn ara, kɔr maam m'kiikɲ cɔkɔ m'ade ɓaa tɔnd mɛtn Raa se.»

37 Naan ɔk ɓaan ute Pier ɔɔ gaan Zebedege dio, gɔtn se maakin baag tuju ɔɔ taar maakin ki nan tak.

38 Gɔtn se naan deekden ɔɔ: «Maam se maakum tujga ɔɔ nirlum teecga aan gɔɔ m'aki kooyo. Anum naase se inɲki gɔtn ara; ɔɔ ɔnten 'toodki bia, inɲki zɛɛɛɛ ute maama.»

39 Naan iin iik naan ki cɔkɔ se, ɓaa ɛrg ɔnd naanin naan ki ɔɔ baag tɔnd mɛtn Raa deek ɔɔ: «Bubuma, kɛn naai 'je num iikum *kɔɔpm dubar se† rom ki naata! Naɓo 'tɛd aan gɔɔ kɛn naai maaki jea, num aan gɔɔ kɛn maam ɓo m'je se eyo.»

40 Kɛn naan ɔk tɛrl ɓaado ɔn jee mɛtin kɛn mɔtɔ se, tood tood bia, ɔɔ naan deek Pier ki ɔɔ: «Lɛr kalaɲ kic ɓo naase ɔn aasin ki te gɛn king zɛɛɛ te maam ey ne?

41 Naase inɲki zɛɛɛɛ, 'tɔndki mɛtn Raa, taa naase aki koocɲ maakɲ nakɲ naam ki eyo. Maakɲ debkilimi se je tɛdn nakɲ bɛɛ, naɓo daa ron ɓo ɔn aasin eyo.»

42 Tɛr naan ɔk tɛrl gɛn k-dige iik naan ki cɔkɔ daala ɔɔ ɓaa tɔnd mɛtn Raa ɔɔ: «Bubuma, kɔɔpm dubar se jaay naai aasin kiik eyo ɔɔ kɛn m'an kaay tak num ɔn maakje naai ɓo 'tɛda!»

43 Kɛn naan ɔk tɛrlo daal se, ɓaado ɔn jee mɛtin ki tood tood bia ɔɔ kɛn bi ɔkde se, kaamde kic ɔn aak eyo.

* 26:31 Aak Zak 13.7. † 26:39 Kɔɔpm ara taadn ute kaadn kɛn naan utu dabara dɛna do kaag ki aan gɔɔ debm kusina.

⁴⁴ Isa iin ñnde ken naan iik naan ki cəkə se, naan baag tønd mɛtn Raa gen k-mətəge, ɔ maakŋ tønd mɛtin ki se naan inŋ dɔal taar ese sum.

⁴⁵ Ter naan ɔk tɛrl ɓaado ɔŋ jee mɛtin ki ɔ deekden ɔ: «Maakŋ toodŋ bise ki se naase utu 'tood 'tɔlki tɔl kɔorse rɔk la? Bɛɛ, bɛɛga, kaadŋ aasga ɔ *Goon Deba se j'an kəkŋ kɔl ji jee tɛdn kusinge tu.

⁴⁶ Iinŋki, k'ɓaaki! Aakki, debm am kut se aanga.»

Isa jeege ɔkiŋa

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-11)

⁴⁷ Kaad ken Isa utu taad nan te taarin ey sum ɓo, gan maakŋ jeege tun mɛtin ken sik-kaar-di se, debm ron Judas se aana. Naan ɓaado ute dɔal jeege dɛna mɛtin ki ken ɔk gɔrd-jerldege ɔ te sirddege. Jee se *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute magal taa ɓee Yaudge ɓo ɔldeno.

⁴⁸ Judas, naan ɓo debm utu kutn Isa se, taadoga taad jeege tun ese se ɔ: «Debm jaay maam m'an baam kəkə ɔ m'kaay ciilin se, kɛse ɓo naana! Ɔkiŋki.»

⁴⁹ Judas naar ɓaado cɛɛ Isa ki ɔ deekin ɔ: «Debm dooyje, tɔɔse!» Gɔtn se naan baam ɔkiŋa ɔ aay ciilin.

⁵⁰ Ɔ Isa tɛrlin ɔ: «Mɛduma, nakŋ naai 'ɓaado tɛda se, 'tɛdin.» Gɔtn se jee dengen k'ɓaado tɛl se, iij-ɔkiŋa.

⁵¹ Gan ken Isa jaay j'ɔkiŋ se, maakŋ jeege tun mɛtin ki se, deb kalan ɔɔdo gɔrd-jerlin ɔ ɔg gaan te bi debm tɛdn naabm magal debm tɛdn sɛrke Raa ki.

⁵² Gɔtn se Isa deekin ɔ: «Gɔrd-jerli se 'tɛrl ɔlin maakŋ saapin ki gɔtin ki. Taa jeegeen tɔal jeege ute gɔrd-jerldege se, naade j'utu j'aden tɔal ute gɔrd-jerlege kici.

⁵³ Naai 'jeel ey la, ken maam jaay m'tondga mɛtn Bubum num, naan am naar naakŋ ute dɔal kɔdinge sik-kaar-di se?

⁵⁴ Ken bin ey num taar Kitap taad se 'kaan doobin ki ɔ dɔo?»

⁵⁵ Naan ken se Isa deek jee denge tu se ɔ: «Naase 'teeckiro ute gɔrd-jerlsege ɔ te sirdsege jaay, 'ɓaamkiro kəkə aan gɔɔ debm ɓoogo se. Ey num ɓii-raa maam m'lee dooyjeege daan ɓɔɔr *Bee Raa ki se, naɓo naase ɔŋ ɔkumkiro te eyo.

⁵⁶ Num gan nakŋ se jaay aan se, taa taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki raaninɔ maakŋ Kitap ki do dakin se, 'kaan doobin ki.» Gan gɔtn se, jee mɛtin ki paac baatin ɔ aan ɛsin.

*Isa j'ɔk k'ɓaansin naan Yaudge tun *jee kaakŋ mɛtn taarge*

(Mk 14.53-65; Lk 22.54,63-65; Jn 18.12,13,19-24)

⁵⁷ Jee ɔko Isa se ɓaansinɔ ɓee Kayip ki, naan ɓo *magal debm tɛdn sɛrke Raa ki. Ɔ maakŋ ɓee naan ki se ɓo jee jeel taadn tɔakŋ mɛtn Ko Taar Raage ute magal taa ɓee Yaudge ɓaado tusn maak ki.

⁵⁸ Pier ɔko mɛtn Isa daande goon dəkə, daaninɔ bini aan daan ɓɔɔr ɓee magal debm tɛdn sɛrke Raa ki. Pier endo ɓaa inŋ ute jee tɛdn naabge, taa kaakŋ nakŋ ken utu 'kaan do Isa ki.

⁵⁹ Anum magal jee tɛdn sɛrke Raage tu, ute magal Yaudgen kuuy paacŋ jee kaakŋ mɛtn taarge se, naade je tɔl taara do Isa ki taa an kəkŋ mindin num j'an ɓaa tɔlɔ,

⁶⁰ naɓo naade ɔŋ te taar dim eyo. Ey num saadge dɛna ɓaado tɔlin taar-kɔɔɔ doŋ ki taa an kəkŋ mindin.

Cəkə se maakŋ naade ki se jeege di ɓaado,

⁶¹ ɔ taad ɔ: «Naaje k'booyga gaabm ese se taado ɔ: *Bee Raa se maam m'an tɔakŋ naatn ɔ maakŋ ɓiige tun mətə sum ɓo m'an kiinŋ gɔtin ki.»

⁶² Gɔtn se magal debm tɛdn sɛrke Raa ki se iin daara ɔ deek Isa ki ɔ: «Naai tap ɓo 'tɛrlden taar dim ey la do taarge tun naade tɔli doi ki se?»

⁶³ Gañ Isa do ðek ðo terlin taar ðim eyo. Ter magal debm tēdn serke Raa ki se taadin daala ðo: «Ute ro Raa zεεε m'tond meti, 'taadjen tu naai bo *al-Masi, Goon Raa se la?»

⁶⁴ Isa terlin ðo: «Kese naai bo 'deekiña. Na bo 'booyki m'asen taada: naan ki se, naase utu aki kaakñ *Goon Deba se, ing king do ji daam Sidburku ki ðo ken naan ade booy se ade king do gapar ki.»

⁶⁵ Gōtn se magal debm tēdn serke Raa ki iin nεεpm te kalina ðo deek ðo: «'Booyki! Gaabm se naan naaj Raa! Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen di daala! Naase le 'booykiga te bise ken naan naaj Raa se.

⁶⁶ Anum naase 'saapki ðaki di?» Jee den se terlin ðo: «Deere, naan se nakiñ yoa!»

⁶⁷ Gōtn se naade tupin booro daan-kaamin ki ðo tōndina. Jee kuuy se tōndin metn bin ki,

⁶⁸ deekin ðo: «Naai al-Masi, debm ken taad taar teeco taar Raa ki se, 'taadjen tu: debm ken tōndi se, naña?»

Pier naaj ðo naan jeel Isa eyo

(Mk 14.66-72; Lk 22.55-62; Jn 18.15-18,25)

⁶⁹ Naan ken se, Pier ðop ing naata daan boor ki. Gōtn se menda kalan, mend tēdn naaba, baado onina ðo deekin ðo: «Berε, naai kic bo debm Isan kōd Galile.»

⁷⁰ Gañ naan jeege tu paac se, naan naaja deek ðo: «Taar naai 'taad se le, maam m'booy m'ok metin eyo.»

⁷¹ Ter Pier iin on gōtn se ðo baa baa kaam taa doob ken magal se, mend tēdn naabm kuuy aakiña ðo deek jeege tun gōtn ese se ðo: «Berε, gaabm ese kic debm Isan kōd Nazaret se!»

⁷² Gōtn se Pier baag naaja daala ðo naam taarin ðo: «Berε, gaabm se maam m'jeelin eyo!»

⁷³ Ken naade jaay ing coko se, jeege paacñ ing gōtn ese se iiko cεεñ ki deekin ðo: «Deer deer, naai se metn naade, taa taari taad se kic bo tec gen naade!»

⁷⁴ Gōtn se Pier baag naam taarin ðo: «Berε, maam m'naam rom te Raa, m'taadsen m'ðo: gaabm se maam m'jeelin eyo!» Gañ gōtn se sum bo kōronjo naar ðod ðoyo.

⁷⁵ Gōtn se, Pier naar saap do taar ken Isa taadino ðo: «Kor kōronjo tōoy ey sum bo, naai am baatn dōal mōto.» Gōtn se naan teeco ðo baag keem gab gab.

27

Isa j'ok k'baansin naan tōog ki ron Pilat

(Mk 15.1; Lk 22.66-71, 23.1)

¹ Tanōarin nōarin se, *magal jee tēdn serke Raage tu paac, ute magal taa bee Yaudge tus dōok taarde kalan gen tōal Isa.

² Gōtn se naade ol j'ok k'dōok Isa ðo naade baa edin magal *Rōmεge tu, ron Pilat.

Kooy Judas

(NJKN 1.16-20)

³ Judas, debm ken ut Isa se, ken naan jaay aak Isa j'okinga gen baa kutu se, gōtn se naan nirlin teece. Gursn tamman si-mōto ken j'edin se, naan ok terl baa edin *magal jee tēdn serke Raage tu ute magal taa bee Yaudge tu gōtin ki.

⁴ Naan deekden ðo: «Maam se m'tujga naan *Raa ki, ken m'kutn debm ken tuj te ðim ey se!» Gañ naade terlin ðo: «'Baa tēdn gam naane, kese oljen naaje eyo!»

⁵ Gōtn se Judas baa sin te gurs se maakñ *Bee Raa ki ðo naan malin baa aal ooc ooyo.

⁶ Magal jee tēdn serke Raage tu tōs gursn se ðo deek ðo: «Gursn se naaje j'okki doobm jaay j'an ki kōmb maakñ Bee Raa ki eyo, taa gursn se, gursn ut ko debkilimi.»

⁷ Naade tus dōok taarde kalan ðo gursn se naade baa dugñ maakñ-gōtn debm kōbm dukulge ðo maakñ-gōtn se naade onin gōtn duubm mertge.

⁸ Taa naan se bo maakñ-gōtn se bōrse kic naade utu danin *Maakñ-gōtn ut ko debkilimi.*

⁹ Bin 6o taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki ron Jeremi taadno do dakin se, aanga doobin ki ken oo: *Naade took akga tamman si-mato se, kese bo zo ken gaan *Isra'elge jen ro ki,*

¹⁰ oo gursn se naade dugn maakn-gatn debm kab dukulge oo kese bo taar Meljege Raa olum oo m'aden taada.*

Pilat tond metn Isa

(Mk 15.2-20; Lk 23.1-4,13-25; Jn 18.28-19.16)

¹¹ Isa k'j'ok k'baansin naan magal *Romenge tu ron Pilat oo naan tond metin oo: «Naai 6o Gaar Yaudge la?» Isa terlin oo: «Aan goo ken naai 'deekin se.»

¹² Gatn se *magal jee tedn serke Raage tu ute magal taa bee Yaudge okin mindina, nabo naan terlden taar dim eyo.

¹³ Gatn se Pilat se deekin oo: «Naai 'booy ey la taar naade toli doi ki taa ai kakin mindi se?»

¹⁴ Nabo do taarge tun k'tolin don ki se, taar dim tap 6o Isa terlin te eyo. Ken magal Romenge jaay aakin se paac 6o, okin taad ey paac paac.

Jeege je yo Isa

¹⁵ Ken aanga *laa Paak gen Yaudge se tak 6o, magal *Romenge se lee tood talden tol debm dangay kalan ken jee denge jenga ro ki.

¹⁶ Kaad ken se, naade ok debm dangay kalan ken jeege jeelin paac, ron Isan Barabas.

¹⁷ Gatn se Pilat tond metn jee dengen tus se oo: «Naase 'jeki m'asen koodn kol naja: Isan Barabas l6bu Isan k'danin *al-Masi se?»

¹⁸ Taa Pilat se jeele ken naade ok baano ute Isa se, naade ted ted maak-kilimi 6o ron ki.

¹⁹ Kaad ken Pilat utu gatn kajn boor ki se, mendin olo jeege baado taadin oo: «Gaabm ese se naan debm bee oo tuj te dim eyo! Bere, onten kol doi maakn taarin ki taa maakn noor ken deel se, maakn nim ki se, maam m'dabarga dena taa naana.»

²⁰ Gan *magal jee tedn serke Raage tu ute magal taa bee Yaudge ol metn jee denge oo k'tond metn Pilat num aden koodn kol Barabas oo Isa se le, k'tolin naatn.

²¹ Magal Romenge se eep taarin daala oo: «Maakn naade ken di se, 'jeki m'asen koodn kol naja?» Naade terlin oo: «Barabasi.»

²² Pilat tond metde oo: «Num debm k'danin Isa al-Masi se m'an tedn m'oo di?» Naade paac terlin oo: «K'tup k'tolin ro kaag ki!»

²³ Pilat tond metde oo: «Naan tap 6o tujga di?» Ter naade doob ooy makon cir daala oo: «K'tup k'tolin ro kaag ki!»

²⁴ Ken Pilat jaay aak naan 'kon tedn dim eyo, oo jeege le tooy dook taara on ey se, naan uun maane, tug jin naan jee denge tu oo deekden oo: «Yo gaabm se olum maam eyo. Kese naase mala aakin ki!»

²⁵ Jeege paac se terlin oo: «On moosn naan se ajen koozm mindje ki oo mind genjege tu!»

²⁶ Gatn se Pilat ol k'baa k'j'ood j'olden Barabas. Gan gen Isa se, naan ol k'j'ondin ute meeje oo ok olin ji jeege tu taa j'an baa tupm tool ro kaag ki.

Asgarge tooy koogo metn Isa ki

²⁷ Gatn se asgargen gen magal *Romenge ok baan te Isa maakn bee magalde ki maak ki naane, oo gatn se dool asgarge paac baado tus ol gurugina.

²⁸ Naade toodn te kalinge naata oo uun uusin kal kuuy aac bon†.

²⁹ Ter naade uj daapo jeke gen korond baado ondin don ki oo edin naka aan goo naala ji daamin ki. Gatn se naade erg naanin ki oo tooyin koogo metin ki oo: «'Toose naai ki, Gaar Yaudge!»

³⁰ Naade tupin booro ron ki oo uun kaagn tec naala se, tandin don ki.

* 27:10 Aak Zak 11.12-13 oo Jer 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15. † 27:28 Kal aac bon j'uusin se kese kal gaaringe.

31 Kɛn naade tooyin koogo metin ki aas se, naade ɔk ɔɔdn naatn te kal aac bon kɛn naade uusinɔ se, ɔɔ tuusin kal naange gɔtin ki, jaay ɔk ɔaansin naata taa j'an ɔaa tupm tɔɔl ro kaag ki.

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mk 15.21-41; Lk 23.26-49; Jn 19.16-30)

32 Kɛn asgarge ɔko Isa teecnsino teec naatn maakɲ gɛgɛr ki se, naade dɔɔd ute gaaba kalan kɔf Siren k'danin Simon. Naade ɔkin taa tɔɔgɔ gɛn kuun kaagɲ j'an tupm Isa ro ki.

33 Naade ɔk ɔaansin gɔt kɛn k'danin Golgota; Golgota se je deekɲ ɔɔ: gɔtn kaadn do deba.

34 Gɔtn se naade ɛdin n'aay tɔtn koojn bin deep te yɔrlɔ, naɔo kɛn Isa jaay uum naamin se, baate kaaye.

35 Kɛn naade jaay tup tɔɔlo Isa ro kaag ki ɔɔ uun daarin raan se, kalinge se naade tɛdin salatia jaay ɔo niginɔ ɔɔ debm oocinga ɔo uunu uunu.

36 Tɛr naade ing naan ki gɔtn ese ɔɔ bɔɔb Isa.

37 Naade raan ɔlin kaam don ki metn taar kɛn naade tɔɔlsin ro ki ɔɔ: Kɛse ɔo Isan, Gaar Yaudge se.

38 Gɔtn se asgarge tup jee ɔoogge dio ro kaagge tu cɛɛ Isa ki se kici, deb kalan k'j'uun k'darin do ji daamin ki ɔɔ deb kalan k'j'uun k'darin do ji jeelin ki.

39 Jee deel deel gɔtn se jaay daar aakin se, naade siik dode ɔɔ naajina,

40 deek ɔɔ: «Naai ɔo kɛn ɔɔ tɔɔkɲ *Bee Raa ɔɔ an kiin kuuy daan ɔiige tun mɔtɔ se, aaj roi mala. Kɛn naai jaay Goon Raa num, 'bɔɔyɔ do kaag ki se naata!»

41 *Magalgen jee tɛdn serke Raage tu, jee jeel taadn tɔɔkɲ metn Ko Taar Raage ute magal taa ɔee Yaudge se kic, tooyin koogo metin ki ɔɔ deek ɔɔ:

42 «Jee kuuy se, naan aajdenoga num ɔɲ aasin gɛn kaajn ro naan malin eyo! Naan Gaar *Israelge dey se, n'bɔɔyɔ naatn ɔɔrse ro kaag ki ɔɔ naaje j'tookɲ kaal maakje don ki.

43 Naan ɔɔ aal maakin do Raa ki, ɔɔ kɛn Raa jaay ɔo jen deer num, ɔɲ ɔɔrse an kaaja! Taa naan taadga taad ɔɔ: Maam se m'Goon Raa.»

44 Jee ɔooggen k'tup tɔɔlde do kaagge tun cɛɛsn Isa ki se kic ɔo naajin bin kici.

Kooy gɛn Isa

45 Aan katar tir se, do naanja te magalin se gɔtɔ ɔaa tɛf ilim dib bini aan katar do tɛgɛr ki.

46 Aan katar do tɛgɛr ki se, Isa ɔɔd ɔɔy makɔn ute taar naanina ɔɔ: «Eli, Eli‡, lɛma sabaktani?» Taar se je deekɲ ɔɔ: Raama Raama, naai 'resum gɛn diŒ?

47 Maakɲ jeege tun daar gɔtn ese se kɛn booyin naan taad bin se, jee metinge taad ute naapa ɔɔ: «'Booyki tu, naan dan dan *Eli.»

48 Deb kalan naar aan ɔaa uuno naka kalan kɛn uun maane, ɔlin maakɲ tɔtn koojn bin kɛn mooyo jaay uun ɔlin taa gard ki ɔɔ uun ɔlin taar Isa ki taa n'suubu.

49 Jee metinge ɔɔp se taad ɔɔ: «ɔɲki jaay sɔm j'utu j'an kaaka kɛn Eli jaay utu ade ɔaa an kaajin se!»

50 Gɔtn se Isa ɔɔd ɔɔy makɔnɔ daala ɔɔ ɔɲ kon teece.

51 Gɔtn se, kal deer k'gaan maakɲ *Bee Raa se nɛɛpo raan bini aan naan ki tak. Naanja tea ɔɔ linge tɔp pak pak.

52 Taa ɔaadn jeegeen *salal ooyga kooy do dɔkin se tɔɔd kalde ki ɔɔ naade duro daan yoge tu,

53 ɔɔ teeco maakɲ ɔaaddege tu. ɔɔ kɛn Isa jaay ooy duro se, naade ɔaa ɛnd maakɲ gɛgɛr kɛn salal Jeruzalem ki, ɔɔ jeege dɛna aakdenga.

54 Kɛn bubm asgarge ute asgargen kuuy kɛn daar bɔɔb Isa se, aak naanja tea ute nakgen deel paac se, beere ɔkde taad ɔɔ: «Deer deer, gaabm ara se Goon Raa!»

‡ 27:46 Maakɲ kitapgen kuuy se: Eli, Eli. Ara se Isa taad ute taar naanina kɛn k'danin Aramayik. § 27:46 Aak KKR22.2.

Isa j'ɔlinga maakɲ baad ki
(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁵ Gɔtn se mɛndge dɛna daar dɔkɔ aak Isa. Mɛndgen se, baago kɔkɲ mɛtiɲ taa naan Galile ki ɔ naade tɛdiɲo naaba.

⁵⁶ Maakde ki se Mari kɛn iino Magdala ki, Mari ko Jak ute gɛn Yusup ɔ ko gaan Zebedege.

⁵⁷ Kɛn kaada ɓaa ɓaa kooco se, gaaba kalaɲ debm maala, kɔd Arimate roɲ Yusup ɓaado. Naan kic debm maakɲ jeege tun mɛtn Isa ki.

⁵⁸ Gaabm se ɓaa ɔɲ Pilat ɔ tɔnd mɛtiɲa taa aɲ kɔɲ ro Isa se naan aɲ ɓaa kɔl maakɲ iib ki. Gɔtn se Pilat tooko undiɲ kulu ɔ k'booyiɲsiɲo.

⁵⁹ Yusup uun ro Isa se ɔ teeliɲ ute kal duubm kiji.

⁶⁰ Naan uun ɓaa ɔl aaliɲ maakɲ iib kɛn j'ɔɲ ko sum ɓo j'ud* k'daapiɲa ɔ ɓaadn se lɛ kiji, ɔ dircil aaliɲ ko magal taar ki jaay ɓo naan ɓaa.

⁶¹ Mari kɛn iino Magdala ki ute Mari kuuy se, naade utu iɲg dɔk ɔkɔ ute taa ɓaada.

Asgarge ɓɔɓ do ɓaadn Isa

⁶² Bii kɛn Yaudge daap daap rode gɛn *ɓii sebit jaay deel se, mɛtbeenki se, *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute *Parizige tuso naapa ɓaado ɔɲ Pilat,

⁶³ ɔ deekiɲ ɔ: «Jaamus, naaje k'saap j'ɔɲga taar kɛn debm taar-kɔɔɓm se taado kaad kɛn naan utu zɛɛ se ɔ: «Maakɲ ɓiige tun mɔtɔ se maam m'utu m'ade dur daan yoge tu.»

⁶⁴ 'Deek asgarge tu se, 'ɓɔɓm taa ɓaada se bini kaan ɓii k-mɔtɔge tu, ey num sɔm jee mɛtiɲ ki se ade ɓaa te aɲ ɓoogo ɔ taadn jeege tu ɔ: «Naan duroga daan yoge tu!» Kɛn bin num taar-kɔɔɓm naade tɛd se 'cir kɛn deete†.»

⁶⁵ Pilat deekden ɔ: «Naase kic ɔkki asgarge kaam jise. Bin num ɔldeki asen ɓɔɓm do ɓaada aan gɔɔ kɛn naase 'jenki ro ki.»

⁶⁶ Naade ɓaa daap rode gɛn ɓɔɓm do ɓaada se, ɔ ko magal kɛn naade dircil aaliɲ taa ɓaad ki se, naade gaasn taa ɓaada tak tak tɛdiɲ nakɲ kaakɲ jeele ro ko kɛn naade gaasiɲ se ɔ ɔl asgarge daar ɓɔɓiɲa.

28

Isa duroga daan yoge tu
(Mk 16.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-20; 1Kɔr 15.4-7)

¹ Kɛn *ɓii sebit jaay deel se, ɓii dumas ki tanɔriɲ nɔriɲ se, Mari kɛn iino Magdala ki ute Mari kɛn kuuy se, naade ɓaa gɛn kaakɲ taa ɓaada.

² Gɔtn ese sum ɓo naana naar te makɔɲo ɔ kɔdn Mɛljege ɓɔɔyo maakɲ raa ki ɓaado dircil ko taa ɓaad ki se ɔ iɲg do ki.

³ Naan se roɲ wɔr gɔtɔ aan gɔɔ maan aal wusuk wusuk ɔ kalin kic ɓo raap lak lak aan gɔɔ kuubu.

⁴ Anum asgargen daar ɓɔɓ do ɓaada gɔtn ese se, kɛn naade aakiɲ se, ɓeere ɔkde se, rode ook marga jɛg jɛg ɔ si naan ki aan gɔɔ jee ooyga kooyo.

⁵ Gan *kɔdn Raa se deek mɛndge tu se ɔ: «Naase se, ɔɲten 'ɓeerki. Maam m'jeele naase 'jeki je Isan kɛn k'tup k'tɔliɲ ro kaag ki se.

⁶ Bɛɛ, gɔtn ara se naan gɔtɔ! Naan se duroga daan yoge tu aan gɔɔ kɛn naan mala taado. 'Baado aakki gɔtn kɛn j'ɔl j'aalsiɲa.

⁷ 'Naar 'ɓaa 'taadki jeege tun mɛtiɲ ki ɔki: naan se duroga daan yoge tu ɔ ɔndga naana asen ɓaa booy taa naan Galile ki. Gɔtn naane se ɓo naase aɲki 'ɓaa kaaka.» Kɛse ɓo taar m'taadse.

* 27:60 Yaudge se uf ɓaada maakɲ koge tu se. † 27:64 Isa tɛd roɲ ɔ naan ɓo *al-Masi kɛn utu ade ɓaa. Kɛse ɓo taar-kɔɔɓm kɛn Yaudge saap ɔ Isa taad jeege tu deet deet se.

⁸ Ey num mɛndge ɓeere ɔkdega, naɓo maakde raap aak eyo. Naade iin̄ taa ɓaad ki naar aan̄ ɓaa taad labar se jeege tun mɛtn̄ Isa ki.

⁹ Ken naade jaay ɓaa ɓaa se, naade aak Isa naar teeco piris naande ki, deekden ɔ: «'Tɔɔse ki.» Gɔtn̄ se, naade iiko cɛɛn̄ ki, baam ɔk jɛn̄a ɔ ɛrg naaniñ ki.

¹⁰ Gɔtn̄ se, Isa taadden ɔ: «ɔn̄te 'ɓeerki! 'Baa 'taadki gɛnaamge tu k'ɓaa taa naan̄ Galile ki. Gɔtn̄ naane ɓo, naade utu am kaakn̄ te kaamde.»

Magal Yaudge rej asgargen ɓɔɓ do ɓaada

¹¹ Kaad ken mɛndgen ese iin̄o taa ɓaad ki jaay ɔk tɛrlo tɛrlɛ aan te ey sum ɓo, gan̄ asgargen jee ɓɔɓm do ɓaada se, mɛtinge ɓaa maakn̄ gɛgɛr ki, ɔ ɓaa taad *magal jee tɛdn̄ sɛrkɛ Raage tu nakgen deel paac se.

¹² Ken magal jee tɛdn̄ sɛrkɛ Raage tu jaay booy taar se, dan̄ tuso magal taa ɓee Yaudge. Naade dɔɔk taarde kalan̄, uun gurs dɛna ɔ ɛd asgarge tu,

¹³ dɛjɛ ɔ: «'Baa 'taadki ɔki num: «Nɔɔr kaamje ɔk bi sum ɓo, jee mɛtin̄ ki ɓaado ɓoog ɔɔd uun ɓaansiŋa.»

¹⁴ ɔ ken taar se jaay oocga bi magal *Rɔmɛge tu kic ɓo, naaje j'an̄ kurl maakiŋa ɔ taar dim̄ tap ɓo 'koocn̄ dose ki eyo.»

¹⁵ Gɔtn̄ se asgarge took uun gurs ɔ ɓaa taad jeege tu aan gɔɔ taar k'dɛjɛno se. Anum taar se Yaudge paac ɓaa booyiŋa ɔ ɓorse kic ɓo taar se j'utu k'lee k'taadn̄ taada.

Isa ɔl jee mɛtin̄ ki naaba

¹⁶ Anum jee mɛtn̄ Isa ken sik-kaar-kalan̄ se, naade iin̄ ɓaa taa naan̄ ken Galile ɔ ɓaa ook do ko ken Isa taadden ɔ k'ɓaa do ki se.

¹⁷ Ken naade jaay aan do ko ki se, gɔtn̄ se naade aak Isa ɔ ɛrg naaniñ ki. Naɓo maakde ki se, jee mɛtinge maakde naaja.

¹⁸ Gɔtn̄ se, Isa iiko cɛɛde ki ɔ deekden ɔ: «*Raa ɛɔumga tɔɔgɔ do nakge tu paac ken maakn̄ raa ki ɔ ken do naan̄ ki.

¹⁹ 'Baa 'taadki mɛtjil jeege tun do naan̄ ki se paac ɔ 'tɛɔɔeki naade tɛdn̄ jee mɛtum ki. *'Batizɔeki ute ro Bubu, Goono, te *Nirl Salal.

²⁰ 'Dooyɔeki naade tookn̄ kuun taar ken maam m'dooyoseno paac se ɔ king do ki. Maam se, daayum m'utu te naase, bini ɓii ken dunia an naan̄ ro ki.»

Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Mark Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Mark

Labar Jiga ɣɛn Isa al-Masi kɛn Mark raanɔ se, jee kɛn naan raanden se, naade paac Yaudge eyo. Labar Jigan ɣɛn Isa kɛn jee kuuy raanɔ se, Labar Jigan kɛn Mark raanɔ se, naan duuk cirde paac. Taa naan se bo maakɲ kitapiɲ ki se, naan taad te mɛtn taar Isan utu baat se eyo. Mɛtn taar Isan kɛn lee dooy jeege jɛrl jɛrl se kic bo gɔto maakɲ kitapiɲ ki. Num gan j'ɔɲ bo mɛtn taargen kɛn naan ɛf lapia ute naajɲ kɛn naan naajo ute jeege se gɔto kaam dena. Ɔo gɔtn mɛtin se, taar kɛn naan taad se, maakɲ labarge tun jiga gɔt kuuy se, gɔto. Mɛtn taar kɛn Mark raanɔ se, taad jeege tu ɔ: «Isa se tap bo naɲa?» Mark noog jeege ɔkɔ ɔkɔ bini 'jeel kɔkɲ Isa. Gan Isa jaay taad ute ro naan maliɲ se, naan taad ɔ naan *Goon Deba*. Ɔo ro goon deba se je taadɲ ɔ Raa ɛdɪŋga tɔgɔ do nakge tu paac ɔ ɣɛn kɔɲɲ bɔɔrɔ do jeege tu ɔ ɣɛn tɔɔl kusin jeege kici. Ter Goon Deba se je deekɲ ɔ Isa se, debkilim mala mala. Kɛse je taadɲ ute nakgen k'jeel mɛtin eyo kɛn taad ro Isa ki ɔ do naabin ki. Mark taad jeege tu ɔ Isa se naan Goon Raa (koɲ 1.1) ɔ do taar tɔɔl taarin ki se, naan raan ɔ Goon Raa ooy se, k'tup k'tɔɔlin ro kaag ki (koɲ 15.39).

*Jan-Batist *batiz jeege*

(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18)

¹ Kupm mɛtn Labar Jiga ɣɛn Isa *al-Masi, Goon *Raa.

² Aan gɔɔ kɛn Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki taadno maakɲ Kitapiɲ ki do dɔkin kɛn ɔ:

*'Booyo, maam m'ai kɔl debm kaan naabum naani ki
taa ai daapm doobi.*

³ Ter Ezayi deek ɔ:

K'booy mind deba taad makɔn do kɔd-baar ki ɔ:

*'Daapki doobm Mɛljege ɔ 'tɛdɪnsin ki jiga 'toodɲ tal.**

⁴ Debm taad taar teeco taar Raa ki roɲ Ezayi taadɲ se, naan bo Jan-Batist. Naan naar teec naan jeege tu do kɔd-baar ki se. Gɔtn se naan taadden ɔ: «'Terlki maakse ɔ ɔɲ j'asen batizi ɔ Raa asen tɔɔl *kusinsege.»

⁵ Jee taa naan Jude ki paac ute jee paacɲ iɲo maakɲ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki se, naade baado gɔtn Jan ki. Naade tɔɔf mɛtn kusindege naan jeege tu ɔ Jan-Batist batizde maakɲ ool magal kɛn k'danɲ Jordan se.

⁶ Jan uuso kal k'daapɲ ute bɛɛkɲ ginji ɔ dɔɔk maakin te kɔl daara; nakɲ kɔsin iimi ute teeje.

⁷ Naan taad jeege tu ɔ: «Debm utu ade baɔ mɛtum ki se, naan magal ciruma. Maam se kɔl saan kic bo m'aas ɣɛn no tuutin eyo.

⁸ Maam se m'batizsenga ute maane, num gan naan se bo utu asen *batizn ute Nirl Salal.»

*Isa k'batizina ɔ *Bubm sitange naamina*

(Mt 3.13-17, 4.1-11; Lk 3.21-23, 4.1-13)

⁹ Anum, maakɲ biige tun se, Isa iɲo maakɲ gɛgɛr kɛn Nazaret, kɛn taa naan Galile ki, baɔ ɔɲ Jan-Batist ɔ Jan *batizin maakɲ ool Jordan ki.

¹⁰ Kɛn Isa jaay teeco naatn maakɲ maane ki sum bo, aak maakɲ raa ɔɔf wan ɔ *Nirl Raa bɔɔyo don ki tec aan gɔɔ dɛɛɛ.

* 1:3 Aak Eza 40.3.

11 Naan booy mindi taaf maakɲ raa ki, deek ɔɔ: «Naai se 'Goon maak-jema, m'beer m'ɔɔɔio taa naai 'tɔɔlumi.»

12 Gɔtn se Nirl Raa naar tɔɔɔ ɔlin do kɔɔf-baar ki.

13 Naan ting bii si-sɔɔ do kɔɔf-baar ki. Maakɲ biige tun se, Bubm sitange baado naamina. Naan ing ute daagen maakɲ kaag ki ɔɔ *kɔɔɔn Raage baado ɔɲina ɔɔ naade aakin don ki.

Isa beer tɔɔɔ jee metin ki sɔɔ

(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11; Jn 1.35-43)

14 Ken Jan-Batist k'j'ɔkinga dangay ki jaay ɔo Isa iin baa taa naan Galile ki ɔɔ baag wɔɔkɲ Labar Jiga gen Raa se jeege tu

15 ɔɔ: «Kaadin aasga, Gaar Raa se baadoga gɔɔɔ. 'Terlki maakse ɔɔ aalki maakse do Labar ken Jiga.»

16 Kaad ken Isa deel deel taa baar ken Galile ki se, aak Simon ute genaun Andre tund tund gendde maan. Naade se jee toocɲ kenjge.

17 Isa deekden ɔɔ: «'Baakiro 'daanumki! Borse maam m'asen tedn naase jee baa 'je jikilimge ade baa doobm Raa ki.»

18 Naade naar ɔɲ genddege ɔɔ daanina.

19 Utu iik naan ki cɔkɔ se, naan aak Jak te genaun Jan; naade se gaan Zebedege ing king maakɲ markabde ki, daap daap genddege.

20 Gɔtn se Isa naar danɔde. Naade iin ɔɲ hubde Zebede maakɲ markab ki ute jee tedn naabinɲge ɔɔ naade baa metn Isa ki.

Gaaba kalan ɔk kɔɔɲ sitan

(Mt 8.14-17; Lk 4.31-44; NJKN 10.38)

21 Isa end maakɲ gegɛr ken Kaparnayum ute jee metin ki. ɔɔ ken *bii sebit jaay aan se naan end maakɲ *bee ken Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ baag dooy jeege.

22 Jeege booy taar ken naan dooyde se, ɔkden taaf eyo. Taa dooy naan se ɔk tɔɔgɔ ɔɔ tec aan gɔɔ gen jee jeel taadn tɔɔkɲ metn Ko Taar Raage se eyo.

23 Maakɲ bee ken Yaudge lee tusn maak ki se, debm ɔk kɔɔɲ sitan naar endo gɔtn se ɔɔ ɔɔɔ ɔɔyɔ,

24 ɔɔ: «Naai Isan Nazaret. Naai tap ɔo naaje j'ɔɲ di ute naai? Naai se 'baado gen kutje la? Maam se m'jeeli, naai se Debm *Salal ken Raa ɔo ɔlio.»

25 Gan Isa aacin kaama ɔɔ: «'Doa! 'Teec naatn ro gaab ken se!»

26 Gɔtn se sitan baag tiikɲ gaaba se zak zak, ɔɔɔ ɔɔy makɔɲ ɔɔ teec naatn ron ki.

27 Jeege paac taar se ɔkden taaf eyo ɔɔ naade tɔnd metn naapa ɔɔ: «Kese tap ɔo taar ɔɔ dio? Kese dooy kiji ɔɔ naan dooy jeege ute tɔɔgin mala. Naan taaf sitange tu ɔɔ sitange kic ɔo tookin taarina.»

28 Gɔtn se nookin naar eem dɔɔɔ taa naan Galile ute magalina.

Isa aaj jee kɔɔɲge dena

29 Ken naade iin teec naatn maakɲ *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se sum ɔo, Isa baa bee Simon te gen Andre ki. Jak ɔɔ Jan daanina.

30 Gɔtn se moom Simon mendanda se kɔɔɲɔ, tood tood danal ki, naan ron ɔɲ kedek. Ken Isa jaay aan se, jeege naar taadin taa mend se.

31 Naan iik ceɛɲ ki, ɔk jina, uun daarina. Gɔtn se ron ken ɔɲg kedek se terec urlu, naan iini ɔɔ baagdɛn tedn kɔɔɔ.

32 Ken kaada ooc jaay gɔtɔ ted ilim se, jeege baag baano te jee kɔɔɲge ute jee ɔk kɔɔɲ sitange paac.

33 Jeege maakɲ gegɛr ki se paac tus taa bee ken ese.

34 Gɔtn se Isa ed lapia jee kɔɔɲge tu dena ɔɔ kɔɔɲdege se naparin dena. ɔɔ naan tuur sitange dena ro jeege tu. Gan sitange se Isa ɔɲɔden doobo gen taadn taar eyo, taa naade se jeelina.

Isa lee taa naan Galile ki

³⁵ Mɛtbeenki tanɔɔriŋ-nɔɔriŋ gət utu ilim sum ɓo, Isa iin teec naatn maakŋ naan ken se, ɓaa do kɔɔf-ɓaar ki gɔtɔ kaam kalan. Gɔtn se, naan iŋg eem *Raa.

³⁶ Simon ute mɛdiŋge teec ɓaa lee jeŋa.

³⁷ Ken naade jaay ɔŋiŋ se, deekiŋ ɔɔ: «Jeege paac jei jea.»

³⁸ Isa deekden ɔɔ: «K'ɓaaki maakŋ naanŋe tun kuuy ken cɛɛs ki cɛɛs ki, m'ɓaa taadn Labar Jiga gɔtn naane kici. Anum, taa naan se ɓo maam m'teecn m'ɓaado se.»

³⁹ Naan lee dɔɔɔf taa naan Galile ute magaliŋa, taadden taar Raa maakŋ *ɓeedege tun ken naade lee tusn maak ki ɔɔ naan tuur sitange ro jeege tu.

Isa ɛɔf lapia debm bikid ki

(Mt 8.2-4; Lk 5.12-16, 17.12-19)

⁴⁰ Gaaba kalan ɔk kɔɔŋ bikidɪ ɓaado cɛɛ Isa ki, erg naaniŋ ki, eemiŋ nɔɔ ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Ken naai 'je num, ɛɔum lapia taa rom se daapm 'toodn kɔlɔŋ kɔlɔŋ.»

⁴¹ Isa aakiŋ se, ɛɛjiŋ doŋ ki, ɔl jiŋ utiŋa ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Yɛɛ, maam m'jea, ɔŋ roi daapm 'toodn kɔlɔŋ kɔlɔŋ!»

⁴² Gɔtn se sum ɓo, gaabm se bikidɪŋ ɔŋiŋa ɔɔ ron daap tood kɔlɔŋ kɔlɔŋ.

⁴³ Gɔtn se, Isa aaciŋ kaama ɔɔ naar tuuriŋa,

⁴⁴ ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «'Booy bɛɛ: ɔŋte ɓaa taadn nam ki. Num gan 'ɓaa 'taad roi *debm tɛɔn serke Raa ki ɔɔ ɛɔf *serke Raa ki aan gɔɔ ken *Musa taadiŋo maakŋ Kitap ki, taa naai roi daapga toodga kɔlɔŋ kɔlɔŋ se. Bin ɓo jeege paac 'jeele, naai se ɔŋga lapia.»

⁴⁵ Num ken gaabm se jaay iin ɓaa se ɔɔ gɔtɔ ɓaa se paac naan baag taadn labar nakŋ aaniŋ doŋ ki se jeege tu. Taa naan se ɓo, naan jeege tu se Isa ɔŋ ɛnd te maakŋ gɛgɛr ki eyo, num ɓaa tiŋg do kɔɔf-ɓaar ki ɔɔ jeege iinɔ gɔtɔ ɓaa se paac, ɓaado ɔŋiŋa.

2

Isa ɛɔf lapi debm k'runɣuy ki

(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

¹ Ken tɛɔf ɓii kandum se, Isa ɔk tɛrl maakŋ gɛgɛr ken Kaparnayum ki, k'booy j'ɔɔ naan utu ɓeene.

² Jeege ɓaado tus dɛna ɛnd dooc maakŋ ɓee se tak, bini aan kaam taar ki kic ɓo gɔtɔ gɔtɔ. Gɔtn se Isa taadden taar *Raa.

³ Kaad ken Isa utu taad taad ɓɔrt se, jeege ɓaano ute debm k'runɣuyu. Daande ki se gaabge ɔɔ ɓo uuniŋo.

⁴ Taa jeegen dɛn dɛn se, naade ɔŋ ɓaansiŋ te gɔtn Isa ki eyo. Gɔtn ese naade ook do ɓee ki, uɔ buut do ɓee ken Isa iŋg maak ki ɔɔ uun ɓɔɔyo debm k'runɣuyu do nakŋ toodiŋ ki.

⁵ Ken Isa jaay aak naade aal maakde doŋ ki se, deek debm k'runɣuy ki ɔɔ: «Goonuma, *kusiŋige se, maam m'tɔɔlisiŋga naatn.»

⁶ Gɔtn se jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage kandum utu iŋg gɔtn ese jaay booy taar Isa taad se, naade taad ute maakde ɔɔ:

⁷ «Gaabm se, je taadn ɔɔ diŋ? Naan naaj naaj Raa. Ken 'kɔŋ tɔɔl kusiŋ deba se Raa kalin ki sum ey la?»

⁸ Num gan taar naade taad ute maakde se, Isa naar jeelga ɔɔ deekden ɔɔ: «Taa di jaay naase 'taadki ute maakse bin se?»

⁹ Gen naase ki num, ken gay ɓo ɔŋŋ ciri: ken m'deekŋ debm k'runɣuy ki m'ɔɔ: «Kusiŋige se, maam m'tɔɔlisiŋga naatn» lɔɔu m'deekŋ m'ɔɔ: «Iiŋi, uun nakŋ toodi se ɔɔ 'lea» se ɓo ɔŋŋ cir le?»

¹⁰ Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se m'ɔk tɔɔgɔ gen tɔɔl kusiŋ jeege do naan ki ara.» Gɔtn se, Isa deek debm k'runɣuy ki ɔɔ:

¹¹ «M'deeki m'ɔɔ: iini, uun nakŋ toodi ɔɔ 'ɓaa ɓei ki.»

¹² Gaaba se naar iin uun nakɲ toodina ɔ teec naan jeege tun te dɛnde se. Jeege ing aakiɲ se, nakɲ se ɔkden taad eyo. Naade tɔm Raa deek ɔ: «Nakɲ bin se ɔii kalan j'aak te eyo.»

Isa dan Lɛbi

(Mt 9.1-17; Lk 5.27-39)

¹³ Isa ɔk tɛrl jɛn baar kɛn Galile ki daala. Jeege dɛna baado ɔɲina ɔ naan dooyde ute taar Raa.

¹⁴ Kɛn naade deel deel gɔtn ese se, Isa uun kaamiɲ aak Lɛbi goon Alpe, *debm tɔkɲ miiri, ing king gɔtn tɛdn naabiɲ ki. Naan deekiɲ ɔ: «Iini 'daanuma.» Gɔtn se sum ɔ Lɛbi iini ɔ daanina.

¹⁵ Bii kalan Isa ute jee mɛtiɲ ki ing ɔs kɔs ɔee Lɛbi ki se; *jee tɔkɲ miirge dɛna te jee *kusinge se baado ing ɔs te naade, taa jeege dɛna ɔko mɛtn Isa.

¹⁶ Jee jeel taadn tɔkɲ mɛtn Ko Taar Raagen maakɲ *Parizige tu se aakiɲ naan ing ɔs kɔs ute jee kusinge ɔ te jee tɛdn miirge se, deek jeege tun mɛtiɲ ki ɔ: «Aakki tu naan ing ɔs kɔs te jee tɔkɲ miirge ute jee kusinge!»

¹⁷ Kɛn Isa jaay booy taarde se, deekden ɔ: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num kɛn jee je daptor se, jee kɔɔnge. Maam m'baado se gen dan jee kɛn saap ɔ naade aak bɛɛ naan Raa ki se eyo, num maam m'baado se gen jee jeel rode ki, naade jee kusinge se.»

*Dooy Isa se tec aan gɔɔ dooy *Parizige eyo*

¹⁸ Bii kalan se jee mɛtn Jan-Batist ki ute Parizige uun kuun *siam. Naade baado tɔnd mɛtn Isa ɔ: «Jee mɛtn Jan ki ute gen Parizige se uun siam; anum gen di jaay jee mɛtn naai ki uun ey se?»

¹⁹ Isa tɛrlɛn ɔ: «Jeege baado kɔkɲ mɛnda jaay gaabm mɛnda utu se, naade kuun siam ɔ dɔo? Mɛt ki eyo. Naade se kɔɲ kuun siam eyo kɛn mɛl mɛnda jaay utu te naade se.

²⁰ Num gan ɔii kalan kaadiɲ utu 'kaan se gaabm mɛnda j'utu j'an kɔɔdn naata. Kaad kɛn se jaay ɔ, mɛdiɲge se 'kuun siam.

²¹ «'Booyki, nam 'kɔɲ kaal kal kiji ro kal kɛn koono eyo. Ey num kal kiji se an nɛɛpm ute kal koono ɔ gɔtn nɛɛpiɲ se 'tɛdn magal cir kɛn do dɔkina.

²² ɔ tɔtn koojɲ biɲ utu iin kiɲ se, j'ɔmbiɲ maakɲ k-lɛɛterge tun koono eyo. Ey num tɔtn koojɲ biɲ se an dɔɔbm ute k-lɛɛterge se naatn. Tɔtn se le 'kɔɔy naan ki cɛɛ ɔ k-lɛɛterge se le, 'dɔɔbm tuju. Num gan bɛeki num, tɔtn koojɲ biɲ utu iin kiɲ se, k'j'ɔmbiɲ maakɲ k-lɛɛterge tun kiji.»

*Isa taad taa *ɔii sebit*

(Mt 12.1-4; Lk 6.1-11)

²³ Bii kalan ɔii sebit ki se, Isa ute jee mɛtiɲ ki deel maakɲ gɔtn gem ki. Kɛn naade deel deel se jee mɛtiɲ ki baag tɛɛɛɛɛ do gemge.

²⁴ Kɛn *Parizige aak nakɲ ese se, taad Isa ki ɔ: «Aaka, jee mɛti ki tɛd nakɲ kɛn j'und te kulu gen tɛd eyo ɔii sebit ki!»

²⁵ Isa tɛrlɛn ɔ: «Bii kalan naase 'dooyiɲki te ey la, nakɲ kɛn *Daud tɛd ute jeɛnge kaad kɛn naade ɔk nakɲ kɔs eyo ɔ ɔ ɔ tɔalde se?»

²⁶ Kaad kɛn se, Abiatar ɔ *magal debm tɛdn serke Raa ki. Gɔtn se Daud endo maakɲ *kɔrɔr magal gen Raa ki, tɔs mappan j'ɛdɛnga kɛd *serke Raa ki se ɔ ɔ ɔ. Ey num, kɛn ɔk dɔɔbm 'kɔs se jee tɛdn serke Raa ki sum. Gan Daud tɔs ɛd jeege tun mɛtiɲ ki se kici.»

²⁷ Tɛr Isa deekden daala ɔ: «Bii sebit se, Raa tɛdiɲ taa debkilimi ey num debkilimi ɔ Raa tɛdiɲ taa ɔii sebit eyo.

²⁸ Taa naan se ɔ *Goon Deba se, naan ɔ Mɛl gen ɔii sebit.»

3

Isa ɛd lapi gaab kɛn jin ooyga kooyo

¹ Bii kalanj Isa baa end maaknj *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se daala. Gotn ese, ok gaaba kalanj jin ooyga kooyo.

² Jee ing gotn se ond kaama Isa ki tak, taa naade je an kaaka ken n'kedn lapia gaab ken se *gii sebit ki num, taa naade an kcknj mindina.

³ Isa taad gaab ken jin ooyga kooy se oo: «Iini, 'daar naan jeege tu.»

⁴ Isa tond metn jeegen ing aakin se oo: «Bii sebit ki se, j'undsenga kulu gen tedn bee lbu, gen tedn *kusiñ le? Jo on deba num an kaaj, lbu an taal le?» Gan naade se do dek.

⁵ Gotn se Isa uun kaamin aak doodde paac. Naan maakin taarin dode ki oo boobde makono. Ute do-mongde se, naade tuj nanin maakin tak tak. Naan deek gaab ken jin ooyga kooy se oo: «'Seej jii!» Jo gaabm se seej jina oo gotn ese sum bo jin on lapia.

⁶ Ken *Parizige jaay teeco maaknj bee ken Yaudge lee tusn maak ki sum se, naade naar baado tus dook taarde ute jee *Erodge taa naade je doobm an 'kutn Isa.

Jeege dena ok metn Isa

(Mt 10.1-15; Lk 6.12-19; NJKN 1.13)

⁷⁻⁸ Isa iik tok baa te jee metin ki jen baar Galile ki. Gotn se jeege doolo dena oko metina. Naade se iino taa naan ken Galile. Ken dool jeege jaay booy nakgen naan lee ted se, jee metinge iino taa naan Jude ki kengen metinge iino maaknj geger ken Jeruzalem ki, kengen se iino taa naan Idume ki, oo kengen kuuy se iino jen ool Jordan ken kaam naane oo kengen kuuy se iino taa naan Tir ute gen Sidon ki. Naade baado onina.

⁹ Gotn se naan taad jeege tun metin ki oo k'daapin markaba kaam jina taa jee denge se an kotn kol kund eyo.

¹⁰ Isa se edga lapia jee koonge tu dena. Taa naan se bo, jeegen paacn ok koonge se baado tooc ron ki je an kutn te jide.

¹¹ Ken jee ok koon sitange jaay aakin se, naade taal tooc metn jen ki tood tooy oo: «Naai se Goon *Raa.»

¹² Gan Isa aacden kaama makono oo j'onte taadn jeege tu an jeele.

Isa beer toodjee kaan naabinge sik-kaar-dio

¹³ Gotn se, Isa baa ook do kas ki oo dan jee ken naan jede oo naade baado onina.

¹⁴ Maakde ki se naan beer tood gaabge sik-kaar-dio, ken naan danje jee kaan naabinge, taa 'king te naana oo aden kol gen lee taadn taar Raa jeege tu,

¹⁵ oo naan edden toogo gen tuur sitange.

¹⁶ Kese bo ro jee sik-kaar-di ken naan beer toodde: Simon naan ondin ron Pier*,

¹⁷ Jak te genaun Jan, naade se gaan Zebedege ken Isa danje ute ro Bonerges ken je deekn oo: jeegen se tec aan goo raa taata.

¹⁸ Kengen kuuy se, Andre, Pilip, Bartelemi, Matiye, Toma, Jak goon Alpe, Tade, Simon debm je kujn naanina,

¹⁹ oo Judas Iskariot, naan bo debm utu kutn Isa.

Isa taasinge baano jea

(Mt 12.22-37; Lk 11.14-23)

²⁰ Isa terl baa beene. Gotn se jeege baado tus den daala, bini naan ute jee metin ki se gotn naade 'kon jaay an kas kic bo goto.

²¹ Ken taasinge jaay booy bin se, naade je ansin kcknj baa beene, taa naade taad oo: «Isa se don biga.»

**Bubm sitange ute Isa taarde baa eyo*

²² Jee jeel taadn tocknj metn Ko Taar Raagen iino Jeruzalem ki se, naade taad oo: «Naan se ok Belzebul†.» Jo: «Ute Bubm sitange se bo naan tuur sitange ro jeege tu.»

* 3:16 Pier se je deekn oo: delbe. † 3:22 Belzebul ro kuuy gen Bubm sitange lbu Iblis, naan ken tok mind jeege.

²³ Ken Isa jaay booy taarde se, naan danɗeno cɛɛn ki ɔ taadden ute kaal naagɗ taara ɔ: «Bubm sitange jaay tuur ron mala se, an tuur ɔ dɔo?»

²⁴ Ken maakɗ taa naan gaar ken jeenge taarde ɔk metn naap ey se, naade 'kɔɗ king kalan eyo.

²⁵ Jee maakɗ ɓee ki jaay taarde ɔk metn naap ey se, jil jee se kingde kɔɗ ɓaa eyo.

²⁶ Ken Bubm sitange jaay baagga tɛɗn bɔɔɔ ute ro naan malin se bin se naan tɔpga rona, naan se tɔɔgin tɛɗn gɔɔ ɔ gaarin kic ɛ 'tɛɗn gɔɔ.

²⁷ «Ken nam jaay je kɛnd kɔsn ɓee debm tɔɔg se, debm se naan ɔk dɔɔkinga jaay ɓo, 'kɔsn ɓeeɓa.

²⁸ 'Booyki ɓee m'asen taada: *kusiɗ ken jikilimge tɛɗ paac ute naajɗ ken naade naaj Raa se kic ɓo, Raa adesiɗ tɔɔɔ.

²⁹ Num gan debm jaay naaj *Nirl Salal se, kusiɗ naan se mɔɔtn Raa ansiɗ tɔɔl eyo, anum kusiɗ naan se, an ting yemiɓa.»

³⁰ Isa taadden bin se taa naade taadga taada ɔ naan n'ɔk sitan.

Genaa Isage ute konde

(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Gɔtn se genaa Isage ute konde jaay aan se, naade daar naatn ɔ ɔ k'danɗeno Isa.

³² Gɔtn ese jeege dena ing gurug Isa, k'deekiɗ j'ɔ: «'Booyo! Koi ute genaagen mendge ute ken gaabge utu naatn, je ai kaaka.»

³³ Isa tɛrlɗen ɔ: «Koyuma ute genaamge se tap ɓo nanje?»

³⁴ ɔ naan uun kaamiɓa aak jee ing gurugiɗ se, deek ɔ: «Aakki, jee se ɓo koyuma ute genaamge.

³⁵ Taa debm jaay tɛɗ nakɗ Raa maakiɗ jen ro ki se, kɛse ɓo genaam gaaba, ken menda ɔ koyuma.»

4

Kaal naagɗ taar gen debm kɔnd buru

(Mt 13.1-23; Lk 8.1-15)

¹ Tɛr daala Isa baag dooy jeege taa baar ken Galile ki. Taa jeege tus ron ki den se ɓo, ɔlin naan ook ing maakɗ markab ken do maane ki. ɔ jee ute denɗe se ɛ, daar do jɛɗ baar ki.

² Gɔtn se naan dooyɗen te nakge dena ute doobm kaal naagɗ taara. Maakɗ dooyiɗ ki se, naan deekɗen ɔ:

³ «'Booyki! Deba kalan tɔs kupiɓa ɔ teec ɓaa kɔnd buru.

⁴ Num ken naan jaay ɔnd kɔnd buriɗ se, kupm metiɗ si jɛɗ doob ki ɔ yeelge ɓɔɔy ɓaadɔ naar tuun ɔsiɗ naatn.

⁵ Kupm metiɗ si do naan ken gɔtn maakiɗ ɔk koa. Kupm se naar teeco yɔkɔɔ taa gɔtn se, naajiɗ cɛɛɛ.

⁶ Num gan ken kaada jaay baag tɔngɔ se, naan lawaka ɔ tuutu, taa gɔtn se iiriɗ ɔɗ end ɓaa te dɔk eyo.

⁷ Kupm metiɗ se si maakɗ ji kaag ken ɔk kɔrɔndɔ. Ji kaagɗ ute kɔrɔndiɗ se teepe ɔ aayiɗ taara ɔ bur se, ɔɗ ooj te eyo.

⁸ Num kupm metiɗ se si do naan ken jiga. Gɔtn se naan teece, teepe, am tɔk doa ɔ ɔk kaama. Do kalan ɔk kaama ɓee ɓee, kengen kuuy ɔk kaama dena ɔ kengen kuuy se ɔk kaama den ciri.»

⁹ Gɔtn se Isa deekɗen ɔ: «Debm ɔk bi booyo num, booy ɔk taar se!»

¹⁰ Ken Isa iik tɔk naatn cɛɛ jee denge tu se, jee cɛɛn ki ute jee metiɗ ken sik-kaar-di se tɔnd metiɗ ɔ n'aden taadɗ tɔɔkɗ metn kaal naagɗ taargen se.

¹¹ Naan tɛrlɗen ɔ: «Nakɗ j'ɔyiɓa kɔy maakɗ *Gaar Raa ki se, *Raa taadsenga metiɗ naase ki. Num gan jee kuuy se taargen se paac, naade booyiɗ aan gɔɔ kaal naagɗ taara,

12 taa naan se 60:
Naade aaka nabo ɔŋ aak ɔk eyo,
naade booyo nabo ɔŋ booy ɔk eyo.
Ken naade booy ɔkga num, daan naane,
*naade terlga maakde do Raa ki ɔɔ naan aden tɔɔl *kusiŋde.* »*

Isa tɔɔk mɛtn kaal naagŋ taar gɛn debm kɔnd buru

13 Gɔtn se, Isa deekden ɔɔ: «Kaal naagŋ taar maam m'taadseŋ ese se jaay naase 'booy ɔkiŋki ey se, num kaal naagŋ taar ken kuuy paac se, anki 'booy kɔkŋ ɔɔ dɪ?»

14 Debm kɔnd buru se le tec aan gɔɔ debm taad taar Raa.

15 Jee mɛtinge se tec aan gɔɔ kupm ken si jɛŋ doob ki se. Ken naade jaay booyga taar Raa se, *Bubm sitange naar baado ɔɔd taar se maakde ki naatn.

16 Num jee mɛtinge se, tec aan gɔɔ naan maakiŋ ɔk koa. Jee se jaay booyga taar Raa se, naar ɔkiŋ maakde ki ute maak-raapo.

17 Nabo naade se ɔŋ ɔkiŋ tɔɔg eyo, ɔŋ taar Raa ɔl iiri maakde ki eyo, taa naade ɔŋ ɔŋ te maakde kaam kalan eyo. Ken dubar ɔŋdenga ey le k'baagdenga dabar gɛn taar Raa sum 60, naade naar resn ute kaal maakden do Raa ki se naatn.

18 Jee mɛtinge se, tec aan gɔɔ gɔtn ɔk jii kaagŋ ute kɔrɔndiŋa. Naade se booyga taar Raa,

19 nabo naade uun nirlde do nakge tun do *duni ki, je maala ute nakgen jeege lee dɔŋ se. Nakgen se 60, baado maak-saapde ki ɔɔ gaasiŋ taar Raa se ɔŋ tɛd naaba maakde ki eyo.

20 'Booyki, kupm si do naan ken jiga se tec aan gɔɔ jeegen booy taar Raa ɔɔ took aal maakde do ki. ɔɔ taar Raa se ɔlde naade tɛdn nakgen bɛɛ bɛɛ. Jee mɛtinge se tec aan gɔɔ gɛm ken ɔk kaama bɛɛ bɛɛ, kengen mɛtinge tec aan gɔɔ gɛm ken ɔk kaama dena ɔɔ kengen kuuy se tec aan gɔɔ gɛm ken ɔk kaama den cir se.»

Kaal naagŋ taar gɛn lɔmpɔ

(Lk 8.16-18)

21 Ter Isa deekden daala ɔɔ: «Nam ɔɔcga lɔmpin num, deebiŋ dukulu don ki ne? Lɔ ɔndin mɛtn danal ki la? Bɛɛki num, an kuun kɔl raan ey la, taa wɔɔr gɔtɔ?»

22 Taa dɪ nakŋ ko k'kɔyiŋ se utu toodn tal, nakŋ ken jeege jeel mɛtin ey se, jeege utu 'jeel mɛtin paac.

23 'Booyki bɛɛ. Debm ɔk bi booyo num, booy ɔk taar se!»

24 Isa terl deekden daala ɔɔ: «ɔndki kɔndɔ ute taar naase 'lee 'booyki se. Taar ken Raa ɛdsesiŋ se, utu asesiŋ dɔɔjɔ, ute nakŋ ken naase 'lee 'dɔɔjnki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesiŋ dɔɔjn doocŋ cirr cirr daala.

25 Taa debm ɔk se j'an kɔmb do ki, num debm ɔk ey le, ken cɔkɔn naan ɔk se kic 60, j'an tɔsn naatn.»

Kaal naagŋ taar gɛn nakŋ teec kaliŋ ki

(Mt 13.31,32; Lk 13.18,19)

26 Isa terl taad daala ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ nakŋ ese: deba kalan 6aa kɔnd buru maakŋ gɔtin ki.

27 Ken maakŋ nɔɔr ken naan tood toodo lɔ, katar ken lek leke, gɔtn se kupu teec kaliŋ ki ɔɔ teepe, gaŋ naan jeel mɛtin eyo.

28 Naan se, tɛd kupu teec kaliŋ ki, teepe, am tɔɔk doa ɔɔ do se ɔk kaama jiga.

29 Ken debm maakŋ-gɔtɔ jaay aak nakiŋ aacga se, naan uun gɔrdɔ, baag kɔjn nakiŋa, taa kaadn kɔjɔ se aanga.»

Kaal naagŋ taar gɛn kaam nakŋ k'danŋ mutard

30 Ter Isa taad ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se maam m'an kɔmb bɛyɛ ute dɪ? ɔɔ ute kaal naagŋ taar gay jaay maam m'an taadin jeege tu se?»

* 4:12 Aak Eza 6.9-10.

³¹ Maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ kaam nakŋ k'danŋ *mutard*. Ken j'utu j'ɔɔciŋ kɔɔ naan ki se, naan baat cir kaam nakgen do naan ki se paac.

³² Num gan k'j'ɔɔciŋga num, naan magal cir nakgen teec maakŋ ɓar ki se paac. Naan teep tɛd magala, tɔp tɛd lɛtɛ ɔɔ bini yeelge kic ɓo ɓaadɔ uj kujdege do ki.»

³³ Isa dooy jeege ute kaal naagŋ taarge dɛna tec aan gɔɔ napar naangen ese se ɔɔ naan taadden Taar Raa ken naade an kɔŋ kaasn gen booy kɔkɔ.

³⁴ Naan dooy jeege ute kaal naagŋ taara salal. Num ken naan ɔɔpga kaliŋ ki ute jee mɛtiŋ ki num, naan ing tɔɔkden mɛtiŋa.

Isa ɔk daar kuulu

(Mt 8.18-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Bii ken se sum ɓo, aan tɛger se, Isa deek jee mɛtiŋ ki ɔɔ: «K'gaan k'ɓaaki jɛŋ baar ken kaam naane.»

³⁶ Jee mɛtiŋ ki se iin ɔŋ jee dɛn se ɔɔ naade uun markabm ken Isa ing maak ki se ɔɔ ɓaansiŋa. Gɔtn se markabgen kuuy kic ɓo ɓaa te naade.

³⁷ Gɔtn se kuulu dɔɔɓɔ makɔŋɔ, ɔl maane aal walak walak ɔɔ iin ɔɔoc ɔɔoc maakŋ markaba.

³⁸ Gan Isa aal don do wasad ki tood tood bia kaam mɔɔtn maakŋ markab ki. Jee mɛtiŋ ki tɔnd durina deekiŋ ɔɔ: «Debm dooyje, ɓere, naajege j'aki kutu ɔɔ naai 'tɔnd mɛt ey bin se gen dio?»

³⁹ Isa jaay dur se, iin aac kaama kuul ki ɔɔ deek maane ki ɔɔ: «'Doa, 'tood kaam kalaŋ!» Gɔtn se kuulu daara ɔɔ gɔtɔ do dil.

⁴⁰ Isa deekden ɔɔ: «Gen di jaay naase 'ɓeerki bin se? ʼBorse kic ɓo ɔŋ aalki te maakse dom ki ey la?»

⁴¹ Naade aak nakŋ Isa tɛd se, nirlde teece ɔɔ gɔtn se naade baag taadn ute naapa ɔɔ: «Kese tap ɓo naŋa bini, ken kuulu ute maane ki kic ɓo tookiŋ taariŋ se?»

5

Isa ɛd lapia debm kɔɔŋ sitan ki

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

¹ Gɔtn se naade aan taa baar Galile ken kaam naane taa naan jeege tun k'danŋden Gerazenige.

² Ken Isa ute jee mɛtiŋ ki jaay ɓɔɔyo naatn maakŋ markab ki sum se, gɔtn se gaaba kalaŋ naar teeco maakŋ iibge tun Yaudge tɛdiŋo gen tɔl taal yodege se ɔɔ naan ɓaa dɔɔd Isa. Gaabm se ɔk kɔɔŋ sitan.

³ Naan ting maakŋ iibge tun se ɔɔ gaabm se k'dɔɔkiŋ ute ziŋziri kic ɓo, ɔŋ ɔkiŋ eyo.

⁴ Daayum j'aaliŋ dɔkɔdɔm maala jɛŋ ki ɔɔ jiŋ k'dɔɔkiŋ te ziŋziri, num gan naan gan ute dɔkɔdɔm maala ɔɔ tɔnd tɛrɛɛŋ ute ziŋziri se naatn. Nam nam tɔɔg jaay an kɔkŋ daar se gɔtɔ.

⁵ Nɔɔrɔ katara, daayum, naan ting maakŋ iibge tu ɔɔ do kɔsge tu, naan tɔɔd tɔɔyɔ ɔɔ tɔnd gaan roŋ ute koge.

⁶ Ken naan aak Isa mɛt dɔk se, naan aan ɓaa erg naaniŋ ki,

⁷ ɔɔ naan ɔɔd ɔy makɔŋɔ ɔɔ: «Isa Goon *Raa Taaro, j'ɔŋ di ute naai? ʼBere, m'aali Raa mindi ki, ɔŋte 'dabaruma.»

⁸ Ken naan taad bin se taa Isa taadiŋga taada ɔɔ: «Sitan, 'teec naatn ro gaab ken se!»

⁹ Ter Isa tɔnd mɛtn gaaba se ɔɔ: «Naai roi naŋa?» ʼɔɔ naan tɛrliŋ ɔɔ: «Maam se rom Dɔɔl asgarge, taa naaje k'ro naap ki.»

¹⁰ Naan eemiŋ nɔɔ mɛtiŋ ki kɔni kɔni ɔɔ ŋ'ɔŋte tuurde naatn maakŋ taa naan ken ese se.

¹¹ Kaam mɛtn kɔs ki se ɔk dɔɔl kiŋzirge dɛna gaam gaama.

¹² Gɔtn se sitange eem nɔɔ mɛtn Isa ki deekiŋ ɔɔ: «ʼɔlje naaje se k'ɓaa kend maakŋ kiŋzirge tun ese se.»

13 Ɔo naan undden kulu. Gɔtn se sitange se teeco ro gaab ken se ɔo ɓaa end maakɲ kinzirge tu. Dɔal kinzirgen te dɛnde se dɔɔbɔ rus ɔo naar aanɔ girdi girdi ɓɔɔy ɓaa si maakɲ baar ki ɔo paac maane ɔsde. Kinzirge se ɓaa ɓaa nakɲ dupu-dio.

14 Ken jee gaam kinzirge jaay aak nakɲ ted se, naade dɔɔb aɲ ɓaa taad nakɲ se jeege tun maakɲ gɛgɛr ki ute jeege ing ɓee naatge tu. Ɔo jeege se ɓaado aak nakɲ ken ted se.

15 Ken naade aan ɔɲ Isa se, naade aak gaabm ken dɔal sitange inɲo ron ki se, naan metekga ɔo ing kinɲ ute kalin ron ki. Ken naade aakin se, ɓeere ɓaa ɔkde.

16 Jee ken aako nakɲ aan do gaab ken ɔk sitange ute gen kinzirge se, naade ɔos maanin jeege tu,

17 ɔo jee se ɓaa eem nɔɔ metn Isa ki ɔo n'iin n'ɔnden taa naande.

18 Ken Isa ook maakɲ markab ki ɓaa ɓaa se, gaabm tedo kɔɔn sitange se eemin nɔɔ metin ki ɔo 'ɓaa te naana.

19 Gɔtn se Isa undin te kul eyo, gan naan deekin ɔo: «'Baa bei ki ɔɲ jeeige se, 'taadden nakgen paacɲ Raa tedɪ naai ki se, ɔo keɛjn ken naan ɛɛji doi ki se.»

20 Ken naan jaay ɓaa ɓaa se, baag taadn jeege tun taa naan ken k'danin Gɛgɛrgen-Sik taa ɓɛɛ paacɲ ken Isa tedin naan ki se. Ɔo jeege booy taar se, paac se, ɔkden taad eyo.

*Isa tɔɔg cir kɔɔnɔ ute yoa
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)*

21 Isa iin gɔtn se ook maakɲ markab ki ɔo ɔk terl ɓaado jen baar ken kaam naane. Ken naan jaay aan se, jee denge se ɓaado tus cɛɛn ki.

22 Gɔtn se gaaba kalan k'danin Jayrus, naan se magal gen ɓee Yaudgen lee tusn maak ki, ɓaado jaay aak Isa se, erg metn jen ki.

23 Naan eemin nɔɔ metin ki kɔni kɔni ɔo deekin ɔo: «Maam se, goonum mɛnd baat se ɓaa ɓaa kooyo. 'Baado ɔnd ji ron ki, taa naan 'kɔɲ lapia ɔo 'kiini.»

24 Isa tooko ɔo ɓaa te naana. Ɔo jee te dɛnde se ɔk metina ɔo tuurin kaam ara kaam ara.

25 Gɔtn se mɛnda kalan bini, gɔtn moosin aan sum se ɔɲ daar eyo. Moosin se, ɔkga ɓaara sik-kaar-dio ron ki.

26 Naan lee dabarga ron dena gɔtn jee dawage tu ɔo utga jin paac naɓo ɔɲ te lapi eyo. Num gan kɔɔnin se cirin cir do ki daala.

27-28 Num naan booyga ken j'ɔos maan Isa se, taa naan se ɓo, naan taad ute maakin ɔo: «Ken maam m'ɓaa jaay m'utga kalin sum ɓo, m'utu m'kɔɲ lapia.» Naan end daan jeege tu, ɓaado naagɲ Isa ki ɔo ut kalina.

29 Naan ken se sum ɓo, moosin nɔɲ daara ɔo naan naam ɔk ronɔ.

30 Gɔtn se Isa naar naam tɔɔgɔ teec ron ki se, naan terl aak jee denge ɔo tɔnd metde ɔo: «Naɲa jaay ut kalum se?»

31 Gan jee metin ki terlin ɔo: «Aaka, jeege ɓo tuuri kaam ara kaam ara, jaay terl naai 'tɔnd meta ɔo: «Naɲa ɓo utum se?» Gen di?»

32 Num gan Isa terl aak jeege gurugin se, taa kaakɲ nam jaay utin se.

33 Gɔtn se mɛnda se ɓeer ɓaa ɔkina ɔo ron ook marga, taa naan jeel nakɲ aan ron ki se. Naan ɓaado ooc metn jen ki ɔo taadin nakɲ ken aan don ki se paac.

34 Isa deekin ɔo: «Goonuma, taa naai aalga maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga. 'Baa ute lapia; kɔɔni se ai tedn dim ey sum.»

35 Ken Isa utu daar taad taad ɓɔrt se sum ɓo, jeege iino ɓee Jayrus ki, naan ken magal *ɓee ken Yaudge lee tusn maak ki se, ɓaado taadin ɔo: «Bɛɛ, gooni mɛnda se le, ooyga; Debm dooy jeege se ɔnin kaam kalan.»

36 Gan taar naade se Isa tɔnd met eyo. Naan deek Jayrus ki ɔo: «ɔnte 'ɓeere; ɔnd maaki kaam kalan.»

37 Isa ɔn nam ɔk metin eyo ɔɔp Pier, Jak, ute genaɲ Jan sum.

³⁸ Kɛn naade jaay aan maakɲ bee kɛn gɛn magal bee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, Isa aak jeege se tɛd gaaja gaaja, jee mɛtinge eem keeme, kengen mɛtinge tɔy tɔyɔ se.

³⁹ Isa end maakɲ bee ki se deekden ɔɔ: «Gɛn dɪ jaay naase eemki ɔɔ 'tɛdki gaaja gaaja se? Bɛɛ, goon se lɛ ooy te eyo; naan̄ tood tood bi sum.»

⁴⁰ Gɔtn se naade baagin̄ tooy koogo mɛtin̄ ki. Gaɲ Isa tuur ɔɔd jee se paac naatn, ɔɔp bubm goono ute koɲa ɔɔ jeegeen baado ute naan̄ se. Gɔtn se, Isa end maakɲ bee kɛn j'aal goono maak ki se.

⁴¹ Naan̄ ɔk ji goono ɔɔ deekin̄ ɔɔ: «*Talita kuum!*» Taar se je deekɲ ɔɔ: m'deeki m'ɔɔ goon mɛnda, iini!

⁴² Gɔtn se goon mɛnda naar iini ɔɔ baag lea. Goon mɛnda se goon baara sik-kaar-dio. Kɛn jeege jaay aak nakɲ se, baa deel dode ɔɔ ɔkden taad eyo.

⁴³ Gaɲ Isa deɲden ɔɔ: «Nakɲ se, j'ɔntɛ taadn̄ nam ki.» Tɛr deekden ɔɔ: «Goon mɛnda se j'ɛdin̄ kɔsɔ.»

6

Jee Nazaret aal Isa maak ki eyo (Mt 13.54-58; Lk 4.16-30)

¹ Isa iin̄ ɔɲ gɔtn se baa maakɲ naan̄in̄ ki ɔɔ jee mɛtin̄ ki baa te naan̄a.

² *Bii sebit jaay aan se, naan̄ end maakɲ *bee kɛn Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ baag dooy jeege. Jee den̄ inḡ booy taar naan̄ inḡ taad se, taar se tap ɔɔ ɔkden taad eyo. Naade taad ɔɔ: «Nakgen se tap ɔɔ naan̄ ɔɲɲo gay? Ɔɔ jeel-taar se nan̄a ɔɔ taadin̄o, jaay ɔlin̄ tɛd nakɲ-kɔɔbgen bin se?»

³ Naan̄ se debm tirdn̄ goon Mari, kɛn lee ɔɔɔ daap nakge se ey la? Naan̄ se gɛnaa Jak, gɛn Joos, gɛn Jud, ute gɛn Simon ey la? Ɔɔ gɛnaangen mɛndge ɔɔ utu tinḡ te naajege ara ki ey la?» Kɛse ɔɔ nakɲ kɛn tɛdden naade ɔɲ aal maakde don̄ ki ey se.

⁴ Gɔtn se Isa taadden ɔɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se, jeege paac aalin̄ maak ki, num kɛn aalin̄ maak ki ey se, jee maakɲ naan̄in̄ ki, taasinge, ute jee kɛn maakɲ been̄ ki.»

⁵ Gɔtn se Isa ɔɲ tɛd te nakɲ-kɔɔbm gam eyo, nabo tɔnd̄ jin̄ ɔɔ do jee kɔɔnge tu kandum bin sum ɔɔ naade se ɔɲ lapia.

⁶ Kɛn Isa jaay aakde naade baate tookɲ kaal maakde don̄ ki se, tap ɔɔ, ɔkin̄ taad eyo.

Isa ɔl jeengen sik-kaar-di se naaba (Mt 10.5-14; Lk 9.1-6, 10.1-20)

Gɔtn se Isa iin̄ baa lee dooy jeege maakɲ naange tun ɔɔ gɛgɛr Nazaret ki.

⁷ Naan̄ dan̄o jee mɛtin̄ kɛn sik-kaar-di se baagde tɔl naaba jeege di dio. Gɔtn se naan̄ ɛdden tɔɔgɔ gɛn cir sitange,

⁸ ɔɔ deɲden ɔɔ: «Ɔntɛ 'kuunki dɪm gɛn kɔkɲ doobo; ɔntɛ 'kuunki kɔsɔ, ɔntɛ 'kuunki ɔɔɔn̄o, ɔntɛ 'kuunki gurs, num kɛn 'baaki baa se, 'tɔski sirdge ɔɔ jisege tu sum.

⁹ 'Tɔlki saasege jesege tu num gaɲ ɔntɛ 'tɔski kalge di dio.»

¹⁰ Tɛr naan̄ deekden daala ɔɔ: «Kɛn naase aankiga jaay, endkiga bee nam ki num, ingki gɔtn ese sum bini anki kiin̄ baa maak ki. Ɔntɛ baaki bee nam kɛn kuuyu.

¹¹ Gɔtn naase 'baaki jaay jeege baate dɔɔdn̄ kɔkse se ɔɔ baate booy taarse num, naase 'teec ɔndeki naan̄de ɔɔ kɛn 'teecki teec se, 'kudn̄ jesege tu kic ɔɔ 'tupdenki naatn. Taa kɛse aden tɛdn̄ saada.»

¹² Kɛn naade jaay baa se taad taar *Raa jeege tu deekden ɔɔ k'tɛrl maakde.

¹³ Naade tuur sitange dɛna ro jeege tu ɔɔ jee kɔɔnge dɛna naade ɔɔden uubu rode ki ɔɔ naade ɛdden lapia.

**Erɔd tɔɔl Jan-Batist* (Mt 14.1-12; Lk 3.19-20, 9.7-9)

14 Gaar Erød se booy jeege ðas maan Isa, taa nookin eem dðaf gətə ɓaa se paac. Jee mətɪŋge ɔ: «Jan-Batist ɓo duroga daan yoge tu. Taa naan se ɓo Raa ɛdɪŋga tɔɔgə ɓen tɛdn nakɪ-kɔɔɓge.»

15 Jee mətɪŋgen kuuy se deek ɔ: «Naan ɓo *Eli*.» Ɔɔ jeegeen kuuy daala deek ɔ: «Naan se debm taad taar teeco taar Raa ki tec deb kalan maakɪ jeejege tun taad taar teeco taar Raa ken do dəkɪn se.»

16 Gaɪ ken Erød booy j'ɔɔsiɪ maan Isa se, deek ɔ: «Kese Jan-Batist ken maam m'ɔl k'gaan doɲ se ɓo duroga daan yoge tu.»

17-18 Ken naan taad bin se taa naan ɔkga kək Erødiad, mɛnd ɓenaan Pilip. Num gaɪ Jan ɓaado deekiɪ ɔ: «Kəkɪ naai ɔk mɛnd ɓenaai se doobiɪ eyo.» Taa naan se ɓo, Erød ɔl k'j'ɔk k'dɔɔko Jan ɔɔ ɔl k'ɓaa k'j'ɔliɪ maakɪ danɓay ki.

19 Taa naan se ɓo, Erødiad kic ɓo ɔk Jan ute taar-maaka. Naan je doobm an tɔɔl ɓo, gaɪ ɔɪ eyo.

20 Erød se aal Jan maak ki taa naan jeele Jan se tɛd nakge te doobiɪna, naan se debm *salal. Taa naan se ɓo, Erød aakiɪ doɲ ki. Ken Jan jaay baaga taadɪ taara num, doobm roɲ tap ɓo, naan jeel eyo. Ute naan se kic ɓo, ken Jan jaay baaga taadɪ taara num, Erød booy se, maakiɪ raapo.

21 Gaɪ ɓii kalan se, Erødiad ɔɪ doobm ɓen tɛdn nakɪ ken naan maakiɪ jen ro ki, kaad ken Erød tɛd tɛd maak-raapm ɓii koojiɪ se. Erød tɛd kɔsɔ te kaaye dɛna, danɔ jee magalgen cɛɛɪ ki, magal asgarɪŋge ɔɔ magalgen taa naan Galile ki kici.

22 Ken jeege jaay tus maakɪ ɓee ki ɓen tɛdn maak-raapde se, ɓɔtn se goon Erødiad mɛnda se, ɓaado ɛnd ɔɪde ɔɔ baag daama. Ken Erød te jeɪŋge jaay aakiɪ naan daam daama se, naade paac maakde raapo. Taa naan se, gaarge taadɪɪ ɔ: «Nakɪ naai maaki je se, 'tɔnd mɛtuma, m'aisiɪ kɛda.»

23 Naan deekiɪ ɔ: «Maam se m'naam roma, nakɪ naai 'je dɪ dɪ bini cɛɛsn taa naanum kic ɓo, m'aisiɪ kɛda.»

24 Ɔɔ goono se teec ɓaa tɔnd mɛtn koɲa ɔ: «Kaaya, maam se m'tɔnd mɛtn nakɪ gay?» Gaɪ koɲ tɛrliɪ ɔ: «'Baa 'deek ɔ: maam se m'je do Jan-Batist.»

25 Ɔɔtn se, goono naar ɛnd ɓaa ɔɪ gaarge, deekiɪ ɔ: «'Gaan ɛdumo yɔkɔdɔ do Jan-Batist se maakɪ supura ki.»

26 Ken gaarge jaay booy taar se, maakiɪ tuju. Naɓo aan ɓɔɔ naan naamga naam taariɪ naan jeege tu se, doobm naan an kɔɔdn doɲa se, ɓɔtə.

27 Ɔɔtn se sum ɓo, gaarge naar ɔl asgar taa ano ɓaa ute do Jan-Batist. Asgar se iɪɪ ɓaa gaanɔ do Jan-Batist maakɪ danɓay ki.

28 Naan uuniɪo do Jan se maakɪ supura ki, ɓaado ɛdɪɪ goon mɛnd ki ɔɔ goon mɛnd se uun ɓaa ɛdɪɪ koɲ ki.

29 Ken jee mɛtn Jan jaay booyo ɔɔ mɛlde ooyga se, naade uun ɓaa duubiɪna†.

Isa ɛd kɔsɔ jeege tun dupu-mii
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 *Jee kaan naabm Isage ɓaado tus cɛɛɪ ki ɔɔ taadɪɪ nakgen paacɪ naade tɛdɔ ɔɔ dooy ken naade dooyo jeege.

31 Ɔɔtn se ɔk jeege dɛna, jee ɓaa ɓaao, jee tɛrlo tɛrlɛ, ɓɔtn naade an kɔs kic ɓo ɓɔtə. Taa naan se, Isa deekden ɔ: «Naase se, iik 'tɔɔk 'ɓaaki do kɔd-ɓaar ki taa aki ɓaa tɔɔl kɔɔr se cɔkɔ.»

32 Ɔɔtn se naade ook maakɪ markab ki ɔɔ gaan ɓaa do kɔd-ɓaar ki kaldɛ ki.

* 6:15 *Eli se debm taad taar teeco taar Raa ki do dəkɪɪna ɔɔ naan se Raa uun ɓaansɪŋga maakɪ raa ki, ooy te eyo. Aak 2Gar 2.11. † 6:29 Yauɓge se naade duub yodege naan ki eyo, num naade tɔl taaliɪ maakɪ iɪɓge tu.

³³ Gañ naade jaay baa baa se, jee den se aak jeeldega. Gətn se naade naar teeco maakñ gegerge tu paac, naade aan deel naan ki te jedə. Gətn naade baa baa se, naade bo nəñ aan deete.

³⁴ Ken Isa aan jaay booyo maakñ markab ki se, naan aak jee denge se, naan ejden dode ki, taa jeege se tec aan gə baatgen ək debm gaam eyo ə gətn se naan baagdə dooy ute taarge dena.

³⁵ Gətn se, jee metin ki aak kaada baa se, baado əñina deekin ə: «Berε, gətn ese daanin kəf-baara, dək ute bea ə kaada le kic bo baaga.

³⁶ Jeege se əndə wəəkn baa beə naatge tu ute maakñ naange tun gəə gəə ute gətn ese se, gen baa je dugñ nakñ kəsə.»

³⁷ Gañ Isa tərlden ə: «Jeege se, naase mala eddeki kəsə!» Gətn se naade deekin ə: «!Je j'ade baa dugñ mappa gen tamma kaaru di‡ jaay j'aden kədn naade kəs la?»

³⁸ Isa deekden ə: «Naase əkki mappa kando? 'Baa aakin ki tu!» Ken naade baa aakin se, tər bəado taadin ə: «Naaje se j'ək mappa mii ute kənjge dio.»

³⁹ Gətn se Isa taad jeege tun metin ki ə jee se paac gaanđeki dəə dəə ə k'j'ing do mu zεerge tu.

⁴⁰ Naade ing rεes se: jee metingen kaaru kaaru, jee metingen si-mii si-mii.

⁴¹ Gətn se Isa təs mappan mii ute kənjgen di se jin ki, uun kaamin raan, təm Raa, mappa se naan dupina ə edin jeege tun metin ki ə naade baa nigin jeege tu. Ə kənjgen di se kic, Isa gaan nigin jeege tu paac.

⁴² Ə gətn se naade paac əs dεerεj ute maraadde.

⁴³ Togñ mappan naade əs əp se, k'tuunin se dooc gərnə sik-kaar-dio ə kənjgen naade əs se kic bo əpga.

⁴⁴ Jeege əs paac se, naade gaabge dupu-mii.

*Isa lee do maane ki
(Mt 14.22-36; Jn 6.15-22)*

⁴⁵ Naan ken se sum bo, Isa deek jeege tun metin ki ə k'j'ook maakñ markab ki, k'gaan k'deel k'baa do jεñ ken naane kaam aak gegε Betsaida kə naan utu wəə wəə jeege se.

⁴⁶ Ken Isa wəə jeege aas se, naan iin baa ook do kəs ki gen keem Raa.

⁴⁷ Ken markaba jaay aan daan maane ki se, kaada baaga ə Isa əp do jεñ ki kalin ki.

⁴⁸ Kaad ken Isa jaay aakde, naade dabar gen deepm maane taa kuulu əl deeb dode ki se. Ken gətə əpga baata aki kiip se, Isa baa kəñ jeege se, leedo do maane ki, sakde əmb bεyε aan gə adega deele.

⁴⁹ Ken naade jaay aak Isa lee lee do maane ki se, naade aakin se saap ə nirl nam. Gətn se naade baag tədn təyə,

⁵⁰ taa naade paac aakinga, kεse bo teeden nirdε. Gañ Isa naar taadden ə: «Əkki maakse təgə. Əte 'beerki, kεse maama.»

⁵¹ Naan ook maakñ markab ki ute naade. Gətn se kuulu đara, num nakñ se deel dode ə əkden taad eyo.

⁵² Taa nakñ-kəəbm naan tεd ro mappa ki se, naade ənd te te metin eyo, taa bide əñ booy ək metn nakñ se eyo.

Isa ed'lapia jee kəənge tun taa naan Genezaret ki

⁵³ Ken naade gaan baar jaay aan taa naan Genezaret ki se, naade baa đar jεñ ki ə dəə markabde.

⁵⁴ Ken naade jaay booyo maakñ markab ki naatn se, jee se naar baa aak jeel Isa.

⁵⁵ Jeege se aan wəə taa naan ken se paac ə tuuno jee kəənge do nakñ tooddege tu ə baano gətn naade booy j'ə Isa utu se.

‡ 6:37 Tamman ken kaaru di se aas te gursn debm tēdn naabm j'əgin gen bii kaaru dio.

⁵⁶ Gətn naan aanga tak se, kən maakn gəgərgə tu, maakn naan baat ki, kən maakn naan magal ki, lə kən bəe naat ki, jeege baano ute jee kəənɔdege bəər ki. Ɔə naade səl mətɔn Isa ɔə n'ɔnde num naade kutn taa kalin sum. Ɔə jeegeen paacn ut taa kalin se, ɔn lapia.

7

Isa taad te nakn bugn Yaudge (Mt 15.1-9; Lk 11.37-41)

¹ *Parizige ute jee jeel taadn təkɔn mətɔn Ko Taar Raage kandum iinɔ Jeruzalem ki, baado tus gətn Isa ki.

² Gətn se naade aak jee mətɔn kən mətɔnge se, tug te jidege aan gəɔ gən bugdege ey sum ɔə, baag kəsɔ.

³ Taa Parizige ute Yaudge paac se uun nakn bugdege. Kən naade jaay tug te jidege aan gəɔ gən bugdege ey se, naade ɔs dɔm eyo.

⁴ Kən naade baaga suuk ki jaay baadoga num, naade tug rode jaay baag kəsɔ. Num naan se sum eyo, tɛd nakn bugdegen kuuy kic dɛna aan gəɔ kən ɔp kəɔpdege, nakn takn maandegə ɔə gidirdege.

⁵ Parizige ute jee jeel taadn təkɔn mətɔn Ko Taar Raage se tənd mətɔn Isa ɔə: «Taa dɔ jaay jee mətɔ ki baate kuun nakn bugjege se? Gən dɔ jaay naade tug te jidege aan gəɔ gən bugjege ey sum ɔə, baag kəsɔ se?»

⁶ Isa tɛrlɛn ɔə: «Naase maa jee maakse dio! Do dəkɔn kic se Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki se taadga taad taar se ro naase ki ɔə:

*Jeegen ese se təmmum ute taarde sum,
ey num maakde se dom ki eyo.*

⁷ *Kən naade baadoga kergn naanum ki gən keemum kic ɔə, cɛr sum,
taa nakn kən naade lee dooy jeege se lɛ,
dooyde ute nakn kən jikilimge lee tɛd se sum.**

⁸ Nakn kən *Raa taad ɔə gən tɛda tap ɔə, naase ɔnki ɔə uunki nakn jikilimgen lee tɛd se ɔə ciri.»

⁹ Tɛr Isa taadden daala ɔə: «Nakn kən Raa taad gən tɛda tap ɔə, naase 'rɛsɔnki naatn ɔə 'tɛdki ɔə nakn bugsege.

¹⁰ Ey num *Musa taad ɔə ne: 'Sook koi ki te bubɔ ki.† «Tɛr naan taad daala ɔə: *Debm jaay naam kon te bubɔ se k'təliɔa.‡*

¹¹⁻¹² «Num gan naase se, 'taadki ɔəki nakn kən deba kɛdn kon ki ey lɛ bubɔ ki se, jaay deekga ɔə: «Kese tɛdga kərbən.» Kərbən se je deekn ɔə: nakn se ɔəpga gən Raa. Ɔəki, debm bin se kəɔ noogn kon ute bubɔ ey sum. Kən bin se naan je tɛdn bɛɛ kon ki ute bubɔ ki kic num, naase 'gaasɔnki.

¹³ 'Tɛdki bin se, naase 'tujki taar Raa, 'dooyki jeege ɔə ute nakn bugsege. Ɔə naase utu 'tɛdki nakgen kuuy dɛna tec napar nakgen se.»

Nakn tuj debkilimi naan Raa ki

¹⁴ Gətn se Isa danɔ jee dɛnge daala ɔə deekɛn ɔə: «Udki bia ɔə 'booy ɔkki taar kən maam m'asen taad se!

¹⁵ Kən tuj debkilimi naan Raa ki se nakn naan uun ɔl taarin ki jaay baa maakin ki se eyo, num gan nakn iinɔ saapɔn ki jaay teec taarin ki se ɔə, kən tujɔn naan Raa ki.

¹⁶ ['Booyki bɛɛ, debm ɔk bi booyo num, 'booy ɔk taar se.]§

¹⁷ Kən Isa jaay iin ɔn jee dɛnge ɔə baa been se, gətn se jee mətɔn ki tənd mətɔna ɔə: «'Taadjən tu mətɔn kaal naagn taar se.»

¹⁸ Ɔə naan tɛrlɛn ɔə: «Naase kic taar se 'booy ɔkki mətɔn ey ne? Naase 'jeelki ey la nakn kən debkilimi ɔə jaay bəɔy baa maakin ki se an kəɔ tujɔn naan Raa ki eyo.

* 7:7 Aak Eza 29.13. † 7:10 Aak Dt 5.16. ‡ 7:10 Aak Ekz 20.12, 21.17 ɔə Dt 5.16. § 7:16 Bersen ara se maakn kitapgen mətɔnge se gəɔ.

19 Taa nakɲ debkilimi jaay əs se, booy ɓaa maakiɲ ki əɔ tɛdga num, ɓaa naamiɲ ci naatn.» Kɛn Isa taad bin se əɔ nakɲ kəsɔ paac se ək taar eyo, debkilimi 'kəŋ kəsɔ.

20 Isa tɛrl taadden daala əɔ: «Nakɲ iino saapm debkilim ki jaay teec taariɲ ki se ɓo, kɛn tujin naan Raa ki.

21 Taa saapgen jig ey paac se teeco maakiɲ debkilim ki. Kɛse ɓo kɛn əl jeege lee ɛɛs naapa rɛn rɛn, ɓoogo, tɔl jeege,

22 ɛɛs mɛnd jeege əɔ gaabm jeege, tɛd jee tamage, tɛd *kusiɲ ɓaa ute naande, aan jeege dala, tɛd nakɲ maakde jea, tɛd maak-kilimi ro jeege tu, naaj jeege, nook rode əɔ əlde naade tɛd jee dɛrlge.

23 Nakgen kusiɲ ese paac se teeco saapm debkilim ki, kɛse ɓo kɛn tujin naan Raa ki.»

Mɛnd se mɛnd Yaud eyo əɔ aal maakiɲ do Isa ki

(Mt 15.21-28)

24 Kɛn Isa taad nan taariɲ se, naan iin əŋ gətn se əɔ ɓaa taa naan Tir ki. Naan aan se, end maakiɲ ɓee ki. Naan je nam jeel gətin eyo, nabo əŋ te gətn naan an koom eyo.

25-26 Gətn se mɛnda kalan bini, mɛnd Yaud eyo. Naan se mɛnd Penisi ting taa naan Siri ki əɔ naan ək goon mɛnda əɔ gooniɲ se ək kəsɲ sitan. Mɛnd se booyga j'əəs kəsɔ maan Isa, gətn se naan naar ɓaadɔ əŋina, erg mɛtn jɛn ki əɔ tənd mɛtin əɔ ŋ'tuuriɲ sitan ro gooniɲ ki se naatn.

27 Gaɲ Isa taadin əɔ: «Əŋ gaange se əs aasde jaayo. Mɛt ki eyo kɛn gaange əs dɛrɛŋ te ey sum ɓo k'təsn kɛdn kəsɲ se gaan ɓesge tu.»

28 Num gaɲ mɛnda se tɛrlin əɔ: «Deere Meluma, kəsɲ si ji gaange* tu mɛtn tabil ki se ɓo gaan ɓesge tuun əsɔ.»

29 Isa tɛrlin əɔ: «'Baa, do taari ki se gooni sitan teec əŋina.»

30 Kɛn mɛnda jaay tɛrl aan ɓeen ki se, əŋ gooniɲ sitan teec əŋina ron tɔlɲga, tood tood danal ki.

Isa ɛd lapia debm duguy ki

(Mt 15.29-31)

31 Naan kɛn se, Isa iin əŋ taa naan Tir əɔ tɛrl ɓaa taa naan Sidəŋ ki əɔ naan aal kaam taa naan kɛn k'danin Gegergen Sik jaay ək tɛrlo kaam aak taa baar Galile.

32 Gətn se j'ək k'ɓaano ute debm duguyu əɔ debm duguy se kɛn taad kic ɓo j'əŋ k'booy k'j'ək mɛc eyo, jeege eem nɔɔ mɛtn Isa ki əɔ ŋ'ənd jin don ki taa an kɛdn lapia.

33 Isa ək gaabm se, ɓaansiɲ dək ute jee dɛnge, əl jinə bin ki əɔ tɛrl tup ɓooro jin ki əɔ ut rɔŋina.

34 Gətn se naan uun kaamiɲ raan əɔ əl kon pirr əɔ naan deek gaab kɛn se əɔ: «Eppata!» Eppata se je deekə əɔ: əɔdɔ!

35 Gətn se gaaba naar booyo, rɔŋin tɛrlɛ əɔ naan baag taadn cɛy.

36 Isa taadden əɔ j'əŋte taadn nam ki. Gaɲ jee se taad jeege tu uun sird sird.

37 Naade aak nakɲ se deel dode əɔ əkden taad eyo, deek əɔ: «Naan se tɛdn nakgen paacɲ jig aak eyo. Tɛd jee duguyge booyo əɔ jee əŋ taad taar ey kic ɓo taada!»

8

Isa ɛd kəsɔ jeege tun dupu-əɔ

(Mt 15.32-39; Mk 6.35-44; 2Gar 4.42-44)

1 Maakiɲ ɓiige tun se, jeege ɓaadɔ tus dɛn daala num dim naade kəs kic ɓo gətɔ. Gətn se Isa danɔ jee mɛtin ki əɔ taadden əɔ:

2 «Jee dɛn ese maam m'aakde se m'ɛɛjdɛnga dode ki, taa naade tɛdga ɓii mətɔ ute maama əɔ dim kəsde gətɔga.

* 7:28 Gaan Yaudge se naade tɛd rode aan gəɔ gaangen maakiɲ ɓee ki əɔ jee mɛtjil naade ey se naade aakde aan gəɔ ɓesge.

³ Ken m'ɔnden naade baaga ute bode num, naade baa baatn doob ki, taa jee metinge se iino gɔtn dɔkɔ.»

⁴ Jee metin ki terlin ɔɔ: «Gɔtɔ lɛ dɔk ute bea; gɔtn ara se j'ade kɔŋ mappa gay jaay j'ade kɛdn naade kɔsn dɛrɛŋ se?»

⁵ Isa tɔnd metde ɔɔ: «Naase tap bo ɔkki mappa kando?» Ɔɔ naade terlin ɔɔ: «Naaje k'j'ɔk cili.»

⁶ Gɔtn se Isa deek jee denge tu ɔɔ k'j'ing naan ki. Naan tɔs mappan cili se jin ki, tɔm *Raa aas se, naan dup ɛdin jeege tun metin ki ɔɔ naade baa nigin jee denge tu.

⁷ Naade ɔk kenjge sɛɛm sɛɛm kandum bin kici. Taa naan se Isa tɔm Raa kici ɔɔ deek jee metin ki ɔɔ baa nigdesin ki kici.

⁸ Gɔtn se jeege ɔs dɛrɛŋ ute maraaddɛ. Ɔɔ togŋ ɔɔp se, jee metin ki tɔs ɔmbin maakŋ gɔrnge tu cili.

⁹ Jeegen ɔs se baa baa nakŋ dupu-ɔɔɔ. Jaay Isa ɔlden k'wɔɔk k'baa.

¹⁰ Gɔtn se naan naar ook maakŋ markab ki ute jee metin ki ɔɔ gaan baa taa naan ken k'danin Dalmanuta*.

Isa ute magal Yaudge

(Mt 16.1-12, 12.38,39; Lk 11.16,29)

¹¹ *Parizige baado baag naajn ute Isa. Naade je an goom kɔkŋ do taarin ki, tɔnd metin ɔɔ n'tɛdden nakŋ-kɔɔbm ken iino gɔtn Raa ki.

¹² Isa ɔl koŋ pirr, deek ɔɔ: «Jee duni ken bɔrse jaay je nakŋ-kɔɔbɔ se gen di? 'Booyki beɛ, m'asen taada, jee se j'aden tɛdn nakŋ-kɔɔbm gam eyo.»

¹³ Gɔtn se Isa ute jee metin ki iin ɔnde, ook maakŋ markab ki ɔɔ gaan deel baa jen ken kaam naane.

*Ɔndki kɔndɔ ute dooy gen *Parizige ute gen *Erɔd*

¹⁴ Ken naade baa baa te markabde do maane ki se, jee metin ki aak se ɔɔpdenga mappa kalan sum, taa naade dirigdenoga tɔso te mapp eyo.

¹⁵ Gɔtn se Isa baagde deje ɔɔ: «Ɔɔɔki dose ɔɔ ɔndki kɔndɔ ute ɔrɔm Parizige ɔɔ ute gen Erɔd se.»

¹⁶ Gɔtn se jee metin ki baag naajn ute naapa se, taa naade tɔso te mapp eyo.

¹⁷ Gan Isa jeelga maak-saapde se deekden ɔɔ: «Taa di jaay naase 'naajki ute naapa ɔɔ k'j'uunkiro te mapp ey se? Bɔrse kic bo naase aak ɔkki te eyo ɔɔ 'booy ɔkki te ey rɔk la? Lɔbu 'booy ɔkki te metn taar se ey lɛ?»

¹⁸ Nakŋ maam m'tɛd se, naase aakin kiga naɔo aak ɔkin te eyo ɔɔ nakŋ maam m'taadsen se 'booyki naɔo 'booy ɔkin te eyo. Naase 'saapki tu,

¹⁹ ken m'dup mappan mii jaay m'ɛd gaabge tun dupu-mii ɔs se, ken ɔɔp se naase 'tuun 'doockiro gɔrnɔ kando?» Naade terlin ɔɔ: «Sik-kaar-dio.»

²⁰ «Ɔɔ ken m'dupo mappagen cili jaay m'ɛd jeege tun dupu-ɔɔɔ ɔs se, met kɔopin se naase 'tɔskiro gɔrnɔ kando?» Naade terlin ɔɔ: «Cili.»

²¹ Gɔtn se Isa terl taadden daala ɔɔ: «Te naan se kic bo, naase 'booy ɔkki te ey bɔrt la?»

Isa ɛd'lapia debm kaam-tɔɔk ki

(Mk 10.46-52; Jn 9.1-11)

²² Isa ute jee metin ki jaay aan naan ken Betsaida ki se. Gɔtn se jeege ɔk baano ute debm kaam-tɔɔkɔ ɔɔ eemin nɔɔ ɔɔ n'ɔl jin n'utina.

²³ Isa ɔk ji debm kaam-tɔɔkɔ ɔɔ tɔɔd teecnsin naata maakŋ naan ken se. Ɔɔ naan baagin tupm booro kaamin ki ɔɔ ɔnd jin don ki ɔɔ tɔnd metina ɔɔ: «Naai aak dim lɔbu gɔtɔ?»

²⁴ Debm kaam-tɔɔkɔ se ɔɔd kaamina ɔɔ deek ɔɔ: «Yɛɛ, maam m'aak jeege lee lea, naɔo m'aakden tec aan gɔɔ kaagge.»

* **8:10** Dalmanuta se naan gɛgɛr ute baar Galile ki se, naan sak kaam kaada toocni.

²⁵ Gōtn se, Isa tērl ɔnd jin̄ kaam gaab kēn se daala ɔ gaabm se ɔŋ lapiā, kaamin̄ ɔɔd aak kēlɛŋ.

²⁶ Isa taadīn ɔɔ: «Ōŋte 'kaal ute maakŋ ɔea ɔɔ uun ɔoobi, 'ɔaa ɔei ki.»

*Pier taad ɔɔ Isa se naan̄ ɔo *al-Masi*

(Mt 16.13-28; Lk 9.18-27)

²⁷ Isa iin̄ ɔaa ute jee mētiŋ ki, ɔaa maakŋ naan̄ge tun cee geger Sezare kēn taa naan̄ Pilip ki. Kēn naade ɔaa ɔaa ɔoob ki se, Isa tōnd mētde ɔɔ: «Gēn jeege tu num, maam se tap ɔo m'nan̄a?»

²⁸ Naade tērlin̄ ɔɔ: «Jee mētiŋge ɔɔ naai Jan-Batist, jee kuuy ɔɔ naai *Eli; kēngen kuuy taad ɔɔ naai se deb kalan̄ maakŋ jeege tun taad taar teeco taar Raa ki do ɔokiŋ se.»

²⁹ Num Isa tōnd mētde daala ɔɔ: «Gēn naase ki num, ɔoki maam tap ɔo m'nan̄a?» Pier tērlin̄ ɔɔ: «Naai ɔo al-Masi.»

³⁰ Gōtn se Isa aacden kaama ɔɔ taar se j'ɔŋte ɔaa taadn̄ nam ki.

Isa taad taa yon̄a ute gēn durin̄a

³¹ Gōtn se, Isa baag dooy jee mētiŋ ki ɔɔ bēeki se, *Goon Deba se utu 'dabar kusin̄ aak eyo. Magal taa ɔee Yaudge, *magal jee tēdn̄ sērke Raage tu, ute jee jeel taadn̄ tōkŋ mētn̄ Ko Taar Raage, naade se utu an̄ kōɔdn̄ kundu ɔɔ utu an̄ tōɔɔ. Naan̄ ooy, tēdga ɔii mōtɔ jaay ɔo sōm, ade duru.

³² Taar se naan̄ taaddesin̄ tal tal. Gaŋ gōtn se Pier dan̄ ɔaansin̄ cees ki ɔɔ baagin̄ mooyo.

³³ Num gaŋ Isa tērl aak jee mētiŋ ki, aac kaama Pier ki, ɔeekiŋ ɔɔ: «*Bubm sitange, iik naatn̄ cēem ki gam naane! Taa saapm naai se gēn Raa eyo, kese saapm jikilinge.»

Isa se j'an̄ daan̄ j'ɔɔ dī

³⁴ Gōtn se Isa dan̄o jee dēnge ute jee mētiŋ ki, taadden ɔɔ: «Debm jaay je am daan̄ num, 'baatn̄ roŋ mala, 'kuun kaagŋ yon̄a† jaay ɔo am daana.

³⁵ Taa debm jaay je kaajŋ koŋ se utu an̄ kutu naan̄ Raa ki, ɔɔ debm ut koŋa taa maama ɔɔ taa Labar Jiga se utu an̄ kaaja.

³⁶ Kēn debm jaay *duni ute magalin̄ ɔo kaam jin̄ kic num, kēn naan̄ kutn̄ koŋ naan̄ Raa ki se, naan̄ an̄ kōŋ dī ro ki?

³⁷ Ey num debkilimi se koŋa se, naan̄ an̄ dugin̄ ute dīo?

³⁸ ɔɔ jee dunia kēn ɔorse tēdga jee *kusin̄ge ɔɔ tujga ɔrmde naan̄ Raa ki se, naan̄ naade ki se jaay debm tēd sōkōŋɔ taa maama ɔɔ taa taarum se, maam *Goon Deba kic ɔo sōkōŋɔ utu am tōɔl taa naan̄ kici, ɔiin̄ m'ade ɔaa maakŋ Gaar Bubum ki ɔɔ ute gēn kōdīŋgen *salal se.»

9

¹ Gōtn se Isa ɔeekden daala ɔɔ: «Deere, 'booyki bēe, m'asen taada: maakŋ jeege tun ɔorse utu ara se, mētiŋge se kooy ey sum ɔo utu kaakŋ maakŋ *Gaar Raa kēn ade ɔooy te tōgīna.»

**Raa ooj ro Isa*

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36; 2Pr 1.16-18)

² Kēn ɔii mēce jaay deel se, Isa dan̄ Pier, Jak ute Jan ɔk ɔaande do ko ki jērlɛ kalde ki. Kēn naade aan̄ se, gōtn se Raa ooj tērlin̄ roŋa naande ki.

³ Kalinge ɔaa tēd raap lak lak ɔɔ ɔmb̄ mēt ki birin̄ birin̄. Debm do naan̄ ki jaay kēcn̄ kōɔdn̄ kalin̄ aan̄ gōɔ naan̄ se, gōtɔ.

⁴ Gōtn se, jee mētiŋ kēn mōtɔ se naar aak *Eli ute *Musa teec naande ki, daar taad taad ute Isa.

⁵ Pier ɔeek Isa ki ɔɔ: «Debm dooyje, bēeki num, j'aki kin̄g gōtn ara ki ɔo jiga; ɔŋ j'asen taal daabge mōtɔ, kalan̄ naai ki, kalan̄ Musa ki ɔɔ kalan̄ Eli ki.»

† 8:34 Kese je ɔeekŋ ɔɔ naai 'tookŋ dabar bini gēn kooy taa Isa aan̄ gōɔ kēn Isa dabar ooy ro kaag ki taa naai se.

⁶ Ken naade beere jaay baa akde se, taar ken Pier taad se kic bo taad ren sum, jeel metin eyo.

⁷ Gōtn se, gapara naar baado deebde bat. Jo maakn gapar ki se, k'booy mind deba taad do: «Naan se Goonuma, ken maam jena. 'Booy uunki taariṅa!»

⁸ Gōtn se, jee metin ki naar terl aak ceesde ki se, nam gōto doo Isa kalin ki bo ute te naade sum.

⁹ Kaad ken naade utu booyo booy kon se, Isa dejde do: «Berε, nakn naase aakkiro se, onte 'taadki nam ki, bini *Goon Deba se ade dur daan yoge tu jaayo.»

¹⁰ Gōtn se naade uun taariṅa, gan naade naaj ute naapa do taar ken naan taad do utu ade dur daan yoge tu se, taar se tap bo, je taadn do di?

¹¹ Gōtn se naade tōnd metin do: «Gen di jaay jee jeel taadn tōkn metn Ko Taar Raage taad do Eli ade baa jaay *al-Masi ade baa se?»

¹²⁻¹³ Naan terlden do: «Deere, Eli utu ade baao do naan bo utu tōnd daapm nakge paac ute doobin jaayo. Num 'booyki m'asen taada: Eli se le baadoga, naḃo jeege tedinga nakn naade maakde je don ki, aan gōo ken Kitap taado do dōkina. Num ter maakn Kitap ki se, Raa taadga taad kic ey la do Goon Deba se, utu dabar kusina do jeege utu an baate.»

*Isa ed'lapia goon ken ak kōon sitan
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)*

¹⁴ Ken Isa ute jee metin ken mōto jaay baado on jee metingen kuuy se, naade aak jeege dena ing gurugde. Gōtn se jee jeel taad tōkn metn Ko Taar Raage kic bo utu daan jeege tun se. Naade ing naaj naaj ute jee metin ken se.

¹⁵ Ken jeege jaay aak Isa utu baado se, naade paac dōrlō do aan baado tedin tōose.

¹⁶ Isa tōnd metde ki do: «Onki di jaay naase ing 'naajki taara ute naade se?»

¹⁷ Deb kalan maakn jee denge tu se deekin do: «Debm dooy jeege, maam se m'baano ute goonum gaaba do goonum se ak kōon sitan gaasin on taad taar eyo.

¹⁸ Gōtn metin se ken sitan okinga tak bo, uun undin naan ki, tedin taarin tiin gupiyu, olin taan naariṅa, tedga num, ron buj bin. Maam m'tōndo metn jee meti ki m'ōo am tuur sitan ro goonum ki, naḃo naade on aasin te eyo.»

¹⁹ Isa deekden do: «Naase jee do duni ken bōrsen aalki maakse do Raa ki ey se, maam tap bo m'king ute naase bini nun ki jaayo? Maam tap bo m'asen serkn bini nun ki? Goono se ak 'baamsinkiro!»

²⁰ Naade jaay ak baano baa ute goono se do ken sitan jaay aak Isa se, baag tiikn goono, uun undin naan ki do dircilina do taarin tiin gupiyu.

²¹ Isa tōnd metn bubina do: «Kōonin se teesin nun ki?» Bubm goono se terlin do: «Kōonin se teesin baatin ki.

²² Gōtn metinge sitan se iinga num olin naan tooc maakn pood ki ey le maakn maane ki taa je an tōlo. Ejjen doje ki, 'noogje ken naai jaay an kaasin num.»

²³ Gan Isa terlin do: «Gen di jaay naai taad do: «Ken an kaasin num se? 'Booyo, ne dim doo cir deb ken aal maakin do Raa ki se gōto.»

²⁴ Gōtn se, bubm goono naar doo doo do: «Maam m'aal maakuma naḃo 'baado 'nooguma taa maam m'kaal maakum paac don ki.»

²⁵ Ken Isa jaay aak jeege dena aan baado onde kon se, naan aac kaama sitan ki do: «Naai sitan debm tedn jeege duguyu do gaasde on taad taar ey se, m'deeki: 'teec naatn ro goon ki se do mōotn 'baado eyo!»

²⁶ Num sitan se tōoy makōo, tiikin zak zak, jaay teece. Gōtn se jeege baag taadn do: «Goono se ooyga!» Taa naade aakin naan tood peyed.

²⁷ Gan Isa ak ji goono, uuniṅa do goono se iin daar te jena.

²⁸ Ken Isa jaay ak terl baa been se, doopin kalin ki ute jee metin ki sum se, naade tōnd metina do: «Gen di jaay bo sitan se naaje j'on k'tuurin te ey se?»

²⁹ Isa terlden do: «Napar sitangen bin se, ken k'tōnd te metn Raa ey num, on teec eyo.»

Isa taad taa yona ð taa durin daala
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45; Mk 8.31-33)

³⁰ Naade iin ðn gøtn se ð gaan ðaa taa naan Galile ki. Naan ken se, Isa je jeege 'jeel gøtin eyo,

³¹ taa naan dooy dooy jee metin ki ð taadden ð: «*Goon Deba se j'utu j'an køkn køl ji jeege tu. Naade utu an tølð ð bii k-møtøge tu se naan ade dur daan yoge tu.»

³² Num gan jee metin ki se, taar se, naade øn booy øk te metin eyo, gan naade ðeere gen tønd metina.

Maakjege tu se nanja bo magal ciri
(Mt 18.1-9, 5.29-30; Lk 9.46-50; Mk 10.35-45)

³³ Naade aan Kaparnayum ki. Ken naade jaay end ðeen se, gøtn se Isa tønd metde ð: «Taa di jaay naase 'naajkiro taara doob ki se?»

³⁴ Gan naade do ðek, taa doob ki se, naade naajo ute naapa ð maakde ki se, nanja bo magal ciri.

³⁵ Gøtn se, Isa ing naan ki ð danø jee metin ken sik-kaar-dio ðeekden ð: «Debm jaay je tedn magal se, n'øp ron baata ð n'ted debm tedn naabm jeege paac.»

³⁶ Isa uuno goon cøkø baano daarin daande ki, uun økin kaadin ki ðeekden ð:

³⁷ «Taa maam jaay, debm økga goon cøkø jiga aan gøø goon ese se, kese aan gøø naan økum maam mala. Øø debm økum maam se, økum maam sum eyo, num øk debm ken ølumo.»

Jee tedn naaba ute ro Isa

³⁸ Gøtn se Jan ðeek Isa ki ð: «Debm dooyje, naaje j'ønø deb kalan bin se lee tuur tuur sitange ute roi. Num naaje k'je j'ano gaasa, taa naan le, lee ute naajege eyo.»

³⁹ Gan Isa terlden ð: «Ønte 'gaasin ki, taa debm jaay ted nakn-køøbø te rom se, køn naar terl taadn kusin rom ki eyo.

⁴⁰ Debm jaay debm taamooyjege ey se, naan se debm naajege.

⁴¹ 'Booyki bæe, m'asen taada: debm jaay tak edsenga maan kaaye cøkø taa naan jeelin naase 'tedkiga ted jee *al-Masige se, debm bin se, bæe naan ted se 'kutn cer eyo, num naan utu 'køn bedina.»

*Ønte køl genaai maakn *kusin ki*

⁴² «Gan maakn gaange tun seem ken aalga kaal maakde dom ki se jaay, nam ølga deb kalan maakn kusin ki se. Debm ken ølin se, øn bæeki num, j'uuno ko tootn magala k'døøkin mindin ki ð j'uun j'undin maakn baar ki.

⁴³ Ken nakn naai 'ted te jii sum bo ai køl maakn kusin ki num, jii se 'gaan und naata. Øpi jii kalan ð køn kaaja gen daayum, bæe cir ken 'king te jii dio ð 'ðaa maakn poof ken gen daayum.

⁴⁴ [*]

⁴⁵ Ken nakn naai 'ted te jei jaay ai køl maakn kusin ki num, jei se 'gaan und naata. Øpi jei kalan ð køn kaaja gen daayum se, bæe cir ken 'lee te jei dio ð 'ðaa maakn poof ken gen daayum se.

⁴⁶ [†]

⁴⁷ Ken 'kaami jaay bo ai køli maakn kusin ki num, kaami se øof und naata. Ai køøpm kaami kalan ð 'ðaa *maakn Gaar Raa ki bæe cir ken 'lee te kaami dio ð j'ai 'ðaa kundi maakn poof ken gen daayum se.

⁴⁸ Øø gøtn naane se: *kuurge lee tøs daayum jee rode ting aan gøø ruumga ruumu ð ing maakn poof ken gen daayum se.*‡

* **9:44** Bersen ese se maakn Kitapgen metinge se, gøta. «Gøtn naane se, kuurge lee tøs daayum jee rode ting aan gøø ruumga ruumu ð ing maakn poof ken gen daayum.» † **9:46** Aak berse 44. ‡ **9:48** Aak Eza 66.24.

49 Ey num aan gɔɔ poodo ɗaap nakge se, Raa kic ɓo ɔŋ dubar, taa ɗaapm debkilimi tɛɗn bɛɛ naaniŋ ki.

50 «Kaata se naanŋ nakŋ jiga, num ken nijim kaata se nanŋa num, j'aŋ tɛɗn j'ɔɔ ɗi jaay nijim gɔtiŋ ki se? Bin se, naase kic ɓo 'tɛɗki jee jiga aan gɔɔ kaatn iŋg bɛɛ se ɔɔ iŋgki lapia te naapa.»

10

Isa taad metn taar piiri

(Mt 19.1-12; Dt 24.1-4; Mt 5.31,32)

1 Ter Isa iin gɔt ken se ɔɔ ɓaa taa naanŋ Jude ki, kaam aak jɛŋ ool k'daniŋ Jordan ken kaam naane. Jee denge ɓaado tus cɛɛŋ ki daala ɔɔ naanŋ baagde dooyo aan gɔɔ ken naanŋ lee dooy jeege.

2 Gɔtn se *Parizigen metiŋge ɓaado taa aŋ naama. Naade tɔnd metiŋ ɔɔ: «Deba se j'undiŋga kulu gen piir mendiŋ la?»

3 Naanŋ terlden ɔɔ: «Do taar ken se, *Musa tap ɓo taadseno ɔɔ ɗi maakŋ Kitap ki?»

4 Naade terliŋ ɔɔ: «Musa se und kulu ɔɔ k'raanŋ maktubm gen piiri, j'ɛɗ mend ki jaay ɓo j'aŋ piiri.»

5 Gaŋ Isa taadden ɔɔ: «Taa do-mɔŋgse ɓo Musa raanŋsen taar se.

6 Ey num do kupm met ki se, *Raa aalo gaaba ute menda.*

7 Taa naanŋ se ɓo gaaba teecŋ kɔŋ kɔŋ te bubina, ɓaa tum te mendiŋa,

8 ɔɔ naaden di se tum tɛɗga daa ro kalan.† Bin se naade se tɛɗga aan gɔɔ jee di eyo, num aan gɔɔ deb kalan sum.

9 Nakŋ jaay Raa dɔɔkinga dɔɔk se, debkilimi ɔŋte tuutiŋa!»

10 Ken naade jaay aan been se, jee metiŋ ki tɔnd metiŋ do taar ken se daala.

11 Naanŋ terlden ɔɔ: «Ken deba jaay piir te mendiŋa ɔɔ ɔk mend kuuy se, aan gɔɔ debm teec ɔŋ mendiŋa ɔɔ ɓaa ɛɛs mend nam.

12 Ɔɔ menda kic ɓo, ken piir te gaabiŋa ɔɔ ɔk gaabm kuuy se, naanŋ se aan gɔɔ mend teec ɔŋ gaabiŋa ɔɔ ɓaa ɛɛs gaabm nam.»

Isa ɔɔɗ ɓooro gaange tu

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

13 Gɔtn se, jeege ɓaano te gaangen seeme gɔtn Isa ki, taa ade tɔnd jiiŋ dode ki, naɓo jee metiŋ ki uunde kaamde naatn.

14 Ken Isa jaay aak nakŋ naade tɛɗ se, maakiŋ tuju, ɗeekden ɔɔ: «Ɔŋki gaangen seeme se ade ɓaa gɔtum ki, ɔŋte 'gaasdeki. Taa jeege tec aan gɔɔ gaangen se ɓo utu 'kɔŋ gɔɔ *maakŋ Gaar Raa ki.

15 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: debm jaay took te Raa kɔsn gaar donŋ ki aan gɔɔ goon cɔkɔ ey se, naanŋ se 'kɔŋ kend maakŋ Gaar Raa ki eyo.»

16 Gɔtn se naanŋ tuun tɔkde kaadiŋ ki, tɔnd jiiŋ dodege tu ɔɔ ɔɔɗɗen ɓooro.

Debm maala ɓaado ɔŋ Isa

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

17 Ken Isa jaay ɓaa ɓaa doob ki se, gaaba kalan aŋ ɓaado erg naaniŋ ki ɔɔ tɔnd metiŋa ɔɔ: «Debm dooy jeege, naai debm bɛɛ se, maam tap ɓo m'tɛɗn m'ɔɔ ɗi jaay m'kɔŋ *kaajŋ gen daayum se?»

18 Isa terliŋ ɔɔ: «Gen ɗi jaay naai ɔɔ maam debm bɛɛ se? Debkilim bɛɛ se tap ɓo gɔɔ; ken bɛɛ se, Raa kaliŋ ki sum.

19 Naai le 'jeele nakŋ ken Raa taad gen tɛɗ se, ken ɔɔ: Ɔŋte 'tɔɔl nam, ɔŋte 'keɛsn mend nam, ɔŋte 'keɛsn gaabm nam, ɔŋte 'ɓoogo, ɔŋte 'tɔkŋ taar-kɔɔɓɔ do nam ki, ɔŋte 'kujun nam, 'sook koi ki te bubu ki.»

* 10:6 Aak Jen 1.27. † 10:8 Aak Jen 2.24.

²⁰ Gaabm se t̄erl Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, nakgen se paac, gɔtn m'iin baatum ki tap ɔk paac se, 'ɔaa dugin naatn ɔɔ gursin se 'ɔaa 'nigin jee daayge tu, bin se ai toodn kɔrbɔtɔ maakn raa ki. Ɔɔ naai ɛ, 'ɔaado 'daanuma.»

²¹ Isa jaay aak gaabm se, maakin jena ɔɔ deekin ɔɔ: «Ɔɔpiga naka kalan sum. Nakn naai ɔk paac se, 'ɔaa dugin naatn ɔɔ gursin se 'ɔaa 'nigin jee daayge tu, bin se ai toodn kɔrbɔtɔ maakn raa ki. Ɔɔ naai ɛ, 'ɔaado 'daanuma.»

²² Num gan ken gaaba jaay booy taar se, ron t̄erɛcin bardak, ɔk t̄erl ɔaa ɔaa se maakin tuj kasak kasak, taa naan debm nak dena.

²³ Isa uun dona aak jee metin ken ing c̄en ki se, deekden ɔɔ: «Ken jee nak denge jaay, kend *maakn Gaar Raa ki se ɔɔn aak eyo!»

²⁴ Jee metin ki jaay booy taar se ɔkden taad eyo, num Isa t̄erl deekden ɔɔ: «Genumge, kend maakn Gaar Raa ki se ɔɔn aak eyo!»

²⁵ Deere, ken ginji jaay deel ute ɔee luppaa se ɔɔn; naɔo debm nak dena jaay 'kend maakn Gaar Raa ki se, ɔɔn cir naan se daala!»

²⁶ Jee metin ki jaay booy taar se, ɔkden taad eyo cir daala. Naade taad te naapa ɔɔ: «Ken bin num, naɔa ɔo 'kɔn kaaja?»

²⁷ Isa uun kaamin aakde ɔɔ deek ɔɔ: «Gen jikilimge tu sum num nakn se ɔɔn, num Raa ki se, ne dim ɔɔnin gɔtɔ.»

²⁸ Gɔtn se Pier taadin ɔɔ: «Anum 'booyo, naaje se k'j'ɔnoga nakge paac taa j'ai daan naai.»

²⁹ Isa t̄erlin ɔɔ: «'Booyki b̄ee, m'asen taada. Ken nam jaay ɔno ɔeege, genaagen gaabge ute kengen mendge, koa, bubu, gaange ey ɛ maakn-gɔtinge taa maama ɔɔ taa Labar Jiga se,

³⁰ nakgen se paac se, naan utu aden kɔn met kaaru ɔeege, genaagen gaabge ute kengen mendge, koge, gaange, maakn gɔtge, ɔɔ ute dubar ken jeege utu an dabar taa maam se. Ɔɔ ken kaadin jaay aanga num, naan 'kɔn kaajn gen daayum.

³¹ Maakn jeege tun ɔorse naan ki se, denin utu kɔɔpm mɔɔtn. Ɔɔ maakn jeege tun ɔorse mɔɔtn se, denin utu 'tedn jee naan ki.»

Isa taad gen k-mɔtɔge tu ɔɔ naan utu kooyo ɔɔ ade dur daan yoge tu

(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34; Mk 8.31-33)

³² Naan ken se, naade uun doobo gen kookn ɔaa Jeruzalem ki ɔɔ ken naade jaay ɔaa ɔaa se, Isa deel naande ki. Jee metin ki se nakn se deel dode ɔɔ jee den ɔk metin se ɛ, ɔeeere ɔkde. Gɔtn se naan dan jee metin sik-kaar-di kalde ki ɔɔ baagden taadn nakn utu kaan don ki se daala.

³³ Naan deekden ɔɔ: «'Booyki, ɔorse naaje k'j'ook k'ɔaaki ɔaa Jeruzalem ki ɔɔ *Goon Deba se, j'utu j'an kɔkn kɔl ji *magal jee tedn serke Raage tu ute ji jee jeel taadn tɔkn metn Ko Taar Raage. Naade utu an kɔjn ɔɔɔɔ don ki ken j'an ɔaa tɔɔɔ ɔɔ utu an kɔkn kɔlin ji jeege tun Yaudge eyo.

³⁴ Naade se utu an tooy koogo metin ki, an tupm ɔoro ron ki, an tond te m̄eeje ɔɔ utu an tɔɔɔ. Anum, ken ooy tedga bii mɔtɔ se, naan utu ade dur daan yoge tu.»

Jak ute genaana Jan tond meta gɔtn Isa ki

(Mt 20.20-28; Lk 22.24-27; Jn 13.3-17)

³⁵ Jak te Jan gaan Zebedege ɔaaɔ ɔn Isa ɔɔ tond metina ɔɔ: «Debm dooyje, b̄ee ki num, nakn naaje k'je k'tond meti ro ki se, naai ajen tooko.»

³⁶ Isa t̄erlden ɔɔ: «Naase 'jeki m'asen tedn di?»

³⁷ Naade t̄erlin ɔɔ: «Ken naai ade t̄erl maakn gaari ki se, ɔnjen deb kalan king do ji daami ki ɔɔ ken kalan do ji jeeli ki.»

³⁸ Gan Isa t̄erlden ɔɔ: «Nakn naase 'tɔndki meta ro ki se, naase 'jeel ɔkki te metin eyo.» Gɔtn se naan deekden ɔɔ: «*Kɔɔpm dubar maam m'utu m'kaay se, naase anki kɔn kaasn gen kaayin la? Lɔ *batem maam m'utu m'ted se, naase anki 'kɔn kaasn gen tedn la?»

³⁹ Naade terlin̄ ɔɔ: «YEE, naaje j'an̄ kəŋ kaasa.» Naɔo Isa deekden ɔɔ: «Deere, naase utu aki kaay kɔɔpm̄ kən maam m'utu m'kaay se ɔɔ utu aki tɛdn̄ batem̄ aan gɔɔ kən maam m'utu m'tɛd se.

⁴⁰ Naɔo gen̄ gɔtn̄ kin̄g jaay do ji daamum̄ ki, ey lɛ do ji jeelum̄ ki se, ɔlum̄ maam̄ eyo. Gɔtn̄ se Raa daapinga daap malinge tu.»

⁴¹ Kən jee mɛtn̄ Isa kən sik̄ jaay ɔaa booy taar ese se, maakdē tujū do Jak te Jan ki.

⁴² Isa dan̄deno paac ɔɔ deekden ɔɔ: «'Jeelki, jeegen̄ k'tɔldē gaarge do mɛtjil̄ jeege tun̄ ɔaa se paac se, naade in̄g dodē ki ɔɔ magalgen̄ k'tɔnddē se tɛd̄ jeege te taa tɔɔgɔ.

⁴³ Num daan̄ naase ki se ɔntɛ 'tɛdn̄ bini. Kən maakse ki jaay nam̄ je tɛdn̄ magalse se, ɔŋ ron̄ tɛdn̄ debm̄ kaan̄ naabse.

⁴⁴ Ɔɔ maakse ki se jaay nam̄ je tɛdn̄ naanse se ɔŋ ron̄ asen̄ tɛdn̄ bulse paac.

⁴⁵ Taa *Goon Deba ɔaadɔ se, taa jeege ɔo an̄ tɛdn̄ naab̄ eyo; num naan̄ ɔaadɔ se taa naan̄ ɔo tɛdn̄ naaba jeege tu ɔɔ kɛdn̄ kon̄ gen̄ dugŋ do jee dɛna.»

Isa ɛd̄lapia debm̄ kaam-tɔɔk kən ron̄ Bartime

(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

⁴⁶ Isa te jee mɛtin̄ ki aan̄ maakŋ gɛgɛr kən k'dan̄in̄ Jeriko ki. Kən naade deel̄ deel̄ jaay aan̄ taar ki se, jeege dɛna ɔk mɛtdē. Gɔtn̄ se naade ɔŋ debm̄ kaam-tɔɔkɔ jɛŋ doob̄ ki in̄g baay baaya ron̄ Bartime, goon Time.

⁴⁷ Kən naan̄ booy jaay j'ɔɔ Isan̄ Nazaret̄ ɔo deel̄ deel̄ se, naan̄ baag tɔɔy ɔɔ: «Isa, naai *Goon Daud‡, ɛɛjum̄ dom̄ ki!»

⁴⁸ Jeege dɛna uunin̄ kaamina ɔɔ ŋ'doa, gan̄ naan̄ tɔɔd̄ tɔɔy makɔŋɔ cir daala ɔɔ: «Goon Daud, ɛɛjum̄ dom̄ ki!»

⁴⁹ Isa ɔk daara ɔɔ deek ɔɔ: «'Dan̄umsin̄kiro.» Naade ɔaa ɔŋina, deekin̄ ɔɔ: «Isa dan̄i. Ɔk 'maaki tɔɔgɔ, iini.»

⁵⁰ Gɔtn̄ ese debm̄ kaam-tɔɔkɔ ɔɔd̄ und te kal magalina, naar iin̄ kirit ɔɔ ɔaa gɔtn̄ Isa ki.

⁵¹ Isa tɔnd̄ mɛtin̄ ɔɔ: «'Je m'ai tɛdn̄ dī?» Debm̄ kaam-tɔɔkɔ terlin̄ ɔɔ: «Debm̄ dooyje, ɔɔdum̄ kaamuma.»

⁵² Isa taadin̄ ɔɔ: «'Baa. Taa naai aalga maaki dom̄ ki se, ɔŋga lapia.» Gɔtn̄ se kaamin̄ naar ɔɔd̄ aaka ɔɔ naan̄ ɔk doobo ute Isa tɛlɛ.

11

Isa ɛnd̄ Jeruzalem̄ ki aan̄ gɔɔ gaarge

(Mt 21.1-11,14-17; Lk 19.20-44; Jn 12.12-19)

¹ Kən Isa te jee mɛtin̄ ki jaay aan̄ gɔɔr te Jeruzalem̄ se, naade aan̄ do *kɔsn̄ ɔlib̄ ki kən cɛɛ naan̄ge tun̄ k'dandɛ Betpaje te Betani. Gɔtn̄ se maakŋ jeeŋge tun̄ mɛtin̄ ki se, Isa ɔl jeege dī naaba.

² Naan̄ deekden ɔɔ: «'Baaki maakŋ naan̄ kən naanse ki se. Kən naase ɛnd̄ki kɛnd̄ se, aki kəŋ goon buuru k'dɔɔkinga dɔɔkɔ ɔɔ nam̄ ɔii kalan̄ ook te do ki eyo. 'Tuut 'ɔaansin̄kiro.

³ Kən nam̄ jaay deeksenga ɔɔ: gen̄ dī jaay naase 'tɛd̄ki nakŋ se? 'Terlin̄ki ɔɔki: Mɛlje ɔo jɛna ɔɔ tɛd̄ga sum̄ ɔo, asesiŋo naar terl̄ gɔtin̄ ki.»

⁴ Kən naade jaay ɔaa aan̄ se, ɔŋ goon buuru doob̄ ki k'dɔɔkinga dɔɔk taa ɔee ki ɔɔ naade tuutin̄o.

⁵ Jee kən naade ɔŋdē gɔtn̄ ese se, jee mɛtin̄ge aakdē se deekden ɔɔ: «Goon buuru se, 'tuutin̄ki gen̄ dī?»

⁶ Naade terlden̄ aan̄ gɔɔ kən Isa taaddeno ɔɔ jee se ɔŋdē naade tuuto goon buuru se.

⁷ Naade ɔk ɔaansin̄ Isa ki, tɔɔd̄ taal kal magaldege do buur ki se jaay Isa in̄g do ki.

⁸ Jeege dɛna tɔɔd̄ taal kal magaldege doob̄ ki. Ɔɔ jee mɛtin̄ge gaan̄o doomo maakŋ kaag ki, ɔaadɔ tɔmbin̄ doob̄ ki se kici.

‡ 10:47 Goon Daud se goonin̄ mal̄ eyo, num taad̄ taa *al-Masi kən adɛ teecn̄ maakŋ mɛtjilin̄ ki.

9 Jee deel naaniñ ki ð jee ðk metiñ dððb ðy ð:

«Ozaana! Ozaana!»*

«*Raa tēdn bēēñ do deb kēn baado te ro Mēljege Raa!»

10 «Raa tēdn bēēñ do deb kēn ðs gaar gēn bubjege *Daud!»

«Ozaana Raa kēn raan maakñ raa ki!»

11 Isa end maakñ gegēr kēn Jeruzalēm ki ð naan̄ 6aa end maakñ *Bee Raa ki. Kēn naan̄ bēēr aak dððd nakge paac aas se, kaad̄ kēn se kaada 6aaga. Gōtn se naan̄ teec 6aa ute jee metiñ kēn sik-kaar-di se Betani ki.

Isa naam ko ba

(Mt 21.12-13,18-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-17; Lk 13.6-9)

12 Metbeenki, kēn naade iino Betani ki se, Isa naam 6o tðliñ.

13 Kēn naan̄ jaay uun kaamiñ aak ko ba daar daar te kambin̄ dðk naane se ð kaadn̄ naane kōñ koojin̄ kōsð. Nabo kēn naan̄ jaay 6aa metiñ ki se naan̄ ðñ kamba sum taa kaadn̄ koojn̄ ko ba se ute 6ortð.

14 Gōtn se Isa taad̄ ko ba ki se ð: «Naan̄ ki se mððtn nam kōsn naam kooji ey sum.» Gan̄ taar naan̄ taad̄ se jee metiñ ki se booyga.

*Isa tuur jee tēdn zogen maakñ *Bee Raa ki*

15 Naade aan Jeruzalēm ki ð gōtn se, Isa 6aa end daan bððr Bee Raa ki ð naan̄ baag tuur jeegen 6aano te nakdege gēn zoa ð jeegen 6aado dugu gōtn ese se. Naan̄ tðt tðl tuun te tabil jee pelekñ gursge naatn̄ ð tðt tðl te nakgen jee tēdn zo dēerge lee tinḡ do ki se kici.

16 Naan̄ gaasde ð nam ðñte deel 6aano ute ne ðim daan bððr Bee Raa ki.

17 Gōtn se naan̄ dooyde, taadden ð: «Raa taad̄ maakñ Kitap ki ð:

Bee maam se tēdn bee kēn metjil jeegen 6aa se paac ansum keeme.†

Num gan̄ naase 'tēdinki tēdga gōtn jee 6oogge!‡»

18 *Magal jee tēdn serke Raage tu ð ute jee jeel taadn̄ tðkñ metn̄ Ko Taar Raage jaay booy nakñ kēn Isa tēd se, naade je dðobm an̄ tðlð. Nabo naade 6eerin̄ 6eere, taa jee dengēn tus se jaay booy taar Isa dooyden se, ðkden taad̄ eyo.

19 Kēn aan tēger gōtð ðk jin̄ se, Isa te jee metiñ ki teec naatn̄ maakñ gegēr kēn Jeruzalēm ki se.

Metn̄ taar ko ba kēn tuutu

20 Metbeenki tanððrin̄-nððriña, kēn naade tērlo tērl Jeruzalēm ki se, naade aak ko ba kēn Isa naamiñ se, tuutga ñes.

21 Gōtn se Pier saap do taar kēn Isa taado se, ðeekin̄ ð: «Debm̄ dooyje, aaka! Ko ba naai 'naamiñ se, tuutga ñes.»

22 Isa tērl taad̄ jeege tun metiñ ki ð: «Naase se aalki maakse do Raa ki!

23 'Booyki bēē, m'asen taada. Kēn deba jaay ðeek ko ki ð: «Iñi ooc maakñ baar ki» ð debm̄ se jaay ðk naaja maakin̄ ki eyo ð aal maakin̄ do taar kēn naan̄ taad̄ se, nakñ se Raa ansin̄ kōñ tēda.

24 Taa naan̄ se 6o, maam ðeeksen m'ðð: nakñ paacñ naase 'je aki tðnd̄ meta gōtn Raa ki se, aalki maakse aan gðð ðñjinkiga ð Raa asesiñ kēda.

25 Kēn naase iin̄ ðaarkiga raan̄ '6aaki '6aa tðnd̄ metn̄ Raa jaay, ðkki taar te nam num, '6aa ðkinki naagin̄ jaayo. Bin jaay Bubsen maakñ raa kic 6o asen tðl *kusiñsege.»

26 [§]

Magal Yaudge ðem tððgñ Isa

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

* 11:9 Ozaana se je ðeekñ ð: Raa aaja. † 11:17 Aak Eza 56.7. ‡ 11:17 Aak Jer 7.11. § 11:26 Bersen ese se maakñ kitapgen metiñge se naan̄ gōtð. «Kēn naase jaay 'baateki kōkñ naagn̄ naapge le, Bubsen maakñ raa ki kic 6o asen kōñ tðl kusiñsege eyo.»

²⁷ Isa ute jee metin ki terl baado Jeruzalem ki daala. Kaad ken naan lee baa kaam ara kaam ara daan boor *Bee Raa ki se bo, *magal jee tedn serke Raa ki, jee jeel taadn tookn metn Ko Taar Raage ute magal taa bee Yaudge se baado onina.

²⁸ Naade tond metin oo: «Naai tap bo ken undi kulu gen tedn nakgen se tap bo nana? Ey le ken edi tooo gen tedn nakgen se, tap bo nana?»

²⁹ Isa terlden oo: «Maam m'je tond metse naka kalan sum. Ken naase jaay 'terlumkiga num, maam kic m'asen taadn debm ken undum kulu gen tedn nakgen se.

³⁰ 'Taadamki tu, nana jaay olo Jan-Batist *batiz jeege se: Raa lobo jikilimge le?»

³¹ Oo gotn se naade baag saapa oo taad te naapa oo: «Naan se j'aniki terl oo dio? Ken k'taadkiga j'ooki: «Raa bo alino» le, naan ajeki deekn oo: «Gen di jaay baate tookn kuunki taar Jan se?»

³² Anum ken k'taadkiga j'ooki: «Jikilimge bo alino» le? A-a.» Taa naade se beer beer jeege tu, taa jeege paac se jeel maakde ki Jan se debm taad taar teeco taar Raa ken mala mala.

³³ Gotn se naade terl Isa ki oo: «Naaje se k'jeel eyo.» Ter Isa terlden oo: «Maam kic num, m'asen kon taadn debm ken undum kulu gen tedn nakgen se eyo.»

12

Isa aan kaa taara ro magal Yaudge tu

(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19; Eza 5.1-7)

¹ Gotn se Isa baag taadn jeege tu ute kaal naagn taara oo: «Gaaba kalan ted jinen bin, iin gurugin te durdur, ud goo do ko ki gen rii koojn binina oo iin goto jerle gen king boobm jinena. Gotn se maakn jinena se naan onin kaam ji jee tedn naabge tu oo jee tedn naabge se tedga num utu kon bedde oo gotn se naan iin baa mertε.

² Ken kaadn kugn koojn bin jaay aan se, naan ol debm tedn naabin se gotn jeege tun naan onde jinena kaam jide se, taa ano kon bedina.

³ Num ken debm tedn naabin jaay aan jinene ki se, jee se ok tond deronina oo tuurin onin baa jin sik.

⁴ Ken mel jinene jaay aakin naan baado jin sik se, naan ol debm tedn naabm kuuy daala. Naan kic ken baa aan se, naade ok tondin don ki oo naajina.

⁵ Naan ken se, ter debm jinene ol debm tedn naabm kuuy daala. Naan se naade ok tooina. Ter debm jinene se olo jee tedn naabgen kuuy den daala. Naade se kic bo jee metinge naade tond derende oo kengen metinge naade tooide.

⁶ Debm ken oppin se, kese goon maak-jea. Naan saap oo: «Goonum mala se naade utu tookn kuun taarina.» Taa naan se bo, naan alino kaam mootn.

⁷ Gan jee tedn naabgen ese jaay aakin se, baag taadn te naapa oo: «Naan se bo ken bubin ooyga num utu 'tedn mel jinene se; ken bin num 'baakiro, k'toolinki oo jinene se ajeki koopm naajege tu.»

⁸ Gotn se naade okina, tooina oo maakn jinen ki se, naade uun undin naatn.»

⁹ Num Isa tond metde oo: «Ken mel jinene jaay baadoga num, jee se naan aden tedn oo di? Ken naan baadoga num, jee se naan aden taal naatn oo jinena se le, naan an kedn kaam ji jeege tun kuuy.

¹⁰ Naase 'dooyinkiga te ey la taar ken *Raa taadn maakn Kitap ki se oo:

*Ko ken jee kiin beege baatin se,
naan se bo tedga ko ken 'gakn bea;*

¹¹ *kese bo naabm Meljege Raa*

*oo naajege tu se j'aakinki se okjeki taad eyo!**»

¹² Num magal Yaudge se jeelga kaal naagn taar ken Isa taad se, taad te naade. Gotn se naade je doobm ken an koka, nabo naade beer jee denge tu. Gotn se naade iin onina.

* 12:11 Aak KKR 118.22-23.

*Mετν ταρ κῶγν μιρι γεν Gaar magal ron Sezar
(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)*

¹³ Magal Yaudge ἂλ *Parizigen μετῖνγε te jee *Eρῶδgen μετῖνγε, taa ḅaa goom kῶκῆ Isa do taariṅ ki.

¹⁴ Naade ḅaado taadiṅ ḅḅ: «Debm dooy jeege, naaje k'jeele naai se 'taad taar μετ ki ḅḅ taar jeegen kuuy se naai 'tεδṅ naaba ro ki eyo ḅḅ jeegen jeege jeelde jee magalge se, taar naadege se naai ḅli ḅim maak ki eyo. Num naai dooy jeege te ḅoobm taar Raa μετ ki. Borse 'taadjen tu: j'ḅk ḅoobo γεν κῶγν μιρ Sezar ki lḅḅu ḅḅḅ? J'an κῶγ lḅḅu j'an κῶγ ey lε?»

¹⁵ Num ḅan Isa jeele taar naade taad se, taar maakde eyo. Naan deekden ḅḅ: «Gen ḅi jaay naase oomumki bin se? Uun 'ḅaankiro te tamma kalan, m'an kaak tu.»

¹⁶ Naade uun ḅaano te tamma kalan ḅḅ Isa tḅnd μετde ḅḅ: «Kaam-nirl doa te ro ken k'raaniṅ ro ki se tap ḅo γεν naṅa?» Naade terliṅ ḅḅ: «Gen Gaar Sezar.»

¹⁷ ḅḅtn se Isa terlden ḅḅ: «Ken bin num, nakῆ γεν Gaar Sezar se εḅiṅki nakiṅa ḅḅ nakῆ γεν Raa lε, εḅiṅki nakiṅ kici.» Num ken naade jaay booy taar Isa taad se, ḅkden taad eyo.

*Jeege naaj μετν ταρ jeegen utu kooy duru
(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)*

¹⁸ Jeegen k'danḅe *Sadusege ken taad ḅḅ jeege ooyga num dur ey sum se, ḅaado ḅḅtn Isa ki ḅḅ tḅnd μετιṅ ḅḅ:

¹⁹ «Debm dooy jeege, *Musa raanjeno maakῆ Kitap ki ḅḅ: ken deba ḅk mεnda jaay ooy ḅḅ te goon ey se, ḅεeki num, γενaan se 'kῶκῆ mεndiṅa taa koojṅ μετjili γενaan ken ooy se.

²⁰ Num 'booyo, γενaaage cili, konḅe kalan. Debm deet deet se ḅk mεnda naḅo ooy ooj te goon eyo.

²¹ Debm μετιṅ ki ḅaado ḅk mεndiṅa ḅḅ naan kic ooy ooj te goon eyo. Debm k-mḅḅge tu se kic ḅo ḅaado ḅk mεnd se, naan kic ḅo ooy ooj te goon eyo kici.

²² ḅḅ naaden cili se paac tḅkῆ naamga mεnd se, naḅo naade paac ooyo ḅḅ goono kalan kic ḅo nam ooj te eyo. ḅḅ kaam mḅḅtn se, mεnda se kic ḅaado ooyo.

²³ Bin num, ḅii ken jaay jeegen ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, mεnd se tap ḅo 'tεδṅ mεnd naṅa? Taa naaden cili se lε, tḅk naamῖnga paac.»

²⁴ Isa terlden ḅḅ: «Naase se, ḅεεε, iigkiga, taa taar Raa se lε 'jeelki eyo ḅḅ tḅḅḅ Raa kic lε, naase ḅndki te μετιṅ eyo.

²⁵ 'Booyki, ḅii ken jaay jeegen ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, gaabge te mεndge se tḅkῆ naap ey sum. Num naade se tecṅ aan ḅḅḅ *kḅḅn Raagen maakῆ raa ki.

²⁶ Gen μετν ταρ jeegen ooyga kooy jaay utu dur daan yoge tu se, taar maakῆ Kitapm Musa ki se, naase 'dooyiṅki te ey la ken ḅḅ: Musa aako poodo ḅk kḅk maakῆ ji kaag ki ḅḅ maakῆ pood ken se Raa taadiṅ ḅḅ: *Maam se m'Raa γεν *Abraam m'γεν Isaka ḅḅ m'γεν *Yakub?*†

²⁷ Raa se, naan Raa jeegen ooyga kooy eyo, num naan se, Raa jee zεεεε. Naase se, ḅεεε, deer deer iigkiga.»

*Maakῆ *Ko Taar Raa ki se keḅe ḅo taar γεν tεḅa ken magal cir paac
(Mt 22.34-46; Lk 10.25-37; Rm 13.8-10)*

²⁸ Kaad ken Isa naaj naaj ute *Sadusege se, debm jeel taadn tḅḅkῆ μετν Ko Taar Raa kalan bini utu te naade. Ken naan jaay booy Isa taad tḅḅk μετν taara nijim bin se, naan iiko cεεṅ ki ḅḅ tḅnd μετιṅ ḅḅ: «Maakῆ taarge tun ken Raa taad ḅḅ k'tεḅ paac se, ken ḅay ḅo cirde?»

²⁹ Isa terliṅ ḅḅ: «Taar cirde paac se ken ḅḅ: 'Booyki gaan *Israelge, Mεljege Raa se, naan kalin ki sum ḅo Raa.

³⁰ *Naai 'je Mεli Raa se ute maaki paac, ute roi paac, ute saapi paac ḅḅ ute tḅḅgi paac.*‡»

† 12:26 Ken Raa jaay deek bin se, je taadn ḅḅ naan naan ki se, jeegen do ḅḅkiṅ se utu zεεεε. ‡ 12:30 Aak Dt 6.4-5.

31 Ter ken metin ki ɔɔ: «'Je naapi aan gɔɔ 'je ro naai mala.‡ Maakɲ taarge tun ken Raa taad ɔɔ gen tɛda se, ken cir taargen ese se gɔtɔ.»

32 Debm jeel taadɲ tɔɔkɲ metn Ko Taar Raa deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, kɛse jiga. Taar naai 'taad se taar met ki. Raa se naan kalin ki sum ɔɔ Raa kuuy se, gɔtɔ.

33 Debkilimi je Raa se, an je te maakin paac, ute saapin paac, ute tɔɔgin paac ɔɔ je naapin aan gɔɔ ro naan mala. Taargen se cir *serkɲ ken naan ɛd Raa ki ɔɔ cir serkɲ ken naan tɔɔ ɔɔ tɔɔcin se.»

34 Isa jaay booy taar gaabm terlin nijim bin se, naan deekin ɔɔ: «Naai se 'dɔk te *maakɲ Gaar Raa eyo.» Gɔtn se naade mɔɔtn nam tɔnd te metin gen taar dim kuuy ey sum.

**Daud danj *al-Masi ɔɔ: Mɛluma
(Mt 22.41-45; Lk 20.41-44)*

35 Gan ken Isa dooy dooy jeege daan bɔɔr *Bee Raa ki se, naan tɔnd metde ɔɔ: «Gen di jaay jee jeel taadɲ tɔɔkɲ metn Ko Taar Raage taad ɔɔ al-Masi naan goon Daud se?

36 Daud mala kic ɓo *Nirl Salal ɔlin deek ɔɔ:
Mɛljege Raa taado Mɛlum ki ɔɔ:

'Baado ing do ji daamum ki,

*bini jee taamooyige se m'aden tɛdn naai utu 'king dode ki.**

37 Daud mala kic ɓo danjin ɔɔ: Mɛluma, anum 'tɛdn goonin se, 'tɛdn ɔɔ di daala?»

Ken jee den jaay booy taar se ɛdden maak-raapo.

*Isa deek jeege tu ɔɔ j'ɔnd kɔnd te jee jeel taadɲ tɔɔkɲ metn Ko Taar Raage se
(Mt 23.1-14; Lk 20.45-47)*

38 Ter Isa deek jeege tun naan dooyde dooy se ɔɔ: «ɔndki kɔndɔ te jee jeel taadɲ tɔɔkɲ metn Ko Taar Raage se, taa naade se je lee te kal magaldege gen magal rode ɔɔ ken baaga bɔɔr ki se, naade je jeege aden tɛdn tɔɔse naade ki.

39 ɔɔ ken naade jaay aanga maakɲ *bee Yaudge lee tusn maak ki se, naade je king gɔtn naan ki. ɔɔ ken aanga gɔtn kɔs ki kic le, naade je gɔtn naan ki.

40 Naade se ɓo ken baagga keem Raa num, eem lek tɛc tɛd aan gɔɔ naade ɓo jee bee taa jeege aden kaaka ɔɔ naade ɓo jee ken ɔs nan ji mend-daayge. Num gan naade se, bɔɔr utu kooɔn dode ki se ɔɔn aak eyo.»

*Mɛnd-daaye ɛd *serke Raa ki
(Lk 21.1-4)*

41 Gɔtn se, daan bɔɔr *Bee Raa ki, Isa utu ing cɛɛ tukul kaag ken jeege lee tɔmb serke maak ki ɔɔ naan aak jee dengen baado ɔmb serke Raa ki maakɲ tukul kaag ki se. Gɔtn se jee maalge ro naap ki baado ɔmb gurs dena.

42 Gɔtn se, mend-daay kalan baado ɔmb tammage seɛm seɛm dio ɔɔ tammagen se kɔbɔrɔ kic ɓo aas eyo.

43 Gɔtn se Isa danj jee metin ki ɔɔ deekden ɔɔ: «'Booyki bee, m'asen taada. Mend-daay ken daay nan takɲ ese se, nakɲ naan ɔmb maakɲ tukul kaag ki se den cir gen jee ba se paac.

44 Taa jeegen se ɛd do nak dɛndege tu, gan mend-daay se ute daayin se kic ɓo, nakɲ naan ɔkɲ ken an ting se ɓo, naan baado ɔmbin paac.»

13

*Isa taad ɔɔ *Bee Raa se jeege utu an tɔɔkɔ
(Mt 24.1-51; Lk 21.5-36; Mt 10.16-23; Lk 17.22-37)*

1 Kaad ken Isa teeco teec maakɲ Bee Raa ki se, maakɲ jeenge tun metin ki se, deb kalan deekin ɔɔ: «Debm dooyje, aak tu kogen aak bee ken j'iin bee se! Aak tu bee se j'iininga aak bee aak eyo!»

² Isa terlin̄ ð: «Aaka, ðee magal daar aak bæe bæe ese se, jeege utu an̄ ru nan̄ tak. Kon̄gen ræs aak bæe bæe se, utu wɔkɲ kalan̄ kalan̄ ð ko tap ɔ 'kɔŋ toodn̄ do naapin̄ ko ki eyo.»

Jee Raage j'utu j'aden dabara

³ Naan̄ ken̄ se, Isa ook in̄g do *kɔsn̄ ɔlib ki ð ɔl kaamin̄ aak kaam sak *Bee Raa. Gɔtn̄ se jee metin̄ ki se, Pier, Jak, Jan ð Andre naade se sum ɔ utu te naana ð naade tɔnd metin̄ ð:

⁴ «'Taadj̄en tu, nakgen se 'kaan nun̄ ki? ɔ naan̄ se 'tedn̄ ð d̄i jaay ɔ naaje j'an̄ kaakɲ jeel ro ki ken̄ nakgen se jaay kaadin̄ 'kaan se?»

⁵ Gɔtn̄ se Isa baagden̄ taada ð: «ɔndki kɔndɔ, ɔnte 'kɔŋki nam̄ ɔnten̄ 'd̄erlse.

⁶ Jeege d̄ena utu ade ɔaa utu roma ð asen̄ taadn̄ ð: «Maam ɔ *al-Masi!» ɔ ken̄ naade 'ted̄ bin̄ se utu 'd̄erl̄ jeege d̄ena.

⁷ Ken̄ 'booykiga jeege jaay baaga kɔasn̄ maan̄ bɔɔrge, ken̄ gɔɔr utu naase lɔɔu 'dɔkɔ, anum̄ bære, ɔnten̄ 'beerki. Taa nakgen se utu 'kaana, naɔo duni se 'kɔŋ nan̄ ey ɔɔrtɔ.

⁸ Jee taa naan̄ kaam kalan̄ utu kiin̄ bɔɔrɔ utu jee taa naan̄ kuuy. Taa naan̄ gaar kaam kalan̄ utu kiin̄ bɔɔrɔ te taa naan̄ gaar ken̄ kuuy. Maakɲ naange tun̄ metin̄ naana utu 'tea ð gɔtn̄ metin̄ ɔ utu tɔal̄ jeege. Aan̄ gɔɔ m̄end̄ ken̄ maakin̄ tuunin̄ gen̄ koojo se, nakgen se kic ɔ baaga kaana num, k̄ese je taadn̄ ð dunia ɔɔpga gɔɔrɔ.

⁹ Num naase jee metum̄ ki se in̄gki do met̄ek se ki. Taa jeege se utu asen̄ kɔnd̄ bɔɔrɔ ð asen̄ ɔaa tɔnd̄ d̄er̄en̄ maakɲ *beeege tun̄ Yaudge lee tusn̄ maak̄ ki. Taa maam se naade asen̄ tɔkɲ ɔaa naan̄ magalge tu ð naan̄ gaaringe tu. Taa bin̄ se, naase aki ted̄n̄ saad̄umge naan̄ naade ki.

¹⁰ Anum̄ bæeki se Labar Jigan̄ gen̄ Isa al-Masi se, j'utu j'an̄ taadn̄ met̄jil̄ jeege tun̄ do naan̄ ki se paac jaayo.

¹¹ Ken̄ j'ɔk̄ k'ɔaanse ɔaa gɔtn̄ kɔŋɲ bɔɔr ki se, nirlse ɔnte kaay se do taar ken̄ naase aki ɔaa taada, taa taar ken̄ naase aki ɔaa taad̄ kaad̄ ken̄ se naase mala eyo, num̄ *Nirl̄ Salal ɔ asen̄ kɔl̄ naase aki 'taada.

¹² Naan̄ ken̄ se genaa utu kɔl̄ genaaŋ j'an̄ ɔaa tɔɔɔ ð bubu kici utu kɔl̄ gooninā j'an̄ ɔaa tɔɔɔ. Gaange utu terl̄ naaga bub̄dege tu ð je yode.

¹³ Taa maam se jeege paac utu asen̄ kɔɔdn̄ kundu; naɔo debm̄ jaay aayga kaamin̄ bini aanga do taar tɔɔlin̄ ki num, naan̄ se utu 'kɔŋ kaaja.»

Dubar ɔn̄ kusinā utu ɔaado

(Mt 24.15-51; Lk 21.20-36; Lk 17.22-37)

¹⁴ «Kaadin̄ utu kaan̄ se naase utu aki kaakɲ Deb̄m̄ tuj̄ deelga te gɔtin̄ se utu 'k̄end̄ kinḡ maakɲ *Bee Raa ki, gɔt ken̄ *salal se, ken̄ bæeki num, naan̄ k̄end̄ eyo. Bin̄ num̄ debm̄ jaay dooy taar ese se booy n̄'ɔkin̄ jiga jaayo! Ken̄ jaay aakkiga nakgen se num, ɔn̄ jee ken̄ in̄g taa naan̄ Jude ki se, k'j'aaŋ j'ook̄ maakɲ koge tu.

¹⁵ Deb̄m̄ in̄g kinḡ do ðeen̄ ki raan̄ se, ken̄ naan̄ bɔɔy jaay aan̄ kaan̄ se, n̄'ɔnte bɔɔyo gen̄ tɔsn̄ nakin̄gen maakɲ ðeen̄ ki.

¹⁶ Deb̄m̄ jaay maakɲ gɔtin̄ ki kic̄ l̄ n̄'ɔnte terlo ðeene gen̄ kuun̄ kal̄ magalinā.

¹⁷ Bii ken̄ se, m̄end̄gen̄ m̄end̄kaamge ute ko gaangen̄ gen̄dege aay kaay si se, aden̄ ted̄n̄ ɔn̄ aak eyo.

¹⁸ Eemki *Raa taa nakgen se 'kaan kaadn̄ kuul̄ ki eyo.

¹⁹ Kaad̄ ken̄ se jeege utu dabar d̄ena ð dubar se gɔtn̄ Raa aal̄ dunia tap ɔ nam̄ naam̄ te eyo ð m̄ɔtn̄ dubar naan̄ ki jaay 'kɔɔŋ cir̄ naan̄ ese se gɔtɔ.

²⁰ Num̄ M̄eljege Raa, bii dubar se, naan̄ gaan̄inga duuku taa jeege naan̄ bæer̄ tɔɔdde se, ken̄ ðiigen̄ se jaay naan̄ gaan̄den̄ te duuk̄ ey num, nam̄ kɔŋ kaaja tap ɔ gɔtɔ.

²¹ Kaad̄ ken̄ se jaay nam̄ taadsenga ð: «'Baado aakki, *al-Masi utu ara!» Ey l̄ taadsen̄ ð: «Aakki! Naan̄ utu naane!» Naase, ɔnten̄ 'tookki taarinā.

²² 'Booyki! Jeege ken̄ ted̄ rode ð naade ɔ al-Masige ute jeege ted̄ rode ð naade jee taad̄ taar teeco taar Raa ki se utu ade ɔaa. Naade utu 'ted̄n̄ nakɲ-kɔɔbge ute nakgen̄ deel

doa, taa 'kaan jeege dala. Ɔ jee ken Raa beer tɔɔddenga tɔɔd se ken naade ɔnga doobo num, aden kaan dal kici.

²³ Num, naase se ɔndki kɔndɔ! Beere, taar se le, maam m'aalsenga kaal paac bise ki.»

**Goon Deba utu ade tɛrlɛ*

²⁴ Tɛr Isa taadden daala ɔɔ:

«Ken biigen gen dubarge se jaay deelga num,
kaada se utu 'tɛdn ilim dib
ɔɔ laapa se le wɔɔr eyo.

²⁵ K-dijgen maakɔn raa ki ade si naan ki

ɔɔ nakgen ɔk tɔɔgɔ maakɔn raa ki paac se, utu 'tea.*

²⁶ «Gɔtn se j'kaakɔn *Goon Deba ade bɔɔy maakɔn gapara ki ute tɔɔgɔ Raa ken wɔɔr gɔtɔ kelɛɔ.

²⁷ Ɔɔ Goon Deba se ade kɔl *kɔdn Raage ɔɔ naade utu 'tusn jee ken naan beer tɔɔdde, mɛtn naan ken kaam sɔɔ, gɔtn do naanɔ iin ro ki bini daar ro ki ɔɔ bini gɔtn mɛtn raa daar ro ki.»

Isa aal naagɔn taara ute ko ba

²⁸ «Naase ɔndki doa te ko ba: ken naan jaay baaga kɔɔdn taa-oomo ɔɔ dɔɔb kamba se, naase 'jeelki ɔkki mɛt-kijiri aanga ɔɔ bara ɔɔpɔga gɔɔrɔ.

²⁹ Bin num naase kic ɔo, ken aakkiga nakgen se jaay aanga num, 'jeelki *Goon Deba se, naan aan ɔɔsega gɔɔr kaam-taarse ki.

³⁰ 'Booyki beere, m'asen taada: jee duni ki ɔorse se 'kooy nan ey sum ɔo, nakgen se utu 'kaana.

³¹ Maakɔn raa ute do naanɔ se utu 'deele, num taar maam se 'kɔn deel eyo.»

*Raa kaliɔn ki sum ɔo jeel ɔii kaan *Goon Deba*

³² «Num gan ken gen kaadɔn ute ɔiin Goon Deba ano ɔaa se, nam tap ɔo jeel eyo. Kɔɔgen maakɔn raa ki kic le jeel eyo, ɔɔ Goono kic ɔo, jeel eyo. Nam jeel ɔiin se, gɔtɔ. Ken jeel se, Bubu kaliɔn ki sum.

³³ Ɔndki kɔndɔ, ɔnte 'toodki bia, taa kaadɔn Goon Deba ade ɔaa se, naase 'jeelki eyo.

³⁴ Kɛse tec aan gɔɔ debm ɔaa ɔaa mɛrtɛ. Naan ɔn been kaam ji jee tɛdn naabinge. Nanɔ kic naan taadɔn naabin naabina ɔɔ debm bɔɔbm taa doobo se naan taadɔn ɔɔ n'ɔnte toodɔn bia.

³⁵ Ingi zɛere daayum, taa naase kic ɔo 'jeelki eyo kaadɔn ken mel bee ade ɔaa se, ken naan ɔo 'kaan tɛgɛr, daan bea, do-mɛtbɛeki, lo tanɔɔrina.

³⁶ Ɔndki kɔnd ey num sɔm naan asen kaan kɔn pirsil kaad ken naase utu toodki tood bia.

³⁷ Taar ken maam m'taadsen se, m'taadɔn jeege tu paac: daayum ingki zɛere.»

14

Jee magalge end tɛl kutn Isa

¹ Ɔɔpɔga ɔii di sum ɔo, Yaudge 'tɛdn *laa Paak ute laa mappan ɔk ɔrɔm eyo. Gɔtn se *magal jee tɛdn serke Raage tu ute jee jeel taadɔn tɔɔkɔn mɛtn Ko Taar Raage je doobm an goon kɔkɔn Isa taa an ɔaa tɔɔlɔ.

² Naade taad ɔɔ: «J'ɔnte 'kɔkiɔnki ɔii laa ki, ey num jeege kiin gen tɛdn taara ɔɔ gɔtɔ tuju.»

*Mɛnda ɔaado ɔt itir ro Isa ki
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8; Lk 7.36-50)*

³ Isa ɔaa maakɔn naan ken Betani ki ɔɔ kaad ken naan ing ɔs kɔsɔ maakɔn bee Simon ken k'danin debm bikidi se, mɛnda kalan ɔaado uuno naka aan gɔɔ k-ɔkɔlɔ kalan ɔɔ nakɔ se

* 13:25 Eza 13.10 ɔɔ 34.4.

ko bo k'cɔɔc k'daapina. K-bɔkɔl se k'danjin *albatir*. Ɔɔ itir maak ki se itir salal ɔɔ ɔɔɔɔ ɔɔ k'danjin *nard*. Mɛnd se baado tɔɔk k-bɔkɔlɔ se ɔɔ ɔɔy itir maak ki se do Isa ki.

⁴ Jee mɛtingen ing gɔtn se aak se, maakde tuju ɔɔ baag taadn te naapa ɔɔ: «Gen di jaay itir se naan tujin bin se?»

⁵ Itir se jaay k'baa k'duginga num, ano baa te tamma cir kaar-mɔtɔ ɔɔ gursn se j'an nigin jee daayge tu*!» Taa naan se bo naade taad taargen ing kusu ro mɛnd ken se.

⁶ Gan Isa deekden ɔɔ: «Mɛnda se ɔɔninki jɛlek, ɔɔnte 'tɛɛciŋki mindina. Nakɔ naan tɛdum maam ki se, nakɔ jig aak eyo.

⁷ Jee daayge se daayum utu te naase ɔɔ ken naase 'jeki num adɛki kɔɔɔ tɛdn bɛɛ. Num gan maam se m'kɔɔ king te naase daayum eyo.

⁸ Ey num, mɛnd se naan tɛdga bɛɛ ken naan kɔɔɔ tɛda. Ɔɔ itir naan ɔtum se daapunga roma ken tɛdga num j'utu j'am kɔɔl maakɔ baad ki se.

⁹ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: do naana ute magalin se gɔtn gay gay kic bo, ken jeege utu 'taadn Labar Jiga se, nakɔ ken mɛnd se jaay tɛdum se, jeege paac utu kɔɔsn maanina ɔɔ saapm do nakɔ ken naan tɛdn ese se.»

Judas ut Isa

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Judas Iskariot se, naan maakɔ jee mɛtn Isa ken sik-kaar-dio. Naan iin baa taad *magal debm tɛdn serke Raage tu taa naan je aden taadn doobm ken naade an kɔɔɔ Isa.

¹¹ Ken naade booy taar Judas se, maakde raapo ɔɔ naade taadina taad ɔɔ utu an kɛdn gurs. Naan ken se, Judas baag je bo doobm an kutn Isa sum.

*Isa ɔl jee mɛtin ki tɛdden kɔsn gen *laa Paak*

(Mt 26.17-36; Lk 22.7-18,21-39; Jn 13.1-38; 1Kɔr 11.23-25)

¹² Bii deet deetn gen laa mappan ɔk ɔrom eyo jaay aan se, bii ken se bo k'tɔjn gaan baatge gen laa Paak gen Yaudge. Jee mɛtn Isa ki tɔnd mɛtin ɔɔ: «Kɔsn gen laa Paak se, naai 'je j'aisin tɛdn kaam gay?»

¹³ Gɔtn se Isa ɔl maakɔ jeege tun mɛtin ki se jeege dio, deekden ɔɔ: «'Baaki maakɔ gɛgɛr ki ɔɔ ken 'baaki baa se, naase aakki dɔɔdn ute gaaba uuno kɔɔyɔ dooc te maane se. Ɔkki mɛtina,

¹⁴ ɔɔ gɔtn naan an kɛnd maak ki se, 'taadki mɛl bɛɛ ki se ɔɔki debm dooy jeege ɔljeno, ɔɔ k'tɔnd mɛti ɔɔ bɛɛ gay jaay bo naan an kɔsn kɔsn laa Paak te jee mɛtin ki se?»

¹⁵ Gɔtn se naan asen taadn bɛɛ magala ken do bɛɛ ki raan, ɔɔ maakɔ bɛɛ ki se, nakinge paac aas kart. Gɔtn ese bo ajeki tɛdn kɔsn gen laa Paak se.»

¹⁶ Ken jee mɛtin ki jaay baa aan maakɔ gɛgɛr ken ese se, naade ɔɔ nakge se paac aan gɔɔ ken Isa taaddeno. Gɔtn se bo naade tɛd kɔsn gen laa Paak.

¹⁷ Ken aan tɛgɛr gɔtɔ baa ɔk jin se, Isa baado ute jee mɛtin ken sik-kaar-dio.

¹⁸ Ken naade jaay ing gɔtn kɔs ki baag kɔsɔ se, Isa deekden ɔɔ: «'Booyki bɛɛ, m'asen taada: maakse ki se, debm ing ɔs kɔs te maam se bo utu am kutu.»

¹⁹ Ken naade jaay booy taar ese se, naade maakde tuju. Gɔtn se nana nana kic bo baag tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Lɔ, nakɔ se tɛdn maam le?»

²⁰ Isa tɛrlden ɔɔ: «Maakɔ naase ken sik-kaar-di se, debm ɔl kɔl jin maakɔ baay ki ute maam se bo, naana.

²¹ Deere, *Goon Deba se, utu 'kooy aan gɔɔ ken *Raa taadno maakɔ Kitap ki, num gan ɔɔɔ deb ken an kut se! Debm bin se ken j'oojin te ey kic bo, bɛɛ kaca.»

Isa ɛd kɔsn taadn mɛtn taar yona

²² Kaad ken naade ɔs kɔs se, Isa uun mappa jin ki, tɔɔm Raa ɔɔ dup ɛdin jeege tun mɛtin ki deekden ɔɔ: «Ɔk ɔski, kese roma.»

* **14:5** Tamman kaar-mɔtɔ se aas te gursn debm ken tɛd naaba ɔɔ maakɔ baar ki.

²³ Tēr naan uun *kōop dooc te tōtn koojn̄ kaagn̄ k'dan̄jn̄ biñ se jin̄ ki, tōm Raa, εδδesinā ð ð naade paac nañ̄a kic ðo ðk aaye aaye.

²⁴ Isa deekden̄ ð: «Kese moosuma ken taad ð *Raa dōkga ute naase. Moosn se ðy taa jee dena.

²⁵ 'Booyki bεε, m'asen taada: tōtn koojn̄ biñ ese se, mōōtn maam m'kaay ey sum, bini m'baa kaay tōtn koojn̄ biñ kiji se, *maakñ Gaar Raa ki jaayo.»

²⁶ Ken naade aar kaa gen keem Raa aas se, naade teec ðaa ook do *kōsn ðlib ki.

Isa taad ð Pier utu an̄ baate

²⁷ Gōtn se Isa taad jeege tun metin̄ ki ð: «Naase 'paacki utu amki kaan̄ rεε, taa Raa taadga taad maakñ Kitap ki ð:

Maam m'utu m'tōl debm gaam baatge,

ð ð baatinge se le utu 'kaan̄ wōkō.†

²⁸ Num ken maam jaay m'ooy m'duroga num, maam m'kōnd naana, m'asen ðaa booy taa naan̄ Galile ki.»

²⁹ Gōtn se Pier deekin̄ ð: «Ken jee meti ki jaay aan̄ rεsi paac kic ðo, maam se m'ai kōñ rεs eyo.»

³⁰ Gañ Isa terlin̄ ð: «'Booy bεε, m'ai taada: maakñ nōōr ken jaaki se, kōr kōrōñjō 'kōoy dōl di ey sum ðo, naai 'naajn̄ dōl mōtō 'deekñ ð ð naai 'jeelum eyo.»

³¹ Gañ Pier deekin̄ ð: «Gōtō! Maam se ken am kaan te yoa kic ðo, m'ai baati eyo!» ðo jee metin̄ ken kuuy se kic ðo paac taad̄ aan̄ gō gen Pier se.

Isa tōnd metn̄ Raa Getsemane ki (Mt 26.36-46; Lk 22.40-46)

³² Naan̄ ken se, naade aan̄ gōt ken k'dan̄jn̄ Getsemane. Ken naade aan̄ se, Isa taadn̄ jee metin̄ ki ð: «In̄gki gōtn̄ ara, kōr maam m'ade ðaa tōnd metn̄ Raa se.»

³³ Naan̄ ðk ðaan te Pier, Jak ð Jan. Gōtn se nirlin̄ baag teece ðo taar maakin̄ ki nañ tak.

³⁴ Isa deekden̄ ð: «Maam se maakum tujga ðo nirlum teecga aan̄ gō ð m'aki kooyo. Anum naase se in̄gki gōtn̄ ara ðo ðñten 'toodki bia.»

³⁵ Naan̄ iin̄ iik naan̄ ki cōkō, ooc naan̄ ki ðo baag tōnd metn̄ Raa deek ð: «Ken naai 'je num, kaadn̄ dubar ken utu kaan̄ dom ki se, iikin̄ naatn̄ dōkō.»

³⁶ Naan̄ terl̄ taad̄ daala ð: «Abba, Bua, nakñ ðōñ ciri naai ki se, gōtō. Iikum *kōōpm dubar se rom ki naata. Num gañ 'ted̄ aan̄ gō ken naai maaki jen ro ki, aan̄ gō ken maam ðo m'je se eyo.»

³⁷ Ken naan̄ terl̄ ðaado ðñ jee metin̄ ki se, kaamde ðkga bia. Naan̄ deek Simon Pier ki ð: «Simon, naai 'tood tood̄ bi la? Lεr kalan̄ kic ðo naai ðñ aasin̄ te gen̄ kinḡ zεε ey ne?

³⁸ Naase in̄gki zεεε, 'tōndki metn̄ Raa, taa naase aki kooçñ maakñ nakñ naam ki eyo. Maakñ debkilimi se je ted̄n̄ nakñ bεε, naðo daa roñ ðo ðñ aasin̄ eyo.»

³⁹ Tēr Isa iik naan̄ ki cōkō daala, ðaa tōnd metn̄ Raa, naan̄ in̄g dōl taar ese sum.

⁴⁰ Ken naan̄ ðk terlo daal se, ðaado ðñ jee metin̄ ki tood̄ tood̄ bia ðo ken bi ðkde se, kaamde kic ðñ aak eyo. Gōtn se taar naade an̄ taad̄ kic ðo jeel eyo. Isa ðk terl̄ ðaa tōnd metn̄ Raa daala.

⁴¹ Ken naan̄ terl̄ ðaado ðñde gen̄ k-mōtōge se, deekden̄ ð: «Maakñ tood̄n̄ bise ki se naase utu 'tood̄ 'tōlki tōl kōorse rōk la? Bεεga, kaad̄n̄ aanga. 'Booyki, *Goon Deba se, j'utu j'an̄ kōkñ kōl ji jee ted̄n̄ *kusinge tu.

⁴² Iin̄ki, k'baaki! Aakki, debm am kut se aanga!»

Isa j'ōkinga

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.2-12)

⁴³ Ken Isa utu taad̄ nañ te taarin̄ ey sum ðo, gōtn se Judas aana; naan̄ se maakñ jeege tun metn̄ Isa ken sik-kaar-dio. Naan̄ ðaado ute dōl jeege dena metin̄ ki ken ðk gōrd-jerldege

† 14:27 Aak Zak 13.7.

*Pier baate Isa**(Mt 26.59-75; Lk 22.55-62; Jn 18.15-18,25-27)*

⁶⁶ Kaad k'en Pier jaay utu neŋ daan bɔɔr ki se, maakŋ mɛndge tun jee tɛdn naabm *magal debm tɛdn sɛrke Raa ki se, deb kalan ɓaado.

⁶⁷ Ken naan aak Pier ing riib riib poodo se, gɔtn se naan ɔndin kaama tak, deekin ɔɔ: «Bere, naai kic ɓo debm Isan kɔd Nazaret se.»

⁶⁸ Gɔtn se Pier baag naaja deek ɔɔ: «Gaabm se maam m'jeelin eyo ɔɔ taar naai 'taad se le, maam m'booy m'ak metin eyo.» Gɔtn se Pier iin teec naatn ɓaa maakŋ bee ken taa doob ki. [Gan gɔtn se sum ɓo kɔrɔnjɔ ɔɔd ɔɔyɔ]‡.

⁶⁹ Num mɛnda se tɛrl aakiŋa ɔɔ baag taadn jeege tun ing gɔtn ese ɔɔ: «Gaabm ese kic ɓo metn naade!»

⁷⁰ Gan Pier tɛrl naaj daala. Ter cɔkɔ sum ɓo, jee ing gɔtn ese deekin daala ɔɔ: «Deer deer, naai se metn naade, taa naai kic ɓo kɔd Galile.»

⁷¹ Num Pier baag naam taarin ɔɔ: «Bere, maam m'naam rom te Raa, m'taadŋen m'ɔɔ: gaabm se maam m'jeelin eyo ɔɔ ken m'taadga taar-kɔɓɔ kic ɓo ɔŋ Raa am naama.»

⁷² Gan gɔtn se sum ɓo kɔrɔnjɔ ɔɔd ɔɔy gen k-dige ɔɔ Pier naar saap do taar ken Isa taadiŋo ɔɔ: «Kɔr kɔrɔnjɔ kɔɔy dɔɔl di se, naai am baatn dɔɔl mɔtɔ.» Gɔtn se naan saap do taar ken se, naar teeco ɔɔ baag keeme.

15*Isa j'ɔk k'ɓaansin naan Pilat ki**(Mt 27.1-2,11-14; Lk 22.66-71, 23.1-5; Jn 18.28-38)*

¹ Tanɔrin nɔɔrin se, *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu, ute magal taa bee Yaudge ɔɔ jee jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raage, naade se ɓo magal Yaudgen *jee kaakŋ metn taarge, naade paac tus taad dɔɔk taarde kalan. Ken naade taarde tɛd kalan se, gɔtn se ɔl k'j'ɔk k'dɔɔk Isa ɔɔ ɔk ɓaa edin Pilat ki.

² Ken naade aan se, Pilat tɔnd metn Isa ɔɔ: «Naai ɓo Gaar Yaudge la?» Isa tɛrlin ɔɔ: «Yee aan gɔɔ ken naai 'deekin se.»

³ Magal jee tɛdn sɛrke Raage tu se tɔlin taarge dena don ki taa an kɔkŋ mindina.

⁴ Ter Pilat tɔnd metin daala ɔɔ: «Naai 'tɛrlɛn ey la? Naai 'booy ey la taar naade tɔli doi ki taa ai kɔkŋ mindi se?»

⁵ Num gan Isa tɛrlin te taar dim eyo. Ken Pilat aakiŋ se, ɔkin taad eyo.

*Isa j'utinga**(Mt 27.11-31; Lk 23.1-4,13-25; Jn 18.28-40, 19.1-16)*

⁶ Ken aanga *laa Paak gen Yaudge se tak ɓo, jeege se ɓaado tɔnd metn Pilat ɔɔ j'ɔɔd j'ɔlden debm dangay kalan ken naade jenga ro ki.

⁷ Naan ken se, gaaba kalan bini debm dangay k'danin Barabas, j'ɔkin dangay ki te sawarge. Kaad ken jeege teec sawar se, naade tɔlga deba.

⁸ Gan bii ken se sum ɓo, jeege dɔɔlɔ ook ɔŋ Pilat ɔɔ tɔnd metin ɔɔ ade kɔɔdn debde kalan aan gɔɔ ken naan ŋ'lee ŋ'tɛda.

⁹ Pilat tɛrlɛn ɔɔ: «'Jeki m'asen kɔɔdn kɔl Gaar Yaudge se la?»

¹⁰ Taa Pilat se jeele, ken *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu jaay ɔk ɓaano ute Isa se, naade tɛd tɛd maak-kilimi ɓo ron ki.

¹¹ Anum magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ɔl metn jee denge ɔɔ k'tɔnd metn Pilat num, taa j'aden kɔɔdn kɔl Barabasi.

¹² ɔɔ jeege se, Pilat tɔnd metde daala ɔɔ: «Num gaabm naase 'danin ki Gaar Yaudge se, m'an tɛdn m'ɔɔ di?»

¹³ Gɔtn se, ter jeege dɔɔb ɔɔy caa ɔɔ: «Naan se, 'tup 'tɔlin ro kaag ki!»

‡ 14:68 Taara se maakŋ kitapge tun metinge se gɔtɔ.

14 Pilat tərlden ə: «Naan tap 6o tujga dī?» Num gan jeege se təy dək taara ən eyo ə: «Naan se, 'tup 'təəlin ro kaag ki!»

15 Pilat je raapm maakn jee denge se, əl k'6aa k'j'əəf j'əlden Barabas. Gan gen Isa se, naan əl k'j'əəndin ute mεεε ə ək əlin asgarge tu taa j'an 6aa tupm təə ro kaag ki.

Asgarge tooy koogo mεtn Isa ki

16 Asgarge ək 6aan te Isa daan bəər 6ee ken maak ki ə 6ee se gen magal taa naan gətn ese. Gətn se naade danə dəə asgarge paac.

17 Naade uun uusin kal gaaringe aac bon ə əj daapo jεε* gen kərəndə, 6aado əndin don ki.

18 Naade baagin tēdn təəε ə: «Təəε naai ki, Gaar Yaudge!»

19 Gan gətn se, naade təndin don ki te kaagn tec naala, tupin 6ooro ron ki, 6aado tεge ə no naanin ki.

20 Ken naade tooyin koogo mεtin ki aas se, kal aac bon se naade əədin naatn ə tuusin kal naange gətin ki jaay ək 6aansin naata, taa j'an 6aa tupm təə ro kaag ki.

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mt 27.32-56; Lk 23.26-49; Jn 19.17-37)

21 Gətn se, gaaba kalan k'danin Simon kəf Siren. Naan se bubm Alekzander te gen Rupus. Naan iino naatn ə deel deel te doobm se. Asgarge əkin taa təgə gen kuun kaagn j'an tupm Isa ro ki se.

22 Naade ək 6aan te Isa gət ken k'danin *Golgota*; Golgota se je deekn ə: gətn kaadn do deba†.

23 Naade εdin tətn koojn bin deep te dawa k'danin mir, gan Isa baate kaaye.

24 Gətn se, naade tupin ro kaag ki ə uun daarin raan ə kalinge se, asgarge tēdin salatia jaay 6o nigina ə debm oocinga 6o uunu uunu.

25 Naade tup Isa ro kaag ki se kaadn mεs ki.

26 Naade tupin aas se, raan əlin kaam don ki mεtn taar ken naade ansin təə, naade raan ə: Kεse 6o Gaar Yaudge.

27 Naade iin tup jee 6oogge dio ro kaagge tu kici. Deb kalan k'j'uun k'darin do ji daamin ki ə deb kalan k'j'uun k'darin do ji jeelin ki.

28 [‡]

29 Jee deel deel gətn se jaay daar aakin se, naade siik dode ə naajin ə: «Waya! Naai 6o debm ə 'təəkn *Bee Raa ə ən kiin kuuy daan 6iige tun mətə se,

30 aaj roi mala; 'bəy do kaag ki se naata!»

31 *Magalgen jee tēdn sεrke Raage tu ute jee jeel taadn təəkn mεtn Ko Taar Raage se kici, taad te naapa ə tooyin koogo mεtin ki ə: «Jee kuuy se, naan aajdenoga num, əj aasin gen kaajn ro naan mal eyo.

32 Naan *al-Masi ken Gaar *Israelge dey se, n'bəyə naatn bərsə ro kaag ki ə ken naaje jaay j'aakinga naan bəyoga num, j'kaal maakje don ki.» Jee 6ooggen k'tup k'təəde do kaagge tun cεesn Isa ki se kic 6o naajina.

Isa ooyga

33 Ken kaada jaay aas katar tir se, do naanja te magalin se gətə 6aa tēd ilim dib bini aan katar do teger ki.

34 Aan katar do teger ki se, Isa əəf əy makən ute taar naajina ə: «*Eloyi, Eloyi, lema sabaktani?*» Taar se je deekn ə: *Raama, Raama, naai 'resum gen dī?*§

* 15:17 Jεε se laan gaaringe. † 15:22 Golgota se kəsn baata ə ken aakin num tec aan gəə kaadn do deba. ‡ 15:28 Kitap gen mεtinge ziidn naan se: Taa naan se 6o, taar ken Raa taadn maakn Kitap ki se aanga te doobina ken taadn ə: «Naan se, j'aakin aan gəə debm kusina daan jee kusinge tu.» Aak Eza 53.12 ə Luk 22.37 kici. § 15:34 Aak KKR 22.2.

³⁵ Maakŋ jeege tun daar gōtn ese se kēn booyiŋ naaŋ taad bin se, jee mētinge taad ute naapa ɔ: «'Booyki tu, naaŋ dan dan *Eli!»

³⁶ Gōtn se deb kalaŋ aaŋ ɓaa uuno naka kalaŋ kēn uun maane, ɔliŋ maakŋ tōtn koojŋ biŋ kēn mooyo jaay, uun ɔliŋ taa gard ki ɔ uun ɔliŋ taar Isa ki taa ŋ'suubu. Ter deek ɔ: «Ōŋki jaay sōm j'aakiŋki, kēn Eli jaay utu ade ɓaa aŋ bōoyiŋ naatn ro kaag ki se num.»

³⁷ Gōtn se, Isa ɔɔf ɔy makōŋ ɔ kon teece.

³⁸ Naaŋ kēn se, kal deer k'gaanŋ maakŋ *Bee Raa se, nεεpo raan bini aan naaŋ ki tak.

³⁹ Bubm asgarge kalaŋ kēn daar kaadn Isa ki se, jaay booy Isa ɔɔf ɔy ɔ ɔ kaakŋ naaŋ aak kooyiŋ se, deek ɔ: «Deer deer, gaabm ara se Goon *Raa!»

⁴⁰ Gōtn se mēndge daar dākō ɔ aakiŋa. Maakde ki se Mari kēn iino Magdala ki, Mari ko Jakŋ baata te gen Yoze ɔ ute mēnda roŋ Salome.

⁴¹ Kēn Isa utu Galile ki se, naade leedo te naaŋa ɔ tēdiŋo naaba. Gōtn se mēndgen kuuy kic dena ɓaadō te naaŋa Jeruzalem ki tēle.

Isa j'ɔlin ɓaadn

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Bii kēn se ɓo, Yaudge daap daap rode gen *ɓii sebitn kēn 'baagŋ teger kēn gōtō ɔkga jin se. Kēn kaadn teger jaay aan se,

⁴³ gaaba kalaŋ bini kōf Arimate roŋ Yusup ɓaadō. Maakŋ magal Yaudge tun jee lee kaakŋ mētn taarge se, naaŋ kic ɓo debm k'jeel jeel gōtiŋa. ɔ naaŋ kic ing aak kaak kaam *maakŋ Gaar Raa kēn utu 'kaan se. Naaŋ aay kaamiŋ ɓaa end ɔŋ Pilat ɔ tōnd mētiŋa taa aŋ kōŋ ro Isa se naaŋ aŋ ɓaa kōl maakŋ ɓaad ki.

⁴⁴ Kēn Pilat jaay booy j'ɔ Isa ooyga se, ɔkiŋ taad eyo. Naaŋ ɔl k'daŋo bubm asgarge tōnd mētiŋ ɔ: «Isa ooy se daaniŋ dākga la?»

⁴⁵ Kēn bubm asgarge jaay deekiŋ ɔ: «Yεε» naaŋ kēn se jaay Pilat ɔŋ Yusup ɓaa ɔɔf ro Isa.

⁴⁶ Num Yusup iin dugo kal duubu, bōoyo ro Isa naatn ro kaag ki ɔ teeliŋ te kal se, uun ɔliŋ maakŋ ɓaad kēn j'ɔŋ ko ɓo j'ud k'daapiŋa ɔ dircil aaliŋ ko taar ki.

⁴⁷ Mari kēn iino Magdala ki ute Mari ko Yoze, naade aak gōtn j'ɔl j'aalsiŋa.

16

Isa duroga daan yoge tu

(Mt 28.1-8; Lk 24.1-8; Jn 20.1-2)

¹ Kēn *ɓii sebit jaay deel se, Mari kēn iino Magdala ki, Mari ko Jak ute Salome dugo nakŋ oot nijimi gen ɓaa kōtn ro Isa ki aan gōɔ kēn Yaudge lee tēfa.

²⁻³ Num ɓii dumas* ki tanōriŋ nōriŋ, naade iin ɓaa ɓaa taa ɓaad kēn j'ɔl j'aalo ro Isa maak ki se, taad te naapa ɔ: «Naŋa jaay ajeki dircil ko taa ɓaad ki se?» Kēn naade jaay aan taa ɓaad ki se, kaada utu ooko kooko.

⁴ Kēn naade jaay uun kaamde aak se, ko taa ɓaad ki se nam dirciliŋa, ey num, ko se magal bεε eyo.

⁵ Kēn naade aan se, end maakŋ ɓaad ki. Kaam do ji daamde ki se, aak goon kōdō ing ute kaliŋ raap raapo. Kēn naade aakiŋ se, dōrlō ɔ nirlde teece.

⁶ Gaŋ goon kōdō se taadden ɔ: «Ōŋten 'beerki! Naase se 'jeki je Isan kōd Nazaretn kēn k'tup k'tōliŋ ro kaag ki se; naaŋ se duroga daan yoge tu; gōtn ara se, naaŋ gōtō. Aakki tu, kēse ɓo gōtn kēn j'ɔl j'aalsiŋa.

⁷ Bin num, 'ɓaa 'taadki Pier ki te jee mētn Isa kēn kuuy se ɔki: naaŋ se ɔndsenga naana, asen ɓaa booy taa naaŋ Galile ki. Gōtn naane se ɓo, naase aŋki 'ɓaa kaaka, aan gōɔ kēn naaŋ taadseno.»

* **16:2-3** Maakŋ suuk kalaŋ ki se ɓii dumas se ɓo ɓiin baag deet deet.

⁸ Naade teec aan ɔn taa baada taa naade se nirlde teecga ɔ rode kic ɔk marga jɛg jɛg. Ken beere ɔkde se, taar dim kic ɔ naade ɔn taad nam ki eyo.

Isa teec naan jeenge tu
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

†[

⁹ Isa duro daan yoge tu se ɔii dumas ki tanɔriɔn nɔriɔn. Deet deet se naan teec naan Mari ken iino Magdala ki, naan ɔ ken Isa tuuriɔn sitange cili ron ki.

¹⁰ Mend se ɔaa taad jeege tun tinjo te Isa ɔ ken naan ɔnde se, naade maakɔn kɔl do ki ɔ inɔ eem keeme.

¹¹ Ken naade jaay booy taar naan taadden ɔ Isa se duroga daan yoge tu ɔ naan mala aakiɔnoga ute kaamiɔn se, gan jee se baate tookɔn taariɔna.

¹² Ken nakgen se jaay deel se, jee metin ken dio ɔaa ɔaa ɔee naata. Ken naade jaay ɔaa ɔaa doob ki se, Isa teec naande ki ute ro kuuy.

¹³ Jee se tɛrl ɔaado taad jeedege tun kuuy ɔ jee se kic ɔ naade baate tookɔn taarde.

¹⁴ Tɛr Isa ɔaado teec naan jee metin ken sik-kaar-kalan, kaad ken naade inɔ ɔs kɔsɔ. Gɔtn se naan mooyde taa naade baate kaal maakde don ki ɔ taa do-mɔngden ken ɔlde naade baate tookɔn taar jeege ɔaado taadden ɔ naan duroga ɔ naade aakiɔnoga te kaamde se.

¹⁵ Naan taadden ɔ: «'Baaki do naan ki paac ɔ 'taadki Labar Jiga se jeege tu paac.

¹⁶ Debm took aalga maakiɔn se j'an *batizi ɔ naan kɔn kaaja, num debm baate tookɔn kaal maakiɔn ɛ bɔɔr utu kɔjn don ki.»

¹⁷⁻¹⁸ 'Booyki! Jee aalga maakde dom ki se, naade kɔn tuur sitange te roma ɔ naade kɔn taadn taar naanɔn kuuy. Naade tɔkɔn wɔɔjge te jide ɔ ken aayga kaagɔn tɔlɔ kic ɔ, ade kɔn tɛdn dim eyo. Naade tɔnd jidege do jee kɔɔnge tu ɔ jee kɔɔnge 'kɔn lapia. Kɛse ɔo nakɔn-kɔɔbgen naade tɛda.

*Isa ɔk tɛrl gɔtn *Raa ki*

¹⁹ Ken Meljege Isa jaay taad nan taariɔn se, Raa uun ɔaansiɔn maakɔn raa ki ɔ naan inɔ do ji daamiɔn ki.

²⁰ ɔ jee metin ki se ɔaa gɔtɔ ɔaa se paac taad Labar Jiga gen Isa se jeege tu. ɔ Melje Isa noogde maakɔn naabde ki, naade tɛdga nakgen deel doa taa jeege jeele taar naade taad se, taar met ki.]

† 16:8 Taar naan ki se (kon 16.9-20) maakɔn kitapge tun metinɔge se taar se gɔtɔ.

Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Luk Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Luk

Luk kɛn raanɔ Labar Jigan ese se, naanɔ ɓo debm kɛn raanɔ kitapm ɣɛn Naabm jee kaan naabm Isage se kici. Maakɔ kitap kɛn deet deet kɛn naanɔ raanɔno se, naanɔ raanɔ mɛdɪn Teopil ki ɔɔ ute doobm Teopil se naanɔ taad jeege tun jee al-Masige tun Yaudge eyo ɔɔ naade taad taar Gɣɛk. Naanɔ taad tɔɔkden mɛtn taar nakgen naade jeel ɔk mɛtin eyo ute king Yaudge. Bin ɓo jeegeen Yaudge ey gɔtɔ ɓaa se paac se 'jeele Isa se naanɔ ɓo Mɛl Kaajde. Maakɔ raanɔn ki se, nakɔ kɛn naanɔ ɔɔɔnɔ jiga cir paac se, mɛtn taar kɛn Isa dooy jeege ute kingɔna naanɔ ɔɔ: Raa ɔlo goonɔnɔ Isa al-Masi se taa kaajɔn jeegeen kɛn tookɔn taarɔna. Jee kɛn jeege aalde maak ki ey se, Isa ɔkden ɔɔɔnɔ aan gɔɔ: jee kusinge, gaan sɛɛmge, jee daayge, jee kɔɔnɔge ɔɔ mɛrtge. Jee al-Masigen Luk raanɔden taar ara ese se, jee mɛtinge jee maalge. Taa naanɔ se ɓo naanɔ raanɔde mɛtn taarge dena kɛn Isa taad taa maala, aan gɔɔ mɛtn taar kɛn j'ɔɔnɔnɔ maakɔ kon 12.16-21 ɔɔ kon 16. Taa naanɔ se ɓo, Luk taad jee al-Masige tu ɔɔ maalde se k'tɛdn naabm Raa ɔɔ k'noogn jeege. Maakɔ kitapɔn ki se Luk taad ɔɔ: Isa se naanɔ ɓo Mɛle.

*Mɛtn Taar Jigan ɣɛn Isa *al-Masi kɛn Luk raanɔ
(Mk 1.1; NJKN 1.1-3)*

¹ Teopil, jeege dena raanɔga mɛtn taar nakgen deel daanjege tu se.

² Jeegeen ɓaado taadjeki mɛtn taar nakgen deel ese se ɔɔ naade se ɓo jee saadgen mɛtn-jiki aako ute kaamde, ɓorse naade se ɓo kɛn tɛdga jee lee wɔɔk taar *Raa se.

³ Taa naanɔ se ɓo, Jaamus, gɔtn nakɔ se jaay uuno mɛtin sum se, maam m'tuuro mɛtin tak tak jaay ɓo maakiɔn tɔɔlumi ɔɔ m'je m'aisɔn raanɔ te doobɔna.

⁴ Bin ɓo do nakge tun k'taadio mɛtin se, naai 'jeele kɛse ɓo taar met ki.

**Kɔdn Raa ɓaado taad taar koojn Jan-Batist*

⁵ Kaad kɛn *Erɔd ɪngo gaar taa naanɔ Jude se, gaaba kalan, *debm tɛdn sɛrke Raa ki k'danɔnɔ Zakari. Naanɔ se mɛtn jee Abiage ɔɔ mɛndɔn se ronɔ Elizabet; naanɔ kic mɛtjil ɣɛn *Aarunge.

⁶ Naaden di se paac jee bɛɛ naan Raa ki, naade ɪng do *Ko Taar kɛn Raa ɛdo *Musa ki ɔɔ nakgen kɛn Raa ɔɔ k'tɛd se, naade paac tɛdɔn te doobɔna.

⁷ Gan naade se ɔk gaange eyo, taa mɛndɔn Elizabet se mɛndkarta ɔɔ naade di se le paac gɔɔlga.

⁸ Bii kalan se, aan kaabm Zakari ki ute jeenge ɣɛn ɓaa tɛdn *sɛrke maakɔ *Bee Raa ki.

⁹ Aan gɔɔ jee tɛdn sɛrkgen naan Raage tu kɛn lee tɛd do dɔkin se, kɛn kaadɔn jaay aanga num, naade bɛɛr ɔɔd deb kalan te salatɔna ɣɛn ɓaa kɛnd ɓee Mɛljege tu Raa ki ɔɔ taa 'ɓaa tɔɔcn nakɔ oot nijim naanɔn ki.

¹⁰ Kaad kɛn jaay Zakari ɛnd maakɔ Bee Raa ki ɣɛn tɔɔcn nakɔ oot nijim se, jee den se ɪng naatn eem keem Raa.

¹¹ Gɔtn se, kɔdn Mɛljege Raa teec naan Zakari ki ɔɔ naanɔ daar do ji daam ki gɔtn kɛn k'lee k'tɔɔcn nakɔ oot nijim se.

¹² Kɛn Zakari jaay aakiɔn se, niriɔn teece ɔɔ ɓeere ɔkiɔna.

¹³ Gan kɔdn Raa deekiɔn ɔɔ: «ɔɔnte 'ɓeere Zakari! Taa Raa se naanɔ booyiga keemi. Mɛndi Elizabet se utu ai koojn goon gaaba ɔɔ naai an kɛnd ronɔ Jan.

14 Goon se ai tēdi naai maaki ute raapm dēn aak eyo əɔ ʒii koojɪn ki se, jeege dēna maakde utu 'raapm kici.

15 Taa naan se utu 'tēdn debm magala naan Mēljege tu. Tətn koojɪn biɪn ute tətn te əɔɔmiɪn se, naan 'kaay eyo. Num kēn naan utu maakɪ kon ki sum ʒo, Raa utu an dōociɪn te *Nirl Salal.

16 Naan an tōɔdn ʒaa ute gaan *Israelge dēna naan Mēlde Raa ki.

17 ʒo naan utu 'lee naan Raa ki ute tōɔgɪ *Eli əɔ ute Nirl Raa kēn ʒooyo don ki se, taa naan 'tēdn bubge ute gaange se 'kəkɪ taasa ute naapa, əɔ jeege kēn baate tookɪ taar Raa se lē, naan aden tērl maakde 'tēdn jee kēn tēd nakge ute dōobiɪna. Bin jaay ʒo, naan 'tēdn jeege se 'daap rode gen booy Mēlde.»

18 Zakari deek kōdn Raa ki əɔ: «Naan se maam m'an m'jeeliɪn m'oɔ dīo? Taa maam lē m'gōɔlga əɔ mēndum kic lē gōɔlga gōɔɔ.»

19 Gətn se kōdn Raa tērlɪn əɔ: «Maam ʒo m'Gabriel kēn m'daar naan Raa ki gen tēdn naabiɪna. Naan ʒo ɔlumo taa m'taadn te naai əɔ m'ai taadn labar jigan ese se.

20 'Booyo! Aan gōɔ naai uun te taarum ey se, naan ki se, naai 'booyo, naʒo 'kəɪ taadn taar eyo bini, taar maam taadi se 'kaan dōobiɪn ki.»

21 Kaad kēn se jee dēn se iɪg aak kaamiɪna əɔ nakɪ se deel doɔde kēn Zakari end maakɪ Bee Raa ki jaay teeco yəkod ey se.

22 Kēn naan teeco sum se, naan əɪ taad taar eyo. Naan kēn se, jee dēn se saap jeelga əɔ Zakari aakoga ne dīm maakɪ Bee Raa ki. Kēn naan jaay teeco se, naan taad te jɪna, əɪ taadga ute taariɪn ey sum.

23 Kēn ʒii tēdn naabiɪn jaay aas se, Zakari ək tērl ʒaa ʒeeɪ ki.

24 Kēn nakgen se jaay deel se, mēndiɪn Elizabet tēd mēndkaama. Kēn Elizabet jaay uun maaka sum se, maakɪ laap kēn miɪ se, naan əy ron maak ki əɔ taad te maakiɪn əɔ:

25 «Kese ʒo ʒee kēn Mēlum tēdum maam ki əɔ səkəɪn se, naan əɔdumsɪnga naatn naan jeege tu.»

**Kōdn Raa taad mētn taar koojɪn Isa*

(Mt 1.18-23)

26 Kēn Elizabet jaay uun maaka əɔ ək laapa mēce se, tē Raa ɔlo kōdiɪn Gabriel daala taa naan Galile ki, maakɪ gēger kēn k'daniɪn Nazaret,

27 gətn goon mēnd ki. ʒo goon mēnd se jeel te gaab eyo. Naan se ron Mari, gaabm kēesiɪn se ron Yusup əɔ Yusup se, naan mēɪjil *Daud.

28 *Kōdn Raa end əɪniɪn ʒeeɪ ki əɔ deekiɪn əɔ: «Tōɔse Mari, naai se əɪ maaki raapm sakan. Taa Mēljege Raa se naan tēdiɪga ʒee əɔ naan utu te naai.»

29 Kēn Mari jaay booy taar ese se, taar se deel doɪna əɔ naan taad te maakiɪn əɔ: «Kese ʒo tēdn tōɔsn əɔ dīo bini?»

30 Kōdn Raa tērlɪn əɔ: «Mari, əɪte gen ʒeeere, taa naai se əɪga ʒee naan Raa ki!

31 'Booyo. Naai utu 'tēdn mēndkaama utu 'koojɪn goon gaaba əɔ goon se an kōnd ron Isa.

32 Naan utu 'tēdn magala naan Raa ki əɔ j'an daniɪn Goon Raa Taaro. Mēljege Raa utu an kēdn gaar ʒugiɪn Daud.

33 Naan 'kōsn gaara gen daayum do gaan *Israelge tu əɔ gaar naan se 'kəɪ nan eyo.»

34 Mari tōnd mētn kōdn Raa əɔ: «Nakɪ se tap ʒo 'tēdn əɔ dīo? Maam lē m'jeel te gaab ey ʒoɔtə.»

35 Kōdn Raa tērlɪn əɔ: «*Nirl Salal utu adē ʒooy doi ki, əɔ tōɔgɪ Raa Taaro se utu ai deebm ute Nirlɪn bat. Taa naan se ʒo, goon naai an kooj se 'tēdn goon *salal əɔ naan se j'an daniɪn Goon Raa.

36 'Booyo: taasi Elizabet kēn mēndkarta se kic ʒo do gōɔliɪn ki se, tēdga mēndkaama ʒorse əkga laapa mēce.

37 ʒeeere, ne dīm jaay əɪ Raa ki se, gəɔtə.»

³⁸ Gətn se Mari deek ɔɔ: «Maam se m'bul gen Raa. Maam m'tooko do taari ki. Ɔn 'tedn aan gɔɔ ken naai 'taadum ro ki se.»

Ɔɔ gətn se kədn Raa iin ɔniŋa.

Mari ɓaa kaakɗ Elizabeth

(1Sam 2.1-10; KKR 113)

³⁹ Naan ken se, Mari naar ook ɓaa maakɗ koge tun taa naan Jude ki maakɗ geger ki kalaŋ bini.

⁴⁰ Naan ɓaa end ɓee Zakari ki ɔɔ ted tɔɔse mendin Elizabeth ki.

⁴¹ Ken Elizabeth jaay booy tedn tɔɔsn Mari se, goon maakin ki kic ɓo baag tɔɔbm roŋa ɔɔ *Nirl Salal se dooc maakɗ koŋ Elizabeth.

⁴² Gətn se naan ɔɔɔ makɔŋɔ ɔɔ deek Mari ki ɔɔ:

«Maakɗ mendge tu se,
naai sum ɓo ken Raa tediga bεε cir paac
ɔɔ goon ken maaki ki se kic ɓo, Raa tedinga bεεŋa!

⁴³ Maam ara ɓo m'naŋa kaca jaay ɓo
ko Mɛluma ɓaado ɓaa gətum ki taa am kaak se!

⁴⁴ «'Booyo: ken jaay maam booy tedn tɔɔsn naai sum se, goon maakum ki kic ɓo maakin ɓaa raapo ɔɔ baag tɔɔbm maakum ki.

⁴⁵ Naai se 'maaki raapo taa naai 'tookga taar ken Mɛljege taadi se, taa nakɗ naan taadi se utu 'kaan doobin ki.»

Mari tɔɔm Raa ute kaa

⁴⁶ Gətn se Mari deek ɔɔ:

«Maam se *m'nook Mɛlum Raa ute maakum paac.

⁴⁷ Maakum dooc te maak-raapo do Raa ki; naan se Mɛl Kaajuma.

⁴⁸ Maam m'bulin ken jeege aalum maak ey se, naan saapga dom ki.

Deere, naan ki se, kengen j'utu j'adega tooj paac se,
utu am danum mend maak-raapo.

⁴⁹ Taa Raa Sidburku se tedumga nakgen bεε den aak eyo
ɔɔ ro naan se, ro ken *salal.

⁵⁰ Daayum naan ted bεεŋa do jeege tun ɓeerin.

⁵¹ Raa se taadga tɔɔginɗa
ɔɔ jee ken magal rode se, naan wɔɔkdenga.

⁵² Gaaringen tɔɔgn k'jeel jeel gətde se,
naan tuurdege naatn maakɗ gaardege tu.
Num gan jee ɔɔp rode baat se, naan uundega rode raan.

⁵³ Jee ɓo tɔɔlde se, naan eddenga kɔsɔ ute maraadde
ɔɔ jee maalge se le, naan tuurdega te jide sik.

⁵⁴ Raa se naan dirig te gen tedn bεεŋ jeenge tu eyo
«ɔɔ naan ɓaadoga noogn jee tedn naabingen gaan *Israelge.

⁵⁵ Kεse ɓo nakɗ ken naan taado bubjege tu
ɔɔ utu 'tedn *Abraam ki ute metjilin ki gen daayum daayum se.»

⁵⁶ Ter gətn se, Mari ting te Elizabeth se ɓaa ɓaa nakɗ laapa mɔtɔ jaay, ɔk terl ɓaa ɓeen ki.

Bii koojn Jan-Batist

⁵⁷ Bii ken Elizabeth an kooj jaay aan se, naan ooj goon gaaba.

⁵⁸ Ken jee do daambooginge ute taasinge jaay booy bεε ken Raa tedin se, naade ted maak-raapo ute naana.

⁵⁹ Ken ooj jaay ɔk bii marta se, naade uun ɓaano ute goono taa j'an *kɔjn pɔndɔ. Gətn se jeege ɔɔ goono se j'an danin ute ro bubin Zakari.

⁶⁰ Gətn se koŋa εp taariŋa ɔɔ taadden ɔɔ: «Bin eyo! Goono se j'an danin Jan.»

61 Naade terlin̄ ð: «Taa beese ki se nam ron̄a bin se, βεε, γῶτῶ.»

62 Ḑ naade tῶnd metn̄ bubinā ute jide, taa n̄'aden taada goono se tap ḑo naan̄ je j'an̄ dan̄in̄ nan̄a?

63 Bubin̄ taadden̄ ute jin̄a ð k'ḑaano ute kaaga paak paaka*. Naan̄ raan̄ ro ki ð: goono se ron̄ Jan. Jeegen paac̄n̄ inḡ gῶtn̄ ese jaay aak nak̄n̄ se tap ḑo ḑkden̄ taad̄ eyo.

64 Gan̄ gῶtn̄ se sum ḑo, Zakari, Raa εεpin̄ taarinā baag taad̄n̄ taara ð naan̄ tῶm Raa.

65 Jee do daamboogdege jaay booy se, beere ḑaa ḑkde ð jeegen inḡ maak̄n̄ koge tun̄ ken̄ taa naan̄ Jude ki paac̄ se, naade lee ðs maana do nakge tun̄ deel se.

66 Jeegen paac̄n̄ booy metn̄ taar nakgen̄ ese se, taar se naade ḑkin̄ maakde ki ð naade taad̄ ute naapa ð: «Goon se tap ḑo 'ted̄n̄ goon ð dī?» Anum goon se, deere, Raa utu te naan̄a.

Zakari tῶm Raa

67 Gῶtn̄ se, Zakari bubm̄ Jan se, maak̄n̄ dooc ute *Nirl Salal ð Nirl Salal se ḑlin̄ taad̄ ð:

68 «K'tῶmk̄i Mēljege, naan̄ ḑo Raa gen̄ gaan̄ *Israelge, taa naan̄ ḑaadoga kaak̄n̄ jeen̄ge ð dugdega dode.

69 Maak̄n̄ bee gen̄ ḑulin̄ Gaar *Daud se, naan̄ edjekiga Debm̄ Kaajn̄ tῶgo.

70 Kese ḑo taar ken̄ jeegen̄ *salal ken̄ taad̄ taar teeco taar Raa ki taado do ḑakin̄ jeege tu se.

71 Naan̄ taadjekiga ð naan̄ utu ajeki kῶḑn̄ dojege maak̄n̄ ji jee taamooyeje tu ð ji jeege tun̄ paac̄n̄ jejeke eyo.

72 Taa naan̄ ted̄ga βεε do bubjege tu ð naan̄ se saapga do *ḑῶk ken̄ salal ken̄ naan̄ ḑῶko ute naade se,

73 aan̄ gῶḑ ken̄ naan̄ naamo taarinā bubjege tu *Abraam ki.

74 Ken̄ naan̄ jaay ḑadjekiga dojege ji jee taamooyeje tu se, naan̄ utu ajeki ted̄n̄ βεε ð naajege j'an̄ki keem kic ḑo j'an̄ki beer eyo,

75 ð daayum naan̄in̄ ki se j'aki ted̄n̄ jee salal, j'aki kῶk̄n̄ taarin̄ ḑn̄ḑ ð j'aki ted̄n̄ nakge ute doobinā.

76 Anum, naai goonum se, j'utu jaay dan̄i debm̄ ken̄ taad̄ taar teeco taar Raa ken̄ Taaro. Taa naai se utu 'lee naan̄ Mēli Raa ki taa an̄ ḑaapm̄ doobinā,

77 ð naai 'ted̄n̄ jeen̄ge 'jeele, Raa se debm̄ tῶl *kusiḑde ð naan̄ ḑo debm̄ aden̄ kēḑn̄ kaaja.

78 Taa Raa naajege se, naan̄ debm̄ βεε den̄ aak eyo.

Taa βεε naan̄ se ḑo, naan̄ utu ajekiro kῶl gῶtn̄ wῶrῶ taa ajeki wῶr gῶtῶ aan̄ gῶḑ ḑῶr kaad̄n̄ utu ooko kook se.

79 Naan̄ utu wῶr jeegen̄ inḡ maak̄n̄ gῶt ken̄ ḑḑḑ ð jee ken̄ inḡ taa yo ki,

taa naan̄ ajeki tῶḑn̄ te doobm̄ ken̄ j'an̄ki kῶn̄ lapia.»

[Gῶtn̄ se Zakari taad̄ nan̄ taarin̄ bini†.]

80 Goono se teepe ð metek̄ ḑaa te naan̄inā. Naan̄ ḑaa inḡ do kῶḑ-ḑaar ki ð tinḡ bini aan̄ ḑii ken̄ naan̄ baag ted̄n̄ naabin̄ naan̄ gaan̄ *Israelge tu.

2

Kaad̄n̄ koojn̄ Isa

(Mt 1.18-25; Mis 5.1-2; Eza 7.14, 9.5)

* 1:63 Kaagn̄ paak paaka se nak̄n̄ raan̄ ro ki aan̄ gῶḑ gen̄ paakarmajige. † 1:79 Taargen̄ ara se maak̄n̄ Kitap ki eyo.

¹ Kaad kɛn se, Gaar magal inŋ *Rɔm ki kɛn k'danin Sezar Ogust se, ɔlo ɔɔ jee taa naanin ki paac se j'aden 'ɓaa mɛdɛ.

² Mɛdn deet deet bin se baag kaad kɛn Kirinius ɓo magal jee taa naan Siri ki.

³ Jeege paac, nanja nanja kic ɓo iin ɓaa maakɲ naanin ki taa j'an ɓaa mɛdɛ.

⁴ Taa naan se ɓo Yusup iino maakɲ gɛgɛr kɛn Nazaret kɛn taa naan Galile ki, naan kic ook ɓaa maakɲ gɛgɛr kɛn Betleem kɛn taa naan Jude ki. Betleem se, gɔtn j'oojn Gaar *Daud. Kɛn ɔlin Yusup jaay ɓaa naane se, taa naan kic iino mɛtjil Daud ki ɔɔ teeco kaagn ɓee naan ki.

⁵ Naan ɓaa ute mɛnd kɛsin Mari mɛndkaama maakin magalga magala taa j'an ɓaa mɛdɛ.

⁶ Kɛn naade aan Betleem ki se, kaad kɛn naade ting naane se ɓo, ɓii kɛn Mari an kooj se, aasa.

⁷ Gɔtn se Mari ooj goon paragin gaaba. Naan teelin ute kala ɔɔ uun aalin maakɲ kɔlay ki taa naade ɔɲ te gɔt eyo maakɲ ɓee toodn mɛrtge tu se.

**Kɔdn Raage ɓaado ɔɲ jee gaam baatge*

⁸ Maakɲ taa naan gɔtn ese se naatn cɛɛs ki cɛɛs ki se, jee gaam baatge ting lee gaam baatdege nɔɔr.

⁹ Gɔtn se sum ɓo kɔdn Raa naar teec naande ki, ɔɔ Mɛljege *Raa tɛdden gɔtɔ wɔɔr kelɛɲ ɔɔ naade nirlde teece.

¹⁰ Num kɔdn Raa se deekden ɔɔ: «ɔɲten 'ɓeerki! 'Booyki: maam ɓaanseno ute Labar Jiga kɛn utu 'raapm maakɲ jeege paac den bɛɛ eyo.

¹¹ Taa nɔɔr jaaki ara se, j'oojsega Debm Kaaja maakɲ gɛgɛr gen Gaar *Daud ki. Naan ɓo *al-Masi kɛn Raa taado mɛtn taarin do dɔkina. Naan se ɓo, Mɛljege.

¹² Kɛn naase jaay ɓaa aankiga se, naase aki kɔɲ goon k'taace se k'teelinga teel ute kala ɔɔ j'aalinga tood tood maakɲ kɔlay ki. Kɛse ɓo nakɲ kɛn naase anki kaakɲ jeel ro ki.»

¹³ Gɔt kɛn se sum ɓo kɔdn Raagen kuuy dɔɔɓɔ naar ɓaado ɔɲ debde se ɔɔ baag tɔɔm Raa tele ute kaa ɔɔ:

¹⁴ «*K'nookki Raa kɛn inŋ raan maakɲ raa ki.

Naan ɓo debm ɛd tɔɔse jeege tun do naan ki kɛn naan jede.»

¹⁵ Kɛn kɔdn Raage jaay iin ɔɲde ɔɔ ɔk tɛrl ɓaa maakɲ raa ki se, gɔtn se jee gaam baatge baag taadn ute naapa ɔɔ: «K'ɓaaki ɓɔrse Betleem ki j'aki ɓaa kaakɲ nakɲ kɛn tɛd jaay Mɛljege taadjekiro mɛtin se.»

¹⁶ Gɔtn se naade naar iin ɓaa. Kɛn naade aan se ɔɲ Mari, Yusup ɔɔ goon k'taace tood tood maakɲ kɔlay ki.

¹⁷ Kɛn naade jaay aakin se, naade baag kɔɔsn maanin jeege tu taar kɛn kɔdn Raa taaddeno ro goon ki se.

¹⁸ ɔɔ jee paacɲ kɛn booy maan jee gaam baatge paac se, naade booy taar se ɔkden taad eyo.

¹⁹ Gan Mari se, taargen deel paac se, naan ɔkin maakin ki tak ɔɔ ting saap do ki.

²⁰ Gɔtn se jee gaam baatge ɔk tɛrl uun doobm baatdege. Kɛn naade ɓaa ɓaa se, nook Raa ɔɔ tɔɔmin ute kaa taa nakgen naade aako ɔɔ booyo se, taa nakgen se paac, naade ɓaa ɔɲin te doobiɲa aan gɔɔ kɛn kɔdn Raa taaddeno se.

²¹ Kɛn goono k'j'oojin jaay ɔk ɓii marta se, kɛse ɓo ɓii kɛn j'ɔjin pɔndɔ. Goono se j'ɔndin ron Isa, ro se ɓo kɛn kɔdn Raa taaddesin kaad kɛn koɲa utu aam te ey ɓɔrtɔ.

*Isa j'uun k'ɓaansin maakɲ *Bee Raa ki*

²² Kɛn nakgen se jaay deel paac se, kaadin aas se naade ɓaado maakɲ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki end maakɲ Bee Raa ki gen tugɲ daapm rode. Naade tɛdin aan gɔɔ *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki taadno. ɔɔ kaad kɛn se ɓo naade uun ɓaano ute goono ɓaado taadin naan Mɛljege tu Raa ki kici.

23 Taa maakɲ Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se k'raanɲa raan j'ɔ: *Gaan paragen gaabge paac se, j'ɛdɪn Mɛljege tu Raa ki.**

24 Taa naan se tɛr Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se taad ɔɔ ɣɛn tɛdn *sɛrke Raa ki se j'ano ɓaa ute: *dɛɛrge dio ey lɛ napar gaan dɛɛrgen kuuy dio.†*

Simɛon tɔm Raa taa Isa

25 Anum maakɲ Jeruzalɛm ki se, gaaba kalan roɲ Simɛon. Naan se debm daan ki ɔɔ ɔk doobm Raa ɔɲɔ. Naan inɲ aak kaam debm kɛn utu 'kaajɲ gaan *Israelge ɔɔ *Nirl Salal utu te naan.

26 Nirl Salal taadɪnɔga taada ɔɔ: «Naai se 'kooy eyo 'ting bini utu 'kaakɲ ute kaami *al-Masi kɛn Mɛljege Raa utu aɲo kɔl se jaayo.»

27 Nirl Salal ɔl Simɛon iin ɓaa maakɲ *Bee Raa ki ɔɔ kaad kɛn se ɓo bubm Isa ute koɲa ɓaansiɲo naan Raa ki ɣɛn tɛdn nakɲ kɛn *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ɔɔ k'tɛd se.

28 Gɔtn se Simɛon uun Isa jin ki ɔɔ tɔm Raa deek ɔɔ:

29 «Bɔrse Meluma, taar naai 'taadum se aanga doobiɲ ki, ɔɲ ɓuli se 'kooy ɓaa ute lapia.

30 Taa kaamum se aakga Debm-kaajɲ kɛn naai ɔliɲo se.

31 Kɛse ɓo Debm-kaajɲ kɛn naai ɔlo jeege tu paac.

32 Naan ɓo debm kɛn utu wɔɔr gɔɔ

ɔɔ tɛdn jeege Yaudge eyo 'jeel Raa

ɔɔ ute ro naan se, gaan Israelge rode utu 'kookɲ raan.»

33 Taar kɛn Simɛon taad ro goon ki, jaay bubɲ ute koɲ booy se, taar se tap ɓo ɔkden taad eyo.

34 Gɔtn se Simɛon ɔɔɔden ɓooro ɔɔ deek Mari koɲ ki ɔɔ: «'Jeele, ute goon ese se gaan Israelgen den mɛtinge se, utu 'kiigi ɔɔ jee mɛtinge se utu 'kaaja. Taa naan ɓo 'tɛdn debm kɛn jeege an jeel Raa, naɓo jeege mɛtinge se 'took eyo.

35 Ute naan se maak-saapm naade se, Raa utu aɲ 'tɛdɪn 'toodn tal ɔɔ naai, Mari koɲ se, utu 'dabara aan gɔɔ debm k'j'ɔsiɲ ute gɔrd-jɛrlɛ.»

*Ann ɔɲ Isa maakɲ *Bee Raa ki*

36 Gɔtn se mɛnd gɔɔɔ kalan se, roɲ Ann. Naan se, goon Panuel, mɛtjil ɣɛn Asɛrge. Naan se mɛnd taad taar teeco taar Raa ki. Ute gaabiɲ se, naade tingo ɓaara cili sum.

37 Gɔtn gaabiɲ ooy sum se, naan ɔɔp mɛnd-daaye ɔɔ kaad kɛn se naan ɓaarin sik-marta-kaar-ɔɔ naan lee maakɲ Bee Raa ki daayum ɣɛn tɛdn naabm Raa. Ɔɔ nɔɔɔ katara naan eem Raa ɔɔ iinga num lee uun *siam.

38 Num kaad kɛn jaay k'ɓaano ute goon Isa naan Raa ki se, naan baag tɔm Raa ɔɔ taad mɛtn taar goon se jeege tun paacɲ kɛn inɲ aak kaak kaam debm kɛn utu 'kɔɔdn do jee kɛn Jeruzalɛm ki.

Yusupge ɔk tɛrl ɓaa Nazaret ki

39 Kɛn naade jaay tɛd aas nakɲ kɛn *Ko Taar kɛn Mɛljege Raa ɛdo *Musa ki jaay aas se, naade ɔk tɛrl ɓaa taa naan Galile ki, maakɲ gɛgɛrde kɛn Nazaret ki.

40 Goono se teep ɓaa ute naaniɲa ɔɔ naan mɛtɛkɛ ɔɔ jeel-taara dena ɔɔ daayum Raa se tɛdɪn bɛɛɲa.

Isa aas goon ɓaara sik-kaar-dio

41 Aanga ɓaara tak ɓo, ko Isa ute gaabiɲ se lee ɓaado Jeruzalɛm ki ɣɛn tɛdn *laa Paak ɣɛn Yaudge.

42 Kɛn Isa jaay ɓaarin aas sik-kaar-di se, naade ɔk ɓaansiɲ Jeruzalɛm ki ɣɛn tɛdn Laaden kɛn naade lee tɛd se.

* 2:23 Aak Ekz 13.2. † 2:24 Aak Lb 12.8.

¹⁰ Gətn se jee denge baado tənd mətn Jan ə: «Naaje tap 6o k'tədn roje əd dīo?»

¹¹ Jan tərldən ə: «Maakse ki se, debm ək kal di se uun ɛd kalan se deb kən ək eyo əd debm ək nakn kəsə kic 6o nigin ute debm kən ək eyo.»

¹² Gətn se, jee tēdn miirge kic baado taa j'aden batizi əd naade tənd mətin ə: «Debm dooy jeege, naaje tap 6o k'tədn roje əd dīo?»

¹³ Naan tərldən ə: «Miir kən k'taadsen j'ə əki kək n gətn jeege tu se, ənte 'ziidinki dīm do ki.»

¹⁴ Asgarge baado tənd mətin ə: «Naaje kic 6o k'tədn roje j'ə dīo?» Jan tərldən ə: «Ənte 'kuunki gursn nam ute taa təgə əd ənte 'təlki taara do nam ki. Num ingki do gursn laapse ki sum.»

Jan taad taa debm kən utu baado mətin ki

¹⁵ Aan gə əd kaad kən se jeege ing aak kaak kaam nakn utu 'təd se əd kən naade jaay aak Jan se, gətn se naade saap-maakde ki ə: «Kese 6o 'tēdn *al-Masi ɛ dāam?»

¹⁶ Jan tərldən naade ki paac ə: «Maam se, m'asen *batizn ute maane, num gan debm kən utu baado mətum ki se, naan magal ciruma. Maam se kəl saan kic 6o m'aas gen no tuutin eyo. Debm ese se 6o utu asen *batizn ute Nirl Salal əd ute poodo.

¹⁷ Ute gert magalin se naan utu tuuy teenina əd kən naan jaay tuuy aasga num kaam teenin se, naan utu an təsn kəmb maakn giijin ki, num tēsin se, naan utu an kəmb maakn pood kən ooy eyo.»

¹⁸ Do taarge tun naan taaddən se tər Jan dəjdenga ute taargen kuuy kic dēna. Gətn ese se naan taaddən Labar Jiga se jeege tu.

**Erəd ək Jan-Batist dangay ki*

¹⁹ Num kən Gaar Erəd jaay ək Erədiad mēnd genaana əd do kən se tər tēdn nakgen kuuy kusiñ kici, gətn se Jan taadinsin tal.

²⁰ Na6o do *kusiñ kən naan lee təd se, tər do kən se naan iij-ək əl Jan dangay ki daala.

**Batəm gen Isa*

(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11; Jn 1.32-34)

²¹ Kən jeege paac jaay k'batizde aas se, Isa kic 6o k'batizina. Kən naan eem keem Raa se, gətn se maakn raa əd wan.

²² Gətn se, *Nirl Salal se tec aan gə dēre baado booy do Isa ki. Gətn se k'booy mind deba taad maakn raa ki ə: «Naai se 'Goonuma. Maam 6o m'bēer m'əddio ute maak-raapuma.»

Metjil gen Isa

²³ Kaad kən Isa baagn naabin se, naan ək baara 6aa 6aa si-mətə. Jeege se saap əd naan goon Yusup,

Yusup se goon Eli,

²⁴ Eli se goon Matat,

Matat se goon Lebi, Lebi se goon Melki,

Melki se goon Yanay, Yanay se goon Yusup,

²⁵ Yusup se goon Matatias, Matatias se goon Aməs,

Aməs se goon Naum, Naum se goon Esli,

Esli se goon Nagay,

²⁶ Nagay se goon Maat,

Maat se goon Matatias, Matatias se goon Semeyin,

Semeyin se goon Yəsək, Yəsək se goon Yəda,

²⁷ Yəda se goon Yəanan, Yəanan se goon Rəsa,

Rəsa se goon Zorobabel, Zorobabel se goon Salatiel,

Salatiel se goon Neri,

²⁸ Neri se goon Melki,

Melki se goon Addi, Addi se goon Kəsam,

Kəsam se goon Elmadam, Elmadam se goon Ǝr,
 29 Ǝr se goon Jɛzu, Jɛzu se goon Eliɛzɛr,
 Eliɛzɛr se goon Yɔrim, Yɔrim se goon Matat,
 Matat se goon Lɛbi,
 30 Lɛbi se goon Simɛon,
 Simɛon se goon Juda, Juda se goon Yusup,
 Yusup se goon Yɔnam, Yɔnam se goon Eliakim,
 31 Eliakim se goon Mɛlɛa, Mɛlɛa se goon Mɛnna,
 Mɛnna se goon Matata, Matata se goon Natan,
 Natan se goon *Daud,
 32 Daud se goon Jɛsɛ,
 Jɛsɛ se goon Obed, Obed se goon Booz,
 Booz se goon Sala, Sala se goon Naason,
 33 Naason se goon Aminadab, Aminadab se goon Admin,
 Admin se goon Arni, Arni se goon Ǝzrɔm,
 Ǝzrɔm se goon Pɛrɛz, Pɛrɛz se goon Juda,
 34 Juda se goon *Yakub, Yakub se goon Isak,
 Isak se goon *Abraam, Abraam se goon Tɛra,
 Tɛra se goon Naɔr,
 35 Naɔr se goon Sɛruk,
 Sɛruk se goon Ragau, Ragau se goon Pɛlɛg,
 Pɛlɛg se goon Ǝbɛr, Ǝbɛr se goon Sala,
 36 Sala se goon Kaynam, Kaynam se goon Arpakzad,
 Arpakzad se goon Sɛm, Sɛm se goon Noe,
 Noe se goon Lɛmɛk,
 37 Lɛmɛk se goon Matuzala,
 Matuzala se goon Ǝnɔk, Ǝnɔk se goon Yɛrɛd,
 Yɛrɛd se goon Maalalɛɛl, Maalalɛɛl se goon Kaynam,
 38 Kaynam se goon Ǝnɔs, Ǝnɔs se goon Sɛt,
 Sɛt se goon Adum, Adum se goon Raa.

4

**Bubm sitange naam Isa*

(Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)

1 Gɔtn se Isa dooc te *Nirl Salal se, iino taa ool magal Jordan ki ɔɔ Nirl Salal se tɔɔd ɔlin do kɔd-ɓaar ki.

2 Maakɲ ɓiige tun si-sɔɔ se, Bubm sitange ɓaado naamina. Nɔɔrɔ katara se Isa ɔs te dim eyo ɔɔ kɛn ɓiigen si-sɔɔ jaay aas se, naan ɓo tɔɔlina.

3 Gɔtn ese se, Bubm sitange deekiɲ ɔɔ: «Kɛn naai 'Goon *Raa deer num, 'taad ko ki se ai dɛl nakɲ kɔsɔ.»

4 Ɔɔ Isa tɛrliɲ ɔɔ: «Taar se Kitap taadga taada ɔɔ: *Kɛn tɛd debkilimi iɲg se kɔsɔ kaliɲ ki sum eyo.**»

5 Tɛr Bubm sitange tɔɔd ɔlin gɔtn raan. Gɔtn ese sum ɓo naan naar taadiɲ taa naan gaaringen do naan ki paac se.

6 Ɔɔ Bubm sitange deekiɲ ɔɔ: «Maam m'ai kɛdn tɔɔgɔ paac ute nakgen aak bɛɛ kɛn do naan ki kaam jii, taa nakgen se j'ɛdumsinga kɛd maam ki ɔɔ maam m'an kɛdn deb kɛn maakum jɛna.

7 Ɔɔ kɛn naai jaay 'ɓaado ɛrgga naanum ki ɔɔ 'daanumga num, nakgen se paac maam m'aisiɲ kɛda.»

* 4:4 Aak Dt 8.3.

⁸ Isa tərliŋ ɔɔ: «Taa Kitap taadga taad ɔɔ: *Meli Raa kalan tak se ɔo naai 'kergŋ naaniŋ ki ɔo aŋ 'tedn naabiŋa.*†»

⁹ Ter Bubm sitange tɔɔd ɔaansiŋ maakŋ geger ken Jeruzalem ki ɔɔ ɔaa uun ɔliŋ do *Bee Raa ki raan len len ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Ken naai 'Goon Raa deer num, do ɔee ki ara se iin aal naan ki.

¹⁰ Taa Kitap se taadga taad ɔɔ:

Raa 'kund 'kulu kɔdŋge tu ai ɔɔɔɔ

¹¹ ɔɔ *naade ai caapm kɔkŋ jidege tu*

taa jeige se 'kɔŋ rɔɔkŋ ro ko ken gam eyo.‡»

¹² Isa tərliŋ ɔɔ: «Kitap taadga taad ɔɔ: *Bere, naai se 'kɔŋ 'naam Meli Raa eyo.Š»*

¹³ Ken Bubm sitange naamiŋ kaam ara kaam ara jaay aas se, naan iin ɔniŋa ɔɔ booy bini aan kaad ken Raa mala ɔndiŋ se jaayo.

Isa aan taa naan Galile ɔɔ baag tedn naabiŋa

¹⁴ Gɔtn se Isa ɔooc te tɔɔŋ *Nirl Salal, ɔk tərɪ ɔaa taa naan Galile ki ɔɔ nookiŋ eem ɔooc taa naan gɔtn ese paac.

¹⁵ Naan lee dooyde maakŋ *ɔeege tun ken Yaudge lee tus maak ki ɔɔ jeege paac tɔomiŋa.

Jee Nazaret ki baate Isa

¹⁶ Isa tərɪ maakŋ geger ken Nazaret gɔtn naan teepmno ro ki. Ken *ɔii sebit jaay aanga num, aan gɔɔ daayum naan lee ɔaa maakŋ *ɔee ken Yaudge lee tusn maak ki gen keem Raa dey se, naan end maak ki ɔɔ ɔii ken se ɔo, naan iin ɔaara gen dooy Kitap naan jeege tu.

¹⁷ Gɔtn se j'uun j'ediŋ Kitapm gen debm taad taar teeco taar Raa ki ken k'daniŋ Ezayi. Naan wɔrgiŋa, ɔɔ ɔŋ gɔtn ken k'raaniŋ j'ɔɔ:

¹⁸ *Nirl gen Meljege se, utu maakum ki,*

taa naan beer ɔɔdumo gen taadn Labar Jiga se jee daayge tu.

Naan ɔlumo taa m'taadn bulge tu se

j'utu j'aden kɔɔdn dode

ɔɔ jee kaam-tɔɔkge se utu 'kaaka

ɔɔ jee ken j'ɔɔdde yɛɛbde cere se, j'utu j'aden kɔɔdn dode,

¹⁹ ɔɔ *maam m'baado se m'asen taadn*

*ɔaar ken Raa tedn beŋ jeege tu kici.**

²⁰ Ken naan jaay dooy Kitap aas se, naan teeliŋa†, ɔɔ ediŋ gaab ken tedn naaba gɔtn ese se ɔɔ naan tərɪ ing gɔtiŋ ki ɔɔ jee ing maakŋ ɔee ken gɔtn ese paac ɔndiŋ kaama.

²¹ Gɔtn se naan baagden taada ɔɔ: «'Booyki, taar Kitapm ken naase 'booyiŋki jaaki se, aanga doobiŋ ki.»

²² Gɔtn se jeege paacŋ ing booy taariŋ se taad taargen jiga roŋ ki ɔɔ taariŋ nijim ken naan taadden se, ɔkden taad eyo. Naade deek ɔɔ: «Kese tap ɔo goon Yusup ey la?»

²³ Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Deere, kaan kaa taar ken jeege lee taad se utu amsiŋki tedn dom ki ken taad ɔɔ: «Ken naai jaay daptor num, aaj roi mala.» Bin se naase kic utu amki taadn ɔɔ: nakŋ naaje k'booy ken naai 'tedo maakŋ geger ken Kaparnayum ki se, ɔorse naai 'tediŋ maakŋ naani ki ara kici.»

²⁴ Ter naan taadden ɔɔ: «Deere, 'booyki m'asen taada: ɔii kalan debm taad taar teeco taar Raa ki gam j'okiŋ te ɔniŋ maakŋ naaniŋ ki eyo.

²⁵ 'Booyki beɛ m'asen taada: do dakiŋ do *Eli ki se, *Israel ɔk mend-daayge dena ɔɔ kaad ken se ɔaara mɔtɔ ute laapa mɛce se, maane baate keede ɔɔ ɔo tɔɔl ted daama maakŋ naan ki.

† 4:8 Aak Dt 6.13-14. ‡ 4:11 Aak KKR 91.11-12. § 4:12 Aak Dt 6.16. * 4:19 Eza 61.1-2. † 4:20 Kitap do dakiŋ se k'teeliŋ teele aan gɔɔ raaga.

²⁶ Num ganj Eli se, Raa əlin te gətn mēnd-daay kən gam kən maakn̄ taa naan̄ Israel ki se eyo; num əlin̄ gətn mēnd-daay kən inḡ maakn̄ gɛgɛr kən k'dan̄j̄ Sarepta kən taa naan̄ Sidon̄ ki.

²⁷ Do dək̄in̄ do Elize ki kən debm̄ taad̄ taar teeco taar Raa ki se kic̄ ʒo, Israēlge se ək̄ jee bikid̄ge dēna. Naʒō maakde ki paac se, deb̄ kalan̄ kic̄ ʒo Elizē ed̄in̄ te lapī eyo; num gan̄ ed̄ lapī ʒo gaab̄ ki kalan̄ kən k'dan̄j̄ Naaman kən kəʒ̄d̄ Siri.»

²⁸ Kən̄ jeē maakn̄ ʒee kən̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki jaay booy taar kən̄ naan̄ taaddēn se, naadē maakde taardē don̄ ki pirin̄.

²⁹ Aan̄ gəʒ̄ gɛgɛr se lɛ do ko ki se, naadē iin̄ iij-ək̄in̄ teec̄n̄sin̄ naatn̄ əʒ̄ ʒaansin̄ taa an̄ 'kətn̄ kəʒ̄ ziri ki.

³⁰ Num gətn̄ se naan̄ iik̄ uj̄ jidē ki əʒ̄ but aal daandē ki se əʒ̄ uun̄ doobin̄ ʒaa.

Isa taad̄ təʒ̄gin̄a

³¹ Gətn̄ se Isa bəʒ̄y ʒaa maakn̄ gɛgɛr kən̄ Kaparnayum kən̄ taa naan̄ Galile ki. *Bii sebit jaay aan̄ se, naan̄ ʒaa dooȳ jeege.

³² Jeegeen̄ booy taar kən̄ naan̄ dooydē se ək̄den̄ taad̄ eyo, taa naan̄ dooyden̄ ute təʒ̄gin̄ mala.

³³ Jee inḡ maakn̄ *ʒee kən̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki gətn̄ ese se, gaaba kalan̄ se ək̄ kəʒ̄n̄ sitan̄. Kən̄ naan̄ aak̄ Isa se əʒ̄d̄ əʒ̄y makəʒ̄n̄ əʒ̄:

³⁴ «Waay! Naai Isan̄ Nazaret. Naai tap̄ ʒo naajē j'əŋ̄ d̄i ute naai? Naai se 'ʒaad̄ō gən̄ kutje! Maam se m'jeeli, naai se Debm̄ *Salal kən̄ Raa ʒo əlio.»

³⁵ Gan̄ Isa aacin̄ kaama əʒ̄: «'Doa! 'Teec̄ naatn̄ ro gaab̄ kən̄ se!» Gətn̄ se gaabm̄ se ooc̄ daan̄ jeege tu əʒ̄ sitan̄ se teec̄ naatn̄ ron̄ ki əʒ̄ tēd̄in̄ te d̄im̄ eyo.

³⁶ Jee paac̄n̄ aak̄ nak̄j̄ se, ʒeer̄ ək̄dē əʒ̄ lee taad̄ ute naapa əʒ̄: «Kese taar əʒ̄ d̄i ʒo bini! Gaabm̄ se ute təʒ̄gin̄ se, naan̄ taad̄ sitange tu əʒ̄ naadē teec̄ aən̄a.»

³⁷ Gətn̄ se nookin̄ eem̄ dəʒ̄d̄ taa naan̄ gətn̄ ese paac.

Isa ed̄ lapīa jeē kəʒ̄nge tu

³⁸ Kən̄ Isa jaay teecō maakn̄ *ʒee kən̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se, naan̄ ʒaa ʒee Simon ki əʒ̄ əŋ̄ moomin̄ mēnda se ron̄ əŋ̄ḡ kēd̄ek̄ kēd̄ek̄. Gətn̄ ese naadē tənd̄ mētn̄ Isa əʒ̄ n̄'saapm̄ don̄ ki.

³⁹ Isa ʒaad̄ō no don̄ ki aac̄ kaama kəʒ̄n̄ ki əʒ̄ ron̄ əŋ̄ḡ kēd̄ek̄ se tērēc̄ urlu. Gətn̄ ese sum̄ ʒo mēnda se naar̄ iin̄ daara əʒ̄ baagden̄ tēd̄n̄ kəʒ̄ə.

⁴⁰ Kaad̄ kən̄ jaay kaadā ʒaa ʒaa kooco se, jeege dēna ʒaano ute jeē kəʒ̄nge napar napar gətn̄ Isa ki əʒ̄ nan̄a nan̄a kic̄ ʒo naan̄ ənd̄in̄ jin̄ don̄ ki, əʒ̄ jeē kəʒ̄ngen̄ se paac̄ əŋ̄ lapīa.

⁴¹ Gətn̄ ese kic̄ sitange dēna teec̄ naatn̄ ro jeege tu əʒ̄ kən̄ naadē teec̄ teec̄ se təʒ̄d̄ təʒ̄y makəʒ̄n̄ əʒ̄: «Naai se, 'Goon Raa.» Gan̄ Isa aacden̄ kaama əʒ̄ j'əŋ̄te taada, taa naadē se jeeliŋ̄a naan̄ ʒo *al-Masi.

Isa ʒaa taad̄ Labar Jiga taa naan̄ Jude ki

⁴² Tanəʒ̄rin̄-nəʒ̄rin̄ se, Isa iin̄ teec̄ ʒaa do kəʒ̄d̄-ʒaar ki gəʒ̄ə kaam kalan̄. Gətn̄ se jeē dēnge se iin̄ taa jeŋ̄a əʒ̄ kən̄ naadē jaay əŋ̄in̄ se, jee se je naan̄ ad̄ē kəʒ̄n̄ə eyo, num 'kəʒ̄pm̄ kin̄ḡ ute naadē.

⁴³ Gan̄ Isa tērd̄en̄ əʒ̄: «Bēeki se, m'ʒaa taad̄n̄ Labar Jigan̄ gən̄ Gaar Raa se, maakn̄ gɛgɛrge tun̄ kuuy kici. Taa naan̄ se ʒo Raa əlumo.»

⁴⁴ Isa lee taad̄ taar Raa maakn̄ *ʒeege tun̄ kən̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki kən̄ taa naan̄ Jude ki se paac.

5

*Jee əʒ̄ deet deet kən̄ took̄ gən̄ tēd̄n̄ jeē mētn̄ Isa ki
(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)*

¹ Bii kalan, Isa daar daar taa baar ken k'danjin Genezaret se ɔ gɔtn se jee dɛnge ɓaado deebiŋ bat gen booy taar *Raa.

² Gɔtn se Isa aak markabge dio daar daar taa baar ki ɔ jee toocŋ kenjgen ɓɔɔyo maak ki se daar tug tug gɛnddege.

³ Gɔtn se Isa ook maakŋ markab ken kalan ɔ markabm ese se gen Simon. Naan taad Simon ki ɔ: «Iik 'ɓaa naan ki cɔkɔ.» Gɔtn se Isa inŋ maakŋ markab ki ɔ baag dooy jee dɛnge.

⁴ Ken naan jaay taad nan taariŋ se, naan deek Simon ki ɔ: «Iik 'ɓaa gɔtn ken maaniŋ jerle, ute jeeige se, 'tuunki gɛndsege maan gen toocŋ kenjge.»

⁵ Simon ɛrliŋ ɔ: «Debm dooy jeege, daan nɔɔr ki ute magaliŋ se, naaje k'dabarga dɛna naɓo j'ɔŋ te dɪm eyo. Num gan do taari ki se, gɛndge se maam m'aden tuun maan.»

⁶ Ken naade jaay tuun gɛnddege maan se, naade uuno kenjge dɛna; bini gɛnddege kic ɓo ɓaa ɓaa nɛɛɛ!

⁷ Naade dan mɛddɛgen maakŋ markab ken kuuy se te jide taa ade ɓaa num, aden noogo. Mɛddɛge jaay ɓaado ɔŋde se, markabdegen di se paac naade doocin tal tal ute kenjge, bini ɓaa ɓaa duubm maan.

⁸ Ken Simon Pier jaay aak nakŋ ese se, naan ɓaado ooc mɛtn je Isa ki deekiŋ ɔ: «Mɛluma, iik naatn cɛɛm ki; taa maam se m'debm *kusiŋa.»

⁹ Taa kenjgen den ken naade uuno se, Pier ute mɛdinge se ɓeere ɓaa ɔkde.

¹⁰ Mɛdingen Jak ute Jan ken gaan Zebedege se aak se, ɓeere ɔkde kici. Gɔtn se Isa deek Simon ki ɔ: «Ŋnte ɓeere! Naan ki se, naai 'ɓaa je jikilimge ɓo andeno ɓaa doobm Raa ki.»

¹¹ Markabdege se naade tiik ɓaano taa jen ki ɔ gɔtn ese sum ɓo, naade rɛsn te nakdege paac ɔ daaniŋa.

Isa ɛd lapia debm bikid ki (Mt 8.2-4; Mk 1.40-45)

¹² Bii kalan Isa iin ɓaa maakŋ gɛgɛr ken kalan ɔ gɔtn se debm bikidɪ ɓaado ɔŋiŋa. Gaabm se ron paac taal aace. Ken naan aak Isa se, naan ooc mɛtn jen ki ɔ tɔnd mɛtin ɔ: «Mɛlje, ken naai 'je num, ɛdum lapia taa rom se daapm 'toodn kɔlɔŋ kɔlɔŋ.»

¹³ Isa ɔ jin utiŋa ɔ deekiŋ ɔ: «Yɛɛ, maam m'jea, ɔŋ roi daapm 'toodn kɔlɔŋ kɔlɔŋ!» Gɔtn se sum ɓo, gaabm se kɔŋŋiŋ ɔŋiŋa.

¹⁴ Gɔtn se Isa deekiŋ ɔ: «Ŋnte ɓaa 'taadn nam ki. Taa naai ɔŋga lapi se 'ɓaa 'taad roi *debm ɛdn serke Raa ki se ɔ 'ɓaa ɛd *serke Raa ki aan gɔ ken *Musa taadiŋo maakŋ Kitap ki, taa naai se roi daapga toodga kɔlɔŋ kɔlɔŋ se. Bin ɓo, jeege paac 'jeele, naai se ɔŋga lapi.»

¹⁵ Gɔtn se jeege baag kɔɔsn maaniŋ gɔtɔ ɓaa se paac ɔ jeege dɛna lee tusu gen booy taariŋa ɔ jee kɔŋŋe se le ɓaado se gen je lapia rode.

¹⁶ Gan Isa se teec ɓaa do kɔd-ɓaar ki kalin ki gen tɔnd mɛtn Raa.

Isa ɛd lapia debm k'runŋuy ki (Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

¹⁷ Bii kalan Isa dooy dooy jeege ɔ maakŋ jeege tun naan dooyde dooy se ɔk *Parizige ute jee jeel taadn tɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage. Naade se iino maakŋ naanŋe tun taa naan Galile ki ute kengen taa naan Jude ki ɔ ute kengen iino maakŋ gɛgɛr ken Jeruzalem ki. Gɔtn se Isa ute tɔŋŋ Mɛljege se, ɛd lapi jee kɔŋŋe tu.

¹⁸ Gɔtn ese sum ɓo jeege uuno debm k'runŋuyu do nakŋ toodiŋ ki. Ken naade aan se, naade je doobm an kɛnd kɔŋ Isa.

¹⁹ Naɓo taa jeege den den se naade ɔŋ te doobm an kɛnd kɔŋ Isa eyo. Taa naan se ɓo naade uun ookŋsiŋ do ɓee ki raan ɔ ɔɔd taa ɓɔɓɔ ɔ naade ɓɔɔyiŋo do nakŋ toodiŋ ki naan Isa ki daan jeege tu.

20 Ken Isa jaay aak naade aal maakde don ki se, deek oo: «Gaaba, *kusiṅige se, maam m'toolisinga naatn.»

21 Ken jee jeel taadn tooḱḱ mētn Ko Taar Raage ute Parizige jaay booy se, naade baag naajṅ te naapa ute mind naaṅ ki oo: «Naan se tap bo naṅa jaay naaj Raa bin se? Ken 'kōṅ tool kusiṅ deba se, Raa kaliṅ ki sum ey la?»

22 Aan goo Isa jeel maak-saapde se, naan terlden oo: «Taa di jaay naase 'taadki ute maakse bin se?»

23 Gen naase ki num, ken gay bo ooṅ ciri, ken m'deekṅ m'oo: «Kusiṅige se, maam m'toolisinga naatn» lōbu m'deekṅ m'oo: «Iiṅi oo 'lee» se le?»

24 Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se m'ok tooḱḱ gen tool kusiṅ jeege.» Gōtn se, Isa deek debm k'runḱuy ki oo: «M'deeki m'oo: iṅi, uun nakṅ toodi se oo 'baa bei ki.»

25 Gōtn ese se sum bo, gaabm se, iṅ daara naan jeege tu, uun nakṅ toodiṅa oo baa been ki. Ken naan baa baa se naan tooḱḱ Raa.

26 Jee gōtn ese paac nakṅ se deel dode oo naade tooḱḱ Raa kici. Gōtn se naade beere okde se, taad ute naapa oo: «Nakage, jaaki se, j'aakkiga nakgen ken deel do aak eyo!»

Isa dan Lēbi

(Mt 9.9-17; Mk 2.13-22)

27 Ken nakgen se jaay deel se, Isa teec teec se aak *debm tooḱḱ miiri roṅ Lēbi iṅ kiṅḱ gōtn tedn naabiṅ ki. Naan deekiṅ oo: «Iiṅi 'daanuma!»

28 Gōtn se sum bo Lēbi iṅi, ooṅ nakiṅḱ paac oo daan Isa.

29 Gōtn se Lēbi tedkōso dēna oo dan Isa been ki gen baa kōso. Oo jeege dēna iṅḱ os te naade oo maakde ki se *jee tooḱḱ miirge oo jee kuuy se kici ute te naade.

30 Gōtn se, *Parizige ute jee jeel taadn tooḱḱ mētn Ko Taar Raage se jaay aakde se mooy naaṅ ki dir dir oo taad jeege tun mētn Isa ki se oo: «Gen di jaay naase oski oo aayki ute jee tooḱḱ miirge oo jee *kusiṅige se?»

31 Isa terlden oo: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num ken je daptor se, jee kōoṅḱe.

32 Maam m'baado se gen dan jee ken saap oo naade aak bēe naan Raa ki se eyo, num maam m'baado se gen jee jeel rode ki naade jee kusiṅige, taa 'terl maakde do Raa ki.»

*Mētn taar *siam*

33 Naan ken se jeege baado taad Isa ki oo: «Jee mētn Jan-Batist ki ute jee mētn *Parizige se tedga num lee tuun siam oo tōnd mētn Raa. Num jee mētn naai ki se ooḱḱ oo aaye.»

34 Isa terlden oo: «Jeeḱḱ baado kōḱḱ mēnda jaay gaabm mēnda utu te naade se, kaad ken se naade 'kōṅ kuun siam la? Mē ki eyo.

35 Num gaṅ ḱii kalaṅ kaadiṅ utu kaana gaabm mēnda se j'utu j'aṅ kōoḱḱ naata oo naan ken se jaay bo, mēdiṅḱe se lee tuun siam gen tōnd mētn Raa.»

36 Isa taadden ute kaal naaḱḱ taara daala oo: «Nam ok kala koono nēepga nēep se, ade kōṅ nēepm taar kal kiji jaay aṅ kal do ki eyo; ey num taa kal kijin ken k'nēepo se cēre sum, oo ken j'aaliṅḱa kic num, naade se kōṅ tum eyo.

37 Oo tōtn kooḱḱ biṅ utu iṅ kiṅḱ se, j'ōmbiṅḱ maakiṅ k-lēeterge tun koono eyo; ey num tōtn kooḱḱ biṅ se, an dōobm ute k-lēeterge se naatn. Oo tōtn kooḱḱ biṅ se le 'kōoy naaṅ ki cēre oo k-lēeterge se le, dōobm tujṅ kici*.

38 Num gaṅ bēeki num, tōtn kaam ki se j'aṅ kōmb maakiṅ k-lēeterge tun kiji kici.

39 Oo debm aayga kaay tōtn† coodi toolum se le, tōtn kaam ki se, boṅ tooliṅ ey sum. Taa naan deek oo: ken nijim cir paac se tōtn ken coodi toolum se.»

* 5:37 Yaudge se tōmb tōtdegen gen kooḱḱ biṅ se maakiṅ k-lēeterge tu. † 5:39 Tōtn Yaudge se daayum taad ute tōtn kooḱḱ biṅ se sum.

6

*Isa se naan̄ 6o mɛl *6ii sebit*
(Mt 12.1-14; Mk 2.23-28, 3.1-6)

¹ Bii kalan̄ 6ii sebit ki se, Isa ute jee mɛtin̄ ki deel maakn̄ gɔtn̄ gɛm ki. Gɔtn̄ se jee mɛtin̄ ki tɛrɛc do gɛmge ɔɔ ɔɔd kaamin̄ maakn̄ jidɛ ki ɔɔ taan̄e.

² Num *Parizigen kandum gɔtn̄ ese taaddɛn ɔɔ: «Gɛn d̄i jaay naase 'tɛdki nakn̄ kɛn j'und te kulu eyo gɛn tɛd 6ii sebit ki se?»

³ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase 'dooyin̄ki te ey la, nakn̄ kɛn *Daud tɛd ute jeenge kaad kɛn naadɛ 6o tɔɔldɛ se?»

⁴ Naan̄ endo maakn̄ *kɔrɔr gɛn *Raa ki, ɔɔ tɔs mappan̄ j'ɛd̄inga kɛd *sɛrke Raa ki, ɔso ɔɔ ɛdo jeenge tun mɛtin̄ ki kici. Ey num, kɛn ɔk doobm̄ 'kɔsn̄ se jee tɛdn̄ sɛrke Raa ki kaldɛ ki sum.»

⁵ Ɔɔ tɛr Isa dɛekɛn ɔɔ: «*Goon Deba se lɛ, naan̄ 6o Mɛl gɛn 6ii sebit.»

⁶ Kɛn aan̄ 6ii sebit kɛn kuuy se, Isa 6aa endo maakn̄ *6ee kɛn Yaudge lee tusn̄ maak ki se ɔɔ dooy jeege. Gɔtn̄ ese, naan̄ ɔn̄ gaaba kalan̄ ji daamin̄ ooyga kooyo.

⁷ Jee jeel taadn̄ tɔɔkn̄ mɛtn̄ Ko Taar Raage ute Parizige se ɔnd kaama Isa ki tak taa naadɛ je an̄ kaaka kɛn n̄'kɛdn̄ lapia gaab kɛn se 6ii sebit ki num, bin se naadɛ an̄ kɔkn̄ mindina.

⁸ Aan̄ gɔɔ Isa jeel saapm̄-maakɛ ki se, naan̄ dɛek gaab kɛn jin̄ ooyga kooy se ɔɔ: «lin̄i 'daar naan̄ jeege tu.» Ɔɔ gaabm̄ se iin̄ daara.

⁹ Gɔtn̄ se Isa taaddɛn ɔɔ: «Maam m'je tɔnd mɛtse: 6ii sebit ki se, j'undsenga kulu gɛn tɛdn̄ bɛɛ lɔbu gɛn tɛdn̄ *kusiñ lɛ? Ɔɔ ɔn̄ deba jaay d̄im an̄ don̄ ki num, an̄ kaaj lɔbu an̄ kɔñin̄ naan̄ 'kut lɛ?»

¹⁰ Gɔtn̄ se Isa uun kaamin̄ aak dɔɔddɛ paac ɔɔ dɛek gaabm̄ kɛn jin̄ ooyga kooy se ɔɔ: «'Sɛej jii!» Ɔɔ gaabm̄ se sɛej jin̄a ɔɔ gɔtn̄ ese sum 6o jin̄ ɔn̄ lapia.

¹¹ Kɛn Parizige ute jee jeel taadn̄ tɔɔkn̄ mɛtn̄ Ko Taar Raage jaay aak nakn̄ se, maakɛ taardɛ don̄ ki pirin̄ ɔɔ taad ute naapa do nak kɛn naadɛ utu 'tɛdn̄ do Isa ki.

Isa bɛɛr tɔɔd jee kaan̄ naabingen sik-kaar-dio
(Mk 3.13-19; Mt 10.1-15; NJKN 1.13)

¹² Kaad kɛn se sum 6o, 6ii kalan̄ Isa 6aa ook do ko ki gɛn keem Raa ɔɔ maakn̄ nɔɔr kɛn te magalin̄ se, naan̄ eem Raa.

¹³ Kɛn gɔtɔ jaay iip se, naan̄ dan̄ jee mɛtin̄ ki ɔɔ maakɛ ki se, naan̄ bɛɛr tɔɔd jeege sik-kaar-dio kɛn naan̄ dan̄dɛ jee kaan̄ naabinge. Kɛse 6o ro jee se:

¹⁴ Simon se, naan̄ dan̄in̄ te ro Pier, Andre se gɛnaana, Jak, Jan, Pilip, Bartelemi,

¹⁵ Matiye, Tɔma, Jak goon Alpe, Simon debm̄ je kujn̄ naan̄ina,

¹⁶ Jud goon Jak ɔɔ Judas Iskariot, naan̄ 6o debm̄ utu kutn̄ Isa se.

Isa dooy jeege ɔɔ ɛd̄ lapia jee kɔɔnge tu
(Mt 5.2-12)

¹⁷ Kɛn Isa jaay bɔɔy do ko ki ute jee mɛtin̄ kɛn sik-kaar-di se naan̄ ɔn̄ gɔtn̄ toof tal jaay naan̄ daara ɔɔ gɔtn̄ se naan̄ ɔn̄ jee dɛn mɛtin̄ ki ute jeege dɔɔlɔ dɛna iin̄o taa naan̄ Jude ki, kɛngen iin̄o maakn̄ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki, ɔɔ kɛngen kuuy se iin̄o taa naan̄ Tir ute gɛn Sidɔn̄ ki kɛn in̄g maakn̄ gɛgɛrge tun taa baar ki.

¹⁸ Naadɛ 6aado se gɛn booy taarin̄a ɔɔ gɛn je lapi rodɛ, ɔɔ jee ɔk kɔɔn̄ sitangen kɛn lee dabardɛ se kic 6o ɔn̄ lapia.

¹⁹ Jee dɛngen tus paac se nan̄a nan̄a kic 6o je kutn̄ ro Isa taa debm̄ utga ron̄ num, tɔɔg Isan̄ 'teec ron̄ ki se, ɛddɛn lapia.

Jee maak-raapge ute jee kɛn adɛn kaan̄ nakn̄ ɔn̄ɔ

²⁰ Gɔtn̄ se Isa uun kaamin̄a aak jee mɛtin̄ ki ɔɔ taaddɛn ɔɔ: «Maak-raapo naase jee daayge tu, taa *maakn̄ Gaar Raa se naase ki.

21 Maak-raapo naase jee 6o tɔalsen 6orse se,
taa naase utu aki kɔsn dɛrɛŋ te maraad se!
Maak-raapo naase kɛn 6orse maakŋ kaa-maan ki,
taa naase se utu aki kooy koogo.

22 Maak-raapo naase kɛn jeege jese eyo, ɔɔd undse naatn,
naajse ɔɔ tɔalsen taar jig eyo dose ki,
taa naase aalki maakse do *Goon Deb ki*.

23 «Kɛn nakgen se jaay aanga dose ki num, 6ii kɛn se ɔŋki maakse 'raap sakan ɔɔ
'daamki te maak-raapo! Taa maakŋ raa ki se, Raa utu asen kɔŋŋ bɛdse dɛn aak eyo. Bin
6o 6ugdegen do dɔkiŋ se lee dabaro jee taad taar teeco taar Raa ki se bin kici.

24 «Num gan asen kɔɔŋ naasen jee nak dɛnge
taa 6orse naase ɔŋkiga dose.

25 Asen kɔɔŋ naasen kɛn 6orse dɪm daaysen ey se,
taa naase 6o utu asen tɔɔɔ.
Asen kɔɔŋ naasen jee inŋ 'tooyki koogo 6orse,
taa naase se maakse utu 'tuju ɔɔ utu aki keeme.

26 Asen kɔɔŋ naasen kɛn jeege paac taad taargen nijim rose ki sum se,
bin 6o 6ugdegen do dɔkiŋ se tɛdo ute jeegen tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar Raa
ki bin kici.»

'Jeki jee taamooysege
(Mt 5.38-48; Rm 12.17-21)

27 «Gan maam m'taadsen naase kɛn inŋ booyki taarum se, m'ɔɔ: 'jeki jee taamooysege,
'tɛdki bɛɛ jeege tun jese eyo.

28 ɔɔdki 6ooro do jeege tun naamse ɔɔ eemki Raa taa jeegen kɛn dabarse se.

29 Kɛn nam jaay ɔndiga mɛtn bi ki num, 'tɛrlin kɛn do ji kuuy se kici. Kɛn nam jaay
uunga kali magal se, kali baatn maak ki se kic num, ɔŋte 'kɔɔŋin.

30 Debm kɛn jaay tɔnd mɛtn dɪm gɔti ki num, ɛdin ɔɔ nam jaay uunga dɪmi num, ɔŋte
'6aa baayina.

31 Bɛɛ kɛn naase 'jeki jeege asen tɛdse, naase kic num, 'tɛdki jeege tu bin kici.

32 «Kɛn naase jaay 'jeki jeegen jese sum num, bin se nakŋ jaay j'asen tɔɔm ro ki tap 6o
gɔɔ. Taa jee *kusinge kic ɛ je naapa bin kici!

33 ɔɔ kɛn naase jaay 'tɛdki bɛɛ jeege tun 'tɛdsen bɛɛ naase ki sum num, bin se nakŋ jaay
j'asen tɔɔm ro ki se tap 6o gɔɔ. Taa jee kusinge kic ɛ lee tɛd bɛɛ ute naapa kici!

34 Kɛn naase jaay ɛdki sɛɛ 6o jeege tun utu asesiŋ tɛrl kɔŋŋ gɔtiŋ ki sum num, bin se
nakŋ jaay j'asen tɔɔm ro ki se tap 6o gɔɔ. Taa jee kusinge kic 6o lee ɛd kɛf sɛɛ ute naapa,
taa naade jeele j'adesin kɔŋŋ gɔtiŋ ki!

35 Num gan naase se, 'jeki jee taamooysege; 'tɛdki bɛɛ jeege tu ɔɔ kɛn ɛdkiga sɛɛ jeege tu
num, ɔŋte 'saapki ɔɔki j'asesin kɔŋŋ. Bin 6o Raa utu asen tɛdn bɛɛŋ dɛn aak eyo ɔɔ naase
se j'utu j'asen dan gaan Raagen Taaro. Taa Raa se naan debm jiga ɔɔ naan tɛd bɛɛna do
jeege tun k'tɛdden bɛɛ kic 6o naade jeel eyo ɔɔ tɛd bɛɛ jee kusinge tu kici.

36 'Kɛrcɛlki aan gɔɔ Bubsen maakŋ raa ki, kɛrcɛl se.»

ɔŋte 'kɔŋki bɔɔrɔ do jeege tu
(Mt 7.1-5,15-20, 12.33-37)

37 «ɔŋten 'kɔŋki bɔɔrɔ do jeege tu, ɔɔ naase kic 6o j'asen kɔŋŋ bɔɔrɔ dose ki eyo. ɔŋten
'kɛndki tɛl nam gɛn kutina, bin se naase kic j'asen kɔŋ kut eyo. Kɛn naase jaay 'lee ɔkki
naagŋ naapa num, Raa kici asen tɔɔl kusinge.

* 6:22 Goon Deba je taad te Isa *al-Masi.

³⁸ Edki naka jeege tu taa j'utu j'asen keɗn naase ki kici: ute gɔrn ken naase 'lee 'dɔɔjnki jeege tu se, Raa utu asesiɗ dɔɔjn, ɗooɗn kɔnd gazagaza ɔɔ asesiɗ dɔɔjn cir cir. Bin ɓo ute nakɗ ken naase 'lee 'dɔɔjnki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesiɗ dɔɔjn bin kici.

³⁹ «Ter Isa taadden ute kaal naagɗ taara kuuy daala ɔɔ: debm kaam-tɔɔkɔ 'kɔɗ tɔɔɗn naapiɗ debm kaam-tɔɔkɔ la? Naaden di paac se 'si maakɗ gɔɔ ki ey ne?

⁴⁰ Debm lee metn deb ken dooyiɗ se 'kɔɗ cir debm dooyiɗ eyo. Num gaɗ debm metn deb ki jaay meliɗ dooy ɔkiɗa se, naan utu 'tedn aan gɔɔ meliɗa.

⁴¹ «Mu cɔkɔn ken kaam genaai ki ɓo naai ɔɗ aakiɗa. Num gen di jaay naai ɔɗ aak gudum kaagɗ kaami ki ey se?

⁴² Ute naan se ɓo, naai 'kɔɗ deekɗ genaai ki ɔɔ: Genama, 'ɓaado m'ai kɔɔɗn mu kaami ki. Nakɗ naai 'tediɗ se, met ki eyo! Ey num naai ɔk met-gudum kaagɗ kaami ki se kici! Beeki num, ɔɔɗ met-gudum kaagɗ kaami ki se ram, jaay ɓo kaami 'kɔɔɗn kaakɗ jiga bin jaay 'kɔɔɗn mu cɔkɔn ken kaam genaai ki se!»

Kaaga ute koojiɗa

⁴³ «Kaagɗ jiga se koojiɗ aak kus eyo ɔɔ kaagɗ kɔɔɗn le ɔɗ ooj koojiɗ jig ey kici.

⁴⁴ Taa kaagge se j'aak k'jeelde ute koojɗege: taa naan se ɓo j'kɔɗ tuugɗ koojɗ mɔɗgɔ do kaag ken ute kɔɔɗndiɗ eyo ɔɔ kɔɗ tuugɗ koojɗ k-yooko se do k-lili ki ey kici.

⁴⁵ Debm beɛ se, beɛɗ se iinɔ maakiɗ ki, ɔɔ debm *kusiɗ se, kusiɗiɗ se kic ɓo iinɔ maakiɗ ki. Taa taar ken jikilimge lee taad paac se iinɔ maakɗe ki.»

Beegen dio

(Mt 7.21-29; 2Pr 1.5-10)

⁴⁶ «Naase iɗg 'daɗum ki: Meluma, Meluma. Num gen di jaay ɓo naase 'baateki gen tedn nakɗ ken maam m'taadsen m'ɔɔ aki ted se?

⁴⁷ Debm ɓaado gɔtum ki, booy taaruma ɔɔ iɗg do ki se, 'booyki m'asen taadn nakɗ ken naan teciɗ tece.

⁴⁸ Naan se tec aan gɔɔ debm ɓaa kɔɓm beɛɗa: naan uɗ gɔɔ jerle bini aan do ko ki jaay ɓo ɔɗdo metn beɛɗa. Ken naan jaay iiniɗ aas sum se, maane eed dena ɔɔ oolge kic ɓo ɗooɗo ɔɔ ɔɔy makɔɗɔ ɓaado deeb beɛ se bat naɓo, ɔɗ tediɗ te dim eyo, taa beɛ se k'j'iiniɗa jiga.

⁴⁹ Num gaɗ debm booy taaruma ɔɔ iɗg do ki ey se, naan se tec aan gɔɔ debm ken uɗ te gɔɔ ey sum ɓo iin beɛɗa. Ken oolge ɗooɗo jaay ɔɔyɔ makɔɗɔ ɔɔ ɓaado deebiɗ bat se, beɛ se ru nan tak.»

7

Isa ute bubm asgarge

(Mt 8.5-13)

¹ Ken Isa jaay taad nan taariɗ naan jeege tu aas se, naan ɓaa end maakɗ geger ken Kaparnayum ki.

² Gɔtn se bubm asgarge se ɔk ɓulu kalaɗ bin se naan jeɗ den aak eyo. Naɓo ɓuliɗ se ooc kɔɔɗɔ kaam yoa.

³ Ken gaabm se jaay booy j'ɔɔs maan Isa se, gɔtn se naan iin ɔl magal Yaudge kandum taa ɓaa sel metn Isa num, ade ɓaa utu keɗn lapia ɓuliɗ ki se.

⁴ Ken magal Yaudge jaay aan gɔtn Isa ki se, naade eemiɗ nɔɔ ɔɔ: «Beeki num, gen tedn beɛ se, 'tedn gaab ken se.

⁵ Taa naaje Yaudge se, gaabm se jejeki dena ɔɔ naan mala ɓo iinjeki beɛ ken k'lee k'tusn maak ki se.»

⁶ Gɔtn se Isa ɓaa ute naade. Num ken naan aan te ceɛ beɛ magal asgarge tu ey sum ɓo, bubm asgar *Rɔmɛge ɔlo mɛdiɗge taa an taadn ɔɔ: «Meluma, ɔɗte dabar roi gen ɓaado beem ki, taa maam se m'aas dim naani ki eyo.

⁷ Taa naan se bo, maam m'ɔŋ m'baa te gɔti ki ey se. Num gɔtn daari ki se, naai 'taad ute taari sum bo, debm tɛdn naabum se 'kɔŋ lapia.

⁸ Taa maam se, kic m'kaam ji deb kuuy, naɓo m'ɔk asgarge kaam ji maam kici. Ken m'ingga num m'deek deb kalan ki m'ɔɔ: 'Baa se, naan iin 'baa. Ɔɔ m'deek deb kuuy ki m'ɔɔ: 'Baado se, naan iin baado. Ɔɔ bulum ki se jaay, m'deekin m'ɔɔ: 'Tɛdn nakŋ ese se, naan iin tɛdina.»

⁹ Ken Isa jaay booy taar ese se, taara se ɔkin taad eyo. Gɔtn se naan tɛrl aak jee dengen baado metin ki se ɔɔ naan deekden ɔɔ: «'Booyki m'asen taada: maakŋ gaan *Israelge tun ute dende kic bo maam m'ɔŋ te nam jaay aal maakin do *Raa ki aan gɔɔ gaabm ara se eyo.»

¹⁰ Kɔr jee naan ɔldeno naaba jaay aan been se, naade ɔŋ bul se ɔŋga lapia.

Isa dur goon mɛnd-daay daan yoge tu

¹¹ Naan ken se jaay, Isa iin baa maakŋ gɛgɛr ken k'danin Nayn. Jee metin ki ute jeege dɛna baa ute naana.

¹² Ken Isa ute jeege jaay aan taa doob ken j'an kend maakŋ gɛgɛr ki se, naade aak jeege uuno yoa ɔɔ ken ooy se goon mɛnd-daaye ɔɔ naan kalin ki sum bo maakŋ koŋ ki. Gɔtn se jeege dɛna daan mɛnd se.

¹³ Ken Mɛljege jaay aak ko goono se, naan ɛjin don ki ɔɔ deekin ɔɔ: «Ɔnte 'tɔɔɔ.»

¹⁴ Gɔtn se Isa iiko cɛɛ jeege tun uuno yo se, ɔnd jin do baranjal ki ɔɔ gɔtn se, jee baan baa ute yo se daara ɔɔ Isa deek goon kɔd ki se ɔɔ: «M'deeki m'ɔɔ, iini!»

¹⁵ Gɔtn se goon kɔdn ooyga kooy se duru iin ing ute metina ɔɔ baag taadn taara. Ɔɔ Isa ɔk ɛdin koŋ ki.

¹⁶ Ken jeege jaay aak nakŋ se, beere baa ɔkde paac ɔɔ naade *nook Raa ɔɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki magal se, bɛɛɛ, baadoga daanjege tu. Kese Raa mala bo baadoga kaakŋ jeenge!»

¹⁷ Taa naan se bo jee taa naan Jude ki ute jee ken taa naange tun cɛɛs ki se, paac se ing bo gen kɔɔsn maana do nakge tun ken Isa tɛdo se.

Jan-Batist ute Isa

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Gɔtn se jee metn Jan-Batist ki baado taad melde ki. Ken Jan jaay booy taarde sum se, maakde ki se naan dan jeege dio,

¹⁹ ɔɔ ɔlde gɔtn Mɛlje Isa ki taa 'baa tɔnd metin ɔɔ: «Naai bo debm ken jeege ing aak kaama j'ɔɔ utu ade baa se lɔbu k'booy nam kuuy lɛ?»

²⁰ Ken naade jaay aan gɔtn Isa ki se, jee se taad ɔɔ: «Naaje se Jan-Batist bo ɔljeno gɔti ki ɔɔ k'tɔnd meti: naai bo debm ken jeege ing aak kaama j'ɔɔ utu ade baa se lɔbu k'booy nam kuuy lɛ?»

²¹ Naande ki se sum bo, Isa ɛd lapia jee kɔɔndege tu dɛna. Maakde ki se jeegen ken kɔɔnɔ tujdenga tuju ute jee ɔk kɔɔn sitange se kic naan ɛdden lapia ɔɔ jee kaam-tɔɔkge den se kic bo naan ɔdden kaamdege.

²² Gɔtn se Isa deek jeege tun Jan ɔldeno naaba se ɔɔ: «'Baa 'taadki Jan ki nakŋ naase mala aakinŋiga ute kaamse ɔɔ booyinŋiga ute bise: jee kaam-tɔɔkge lɛ aakga, jee cɛkɛdge lɛ leega talam talam, jee bikidge lɛ ɔŋga lapia ɔɔ rodege lɛ toodga kɔlɔn kɔlɔn, jee duguyge lɛ ɓorse booy booyo, jee ooyga kooy kic lɛ duroga daan yoge tu ɔɔ Labar Jiga se lɛ, k'taadina jee daayge tu.

²³ Maak-raapo debm ken jaay ai kaamin ɔnte doobm gen kaal maakin do maam ki ey se.»

²⁴ Ken jee Jan ɔldeno naaba jaay ɔk tɛrl baa se, Isa baag taadn taar Jan se jee denge tu ɔɔ: «Do kɔd-baar ki se naase tap bo ingkiro kaakŋ nanja? Lɔbu ingkiro kaakŋ mu taa baar ken kuul teen baansin kaam ara kaam ara se la?»

25 A-a! Bin num naase ingkiro kaakɲ naŋa? Lɔbu ingkiro kaakɲ gaabm kɛn tus kalge aak bɛɛ se lɛ? Gɔtɔ. Jee lee tus kalgen aak bɛɛ gen koono se ute jee maalge se, naade se tiŋg maakɲ ɓee gaariŋge tu.

26 Lɔbu naase tap ɓo ingkiro kaakɲ naŋa? Naase se ingkiro kaakɲ debm taad taar teeco taar Raa ki se la? Deere, 'booyki m'asen taada: naan se debm taad taar teeco taar Raa ki naɓo naan magal cir debm taad taar teeco taar Raa ki se daala.

27 Naan se ɓo debm kɛn Raa taado taariŋ do dɔkiŋ maakɲ Kitap ki ɔɔ:
*'Booyo, maam m'ai kɔl debm kaan naabum naani ki,
taa ai 'daapm doobi.**

28 «'Booyki m'asen taada: maakɲ jeege tun mɛndge toojden do naan ki ara bini aan do Jan ki se, debm kɛn magal ciriŋ Jan se, gɔtɔ. Anum debm *maakɲ Gaar Raa ki se baat aan gɔɔ di kic ɓo, naan se ɓo magal cir Jan.

29 «Jee denge ute *jee tɔkɲ miirge jaay booy taariŋ se, Jan *batizde taa naade jeelga Raa se tɛd naka ute doobiŋa.

30 Num gan *Parizige utu jee jeel taadn tɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se, naade se baate tookɲ do nakge tun kɛn Raa je ɔɔ aden tɛdn naade ki se. Bin ɓo, naade baate tookɲ kɛn Jan aden batizi.»

31 Ter Isa taadden ɔɔ: «Jee ɓorse tap ɓo, m'aden kɔmb bɛyɛ ute nanɓe? Naade tap ɓo tec nanɓe?

32 Naade se tec aan gɔɔ gaangen ing ɓoor ki jaay taad ute naapa ɔɔ:

Naaje k'tuuyesen kaa

naɓo naase 'baate daamki.

Naaje k'jaarsen kaa yoa

naɓo naase 'baate keemki.

33 «Ey num Jan-Batist ɓaado se, naan ɔs mapp eyo ɔɔ aay tɔtn koojɲ biŋ eyo ɔɔ naase ɔki num: naan se debm sitan!

34 Kɛn *Goon Deba jaay ɓaado se ɔɔ ɔɔ aaye, naɓo naase ɔki num: naan se debm kaam-kɔsɔ ɔɔ debm kaay-koono ɔɔ ɔk mɛdɛ ute jee tɔkɲ miirge ɔɔ ute jee *kusiŋge!

35 Num gan jee took aal maakde don ki se, aak ɔkga jeel-taar Raa se ute doobiŋa.»

*Isa ute mɛnd tɛdn *kusiŋa*

36 Bii kalan kɔd *Parizi kalan bini, dan Isa ɓeen ki, gen ɓaa kɔsn ute naana. Kɛn Isa jaay ɓaa ɓeen ki se, gɔtn se naade tood ute cɛɛsde jaay ɓo baag kɔsɔ do tabil ki.

37 Mɛnda kalan iino maakɲ gɛgɛr kɛn se ɔɔ jeege paac jeeliŋ naan se, mɛnd tɛdn kusiŋa. Naan ɓaado ɔŋde taa naan booyga booy j'ɔɔ Isa utu ing ɔs kɔs gɔtn kɔd Parizi ki se. Kɛn naan ɓaado ɓaa se, naan uuno naka aan gɔɔ k-ɓɔkɔlɔ kalan ko ɓo k'cɔɔc k'daapiŋa. K-ɓɔkɔl se k'daapiŋ ute nakɲ kɛn k'danjiŋ albatir†, ɔɔ naan se dooc ute itir.

38 Naan ɓaado kaam jɛ Isa ki ɔɔ naan eeme ɔŋ kaa-maanin se neet jɛ Isa ɔɔ naan ɔtinsiŋ ute bɛekiŋa ɔɔ baam ɔk aay jɛn se ute maak-raapo ɔɔ ɔɔyiŋ itir do jɛn ki.

39 Kɔd Parizi kɛn dan Isa ɓeen ki jaay aak nakɲ bin se, taad ute maakiŋ ɔɔ: «Kɛn gaabm se jaay debm taad taar teeco taar Raa ki deer num, mɛnd ɓaado utiŋ se, naan an 'jeeliŋ naan se, mɛnd tɛdn kusiŋa.»

40 Gɔtn se Isa taadiŋ ɔɔ: «Simon, maam se m'ɔk taara m'ai deeke.» Naan terlin ɔɔ: «Debm dooy jeege, 'taada.»

41 Isa ɔɔ: «'Booyo. Debm kalan ɔk jee sɛɛge dio. Deb kalan se ey num an kɔgɲ tamma kaar-mii ɔɔ debm kuuy se lɛ ey num an kɔgɲ tamma si-mii.

42 Num gan dim naade aan kɔgɲ sɛɛde gɔtɔ se, naade di se paac, naan tɔalden sɛɛdege se naata. Num maakɲ naade kɛn di se, debm ɛdden sɛɛ se kɛn gay ɓo an 'je cir?»

* 7:27 Aak Mal 3.1. † 7:37 Albatir se napar koa aama kɛn k'cɔɔc k'daapiŋa gen kɔmb itir.

⁴³ Simon tərliŋ ə: «Gən maam ki num m'ə, debm kən sɛɛŋ dən jaay ʒo k'təəlinsin se.»
Isa deekiŋ ə: «Kese naai 'taadga taar mət ki.»

⁴⁴ Gətn se Isa uun tərli aak mɛnd se, ə deek Simon ki ə: «Naai aak mɛnd se daamo! Gətn maam m'endo ʒei ki se, naai ɛdum te maan tugŋ jɛm eyo; num gaŋ mɛnd se neetum jɛm ute kaa-maaniŋa ə ətumsin ute bɛɛkiŋa.

⁴⁵ Ə naai 'baam ək aay te taarum ute maak-raap eyo; num mɛnd se kən maam m'aan sum se, gətn naaŋ baam ək aay jɛma ute maak-raapo sum se, ənum te eyo.

⁴⁶ Naai ətum te uubm oot dom ki eyo; num mɛnd se ətum itir jɛm ki.

⁴⁷ 'Booyo m'ai taada: mɛnd se kusiniŋen dən se, Raa təəlisiŋa naatn. Taa naaŋ se ʒo, naaŋ jɛm dən se. Gaŋ debm k'təəlin kusiniŋ baat se, naaŋ kic ʒo ək maak-je baata.»

⁴⁸ Tər Isa taad mɛnd ki ə: «Kusiniŋe se maam m'təəlisiŋa naata.»

⁴⁹ Jeegen inŋ əs ute naade se, baag taadn ute naapa ə: «Kese tap ʒo naŋa jaay taad taa 'təəl kusin jeege se?»

⁵⁰ Isa deek mɛnd ki ə: «Mɛnda, ute kaal maaki kən naai aal dom ki se, aajiga. Iini, 'ʒaa ute lapia.»

8

Mɛndgen lee mətŋn Isa ki

¹ Naaŋ kən se jaay Isa ʒaa lee maakŋ gɛgɛrge tu ə maakŋ naaŋge tu. Naaŋ taad wəək Labar Jigan gən Gaar Raa se jeege tu. Gətn se jee kaaŋ naabiŋen sik-kaar-dio,

² ute mɛndge kandum se lee ute naaŋa. Mɛndgen se ʒo kən naaŋ ɛddeno lapia gən kəəŋ rodege tu ə tuurdeno sitange rodege tu se. Maakde ki se, Mari iino Magdala ə ro naaŋ ki se ʒo, Isa tuuriŋo sitange cili se.

³ Ə Yoanna kən mɛnd Kuza, gaabiŋ se Gaar *ɛrəd əniŋ maaliŋ paac kaam jina ə Suzaan ute mɛndgen kuuy dən kici. Naade se ʒo kən lee noog Isa ute jee mətŋn ki ute nakgen naade əkə.

Isa aal naagŋ taara te debm kənd buru

(Mt 13.1-23; Mk 4.1-25)

⁴ Jeege dɛna iino maakŋ gɛgɛrge tu paac ə ʒaadə tus gətn Isa ki ə naaŋ taaddeŋ ute kaal naagŋ taara ə:

⁵ «Bii kalaŋ deba kalaŋ teec ʒaa kənd buru. Kən naaŋ jaay ənd kənd buriŋ se, kupm mətŋn si jɛŋ doob ki; gətn se jeege tuumiŋa ə yeelge ʒaadə tuun əsiŋ naatn paac.

⁶ Kupm mətŋŋe se si gət kən naaŋiŋ maakiŋ ək koa. Kən naaŋ jaay utu teec teec sum ʒo naar tuutu taa gətn se naaŋiŋ cɛɛpɛ.

⁷ Kupm mətŋn se, si maakŋ ji kaag kən ək kərəndə se, naaŋ teece naʒo aan gəə teep maakŋ ji kaag ki se, ji kaaga aayiŋ taara.

⁸ Num kupm kən si do naaŋ kən jiga se, gətn se naaŋ teece, teepe, tək doa ə ək kaama dən aak eyo.» Do taar kən se, Isa uun mindiŋ raan deekdeŋ ə: «Debm jaay ək bi booyo num, booy ək taar se.»

⁹ Jee mətŋn Isa ki se tənd mətŋn ə: «Kaal naagŋ taar kən naai 'taad se tap ʒo je deekiŋ ə dio?»

¹⁰ Isa tərlden ə: «Nakŋ j'əyiŋga kəy *maakŋ Gaar Raa ki se, naase se *Raa taadsenga naase 'jeeliŋkiga. Num gaŋ jee kuuy se k'taaddeŋ ute kaal naagŋ taara se, taa:

Naade 'kaakŋ ute kaamde naʒo 'kaakŋ kək eyo,

'booy ute bide naʒo 'booy kək eyo.»*

Kaal naagŋ taar se, Isa taad təək mətŋna

¹¹ «'Booyki kaal naagŋ taar ese se je deekiŋ ə: kupm maam m'taadn se, kɛse taar Raa.

* 8:10 Aak Eza 6.9.

¹² Kupm ken si jɛŋ doob ki se, kɛse taad ute jeegen booy taar Raa naɓo *Bubm sitange baado ɔɔf taar se maakde ki naatn, taa sɔm naade booy uunga num 'kɔŋ kaaja.

¹³ Kupm ken si gɔtn naanɪŋ ɔk ko maak ki se, kɛse taad te jeegen mɛtn-jiki booy uun taar Raa ute maak-raapo naɓo naade ɔŋ ɔkiŋ tɔɔg eyo. Kaad ken gɔtɔ utu bɛɛ se naade ɔk taar Raa se ɔɔŋɔ, gaŋ nakŋ naama jaay aanga dode ki num, naade rɛsn naatn ute taar Raa se.

¹⁴ Kupm si maakŋ ji kaag ken ɔk kɔrɔndɔ se, kɛse taad te jeegen booy ɔk taar Raa naɓo, naade uun nirlde, je maal *dunia ɔ je nakŋ ken daa rode ɓo jea. Kɛse ɓo tɛddɛn kaal maakde ɓaa tɛdn nakŋ cɛɛ sum se.

¹⁵ Num kupm ken si do naan ken jiga se, kɛse taad te jeegen maakde bɛɛ, booy uun taar Raa ɔ ɔkiŋ maakde ki jiga ɔ jee se, naade aay kaamde aal maakde do Raa ki ɔ tɛdn nakgen jiga.»

Isa aal naagŋ taar ute lɔmpɔ

(Mk 4.21-26)

¹⁶ «Nam 'kɔɔcŋ lɔmpɔ jaay an deebm dukulu don ki, ey lɛ an kɔl kɔnd mɛtn danal ki se, gɔtɔ. Gaŋ lɔmpɔ se k'j'ɔcinga num, j'uun j'ɔliŋ raan ro kaag ki taa jee end gɔtn ese se, 'kaakŋ gɔtn wɔɔrɔ.

¹⁷ Taa nakŋ j'ɔyiŋ kɔy se j'utu j'an kaakŋ 'toodn tal ɔ nakŋ jeege jaay jeel mɛtiŋ ey se jeege utu 'jeel mɛtiŋ paac ɔ j'utu j'an kaakŋ kaam kaad ki utu 'toodn tal.

¹⁸ Bin se ken aki booy taar Raa num, ɔndki kɔndɔ! Taa debm ɔk se j'an kɔmb do ki, num debm ɔk ey se lɛ, ken nakŋ naan saap ɔ ɔk se kic ɓo, j'an tɔsn naatn.»

Gɛnaa Isage ute kɔnde

(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹ Gɔtn se gɛnaa Isage ute kɔnde ɓaanɔ kaaka, naɓo taa jeegen dɛn se, naade ɔŋ aan te gɔtiŋ ki eyo.

²⁰ Nam baado taad Isa ki ɔ: «Koi ute gɛnaaige se utu naatn ɔ naade je ai kaaka.»

²¹ Isa tɛrlɛn ɔ: «Koyuma ute gɛnaamge se, kɛse jee ken booy taar Raa ɔ took inŋ do ki.»

Isa ɔk daa kuulu

(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

²² Bii kalaŋ se, Isa ook maakŋ markab ki ute jee mɛtiŋ ki ɔ naan deekden ɔ: «K'gaan k'ɓaaki jɛŋ baar ken kaam naane.» Ɔɔ gɔtn se naade iin ɓaa.

²³ Ken naade ɓaa ɓaa do maane ki se, gɔtn se Isa kaamin ɓaa ɔk bia. Kaad ken se guduray dɔɔɔ do baar ki ɔ ɔl maane end dooc dooc maakŋ markaba se ɔ naan ken se gɔtɔ ɓaa tɛddɛn ɔɔŋɔ.

²⁴ Naade iiko cɛɛ Isa ki, duriŋa ɔ deekiŋ ɔ: «Debm dooyje, Debm dooyje, ɓɛɛ, naajege j'aki kutu!» Ken naan jaay iin se, naan aac kaama kuul ki ute maane ki ɔ gɔtn se, kuulu ute maan se ɔk daara ɔ gɔtɔ do dil.

²⁵ Gɔtn se naan deekden ɔ: «Kaal maaksen jaay naase aalki dom ki se, tap ɓo gay?»

Ken naade jaay aak nakŋ ese se, ɔkden taad eyo ɔ beere ɓaa ɔkde ɔ gɔtn se, naade baag taadn ute naapa ɔ: «Kɛse tap ɓo nanja bini, ken taad kuul ki ute maane ki kic ɓo tookiŋ taariŋ se?»

Isa ɛf lapia debm kɔŋ sitan ki

(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

²⁶ Gɔtn se naade ɓaa aan taa naan jeege tun k'danɛn Gɛrazɛnige ken sak kaam taa naan Galile ki.

²⁷ Ken naade aan taa jɛŋ ki jaay Isa ɓɔy ɓɔy naan ki se, gɔtn se gaab kalaŋ bini ɔk kɔŋ sitan iino maakŋ gɛgɛr ken ese ɔ baado dɔɔf Isa. Ɔɔ gaabm se, naan tiŋg been eyo ɔ lee ute kal ey se daaniŋ dɔkga, num naan se tiŋg maakŋ iibge tun Yaudge tɛfiŋo gɛn tɔl taal yodege se.

28 Kɛn naan jaay aak Isa se, ɔɔf ɔɔy makɔnɔ ɔɔ baado ooc mɛtn jɛn ki ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Isa Goon Raa Taaro, j'ɔn dɪ ute naai? M'eemi nɔɔ mɛti ki, ɔnɛte gɛn dabaruma!»

29 Kɛn ɔlin taad bin se, taa Isa deekiɲga deek ɔɔ n'teec naatn ro gaab kɛn se. Taa sitan se, iinga num tɛd gaabm se kusina ɔɔ ɔl k'dɔakiɲ ute sɛsɛɛɛ ɔɔ j'aalin dɔkɔdɔm maala se kic ɔɔ, naan gaan naatn ɔɔ sitan se ɔlin aan teec ɔɔ do kɔd-ɔɔ ki.

30 Ɔɔ Isa tɔnd mɛtin ɔɔ: «Naai, 'roi nanja?» Naan tɛrlin ɔɔ: «Maam rom Dɔɔl asgarge,» taa gaabm se ɔk sitange ron ki dɛna.

31 Gɔtn se sitange eem nɔɔ mɛtn Isa ki ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Ɔnɛte 'tɔkɲ kɔmbje maakɲ gɔɔ kɛn jɛrl zuzu se.»

32 Gaɲ gɔtn se ɔk dɔɔl kinzirge dɛna lee gaam gaam do kɔs ki. Gɔtn se sitange se sɛl mɛtn Isa ɔɔ: «Ɔnɛte naaje k'ɔaa kɛnd maakɲ kinzirge tu se.» Gɔtn se Isa tookden.

33 Ɔɔ sitange se teeco ro gaab kɛn se ɔaa ɛnd maakɲ kinzirge tu se ɔɔ dɔɔl kinzirgen te dɛnde se dɔɔbɔ rus ɔɔ naar aano girdi girdi bɔɔy ɔaa si maakɲ baar ki ɔɔ maane ɔsde paac.

34 Kɛn jee gaam kinzirge jaay aak nakɲ tɛd se, naade dɔɔb aan ɔaa taad jeege tun maakɲ gɛgɛr ki ute jeege tun ing ɔɔ bee naatge tu.

35 Kɛn jeege jaay ɔaa booy se, naade baado gɛn kaakɲ nakɲ tɛd se. Kɛn naade jaay aan ɔn Isa se, ɔn gaabm debm sitan se, sitaninge se teecga naatn ron ki ɔɔ naan ing king mɛtn jɛ Isa ki ɔɔ tusga kala ron ki jiga jiga. Kɛn naade jaay aakiɲ se, ɔbeere ɔaa ɔkde.

36 Jeegeen aako nakɲ se ute kaamde se, baado taad jeege tu nakɲ kɛn Isa tɛdo do gaabm kɛn debm sitan jaay ɔɔ ɔn lapi se.

37 Gɔtn se jee ing taa naan Gɛrazɛ ki paac se, kɛn naade jaay ɔbeere ɔaa ɔkde se, naade taad Isa ki ɔɔ: «Inɲ ɔnɛte, 'ɔaa dɔkɔ.» Gɔtn se Isa ook maakɲ markab ki gɛn tɛrl ɔaa.

38 Gaabm kɛn sitange teec ɔnɲ se, tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Ɔnum m'ɔaa ute naai.» Gaɲ Isa taadin ɔɔ:

39 «'Tɛrl ɔaa bei ki ɔɔ taad nakɲ paacɲ kɛn Raa tɛdi naai ki se.» Kɛn gaabm se jaay ɔk tɛrl ɔaa been ki se, ɔaa taadin jeege tun maakɲ gɛgɛr ki se paac nakɲ kɛn Isa tɛdino naan ki se.

*Isa ɛd lapiya mɛnd ki ɔɔ dur goon Jayrus mɛnda daan yoge tu
(Mt 9.1,18-26; Mk 5.21-43)*

40 Kɛn Isa jaay aan se, jee dɛnge dɔɔdina, taa naade se ing aak kaak kaamina.

41 Gaaba kalan k'danɲ Jayrus; naan se magal *ɔbeere kɛn Yaudge lee tusn maak ki. Naan baado ooc mɛtn jɛ Isa ki eemin nɔɔ ɔɔ n'baado been ki.

42 Taa naan ɔk goon mɛnda kalan lak, ɔbaarin ɔaa ɔaa sik-kaar-dio ɔɔ goonɲ se tood kɔɔnɔ kaam yoa.

Kaad kɛn Isa ɔaa ɔaa gɔtn goon mɛnd ki se, jeege dɛna tus ron ki ɔɔ gɔtn lee kic naan ɔn eyo.

43 Maakɲ jee dɛnge tu se, mɛnda kalan bin se, gɔtn moosin aan sum se ɔn daar eyo ɔkga ɔbaara sik-kaar-dio ron ki. Naan utga jin paac gɔtn jee dawage tu, nabo nam ɔn ɛdin te lapi eyo.

44 Mɛnd se baado naagɲ Isa ki ɔɔ ut taa kalina ɔɔ gɔtn ese sum ɔɔ, moosin naar daara.

45 Isa tɔnd meta ɔɔ: «Kɛn ɔl jin utum se nanja?» Aan gɔɔ jeege paac baaga naaja se, gɔtn se Pier deek Isa ki ɔɔ: «Mɛluma, aaka jeege ɔɔ lee uri mak mak se dey!»

46 Gaɲ Isa deek ɔɔ: «Num nam ɔlga jin utumga, taa maam m'naamga tɔɔgɲ kɛn teec rom ki se.»

47 Kɛn mɛnd se jaay jeel jeege an jeel se, ɔbeere ɔaa ɔkin se ron ook marga ɔɔ baado ooc mɛtn jɛ Isa ki. Gɔtn se naan taad naan jeege tu paac nakɲ kɛn ɔlin jaay ɔɔ, naan ɔl jin ut taa kal Isa se. Mɛnd se taadden ɔɔ: «Maam m'naar m'ut kali sum ɔɔ, m'ɔn lapiya.»

48 Gɔtn se Isa deekiɲ ɔɔ: «Goonuma, taa naai aalga maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga. 'Baa ute lapiya.»

⁴⁹ Ken Isa utu daar taad taad bört se sum 60, deb kalan iino gōtn Jayrus ki ɔɔ baado taadin ɔɔ: «Bere, gooni mēnda se le ooyga. Ōnte dabar Debm dooy jeege se cere.»

⁵⁰ Num ken Isa jaay booy taar se, naan taad Jayrus ki ɔɔ: «Ōnte beere; ɔnd maaki kaam kalan. Gooni mēnda se utu 'kaaja.»

⁵¹ Ken Isa jaay aan bee Jayrus ki se, jee den se naan gaasde naatn. Gōtn se ɔɔp Pier, Jan, Jak ɔɔ ko goono ute bubm goono sum 60 end ute naana.

⁵² Jeege paac eeme ɔɔ tooy makōno do yo ki se. Num gan Isa deekden ɔɔ: «Ōnte 'keemki. Goono se ooy te eyo; naan le tood tood bi sum.»

⁵³ Ken naade jaay booy taarin se, naade baag tooy koogo metin ki taa naade jeele goon mēnda se le, ooyga deere.

⁵⁴ Gōtn se Isa ak jina, uun mindin raan ɔɔ: «Goonuma, iini!»

⁵⁵ Gōtn se sum 60 goono se duru ɔɔ naar iin daara. Ter Isa taadden ɔɔ: «Goono se, j'edin koso.»

⁵⁶ Ken bubin ute kon jaay aak nak se, nak se baa deel dode ɔɔ akden taad eyo. Gōtn se Isa deiden ɔɔ nak se, j'onte baa taadin nam ki.

9

Isa al jee kaan naabinge sik-kaar-di se naaba

(Mt 10; Mk 6.7-13)

¹ Bii kalan Isa tus jee kaan naabingen sik-kaar-dio ɔɔ naan edden toogo do sitange tu paac ɔɔ edden toogin gen kedn lapia jee koonge tu.

² Naan olden naaba se taa 'baa taadn labar gen *maakn Gaar Raa se jeege tu ɔɔ gen kedn lapi jee koonge tu.

³ Naan taadden ɔɔ: «Ken 'baaki baa mertε se, ɔnte 'kuunki dim, ɔnte 'kuunki sirdi, bōno, koso ɔɔ ɔnte 'kuunki gurs kici. Ō maakse ki se, nam ɔnte 'tasn kalge dio.

⁴ Bee ken naase 'booykiga maak ki se, 'toodki gōtn ese, bini anki kiin baa maak ki.

⁵ Gōtn naase 'baaki jaay jeege baate dōdn kōkse num, ken naase 'teecki teec maakn gegerde ken ese se, kudn jesege se kic 60 'tupdenki naatn, kese aden toodn saada.»

⁶ Bin 60, *jee kaan naabm Isage se baa lee maakn naange tu, taad Labar Jiga jeege tu ɔɔ gōto baa se paac, naade ed lapia jee koonge tu.

*Nookn Isa se ed saapm maaka *Erōd ki*

(Mt 10; Mk 6.7-13)

⁷ Ken Gaar Erōd Antipas naan 60 magal taa naan Galile se jaay booy j'ɔos maan nakgen deel se, taar se baa deel doṅa taa jee metinge deek ɔɔ: «Kese Jan-Batist 60 duroga daan yoge tu.»

⁸ Ō jee metingen kuuy taad ɔɔ: «*Eli do dōkin se 60, baadoga.» Ō kengen kuuy kic taad ɔɔ: «Kaadn naane maakn jeege tun taad taar teeco taar Raa ki do dōkin se 60, deb kalan duroga daan yoge tu.»

⁹ Taa naan se 60 al Erōd taad ɔɔ: «Nakage, ey num Jan-Batist se le maam mala 60 m'ol k'gaanō ute doṅa. Num kese tap 60 debm gay daala jaay m'booy ted nakgen bin se?» Gōtn se naan je Isa taa an kaaka.

Isa ed koso gaabge tu dupu-mii

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Ken *jee kaan naabm Isage jaay terl baa ɔn Isa se, taadin metn nakgen naade tedo paac se. Gōtn se naan ak baande ces ki kaam gegere ken sak Betsaida.

¹¹ Ken jee denge jaay booy labar se, naade ru baa metin ki. Ō Isa dōd akde ɔɔ gōtn se, naan taadden taar *maakn Gaar Raa ɔɔ jee ken baado je lapi rode se, naan edden lapia.

¹² Gan ken kaada baa baa kooco se, jee kaan naabm Isagen sik-kaar-di se, baado taadin ɔɔ: «'Deek jeege tu se k'wōk k'baa maakn naange tu ɔɔ maakn bee naatge tun gōor gōor

se. Taa gətn naane se, naade 'kəŋ nakŋ kəsə ə 'kəŋ gətn toodo kici. Ey num gətn ara se, naajege k'do kəf-baar ki.»

¹³ Gaŋ Isa tərlden ə: «Naase mala ɛdfeki kəsə.» Gətn se naade tərliŋ ə: «Mappan j'ək se ɛ cir mii eyo ə kəŋje kic ɛ k'j'ək di sum. Kən jee se jaay 'kəŋ kəsə paac num, naaŋ se naaje j'ade ɓaa dugŋ kəsə kuuy do ki.»

¹⁴ Jee tus gətn ese paac se, gaabge kalde ki sum ɓo ɓaa ɓaa nakŋ dupu-mii.

Gətn se Isa taadjege tun mətŋ ki ə: «'Taadki jeege tu k'j'ing naaŋ ki ə 'gaandeki jeege se si-mii si-mii.»

¹⁵ Naade tɛd jeege paac ing naaŋ ki.

¹⁶ Num Isa təs mappan mii ute kəŋjen di se jiŋ ki, naaŋ uun kaamiŋ raan, təəm *Raa, dup mappa ə ɛdiŋ jeege tun mətŋ ki taa 'kɛdn jee denge tu.

¹⁷ Naade paac əs dɛrɛŋ ute maraadde ə togŋ əp se k'tuun k'tusiŋ maakŋ gərŋge tu sik-kaar-dio.

*Pier taad ə Isa se naaŋ ɓo *al-Masi*

(Mt 16.13-28; Mk 8.27-9.1)

¹⁸ Bii kalaŋ se, Isa iik took cɛɛs ki kaliŋ ki gɛn tənd mɛtn Raa. Naaŋ kən se, jee mətŋ ki utu te naaŋa. Gətn se naaŋ tənd mɛtde ə: «Jee denge tap ɓo taad ə maam m'naŋa?»

¹⁹ Naade tərliŋ ə: «Jee mətŋge ə naai Jan-Batist ə jee kuuy ə naai *Eli kən do dəkŋ ə kəŋgen kuuy daala ə naai se kaadŋ naane maakŋ jeege tun taad taar teeco taar Raa ki do dəkŋ se ɓo, deb kalaŋ duroga daan yoge tu daam.»

²⁰ Ə Isa deekden ə: «Kən maak-saap naase ki num əki maam m'naŋa?» Pier ɛp taariŋ ə: «Naai ɓo al-Masi kən Raa ɔlo.»

²¹ Gətn se Isa aacden kaama ə taar se j'əŋte ɓaa taadŋ nam ki.

²² Tɛr naaŋ taadden mətŋ ə: «Bɛɛki num, *Goon Deba utu 'dabar kusiŋa. Magal taa ɓee Yauage, *jee magal tɛdn sɛrke Raa ki, ute jee jeel taadŋ təkŋ mɛtn Ko Taar Raage, naade se utu aŋ kəadŋ kundu ə utu aŋ təɔ ə daan bii k-mətge tu se, naaŋ utu ade dur daan yoge tu.»

Jee je daan Isa

²³ Gətn se naaŋ taadden paac ə: «Debm jaay je am daan maam se, naaŋ 'baatn roŋ mala ə ɓii-raa 'kuun kaagŋ yoŋa jaay ɓo am daana.

²⁴ Taa debm je kaajŋ koŋ se utu aŋ kutu naan Raa ki ə debm ut koŋa taa maam se, utu aŋ kaaja.

²⁵ Kən debm jaay *duni ute magaliŋ ɓo kaam jiŋ kic num, kən naaŋ kutn koŋ naan Raa ki se, an kəŋ di ro ki?

²⁶ Taa naaŋ se ɓo, debm jaay tɛd səkəŋ taa maama ə ro taarum ki se, maam *Goon Deba kic ɓo, ɓiin m'ade ɓaa maakŋ *nookum ki gɛn Bubum ki ə ute gɛn kədiŋgen *salal se, maam kic səkəŋ utu am təɔ taa naaŋ kici.

²⁷ Deere, 'booyki m'asen taada: maakŋ jeege tun ɓorse utu ara se, mətŋge se kooy ey sum ɓo, utu 'kaakŋ Raa 'kəsn gaara dode ki.»

Raa ooj ro Isa

(Mt 17.1-9; Mk 9.2-10; 2Pr 1.16-18)

²⁸ Kən Isa taad aas taariŋ jeege tu jaay ək nakŋ ɓaa ɓaa ɓii marta se, naaŋ ək Pier, Jan ə Jak ə naade ook do ko ki gɛn ɓaa keem Raa.

²⁹ Kaad kən Isa eem keem Raa se, daan-kaamiŋ ɓaa tɛrl kuuy ə kaliŋ se ɓaa tɛd raap lak lak ə əmb mɛt ki biriŋ biriŋ.

³⁰ Gətn se naade aak gaabge dio daar taad taad ute Isa ə jee di ese se, *Musa ute *Eli.

³¹ Ə gətn Musa ute Eli daar ro ki se, Raa tɛdiŋ gətə wəər kɛɛŋ. Gətn se naade taad mɛtn taar kən tɛdga num, Isa utu 'kooy Jeruzalem ki se.

³² Gaŋ Pier ute mædĩnge se bi 6aa cirde. Num ken naade duro maakŋ bide ki se, naade aak Isa se roŋ wɔɔr gɔtɔ kelɛŋ ɔ naade aak jee di se daar daar cɛɛŋ ki.

³³ Ken Musa ute Eli jaay iin ɔŋ kɔŋ Isa se, Pier deek Isa ki ɔ: «Debm dooyje, bæeki num, j'aki king gɔtn ara ki 6o jiga; ɔŋ j'asen taal daabge mɔtɔ, kalaŋ naai ki, kalaŋ Musa ki ɔ kalaŋ Eli ki.» Gaŋ taar naaŋ taad se tap 6o, ɔnd te mɛtiŋ eyo.

³⁴ Ken Pier utu taad taad sum 6o, gapara naar 6aado deebde bat. Ken naade jaay aak gapara 6aa deebde se, beere 6aa ɔkde.

³⁵ Ter naade booy mind deba taad maakŋ gapar ki ɔ: «Kese goonum ken maam m'beer m'ɔdĩno. 'Booy uunki taariŋa.»

³⁶ Kaad ken naade booy mind deba utu taad taad se, kɔr naade aak ɔk se, ɔp Isa kalaŋ ki sum. Nakŋ naade aakiŋ paac se, kaad ken se naade taadiŋ te nam ki eyo, num naade 6ɔɔbiŋ maakde ki.

Isa ɛd lapia goon gaab ki ken ɔk kɔŋ sitan

(Mt 17.14-21; Mk 9.14-29; Mk 1.23-27)

³⁷ Ɔo mɛtbeenki se, ken naade 6ɔɔyɔ 6ɔɔy do ko ki se, jeege dɛna 6aado dɔɔdn Isa.

³⁸ Maakŋ jeege tu se, gaaba kalaŋ danjĩ makɔŋɔ ɔ: «Debm dooy jeege, m'eemi nɔɔ '6aado aakum tu goonum ara se. Bere, goonum 6o kalaŋ ese sum.

³⁹ Gɔtn mɛtiŋ se ken sitan ɔkinga tak 6o, goono tɔɔy makɔŋɔ, uun undiŋ naaŋ ki, tiikiŋ zak zak ɔ taariŋ kic 6o tiin gupiyu. Ken sitan se jaay ɔkinga num, tediŋ ɔŋ jaay teec roŋ ki dabariŋ bini nanjĩ tɔɔgiŋ jaay ɔŋiŋa.

⁴⁰ Maam m'tɔndo mɛtn jee mɛti ki m'ɔ am tuur sitan ro goonum ki se naatn, na6o naade ɔŋ aasiŋ te eyo.»

⁴¹ Isa deekden ɔ: «Naase jee do naaŋ ken 6ɔrse aalki maakse do Raa ki ey se. Naase se jee naajŋ taarge ɔ jee bæeki eyo! Maam tap 6o m'king ute naase se bini nuŋ ki ɔ m'asen ɛrkŋ bini nuŋ ki? Ɔk 6aano ute gooni se ara.»

⁴² Ken goono jaay k'6aano 6aa gɔtn Isa ki se, sitan uun undiŋ naaŋ ki ɔ naaŋ baag tiikŋ zak zak. Gaŋ ken Isa jaay aakiŋ se, naaŋ aac kaama sitan ki ɔ sitan teec ɔŋ goono. Ɔo goono se, Isa uun ɛdiŋ bubĩ ki.

⁴³ Ken jeege jaay aak nakŋ tɛd se, 6aa deel dɔde ɔ ɔkden taad eyo ɔ deek ɔ: «Deere, Raa se magal aak eyo.»

Ter Isa taad taa dubar ken utu 'kaan don ki

Kaad ken jeege paac utu aak kaak nakŋ ken Isa tɛd jaay ɔkden taad ey se, Isa deek jeege tun mɛtiŋ ki ɔ:

⁴⁴ «Udki bi jiga ro taar ken maam m'je m'asen taadse. *Goon Deba se, j'utu j'an kɔkŋ kɔl ji jeege tu.»

⁴⁵ Num gaŋ jee mɛtiŋ ki se, taar se, naade ɔŋ booy ɔk te mɛtiŋ eyo; taa taar se mɛtiŋ ute don naade ɔnd te eyo. Ɔo gen tɔnd mɛtiŋ lɛ, naade beeriŋ beere.

Jee mɛtn Isa ki naar magala

(Mt 18.1-7; Mk 9.33-42)

⁴⁶ Jee mɛtn Isa ki baag naajŋ ute naapa ɔ maakde ki se, naŋa 6o 'tɛdn magalde.

⁴⁷ Aan gɔɔ Isa jeel maak-saapde se, naaŋ uuno goon ɔkɔ 6aado ɔndiŋ cɛɛŋ ki.

⁴⁸ Ɔo naaŋ deekden ɔ: «Goon ese se jaay debm ɔkiŋ jiga taa maam se, kɛse naaŋ ɔkum maam mala. Ɔo debm ɔkum maam se, naaŋ ɔk debm ken ɔlumo. Taa naaŋ se 6o, maakŋ naase ken paac se, debm ɔp roŋ baat se, naaŋ 6o asen 'tɛdn magalse.»

Jee tɛdn naaba ute ro Isa

⁴⁹ Gɔtn ese Jan ɛɛp taariŋ deekiŋ ɔ: «Debm dooyje, naaje j'ɔŋo deb kalaŋ bin se lee tuur tuur sitange ute roi. Num naaje k'je j'aŋo gaasa, taa naaŋ lɛ lee ute naajege eyo.»

⁵⁰ Gaŋ Isa deekiŋ ɔ: «Ɔŋte 'gaasiŋki! Debm jaay debm taamooyse ey se, naaŋ se debm naase.»

*Jee *Samari baate doodn kəkɲ Isa naanɗe ki*

⁵¹ Kaadn naan aan kiin kən do naanja jaay aan se, Isa uun doa ute maakin paac gen baa Jeruzalem ki.

⁵² Gətn se naan əl jeege naanin ki əw jee se jaay baa aan maakɲ naan ken kalan gen taa naan Samari ki se, naade je an daapm gətə.

⁵³ Num gan taa naan baa baa Jeruzalem ki se, jee se baate kəkin gətde ki.

⁵⁴ Ken naade jaay aak nakɲ ese se, jee metin ken Jak ute Jan se deekin əw: «Məlje, ken naai je num j'aki 'tənd metn Raa ade booy poodo dode ki taa aden kəsn nanja.»

⁵⁵ Ken Isa jaay booy taarde se, naan ək tərɫ mooyde.

⁵⁶ Gətn se naade uun doobm naan kuuy.

Debm je daan Isa

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Ken naade baa baa doob ki se, deb kalan deek Isa ki əw: «Gətn naai 'baa gay gay kic ɓo, maam m'ai daana.»

⁵⁸ Isa tərɫin əw: «'Booyo! K-bukumbəge kic ɓo ək ɓee tooddege, əw yeelge kic ɛ ək kujdege. Num gan maam *Goon Deba se m'ək gətn maam m'an kəl dom eyo.»

⁵⁹ Naan deek deb kuuy ki əw: «'Daanuma!» Gaabm se tərɫin əw: «ŋum m'ade baa duubm bubum jaayo.»

⁶⁰ Gan Isa tərɫin əw: «ŋ jeegeen aan gəw ooyga kooy naan Raa ki se 'duubm naapa. Num naai se, 'baa taad'labar gen *maakɲ Gaar Raa se jeege tu.»

⁶¹ Tər deb kuuy daala baado ŋin deekin əw: «Məlje, maam se m'je m'ai daana, naɓo ŋum m'ade tɛdn təwse jeemge tun maakɲ ɓeem ki jaayo.»

⁶² Isa tərɫin əw: «Debm ken naab naab ute marange jaay tərɫ aak metin ki se, debm bin se aas gen 'kən tɛdn naaba maakɲ Gaar Raa ki eyo.»

10

Isa əl jee metin ken sik-cili-kaar-di se naaba

(Mt 10.7-16)

¹ Ken nakgen se jaay deel se, Məljege bɛɛr təwɗ jee kuuy sik-cili-kaar-dio, nigde di dio əw əlden naaba maakɲ gɛgɛrge tu əw maakɲ naange tun ken naan mala utu baa maak ki kici.

² Gətn se Isa deekden əw: «Maakɲ-gətn tɛdga gen kəjə se utu dena, naɓo jee tɛdn naabge se, baata. Bin num, 'təndki metn Məl maakɲ-gətə taa ade kəl jee tɛdn naabge do ki gen kəjn maakɲ gətina.»

³ Isa deekden əw: «In 'baaki! Naɓo 'booyki: maam se m'əlsen aan gəw gaan baatge maakɲ k-sogsogige tu.

⁴ Ken 'baaki baa se, ŋte 'kuunki k'bənd gurs, ɓəwɓ, saa əw daan doob ki se, ŋte 'daarki gen tɛdn təwse nam ki.

⁵ «Maakɲ ɓee ken naase endkiga maak ki deet deet se, 'təddeki təwse.

⁶ Maakɲ ɓee ken jaay ŋkiga debm jaay je təwse se, ŋki təwse se 'kəwpm maakɲ ɓeen ki; ken ŋki nam jaay je təwse ey num, təwse se 'tərɫ ute naase.

⁷ Maakɲ ɓee jaay mɛlinge əksenga jiga num, inɲki gətn ese; əski əw aayki, taa debm tɛdn naaba se, bɛeki num, j'an kəgɲ dal dubariɲa. Wə inɲki kaam kalan, ŋte 'leeki ɓee jeege tu.

⁸ «Maakɲ gɛgɛr ken naase endkiga jaay mɛlinge əksenga jiga se, kəsn ken naade ɓaansenoga se ŋte 'baatinki, əski.

⁹ Jee kəwngən gətn ese ɛddeki lapia əw jee se 'taaddeki əki: ɓɛɛ, ɓərse *maakɲ Gaar Raa se aanga gətse ki.

¹⁰ Num gan, maakɲ gɛgɛr ken naase endkiga jaay, mɛlinge baatsenga kəkɲ num, 'teecki naatn ɓəw ki əw 'deekdeki əki:

11 Kudn maakn geger se ken uun naagn jeye ki se kic bo, k'tupsesiñ naatn naanse ki. Berε 'jeelki: maakn Gaar Raa se aanga gətse ki!

12 'Booyki m'asen taada: bii ken *Raa 'kəjn bəərə do jeege tu se, jee ese se bəər ken kooçn do naade ki se aden tēdn ən cir gen jee maakn geger Sədm ki se dəkə*.»

Jee maakn geger ken baate kaal maakde do Isa ki

13 Isa deekden ə: «Utu asen kəən aak eyo naasen jee maakn geger ken Kəəzin ki ə utu asen kəən aak eyo naasen jee maakn geger ken Betsaida ki! Taa nakn-kəəbgen ken tēdo gətse ki se, jaay 'tēdoga tēd maakn gegerge tun Tir ki ute ken Sidəñ ken jee *kusiŋge se num, kaadn do dəkini naade tərldəga maakde do Raa ki, naade tuusn kal kəl doa ə bəəy burku dodege tu.

14 Deere, bii ken Raa utu 'kəjn bəərə do jeege tu se, nakn utu 'kaan dose ki se utu 'kəən cir ken aano do jeege tun Tir ki ute Sidəñ ki se daala.

15 Ə naase jee geger ken Kaparnayum ki, gen naase ki num, əki nookse se 'keem kaan maakn raa ki la? Gətə! Naase se utu aki kooy 'baa bee yoge tu.»

16 Tēr Isa taadden ə: «Debm booy uun taar naase se, booy uun taar maam kici ə debm baatse naase se, baatum maam kici. Anum debm ken baatum maam se, baate debm ken əlumo se kici.»

Jee metiñ ken sik-cili-kaar-di se ək tərլ baado

17 Ken jee metn Isa ken sik-cili-kaar-di jaay naəo naabde se, naade ək tərլ baado əñ Isa ute maak-raapo ə deekiñ ə: «Məlje, ken naaje k'tuuro sitange ute ro naai se, naade kic bo tookjeno taarje.»

18 Gətn se Isa tərlden ə: «Maam m'aak *Bubm sitange bəəy ooco maakn raa ki aan gəə maan ken aal wusuk wusuk se.

19 'Booyki, keese bo təəgñ ken maam m'ēdsen taa anki tuum wəəjge ute iinŋe ə utu təəgñ se, naase anki cir jee wəəysege ə naade se paac asen 'kəñ tēdn dīm eyo.

20 Bin num maakse əñte raapo taa sitange beersenoga ə booyseñoga taarse, num gan 'tēdki maak-raapo taa rosege se Raa raaninŋa raan maakn raa ki.»

Maak-raapm gen Isa

(Mt 11.25-27)

21 Naan ken se sum bo, Isa dooc ute *Nirl Salal, ə gətn se maakin-raap sakan ə baag təəm Raa ə: «Bua, naai bo Məl maakn raa ute gen do naanə, maam m'təəmi taa nakgen se naai əyina kəə jee jeel-targe tu ute jee metekge tu, ə bəerse naai 'taadga metina gan seəmgə tu. Deere, Bua, keese bo nakn jigan ken naai maaki jen ro ki.

22 Nakge paac se Bubum ədumsinŋa kaam jima. Ey num Goono se nam tap bo jeeliñ eyo; ken jeeliñ se Raa Bubu kaliñ ki sum. Ə Raa Bubu se kic ey num, nam tap bo jeeliñ eyo num ken jeeliñ se, Gooniñ kaliñ ki sum ə Gooniñ se bo je an taadn Raa Bubu se jeege tu.»

23 Gətn se Isa tərլ aak jee metiñ ki ə taadden naade kaldə ki sum ə: «Naase 'maakse raapo taa nakn ken naase aakiñki ute kaamse se.

24 'Booyki m'asen taada: jee taad taar teeco taar Raa ki dena ute gaaringen do dəkini den se, je ə adə kaakn nakn ken bəerse naase aakki se, naəo əñ aakiñ te eyo, ə je ə adə booy nakn bəerse naase 'booyki se, naəo əñ booyiñ te eyo.»

*Isa aal naagn taara ute kəd *Samari debm bε*

25 Bii kalan debm jeel taadn təəkñ metn Ko Taar Raa kalan bini iin dəar tənd metn Isa taa an naama ə deekiñ ə: «Debm dooy jeege, m'tēdn m'əə dī jaay m'kəñ *kaajñ gen daayum se?»

26 Isa tərliñ ə: «Do *Ko Taar ken Raa ədo Musa ki se k'raanə j'əə dī? Ken naai 'dooyiñ se 'booy əkiñ ə dīo?»

* 10:12 Aak Jen 19.24.

27 Gaaba se tərliŋ ɔɔ: «Kɛn maam dooyiŋ se deek ɔɔ: *Naai 'je Mɛli Raa se ute maaki paac, ute roi paac, ute tɔɔgi paac, ute saapi paac ɔɔ 'je naapi se aan gɔɔ 'je ro naai mala.*†»

28 Isa tərliŋ ɔɔ: «Taar se, naai 'tərliŋa ute doobiŋa. 'Baa 'tɛdn naaŋ se ɔɔ naai 'kɔŋ kaajŋ gɛn daayum.»

29 Num gaaba je daapm taariŋ se tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Naapum tap ɓo naŋa?»

30 Isa deekiŋ ɔɔ: 'Booy m'ai taadn mɛtn taara kalaŋ. Bii kalaŋ se, gaaba kalaŋ iino maakŋ gɛgɛr kɛn Jeruzalɛm ki bɔɔy ɓaa ɓaa maakŋ gɛgɛr kɛn Jeriko ki. Kɛn naaŋ ɓaa ɓaa se, ɓaa ooc ji jee ɓoogge tu. Gɔtn se jee ɓoogge se ɔkiŋa, tɔɔdn te kaliŋ naatn, ɔɔ tɔnd aaliŋ par kaam yoa; jaay ɓo naade aaŋ rɛsiŋa.

31 Num gɔtn se, *debm tɛdn sɛrke Raa ki kalaŋ bini, ɓaado ɓaa te doobm se rɛŋ sum ɓo, gaŋ kɛn naaŋ aak gaabm toof par se, naaŋ aal cɛɛs ki dɔkɔ uun doobiŋ ɓaa.

32 Tɛr kɔd Lɛbi‡ kalaŋ bin kic, aalo te doobm se. Num kɛn naaŋ jaay aan gɔtn se, naaŋ aak gaabm toof par se ɔɔ naaŋ kic aal cɛɛs ki dɔkɔ ɔɔ uun doobiŋ ɓaa kici.

33 Num gaŋ kɔd Samari§ kalaŋ bin kic ɓaa ɓaa mɛrtɛ ute doobm se. Kɛn naaŋ jaay aak gaabm toof par se, naaŋ ɛɛjiŋ don ki.

34 Naaŋ ɓaado ɔŋiŋa, tugiŋ taan-duŋa ute tɔtn koojŋ biŋ, ɔtiŋ uubu ɔɔ saamiŋsiŋa; jaay ɓo uun ɔndiŋ do buuriŋ ki ɔɔ ɓaansiŋ ɓee ɓɔɔy mɛrtge tu ɔɔ iŋg don ki.

35 Mɛtbeenki se, naaŋ ɔɔd tamma dio, ɛd debm tɛdn mɛrtge tu se ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Gaabm se, aakiŋ don ki. Nakŋ naai utga cir naaŋ se num, maam m'tɛrloga se, m'utu m'aisiŋ kɔŋg gɔtiŋ ki.»

36 Gɔtn se Isa tɔnd mɛtn debm jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raa se ɔɔ: «Maakŋ naai ki num, maakŋ jeege tun mɔtɔ se, gaab kɛn jee ɓoogge tɔndiŋo se kɛn gay ɓo naapiŋa?»

37 Naaŋ tɛrl Isa ki ɔɔ: «Jaay debm kɛn tɛd bɛɛ deb kɛn jee ɓoogge tɔndiŋ se.» Gɔtn se Isa deekiŋ ɔɔ: «Naai kic 'ɓaa 'tɛd bin kici.»

Isa ɓaa ɓee Mart ute gɛn Mari ki

38 Kɛn Isa jaay ɓaa ɓaa doob ki ute jee mɛtiŋ ki se, naaŋ ɓaa ɛnd maakŋ naaŋ ki kalaŋ bini, ɔɔ gɔtn se mɛnda kalaŋ roŋ Mart dɔɔd ɔkiŋ ɓeeŋ ki.

39 Naaŋ ɔk gɛnaa roŋ Mari ɔɔ Mari se, ɓaado iŋg mɛtn je Mɛljege tu ɔɔ naaŋ iŋg booy taar Mɛljege taad se.

40 Kɛn Mart jaay naaba ɓaa deel don se, naaŋ ɓaado deek Isa ki ɔɔ: «Mɛluma, aaka gɛnaam se. Naaba se paac ɔnɔmsiŋ dom ki. Kɛse tap ɓo naai an dɪm ey ne? 'Deekiŋ 'ɓaado utu am noogo!»

41 Num Mɛljege tərliŋ ɔɔ: «Mart, Mart, naai se uun nirli do nakge tun paacŋ kɛn naai tɛd se; taa naaŋ se ɓo naai 'baate roi tak tak ɔɔ 'tɛdɪ ɓaa kaam ara kaam ara.

42 Num Mart, 'booyo. Naka kalaŋ sum ɓo jiga cir paac. Kɛn se ɓo Mari bɛɛr uunga. Num nakŋ Mari bɛɛr uun se, nam aŋsiŋ kɔŋ kɔɔd eyo.»

11

*Isa dooy jee mɛtiŋ ki gɛn keem *Raa (Mt 6.9-13, 7.7-11)*

1 Bii kalaŋ Isa iŋg gɔtɔ kaam kalaŋ bini, gɛn keem Raa. Kɛn naaŋ jaay eem Raa aas se, maakŋ jeege tun mɛtiŋ ki se, deb kalaŋ ɓaado tɔnd mɛtiŋa ɔɔ: «Mɛlje, 'dooyje gɛn keem Raa aan gɔɔ kɛn Jan dooy jee mɛtiŋ ki se.»

2 Isa taadden ɔɔ: «Kɛn naase jaay aki keem Raa num, 'deekki ɔɔki: Bua, ɔŋ jeege paac ai jeeli naai kali ki sum ɓo Raa.

ɔŋ naai ɓo kɔsn gaara do jeege tu paac.

3 ɛdjeno kɔsn kɛn ajen kaasn bii-raa.

† 10:27 Aak Dt 6.4-5. ‡ 10:32 Lɛbigɛ, naade se metjil Lɛbi ki se ɔɔ naade lee noog jee tɛd sɛrke Raage tu maakŋ Bee Raa ki. § 10:33 Samarige se ute Yaudge se taarde ɓaa eyo.

4 'Tóolje *kusiñje taa naaje kic 60 k'tedn kaldε jeege tun paacñ ken tujjenga naaje ki kici. Ænte 'kónje k'kend maakñ nakñ naam ki.»

5 Gótn se Isa deekden daala ɔɔ: «Ken maakse ki se jaay, deb kalan ɔk medε ɔɔ medin se baado ɔñin daan nɔɔr ki ɔɔ tɔnd metin ɔɔ: <Meduma, edumo tu mappa mɔtɔ,

6 taa maakñ medumge tu se, deb kalan baadoga mertε gɔtum ki, naɔo maam m'ɔk ðim m'an ked eyo.»

7 Num ken debm maak ki se jaay, terlin ɔɔ: <Ænum, m'toodn kaam kalan. Bɔrse kaam taarum le m'gaasinga, ɔɔ maam m'ute genumge paac kic le, k'toodga. Bin num, maam se m'kɔñ kiin jaay m'ai kedn mapp eyo.»

8 Gan 'booyki m'asen taada: naan 'kiin an ked se taa gaaba se medin sum eyo, num taa naan dook taar tɔnd meta ɔñ ey se 60, naan 'kiini an keda.

9 «Maam m'deeksen m'ɔɔ: 'lee 'tɔndki meta ɔɔ j'asen keda, 'lee 'jeki ɔɔ naase aki kɔñɔ, 'lee 'tɔndki kaam-taara ɔɔ j'asen kɔɔɔɔ.

10 Deere, debm tɔnd meta se j'an kedε, debm je se 'kɔñɔ ɔɔ debm tɔnd kaam-taara se le, j'utu j'an kɔɔɔɔ.

11 'Saapki tu, maakse ki se bubm gay jaay, goonin tɔnd metn kenje gatin ki num, naan an kɔñ kedn wɔɔɔ ne?

12 Ey le, ken tɔnd metn kaaɔm kɔrɔñɔ se, an kɔñ kedn iini ne?

13 Naasen jeegen ken jig ey se kic 60 'jeelki kedn nakñ bæε gensege tu. Num met kando Bubm ken maakñ raa ki 'kedn *Nirl Salal jeege tun tɔnd metin ey ne!»

*Isa ɔɔ *Bubm sitange*

(Mt 12.22-45; Mk 3.22-30)

14 Gaaba kalan bini ɔk kɔɔñ sitan ɔɔ naan ɔñ taad taar eyo. Bii kalan, Isa tuurin sitan se naatn ron ki. Ken sitan jaay teec ɔñin se, gaabm ɔñ taad taar ey se baag taadn taara cey. Æ ken jee denge aak se nakñ se deel doðe ɔɔ ɔkden taad eyo.

15 Num gan maakde ki se jee kandum deek ɔɔ: «Ute Belzebul, naan ken Bubm sitange se 60, naan tuur sitange ro jeege tu.»

16 Metingen kuuy se je an naam se, tɔnd metin ɔɔ n'aden tedn nakñ-kɔɔbm ken naade an kaakñ jeel ro ki, ken bɔɔyo maakñ raa ki.

17 Gan Isa jeel maak-saapde dey se, deekden ɔɔ: «Maakñ taa naan gaar ken jeenge taarde ɔk metn naap eyo ɔɔ baagga tedn bɔɔrɔ ute naapa se, naan se utu terεε ɔɔ gatin utu 'toodn kuudu.

18 Naase ɔɔki: ute tɔɔgn Bubm sitangen Belzebul se 60, maam m'tuur sitange ro jeege tu. Ken Bubm sitange ted bɔɔrɔ ute ro naan malin se, bin se naan tɔpga ron. Ken bin num, gaarin se naan an kɔkñ ɔɔ ðio?

19 Naase ɔɔki: maam m'tuur sitange ute ro Belzebul se; num jee metse ki se, ken edden tɔɔgɔ jaay tuur sitange se, nana? Bin num naade mala se 60 asen kɔñ bɔɔrɔ dose ki.

20 Num gan ken maam jaay m'tuur sitange ute tɔɔgn Raa deer num, kεse *maakñ Gaar Raa se bɔɔy aanga gɔtse ki.

21 Ken debm gaabm bɔɔrɔ jaay inɔ ute bɔɔrin been ki ɔɔ ken naan jaay bɔɔb been jiga se, maalinge se 'kɔñ kut eyo.

22 Num gan debm kuuy ken tɔɔg cirin jaay baado oocinga ɔɔ cirina jaay tɔsn ute bɔɔringen naan ɔndo do ki se num, maalinge se, naan an tɔsn nigin jeege tu.

23 «Debm jaay ute maam ey se, naan se debm taamooyuma ɔɔ debm jaay noogum gen tusn jeege ey se, debm bin se wɔɔkden wɔɔkɔ.»

Sitan ɔk terl gatin ki

24 Ter Isa taadden ɔɔ: «Ken sitan jaay teec ɔnga nam se, naan 6aa leedo do kɔd-ɔaarge tu je gɔtn an tɔol maakina naɔo naan jaay ɔño te ey se. Ken naan jaay ɔñ te ey num, baag taadn ute maakin ɔɔ: <Maam se m'kɔkñ m'terl gɔtn ken m'iinno ro ki.»

²⁵ Ken naan jaay ak terl aan se, on bee se j'otinga aac walak do nakinge se k'rees k'daapinga ute doobina.

²⁶ Gotn se naan ak terle do baa on sitangen kuuy cili ken kusin cirin naan se daala. Naade baado tele end ing maakn gaab ken se do king gaabm se terl baa ted kusin cir ken deet se daala.»

Maak-raapo jeege tun uun taar Isa

²⁷ Ken Isa jaay utu taad taad taarin se, menda kalan uun mindin raan daan jee denge tu do deekin do: «Mend ken ooji naai do ken naai aayo sin se, on maakin 'raapm aak eyo.»

²⁸ Gan Isa terlin do: «Jeegen booy taar Raa do akin maakde ki se bo on maakdege 'raapm cir daala.»

*Isa uun maan nakn-kadom ken Raa tedo ute Yunus
(Mt 12.38-42)*

²⁹ Aan gao jeege baag tus tedn den se, Isa baagden taad do: «Jeegen duni ken borse se, jee jig eyo. Do naade je kaakn nakn-kadom, nabo nakn-kadom naade an kaakn jeel ro ki se, tecn aan gao ken gen Yunus se sum.

³⁰ Aan gao nakn aan do Yunus ki jaay taad jeege tun Ninib ki taa an kaakn jeel ro ki Raa bo alino gotde ki se*, *Goon Deba se utu 'tedn bin kici, taa 'taadn jeege tun duni ken borse se, an 'kaakn jeel ro ki naan kic Raa bo alino.

³¹ Bii ken Raa an kajn booro do jeege tu se, nelgen iino kaam kaam booyot gotn duni daar ro ki se utu kakn mind jeegen duni ken borse se. Taa naan iino gotn dok gen booy taar Gaar Salomon debm jeel-taara se, do 'booyki, debm jeel-taar ara se, cir Salomon se daala.

³² Bii ken jaay Raa an kajn booro do jeege tu se, jeegen Ninib ki se kic utu 'kakn mind jeegen duni ken borse. Taa naade se booy uunga taar Yunus do terlga maakde do Raa ki, anum 'booyki, debm ara se cir Yunus se daala.»

*Kaama se aan gao loompom roa
(Mt 5.15, 6.22-23)*

³³ Ter Isa taadden do: «Nam jaay dooga loompom num ayin metn dim ki eyo ey le deebin ute dim eyo, num j'uun j'olin raan ro kaag ki taa jee end gotn ese 'kaakn gotn woro.

³⁴ Kaami se, naan bo loompom gen roi. Bin num ken kaami jaay lapi se, roi te denin paac kic ing maakn got ken woro. Num ken kaami jaay kono num, roi ute denin paac kic maakn got ken doo.

³⁵ Bin se, ond kondoo ute gotn woro ken naai akse, onte konin 'tedn gotn doo.

³⁶ Ken kingi jaay paac ing got ken woro se do ken dim doo dok kic goto roi ki num, bin se, kingi ute denin paac se, 'tedn gotn woro aan gao loompom ken lee woro goto keleng se.»

*Isa mooy *Parizige
(Mt 23.1-36)*

³⁷ Ken Isa utu taad taad bort sum bo, kod Parizi kalan bini danin do k'baa kosn been ki. Ken naade jaay aan se, naade tood ute ceesde jaay bo baag kos do tabil ki.

³⁸ Ken kod Parizi jaay aak Isa tug te jin aan gao ken naade lee tug se ey sum bo, baag kos se, naan aak se akin taad eyo.

³⁹ Gotn se Meljege deek kod Parizi ki do: «Naase Parizige se, naase 'tugki naagn nakgen naase 'lee aayki do osnki se aac walak, num gan maakin tap bo oninki dooc ute saapm gen boogo ute nakgen *kusina.

⁴⁰ Kale jee derlge! Raa ken doo daa roi se, ken maak ki kic naan bo debm kadin ey la?

⁴¹ Nakn naase akki maakn baay kassege tu se, edin ki *serke jee daayge tu, bin jaay bo maakse 'tedn aak bee naan Raa ki.

* 11:30 Aak Yunus 3.3-5. † 11:31 Aak 1Gar 10.1-13.

42 «Num naasen Parizige utu asen tɛdn ɔɔn aak eyo, taa nakgen naase ɔkki sɛɛm sɛɛm kɛn 'lee tɔmbki maakɲ taadsege tu kɛn tɛdnɲ nijimi ute naksegen maakɲ jinen ki se kic ɓo, naase 'lee 'niginkɲ gɔtɔ kaam sik ɔɔ kɛn kaam kalan se, naase 'lee ɛdnɲki Raa ki. Naɓo naase 'tɛdki nakge ute doobɲ eyo ɔɔ 'jeki Raa eyo. Bɛɛki num, naase aki tɛdn nakgen ute doobɲa ɔɔ aki je Raa jaay ɓo, naksegen kɛn naase 'lee ɛdki sɛrkɛ Raa ki sɛɛm sɛɛm se kic ɓo, ɔnten 'diriginɲki kici.

43 «Naasen Parizige utu asen tɛdn ɔɔn aak eyo, naasen kɛn 'ɓaakiga maakɲ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, 'jeki ɔɔki naase ɓo aki king naan ki. Ɔɔ kɛn aankiga ɓɔɔr ki kic ɛ, 'jeki ɔɔki jeege ɓo asen tɛdn tɔɔsɛ naase ki ɓo deete.

44 «Utu asen tɛdn ɔɔn aak eyo, naasen kɛn 'tecki aan gɔɔ yogen k'duubde maakɲ ɓaad ki kɛn jeege ɔɲ aakde eyo, jaay lee do ki se‡.»

45 Gɔtn se debm jeel taadɲ tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raa kalan bini dɛek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, taar kɛn naai ing 'taad se, kɛse naai 'naajjen naaje kici.»

46 Gaɲ Isa tɛrliɲ ɔɔ: «Naasen jee jeel taadɲ tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se utu asen tɛdn ɔɔn aak eyo kici, taa naase 'tuun 'tɔndki daam deer se do jeege tu, num naase, ute goon jisen baat se kic ɓo utiɲki eyo.

47 «Utu asen tɛdn ɔɔn aak eyo naasen 'lee iinɲ 'ɗaapki do ɓaadɲ jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiɲa ɔɔ naade se ɓugsege ɓo kɛn tɔldeno.

48 Kɛn bin num, naase ute bubsege se taarse kalan; jee taad taar teeco taar Raa ki se, naade ɓo jee tɔldeno ɔɔ naase ɓo jee kiinɲ do ɓaaddege.

49 Taa naan se ɓo, Raa kɛn jeel-taar mala mala se taado ɔɔ: M'utu m'aseno kɔl jee taad taar teeco taarum ki ute jee kaan naabumge ɔɔ mɛtiɲge naade utu aden tɔɔɔ ɔɔ mɛtiɲgen kuuy se, naade utu aden dabara.

50 Taa naan se ɓo, jee duni kɛn ɓorse se, taa moosn jeege taad taar teeco taar Raa ki se, naan utu aden kɔkɲ mindde do yodege tun baago kaad kɛn Raa utu aalo kaal do dunia,

51 kɛn iinɔ do yo Abel ki bini aan do yo Zakari, kɛn k'tɔɔliɲo daan *gɔtn kɛn k'lee k'tɛdn sɛrkɛ Raa ki ute *Bee Raa. Deere, 'booyki m'asen taada: jee duni kɛn ɓorse se Raa utu aden kɔkɲ mindde.

52 «Naasen jee jeel taadɲ tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se utu asen tɛdn ɔɔn aak eyo! Taa naase 'gaaskiga doobm kɛn 'kɔl jeege gɔtn Raa ki ɔɔ naase malinge ɛ 'baate kendki, ɔɔ jeege je kendɛ se ɛ, naase 'gaasdeki doobo.»

53 Kɛn Isa jaay taad nan taariɲa ɔɔ teeco teec gɔtn ese se, jee jeel taadɲ tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage ute Parizige se iinɲ ronɲ ki cɛy ɔɔ naade baag tɔnd mɛtiɲ do taarge tu dɛna.

54 Do taarge tun Isa taad se, naade goomiɲ kɛn naan jaay taad tuiɲga num, naade an kɔkɲ mindɲa.

12

Jee taad tal ɔɔ naade se jee Isage

(Mt 6.12, 10.16-39)

1 Kaad kɛn se, jeege tus dupu kando kando bini baag tuum naapa. Gɔtn se Isa baag taadɲ jeege tun mɛtiɲ ki se ɓo deete dɛekden ɔɔ: «Naase se, ɔndki kɔndɔ ute ɔrom *Parizige. Ɔrom naade se je taadɲ ɔɔ naade tɛd rode aan gɔɔ naade ɓo jee taad taar mɛt ki.

2 «Taa kaadiɲ jaay utu 'kaan se, nakɲ paacɲ j'ɔyiɲga kɔy se, utu toodɲ tal. Ɔɔ nakɲ ɓorse k'jeelki mɛtiɲ ey se, j'utu j'anɲki jeele.

3 Bin ɓo, nakɲ paacɲ naase 'taadiɲki maakɲ nɔɔr ki se, 'ɓaa 'taadiɲki jeege tu ute kaam kaada. Nakɲ kɛn naase 'booyiɲki k'taadsen naan ki mɛtn bisege tu maakɲ ɓee ki se, 'wɔɔkiɲki do ɓeege tu kici.

‡ 11:44 Do dɔkiɲ se Yaudge jaay leega do ɓaad ki num, saap ɔɔ naade tɛdga aak kusu naan Raa ki.

⁴ «Mεdumge, taar se maam m'taadsen naase ki: ɔ̃nte 'beerki jeege tun 'tɔɔl daa roa, num mɔɔtn asen kɔ̃n tɛdn d̃im ey se.

⁵ Num 'booyki m'asen taadn debm ken naase anki beere: 'beerki deb ken ooykiga kic ɔ̃o, naan ɔk tɔɔgn ken asen kɔl maakn pood'ken gen daayum. Deere, 'booyki m'asen taada: kɛse ɔo debm ken naase anki beere.

⁶ «'Jeelki, yeelge sɛɛm sɛɛm mii se k'dugiñ ute kɔbɔrɔ di sum ey la? Ute naan se kic ɔo, *Raa ɔn dirig kalañ maakde ki eyo.

⁷ Num gañ naase se bini bɛɛkñ dosege se kic ɔo, Raa jeeliñ kalañ kalañ. Bin se, ɔ̃nte 'beerki! Naan Raa ki se naase 'cirki yeelge se dɔkɔ.

⁸ «'Booyki m'asen taada: debm taad naan jeege tu ɔɔ naañ debm maam se, maam *Goon Deba kic ɔo maam m'taadñ naañ *kɔdñ Raage tu m'ɔɔ naañ se debm maama.

⁹ Num debm ken baatum naan jeege tu se, maam kic m'utu m'añ baatiñ naañ kɔdñ Raage tu.

¹⁰ ɔɔ debm ken tuj taariɲa ro Goon Deb ki se, Raa añ tɔɔl *kusiɲiñ ese se; num debm ken jaay naaj̃ *Nirl Salal se, naañ se Raa añ tɔɔl kusiɲiñ se eyo.

¹¹ Ken naase jaay k'tɔk k'baansenga maakñ *beee ken Yaudge lee tusñ maak ki se ey le naañ gaaringe tu ɔɔ gɔtñ tɔɔgge tu se num, naase ɔ̃nte 'beerki do taar ken naase aki ɔaa taadñ naande ki ken anki nakñ kɔɔdñ dose.

¹² Taa kaad̃ ken se, Nirl Salal ɔo asen kɔl naase aki jeel taadñ taara naande ki.»

Debm maal debm derle

¹³ Maakñ jee denge tu se, deb kalañ bini ɔaado ɔñ Isa ɔɔ deekiñ ɔɔ: «Debm dooy jeege, gɛnaam se ɔl nam ɔaa 'taadiñ, ñ'ɔaado num maal bubje se ɔñ naai ɔo ajesiɲ nigi.»

¹⁴ Gɔtñ se Isa terliñ ɔɔ: «Debm ken ɔndum gen kaakñ mɛtñ taarsege ey le gen nig̃n maalsege se, tap ɔo naña?»

¹⁵ Ter naañ taad̃ jeege tu paac ɔɔ: «ɔndki kɔndɔ! ɔɔ naase se ɔndki dose daan ki, bɔɔbki rose ro tama ki. Taa debkilim se, maaliñ deñ aañ gɔɔ di kic ɔo, ken ɔliñ inj̃ se, maaliñ eyo.»

¹⁶ Gɔtñ se ter Isa taaddeñ ute kaal naagñ taara ɔɔ: «Debm maala kalañ bin se, maakñ gɔtiñ ooj tuun karat karat.

¹⁷ Ken naañ aak nakiñ jaay ooj deñ se, naañ baag taadñ ute maakiñ ɔɔ: «Baar jaaki tap ɔo, maam m'tɛdñ rom m'ɔɔ di? Bere, gɔtñ am kaasñ m'añ kɔmb nakumge se le gɔtɔ.»

¹⁸ Ter naañ taad̃ ute maakiñ ɔɔ: «Borse, kɛse ɔo nakñ maam m'utu m'tɛda: giijumge se m'adeñ tɔɔkñ paac naatñ ɔɔ m'kɔbm̃ kengeñ kuuy magala magala cir naadege se daala. Ken m'ɔbdenga jaay aasga num, teenumge ute nakumge paac se, m'adeñ tusñ kɔmb maak ki.

¹⁹ Gɔtñ se maam m'deekñ rom ki m'ɔɔ: ai roma, 'tɔɔl kɔɔri gen ɔaara ɔaara, taa kɔsɔ ute kaayi le, dena. Taa naañ ki se maam m'kɔsɔ, m'kaaye ɔɔ m'tɛd̃ nakgeñ ken maakum jea.»

²⁰ Num gañ Raa deekiñ ɔɔ: «Kalɛ debm derle, maakñ nɔɔr ken ese sum ɔo, naai le 'kooyo; num nakigeñ naai 'tusiɲ se, tap ɔo 'kɔɔpm̃ nañ ki?»

²¹ 'Booyki! Kɛse nakñ ken utu 'kaañ do deb ken tusñ maala dena do duni ki, naɔo naañ Raa ki se, naañ ɔk d̃im ey se.»

Aalki maakse do Raa ki (Mt 6.19-34)

²² Gɔtñ se Isa taad̃ jeege tuñ mɛtiñ ki ɔɔ: «Taa naañ se ɔo, maam m'deekseñ m'ɔɔ: taa kose se ɔ̃nteñ 'kuunki nirlse taa nakñ naase aki kɔsɔ ɔɔ taa rose se ɔ̃nteñ 'kuunki nirlse do kal ken naase aki tuusu.

²³ Taa kose se, naañ cir nakñ kɔsɔ ɔɔ rose se le, naañ cir kala.

²⁴ Aakki tu gaakge se; naade le ɔɔc eyo ɔɔ ɔk teeñ geñ kɔj eyo ɔɔ giiji le, naade ɔk eyo ɔɔ gɔtñ kɔmb̃ kɔrbɔtde kic ɔo, naade ɔk eyo. Ute naañ se kic ɔo, Raa ulde. Num naase se mɛt kando yeelge se, naase 'cirdeki?

²⁵ Maakse ki se, naŋa jaay ute kuun nirlin̄ sum ɓo 'kəŋ ziidn̄ ɓii kin̄gin̄ do naan̄ ki ne?

²⁶ Kɛn ese jaay naase ɔŋ aasin̄ki te ey num, ɓen d̄i jaay naase uunki nirlse do nakge tun ɔɔp ɓaa se?

²⁷ «Aakki tu pɔɔŋ nakgen taak bɛɛ maakŋ kaag ki se; naade se ɔɓ kuubu eyo ɔɔ ɔnd cɛkɛ eyo. Naɓo 'booyki m'asen taada: Gaar Salomon do dɔkin̄ se, ute maalin̄ dɛn paac se kic ɓo, ɓii kalan̄ ɔŋ uus te kal aak bɛɛ tec aan ɓɔɔ ɓen naade se eyo.

²⁸ Mu jaaki daar maakŋ kaag ki ɔɔ mɛtbeeki sum ɓo j'utu j'an̄ tɔɔc se kic ɓo Raa tamarin̄ aak bɛɛ bɛɛ se, mɛt kando asen kəŋ kɛdn̄ kal tuusu naase ki ey ne? Bɛɛ, naase se jee kɛn aalki te maakse paac do Raa ki eyo.

²⁹ Ɔɔ ɔŋte 'kuunki nirlse ɓen je nakŋ naase aki kɔsɔ ɔɔ aki kaaye.

³⁰ Nakgen bin se paac, jee jeel Raa mal ey ɓo daayum in̄g saap do ki. Ey num, Bubsen maakŋ raa ki se jeele nakŋ kɛn naase 'jeki.

³¹ Num naase se 'jeki ɓo Raa kɔsn̄ gaara dose ki ɔɔ nakgen ɔɔp se, naan̄ asesiŋ kɛdn̄ do ki.

³² Naasen dɔɔl baatgen cɔkɔ ara, ɔŋte 'beerki! Taa Bubsen maakŋ raa ki se, nakŋ kɛn tɔɔlin̄ naan̄ ki se, naase utu aki kin̄g ute naan̄a maakŋ gaariŋ ki.»

Kərbətn̄ maakŋ raa ki

³³ «Bin se, nakŋ naase ɔkki se, dugiŋki naatn̄ ɔɔ gursiŋ se, ɛdiŋki *ɛɛrke jee daayge tu. Bin se ɓɔɔ naase ɔmbkiga naksege ɓɔtn̄ 'kəŋ 'tuj eyo ɔɔ daayum asen toodn̄ kərbətn̄ maakŋ raa ki. ɓɔtn̄ naane se, debm ɓoogo ɓɔtɔ ɔɔ k-ŋɔɔ kic ɓo an̄ kəŋ tuj eyo.

³⁴ Taa ɓɔtn̄ maalse ro ki se, ɓɔtn̄ ese ɓo maak-saapse in̄g ro ki kici.»

Ɔŋte 'toodki bia

(Mk 13.33-37; Mt 24.42-51)

³⁵ «In̄gki daayum ute kal tɛdn̄ naabse rose ki, ɔɔ ɔŋte 'kəŋki lɔmpsege 'kooyo.

³⁶ Ɔɔ naase in̄gki aan ɓɔɔ jeegen kɛn in̄g aak kaak kaam mɛlden kɛn utu ade tɛrl ɓɔtn̄ kəŋ mɛnd ki se. Taa kɛn naan̄ jaay aanga ɔɔ tɔndga kaam taara num, naade an̄ naar kɔɔɔ.

³⁷ Maak-raapo naade kɛn mɛldɛ ɓaado ɔŋdɛga jaay naade utu in̄g kin̄g zɛɛr se. 'Booyki bɛɛ m'asen taada: mɛldɛ se, naan̄ mala 'kuun kuusn̄ kal tɛdn̄ naabiŋa adɛn kəŋ naan̄ ki ɔɔ naan̄ ɓo adɛn kɛdn̄ kɔsɔ.

³⁸ Maak-raapo naade kɛn mɛldɛ 'kaan daan nɔɔr ki lɔ do mɛtbeeki kɛn adɛn kəŋ naade utu in̄g zɛɛr se.

³⁹ «Naase 'jeelki, kɛn mɛl ɓee jaay jeel kaadn̄ debm ɓoogo ano ɓaa num, naan̄ 'kəŋ ɓeen̄ se debm ɓoogo an̄ tɛɛc eyo.

⁴⁰ Naase kic 'daapki rose, in̄gki do mɛtɛkse ki, taa kaadn̄ kɛn *Goon Deba jaay ade ɓaa se lɛ, naase 'jeelki eyo.»

⁴¹ ɓɔtn̄ se Pier tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «Mɛluma, kaal naagŋ taar kɛn naai taad se, taad ute naaje sum lɔbu ute jeege paac lɛ?»

⁴² Mɛljege tɛrliŋ ɔɔ: «Debm tɛdn̄ naabm mɛtɛkɛ ɔɔ tuj ɔrmiŋ ey se kɛn gay? Naan̄ ɓo debm kɛn mɛliŋ utu an̄ kəŋ jee tɛdn̄ naabgen kuuy kaam jiŋa ɔɔ kɛn aanga kaadiŋ ki num, adɛn lee 'nigŋ nakŋ kɔsɔ.

⁴³ Maak-raapo debm tɛdn̄ naab kɛn mɛliŋ aan jaay ɔŋiŋ naan̄ utu tɛdiŋ tɛdn̄ naabm kɛn naan̄ ɔŋiŋsiŋ kaam jiŋ se.

⁴⁴ 'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm tɛdn̄ naabm bin se, mɛliŋ utu an̄ kəŋ nakiŋge paac kaam jiŋa.

⁴⁵ Num gaŋ kɛn debm tɛdn̄ naabm se jaay taad ute maakiŋ ɔɔ: Mɛlum se ade kəŋ tɛrl yɔkɔd eyo, ɔɔ ɓɔtn̄ se naan̄ iŋ baag tɔnd jee tɛdn̄ naabgen mɛndge ute gaabge, jaay naan̄ ɔɔ ɔɔ aay oono.

⁴⁶ Gañ mɛl gaabm ese se, biin jaay naan ano tɛrl se, naan ɔnd eyo ɔ kaad kɛn naan aan kaan kic lɛ, naan saap do ki eyo. Kɛn mɛlin jaay aanga num, utu an tuur naata ɔ an kɔlin 'dabar ute jee kɛn baate kaal maakde do Raa ki.

⁴⁷ Debm tɛdn naabm kɛn jeel naabm kɛn mɛlin maakin jen ro ki se, naɔo ɔn tɛdin te ey se, naan se mɛlin utu an kɔnd dɛn aak eyo.

⁴⁸ «Num gañ debm tɛdn naabm jeel eyo naabm kɛn mɛlin maakin jen ro ki se, kɛn naabin se jaay tujga kic num, j'an kɔndin kaam dɔɔdin ki sum.

«Taa naan se ɔo, debm kɛn j'ɛdinga nakge dɛn num, k'je gɔtin ki kic ɔo dɛna ɔo debm kɛn j'ɔninga nakge dɛn kaam jin se, j'utu k'tɔnd mɛtn nakge dɛna gɔtin ki kici.»

Taa Isa se jeege utu 'gaan ute taasdege

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Isa taad ɔo: «Maam se m'baano ute poodo do naan ki ɔo m'je poodn se 'kɔkɔ.

⁵⁰ Kɔr naan se kaan se, maam m'ɔk *batɛm dubar kɛn maam m'utu m'batizi. Naan se ɔo, nakn deerum kɛn ing booyum bini m'utu m'an tɛdn 'kaasn jaay se.

⁵¹ «ɔnten 'saapki ɔoki maam se m'baano ute lapia ɔo do naan ki. Gɔtɔ! 'Booyki, m'asen taada: maam se m'baado ɔo gen gaan jeege ute naapa.

⁵² Taa naan se ɔo, naan ki se, jee maakn beede ki mii se utu gaan ute naapa. Maakde ki se, jee mɔtɔ taarde 'kɔn kɔkn mɛtn naapa ute jee di eyo ɔo jee di se kic ɔo taarde 'kɔn kɔkn mɛtn naapa ute jee mɔtɔ eyo.

⁵³ Naade utu gaan ute naapa: bubu se, utu 'gaan te goonin gaaba ɔo goon gaaba se, utu 'gaan ute bubin kici; ko se, utu 'gaan ute goonin mɛnda ɔo goon mɛnda se, utu 'gaan ute kɔna kici. Moom mɛnda se, utu 'gaan ute mɛnd goonina ɔo mɛnd goono se, utu 'gaan ute moomin mɛnda kici.»

Jee se jeel kaakn kaadn nakge

⁵⁴ Isa taad jee dɛnge tu daala ɔo: «Kɛn naase jaay aakkiga gapara ɔsga mɛtn raa ki num, ɔorse sum ɔo naase naar ɔoki maane utu ade baao. ɔo maane se baado deere.

⁵⁵ Kɛn naase jaay aakkiga kuulu baagga kɔl baakaa kaam kaam berde se*, naase ɔoki, jaaki se gɔtɔ utu 'kɔngɔ ɔo gɔtɔ baado ɔng deere.

⁵⁶ Kɛn naase jaay 'jeelki kaakn jeel kaadn nakgen kɛn tɛd do naan ki, ute kɛn tɛdn maakn raa ki num, 'tɛd ɔo di jaay 'jeel ɔkki mɛtn nakgen kɛn deel daanse ki ey se? Naase se jee kɛn saap ɔkki mɛtn nakge eyo.

'Daap taari ute debm taamooyi

⁵⁷ «Gen di jaay naase ɔn aak ɔkki mɛtn nakgen gen tɛd ute doobin ey se?

⁵⁸ Taa naan se ɔo, kɛn naai 'baa baakaa gɔtn kɔjn bɔɔr ki num, doob ki se, ute debm taamooyi se naai ai kaami daap taari. Ey num, ɔere, naan ai baakaa kɔli gɔtn debm kɔjn bɔɔr ki ɔo debm kɔjn bɔɔrɔ se lɛ ai kɔli gɔtn asgarge tu ɔo asgarge se, ai kɔkn kɔli dangay ki.

⁵⁹ 'Booy m'ai taada: nakn doi ki paac se, bini kɔbɔrɔ kic ɔo ɔg nanjin te ey se, naai 'kɔn teecn maakn dangay ki eyo.»

13

*Bɔrse 'terlki maakse do *Raa ki*

¹ Kaad kɛn se, jee mɛtinge baado taad Isa ki taa Galilegen baado tɛdn *serke jaay ɔo, Pilat tɔalde kaad kɛn naade tɛd tɛd serke se.

² Gɔtn se Isa tɛrlden ɔo: «Saapm naase ki num, ɔoki Galilegen kɛn Pilat tɔalde se ɔo, tɛdga jee *kusiñ cir Galilegen baakaa se paac la?

³ Gɔtɔ! 'Booyki m'asen taada: kɛn naase jaay 'terlki te maakse do Raa ki te ey se, naase paac utu aki 'kutn bin kici.

* 12:55 Taa naan *Israel se gapara ute maane se baado kaam kaad toocni.

⁴ Lɔ jeegen sik-kaar-martn ɓee jɛrlɛ k'danɪn Siloe kɛn ooc dode ki jaay tɔalde se, gen naase ki num, jee Jeruzalem ki te dɛnde se, ɔɔki naaden kɛn ooy se ɓo, jee kusinge cir jee ɓaa se paac la?

⁵ Gɔtɔ! 'Booyki m'asen taada: kɛn naase jaay 'terlki te maakse do Raa ki ey se, naase paac utu aki 'kutn bin kici.»

Kaal naagɗ taara ro ko ba kɛn ooj eyo

⁶ Gɔtn se Isa taad ute kaal naagɗ taara ɔɔ: «Gaaba kalan ɔk ko ba maakɗ jinɛniɗ ki ɔɔ naan ɓaado je koojiɗa, naɓo ɔɗ te koojin eyo.

⁷ Gaɗ naan deek deb kɛn tɛdiɗ naaba maakɗ jinɛniɗ ki se ɔɔ: «Aaka, ko kaagɗ se maam m'leega ɓaara mɔtɔ ɔɔ m'je koojin naɓo m'ɔɗ eyo. Bɔrse ɔg 'gaan undiɗ naatn, taa naan le daar gaas gɔtɔ cɛɛ sum.»

⁸ Num debm tɛdn naaba se terlin ɔɔ: «Meluma, ɔɗnumsin gen ɓaara kalan daala; maam m'an kudn metina ɔɔ m'utu m'an kɔmb yɛɛɗɛ.

⁹ Bin sum ɓo ute naan se kɔr ɓaar kuuy se, sɔm utu 'koojo daam; kɛn naan jaay ooj te ey le, an kɔgɗ kund naatn.»

*Isa ɛd'lapia mɛnd ki *ɓii sebit ki*

¹⁰ Bii kalan, ɓii sebit ki se, maakɗ *ɓeege tun kɛn Yauɗge lee tusn maak ki se, gɔtn se Isa ɓaa end maakɗ ɓee kɛn kalan ɔɔ baag dooy jeege.

¹¹ Gɔtn se, mɛnda kalan ɔk kɔɔɗ sitan ɔɔ gɔtn kɔɔɗin ɔkiɗ sum se, ɔkga ɓaara sik-kaar-marta. ɔɔ kɔɔɗin se ɔkiɗ duruninki tɛdiɗ tap ɓo ɔɗ sɛɛj eyo.

¹² Kɛn Isa jaay aakiɗ se, danɪna ɔɔ taadiɗ ɔɔ: «Mɛnda 'booyo, maam se m'ɔɔɗiga doi maakɗ kɔɔɗi kɛn lee dabari se.»

¹³ Gɔtn se Isa ɔnd jiɗa do mɛnd kɛn se, ɔɔ mɛnd se naar ɔɗ lapia, iin daara sɛɛj tal ɔɔ baag *nookɗ Raa.

¹⁴ Gaɗ magal ɓee kɛn Yauɗge lee tusn maak ki jaay aak Isa ɛd'lapia mɛnd ki, ɓii sebit ki se, naan maakiɗ taariɗa. Gɔtn se naan uun mindiɗ raan taad jeege tu ɔɔ: «'Booyki! Naajeege se, j'ɔkki ɓii mɛɛɛ gen tɛdn naaba. Bin se, debm je lapia ron num, n'ɓaado daan ɓiige tun se. Ey num ɓii sebit se, ɓii tɛdn naab eyo.»

¹⁵ Gaɗ Mɛljege terlin ɔɔ: «Aak jeegen kɛn tɛd rofe aan gɔɔ jee taad taargen met ki ara! Maakse ki se, nana jaay aanga ɓii sebit ki num, kɔɗ kɔɗ maranɪna ey le buuriɗa metn belɛɗ ki ɔɔ an tuutn gen ɓaa kɛdn maan ey se?

¹⁶ Num mɛnd se le, naan metjil *Abraam mala, ɔɔ aaka, gɔtn *Bubm sitange ɔkiɗ sum se ɔkga ɓaara sik-kaar-marta. Bɛeki num, ɓii sebit ki se ɓo, j'an kɔɔdn dona maakɗ ji Bubm sitange tu se ey la?»

¹⁷ Kɛn jee taamooyiɗge jaay ɓaa booy taar se, sɔkɔɗ ɓaa tɔalde; gaɗ jee dɛngen aak nakɗ-kɔɔɓgen paacɗ naan tɛd se, maakde raapo.

Isa aal naagɗ taara ute kaam nakɗ k'danɪn mutard

(Mt 13.31-33; Mk 4.30-32)

¹⁸ Gɔtn se, Isa ter taadden daala ɔɔ: «Kɛn Raa utu 'kɔsn gaar do jeege tu tap ɓo 'tecɗ aan gɔɔ di? Maam m'an kɔmb beyɛ ute di?

¹⁹ *Maakɗ Gaar Raa se, tecɗ aan gɔɔ kaam nakɗ k'danɪn mutardn ese se, kɛn gaaba kalan uun ɔɔciɗ maakɗ jinɛniɗ ki. Kɛn naan jaay ɔɔciɗ sum se, naan teece ɔɔ teep tɛd ko kaaga. Bini yeelge kic ɓo ɓaado uj kujdege teletɪɗge tu.»

Isa taad kaal naagɗ taara ute ɔrɔmɔ

²⁰ Isa deek daala ɔɔ: «*Maakɗ Gaar Raa se tap ɓo m'an kɔmb beyɛ ute di?

²¹ Naan se tec aan gɔɔ ɔrɔm kɛn mɛnda jaay tɔs rujɗ gɛme dooc gɔrn magala ɔɔ kɛn naan jaay deepiɗga ɔɔ ɔmbiɗga maak ki num, iiniɗ paac se.»

*Doobm kɛn ɔl jeege *maakɲ Gaar Raa ki
(Mt 7.13-14,21-23, 8.11-12)*

²² Kɛn Isa jaay ɓaa ɓaa Jeruzalɛm ki se, naan̄ aal teeco maakɲ gɛgɛrge tu ɔɔ maakɲ naan̄ge tu ɔɔ naan̄ kɛn se, naan̄ lee dooy jeege.

²³ Gɔtn se nam kalaɲ bini tɔnd mɛtin̄ ɔɔ: «Mɛluma, jee kɛn utu kaaj se, baat ey ne?» Gɔtn se Isa tɛrlɛn ɔɔ:

²⁴ «Aayki kaamse ɛndki ute taa ɔoobm baata, taa maam m'deeksen m'ɔɔ: jeege dɛna utu 'je ɔoobm 'kɛndɛ naɓo naade an̄ kɔɲ kaas eyo.

²⁵ Kɛn kaadɪn̄ jaay utu kaan se, mɛl ɓee utu kiin̄i ɔɔ 'gaasn kaam taariɲa ɔɔ naasen aki kɔɔpm naatn se aki baagɲ tɔnd kaam taara aki deekɲ ɔɔki: Mɛlje, ɔɔɔjen kaam taara! Gaɲ naan̄ maak ki se asen tɛrl ɔɔ: Naase tap ɓo, iin̄kiro gayo? Maam se, m'jeelsen eyo.

²⁶ Kaad kɛn naane se, naase an̄ki taadn̄ ɔɔki: naaje se j'ɔso ɔɔ j'aayo ute naai tɛɛ ɔɔ naai dooy jeege daan ɔoobjeje tu kici.

²⁷ Gaɲ naan̄ utu asen tɛrl ɔɔ: Naase iin̄kiro gay gay se, maam m'jeelsen eyo. Iikki naatn cɛɛm ki dɔkɔ, naasen paacɲ jee tɛɔn̄ *kusinge se!

²⁸ Gɔtn naane se, naase aki ɓaa keeme ɔɔ aki taan̄ naan̄sege kɛn aki ɓaa kaakɲ *Abraam, Isak ɔɔ *Yakub ute jee taad taar teeco taar Raa ki paac maakɲ Gaar Raa ki; naɓo naase se, j'asen tuur naatn.

²⁹ Bii kɛn se, jee mɛtinge se ade kiin̄ gɔtn kaada tookɲo ɔɔ jee mɛtinge se ade kiin̄ gɔtn kaada toocɲni, ɔɔ kengen mɛtinge ade kiin̄ kaam kaam kooko ɔɔ kengen kuuy se ade kiin̄ kaam kaam ɓɔɔyɔ, ɔɔ paac naade ade ɓaa utu tusn 'king kɔsn ɓii laa ki ute maak-raapo maakɲ Gaar Raa ki.

³⁰ 'Booyki! Bin ɓo, jee kaam mɔɔtn se ɓo, utu 'tɛɔn̄ jee deet deete ɔɔ jee deet deet se ɓo, utu 'tɛɔn̄ jee kaam mɔɔtn.»

*Isa ute *Eɔɔd
(Mt 23.34-39)*

³¹ Naan̄ kɛn se sum ɓo, *Parizige kandum bini ɓaado ɔɲ Isa ɔɔ deekiɲ ɔɔ: «Bɛɛɛ, iin̄ gɔti ki se 'ɓaa; taa Eɔɔd se lɛ je ai tɔɔɔ.»

³² Isa tɛrlɛn ɔɔ: «'Baa ɔɲki k-bukumbɔɔ kɛn ese ɔɔ 'taadɪn̄ki ɔɔki: 'Booyo, maam se m'tuur tuur sitange ɔɔ m'ɛɔf kɛɔf lapia jee kɔɔɲge tu jaaki ɔɔ mɛtbeeki; ɔɔ maakɲ ɓii k-mɔtɔge tu se, maam m'nan̄ naabuma.

³³ Bin num, jaaki, mɛtbeeki ɔɔ pɛɛɲ se, maam m'ɓaa ute naanuma, taa ɔoobiɲ eyo kɛn debm taad taar teeco taar Raa ki jaay 'kooy Jeruzalɛm ki ey se.»

Isa eem taa Jeruzalɛm

³⁴ Isa deek ɔɔ: «Waay Jeruzalɛm, waay Jeruzalɛm, naai kɛn debm tɔɔl jee taad taar teeco taar Raa ki ɔɔ jee kɛn Raa ɔldeno gɔti ki kic ɓo, naai ɓo debm tund tɔɔldɛ! Mɛt kando, maam m'je m'tusn gɛnige aan gɔɔ ko kɔrɔɲj kɛn lee tus gɛninge taa bɛɛkɲ keyiɲ ki se, naɓo naase 'jeki te eyo.

³⁵ 'Booyki! *Bee Raase se utu 'toodn̄ kuudu. 'Booyki m'asen taada: naan ki se, naase 'je amki kaak kic ɓo amki 'kɔɲ eyo, bini utu 'kaan kaad kɛn naase utu aki deekɲ ɔɔki: ɔɲ Mɛlje Raa tɛɔn̄ bɛɛɲa do debm kɛn utu ɓaado ute ro naan̄a!»

14

*Tɛr Isa ɛɔf lapia debm kɔɔɲ ki *ɓii sebit ki
(Lk 6.6-11, 13.10-17)*

¹ Bii kalaɲ se, Isa ɓaa kɔsn maakɲ ɓee magal *Parizige tu kalaɲ bini, gaɲ ɓiin se, ɓii sebit. ɔɔ jee iɲg gɔtn ese ɔndiɲ kaama tak.

² Gɔtn se gaaba kalaɲ mɔɔɓga mɔɔɓ se, ɓaado ɔaar naaniɲ ki.

³ Naan ken se, Isa taad jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage tu ute Parizige tu ɔɔ: «Gen naase ki num, bii sebit ki se, debm kɔɔŋɔ se j'ɔk ɔoobm j'an kedn lapia lɔbu gɔtɔ lɛ?»

⁴ Gan naade do dek ɔɔ baate tɛrlɪŋ taara. Gɔtn se Isa ɔk debm kɔɔŋɔ se, ɛdɪŋ lapia ɔɔ ɔŋɪŋ ɓaa been ki.

⁵ Tɛr Isa deekden ɔɔ: «Maakse ki se jaay, debm ken gooniŋa ey lɛ maraŋɪŋa ooc maakɲ buɔ ki ute bii sebit se, 'bɔɔy an naar kuun ey ne?»

⁶ Gɔtn ese, taar ken naade 'kɔŋ jaay an tɛrl tap ɓo, ɔk eyo.

'Bɛɛr gɔtn king kaam mɔɔtn

⁷ Ken Isa aak jeegen k'danɔdeno gɔtn kɔs ki jaay je je gɔtn king naan ki se, naan aanden kaa taara ɔɔ:

⁸ «Ken naai jaay k'danɔiga gen ɓaa kɔsn gɔtn kɔkɲ mɛnd ki num, ɔŋte 'ɓaa king naan ki. Ey num sɔm, maakɲ jeege tun k'danɔdeno se, nam kuuy magal ciri naai se utu ade ɓaa.

⁹ ɔɔ debm ken danɔeno se, utu ade ɓaa, ai deekɲ ɔɔ: «Mɛɔduma, iin ɔŋ gɔtn ese; kɛse gɔtn king naai eyo.» Ken naai 'kiin gɔtn ese jaay ɓo, 'ɓaa king gɔtn kaam mɔɔtn se, naan ken se, naai sɔkɔŋɔ ai tɔɔɓ.

¹⁰ Num taa naan se ɓo, ken k'danɔiga num, 'ɓaa inɲ gɔt ken kaam mɔɔtn. Bin se debm danɔ se jaay aanga num ɔɔ aaki naai inɲ king kaam mɔɔtn se, gɔtn se naan ai deekɲ ɔɔ: «Mɛɔduma, iin 'ɓaado inɲ naan ki ara.» Naan ken se, jee ken k'danɔdeno gɔtn kɔs ki se paac ute naai se, naade ai kaaki se ai kaali maak ki.

¹¹ Taa debm nookɲ roŋa raan se, utu 'kɔɔpm baate ɔɔ debm ɔɔp roŋa baat se, roŋa utu 'kookɲ raan.»

Doobm ken anki dan jeege gen kɔsɔ

¹² Gɔtn se Isa taad gaab ken danɔno been ki se kici, deekiŋ ɔɔ: «Ken naai jaay 'dan jeege katar ki ey lɛ tɛgɛr gen kɔsɔ, ɔŋte danɔ mɛɔfiɲe, genaaige, taasige ɔɔ ɔŋte dan jee do daamboogigen jee maalge. Ey num sɔm, biin kuuy se, naade utu ai dan kici ɔɔ nakɲ naai ɛɔɔdesiŋa se lɛ, naade aisiŋ tɛrl gɔɔŋ ki.

¹³ Num gan ken naai jaay 'je kedn kɔsn bii laa ki ute maak-raapo num, 'danɔ jee daayge, jee ken kɔɔŋ tujdege tujɔ, jee cekɛɔge ɔɔ jee kaam-tɔɔkge.

¹⁴ Bin se, ai 'tɛɔi maaki 'raapo, taa nakɲ naai ɛɔɔden se lɛ, naade aisiŋ kɔŋ tɛrl gɔɔŋ ki eyo. Num naan se, *Raa mala ɓo aisiŋ tɛrl gɔɔŋ ki, kaad ken naan utu 'dur jee ken tɛɔ nakge ute ɔoobiŋa daan yoge tu se.»

Isa aal naagɲ taara ute debm ken dan jeege been ki gen kɔsɔ (Mt 22.2-14)

¹⁵ Maakɲ jeege tun ken ɓaado kɔsn gɔtn ese se, deb kalan jaay booy taar Isa taad se, naan deek Isa ki ɔɔ: «'Maak-raapo deb ken jaay utu 'ɓaa kɔsn *maakɲ Gaar Raa ki se!»

¹⁶ Gɔtn se Isa tɛrlɪŋ ute kaal naagɲ taara ɔɔ: «Gaaba kalan se, tɛɔ kɔsɔ dɛna ɔɔ naan danɔ jeege kic ɓo dɛna.

¹⁷ Ken kaadn kɔsɔ jaay aas se, gaabm se ɔl debm tɛɔn naabiŋ gen ɓaa dan jeegen k'danɔdeno gɔtn kɔs ki se, deekden ɔɔ: «'Baakiro ɓɔrse! Bɛɛɛ, kɔsɔ se ooyga.»

¹⁸ Gan gɔtn se, jee ken k'danɔde paac se baag ɔaapm taardege. Debm deet deet se deek debm ken j'ɔliŋo se ɔɔ: «Maam se, m'utu m'dugu dug maakɲ gɔtɔ. Bɛɛki num, m'an m'ɓaa kaakiŋ jaayo. Bin se 'ɓaa deekiŋ ŋ'mooyuma, maam se m'kɔŋ kaan eyo.»

¹⁹ ɔɔ deb kuuy se deekiŋ ɔɔ: «Maam se m'utu m'dugu dug maraŋge sik gen tɛɔn naaba ɔɔ maam m'je m'aden ɓaa naam gen tɛɔn naaba. Bin se 'ɓaa deekiŋ ŋ'mooyuma, maam se m'kɔŋ kaan eyo.»

²⁰ Tɛr deb kuuy deekiŋ ɔɔ: «Maam se, m'utu m'ɔk kɔk mɛnda. Taa naan se ɓo, maam m'kɔŋ kaan eyo.»

²¹ Ken debm tɛɔn naabm se jaay tɛrl ɓaa ɔŋ meliŋ se, naan taadiŋ mɛtn taargen k'taadiŋo se paac. Ken meliŋ jaay booy se, maakiŋ taariŋa ɔɔ deek debm tɛɔn naabiŋ

ki se ɔɔ: «Yəkɔdɔ, 'baa gɔtn jeege lee tusni daan doobge tu maakŋ gɛgɛr ki, 'baa danjo jee daayge, jee kɛn kɔɔŋɔ tujɔeki tuju, jee kaam-tɔɔkge ute jee cɛkɛdɛge 'baandeno gɔtn ara.» Gɔtn se debm tɛdŋ naabiŋ se iin baa.

²² Kɛn naan jaay tɛrl baado ɔŋ mɛliŋ se deekiŋ ɔɔ: «Mɛluma, naabm naai ɔlum taariŋ se, maam m'tɛdŋoga, gan ute naan se kic ɔo, gɔtɔ utu tap.»

²³ Gɔtn se mɛliŋ deekiŋ ɔɔ: «'Baa daan doobge tu ɔɔ naagŋ salige tu, jee se 'baandeno ute taa tɔɔgɔ taa ade 'baa utu 'doocŋ maakŋ beem se.»

²⁴ Taa naan se ɔo, maam m'deeksen m'ɔɔ: maakŋ jeege tun k'dandeno paac jaay baate baado se, maakde ki se deb kalan kic ɔo, 'kɔŋ nam kɔsum se eyo.»

*Debm kɛn baate te ron ey se, 'kɔŋ tɛdŋ debm mɛtn Isa ki eyo
(Mt 10.37-39)*

²⁵ Kɛn jee dɛnge jaay baa baa doob ki ute Isa se, gɔtn se naan tɛrl aakde ɔɔ deekden ɔɔ:

²⁶ «Debm kɛn je ade baa mɛtum ki jaay, je bubina, kɔna, mɛndina, gɛninge, gɛnaangen gaabge ute kengen mɛndge cir maama ɔɔ jem te maam cir ron mal ey se, naan 'kɔŋ tɛdŋ debm mɛtn maam ki eyo.

²⁷ Debm kɛn baate kuun kaagŋ j'ansiŋ tupm ro ki ɔɔ ɔk mɛtum ey se, naan se 'kɔŋ tɛdŋ debm mɛtn maam ki eyo kici.

²⁸ «Taa naan se ɔo, maakse ki se nam jaay je kiin bee jɛrlɛ num ŋ'ing naan ki, mɛdŋ kaakŋ gursiŋ kɛn an kaasn kiin been se, jaay ey la?

²⁹ Ey num, kɛn naan jaay uunga meta ɔɔ ɔb nanin te ey se, jee deel deel gɔtn ese jaay aakga num, an tɛrɛcŋ mɛtiŋ ki,

³⁰ an deek ɔɔ: «Aakki tu! Gaabm ara ɔɔ iin kiin been kaca, naɔo ɔŋ aasiŋ te eyo.»

³¹ Kɛn gaar gam jaay baa tɛdŋ bɔɔrɔ ute gaar kuuy num, naan 'king naan ki, 'kaakŋ asgaringen dupu-sik se, 'kaasn tɛdŋ bɔɔrɔ ute asgargen dupu-si-di jaay ey la?

³² Ey num, kɛn gaar naane utu dɔk sum ɔo, naan 'kɔl jeege gɔtiŋ ki taa j'kɔkŋ taasa.

³³ Bin ɔo, maakse ki se debm jaay ɔnte nakiŋge ey paac se, 'kɔŋ tɛdŋ debm mɛtn maam ki eyo.

³⁴ «Deere, nakŋ nijim aan gɔɔ kaata se gɔtɔ. Num kɛn kaata jaay kingiŋ nijim se gɔtɔga num, j'an tɛdŋ j'ɔɔ di jaay 'tɛdŋ nijim gɔtiŋ ki se?

³⁵ Kɛn kaata jaay kingiŋ teecga se, k'siŋ naan ki lɛ ɔŋ daapm naan eyo ɔɔ ɔŋ tɛd gɔtɔ gur eyo. Naan se, bɛeki num, nakiŋ si naatn sum.» Tɛr naan deekden ɔɔ: «Debm kɛn jaay ɔk bi gɛn booyo num, 'booy taar se.»

15

*Mɛtn taar baatn iig jaay j'ɔŋina
(Mt 18.12-14)*

¹ Gɔtn se *jee tɔkŋ miirge ute jeegen jeege paacŋ jeelde naade se jee *kusiŋge se, paac utu baado gɔtn Isa ki gɛn booy taariŋa.

² *Parizige ute jee jeel taadŋ tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage kɛn gɔtn ese se, mooy naan ki dir dir deek ɔɔ: «Gaabm se ting ɔo gɛn kɔkŋ jee kusiŋge ron ki sum ɔɔ tɔs ute naade!»

³ Gɔtn se Isa taadden ute kaal naagŋ taara ɔɔ:

⁴ «Aan gɔɔ maakse ki se, debm kɛn ɔk baatge kaaru jaay maakde ki se kalan iigga num, baatgen sik-jɛrnaŋ-kaar-jɛrnaŋ kuuy se naan ade kɔŋ kɔd-baar ki, taa 'baa je kɛn kalan iig kiig se, an je bini anɔ kɔŋ jaay ey la?

⁵ Kɛn jaay baa ɔŋinga se, naan anɔ kuun kaal daamiŋ ki ute maak-raapo.

⁶ ɔɔ kɛn naan jaay tɛrl baadoga been se, naan 'dan tusn mɛdinge ute jee do daamboogingɛ ɔɔ deekden ɔɔ: «'Baakiro, j'aki tɛdŋ maak-raapo ute maama, taa baatum iigo se, maam m'ɔŋinga.»

⁷ Bin 6o 'booyki m'asen taada: maakɲ jee kusɲge tu se, deb kalan jaay tɛrlga maakɲna do *Raa ki num, taa debm ese se jee maakɲ raa ki paac se maakde-raapm don ki cir jee si-jɛrnan-kaar-jɛrnan kɛn an dɪm eyo gɛn tɛrl maakde do Raa ki se.»

Metn taar tamman iig jaay j'ɔɲɪna

⁸ «Lɔ aan gɔɔ mɛnd jaay ɔk tamma* sik. Ɔɔ kɛn kalan jaay oocga num, naan utu 'kɔɔcn lɔɔmpɔ ɔɔ 'kɔtn maakɲ beɛna se bini an je kɔɲ jaay ey la?

⁹ Kɛn naan jaay ɔɲɪnga num, naan ade dan tusn mɛdɪnge ute jee do daamboogɲge ɔɔ adɛn taadn ɔɔ: <'Baakiro, j'aki tɛdn maak-raapo ute maama, taa tamman iigo se, maam m'ɔɲɪnga.>

¹⁰ Bin 6o, 'booyki m'asen taada: kɛn debm *kusɲn kalan sum 6o tɛrlga maakɲ do Raa ki se, taa debm ese se, *kɔdn Raage maakde raapo.»

Kaal naagɲ taar gɛn goon gaabm teec ɔɲ bee bubɪna

¹¹ Gɔtn se Isa tɛr taadden daala ɔɔ: «Gaaba kalan ɔk gaangen gaabge dio.

¹² Goon baat se deek bubɪn ki ɔɔ: <Bua, maakɲ maalige tun kɛn naai ooyga num j'ajesɲn nig se, ɛdumo bɛduma.> Gɔtn se bubɪn tooko ɔɔ nigdesɪna.

¹³ Kɛn j'ɛdɪn bɛdɪn jaay tɛd bii kandum se, nakiɲge se, naan tɔs dugde naatn ɔɔ ute gursn se, naan iɪn 6aa taa naan dɔkɔ. Gɔtn naane se, naan ɲɲg cɛɛpm te gursɲn se cɛɛɛ.

¹⁴ Kɛn naan jaay ut nan gursɲn sum se, gɔtn se, 6o ɛnd maakɲ naan kɛn se ɔɔ tɔɔl tɛd daama jeege tu ɔɔ 6o se, ɔlɲn maakɲ daay ki.

¹⁵ Gɔtn se, naan iɪn 6aa tɛdn naaba gɔtn gaab ki kalan bini, gaabm se ɔlɲn n'6aa n'bɔɔbm kinziriɲge† maakɲ-gɔt ki.

¹⁶ Naan je 'kɔsn kɔɲn mɔrɔmb kɛn kinzirge lee ɔs se kic 6o, gan nam ɛdɪn eyo.

¹⁷ «Gɔtn se, naan baag saapm do ron ki ɔɔ taad te maakɲ ɔɔ: <Nakage, bubum se ɔk jee tɛdn naabge kando kando kɛn ɔs ɔɔp taarde ki, na6o maam m'kɔn rom gɔtn ara m'kooy gɛn 6o ne?

¹⁸ Bɔrse, maam m'kiɲn tɛrl 6aa gɔtn bubum ki, m'an 6aa deekɲ m'ɔɔ: bua, maam se m'tujga naan Raa ki ɔɔ m'tujga naai ki kici;

¹⁹ ɔɔ maam se, m'aas te gɛn kɔɲ tɛdn gooni ey sum; aakum aan gɔɔ jee tɛdn naabige se sum.>

²⁰ Gɔtn se naan iɪn uun dɔɔbm bee bubɪna.

«Kɛn naan 6aa 6aa jaay utu teeco dɔk naane sum 6o, bubɪn aakiɲ se, ɛɛjɲn don ki ɔɔ naan aan 6aa dɔɔdɪna, baam ɔkiɲ kaadɪn ki.

²¹ Gɔtn se gooniɲ deekiɲ ɔɔ: <Bua, maam se m'tujga naan Raa ki ɔɔ m'tujga naai ki. Ɔɲte 'kaakum aan gɔɔ m'gooni sum.>

²² Gan bubɪn deek jee tɛdn naabiɲge tu ɔɔ: <'Baankiro ute kal aak bɛɛ se yɔkɔdɔ, uusɲsɲnki ron ki, ɔlɲnki kɔdɔkɔ jɲn ki ɔɔ 'tɔlɲnki saa jɛɲ ki.

²³ Ɔk '6aankiro ute goon maran kɛn eer sal sal se, 'tɔɔlɲnki, ɔɔ 'tɛdʒeki kɔsɔ, taa j'aki tɛdn maak-raapjege.

²⁴ Taa goonum kɛn ey num ooyga kooy dɛl dɛl se, aajga ɔɔ naan kɛn iigga kiig dɛl dɛl se, ɔk tɛrl 6aadoga beene.> Gɔtn se naade baag tɛdn maak-raapde.

²⁵ «Kaad kɛn se, gooniɲ magal se utu maakɲ-gɔt ki. Kɛn naan 6aadɔ 6aa jaay aan gɔɔr ute bee se, naan booy kaa ɔkga lɛt ɔɔ jeege daam daama.

²⁶ Gɔtn se maakɲ jee tɛdn naabm bubɲge tu se, naan danɔ deb kalan ɔɔ tɔnd metɲn ɔɔ: <Di 6o tɛda?>

²⁷ Gaabm se tɛrlɲn ɔɔ: <Gɛnaai 6o 6aadoga. Taa naan tɛrl 6aadɔ ɔɲga bubɪn ute lapi se 6o, bubɪn tɔɔlɲnga goon maran eer sal sal se.>

²⁸ Gɔtn se goon magal se maakɲ tujɔ ɔɔ naan baate kɛnd beene. Naan kɛn se, bubɲn teec 6aadɔ ɔɲɪna ɔɔ selɲn metɲna.

* **15:8** Tamma ara se aas kɔɲn nam kɛn tɛd naaba gɛn bii kalan. † **15:15** Yaudge saap ɔɔ kinzirge se tɛdfega aak kusu naan Raa ki.

²⁹ Naʼbo naan̄ t̄erl bubiñ ki ɔ: ‹'Booyo! Baara ʼbaara ʼbo, maam m'lee m'teɗi naabige se aan gɔɔ debm teɗn naabi sum ɔɔ ʼbii kalan̄ tap ʼbo, m'baate te taari eyo. Ute naan̄ se kic ʼbo, ʼbii kalan̄ jaay naai am keɗn goon biñi kalan̄ taa m'an teɗn maak-raapo ute meɗumge kic ʼbo gɔɔ.›

³⁰ Num gan̄ gooni ken̄ ut nan̄o maalige ute m̄end keɛsn gaabge jaay ɔk t̄erl se, naai 'tɔɔliñ goon marañ eer sal sal se!›

³¹ Gɔtn se bubiñ t̄erliñ ɔ: ‹Goonuma, naai se daayum utu te maama ɔɔ maal maam m'ɔk se ɛ, paac geñ naai.›

³² Gan̄ beeki num, ʼbaado j'aki kɔsɔ ɔɔ j'aki teɗn maak-raapjege. Aaka! Genai se ey num ooyga kooy ɗel ɗel, naʼbo aajga ɔɔ naan̄ ken̄ iigga kiig ɗel ɗel se, ɔk t̄erl ʼbaadoga beene.››

16

Kaal naagñ taara debm maala ute debm teɗn naabiña

¹ Gɔtn se Isa taad jeege tun meɗiñ ki ɔ: ‹Debm maala kalan̄ bin se ɔk debm ken̄ naan̄ ɔñiñ maaliñ kaam jiña. ʼBii kalan̄ k'ʼbaado k'taad̄iñ j'ɔ: ‹Debm teɗn naabi se, ʼberɛ, utn kut ute maalige.››

² Naan̄ ɔl k'dañ k'ʼbaansiño ɔɔ t̄ond meɗiñ ɔ: ‹Taar ken̄ k'taad̄ roi ki se, maam m'booyga. Bin se, ʼbaado meɗum maalumge se naanum ki. Taa naan̄ ki se, maam m'ai kɔñ kɔñ maalum kaam ji ey sum.››

³ Gɔtn se debm ken̄ k'j'ɔñiñ maala kaam jin̄ se baag saapa ɔɔ taad̄ ute maakiñ ɔ: ‹Maam se m'teɗn rom m'ɔɔ ɗi? M̄elum ɛ ɔkga te maaliñ jim ki naatn. ʼBorse, geñ kursu ɛ, maam tɔɔgum gɔɔ ɔɔ ken̄ m'ʼbaa lee baaya ɛ, sɔkɔñ am tɔɔɔ.››

⁴ Maam se m'saap m'ɔñga nakñ maam m'teɗa. Ken̄ m̄elum se jaay tɔsnga ute maaliñ jim ki kic num, m'utu m'kɔñ jeegen utu am kɔñ jiga.››

⁵ Taa naan̄ se ʼbo, naan̄ ɔl k'daño jeegen ɔk seɛ meɗiñ se kalan̄ kalan̄. Debm deet deet se, naan̄ t̄ond meɗiñ ɔ: ‹Gɔtn m̄elum ki se, naai tap ʼbo uunga seɛ kando?››

⁶ Gaabm se t̄erliñ ɔ: ‹Maam se m'uunga birmil uubu kaaru.› Num debm ken̄ naan̄ ɔñiñ maaliñ kaam jiña se t̄erliñ ɔ: ‹'Booyo: maktubm seɛi se utu jim ki ara. In̄g naan̄ ki keɛke, 'naar 'raañ ɔ: maam se m'uunga birmil uubu si-mii.››

⁷ T̄er naan̄ ɗeek deb kuuy ki ɔ: ‹Naai uunga seɛ kando gɔtn m̄elum ki se?› Naan̄ t̄erliñ ɔ: ‹Maam m'uunga suwal teen̄ kaaru.› Num debm teɗn naabm se ɗeekiñ ɔ: ‹'Booyo: maktubm seɛi se utu jim ki ara. ʼBorse 'raañ ɔ: maam m'uunga suwal sik-marta.››

⁸ Debm ken̄ naan̄ ɔñiñ maaliñ kaam jiña ken̄ ɗerl meɗiñ se, meɗiñ jaay booy nakñ naan̄ teɗ se, naan̄ tɔɔmiña, taa naan̄ ɔñiñ naan̄ se debm meɗeke. Taa naan̄ se ʼbo, jee *duni ki ute naapa se, naade meɗek cir gaan̄ gɔt ken̄ wɔɔɔ.››

*Gurs ute *Raa se debkilimi aɗe kɔñ je taa naap ki eyo*

⁹ T̄er Isa taadden ɔ: ‹'Booyki m'asen taada: ɔkki meɗge ute maalsegen ɔñiñki do naan̄ ki ken̄ teɗga sum ʼbo utu 'deel se. Ken̄ maalse se jaay ʼbaado utga kic ʼbo, beɛ ken̄ naase lee 'teɗki jeege tu se an̄ki ʼbaa kɔñ maakñ *Bee Raa ki geñ daayum.››

¹⁰ ‹Debm j'ɔñiñ nakñ ɔkɔ kaam jin̄ jaay ɔkiñ jiga se, ken̄ j'ɔñiñ nakñ ɗen kic ʼbo naan̄ an̄ kɔñ jiga. ɔɔ debm j'ɔñiñ nakñ ɔkɔ kaam jiña jaay naan̄ ɔñ ɔkiñ te jig ey se, ken̄ j'ɔñiñ nakñ ɗen kic ʼbo, naan̄ an̄ kɔñ kɔñ jig ey kici.››

¹¹ Ken̄ maal do naan̄ ken̄ utu 'deel se jaay naase ɔñ ɔkiñki te jig ey se, Raa se asen kɔñ keɗn maal mala mala ken̄ maakñ raa ki ey se kici.››

¹² Ken̄ maal naase ey jaay ɔkiñki te jig ey se, nan̄a jaay ase keɗn maal naase maalinge kaam jise se?››

¹³ ‹Deb kalan̄ se 'kɔñ teɗn naaba gɔtn meɗge tu kaam di eyo. Ken̄ naan̄ ʼbo teɗ naaba gɔɔ kaam di num, deb kalan̄ naan̄ an̄ kɔɗn kundu ɔɔ deb kalan̄ naan̄ an̄ jea; ey ɛ deb kalan̄››

se, naan an kəkŋ ɔŋɔ ɔɔ kən kuuy se, naan an kaal maak ki eyo. Taa naan se ɔo naase aki 'kəŋ tɛdn naabm Raa ɔɔ ute gɛn gurs se taa naap ki eyo.»

14 Gaŋ *Parizigen jee je gursge se jaay booy taar Isa taad paac se, naade tɛɛciŋ mɛtiŋ ki.

15 Isa deekden ɔɔ: «Naase se 'jeki 'taadn rose naan jeege tu aan gɔɔ jee kən tɛdn nakge ute doobiŋa; num gaŋ Raa se, jeel nakŋ maakse ki. Taa naan se ɔo nakŋ aak bɛɛ naan jikilimge tu se, naan Raa ki se naan aakiŋ se aakiŋ kus.

16 «Kaadn kən Raa ɛdo *Ko Taariŋ *Musa ki ute gɛn jeegen taad taar teeco taar Raa ki se iŋg bini aan do Jan-Batist ki. Num kən Jan-Batist aan sum se, k'baago taad Labar Jiga gɛn *maakŋ Gaar Raa se jeege tu ɔɔ naan kən se, naŋa naŋa kic ɔo aay kaamiŋ je kɛnd maak ki.

17 Maakŋ raa ute do naaŋa se deeliŋ 'kɔɔŋ eyo, naɔo taargen k'raaniŋo maakŋ Ko Taar kən Raa ɛdo Musa ki se, dimiŋ ɔkɔ kic ɔo, 'koocŋ naan ki eyo.

18 «Debm jaay piir te mendiŋ se ɔɔ ɔk mɛnd kuuy se, debm bin se aan gɔɔ debm teec ɔŋ mendiŋa ɔɔ ɔaa ɛɛs mɛnd nam. ɔɔ debm ɔk mɛnd gaabiŋ piiriŋga piir se, naan kic aan gɔɔ debm teec ɔŋ mendiŋa ɔɔ ɔaa ɛɛs mɛnd gaaba.»

Debm maala ute Lazar (Lk 12.15-21, 6.20-21,24-25)

19 «Gaaba kalaŋ bin se ɔk maala dɛna. Naan tuus kal ute roŋa dɛɛɛ ɔɔ ɔii-raa ɔs bɛɛ ɔɔ iŋg ute maraadiŋa.

20 Gaŋ gaaba kalaŋ bin se, k'daniŋ Lazar. Naan se debm daaye ɔɔ roŋ se taan-du sum. Naan lee toof taa doobm gaab kən debm maala se.

21 Naan je kɔsn kən si bɔɔr gaab kən se kic ɔo ɔŋ eyo. Num tɛr do naan ki se, bɛsge ɔaado tɔɔn taan-duŋa.

22 Kən debm daay jaay ooy se, *kɔdn Raage uun ɔaansiŋ maakŋ raa ki cɛɛ *Abraam ki ɔɔ gɔtn se, debm maala se kic ɔo ooyo ɔɔ k'ɔaa k'duubiŋa.

23 «Maakŋ ɔee yoge tu se, debm maala baag kɔɔd yɛɛbiŋa, ɔɔ maakŋ kɔɔd yɛɛbiŋ ki se, naan und kaamiŋ aak Abraam ute Lazar iŋg kiŋg cɛɛŋ ki dɔk naane.

24 Kən naan aak Abraam se, naan ɔɔd ɔoy daniŋ ɔɔ: «Abraam, bua, ɛɛjum dom ki. ɔl Lazar 'ɔaa 'kɔl goon-jiŋ maan taa ade ɔaa am kaadn maane rɔɔŋum ki, taa maakŋ poof kən ara se, maam m'utu m'ɔɔd yɛɛɔum kusiŋ aak eyo.»

25 Gɔtn se Abraam deekiŋ ɔɔ: «Goonuma, 'saap tu. Do naan ki se naai ɔŋoga bɛɛ, gaŋ Lazar se ɔɔdoga yɛɛbiŋa. ɔɔ ɔɔse gɔtn ara se, naan ɔŋga gɔtn bɛɛ ɔɔ gaŋ naai lɛ ɔŋga gɔtn kɔɔdn yɛɛɛ.

26 'Jeele, daan naaje ute naase se, j'ɔkki gɔɔ magala ɔɔ jɛrl zuzu, taa jee gɔtn ara jaay je ɔaa gɔtn naase ki se naade 'kəŋ ɔaa eyo ɔɔ jee gɔtn naase ki jaay je ɔɔ ade ɔaa gɔtn naaje kic ara lɛ ade kəŋ ɔaa ey kici.»

27 «Gɔtn se debm maala deekiŋ ɔɔ: «Kən bin num, m'eemi nɔɔ mɛti ki, Bua, ɔl Lazar se 'ɔaa kəŋ jee kən maakŋ ɔee bubum ki se.

28 Taa maam se m'ɔk gɛnaagen gaabge mii. ɔŋ naan aden ɔaa taada, taa naade ade ɔaa gɔtn kɔɔd yɛɛɛ kən ara ey sum.»

29 Abraam deekiŋ ɔɔ: «Naade ɔk *Ko Taar kən Raa ɛdo Musa ki ute Kitapm gɛn jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋa; ɔŋde naade 'booy taar naaden se.»

30 Gaŋ debm maala se tɛrl Abraam ki ɔɔ: «Bin eyo, Abraam bua. Kən debm ooyga kooy jaay ɔaa ɔŋdega ɔɔ taaddenga se, naade 'tooko ɔɔ 'tɛrl maakde do Raa ki.»

31 Naan kən se Abraam tɛrliŋ ɔɔ: «Kən naade jaay took uun te Ko Taar kən Raa ɛdo Musa ki eyo ɔɔ ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋ ey se, kən debm ooyga kooy jaay dur daan yoge tu ɔɔ ɔaa ɔŋde kic ɔo, naade 'kəŋ tookŋ taariŋ eyo.»»

17

*Nakɲ ɔt deba doobm *Raa ki
(Mt 18.6-9,21-22; Mk 11.22-26)*

¹ Ter ɓii kalan Isa deek jeege tun metɲ ki ɔɔ: «Nakɲ utu 'tujɲ jeege naan Raa ki se utu tap, naɓo ɔɲ debm ken jaay ɓo 'kɔl jeege 'tujɲ naan Raa ki se.

² Bεeki num, debm bin se, j'an dɔɔkɲ ko tooto magala mindɲ ki ɔɔ j'uun j'undɲ naatn maakɲ baar ki kic ɓo kɛse ɔɲ eyo. Num ken maakɲ gaan sεεmge tu se jaay naan tujga deb kalan naan Raa ki se, nakɲ utu kaan don ki se, ɔɲ cir kɛse daala.

³ Ken bin num, ɔndki kɔndɔ! Ken genaai jaay tujiga num, 'mooyiɲa. Ken naan jaay jeelga *kusɲɲ se, 'tedɲ kaldɛ.

⁴ Ken maakɲ ɓii ki ɓo, naan tuj dɔɔli met cili kic ɓo ken naan jaay ɓaado taadi ɔɔ: «Genaama, maam se m'tujɲga roi ki, m'ɔki naagi.» Gɔtn se naai an tedɲ kaldɛ.»

⁵ Gɔtn se jee kaan naabiɲge terɲɲ ɔɔ: «Mɛlje, 'ziidjen kaal maakje do Raa ki.»

⁶ Isa terɲɲ ɔɔ: «Ken naase jaay ɔkki kaal maakɲ do Raa ki magal aan gɔɔ kaam koobi se num, naase aki kɔɲ deekɲ ko kaag ken magal ese se ɔɔki: «Iɲ gɔtn se, 'ɓaa daar maakɲ baar ki naane» ɔɔ naan 'tookɲ taar se.»

Bul ken jeel tedɲ naabm mɛliɲa

⁷ Ter Isa deekden ɔɔ: «Maakse ki se, nam ken ɔk ɓulu jaay ɓuliɲ ingo naaba, ey le ingo gaam maalge, ken naan utu aan kaan ɓeen sum ɓo, naan an naar taadɲ ɔɔ: «'Baado, yɔkɔɔ inɲ naan ki ɔɔ 'kɔsɔ» bin ne?»

⁸ Num bin eyo! Gan naan an deekɲ ɔɔ: «Kali se 'ɓaa toodiɲa, uusu kal tedɲ naabi ɔɔ 'ɓaado 'tedum kɔsɔ. Ken εdumga maam m'ɔsga ɔɔ m'aayga jaay ɓo sɔm, naai kic utu 'kɔsɔ ɔɔ utu 'kaaye.»

⁹ Taa nakɲ naan ted se, ɓul se mɛliɲ an kɔɲ tɔɔm eyo.

¹⁰ Naase kic ken 'tedkiga naabm ken k'taadsenoga se num 'taadki ɔɔki: «Naaje se, k'ɓulge cεε sum ɔɔ naabm naaje k'ted se le, naabm ken k'taadjen taad sum.»»

Isa εd lapia jee bikidɲe tu sik

¹¹ Ken Isa ɓaa ɓaa Jeruzalem ki se, naan aal teec daan taa naan *Samari ute taa naan Galile ki.

¹² Ken naan jaay aan maakɲ naan ki kalan bin se, jee bikidɲe sik ɓaado ɔɲiɲa. Gɔtn se, naade daar dɔkɔ,

¹³ ɔɔ uun mindɛ raan deekiɲ ɔɔ: «Isa, Debm dooy jeege, εεjjen doje ki.»

¹⁴ Ken Isa aakɛ se, deekden ɔɔ: «'Baa 'taadki rosege se *jee tedɲ sεrkε Raage tu.» ɔɔ ken naade utu ɓaa ɓaa sum ɓo, naade ɔɲ lapia ɔɔ rode daap tood kɔlɔɲ kɔlɔɲ.

¹⁵ Deb kalan maakɛ ki jaay aak naan ɔɲga lapia se, naan ɔk terɲ ɓaado gɔtn Isa ki, uun mindɲ raan ɔɔ *nook Raa.

¹⁶ Gɔtn se naan ɓaado ooc metɲ jε Isa ki ɔɔs don naan ki ɔɔ tɔɔmiɲa. Gan gaabm se, naan kɔɔf Samari.

¹⁷ Naan ken se Isa deekiɲ ɔɔ: «Naaden sik se ɔɲ te lapia paac ey la? Num jee ɔɔp jernan se gay?»

¹⁸ Bini maakɛ ki se, merte jaay ɓaado nook Raa se.»

¹⁹ Anum Isa deek kɔɔf Samari ki se ɔɔ: «Iɲ 'ɓaa ute lapia. Kaal maaki ken naai aal dom ki se, aajiga.»

Gaar Raa se ɓaadoga gɔtse ki

(Mt 24.3-42)

²⁰ Bii kalan *Parizige tɔnd metɲ Isa ɔɔ: «Nuɲ ki jaay Raa utu kɔsn gaara do jeege tu se?» Naan terɲɲ ɔɔ: «Ken Raa jaay kɔsn gaara do jeege tu se j'an kɔɲ kaakɲ ute kaam eyo.

²¹ J'aki kɔɲ deekɲ j'ɔki naan utu ara ey le utu naane eyo. Taa Raa se ɔsga gaara daanse ki.»

*Biin *Goon Deba ade baa*

²² Gətn se Isa deek jeege tun mətɪŋ ki ɔɔ: «Kaadiŋ utu 'kaan se, naase utu aki je gɛn kaakŋ Goon Deba, naɔo gɛn kaakŋ bii kalan kic ɓo, aŋki kəŋ kaak eyo.

²³ J'asen taadŋ j'ɔɔ naaŋ utu naane ey ɛ naaŋ utu ara. Anum ɔŋte 'baaki ɔɔ ɔŋte 'naarki rose.

²⁴ Taa bii kɛn Goon Deba ade baa se tecŋ aan gɔɔ maan aal wusuk jaay wɔɔr maakŋ raa bɛrd gətɔ lak se.

²⁵ Num kər nakgen se jaay 'kaan se, naaŋ 'dabar dɛna ɔɔ jee do duni kɛn ɓɔrse se, aŋ kɔɔdŋ kundu.

²⁶ «Bii kɛn Goon Deba ade baa se, 'tecŋ aan gɔɔ nakgen deelo do Noe ki.

²⁷ Kaad kɛn naane se jeege ɔɔɔ, aaye, tɔk mɛndge ɔɔ tɔk gaabge, bini aan bii kɛn Noe ɛnd maakŋ markab kɛn magala. Naaŋ kɛn se, maan magala ɓɔɔyɔ ɔɔ ɓaado gɔɔb tɔɔl te jeege paac.

²⁸ «Ey ɛ nakŋ utu 'kaan se 'tecŋ aan gɔɔ nakgen kɛn aano do Lɔt ki se kici. Kaad kɛn se jeege se ɔɔɔ ɔɔ aaye, dugŋ nakge ɔɔ dugŋ ute nakdege, duub jinɛnɛge ɔɔ iin ɓeedege.

²⁹ Num gaŋ, bii kɛn jaay Lɔt teec ɔŋ Sɔdɔm se, Raa ɓɔɔyɔden poodo ute kudŋ ɔŋg se dode ki tɔɔl utde kap.

³⁰ Biin Goon Deba ade baa se, utu 'tɛdŋ bin kici.

³¹ «Bii kɛn se, debm iŋg kiŋg do ɓeen ki raan se, ŋ'ɔŋte ɓɔɔyo gɛn 'tɔsn nakiŋgen maak ki ɔɔ debm maakŋ gət ki se ɛ, ŋ'ɔŋte tɛrl ɓeen ki gɛn 'tɔsn nakiŋge kici.

³² 'Saapki tu do mɛtn taar mɛnd Lɔt ki!

³³ Debm je kaajŋ koŋ se utu aŋ kutu ɔɔ debm utga koŋ ɛ, utu 'kaaja.

³⁴ 'Booyki m'asen taada: maakŋ nɔɔr kɛn se, jeege di jaay tood tood do danjal ki kalan se, deb kalan se, Raa aŋ kuun ɓaa ɔɔ debm kuuy se, naaŋ aŋ rɛsɛ.

³⁵ ɔɔ mɛndgen di ɗaar uus kuus do toot ki se kic, deb kalan se, Raa aŋ kuun ɓaa ɔɔ debm kuuy se, naaŋ aŋ rɛsɛ.»

³⁶ [ɔɔ gaabge di kɛn iŋg kiŋg maakŋ gət ki se kic ɛ, deb kalan Raa aŋ kuun ɓaa ɔɔ debm kuuy se, naaŋ aŋ rɛsɛ.]*

³⁷ Gətn se jee mɛtn Isa ki tɔnd mətɪŋ ɔɔ: «Mɛlje, nakgen se 'deel kaam gay?» Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Gətn jaay daa ooy toodŋ se ɓo, gətn ese ɓo marlge kic lee ɓɔɔy tus ro ki.»

18*Kaal naagŋ taara ute mɛnd-daaye*

¹ Tɛr Isa taad jeege tun mətɪŋ ki ute kaal naagŋ taara, taa naaŋ je aden taadŋ ɔɔ j'aay kaamde daayum j'leem *Raa ɔɔ j'ɔŋte kəŋɔ.

² Naaŋ taadden ɔɔ: «Maakŋ gɛgɛr ki kalan bin se, ɔk gaaba kalan, debm kəŋŋ ɓɔɔrɔ ɔɔ gaabm se ɛ, ɓeer Raa ki eyo ɔɔ nam tap ɓo, naaŋ aaliŋ maak ki eyo.

³ ɔɔ gətn ese ɔk mɛnd-daay kici, ɔɔ mɛnd-daay se, bii-raa ɓaado gətɪŋ ki ɗeekiŋ ɔɔ: «Aakum tu mɛtn taaruma ute debm taamooyum se.»

⁴ Mɛnd-daay se lee ɗɔɔl gətɪŋ ki cɔk cɔk, naɔo naaŋ baate kaakiŋ mɛtn taariŋa. Gaŋ aan gɔɔ mɛnd se ɔŋiŋ ey se, naaŋ taad ute maakiŋ ɔɔ: «Ey num maam se, Raa kic ɓo m'ɓeerɪŋ eyo ɔɔ nam tap ɓo maam m'aaliŋ maak ki eyo,

⁵ naɔo mɛnd se ɛ, ɔŋum ey ɗey se, maam m'aŋ kaakŋ mɛtn taariŋ se. Kɛn m'aakiŋ te mɛtn taariŋ ey num, mɛnd se sɔm am kaal kɔɔdum cɛrɛ.»

⁶ Tɛr Mɛljege taadden daala ɔɔ: «'Booyki tu mɛtn taar debm kəŋŋ ɓɔɔr kɛn ɓɛɛ ey se.

⁷ Anum Raa se, 'kəŋ kooçŋ mɛtn jeengen kɛn tɔnd mətɪŋ jaay eemiŋ nɔɔ nɔɔrɔ ɔɔ katara se ey ne? Naaŋ ade 'kəŋ 'kiŋg kaakŋ kaama bin sum ne?

⁸ 'Booyki, m'asen taada: Raa se 'naar utu aden kooçŋ mɛtde! Naɔo kɛn *Goon Deba jaay utu ade tɛrl ɓaa do naaŋ ki se, naaŋ utu 'kəŋ jeegen aal maakde don ki ɗey?»

* **17:36** Taar se, maakŋ Kitapge tun do ɗakiŋ se, mɛtiŋge maakde ki se gətɔ.

*Kad *Parizi ute *debm takn miiri*

⁹ Gətn se tər Isa taadden ute kaal naagŋ taara daala, do jee mətŋge tun aak rode aan gəə naade ʒo jee təd nakge ute doobiŋa ʒo jee kuuy se naade aalde maak ki eyo.

¹⁰ Naan deekden ʒo: «Gaabge dio ook ʒaa *Bee Raa ki gən keem Raa. Deb kalan se, naan kad Parizi ʒo debm kuuy se, naan *debm takn miiri.

¹¹ Kad Parizi jaay iin daar gən keem Raa se, naan taad te maakin ʒo: «Raama, maam se m'təomi, taa maam se m'tec aan gəə jee mətŋge se eyo. Naaden kən jee kujun jeege ʒo jee təd naka ute doobiŋ eyo, jee keesn mēnd jeege ey lɛ maam aan gəə debm takn miir kən daar se eyo.

¹² Maakŋ bii cili ki se, maam m'uun *siam bii dio ʒo nakŋ kən m'ok paac se nigin gəto kaam sik, ʒo kən kaam kalan se m'əəd m'edi naai ki.»

¹³ «Num gan debm takn miiri se, iin daar dəkə ʒo doŋ raan kic ʒo uun eyo. Gətn se naan tənd tarkaadŋa * deek ʒo: «Raama, eejum dom ki taa maam se m'debm *kusiŋ naani ki.»

¹⁴ Isa deekden ʒo: «'Booyki m'asen taada: debm takn miiri se, kən naan jaay tər l ʒaa been ki se, tədga debm aak bee naan Raa ki ʒo kad Parizi se lɛ əŋ təd te aak bee naan Raa ki eyo. Taa debm uun roŋ raan se, ute 'kəəpm baata ʒo debm jaay ʒop roŋ baat se, Raa utu aŋ kuun roŋ raan.»

Isa əəd ʒooro gaange tu

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Bii kalan jeege ʒaano te gaangen utu aay kaay sia gətn Isa ki, taa Isa aden tənd jin dode ki. Naʒo kən jee mətŋ ki jaay aak k'ʒaano ute gaange gətn Isa ki se, jee se naade uunde kaamde naatn.

¹⁶ Kən Isa jaay aak nakŋ naade təd se, əl ʒo k'ʒaano ute gaange se ceen ki ʒo gətn se naan deekden ʒo: «ŋki gaangen seem se ade ʒaa gətum ki, əŋte 'gaasdeki. Taa jeegeen tec aan gəə gaangen se ʒo utu 'kəŋ gəto *maakŋ Gaar Raa ki.

¹⁷ 'Booyki bee, m'asen taada: debm jaay took te Raa kəsn gaar doŋ ki aan gəə goon cəkən ey se se, naan se 'kəŋ kənd maakŋ Gaar Raa ki eyo.»

Debm maala ute Isa

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ Bii kalan magal Yaujudge kalan bini ʒaado tənd mətŋ Isa ʒo: «Debm dooy jeege, naai debm bee se, maam tap ʒo m'tedn m'əə di jaay m'kəŋ *kaajŋ gən daayum se?»

¹⁹ Isa tərliŋ ʒo: «Gən di jaay naai ʒo maam debm bee se? Debkilim bee se tap ʒo gəto; kən bee se, Raa kalin ki sum.

²⁰ Naai lɛ 'jeele nakŋ kən Raa taad ʒo gən tēda se, naan ʒo: *ŋte 'keesn mēnd nam, əŋte 'keesn gaabm nam, əŋte 'təəl deba, əŋte 'boogo, əŋte 'takŋ taar-kəəbə do nam ki, ʒo 'sook koi ki ute bubu ki.†*»

²¹ Gaabm se tər l Isa ki ʒo: «Nakgen se, gətn m'iin baatum ki kic ʒo, maam m'lee m'tedŋ təd paac tap.»

²² Kən Isa jaay booy taariŋ se, deekiŋ ʒo: «ŋpiga naka kalan sum. Nakŋ naai ok paac se, 'ʒaa dugiŋ naatn ʒo gursiŋ se 'ʒaa 'nigin jee daayge tu. Bin se, ai toodŋ kərbətə maakŋ raa ki; ʒo naai lɛ 'ʒaado 'daanuma.»

²³ Kən gaabm se jaay booy taar se, maakin tuj kasak kasak, taa naan debm maal mala mala.

²⁴ Kən Isa jaay aakiŋ naan roŋ tereciŋ bardak se, naan deek ʒo: «Kən jee nak denge jaay, kənd *maakŋ Gaar Raa ki se ʒoŋ aak eyo!

²⁵ Deere, kən ginji jaay deel ute ʒee luppapa se ʒoŋ; naʒo debm nak dēna jaay 'kənd maakŋ Gaar Raa ki se, ʒoŋ cir naan se daala!»

* **18:13** Tənd tarkaadŋ ara je deekiŋ ʒo ənd jin kaadiŋ ki kən je deekiŋ ʒo: naan se maakin tujga kasak kasak. † **18:20** Aak Ekz 20.12-16.

²⁶ Jeegen inḡ booy taariḡ se jaay, booy taar se deekiḡ ɔɔ: «Ken bin num, naḡa jaay 'kɔḡ kaaja?»

²⁷ Isa tɛrlɔɔn ɔɔ: «Nakḡ ɔḡḡ jikilinge tu se, Raa ki se ɔḡḡḡ eyo.»

²⁸ Gɔḡn se Pier taad Isa ki ɔɔ: «'Booyo, naaje se k'j'ɔḡḡ nake paac taa j'ai daan naai.»

²⁹ Isa tɛrlɔɔn ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: taa maakḡ Gaar Raa jaay debm ɔḡḡ beɛḡa, mɛndina, gɛnaangen gaabge, koḡ te bubina ey lɛ gɛninge se,

³⁰ debm bin se, kɔḡ naaḡ utu do naaḡ ki ara sum ɔḡ, naaḡ utu kɔḡ dɛn cir nakgen ken naaḡ ɔḡḡ; ɔɔ naan ki se, ken kaadḡḡ jaay aanga num, naaḡ 'kɔḡ kaajḡḡ gɛn daayum.»

Isa taad mɛtn taar kooyina ute gɛn durina daala

(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34; Lk 9.22,44-45)

³¹ Gɔḡn se Isa iik tɔɔk cɛɛs ki ute jee mɛtiḡ ken sik-kaar-di se ɔɔ naaḡ deekɔɔn ɔɔ: «'Booyki, ɔḡḡse naaje k'j'ook k'baaki ɔḡḡ Jeruzalem ki ɔɔ taargen jee taad taar teeco taar Raa ki raango do dɔkiḡ paac ken taad ro *Goon Deb ki se, utu 'kaan doobiḡ ki.

³² Naade se utu aḡ kɔkḡ kɔl ji jeege tun Yaudge eyo, naade utu aḡ tɛɛcḡ mɛtiḡ ki, aḡ naaja ɔɔ aḡ tupm ɔooro roḡ ki,

³³ tɛr naade utu aḡ tɔnd ute mɛɛɛɛ ɔɔ utu aḡ tɔɔɔ. ɔɔ ken naaḡ jaay ooy tɛdga bii mɔɔ num, utu ade dur daan yoge tu.»

³⁴ Gaḡ jee mɛtiḡ ki se ɔnd te mɛtn taar se eyo, taa taar se lɛ, Raa taaddɛn te mɛtiḡ eyo; ɔɔ taar Isa taadde se tap ɔḡ, naade booy ɔk mɛtiḡ eyo.

Isa ɛd'lapia debm kaam-tɔɔk ki

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

³⁵ Ken Isa jaay aan gɔɔr ute gɛgɛr Jeriko ki se, naaḡ ɔḡ ɔḡ debm kaam-tɔɔkɔ jɛḡ dɔob ki inḡ baay baaya.

³⁶ Ken debm kaam-tɔɔkɔ jaay booy jee dɛnge deel deel se, naaḡ tɔnd mɛta ɔɔ: «Ne dɪ ɔḡ tɛda?»

³⁷ Gɔḡn se k'taadḡḡ j'ɔɔ: «Ken deel se, Isan Nazaret.»

³⁸ Ken naaḡ jaay booy bin se, ɔɔd'ɔɔy makḡḡ ɔɔ: «Isan, *Goon Daud, naai ɛɛjum dom ki!»

³⁹ Jee ken deel naan ki se, uuniḡ kaamiḡa ɔɔ ḡ'doa, gaḡ naaḡ tɔɔd' tɔɔy makḡḡ cir daala ɔɔ: «Goon Daud, ɛɛjum dom ki!»

⁴⁰ Ken Isa jaay booy taariḡ se, naaḡ ɔk daara ɔɔ ɔl k'daḡ k'baansiḡo. Ken naaḡ jaay aan ɔḡ Isa se, naaḡ tɔnd mɛtiḡa ɔɔ:

⁴¹ «Naai tap ɔḡ j'e m'ai tɛdn dɪ?» Gaabm se tɛrliḡ ɔɔ: «Mɛluma, maam m'je kaamum 'kɔɔdn kaaka.»

⁴² Isa tɛrliḡ ɔɔ: «ɔḡ kaami 'kɔɔdn kaaka; taa kaal maaki naai aal dom ki se, aajiga.»

⁴³ Gɔḡn se sum ɔḡ, kaamiḡ naar ɔɔd'aaka, naaḡ ɔk mɛtn Isa ɔɔ *nook Raa. Ken jee dɛnge paac jaay aak nakḡ se, naade tɔom Raa kici.

19

Isa ɔaa ɔee Zaka ki

¹ Ken Isa jaay ɛnd maakḡ gɛgɛr ken Jeriko ki se, naaḡ aal teec daan ki.

² Ken naaḡ aal teec teec daan ki se, gɔḡn se gaaba kalaḡ k'daḡḡḡ Zaka. Gaabm se magal *jee tɔkḡ miirge ɔɔ naaḡ debm nak dɛna.

³ Naaḡ je kaakḡ Isa naɔo naaḡ ɔḡ dɔob eyo, taa jeege lɛ dɛna ɔɔ naaḡ kic lɛ debm duuku.

⁴ Naaḡ aḡḡ deel naan ki ɔɔ ɔaa ook do kaag ken k'daḡḡḡ sikamor, gɛn kaakḡ Isan utu 'deel gɔḡn ese.

⁵ Ken Isa jaay aan gɔḡ ken ese se, naaḡ uun kaamiḡ aakiḡa ɔɔ deekiḡ ɔɔ: «Zaka, 'bɔɔyɔ kɛskɛ! Jaaki se, maam m'je m'ɔaa kiḡḡ ɔee naai ki.»

⁶ Zaka naar aal ɔɔyɔ jɛs ɔɔ dɔɔd' ɔkiḡ ute maak-raapo.

⁷ Ken jee denge paac jaay aak nakɲ se, naade baag mooy naan ki dir dir ɔɔ: «Aakki tu, gaabm se baaga king bee debm tɛdn *kusiɲ ki.»

⁸ Num Zaka daar naan Meljege tu, deekiɲ ɔɔ: «'Booyo, Meluma. Metn maalum se, maam m'an kɛdn jee daayge tu ɔɔ ken maam bo m'uunga nakɲ nam ɛ, m'ansiɲ kɔɲ met ɔɔ.»

⁹ Gɔtn se Isa terlin ɔɔ: «Jaaki, jee maakɲ bee ken ese se ɔɲga kaaja, taa naai kic 'teeco maakɲ metjil *Abraam ki.

¹⁰ Taa *Goon Deba se, baado je jee ken iigga kiigi ɔɔ aden kaaja.»

*Isa aal naagɲ taara ute jee tɛdn naabgen sik
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Ken jeege jaay booy booy taariɲ se, kaad ken se naan aanga gɔɔr te Jeruzalem. Gɔtn se, jeege saap ɔɔ ken naan jaay aanga sum bo, *Raa utu kɔsn gaara do jeege tu. Taa naan se bo, Isa taadden ute kaal naagɲ taara.

¹² Naan taadden ɔɔ: «Gaaba kalan bin se, j'oojiɲ bo naan deb gaara. Naan iin baa taa naan ken dɔkɔ, taa j'an baa kɔl gaara jaay bo sɔm ade terle.

¹³ Ken naan iin baa baa se, danɔ jee tɛdn naabinge sik ɔɔ nigden tammage gen daab; deba kic naan ɛdiɲ kalan kalan* ɔɔ deekden ɔɔ: «Tammagen se, oojiɲki donɔ kɔr maam m'ade terl se.»

¹⁴ Gan jee naaniɲ ki mala se, ɔɔf undina ɔɔ naade ɔl jeege baa taad deb ken an kɔl gaara se ɔɔ: «Gaabm se naaje k'je ajen tɛdn gaarje eyo.»

¹⁵ «Ken naan j'oliɲo gaara jaay ɔk terl baado naaniɲ ki se, naan ɔl k'danɔ jee tɛdn naabiɲgen naan nigden gurs se, taa 'kaakɲ nakɲ ken naade ɔɲ do ki se.

¹⁶ Debm deet deet se, baado deekiɲ ɔɔ: «Meluma, tammi gen daab ken naai ɛdum se, maam m'tɛdiɲ oojga ken kuuy sik do ki daala.»

¹⁷ Meliɲ deekiɲ ɔɔ: «Kese jiga! Naai se debm tɛdn naabm mɛc; taa nakɲ ɔkɔn maam m'edi jaay, naai ɔkinga jiga se, borse, do gegerge tun sik se, maam m'ai kɔnd naai bo 'tɛdn magaliɲa.»

¹⁸ Debm gen k-dige jaay aan se, deekiɲ ɔɔ: «Meluma, tammi gen daabm ken naai ɛdum se, maam m'tɛdiɲ oojga ken kuuy mii do ki daala.»

¹⁹ Naan deek deb ken se ɔɔ: «Kese jiga! Naai kic, m'ai kɔnd magal do gegerge tun mii se.»

²⁰ Deb kuuy baado deekiɲ ɔɔ: «Meluma, aaka! Kese bo tamman gen daabi se. Maam m'dɔk m'oyisiɲ maakɲ koon kal ki.

²¹ Taa maam ɛ m'beeri beere, naai ɛ tɛdi ɔɲɔ. Ken nakɲ naai ey kic bo, naai uun naai ki ɔɔ maakɲ-gɔtn ken naai ɔɔc te ey kic bo, naai baa oojiɲ naai ki.»

²² Gan meliɲ se deekiɲ ɔɔ: «Do taari ken naai taadum se sum bo, maam m'jeeli, naai se debm tɛdn naabm jig eyo. Naai ɛ 'jeelum maam se tɛdum ɔɲɔ ɔɔ nakɲ maam ey kic ɛ, maam m'uun maam ki, ɔɔ maakɲ-gɔtn maam m'ɔɔc te ey kic ɛ, maam m'ɔj maam ki.

²³ Num gen di jaay 'baate kɔmbum gursum banɲi ki se? Bin se, bii ken maam m'ade terl se, m'an kɔɲiɲ am koojɲ ziidn do ki!»

²⁴ Gɔtn se, ter naan taad jeege tun ing cɛɛɲ ki gɔtn ese se ɔɔ: «Tammiɲ jini ki se, uuniɲki ɔɔ ɛdiɲki deb ken ɔk tamma sik se.»

²⁵ Jee se deekiɲ ɔɔ: «Melje, naan bo ɔk tammage siki!»

²⁶ Gɔtn se melde deekden ɔɔ: «'Booyki m'asen taada: debm ken ɔk se, j'an kɛdn do ki. Num debm ɔk ey se ɛ, ken ɔkɔn naan ɔk se kic bo j'an tɔsn naatn.

²⁷ Num jee taamooyumgen je ɔɔ maam m'aden tɛdn gaarde ey se, 'tɔk 'baandekiro ara ɔɔ 'tɔaldeki naanum ki.»»

*Isa end maakɲ gegɛr ken Jeruzalem ki aan gɔɔ gaarge
(Mt 21.1-9; Mk 11.1-10; Jn 12.12-19)*

* **19:13** Tamman gen daab se ɔɲ dena kaam kɔɲ deba laapa kando kando.

28 Kɛn Isa jaay taad nanj taariŋ se, naan̄ deel naan jeege tu ɔɔ uun doobo gɛn kookɔ ɓaa Jeruzalem ki.

29 Kɛn Isa aan gɔɔr ute Betpaje ute Betani kɛn cɛɛsn *kɔsn ɔlib ki se, maakɔ jeege tun mɛtiŋ ki se, naan̄ ɔl jeege di naaba,

30 ɔɔ naan̄ deekden ɔɔ: «'Baaki maakɔ naan̄ kɛn naanse ki se. Kɛn naase endki kɛnd se, aki kɔŋ goon buuru k'dɔɔkinga dɔɔkɔ, kɛn ɓii kalan̄ nam ook te do ki eyo. 'Tuut 'ɓaansinkiro.

31 Kɛn nam jaay tɔndga mɛtse ɔɔ: Goon buuru se, 'tuut 'ɓaanki gay num, 'tɛrliŋki ɔki: kɛse Mɛlje ɓo jeŋa.»

32 Jee kɛn j'ɔldɛ naaba se, ɓaa ɔŋ nakɔ se aan gɔɔ kɛn Isa taaddɛno.

33 Kɛn naade jaay tuut tuut goon buuru se, mɛliŋge deekden ɔɔ: «Goon buuru se, 'tuut 'ɓaanki gay?»

34 Naade tɛrlden ɔɔ: «Kɛse Mɛlje ɓo jeŋa.»

35 Gɔtn se, naade ɔk ɓaano ute goon buuru se Isa ki, ɔɔ naade tɔɔd taal kal magaldege do buur ki ɔɔ uun ɔnd Isa do ki.

36 Kɛn naan̄ jaay ɓaa ɓaa se, jeege tɔɔd taal kal magaldege doob kɛn naan̄ aan deel se.

37 Kɛn naan̄ ɓɔɔy ɓɔɔy do *kɔsn ɔlib ki se, jee mɛtiŋ kɛn te dɛniŋ se, maakɛ raapo ɔɔ baag tɔɔm Raa makɔŋ taa nakɔ-kɔɔɓgen kɛn naade aako se.

38 Naade deek ɔɔ:

«*ɔŋ Raa 'tɛdn̄ bɛɛŋa do Gaar kɛn ɓaado ute ro Mɛljege Raa se!*

*ɔŋ tɔɔsɛ 'tɛdn̄ maakɔ raa ki ɔɔ Raa kɛn raan̄ maakɔ raa ki se ɔŋ j'an̄ *nooko†.»*

39 Gɔtn se *Parizigen kandum maakɔ jee dɛnge tu se, deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, jee mɛti ki se, uunden kaamɛ k'doa!»

40 Isa tɛrlden ɔɔ: «'Booyki m'asen taada: kɛn naade jaay doga kic lɛ, kogen tood ɓaa se ɓo 'tɔɔdn̄ tɔɔyɔ.»

Isa eem taa Jeruzalem

41 Kɛn Isa aan cɛɛ Jeruzalem ki jaay uun kaamiŋ aak gɛgɛr se, naan̄ baag keeme,

42 deek ɔɔ: «Jeruzalem, bɛɛki num, ɓii jaaki se ɓo naai 'jeel doobm kɛn naai an̄ 'kɔŋ lapia naɓo aaca, nakɔ se naai ɔŋ aak ɔk te mɛtiŋ eyo.

43 Deere, ɓiiigen utu adɛ ɓaa naan̄ ki se, jee wɔɔyige utu kiŋ gurugɔ nakɔ kɛn 'gaasn jeeige kɔŋ teec eyo, jaay ɓo naade utu ai kooco.

44 Jee wɔɔyige se utu ai tɛrɛɛ ɔɔ an̄ tɔɔl ute jeeige ɔɔ ɓeigen j'iiniŋ se, naade utu an̄ ru nan̄ tak tak ɔɔ ko gam tap ɓo j'an̄ kɔŋ do naapiŋ ki eyo. Taa ɓii kɛn Raa ɓaayo kaaka se lɛ, naai 'jeel te eyo.»

*Isa tuur jee tɛdn̄ zogen daan ɓɔɔr *Bee Raa ki*

(Mt 21.10-16; Mk 11.15-18; Jn 2.13-17)

45 Naan̄ kɛn se, Isa ɓaa end daan ɓɔɔr Bee Raa ki, ɔɔ naan̄ baag tuur jeege ɓaano te nakɛge gɛn zoa.

46 Naan̄ taadden ɔɔ: «Taar se k'raan̄jɔŋa raan̄ maakɔ Kitap ki, j'ɔɔ: *Bee maam se tɛdn̄ ɓee kɛn jeege ansum keeme.‡* Naɓo gan̄ naase, 'tɛdɔŋki tɛdga: *gɔtn jee ɓoogge.§*»

47 Bii-*raa*, Isa se lee dooy jeege daan ɓɔɔr Bee Raa ki; gɔtn se *magal jee tɛdn̄ sɛrkɛ Raage tu, jee jeel taadn̄ tɔɔkɔ mɛtn̄ Ko Taar Raage ute magal Yaudge se, je doobm an̄ tɔɔlɔ.

48 Naɓo nakɔ jaay naade an̄ tɛdn̄ don̄ ki se, naade ɔŋ te doobiŋ eyo, taa jeege paac je ɓo gɛn kiŋg ɓooy taariŋ kɛn naan̄ lee dooyɛ se sum.

20

Jeege dɛm tɔɔgɔ Isa

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

† 19:38 Aak KKR 118.26. ‡ 19:46 Aak Eza 56.7. § 19:46 Aak Jer 7.11.

¹ Bii kalaŋ ken Isa dooy dooy jeege daan boor *Bee Raa ki, ɔ taadden taadn Labar Jiga se, gɔtn se, *magal jee tɛdn serke Raage tu, jee jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raage ute magal taa bee Yaudge se, baado ɔŋiŋa,

² ɔ tɔnd metiŋa ɔ: «'Taadjen tu, naai tap ɔ tɔgi se ɔŋiŋo gay jaay ɔli 'tɛd nakgen bin se? Ey le, ken ɛdi tɔgɔ jaay ɔ 'tɛdn naan se, tap ɔ naŋa?»

³ Isa tɛrlɛn ɔ: «Maam kic m'ɔk taara kalaŋ, m'je tɔnd metse. 'Taadumki tu:

⁴ ken ɔlo Jan-Batist jaay *batiz jeege se, *Raa, lɔbu jikilimge?»

⁵ Gɔtn se, naade baag saapa ɔ taad te naapa ɔ: «Naan se, j'anŋi tɛrl j'ɔki dɔo? Ken k'taadkiga j'ɔki: «Raa le, naan ajeki deekŋ ɔ: «Gen di jaay 'baate 'kuunki taar Jan se?»

⁶ Num ken k'taadkiga j'ɔki: «Jikilimge ɔo ɔliŋo le, jee denge se ajeki tund tɔol ute koa, taa jeege se le paac jeel maakde ki Jan-Batist se, naan debm taad taar teeco taar Raa ki.»

⁷ Gɔtn se, naade tɛrlin ɔ: «Gɔtn naan baano se, naaje k'jeel eyo.»

⁸ Isa tɛrlɛn ɔ: «Maam kic num, m'asen kɔŋ taadn debm ken ɛdum tɔgɔ gen tɛdn nakgen se eyo.»

Kaal naagŋ taara te jee tɛdn naabgen jig eyo

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

⁹ Gɔtn se, Isa baag taadn jeege tu ute kaal naagŋ taara ɔ: «Gaaba kalaŋ tɛd jinɛn bin, ɔŋiŋ kaam ji jeege ɔ taadden ɔ: ken jinɛnɛ se jaay oojga num naase kic aki kɔŋ bedse. ɔ naan iin baa mertɛ se gen tɛrl keske eyo.

¹⁰ Ken kaadn kugŋ koojn bin jaay aan se, naan ɔlo debm tɛdn naabin gɔtn jeege tun lee tɛdin naaba maakŋ jinɛnin ki se, taa aŋo 'kɔkŋ bediŋa. Num gan jee se ɔk tɔnd dɛrɛŋ debm ken naan ɔliŋo naaba se ɔ ɔŋiŋ baa jin sik.

¹¹ Ken mɛl jinɛnɛ jaay aakiŋ naan baado jin sik se, naan ɔl debm tɛdn naabm kuuy daala. Naan kic ken baa aan se, naade naajiŋa ɔ tɔnd dɛrɛŋiŋa tuuriŋ baa jin sik.

¹² Tɛr naan ɔl debm tɛdn naabm kuuy gen k-mɔtɔge. Naan se, naade tɔnd awariŋa ɔ tuuriŋ naatn.

¹³ «Gɔtn se, mɛl jinɛnɛ se baag taad ute maakiŋ ɔ: «Kese tap ɔo m'an tɛdn m'ɔo di? Borse maam m'aden kɔl goon maak-jema; bin sum ɔo sɔm naade 'tookŋ kuun taariŋa.»

¹⁴ Num ken goon maak-jen jaay baa ɔŋde se, ɔ jee tɛdn naabge maakŋ jinɛnɛ ki jaay aakiŋ se, naade baag taadn ute naapa ɔ: «Naan se ɔo, ken bubin ooyga num utu 'tɛd mɛl jinɛnɛ se; iinŋi k'tɔlinŋi ɔo jinɛnɛ se, ajeki kɔɔpm naajege tu!»

¹⁵ Bin se, naade ɔk teecŋsin naatn maakŋ jinɛnɛ ki se ɔo baa tɔnd tɔliŋa.»

Isa tɔnd metde ɔ: «Bin se, ken mɛl jinɛnɛ jaay baadoga num, jee se naan aden tɛdn ɔo di?»

¹⁶ Ken naan jaay baadoga se, jee se naan aden tɔol naatn, ɔo jinɛnin se le naan an kedŋn kaam ji jeege tun kuuy.» Ken jeege jaay booy taar ken Isa taadden bin se, naade deek ɔ: «Nakgen bin se, ɔŋte 'kaana!»

¹⁷ Gɔtn se, Isa aakde daan kaamde ki tɛŋɛŋ ɔo deekden ɔ: «Taar ken Raa taadn maakŋ Kitap ki gɔtn ese, je deekŋ ɔo di ken ɔo:

Ko ken jee kiin beege baatiŋ se, naan se ɔo tɛdga ko ken 'gakŋ bea.

¹⁸ ɔo debm jaay oocga do ko ken jee kiin beege baatiŋ se le, 'tɛrɛɛɛ, ɔo debm ken ko se oocga don ki le, an daala.* »

¹⁹ Gɔtn ese sum ɔo, jee jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raage ute *magal jee tɛdn serke Raage tu jaay booy taar se, naade naar je an kɔkɔ, naɔo naade beer jeege tu. Ey num, kaal naagŋ taar ken Isa taad se, naade jeelga, kɛse naan taad ute naade.

*Mɛtn taar kɔŋ miiri gen Gaar magal ken inj *Rɔm k'danŋ Sezar*

(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

²⁰ Naan ken se, jee jeel taadn tɔkŋ metn Ko Taar Raage ute *magal jee tɛdn serke Raage tu se baagin tɔnd baala; naade ɔlin jeege gɔtin ki ɔo jee se aal raay aan gɔo naade jee tɛdn

* 20:18 Aak KKR 118.22.

nakgen ute doobiṇa. Naade je ken Isa jaay taad tujṅga num, naade aṅ kəkṅ kəliṅ kaam ji magal taa naaṅ gətn ese.

²¹ Naade baado taadiṅ ɔɔ: «Debm dooy jeege, naaje k'jeeli naai se 'taad taara ɔɔ 'dooy jeege ute doobiṇa, ɔɔ naai le 'taad 'bɛɛr nam ki eyo; doobm Raa se naai 'dooyiṅ jeege tu ute ken mɛt ki.

²² Borse, 'taadjen tu: do *Ko Taar naajege tu se, Sezar se j'aṅ kəḡṅ miiri, ləbu j'aṅ kəḡ ey le?»

²³ Gaṅ Isa jeel raayde se, deekden ɔɔ:

²⁴ «Uun 'baankiro te tamma kalaṅ, m'aṅ kaak tu.» Naade uun baano ute tamma se Isa ki ɔɔ naaṅ tond mɛtde ɔɔ: «Kaam-nirl doa te ro ken k'raaniṅ maak ki se tap bo gen naṅa?» Naade terliṅ ɔɔ: «Gen Gaar Sezar.»

²⁵ Gətn se naaṅ terlden ɔɔ: «Ken bin num, nakṅ gen Gaar Sezar se, ɛdiṅki nakiṇa, ɔɔ gen Raa le, ɛdiṅki nakiṅ kici.»

²⁶ Ute taar ken Isa jaay taadden naan jeege tu se, naade ɔṅiṅ naaṅ taad tujṅ te eyo. Num taar ken naaṅ terldesiṅ se, ɔkden taad eyo ɔɔ gətn se ɔlde naade do deḱ.

Mɛtn taar jeeḡen utu 'dur daan yoge tu

(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27; 1Kor 15)

²⁷ Gətn se jeeḡen k'daṅde *Sadusege se, kandum bini, baado ɔṅ Isa. Ɔɔ naade se bo ken naaj ɔɔ jeeḡen ooyga kooy se, ade kəḡ dur daan yoge tu ey sum. Taa naaṅ se bo, naade tond mɛtn Isa ɔɔ:

²⁸ «Debm dooy jeege, *Musa raanjeno maakṅ Kitap ki ɔɔ: ken deba ɔk mɛnda jaay ooy ɔṅ te goon ey se, bɛɛki num, genaṅ se 'kəkṅ mendiṅa taa kooṅ mɛtjili genaṅ ken ooy se.

²⁹ 'Booyo, genaage cili, konde kalaṅ. Debm deet deet se ɔk mɛnda, naḡo ooy ooj te goon eyo.

³⁰ Debm k-dige se kic baado ɔk mɛnd se.

³¹ Ɔɔ debm gen k-məṅge tu se kic bo baado ɔk mɛnd se, bini ɔl naaden cili se təkṅ naamga mɛnd se paac. Naḡo maakde ki se, deb kalaṅ tap bo ooj te goon eyo.

³² Ɔɔ kaam məṅtn se, mɛnda se kic baado ooyo.

³³ Bin se, bii ken jaay jeeḡen ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, mɛnd se tap bo 'tedṅ mɛnd naṅa? Taa naaden cili se le, tək naamṅga paac.»

³⁴ Gaṅ Isa terlden ɔɔ: «'Booyki: jee do naaṅ ki ara se, gaabge ute mɛndge se lee təkṅ naapa.

³⁵ Num bii ken Raa dur jeeḡen ooyga kooy daan yoge tu se jee ken naaṅ bɛɛr təddɛnga təddṅ ken baa tiṅg maakṅ duni ken kuuy se, naade se 'kəḡ təkṅ naap ey sum.

³⁶ Anum məṅtn naade 'kəḡ kooy eyo, taa naade se 'tec aan gəɔ *kəddṅ Raage. Ɔɔ naade se 'tedga gaan Raage taa naade duroga daan yoge tu se.

³⁷ Ɔɔ mɛtn taar jeeḡen utu 'dur daan yoge tu se, Musa mala, taadiṅga taad do dəkṅ, kaad ken naaṅ aako poodo ɔk kək maakṅ ji kaag ki. Naaṅ ken se bo, Musa daṅ Meljege Raa ɔɔ Raa gen *Abraam, Raa gen Isaka ɔɔ Raa gen *Yakub.

³⁸ Raa se, naaṅ Raa jeeḡen ooyga kooy eyo, num naaṅ se, Raa jee zɛɛɛ; gətn naaṅ ki se, jeege paac utu iṅg zɛɛɛ.»

³⁹ Gətn ese, jee jeel taadṅ təkṅ mɛtn Ko Taar Raage kandum, deekiṅ ɔɔ: «Debm dooy jeege, taari se, naai taadiṅga jig aak eyo.»

⁴⁰ Taa naaṅ se, gen tond mɛtiṅ do taarge tun kuuy se, məṅtn nam tond te mɛtiṅ ey sum.

**Daud ute *al-Masi*

(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

⁴¹ Ter Isa tond mɛtde ɔɔ: «'Ted ɔɔ di jaay naase 'taadki ɔɔki al-Masi, naaṅ Goon Daud se?

⁴² Taa Daud mala, taad maakṅ Kitapm Kaa Keem Raa ki deek ɔɔ:

Meljege Raa taado Melum ki ɔɔ:

'Baado ing do ji daamum ki,

⁴³ bini jee taamooyige se m'aden tēdn naai utu 'king dode ki.†

⁴⁴ «Kēn Daud jaay ɓo danjɪ Melum se, anum tēd ɔɔ dɪ jaay Mēliɪ 'tēdn goon Daud se?»

Ɔndki kənd te jee jeel taadn tɔɔkɪ mētn Ko Taar Raage

(Mt 23.1-33; Mk 12.38-40)

⁴⁵ Kaad kēn jee denge paac ing booy booy taariɪ se, Isa deek jeege tun mētiɪ ki ɔɔ:

⁴⁶ «Ɔɔdki dose ro jee jeel taadn tɔɔkɪ mētn Ko Taar Raage se, taa naade se je lee te kal magaldege gen magal rode, ɔɔ kēn ɓaaga ɓɔɔr ki se, naade je jeege aden tēdn tɔɔse naade ki. Ɔɔ kēn naade jaay aanga maakɪ *ɓee kēn Yaudge lee tusn maak ki se, naade je king gɔtn naan ki ɔɔ kēn aanga gɔtn kɔs ki se, naade je gɔtn naan ki kici.

⁴⁷ Naade se ɓo jee kēn ɔs nan ji mēnd-daayge ɔɔ kēn naade jaay ɓaaga keem Raa num, naade uulu uulu taa jeege ade kaaka. Num gan naade se, Raa utu ade dabar kusiɪ aak eyo.»

21

*Mēnd-daaye ɛd *serke Raa ki*

(Mk 12.41-44)

¹ Gɔtn se, daan ɓɔɔr *Bee Raa ki se, Isa uun kaamiɪ aak jee maalgen ɔmb kɔmb serke Raa ki maakɪ tukul kaag ki se.

² Maakde ki se, naan aak mēnd-daay kalaɪ kic kēn ɔɔd kɔɔd yeeɓiɪna ɓaado ɔmb tammage seem seem dio.

³ Ɔɔ Isa deekden ɔɔ: «'Booyki bee, m'asen taada: mēnd-daay kēn daay nan takɪ ese se, ɔmbga den cir jee ɓaa se paac.

⁴ Taa jeegen se paac se ɛd do nak dende ki, gan mēnd-daay se nakɪ naan ɔkɪ kēn an tiɪ se ɓo, naan ɓaado ɔmbiɪ paac.»

*Isa taad ɔɔ *Bee Raa se, jeege utu an tɔɔkɔ*

(Mt 24.1-5; Mk 13.1-37)

⁵ Gɔtn se jee mētiɪge taad ɔɔ: «*Bee Raa se, ute kogen j'iiniɪga ute nakgen jeege ɓaano *serke Raa ki jaay k'tamariɪ tēd aak bee bee se.» Gan Isa deekden ɔɔ:

⁶ «Bii kalaɪ se, ɓee kēn aakiɪki daar aak bee bee se, jeege utu an ru nan tak. Kongen rees aak bee bee se, utu wɔɔkɪ kalaɪ kalaɪ ɔɔ ko tap ɓo 'kɔɪ toodn do naapiɪ ko ki eyo.»

Biigen kaam mɔɔtn se gɔtɔ utu 'tuju

⁷ Gɔtn se, jee mētiɪ ki se tɔnd mētiɪna ɔɔ: «Debm dooyje, 'taadjen tu, nakgen se 'kaan nun ki? Ɔɔ naan se 'tēdn ɔɔ dɪ jaay ɓo naaje j'an kaakɪ jeel ro ki se?»

⁸ Isa taadden ɔɔ: «Ɔndki kəndɔ! Ɔnte 'kɔɪki jeege asen kaan dala. Taa jeege dena utu ade ɓaa ute roma ɔɔ utu asen taadn ɔɔ: «Maam ɓo *al-Masi» ɔɔ: «Bere, kaadn dunia aan nan se, ɔɔpga gɔɔrɔ.» Jee bin se, ɔnte 'tookki taarde.

⁹ «Kēn 'booykiga jeege jaay ɓaaga kɔɔsn maan ɓɔɔrɔ, ɔɔ jeege ɓaagga tēdn pitini te naapa num, ɔnte 'ɓeerki. Taa nakgen se jaay utu 'kaana naɓo, duni se 'kɔɪ nan ey ɓɔrtɔ.»

¹⁰ Ter Isa taadden ɔɔ: «Naase utu aki kaakɪ jee taa naan kaam kalaɪ utu kiɪɪ ɓɔɔrɔ ute jee taa naan kuuy. Taa naan gaar kaam kalaɪ utu kiɪɪ ɓɔɔrɔ te taa naan gaar kēn kuuy.

¹¹ Maakɪ naange tun mētiɪ naana utu 'te makɔɪ ɔɔ gɔtgen mētiɪge se ɓo utu 'tɔɔɔ ɔɔ kɔɔngen dēt dēt se utu 'kaan do jeege tu. Maakɪ raa ki se, naase utu aki kaakɪ nakɪ-kɔɔɓgen magal magal kēn utu 'teecɪ nirl jeege.

¹² «Kɔr jaay nakgen se 'kaan se, naase j'utu j'asen tɔkɔ, j'asen dabara ɔɔ j'utu j'asen kɔɪɪ ɓɔɔrɔ maakɪ *ɓee kēn Yaudgen lee tusn maak ki se ɔɔ j'utu j'asen tɔl danɪgay ki. Ɔɔ taa maam se, j'utu j'asen ɓaa naan gaariɪge tu ute naan magal taa naange tu.

¹³ Kēn nakgen se jaay 'kaan dose ki se, naase amki tēdn saadumge.

† 20:43 Aak KKR 110.1.

14 Ken 'baaki baa se ondin̄ki dose ki jiga o onte 'saapki do taar ken naase anki nakn̄ dose,

15 num maam mala bo m'utu m'asen kedn̄ jeel-taara ute taargen naase aki baa taada; ken naase jaay 'baagkiga taada se, jee taamooysege se paac 'kon̄ naajn̄ do taarse ki eyo o 'kon̄ doobm ken asen 'kon̄ terl̄ taar eyo.

16 O ter ken̄sege ute bubsege, genaasege, taassegen gooro ute med̄sege se, utu asen tokn̄ tol ji jee wooysege tu o maakse ki se, jee metinge j'utu j'aden tolo.

17 «Taa maam se, jeege paac utu asen koondn̄ kundu.

18 Nafo beekn̄ dose kic bo, kalan̄ 'kon̄ kut eyo.

19 Okki maakse togo. Aayki kaamse o naase aki kon̄ *kaajn̄ gen daayum.»

Jeruzalem utu 'terεcε

20 Ter Isa taadden daala o: «Ken naase jaay aakkiga asgarge baado ol gurugga Jeruzalem num, 'jeelki kese kaadn̄ terεcin̄, bere aanga.

21 Bin se, jee ken̄ inḡ taa naan̄ Jude ki se k'j'aañ k'j'ook maakn̄ koge tu o jeegen inḡ maakn̄ geger ken̄ Jeruzalem ki se, k'j'aañ k'teecn̄ naatn̄ o jeegen naatn̄ le, j'on̄te terlo beene.

22 Taa bii ken̄ se bo, *Raa utu 'kon̄n̄ booro do jeege tu aan̄ goo ken̄ Kitapm Raa taadno.

23 Bii ken̄ se, mendgen mendkaamge ute ko gaangen gendege aay kaay si se, aden tedn̄ on̄ aak eyo. Taa Raa se, maakin̄ taarin̄ do jeege tun taa naan̄ ken̄ gotn̄ ese o naade se, utu 'koondn̄ yεεbde dena.

24 Jee Jeruzalem ki se, j'utu j'aden tool ute goord-jerle o j'aden dirin̄ bulu o j'aden woakn̄ maakn̄ naange tu paac. O Jeruzalem se, j'utu j'an̄ kos, o jeegen Yaudge ey se utu kinḡ dode ki bini kaadde utu 'kaas jaayo.»

**Goon Deba utu ade terle*

25 Ter Isa taadden daala o: «Naan̄ ken̄ se, daan̄ kaad̄ ki, laap ki o maakn̄ k-dijge tu se utu aki kaakn̄ nakn̄-koobge. O kuulu utu 'kol do baar ki o 'tedn̄ maane 'tond te naapa 'keem makon̄ pum pum o 'tedn̄ jeegen do naan̄ ki paac se, beere aden koka o nirlde utu 'teece.

26 Jeege jaay 'kaakn̄ nakgen on̄ utu baado do naan̄ ki se, jee metinge se beere sum bo utu aden tolo, taa nakgen ok togo maakn̄ raa ki paac se, utu 'tea.

27 Gotn̄ se, jeege 'kaakn̄ Goon Deba utu ade booy maakn̄ gapara ki ade baa ute tooḡn̄ Raa, ken̄ 'tedn̄ goto woor keken̄.

28 Ken̄ nakgen se jaay baagga kaan num, 'daapki rose o uunki dose raan, taa Raa se oopga gooro asen koondn̄ dose.»

Kaal naaḡn̄ taara ute ko ba

29 Ter Isa aalden naaḡn̄ taara o: «Aakki tu ko ba ute kaaggen kuuy paac se.

30 Ken̄ naade jaay baagga doob kamba num, naase 'jeelki oki met-kijiri aanga o bara oopga gooro.

31 Bin num, naase kic bo aakkiga nakgen se jaay baagga kaan se, 'jeelki *maakn̄ Gaar Raa se oopga gooro.

32 'Booyki beε m'asen taada: jee duni ken̄ borse se 'kooy nan̄ ey sum bo, nakgen se paac utu 'kaana.

33 Maakn̄ raa ute do naanja se utu 'deele, num taarumge se, 'kon̄ deel eyo.»

Ingi do metekse ki

34 Isa taadden daala o: «Ondki kond̄o. On̄te 'derlki rose gen̄ kaay koono, ro kos magal ki o on̄te kuunki nirlse do nakge tun *duni ki; ey num bii ken̄ *Goon Deba ade baa se, asen koken̄ do jise ki,

35 aan̄ goo gakala lee tond daage se. Jeege paac do naan̄ ki se kic bo nakn̄ se utu aden kaan dode ki bini.

³⁶ Num naase ingki do metekse ki; eemki Raa daayum taa nakgen se ken aan dose kic bo asen teddim eyo. Jo bii ken naane se, naase aki baa daar naan Goon Deb ki.»

³⁷ Bii-raa Isa lee dooy jeege daan boor *Bee Raa ki so ken aanga noor num, naan teec baa lee tood do *kohn olib ki.

³⁸ Ken goto iipga num, jeege paac baado lee onin daan boor Bee Raa ki gen booy taarina.

22

Magalge end tel kutn Isa

(Mt 26.1-16; Mk 14.1-16)

¹ Bii laa mappan ok orom eyo ken k'danin *laa Paak jaay dop goor se,

² gotn se, *magal jee tedn serke Raage tu ute jee jeel taadn toonj metn Ko Taar Raage je doobm an goon kohn Isa taa an baa toob, nabo naade beer beer jeege tu.

³ Gotn se *Bubm sitange baado end maakn Judas, ken k'danin Iskariot se so naan kic metn jee Isagen ken sik-kaar-dio.

⁴ Naan baa taad ute magal jee tedn serke Raage tu ute magal jee ken lee boob *Bee Raa se, taa 'kon raay ken naan an kohn Isa adesiin keda.

⁵ Ken naade booy taar se, maakde raapo so naade taadnga taad so utu an kedn gurs.

⁶ Naan ken se, Judas tooko so baag toom Isa taa ken naan jaay aak jeege goto num, naan adesiin taada so naade an koka.

*Isa ted *laa Paak ute jee metin ki*

(Mt 26.17-29; Mk 14.12-25; 1Kor 11.23-29)

⁷ Bii gen laa mappan ok orom ey jaay aan se, bii ken se bo beeki num, k'tojn gaan baatge gen laa Paak gen Yaudge.

⁸ Taa naan se bo, Isa ol Pier ute Jan deekden so: «'Baa 'tedjeki koso gen laa Paak taa j'aki baa koso.»

⁹ Naade tond metin so: «Naai 'je j'aisin tedn kaam gay?»

¹⁰ Isa terlden so: «'Booyki: ken 'baaki baa maakn geger ki se, naase aki doodn ute gaaba uuno kooyo dooc te maane se. Okki metina so 'baaki maakn bee ken naan an kend maak ki se.

¹¹ Ken aankiga num, 'taadki mel bee ki se okki: «Debm dooy jeege oljeno so k'tond meti so bee gay jaay bo naan an kohn kohn laa Paak te jee metin ki se?»

¹² Num naan asen taadn bee magala ken j'iinin do bee ki raan, so maakn bee se, nakinge paac aas kart. Gotn ese bo ajeki tedn kohn gen laa Paak.»

¹³ Ken naade baa aan se, on nakge se paac aan go so ken Isa taaddeno. Gotn se bo naade ted kohn gen laa Paak.

Kohn gen Meljege

¹⁴ Ken kaadn koso jaay aan se, Isa baado ing kaadn tabil ki ute jee kaan naabinge.

¹⁵ Gotn se Isa deekden so: «Maam m'je ute maakum paac m'kohn *laa Paak ute naase jaay bo m'dabara.

¹⁶ 'Booyki m'asen taada: maam moon tap bo Laa Paak se, m'kon kos ey sum, bini nakn ken Laa Paak je taada se utu 'kaan doobin ki *maakn Gaar Raa ki.»

¹⁷ Gotn se naan uun *koom ken ok totn koojn bin se jin ki, toom *Raa so deekden so: «Okki so 'nig aayinki ute naapa.

¹⁸ 'Booyki m'asen taada: totn koojn bin ese se, moon m'an kon kaaye dool ute naase ey sum, bini maakn Gaar Raa ade baa.»

¹⁹ Ter naan uun mappa jin ki, toom Raa so dup eddesina so deekden so: «Kese bo roma ken m'edin *serke taa naase. Nakn se 'lee 'tedinki bini so 'saapki dom ki.»

²⁰ Ken naade os aas se, naan uun koom ok totn koojn bin se so tedn bin kici, taadden so: «Totn koojn bin ken maakn koom ese se kese je taadn so: *Raa dookga kiji ute naase so kese bo moosum ken ooy taa naase.»

21 Kɛn naade ɪŋg ɔs kɔs se, Isa deekden ɔ: «Aakki, debm am kut se ɔlga jin̄ maakŋ baay ki ute maam tɛɛ.

22 *Goon Deba se, utu 'kooy aan gɔɔ kɛn Raa taadni, num gan̄ ɔn̄ deb kɛn an̄ kut se!»

23 Kɛn naade jaay booy taar se, naade baag taadn̄ ute naapa ɔɔ maakde ki se, naŋa ɔo 'kɔŋ tɛdn̄ nakŋ se.

Jee mɛtn Isa ki naar magala

(Jn 13.2-17; Mt 18.1-4; Mk 10.35-45)

24 Gɔtn se, jee mɛtn Isa ki baag tɛdn̄ dekenɛ ɔɔ naaj ute naapa ɔɔ maakde ki se, naŋa ɔo 'tɛdn̄ magala.

25 Gan̄ Isa deekden ɔ: «'Jeelki, gaaringen do naan̄ ki se ɪŋg do jeege tu tɛd jeege kusina, ɔɔ magalgen ting do jeege tu se, je jeege aden dan̄ jee bɛɛ.

26 Num naase se, ɔnte 'tɛdki bini. Anum maakse ki se, debm je 'tɛdn̄ magal se, ɔn̄ 'tɛd ron̄ aan goon ɔkɔ ɔɔ debm je tɛdn̄ naana se, ɔn̄ 'tɛdn̄ debm kaan̄ naabse.

27 Debm magal ɔo kɛn gay: debm kɛn ɪŋg ɔs kɔs lɔbu debm kɛn kɔsɔ ooyga num lee ɔaado tɔndin̄ jeege tu se ne? Debm ɔs kɔs se ɔo debm magal ey la? Anum maam m'ɪŋg maakse ki se aan gɔɔ m'debm tɛdn̄ naabse.

28 Kɛn maam maakŋ dubar ki se, naase ɔo, jee daayum ɪŋgkiro ute maama.

29 Aan gɔɔ Bubum ɔnum gaara maam ki se, maam kic m'ɔn̄sen gaara naase ki,

30 taa naase aki ɔaa kɔsɔ ɔɔ aki kaaye ute maama maakŋ gaarum ki. ɔɔ naase utu aki king do kaag doge tu gen̄ kɔjn̄ bɔɔrɔ do taa ɔee gaan *Israelge tun sik-kaar-di se.»

Isa ɔɔ Pier utu an̄ baatina

31 Gɔtn se Isa deek Simon ki ɔ: «Simon, Simon, 'booyo! *Bubm sitange se tɔndga mɛta ɔɔ je ai lɔɔyɔ aan gɔɔ teen̄ k'lɔɔyin̄ maakŋ gert ki se.

32 Gan̄ maam m'tɔndga mɛtn Raa taa naai, taa kaal maaki kɛn naai aal dom ki se, 'tɛdn̄ cɛr eyo. ɔɔ kɛn naai jaay tɛrloga gɔtum ki num, genaaige se, ɛddɛn kaay kaama taa 'tɛdn̄ jee tɔɔgɔ naan maam ki.»

33 Gan̄ Pier tɛrlin̄ ɔ: «Mɛluma, maam m'tookŋ m'ɔaa dangay ki ute naai ɔɔ m'kooy ute naai.»

34 Tɛr Isa tɛrlin̄ ɔ: «'Booyo, Pier, m'ai taada: jaaki se, kɔr kɔrɔnjɔ 'kɔɔy ey sum ɔo, naai 'naajn̄ dɔal mɔtɔ ɔɔ 'deekŋ ɔɔ 'jeelum eyo.»

'Daapki rose

35 Gɔtn se, Isa deekden daala ɔ: «Kaad kɛn m'ɔlseno naaba jaay m'taadsen m'ɔɔ ɔnte 'kuunki gursi, ɔɔnɔ ɔɔ saa se, dim baatsege la?» Naade tɛrlin̄ ɔ: «Dim baatje te eyo.»

36 Tɛr naan̄ deekden daala ɔ: «Bɔrse se, debm ɔk gurs lɛ, uunu ɔɔ debm ɔk ɔɔnɔ kic lɛ, uunu; ɔɔ debm ɔk gɔrd-jɛrlɛ ey lɛ dugŋ naatn̄ ute kal magalina ɔɔ n̄'dugŋ gɔrd-jɛrlɛ.

37 Taa naan̄ se, maam m'deekseni: taar kɛn Kitap taad rom ki se, utu 'kaan dɔobin̄ ki kɛn ɔ: *naan̄ se se j'aalga mun̄ maakŋ jee tujge tu.**
«Taar se ɔo ɔrse aanga dɔobin̄ ki.»

38 Gan̄ jee mɛtin̄ ki tɛrlin̄ ɔ: «Mɛlje, naaje j'ɔk gɔrd-jɛrlɛ di ara.» Naan̄ tɛrlɛn̄ ɔ: «Kɛse bɛɛga sum, taarse se ɔnin̄ki.»

*Isa tɔnd mɛtn Raa do *kɔsn̄ ɔlib ki*

(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42; Jn 18.1-2)

39 Gɔtn se Isa teec ɔaa ook do kɔs ɔlib ki, gɔtn kɛn naan̄ lee ɔaan ro ki. ɔɔ jee mɛtin̄ ki se, ɔaa ute naana.

40 Kɛn naade aan gɔtn ese se, naan̄ deekden ɔ: «'Tɔndki mɛtn Raa taa naase aki koocŋ maakŋ nakŋ naam ki eyo.»

41 Tɛr Isa iik tɔɔk cɛɛs ki daande ute jee mɛtin̄ ki se kaam kund koa; gɔtn se naan̄ ɛrg naan̄ ki ɔɔ baag tɔnd mɛtn Raa,

* 22:37 Aak Eza 53.12.

⁴² deek ɔɔ: «Bua, kɛn naai 'je num, *kɔɔpm dubar utu 'kaan dom ki se, naai iikin naatn dɔkɔ rom ki. Num gan 'ted aan gɔɔ kɛn naai maaki jen ro ki, aan gɔɔ kɛn maam ɓo m'je se eyo.»

⁴³ Gɔtn ese *kɔdn Raa bɔɔyo maakɲ raa ki ɓaado ɛdn gaab tɔɔgɔ.

⁴⁴ Kɛn Isa jaay maakin tuj kasak kasak se, naan tɔnd mɛtn Raa bini gɔtɔngin teec ron ki jaay tad naan ki se tec aan gɔɔ mooso.

⁴⁵ Kɛn naan tɔnd mɛtn Raa jaay aas se, iin ɓaado ɔɲ jee mɛtin ki ɔɔ ute maak-tujde se ɔlden naade tood bia.

⁴⁶ Naan deekden ɔɔ: «Gɛn di jaay 'toodki bi se? Iinki raan ɔɔ 'tɔndki mɛtn Raa, taa aki kooɔn maakɲ nakɲ naam ki eyo.»

Jeege ɔk Isa

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.3-12)

⁴⁷ Kɛn Isa utu taad taad ɓɔrt sum ɓo, jee denge teeco ɔɔ debm tɔɔdfeno se ron Judas. Naan se mɛtn jee Isagen sik-kaar-di se. Naan ɓaado cɛɛ Isa ki, baam ɔkina ɔɔ aay ciilin.

⁴⁸ Ɔɔ Isa ɛrlin ɔɔ: «Judas, ute baam kɔkɲ kɛn naai 'baam ɔkuma ɔɔ aay ciilum se ɓo, naai an kutn *Goon Deba ne?»

⁴⁹ Jee kɛn cɛɛ Isa ki jaay aak nakɲ kɛn utu 'ted se, naade deekin ɔɔ: «Melje, jee ese j'aden tɔgɲ ute gɔrd-jerljege se la?»

⁵⁰ Maakde ki se, deb kalan ɔɔdo gɔrd-jerlina ɔɔ ɔg gaan te bi do ji daama gɛn debm ɛdn naabm *magal debm ɛdn serke Raa ki.

⁵¹ Num gan Isa taadden ɔɔ: «Ɔnki! Ɔnte 'ɛdki bini.» Ɔɔ Isa ɔɔ jin ut bi gaabm se ɔɔ gaabm se ɔɲ lapi.

⁵² Gɔtn se Isa taad jeege tun ɓaanɔ kɔkɔ ɔɔ jee se, magal jee ɛdn serke Raage tu, magal jee kɛn lee ɓɔɓ *Bee Raa ute magal taa Bee Yaudge ɔɔ deekden ɔɔ: «Naase 'teeckiro ute gɔrd-jerlsege ɔɔ sirdsege se, aan gɔɔ 'ɓaakiro kɔkɲ debm ɓoogo.

⁵³ Ey num ɓii-raa, maam m'tingo ute naase daan ɓɔɔ Bee Raa ki ɔɔ nam tap ɓo ɔɲ ɔɔ te jin rom ki eyo. Naɓo ɓɔrse se, kaadn naasen ɔkki tɔɔgɔ maakɲ gɔt kɛn ɔɔd se ɓo, aanga.»

Pier naaj ɔɔ naan jeel Isa eyo

(Mt 26.57-75; Mk 14.53-72; Jn 18.12-27)

⁵⁴ Kɛn naade jaay ɔk Isa se, naade ɓaansino maakɲ ɓee *magal debm ɛdn serke Raa ki. Naan kɛn se, Pier lee tɔl goosde kaam mɔɔtn dɔkɔ.

⁵⁵ Kɛn naade jaay aan se, ɔɲ gɔtn se k'tuuyga tuuy poodo daan ɓɔɔ ki ɔɔ jeege ing riib riibi ɔɔ Pier ɓaado ing riib ute naade kici.

⁵⁶ Mɛnd ɛdn naabm gɔtn ese jaay aakin naan ing riib riib poodo se, naan ɔndin kaama tak ɔɔ deek ɔɔ: «Gaabm se kic debm naana.»

⁵⁷ Gan Pier naaj ɔɔ: «Mɛnd ara, ɓɛɛ, gaabm se maam m'jeelin eyo.»

⁵⁸ Ter ɔkɔ sum ɓo, deb kuuy aakin se, deekin ɔɔ: «Naai kic 'mɛtn naade.» Ɔɔ Pier ɛrlin ɔɔ: «A-a, maam mɛtn naade eyo.»

⁵⁹ Ɔkɔ sum se, deb kuuy ɓaado deekin daala ɔɔ: «Deer deer, gaabm ese debm naan kici, taa naan se kic kɔd Galile.»

⁶⁰ Gan Pier ɛrlin ɔɔ: «Taari se tap ɓo, naai 'je deekɲ ɔɔ dno?» Gan kor naan utu taad taad ɓɔrt se sum ɓo, korɔnjɔ naar ɔɔd ɔɔyɔ.

⁶¹ Gɔtn se, Meljege ɛrl aak Pier, ɔɔ kɛn kaamde jaay dɔɔd se, Pier naar saap do taar kɛn Meljege taadino, kɛn ɔɔ: «Jaaki, kor korɔnjɔ tɔɔy ey sum ɓo, naai am baatn dɔɔl mɔtɔ.»

⁶² Gɔtn se naan teeco ɔɔ baag keeme gab gab.

⁶³ Jee ing ɓɔɓ Isa se, naade ɛɛcin mɛtina ɔɔ tɔndina.

⁶⁴ Naade teelin kaamina, tɔndina ɔɔ taadin ɔɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se, 'taadjen tu: debm kɛn tɔndi se tap ɓo nanja?»

⁶⁵ Gɔtn ese, naade naajin rap rap.

*Isa j'ok k'baan naan Yaudge tun *jee kaakɲ mɛtn taarge*

⁶⁶ Tanɔɔriɲ nɔɔriɲ se, magal taa ɓee Yaudge, *magal jee tɛɖn sɛrkɛ Raage tu ute jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage, naade se ɓo jee kɛn lee aak mɛtn taarge, naade tusu paac ɔɔ ɔl j'ok k'baano te Isa naande ki.

⁶⁷ Aan gɔtn se, naade tɔnd mɛtiɲa ɔɔ: «Kɛn naai ɓo *al-Masi lɛ, 'deekjeni.» Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Maam m'taadsenga kic lɛ, naase aki 'tookki eyo.

⁶⁸ Ɔɔ kɛn m'tɔnd mɛtse kic lɛ, naase amki 'kɔɲ tɛrl eyo.

⁶⁹ Num naan ki se, *Goon Deba se utu 'ɓaa king do ji daam Raa Sidburku ki.»

⁷⁰ Naade paac tɛrlɲ ɔɔ: «Do taari ki se, naai je deekɲ ɔɔ naai ɓo 'Goon Raa ɗaamo?» Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Kɛse naase malinge ɓo 'taadki ɔɔki maam Goon Raa.»

⁷¹ Gɔtn se naade deek ɔɔ: «Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen ɗi daala! Naajege lɛ, k'booyɲkiga te bijege, naan mala ɓo taadjeki ute taariɲa.»

23

Isa j'ok k'baansiɲ naan Pilat ki

(Mt 27.2,11-14; Mk 15.2-5; Jn 18.28-37)

¹ Jee se iino paac taa naap ki, ɔko Isa ɔɔ ɓaansiɲ naan magal *Rɔmege tu k'danɲ Pilat.

² Gɔtn se, naade baagin tɔɔl taara don ki ɔɔ: «Naaje k'l'ɔɲo gaabm se tɛɖ tɛɖ pitini maakɲ naanje ki. Naan gaas jeege ɔɔ j'ɔɲte kɔɲ miiri Gaar magal ɲɲ Rɔm ki kɛn k'danɲ Sezar se ɔɔ deek jeege tu ɔɔ naan ɓo *al-Masi, naan ɓo gaarge.»

³ Gɔtn se Pilat tɔnd mɛtiɲ ɔɔ: «Naai ɓo Gaar Yaudge la?» Isa tɛrlɲ ɔɔ: «Aan gɔɔ kɛn naai 'deekiɲ se.»

⁴ Ɔɔ Pilat tɛrl aak *magal jee tɛɖn sɛrkɛ Raage tu ute jee ɗenge se ɔɔ deekɛn ɔɔ: «Gaabm se, maam m'ɔɲɲɲ tuj te ɗim kɛn aas kutiɲ eyo.»

⁵ Gan naade ɗɔɔk taar ɔɲ eyo ɔɔ deek ɔɔ: «Gaabm se ɔɔs mɛtn jeege ute dooy kɛn naan lee dooy jeege se. Naan baago dooy jeege taa naan Galile ki ute taa naan Jude ki ɔɔ bini ɓorse aanga gɔtjege tu Jeruzalem ki ara kici.»

*Isa naan Gaar *Eɔɔd ki*

⁶ Kɛn Pilat jaay booy taarde se, tɔnd mɛta ɔɔ: «Gaabm se tap ɓo, 'tɛɖn kɔɖ Galile la?»

⁷ Kɛn k'taadɲ j'ɔɔ Isa se mɛtn jee Gaar Eɔɔdge se, gɔtn se naan ɔlin gɔtn Eɔɔd ki, taa ɓii kɛn se, Eɔɔd kic utu Jeruzalem ki.

⁸ Kɛn Eɔɔd jaay aak Isa se, maakiɲ raap aak eyo, taa do ɗakiɲ tap ɓo, naan je an kaaka taa naan se, booyga booy jeege lee ɔɔs kɔɔs maaniɲa. Ɔɔ naan je an tɛɖn nakɲ-kɔɔɓm gam naaniɲ ki ɔɔ naan 'kaaka.

⁹ Naan tɔnd mɛtiɲ ɗɔɔl cɔk cɔk, naɓo Isa tɛrlɲ taar ɗim eyo.

¹⁰ Kaaf kɛn se, *magal jee tɛɖn sɛrkɛ Raage tu ute jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se tɔlin taargen deer deer don ki.

¹¹ Ɔɔ Eɔɔd ute asgariɲge se tɛɖɲ rɛɲ rɛɲ ɔɔ tɛɛciɲ mɛtiɲ ki. Tɛr naade uusiɲ kal ute roɲa ɔmb biriɲ biriɲ, jaay ɓo naade ɔlin gɔtn Pilat ki.

¹² Ey num, do ɗakiɲ Eɔɔd te Pilat se taarde ɓaa eyo; num gan ɓii kɛn se sum ɓo, naade tɛɖn mɛɖn naapge.

Isa k'l'utinga

(Mt 27.15-30; Mk 15.6-19; Jn 18.38-19.16)

¹³ Gɔtn ese Pilat dan tus *magal jee tɛɖn sɛrkɛ Raage tu, magalgen gɔtn ese ɔɔ ute jee ɗenge paac,

¹⁴ ɔɔ naan deekɛn ɔɔ: «Naase ɔk 'ɓaamkiro te gaabm ese se ɔɔki naan ɔɔs kɔɔs mɛtn jeege ɔɔ naanse ki se sum ɓo, maam tɔnd mɛtiɲa do taarge tun naase 'tɔlinɲki don ki paac se, naɓo maam m'ɔɲɲɲ naan tuj te ɗim kɛn aas kutiɲ eyo.

15 *Erad kic bo onj te taar ken aas tɔlin eyo jaay ɔlumsino gɔtn ara se. Ɔ gaabm se ne dim naan tuj jaay j'ansin tɔl ro ki se gɔtɔ.

16 Borse, maam m'an kɔnd ute mɛɛje ɔɔ m'an kɔn 'baa.»

17 [Ken *laa Paak jaay aanga tak bo, maakɔn jeeɔge tun k'takde dangay ki se, Pilat lee tɔɔf tɔlde tɔl debm dangay kalan.]*

18 Gɔtn se naade dɔɔb ɔɔf ɔɔy taa naapki caa ɔɔ: «Gaabm se, 'tɔlina ɔɔ ɔɔf ɔljeno Barabasi!»

19 Ey num Barabas se, j'ɔkin dangay ki taa pitin ken naan tɔdo maakɔn gɛgɛr ken Jeruzalem ki. Naan ken se naan tɔloga tɔl deba.

20 Ter Pilat tɔnd mɛtde daala, taa naan je doobm ken an kɔɔdn kɔl Isa.

21 Ken naade jaay booy taar se, ter dɔɔb ɔɔy caa ɔɔ: «Naan se, 'tup 'tɔlin ro kaag ki! 'Tup 'tɔlin ro kaag ki!»

22 Gɔtn se Pilat tɔnd mɛtde gen k-mɔtɔge tu ɔɔ: «Gaabm se tap bo tujga di? Ey num maam m'onj te ne dim ken aas tɔlin eyo. Borse, maam m'an kɔnd te mɛɛje ɔɔ m'an kɔɔdn kɔlɔ.»

23 Gan naade tɔɔy makɔnɔ onj eyo ɔɔ taaf ɔɔ: «Gaabm se k'tup k'tɔlin ro kaag ki.» Ken naade tɔɔy se, tɛd dir dir baa deel doa.

24 Gɔtn se Pilat took gen tɛdn nakgen ken naade maakde jen ro ki se.

25 Naan ɔl k'baa k'j'ɔɔd j'ɔlden gaabm ken naade jen se; ey num naan bo debm pitin tɔlɔ deba jaay j'ɔlin dangay ki se. Gan gen Isa se, naan ɛɔdesin kaam jide ɔɔ deekden ɔɔ: «'Tɛɔnki aan gɔɔ ken naase maakse jen ro ki.»

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mt 27.31-56; Mk 15.20-41; Jn 19.16-37)

26 Ken naade baan baa te Isa se, naade dɔɔf ute gaaba kalan k'danin Simon kɔd Sirɛn. Naan iino naatn ɔɔ deel deel te doobm se. Naade ɔkin taa tɔɔgɔ gen kuun kaagn j'an baa tupm Isa ro ki se ɔɔ naan uun kaagn se ɔɔ leen mɛtn Isa ki.

27 Ken Isa baa baa se, jeege dɛna ɔk mɛtiɔa. Maakde ki se mɛtinge mɛndge ɔɔ mɛndgen se jaay aakin se, tɔnd tarkaadege† tɔɔyɔ eemin nɔɔ.

28 Isa tɛrl aakde ɔɔ deekden ɔɔ: «Mɛndgen Jeruzalem ki, onte 'keemki taa maama. Num eemki bo taa naase malinge ɔɔ taa gensege.

29 'Booyki, kaadin utu 'kaan se k'deekj j'ɔɔ: maak-raapo mɛndkartge tu, mɛndgen ooj nam te te eyo ɔɔ kengen sidege gaange aay nam te te eyo.

30 Bii ken naane se, jeege 'taadn koge tu ɔɔ: <Toocki doje ki ɔɔ 'taadn kɔsge tu ɔɔ: <'Deebki doje ki.‡

31 Taa nakgen se jaay aan do ko kaag ken zɛɛɛ se, do ko kaag ken tuutu se, tap bo 'tɛdn ɔɔ dio?»

32 Gɔtn se k'tak k'baano ute jeege dio ɔɔ jee se, jee ken tujga tuj dim, taa j'aden baa tɔl ute Isa.

33 Ken naade jaay aan gɔtn k'danin: kaadn do deba se, naade tup Isa ro kaag ki ɔɔ jee ken tujga tuj dim se kic k'tupde ro kaagge tu. Deb kalan k'j'uun k'daarin do ji daamin ki ɔɔ deb kalan k'j'uun k'daarin do ji jeelin ki.

34 Ken Isa jaay k'tup k'daarin ro kaag ki se, deek ɔɔ: «Bua, 'tɔalde *kusiɔde, taa nakn naade tɛd se, naade jeel eyo.»

Gen nigɔn kal Isa se, naade tɛdin salatia ɔɔ debm ken oocinga bo uunu uunu.

35 Gɔtn se jee dɛnge daar aakiɔa; ɔɔ jee magalge se, ɔɔyin koogo mɛtin ki ɔɔ deek ɔɔ: «Jee kuuy se, naan aajdenoga; ken naan bo *al-Masi ken *Raa bɛɛr ɔɔdin deer num, borse n'aaj ron mala.»

36 Asgarge kic bo tɛɛcin mɛtin ki; naade baado cɛɛn ki ɔɔ ɛdin tɔtn koojn bin ken mooy se,

* 23:17 Taar se, maakɔn Kitapge tun do dakin se, mɛtinge maakde ki se gɔtɔ. † 23:27 Tɔnd tarkaad gɔtn naade ki se je deekɔ ɔɔ: keem nɔɔ. ‡ 23:30 Aak Oz 10.8.

³⁷ ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Ken naai jaay 'Gaar Yaudge num, aaj roi mala!»

³⁸ Ken naade jaay utu tupiŋ tup ro kaag ki se ɔo, naade raan ɔlin kaam don ki ɔɔ: Kɛse ɔo Gaar Yaudge.

³⁹ Maakŋ jeege tun di ken tujga tuj diŋ jaay k'tup k'tɔɔldɛ ro kaagge tu ute naan se, deb kalan naajiŋ ɔɔ: «Naai ɔo al-Masi ey la? Ken bin num, naai mala aaj roi ɔɔ aajje naaje kici.»

⁴⁰ Gan deb kalan uuniŋ kaamiŋ deekiŋ ɔɔ: «Naai se, 'beer Raa ki eyo. Ey num, naai 'maakŋ dubar ki aan gɔɔ naan kici.

⁴¹ Gen naaje se, ken k'dabarje kic doobiŋa. Taa naaje se k'tujga tuj. Num gan naan se, tuj te diŋ eyo.»

⁴² Gɔtn se naan deek Isa ki ɔɔ: «Isa, ɔiin naai ade ɔaa maakŋ gaari ki se, 'saap dom ki.»

⁴³ Isa terliŋ ɔɔ: «'Booy bɛɛ m'ai taada: jaaki sum ɔo, naai 'ɔaa te maam gɔtn Raa ki.»

Kooy Isa

⁴⁴ Ken kaada jaay ɔaa kaasn katar tir se, do naan te magaliŋ se gɔtɔ ɔaa ilim dib bini aan katar do tɛger ki.

⁴⁵ Kaada paac, j'ɔŋ j'aakiŋ eyo. Naan ken se, kal deer magal ken k'gaan maakŋ *Bee Raa se, nɛɛpo raan daan ki bini aan naan ki tak.

⁴⁶ Gɔtn ese, Isa ɔɔɔy makɔŋɔ ɔɔ: «Bua, kom se, m'ɔniŋ kaam ji.» Ken naan taad taariŋ aas se, ɔŋ koŋ teece.

⁴⁷ Ken bubm asgarge jaay aak nakŋ deel se, naan *nook Raa ɔɔ deek ɔɔ: «Deer deer, gaabm se, naan debm daan ki!»

⁴⁸ ɔɔ jeegen ken ɔaado aak nakŋ deel se, ken naade jaay uun terl ɔaa ɔaa se, maakde tuj se tɔnd tarkaadege.

⁴⁹ Num jee deelga deel ute naan ɔɔ mɛndgen baago kɔkŋ mɛtiŋ taa naan Galile ki se, naade se paac daar gɔtn dɔkɔ jaay ɔo aakiŋa.

Isa k'j'ɔlin maakŋ iib ki

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Gɔtn se, gaaba kalan roŋ Yusup ɔɔ naan se, maakŋ magalge tun ken lee aak mɛtn taarge se. Naan se debm bɛɛ ɔɔ debm daan ki.

⁵¹ Gaabm se iinɔ maakŋ gɛger Yaudge tun k'danŋ Arimate. ɔɔ nakŋ jeenge tɛd paac se, naan ɔl te taariŋ maak ki eyo. Taa naan ing aak kaak kaam *maakŋ Gaar Raa ken utu 'kaan se.

⁵² Gaabm se ɔaa ɔŋ Pilat ɔɔ tɔnd mɛtiŋa taa an kɔŋ ro Isa se, naan an ɔaa kɔl maakŋ iib ki.

⁵³ Pilat ɔniŋsiŋa ɔɔ naan ɔaa ɔɔy ro Isa naatn ro kaag ki. Gɔtn se Yusup teeliŋ ute kal duubu ɔɔ ɔaa ɔl aaliŋ maakŋ iib ken j'ɔŋ ko sum ɔo j'ud k'daapiŋa. ɔɔ iibm se, ɔii kalan j'ɔl k'naam te nam maak ki eyo.

⁵⁴ Biin se, jeege daap daap rode taa tɛger sum ɔo, *ɔii sebit se baaga.

⁵⁵ Mɛndgen baago daan Isa Galile ki se, ɔaa te Yusup kalan gen ɔaa kaakŋ iibm ken j'ɔl j'aal ro Isa maak ki se.

⁵⁶ ɔɔ ken naade jaay ɔk terl been se, naade ɔaa tɛdo nakŋ oot nijimi ute itir gen ɔaa kɔtn ro Isa ki. Bii sebit ki se, naade ing tɔɔl maakde taa *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se gaasdena gaasa ɔɔ j'ɔŋte tɛdn diŋ.

24

Isa duroga daan yoge tu

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-11; Jn 20.1-10)

¹ Bii dumas ki, tanɔariŋ nɔariŋ sum ɔo, mɛndgen se iin ɔaa taa ɔaad ken j'ɔl j'aalo ro Isa maak ki se, ute nakŋ oot nijimi ɔɔ ute itir ken naade tɛdiŋo se.

² Ken naade jaay aan se, ɔŋ ko ken k'gaasn taa ɔaada se, k'dircilinga naatn.

³ Num kɛn naade jaay ɛnd maak ki se, ɔŋ te ro Mɛljege Isa eyo.

⁴ Naade aak nakŋ se, ɔkden taad eyo. Gɔtn ese sum ɓo, naade naar aak gaabge dio ute kaldege raap lak lak.

⁵ Kɛn naade aak jeege se, dɔrlɔ ɔɔ nirdɛ teece ɔɔ gɔtn se naade no dɔdɛ naan ki. Ɔɔ gaabgen se taadden ɔɔ: «Debm zɛɛɛ jaay 'jenki daan jeege tun ooyga kooy se tap ɓo, gen di?»

⁶ Gɔtn ara se, naan gɔtɔ! Gaŋ naan se duroga daan yoge tu. Naase 'saapki tu do taar kɛn naan taadseno taa naan Galile ki,

⁷ kɛn naan deekseno ɔɔ: «*Goon Deba se j'utu j'an kɔkŋ kɔl ji jee *kusinge tu. Naade utu an tupm ro kaag ki ɔɔ bii k-mɔtɔge tu se, naan utu 'duru.»

⁸ Gɔtn ese se naade naar saap do taar kɛn Isa taaddeno se.

⁹ Taa baad ki se, naade ɔk tɛrlɔ baado taad jee mɛtiŋ kɛn sik-kaar-kalan ute jee kuuy paacŋ inŋ te naade se.

¹⁰ Mɛndgen baano ute labar se, naade Mari kɛn iino Magdala ki ute Jaan, Mari ko Jak ute mɛndgen mɛtiŋge kuuy kici; naade baado taadn nakŋ se *jee kaan naabm Isage tu.

¹¹ Kɛn jee kaan naabm Isage jaay booy taar se, naade baate tooko, booydesiŋ aan gɔɔ taar jee dɛrlge.

¹² Anum Piɛr se, iin aan baa taa baad ki. Ɔɔ kɛn naan jaay aan se, no aak maakŋ baada, aak kalge kaliŋ ki sum ɔɔ num nakŋ kɛn deel se, ɔkiŋ taad eyo. Gɔtn se naan ɔk tɛrl baa beɛŋ ki.

*Doob Emaus ki se, Isa teec naan jee mɛtiŋ kɛn dio
(Mk 16.12-13)*

¹³ Bii kɛn se sum ɓo, jee mɛtn Isa kɛn di se, iin baa baa maakŋ naan kɛn k'danin Emaus. Emaus ute Jeruzalem se, daanin dɔk cɔkɔ.

¹⁴ Kɛn naade baa baa se, uun maan nakgen kɛn deelo Jeruzalem ki se.

¹⁵ Kɛn naade jaay maan maan ute naapa se, gɔtn se Isa mala ɔŋ mɛtɛ ɔɔ ɔk doob ute naade tɛɛ.

¹⁶ Naade aakiŋ ute kaamɛ, naɓo dim gaasɛ naade ɔŋ aak ɔkiŋ eyo.

¹⁷ Gɔtn se Isa tɔnd mɛtɛ ɔɔ: «Mɛtn taar di jaay 'baaki baa jaay 'lee 'naajki te naapa se?» Gɔtn se naade ɔk daar yip ɔɔ maakɛ tuju.

¹⁸ Maakɛ ki se, deb kalan k'danin Klɛopas se tɛrlin ɔɔ: «Jee Jeruzalem ki paac booyga nakgen deel biin naane se. Ɔɔ naai 'kali ki sum ɓo, 'booy te ey ne!»

¹⁹ Isa tɔnd mɛtɛ ɔɔ «Di ɓo tɛɛɛ?» Naade tɛrlin ɔɔ: «Nakŋ jaay aan do Isan iino Nazaret ki se. Naan se debm magal taad taar teeco taar Raa ki. Naan *Raa ki ɔɔ naan jeege tu se, naan taad taara ute tɔɔŋ Raa ɔɔ tɛɛ nakgen deel doa.

²⁰ Gaŋ *magal jee tɛɛn sɛrke Raajega tu, ute magaljege se ɔk ɔlin ji jeege tu ɔɔ ɔjin bɔɔro don ki taa j'an baa tɔɔɔ ɔɔ naade baa tup tɔɔlin ro kaag ki.

²¹ Ey num, naaje k'j'ing k'j'ond doje j'ɔɔ, naan ɓo debm kɛn utu kɔɔɔn do gaan *Israelge. Num nakgen se jaay deel sum se, ɓɔrse tɛɛga bii mɔtɔ.

²² Deere, mɛndgen kandum maakje ki se, baado taadjen taar deel doa, taa naade, tanɔɔriŋ nɔɔriŋ se, iin inŋo taa iib ki,

²³ ɔɔ naade ɔŋ te ro Isa eyo. Naade ɔk tɛrl baado taadjen ɔɔ naade aako *kɔɔn Raage ɔɔ kɔɔn Raage se deekdeno ɔɔ: «Isa num, utu te kaamina!»

²⁴ Jeejegen mɛtiŋge kic iin inŋo taa iib ki ɔɔ ɔŋo nakge se aan gɔɔ kɛn mɛndge taadjen se sum, naɓo yon se, naade aakiŋ te te eyo.»

²⁵ Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Naase se dose biga ɔɔ taargen jee taad taar teeco taar Raa ki taado se ɛ, naase booy ɔkki mɛtiŋ eyo ɔɔ naase ɛ 'took aalki maakse do ki yɔkɔɔ eyo!»

²⁶ Bɛɛki se, *al-Masi 'dabar, jaay ɓo Raa an *nooko.»

²⁷ Ɔɔ naan baagden tɔɔkŋ mɛtn taargen kɛn Kitap taad ron ki ɔɔ naan uun mɛtiŋ ute Kitapm *Musa bini aan do Kitapm jee taad taar teeco taar Raa ki paac.

²⁸ Ken naade jaay aan cee naan ken naade baa baa maak ki se, Isa baa aan goo aki gaan taaro.

²⁹ Num gan naade ok daar metin ki tak deekin oo: «Dop te naaje, taa kaada baaga oo goto kic le, okga jina.» Do naan tooko end baa inj ute naade.

³⁰ Ken naade inj os kos do tabil ki se, Isa uun mappa jin ki, toom Raa, dupina oo eddesina.

³¹ Gotn se kaamde oof aaka oo naade aak jeelina; nabo kaad ken se sum bo, naan iig naande ki.

³² Naade taad ute naapa oo: «Ken k'baakiro baa doob ki jaay, naan taad tookjeki metn taar maakn Kitap ki se, taarin se os maakjege aak eyo.»

³³ Naan ken se sum bo, naade naar iij-ok terl Jeruzalem ki; oo naade baa on jeegen sik-kaar-kalan se, tusga ute jee ken leedo ute naade kalan se.

³⁴ Ken naade jaay aan se, jee se doodden ute taargen se oo deekden oo: «Deere, Meljege se, duroga daan yoge tu deer deer oo teecoga naan Simon ki!»

³⁵ Do naade kic taadden nakn ken aandeno doob ki oo kaad ken Isa uun mappa, toom Raa jaay bo, naade aak jeelin ro ki se.

*Isa teec naan jeege tun metin ken sik-kaar-kalan
(Mk 16.14-18; Jn 20.19-29)*

³⁶ Ken naade utu taad taad sum bo, gotn se naade aak Isa mala daar daar daande ki. Do naan deekden oo: «On toon Raa 'tedn te naase!»

³⁷ Num ken naade aakin se, nirlde teece oo beere okde oo naade saap oo kaadn naane nirl nam.

³⁸ Gotn se Isa deekden oo: «Nirlse teec bin se gen di? Gen di jaay maakse naaj bin se?»

³⁹ Aakki jimge ute jemge. Kese maam mala. Aakki oo 'baado utu 'naamum ki ute jise. Nirl se, naan ok cenje ute daa ro aan goo gen maam se eyo.»

⁴⁰ Ken naan jaay taadden aas se, naan taadden jinge ute jenge.

⁴¹ Ken naade aakin se, maakde-raapo nabo, maakde ok naaja taa nakn se deel dode oo okden taad eyo. Gotn se Isa deekden oo: «Gotse ki ara se, okki nakn kos la?»

⁴² Do naade eep edin kenj ken naade naaninga naan se.

⁴³ Naande ki se sum bo, naan uun oso.

⁴⁴ Ter Isa deekden oo: «Kese bo taargen m'ing m'taadseno, kaad ken m'tingo te naase. Beeki num, taargen *Ko Taar ken Raa edo Musa ki, jee taad taar teeco taar Raa ki ute Kaa Keem Raa taado rom ki se, utu 'kaan doobin ki paac.»

⁴⁵ Gotn se, naan oodden bide gen booy kokn metn taar maakn Kitap ki.

⁴⁶ Ter naan deekden daala oo: «Taa naan se bo, Kitap taad oo: *al-Masi se utu 'dabara oo 'kooyo oo daan bii k-motoge tu se, naan utu 'dur daan yoge tu.

⁴⁷ Anum j'ade kupm meta Jeruzalem ki oo k'baa taadn metjil jeege tun do naan ki paac ute roma gen terl maakde do Raa ki taa Raa se aden taal *kusingege.

⁴⁸ Do naase se bo amki 'tedn saadumge.

⁴⁹ Do maam m'utu m'aseno kol nakn ken Bubum taad oo utu aseno 'ked se. Bin num, naase se, injki Jeruzalem ki ara bini aki kon toogon ade kiin gotn Raa ki se.»

*Raa uun baan ute Isa maakn raa ki
(Mk 16.19-20; NJKN 1.4-12)*

⁵⁰ Gotn se Isa baande naatn kaam aak Betani oo ken naade jaay aan gotn ese se, naan uun jin raan oo oodden booro.

⁵¹ Ken naan utu oodden kood booro sum bo, gotn se naan iik took ute naade coko oo Raa uun baansin maakn raa ki.

⁵² Ken naade jaay ergo naanin ki oo tomino aas se, naade iij-ok terl baa Jeruzalem ki ute maak-raapo dena.

⁵³ Do bii-raa, naade lee toom Raa daan boor *Bee Raa ki.

Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Jan

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Jan

Labar Jiga ɣɛn Isa al-Masi kɛn Jan raanjin se, naan raanjin jeege tun ing taa naange tun kuuy kɛn maakɲ naan Yaudge tu eyo. Jan se raan tɔnd daap taaringe kaam kuuy tec aan gɔɔ taar jigan kɛn jee kuuy raanden se eyo ɔɔ maakɲ taaringe tun naan taad se kic ɓo tec kuuy. Ɔɔ ko taargen maak ki se kic ɓo kaam kuuy. Taargen kɛn naan aakiɲ jiga cir paac se, taargen kɛn jeege jeel mɛtin eyo kɛn Isa taad ɔɔ ute nakgen kɛn naan tɛda. Labar Jigan ɣɛn Isa kɛn Jan raanjin se, denin taad ute Yaudge. Ɔɔ tap tap se naan taad ute magalgen jeel tɔkɲ mɛtn Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki. Naade se ɓo jee taamooy Isage. Ey num Isa, ute jee mɛtin ki se kic ɓo, Yaudge aan gɔɔ naade. Kɛn Jan jaay taad mɛtn taar ro Yaudge tu se, ute Yaudgen ute dɛnde sum eyo, num naan taad ute jeegen paacɲ do naan ki kɛn baate tookɲ taariɲa. Maakɲ kitapm kɛn Jan raan se, taad te mɛtn taar koojin Isa eyo ute mɛtn kuun naabin naan jeege tu ey kici. Naɓo kɛn naan utu uun kuun mɛtn taarin se, naan taadga dɛna kɛn ɔɔ Isa se naan ɓo Taara ɔɔ Taara se baado uun ro deba ɔɔ ting daan jeege tu taa aden 'tɛdn gaan Raage.

Isa se naan ɓo debm kɛn k'danin Taara se

¹ Do dɔkiɲ kɛn *Raa utu aalo kaal do naanja se, debm kɛn k'danin Taara se, naan utu tap. Ɔɔ naan ting te Raa ɔɔ naan mala kic ɓo Raa.

² Anum do dɔkiɲ kɛn Raa utu aalo kaal do naanja se, debm k'danin Taara se, naan ing te Raa tɛɛ.

³ Nakgen kɛn Raa aalde paac se, naan aalde te debm kɛn k'danin Taara se ɔɔ ne dim kɛn Raa aalin jaay te naan ey se, gɔɔ.

⁴ Debm kɛn k'danin Taara se, naan ɓo debm ɛd kaaja jeege tu. Ɔɔ kaajɲ naan ɛdden se ɓo, wɔorden gɔɔ.

⁵ Ɔɔ gɔtn wɔor se, wɔor maakɲ gɔtn kɛn ɔɔdo naɓo gɔtn ɔɔd se ɔɲ gaasiɲ te eyo.

⁶ Bii kalan se Raa ɔlo debm kaan naabiɲa ɔɔ naan se ron Jan*.

⁷ Naan baado ɣɛn tɛdn saada, taa taadn saadn gɔtn wɔor se jeege tu, kɛn bin se jeege paac jaay booy ɔkga taarin num, 'kuunu.

⁸ Jan se, naan ɓo gɔtn wɔor eyo, num naan se baado taadn saadn debm kɛn k'danin gɔtn wɔor se ɓo jeege tu.

⁹ Debm k'danin Taara se, naan se ɓo gɔtn wɔor mala mala, kɛn naan jaay baado do naan ki se, wɔor gɔɔ jeege tu paac.

¹⁰ Num debm k'danin Taara se, naan baadoga do naan ki ɔɔ Raa aalo do naanja se utu ro naanja, naɓo jee do naan ki se, ɔɲ jeelin te eyo.

¹¹ Naan baado gɔtn taasinge tu, naɓo taasinge mala kic ɓo baate dɔɔdn kɔkiɲa.

¹² Num gan jee mɛtingen took uunga taariɲa ɔɔ aalga maakde don ki se, naan ɔɔddenga doobo taa naade tɛdn gaan Raage.

¹³ Kɛn naade jaay tɛd gaan Raage se, naade se jikilimge ɓo toojde eyo ɔɔ kɛse ute maakje jikilimge eyo, num Raa mala ɓo tɛdden naade se tɛdga ɣɛninge.

¹⁴ Debm kɛn k'danin Taara se, tɛdga debkilimi ɔɔ naan baado ing daanjege tu ɔɔ naaje se j'aakga *nookiɲa; ɔɔ nookɲ naan se Bubiɲ Raa ɓo ɛdinɔ, naan ɓo Gooniɲ kalan lak se. Ɔɔ naan se, debm bɛɛ aak eyo ɔɔ taad taar mɛt ki ɔɔ kɛn taad jeege tu jaay ɔlden naade jeel Raa mala mala se kic ɓo, naanja.

* 1:6 Jan ara se k'taad ute Jan-Batist.

15 Kɛn Jan jaay aakiŋ se naaŋ taad saadŋ naaŋ se jeege tu ɔɔ: «Aakki! Kɛse ɓo gaabm maam taadseno taariŋa m'ɔɔ: «Debm utu ɓaado mɛtum ki se, naaŋ magal cirum maama ɔɔ naaŋ se do dakiŋ kɛn j'oojum te ey kic ɓo, naaŋ utu tap.»»

16 Taa naaŋ se ɓo aan gɔɔ naaŋ maakiŋ jiga do jeege tu se, tɛɗjekiga bɛɛ dɛn aak eyo. Ɔɔ bɛɛŋ se ɓorse kic ɓo, utu tɛɗjeki tɛɗ rɔk.

17 Do dakiŋ se Raa ɔlo *Musa ɓo ɓaado taad *Ko Taariŋ jeege tu. Num kɛn ɓaado taad bɛɛ Raa ute taar mɛt ki se, Isa *al-Masi.

18 Nam nam ɓii kalaŋ aak te Raa eyo. Num Gooniŋ kalaŋ lakŋ ting te Bubiŋ tɛɛ se ɓo, taad jeege tu ɔlden naade jeel Raa se.

Jan-Batist taad saadiŋa

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.15-18; Jn 5.33-36)

19 Gɔtn se magal Yaudgen maakiŋ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki ɔlo *jee tɛɗn serkɛ Raage tu ute Lɛɓige ɓaado tɔnd mɛtn Jan ɔɔ: «Naai tap ɓo naŋa?»

20 Ɔɔ Jan se ɔyɗen te taar diŋm eyo, deekdensiŋ naande ki tal ɔɔ: «Maam se, *m'al-Masi eyo.»

21 Tɛr naade tɔnd mɛtiŋ daala ɔɔ: «Bin se naai tap ɓo naŋa? Lɔ naai ɓo *Eli do dakiŋ se la?» Naaŋ tɛrlɛn ɔɔ: «Maam se m'naaŋ eyo.» Tɛr naade tɔnd mɛtiŋ kuuy daala ɔɔ: «Lɔ naai ɓo debm taad taar teeco taar Raa ki kɛn taado do dakiŋ se la?» Naaŋ tɛrlɛn ɔɔ: «Gɔtɔ.»

22 Gɔtn se naade deekiŋ ɔɔ: «'Taadjɛn tu naai tap ɓo naŋa? Taa naaje se, j'ɔljeno kɔl naaba gɔti ki taa naaje k'ɓaa taadŋ jeege tun ɔljeno se. Naai mala tap ɓo taadjɛn tu, naai tap ɓo naŋa?»

23 Jan-Batist tɛrlɛn ute taar debm taad taar teeco taar Raa ki k'daŋiŋ Ezayi kɛn taado do dakiŋ ɔɔ:

*Maam ɓo mind debm kɛn taad do kɔɗ-ɓaar ki m'ɔɔ:
Doobm Mɛljege se 'tɛɗiŋsiŋki jiga toodŋ tal.†*

24 Gaŋ jeege magal Yaudge ɔldeno gɔtn Jan-Batist ki se jee mɛtinge se, *Parizige.

25 Gɔtn se naade tɔnd mɛtiŋ ɔŋ eyo ɔɔ: «Kɛn naai ɓo al-Masi eyo, ɔɔ *Eli eyo, ɔɔ tɛr debm taad taar teeco taar Raa ki kɛn utu ade ɓaa se eyo, num naŋa taa di jaay ɔɔ *batiz jeege se?»

26 Gaŋ Jan-Batist tɛrlɛn ɔɔ: «Maam se m'batiz jeege ute maane sum. Anum debm kalaŋ utu maakse ki se, naase 'jeeliŋki eyo.

27 Naaŋ ɓo debm kɛn utu ɓaado mɛtum ki ɔɔ maam se, kɔl saan kic ɓo m'aas gɛn no tuutiŋ eyo.»

28 Nakgen se paac deel maakiŋ naaŋ Betani ki do ool Jordan kɛn kaam naane, gɔtn se ɓo gɔtn kɛn Jan-Batist lee batizn jeege.

*Isa se naaŋ ɓo *Goon Baatn Raa*

29 Mɛtbeenki se, Jan-Batist jaay aak Isa utu ɓaado gɔtiŋ ki se, naaŋ deek ɔɔ: «Aakki! Kɛse ɓo Goon Baatn Raa kɛn utu kɔɔɗn *kusiŋ jeege do naaŋ ki se.

30 Taa naaŋ se ɓo maam m'taado m'ɔɔ: debm utu ɓaado mɛtum ki se, naaŋ magal cirum maama. Kɛn do dakiŋ j'oojum te ey ɓɔrt se, naaŋ utu tap.

31 Maam mala kic ɓo m'jeeliŋ eyo kɛn kɛse ɓo naaŋa se, anum m'ɓaado *m'batiz jeege te maane se, taa m'an taadiŋ gaan *Israelge tu an jeele.»

32 Tɛr Jan-Batist taad saadŋ gɛn Isa deek ɔɔ: «Maam m'aako *Nirl Raa ɓɔɔyɔ maakiŋ raa ki aan gɔɔ dɛɛɛ ɓaado iŋg don ki.

33 Ey num maam se, m'jeeliŋ eyo naɓo debm ɔlumo ɔɔ m'batiz jeege ute maane se, naaŋ ɓo debm taadumo ɔɔ: debm naai utu 'kaakiŋ Nirl Raa 'ɓɔy ɓaado kiŋg don ki se, naaŋ se ɓo debm kɛn utu *batizn jeege ute Nirl Salal.

34 Nakŋ se maam mala m'aako te kaamuma ɔɔ maam se m'saada, naaŋ se Goon Raa deere.»

† 1:23 Aak Eza 40.3.

*Jee mætn Isa ken deet deet**(Mt 4.18-22)*

³⁵ Mætbeenki se, Jan-Batist baado ing te jee mætin ken di se gøtn ese daala.

³⁶ Ken jaay Isa deel deel se, Jan-Batist øndin kaama tak øø deek øø: «Aakki! Kεse øø *Goon Baatn Raa.»

³⁷ Ken jee mætn Jan-Batist ken di jaay booy naan taadden se, naade iin øk mætn Isa.

³⁸ Isa jaay terl aakde naade utu baado mætin ki se, naan deekden øø: «Naase 'jeki dïo?» Naade terlin øø: «Raabi, naai ing gay?» (Raabi se, je deekn øø: Debm dooy jeege.)

³⁹ Gøtn se Isa terlden øø: «'Baakiro aki baa kaaka.» Øø naade tumo te naan tel øø baado aak gøtn ken naan ing. Øø naade øøp ing te naana. Kaad ken naade aan gøt ken ese se teger.

⁴⁰ Gan maakn jeege tun di ken booyo taar Jan-Batist, jaay øko mætn Isa se, deb kalan se ron Andre; naan øø gena Simon Pier.

⁴¹ Ken Andre jaay iin øn Isa se, naan baa øn gena Simon Pier øø deete. Gøtn se naan deekin øø: «Naaje se, j'øngoga *al-Masi. (Al-Masi ute taar Grek se je deekn øø: *Krist)‡.»

⁴² Andre se øk baan te gena gøtn Isa ki. Ken naade jaay aan se, Isa ønd kaama ro Simon ki øø deekin øø: «Naai se Simon goon Jan, num naan ki se jaay danj Sepas.» (Ro Sepas se, ute taar *Ebre se je deekn øø: dεlbε.)

⁴³ Mætbeenki se Isa uun doa gen baa taa naan Galile ki. Gøtn se, naan øn Pilip øø deekin øø: «Naai se øk metuma.»

⁴⁴ Pilip se, naan goon jee Betsaida øø Betsaida se øø, maakn naan Pier ute gen gena Andre kici.

⁴⁵ Ter Pilip se baa øn Natanael deekin øø: «Naaje j'øngoga debm ken Raa øl *Musa raaninø maakn *Ko Taar Raa ki ute kengen jee taad taar teeco taar Raa ki raanø taarin se kici. Naan øø, Isan kød Nazaret ken goon Yusup se.»

⁴⁶ Gøtn se Natanael terlin øø: «Maakn naan ken Nazaret ki se øø, ade køn teecn nakn bæε kic dey la?» Gan Pilip deekin øø: «'Baado aaka.»

⁴⁷ Ken Isa jaay aak Natanael utu baado gøtin ki se, naan taad jeege tu øø: «Aakki! Kεse øø kød *Israel mala. Naan taad taar met ki *salal.»

⁴⁸ Gøtn se Natanael terlin øø: «A-a naka, naai 'jeel ønum gay?» Gan Isa terlin øø: «Ken Pilip jaay utu baai baa danja se, maam m'aaki naai ing king mætn ko ba ki se.»

⁴⁹ Natanael terlin øø: «Debm dooy jeege, naai se Goon Raa; naai øø Gaar Israelge.»

⁵⁰ Gan Isa terlin øø: «Taa maam taadiga taad m'øø m'aakiga kaak mætn ko ba ki se øø, naai aal maaki døm ki la? Naan ki se, naai utu kaakn nakgen magal cir naan se daala.»

⁵¹ Ter Isa taadin øø: «'Booyki bæε m'asen taada: utu aki kaakn maakn raa utu kød wan øø ute døobm *Goon Deba se *kød Raage utu ano bøyo øø an kooko.»

2*Isa ute jee mætin ki baa gøtn køkn mend ki*

¹ Ken bii di jaay deele øø aan bii k-møtøge tu se, jeege baa køkn menda maakn naan ken Kana ken taa naan Galile ki. Øø biin se ko Isa kic øø utu gøtn ese.

² Gøtn se Isa kic ute jee mætin ki, k'dandeno baadoga gøtn køkn mend ken se kici.

³ Gan tøtn koojn bin ken j'ed jeege tun baado se baa nanja. Gøtn se ko Isa baa taad goonin Isa ki øø: «Bεε, tødε se nanja.»

⁴ Num gan Isa terl kon ki øø: «Kaaya, naabm maam m'ted se, naai øø am taad eyo, øø kaadn maam m'an tedn naabm se le, utu aan te ey børtø.»

⁵ Gøtn se ko Isa taad jee tedn naabge tu øø: «Nakn naan utu asen taad paac se, 'tedinsinki.»

⁶ Anum gøtdε ki se, øk dugulgen gen koa mεcε ken Yaudge tøm b maane gen lee tugn rodε taa tedn aak bæε naan *Raa ki øø duguldege se øø køyo øø ey le øø køyo mii.

‡ 1:41 Krist se je deekn øø: naan øø debm Raa øø ølinø gen kaajn jeege.

⁷ Isa taad jee tēdn naabge tu ɔɔ: «Dugulge se ɓaa doocdeki ute maane.» Ɔɔ jee tēdn naabge se, ɓaa tak dooc maane dugulge tun se cɛlɛl cɛlɛl.

⁸ Kɛn naade dooc dugulge aas se, Isa taad jee tēdn naabge tu ɔɔ: «Bɔrse se, 'tak 'ɓaa ɛdki debm kɛn j'ɔndiŋ naan ɣɛn kɔsɔ se.» Ɔɔ naade tak ɓaa ɛdɪŋ.

⁹ Kɛn naan jaay uum naam maane se, naamiŋ dɛlga tɔtn koojŋ biŋ. Num tɔtn se naan jeel ɣɔtn k'ɓaansiŋ eyo. Anum jee tēdn naabgen tako maane se, naade kalde ki sum ɓo jeel ɣɔtiŋa. Ɔɔtn se debm kɛn j'ɔndiŋ naan ɣɛn kɔsɔ se, naar danjo gaabm mɛnda se,

¹⁰ ɔɔ naan dɛekiŋ ɔɔ: «Jeege paac kɛn jaay ɓaadoga ɣɔtn kɔkŋ mɛnd ki num, j'ɛdden tɔtn koojŋ biŋ atak ɓo deete. Ɔɔ kɛn naade aay dɛɛŋga te maraadde jaay ɓo, j'ɛdden tɔtn kɛn atak baat se, kaam mɔɔtn. Gaŋ naai num ɛd tɔtn atak baat se ɓo deete ɔɔ ɔŋ kɛn atak tap ɓo kaam mɔɔtn.»

¹¹ Kana kɛn taa naan Galile ki se ɓo, ɣɔtn kɛn Isa baag tēdn nakŋ-kɔɔɓiŋgen deet deetn kɛn j'ansiŋ kaakŋ jeele. Nakŋ-kɔɔɓgen naan tɛd se, naan taad *nookiŋ jeege tu ɔɔ jee mɛtiŋ ki se took aal maakde don ki.

¹² Kɛn nakgen se jaay deel se, Isa iin te koŋa, jee mɛtiŋ ki ɔɔ te ɣɛnaange ɓɔɔy ɓaa maakŋ ɣɛɣɛr kɛn Kaparnayum ki. Naɓo, Kaparnayum ki se, naade tiŋgo ɓii kandum sum.

*Isa tuur jee tēdn zogen maakŋ *Bee Raa ki
(Mk 11.15-18; Mt 12.38-40; Lk 19.45,46)*

¹³ Kɛn Isa jaay aak *laa Paakŋ ɣɛn Yaudge ɔɔpɣa ɣɔɔr se, naan iin ook ɓaa Jeruzalɛm ki.

¹⁴ Kɛn naan aan Jeruzalɛm ki, jaay ɛnd daan ɓɔɔr Bee Raa ki se, ɔŋ jee tēdn zo maraŋge, ɣɛn baatge, ute ɣɛn dɛɛrge ɔɔ ɣɔtn se, naan ɔŋ jee lee pɛlɛkŋ gursgen ɣɛn taa naanɣen kuuy utu inɣ king ɣɔtn ese kici.

¹⁵ Kɛn Isa jaay aakde se naan tɔs kɔlɔ ɔɔ tɛdiŋ ria. Ɔɔtn se naan tuurde paac daan ɓɔɔr Bee Raa ki se, baatdege ute maraŋdege. Naan tɔt tɔɔl tund te tabil jee pɛlɛkŋ gursgen ese, ɔɔ gursdege se kic ɓo si wɔɔk kalaŋ kalaŋ.

¹⁶ Ɔɔ naan taad jee tēdn zo dɛɛrge tu ɔɔ: «Naksege se ɔɔd teecdeki naatn ɣɔtn ara! Ɔŋte 'tɛdki ɓee Bubum se 'tɛdn ɣɔtn tɛdn suuk!»

¹⁷ Jee mɛtiŋ ki jaay saap do nakŋ naan tɛd se, naade saap ɔŋ taar kɛn k'raaniŋo do dɔkiŋ kɛn ɔɔ: *Raama, maam se m'je bei. Maakje kɛn maam m'ɔk do ɓee naai ki se dɛn aak eyo ɔɔ tulum maakum ki aan ɣɔɔ poodo.**

¹⁸ Gaŋ magal Yaudge taadiŋ ɔɔ: «Nakŋ kɔɔɓm gay kɛn naai ajen 'tɛd jaay naaje j'an kaakŋ jeel ro ki ɔɔ ajen taadŋ ɔɔ naai se ɔk doobo ɣɛn tēdn nakgen se?»

¹⁹ Isa tɛrlden ɔɔ: «Bee Raa daar se, 'tɔɔkiŋki naatn, daan ɓiige tun mɔtɔ sum ɓo maam m'aŋ kiiniŋ ɣɔtiŋ ki.»

²⁰ Ɔɔtn ese magal Yaudge tɛrliŋ ɔɔ: «Bee Raa se, naaje j'ɔk ɓaara si-ɔɔ-kaar-mɛɛɛ jaay j'iin j'aasiŋa. Gaŋ naai num ɔɔ daan ɓiige tun mɔtɔ ki sum ɓo aŋ 'kiin kaasn ɣɔtiŋ ki bin ne?»

²¹ Kɛn Isa jaay taadden taa ɓee bin se, naan aalden kaal naagŋ taara. Ey num naan taad te ron mala.

²² Taa naan se ɓo kɛn Isa jaay ooy duro daan yoge tu se, jee mɛtiŋ ki ɓaa saap ɔŋ taar kɛn naan taaddeno se ɔɔ tɛr naade took do taar kɛn k'raaniŋo do dɔkiŋa ɔɔ ute taargen Isa taaddeno.

Isa jeel nan nakŋ maakŋ debkilim ki

²³ Kaad kɛn Isa utu Jeruzalɛm ki maakŋ *laa Paak ɣɛn Yaudge se, naan tɛdoga nakŋ-kɔɔɓge dɛna kɛn taad jeege tu an kaakŋ jeel ro ki ɔɔ kɛn jeege jaay aak nakŋ-kɔɔɓgen naan tɛd se, maakde ki se, jeege dɛna aal maakde don ki.

²⁴ Gaŋ Isa aalde maak ki eyo, taa naan se jeel nan maakde paac.

²⁵ Nakŋ maakŋ debkilim ki se naan je nam ɓo aŋ tēdn saadiŋ eyo, taa naan mala se jeel nan nakŋ kɛn maakŋ debkilim ki.

* 2:17 Aak KKR 69.10.

3

*Nikodem ɓaa tɔnd metn Isa
(Mt 18.3; Jn 1.12-13; 1Pr 1.3,23)*

¹Maakɲ jeege tun k'danɗe *Parizige se, gaaba kalan k'danɲɲ Nikodem ɔ naan se debm maakɲ magal Yaudge tu kici.

²Bii kalan naan ɓaado ɔɲ Isa wɔr tɔnd metɲɲ ɔ: «Debm dooy jeege, naaje se k'jeeli naai se debm dooy jeege *Raa ɓo ɔlio, taa nakɲ-kɔɔɓgen naai 'tɛdɲ se, debm kɛn Raa te naan ey num an kɔɲ tɛdɲ eyo.»

³Garɲ Isa tɛrlɲ ɔ: «'Booy bɛɛ m'ai taada: debkilim jaay j'ooj k'dɔɔlɲ te kuuy ey se, naan kɔɲ kaakɲ *maakɲ Gaar Raa eyo.»

⁴Gɔtn se Nikodem tɛrlɲ ɔ: «Debkilimi gɔɔlga gɔɔl kic ɓo j'an kɔɲ koojɲ dɔɔl la? Naan 'kɔɲ kɛnd maakɲ kɔɲ ki daal jaay j'an koojɲ dɔɔl ne?»

⁵Isa tɛrlɲ ɔ: «'Booy bɛɛ m'ai taada: debm jaay j'oojɲ te ute maane eyo ɔ te *Nirl Raa ey se, naan 'kɔɲ kɛnd maakɲ Gaar Raa ki eyo.»

⁶Debm kɛn debkilimi ɓo ooɲ se, naan goon debkilimi, num garɲ debm kɛn Nirl Raa ɓo ooɲ se, naan se gɛn Nirl Raa.

⁷Taar kɛn maam m'taadi m'ɔ: bɛɛki num j'asen koojɲ dɔɔl kuuy se, ɔɲte deel doi.

⁸Kɛn kuulu jaay baagga kɔɔ se, naan ɔɔ ɓaa gɔtn naan jen ro ki; naai se 'booy booy ɓo gɔtɲ sum, ey num gɔtn naan iɲno ɔ gɔtn naan ɔɔ ɓaa se, naai 'jeel eyo. Bin ɓo debm kɛn j'oojɲ te Nirl Raa se, tec aan gɔɔ naan se kici.»

⁹Gɔtn se Nikodem deekiɲ ɔ: «Nakɲ se 'tɛdɲ ɔɔ dɔo?»

¹⁰Isa tɛrlɲ ɔ: «Naai debm dooy *Israelge kic ɓo, taar se naai 'jeel ɔk metɲ ey la!

¹¹'Booy bɛɛ maam m'ai taada: naaje se k'taad nakgen naaje k'jeel j'ɔk metɲa, ɔ k'taadsen nakɲ naaje j'aako te kaamje, garɲ naase se ɔɲ 'tookki te do saadɲ naaje ki eyo.

¹²Kɛn maam m'taadsen te nakgen do naan ki se kic ɓo, naase 'tookki eyo. Ɔ kɛn m'baagsega taadɲ te nakgen maakɲ raa ki se, naase aakki kuun taarum ɔɔki dɔo?

¹³Taa ɓii kalan nam ook aan te maakɲ raa ki eyo; kɛn ɓɔɔyo maakɲ raa ki se, *Goon Deba kalin ki sum.

¹⁴Aan gɔɔ *Musa do kɔd-ɓaar ki se, daap wɔɔjɲ maala* ɔ uun daariɲ raan do kaag ki, maam Goon Deba kic ɓo j'utu j'am kuun kɔlum raan bini.

¹⁵Bin ɓo debm kɛn aalga maakiɲ do maam ki se, naan 'kɔɲ *kaajɲ gɛn daayum.

¹⁶Taa Raa se, naan je jeege dɛn aak eyo, naan ɔlo Goon naan kalan lak, taa debm jaay aal maakiɲ do naan ki se, naan 'kɔɲ kut eyo, garɲ naan se kɔɲ kaajɲ gɛn daayum.

¹⁷Raa jaay ɔlo Goonɲ do naan ki se, gɛn kɔjɲ ɓɔɔɔ do jeege tu eyo. Num garɲ naan ɔliɲo do naan ki se gɛn kaajɲ jeege.

¹⁸Debm jaay aalga maakiɲ do naan ki se, ɓɔɔɔ koocɲ don ki eyo. Num garɲ debm baate kaal maakiɲ do naan ki se, naan se ɓɔɔɔ oocga don ki. Taa naan baatega kaal maakiɲ do Goon Raa kalan lak se.

¹⁹Kɛse ɓo ɓɔɔr kɛn Raa utu kɔjɲ do jeege tu. Taa debm kɛn k'danɲɲ gɔtn wɔr se ɓaado do naan ki, naɓo jikilimge se je gɔtn ɔɔd se ɓo cir gɔtn wɔrɔ taa nakgen naade tɛd se, nakgen *kusɲa.

²⁰Taa debm tɛdɲ nakɲ kusɲ se, naan je gɔtn wɔr eyo ɔ je ade ɓaa gɔt kɛn wɔr eyo taa naan ɓeere sɔm nakgen naan tɛd se metɲ teece.

²¹Garɲ debm kɛn lee te kɛn mɛt ki se, naan ɓaa gɔt kɛn wɔrɔ taa j'kaakɲ naabm naan tɛd se 'tood tal ɔ naabiɲ naan tɛdɲ se aan gɔɔ kɛn Raa jen ro ki.»

Jan-Batist taad taar Isa daala

²²Kɛn nakgen se jaay paac deel se, Isa iɲ ɓaa te jee metɲ ki taa naan Jude ki. Naade ɓaa tɲg gɔtn ese ɔ Isa lee *batiz jeege.

* 3:14 Taa debm wɔɔjɲ dɔɔɲɲga jaay tɛrl aakga wɔɔjɲ kɛn k'daapiɲ ute maala se ɔɲ lapia. Aak Nmb 21.9.

²³ Kaad kɛn se Jan-Batist kici utu inɔ Aynon ki kɛn cɛɛ Salim ki, naan kic lee batiz jeege, taa gɔtn se ɔk maane dɛna. Gɔtn se jeege baado gɔtin ki ɔ naan batizde.

²⁴ Taa kaad kɛn se, Jan-Batist j'ɔkiɛn te dangay ki ey bɔrtɔ.

²⁵ Gan bii kalan maakɛn jee mɛtn Jan-Batist ki se, baag naajn te kɔd Yaud kalan bini taa tug ro kɛn debkilimi tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki se.

²⁶ Jee mɛtn Jan-Batist ki se, baa ɔn Jan deekiɛn ɔ: «Debm dooy jeege, debm kɛn inɔ go te naai do jɛn ool Jordan kɛn kaam naane se, ɔ kɛn naai 'taado saadin jeege tu se, bɔrse naan kic baagga batizn jeege ɔ jeege se paac ru baa baa gɔtn naan ki.»

²⁷ Jan-Batist tɛrlɛn ɔ: «Debkilimi se, kɛn Raa jaay undin te kul dim ey se, naan kaliɛn ki kɔn tɛdn dim eyo.

²⁸ Naase mala saadumge kɛn maam taadseno m'ɔ: maam se, *m'al-Masi eyo, num gan maam Raa ɔlumo kɔl ɔ naan ki.

²⁹ Naase kic 'jeelki, debm ɔk mɛnda se, naan ɔ gaabm mɛnd se ɔ mɛdn gaabm mɛnd inɔ cɛɛn ki se booy taariɛna ɔ taariɛn se ɛdin maak-raap dɛn aak eyo. Maam kic maakum-raapo ɔ maak-raapm se dɛn aak eyo.

³⁰ Bɛɛki se, ɔn naan magal baa ute naaniɛna ɔ maam m'kɔɔpm baata m'booy m'baa ute naanuma.»

Debm kɛn bɔɔyo maakɛn raa ki

³¹ Jan taad daala ɔ: «Debm kɛn bɔɔyo maakɛn raa ki se, naan magal do nakge tun baa se paac. Gan debm kɛn j'oojin do naan ki se, naan se debm do naan ki ɔ naan taad kic ɔ te nakgen do naan ki ese sum. Num debm kɛn bɔɔyo raan se, naan magal do nakge tun baa se paac.

³² Naan se saada do nakɛn kɛn naan aako te kaamiɛna ɔ kɛn naan booyo te bina, nafo nam jaay tookɛn do saadn naan ki se gɔtɔ.

³³ Gan debm took do saadn naan ki se, naan jeel maakin ki, Raa se taad taar mɛt ki *salal.

³⁴ Taa debm kɛn Raa ɔliɛn se, naan taad taar Raa, taa Raa ɛdin Nirliɛna ɔ ɛdinsin te maraadiɛna.

³⁵ Raa Bubu se je Gooniɛna ɔ naan ɔnin nakge paac kaam jina.

³⁶ Debm jaay aalga maakin do Goon ki se ɛ, naan kɔn *kaajn gen daayum. ɔ debm jaay baate kaal maakiɛna do Goon kɛn se ɛ, naan kɔn kaaj eyo, num gan daayum Raa se maak-taariɛn inɔ don ki.»

4

*Isa taad te mɛnd *Safari*

¹ Kɛn Isa jaay booy ɔ *Parizige booyga ɔ naan jee mɛtin ki tɛdga dɛna ɔ naan lee *batiz jeege dɛn cir gen Jan se,

² kɛn tap se, Isa mala ɔ lee batiz jeege eyo, num jee mɛtin ki ɔ lee batiz jeege.

³ Gɔtn se Isa iin ɔn taa naan Jude se ɔ ɔk tɛrl baa taa naan Galile ki daala.

⁴ Gen baa Galile ki se, bɛɛki se, naan utu 'kaal taa naan Safari ki jaayo.

⁵ Kɛn naan jaay aal kaal taa naan Safari ki se, naan aan maakɛn naan kɛn k'danin Siikar. ɔ Siikar se, naan cɛɛ maakɛn gɔt kɛn *Yakub ɛdo do dɔkiɛn goonin Yusup ki.

⁶ Gɔtn ese ɔk budu ɔ budn se k'danin budn Yakub. Kɛn Isa jaay aan gɔtn ese se, kaada aasga katara tir ɔ naan jaay lee ɔr se baa inɔ cɛɛ bud kɛn ese.

⁷ Gɔtn se mɛnd Safari kalan bini baado gen takɛn maane. Isa deekiɛn ɔ: «ɛdumo tu maane m'kaaye.»

⁸ Kaad kɛn se jee mɛtin ki baaga maakɛn gɛgɛr ki taa adeno baa dugɛn nakɛn kɔɔ.

⁹ Gan mɛnd kɛn mɛnd Safari se deek Isa ki ɔ: «Naai ɛ kɔd Yaud, num 'tɔnd mɛtn maan kaaye gɔtn maam mɛnd Safari ki se, gen dio?» (Taa Yaudge ute Samarige se ɛ, taarde baa eyo.)

10 Gōtn se, Isa tērlīn ɔɔ: «Kēn naai jaay 'jeel nakŋ kēn *Raa utu kēdn jeege tu se num, debm kēn deeki ɔɔ ɛdumo maane m'kaay se, ey num naai ɔɔ 'tōnd mētn maan kaaye gōtin ki. Ɔɔ naan se ai kēdn maan daayum tood ɔɔy kəl kəl ɔɔ ɛd kaaja.»

11 Gaŋ mēnda se deekiŋ ɔɔ: «Naka, budu se lē jērle ɔɔ naai lē ɔk dēle eyo. Num maan daayum tood ɔɔy kəl kəl ɔɔ ɛd kaaja se an kōŋ gay?

12 Bugje Yakub kēn udjeno budn se, naan mala, gēninge ɔɔ te maalinge kic ɔɔ aayo bud kēn ara. Num naai se, magal cir bugje Yakub la?»

13 Isa tērlīn ɔɔ: «Debm kēn aay maan bud kēn ese se, tēdga sum ɔɔ maane utu an tōl kuuy daala.

14 Num debm kēn jaay 'kaay maan maam m'an kēd se, mōōtn kuuy maane an tōl eyo, taa maan maam m'an kēd se, daayum toodn kōy kəl kəl maakiŋ ki ɔɔ an kēdn *kaajŋ gēn daayum.»

15 Gōtn se mēnda deekiŋ ɔɔ: «Naka, ɛdumo maan se taa mōōtn kuuy maane am tōlum eyo, ɔɔ maam lē mōōtn m'ade ɔɔ ara gēn takŋ maan ey sum.»

16 Isa deekiŋ ɔɔ: «'Baa danjo gaabi ɔɔ tum 'baakiro kalan gōtn ara.»

17 Gaŋ mēnda se tērlīn ɔɔ: «Maam se m'ok gaab eyo.» Gōtn se, Isa tērlīn ɔɔ: «Taar kēn naai 'taad ɔɔ maam se m'ok gaab ey se, kēse mēt ki.

18 Taa naai se 'tōkoga gaabge mii, num gaabm kēn naai inŋ ɔrse se gaabi eyo. Taa naan se, taar naai 'taad se taar mēt ki.»

19 Gōtn se mēnda deekiŋ ɔɔ: «Naka, maam m'aaki naai se, debm taad taar teeco taar Raa ki.

20 Ey num bubm naajege se, eem Raa do ko kēn ese, num naase Yaudge lē ɔki gōtn keem Raa se, maakŋ gēgēr Jeruzalem ki kaliŋ ki sum.»

21 Isa deekiŋ ɔɔ: «Ko naka, 'took taar kēn maam m'taadi se: kaadiŋ utu kaana gēn keem Raa Bubu se, naase anki ɔɔ baa kōŋ keem do ko kēn ara ki eyo ɔɔ Jeruzalem ki eyo kici.

22 Naase jee Samari ki se lē, eemki Raa kēn naase 'jeel ɔkki mētin eyo. Num gaŋ naaje Yaudge se naaje k'j'eem Raa kēn naaje k'jeel j'ok mētiŋa, taa debm utu kaajŋ jeege se ade teecŋ daan Yaudge tu.

23 Num kaadiŋ se utu 'kaana ɔɔ ɔrse kaadiŋ se aasga, *Nirl Raa se utu tēdn jeege se 'jeel keem Raa mala mala. Jeegen eem Raa bin se ɔɔ kēn Raa Bubu jen ro ki.

24 Raa se naan ɔɔ Mēl-kaaja ɔɔ jee jaay an keemiŋ naan mala mala se, jee se kēn Nirliŋ tēddēnga naade aasga jee an lee keeme. Naade se ɔɔ kēn naan ɛddēnga kaaja.»

25 Gōtn se mēnda taadiŋ ɔɔ: «Maam se m'jeel debm k'daniŋ *al-Masi, kēn ute taar Grēk k'daniŋ *Krist se, utu ade ɔɔ baao. Kēn naan jaay ɔɔ baadoga se utu ajen taadn tōkŋ mētn nakgen se paac kalan kalan.»

26 Isa tērlīn ɔɔ: «Debm kēn taadi se ɔɔ, maama.»

27 Gōtn se jee mētin ki ɔɔ baado ɔŋiŋa. Kēn naade jaay aak Isa taad taad te mēnda se*, paac ɔkden taad eyo. Num gaŋ debm kēn jaay an taadn ɔɔ naai 'je dī? Lō taad te mēnd se, gēn dī se gōtō?

28 Gōtn ese mēnda iin ɔŋ kōyina ɔɔ ɔk tērl ɔɔ baa maakŋ gēgēr ki ɔɔ baa taad jeege tu ɔɔ:

29 «'Baado aakki tu. Maam m'ōŋo gaabm naane se, taad tōdumo mētuma do nakge tun maam tēdo se paac. Naan se ɔɔ 'tēdn al-Masi lē daam?»

30 Jeege se teeco maakŋ gēgēr ki ɔɔ baado ɔŋ Isa.

31 Kaad kēn mēnda jaay tērl ɔɔ baa been se, jee mētn Isa ki taad dōkiŋ taara ɔɔ: «Debm dooyje, baado ɔɔ jaayo.»

32 Gaŋ naan tērliden ɔɔ: «Nakŋ kōsn kēn maam m'lee m'os se naase 'jeelki eyo.»

33 Gōtn se jee mētin ki taad te naapa ɔɔ: «Kaadn naane nam ɛdīŋga nakŋ kōsō lē daam?»

34 Tēr Isa taadden daala ɔɔ: «Kēse ɔɔ nakŋ kōsuma: maam Raa ɔlumo se, taa m'an 'tēdn nakŋ kēn maakiŋ jen ro ki, ɔɔ naabm kēn naan ɛdumsin se m'an tēd kaas te dōobiŋa.

* 4:27 Taa debm dooy jeegen maakŋ Yaudge tu se taad ute mēndge eyo.

³⁵ Naase lee 'taadki ðaki: «Kaaðñ kɔjɔ se, ðɔpga laapa sɔɔ jaayo.» Num maam m'deeksen m'ðo: uunki kaam se, aakki maakñ-gɔtɔ se tɛdga gɛn kɔjɔ.

³⁶ Debm kɔjñ maakñ gɔtɔ se ɔɔrse ɔɔ baagga kɔñ bɛdina, taa naan tus tus nakgen naan ɔj† se gɛn ting gɛn daayum. Taa naan se debm kɔɔcɔ ute debm kɔjñ maakñ gɔtɔ se, naade paac maakde raap aas kaasa.

³⁷ Kaañ kaa taar ese se, taad taar mɛt ki, kɛn deek ðo: «Deb kalañ ɔaado ðɔcɔ, debm kuuy ɔɔ ɔaado ɔjɔ.»

³⁸ Maam se m'ɔlse gɛn kɔjñ maakñ gɔtn kɛn naase 'naamki te dubar naabiñ eyo; jee kuuy naab dabaro, num gan naase se, 'ɔaado ɔñki ɔɔ ɔjki kɔj sum.»

³⁹ Maakñ gɛgɛr kɛn ese se *Samarige dɛna kɛn took aal maakde do Isa ki, do taar mɛnd kɛn deekdeno ðo: «Naan taad tɔɔdumo mɛtuma do nakge tun maam m'tɛdo se paac.»

⁴⁰ Kɛn Samarige jaay ɔaado ɔñ Isa se, naade tɔnd mɛtiñ ðo: «Inj te naaje.» Gɔtn se Isa ɔɔp inj te naade bii dio.

⁴¹ Gɔtn se do taar kɛn Isa taadɛn se, jee took aal maakde don ki se dɛn cir daala.

⁴² Gɔtn se naade taad mɛnd ki ðo: «Naaje j'aal maakje don ki se, do taar naai ki sum eyo. Num naaje mala k'booyga te bije ɔɔ k'jeelinga deere, naan se ɔɔ Debm Kaajñ jeegen do naan ki.»

Magala kalañ bin se Isa ɛd lapi gooniñ kɛn gaaba (Lk 7.1-10)

⁴³ Gɔtn se Isa tɛd bii dio, jaay ɔɔ iin ɔñ gɔtn ese ɔɔ ɔk tɛrl ɔaa taa naan Galile ki daala.

⁴⁴ Taa naan mala taadga taad te taariña ɔɔ debm taad taar teeco taar Raa ki se, jee maakñ naanñ ki mala se aaliñ maak ki eyo.

⁴⁵ Num kɛn naan jaay aan taa naan Galile ki se, jee Galile ki dɔɔd ɔkiñ jiga taa naade kic ingo Jeruzalem ki gɛn *Iaa Paak ɔɔ naade kic aakkiga nakgen paacñ kɛn Isa tɛdo se.

⁴⁶ Gɔtn se Isa tɛrlo maakñ naan Kana ki kɛn taa naan Galile ki; gɔtn se ɔɔ kɛn naan dɛl maane tɛd tɔtn koojñ biñ se. Gan maakñ Kaparnayum ki se magala kalañ bin se gooniñ gaaba kɔɔñɔ.

⁴⁷ Kɛn gaabm se jaay booy j'ɔɔ Isa iino taa naan Jude ki ɔɔ ɔaadoɔga taa naan Galile ki se, gɔtn se naan ɔaado ɔñina ɔɔ tɔnd mɛtiñ ðo: «Jaamus, 'bɔɔy 'ɔaado ɛdum lapi goonum kɛn ɔɔpga baata ɔaa ɔaa kooyo se.»

⁴⁸ Isa deekiñ ðo: «Kɛn naase se, jaay aakki te nakñ-kɔɔb eyo, te nakñ kɛn deel do debkilimi ey se, naase maakse 'took eyo.»

⁴⁹ Magal se deekiñ ðo: «Jaamus, kɔr goonum ooy te ey ɔɔrt se 'bɔɔy 'ɔaado.»

⁵⁰ Isa tɛrliñ ðo: «Iin 'ɔaa, gooni gaaba se aajga.» Gaabm se aal maakiñ do taar kɛn Isa taadiñ se ɔɔ naan uun dɔobiña ɔk tɛrl ɔaa.

⁵¹ Kɛn gaabm se jaay uun dɔobo tɛrl bɔɔy ɔaa ɔaa se, jee tɛdn naabiñge an ɔaado dɔɔdina ɔɔ deekiñ ðo: «Gooni gaaba se aajga.»

⁵² Naan tɔnd mɛtde ðo: «Goono se ɔñ lapi kaad dɛ?» Naade tɛrliñ ðo: «Tɛrko katar do tɛgɛr ki sum ɔɔ roñ ɔñ kɛdek se tɔliñ.»

⁵³ Gɔtn se bubm goono saap ɔñ kaaðñ ese ɔɔ, kaaðñ kɛn Isa taadiñ ðo: «Gooni kɛn gaaba se aajga.» Gɔtn ese se sum ɔɔ, naan ute jee maakñ been ki se paac took aal maakde do Isa ki.

⁵⁴ Kɛse ɔɔ nakñ-kɔɔbm gɛn k-dige, kɛn Isa tɛdiñ taa naan Galile ki kaad kɛn naan iino taa naan Jude ki.

5

Isa ɛd lapi debm k'runɔuy ki (Jn 7.19-24, 9.1-17)

† 4:36 Nakgen naan ɔj tus se je taadn ute jeegen took aal maakde do Isa ki.

¹ Ken nakgen se jaay deel se, bii kalan Yaudge tef tef laade, so Isa ook baa Jeruzalem ki taa laade se.

² Jeruzalem ki se ak taa doobo, so taa doobm se k'danin taa doobm baatge, so goor te gotn ese ak goo ken j'iin k'daapin gen kəkə maane. Goo se, k'danin te taar *Ebre *Betzata*, so gotn se ak daabgen gen leke, goto kaam mii, ken ol gurug goo ese.

³ So metn daabgen se, jee kooŋge tood dooc tak tak, jee kaam-təokge jee cekedge ute jee ken jidege ute jedege ooyga kooyo. [Naade se ing booy kaadn maane utu tef dagalec dagalec.

⁴ Taa tefga num *kədn Raa kalan lee booy booy maakn maan ken se, so ken maane jaay baagga tefn dagalec dagalec se, debm kooŋ jaay booy deet deet maakn maan ken se, ken kooŋin se kooŋ so di kic bo, əŋ lapia.]*

⁵ Taa naan se bo gaaba kalan bin se k'runGuyu, so gotn naan tef k'runGuyu sum se əkga baara sik-məto-kaar-marta.

⁶ Ken Isa jaay aak gaabm se tood toodo, so Isa se jeele, gaabm se gotn naan terec k'runGuyu sum se, daanin dəkga. Naan deekin so: «Naai 'je kəŋ lapi la?»

⁷ Gan debm k'runGuyu se terlin so: «Naka, ken maane jaay baagga tefn dagalec dagalec se, nam am kuun kolum maak ki se goto. Kor jaay m'oo m'kiin baa se le, deb kuuy naar booy deet naanum ki.»

⁸ Gotn se Isa deekin so: «lini! 'Teel raagi so 'lee 'baa.»

⁹ Gotn se sum bo gaaba se naar əŋ lapia, naan uun raagina so baag lea. Gan bii se, *bii sebit.

¹⁰ Gotn se magal Yaudge deek gaab ken əŋ lapi se so: «Jaaki se bii sebit; naai ak doobm gen kuun raagi eyo.»

¹¹ Gan gaabm se terlden so: «Gaabm ken edum lapi se bo deekumo so: Uun raagi se, iin 'lee 'baa.»

¹² Gotn se naade tond metin so: «Debm ken taadi so: Uun raagi so 'lee 'baa se, nanja?»

¹³ Num gan gaabm se debm jaay edin lapi se naan jeelin eyo. Taa Isa se, endga maakn jeege tun den se, naan jeel te gotin eyo.

¹⁴ Num gan cəkə se, Isa baa əŋin maakn boor *Bee Raa ki so deekin so: «'Booyo, boorse naai əŋga lapia. Məotn ənte tefn *kusiŋ sum, ey num naan ki se naai utu 'kəŋ nakn əŋ cir naan se daala.»

¹⁵ So gaabm se baa taad magal Yaudge tu so ken edin lapi se, Isa.

¹⁶ Gotn se magal Yaudge baag je tefn kusiŋ Isa ki, taa naan tefga tef nakn se bii sebit ki.

¹⁷ Num gan Isa terlden so: «Bubum *Raa se boorse kic utu tef tef naabin rək, so maam kic m'tefn naabm ese kici.»

¹⁸ Taa naan se bo magal Yaudge je əŋ doobm taar kuuy ken 'cir naan se daala ken an tool Isa. Taa Isa se aal deelga do taarde, əŋ boob te bii sebit se eyo; naan se sum eyo, num gan naan taadga taad kici so Raa se bubiŋ mala. Bin se naan tef ron aas te Raa mala.

Raa ed təgə goonin ki

¹⁹ Isa terl taadden daala so: «'Booyki beε m'asen taada: goono se kəŋ kuun do kalin ki jaay 'tefn nakn gen don eyo, num nakn ken Bubiŋ tef se bo, naan aaka so tefin kici. Taa nakn ken Bubu lee tef se bo, Goono kic lee tefin bin kici.

²⁰ Taa Bubu se je Goonina, so taadin nakgen naan mala ing tef se paac so naan utu an taadn nakgen magal cir kengen deel ken naase aakkiro se daala. Bin se naase utu aki kaak se asen kəkə taad eyo.

²¹ Aan goo Bubu dur jee ooyga kooyo so edden kaaja se, Goono kic ed kaaja jeege tun aan goo ken naan jen ro ki.

* 5:4 Taar se, maakn Kitapge tun do dakin se, metinge maakde ki se goto.

²² Bubu se naan ɔj bɔɔrɔ do nam ki eyo, num gan ɣen kɔjn bɔɔr do jeege tu paac se, naan ɔnin kaam ji Goonina.

²³ Taa naan se ɔ jee paac aal Goono maak ki se, kɛse aan gɔɔ naade aal Bubu ɔo maak ki ɔɔ debm jaay baate kaal Goono maak ki se, Bubm ken ɔliɔ se kic ɔo naan aalin maak ki eyo.

²⁴ «'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm jaay booy uun taar maama ɔɔ aal maakin do deb ken ɔlumo se, naan ɔnga *kaajn ɣen daayum. Naan se bɔɔrɔ koocɔ don ki eyo. Num gan naan se teecga naatn maakɔ yo ki ɔɔ ɔnga kaaja.

²⁵ «'Booyki bɛɛ m'asen taada: bii kalan kaadin utu 'kaana ɔɔ ɔorse kaadin se aasga ken jeegen aan gɔɔ jee ooyga kooy naan Raa ki se utu booy mind Goon Raa ɔɔ jee ken booy uunga se, utu 'kɔn kaaja.

²⁶ Taa aan gɔɔ Raa Bubu se naan ɔo Mɛl-kaaja, taa naan se ɔo Goonin kic naan tɛdin tɛdga Mɛl-kaaja kici.

²⁷ ɣen kɔjn bɔɔr do jeege tu se, naan ɔninsinga kaam jina taa naan se *Goon Deba.

²⁸ Naase taar se ɔnte ɣen deel dose, bii kalan kaadin utu 'kaan se jeegen ooyga kooy paac se utu 'booy mindina.

²⁹ Jee ken tɛdga nakɔ aak bɛɛ se, utu 'duru ɔɔ utu 'ting ɣen daayum. ɔɔ jee ken tɛd nakɔ aak kus se lɛ, naade se kic utu 'duru, naɔo bɔɔrɔ utu koocɔ doɔde ki.

³⁰ Nakɔ maam tɛd se, m'uun dom ki kalum ki ɔo m'tɛd eyo, maam m'ɔj bɔɔrɔ te ken maam m'booyo ɔɔ kɔjn bɔɔr maam se ken mɛt ki. Taa maam se, m'tɛd nakɔ do maak-jem ki eyo, num gan maam m'tɛd nakɔ ken do maak-je deb ken ɔlumo.»

Saadn ken Raa taad ro Isa ki

³¹ «Ken maam mala ɔo m'tɛd saada ɣen dom sum num, saad maam se 'kɔsn kaay eyo.

³² Num gan deb kuuy ɔo tɛdum saaduma, ɔɔ maam m'jeele saadn naan se saadn ken mɛt ki.

³³ Bii kalan naase ɔkiro jeege gɔtn Jan-Batist ki ɔɔ saadn ken naan taadseno ro maam ki paac se, ken mɛt ki.

³⁴ Maam se m'je nam kuuy ɔo am taadn saadum eyo, num gan ken ɔlum maam taad bin se taa naase aki 'kɔn kaaja.

³⁵ ɔɔ Jan-Batist se, naan tecɔ aan gɔɔ lɔmpɔn ken j'ɔɔcinga num wɔɔr gɔtɔ se. Kaad ken naane se, naase maakse raapo do gɔtn wɔɔr ken wɔɔrseno gɔtɔ se.

³⁶ Num gan saad maam se cir ɣen Jan-Batist. Kɛse ɔo naabm ken Bubum ɛdumo ɔɔ m'an tɛdn kaasn ute doobiɔ se. Naabgen se ɔo ken taad saadn maama, ɔɔ naade se ɔo taad ɔɔ maam se Bu ɔo ɔlumo.

³⁷ Bu ken ɔlumo se, naan mala kic ɔo saaduma, naɔo naase se bii kalan 'booyki te mindin eyo ɔɔ aakin ki te te eyo.

³⁸ ɔɔ naase lɛ ɔkki taarin maakse ki eyo, taa di naase 'baate kaalki maakse do deb ken naan ɔliɔ se.

³⁹ Naase ing 'dooyki taargen k'raanin do dɔkin ese, maakse ki se, 'saapki ɔɔki te naan ese sum ɔo, naase aki 'kɔn *kaajn ɣen daayum. Gan taar ken taad taargen se, taad te maama.

⁴⁰ Ken akiro ɔaa gɔtum ki jaay, ɣen kɔn kaajn ɣen daayum se lɛ, naase 'baateki.

⁴¹ «Maam m'je jeege ɔo am nook eyo.

⁴² Anum maam se m'jeelse naase se 'jeki Raa eyo.

⁴³ Maam ɔaado se, te ro Bubuma, num gan naase 'baate 'tookki taaruma. ɔɔ deb kuuy ken utu aɔe ɔaa ɣen don se, naan se naase utu aki tookɔ taarina.

⁴⁴ ɔɔ naase se 'jeki ɔo tɔɔm naapa sum. Ey num naase se 'jeki Raa ɔo asen tɔɔm eyo. Bin se naase aki 'kɔn kaal maakse dom ki ɔɔ diɔ?

⁴⁵ ɔnte 'saapki ɔɔki maam ɔo m'asen ɔaa kɔkɔ mindse naan Bu ki. Num ken asen ɔaa kɔkɔ mindse se, *Musan ken naase ɔndki dose don ki se.

⁴⁶ Ken naase jaay aalki maakse do Musa ki deer num, naase aki kəŋ kaal maakse do maam ki kici. Taa Musa se taar ken naan raanjo se, taad te maama.

⁴⁷ Num ken naase 'tookki te taar ken naan raanjo do dəkɪŋ ey se, naase aki tookŋ taar maam taadsen se əɔ dɪ?»

6

Isa ɛd kəsə gaabge tu dupu-mii

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

¹ Ken nakgen se jaay deel paac se, Isa gaan ɓaa taa baar Galile ki ken kaam naane əɔ baar Galile se ɓo k'danɪŋ baar Tiberiad se kici.

² Gətn se jeege dɛna ək mɛtɪŋa, taa naade aakga kaak nakŋ-kəɔɓgen Isa tɛdo do jee kəɔŋge tu se.

³ Taa naan se ɓo, Isa ute jee mɛtɪŋ ki se iɪŋ ook ɓaa ɪŋg do kəs ki.

⁴ Kaad ken se, laa Yaudgen k'danɪŋ *Paak se, əɔpɓa ɓəɔɔ.

⁵ Gətn se, Isa uun kaamiŋa əɔ aak jee dɛnge utu ɓaado gətɪŋ ki. Naan deek Pilip ki əɔ: «'Je j'akiro ɓaa dugŋ mappə kaam gay jaay 'kaasn kəsŋ jeegeŋ se?»

⁶ Ken Isa jaay taad bin se, naan je nan taar maakŋ Pilip ki sum. Ey num Isa se jeele nakŋ ken jaay naan ɓaan tɛda se.

⁷ Gətn se Pilip tɛrlɪŋ əɔ: «Ken j'uuno tamma kaar-dio* jaay k'dugŋ mappə əɔ k'nigdesɪŋ cəkə cəkə kic ɓo aden kəŋ kaas eyo.»

⁸ Maakŋ jeege tun mɛtɪŋ ki se deb kalan roŋ Andre, naan se ɓo ɓɛnaa Simon Pier deekiŋ əɔ:

⁹ «Goon gaaba utu ese se ək mappə mii ken k'tɛdɪŋ ute ruŋŋ ɔrj† ute kɛŋjge sɛɛm sɛɛm dio. Num jee te dɛnde se kɛse aden kaasn dɪ?»

¹⁰ Gətn se ək mu zɛɛɛ dɛna; Isa deek jee mɛtɪŋ ki əɔ: «Jee se 'taaddeki j'ɪŋg naan ki.» Gətn se naade taadden əɔ naade ɪŋg naan ki. Ɔɔ jee se gaabge kaliŋ ki ɓo ɓaa ɓaa nakŋ dupu-mii.

¹¹ Gətn se Isa təs mappə jɪŋ ki, təɔm *Raa əɔ dup əl k'nigiŋ jeege tun se paac. Ɔɔ kɛŋjge kic naan tɛdɪŋ bini naade əs dɛɛŋ te maraadde.

¹² Ken naade jaay əs dɛɛŋ te maraadde aas se, Isa deek jeege tun mɛtɪŋ ki əɔ: «Togŋ əɔp se 'tuuniŋki, ɔŋte kəŋki kalan 'kutn cɛɛ.»

¹³ Togŋ mappan mii ute kɛŋjgen naade əs əɔp se, k'təsiŋ se dooc ɓərnə sik-kaar-dio.

¹⁴ Ken jeege jaay aak nakŋ-kəɔɓm ken Isa tɛd se, naade deek əɔ: «Deere, kɛse ɓo debm taad taar teeco taar Raa ki mala mala, ken j'əɔ te ade ɓaa do naan ki se, kɛse ɓo naana.»

¹⁵ Anum Isa se jeele, jee se utu an kuun kəl gaara taa təɔg se, gətn se naan iɪŋ iik cɛɛs ki ɓaa ɪŋg do ko ki kaliŋ ki.

Isa lee do maane ki

(Mt 14.22-34; Mk 6.45-53)

¹⁶ Ken kaadŋ tɛɓɛr jaay aan se, jee mɛtn Isa ki se, iɪŋ ɓəɔy ɓaado taa baar ki.

¹⁷ Naade ook maakŋ markab ki, ɓɛn ɓaa Kaparnayum ki, jɛŋ baar ken kaam naane. Kaad ken se gətə tɛdga nəɔɔ, əɔ Isa se aan ɔŋden te ey ɓərtə.

¹⁸ Gətn se kuulu dəɔbə əɔ əl makəŋə do maane ki. Ɔɔ əliŋ maane se aal walak walak.

¹⁹ Kaad ken se naade ɓaaga nakŋ kiləmetir mii lə mɛɛɛ do maane ki ken jee mɛtn Isa ki jaay aak Isa lee do maane ki əɔ utu ɓaado ɓaa cɛɛ markab ki se. Gətn se naade ɓeere əkde.

²⁰ Gaŋ Isa deekden əɔ: «Ōŋte 'ɓeerkɪ, kɛse maama.»

²¹ Gətn se naade je an kuuniŋ maakŋ markab ki, naɓo markaba se naar aanga jɛŋ ki, gət ken naade ɓaan ɓaa ro ki se.

* 6:7 Kaad ken se tamma kalan se aas kəŋŋ deba ɓɛn naabm ɓii kalan. † 6:9 Ōrj se napar ɓeme kici.

Isa se naan̄ aan̄ gəɔ̄ kəs̄n̄ bəɔ̄yɔ̄ raan̄
(Jn 3.14-16; 1Jn 5.10-13; 1Kor 11.23-26)

²² Metbeenki se, jee dengen ɔ̄po do jɛɲ kɛn kaam naane se, naade aako markaba se ɔ̄p̄ga kalan̄ sum, ɔ̄ Isa ute jee mɛtiɲ ki se ook te maakɲ markab kɛn se eyo. Jee mɛtiɲ ki se baaga kalde ki.

²³ Kaad kɛn se, markabgen kuuy iin̄o Tiberiad ɔ̄ baado gɔ̄r ute gɔ̄tn kɛn Isa tɔs mappajin̄ ki, jaay tɔm Raa ɔ̄ ɛf̄ jeege tu ɔs se.

²⁴ Ken jee denge jaay aak Isa ute jee mɛtiɲ ki, gɔ̄tɔ gɔ̄tn ese se, naade took maakɲ markabge tu ɔ̄ baa Kaparnayum ki taa baa je Isa.

²⁵ Ken naade jaay baa ɔ̄ɲin̄ naan̄ baar kɛn kaam naane se, naade tɔnd mɛtiɲ ɔ̄: «Debm dooy jeege, naai tap ɔ̄o aan̄ gɔ̄tn ara nun̄ ki?»

²⁶ Gɔ̄tn se Isa tɛrlɛn̄ ɔ̄: «'Booyki bɛɛ maam m'asen taada: naase 'jemki se, taa nakɲ-kɔ̄ɔbm maam m'tɛd se ɔ̄o naase 'jeel ɔ̄kkiga kɔk mɛtiɲ eyo, num gan̄ naase 'jemki se, taa nakɲ kɔ̄sn̄ naase ɔs 'dɛrɛɲkiro te maraadse se.

²⁷ ɔ̄nte 'tɛdki naaba kalin̄ ki gen̄ nakɲ kɔ̄sn̄ kɛn tɛdga sum ɔ̄o ruum se. Num 'tɛdki naaba taa nakɲ kɔ̄sn̄ kɛn 'tinḡ gen̄ daayum. Nakɲ kɔ̄sn̄ ese ɔ̄o kɛn maam *Goon Deba m'utu m'asen kɛda, taa Raa Bubu mala se ɛdga tɔ̄ɔgin̄ goonin̄ ki.»

²⁸ Gɔ̄tn se naade tɔnd mɛtiɲ ɔ̄: «Naabm Raa se j'an̄ tɛdn̄ ɔ̄o di jaay ɔ̄o j'aki tɛdn̄ aan̄ gɔ̄o kɛn naan̄ jen ro ki se?»

²⁹ Isa tɛrlɛn̄ ɔ̄: «Kese ɔ̄o naabm kɛn Raa je ɔ̄o naase aki tɛda; naan̄ je ɔ̄o aki kaal maakse do deb kɛn naan̄ ɔ̄lin̄o.»

³⁰ Naade tɛrlin̄ ɔ̄: «Num naai tap ɔ̄o ajen 'tɛdn̄ nakɲ-kɔ̄ɔbm di jaay naaje k'kaaka, jaay ɔ̄o j'kaal maakje doi ki se? Nakɲ naai 'baa 'tɛda tap ɔ̄o ne di?

³¹ Do kɔd-baar ki se, bubjege ɔ̄so nakɲ kɔ̄sn̄ kɛn k'dan̄in̄ *maan*, kɛse ɔ̄o taar kɛn k'raan̄in̄o taado ɔ̄: *Gen̄ kəs̄de se Raa ɛddeno mappan̄ bəɔ̄yɔ̄ raan̄.*‡»

³² Gan̄ Isa tɛrlɛn̄ ɔ̄: «'Booyki bɛɛ m'asen deeke: kɛn ɛdseno mappan̄ bəɔ̄yɔ̄ raan̄ se *Musa eyo, num mappan̄ mala mala kɛn bəɔ̄yɔ̄ raan̄ se, Bubum ɔ̄o, ɛdseni.

³³ ɔ̄o mappan̄ gen̄ Raa se, naan̄ ɔ̄o debm kɛn bəɔ̄yɔ̄ raan̄, ɔ̄o naan̄ ɔ̄o debm ɛf̄ kaaja jeege tun do naan̄ ki.»

³⁴ Gɔ̄tn se naade deekin̄ ɔ̄: «Jaamus, bii-raa ɛdjen mappan̄ ese.»

³⁵ Isa tɛrlɛn̄ ɔ̄: «Maam ɔ̄o mappan̄ kɛn ɛf̄ kaaja se, debm kɛn jaay baado gɔ̄tum ki se, mɔ̄ɔtn ɔ̄o an̄ tɔol eyo; ɔ̄o debm jaay aal maakin̄ do maam ki se, mɔ̄ɔtn maane an̄ tɔol eyo.

³⁶ Ey num maam m'taad̄senoga, ɔ̄o naase mala kic ɔ̄o aakumkiroga naɔo naase 'baate 'kaalki maakse dom ki.

³⁷ Jeegen paacɲ Bu ɔ̄o ɛf̄umde se utu adɛ baa gɔ̄tum ki, ɔ̄o debm kɛn baado gɔ̄tn maam ki se, maam m'an̄ kɔ̄ɲ kɔ̄ɔdn̄ kund eyo.

³⁸ Taa maam m'bəɔ̄yɔ̄ raan̄ se, gen̄ tɛdn̄ nakɲ kɛn maam ɔ̄o m'je eyo, num gan̄ m'baado se, gen̄ tɛdn̄ nakɲ kɛn debm ɔ̄lumo se ɔ̄o jea.

³⁹ Debm ɔ̄lumo se, nakɲ naan̄ je se, jeegen naan̄ ɛf̄umsin̄ paac se, m'ɔ̄nte kutn deb kalan̄. Num naan̄ je bii kɛn kaam mɔ̄ɔtn se, maam m'aden dur daan yoge tu.

⁴⁰ Kese ɔ̄o nakɲ kɛn Bubum jea. Debm jaay aak Goono ɔ̄o aal maakin̄ don̄ ki se, naan̄ se ɔ̄nga *kaajn̄ gen̄ daayum. Bii kɛn kaam mɔ̄ɔtn se, maam m'an̄ durin̄ daan yoge tu.»

⁴¹ Gɔ̄tn ese Yaudge baag mooy naan̄ ki dir dir utu naapa ro Isa ki, taa Isa taadga taad ɔ̄: «Maam ɔ̄o kɔ̄sn̄ kɛn bəɔ̄yɔ̄ raan̄.»

⁴² Tɛr naade taad ɔ̄: «Kese Isan̄ kɛn goon Yusup se ey la? Kɛn kon̄ ute Bubin̄ k'jeeldɛki se ey la? Tɛd ɔ̄o di jaay ɔ̄orse num taad ɔ̄: «Maam bəɔ̄yɔ̄ raan̄ se?»

⁴³ Gɔ̄tn se Isa tɛrlɛn̄ ɔ̄: «ɔ̄nte 'taadki naan̄ ki ute naapa rom ki.

‡ 6:31 Aak Ekz 16.15 ɔ̄o KKR 78.24.

⁴⁴ Bu kɛn ɔlumo se, nam nam jaay naan̄ tiik ɔlin̄ te gɔtum ki ey se, ade kɔŋ ɓaa gɔtum ki eyo. Ɔɔ debm kɛn Bu ɔlumsinga se, ɓii kɛn kaam mɔɔtn se maam m'an̄ durin̄ daan yoge tu.

⁴⁵ Jee taad taar teeco taar Raa ki raan̄ do dɔkin̄ ɔɔ: *Raa se, utu dooy jeege paac.* §

«Ɔɔ debm kɛn jaay ɔndga bin̄ do taar Bubum ki, ɔ booy ɔkga taarin̄ kɛn naan̄ dooy jeege se, ade kɔŋ ɓaa gɔtum ki.

⁴⁶ Taa nam, ɓii kalan̄ aak te Bu eyo. Debm kɛn iino gɔtn Raa ki se naan̄ kalin̄ ki sum ɓo aakkiga Bua.

⁴⁷ 'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm jaay aalga maakin̄ do maam ki se, naan̄ ɔŋga kaajn̄ gɛn daayum.

⁴⁸ Taa maam ɓo m'mappan kɛn ɛd kaaja jeege tu.

⁴⁹ Do kɔd-ɓaar ki, do dɔkin̄ naane se, bubsege ɔso nakŋ kɔsn kɛn k'dan̄in̄ *maan*. Te naan̄ se kic ɓo naade ooyga.

⁵⁰ Num kɛse ɓo mappan ɓɔɔyo raan, debm jaay ɔsga naan̄ se num, naan̄ 'kɔŋ kooy eyo.

⁵¹ Maam ɓo kɔsn ɓɔɔyo raan ɔɔ kɛn ɛd kaaja. Debm jaay ɔsga kɔsn ese num, naan̄ utu tin̄g gɛn daayum daayum. Kɔsn kɛn maam m'utu m'asen kɛd se, kɛse daa rom mala; naan̄ se ɓo kɛn utu kɛdn̄ kaaja jeege tun do naan̄ ki.»

⁵² Kɛn Yaudge jaay booy taar se, naade baag naajn̄ te naapa makɔŋɔ ɔɔ: «Gaabm se jaay ɔɔ ajeki kɛdn̄ daa ron̄ ɓo j'aki kɔs se, j'an̄ki kɔsn ɔɔ dɔo?»

⁵³ Gɔtn se Isa deekden̄ ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: kɛn naase jaay ɔski te daa ro maam Goon Deb eyo, ɔ aayki te moosum ey se, naase aki kɔŋ kaajn̄ mala eyo.

⁵⁴ Debm ɔs daa roma ɔɔ aay moosum se, naan̄ ɔŋga kaajn̄ gɛn daayum, ɔɔ kɛn naan̄ ooyga kic ɓo, ɓii kɛn kaam mɔɔtn se maam m'an̄ durin̄ daan yoge tu.

⁵⁵ Deere, daa rom se, kɛse ɓo nakŋ kɔsn mala mala, ɔɔ moosum se le, naan̄ ɓo nakŋ kaay mala mala kici.

⁵⁶ Ɔɔ debm tin̄g tɔs daa roma, ɔɔ tin̄g taay moosum se, naan̄ se in̄g *dɔɔk ute maama, ɔɔ maam m'in̄g dɔɔk te naana.

⁵⁷ Aan gɔɔ Bua kɛn ɛd kaaja nakge tun ɓaa se paac se, naan̄ ɓo debm kɛn ɔlumo ɔɔ naan̄ ɓo debm ɛdum kaaja maam ki kici. Taa naan̄ se ɓo, debm kɛn ɔs daa ro maam se 'kɔŋ kaaja gɔtum ki.

⁵⁸ Kɛse mappan kɛn ɓɔɔyo raan. Naan̄ se tec aan gɔɔ kɔsn kɛn bubsege ɔso do dɔkin̄ do kɔd-ɓaar ki se eyo. Ute naan̄ se kic ɓo naade ooyga, num gan̄ debm ɔs mappan ese se, naan̄ 'kɔŋ kaajn̄ gɛn daayum.»

⁵⁹ Taargen se ɓo, Isa dooy jeege maakŋ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki gɛn keem Raa kɛn maakŋ gɛgɛr kɛn Kaparnayum ki.

Jee mɛtn Isa kɛn mɛtinge se, iin̄ rɛsina

⁶⁰ Jee mɛtin̄ ki, kɛn mɛtinge se jaay booy taar Isa taad bin se, maakde ki se jeege dɛna baag taadn̄ ɔɔ: «Taar se, ɔn̄ aak eyo! Nan̄ja jaay 'kɔŋ 'booy taar se?»

⁶¹ Isa jeel maak-saapde kɛn jee mɛtin̄ ki jaay baag mooy naan̄ ki ron̄ ki se, do taar kɛn naan̄ taad se deekden̄ ɔɔ: «Naase maakse tujga do taar kɛn se la?»

⁶² Num kɛn naase amki kaakŋ maam *Goon Deba m'kookŋ ɓaa gɔtum kɛn deet se, naase tap ɓo aki taadn̄ ɔɔki dɔi?

⁶³ Kɛn ɛd kaaja jikilimge tu se, *Nirl Raa; ey num jikilimge kalde ki se, 'kɔŋ kaajn̄ rode eyo. Taargen maam taadsesino se, iino gɔtn Nirl Raa kɛn lee ɛd kaaja jeege tu se.

⁶⁴ Num gan̄ maakse ki se, jee mɛtinge aal maakde dom ki eyo.» Taa gɔtn do dɔkin̄ tap ɓo Isa se, naan̄ jeel jeegeen aal maakde don̄ ki ey se, ɔɔ debm kɛn utu an̄ kutin̄ se kic ɓo, naan̄ jeelina.

⁶⁵ Tɛr Isa taaddɛn̄ ɔɔ: «Taa naan̄ se ɓo maam taadseno m'ɔɔ: debm kɛn Raa ɔɔdin̄ te dɔob ey se, naan̄ ade kɔŋ ɓaa gɔtum ki eyo.»

⁶⁶ Kɛn jee mɛtiŋ ki jaay booy taar bin se, dɛniŋ iin̄ rɛsiŋa ɔ baate ɓaa ute naana.

⁶⁷ Gɔtn se Isa tɔnd mɛtn̄ jee mɛtiŋ kɛn ɔp sik-kaar-di se ɔ: «Num naase se, 'je aki ɓaa ey la?»

⁶⁸ Gɔtn se Simon Piɛr tɛrliŋ ɔ: «Mɛluma, naai ɓo ɔk taar kɛn ɛd *kaajŋ gɛn daayum. Kɛn jaay kɔŋ naai se k'ɓaa gɔtn nan̄ ki?»

⁶⁹ Taa naaje se j'aalga maakje do naai ki ɔ k'jeeli naai se Debm *Salal kɛn iin̄o gɔtn Raa ki.»

⁷⁰ Tɛr Isa taaddɛn ɔ: «Naasen sik-kaar-di ki se, maam ɓo m'beɛr tɔɔdseno ey la? Num gan̄ maakse ki se, deb kalan̄ se, tec sitan te kaamiŋa.»

⁷¹ Kɛse naan̄ taad te Judas goon Simon kɛn Iskariɔt; naan̄ ɓo debm kɛn maakŋ jeege tun sik-kaar-dio kɛn utu an̄ kut se.

7

Isa se gɛnaange mala kic ɓo aal maakde don̄ ki eyo (Jn 5.44, 15.18-19; Mt 10.16)

¹ Kɛn nakgen se paac jaay deel se kic ɓo, Isa utu lee lee taa naan̄ Galile ki rɔk. Ɔ naan̄ baate ɓaa lee taa naan̄ Jude ki taa magal Yaudge se je je doobm an̄ tɔɔɔ.

² Kaad kɛn se, laa Yaudgen kɛn k'dan̄iŋ *laa Daabge se, ɔppga gɔɔɔ.

³ Gɔtn se gɛnaange dɛekiŋ ɔ: «Bɛɛki num, naai 'kiin̄ ɓaa taa naan̄ Jude ki, taa nakŋ-kɔɔɓgen naai 'tɛd gɔtn ara se, 'ɓaa tɛd̄iŋ naane kici taa jee mɛti ki 'ɓaa kaaka.

⁴ Kɛn debm jaay je ɔ jeege jeel gɔtiŋ se, naan̄ tɛd nakge tal tal, ɔyiŋ kɔy eyo. Taa d̄i nakŋ-kɔɔɓgen naai 'lee tɛd se, ɓaa tɛd̄iŋ naan̄ jeege tu, taa jeege paac ai kaakŋ jeele.»

⁵ Taa gɛnaa Isage mala kic ɓo, naadɛ aal maakde don̄ ki eyo.

⁶ Gɔtn se Isa dɛekden ɔ: «Gɛn tɛd̄n nakŋ ese se, kaadum aas te ey ɓɔrtɔ. Num gan̄ gɛn naase ɓɛ, kaad̄n gay gay kic ɓo jigsen naase ki.

⁷ Jee do naan̄ ki se asen kɔŋ kɔɔd̄n kund naase eyo; num gan̄ maam se naadɛ ɔɔd̄undum naata. Taa maam m'lee m'tɔɔdden tɔɔd mɛtn̄ *kusin̄dege.

⁸ Gɛn ɓaa tɛd̄n laa se, naase 'ɓaaki. Ɔ maam se m'ɓaa eyo, taa kaadum aas te ey ɓɔrtɔ.»

⁹ Kɛn Isa jaay taad nan̄ taariŋ se, naan̄ ɔp in̄g taa naan̄ Galile ki.

*Isa ɓaa gɛn tɛd̄n *laa Daabge*

¹⁰ Kɛn gɛnaange jaay iin̄ ɓaa gɛn tɛd̄n laa se, naan̄ kic iin̄ ɓaa. Naɓo kɛn naan̄ ɓaa ɓaa se goon̄ goon̄o ɔ kɛn aan̄ naane se kic ɓo tɔy tɔy ron̄a.

¹¹ Maakŋ ɓiige tun Yaudge tɛd tɛd̄ laa taal Daabge se, magal Yaudge lee je je Isa dɛek ɔ: «Naan̄ tap ɓo gay?»

¹² Jeege dɛna gɔtn se taad naan̄ ki, ɔ naaj te naapa ro Isa ki. Jee mɛtiŋge dɛek ɔ: «Gaabm se, naan̄ debm jiga.» Ɔ kɛngen kuuy dɛek ɔ: «Bɛɛ naan̄ se, iig kiig ɓo jeege.»

¹³ Num gan̄ debm jaay 'taad̄n taa Isa tal naan̄ jeege tu se gɔtɔ, taa naadɛ se ɓɛɛr ɓɛɛr magal Yaudge tu.

¹⁴ Kaad kɛn jeege tɛd tɛd̄ laa gɛn taal Daabge jaay aan̄ daaniŋ ki se, Isa ɓaadɔ ɛnd daan ɓɔɔr *Bee Raa ki ɔ baag dooy jeege.

¹⁵ Kɛn Yaudge jaay booy naan̄ in̄g dooy dooy jeege se, ɔkden taad eyo, dɛek ɔ: «Gaabm se ɓɛ, in̄go te gɛn dooyo gam eyo, num jeel nakge dɛn bin se ɔŋiŋo gay?»

¹⁶ Num gan̄ Isa tɛrlden ɔ: «Taargen maam dooy jeege se, m'tɛɛc daan dom ki eyo, num taargen se, debm kɛn ɔlumo se ɓo taadumsin̄o.

¹⁷ Debm kɛn je tɛd̄n nakŋ kɛn *Raa maakiŋ ɓo jen ro ki se, kɔŋ 'jeele taargen maam dooy jeege se, m'tɛɛc te daan dom ɓo m'taad eyo num taargen se iin̄o gɔtn Raa ki.

¹⁸ Debm kɛn jaay tɛɛc te daan don̄ sum ɓo, taad se naan̄ je jeege ɓo an̄ *nooko. Num gan̄ debm je jeege nookŋ debm ɔliŋo naaba se, naan̄ se taad taar mɛt ki ɔ ɔk taar-kɔɔɔ eyo.

19 Ken baado taadsen *Ko Taar Raa se, *Musa ey la? Gan maakse ki se, debm jaay ok Ko Taar Raa jiga se goto, ey num ken naase jaay 'je amki taal se taa di?»

20 Gotn se jee denge terlin do: «Naai se ok sitan! Nam nam je aay taal naai se tap bo nanja?»

21 Isa terlden do: «Bii kalan se, maam tedo nakn-koobo kalan bini, do nakn-kooobm se deelo dose, do aksen gen taad eyo.

22 Musa se taadseno do gaangen gaabge se 'tojdeki pondoo, num gan *koin pondoo se iino do bubge tun do dakiina, do Musa ki sum eyo. Taa naan se bo ken aanga *bii sebit ki kic bo, naase lee 'tojki pondoo gensege tu.

23 Taa naan se bo, naase 'tojki pondoo gensege tu utu bii sebit kic bo tuj Ko Taar ken Raa edo Musa ki se eyo. Num gan debkilimi ute magalin bo maam m'edin lapi bii sebit ki jaay naase maakse taarse se taa di?

24 Ken jaay aki koin booro do nam ki num, onte kojki do nakge tun, ken naase aki ute kaamse sum eyo, num ojki booro ute doobina.»

25 Gotn se jee Jeruzalem ken metinge deek do: «Kese bo gaabm ken k'je j'an taal se ey la?»

26 'Booyki naan daar tal taad taad naan jeege tu, do toogjege se, nam tap bo taadin taar dim eyo. Lo bin se naade jeelinga naan *al-Masi deer ne?

27 Num al-Masi jaay utu ade baa se, gotn naan ano kiin tap bo nam jeel eyo. Gan gaabm se le, naaje k'jeelki gotn naan iinno ro ki.»

28 Kaad ken Isa dooy dooy jeege daan boor Bee Raa ki se, ken naan jaay booy taarde se, uun mindin raan deekden do: «Deere, naase 'jeelumki do 'jeelki gotn maam m'iinno. Anum, maam se m'iino gen dom bo m'baado eyo. Num deb kuuy bo olumo, do debm olumo se taad taar met ki. Num gan naan se naase 'jeelinki eyo.

29 Anum debm se maam m'jeelina taa maam se m'iino gotin ki, do naan bo olumo.»

30 Gotn se naade je an kaka nabo nam on ol te jin ron ki eyo, taa kaadin aas te ey borto.

31 Gan maakn jee denge tu se, jee metinge took aal maakde don ki do naade deek do: «Ken al-Masi utu ade baa se 'kon 'tedn nakn-kooobgen den cir gen gaabm ese ted se la?»

32 Gotn se *Parizige baa booy taar ken jeege lee taad naan ki ro Isa ki se, naade ute magal jee tedn serkge se, ol asgargen lee boob Bee Raa se, gen baa kkn Isa.

33 Gan Isa deekden do: «Maam se, oopunga baata ken m'king te naase do tedga bo maam baa kon debm ken olumo.

34 Naase utu amki jea, nabo amki je kon eyo. Taa gotn maam baan baa se, naase aki kon kaan eyo.»

35 Gotn se Yaudge baag taadn te naapa do: «Naan tap bo baa kaam gay, jaay naaje j'an ki kon kon ey se? Do baa ting daan Yaudge tun wook maakn Grekge tu se la? Do gotn naane se naan baa dooy Grekge la?

36 Ey num taar naan taad do: «Naase utu amki jea, nabo amki je kon eyo, taa gotn maam baan baa se, naase aki kon kaan eyo.» Taar se tap bo naan je deekn do dio?»

Isa taad taar maan ken ed kaaja jeege tu

37 Bii magal cir paacn gen *laa Daabge se, biin ken kaam moon. Biin se bo Isa iin daara do uun mindin raan do baag taada do: «Debm ken jaay maane toolin se n'baado gotum ki do n'kaaye.

38 Aan goo taar ken k'raano do dakin taad do: debm jaay aalga maakin dom ki se, 'kon maan ken ed kaaja. Do maan ken ed kaaja se, ade kiin maakin ki do 'toodn kooy maakin ki kol kol aan goo maan maakn oolge tu.»

39 Ken Isa jaay taad taar se, naan je taadn taa *Nirl Raa, ken tedga num, jee aalga maakde don ki se utu 'kon. Taa kaad ken se, Nirl Raa booy te ey borto; taa Isa se ook baa te raan gotn j'ansen nook ey borto.

Jeege naaj taara te naapa ro Isa ki

⁴⁰ Kɛn jeege jaay booy taar se, jee mɛtinge deek ɔɔ: «Gaabm se, deere naan se debm taad taar teeco taar Raa ki mala mala.»

⁴¹ Jee mɛtinge taad ɔɔ: «Naan se ɓo *al-Masi.» Gan jee mɛtingen kuuy taad ɔɔ: «Al-Masi ɓo ade kiin taa naan Galile ki ne? Kɛse gɔtɔ.»

⁴² Ey num taargen do dɔkiŋ k'raanŋa raan se deek ɔɔ: *Al-Masi se, ade teecŋ mɛtjil *Daud ki ɔɔ ade kiin Betleem ki, kɛn maakŋ naan Daud ki ey la?**»

⁴³ Taa Isa se jee dɛn se, taarde ɓaa ɔk mɛtn naap eyo.

⁴⁴ Gɔtn se jeege kandum maakde ki se je an kɔkɔ naɓo nam ɔŋ ɔl te jin roŋ ki eyo.

⁴⁵ Asgargen lee ɓɔɔɓ *Bee Raa se ɔk tɛrlo ɓaado ɔŋ *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute *Parizige. Naade taad asgarge tu ɔɔ: «Gɛn dɪ jaay naase 'baate kɔkŋ ɓaansinŋiro se?»

⁴⁶ Gɔtn se asgarge tɛrlɛn ɔɔ: «Bii kalan tap ɓo nam ɔŋ taad te taara aan gɔɔ gɛn gaabm se eyo.»

⁴⁷ Anum Parizige se, tɛrlɛn ɔɔ: «Naase kic gaabm se taad bisenga dose kic la?

⁴⁸ Maakŋ magalge tu ey ɛ maakŋ Parizige tu se aakkiga nam kalan tookga taariŋ la?

⁴⁹ Num gan jee dɛn took taariŋ se naade jeel *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se eyo, ɔɔ naade se ɛ jee kɛn Raa naamdega naama.»

⁵⁰ Gan maakŋ Parizige tu se gaaba kalan roŋ Nikodem, naan se ɓii kalan inŋoga king gɔtn Isa ki kici deekden ɔɔ:

⁵¹ «Ko Taar kɛn Raa ɛdŋekiro se, debkilimi jaay k'booy te taariŋ eyo, ɔɔ j'aak te nakŋ kɛn naan tɛd ey se, j'an kɔkŋ mindiŋ j'ɔɔ dɪ?»

⁵² Gɔtn se naade tɛrlin ɔɔ: «Naai kic 'tɛdn kɔd Galile la? 'Baa dooy ɔk taargen k'raanŋeno do dɔkiŋ se jiga jaayo, ɓii kalan tap ɓo debm taad taar teeco taar Raa ki gam teeco te taa naan Galile ki eyo.»

⁵³ [Gɔtn se, nanja nanja kic ɓo iin uun doobm ɓeeŋa ɓeeŋa.]

8

Mɛnd gaaba j'ɔkiŋ ute gaabm kuuy

¹ Naan kɛn se Isa iin ɓaa do *kɔsn ɔlib ki.

² Mɛtbeenŋi tanɔriŋ nɔriŋ se, naan ɔk tɛrlo daan ɓɔɔr *Bee Raa ki ɔɔ jeege paac ɓaado ɔŋina. Gɔtn se naan booy inŋ naan ki ɔɔ baagden dooyo.

³ Gɔtn se jee jeel taadn tɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage ute *Parizige se ɔk ɓaano te mɛnd gaaba kalan bin se j'ɔkiŋo te gaabm kuuy. Naade ɓaado ɔndiŋ daan jeege tu.

⁴ Naade deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, mɛnd se tɛdga nakŋ *kusiŋa j'ɔŋiŋo tood tood te gaabm kuuy.

⁵ Maakŋ *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se taadjeki ɔɔ: «Mɛndgen bin se j'aden tund tɔɔl te koa.» Num gɛn naai ki num ɔɔ dɪ?»

⁶ Kɛn naade jaay taad bin se, je kɛn naan taadga taar dim ɔkɔ sum ɓo, naade an goom kɔkɔ taa an kɔkŋ mindiŋa. Num gan gɔtn se, Isa no don naan ki ɔɔ baag raan naan ki ute goon jina.

⁷ Aan gɔɔ naade dɔɔk taara tɔnd mɛtiŋ ɔŋ ey se, gɔtn se Isa uun don deekden ɔɔ: «Maakŋ naase kɛn 'paacki se, nam nam ɓii kalan jaay tɛd te nakŋ kusiŋ ey num, uun koa und mɛnd se deete.»

⁸ Gɔtn se tɛr naan no don naan ki daala ɔɔ baag raan naan ki.

⁹ Kɛn naade jaay booy taar ese se, nanja nanja kic ɓo uun doobiŋ doobiŋa. Jee magalge se ɓo baag kiin ɓaa deet deet. Gɔtn se ɔɔp Isa kaliŋ ki te mɛnd kɛn naade ɔk ɓaano daande ki se.

¹⁰ Num gɔtn se Isa uun don daala deek mɛnd ki se ɔɔ: «Mɛnda, jee se ɓaaga gay? Maakde ki se, nam nam 'daar jaay 'kɛnd teeli gɛn kuti se gɔtɔ ne?»

* 7:42 Aak Jn 8.42, KKR 120.10-12, 2Sam 7.12 ɔɔ Mis 5.1-3.

11 Menda se deekin ɔɔ: «Jaamus, nam utum te eyo.» Gɔtn se Isa deekin ɔɔ: «Maam kic m'je kuti eyo. 'Baaɔ naɔɔ mɔɔtn ɔntɛ tɛɔn nakɔ kusina.»

Isa se naan gɔtn wɔɔr gɛn jeege paac

12 Isa deek jeege tu daala ɔɔ: «Maam se, m'gɔtn wɔɔr gɛn jeege paac. Debm kɛn baadoga mɛtum ki se, naan se lee maakɔ gɔt kɛn ɔɔɔ eyo. Gan naan se 'kɔn gɔtn wɔɔr kɛn an tɔɔn kɔl gɔtn kɛn naan an kɔn kaaja.»

13 Gɔtn se *Parizige deekin ɔɔ: «Naai ɔɔ 'tɛɔn saadn gɛn naai mala se, saadn naai se ɔɔ aay eyo.»

14 Isa tɛrlɔɔn ɔɔ: «Kɛn maam m'tɛɔn saadn maam mala kic ɔɔ, saadn maam se ɔɔ aaye. Taa maam m'jeel gɔtn maam m'iinno ɔɔ gɔtn maam m'an baa. Num gan naase gɔtn maam m'iinno ɛ, 'jeelki eyo ɔɔ gɔtn maam baan baa ro ki kic ɔɔ, naase 'jeelki eyo.

15 Naase ɔɔki bɔɔrɔ do jeege tu aan gɔɔ kɛn jikilimge lee tɛɔa. Num maam ɛ m'ɔj bɔɔrɔ do nam ki eyo.

16 Kɛn jaay aanumga gɛn kɔjn bɔɔrɔ kic num, kɔjn bɔɔr maam se kɛn mɛt ki. Taa maam se m'kalum ki eyo, num Bu kɛn ɔlumo se kic utu te maama.

17 Maakɔ *Ko Taar kɛn Raa ɛdseno se, k'raanɔnɔnɔ raan j'ɔɔ: kɛn jeege di jaay taad taarde ɔk mɛtn naapa se saadn naade se, ɔɔ aaye.

18 Maam mala ɔɔ m'taadn saaduma ɔɔ Bubum kɛn ɔlumo se kic taad saadn maama.»

19 Gɔtn se naade tɔnd mɛtin ɔɔ: «Bubi naai 'taadn se gay?» Isa tɛrlɔɔn ɔɔ: «Naase ɛ 'jeelumki eyo. ɔɔ Bubum kic naase 'jeelinki eyo. Kɛn naase jaay 'jeelumki maam num, Bubum kic ɔɔ naase anki 'kɔn jeel kici.»

20 Isa taad taargen se, kaad kɛn naan dooy dooy jeege daan bɔɔr *Bee Raa ki. Naan kɛn se, naan inɔ cɛɛ nakɔ kɛn jeege lee tɔmb *serke maak ki; num gan gɔtn se, nam ɔn ɔl te jin roɔ ki eyo taa kaadn aas te ey ɔɔrtɔ.

Isa taad ɔɔ naan utu tɛrl gɔtn Bubiɔ ki

21 Isa taadden daala ɔɔ: «Maam se m'baa baao ɔɔ naase utu amki jea, naɔɔ naase se utu aki kooy maakɔ *kusiɔse ki. Taa gɔtn maam m'an baa se ɛ, naase aki kɔn baa eyo.»

22 Gɔtn se magal Yaudge taad te naapa ɔɔ: «Taar kɛn naan taad ɔɔ gɔtn maam m'baan baa se naase aki kɔn baa eyo. Bin se, naan kalin ki ɔɔ baa baa tɔɔl roɔ la?»

23 Isa tɛrlɔɔn ɔɔ: «Naase se, jee do naan ki, num maam ɛ, m'iino raan. Naase se, jee do naan ki ara, num maam se, m'mɛtn jee do naan ki ara ki eyo.

24 Taa naan se ɔɔ maam taadseno m'ɔɔ, naase se utu aki kooy maakɔ kusiɔsege tu. Kɛn naase jaay 'baate 'kaalki maakse do maam kɛn m'inɔ daayum se, naase se utu aki kooy maakɔ kusiɔsege tu.»

25 Gɔtn se naade tɔnd mɛtin ɔɔ: «Naai tap ɔɔ nanja?» Isa tɛrlɔɔn ɔɔ: «Do kupm mɛt ki tap ɔɔ maam m'ɔn te eyo num m'taadsenoga.

26 Do naase ki se, maam m'ɔk taarge dena kɛn m'asen taada ɔɔ gɛn kɔjn bɔɔrɔ dose ki. Num gan Debm kɛn ɔlumo se, naan taad taar mɛt ki. ɔɔ taar kɛn maam taad jeege tu se, m'booyo gɔtn naan ki.»

27 Num taar jaay naan taadden te *Raa Bubu se, naade ɔnd te mɛtin eyo.

28 Gɔtn se Isa deekden daala ɔɔ: «Kɛn naase jaay 'tup 'tɔɔlkiga *Goon Deba ro kaag ki uun daarinɔkiga raan se, kaad kɛn se jaay naɔɔ naase aki jeele, maam se ɔɔ debm kɛn m'inɔ gɛn daayum. ɔɔ maam se m'tɛɔ naka gɛn dom eyo, num maam taad se m'taad te nakɔ kɛn Bubum dooyumo.

29 Debm kɛn ɔlumo se, naan utu te maama. Naan ɔn ɔnum te kalum ki eyo, taa maam se daayum m'tɛɔ nakɔ kɛn tɔɔlin naan ki.»

30 Gɔtn se kɛn jeege jaay booy taar Isa taad bin se, jeege dena took aal maakde don ki.

*Gaan Raage ute gaan *Bubm sitange*

31 Gətn se Isa taaf Yaudge tun aalga kaal maakde don ki se ɔ: «Ken naase jaay ɔkki taarum maakse ki tɔɔg se, naase aki tɛdn jee mɛtum ken mala mala.

32 Ute naan se naase aki jeel taar mɛt ki, ɔ taar mɛt ki ken naase aki jeel se ɓo, asen kɔɔdn dose maakn bul ki.»

33 Naade tɛrlin ɔ: «Naaje se k'mɛtjil *Abraamge ɔ bii kalan naaje k'tɛd te bul nam gam eyo. Naai 'taadjɛn ɔ: naase aki kɔn tɛdn bul ey sum se, taa dɪ?»

34 Isa tɛrlɛn ɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm jaay tɛd nakn *kusiɲ se, naan ɔp tɛdga bul gɛn kusiɲa.

35 Bulu se naan kɔn king maakn ɓee ki gɛn daayum eyo, num goono ɓo debm 'king maakn ɓee ki gɛn daayum.

36 Taa naan se ɓo ken Goon Raa jaay ɔɔdsenga maakn bul ki num, naase aki kɔn dose deer deer.

37 Maam m'jeele naase se mɛtjil Abraamge. Naɓo naase 'baate 'kuunki taaruma ɔ taa naan se ɓo naase 'je amki tɔɔɓ.

38 Maam se m'taadsɛn nakn ken maam m'aako gətn Bubum ki. Gan naase se 'tɛdki nakn ken naase 'booykiro gətn bubse ki.»

39 Naade tɛrlin ɔ: «Bubm naaje se, Abraam.» Isa tɛrlɛn ɔ: «Ken naase jaay gaan Abraamge deer num, naase aki tɛdn nakgen aan gɔɔ Abraam tɛdo se.

40 Num ɓɔrse naase 'je amki tɔɔɓ. Taa maam m'taadsɛnga taad taar mɛt ki ken maam booyo gətn Raa ki. Nakgen bin se Abraam ɔn tɛdɪn te eyo.

41 Num gan naase se 'tɛdki nakgen ken bubse lee tɛda.» Naade tɛrlin ɔ: «Naaje se k'gaan bumige eyo. Naaje j'ɔk Bubu kalan sum, ɔ Bubm naaje se, Raa!»

42 Isa deekɛn ɔ: «Ken Raa jaay Bubse num kaadn naane, naase amki jea. Maam m'iino gətn Raa ki ɔ m'ɓaado kic ɓo taa naana: maam se m'ɓaado gɛn dom eyo, num naan ɓo debm ken ɔlumo.

43 Gɛn dɪ naase 'booy ɔkki taarum ey se? Taa taar maam m'taadsɛn se naase aasiɲki gɛn booy kɔkiɲ eyo.

44 Bubm naase se, naan Bubm sitange. ɔ naase 'jeki tɛdn nakn ken bubse maakiɲ jea. Do dɔkiɲ kic ɓo, naan ɓo debm tɛɛso gɛn tɔɔl jeege. ɔ naan se taad taar mɛt ki eyo, taa nakn mɛt ki se gətn naan ki gɔɔ. Ken naan baaga taadn taar-kɔɔɓɔ se taargen se naan uun don ki ɓo taada, taa naan se debm taar-kɔɔɓɔ ɔ bubm jee taar-kɔɔɓge.

45 Num gan maam se m'taadsɛn taar mɛt ki. Taa naan se ɓo naase 'baate 'tookki taaruma.

46 Maakse ki se nanja jaay am kɔn taadn kusiɲ ken maam tɛda ɔ ken maam m'taad taar mɛt ki num, naase 'baate kuunki taarum se gɛn dɪ?

47 Debm gɛn Raa se, booy uun taar Raa. Num naase se, jee Raage eyo, taa naan se ɓo naase 'baate 'booyki taaruma.»

48 Gətn se magal Yaudge taad Isa ki ɔ: «Ken k'deek j'ɔ naai kɔd *Samari ɔ debm sitan se, taarje mɛt ki.»

49 Gan Isa tɛrlɛn ɔ: «Maam se debm sitan eyo. Num maam se *m'nook Bubuma, gan naase aalumki maak ki eyo.

50 Maam se m'je jeege ɓo am nook eyo, num deb kuuy ɓo je jeege am nooko, naan ɓo debm utu 'kɔjn ɓɔɔɔ.

51 'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm jaay booy uun taar maam se, mɔɔtn naan se 'kɔn kooy eyo.»

52 Gətn se, magal Yaudge deekiɲ ɔ: «ɓɔrse naaje k'jeeliga naai se debm sitan! Ey num Abraam te jee taad taar teeco taar Raa ki ken do dɔkiɲ se kic ɓo ooyga, gan naai 'taad ɔ debm jaay booy uunga taar naai num, mɔɔtn 'kɔn kooy eyo.

53 Bin se bubjen Abraam ken ooyga se naai magal ciriɲ la? Ey num jee taad taar teeco taar Raa ki se kic ɓo ooyga ɔ naai magal roi bin se 'je kaasn te nanja?»

⁵⁴ Isa terlden ɔɔ: «Ken maam ɔo m'nook rom mala sum num, nookɔ ro maam se nakɔ cɛɛ. Ken nookum maam se, Bubuma, ɔɔ naan ɔo ken naase 'taadki ɔɔki naan ɔo Raase se.»

⁵⁵ Gan naase 'jeel ɔkiŋki eyo ɔɔ maam se m'jeel m'ɔkiŋ mala mala. Ken maam jaay m'taad m'ɔɔ m'jeel m'ɔkiŋ ey se, m'tɛdn debm taar-kɔɔɔ aan gɔɔ naase kici. Num maam se m'jeel m'ɔkiŋa ɔɔ m'ɔk taariŋ se maakum ki.

⁵⁶ Bubse Abraam se maakiŋ raapo ɔɔ naan aak kaam ɔiin m'ano 'ɔaa do naan ki. Ken naan jaay aak naan se sum se, naan maakiŋ raap den aak eyo.»

⁵⁷ Do taar ken naan taad se magal Yaudge deekiŋ ɔɔ: «Naai ken ɔaari si-mii kic aas te ey sum ɔo aakga Abraam ne?»

⁵⁸ Isa terlden ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: kaad ken j'ooj te Abraam ey se, maam m'utu tap.»

⁵⁹ Gɔtn se naade tɔs koa je an tundu, naɔo naan end iig daan jeege tu ɔɔ iin teec daan ɔɔɔɔ *Bee Raa ki se naatn.

9

*Isa ɛd lapi gaab ken j'oojin tap ɔo kaam-tɔɔkɔ
(Mk 8.22-25, 10.46-52)*

¹ Bii kalan Isa deel deel se, aak gaaba kalan bin se j'oojin ɔo kaam-tɔɔkɔ.

² Gɔtn se jee mɛtiŋ ki tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «Debm dooyje, ken tuj *Raa ki jaay ɔl gaabm se j'oojin kaam-tɔɔkɔ se, naan mala lɔɔu bubin te koŋ le?»

³ Isa terlden ɔɔ: «Ken ɔl jaay k'j'oojin kaam-tɔɔkɔ se, taa *kusiŋ koŋ te bubin eyo, ɔɔ gen naan mal eyo. Num ute naan se, Raa ɔo 'je taadn naabin jeege tu!

⁴ Ken kaada jaay utu se, bɛɛki se, k'tɛdki naabm gen debm ɔlumo. Ey num ken nɔɔɔɔ jaay aanga num, nam 'kɔŋ tɛdn naab dim eyo.

⁵ Kaad ken maam m'utu do naan ki ɔɔrt se, maam ɔo gɔtn wɔɔɔ gen jee do naan ki.»

⁶ Ken Isa jaay taad nan taariŋ se, tup ɔoorin naan ki, deepin te naana ɔɔ uun ɔtinsiŋ kaam gaab ken kaam-tɔɔkɔ se.

⁷ ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Baa tug kaami maakiŋ gɔɔ ken ɔk maane ɔɔ gɔɔ se ɔo ken k'danin Siloam se.» Siloam se je deekiŋ ɔɔ: *j'ɔlinga*. Gɔtn se debm kaam-tɔɔkɔ iin ɔaa tug kaamina ɔɔ ken naan terlo terl se, naan aak kaaka.

⁸ Jee do daamboongiŋe ute jee jeelin do dakiŋa jaay aakiŋo naan le, baayo baay se deek ɔɔ: «Kese ɔo debm kaam-tɔɔkɔ ken inj le baayo se ey la?»

⁹ Jee mɛtiŋge deek ɔɔ: «Kese ɔo naana.» Kengen kuuy deek ɔɔ: «Gɔtɔ! Kese naan eyo. Nam ɔo tecin tece.» Gan gaabm kaam-tɔɔkɔ se taadden ɔɔ: «Kese maam mala.»

¹⁰ Gɔtn se naade tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «Tɛd ɔɔ di jaay kaami ɔɔd aak se?»

¹¹ Naan terlden ɔɔ: «Gaabm k'danin Isa se ɔo deep ɔoorin te naana ɔɔ ɔtumsiŋ kaamum ki ɔɔ deekum ɔɔ: «'Baa tug kaami maakiŋ Siloam ki se.» Gɔtn se ɔo maam m'iin ɔaa tug kaamuma ɔɔ kaamum ɔɔd aaka.»

¹² Naade tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «Gaabm se utu gay?» Naan terlden ɔɔ: «Maam jeel gɔtin eyo.»

**Parizige tɔnd mɛtn gaabm debm kaam-tɔɔkɔ Isa ɛdin lapi se*

¹³ Gɔtn se j'ɔk k'ɔaan te gaabm, ken ingo kaam-tɔɔkɔ se, gɔtn Parizige tu.

¹⁴ Gan ɔii ken Isa deep naana ute ɔoorin jaay ɔt kaam gaab ken debm kaam-tɔɔkɔ ɔɔ kaamin ɔɔd aak se, ɔiin se *ɔii sebit.

¹⁵ Taa naan se ɔo Parizige kic tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «Tɛd ɔɔ di jaay kaami ɔɔd aak se?» Naan terlden ɔɔ: «Gaabm ken k'danin Isa se ɔo, deep ɔoorin ute naana ɔɔ ɔtum kaamum ki ɔɔ m'ɔaa m'tug kaamuma ɔɔ kaamum ɔɔd aaka.»

¹⁶ Maakiŋ Parizige tu se jee mɛtiŋge deek ɔɔ: «Gaabm se debm Raa eyo. Taa ɔii sebit kic ɔo naan aalin maak ki eyo.» Gan jee kuuy deek ɔɔ: «Debm *kusiŋ naan Raa ki sum ɔo, 'kɔŋ tɛdn nakɔ-kɔɔɔgen deel do bin ne?» Gɔtn se taarde ɔaa ɔk mɛtn naap eyo.

17 Gətn se tər naade tənd mətɲ gaabm iŋgo kaam-təəkə se daala ə: «Maak-saapm naai ki num, gaabm ədɔ kaami se, naai ə dɪ?» Naan tərlden ə: «Naan se debm taad taar teeco taar Raa ki.»

18 Gaŋ magal Yaudge se baate tooko kən gaabm se jaay j'oojiŋ ɓo kaam-təəkə ə ɓorse kaamiŋ əd aakga kaak se; taa naan se ɓo, naade daŋo koŋ te bubin se.

19 Gətn se naade tənd mətɔ ə: «Gaabm se ɓo kɛse goonsen əki oojiŋki kaam-təəkə se ne? Ɔo ɓorse 'tɛd ə dɪ jaay kaamiŋ əd aak se?»

20 Bubiŋ ute koŋ tərlden ə: «Kɛse goonje mala. Naaje se deere j'oojiŋ ɓo kaam-təəkə.

21 Gaŋ tɛd ə dɪ jaay kaamiŋ əd aak se, naaje j'ənd eyo ə nam nam ədɪŋ kaamiŋ se lɛ, naaje k'jeeliŋ eyo. Naan lɛ debm magala, 'təndki mətɪŋa naan mala asen taadn mətɪŋa.»

22 Kən əl koŋ ute bubin jaay taad bin se, taa naade ɓeer ɓeer magal Yaudge tu. Taa magal Yaudge se dəkga dək taarde ə debm kən jaay taadga ə: «Isa ɓo *al-Masi se» naade an tuuriŋ maakŋ *ɓee kən Yaudge lee tusn maak ki se naatn.

23 Taa naan se ɓo koŋ te bubin deek ə: «Naan lɛ debm magala, təndki mətɪŋa.»

24 Tər Parizige se daŋo gaabm kən iŋgo kaam-təəkə se, daala, deekiŋ ə: «Naan Raa ki se, naai taad taar mɛt ki. Gaabm se lɛ naaje k'jeeliŋ naan se debm kuŋiŋa.»

25 Naan tərlden ə: «Kən gaabm se ɓo debm kuŋiŋa, lə debm kuŋiŋ eyo, maam jeel eyo. Nakŋ maam jeel se, maam se j'oojum kaam-təəkə ə ɓorse kaamum əd aakga.»

26 Naade taad gaab kən se ə: «Naan tap ɓo tɛdɪ ə dɪ? Ɔo kaami se naan tɛdɪŋ ə dɪ jaay əd aak se?»

27 Naan tərlden ə: «Taar se maam taadsenga taad mətɪŋa. Naɓo naase mala, 'baate 'tookki taar se! 'Jeki m'asen taad mətɪŋ daal se gɛn dɪ? Lə naase 'je aki tɛdn jee mətɪŋ ki kic lɛ?»

28 Gətn se Parizige baagiŋ naaja deekiŋ ə: «Naai ɓo mɛtn gaabm se ey num! Naaje se k'jee mɛtn *Musa ki.

29 Naaje k'jeel se Raa se taado Musa ki. Num gaŋ naan se iino gətn gay gay se, naaje k'jeel eyo!»

30 Gətn se gaabm iŋgo kaam-təəkə se tərlden ə: «Kən naase jaay əki 'jeelki gətn naan iino ey se taar se deel doa! Ey num gaabm se naan ɓo debm ədumo kaamuma.

31 Naaje k'jeelki Raa se, booy keem nɔo jee kuŋiŋe eyo. Num gaŋ Raa se booy keem nɔo debm kən aaliŋ maak ki ə tɛd nakŋ kən Raa maakiŋ jen ro ki.

32 Bii kalan jaay k'booy j'ənd nam ədga kaam debm j'oojiŋ ɓo kaam-təəkə se gətə.

33 Kən gaabm se jaay debm Raa ey se, naan 'kəŋ tɛdn dɪm eyo!»

34 Naade tərliŋ ə: «Naai ɓo j'ooji maakŋ kuŋiŋ ki tappi ə gaŋ tər 'je ajen dooy naaje ne?» Gətn se naade tuur ədɪŋ naatn.

35 Kən Isa jaay booy ə naade tuuringa naatn se, gətn se naan ɓaa je əŋiŋa ə deekiŋ ə: «*Goon Deba se, naai aal maaki don ki la?»

36 Gaabm se tərliŋ ə: «Naka, 'taadum tu naan naŋa jaay maam m'kaal maakum don ki se?»

37 Isa deekiŋ ə: «Aaka! Debm kən naai aakiŋ daar naani ki jaay taadi se, kɛse ɓo naaŋa.»

38 Gaabm se deek ə: «Mɛluma, maam m'aalga maakum doi ki.» Gətn se naan no naan ki ə erg naaniŋ ki.

39 Gətn se Isa deek ə: «Maam m'baado do naan ki se taa kəŋ ɓoɔɔ, taa jee kaam-təəkge se kaamde kədn kaaka, ə jeegen kaamde utu aak kaak se lɛ utu 'tɛdn jee kaam-təəkge.»

40 Parizigen utu te naan se, kən naade jaay booy taar ese se deekiŋ ə: «Kən bin se naaje kic k'jee kaam-təəkge la?»

41 Isa tərlden ə: «Kən naase jaay 'tɛdkiga tɛd jee kaam-təəkge num, kaadn naane naase aki tɛdn jee kuŋiŋe eyo. Num gaŋ ɓorse naase 'deekki əki: «Naaje se jee kaamje aak kaaka.» Taa naan se ɓo naase utu iŋki maakŋ kuŋiŋe ki se.»

10

Isa aal naagŋ taara ute debm gaam baatge

¹ Ter Isa taadden ɔɔ: «'Booyki bεε m'asen taada: debm end tɔrdn baatge tu jaay aal te taa doob eyo, gaan aal gɔt kuuy se, naan se debm ɔoogo ɔɔ debm tujn jeege.

² Num gan debm aal te taa doobo se, naan se ɔo debm gaam baatge.

³ Ɔɔ debm ken ing bɔɔb taa doobo se, ɔɔdin kaam taara ɔɔ baatge se booy mindina. Ɔɔ baatn naange mala se, naan danɔde te rode ɔɔ ɔɔd teecnde naatn.

⁴ Ken naan jaay ɔɔd teecndega naatn se, naan lee naande ki, ɔɔ naade ɔk metina taa naade booy jeel mindina.

⁵ Num naade se kɔŋ kɔkŋ metn nam kuuy eyo. Ken naade booyga mindin kic ɔo aanin kaana, taa deb kuuy se naade booy jeel mindin eyo.»

⁶ Isa se taadden te kaal naagŋ taara, num gan jee se booy ɔk metn taar ken naan taadden se eyo.

Isa naan debm gaam bεε

⁷ Ter Isa taadden daala ɔɔ: «'Booyki bεε m'asen taada: maam se ɔo aan gɔɔ m'taa doobm baatge.

⁸ Jeegen baado paac deet naanum ki se, naade se jee ɔoogge ɔɔ jee tujn jeege, nabo baatge se took te taarde eyo.

⁹ Ɔɔ maam ɔo aan gɔɔ m'taa doobo. Ken debm jaay end te doobm maam se, naan 'kɔŋ kaaja. Naan kɔŋ kendε ɔɔ teecn baa gaam te maraadina.

¹⁰ Debm ɔoogo baado se, gen ɔoogo, gen tɔɔɔ, gen kutu. Num gan maam m'baado se, taa jeege 'kɔŋ kaaja ɔɔ 'kɔŋ kaajn gen taad eyo.

¹¹ «Maam se m'debm gaam bεε: debm gaam bεε ken utu kutn kɔŋa taa baatinge.

¹² Ɔɔ debm ken gaam gen gurs sum se, naan se mel baatge eyo ɔɔ baatge se le gen naan eyo. Ken aakga k-sogsogi utu baado se, naan an rɛsn te baatge. Ɔɔ k-sogsogi se baado ooc baatge ɔɔ wɔɔkde naatn.

¹³ Taa naan le ted naabm gen gurs sum, ɔlin dim te baatge eyo.

¹⁴ Num maam se m'debm gaam bεε, maam m'jeel baatumge ɔɔ baatumge kic ɔo jeelum maama

¹⁵ aan gɔɔ Bubum jeeluma ɔɔ maam jeelin naan se, maam m'utu kutn koma taa baatumge.

¹⁶ Ɔɔ maam m'ɔk baatgen kuuy ken te naatn kici. Naade se kic ɔo m'utu m'adeno kɔŋŋ baao. Naade se kic utu 'booy jeel minduma. Bin se naade utu tum tedn dɔɔl baatgen kalan ɔɔ debm gaamde kic ɔo 'tedn kalan.

¹⁷ Bu se jema taa maam m'utu m'kedn koma ɔɔ tedga num maam m'utu m'duru.

¹⁸ Nam nam jaay am kɔɔdn kɔmb taa tɔɔgɔ se gɔtɔ. Maam mala ɔo m'kedn koma taa maam se m'ɔk tɔɔgɔ ken m'je le m'kedn koma ɔɔ m'ɔk tɔɔgɔ ken m'utu m'duru. Kεse ɔo nakŋ ken Bubum taadumo ɔɔ m'teda.»

¹⁹ Gɔtn se Yaudge jaay booy taar Isa taad bin se, taarde baa ɔk metn naap ey daala.

²⁰ Maakde ki se, jee den taad ɔɔ: «Naan le debm sitan ɔɔ do le tedga gen naan eyo. Num ing 'booyki taarin se gen di?»

²¹ Gan jee metinge deek ɔɔ: «Debm sitan 'kɔŋ taadn taargen bin eyo; ɔɔ sitan se 'kɔŋ tɔɔdn kaam jee kaam-tɔɔkge la?»

Yaudge ɔɔd und Isa

²² Kaad ken se kaadn kuul ki, ɔɔ bii ken se Jeruzalem ki Yaudge ted ted maak-raapde gen bii ken naade daapo *Bee Raa tedo salal*.

* **10:22** Laa ken ara se ɔl gaan *Israelge saap do kaad ken Juda Makabe daap Bee Raa ken Jeruzalem ki ken do dɔkin Antias tujino maakin se ɔɔ naan se maakŋ baar ken kaaru ute si-mεεε-kaar-sɔɔ (164) kaad ken se j'ooj te Isa *al-Masi ey ɔɔrtɔ.

23 Gətn se daan bəər Bee Raa ki mɛtn daabm kɛn k'danjin daabm Salomon se, Isa lee ɓaa kaam ara kaam ara.

24 Yaudge ɓaado ɔl gurugiɗa deekiɗ ɔɔ: «Naaje tap ɓo j'ai booy bini nun ki jaay naai ajesin taadn tal se? Kɛn naai ɓo al-Masi ɛ, 'taadjesiɗa!»

25 Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Ey num maam m'taadseɗga, naɓo naase 'baate 'tookki taaruma. Nakgen maam m'tɛd te ro Bubum paac se kic ɓo, taad saadn maama.

26 Gaɗ naase 'baate tookki taarum se, taa naase se baatn maamge eyo.

27 Baatn maamge se booy jeel minduma, maam jeelde ɔɔ naade se ɔk mɛtuma.

28 Ɔɔ maam m'aden kɛdn *kaajɗ gen daayum. Ɔɔ naade se 'kɔɗ kut eyo ɔɔ nam kuuy aden kɔɗ kujɗ jim ki eyo.

29 Bubum kɛn ɛdumdeno se naan magal do nakge tu paac, nam 'kɔɗ kujɗ ne dim jin ki eyo.

30 Maam te Bubum se, naaje k'kalan.»

31 Kɛn Yaudge jaay booy taar se, naade tɔso ko daala gen tund tɔɔliɗa.

32 Gaɗ tɛr Isa taadden ɔɔ: «Nakgen jiga sum se, maam m'tɛdga dɛna te ro Bubuma ɔɔ naase aakkiga te kaamse. Num taa nakɗ kɛn gay jaay naase je amki tund tɔɔl se?»

33 Yaudge tɛrliɗ ɔɔ: «Taa nakɗ jigan naai tɛd se ɓo, naaje k'je j'ai tund tɔɔl eyo. Num gaɗ naai ɓo naaj *Raa, taa naai debkilimi sum ɓo 'tɛd roi aan gɔɔ Raa.»

34 Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Maakɗ *Ko Taar Raa naase ki se, taar se k'raanɗinga raanɗa j'ɔɔ: *Naase se raage.*»†

35 «'Booyki, Raa jaay dan *raage*, jeegen kɛn naan taadden taariɗ se. Bin se, k'jeelki taar Raa k'raanɗinga raanɗ se nam an kɔɗ tɔɔl eyo.

36 Gaɗ maam kɛn Bu mala ɓo bɛɛr ɔɔdumo ɔɔ ɔlumo do naan ki, taa maam m'taadga taad m'ɔɔ maam Goon Raa sum ɓo, naase ɔɔki maam m'naaj naaj Raa.

37 Kɛn maam jaay m'tɛdn naabm gen Bubum ey num, ɔɗte 'kaalki maakse dom ki.

38 Num kɛn naabm maam m'tɛd se jaay gen Bubum num, kɛn naase 'baate 'kaalki maakse do maam ki kic num, naase aalki maakse do naab kɛn maam m'tɛd se. Ute naan se naase aki kɔɗ jeel Bubum se, utu te maama, ɔɔ maam m'ing te naanɗa.»

39 Gətn se magal Yaudge iin daala, je an kɔkɔ, gaɗ naan iik uj jide ki.

40 Naan ɔk tɛrl ɓaa ing do ool gen Jordan kɛn kaam naane, gətn se ɓo kɛn Jan lee *batizno jeege.

41 Gətn se jeege dɛna ɓaado ɔɗiɗa, naade deek ɔɔ: «Deere, Jan-Batist ɔɗ tɛd te nakɗ-kɔɔbm gam eyo, num gaɗ taargen paacɗ naan taad ro gaab kɛn se, kalan kic ooc te naan ki eyo.»

42 Gətn se jeege dɛna took aal maakde do Isa ki.

11

Yo Lazar

1-2 Gaaba kalan k'danjin Lazar, naan se gɛnaa Mari te gen Mart ɔɔ naade se ting Betani ki. Mari ese ɓo kɛn ɔto uubm oot koot jɛ Mɛlje Isa ki, ɔɔ ɔtiɗsiɗ te bɛekiɗa. Gaɗ bii kalan gɛnaan Lazar se ooc kɔɔɗɔ.

3 Gɛnaangen mɛndge se ɔl deba ɓaa taad Isa ki ɔɔ: «Mɛlje ɓɛɛɛ, debm naai 'jen se oocga kɔɔɗɔ.»

4 Kɛn Isa jaay booy taar se, naan deek ɔɔ: «Kɔɔɗ Lazar se an kɔɗ tɔɔl eyo, num naan se utu 'taadn nookɗ *Raa. Ɔɔ ute kɔɔɗ Lazar se, Goon Raa *nookiɗ ute 'keeme.»

5 Ey num Mart te gɛnaan Mari ɔɔ Lazar se, Isa jede aak eyo.

6 Gaɗ gətn ese kɛn Isa jaay booy ɔɔ Lazar kɔɔɗɔ se, naan ɔɔp tɛd bii dio gɔt kɛn k'ɓaado j'ɔɗiɗ se.

7 Kɛn bii di jaay deel se, naan deek jee mɛtiɗ ki ɔɔ: «J'iin k'tɛrl k'ɓaaki taa naan Jude ki.»

† 10:34 Aak KKR 82.6.

8 Gətn se jee mətin ki deekiñ ə: «Debm dooyje, gəər gəər ese sum 60 Yaudge je ai tund təəli te koa se 60, naai 'je tərɪl 6aa gətn naane daal ne?»

9 Isa tərɪlden ə: «Gətə jaay iipga ə kaada jaay ookga se naan lek bini aan tɛgɛr jaay ooc ey la? Taa naan se 60 debm lee te kaam kaada se naan rəək eyo, taa te kaam kaada se naan aak nakgen do naan ki.

10 Anum debm lee nəər se, naan 'rəəkɪ kooco taa gətn wəər kən an wəər gətə se gətə.»

11 Kən Isa jaay taad nan taariñ se, naan tər deekden ə: «Bɛrɛ, mɛdʒeje Lazar se, kaamiñ əkga bia, gan maam m'utu m'an 6aa duru.»

12 Jee mətin ki se deekiñ ə: «Mɛlje, kən naan jaay toodga bi se, naan utu 'kəɲ lapia.»

13 Ute naan se Isa jeden taadn ə Lazar se ooyga. Gan maak-saapm naade ki se, ə daan naane Isa taadden te toodn bi aan gəə kən jeege lee tood se sum.

14 Gətn se Isa taaddesiñ tal ə: «Bɛrɛ, Lazar se ooyga.

15 Num kən Lazar ooy jaay maam gətə gətn naane se, maam maakum-raapo taa naase. Taa bin se naase aki kaal maakse dom ki paac. Bərsɛ j'iin k'6aa k'j'əɲiñki.»

16 Gətn se debm mətin kən k'danjiñ Təma ə ron Təma se je deekɪ ə rəɲə, naan deek jee mətn Isa kən mətiñge se ə: «Naaje kic 60 j'iin k'6aaki te naanə j'aki 6aa kooy kaɲ.»

Isa təəg maakɪ Mart te gɛn Mari

17 Kən Isa jaay aan se, əɲ Lazar əkga bii səə maakɪ 6aad kən aan gəə iibi se.

18 Aan gəə Betani se gəər te Jeruzalɛm, daande se ək kilɔmɛtir 6aa 6aa nakɪ mətə sum se,

19 taa naan se 60, Yaudge dɛna 6aadə taa 'daar ro Mari ute Mart ki taa yo gɛnaade.

20 Kən Mart jaay booy ə Isa utu 6aadə se, naan iin 6aa əɲina, gan Mari se əp inɲ 6eene.

21 Kən Mart jaay aan se deek Isa ki ə: «Mɛluma, kən naai jaay utu gətn ara ki num, kaadn naane gɛnaam 'kooy eyo.

22 Gan bərsɛ kən naan ooyga kic 60 maam m'jeele nakɪ paacɲ kən naai 'təndga mɛta gətn Raa ki se, Raa se naan aisiñ kɛda.»

23 Isa deekiñ ə: «Gɛnaai se utu 'duru.»

24 Gətn se Mart tərliñ ə: «Mɛluma, maam m'jeele 6iin dunia nan jaay jeege utu adɛ dur se, naan kic utu adɛ duru.»

25 Isa deekiñ ə: «Maam 60 debm dur jeege daan yoge tu ə kən ɛd kaaja jeege tu. Debm kən jaay aal maakiñ do maam ki se, ooyga kic 60 utu 'kəɲ kaaja.

26 Debm jaay inɲ ə aal maakiñ do maam ki se, naan se məətn 'kəɲ kooy eyo. Num do taar kən se naai 'took la?»

27 Gətn se Mart tərliñ ə: «Yɛɛ Mɛluma, maam se m'aal maakum doi ki taa naai 60 *al-Masi, Goon Raa, kən utu adɛ 6aa do naan ki se.»

28 Kən Mart jaay taad nan taariñ se, naan iin 6aa əɲ gɛnaan Mari ə taadiñ naan ki ə: «Debm dooyje se 6aadoga ə naan danji.»

29 Kən Mari jaay booy taar se, naan naar iin 6aa gətn Isa ki.

30 Naan kən se Isa ɛnd te Betani ki ey bərtə. Naan utu inɲ king gət kən Mart əɲiɲo se.

31 Gan Yaudge se inɲ king 6eene ute Mari, naade inɲ sɛliñ sɛɛ. Kən naade jaay aakiñ naan naar iin teec se, naade ək mətiɲa. Taa naade saap ə: «Kaadn naane naan 6aa 6aa taa 6aad ki se, gɛn 6aa keeme.»

32 Kən Mari jaay aan əɲ Isa gət kən naan inɲ se, jaay naan aakiñ se, ooc mətn jɛɲ ki ə deekiñ ə: «Mɛluma, kən naai jaay utu gətn ara ki num, kaadn naane gɛnaam se 'kooy eyo.»

33 Kən Isa aak Mari te Yaudgen əko mətiɲa jaay baag keeme se, gətn se Isa maakiñ əɲ daar eyo, gətn se maakiñ tuju.

34 Naan tənd mətde ə: «Naase aaliñkiga kaam gay?» Naade tərliñ ə: «Mɛlje, '6aadə kaaka.»

35 Gətn se Isa eeme.

³⁶ Gaŋ Yaudge taad ɔɔ: «Aakki tu! Lazar se naan̄ jən̄ dən̄ aak eyo!»

³⁷ Anum maakde ki se, jee kandum deek ɔɔ: «Debm kaam-tɔkɔ kic naan̄ ɔɔdɪŋ kaamiŋa, num Lazar ɔo ŋ'ɔŋ gaasiŋ te yo ki ey la?»

Isa dur Lazar daan yoge tu

³⁸ Gɔtn se tɛr Isa maakiŋ ɔŋ daar ey daala, naan̄ iin̄ ɔaa taa ɔaad ki. Baadn se aan gɔɔ iifi ɔɔ taariŋ se naade gaasiŋ te koa.

³⁹ Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Ko taar ki se ɔɔdɪŋki naata.» Mart, gɛnaa debm ooy se, deekiŋ ɔɔ: «Mɛluma, naan̄ se ɔkga ɔii ɔɔɔ maakiŋ ɔaad ki; ɔɔrse naan̄ tɛdɪn̄ ootga.»

⁴⁰ Gaŋ Isa deekiŋ ɔɔ: «Maam taadiga taada m'ɔɔ kɛn naai jaay aalga maaki do maam ki num naai utu 'kaakiŋ *nookiŋ Raa ey la?»

⁴¹ Gɔtn se naade ɔɔd und te ko taar ki se naata, Isa uun kaamiŋ raan ɔɔ deek ɔɔ: «Bua, m'tɔɔmi taa naai 'booyumga.

⁴² Deere, maam se m'jeele daayum nakiŋ maam m'tɔndga mɛti ɔo, naai 'lee 'booyum booyo. Anum m'taad se taa jee dɛn gurug aalum se, naade 'jeele naai ɔo ɔlumo.»

⁴³ Kɛn Isa jaay taad naŋ taariŋ se, naan̄ ɔɔd ɔɔy makɔŋɔ ɔɔ: «Lazar 'teeco!»

⁴⁴ Gɔtn ese debm ooyga kooy se teeco, ɔɔ teeco se jinge te jɛnge se k'teeliŋa teel te kala ɔɔ daan kaamiŋ se naade deebiŋ kala. Gɔtn se Isa deek jeege tu ɔɔ: «'Tuutiŋki kalingen roŋ ki se naata ɔɔ ɔŋiŋki naan̄ ɔaa.»

Magalgen gɛn Yaudge se end tɛl gɛn tɔɔl Isa

⁴⁵ Yaudgen ɔaadɔ daar ro Mari ki se, naade jaay aak nakiŋ Isa tɛd se, dɛniŋ took aal maakde doŋ ki.

⁴⁶ Gaŋ jee mɛtiŋge se ɔaa ɔŋ *Parizige ɔɔ taadɛn nakiŋ kɛn Isa tɛdɔ se.

⁴⁷ Gɔtn se *magal jee tɛdɪn̄ sɛrke Raage tu ute Parizige, naaden *jee kaakiŋ mɛtn taargen Yaudge se paac tuso ɔɔ taad ɔɔ: «Gaabm se j'an̄ki tɛdɪn̄ ɔɔ di? Naan̄ lɛ tɛdɪn̄ nakiŋ-kɔɔɔge dɛna ɔŋ eyo.

⁴⁸ Kɛn jaay j'ɔŋiŋ te naan̄ se lɛ, jeege paac utu 'tookŋ taar naana. ɔɔ ɔɛɛ sɔm *Rɔmɛge se utu ade ɔaaɔ ɔɔ utu an tɔɔkiŋ te 'Bee Raajega ɔɔ utu an tɛɛɛɛn̄ te naan̄jega.»

⁴⁹ Maakde ki se gaaba kalaŋ k'dan̄iŋ Kayip. Baar se, naan̄ ɔo magal jee tɛdɪn̄ sɛrke Raage tu, naan̄ deek ɔɔ: «Naase se 'jeelki dɪm eyo.

⁵⁰ Naase 'saapki kic ɔo ɔŋiŋki eyo, ey num ɔɛɛki se, deb kalaŋ ɔo 'kooyo 'kɔŋ jee dɛna. Bin se naan̄jega se 'kɔŋ tɛɛɛɛn̄ te magaliŋ eyo.»

⁵¹ Taa ɔaar se naan̄ ɔo magal jee tɛdɪn̄ sɛrke Raage tu, bin se taar naan̄ taad se iin̄o maak-saapm naan̄ maliŋ ki eyo, gaŋ taar naan̄ taad se, iin̄o gɔtn Raa ki. ɔɔ taar naan̄ taad se je taadn̄ ɔɔ: Isa se utu kooy taa Yaudgen te dɛniŋ,

⁵² ɔɔ naan̄ utu kooy se taa Yaudge kaliŋ ki sum eyo, num gaŋ kooy naan̄ se utu 'tusn gaan Raagen gɔtn ɔaa se paac 'tɛdɪn̄ kalaŋ.

⁵³ Bii kɛn se sum ɔo, magal Yaudge uun doa taa tɔɔl Isa.

⁵⁴ Taa naan̄ se mɔɔtn Isa baate lee maakiŋ Yaudge tu, naan̄ iik tɔk ɔaa maakiŋ naan̄ ki kalaŋ bini k'dan̄iŋ Epraim, kɛn gɔɔr te kɔd-ɔaara. Gɔtn ese ɔo naan̄ ɔaa iŋge te jee mɛtiŋ ki.

⁵⁵ Jeege dɛna iin̄o taa naan̄ge tun kuuy ɔɔ ɔaadɔ Jeruzalem ki, gɛn tugŋ ɔaapm rode naan̄ Raa ki, taa *laa Paakiŋ gɛn Yaudge se ɔɔpga gɔɔrɔ.

⁵⁶ Daan ɔɔɔr *Bee Raa ki se naade lee je Isa ɔɔ gɔtn se naade taad te naapa ɔɔ: «Naase tap ɔo 'saapiŋki ɔɔki dɪo? ɔɛɛ, daam jaay ey num, Isa se ade kɔŋ ɔaa laa ki se eyo.»

⁵⁷ Taa magal jee tɛdɪn̄ sɛrke Raage tu ute Parizige se, taadga taad jeege tu ɔɔ: «Debm kɛn jaay jeel gɔtn Isa num, adɛn taadn̄ gɔtiŋa taa naade an̄ ɔaa kɔkɔ.»

12

Mari ot itir je Isa ki (Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

¹ Ken Isa jaay aan Betani ki gōtn ken naan duro Lazar daan yoge tu se, ɔɔpga bii mɛɛɛ sum ɓo, Yaudge 'tɛdn *laa Paak.

² Gōtn se k'tɛd kɔsɔ taa naana ɔɔ Mart uuno kɔsɔ se, ɓaado tɔnddesina. Ganj maakj jeege tun ing ɔs kɔs te Isa se, Lazar kic utu maakde ki.

³ Gōtn se Mari uuno itir aas kaam doocj kurku ɔɔ itir se k'danjɪn *nard* ɔɔ naan se itir salal ɔɔ ɔɔnɔ. Naan jɛer itir se do je Isa ki ɔɔ ɔtiɪnsɪn ute bɛɛkiɪna ɔɔ ɓee naade ing maak ki se, oot itir itir sum.

⁴ Gōtn ese maakj jee mɛtiɪn ki se, debm ken k'danjɪn Judas Iskariot se, naan ɓo ken tɛdga num utu an kut se, deek ɔɔ:

⁵ «Bɛɛki se, itir se jaay k'dugiɪga utu tamma kaar-mɔtɔ* ɔɔ gursn se k'nignj jee daayge tu num bɛɛ ey la?»

⁶ Ken Judas jaay taad bin se, taa naan saap ɓo do jee daayge tu eyo, num ganj taa naan debm ɓoogo; aan gɔɔ naan debm kɔkɪ gursde dey se, naan iɪnga num lee tuun tuun mɛtn gursn ese.

⁷ Gōtn se Isa deek ɔɔ: «Mɛnda se ɔɪɪn kaam kalan! Nakj naan tɛdum se kɛse ɓo aasga gen bii duubuma.

⁸ Jee daayge se daayum utu te naase. Num ganj maam se, daayum m'kɔkɪ king te naase eyo.»

Magal Yaudge je tɔɔl Lazar

⁹ Kaad ken se Yaudge dena ken booy jaay j'ɔɔ, ɔɔ Isa utu Betani ki se, naade iɪn ɓaado. Naade ɓaado se taa Isa sum eyo, num naade ɓaado se taa kaakj Lazar ken naan duriɲo daan yoge tu se kici.

¹⁰ Gōtn se *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu uun doa gen tɔɔl Lazar kici.

¹¹ Taa Lazar se, Yaudge dena iɪn rɛsde ɔɔ ɓaado uun taar Isa.

Isa end Jeruzalem ki aan gɔɔ Gaarge (Mt 21.1-11; Mk 11.1-10; Lk 19.29-44)

¹² Mɛtbeenki se, jee den ɓaado gen tɛdn *laa Paak se, booy ɔɔ Isa utu ɓaado Jeruzalem ki.

¹³ Naade gaanjo doomo jidege tu, ɔɔ teec ɓaado dɔɔd Isa. Naade dɔɔdɪn se, dɔɔb ɔɔy ɔɔ:

«Ozaana†,

**Raa tɛdn bɛɛn do deb ken ɓaado te ro Mɛljege Raa, naan se ɓo Gaar *Israɛlge‡.*»

¹⁴ Isa ɔɪ goon buur gaaba se ook ingo do ki, aan gɔɔ taar ken k'raanjo do dɔkiɪna ken deek ɔɔ:

¹⁵ *Jee maakj gɛgɛr ken Sion ki, §ɔnte 'ɓeerki, aakki gaarse ookoga do goon buur ken gaaba utu ɓaado.**

¹⁶ Nakgen deel mɛtn-jiki paac se kaad ken se, jee mɛtiɪn ki se ɔɪ jeel ɔk te mɛtiɪn eyo. Num ganj ken Isa Raa *nookɪn se jaay ɓo, naade saap ɔɪɪna nakj Isa tɛd se, taa nakj se k'raanɪnoga raana do dɔkiɪna ɔɔ kɛse ɓo nakgen ken jeege tɛdɪnsɪn se.

¹⁷ Anum jee den ingo te Isa jaay aako ken naan danjo Lazar maakj ɓaad ki jaay Lazar duro daan yoge tu se, naade se ɓo ɓaado ɔɔs maaniɪn jeege tu.

¹⁸ Aan gɔɔ naade booyga booy nakj-kɔɔɓm naan tɛdo se, taa naan se ɓo jeege teec ɓaado dɔɔd Isa.

¹⁹ Gōtn se *Parizige baag taadn te naapa ɔɔ: «Aakki! Naan se le cirga dojege, ɔɔ ɓorse se le, jeege paac ɓaaga mɛtiɪn ki.»

* **12:5** Tamma kaar-mɔtɔ se aas kɔgɪn deba maakj ɓaar ki. † **12:13** Ozaana se je deekj ɔɔ: Raa aaja. ‡ **12:13** Aak KKR 118.25-26. § **12:15** Sion se, naan ro Jeruzalem kici. * **12:15** Aak Zak 9.9.

Grækgen mætinge baado je kaakɲ Isa

²⁰ Bii *laa Paak ki se, Grækgen† mætinge baado Jeruzalem ki gen keem Raa.

²¹ Naade se bo baado ɲ Pilip ken iino Betsaida ken taa naan Galile ki se ɔ naade tond metin ɔ: «Naka, naaje se k'je kaakɲ Isa.»

²² Pilip baa ɲ Andre ɔ taadin ɔ naaden di se paac baa taad Isa ki.

²³ Isa terlden ɔ: «Borse kaadn ken *Goon Deba *nookin keem se, aanga.

²⁴ 'Booyki bεε m'asen taada: kaam teene jaay j'ɔcin te ey se, naan ing gɔtin ki sum. Num gan ken j'ɔcinga num, kaamin se ut naatn, ɔ ken teeco se baado ooj dena.

²⁵ Debm je ron se, utu kutn koŋa ɔ debm do naan ki ara jaay je Raa cir ron se, naan se utu 'kɔŋ *kaajɲ gen daayum.

²⁶ Debm jaay je tedn naabm maam se, 'kɔkɲ metuma. Gɔtn maam m'utu se, debm tedn naabum se kic 'king te maama. Ken debm jaay tedum naabm maam se, Bubum utu an magala.»

Isa taad ɔ naan utu 'kooyo

²⁷ Ter Isa taad ɔ: «Borse maam m'ing se nirlum aayuma, num gan m'taadn m'ɔ di? M'taadn m'ɔ: Bua, aajuma gen kaadn dubar utu 'kaan dom ki se 'sookumsin naatn rom ki bin ne? Gɔto! Maam baado tap bo taa naan se.

²⁸ Bua, *'nookɲ roi.» Gɔtn se k'booy mindi taad maakɲ raa ki ɔ: «Maam se m'nookinga ɔ m'utu m'an nookɲ daala.»

²⁹ Jee den ing gɔtn ese jaay booy se, taad ɔ: «Kese Raa bo aata.» Gan jee mætinge deek ɔ: «Kese *kɔdn Raa gam bo taadin.»

³⁰ Gan Isa terl taadden daala ɔ: «Mind taad se taad te maam eyo, anum naan se, taad te naase.

³¹ Borse kaadn ken Raa an kɔjn bɔro do jeege tun do naan ki se aanga. Biin se bo *Bubm sitange, naan bo Gaar jee kusingen do naan ki se, j'an tuurin naatn.

³² Ken maam se jaay j'uun k'daarumga raan se, maam m'tedn jeege paac ade baa gɔtum ki.»

³³ Ken naan jaay taad taargen se, naan je taadn ɔ te doobm gay jaay naan utu 'kooyo.

³⁴ Jee denge se deekin ɔ: «Naaje k'booy maakɲ *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se ɔ: *al-Masi se baadoga num naan se 'ting gen daayum. Anum gen di jaay naai taad ɔ: *Goon Debm j'an tupm tɔl ro kaag ki ɔ j'an kuun daar raan se? Goon Debm ese ken gay daala?»

³⁵ Isa terlden ɔ: «Gɔtn wɔr ken lee wɔrsen gɔto se, kaadin ɔpga gɔro. Kaad ken naan utu se, 'leeki maakɲ gɔt ken wɔr se, taa bin se gɔtn ɔd se asen naar kɔkɲ do jise ki eyo. Taa debm lee maakɲ gɔt ken ɔd se ε, naan jeel gɔtn naan baan se eyo.

³⁶ Kaadn gɔtn wɔr utu se, 'tookki 'leeki utu gɔtn wɔr se. Taa bin se naase aki tedn gaan gɔt ken wɔro.»

Ken Isa jaay taad nan taarin se, naan iin ɔnde ɔ baa oom gɔtn dɔk te naade.

Yaudge baate tooko gen kaal maakde do Isa ki

³⁷ Ute nakɲ-kɔɔbgen Isa ted den naande ki se kic bo, Yaudge baate kaal maakde don ki rɔk.

³⁸ Taa naan se bo taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taadno se aanga doobin ki ken ɔ:

Meljege Raa, taari naaje jaay k'lee k'taad jeege tu se, nanja took uunga

ɔ *Meljege Raa tap bo 'tɔgin se, naan taadga nan ki?‡*

³⁹ Yaudge jaay ɲ aal maakde do Isa ki ey se, taa Ezayi se taadga taad taar ese se kici ken ɔ:

⁴⁰ *Deere, jee se Raa turumdenga kaamdege ɔ tedden naade tedga jee do-mɔngge*

taa kaamde kaakɲ kɔkɲ gɔt eyo ɔ bide booy kɔkɲ taar eyo

ɔ ute maakde kic naade kɔŋ booy kuun jaay ade terl ro maam ki,

† 12:20 Grækgen se jeegegen mætjil Yaudge eyo. ‡ 12:38 Aak Eza 53.1.

ey num kaad ken naane se, maam Raa m'aden kaaja. §

⁴¹ Ken Ezayi jaay taad bin se, taa naan aakga kaak *nookη Isa ɔ taargen naan taado se, taad ute naana.

⁴² Ute naan se kic ɔo maakη magal Yaudge tu se, jeege dena aal maakde do Isa ki. Naɔo taa *Parizige se, naade ɔη taadin tal naan jeege tu eyo, taa naade beer ɔo som Parizige aden tuur naatn, maakη *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se.

⁴³ Taa naade je toom ken jikilimge lee toomde se ɔo, bee cir ken Raa ɔo aden tooma.

Isa se naan ɔo gɔtn wɔɔr gen jee do naan ki

⁴⁴ Gan gɔtn se Isa uun mindin raan taad ɔo: «Debm jaay aal maakin do maam ki se, naan aal maakin do maam ki sum eyo, num naan se aal maakin do Deb ken olumo.

⁴⁵ ɔo debm ken aakumga maam se, aakga Debm ken olumo se kici.

⁴⁶ Maam se m'gɔtn wɔɔr ken baado do naan ki se, taa debm jaay aalga maakin do maam ki se, naan 'kɔη king maakη gɔt ken ɔɔd eyo.

⁴⁷ Ken debm jaay booy taaruma ɔo ɔkin maakin ki ey se, maam ɔo m'an kɔjn ɔɔɔo don ki eyo. Taa maam m'baado se, gen kɔjn ɔɔɔo do jeege tun do naan ki eyo, num m'baado se gen kaajn jeege do naan ki.

⁴⁸ Debm jaay ɔɔd unduma ɔo baate tookη taarum se, ɔɔɔo utu kooon don ki. Taa ɔiin dunia an nan se, taargen maam m'taadin se ɔo utu an kɔjn ɔɔɔo don ki.

⁴⁹ Taargen maam taad se, m'terɛc te dom eyo. Kese Bu ken olumo se ɔo olum m'taad taargen se ɔo m'dooy jeege.

⁵⁰ Maam m'jeele taar ken naan taadumo gen tɛda se, kese ɔo taar ken ed kaaja gen daayum. Taar ken maam m'taad se, m'taadin aan gɔo ken Bu taadumsino.»

13

Isa tug jɛ jeengen metin ki

(Mt 26.19-20; Mk 10.35-45; Lk 22.14-18,24-27)

¹ Aan gɔo ɔɔpga ɔii kalan sum ɔo Yaudge 'tɛdn *laa Paak se, Isa jeelga kaadn ken naan 'kiin kɔn do naana an ɔaa gɔtn Bubin ki se aasga. ɔo jeengen do naan ki se daayum naan jeden aak eyo. ɔo naan jeden ute maakin paac.

² Ken aan kaadn kɔs ki jaay naade baag kɔsɔ se, kaad ken se *Bubm sitange endga kend maakη Judas goon Simon Iskariot ki, gɔtn se naan saap je doobm an kutn Isa.

³ Aan gɔo Isa se jeel Bu se ɛdinga nakge paac kaam jina, taa naan iino gɔtn *Raa ki ɔo tɛdga num utu 'terl ɔaa gɔtn Raa ki se,

⁴ ken naade utu ɔs kɔs se Isa iin ɔɔd aal kal magalina ɔo uun dɔok maakin ute kal ken k'lee k'l'ɔtn jɛ jeege.

⁵ Ter naan omb maane maakη baay ki ɔo baag tugη jɛ jee metin ki ɔo ɔtdesin te kal ken naan uun dɔokη maakin ki se.

⁶ Ken jaay aan do Simon Pier ki se, Simon Pier deekin ɔo: «Meluma, naai ɔo am tugη jɛ maam ne?»

⁷ Isa terlin ɔo: «Nakη maam tɛd se, ɔorse naai 'kɔη jeel metin eyo, num gan tɛdga jaay som naai utu 'jeel kɔkη metin bee.»

⁸ Gɔtn se Simon Pier deekin ɔo: «Naai ɔo am tugη jɛ maama! Gɔto!» Isa terlin ɔo: «Ken maam jaay m'tugi te jɛi ey se, dim jaay ai tum te maam se gɔto.»

⁹ Gɔtn se Simon Pier terlin ɔo: «Meluma, jem sum eyo, num tugum jimge ute dom paac kici.»

¹⁰ Isa deekin ɔo: «Debm jaay roogga roog se, kɔη roogη kuuy ey sum ken ɔopin se 'tugη jen sum taa debm roogga se ron paac aacga walak ɔo naan tɛdga aak bee naan Raa ki. ɔorse naase 'tɛdkiga jee aak bee naan Raa ki, naɔo 'paacki eyo.»

11 Taa debm ken jaay utu an kut se, Isa jeelina. Taa di naan deek oo: «Naan Raa ki se naase aakki bee 'paacki eyo.»

12 Ken Isa jaay tug je jeenge aas se, naan uun uus kal magalina, oo baado ing got ken naade ing os kos se. Gotn se naan tond metde oo: «Nakj maam m'tedsen se, naase 'jeel okki metin dey la?»

13 Ken naase jaay 'danumki okki: «Debm Dooyje» oo «Melje» se, taarse se met ki. Deere, maam bo m'Debm Dooyse oo Melse.

14 Ken maam Melse oo m'Debm Dooyse jaay bo m'tugsen jesege se, beeki se, naase kic 'lee 'tugki je naapge bin kici.

15 Ken maam jaay m'tedsen naan se, taa naase kic bo aki koj tedn aan goo gen maam m'tedseno se kici.

16 'Booyki bee m'asen taada: debm tedn naaba gotn deb ki se, naan se magal cir debm ken naan lee tedin naaba eyo oo debm aan naaba deb ki se, naan magal cir debm ken lee alin naaba eyo.

17 Nakgen se, borse naase 'jeel okkiga metina ken naase jaay 'tedinkiga naan se num, maakse 'raapo.

18 Taar ken maam m'taadse, m'taad te naase paacki eyo, taa jeegen ken maam bo m'beer m'toodde se, maam jeelde. Gan taar ken k'raanin do dakin se, aanga doobin ki ken oo: *Debm ken lee os mappa te maam se, 'terlumga naaga.**

19 «Kor nakj se jaay ute kaan se, maam m'taadsesin borse. Bin se nakj se jaay aanga kic num, naase aki 'jeele maam se debm ken ting gen daayum.

20 'Booyki bee m'asen taada: debm dood ok debm kaan naabum jiga se, naan se dood okum maam mala, oo debm dood okum maam se dood ok Debm ken olumo.»

Isa taad oo Judas utu an kutu

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

21 Ken Isa jaay taad nan taarin se, gotn se maakin tuju. Oo naan taaddesin tal oo: «'Booyki bee m'asen taada: maakse ki se deb kalan utu am kutu.»

22 Gotn se jee metin ki baag terl kaakj naapa oo saap maakde ki oo: «Naan tap bo taad te nanja?»

23 Deb kalan maakj jee metin ki se, naan se bo debm ken Isa jen se utu ing ceen ki†.

24 Gotn se Simon Pier tedin nakj ken naan an kaakj jeel ro ki oo: «N'tond metin naan tap bo n'taad te nanja?»

25 Gotn se debm ken metn Isa ken ese se dej kaadn Isa ki tond metin oo: «Meluma, kese tap bo nanja?»

26 Isa terlin oo: «Kese debm ken maam m'utu m'dupm mappa oo m'kol maakj baay ki jaay m'an ked se.» Gotn se Isa dup mappa ol maakj baay ki oo ed Judas goon Simon Iskariot ki.

27 Ken Judas jaay ok mappan ji Isa ki se, gotn ese sum bo *Bubm sitange baado end maakin ki. Gotn se Isa deekin oo: «Nakj naai 'je 'teda se 'naar tedin yokodo.»

28 Gan jee ing gotn ese se maakde ki se, metn taar ken naan taad se, nam tap bo booy jeel te metin eyo.

29 Aan goo Judas bo debm baabm gursde dey se, jee metinge saap oo kaadn naane Isa jen taadn oo n'baa n'dugo nakj tedn laa, ey le jen taadn oo n'baa n'ed naka jee daayge tu.

30 Gan gotn se, Judas jaay ok mappan k'dup k'l'edinsin sum se, naan naar teec naatn. Oo kaad ken se goto tedga nooro.

Isa taadden oo k'je naapa

31 Ken Judas jaay teec sum se, Isa deek oo: «Borse se *Goon Deba se *nookin ute 'keeme oo ute ro Goon Deba se Raa kic nookin ute keeme.

* **13:18** Aak KKR 41.9. † **13:23** Yaudge se ken naade os kos num tood res yer kerle do ji jeele oo dodege se alin kaam sak tabil.

³² Aan gəə Raa nookiŋa utu 'keem ute doobm Goon Deba se, bin se Goon Deba kic əəpga baata Raa utu aŋ nooko.

³³ Genumge‡ maam se m'kəŋ kiŋg dən ute naase ey sum. Naase utu amki jea naəo aan gəə kən m'taadə Yaudge tu se, m'taadsen naase ki kici, gətn maam m'an ɓaa se, naase aki kəŋ ɓaa eyo.

³⁴ Bərse maam m'taadsen nakŋ naase utu aki təd se kən kiji: 'jeki naapa. Aan gəə kən maam m'jeseno se, bin se naase kic 'jeki naapa.

³⁵ Kən naase jaay 'jeki naapa deer num, ute naaŋ se jeege paac 'jeele, naase se jee mətŋ maam ki.»

³⁶ Gətn se Simon Pier tənd mətŋ əə: «Məluma, naai 'ɓaa gay?» Isa tərliŋ əə: «Bərse gətn maam m'an ɓaa se, naai am kəŋ daan eyo. Num kaadŋ naai am daan se, məətn kuuy jaayo.»

³⁷ Pier tərliŋ əə: «Məluma, gen dī jaay naai əə bərse maam m'ai kəŋ daan ey se? Taa naai se, maam m'kooyo!»

³⁸ Isa tərliŋ əə: «Naai se ɓo 'kooy taa maam ne? 'Booy bεε m'ai taada: kər kərəŋjə 'kəəy ey sum ɓo, naai 'naajŋ dəəl mətə əə naai 'jeelum eyo.»

14

*Isa se naaŋ doobm kən əl jeege gətn *Raa ki*

¹ ŋte 'kuunki nirlse, naase aalki maakse do Raa ki əə aalki maakse do maam ki kici.

² Gətn kiŋgi utu dēna raan maakŋ ɓee Bubum ki. Kən jaay gətə num, kaadŋ naane maam m'taadsenga. Maam ɓaa ɓaa se taa m'asen ɓaa daapm gətə.

³ Kən jaay m'ɓaa daapsenoga gətə num, maam m'ade tərle m'utu m'asen təsə taa j'aki ɓaa kiŋg tēle.

⁴ Naase 'jeelki doobm kən maam m'an ɓaa se.

⁵ Gətn se Təma deekiŋ əə: «Məlje, gətn naai 'ɓaan ɓaa se naaje k'jeel eyo, əə doobm se tap ɓo j'aŋ jeel əə dī?»

⁶ Isa deekiŋ əə: «Maam ɓo doobo, m'taar mət ki əə debm kən əd kaaja jeege tu. Əə debm jaay ɓaa gətn Bubum ki se kaal te doobm maam jaayo.

⁷ Kən naase 'jeelumki maam se, Bubum kic num naase aŋki 'jeele. Bərse, naase 'jeeliŋki əə aakiŋkiga te kaamse.»

⁸ Pilip deekiŋ əə: «Məlje, 'taadjen tu Bua, naəo bεεjega sum.»

⁹ Isa deekiŋ əə: «Do dəkŋ maam m'tiŋg ute naase se ɓo əə naai 'jeelum ey ne Pilip? Debm aakunga maam se, naaŋ se aakga Raa Bubu. Gen dī jaay deekum əə: «'Taadjen tu Raa Bubu se?»

¹⁰ Naai 'took ey la kən maam m'iŋg ute Bua əə Bu iŋg te maam se, taargen maam m'taadsen se maam m'tεεc ute dom eyo, gaŋ Bu kən naaje k'kalaŋ se ɓo lee tēdŋ naabiŋa.

¹¹ 'Tookki taaruma kən maam m'iŋg ute Bua əə Bu iŋg ute maam se, kən 'tookki taarum ey kic num, 'tookki taa nakŋ-kəəɓgen maam m'lee m'təd se.

¹² 'Booyki bεε m'asen taada: debm aal maakiŋ do maam ki se, 'kəŋ tēdŋ nakgen aan gəə maam m'lee m'təd se, əə naaŋ se utu 'tēdŋ nakgen cir gen maam se daala, taa maam ɓaa ɓaa gətn Bubum ki.

¹³ Nakgen paacŋ naase utu aki tənd mətə te ro maam se, maam m'utu m'aŋ tēda bin ɓo maam Goono se m'taadŋ *nookŋ Bubuma.

¹⁴ Nakŋ kən naase 'təndki mətə ute ro maam se, maam m'utu m'aŋ kəŋ tēda.»

*Isa deek əə utu ade kəl *Nirl Raa jeenge tu (1Jn 5.3, 2.3-5; Jn 16.5-15,33)*

‡ 13:33 Genumge se gətn se Isa je taadŋ əə jee mətŋ ki se naaŋ jedε aan gəə gaan maakiŋge mala.

15 «Ken naase jaay 'jemki num, naase aki kəŋ tɛdn nakŋ kən maam m'taadsen gən tɛda se.

16 Maam m'utu m'tənd mɛtn Bubuma, ɔɔ naaŋ utu aseno kəl debm kən asen kiŋg noogŋ daayum.

17 Debm kən naaŋ aɔe kəl se, kɛse Nirl Raa mala kən taad taar mɛt ki. Naaŋ se jee do naaŋ ki aŋ kəŋ kəŋ eyo, taa naade se ɔŋ aakiŋ eyo ɔɔ jeeliŋ eyo. Gaŋ naase se 'jeeliŋki taa naaŋ utu te naase ɔɔ utu iŋg maakse ki.

18 Maam m'asen kəŋ kəŋ gɛnaalge eyo, maam m'utu m'asen tɛrl kəŋɔ.

19 Ɔɔpɔga baata jee do naaŋ ki se am kaak ey sum, gaŋ naase se utu amki kaakum m'iŋg zɛɛɛɛ, ɔɔ naase kic num aki kəŋ kaaja.

20 Bii kən se, naase aki 'jeele maam m'iŋg te Bubuma ɔɔ Bubum iŋg ute maam se, naaje k'kalan ɔɔ naase ute maam se, naaje k'kalan ki kici.

21 «Taar kən maam m'taadsen gən tɛda jaay debm tɛdiŋ se kɛse ɓo debm jema, ɔɔ debm jem maam se, Bubum kic aŋ jea ɔɔ maam kic m'utu m'aŋ jea ɔɔ m'aŋ taadn roma, taa naaŋ am jeele.»

22 Judn kən Judas Iskariot ey se, deekiŋ ɔɔ: «Mɛlje, naai ɔɔ ajen taadn roi naaje ki sum ɔɔ jee do naaŋ ki jaay ai kaak ey se ajensiŋ taadn ɔɔ di?»

23 Isa tɛrlin ɔɔ: «Debm jem maam se 'tookŋ kuun taaruma ɔɔ Bubum se utu aŋ jea maam te Bubum se k'ɓaa gətiŋ ki, ɔɔ k'kiŋg tɛɛ ute naaŋa.

24 Debm kən jem ey se, naaŋ 'took taarum eyo. Taar kən naase iŋg 'booyki maam m'iŋg m'taadsen se m'tɛɛɛ te dom eyo, gaŋ naaŋ se Bubum ɔlumo se ɓo taada.

25 Maam m'taadsen nakgen se kaad kən maam m'utu te naase.

26 Bubu se utu aɔe kəl *Nirl Salal ute ro maama, taa naaŋ asen noogo ɔɔ naaŋ asen dooy nakge paac, ɔɔ utu asen tɛdn naase aki saapm jeel mɛtn taargen maam m'taadseno se.

27 «Ɔŋte 'kuunki nirlse ɔɔ ɔŋte 'ɓeerki. Maam m'ɓaa ɓaa se m'asen kəŋ tɔɔsuma kən asen tɔɔŋg maakse, ɔɔ tɔɔsn se ɓo kən utu maakŋ maam ki kici. Maam m'asesiŋ kɛɔse aan gɔɔ gən jee do naaŋ ki eyo.

28 Naase 'booykiga taar kən maam m'taadsen m'ɔɔ m'ɓaa ɓaaɔ num m'utu m'aɔe tɛrl m'asen kəŋɔ. Kən naase jaay 'jemki num maam ɓaa ɓaa gətn Bubum ki se, bɛɛki num, maakse raapo taa Bubum se naaŋ magal cirum maama.

29 Maam m'taadsen ɓarse kər nakgen se aan te ey ɓərt se, kən naade se jaay aanga kic num, naase aki tooko.

30 Naan ki se maam m'kəŋ taadn dən te naase ey sum, taa gaar gən do naaŋa se utu 'ɓaado. Naɓo deere, naaŋ se ɔk tɔɔgɔ dom ki eyo.

31 Num gaŋ taa jee do naaŋ ki 'jeel maam se, m'je Bubuma ɔɔ m'tɛdn nakŋ kən naaŋ taadumi. Iiŋki gətn ara; k'ɓaaki!»

15

*Isa se naaŋ *ko biŋ mala mala*

1 Isa taad jeege tun mɛtiŋ ki daala ɔɔ: «Maam se aan gɔɔ ko biŋ mala mala ɔɔ Bubum se, naaŋ ɓo mɛl ko biŋ se.

2 Tɛɛtgen paacŋ dɔɔk ute maama ɔɔ kən ooj ey se, naaŋ gaŋ tund naatn. Gaŋ tɛɛtn kən ooj se naaŋ gaŋ daapiŋa taa koojŋ dən cir kən se daala.

3 Taargen kən maam m'taadsen se, 'daapsenga, akiga bɛɛ naan *Raa ki.

4 Iŋg 'dɔɔkki ute maama aan gɔɔ kən maam m'utu m'iŋg m'dɔɔk te naase se. Aan gɔɔ tɛɛtn ko biŋ k'gaan k'j'undga naatn num ɔŋ ooj ey se se bin ɓo kən naase jaay iŋg 'dɔɔkki ute maam ey se, naase aki kəŋ tɛdn nakŋ aak bɛɛ eyo kici.

⁵ Maam se m'ko biñ ð naase se 'teletumge. Debm ing 'dðak te maama ð maam m'ing m'dðak te naan se, debm se utu 'tedn nakgen jiga den aak eyo. Anum ken naase jaay 'dðakki te maam ey se aki kñ tedn dim eyo.

⁶ Debm ken ing 'dðak te maam ey se j'utu j'an gañ kund naatn aan gð teletn ko biñ k'gañ j'undin se naan utu tuutu ð j'an tñsn tðcð.

⁷ Ken naase jaay ing 'dðakki te maama ð taarum jaay ing maakse ki se, 'tðndki metn nakñ naase 'jeki ð naase anki kñjð.

⁸ 'Tðdki nakgen bæe dena, bin se naase aki 'tedn jee metum ki ð nakgen se *'nookñ Bubuma.

⁹ Maam m'jese aan gð ken Bubum Raa 'jem maam se kici. Ing 'dðakki te maama, bin se naase aki 'jeele maam se m'jese.

¹⁰ Ken naase jaay 'tedki nakñ maam m'taadsen gen tðda se num, kese naase ing dðakki ute maam maakñ maak-jem ki, aan gð maam m'tednakgen ken Bubum taadum gen tðda se jaay m'ing *dðak ute Bubum maakñ maak-jen ki se.

¹¹ «Maam m'taadsen nakgen se taa naase aki kñ maak-raapuma, ð maak-raapse se 'tedn maak-raapm maraadin ki.

¹² 'Booyki! Nakñ ken maam m'taadsen gen tðda se: 'jeki naapa aan gð ken maam m'jese se.

¹³ Debm ken jaay ed koña taa medinge se, naan se jede te maakin cir paac.

¹⁴ Nakñ maam m'taadsen se jaay, naase 'tedin ki se, naase se ðo medn maamge.

¹⁵ Maam se mðatn m'asen kñ dan bulumge ey sum, taa debm bulu se ðñ jeel nakñ ken melin lee ted se eyo. Num naase se maam m'dañse medumge, taa maam m'taadsenga nakgen paacñ ken maam booyo gñtn Bubum ki.

¹⁶ Naase ðo 'bæe ððumki eyo, anum maam ðo m'bæe m'tðadseno se taa m'asen kð naaba aki ðaa tedn nakñ aak bæe ð nakgen ting gen daayum. Taa bin se nakñ naase paac 'tðndkiga meta ute ro maam se, Bubum asen 'kñ kðda.

¹⁷ Nakñ maam m'taadsen m'ð aki ted se: 'jeki naapa.»

Jee do naan ki utu kðdn kund jee metn Isa ki

¹⁸ «Ken jee do naan ki jaay ðð undse se, 'jeelki naade ðð undumoga maam ðo deete.

¹⁹ Ken naase jaay metn jee do naan ki num, kaadn naane naade asen jea, taa naase aki 'tedn metn naade. Gañ naase 'tedkiga metn naade eyo, ð maam se m'bæe m'tðadseno maakñ naade ki se, naase 'tedkiga kalse ki, taa naan se ðo naade ðð undse naatn se.

²⁰ 'Saapki tu do taar ken maam m'taadseno m'ð: debm tedn naaba gñtn deb ki se, naan se magal cir debm ken naan tedn naaba gñtin ki se eyo. Jee se jaay dabarumo maam se, naase kic, naade utu asen dabara; ð naade jaay uun taar maam se taar naase kic ðo, naade utu kuunu.

²¹ Naade utu asen tedn nakgen se paac dose ki se taa maama, taa naade le jeel debm ðlumo se eyo.

²² Ken maam m'ðaðo jaay m'taadden te taargen se ey num, naade 'tedn jee *kusinge eyo, num ðorse maam m'ðaðo m'taðdenga jaay naade baate kuun se, naade 'kñ ðoobm ken naade an kðdn dode eyo.

²³ Debm ðð undum maam se, ðð und Bubum kici.

²⁴ Nakñ kðbgen maam m'ted daande ki ken ðii kalan nam tedn te ey se, ken maam jaay m'tedin te ey num, naade kñ 'tedn jee kusinge eyo. Num ðorse nakñ-kðbgen maam m'teddesin se naade aakinga ute kaamde. Ute naan se kic ðo naade ðð undum maam te Bubuma.

²⁵ Nakñ naade ted se aanga ðoobiñ ki aan gð k'raañin maakñ *Ko Taar ken Raa edo Musa ki ken ð: *Jee se ðð undum se, cæe sum.**»

* 15:25 Aak KKR 35.19 ð 69.4.

²⁶ Tēr Isa deekden ɔɔ: «Debm utu ade ɓaa jaay asen noogse, ade kiin ɓɔtn Bubum ki, ɔɔ kɛn maam m'ɓaaga ɓɔtn Bubum ki num, m'asesiŋo kɔɔ. Naan se ɓo Nirl naan Raa mala kɛn taad taar mɛt ki ɔɔ kɛn iinɔ ɓɔtin ki, kɛn naan ɓaadɔga se naan mala utu am tɛdn saaduma.

²⁷ Naase kic ɓo utu amki tɛdn saadumge taa ɓɔtn maam m'baag naabum sum se, naase utuki te maama.»

16

¹ «Maam m'taadsen taar ese se, taa kaal maaksen naase aalki do *Raa ki se anki kɔn eyo.

² J'utu j'asen tuur maakŋ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ kɛn kaadin utu kaan se, jeege utu asen tɔɔɔ, maak-saapm naade ki num ɔɔ kaadn naane naade tɛd tɛd naabm Raa.

³ Naade utu 'tɛdn naan se, taa naade jeelum maam eyo ɔɔ jeel Bubum eyo.

⁴ Gan maam m'taadsen naan se, kɛn kaadin aanga kic num, naase aki saapm do taar kɛn maam taadseno se. Kaad kɛn maam m'utu m'baag baag naabum se, maam m'ɔŋ m'taadseno te naan se eyo, taa maam m'utu te naase.»

*Naabm ɓɛn *Nirl Raa*

⁵ ɓɔrse maam taadga taad m'ɔɔ m'ɓaa ɓaa ɓɔtn deb kɛn ɔlumo, naɓo maakse ki se, debm jaay 'tɔnd mɛtum ɔɔ naai 'ɓaa gay kic ɓo ɓɔtɔ.

⁶ Num gan taa taar maam m'taadsen bin se, tujsenga maakse.

⁷ Ey num taar maam m'taadsen se taar mɛt ki; kɛn maam m'ɓaaga se asen tɛdn jiga naase ki; kɛn maam jaay m'ɓaa te ey num, Debm Noogo se ade kɔŋ ɓaa eyo. Num gan kɛn maam m'ɓaaga num m'utu m'aŋo kɔɔ.

⁸ Kɛn naan ɓaadɔga num, naan utu 'taadn jeege tun do naan ki se, naade iigga do maak-saapm kɛn naade ɔkɔ do *kusiŋ ki, do nak kɛn ute doobiŋa, ɔɔ tɛr do kɔŋŋ ɓɔɔr kɛn Raa utu kɔŋŋ do jeege tu se kici.

⁹ Maak-saap naade ɔk do kusiŋ ki se ɛ taa naade aal maakde dom ki eyo.

¹⁰ ɔɔ maak-saapm kɛn naade ɔk do nak kɛn ute doobiŋ se ɛ, taa maam ɓaa ɓaa ɓɔtn Bubum ki ɔɔ mɔɔtn naase amki kɔŋ kaak eyo.

¹¹ ɔɔ maak-saapm kɛn naade ɔk do kɔŋŋ ɓɔɔr kɛn Raa utu kɔŋŋ do jeege tu se ɛ, taa gaar do naan ki se ɓɔɔrɔ oocga don ki.

¹² «M'ɔk nakge dɛna kɛn m'asen taada, naɓo kɛn m'taadsesiŋa ɓɔrse kic ɓo, naase anki kɔŋ booy kɔk eyo.

¹³ Kɛn *Nirl Salal kɛn taad taar mɛt ki utu ade ɓaa se, naan utu asen tɔɔɔ taa naase aki jeel taar mɛt ki se mala mala. Taa taar naan utu 'taad se, 'tɛrɛɛŋ don ki ɓo 'taad eyo, gan naan se utu asen taadn taar kɛn naan utu ade booyo, ɔɔ utu asen taadn nakgen utu 'kaan se.

¹⁴ Nirl Salal se utu am *nooko, taa nakgen jaay naan ade booy ɓɔtum ki se utu asesiŋ taadn naase ki.

¹⁵ Nakgen paacŋ Bubum ɔk se, nakgen se ɓɛn maam kici; taa naan se ɓo maam m'taadsen m'ɔɔ: nakgen jaay naan ade booy ɓɔtum ki se utu asesiŋ taadn naase ki.»

Naase 'maakse utu raapo

¹⁶ «ɔɔpɓa baata naase utu amki kaak eyo, ɔɔ tɛdɓa cɔkɔ jaay sɔm utu amki kaaka.»

¹⁷ ɓɔtn ese maakŋ jeunge tu se jee mɛtiŋge se taad te naapa ɔɔ: «Naan tap ɓo je deekŋ ɔɔ dɔo kɛn taad ɔɔ: ɔɔpɓa baata naase utu amki kaak eyo, ɔɔ tɛdɓa cɔkɔ jaay sɔm utu amki kaaka, tɛr deek ɔɔ: maam ɓaa ɓaa ɓɔtn Bubum ki se?»

¹⁸ ɔɔ taariŋ kɛn ɔɔ ɔɔpɓa baata se, je deekŋ ɔɔ dɔo? Taar naan taad se naaje j'ɔnd te mɛtiŋ eyo.»

¹⁹ Isa se jeele kɛn naade je tɔnd mɛtiŋ se, naan deekden ɔɔ: «Naase je aki jeel ute naapa mɛtn taar kɛn maam m'deeksen m'ɔɔ: ɔɔpɓa baata naase utu amki kaak eyo, ɔɔ tɛdɓa cɔkɔ jaay sɔm utu amki kaak se.

²⁰ 'Booyki bεε m'asen taada: naase maakse utu tujū ɔ aki keeme, gan̄ jee do naan̄ ki se maakde utu 'raapo. Maakse utu tujū deere, naɓo tɛdga num, maak-tujse se 'dɛl maak-raapo.

²¹ 'Saapki tu do mɛnd kɛn ɓaa ɓaa koojo se: kɛn kaadn̄ koojin̄ jaay aanga se, naan̄ dabar bini jaay ooj goono. Kɛn naan̄ oojga num, dirigin̄ te dubarin̄ se naatn̄ ɔ naan̄ maakin̄ raapo taa goon naan̄ ooj se.

²² Taa naan̄ se, naase kic ɓorse utuki maakin̄ maak-tuj ki, ɔ tɛdga num, maam m'utu m'asen kaaka ɔ bin se maakse utu raapo ɔ maak-raapm naase se, nam an̄ kɔn̄ tuj eyo.

²³ «Bin ɓo, ɓii kɛn se, naase aki tɔnd mɛtn̄ ðim gɔtum ki ey sum. 'Booyki bεε m'asen taada: nakn̄ naase 'tɔndki mɛta gɔtn̄ Bubum ki te ro maam se, naan̄ utu asen kɛda.

²⁴ Bini ɓorse kic ɓo, naase 'tɔndki te mɛtn̄ ðim te ro maam eyo; ɓorse 'tɔndki mɛta ɔ utu aki kɔn̄, bin se ɓo maakse 'raap maradin̄ ki.»

*Isa tɔɔg cir *dunia*

²⁵ «Taargen maam m'taad̄seno paac se, m'taad̄seno ute kaal naagn̄ taara. Gan̄ kaadin̄ utu 'kaan se, maam m'utu m'asen taad̄n̄ ute kaal naagn̄ taar ey sum. Num naan̄ ki se nakgen taad̄ taa Bubum se m'utu m'asesin̄ taad̄n̄ tal tal.

²⁶ Biin se naase aki tɔnd mɛtn̄ nakge paac ute ro maama. Maam m'asen taada taa naase se maam m'kɔn̄ tɔnd mɛtn̄ Bu ey sum;

²⁷ taa Bu mala se jese taa naase 'jemki maama ɔ naase 'jeelkiga maam se m'iin̄o gɔtn̄ Raa ki.

²⁸ Maam m'ɓaado do naan̄ ki se m'iin̄o gɔtn̄ Bubum ki; ɓorse maam m'kiin̄ do naan̄ ki se m'ɓaa gɔtn̄ Bubum ki.»

²⁹ Gɔtn̄ se jee mɛtin̄ ki ðeekin̄ ɔ: «'Booyo, ɓorse naai 'taad̄jen tal tal aaljen naagn̄ taar ey sum.

³⁰ ɓorse naaje k'jeele, naai se 'jeel nakge paac ɔ 'je nam 'tɔnd mɛti ey sum. Taa naan̄ se ɓo naaje k'jeele naai se iin̄o gɔtn̄ Raa ki.»

³¹ Isa tɛrlɛn̄ ɔ: «ɓorse naase 'jeelkiga sum la?

³² 'Booyki! Kaadin̄ utu 'kaana, ɔ ɓorse kaadin̄ se aanga, naase utu aki 'kaan̄ wɔɔkɔ ɔ naɓa kic ɓo 'kuun ðoobin̄ ðoobina ɔ utu amki kɔn̄ kalum ki, naɓo maam se m'kalum ki eyo, num Bu se utu te maama.

³³ Taargen maam m'taad̄sesin̄ se, taa ute maam se naase aki 'kɔn̄ tɔɔɛ. Deere, naase utu aki 'kɔn̄ dubar do naan̄ ki, naɓo aayki kaamse taa maam cirga dunia.»

17

*Isa tɔnd mɛtn̄ *Raa taa jee mɛtin̄ ki*

(Eɓ 7.24-28, 4.14-16)

¹ Kɛn Isa jaay taad̄ nan̄ taarin̄ se, naan̄ uun kaamin̄ raan̄ ðeek ɔ: «Bua, ɓεε, kaadin̄ se aasga naai *'nook Gooni, taa Gooni kic ai nooko.

² Naai ɛɗinga jikilimge paac kaam jin̄a, taa naan̄ kɛɗn̄ *kaajin̄ gen daayum jeege tun naai ɛɗinsinga se.

³ Kaajin̄ gen daayum kɛn ese se taa naade ai jeeli naai Raa mala kɛn kalan̄ lak ɔ am jeel maam Isa *al-Masi kɛn naai ɔlumo.

⁴ Do naan̄ ki se maam nookiga ɔ naabi naai ɛɗum se, maam m'tɛɗ nan̄inga.

⁵ ɓorse Bua, 'nookum naani ki aan̄ gɔɔ kɛn naai 'nookumo kaad̄ kɛn naai aal te dunia ey ɓɔrt se.

⁶ «Maam m'taad̄denga naade jeeliga naai jeege kɛn naai 'bεεr tɔɔɗo do naan̄ ki jaay ɛɗumden se. Naade se jee naaige, ɔ naai ɛɗumdenga kaam jima, ɔ naade booy uunga taar naai.

⁷ ɓorse naade jeele, nakn̄ naai ɛɗumo paac se iin̄o gɔtn̄ naai ki.

⁸ Taar ken naai 'taadumo se, maam m'taaddesinga kici. Ɔ naade took uunga, naade jeelga deere, maam se m'iino gɔtn naai ki ɔ naade tookga naai ɔ lumo.

⁹ «Maam m'tɔnd mɛti se taa naade sum, ey num gen jee do naan ken ɔaa se paac eyo. Anum m'tɔnd mɛti se gen jee naai ɛdumdeno kaam jima, taa naade se jee naaige.

¹⁰ Nakɲ maam m'ɔk paac se gen naai ɔ nakɲ naai ɔk paac se ɛ, gen maama; ɔ ute doobm naade se ɔ, jeege 'kaakɲ nookuma.

¹¹ Naan ki se maam m'kɔɲ king do naan ki ey sum. Gan naade se utu king do naan ki ɔ maam ɛ m'tɛrl tɛrl gɔtn naai ki. Bua, naai Debm *Salal se, bɔɔbde ute tɔɔgi ken naai ɛdum se. 'Bɔɔbde taa naade 'tɛdn kalan aan gɔɔ maam ute naai naaje k'kalan se.

¹² Kaad ken maam m'inggo te naade se, maam ɛ m'bɔɔbdeno ute tɔɔgɲ ken naai ɛdumo se. Maam se m'bɔɔbdenoga maakde ki se nam kalan tap ɔ ut eyo, ɔ deb kalan ken ut se ɛ, taa taar k'raanɔ do dɔkiɲ se 'kaan te doobiɲa.

¹³ Bɔrse maam m'tɛrl tɛrl gɔtn naai ki ɔ ken ɔrse m'utu do naan ki jaay m'taadden taargen se, taa naade kɔɲ maak-raapuma ɔ maak-raapm naade se, 'tɛdn maak-raapm maraadiɲ ki.

¹⁴ Maam m'taaddenga taar naai, gan jee do naan ki se ɔɔf unddenga taa naade se mɛtn jee do naan ken ɔaa se eyo, aan gɔɔ maam kic mɛtn jee do naan ken ɔaa se ey se.

¹⁵ Maam m'tɔnd mɛti se taa adɛn tɔsn naatn do naan ki eyo, num taa adɛn bɔɔbm ro Deb ken ing ɔ gen tɛdn *kusiɲ sum se.

¹⁶ Naade se mɛtn jee do naan ken ɔaa se eyo, aan gɔɔ maam kic mɛtn jee do naan ken ɔaa se ey se.

¹⁷ Ute taar naai mɛt ki se, naai 'tɛdden naade 'tɛdn jee naaigen mala mala; taa taar naai se taar mɛt ki.

¹⁸ Aan gɔɔ ken naai ɔ lumo do naan ki se, maam kic m'ɔlden do naan ki.

¹⁹ Taa naade se, maam m'ɛdi rom paac, taa naade kic ai kɛdn rode paac ute taar mɛt ki.

²⁰ «Ken m'tɔnd mɛti se taa naade sum eyo, num m'tɔnd mɛti, taa jeege utu 'tookɲ taarde ɔ utu 'kaal maakde dom ki se kici.

²¹ Ɔnde naade paac 'tɛdn kalan. Bua, 'tɛdden naade 'tɛdn kalan ute naaje kici, aan gɔɔ naai ing *dɔɔk ute maama ɔ maam m'ing dɔɔk te naai se. 'Tɛdde naade 'tɛdn kalan kici, jaay jee do naan ki se 'jeel naai ɔ lumo.

²² Maam m'taaddenoga nookɲ naai ɛdumo se, ute naan se naade tɛdn kalan aan gɔɔ maam m'utu naai k'kalan se.

²³ Maam m'ing m'dɔɔk te naade, aan gɔɔ naai ing dɔɔk te maam se. Bin se naade 'kɔɲ dɔɔkɲ tɛdn kalan, jaay jee do naan ki se 'jeele naai ɔ lumo ɔ naai 'jede aan gɔɔ naai 'jem maam se.

²⁴ Bua, jee se naai ɔ ɛdumdeno ɔ m'je gɔtn maam m'ing se, naade 'king ute maam kici. Taa naade kaakɲ nookuma, nookɲ ken naai ɛdumo. Taa naai 'jemoga kaad ken naai aalo te do naan ey ɔrtɔ.

²⁵ Bua, naai se debm daan ki, naɔo jee do naan ki se jeeli te eyo, gan maam se m'jeeli, ɔ jee se kic jeelga ken naai ɔ lumo.

²⁶ Maam m'taadden naade jeelga roi, ɔ maam m'utu m'aden tɛdn naade ai jeel kɔkɔ, taa maak-jei ken naai ɔk dom ki se 'tɛdn do naade ki kici, bin se jaay maam m'king dɔɔkɲ te naade.»

18

Isa jeege ɔaado ɔkiɲa

(Mt 26.36-54; Mk 14.32-50; Lk 22.39-51)

¹ Ken Isa jaay taad nan taariɲ se, naan iin te jee mɛtiɲ ki gaan kaam maane k'danɲ Sedrɔn deel ɔaa jɛɲ ken kaam naane. Gɔtn se ɔk jinɛnɛ ɔ naan ute jee mɛtiɲ ki se ɔaa ɛnd maak ki.

² Gan Judas je kutn Isa se, jeel gōtn ese kici taa Isa ute jee mētin ki se, lee baado tus tus gōtn ese.

³ Naan deelo naan dōol asgar *Rōmēge tu, ute asgargen kēn lee bōob *Bee Raa. Naade se *Parizige ute *magal jee tēdn sērke Raage tu bo ɔldeno. Naade baado jinēne ki se, ute jel poodge te lōompdege ɔo ute nakn tēdn bōordege.

⁴ Num gan Isa jeel paac nakn utu kaan doŋ ki se, naan iiko cēede ki deekden ɔo: «Naase 'jeki naŋa?»

⁵ Naade tērlin ɔo: «Naaje k'je Isan kōf Nazaret.» Gōtn se Isa tērliden ɔo: «Kese bo maama.» Gan Judas debm kēn je kutin se utu maakn jeege tun se kici.

⁶ Kēn jee se jaay booy Isa deekden ɔo: «Kese maam se,» jee se tē te mētdē diwir ɔo naade paac si naan ki.

⁷ Tē Isa tōnd mētdē daala ɔo: «Naase tap bo, 'jeki naŋa?» Naade tērlin ɔo: «Naaje k'je Isan kōf Nazaret.»

⁸ Isa tērliden ɔo: «Maam m'taadsenoga taada m'ɔo kese bo maama. Kēn naase jaay, 'jemki maam sum num, ɔŋki jee mētum ki se 'baao.»

⁹ Taar kēn Isa taado se aanga doobiŋ ki kēn ɔo: *Maakn jeege tun kēn naai ɛdumdeno kaam jim paac se, nam kalan maam m'utin te eyo.**

¹⁰ Gōtn se, Simon Pīer ɔod gōrd-jerlin se, ɔo ɔg gaan te bi debm tēdn naabm magal debm tēdn sērke Raa ki. Naan gaan te biŋ do ji daama ɔo gaabm se k'danin Malkus.

¹¹ Gan Isa taad Pīer ki ɔo: «Gōrd-jerli se ɔlin saapiŋ ki gōtin ki! *Kōɔpm dubar kēn Bubum ɛdumo se, maam m'aŋ kaayin ey la?»

J'ok k'baan te Isa naan Annan ki

(Mt 26.57-75; Mk 14.53-72; Lk 22.54-65)

¹² Gōtn se dōol asgar *Rōmēge, ute bubde ɔo te asgargen kēn lee bōob *Bee Raa kēn Yaudge ɔldeno se, iij-ɔk Isa ɔo dōokiŋa.

¹³ Naade ɔk baansino deet se gōtn Annan ki. ɔo Annan se bo moom Kayipm gaaba. ɔo baar kēn ese Kayipm bo *magal debm tēdn sērke Raa ki.

¹⁴ Kayipm ese bo kēn taado magal Yaudge tu ɔo: kēn asen tēdn jiga naase ki se, deb kalan bo 'kooyo ɔo 'kōŋ jee dena.

Pīer baate Isa

¹⁵ Simon Pīer ute debm mētn Isa kēn kuuy se, naade ɔko mētn Isa. Num debm mētn Isa kēn kuuy se, *magal debm tēdn sērke Raa ki se jeeliŋa, gōtn se naan end te Isa kalan ɔaa daan bōor ɔee magal debm tēdn sērke Raa ki se.

¹⁶ Gan Pīer se ɔɔp inŋ naatn taa doob ki, anum debm mētn Isa kēn kuuy, kēn magal debm tēdn sērke Raa ki jeeliŋ se teeco. ɔo baado taad mēnd kēn inŋ bōob taa doobo se, ɔo j'ōŋ Pīer se endo.

¹⁷ ɔo mēnd kēn inŋ bōob taa doobo se, naan deek Pīer ki ɔo: «Naai kic bo maakn jeege tun mētn gaab kēn se la?» Pīer tērlin ɔo: «Maam se mētn naade eyo!»

¹⁸ Bii kēn se kuulu ɔoŋo, taa naan se bo jee tēdn naabge ute asgargen kēn lee bōob *Bee Raa se, gōtn se naade tuuy poodo ɔo daar riib riibi. Gōtn se Pīer kic daar riib te naade.

**Magal debm tēdn sērke Raa ki se tōnd mētn Isa*

¹⁹ Gan magal debm tēdn sērke Raa ki se baag tōnd mētn Isa se taa jee mētin ki ɔo do taar kēn naan lee dooyde.

²⁰ Isa tērlin ɔo: «Jee te dēnde se maam taaddenga tal tal ɔo daayum maam m'lee dooyo jeege maakn *ɔee kēn Yaudge lee tusn maak ki ɔo m'dooyo jeege daan bōor *Bee Raa ki, gōtn kēn Yaudge paac ɛ tusn se taar dīm kalan tap bo maam m'oyin te eyo.

²¹ Naai tap bo 'tōnd mētum bin se taa dīo? Naai 'tōnd mētn jeege ting booyo taar kēn maam m'lee taaddeno se. ɔo mētn taar kēn maam taaddeno se ɛ, naade jeeliŋ paac.»

* 18:9 Aak Jn 6.39 ɔo 17.12.

²² Do taar ken se sum bo maakŋ asgarge tun ken lee bɔɔb Bee Raa se deb kalan ken cɛɛn ki se, ɔndiŋ mɛtn biŋ ki ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Magal debm tɛdn sɛrke Raa ki bo k'taadŋ taar ken bin ne?»

²³ Gaŋ Isa tɛrliŋ ɔɔ: «'Taadum tu taar di ken maam m'taad m'tujiŋ se! Ɔɔ ken maam jaay m'taadga taar mɛt ki num, gɛn di jaay naai ɔndum se?»

²⁴ Isa jaay Annan ɔliŋ gɔtn Kayipm ken magal debm tɛdn sɛrke Raa ki se, Isa k'dɔɔkiŋga dɔɔkɔ.

Pier baate Isa kuuy daala

²⁵ Kaad ken Simon Pier daar riib riib poodo gɔtn ese se, naade deekiŋ ɔɔ: «Maakŋ jeege tun mɛtn gaab ken se, naai kic bo maakde ki la!» Gɔtn se Pier naaj ɔɔ: «Maam se mɛtn naade eyo.»

²⁶ Gaŋ maakŋ jee tɛdn naabm *magal debm tɛdn sɛrke Raa ki se, deb kalan se taasn gaabm ken Pier ɔg gaanjo te biŋ se, naan deek Pier ki ɔɔ: «Naai se, maam m'aakioga te naan maakŋ jinen ki daamo?»

²⁷ Gaŋ tɛr gɔtn se Pier naaj daala ɔɔ kaad ken se sum bo gaŋ kɔrɔŋjo naar ɔɔd ɔɔyo.

Isa j'ɔk k'baansiŋ naan Pilat ki

(Mt 27.1-2,11-30; Mk 15.1-9; Lk 23.1-25)

²⁸ Tanɔriŋ nɔriŋ se, naade ɔko Isa gɔtn Kayip ki ɔɔ baansiŋ bee magal *Rɔmɛge tu ron Pilat. Gaŋ naade baate kend maak ki taa naade daapga daap rode gɛn kɔsn *laa Paak, taa naade je tɛdn kusiŋa rode ki eyo.

²⁹ Gɔtn se Pilat teec ɔŋde naatn ɔɔ deekden ɔɔ: «Gaabm se naase ɔkiŋki mindiŋ gɛn di?»

³⁰ Naade tɛrliŋ ɔɔ: «Gaabm se ken tuj te dim ey sum bo naaje j'ansiŋo kɔkŋ baa gɔti ki la?»

³¹ Gɔtn se Pilat tɛrlden ɔɔ: «Naase mala ɔk baansiŋki, ɔɔ taar se, baa aakiŋki ute doobm naase.» Gaŋ Yaudge tɛrliŋ ɔɔ: «Naaje j'undjen te kulu gɛn tɔɔl deba eyo.»

³² Bin bo taar ken Isa taado ɔɔ te doobm gay ken naan utu an kooy se, aanga doobiŋ ki.

³³ Gɔtn se Pilat tɛrl end maak ki daala, ɔl k'daŋo Isa, ɔɔ naan tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «Naai bo Gaar Yaudge la?»

³⁴ Num Isa tɛrliŋ ɔɔ: «Taar naai 'taad se, naai mala bo saap ɔŋiŋ lɔbu, jeege kuuy bo taadi taa maam ɛ?»

³⁵ Pilat tɛrliŋ ɔɔ: «Naai aakum maam se, m'kɔd Yaud la? Kɛse jeeige mala naaden *jee magal tɛdn sɛrke Raa ki se bo ɔk baansio gɔtum ki je ai kutu. Naai tap bo tujga dio?»

³⁶ Gɔtn se Isa tɛrliŋ ɔɔ: «Gaar maam se gɛn do naaŋa ara eyo. Ken gaar maam jaay gɛn do naaŋa ara num, asgarumge am kɔŋ kɔnum Yaudge am kɔk eyo. Num bɔrse gaar maam se, gɛn do naaŋa ara eyo.»

³⁷ Gɔtn se Pilat deekiŋ ɔɔ: «Ken bin se, naai gaarge daamo?» Isa tɛrliŋ ɔɔ: «Yɛɛ aan gɔɔ ken naai 'taadiŋ se, maam se m'gaarge. Taa naan se bo maam j'oojuma ɔɔ maam m'baado do naan ki se taa m'tɛdn saada do taar ken mɛt ki. Ɔɔ debm jaay iŋg ute taar mɛt ki se, booy kuun taaruma.»

³⁸ Pilat tɛrl Isa ki ɔɔ: «Taar mɛt ki se, taar gayo?»

Num ken Pilat jaay taad taar ese se, naan tɛrl teec baa ɔŋ Yaudge daala ɔɔ deekden ɔɔ: «Gaabm se, maam m'ɔŋ te taar dim kusiŋ gɔtiŋ ki eyo.»

³⁹ Aan gɔɔ aanga laa Paakŋ gɛn Yaudge tak bo, maam m'lee m'tɔɔd tɔlsen tɔl maakŋ jee dangayge tu deba kalan se, bɔrse naase 'jeki m'asen kɔɔdn kɔl Gaar Yaudge se la?»

⁴⁰ Tɛr gɔtn se naade baag tɔɔyo ɔɔ: «Naaje k'je Barabas, ey num naan se eyo!» Anum gaŋ Barabas se, naan debm tujŋ nakŋ jeege.

19

Isa jeege je an baa kutu

¹ Gɔtn se, Pilat ɔl ɔɔ j'ɔk k'baano te Isa ɔɔ k'tɔndiŋ ute mɛɛje.

² Ɔo asgarge se, uj ɔaapo jεke gen kɔrɔndɔ baado ɔndiɔ don ki, ter naade uun uusiɔ kal gaaringe aac boɔ.

³ Naade iiko ceeɔ ki ɔo deekiɔ ɔo: «Tɔɔse naai ki, Gaar Yaudge!» Gɔtn se, naade baagiɔ tɔnd metn biɔ ki.

⁴ Ter Pilat teeco kuuy daala ɔo deek Yaudge tu ɔo: «'Booyki, gaabm se maam m'aɔo kɔɔdn teecɔ naatn. Taa naase aki jeele maam se m'ɔɔ te taar ɔim ken naase ɔkiɔki mindiɔ ro ki eyo.»

⁵ Gɔtn se Isa teeco naatn ute jεkɔ kɔrɔndɔ don ki ɔo te kal gaaringen aac se roɔ ki. Anum Pilat deekden ɔo: «Kese ɔo gaabm se!»

⁶ Num ken *magal jee tɔdn serke Raa ki te jeedege jaay aakiɔ se, naade baag tɔɔdn tɔɔyɔ ɔo: «Naan se tupu tɔɔliɔ ro kaag ki! Tupu tɔɔliɔ ro kaag ki!» Gan Pilat taadden ɔo: «Naase mala ɔk ɔaa tupu t'ɔɔliɔki ro kaag ki; ey num maam se m'ɔɔ te taar ɔim ken naase ɔkiɔki mindiɔ ro ki eyo.»

⁷ Yaudge terliɔ ɔo: «Naaje se j'ɔk *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki ɔo maakɔ Ko Taar naajege se taad ɔo debm bin se j'aɔ tɔɔɔ. Taa naan tɔd roɔ Goon *Raa.»

⁸ Ken Pilat jaay booy taarde se, ɔeere ɔkiɔ cir daala.

⁹ Pilat terl ɔaa ɔɔ Isa maak ki tɔnd metiɔ ɔo: «Naai tap ɔo iino gay?» Num gan Isa baate terliɔ taara.

¹⁰ Gɔtn se Pilat deekiɔ ɔo: «Maam ara ɔo naai 'baate terlum taara ne? Naai 'jeel ey la ken maam m'ɔk tɔɔyɔ ɔo ken m'je num, m'ai kɔɔdn kɔɔ ɔo ken gɔtɔ le m'ɔk tɔɔyɔ ken m'ai tupm tɔɔ ro kaag ki se?»

¹¹ Gan Isa terliɔ ɔo: «Naai se ken Raa jaay εdi eyo te tɔɔy ey se, naai ɔk tɔɔyɔ dom ki eyo. Taa naan se ɔo debm ɔk ɔlum ji naai ki se, tɔdga *kusiɔ ciri naai se daala.»

¹² Naan ken se sum ɔo, Pilat je doobm an kɔɔdn kɔɔ Isa. Num gan Yaudge baag tɔɔdn tɔɔyɔ deek ɔo: «Ken naai jaay ɔɔd ɔliɔga num, naai se mɔdn Sezar* eyo. Taa debm jaay tɔd roɔ gaarge se, naan se debm taamooy Sezar.»

¹³ Ken Pilat jaay booy taargen se naan ɔl k'j'ɔk k'j'ɔɔdo Isa naatn, naan baado ɔndiɔ gɔt ken j'iin k'daapiɔga ɔaap te koa ken naan lee ɔjɔ bɔɔrɔ jeege tu. Gɔtn se k'danɔ te taar Ebre: *Gabbata*.

¹⁴ Aan gɔɔr te katar se, Pilat taad Yaudge tu ɔo: «Aakki, kese ɔo gaarse!» Naan ken se, naade ɔaap ɔaap rode gen tɔdn *Iaa Paak gen Yaudge teger.

¹⁵ Num gan Yaudge terl baag tɔɔdn tɔɔyɔ ɔo: «Naan se, nakiɔ yoa, naan se nakiɔ yoa! 'Baa tupu tɔɔliɔ ro kaag ki gam naane!» Pilat terlden ɔo: «Gaarse ɔo, naase 'jeki m'aɔ tupm tɔɔ ro kaag ki la?» Magal jee tɔdn serke Raage tu terliɔ ɔo: «Naaje se Gaarje Sezar sum, gaar kuuy se naaje k'j'ɔk eyo!»

¹⁶ Gɔtn se sum ɔo, Pilat ɔk ɔlden Isa taa naade aɔ ɔaa tupm tɔɔliɔ ro kaag ki. Ɔo gɔtn se asgarge ɔk ɔaan te Isa.

Isa k'tupiɔ ro kaag ki

(Mt 27.32-52; Mk 15.21-37; Lk 23.26-46)

¹⁷ Ken Isa teec teec maakɔ Jeruzalem ki se, naade ɔniɔ naan mala uun kaagɔ j'ansiɔ tupm ro ki se, daamiɔ ki. Ɔo naade ɔaansiɔ gɔt ken k'danɔ kaadn do deba. Gɔtn se te taar *Ebre se, roɔ Golgota.

¹⁸ Ɔo gɔtn ese ɔo naade tupiɔ ro kaag ki ɔo naade tup jeege dio ro kaagge tu kici; deb kalaɔ j'uun k'daariɔ ceeɔsiɔ ken kalaɔ ɔo deb kuuy se j'uun k'daariɔ ceeɔsiɔ ken kuuy ɔo naade ɔl Isa ɔaar daan ki.

¹⁹ Ter Pilat raan ro kaag ki ɔl k'ɔaa k'tupiɔ raan kaam do kaag ken k'tupm Isa ro ki. Ɔo taar naan raan se taad ɔo: «Isan kɔd Nazaret se, naan Gaar Yaudge».

²⁰ Gan den Yaudge se dooyga taar se, taa gɔtn k'tupm Isa ro kaag ki se, naan gɔɔr te Jeruzalem. Ɔo taar naan raaniɔ se le raaniɔ te taar Ebre, taar Laatin ɔo ute taar Grek kici.

* 19:12 Sezar se Gaar magal iɔɔ *Rɔm ki.

21 Num *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raa ki gɛn Yaudge se, deek Pilat ki ɔɔ: «Ɔntɛ raan ɔɔ: naan se Gaar Yaudge, num raan ɔɔ: naan ɔɔ taad ɔɔ naan Gaar Yaudge.»

22 Gaŋ Pilat tɛrlɛn ɔɔ: «Taar maam m'raanɔŋga se, m'raanɔŋga sum.»

23 Kɛn asgarge jaay tup Isa ro kaag ki aas se, naade tɔs kalinge ɔɔ nigin gɔtɔ kaam ɔɔ. Deba kic ɔɔ uun bɛdɪn bɛdɪna. Ɔɔp kalin kalan kɛn naan uusinga num lee tuusin kalgen kuuy do ki se, ɔɔ kal se ɔnd raan bini bɔɔy aan naan ki se ɔk gɔtn kur eyo.

24 Gɔtn se asgarge taad te naapa ɔɔ: «Kal se j'ɔntɛ 'nɛɛpinkɪ, num gaŋ k'tɛdɪn salatia, debm kɛn oocɔŋga ɔɔ 'kuun sum.» Anum nakɔ se aanga doobiŋ ki aan gɔɔ taar k'raanɔ do dɔkiŋ kɛn ɔɔ:

Naade nigga kalumge ute naapa,

ɔɔ kalum maak ki se lɛ, naade tɛdɪŋga salatia.†

Ɔɔ kɛse ɔɔ naabm kɛn asgarge tɛda.

25 Cɛɛ kaag kɛn k'tupm Isa se, ko Isa ute gɛnaan mɛnda, ɔɔ Mari mɛnd Kleopas ute Mari kɛn iino Magdala ki, naade utu daar gɔtn ese.

26 Gɔtn se, Isa aak koŋa daar daar cɛɛ debm mɛtiŋ kɛn naan jɛŋ se, naan deek koŋ ki ɔɔ: «Kaaya aaka, kɛse ɔɔ gooni.»

27 Tɛr naan taad deb kɛn mɛtiŋ ki se, ɔɔ: «Aaka, kɛse ɔɔ koi.» Bii kɛn se sum ɔɔ debm mɛtn Isa ki se ɔk ɔaansin beɛŋ ki.

28 Kɛn nakgen se jaay deel paac sum se, aan gɔɔ Isa jeel naabm kɛn naan ɔaano ro ki se nanɔga, num taa taar k'raanɔ do dɔkiŋ 'kaan doobiŋ ki se, naan deek ɔɔ: «Maam se, maane tɔɔluma.»

29 Gɔt kɛn se ɔk k'jɛlɛŋɛ dooc te tɔtn koojn biŋ kɛn mooyo se. Naade uuno kaagɔ nakɔ k'danɔŋ isop‡ ɔɔ uuno nakɔ uun maane se butiŋ taar ki. Naade ɔlin maakɔ tɔtn koojn biŋ kɛn mooy mooy se ɔɔ uun ɔlin taar Isa ki taa ŋ'suubu.

30 Kɛn Isa jaay suub naam tɔtn koojn biŋ kɛn mooy mooy se, naan taad ɔɔ: «Naabum aasga.» Gɔtn se naan no doŋa ɔɔ ɔŋ koŋ teece.

Isa j'ɔsin cɛŋkɛŋ ki te bɔɔɔ

31 Aan gɔɔ biin se Yaudge daap daap rode gɛn tɛdn *laa Paak se, naade je jee k'tupde ro kaage tu se, daar bini kaan *bii sebit ki eyo. Taa bii sebit ese se, bii laa magala. Gɔtn se naade ɔaa tɔnd mɛtn Pilat ɔɔ: «Jee kɛn k'tupde ro kaagge tun se, k'ɔaa k'tɔnd k'tɛɛcɛn jɛdege taa ooyga num j'adeno tɔɔdn bɔɔy ro kaagge tun k'tupdeno ro ki se.»

32 Ɔɔ gɔtn se asgarge ɔaadɔ tɔnd tɛɛc jɛ gaabm kɛn deete ɔɔ tɛr tɔnd tɛɛc jɛ gaabm kɛn kuuy se kici. Jee se ɔɔ kɛn k'tup k'tɔalde te Isa kalan se.

33 Kɛn naade jaay aan do Isa ki se, naade ɔŋɔŋ naan ooyga. Taa naan se ɔɔ naade baate tɔnd tɛɛcɛŋ jɛŋge.

34 Gaŋ maakɔ asgarge tun se, deb kalan uuno bɔɔɔ ɔɔ ɔsin cɛŋkɛŋ ki. Gɔtn se mooso te maane naar teeco.

35 Debm taad taar ara se, naan mala aakiŋga te kaamiŋa ɔɔ saadn naan se, taar mɛt ki. Ɔɔ naan jeele saadn naan se kɛn mɛt ki, taa bin se naase kic ɔɔ aki tookɔ do taar kɛn naan taad se.

36 Nakgen se paac jaay aan se, taa taar k'raanɔ do dɔkiŋ se, 'kaan doobiŋ ki kɛn ɔɔ: *Naan se j'an kɔŋ tɛɛcɛŋ cɛŋgɪŋ gam eyo.§*

37 Ɔɔ tɛrl gɔt kuuy kic ɔɔ taar k'raanɔ do dɔkiŋ se taadga ɔɔ: *Jee ɔsiŋo se, naade utu an kaakɔ ute kaamde.**

Isa k'j'ɔliŋga maakɔ ɔaad ki

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

† 19:24 Aak KKR 22.18. ‡ 19:29 Isop se kaagɔ iin aan gɔɔ mɔɔkɔ ɔɔ k'tɛdn nakɔ oot kooto. Aak Zak 12.10. § 19:36 Aak Ekz 12.46, Nmb 9.12 ɔɔ KKR 34.20. * 19:37 Aak Zak 12.10.

³⁸ Ken nakgen se jaay deel se, Yusup kəf Arimate se, naan kic maakŋ jeege tun mɛtn Isa ki naʒo taa Yaudge se, naan ʒeere ɔ tɔy tɔy roŋa. Naan ʒo ʒaa tɔnd mɛtn Pilat taa ʒaa kɔɔdn ro Isa ro kaag ki. Gɔtn se Pilat tookŋ, ɔŋ Yusup ʒaa ɔɔd ro Isa.

³⁹ Ɔɔ Nikodem ken ʒii kalan ingo gɔtn Isa ki nɔɔr se, naan kic ʒaano te itir ken k'tɛdn te maan kaagŋ k'danŋ mir ute alues† se aas ʒaa ʒaa ɔoocŋ kɔr sik-kaar-mii.

⁴⁰ Yusup te Nikodem se uun ʒɔɔyɔ ro Isa se ro kaag ki. Ɔɔ uuno darkɔyɔ ɔ tɛdn nakŋ oot nijimi ute itir se ro ki ɔ naade teeliŋ tec aan gɔɔ gen Yaudgen lee duubm yodege.

⁴¹ Gɔtn k'tupm Isa ro kaag ki se, gɔtn se ɔk jinɛɛ ɔɔ maakŋ jinen ken se, ɔk ʒaada ɔɔ ʒaadŋ se aan gɔɔ iibi, taariŋ se naade gaasiŋ ute koa. ʒaadŋ se j'ɔl k'naam te nam maak ki eyo.

⁴² Aan gɔɔ Yaudge ɔaap ɔaap rode gen tɛdn *laa Paak se, gɔtn ese kic lɛ, ʒaada utu gɔɔr te naade dey se, naade uun ɔl ro Isa maak ki.

20

Naade ʒaa ɔŋ te Isa maakŋ ʒaad ki eyo

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-11; Lk 24.1-12)

¹ Bii dumas ki, tanɔɔriŋ nɔɔriŋ ken gɔtɔ utu ilim sum ʒo, Mari ken iino Magdala ki iin ʒaa taa ʒaad ki. Ken naan aan se, aak ko ken k'gaasn taa ʒaad se, k'dircilinga naatn.

² Gɔtn se naan ɔk tɛrl aan ʒaa ɔŋ Simon Pier ute debm mɛtn Isa ken kuuy ken Isa jen se, naan deekden ɔɔ: «Mɛljɛge se, nam ɔɔdnŋa naatn maakŋ ʒaad ki, ɔɔ gɔtn k'ʒaa j'ɔliŋ se naaje k'jeel gɔtiŋ eyo.»

³ Ken Pier ute debm mɛtn Isa ken kuuy jaay booy taar se, gɔtn se naade teeco ɔɔ iin ʒaa taa ʒaad ki.

⁴ Ken naade jaay ʒaa ʒaa se, naade di paac aan kaana, naʒo debm mɛtn Isa ken kuuy se, aan deel Pier ɔɔ naan ʒo ʒaa aan deet taa ʒaad ki.

⁵ Ɔɔ ken naan jaay aan se no aak maakŋ ʒaada, naan aak kalgen k'teelsiŋ se, utu tood gɔtiŋ ki gan naan baate kend maak ki.

⁶ Anum ken Simon Pier ken aano mɛtiŋ ki jaay aan se, naan end maakŋ ʒaad ki. Ɔɔ naan kic aak kalgen k'teelsiŋ se tood tood gɔtiŋ ki.

⁷ Ɔɔ naan aak kal k'teeliŋ kaamiŋ se ʒo, tood te kalgen k'teeliŋ roŋ ki se kalan eyo. Kal k'teeliŋ kaamiŋ se, naan aakiŋ k'teel j'aalinga cɛɛs ki.

⁸ Naan ken se jaay debm mɛtn Isa ken aan aan deet se, naan kic end maakŋ ʒaad ki se. Naan aaka ɔɔ took aal maakiŋ paac.

⁹ Ey num jee mɛtn Isa ki se, booy ɔk te ey ʒɔrtɔ taar ken k'raaniŋo do dakiŋ ken deek ɔɔ: Isa se, ʒɛɛki num, ade dur daan yoge tu.

¹⁰ Gɔtn se sum ʒo jee mɛtn Isa ken di se ɔk tɛrl ʒaa ʒeedege tu.

Isa teec naan Mari ken iino Magdala ki

¹¹ Gan Mari daar eem taa ʒaad ki ɔɔ maakŋ keemiŋ ki se naan no aak maakŋ ʒaada.

¹² Ɔɔ naan aak *kɔdn Raage dio ing king te kaldege raap raapo, gɔtn k'j'aalno ro Isa ro ki se. Deb kalan ing kaam don ki ɔɔ deb kalan ing kaam gɔtn jɛŋge tu.

¹³ Naade deek Mari ki ɔɔ: «Mɛnd ara, naai eem gen dio?» Naan tɛrlden ɔɔ: «Mɛlum se nam ɔɔdnŋa naata ɔɔ gɔtn k'ʒaa k'j'ɔl k'j'aalsiŋ ro ki se lɛ, maam m'jeel eyo.»

¹⁴ Ken naan utu taad taad jaay tɛrl aak bin se, naan aak Isa daar daar gɔtn ese. Naʒo naan aak jeeliŋ eyo.

¹⁵ Gɔtn se Isa tɔnd mɛtiŋ ɔɔ: «Mɛnd ara, naai eem gen dio? Naai 'je nanja?» Num gan Mari jaay aakiŋ se, naan saap ɔɔ daan debm ʒɔɔbm jinenɛ se lɛ ɔaam. Gɔtn se naan taadiŋ ɔɔ: «Gaabm ara ken naai ʒo ɔɔdnŋa lɛ, taadum gɔtiŋ ken naai aalsiŋ ro ki se ɔɔ maam m'an ʒaa kuunu.»

† 19:39 Mir te alues se kaagŋ k'tɛdn dawa jeege tu ken j'ɔŋŋiŋ taa naan *Israɛlge tu.

¹⁶ Gañ Isa danj̄n ron̄ ki ɔɔ: «Mari.» Ɔɔ Mari t̄erl aakiṅa ɔɔ deekiṅ te taar *Ebre ɔɔ: *Raabuni*. K̄ese je deekiṅ ɔɔ: Debm̄ dooȳ jeege.

¹⁷ Ḡɔtn se Isa deekiṅ ɔɔ: «Ɔṅte 'k̄ɔkuma, taa maam m'ookṅ m'ḡaa te ḡɔtn Bubum ki ey ɔɔrtɔ. Num naai se, 'ḡaa ɔṅ ḡenaamge se 'taadd̄en ɔɔ, maam se m'ookṅ m'ḡaa ḡaa ḡɔtn Bubum ki, ɔɔ Bubum se, Bubm̄ naase kici, ɔɔ m'ḡaa ḡaa ḡɔtn Raam ki ɔɔ m'Raam se *Raa naase kici.»

¹⁸ Gañ naan̄ k̄en se jaay ɔɔ, Mari k̄en iino Magdala ki se ḡaa ɔṅ jee m̄etn̄ Isa ki se taadd̄en ɔɔ: «Maam se m'aakiga M̄eljege utu kaamuma. Ɔɔ 'booyki k̄ese ɔɔ taar k̄en naan̄ taadumo.»

Isa teec naan̄ jee m̄etinge sik-kaar-kalan̄

(Mk 16.14-18; Lk 24.33-45)

¹⁹ Bii dumas k̄en se sum ɔɔ aan t̄egeriṅ ki se, jee m̄etn̄ Isa ki se, end maakṅ ɔɔee ki ɔɔ d̄ek̄el taara dode ki, taa naade ɔɔeer ɔɔeer magal Yaudge tu. Ḡɔtn se naade aak Isa mala ḡaado daar daande ki. Ɔɔ naan̄ deekden ɔɔ: «Ɔṅ t̄ɔɔsn̄ Raa se 't̄ed̄n te naase!»

²⁰ K̄en naan̄ utu daar taadd̄en taad̄ se, ḡɔtn se naan̄ tuun taadd̄en j̄inge ute ḡɔtn c̄eṅk̄eṅa. K̄en jee m̄etiṅ ki jaay aak M̄eljege se maakde raap aak eyo.

²¹ T̄er Isa deekden daala ɔɔ: «Raa asen k̄ed̄n t̄ɔɔsiṅa. Aan ḡɔɔ Bu ɔlumo do naan̄ ki se, maam kic m'ɔlsen naase.»

²² K̄en Isa jaay taad̄ nan̄ taariṅ se, naan̄ iibden kuulu dode ki ɔɔ deekden ɔɔ: «Ɔkki *Nirl Salal.

²³ Jee k̄en t̄ed̄ga nakṅ *kusiṅ jaay naase 't̄ed̄dekiga kald̄e se, Raa kic aden t̄ɔɔl kusiṅdege. Ɔɔ jeegeen naase ɔṅ 't̄ed̄deki te kald̄e ey l̄e, Raa kic aden k̄eṅ t̄ɔɔl kusiṅdege ey kici.»

Isa taad̄ te T̄oma

²⁴ Gañ bii k̄en Isa jaay ḡaado ɔṅ jeengen m̄etiṅ ki maakṅ ɔɔee ki se, T̄oma k̄en k'dan̄j̄n Didim* k̄en maakṅ jee m̄etiṅ k̄en sik-kaar-di se, ḡɔtɔ te naade.

²⁵ Jee m̄etn̄ Isa k̄en kuuy se, ḡaa taad̄ T̄oma ki ɔɔ: «Naaje se j'aakkiga M̄eljege utu kaamje!» Gañ T̄oma t̄erlden ɔɔ: «K̄en maam jaay m'aak te d̄ɔl k̄en k'tupiṅ te ponto jin̄ ki eyo, ɔɔ m'ɔl jim m'naam te ḡotiṅ eyo ɔɔ t̄erl c̄eṅk̄eṅ ki jaay m'ɔl jim naamin̄ te ey se, maam k̄eṅ tookṅ taarse se eyo.»

²⁶ K̄en aan ɔɔii dumas k̄en kuuy se, jee m̄etn̄ Isa ki ḡaado tus maakṅ ɔɔee k̄en se daala. Bii k̄en se T̄oma kic ɔɔ utu te naade. K̄en Isa ɔṅde se kaam taarde k'd̄ek̄elinga d̄ek̄ele. Naan̄ naar daar daande ki ɔɔ deekden ɔɔ: «Raa asen k̄ed̄n t̄ɔɔsiṅa.»

²⁷ T̄er Isa deek T̄oma ki ɔɔ: «Aak j̄inge, ɔɔ ɔl ji naam ḡotiṅa. T̄er ɔl ji naam c̄eṅk̄ema. Ɔṅte naaj̄n taara num aal maaki dom ki.»

²⁸ T̄oma t̄erlin̄ ɔɔ: «Naai se M̄eluma ɔɔ Raama!»

²⁹ Gañ Isa t̄erlin̄ ɔɔ: «Naai aal maaki dom ki se taa naai aakumga kaaka. Num maak-raapo jeege tun aakum te ey jaay ɔɔ, aal maakde dom ki se.»

Taar se k'raan̄j̄n taa d̄io

³⁰ Isa se t̄ed̄ga nakṅ-k̄ɔɔḡgen kuuy d̄ena naan̄ jeege tun m̄etiṅ ki. Naḡo k̄engen m̄etinge se j'ɔṅ k'raan̄den te maakṅ Kitap k̄en ese se eyo.

³¹ Num nakgen k'raan̄j̄n maakṅ Kitap k̄en ese se, taa asen k̄ɔl naase aki jeele Isa se, naan̄ ɔɔ *al-Masi, Goon Raa. Ɔɔ k̄en naase jaay aalki maakse don̄ ki se, naase aki k̄eṅ kaaja ute ro naaṅa.

21

Isa teec naan̄ jeenge tun m̄etiṅ ki

(Mt 28.16; Lk 5.1-11)

¹ K̄en nakgen se jaay deel se, Isa t̄erl ḡaado teec naan̄ jeenge tun m̄etiṅ ki taa baar k̄en k'dan̄j̄n Tiberiad. 'Booyki t̄ed̄ ɔɔ d̄i jaay naan̄ teec naande ki se.

* **20:24** Didim se je deekiṅ ɔɔ r̄ɔṅɔ.

² Jee gōtn ese se naade Simon Pier ute Tōma rōṅ se, Natanael kōf Kana ken iinō taa naan Galile ki, gaan Zebedege ute jee mētn Isa ken kuuy dio. Naade se inḡ kalan.

³ Num gan Simon Pier deekden ɔ: «Maam se m'ḡaa ḡaa tōkṅ kenjε.» Naade tērliṅ ɔ: «Bin num naaje kic k'ḡaa te naai.» Naade teec ḡaa ook maakṅ markab ki. Num ken naade jaay aan se, maakṅ nōr ken te magaliṅ se, naade je kenjge bini ɔṅ te eyo.

⁴ Ken gōtō jaay iip tōk se, naade aak Isa ḡaar ḡaar do jεṅ baar ki. Naḡo jee mētiṅ ki se aakiṅa ɔ aak jeeliṅ eyo.

⁵ Gan Isa deekden ɔ: «Naase gaange, kenjε cōkō kic naase ɔkki ey ḡaamo?» Naade tērliṅ ɔ: «J'ōk eyo.»

⁶ Gōtn se naan deekden ɔ: «Uun undki gēndse se kaam do ji daam aak markaba. Gōtn se ḡo naase aki kōṅ.» Naade und gēndde ɔ tōsō maakṅ gēndde ki se, kenjε ḡena num gēn kiikiṅ kic ḡo naade ɔṅ iikiṅ eyo.

⁷ Gōtn se debm mētn Isa ken Isa jεṅ se, deek Pier ki ɔ: «Kese Mēljege!» Ɔ ken Simon Pier jaay booy j'ɔ kēse Mēljege se, naan ɔḡga kōḡd kaliṅ kic ḡo, uun uusiṅ gōtiṅ ki, ḡōk maakiṅ jaay aal ooc maan taa aṅ ḡaa kōṅ.

⁸ Kaad ken se, jee mētn Isa ken kuuy se, naade kic ɔpḡēnga gōr kaam tal cili-kaar-di sum ḡo, kookṅ kaan jεṅ ki. Ken naade jaay ḡaado ḡaa te markabde se, tiiko gēndden ken ḡooc te kenjε se.

⁹ Ken naade jaay aan taa baar ki se, bōy naan ki ɔ gōtn se naade aak naal pōḡḡo, ɔ do naal pōḡ ken se k'nan nan kenjε ɔ naade aak mappa gōtn ese kici.

¹⁰ Num Isa deekden ɔ: «Kenjgen naase 'tōkkiro se, 'ḡaankiro kandum.»

¹¹ Gōtn se Simon Pier ook maakṅ markab ki ɔ tiiko gēnd ḡooc te kenjε se ḡaano do jεṅ ki. Ɔ kenj maakṅ gēnd ken se, k'met k'j'ōṅṅ kenjgen magal magal salal ḡo kaar-te-si-mii-kaar-mōtō. Ɔ te ḡen kenjgen ese se kic ḡo, gēndde nēp te eyo.

¹² Isa deekden ɔ: «'Baakiro aki kōsō.» Gōtn se jee mētiṅ ki paac se, nam jaay 'tōnd mētiṅ ɔ: «Naai nanja» kic ḡo gōtō. Taa Mēljege se, naade paac aak jeeliṅa.

¹³ Isa ḡaado ɔṅde ɔ uun mappa se nigḡesiṅa, tēr kenjε se kic naan uun nigḡesiṅa.

¹⁴ Ken Isa jaay duro daan yoge tu se, te naan se naan teec ḡōlga mōtō naan jeege tun mētiṅ ki.

Isa taad te Pier

¹⁵ Ken naade jaay ɔs aas sum se, Isa deek Simon Pier ki ɔ: «Simon goon Jan, naai 'jem te maaki cir jee se paac la?» Gōtn se Simon tērliṅ ɔ: «Yεε Mēluma, naai 'jeele ken m'jei se.» Isa tērliṅ ɔ: «'Gaamum gaan baatumge.»

¹⁶ Tēr naan deekiṅ gēn k-dige ɔ: «Simon goon Jan, naai 'jem te maaki paac la?» Naan tērliṅ ɔ: «Yεε Mēluma, naai 'jeele ken maam m'jei se.» Isa deekiṅ ɔ: «'Tēdn debm gaam baatumge.»

¹⁷ Tēr Isa deekiṅ gēn k-mōtōge tu daala ɔ: «Simon goon Jan, naai 'jem la?» Gōtn se Pier maakiṅ tuj se ro ken ken Isa tōnd mētiṅ ḡōliṅ mōtō ɔ: «Naai 'jem la, 'jem la se?» Gōtn se Pier tērliṅ ɔ: «Mēluma, naai 'jeel nakge paac ɔ 'jeelum maam se, m'jei.» Tēr Isa deekiṅ ɔ: «'Gaamum baatumge.»

¹⁸ 'Booy bεε m'ai taada: ken naai utu goon kōḡ se, naai mala ḡo tuus kali ɔ 'ḡōk maaki ɔ gōtn naai maaki je ḡo ḡaa sum. Num ken naai jaay ḡaado gōlga num, utu kuun ji raan nam kuuy ḡo utu ai ḡōkṅ maaki ɔ ai ḡaa kōli gōt ken naai maaki je eyo.»

¹⁹ Ken Isa jaay taad bin se je taadn ɔ Pier se ute ḡoobm gay j'utu j'an tōḡḡo ɔ yo naan se utu *nookṅ *Raa. Do taar ken se, tēr Isa taadiṅ ɔ: «Naai se ɔk mētuma.»

²⁰ Gōtn se Pier tēr aak mētiṅ ki se, naan aak debm mētn Isa ken Isa jεṅ se utu ḡaado mētdε ki. Naan se ḡo kaad ken naade ɔsō kōs jaay naan ḡejo kaadn Isa ki ɔ deekiṅo ɔ: «Mēlje, ken utu ai kuti se nanja?»

²¹ Ken Pier jaay aakiṅ se, deek Isa ki ɔ: «Mēlje, naan se ḡi aṅ kaan ḡon ki kaca?»

²² Gaŋ Isa tɛrlɪŋ ɔɔ: «Naan se, kɛn maam je m'an̄ kɔŋɪŋ 'tɪŋ bini maam m'utu m'ade ɓaa kic num, naai se ɔli dɪo? Naai se, 'ɓaado 'daanuma.»

²³ Taar se jaay gɛnaage ɓaa booyɪŋ se, naade taad ɔɔ: «Debm mɛtn Isa kɛn ese se 'kooy ey sum.» Num gaŋ taar kɛn ɔɔ naan̄ 'kooy ey sum se, deer num, Isa taad te bini eyo. Num naan̄ taad ɔɔ: «Kɛn maam je m'an̄ kɔŋɪŋ tɪŋ bini maam m'utu m'ade ɓaa kic num, naai se ɔli dɪ?»

²⁴ Debm kɛn taad nakgen se ɔɔ jaay raan̄ɪŋ paac se, naan̄ se ɓo debm mɛtn Isa kɛn ese. Naaje k'jeele saadn̄ naan̄ se, saadn̄ mɛt ki.

²⁵ Isa se tɛdga nakge kuuy kic ɓo dɛna. Nakgen se jaay k'raan̄ɪŋ paac kalan̄ kalan̄ ɔɔ k'dirig te kalan̄ ey se, maam m'jeele taargen k'raan̄o se do naan̄a te magalɪŋ kic ɓo an̄ kɔŋ kɔk eyo.

Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage

Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage

Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage se, kese kic bo Luk bo raanjo. Ken Isa ook baa gotn Raa ki sum se, naan utu ing daanjege tu nafo j'oj j'aakin aan gaa debkilim ey sum. Naan utu daan jeenge tu se ute Nirl Salal ken baayo do jeenge tu bii laa Pantekot ki oo ken lee tooffe. Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage se, taad metn taar gen wookh Labar Jigan gen Isa al-Masi. Aan gaa ken Isa mala taadeno se jee kaan naabinge mala bo baago wookh Labarin Jiga se maakn naan magal Yaudge tun k'danin Jeruzalem bini naade aan maakn naan magal k'danin *Rom. O Rom se naan bo naan magal gen jeegen Yaudge eyo oo naan se magal cir naangen baa se paac oo kaad ken se jee Rom se bo ken ing do jeege tu paac. Luk se naan bo debm taad oo ted oo di jaay bo Nirl Salal ood doobo jeege tu gen booy kakh Labar Jiga gen Isa al-Masi se. Nakn ken 'gaas Yaudge ute jeegen Yaudge eyo gen tum kalan se, Nirl Salal tedn tedga goto. Maakn kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage se naan baago taadn metn taar king jee Raage. Ken k-dige se naan taad metn taar gen mertn ken Pal leedo gen tedn naabm Raa. Jee kaan naabm Isage ute jeegen utu aal kaal maakde do Isa ki se, jeege iin rode ki dabarde, oo metinge se k'toolde. Nafo dim jaay 'gaasn Labar Jiga gen Isa al-Masi ken tooog cir nakge paac se tap bo goto.

*Isa taadjeege tun metin ki oo *Raa utu adeno kal *Nirl Salal*

¹ Teopil, maakn kitapum ken deet deet se, maam m'raanjio metn taar nakgen paacn ken Isa tedo ute taargen naan lee dooyno jeege do kupm met ki se,

² bini bii ken Raa uun baansin maakn raa ki. Ken naan ook baa te maakn raa ki ey bort se, naan beer toofo jeege ken an tedn jee kaan naabinge, oo ute tooogh Nirl Salal se, naan taadden nakn ken naade 'teda.

³ Ken naan ooy jaay duro daan yoge tu se, daan biige tun si-soo se, naan lee teec naan jeege tun metin ki oo taadden ute doobm nakge dena oo taad ronaa oo naan utu te kaamina. Gotn se naan taadden metn taar *maakn Gaar Raa.

⁴ Bii kalan ken naan jaay ing os kos ute naade se, naan taadden oo j'onte teecn kon maakn geger ken Jeruzalem se, num gan k'j'aak kaam nakn ken Raa Bubu taadeno oo utu adeno ked se. Kese bo nakn ken naan taadeno oo:

⁵ «Jan se *batizo jeege te maane; num gan naase se, oopga bii kandum se, j'utu j'asen *batizn ute Nirl Salal.»

Isa ook baa maakn raa ki

⁶ Jee ken tus ing ceE Isa ki se, tond metin oo: «Melje, borse bo kaadn ken naai utu 'kedn gaara *Israelge tu gotin ki la?»

⁷ Isa terlden oo: «Gen kaadin ute biin se, Raa Bubu ute toogin se, naan kalin ki sum bo jeele. Num naase se, Raa undse te kulu gen jeel kaadn ken ese eyo.

⁸ Gan Raa utu asen kedn tooogh *Nirl Salal ken utu ade baoy dose ki. Gotn se aki tedn saadumge maakn geger ken Jeruzalem ki, taa naan Jude te magalina, taa naan *Samari oo bini gotn duni 'daar ro ki.»

⁹ Ken jaay Isa taad nan taarin se, Raa uun baansin maakn raa ki. Kaad ken jaay naade te daar ond dode raan utu aakin kaak se, gapara naar baado oyina oo gotn se naade on aakin ey sum.

¹⁰ Kaad ken naade utu daar aakiñ kaak ken naan ook kook maakñ raa ki se, gətn se naade naar aak gaabge dio daar daar cede ki ute kaldege raap lak lak,

¹¹ ɔɔ naade deekden ɔɔ: «Naase, jee taa naan Galile ki, taa di jaay naase 'daar aakki raan maakñ raa ki se? Isan, Raa uuniñ daanse ki jaay baansiñ maakñ raa ki se, utu ade terl aan gɔɔ ken naase 'daar aakiñki naan ook ɔaa ɔaa maakñ raa ki se kici.»

*Ro *jee kaan naabm Isage*

¹² Gətn se, jee metn Isa ki iin ɔñ do *kəsn ɔlib se ɔɔ naade ɔk terl ɔaado Jeruzalem ki. Jeruzalem ute kəsn ɔlib se, daaniñ aas nakñ kilometir kalan.

¹³ Ken naade jaay aan Jeruzalem ki se, naade ɔaa ɔeene. Gətn se naade ook ɔaa end maakñ ɔee ken do ɔee ki raan. Gətn se ɔo, gətn naade lee tusni. Naade se Pier, Jan, Jak ute Andre, Pilip ute Toma, Bartelemi ute Matiye, Jakñ goon Alpe, Simon ken je kujñ naanina ute Judn ken goon Jak.

¹⁴ Naade paac maakde kalan ɔɔ ɔii-raa naade tus gen keem Raa ute mendge kandum, daande ki se Mari ko Isa ɔɔ ute gena Isage kici.

K'beer k'j'ɔɔd Matias end gɔɔ Judas ki

¹⁵ Maakñ ɔiige tun ese se, ɔii kalan genaagen aalga kaal maakde do Isa ki, naade tus jeege ɔaa ɔaa nakñ kaar-ute-si-dio. Gətn se Pier iin daar daande ki ɔɔ taadden ɔɔ:

¹⁶⁻¹⁷ «Genaage, 'jeelki Judas se naan debm naajege, ey num naan kic ɔk naaba daanjege tu kici. Naɔo metn taar Judas se, ɔugjege *Daud kic ɔo taadoga taad taarina do dakiña. Naan ɔo debm deelo naan jeege tu ɔɔ ɔaado ɔl k'j'ɔk Isa se. Bin ɔo, taar ken *Nirl Salal ɔl Daud taadino jaay k'raaniñ maakñ Kitap ki se, aanga doobiñ ki.

¹⁸ Judas ute gursn ken j'ɔgin gen kutn Isa se, naan ɔaa dugñ maakñ-gɔɔ. ɔɔ gətn se, naan ɔaa ooc ud te mindina ɔɔ gətn se maakiñ ɔɔ pak ɔɔ tiikinge ru naan ki.

¹⁹ Nakñ aan do Judas ki se, jee Jeruzalem ki paac booyinga. Taa naan se ɔo maakñ-gətn ese se, naade danin ute taar naande ɔɔ: *Akeldama*. Akeldama se je deekñ ɔɔ: maakñ-gətn gen mooso.

²⁰ Kese ɔo taar ken ɔugjege Daud raanino ro Judas ki maakñ Kaa Keem Raa ki ken ɔɔ:

ɔñ ɔee naan se 'toodn kuudu

*ɔɔ mɔɔtn nam 'king maak ki eyo,**

ɔɔ ter naan raano daala ɔɔ:

Naabm naan se ɔñ nam kuuy an kuunu.†

²¹ Bin num, maakñ jeege tun leedoga ute naajege kaad ken k'leekiro metn Meljege Isa ki,

²² jee ken baago lee ute naajege gətn ken Jan *batizno Isa bini aan ɔii ken Raa uun baansiñ maakñ raa ki se; ɔɔ jee se ken Isa jaay ooy duro daan yoge tu se, naade aakiña ute kaamde. Ken bin num maakde ki se, k'beer k'j'uunki deb kalan ken utu kend gɔɔ Judas ki, taa 'tedn saada ute naajege.»

²³ Ken naade jaay booy taar Pier se, naade tɔɔdo jeege dio: deb kalan ron Yusupm ken k'danin Barsabas ɔɔ ken jeege lee danin te ro Justus kici ɔɔ deb kuuy se k'danin Matias.

²⁴ Gətn se naade tɔnd metn Raa ɔɔ: «Melje, naai ɔo debm ken 'jeel nakñ maakñ jeege tu paac. Maakñ jeege tun di se, debm ken naai 'beer ɔɔdin se, 'taadjesina,

²⁵ taa naan 'kend gɔɔ Judas ki ɔɔ 'tedn *debm kaan naabm Isa al-Masi. Anum Judas se le, naan mala ɔo res ɔñ naabina ɔɔ ɔaaga gətn ken dɔɔdin naan ki.»

²⁶ Gətn se naade ted salatia ɔɔ salatia se ooc do Matias ki. Naan ken se sum ɔo, Matias se tum do *jee kaan naabm Isage tun sik-kaar-kalan se.

2

**Nirl Salal ɔɔyo ɔii Laa Pantekət ki*

* 1:20 Aak KKR 69.26. † 1:20 Aak KKR 109.8.

¹ Ken bii gen tedn laa k'danin Pantekot* jaay aan se, bii ken se jee aal maakde do Isa *al-Masi ki se tusga paac goto kaam kalan.

² Gotn se naade naar booy naka maakn raa ki eemo uu uu aan goo kuul ken ol makono do baado end maakn bee ken naade tusn maak ki se do goto se, ted dir dir.

³ Ter naade aak ne dimge se tec aan goo roon poodge booy baado wook tis dodege tu.

⁴ Gotn se Nirl Salal baado end dooc maakde do naade baag taadn taar naan jee kuuyu. Kese Nirl Salal bo alde naade taad taar naangen se.

⁵ Bii ken se, Yaudgen ok doobm taar Raade on se iino gotn baa se paac do baado Jeruzalem ki.

⁶ Ken jee se jaay booy nakn ted dir dir se, naade baado tus dena gotn se. Do ken naade jaay booy jee aal maakde do Isa al-Masi ki jaay taad taar naandege se, gotn se doobm rode tap bo, naade jeel eyo.

⁷ Nakn se deel dode do doobm taadin tap bo naade jeel eyo do naade taad ute naapa do: «Jee taad taargen se le, naade paac Galilege,

⁸ ted do di jaay bo nanja nanja kic bo booy naade taadin ute taar naanin naanin se?

⁹ Ey num naajege se jee metinge iino Paart ki, jee metinge iino Med ki ute Elamit ki do jee metinge iino Mezapotami ki, jee metinge iino taa naan Jude ki, jee metinge iino taa naan Kapados ki, jee metinge iino taa naan Pon ki ute taa naan Azi ki,

¹⁰ jee metinge iino taa naan Prigi ki ute gen Pampili ki, jee metinge iino taa naan Masar ute gen Libi ken cee Sirenai ki do jee metinge iino *Rom ki,

¹¹ paac naajen ken k'Yaudge do jeegen ken tedga ted rode Yaudge, jee iino Kret ki ute jee iino taa naan Suge tu, paac naaje k'booyki naade taad nakgen magal magal ken *Raa tedin ute taar naanjege.»

¹² Nakn se deel dode do naade jeel doobm taadin eyo. Naade taad ute naapa do: «Kese tap bo je deekn do dio?»

¹³ Gan jee metinge se terec metn jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki do deek do: «Naade se le, bere, aay oonga koono.»

Pier taad jeege tun tus gotn ese

¹⁴ Ken Pier jaay booy taar se, naan iin daar ute *jee kaan naabm Isa al-Masigen sik-kaar-kalan kuuy se do uun mindin raan taadden do: «Naase Yaudge ute naase jee ken ingki Jeruzalem ki se, udki bi jiga do taar ken maam m'asen taada do nakgen deel paac se 'booy okinki jiga jaayo.

¹⁵ Ken naase oki jee se jaay jee kaay koonge num kese met ki eyo, taa borse se naaje j'utuki maakn kaadn mes ki borto.

¹⁶ Num gan nakn aan se, kese taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki k'danin Joel ken taado do dakin se bo borse aanga doobin ki, ken taado do:

¹⁷ Raa deek do:

Biigen kaam moon se, maam m'utu m'ade kal Nirlum

utu 'booy do jeege tu paac.

Bin se gensegen gaabge ute kengen mendge se,

utu 'taadn taargen teeco taarum ki

do gensegen gaan kadge se

utu 'kaakn nakgen ken maam m'teecn naande ki

jaay m'aden taadn metina

do bubsege se kic m'utu m'aden taadn maakn nidege tu.

¹⁸ Deere, bii ken se, maam m'ade kal Nirluma

utu 'booy do jee tedn naabumge tun gaabge ute kengen mendge

* **2:1** Laa Pantekot se Yaudge tedga *laa Paak ok bii si-mii jaay bo naade tedn laa se. Bii se bo naade saap do bii ken Raa do ddeno taa naan Masar ki, taa naan se bo naade ted maak-raapo. Maakn Kitapm ken Raa *dooko kiji ute jeege se bii Laa Pantekot ki se bo, Nirl Salal booyo do jeege tun aalga kaal maakde do Isa ki.

³⁷ Ken jeege jaay booy taar ese se, naade maakde tuj kasak kasak do naade tond metn Pier ute *jee kaan naabm Isa al-Masige gen kuuy se do: «Genajeege naaje tap bo k'tedn roje j'oo di?»

³⁸ Gotn se Pier terlden do: «'Terlki maakse do nana nana kic bo on ron j'an *batizn ute ro Isa al-Masi, taa Raa an tool *kusiina bin jaay Raa asen booy *Nirl Salal dose ki.

³⁹ Taa naan taadga taad do utu ade kol Nirl Salal dose ki, do gensege tu do do jeege tun ing dook te Raa do do jeege tun den ken Raa ute adeno dan se.»

⁴⁰ Gotn se ter Pier taaddenga taarge dena taa aden tedn naade 'tooko do kaay kaamde. Naan deekden do: «Jee duni ken borse se, berε, naade se jee ken baate Raa! 'Teecki naatn maakde ki taa naase aki 'kon kaaja.»

⁴¹ Jee ken took uun taar Pier se, bii ken se sum bo k'batizde. Naade se baa baa nakj jeege dupu-moto do naade baado tum do jeege tun deetn ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se.

King jee Raagen deet deete

⁴² Jee paacn ken aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, naade daayum lee booy taargen *jee kaan naabm Isa al-Masige lee dooyde do naade ing aan go genaagen konde kalan do bubde kalan. Naade lee os kalan do lee eem Raa taa naapki.

⁴³ Ute jee kaan naabm Isa al-Masige se, Raa ted nakj-kooβge dena ute nakgen ken taad toojn Raa. Ute nakgen jaay naade tedse ol jeege paac beer Raa ki.

⁴⁴ Do jee ken aal maakde do Isa al-Masi ki se, naade ok taarde kalan do nakj paacn jaay naade okse nig aakin ute naapa.

⁴⁵ Naade dugn naatn ute maakj-gotdege do ute nakdege do gursn se naade nig aakin ute naapa do nana nana kic bo j'edn nakj ken an kaasn kingina.

⁴⁶ Daayum bii-raa naade tus daan boor *Bee Raa ki ute maakj kalan. Naade lee os kalan bee naapge tu do gotn kosde ki se, naade lee tos ute maak-raapo do taar dim tap bo, naade ok maakde ki eyo.

⁴⁷ Ken jeege jaay aakde naade ted bin se, naade jede. Do jee ken aal maakde do Isa al-Masi ki se naade toom Raa, do te naan se bii-raa Meljege Isa al-Masi lee aaj jeege maakj *kusiinde ki do daayum jeege ziid do jeege tun aalga kaal maakde don ki se.

3

Pier ute Jan ed lapi debm k-runguy ki

¹ Bii kalan teger aan kaada moto ken k'lee k'jeem *Raa jaay aas se, Pier ute Jan ook baa daan boor *Bee Raa ki gen keem Raa.

² Gotn se k'juun k'baano baa ute gaaba kalan gotn k'jooin tap bo naan k-runguyu. Gaabm se, bii-raa naade baado lee tol tondin ceε taa doobm Bee Raa ken k'danin taa *Doobm Aak Jiga* se do bii-raa, naan lee baay baay gotn jeege tun lee baado daan boor Bee Raa ki se.

³ Ken naan jaay aak Pier ute Jan endo kend daan boor Bee Raa ki se, naan baay dim gotde ki.

⁴ Ken naade jaay booy taarin se, gotn se naade ok daara do ondin kaama tak do Pier deekin do: «'Terl aakjen tu!»

⁵ Gotn se gaabm se terl aakde do naan saap maakin ki do kaadn naane naade an kedn dim.

⁶ Ganj Pier deekin do: «Daab ute pudda se maam m'ok eyo, num nakj maam m'ok se bo, m'aisin keda. M'oo ute ro Isa *al-Masi ken kodn Nazaret se, iin 'lea!»

⁷ Gotn se naan okin ute ji daamina do uun daarina do gotn ese sum bo kaam kiricina ute kaam jen se naar seej daapa.

⁸ Gotn se naan iin kirit do daara do baag lea! Naan end ute naade daan boor Bee Raa ki, lea, taala do toom Raa.

⁹ Jee ute dende paac se aakiina ken naan lea do toom Raa se.

¹⁰ Jee se paac aak jeeliina naan bo debm ken lee tingo ceε taa doobm Bee Raa ken k'danjin taa Doobm Aak Jiga jaay lee baayo se. Ken naade paac jaay aak nakj ted ese se, nakj se deel dode do akden taad eyo.

*Pier taad jee denge tun daan boor *Bee Raa ki*

¹¹ Gōtn se Pier ute Jan naade daar daar metn daab ki do daabm se k'danjin *Daabm Salomon*. Gaabm se kōkj naan tōkde se do d'olden eyo. Gōtn se jeege dena aan baado onde taa nakj deel paac se akden taad eyo.

¹² Ken Pier jaay aak jee denge aan baado gōtde ki se, naan deekden do: «Naase gaan *Israelge, gen di jaay gaabm ese on lapi sum bo jaay naase akden taad ey se? Naase aakjeki bin se gen di? Gen naase ki num 'saapki do ki gaabm ken iin lee se ute tōogje lōbu, do ki j'ok taar Raaje se bo do on bo naan on lapi le?»

¹³ Raa gen bubjege *Abraam, gen Isaka do gen *Yakub se*, naan bo debm ken *nook Isan, debm tedn naabiina, ken naase ak olin ki kaam ji tōogge tu do do undin ki naan Pilat ki. Ey num Pilat se, je anō kōōdn kōlo.

¹⁴ Naan le, debm *salal do debm daan ki naan Raa ki, gan naase 'baatin ki do 'jeki debm tōol jeege se bo, j'asesin kōōdn kōlo.

¹⁵ Num Mel-kaaja tap bo, naase 'tōolin ki. Gan Raa se durinoga daan yoge tu do naaje se j'aakinga ute kaamje.

¹⁶ Anum gaabm naase aakin ki naanse ki ese se, naase paac 'jeelin ki. Naan jaay on lapi se ute ro Isa, taa naaje j'aalga kaal maakje don ki.

¹⁷ «Num borse, genaamge, maam m'jeele nakj naase ute magalsege 'tedin ki se, naase 'jeel akkiro te metin eyo.

¹⁸ Gan taar ken Raa olo jee taado taargen teeco taarin ki taado se bo, aanga doobin ki ken do: *al-Masi baadoga num, utu 'dabara.

¹⁹ Bin se naase 'terl ki maakse do 'baakiro gōtn Raa ki, taa naan asen tōol *kusiin se.

²⁰ Bin jaay Meljege Raa asen kedn gōtn tōol maaka do utu aseno kōl Isa, naan bo al-Masi ken Raa beer do dsesino.

²¹ Kor se, Isa king maakj raa ki bini 'kaan bii ken Raa 'tōnd daapm nakge paac 'tedn kiji. Kese bo nakj ken jee salal ken taado taargen teeco taar Raa ki taado do dōkin se.

²² Ey num *Musa kic taadoga taad do: *Maakj genaasege tu se, Melse Raa utu aseno beer kōōdn debm taad taar teeco taar Raa ki aan gōo maama, do taar ken naan utu asen taadn paac se, 'booy uunin ki.*†

²³ Do debm jaay baate booy kuun taarin se, maakj jeenge tu se j'an kōkj kutn naatn.‡

²⁴ «Jee taad taar teeco taar Raa ki paacn iino do Samuel ki ute jeege baado metn naan ki se, taadoga taa nakgen ken borse aanga se kici.

²⁵ Genamge, naase se 'gaan jee ken taad taar teeco taar Raa ki do dōkina do dōkj ken *Raa dōko ute bubsege se, dōk ute naase kici. Taa naan se bo, naan taad Abraam ki do: *Ute metjil naai se, maam m'tedn beer metjil jeege tun do naan ki paac.*§

²⁶ Deet deet se Raa do do debm tedn naabin Isa se naase gaan Israelge tu. Naan olin se taa asen tedn beer do bin se nanja nanja kic bo 'terl naaga do nakge tun jig ey ken naan lee tedin se.»

4

*Pier ute Jan naan Yaudge tun *jee kaakj metn taarge*

¹ Kaad ken Pier ute Jan utu taad taad jee denge tu bōrt sum bo, *jee tedn serke Raage tun metinge, magal jeege in g bōob *Bee Raa do ute *Sadusegen metinge baado onde.

* 3:13 Aak Ekz 3.6, 15. † 3:22 Aak Dt 18.15-16. ‡ 3:23 Aak Lb 23.29. § 3:25 Aak Jen 22.18 do 26.4.

² Gətn se naade aak Jan ute Pier se maakde taarde dode ki pirin, taa naade dooy dooy jee denge əə taadden əə aan gəə *Raa duro Isa daan yoge tu se, jee ooyga kooy kic 60, naan utu aden dur bin kici.

³ Gətn se naade təkde əə 6aa əmbde tood iip dangay ki taa kaada se 6aaga.

⁴ Ute naan se kic 60, jeegen booy taar Pier ute Jan se maakde ki se jeege dena took uun taar se əə gətn se jee aal maakde do Isa ki se ziid 6aa 6aa nakj gaabge dupu-mii.

⁵ Gan metbeenki se, magal Yaudge əə magal taa beedege ute jee jeel taadn təkj metn Ko Taar Raage se, naade tus maakj geger ken Jeruzalem ki.

⁶ Maakde ki se gaabm ken k'danin Annan se, naan 60 *magal jee tedn serke Raage tu, Kayip ute Jan əə Alekzander ute jee kuuy se, naade paac se jee maakj bee magal jee tedn serke Raage tu əə naade paac utu gətn ese kici.

⁷ Gətn se naade əədo Pier ute Jan se maakj dangay ki əə baandeno naande ki əə tənd metde əə: «Gaabm se, naase edinki lapi se ute ro nanja əə təəgə se tap 60, naase ənjinkiro gay?»

⁸ Gətn se Pier, ken *Nirl Salal doocga dooc maakin se, taadden əə: «Naase magal Yaudge ute magal taa bee Yaudge se,

⁹ jaaki naase 'baanjekiro naanse ki se gen tənd metje taa gaabm ken k-runGuy jaay əj lapi se. Əə naase 'je aki jeele ute doobm gay jaay 60 gaabm se əj lapia.

¹⁰ Naase jeege paac əə naasen paacə gan *Israelge se 'jeelki ute ro Isa *al-Masi ken kədn Nazaret, ken naase 'tup təlinki ro kaag ki jaay, Raa durinoga daan yoge tu se, ute təəgə Isan se 60, gaabm daar naanse ki se əj lapia.

¹¹ Taar se k'raaninga raan maakj Kitap ki ken əə:
*Ko ken naase jee kiin beege baatinki jaay əə undinki naatn se,
naan se 60 ken tedga ko ken gakj bea.**

Ko ara se, taad te Isa.

¹² Taa naan se 60 'booyki m'asen taada, ken ed kaaja se, Isa kalin ki sum. Ey num, do naanja ute magalin se, Raa əj əlo te nam gam kuuy ken 'kaajn jeege eyo.»

¹³ Naan ken se jee ken lee aak metn taar jeege se booy taar ken Pier ute Jan jaay taad beer ey paac paac se, taar se əkden taad eyo, gan naade saapm əjin Pier ute Jan se jee bin sum, əj dooy te den eyo. Nəbo naade jeele, naade se jee leedoga ute Isa.

¹⁴ Ken naade jaay aak gaabm ken əj lapi jaay daar daar cəede ki se, taar dim ken naade aden terl tap 60 əj eyo.

¹⁵ Gətn se naade taad əə: «Pier ute Jan se, k'j'əə k'teede naatn maakj bee ken k'lee k'j'aak metn taarge se.» Əəpden naade Yaudgen jee kaakj metn taarge se 60 taad dək taarde ute naapa.

¹⁶ Gətn se naade taad əə: «Jee se tap 60 j'adeki tedn əə di? Taa jee Jeruzalem ki paac se le, booyga nakj-kəəbm naade ted se. Əə nakj-kəəbm se le tood tal j'aki kəj naaj do ki eyo.

¹⁷ Num naaje se k'je eyo ken taar se jaay 'wəəkj jeege an booy paac se. Bin se j'aacdeki kaama taa naade məətn ro Isa se j'ənte taadin nam ki.»

¹⁸ Gətn se naade danjo Pier ute Jan əə aacden kaama əə: «Naan ki se məətn ro Isa se ənte 'taadinki nam ki əə ənte 'dooyki jeege ute metn taar se!»

¹⁹ Gan gətn se Pier ute Jan terlden əə: «Gen naase ki num naan Raa ki se, ken gay 60 doobina? K'booy kuun taar naase ləbu k'booy kuun taar Raa le!

²⁰ Deer num, naaje se k'kəj do eyo do nakge tun naaje j'aako ute kaamje əə k'booyo ute bije se.»

²¹ Gətn se Pier ute Jan se jee kaakj metn taargen Yaudge se ter aacden kaama daala jaay 60 təəd təde. Naade əj te doobm ken aden dabar eyo, taa naade beer beer jee denge tu əə do nakge tun deel se jeege paac *nook Raa.

* 4:11 Aak KKR 118.22.

22 Anum gaabm ken Pier ute Jan tedn nakn-kəɔbɔ jaay naan ɔŋ lapi se, naan baarin cir si-sɔɔ.

Jee Raage tɔnd metn Raa taa aden kedn kaay kaama

23 Ken Pier ute Jan jaay k'tɔɔd k'tɔldeno se, naade baado ɔŋ jeedege ɔɔ taadden taargen ken *magal jee tedn serke Raa ki ute magal taa bee Yaudge taaddeno se.

24 Ken jeedege se jaay booy taar Pier ute Jan se, naade iin taa tɔnd metn Raa ute maakn kalan deek ɔɔ: «Raa Sidburku, naai ɔɔ debm aalo maakn raa ute do naanja ɔɔ baarge ɔɔ ute nakgen maakde ki se paac.

25 Buli bubje *Daud se, naai ɔɔ debm edino *Nirl salal ɔɔ Nirl Salal ese ɔɔ ken ɔlin taado ɔɔ:

Jee do naan ki ute metjildege paac tap ɔɔ inɔ ɔɔ gen je taamooyo

ɔɔ dɔɔk taarde kalan gen tedn nakn ɔɔ aay ey se tap ɔɔ, taa di?

26 Gaaringen do naan ki daap rode gen tedn bɔɔɔ;

ɔɔ magalgen do naan ki tusu

taa baatn Meljege Raa ute gaar ken naan beer ɔndino se.†

27 Deere, taar se taar met ki. Maakn geger ken Jeruzalem ki se, *Erɔd ute Pons Pilat, tus dɔɔk taarde kalan ute jee ken Yaudge ute kengen Yaudge eyo taa baatn Isa debm tedn naabi salal ken naai 'beer ɔndino.

28 Bin se ute tɔɔgi se, naai uunoga doa ɔɔ naade tedinga aan gɔɔ ken naai maaki jen ro ki.

29 Melje, naai aaka kiibm kaacn ken naade iib aacje naajen k'bulige se, ɔɔse edjen gaab-tɔɔgɔ taa k'taadn taari kic ɔɔ k'beer eyo.

30 'Taad tɔɔgi jeege tu, ute ro Isan debm tedn naabi salal se, ed lapi jee kɔɔnge tu ɔɔ 'tedn nakn-kəɔbɔge ute nakgen deel doa.»

31 Ken naade jaay eem Raa aas se, gɔtn naade tusn ro ki se naanja tea. Gɔtn se naade paac Raa doocde ute Nirl Salal. ɔɔ gɔtn se naade baag taadn taar Raa jeege tu beer eyo.

Jee Raage nig nakdege ute naapa

32 Jee ken aal maakde do Isa *al-Masi ki ute dende se, naade inɔ ute maakn kalan ɔɔ taarde kic ɔɔ kalan. Maakde ki se nam jaay 'taadn ɔɔ nakn se gen maama se gɔtɔ. Num gan nakn naade ɔk paac se ɔmbin taa naapki.

33 Ute tɔɔgɔ Raa se, *jee kaan naabm Isa al-Masige se taad jeege tu tap ɔɔ beer eyo ɔɔ: «Melje Isa se duroga daan yoge tu ɔɔ naaje j'aakinga ute kaamje.» Gɔtn se jee Raage paac se Raa teddenga bee den aak eyo.

34 Maakde ki se nam tap ɔɔ dim daayin eyo. Taa jee ɔk maakn-gɔtɔ ute beege se dugina ɔɔ baano ute gursina.

35 ɔɔ gursn ese se naade baado edin ji jee kaan naabm Isa al-Masige tu. ɔɔ naja naja kic ɔɔ, j'edin nakn ken an kaasn kingina.

36 Maakde ki se, gaaba kalan ron Yusup ken jee kaan naabm Isa al-Masige danin ute ro Barnabas. (Barnabas se je deekɔ ɔɔ: goon ed kaay kaama jeege tu.) Naan se metjil gen Lebige ɔɔ naan j'oojin taa naan Sipir ki.

37 Naan se dugn ute maakn gɔtina ɔɔ gursin se, naan baado edin ji jee kaan naabm Isa al-Masige tu.

5

Ananias ute Sapira ted taar-kəɔbɔ

1 Num gan maakde ki se, debm kuuy ron Ananias ute mendin ron Sapira, naade se ɔk gɔtɔ. ɔɔ naade se dɔɔk taarde kalan ɔɔ dugn ute gɔtde se naata.

2 Naan ute mendin se, gursn se naade gaan ute metina ɔɔ gɔtn se gaabin baan ute gursn ɔɔp se, ji *jee kaan naabm Isa al-Masige tu.

† 4:26 Aak KKR 2.1-2. Gaar ese je taad ute *al-Masi.

³ Gətn se Pier deekiñ ə: «Ananias, gen di jaay naai əñ *Bubm sitange baado end dooc maak ki bin se? Ken 'gaanə met kəəpm gursi gəti ki se kəse taar-kəəbm ken naai 'ted se tedn *Nirl Salal ki.

⁴ Ken dugiñ te ey lə gətə se gen naai tap ey la? Əə ken naai jaay duginga kic num, gursiñ se gen naai ey la? Ken əli jaay taad taar-kəəbə se gen di? Taar-kəəbm ken naai tediñ se, 'tediñ jikilinge tu eyo, gan naai tediñ *Raa ki.»

⁵ Ken jaay Ananias booy taar se, naan aal ooc ooyo əə jeegen paacñ jaay booy labar ese se, beere baa əkde tak tak.

⁶ Gətn se, gaan kəəge baado teeliñ ute kala əə uun baa əliñ maakñ iib ki.

⁷ Ken nakñ se deel jaay baa baa nakñ lər mətə se, mēnd Ananias baado end gətn jee kaan naabm Isa al-Masige tu se; naəo nakñ ken aan do gaabiñ ki se, naan jeel eyo.

⁸ Gətn se Pier tēsini ə: «Gətsen naase 'dugiñki se, kəse bə gursiñ paac sum ne?» Mēnda took ə: «Yēē. Kəse bə gursiñ.»

⁹ Gətn se Pier terliñ ə: «Gen di jaay naai ute gaabi 'dəəkki taarse gen naam *Nirl Raa se? 'Booyo! Jee ken əlo gaabi maakñ iib ki se aanga taa doob ki. 'Booy gətn jedē! Naade utu baado ai baa kuun kəli naai kici.»

¹⁰ Gətn ese sum bə, mēnda se naar ooc ooy naan Pier ki. Ken gaan kəəge jaay aan se, naade end se əñiñ naan ooyga əə naade uun baa əliñ maakñ iib ki cēē gaabiñ ki.

¹¹ Gətn se jee *egliz ki paac ute jee kuuy paac jaay booy labar ese se, naade beere baa əkde tak tak.

**Jee kaan naabm Isa al-Masige ted nakñ-kəəbge dēna*

¹² Raa əl jee kaan naabm Isa al-Masige se ted nakñ-kəəbge dēna ute nakgen deel doa naan jeege tu. Naade paac taarde kalan əə lee tus mētn daabm Salomon ki.

¹³ Anum jee kuuy se nam tap bə took gen tum te naade eyo; gan jee dēnge se lee təəm jee aal maakde do Isa *al-Masi ki se.

¹⁴ Ute naan se kic bə jeege dēna, mēndge ute gaabge, took aal maakde do Isa al-Masi ki əə baado ziid do jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se.

¹⁵ Taa nakñ-kəəbgen jee kaan naabm Isa al-Masige lee ted se, əl jeege teecno ute jee kəənge tuun taaldeno do danalge tu ey lə do raagge tu; naade baado təndden do doobge tu, taa ken Pier deel deel jaay niriñ deebga dode ki se, səm maakde ki se, nam kalan utu 'kəñ lapia.

¹⁶ Gətn se jeegen kuuy kic bə dēna ken iinə maakñ naange tun ken cēē gegēr ken Jeruzalem ki, naade baano ute jee kəəndge əə jee ken ək kəəñ sitange. Gətn se naade paac əñ lapia.

**Jee kaan naabm Isa al-Masige k'tək k'j'əmbden dangay ki*

¹⁷ Do nakge tun ted se, *magal jee tedn serke Raa ki ute *Sadusegen ute naan se, tedn maak-kilimi ro jee kaan naabm Isa al-Masige tu əə gətn se naade iin rode ki.

¹⁸ Gətn se naade tək əmbden dangay ken k'lee k'təkñ k'təl jeege.

¹⁹ Gan maakñ nəər ki se, *kədn Raa baado təədn ute kaam taar dangayge se naatn əə əəd teecdeno naatn əə deekden əə:

²⁰ «'Baaki daan bəər *Bee Raa ki əə 'taadki taargen paacñ ken ed kaaja se jeege tu.»

²¹ Gətn se naade took do taar kədn Raa ki əə tanəriñ nəəriñ sum bə, naade baa daan bəər Bee Raa ki əə naade baag dooy jeege gətn ese.

Ken *magal jee tedn serke Raage tu ute jeenge jaay aan gətn naade lee aakñ mētn taar jeege se, naade danə magalgen taa beē *Israēlge tu əə ute jeegen lee aak mētn taar Yaudge se, gətn se naade tusu əə əl əə k'baa k'təədo jee kaan naabm Isa al-Masige se naatn maakñ dangay ki əə k'baandeno.

²² Num jee ken j'əldē naaba taa baa kaakñ jee dangayge se, naade aan se əñden te eyo. Gətn se naade ək tərլ baado əñ jee əldeno se əə taadden mētn taar nakgen deel se paac əə:

²³ «Ken naaje jaay j'aaan se, k'j'oon kaam taar dangayge se k'gaasinga gaas ute lekerele oo jee ken lee boob jee dangayge se le, daar daar taa-doob ki. Naabo ken naaje jaay k'tood kaam taara se, j'oon te nam maak ki eyo.»

²⁴ Ken magal jeegen lee boob Bee Raa ute magal jee tedn serke Raage tu jaay booy taar se, gotn se taar naade 'taad tap bo jeel eyo. Anum naade tond metn naapa do nakge tun deel se.

²⁵ Gan gotn se deb kalan iino daan boor Bee Raa ki baado taadden oo: «'Booyki, bere, jeegen naase tok ombdeki dangay ki se, borse naade utu daan boor Bee Raa ki oo daar dooy dooy jeege.»

²⁶ Gotn se magal jeegen lee boob Bee Raa se iin baa ute jeenge tok baandeno ute jee kaan naabm Isa al-Masige se, naabo ute taa too eyo, taa naade beer beer jee denge tu oo som aden tund te ko cere.

**Jee kaan naabm Isa al-Masige naan Yaudge tun *jee kaakn metn taarge*

²⁷ Ken jee ken lee boob jee dangay ki jaay tok baano ute jee kaan naabm Isa al-Masige naan Yaudge tun jee kaakn metn taarge se, gotn se *magal debm tedn serke Raa ki teesde oo:

²⁸ «Naaje k'gaassen j'oo onten 'dooyki jeege ute ro gaabm se bin ey la? Aakki nakn naase 'tedki se jaayo? Jeegen Jeruzalem ki se le, naase 'taad 'dooddekiga paac. Naase 'je aki kol moosn gaabm se 'koom mindje ki.»

²⁹ Gan Pier ute jee kaan naabm Isa al-Masigen kuuy terlden oo: «Bee ki num, nakn ken Raa maakin jen ro ki se bo, j'an ted jaay k'tedn nakn ken jikilimge maakde jea.

³⁰ Naase bo jee ken tup too ki Isa ro kaag ki, gan Raa bubjege, durinoga daan yoge tu,

³¹ oo uun baa ondinga do ji daamin ki, oo tedn naan bo tedga gaar jeege oo Debm Kaajn jeege taa koodn doobo gaan *Israelge tu gen terl maakde, oo Raa aden too *kusindege.

³² Do nakge tun deel paac se, naaje k'saadinge oo *Nirl Salal ken Raa ed jeege tun tookga taarin se, kic bo saada.»

³³ Ken naade jaay booy taar se, maakde taarde pirin aan goo aki doobo, oo naade je aden too.

³⁴ Num gan gaaba kalan naan kod *Parizi, naan maakn Yaudge tun jee kaakn metn taarge se kici oo naan se ron Gamaliel. Naan se debm jeel taad too kn metn Ko Taar Raa gen Yaudge oo gaan Israelge paac aalin maak ki. Naan iin daar naan jeege tun se oo taadden oo: «Jee se, ooddeki naatn jaayo.»

³⁵ Ken jee kaan naabm Isa al-Masige jaay j'ood k'teeden naatn sum se, naan taadden oo: «Naase genaamgen gaan Israelge, ondki kondoo do nakge tun naase 'je aki tedn do jeege tun ese.

³⁶ 'Jeelki, goor goor ara sum bo, gaaba kalan k'danin Tedas. Naan se ted ron aan goo debm k'jeel jeel gotina ol gaabge baa baa nakn kaar-soo se baa metin ki. Gotn k'toolin sum se, gaabgen metin ki se aan wookoo oo naabde se le daara.

³⁷ Ter kaad ken magal jee taa naan *Rom ki jaay iin taa medn jeege se, naan ken se, gaaba kalan kod Galile k'danin Judas se, naan kic ted jeege dena baa metin ki. Ken naan jaay k'toolin se, jee metn naan ki se kic bo aan wookoo.

³⁸ Borse, maam m'je m'asen taada: oodki dose dokoo ro jeege tun ese, ondeki naade baa. Ken nakn naade ted se jaay gen jikilimge sum le, utu 'daar kalin ki.

³⁹ Num, ken nakn naade ted se jaay gen Raa le, naase anki kon daar eyo! Ondki kondoo, som baa naase aki tedn jee taamooy Raage!» Gotn se naade took uun taarina.

⁴⁰ Naade ol k'dan k'baano ute jee kaan naabm Isa al-Masige se oo gotn se naade ol j'ondden ute meeje oo gaasde oo j'onte taadn ro Isa *al-Masi se nam ki, oo bin jaay bo naade too tolde.

⁴¹ Ken jee kaan naabm Isa al-Masige jaay teeco gotn ese se, maakde-raap sakan taa Raa se onde naade se jee an kaasin gen dabar taa Isa.

⁴² Ute naan se kic 60, bii-raa daan boor *Bee Raa ki oo maakn beege tu se, naade daayum lee dooy jeege oo taadden Labar Jigan gen Isa se jeege tu. Oo jeege se, naade lee taadden oo: Isa se 60, al-Masi.

6

*Maakn jeege tun maakn *egliz ki se k'beer k'tood jeege cili gen tedn naaba*

¹ Anum kaadken se jee aalga maakde do Isa *al-Masi ki se ziid ted dena, 6aa ute naande. Num gan maakde ki se, Yaudgen taad taar Gerek se taad naan ki ro Yaudge tun taad taar naande mala se. Taa aanga gotn k'nign naka mend-daayge tu se, mend-daaygen taad taar Gerek se, k'lee k'dirigde dirigi.

² Gotn se *jee kaan naabm Isa al-Masigen sik-kaar-di se, dan tus jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se paac oo deekden oo: «Naaje se j'kon kon gen taadn taar *Raa jeege tu jaay 60 k'6aa lee nign nakn koo jeege tu eyo.

³ Taa naan se genaamge, maakse ki se 'beer 'toodki gaabge cili ken jeege aalde maak ki oo maakde dooc te *Nirl Salal oo jee jeel-taara. Bin se naaje jee kaan naabm Isa al-Masige se, naabm se j'adesin kon kaam jide.

⁴ Oo naaje se le j'kon roje paac gen keem Raa oo gen taadn taar Raa jeege tu.»

⁵ Jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki ken tus gotn ese paac se, took do taarde ki se. Gotn se jaay naade beer ood Etien; naan se debm ken aal maakin paac do Raa ki oo maakin dooc ute Nirl Salal. Naade beer toodo Pilip, Prokor, Nikanor, Timon, Parmenas oo Nikolas ken kod Antios ken tedga ron kod Yaudge se kici.

⁶ Jee tus gotn ese baano ute jeegen k'beer k'toodden cili se naan jee kaan naabm Isa al-Masige tu oo naade eemden Raa oo tondden jidege dode ki.

⁷ Naan ken se, jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, taad wook taar Raa se jeege tu. Oo jee ken jaay aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se ziid ted dena maakn geger ken Jeruzalem ki. Gotn se, *jee tedn serke Raage tu se kic dena baado took aal maakde do Isa al-Masi ki.

Jeege baado kəkn Etien

⁸ Etien se, Raa tedinga beena oo edinga toogoo gen tedn nakgen deel doa ute nakn-kooogen magal magala naan jeege tu.

⁹ Gan do nakge tun naan ted se bii kalan Yaudgen iino geger ken Siren ki ute kengen iino geger Alekzandri ki, naade lee tus tus maakn *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se. Bee se k'danin *Bee Yaudgen j'oodden ga kood dode maakn bul ki* oo naade lee tum ute Yaudgen iino taa naan Silisi ki ute gen Azi ki. Gotn se naaden jee goto kaam soo se paac baag naajn ute Etien,

¹⁰ oo taar jaay *Nirl Salal olin naan taadden se, taar naade 'kon jaay an terl tap 60, naade on eyo, taa jeel-taar Etien se, Nirl Salal 60 edin.

¹¹ Aan goo taar naade an terl kic 60 on ey se, gotn se naade goon 6aa rejo jee taar-koooge oo naade paac baado taad oo: «Naaje se k'booyga te bije taar ken jaay Etien lee taad taar ing kus ro *Musa ki oo ro Raa ki se.»

¹² Gotn se naade oos metn jeege dena, metn magal taa bee Yaudge ute metn jee jeel taadn tookn metn Ko Taar Raage tu oo naade baado okina oo baansin naan Yaudge tun *jee kaakn metn taarge.

¹³ Gotn se naade taad taar-koooo ro Etien ki daala oo: «Aakki gaabm daar se, naan 60 debm ken lee taad taargen ing kus ro *Bee Raa ki oo ro *Ko Taar ken Raa edo Musa ki.»

¹⁴ Naade taad oo: «Naaje se k'booyga booy ute bije ken naan deek oo Isan kod Nazaret se utu an tookn ute Bee Raa se naata oo ro nakge tun Musa dooyjeki se le, naan utu an terl 'tedn kuuy.»

¹⁵ Ken jee paacn ing maakn bee ken Yaudge lee aakn metn taarge se, naade paac ond kaamde tenen Etien ki oo naade aak daan kaamin se tec aan goo daan kaam *kodn Raa.

7

*Etien taad taara naan Yaudge tun *jee kaakŋ metn taarge*

¹ Gətn se *magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki tɔnd metin̄ ɔɔ: «Taar k'taad roi ki se, mɛt ki ne?»

² Etien tɛrlɔdn ɔɔ: «Bubumge ute gɛnaamge, udki bi jiga do taar kɛn m'asen taad se. Kaad kɛn *Abraam utu ing king taa naan̄ kɛn Mɛzapotami ki se, naan̄ kɛn se naan̄ taad te taa dɛɛtn gɛgɛr kɛn Aran ki ey bɔrtɔ, gətn se ɔɔ *Raa te magalin̄ teec naanin̄ ki,

³ naan̄ deekin̄ ɔɔ: *Iin̄ ɔn̄ naan̄i ute taasige ɔɔ 'baa taa naan̄ kɛn maam m'ai taada.**

⁴ Gətn se Abraam iin̄ ɔn̄ taa naan̄ Kaldege ɔɔ baa ing Aran ki. Kɛn bubin̄ jaay ooy se, Raa deekin̄ ɔɔ: «Iin̄ ɔn̄ gətn ese,» ɔɔ naan̄ iin̄ baa ing taa naan̄ kɛn bɔrse naase utu ingki maak ki se.

⁵ Kɛn naan̄ jaay aan gətn ese, Raa taadin̄ ɔɔ utu an̄ kɛdn̄ taa naan̄ ese ɔɔ naan̄ se 'kɔɔpm metjilin̄ ki. Gaŋ kaad kɛn se gətɔ ɔkɔ kic ɔɔ, Raa ɛdin̄ te eyo ɔɔ gətn naan̄ an̄ kɔsn̄ metin̄ kic ɔɔ gətɔ. Tɛr naan̄ kɛn se, Abraam goono kic ɔɔ ɔk eyo.

⁶ Raa taadin̄ ɔɔ: *Metjilin̄ se utu baa king taa naan̄ jeege tu ɔɔ jee se utu aden tɛdn bulu ɔɔ aden dabar gɛn baara kaar-sɔɔ.†*

⁷ Gaŋ jeegeen utu aden tɛdn̄ bulu se, Raa deek ɔɔ: *Jee se, maam m'utu m'aden kɔjn̄ bɔɔrɔ dode ki ɔɔ kɛn nakgen se jaay deelga num, metjili se utu ade teecn̄ maakŋ naan̄ kɛn se ɔɔ utu ade baa am lee keem gətn ara.‡*

⁸ Gətn se *Raa dɔɔk ute Abraam taadin̄ ɔɔ ŋ'ɔj pɔndɔ§. Bin ɔɔ Abraam oojn̄ goonin̄ Isaka ɔɔ kɛn Isaka jaay j'oojin̄ ɔk bii marta se, naan̄ ɔjin̄ pɔndɔ. Ɔɔ Isaka kic ɔɔ ɔjn̄ pɔndɔ goonin̄ *Yakub ki ɔɔ Yakub tɔj pɔndɔ gɛninge tun gaabgen sik-kaar-dio. Naade se ɔɔ bugjege.

⁹ «Gətn se bugjege se tɛd maak-kilimi ro gɛnaade Yusup ki ɔɔ naade ɔk baa dugin̄ ji jeege tu ɔɔ jee se uun baansin̄ Masar ki. Gaŋ Raa se utu te naan̄a,

¹⁰ ɔɔ naan̄ ɔadin̄ naatn̄ maakŋ nakge tun ɔɔn̄ kɛn aan don̄ ki se paac. Naan̄ ɛdin̄ jeel-taara ɔɔ tɛdin̄ tɛd debm mɛtɛkɛ ɔɔ Gaar magal gɛn Masar se aakin̄ se tɔolin̄. Taa naan̄ se ɔɔ, naan̄ ɔndin̄ magala taa naan̄ Masar ki ɔɔ ɔnin̄ been̄ paac kaam jin̄a.

¹¹ Gaŋ ɔkɔ se, ɔɔ ɛnd taa naan̄ kɛn Masar ute magalin̄a ɔɔ maakŋ taa naan̄ *Kanan ki kici. Bo se tɔɔl dabar jeege dɛna ɔɔ bugjege se je nakŋ kɔsɔ kic ɔɔ ɔn̄ eyo.

¹² Kɛn Yakub jaay booy j'ɔɔ nakŋ kɔsɔ utu Masar ki se, deet se naan̄ ɔl bugjege gɛn baa dugŋ nakŋ kɔsɔ.

¹³ Tɛr naan̄ ɔlden gɛn k-dige ɔɔ naan̄ kɛn se, Yusup tɛd gɛnaange aak jeelin̄a ɔɔ gətn se sum ɔɔ, k'baa k'taad metjil Yusup se Gaar magal kɛn taa naan̄ Masar ki se.

¹⁴ Yusup ɔl dan̄o bubin̄ Yakub kɛn ing taa naan̄ Kanan ki ɔɔ naan̄ baado ute jeengen maakŋ been̄ ki paac, ɔɔ naade paac se jeege sik-cili-kaar-mii.

¹⁵ «Kɛn Yakub jaay booy se, naan̄ iin̄ baa ute jee maakŋ been̄ ki paac taa naan̄ Masar ki. Naan̄ ute bugjege se, naade ting gətn ese bini ooy maak ki.

¹⁶ Yodege se, naade tɔs baanden gɛgɛr kɛn Sicem ki ɔɔ baa tɔlden maakŋ iib kɛn Abraam dugin̄ ji gaan Omorge tu ute pudda taa naan̄ Sicem ki se.

¹⁷ «Aan gɔɔ kaadn̄ taar kɛn Raa taad Abraam ki aan kaan̄ doobin̄ ki se, jeejegen ing taa naan̄ Masar ki se, dir ziid tɛdga dɛna.

¹⁸ Naade ting bini aan do gaar kɛn kuuy gɛn Masar kɛn jeel Yusup eyo.

¹⁹ Gaar se, naan̄ deb pitini ɔɔ dɛrlo jeejege. Naan̄ dabardɛno ɔɔ tɛddɛn utu taa tɔɔgɔ ɔɔ ɔlden naade bini ɔn̄ gɛndege naatn̄ taa 'kooyo.

²⁰ «Kaad kɛn se ɔɔ, j'oojn̄ *Musa. Naan̄ se goon aak bɛɛ kɛn tɔɔl Raa ki. Naan̄ ting bee bubin̄ ki se laapa mɔtɔ.

* 7:3 Aak Jen 12.1. † 7:6 Aak Ekz 3.12. ‡ 7:7 Aak Jen 15.13-14. § 7:8 *Kɔjn̄ pɔnd ara se ɔɔ, kɛse nakŋ kaakŋ jeel kɛn taad ɔɔ *Raa dɔɔkga ute Abraam.

21 Ken bubin ute kon jaay baa ondinoo naatn oo resino se, gotn se goon Gaar magal Masar ki ken menda se, baa onina. Naan uun baansin been ki oo okin kaadin ki aan gaa goonin mala.

22 Musa k'dooyin ute nakgen jee Masar ki jeel paac se, oo naan ted debm jeel-taara oo jeel tedn nakgen jiga jiga.

23 «Ken Musa jaay baarin aas si-soo se, naan uun doa gen baa kaakj genaangen, gaan *Israelge.

24 Ken naan jaay iin baa kaakj genaangen gaan Israelge se, naan on kod Masar dabar dabar genaang kodn Israel. Gotn se naan baano naaka, oocin metina oo tond too ute kodn Masar se.

25 Bin se Musa saap oo tedn bin sum bo, genaangen gaan Israelge se l'jeele, naan se Raa bo onino taa aden koodn dode. Num gan naade se on jeel ok te metin eyo.

26 Metbeenki se, naan on genaangen gaan Israelge dio ted ted taara ute naapa. Gotn se naan je aden tedn num naade kokj taasa ute naapa deekden oo: «Medumge, naase le 'genaa naapge, num gen di jaay naase 'tedki taara ute naapa se?»

27 Num gan debm ken dabar dabar debin se ot ol Musa naatn oo deekin oo: «Naai se, ken ondi magala gen kajj bora doje ki tap bo, nana?»

28 *Lo naai 'je am taal aan gaa ken terko naai 'taalo kod Masar se le?**

29 Ken Musa jaay booy taar se, naan beere okina oo naan iin aan baa ing taa naan Madian ki aan gaa cee. Oo gotn naane se bo, naan toojo gaangen gaabge dio.

30 «Ken naan jaay ting aas baara si-soo se, bii kalan naan iin baa do kod-baar cee ko ken k'danin Sinai oo gotn se Raa teecin naanin ki aan gaa *kodn Raa oo naan aakin se aan gaa roon poodo ok kok maakj ji kaag ki.

31 «Ken Musa jaay aak roon poodo ok maakj ji kaag ki oo ji kaag se os ey se, naan aak se okin taad eyo. Gotn se naan iiko gora taa an kaakj kaka. Gan naan booy mind Meljege Raa ken taadin oo:

32 *Maam bo m'Raa gen bugi, Abraam, Isaka oo Yakub.†* Gotn se, naan nirlin teece oo roon poodn ken ok kok maakj ji kaag ki se kic bo, naan je an kaak eyo.

33 Gotn se Meljege Raa deekin oo: *'Tadn ute saai jei ki se naatn, taa gotn naai 'daar se, naan gotn *salal.‡*

34 *Deere, koodn yebm jeemge jaay lee ood yebde Masar ki se, maam m'aakga oo daayden naade ing daay des des se kic bo, maam m'booyga. Oo m'bony m'baado se taa m'je m'aden koodn dode. Oo borse naai iin baado, maam m'je m'ai kali taa naan Masar ki.§*

35 Ter Etien taadden daala oo: «Musan ken gaan Israelge ood undin jaay deekin oo: *Naai se ken ondi magal gen kajj bora doje ki tap bo nana?** Naan se bo ken Raa ute doobm kodn Raa teecin naanin ki maakj ji kaag ki se bo, ken tedga magalde oo debm koodn dode.

36 Musan ese bo oodden naatn taa naan Masarge tu ute nakj-koooge oo ute nakgen deel do ken naan tedo. Ter naan tedo nakj-koooge kaad ken naan gaan deno Baar Acee ute ken naade tingo do kod-baar ki baara si-soo se kici.

37 Musan ese bo ken ter taado gaan Israelge tu daala oo: *Raa utu aseno beer koodn maakj genaasege tu se, deb kalan ken utu 'tedn debm taad taar teeco taar Raa ki aan gaa maama.†*

38 Musan se bo, kaad ken gaan Israelge tus do kod-baar ki se, debm ken daar daan bugjege tu ute kodn Raa ken daar taadin do ko ken Sinai ki. Naan bo debm ken Raa taadin taargen ed kaaja jaay naan baado taadjesin ki se.

39 Num gan bugjege se baate tookj kuun taarina, oo naade ood undina. Oo maakj maak-saapde ki se, naade je kokj terl Masar ki.

* 7:28 Aak Ekz 2.14. † 7:32 Aak Ekz 3.6. ‡ 7:33 Aak Ekz 3.6. § 7:34 Aak Ekz 3.5, 7, 8 oo 10. * 7:35 Aak Ekz 2.14. † 7:37 Aak Dt 18.15.

40 Gətn se naade taad *Aarun ki ə: 'Tədfeki raagen kən 'lee naanjege tu taa Musan kən əədfekiro naatn maakŋ taa naaŋ Masar ki se ɛ, dīm jaay aaniŋ doŋ ki se, naaje j'əndki te mətɪŋ eyo.‡

41 Kaad kən se, naade əy daap naka tec aan gəə goon maraŋa. Naade baado təjɪŋ *sɛrkɛ naaniŋ ki ə nakŋ naade tɛdɪŋ ute jɪdɛn esɛ ʋo, naade deŋ ute maak-raapo aan gəə raade.

42 Gətn se, Raa tɛrlɛn naaga ə rɛs əndɛn naade lee eem nakgen Raa təndɛn maakŋ raa ki gɛn wəər gətə se. Kɛse aan doobiŋ ki aan gəə taar kən k'raaniŋ maakŋ Kitapm gɛn jeege tun taad taar teeco taar Raa ki kən ə:

Gaan Israəlge, daagen naase 'təjkiro sɛrkɛ maakŋ baarge tun si-səə do kəɔd-baar ki se, naase 'təjɪŋkiro maam ki ne?

43 Gətə! Naase 'lee 'tuunkiro beɛ maragsɛn k'daniŋ Mələk əə 'lee 'tuunkiro nakŋ kən tec aan gəə k-diji gɛn maragsɛn k'daniŋ Rapan; nakgen kən naase 'tɛdɪŋki ute jisegen se ʋo tɛdsɛnga raasegen naase 'lee ɛrgki naande ki. Taa naaŋ se ʋo, maam m'utu m'asɛn tuur kəl naan taa naaŋ Babilon ki naane.Š»

44 Tɛr Etien taad ə: «Kɛn ʋugjege tɪŋgo do kəɔd-baar ki se, naade ək *kəər gətn kən naade lee dəədn ute Raa. Kəər se Musa daapiŋ aan gəə kən Raa taadiŋo əə naaŋ tɛdɪŋ tec aan gəə kən naaŋ aako gətn Raa ki se ra ra.

45 Gaŋ ʋugjege se, beɛ se naade əniŋ gɛndege tu əə gɛndege se beɛ se naade tuun ʋaan ute naade əə kaad kən se Jəsue ʋo naande. Naade ɛnd maakŋ naaŋ kən mɛliŋge Raa tuurde naatn əə əldɛn naade cirde. Bee se iŋg daande ki bini aan do Gaar *Daud ki.

46 Raa se maakiŋ raap do Daud ki əə Daud se tənd mɛtn Raa əə ŋ'an kəniŋ naaŋ an kəbm beɛ naaŋ Raa gɛn Yakub se.

47 Num gaŋ beɛ esɛ se gooniŋ Salomon ʋo baado iiniŋa.

48 Gaŋ Raa Taaro se beegen kən jikilimge ʋo əb te jide se, naaŋ iŋg maak ki eyo. Aan gəə taar kən Raa taado maakŋ Kitapm debm taad taar teeco taar Raa ki, kən ə:

49 *Maakŋ raa se gətn kən maam m'iŋg m'əsn gaara əə do naaŋa ɛ gətn təəbm jɛma.*

Bee naase amki kəb tap ʋo beɛ tec əə dɪ?

Ɔə gətn jaay am kaasn m'an jamak ʋo gayo?

50 *Nakgen ʋaa se paac se, maam ʋo m'tɛdɪŋ ute jim ey la?**»

51 Tɛr Etien taadɛn daala ə: «Naase ɛ jee naajŋ taarge əə bi se ɛ booy taar eyo əə maakse ɛ, məŋgə. Naase ɛ 'tecki bubsege əə taar *Nirl Salal taadsɛn ɛ, naase 'tookki do ki eyo.

52 Jeege taado taar teeco taar Raa ki do dəkiŋ se, ʋugsege lee dabardɛnoga. Naade təəlo jee kən taado ʋii kaan *al-Masi Debm Daan ki se. Kɛn naaŋ jaay aan se, naase əə undiŋki əə ək təəliŋki.

53 Raa taadseno *Ko Taar kən naaŋ ɛdo Musa ki se utu doobm kədn Raage, num gaŋ Ko Taariŋ se naase 'took iŋgki te do ki eyo.»

Etien k'tund k'təəliŋ ute koa

54 Kɛn Yaudgen *jee kaakŋ mɛtn taarge jaay booy taar Etien taad bin se, maakde taarde piriŋ aan gəə dəəbə. Gətn se naade dəəŋ taardege əə iŋ ro Etien ki.

55 Gaŋ Etien, kən maakiŋ dooc te *Nirl Salal se, uun kaamiŋ aak maakŋ raa ki tɛniŋ əə naaŋ aak *nookŋ Raa wəər gətə kelɛŋ əə aak Isa daar daar do ji daam Raa ki.

56 Naaŋ deekɛn ə: «'Booyki! Maam m'aak maakŋ raa əə wəŋ əə m'aak *Goon Deba se daar daar do ji daam Raa ki.»

57 Kɛn naade jaay booy taar se, gətn se naade təəf təəy makəŋ əə turum bidege. Tɛr naade iŋg taa naapm paac baado oociŋa.

‡ 7:40 Aak Ekz 32.1, 23. § 7:43 Aak Am 5.25-27. * 7:50 Aak Eza 66.1-2.

⁵⁸ Gətn se, naade ək teecnsin naatn maakn geger ken se ə baagin tund te koa taa an təə. Jeegeen saadge se təəd kal magaldege ə baado əmbin metn jε goon kəd ki kalan k'danin Səl.

⁵⁹ Ə kaad ken naade daar tundin tund te ko se, Etien taad ə: «Melum Isa, kom se əkin kaam ji.»

⁶⁰ Gətn se naan erg naan ki ə əd əy makəə ə: «Meluma, *kusiñ naade təd rom ki se, 'tədden kaldε.» Ken Etien jaay taad taar se aas sum 60, gətn se naan ooyo.

8

¹ Səl took do taar jeege tun təəl Etien se.

*Jeege dabar jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki*

Bii ken se sum 60, *eglizn maakn geger ken Jeruzalem ki se, k'baagdēn dabar dēna. Jee Raagen paacn gətn ese se aan wək baa taa naan gen Jude ki ute gen *Samari ki ə əp *jee kaan naabm Isa al-Masige sum 60 Jeruzalem ki.

² Jee ken ək taar *Raa əñ se, ken naade jaay baa duubo Etien se, naade təy dək taara əñ eyo.

³ Gan Səl se je eglizn ken Jeruzalem ki se 'tədn gətə. Naan baa bee ute bea təkə mēndge ute gaabgen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se ə baado əmbden dangay ki.

*Pilip baa taadn Labar Jiga gen Isa se *Samari ki*

⁴ Jeegeen wək se, naade baa lee maakn naange tun kaam ara kaam ara ə naade taad Labar Jiga gen Isa se jeege tu.

⁵ Ken Pilip jaay booy aan maakn geger ken kalan bini taa naan Samari ki se, naan baa taadden taar gen *al-Masi se jeege tu.

⁶ Jee dēn se paac taa naapki took uun taar Pilip, taa naade booyga maan nakn-kəəbm ken naan lee təd se ə naade mala kic aakiŋa ute kaamde.

⁷ Gətn se sitange dēna teec ro jeege tu ə ken naade teec teec se təəd təy makəə ə jee kəəñ sitange se əñ lapiā. Gətn se jee k-runɣuyge ute jee cəkεdge dēna əñ lapiā kici.

⁸ Taa naan se 60, jee ken maakn geger ken ese se, maakde raap dēn aak eyo.

⁹ Kaad ken se gaaba kalan utu ting maakn geger ken ese tap ə gaabm se ron Simon. Naan se, do dəkin tap 60 naan debm kərdə ə iingə num təd nakgen ken jee Samari ki aak kic əkden taad eyo. Naan təd ron aan gəə debm k'jeel jeel gətina.

¹⁰ Ənd do gaange tun sεεmε bini aan do jee magalge tu se, naade paac aalin maak ki. Naade deek ə: «Gaabm se 60 təəñ Raa mala ken k'danin *Təəñ Magal se.*»

¹¹ Simon jaay baag tēdn kərdin sum se, daanin dəkga. Ute kərdin se, naan iingə num tēdden nakn-kəəbge ə ken naade aak tap 60 əkden taad eyo ə təd jeege paac aalin maak ki.

¹² Num ken naade booy taar Pilipm taadden metn taar gen Gaar Raa ə taar gen Isa al-Masi se, gətn se mēndge ute gaabge took uun taarina ə naan *batizde.

¹³ Gətn se Simon kic 60 took aal maakin do Isa al-Masi ki ə naan kic k'batizina ə gətn se, naan ək metn Pilip tεc. Ken naan jaay aak nakn-kəəbge ute nakgen deel do ken Pilip lee təd se, naan aak tap 60 əkin taad eyo.

¹⁴ Ken *jee kaan naabm Isa al-Masigen Jeruzalem ki jaay booy j'ə jee Samari ki kic took uunga taar Raa se, naade əldeno Pier ute Jan.

¹⁵ Ken naade jaay aan se, naade tənd metn Raa taa jee Samari ki ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se taa Raa adēn kēdn *Nirl Salal,

¹⁶ taa maakde ki se nam kalan tap 60 əñ te Nirl Salal ey bərtə, num naade se k'batizde 60 ute ro Meljege Isa sum.

¹⁷ Gətn se Pier ute Jan baagdēn tənd jide do jee Samari ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se ə naan ken se sum 60, naade əñ Nirl Salal.

18 Ken Simon jaay aak jee kaan naabm Isa al-Masigen tond jide do jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki jaay Raa edden Nirl Salal se, gotn se Simon taad Pier ki ute Jan ki oo aden kedn gurs.

19 Naan taadden oo: «Edumkiro tooon se kici, taa debm jaay ken maam m'ondga jim don ki num, 'kon Nirl Salal bin kici!»

20 Gan Pier terlin oo: «Naai ute gursi se, on Raa asen kutn kap, taa maaki ki se naai saap oo ute gursi se sum bo naai 'kon dugn nakn ken Raa ed jeege tu cer se!

21 Maakn naab ken ese se, naai bedi goto ute naaje, taa maakn naai naan Raa ki se, ted nakn ute doobin eyo.

22 Nakn naai 'ted jig ey se, naai ood doi ro ki naatn oo tond metn Raa. Bin sum bo som daan Raa utu ai too! *kusiingen maaki ki se.

23 Taa maam m'aaki naai se oo nakge paac se tedn gen naai, oo naai se oopga bulu gen tedn kusina.»

24 Pier ute Jan se, Simon terlden oo: «Naase mala 'tondki metn Raa taa maama, taa nakn naase 'taadki se 'kaan dom ki eyo!»

25 Ken Pier ute Jan jaay taado nakn ken naade aako oo booyo gotn Isa ki oo taada taar Raa jee Samari ki jaay aas se, naade ok terl Jeruzalem ki. Ken naade baa baa se, maakn naan Samarige tun ute denin se, gotn naade aal maak ki paac se, naade taadden Labar Jiga gen Isa.

*Pilip dood ute kod *Etiopi*

26 Ken nakgen se jaay deel se, *kodn Raa kalan taad Pilip ki oo: «In 'baa kaam kaam booyo ken gotin kod-baara ken doobm ken iino Jeruzalem ki jaay booy baa Gaza ki se.»

27 Gotn se Pilip naar iin baa. Ken naan baa baa se, naan uun kaamin aak magala kalan, kod Etiopi oo naan se kaasi*. Jo Neel gen jee Etiopi ken k'danin Kandas se, naan onin maalin paac kaam jin oo naan bo debm ken aakin do maalinge tu se. Naan ingo Jeruzalem ki se gen keem Raa.

28 Ken naan terl baa baa se, naan ook ing maakn puusin ki oo dooy makoo taar ken maakn Kitapm gen debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se.

29 Gotn se *Nirl Raa deek Pilip ki oo: «Aan on metn debm puus se.»

30 Gotn se Pilip aan on metn debm puus se, oo naan booy gaabm se ing dooy dooy maakn Kitapm gen debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se. Gotn se naan tedn tooe oo deekin oo: «Taar naai ing dooyin se tap bo, naai 'jeel ok metin dey la?»

31 Gaabm se terlin oo: «Taar se jaay nam taad toookum te metin ey se, m'an jeel m'oo dio?» Gotn se kod Etiopi se taad Pilip ki oo: «'Baado ook ing cem ki taa am taad tooon metina.»

32 Kese bo taar Kitapm ken naan ing dooyin se oo taar se taad oo:

*Naan se tec aan gao baatn k'j'ok k'baan gen baa tooo,
oo naan aan gao *goon baatn ken j'oj beekin kic too ey se,
naan kic bo tec bini taa naan ep te taarin eyo.*

33 *Naan se j'aakin aan gao nakn cere oo gotn kajn boor ki se, nam tap bo baa te metin ki eyo;
oo metil naan se le, nam tap bo maotn taad te taarin eyo.*

Jo do naan ki se kin naan se k'gaaninsinga duuku.†

34 Gaabm se tond metn Pilip oo: «'Mooyum tu, ara se debm taad taar teeco taar Raa ki se tap bo, taad ute nanja? Ute naan malin lobo ute nam nam kuuy le?»

35 Gotn se Pilip uun mindina oo baagin taadn do taar ken naan dooyin se oo ute taar se, naan taadin Labar Jiga gen Isa.

36 Ken naade uun doobo baa baa se, gotn se naade aak maane oo gaabm se taadin oo: «Aaka, bere j'onga maane! Ne dim jaay am gaasum am *batiz ey se utu la?»

* 8:27 Do dakin se gaaringe se jee lee boob mendge se naade lee tondden kaasi. † 8:33 Aak Eza 53.7-8.

³⁷ [Pilip deekiñ ð: «Ken naai jaay aal maaki do Isa *al-Masi ki num, maam m'ai batizi.» Gaabm se terliñ ð: «Υεε, maam se m'tookga Isa al-Masi se Goon Raa.»]‡

³⁸ Gətn se naan taad ð puus se k'daariña ð naaden di se paac booy telə maakñ maan ken se ð gətn se Pilip batiziña.

³⁹ Ken naade jaay teeco maan sum se, Nirl Raa uun baan ute Pilip se gam. Gaabm se jaay terl aakiñ se, aakiñ naan gətə. Num ken naan jaay uun doobiñ baa baa se, baa ute maak-raapo.

⁴⁰ Ganj Pilip aak kaak se, naan aanga kaam Azətəs ki sum. Maakñ gəgərgə tun naan aalo maak ki paac bini aan maakñ gəgərgə Sezare ki se, naan taad Labar Jiga gen Isa al-Masi se jeege tu.

9

Isa teec naan Səl ki (NJKN 22.3-16, 26.9-20; Gal 1.1-16)

¹ Ganj kaad ken se, Səl iñg bo gen tədn *kusiña ð gen təol jeegeen aalga kaal maakde do Melje Isa ki. Gətn se naan iin baa əñ *magal jee tədn serke Raa ki

² ð tənd metiñ ð an kədn maktubm ken an kəñ doobo ð ute maktubm se naan 'baa kədn magalge tun gen maakñ *beege tun ken Yaudge lee tusn maak ki maakñ gəgərgə ken Damas ki. Ute naan se jaay, naan 'kəñ doobo ð ken jaay əñga məndge lə gaabgen gam ken aalga kaal maakde do Isa ki se, naan adeno təkñ dəkñ baa Jeruzalem ki.

³ Ken naan baa baa doob ki jaay aan gəər ute Damas se, gətn se naan naar aak poodo raap lak lak iino maakñ raa ki baado deebiñ bat.

⁴ Gətn se naan booy ooc naan ki ð booy mind deba danjñ ð: «Səl, Səl, naai tap bo 'dabarum bin se gen di?»

⁵ Gətn se Səl deek ð: «Meluma, naai tap bo nanja?» Ə mind debm se deekiñ ð: «Maam bo Isan ken naai 'lee 'dabarum se.

⁶ Ganj bərsə se, naai iin 'baa maakñ gəgərgə ken Damas ki ð gətn naane se j'ai baa taadn nakñ naai utu 'teda.»

⁷ Ganj jee metiñ ken k'baa tel se beere əkde se daar yip əñ taad taar eyo. Naade booy mind deba naəo aak te meliñ eyo.

⁸ Gətn se Səl iin daara ð ken naan jaay əd'kaamiñ se, kaamiñ əñ aak eyo. Gətn se jeege əkiñ jiñ ki jaay bo təəd baansiñ Damas ki.

⁹ Daan biige tun mətən naan ting se, kaamiñ le əñ aak eyo, əs dim eyo ð aay eyo.

¹⁰ Gaaba kalan bin se, ron Ananias ting maakñ gəgərgə ken Damas ki. Naan se debm aalga kaal maakiñ do Isa ki kici. Gətn se Meljege Isa teeciñ naaniñ ki ð danjñ ð: «Ananias!»

Ananias took ð: «Əy Meluma!»

¹¹ Meljege Isa terliñ ð: «Iiñ 'baa doob ken k'danjñ doobm seej *Taal* se ð 'baa beə Judas ki se, 'kəñ gaabm ken k'danjñ Səl ken kəđ Tars se. Naan utu iñg gətn se eemum keeme,

¹² ð aaki aan gəə naai Ananias, end baado əñiña ð naai əndiñ ji don ki ð kaamiñ əd' aaka.»

¹³ Num ganj Ananias terliñ ð: «Meluma, maam m'booy jeege əsumga maan gaabm se, taa nakgen kusiñ ken naan lee tədiñ jeeige tun Jeruzalem ki se.

¹⁴ Maam se m'booyga j'əə *magal jee tədn serke Raage tu se undiñga kulu gen baado təkñ dəkñ jeeigen gətn ara.»

¹⁵ Ganj Meljege taadiñ ð: «Ute naan se kic bo, iin 'baa əñ gaabm se, taa gaabm se maam bo m'bəer m'ədiño. Naan bo debm ken am tədn naabuma ð utu 'taadn roma jeege tun Yaudge eyo ute gaardege ð baa taadn gaan *Israelge tu kici.

¹⁶ Maam mala m'utu m'an taadn dubar ken naan utu kəñ taa maama.»

‡ 8:37 Taar se, maakñ Kitapge tun do dakiñ se, metiñge maakde ki se gətə.

17 Gətn se Ananias iin ɓaa ɛnd ɓee Judas ki, ɔŋ Səl ɔɔ naan ɔnd jin don ki, deekin ɔɔ: «Səl gɛnaama, kɛse Mɛlje Isan kɛn teecio naani ki kaaf kɛn naai ɓaado ɓaa doob ki se; naan ɓo ɔlumo gəti ki taa kaami kooɗn kaaka ɔɔ *Nirl Salal ai dooc maaki.»

18 Gətn ese sum ɓo nakge tec aan goo naagn kɛnj parpa se naar sidɔ kaamin ki ɔɔ gətn se kaamin ɔɔd aak gətin ki. Naan iin ɗaara ɔɔ gətn se *k'batiziŋa.

19 Kɛn naan jaay ɔɔɔ ɔɔ aay se, naan ɔŋ tɔɔgɔ gətin ki.

*Səl taad taa *al-Masi maakŋ gɛgɛr kɛn Damas ki*

Gətn se Səl tingo ɓii kandum ute jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki, maakŋ gɛgɛr kɛn Damas ki.

20 Gətn ese sum ɓo, naan naar baag taadn jeege tun maakŋ *ɓeege tun kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, deekden ɔɔ: «Isa se, naan ɓo Goon *Raa.»

21 Jeege paacŋ lee booy taariŋ naan lee taadden se, taar se ɔkden taaf eyo ɔɔ naade taaf ute naapa ɔɔ: «Gaabm se ɓo kɛn lee dabaro jeege aal kaal maakde do Isa al-Masi kɛn ing Jeruzalem ki se ey la? Ɔɔ naan ɓaado tap ɓo taa anden tɔk dɔɔkŋ ɓaa naan *magal jee tɛɗn sɛrke Raage tu daamo?»

22 Gaŋ Səl se, naan ɓii-raa taaf taar Raa ɓaa ute naaniŋ sak sak ɔɔ taadiŋ ute maakiŋ paac. Yaudgen Damas ki se, naan taadesin tal ɔɔ Isa se naan ɓo al-Masi. Ɔɔ Yaudge se taar naade an taad kic ɓo jeel eyo.

23 Gətn se Səl tingiga ɓii dena maakŋ gɛgɛr kɛn Damas ki ɔɔ kaaf kɛn se ɓo, Yaudge dɔɔk taarde taa an tɔɔɓ.

24 Num gaŋ deb kalaŋ ɓaado ɔɔj Səl ɔɔ: «Jeege ɛnd kɛnd tɛli gɛn kuti, taa Yaudge se ting ɓoɔb nɔɔrɔ ɔɔ katara taa doobm gɛn gɛgɛr Damas ki se; naade je an kɔkŋ tɔɔɓ.»

25 Gaŋ ɓii kalaŋ nɔɔr se, jee mɛtn Səl ki se ɔk ɓaansina, ɔlin maakŋ baar ki magala ɔɔ uun ɓooyiŋ naatn naagn durdur ki.

Səl ɓaa maakŋ gɛgɛr kɛn Jeruzalem ki

26 Kɛn Səl jaay aan Jeruzalem ki se, naan je doobm kɛn 'tum ute jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki, naɓo naade se ɓeerin ɓeere, taa kɛn Səl jaay aalga kaal maakiŋ do Isa al-Masi ki aan goo naade se, naade maakde utu naaj naaj don ki.

27 Gətn se Barnabas took ɔkiŋa ɔɔ ɓaansin naan *jee kaan naabm Isage tu ɔɔ taadden ɔɔ kɛn Səl ɓaa ɓaa Damas ki jaay aan doob ki se, naan aako Mɛljege ɔɔ Mɛljege se taadiŋo ute taariŋ mala. Ter gətn se naan deekden ɔɔ Səl Damas ki se, taado taa Isa jeege tu se, aalo don sak ɓeer eyo.

28 Ute taar naan taadden se, gətn se jee kaan naabm Isage se ɔkiŋ cɛɛde ki. Ɔɔ kaaf kɛn se maakŋ Jeruzalem ki se, Səl lee ute jee kaan naabm Isage se kaam ara kaam ara ɔɔ ute ro Mɛljege se naan taaf taar Raa jeege tu aal don sak ɓeer eyo.

29 Naan iinga num lee taaf ute Yaudgen taaf taar Grɛk ɔɔ daayum lee naaj ute naade naɓo naade se je doobm an tɔɔɓ.

30 Kɛn gɛnaagen doobm Isa al-Masi ki jaay booy taar se, naade ɔk ɓaan ute Səl se maakŋ gɛgɛr kɛn Sezare ki ɔɔ gətn naane se, naade ɔlin ɓaa maakŋ gɛgɛr kɛn Tars ki.

31 Kaaf kɛn se *eglizn gətn ɓaa se paac kɛngen taa naan Jude ki, Galile ki ɔɔ *Samari ki paac ing ute lapi. Naade se ɔk tɔɔgɔ ro taar Raa ki, ɓeer Mɛljege tu ɔɔ *Nirl Salal noogde tɛɗ den ɓaa ute naande.

Pier ɛɗ lapi Ene ki

32 Kaaf kɛn se Pier lee daayum maakŋ naange tu kaam ara kaam ara. Bii kalaŋ naan iin ɓaa kaakŋ jee Isagen ing maakŋ gɛgɛr kɛn Lida ki.

33 Kɛn naan jaay aan se, naan ɔŋ gaaba kalaŋ k'runɣuyu k'danin Ene toof toof do nakŋ toodiŋ ki. Gətn naan tɛrɛc k'runɣuyu sum se, ɔkga ɓaara marta.

34 Gətn se Pier deekin ɔɔ: «Ene, naai se Isa *al-Masi ɛɗiga lapi; iini, naai mala 'teel nakŋ toodi!» Gətn se Ene naar iin ɗaar tal.

³⁵ Jeegen paacn ing Lida ki ute jeegen paacn ing taa naan Saron* ki jaay aak nakn se, naade took aal maakde do Melje ki.

Tabita ooyo oo Pier durina

³⁶ Maakn geger ken Japa ki se, ak menda kalan bin se, naan aalga kaal maakin do Isa ki oo mend se ron Tabita. (Tabita ute taar Gerek se naade danin Dorkas†). Mend se daayum naan ted bee jeege tu oo lee ed nakinge *serke jee daayge tu.

³⁷ Kaad ken Pier utu Lida ki bort se, Tabita ooc koonoo oo ooyo. Ken naan jaay ooy sum se, naade roogina oo uun ook baa aalin maakn bee ken raan ken j'iinin do naapin ki se.

³⁸ Aan gao Lida gao ute Japa dey se, jee aalga kaal maakde do Isa ki, ken ing Lida ki se, booy oo Pier utu gotn ese se oo naade ol gaabge dio baa danino deekin oo: «'Baado onje keske tu.»

³⁹ Pier naar iin baa ute naade. Ken naan jaay aan se, naade ak baansin maakn bee ken j'aal yo maak ki se. Oo mend-daayge se paac baado onin ute keeme. Gotn se naade taadin kaldegen Tabita tojdeno kaad ken naan utu zere se.

⁴⁰ Gotn se Pier deek jeege tun gotn ese oo: «K'teec naatn.» Oo ken jeege jaay teec se, naan erg naan ki oo eem Raa. Naan terl kaamin aak debm ooyga kooy se deek oo: «Tabita iini!» Gotn se naan ood kaamina oo ken naan jaay aak Pier se, naan iin ing ute metina.

⁴¹ Pier ol jin okina oo uun daarina. Gotn se naan dano jee Raage ute mend-daayge. Ken naade jaay baado se, Pier taadden oo Tabita se, naan duroga.

⁴² Ken jeegen paacn maakn geger ken Japa ki jaay booy taar ese se, maakde ki se jeege dena took aal maakde do Meljege tu.

⁴³ Maakn geger ken Japa ki se, Pier tingga dena gotn gaab ken debm rujn daar k'danin Simon se kici.

10

**Kodn Raa teec naan Korney ki*

¹ Maakn geger ken Sezare ki se, gaaba kalan k'danin Korney oo gaabm se asgargen kaaru se, naan bo bubde. Naan maakn dool asgarge tun k'dand Italige.

² Gaabm se ak taar *Raa onoo oo naan ute jee maakn been ki paac se, beer Raa ki. Naan ted bee Yaudge tun jee daayge oo daayum naan lee eem Raa.

³ Bii kalan kaadn teger ki se, Korney aak kodn Raa tal tal endo kend been ki oo kodn Raa se danin oo: «Korney!»

⁴ Ken Korney jaay aak kodn Raa se, beer okina oo naan taad kodn Raa ki oo: «Kese dio, Jaamus?» Kodn Raa terlin oo: «Keem Raa ken naai lee eeme ute tedn bee ken naai lee ted jeege tu se, Raa dirigin te eyo.

⁵ Borse, ol jeege Japa ki taa ade dan Simon ken k'danin Pier se.

⁶ Oo naan utu ing bee gaab ken k'danin Simon ken debm rujn daara se oo gaabm se, naan beena taa baar ki.»

⁷ Oo ken kodn Raa jaay taad taarin aas jaay baa se, gotn se Korney dano maakn jee tedn naabinge tu se, jeege dio ute asgar ken j'edinsin kaam jin se, oo asgar se, ak taar Raa onoo.

⁸ Taar kodn Raa taadin se, Korney taadden metin paac, jaay bo olden k'baa Japa ki.

Pier aak nakn iino gotn Raa ki

⁹ Gotn se jee ken Korney olden naaba se iin baa, oo metbeen ken naade baa baa doob ki jaay aan gao ute geger Japa se, kaad ken se kaad aanga katara. Oo naan ken se, Pier ook do bee ki raan gen keem Raa.

¹⁰ Gan gotn se Pier nam bo toolina oo je koso. Kaad ken jaay k'tedin ted koso se, naan naar aak ne dim iino gotn Raa ki.

* 9:35 Taa naan Saron se naan naan tood patal oo ak kaaga kic dena. † 9:36 Dorkas se je deekn oo: angia.

11 Naan aak maakn raa doo wan doo aak naka aan goo kala magala k'dookin taarin goto kaam soo doo nakn se booyo bini aan naan ki tak.

12 Maakn nak ken aan goo kala se, naan aak napar daage paac: kengen jedege soo soo, kengen erg kerge doo ute napar yeelge paac.

13 Gohn se naan booy mind deba deekin doo: «Pier iini, daagen se 'tok 'tolo doo doo.»

14 Pier terlin doo: «A-a Meluma! Gohn maam ting tap bo daagen gen kos ey se, bii kalan maam m'os te eyo.»

15 Ter naan booy mind debm se taadin kuuy daala deekin doo: «Nakn ken jaay Raa taadin tedga jiga se, naai onte kaakin aan goo nakn aak kusu.»

16 Mind debm ese se taad doolin moto, jaay bo nakn aan goo kala se terl ook baa maakn raa ki gotin ki.

17 Pier, nakn naan aak se, deel dona doo saap metn taar nakn se tap bo, naan ond ute metin eyo. Nabo kaad ken se sum bo, jee Korney oldeno se, je je bee Simon doo kaad ken se naade aan taa doobm Simon ki.

18 Gohn se naade dan jee maak ki doo tond metde doo: «Gaabm ron Simon ken k'danin Pier se, utu gohn ara ki la?»

19 Kaad ken Pier jaay utu ing saap saap borto doo nakn ken naan aako se, gohn se *Nirl Salal taadin doo: «'Booyo Pier! Gaabge moto utu daar gohn ese jei jea.

20 Iin booy keske 'baa onde, onte 'naaja doo 'baaki kalan taa jee se, maam bo m'oldeno goti ki.»

21 Gohn se Pier booy baa on jee se doo deekden doo: «Maam bo debm ken naase 'jenki se. Num naase 'baakiro gotum ki tap bo bee dey la?»

22 Naade terlin doo: «Naaje se bubm asgargen k'danin Korney se bo oljeno. Naan se debm daan ki doo beer Raa ki doo Yaudge ute dende paac se, toomina. Naan se, bii kalan *kodn Raa baado taadin doo n'ol k'baa k'dano Pier ade baa been ki, taa an taadn taar Raa naan 'booyo.»

23 Gohn se Pier baanden beene doo ondde mertee doo naade tood iip gotin ki.

Pier baa gohn Korney ki

Metbeenki Pier iin baa ute naade doo genaage kandum ken doobm Isa *al-Masi ken Japa ki se, daan Pier.

24 Metbeen ken kuuy se, naan ute jeenge aan maakn gegere ken Sezare ki. Gan kor naade utu aan te ey se, Korney dano taasinge ute medn donge, naade tus ing aak kaamina.

25 Kaad ken Pier aan jaay end kend been se, gohn se Korney baado doodina doo ooc metn jen ki aan goo debm ken baa keem Raa se.

26 Gan Pier ok jina doo uun daarin deekin doo: «Onte 'tedn bini; iin raan! Bere, maam kic m'debkilimi aan goo naai sum.»

27 Pier ute Korney jaay end kend been se, naade baa baao doo lee taad taad ute naapa. Ken naade jaay aan se, on jeege tusga dena.

28 Gohn se Pier deekden doo: «'Jeelki, maakn *Ko Taar Raa naaje Yaudge tu se gaasje doo j'onte king ute jeegen Yaudge eyo doo j'onte lee beedege tu. Gan maam se, Raa taadumga tal doo m'onte kaakn jee kuuy se aan goo jee aak kusu naanin ki.

29 Taa naan se bo, ken naase olki jaay k'danumo se, maam naajo te eyo num m'baadoga. Borse se 'taadumki tu, naase tap bo 'danumkiro se taa di?»

30 Korney terlin doo: «Borse tedga bii moto aan kaadn doo teger ki aan goo kaadn ara se, maam m'ing m'eem keem Raa maakn beem ki m'aak kaak bin se, m'aak gaaba kalan daar daar naanum ki ute kalin raap lak lak.

31 Naan taadum doo: «Korney! Keem Raa ken naai lee eem se, Raa booyiga doo bee ken naai lee ted jeege tu se le, Raa dirigin te eyo.

32 Borse, ol jeege Japa ki, taa ade dan Simon ken k'danin Pier se, taa ade baa gohn ara. Naan ute bee gaab ken k'danin Simon ken debm rujn daar ken been taa baar ki se.»

³³ Gətn se maam m'naar m'əl jeege Japa ki, taa ai 6aa danja ɔ kən naai aanga se, naaje maakje raap aak eyo. Taa naan se, ɔorse naaje k'tusga paac naan Raa ki ɔ k'je k'booy taar kən Məljege Raa taadɔ ɔ ajen taad se.»

Pier taad Labar Jiga jeege tun 6ee Kərney ki

³⁴ Gətn se Pier ɛɛp taariŋa deekden ɔ: «Deere, maam se m'jeelga Raa se naan bɛɛr nam eyo.

³⁵ Gaŋ maakŋ mətjil jikilimge tun gay gay kic 6o, debm kən 6eer Raa ki ɔ tɛdn nakgen ute doobiŋ se, naan se 6o kən tɔal Raa ki.

³⁶ Raa taado taariŋ gaan *Israelge tu ɔ ute doobm Isa *al-Masi se, naan 6aanoga te Labar Jiga kən 'kɛdn tɔɔsɛ jeege tu. Taa Isa se, naan 6o Məl jeege paac.

³⁷ Naase 'jeelki nakgen ɔorse deel taa naan Jude ki paac se, nakgen se baago taa naan Galile ki, kaad kən Jan-Batist taado mɛtn taar *batɛm kən naan lee batizo jeege se.

³⁸ Naase 'jeelki Raa kən bɛɛr ɔɔd Isan kɔdn Nazaret se, ɛdɪŋga tɔɔŋŋ *Nirl Salal. ɔ naase 'jeelki kici, Isa se leedoga gətn 6aa se paac ɔ naan tɛd bɛɛ jeege tu ɔ ɛd lapia jeege tun kən *Bubm sitange tɔkdega tɔk kaam jiŋa, taa Raa se utu te naana.

³⁹ «Naaje, *jee kaan naabm Isage se, j'aakga ute kaamje ɔ k'booyga ute bije, nakŋ kən naan tɛdo maakŋ naan Yaudge tu ɔ maakŋ gɛgɛr kən Jeruzalem ki se. Naan se 6o kən Yaudge ɔk tup tɔaliŋ ro kaag ki se.

⁴⁰ Gaŋ kən tɛd bii mətɔ se, Raa durinoga daan yoge tu ɔ ɔliŋ naan teec naan jeege tu,

⁴¹ na6o naan se teec te naan jeege tu paac eyo. Gaŋ naan se teec naan naaje kən Raa bɛɛr tɔɔdjenoga tɔɔd do dɔkiŋa taa naaje k'tɛdn saadɪŋge. Naaje se, kən naan ooy duro se kic 6o, naaje j'ɔsoga ɔ j'aayoga ute naana.

⁴² Naan taadjeno ɔ k'6aa k'taad Yaudge tu nakŋ kən naaje k'j'aako ɔ k'booyo se ɔ j'aden taadŋ j'ɔ: Isa se 6o, debm kən Raa bɛɛr ɔɔdɪŋo gɛn kɔjŋ bɔɔrɔ do jeege tun ooyga kooyo ɔ kengen utu zɛɛɛ.

⁴³ Jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋ se paac taadoga saadŋ naana; naade deek ɔ: «Debm jaay aalga maakiŋ do naan ki num, Raa an tɔal *kusiŋiŋ se paac naatn.»

*Raa ɛd *Nirl Salal jeege tun Yaudge eyo*

⁴⁴ Kaad kən Pier jaay utu daar taadden taad ɔort sum 6o, gətn se Nirl Salal naar bɔoy do jeege tun paac iŋg booy booy taariŋ se.

⁴⁵ Yaudgen took aalga kaal maakde do Isa *al-Masi kən 6aadɔ ute Pier jaay aak nakŋ se, ɔkden taad eyo taa naade aak Raa se jeegen Yaudge ey se kic 6o, naan took ɛddɛn Nirl Salal!

⁴⁶ Taa naade booy jee se taad taad taar naan jeegen kuuy ɔ tɔom Raa ɔ: «Raa se, naan debm magal aak eyo.» Gətn se Pier taadden ɔ:

⁴⁷ «Borse, jee se lɛ, Raa ɛddɛnga Nirl Salal aan gɔɔ naaje kici. Kən bin num j'ɔŋte gaasdeki gɛn *batizn maan.»

⁴⁸ Gətn se naan taadden ɔ: «Jee se k'batizde ute ro Isa al-Masi.»

ɔ jee kən k'batizde se taad Pier ki ɔ: «J'ɔɔp j'iŋg ute naade gɛn bii kandum.»

11

Pier taad mɛtn taar nakŋ kən deelo Sezare ki gɛnaage tun Jeruzalem ki

¹ *Jee kaan naabm Isa al-Masige ute gɛnaagen doobm Isa *al-Masi kən taa naan Jude ki se, 6aa booy ɔ jeegen Yaudge ey se kic 6o booyga taar *Raa ɔ took aalga maakde do ki.

² Kən Pier jaay ɔk tɛrlo Jeruzalem ki se, Yaudgen doobm Isa al-Masi ki se 6aadɔ tɛɛsiŋa, ɔ baagiŋ mooyo.

³ Naade deekiŋ ɔ: «Naaje k'booyga j'ɔ naai iŋgoga 6ee jeege tun Yaudge eyo ɔ ɔsoga ute naade!»

⁴ Gətn se Pier uun mɛtn taar nakŋ deel se paac, taadɛsiŋ tak tak ɔ:

⁵ «Bii kalan, maam maakn geger ken Japa ki jaay m'eem keem Raa se, maam m'aak naka tal tal iino maakn raa ki: nakn se magala tec aan gaa kala k'dookin taarin gata kaam soo; nakn se iin raan bini booy aan naan ki ceem ki.

⁶ Ken maam jaay m'bil m'aakin se, maam m'aak daagen beene, daagen naata, kengen erg kerge oo yeelge.

⁷ Gotn se, maam booy mind deba deekum oo: «Pier iini, daagen se 'tak, 'talo oo soo.»

⁸ Gotn se maam terlin m'oo: «A-a Meluma! Gotn maam m'ting tap bo, daagen gen kos ey se, bii kalan maam m'os te eyo.»

⁹ Ter maam booy mind debm se taadum maakn raa ki kuuy daala oo: «Nakn ken jaay Raa tedin tedga jiga se, naai onte kaakin aan gaa nakn aak kusu.»

¹⁰ Mind debm se taad doolum moto, jaay bo nakn aan gaa kala se, terl ook baa maakn raa ki.

¹¹ Kaad ken se sum bo, gaabge moto naar aan taa doobm bee ken naaje k'maak ki se. Naade se iino Sezare ki oo j'oldeno gotum ki.

¹² Oo *Nirl Salal taadum oo m'baa ute naade, m'onte naaja. 'Booyki, genaagen mace ken doobm Isa al-Masi ken baado ute maam Jeruzalem ki ara se, naade se bo ken ingo ute maam bee gaab ken ese.

¹³ Gaabm se taadjen oo naan aakga *koon Raa baado been ki oo koon Raa se deekin oo: «Borse ol jeege Japa ki, taa aio baa dan gaabm ron Simon ken k'danin Pier se.

¹⁴ Naan utu ai taadn taar Raa oo taar se bo ai koon kaaja naai ki ute jeegen maakn bee ki paac.»

¹⁵ Ken maam jaay m'aan m'utu m'taad taad sum bo, gotn se Nirl Salal naar booy dode ki aan gaa ken naan booyo deet dojege tu se.

¹⁶ Gotn ese sum bo, maam m'naar m'saap do taar ken Meljege Isa taadjekiro ken oo: Jan se *batizo jeege te maane, num gan naase se j'utu j'asen *batizn ute Nirl Salal.

¹⁷ Jee se maam m'aakga Raa eddenga Nirl Salal aan gaa ken naan edjekiro naajege tun j'aalkiga kaal maakjege do Isa al-Masi ki se kici. Bin se, maam tap bo m'nanja jaay m'gaasn Raa do nak ken naan baa baa teda se?»

¹⁸ Ken naade jaay booy taar ken Pier taadden se, naade paac baa doa. Gotn se naade *nook Raa deek oo: «Deere, Raa se oodga doobo jeege tun Yaudge ey se kici, gen terl maakde do Raa ki taa kon *kaajin gen daayum.»

Jee Antios ki se took aal maakde do Isa ki

¹⁹ Ken jaay k'tool Etien sum se, jee doobm Isa *al-Masi ki se, k'baagde dabara. Taa naan se bo, naade aan wook baa taa naanje tun kuuy. Jee metinge baa taa naan Penisi ki oo kengen metinge baa taa naan Sipir ki oo metingen kuuy baa maakn geger ken Antios ki. Oo gotn ken naade aanga ro ki se, naade taad taar Raa se Yaudge tu kalde ki sum.

²⁰ Gan maakde ki se, jee metinge iino taa naan Sipir ki ute maakn geger ken Siren ki jaay aan maakn geger ken Antios ki se, naade taad Labar Jiga gen Meljege Isa se jeege tun Yaudge ey kici.

²¹ Gotn se toojn Meljege Raa utu te naade; taa naan se bo jeege dena took taar Raa oo aal maakde do Meljege tu Isa ki.

²² Jee *eglizn Jeruzalem ki jaay, taar se baa ooc bide ki se, gotn se naade ol Barnabas taa ade baa kaakn jee ken aal maakde do Isa al-Masi ken maakn geger ken Antios ki se.

²³⁻²⁴ Barnabas se, naan debm jiga, aal maakin paac do Isa al-Masi ki, oo naan se maakin dooc ute *Nirl Salal. Ken naan jaay aan Antios ki jaay aak bee ken Raa ted jee Isa al-Masige tun gotn ese se, naan maakin raapo oo dejde oo j'ing k'dook ute Meljege Isa al-Masi se toojo. Gotn se jeege dena took taar Meljege oo ziid do jee Isa al-Masige tun gotn ese.

²⁵ Gotn se Barnabas iin onde oo baa geger ken Tars ki gen baa je Sol.

²⁶ Ken naan jaay baa onin se, naade k'baado kalan maakn geger ken Antios ki. Maakn baar ken ute magalin paac se, naade lee tus ute jee egliz ken gotn ese oo jeege dena naade

lee dooyde ute taar Raa. Maakn geger ken Antios ki sum bo, jeegen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se k'baagde dan ute ro: *jee al-Masige*.

Jee al-Masigen maakn geger ken Antios ki se noog jee al-Masigen taa naan Jude ki

²⁷ Kaad ken se, jee ken taad taar teeco taar Raa ki iino Jeruzalem ki, booy baado maakn geger ken Antios ki.

²⁸ Maakde ki se, deb kalan k'danin Agabus, *Nirl Salal olin naan iin daara do taad jeege tu do: «Goto baa se paac, bo utu taal tedn daama jeege tu.» Do bo ken Agabus taadn ese se, taaloo jeege do Gaar magal *Rom ken k'danin Klod.

²⁹ Gotn se jee aal maakde do Isa *al-Masi ken gotn ese se jaay booy taar se, naade uun doa taad do: «Nanja nanja kic bo, nakn naan ok se baano kaam do ron rona, taa j'an baa noogn genaagen doobm Isa al-Masi ken taa naan Jude ki.»

³⁰ Ken naade jaay tusin aas se, naade edin ji Barnabas ki ute Sol ki taa an baa kedin ji jee naan jee *eglizge tun taa naan Jude ki.

12

**Erød taal Jak do ok al Pier dangay ki*

¹ Kaad ken se, Gaar Erød baag dabar jee *eglizgen metinge.

² Naan ken se Jak gena Jan se, Erød al k'gaan dona ute gard-jerle.

³ Ken naan aak nakn naan ted jaay taal Yaudge tu se, ter naan ok Pier se olin dangay ki do kaad ken se, jeege ted ted Laa mappan ok orom eyo.

⁴ Ken naan jaay ok kol Pier dangay ki se, gotn se naan tomb asgarge soo soo goto kaam soo taa an boobo. Naan je bii *laa Paak se jaay deelga num, Pier se naan ano koken baa naan Yaudge tu taa an koin booro don ki.

⁵ Gan ken Pier jaay dangay ki se, gotn se jee egliz ki se daayum tond metn *Raa ute maakde paac taa naana.

**Kodn Raa do Pier naatn maakn dangay ki*

⁶ Ey num, doo metbeenki sum bo *Erød je utu 'koin booro do Pier ki naan jeege tu. Gan maakn naarin ken se, Pier se tood tood bia daan asgarge tu dio do jinge se, j'olin zinzi do jin ken kaam ara do do jin ken kaam naane kici do asgargen kuuy daar boob boob taa doobo.

⁷ Gan gotn ese sum bo, kodn Meljege Raa naar baado daar ceen ki do maakn dangay ute magalin se woor keley do kodn Raa tond dur Pier deekin do: «lin yokod!» Gotn se, zinzi jin ki se tood si naatn kalde ki.

⁸ Do kodn Raa terlin do: «'Dook maaki do taal saai jei ki.» Pier took taar kodn Raa do ted aan goo ken naan taadin. Ter kodn Raa taadin daala do: «Uun uus kal magali se roi ki do ok metuma.»

⁹ Gotn se Pier teeco naatn maakn dangay ki do ok metn kodn Raa se. Maakn saapin ki se do daan naan ni nia le daam; ey num, gotn se naan jeel te eyo nakn kodn Raa ted jaay deer se.

¹⁰ Gotn se, naade deel on asgargen j'ombde deet deet se, do kengen gen k-dige se kic, naade deel onde do naade aan ce kaam taar ken k'daapin ute maala ken j'oddinga num j'end k'baa maakn geger ki se. Ken naade jaay aan gotn ese se, taa doobo se doo kalin ki sum. Ken naade teec gotn ese jaay lee aan gam daan doob ki sum se, naan aak kaakn kodn Raa se goto ceen ki.

¹¹ Gotn se Pier nam ok rona do deek do: «Borse jaay, maam m'jeel m'okga deer deer, Meljege Raa se ologa kadin baado doo duma naatn kaam ji Gaar Erød do aajunga do nakge tun ken Yaudge je amsin tedn dom ki se.»

¹² Ken naan jaay jeel ok ron sum se, naan baa bee mend ki kalan bini ron Mari. Mari se naan bo ko Jan ken k'danin Mark kici. Gotn ese se, jeege tusga dena tond tond metn Raa taa naana.

¹³ Ken naan aan jaay baag tond taa kaam taar se, gōtn ese mēnd tēdn naabm ken k'danjin Roda se, booy Pier tond tond kaam taara se, naan baado taa an kōōdn kaam taara.

¹⁴ Ken naan jaay booy jeel mind Pier sum se, maakin raapo, o kaam taara se naan baate kōōdina, gan naan ok tērl aan baa taad jeege tun maak ki o: «Bere, Pier se baadoga! Naan utu daar taa doob ki naane.»

¹⁵ Naade tērlin o: «Naai se, doi 'dērlga e daam!» Gan naan dook taara on eyo taadden o: «Deere.» Gōtn se naade taadin o: «Kaadn naane 'tēdn kōōdn Raana e daam.»

¹⁶ Gan Pier se daar tond kaam taara se on eyo. Ken naade baado ood kaam taara jaay onin naan se, paac tap bo okden taad eyo.

¹⁷ Gōtn se Pier tēdden ute jina o k'doa. O naan taadden metn taar ken tēd o di jaay Meljege oodino maakin dangay ki naatn se. Gōtn se naan taadden o: «K'baa k'taad Jak ki ute genaagen kuuy doobm Isa *al-Masi ki.» Bin jaay, naan teec onde o baa got kuuy.

¹⁸ Ken metbeenki jaay asgarge aak Pier goto maakin dangay ki se, gōtn se naade nirlde teece o doobm rode tap bo, naade jeel eyo. Naade taad te naapa o: «Pier tap bo, baaga gay?»

¹⁹ Gōtn se Erōd ol jeege gen je Pier; nabo naade je onin eyo. Naan danjo asgargen ing boob Pier se, tond metde taa Pier. Ken naade jaay on tērlin te taar dim ey se, naan und kulu jeege tu o jee se k'tōalde naata.

Naan ken se, Gaar Erōd iin taa naan Jude ki se baa ting cokō maakin geger ken Sezare ki.

*Kooy Gaar *Erōd*

²⁰ Jee Tir ute jee Sidon ki se, nakn kōōde paac se iino taa naan Gaar Erōd ki. Bii kalan, Gaar Erōd se maakin taarin dode ki. Taa naan se, naade je doobm ken 'kōōn taasa ute naana. Gōtn se naade baa on gaaba kalan bini k'danjin Blatus o Blatus se, naan bo debm ken lee boob bee ken gaarge lee toodn se. Naade tēdin naan tooko alde naade baa on gaarge taa baa kōōn taasa ute naana.

²¹ Gōtn se Gaar Erōd gaanden bii o ken bii naan gaanden jaay aas se, naan uun uus kal gaarina o baado ing do kaag do ki o gōtn se naan baag taadn taara jeege tu.

²² Ken jee ing gōtn ese jaay booy taar naan taad se, naade taad makōō o: «Ken taad se debkilimi sum eyo; num kese aan goō Raa mala bo taada.»

²³ Ken Erōd jaay booy taar jeege taadin bin se, naan don oopo o magal rona o gōtn se naan baate *nookn Raa. Kaad ken se sum bo, *kōōdn Raa tēdin ooc kōōō o onin kuuru maakin ki os tōalin naata.

²⁴ Naan ken se, jee ken booy taar Raa se baa ziid tēd ro naapki dena o gōtn se jeege dena took aal maakde do taar Raa ki.

²⁵ Naan ken se, Barnabas ute Sōl jaay nan naabde Jeruzalem ki sum se, naade baa baa se ok baan ute deb kalan k'danjin Jan-Mark se ute naade.

13

**Nirl Salal ol Barnabas ute Sōl naaba*

¹ Maakin jeege tun *egliz ken Antios ki se, gōtn se ok jee ken taad taar teeco taar Raa ki ute jee ken lee dooy jeege ute taar *Raa: jee se naade Barnabas, Simēon ken k'danjin Debm ilimi, Lusius ken kōōd Sirēn, Sōl o Manaen ken teep ute *Erōd Antipas.

² Bii kalan jee se jaay eem keem Raa o uun *siam se, maakde ki se, deb kalan Nirl Salal onin deekden o: «Barnabas ute Sōl se, 'bere tōōddeki maam ki taa m'aden kēdn naabm ken maam m'dandeno taarina.»

³ Ken naade jaay eem Raa aasa o baag kōō se, gōtn se naade tōōden jide dode ki o alde gen baa tēdn naabm ken Nirl Salal dandeno taarin se.

Kese naabm deet deet ken Sōl tēda

*Barnabas ute Səl ɓaa taa naan̄ Sipir ki**

⁴ Aan ɓoo *Nirl Salal ɓo ɔlden ɓen tɛdn naabiŋ se, Barnabas ute Səl iin̄ ɓooɓy ɓaado Selusi ki. Gɔtn se naade ook maakŋ markab ki ɔo gaan̄ baar ɓaa taa naan̄ Sipir ki.

⁵ Ken naade jaay aan maakŋ ɓeɓer ken Salamin ken taa naan̄ Sipir ki se, naade baag taadn̄ taar Raa jeege tu maakŋ *ɓeege tun ken Yaudge lee tusn̄ maak ki. Kaad ken se, Jan-Markŋ ken debm noogde se utu te naade.

⁶ Ken naade jaay aal taa naan̄ Sipir ki bini aan taar ki se, naade aan maakŋ ɓeɓer ken k'dan̄in̄ Papos. Gɔtn se naade ɔŋ kɔd̄ Yaud kalan̄ bini k'dan̄in̄ Bar-Isa. Naan̄ debm kɔrdɔ ɔo tɛd̄ ron̄ aan ɓoo debm taad taar teeco taar Raa ki.

⁷ Naan̄ se tin̄g te magal ɓen taa naan̄ gɔtn ese. Magal ese se ron̄ Sirgus Pɔlus ɔo gaabm se debm jeel naka. Naan̄ dan̄o Barnabas ute Səl ɓeen̄ ki. Naan̄ je naade an̄ taadn̄ taar Raa naan̄ 'booyo.

⁸ Anum, debm kɔrdŋ ese se ute taar Grɛk se k'dan̄in̄ Elimas kici, naan̄ took Barnabas ki ute Səl ki eyo, taa naan̄ je eyo ken magal taa naan̄ gɔtn ese jaay 'kaal maakin̄ do Isa ki se.

⁹ Gɔtn se Səl, k'dan̄in̄ Pɔl, jaay Nirl Salal ɔooc maakin̄ se, gaabm se naan̄ aakin̄ ɔŋ ciu,

¹⁰ ɔo naan̄ deekin̄ ɔo: «Naai lɛ, taar-kɔɔɓɔ deeliga deele ɔo 'lee 'dɛrl dɛrl jeege. Naai lɛ, 'goon *Bubm sitange ɔo nakŋ ute ɔoobiŋ se lɛ, naai je eyo ɔo nakŋ ken Mɛljege jen̄ ro ki se lɛ, daayum naai je an̄ tujŋ naatn̄.

¹¹ Bɔrse 'booyo: Raa ai kɔki ute kaaka ɔo naai utu tɛdn̄ kaam-tɔɔkɔ ɔo ɓii kando kando naai 'kɔŋ kaakŋ kaad̄ eyo.»

Gɔtn ese sum ɓo, gɔtɔ naar tɛd̄in̄ ilim dib ɔo naan̄ ɔŋ aak d̄im eyo ɔo naan̄ tɛrl kaam ara kaam ara je nam an̄ kɔkŋ jin̄ ki ɔo an̄ tɔɔɔ.

¹² Ken magal taa naan̄ gɔtn ese jaay aak nakŋ ken aan do gaab ken ese se, naan̄ took aal maakin̄ do Isa ki. Gɔtn se taar Mɛljege se endga maakin̄ ki deer deer.

Pɔl taad taar Raa jeege tun Antios ken taa naan̄ Pizidi ki

¹³ Papos ki se, Pɔl ute jeenge ook maakŋ markab ki, ɔo gaan̄ baar ɓaa maakŋ ɓeɓer ken k'dan̄in̄ Perg ken taa naan̄ Pampili ki. Ken naade jaay aan gɔtn ese se, Jan-Mark iin̄ rɛsde ɔo ɔk tɛrl ɓaa Jeruzalem ki.

¹⁴ Gan̄ Pɔl ute jeenge iin̄ Perg ki, naade uun ɔoobm Antios ken taa naan̄ Pizidi ki. Ken naade jaay aan gɔtn ese se, ɓii kalan̄ aan *ɓii sebit ki se, naade ɓaa end in̄g maakŋ *ɓee ken Yaudge lee tusn̄ maak ki ɓen keem Raa se.

¹⁵ Ken k'dooy *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ute ken ɓen jee taad taar teeco taar Raa ki jaay aas se, gɔtn se magalgen ɓen ɓee ken Yaudge lee tusn̄ maak ki se ɔl deba ɓaa taadden̄ ɔo: «Gɛnaajeege, ken naase jaay ɔkki taar jaay anki dɛjn̄ jeege num, iin̄ 'taaddeki.»

¹⁶ Gɔtn se Pɔl iin̄ daara tɛdden̄ ute jin̄a taa k'doa ɔo deekden̄ ɔo: «Naase gaan̄ *Israelge ɔo ute naasen ken jee ɓeer Raa ki se, 'booyki taar ken maam m'asen taad se.

¹⁷ Raa naajen̄ Israelge se, ɓeer tɔɔɔ bubjege; naan̄ dirde ooj tɛd̄ dena taa naan̄ Masar ki, ɔo ute tɔɔgin̄ se, naan̄ ɔɔddeno naatn̄ maakŋ taa naan̄ Masar ki.

¹⁸ Do kɔd̄-ɓaar ki se, nakŋ ɓaa ɓaa ɓaara si-sɔɔ se, naan̄ ɓo aakdeno dode ki.

¹⁹ Tɛr, taa naan̄ ken *Kanan ki se mɛtjil jeegen kaam cili se, naan̄ utden̄ naata ɔo naan̄de se, naan̄ ɛd̄in̄ gaan̄ Israelge tu ɔo naan̄ se tɛdden̄ naan̄de mala.

²⁰ Ken nakgen se jaay daan̄in̄ deel paac se, ɔk nakŋ ɓaa ɓaa ɓaara kaar-sɔɔ-ute-si-mii.

«Tɛr bubjege naan̄ tɔndden̄ magalge daande ki, ɓen kaakŋ mɛtn̄ taardege. Magalgen ese se, naan̄ lee tɔnddesin̄ bini aan do Samuel ken debm taad taar teeco taar Raa ki se.

²¹ Aan do Samuel ki se, bubjege tɔnd mɛtn̄ Raa, ɔo naade je gaarge. Gɔtn se Raa ɔndden̄ Saul, goon Kis, ken teeco taa ɓee Benjamin ki ɔo naan̄ se ɔs gaara ɓen ɓaara si-sɔɔ.

* 13:3 Taa naan̄ Sipir se baar ɓo ɔl gurugin̄a.

22 Ken baara si-soo jaay aas se, Saul se Raa soodni maakni gaarin ki naatn so naan beer soodden *Daud bo tedden gaarde. Do Daud ki se, Raa taad so: *Maam m'ongga Daudn goon Jese ken maam jena. Naan bo debm ken utu 'tedn nakgen paacn ken maakum jen ro ki†.*

23 «Maakni metjil Daud ki se, Raa beer soodo gaaba kalan daan Israelge tu ron Isa, taa aden kaaja. Bin bo, taar do dakin Raa taado Daud ki se, aanga doobin ki.

24 Kaad ken Isa tees te naabin ey bort se, Jan-Batist baado taad gaan Israelge tu paac so: «'Terlki maakse do Raa ki so 'baakiro j'asen *batizi.»

25 Aan do nan naabin ki se, Jan-Batist taado so: «Maakni maak-saapse ki se, naase tap bo sooki maam se nana? Bere, maam se *m'al-Masi ken naase ing aakki kaamin se eyo! 'Booyki, naan se utu baado metum ki so naan se, gen soodn saa jenn ki kic bo, maam m'aas eyo‡.»

26 «Genaamge, naasen ken metjil *Abraamge, so naasen ingki maakde ki jaay 'beerki Raa ki se, 'booyki, taa naajega bo Raa baano ute taar se taa ajeki kaaja.

27 Ken Isa jaay aan se, jee Jeruzalem ki ute magaldege se, Isa se naade jeelin te aan goo al-Masi eyo. So taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki raano do dakin jaay, aanga sii sebit ki tak bo naade lee dooyin se, naade tedinga aanga doobin ki. Taa naan se bo, naade ojin booro don ki.

28 Ey num, naade on te taar dim ken aas soolin eyo. Ute naan se kic bo, naade taad Pilat ki so: «K'toolin naatn!»

29 Ken Yaudge jaay tedni nakge don ki aas aan goo ken Kitap taado do dakin se, maakde ki se, jee metinge baado uun booyin naatn ro kaag ki so baa olin maakni iib ki.

30 Num gan Raa se durinoga daan yoge tu.

31 Jee leedo ute naan Galile ki bini aan Jeruzalem ki se, ken naan ooy duro se maakni biige tu dena, naan lee teec naande ki. So jee se bo borse tedga saadinge naan jeege tu.

32 «Borse naaje k'baado se, taa j'asen taadn labar jiga se kici so labar se bo, ken Raa taado bubjege tu do dakin so tedga num naan utu aden kedn nakni naan taadga so utu aden ked se.

33 Taar ken naan taado do dakin so an ted se, borse naan tedinga do naaje gendege tu ken naan duro Isa daan yoge tu se, aan goo taar ken k'raanino do dakin maakni Kaa Keem Raa gen k-dige tu ken so:

Naai se bo 'goonuma.

Gatn jaaki sum se, maam bo m'tedga bubis.

34 «Raa se duroga Isa daan yoge tu, ron se naan onin ruum te maakni baad ki eyo. Kese bo taar ken naan taado Daud ki do dakin ken taadin so:

Maam m'utu m'asen tedn bee den aak eyo so nakgen met ki

ken maam m'deeko m'oo m'utu m'kedn Daud ki se m'utu m'asesin kedn deer deer.*

35 Taa di got kuuy kic maakni Kitap ki se, Daud taad Raa ki so:

Debm naai se, naai an kon konin ruum maakni baad ki eyo†.

36 Num ken naabm ken Raa jen ro ki jaay Daud tedni aas se, gatn se naan ooyo so j'uun j'ol k'jaalin maakni iib ki do bubinge tu so naan kic ruumga aan goo naade se kici.

37 Gan Isa jaay ooy se, ruum te maakni iib ki eyo, num naan se Raa durinoga daan yoge tu.

38 «Genaamge, 'jeelki, naaje k'baado se k'je j'asen taadn nakni ken jaay Isa tedo se. Ute nakni naan tedo se bo, Raa soolsenga *kusinsege. Ey num, ute Ko Taar ken Raa edo Musa ki se on noogse 'tedki te aak bee naan Raa ki eyo.

39 Num gan debm jaay aal maakin do Isa al-Masi ki se, kusinin paac se, Raa soolinnga naata.

40 Bin se, ondki kondoo, bere, taar se onte 'baatinki! Ey num, taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki raano do dakin maakni Kitap ki se, som asen kaan dose ki cere, ken so:

† 13:22 Aak 1Sam 13.14; KKR 89.21. ‡ 13:25 Aak Mk 1.7. § 13:33 Aak KKR 2.7. * 13:34 Aak Eza 55.3. † 13:35 Aak KKR 16.10.

41 'Booyki bεε, naasen ken aalki Raa maak ki ey se,
nakη se le, deelga dose ɔɔ ɔksen taad eyo!
Taa naase se utu aki kutn kap!
Taa do naase ki se, m'utu m'tɛdn nakη ken deel doa
ɔɔ nakη se ken nam kuuy jaay baado taadsen metin kic ɔo,
naase le aki 'took ey tap.‡»

42 Ken Pɔl ute Barnabas jaay teec teec naatn maakη ɔee Yaudge tun lee tusn maak ki se, gɔtn se jeege taadden ɔɔ: «Bii sebitn kuuy se, 'terl 'baakiro ajeki taadn metn taar se daala.»

43 Ken jeege wɔɔk nan se, maakde ki se Yaudge dena, ute jee ken tɛdga tɛd rode Yaudge ken ɔk taar Raa ɔɔn se baa ute Pɔl ɔɔ Barnabas. Ken naade jaay baa baa se, Pɔl ute Barnabas se taad ute naade, dejde ɔɔ bεε Raa se, j'ɔkiη ɔɔnɔ.

Naan ki se Pɔl ute Barnabas kaamde se aan kaakη jee ken Yaudge eyo

44 Anum, *bii sebit ken kuuy se, jee maakη geger ken Antios ken taa naan Pizidi ki se, denin baado tus gen booy taar Meljege.

45 Num ken Yaudge jaay aak jeege baado tus den se, naade tɛd maak-kilimi ro Pɔl ute Barnabas ki ɔɔ naade baag naajη Pɔl ɔɔ taad jeege tu ɔɔ: «Taar ken Pɔl taad se, taar ken met ki eyo.»

46 Gɔtn se Pɔl ute Barnabas se, taad aal dode sen deekden ɔɔ: «Bεeki se, taar se j'asen taadn naase Yaudge tu ɔo jaayo. Aan gɔɔ naase le 'baateki dey se, kese naase malinge ɔo 'tɛdki murs rose ki gen kɔη *kaajη gen daayum eyo. Borse num, naaje se, k'baa taadn taar Raa se jeege tun Yaudge eyo.

47 Kese ɔo naabm ken Meljege ɔljeno ɔɔ taadjeno ɔɔ:
Maam se m'tɛdi naai 'tɛdga gɔtn wɔɔr gen wɔɔr metjil jeege paac,
taa naai aden baa taadn taar Raa jeege tu

bini 'kaan gɔtn duni 'daar ro ki ɔɔ aden taadn ɔɔ: Raa se aden kaaja.§»

48 Ken jee ken Yaudge ey jaay booy taar se, naade maakde raapo, *nook Raa deek ɔɔ: «Taar Meljege Raa se jiga aak eyo.» Gɔtn se, jee ken Raa bεer tɔɔddenga tɔɔd gen kɔη kaajη gen daayum se, took aal maakde do Isa ki.

49 Gɔtn se, taar Meljege Raa se wɔɔk dɔɔd taa naan gɔtn ese paac.

50 Gan Yaudge se ɔɔs metn magalgen maakη geger ken gɔtn ese ute mɛndgen jeeɛge jee nak denge jaay beer Raa ki se, naade ɔlde metde taa j'dabar Pɔl ute Barnabas ɔɔ naade tuurde naatn maakη taa naande ki.

51 Ken Pɔl ute Barnabas jaay baa baa se, tup kudn jedɛge tu* ɔɔ naade iin baa Ikoniom ki.

52 Gan jee ken aal maakde do Isa *al-Masi ken gɔtn ese se, Raa doocde maakde ute *Nirl Salal tɛdde naade se, maakde raap den aak eyo.

14

Pɔl ute Barnabas maakη geger ken Ikoniom ki

1 Ken Pɔl ute Barnabas jaay aan maakη geger ken Ikoniom ki se, naade baa end maakη *ɔee ken Yaudge lee tusn maak ki aan gɔɔ ken naade tɛdo maakη geger ken Antios ki se. Gɔtn se, naade taadden taar *Raa bini ɔl naaden Yaudge ute kengen Yaudge eyo denin took aal maakde do Isa *al-Masi ki.

2 Gan Yaudgen baate tookη taarde se ɔɔs metn jeege ken Yaudge eyo taa je taara ro jeege tun took aal maakde do Isa al-Masi ki.

3 Ute naan se kic ɔo, Pɔl ute Barnabas tinjoga dena maakη geger ken ese ɔɔ naade taad taar Meljege se jeege tu ɔɔ naade taadden taa bεε Raa ken naan tɛdden se, aal dode sen,

‡ 13:41 Aak Aab 1.5. § 13:47 Aak Eza 49.6. * 13:51 Tupm kudn je ki se, gɔtn Yaudge tu se je taadn ɔɔ: dim aden tum tap ɔo gɔɔ.

beer eyo. Ɔo gɔtn se, Raa ɔlden naade tɛd nakɲ-kɔɔbge ute nakgen deel doa taa 'taadn jeege tu ɔ taar naade taad se, taar mɛt ki.

⁴ Do taarde ki se, jeegen maakɲ gɛgɛr kɛn ese se ɓaa gaan naapa gɔto kaam dio: jeegen mɛtinge ɓaa mɛtn Yaudge ɔ kɛngen kuuy se lɛ ɓaa mɛtn jee kaan naabm al-Masige tu.

⁵ Gɔtn se Yaudge ute jeegen kɛn Yaudge eyo ute magaldege se, dɔɔkga taarde gen ɓaa kooɔɲ *jee kaan naabm Isa al-Masige taa aden tund tɔɔl ute koa.

⁶ Kɛn Pɔl ute Barnabas jaay booy taar ese se, bin se, naade aan ɓaa taa naan Likaoni ki. Kɛn naade jaay aan gɔtn naane se, naade ɓaa ting maakɲ gɛgɛr kɛn Listir ute kɛn Derbe ki ɔ ute naange tun cɛɛs ki cɛɛs ki.

⁷ Kɛn naade jaay aan gɔtn naane se kic ɓo, naade taad Labar Jigan gen Isa al-Masi se jeege tu.

Pɔl ute Barnabas maakɲ gɛgɛr kɛn Listir ki

⁸ Maakɲ gɛgɛr kɛn Listir ki se, ɔk gaaba kalan bin se gɔtn tingin ɓo naan ki sum. Ɔo gaabm se, gɔtn k'j'oojin tap ɓo k-runɲuyu; ɓii kalan naan lee te eyo.

⁹ Bii kalan, naan ing booy booy taar Raa kɛn Pɔl taad se. Gɔtn se Pɔl ɔndin kaama tak, taa naan aak jeel gaabm se aalga maakin do Isa *al-Masi ki se, 'kɔɲ lapia.

¹⁰ Gɔtn se, Pɔl uun mindin raan deekin ɔ: «lin 'daara!» Ɔo gaabm se naar iin daa kirit ɔ baag lea.

¹¹ Kɛn jee denge jaay aak nakɲ Pɔl tɛd se, naade paac baag kul taara gajalan ute taar Likaoni kɛn taar naande se, ɔ naade taad ɔ: «Bɛrɛ, raage se delga jikilimge ɔ ɓɔɔy ɓaadɔga gɔtjege tu!»

¹² Gɔtn se Barnabas se naade danin Zeus. Zeus se je deekɲ ɔ: *gaar gen raage*. Ɔo Pɔl lɛ, naade danin Ermez. Ermez se je deekɲ ɔ: *debm taadin bedina*.

¹³ Raaden Zeus se, been cɛɛ taa doob kɛn j'end maakɲ gɛgɛr ki se, ɔ debm kɛn lee tɔj serkɲ maakɲ ɓee kɛn se, tɔk ɓaano ute kɔs-taarge dio ɔ tamardeno ute pɔɔɲ kaagge jaay ɓo ɓaandeno taa ɓee kɛn ese, taa naan ute jee denge se dɔɔkga taarde je tɔjn *serke Barnabas ute Pɔl ki.

¹⁴ Gan kɛn *jee kaan naabm Isage, Barnabas ute Pɔl, jaay booy taar ese se, naade maakde taju ɔ nɛɛpm te kaldege ɔ gɔtn se, naade naar aan ɓaa ɔn jee denge se, taadden makɔɲ ɔ:

¹⁵ «Ay, naase ara, kɛse naase 'tɛdki nakɲ-kɔɔbm di bini! Bɛrɛ, naaje se k-jikilimge aan gɔɔ naase se sum kici. Naaje k'taadsen Labar Jiga se taa naase anki rɛsn ute raagen rɛɲ rɛɲ se. Bɔrse, 'tɛrlkiro maakse do Raa ki naan kɛn ting zɛɛɛ se! Naan ɓo debm aalo maakɲ raa ute do naanja ɔ aalo baar ɔ nakgen ɓaa se paac.

¹⁶ Do dɔkin se, mɛtjil jeegen gay gay kic ɓo, Raa ɔnden naade uun doobm kɛn naade maakde jen ro ki.

¹⁷ Ute naan se kic ɓo, Raa se daayum tɛdden bɛɛ ɔ bɛɛ kɛn naan lee tɛdden se, naan eedden maane oojden nakdege ɔ edden kɔsɔ ute maraadin ɔ raapden maakde sakan.»

¹⁸ Ute taar kɛn naade taadden se kic ɓo, Pɔl ute Barnabas tɛdden bini jaay ɓo ɓaa gaas jee denge gen tɔjn serke se.

¹⁹ Kɛn nakgen se jaay deel se, Yaudgen iino Antias ki ɔ kɛngen mɛtinge iino Ikoniom ki ɓaado Listir ki ɔ ɔs mɛtn jee denge gɔtn ese ɔ taadden taar Pɔl ute Barnabas taad se, taar mɛt ki eyo. Gɔtn se, Pɔl naade tandin ute koa ɔ tiik teecɲsin naatn maakɲ gɛgɛr ki se ɔ ɓaa undin naata, naade saap ɔ kaad naane, naan ooyga.

²⁰ Num kɛn genaagen doobm Isa al-Masi ki jaay ɓaado tus gurugin se, gɔtn se Pɔl iin daara ɔ ɔk tɛrl ɓaa maakɲ gɛgɛr kɛn Listir ki. Mɛtbeenki se, naan ute Barnabas iin gɔtn ese ɔ ɓaa Derbe ki.

Pɔl ute Barnabas ɔk tɛrlo Antias kɛn taa naan Siri ki

²¹ Kɛn naade jaay aan maakɲ gɛgɛr kɛn Derbe ki se, Pɔl ute Barnabas taad Labar Jigan gen Isa *al-Masi se jeege tu. Gɔtn se, jeege dena took aal maakde do Isa al-Masi ki. Naade

iin on gotn ese, ak terl baa maakn geger ken Listir ki so Listir ki se naade iin baa maakn geger ken Ikoniom ki so Ikoniom ki se, naade iin baa maakn geger ken Antios ki ken taa naan Pizidi ki.

²² Maakn gegerge tun, naade aanga tak bo naade edden kaay kaama jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki so taadden so doobm Isa al-Masi ki se j'okin toogo so ter taadden so: «Naajege se, j'utu j'aki dabar den jaay bo j'aki kend *maakn Gaar Raa ki.»

²³ Gotn ken naade aanga jaay onga *egliz se, naade beer tondden jeegen 'tedn naandege. Gotn se, naade uun *siam so eem Raa jaay bo, jee se naade onden kaam ji Meljege Isa al-Masi ken naade aal maakde don ki se.

²⁴ Gotn se, Pol ute Barnabas baa baa se, naade aal teeco taa naan Pizidi jaay baado taa naan Pampili ki.

²⁵ Ken naade jaay aan maakn geger ken Perg ki se, naade taad taar Raa jeege tu jaay iin on gotn ese so baa maakn geger ken gotn k'lee k'daar markabge so geger se ron Atalia.

²⁶ Naade iin maakn geger ken ese, ook maakn markab ki uun doobm gen terl maakn geger ken Antios ken taa naan Siri ki. Gotn se bo, metn-jiki naade iino ro ki so maakn geger ken ese bo, jee Raage ondeno kaam ji Raa taa 'tedn naabm ken borse naade ted aasinoga se.

²⁷ Ken naade jaay aan Antios ken taa naan Siri ki se, Pol ute Barnabas dan tus jee egliz ki. Gotn se, naade taadden metn taar nakgen ken Raa olden naade tedo se so ter taaddeno so: «Borse se, Raa adga doobo jeege tun Yaudge eyo taa kaal maakde do Isa ki kici.»

²⁸ Gotn se, naade tingoga dena ute genaagen aalga kaal maakde do Isa ki.

15

Jeege tus Jeruzalem ki gen kaakn metn taara (Gal 2.1-9)

¹ Gotn se jee metinge iino taa naan Jude ki so baado maakn geger ken Antios ki. Naade baag dooy genaagen doobm Isa *al-Masi ki so: «Ken naase jaay j'ajsen te pondso aan go ken *Ko Taar ken Raa edo Musa ki taadn ey se, naase aki 'kon kaaj eyo.»

² Gotn se Pol ute Barnabas took eyo do taar naade ki se so do taar ken se, naade naajga dena ute jee se. Taa naan se bo, jee gotn ese uun doa gen kol Barnabas ute Pol so genaage kandum ken doobm Isa al-Masi ki, taa baa kon *jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee naan jee *eglizge tun Jeruzalem ki gen baa kaakn metn taar se.

³ Gotn se, eglizn Antios ki edden ne dim ken naade an baa mertse jaay bo olden doob ki.

Ken naade baa baa se, aal teec ute taa naan Penisi so ute taa naan *Samari. Gotn naade aanga se, taad genaage tun doobm Isa al-Masi ki metn taar jee ken Yaudge ey jaay terlga maakde do Isa ki se. Ken genaagen se jaay booy taar ese se, naade paac maakde raap den aak eyo.

⁴ Ken naade jaay aan Jeruzalem ki se, jee egliz ki, jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee naan jee eglizge tu se, dood okde mertse. Gotn se naade taadden metn taar nakgen ken *Raa oldeno naade tedo se.

⁵ Num *Parizigen took aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, gotn se naade iin taad jeege tu so: «Beeki num, jee ken Yaudge ey jaay took aalga maakde do Isa al-Masi ki se, j'aden tojn pondso so Ko Taar ken Raa edo Musa ki se k'dooyde, naade 'king do ki.»

⁶ Ter gotn se, jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee naan jee eglizge tu se tus gen kaakn metn taar se.

⁷ Ken naade naaj te naapa makono bini jaay bo, Pier iin daara so taadden so: «Genaamge, naase 'jeelki maam Raa beer so dum daanse ki se do d'kina, taa m'taadn Labar Jiga gen Isa al-Masi se jeege tun Yaudge eyo, taa ken naade jaay booyga num, naade tookn kaal maakde do Isa ki.

⁸ Taa Raa se naan jeel nan maak-saapm jikilimge so jee ken Yaudge ey se kic bo, naan took okdega so eddenga *Nirl Salal aan go ken naan edjekiro naajege tu se kici.

⁹ Raa se, aakjeki naanin ki se naaje j'utu naade se j'aaski kaasa. Taa naan se bo, naade kic aal maakde do Isa ki sum bo, Raa *tug daapdenga maakde.

¹⁰ Bin num, gen di jaay naase 'je aki tujn maakn Raa se do naase je aki kond daam deer do jeege tun Yaudge eyo jaay took aal maakde do Isa al-Masi ki se ey num daam se bubjege ute naajege se j'on j'aasin'kiro te gen kuunin eyo.

¹¹ Bin num, kese met ki eyo ken j'aki tedn naan se! K'jeelki naajege kic j'aalki maakjege do beε gen Meljege Isa ki aan goo naaden ken Yaudge ey se kici, jaay bo naaje j'onki kaaja aan goo ken naade on se kici.»

¹² Gotn se jee tus ute dende se do dek do naade on goto Pol ute Barnabas ki taadden metn taar nakn-kooβge ute nakgen deel doa ken Raa oldeno naade tedo daan jeege tun Yaudge ey se.

¹³ Ken naade jaay taad nan taarde se, gotn se Jak uun taara do deekden do: «Genaamge, udumki bia!

¹⁴ Simon* taadjekiro do metn-jiki tap bo Raa se beer tooβoga jeege daan jeege tun Yaudge eyo taa tedn jee naange.

¹⁵ Nakgen deel ese se, aanga doobin ki aan goo taargen jee taad taar teeco taar Raa ki raandeno do dakin ken do:

¹⁶ Meljege Raa deek do:

Ken nakgen se jaay deelga num, maam m'utu m'ade baao

*do kaagη bee Gaar *Daudn ken terec se, maam m'utu m'an daar gotin ki*

do gotn ken tujga aan goo di kic bo, maam m'an daapin 'daar tooβη gan.

¹⁷ Bin bo jeege do se utu am je maam Melde.

Deere, jeege ken maam m'utu m'adeno dan se utu 'tedn jee maamge.

Kese bo nakn ken maakum jen ro ki,†

¹⁸ do taar se bo ken maam m'taado metin jeege tun do dakin.»

¹⁹ Ter Jak taaddeno do: «'Booyki! Gen maam ki num, jeege Yaudge eyo jaay terlga maakde do Raa ki se, j'onte konddeki nakn on dode ki.

²⁰ Num gan borse, k'raandeki maktub j'ooki: j'onte kosn daa maragge, j'onte keεsn naapge ren ren, j'onte kosn daagen moosde do te naan ki eyo do j'onte kosn mooso kici.

²¹ Taa do dakin se, maakn geger ki tak bo aanga *bii sebit ki bo, jeege lee taad tooβ metn Ko Taar ken Raa edo Musa ki se do dooyin maakn *beεge tun Yaudge lee tusn maak ki.»

²² Gotn se jee egliz ki ute jee naande ki do jee kaan naabm Isa al-Masige dook taarde kalan do beer tooβ jeege daande ki gen baa ute Pol do Barnabas Antiosn ken taa naan Siri ki. Jee ken naade beer tooβde se debm kalan ron Judas ken k'danin Barsabas se kici, do ken kuuy se k'danin Silas. Naade se genaage paac aalde maak ki.

²³ Naade raan edden maktub jide ki do maakn maktub ken ese naade deek do:

Kese naaje k'jee kaan naabm Isa al-Masige, ute naajen naan jee eglizge tu, ute genaagen gotn ara paac k'tedsen tooε dena naase genaajegen Yaudge eyo, ken took aalkiga maakse do Isa al-Masi ki, naasen ken ingki taa naan Siri ki do maakn geger ken Antios ki ute kengen taa naan Silisi ki.

²⁴ Naaje k'booyga ken jee metin iin gotje ki ara jaay baa gotse ki se, naade utu taar naaden baa taadsen se tujsega maakse do teecsenga nirlse. Bere, jee se naade baa gen dode, ey num naaje bo k'j'olden eyo.

²⁵ Taa naan se, taar se naaje j'aakin taa naapm jaay k'beer k'tooβ jeege maakje ki taa baa ute gena koon maakjege Pol ute Barnabas se gotse ki.

²⁶ Taa Pol ute Barnabas se, edga ked rode *serke taa Meljege Isa al-Masi.

²⁷ Bin num, naaje j'olsen Judas ute Silas se, taa naade asen baa taadn ute taarde mala taar ken naaje k'raansen maakn maktub ken ese.

* 15:14 Simon se naan bo Pier sum kici. † 15:17 Aak Am 9.11-12.

²⁸ Nirl Salal ɔ naaje mala j'uun doa k'je nakɲ kɛn k'raanɲen j'ɔɔ aki tɛf se k'je j'asen ziidn dim kuuy do ki ey sum,

²⁹ kɛn ɔɔ: ɔnte kɔski daa maragge, ɔnte kɔski mooso, ɔnte kɔski daagen moosde ɔy te naan ki eyo ɔɔ ɔnte keɛski naapge rɛɲ rɛɲ. Kɛn nakgen se jaay naase 'tɛdɪŋkiga num, keɛse naase 'tɛdkiga nakɲ jiga aak eyo.

Naaje genaagen gɔtn ara k'tɛdsen tɔɔse dena.

³⁰ Kɛn naade jaay raan ɛdden maktub jide ki se, gɔtn se naade ɔlde ɔɔ naade iin baa maakɲ gɛgɛr kɛn Antiɔs ki.

Kɛn naade jaay aan se, naade dan tus genaagen doobm al-Masi ki ɔɔ ɛdden maktubm ese.

³¹ Kɛn jee doobm al-Masi kɛn gɔtn ese jaay booy taar kɛn k'dooydesin maakɲ maktub kɛn se, maakde baa raap aak eyo ɔɔ taargen se ɛdden kaay kaama.

³² Judas ute Silas se, naade jee taad taar teeco taar Raa ki. Taa naan se ɔ, naade dejdenga dena ɛdden kaay kaama ɔɔ do kaal maakde ki se, j'ɔk maakde tɔɔgɔ.

³³ Naade ute genaagen Antiɔs ki se, tinɲoga dena gɔtn ese jaay ɔ, genaagen doobm Isa al-Masi kɛn maakɲ gɛgɛr kɛn ese ɔlde ɔɔ k'baa lapia, ɔɔ naade ɔk tɛrl baa gɔtn jeege tun ɔldeno.

³⁴ [Naɔ, Silas se je kinɲ gɔtn ara bii kandum‡.]

³⁵ Anum Pɔl ute Barnabas se ɔɔp inɲ Antiɔs ki. Gɔtn ese, naade ute jeege kuuy se kic dena lee dooyden ute taar Mɛljege ɔɔ taadden Labar Jiga.

Pɔl gaan ute Barnabas

(Gal 4.13-15)

³⁶ Kɛn naade jaay tinɲ aas gɔtn ese se, Pɔl deek Barnabas ki ɔɔ: «J'ɔk k'tɛrl k'baa kaakɲ genaagen doobm *al-Masi kɛn inɲ maakɲ gɛgɛrge tun paacɲ gɔtn naaje k'lee k'taado taar Mɛljege ro ki se. K'baa k'j'aakden tu, naade tap ɔ inɲ ɔɔ di.»

³⁷ Gɔtn se, gen Barnabas ki num naan je Jan kɛn k'danin Mark se kic ɔ baa ute naade.

³⁸ Num gan Pɔl took eyo, taa Jan-Mark se res ɔndenga kɔnɔ taa naan Pampili ki ɔɔ naan ɔn aay ute kaaminɲ gen tɛdn naaba ute naade eyo.

³⁹ Gɔtn se, naade naajga taara dena, naɔ taarde baa ɔk te mɛtn naap eyo. Bin se, Barnabas ute Jan-Mark lɛ ook maakɲ markab ki gen baa taa naan Sibir ki;

⁴⁰ num Pɔl se lɛ, beɛr uun Silas gen baa ute naana ɔɔ genaagen doobm al-Masi kɛn gɔtn ese tɔndde mɛtn Raa ɔɔ daayum Mɛljege n'tɛdden beɛna.

Pɔl baa mɛrtɛ gen k-dige

⁴¹ Pɔl iin gɔtn ese ɔɔ baa lee taa naan Siri ute gen Silisi ki ɔɔ gɔtn naan aanga ro ki se, naan ɛd kaay kaama *eglizge tu.

16

*Timote baa ute Pɔl ɔɔ Silas gen tɛdn naabm Isa *al-Masi*

¹ Tɛr Pɔl ute Silas jaay aan maakɲ gɛgɛr kɛn Derbe ute gen Listir ki se; gɔtn ese naan ɔn gaaba kalan debm aalga kaal maakin do Isa ki, ron Timote. Naan se kon mɛnd Yaud kɛn aalga kaal maakin do Isa ki kici; gan bubin se, kɔd Grɛk.

² Timote se, genaagen doobm al-Masi kɛn maakɲ gɛgɛrge tun Listir ute kɛn Ikɔniom ki, paac se tɔminɲa.

³ Gɔtn se Pɔl je ɔɔ k'baa tɛlɛ, naɔ taa Yaudgen inɲ maakɲ gɛgɛrge tun ese se, naan ɔjin pɔndɔ, taa jeege paacɲ gɔtn ese se jeelin naan se bubin kɔd Grɛk.

⁴ Kɛn naan jaay ɔj pɔndɔ Timote ki aas se, naade iin gɔtn ese ɔɔ baa lee maakɲ gɛgɛrge tu ɔɔ naade taad genaage tu nakgen kɛn *jee kaan naabm Isage ute jee naan jee *eglizge tu taado taarin Jeruzalem ki se ɔɔ naade taadden ɔɔ: «J'inɲ do taar kɛn se.»

‡ 15:34 Taar se maakɲ kitapge tun do dakin se metinɲe maakde ki se gɔtɔ.

⁵ Ute taargen se, jee eglizgen gōtn ese se tēf jee al-Masigen m̄c, ə bii-raa naade ziid baa ute naande.

Pəl ni maakŋ ḡḡer k̄n Troas ki

⁶ Pəl ute Silas se je baa taadn taar *Raa taa naan Azi k̄n kaam kalan; naɓo *Nirl Salal taadden maakde ki ə j'ənte baa. Num gōtn se, naade aal teec taa naan Prigi ute ḡn Galati ki.

⁷ K̄n naade jaay aan c̄c̄ taa naan Misi ki se, naade je baa taa naan Bitini ki; naɓo gōtn ese kic Nirl ḡn Isa gaasde.

⁸ Taa naan se ɓo, naade aal teec taa naan Misi ki ə ɓəy baa maakŋ ḡḡer k̄n Troas ki gōt k̄n k'lee k'daar markabge se.

⁹ Maakŋ Troas ki jaay Pəl toof toof n̄ər se, naan nia ə maakŋ nin ki se, naan aak aan ḡə k̄of Masedoan kalan daar daar naanin ki ə eemin̄ n̄ə m̄tin̄ ki ə: «In̄ 'baado Masedoan ki ara taa ajen naaka.»

¹⁰ K̄n Pəl jaay taadden m̄tn taar ninga sum se, gōtn se sum ɓo naaje* k'naar k'je doobm j'an baa Masedoan ki, taa ute m̄tn taar nin se, naaje k'jeelga maakje ki k̄ese Raa ɓo danje ḡn baa taadn Labar Jigan ḡn Isa *al-Masi se, jeege tun gōtn naane.

*Pəl aan maakŋ ḡḡer k̄n Pilip ki
(Plp 1.1-11,27-30)*

¹¹ Naaje j'iin̄ maakŋ ḡḡer k̄n Troas ki se, gōtn se naaje k'j'ook maakŋ markab ki ə k'j'omb k'gaan̄ baar k'baa taa naan Samotras k̄n maane gurug aalin̄ se. T̄er m̄tbeen̄ki se, naaje k'j'iin̄ k'baa maakŋ ḡḡer k̄n Neapoli ki gōtn k̄n k'lee k'daar markabge se kici.

¹² Gōtn se, naaje k'j'iin̄ k'baa maakŋ ḡḡer k̄n Pilip ki ə maakŋ taa naan Masedoan ki se, Pilip se naan ḡḡer magala ə ək *R̄m̄ge d̄na. Gōtn ese se, naaje k'tingga bii kandum.

¹³ K̄n *bii sebit jaay aan se, naaje k'j'iin̄ k'teec maakŋ ḡḡer k̄n se ə k'baa taa oolo ki k'saap j'ə kaad naane j'k̄ə gōtn jeege lee eem Raa. Num gan̄ j'aan se j'ə m̄ndge kandum sum ɓo tusga, k'j'inḡ c̄c̄de ki ə k'taadden taara.

¹⁴ Maakde ki se, m̄nda kalan roŋa Lidi ə naan iino maakŋ ḡḡer k̄n Tiatir. M̄nd se, naan beer Raa ki ə ək kalge ḡn zoa ə kalinge se kalgen te rodege ə aac kaace. K̄n Pəl jaay taad taad taar Raa se, naan ud bi do ki taa M̄ljege t̄din̄ maakin̄ ki ḡn booy k̄əŋ taar Pəl se ə naan aal maakin̄ don̄ ki.

¹⁵ Gōtn se, naan ute jeegen maakŋ been̄ ki se *k'batizde. K̄n k'batizde aas se, naan danje ə k'baa been̄ ki ə deekjen ə: «K̄n naase 'jeelumki maam se jaay m'aalga maakum do M̄ljege tu deer deer num, 'baakiro aki kinḡ beem ki.» Gōtn se, naan doje bini əlje naaje k'took k'baa been̄ ki.

Pəl ute Silas se k'tək k'j'ombde dangay ki

¹⁶ Gan̄ bii kalan naaje k'baa baa gōt k̄n jeege lee tusn ḡn keem Raa se, goon m̄nda kalan bin se baado ənje ə naan m̄nd dukaaka ə ute dukaakin̄ se iinga num taad nakgen ute aki kaan naan ki. Ute m̄nd se, m̄linge ə gurs ro ki d̄na.

¹⁷ Naan lee ək m̄tje naaje j'utu Pəl ə t̄y m̄tje ki mak̄ə ə d̄ək taara ə eyo deek ə: «Jee ese se, naade jee t̄dn naabm Raagen Taaro! Naade baado se taa asen taadn doobm kaaja!»

¹⁸ M̄nd se ək m̄tje bii kando kando bini ə bii kalan Pəl ə se, t̄rl aakin̄ ə deek sitan k̄n ron̄ ki se ə: «Ute ro Isa *al-Masi se m'ə: 'teec naatn ro m̄nd k̄n se!» Gōtn se sum ɓo, sitan se naar teec naatn ron̄ ki.

¹⁹ K̄n m̄linge jaay aakin̄ naan dukaakin̄ l̄ ḡtoga ə doobm naade an k̄ə gurs kic ɓo ḡtoga se, naade t̄k Pəl ute Silas ə baanden naan magalge tun gōtn ese.

²⁰ T̄er naade baanden naan magalge tun *R̄m̄ge t̄ndde se ə taadden ə: «Jee se l̄, Yaudge ə baado se ḡn tuj̄n naanjege!

* **16:10** Gōtn se Luk, k̄n raan̄ maktubm ese se, utu te naade kici.

21 Naade lee dooy jeege ute doobm king naande ken naaje Romenge se oljeki ro ki eyo. Kесе naaje se j'an kəŋ tɛd eyo.»

22 Gətn se ol jee denge se iin ro Pəl ute Silas ki. Ɔo magalgen Romenge tondde se iin tədn ute kaldege taa təgə ə əl k'j'əndde te mɛɛjɛ.

23 Ken naade jaay tənd dɛrɛŋde aas se, naade ɓaa əmbden maakŋ danɣay ki ə taad magal jee danɣayge tu se ə jee se k'ɓəɓde jiga.

24 Ken magal jee danɣayge jaay booy taar naade taadin se, naan tək əmbden maakŋ danɣay ken maak ki ə tənden poolo jedege tu.

Magal jee danɣayge took aal maakŋ do Isa ki

25 Ken aan gəər ute daan ɓea se, Pəl ute Silas se eem keem Raa ə təmin təəm ute kaa, kaad ken se jee danɣaygen kuuy se, iŋg booy kaadegen naade iŋg aar kaar se.

26 Gaŋ gətn ese sum ɓo, naanə naar te makəŋ ə əl ɓee ken naade iŋg maak ki se kic ɓo ute magalin te rig rig. Gətn se kaam taargen ɣen ɓee se təəd kalde ki, naan ken se zinziir k'dəəkŋ jee danɣayge se kic ɓo təəd si kalde ki.

27 Ken magal jee danɣayge jaay dərɪ iin maakŋ bin ki se, naan aak kaam taar jee danɣayge se paac toodga wan wan. Gətn se naan saap ə kaad naane jee danɣayge se aanga. Taa naan se ɓo, naan əəd ɣərd-jerliŋa je təəl roŋa.

28 Gaŋ Pəl əəd əy makəŋ ə: «Ay əŋə, əŋte təəl roi, ɓɛɛ naaje j'utu paac!»

29 Gətn se magal jee danɣayge se ɓeere əkiŋa ə ron ook marga, taad ə j'əciŋo poodo taa an kaakŋ gətə. Ken k'ɓaano ute poodo sum se, naan naar end ɓaa maakŋ danɣay ki ə ɓaa ooc mɛtn jɛ Pəl ute ɣen Silas ki.

30 Gətn se naan əəd teecdeno naatn ə tənd mɛtde ə: «Nakage, maam tap ɓo m'tɛdn rom m'ə dɪ jaay m'kəŋ kaaja se?»

31 Naade tɛrliŋ ə: «Naai aal maaki do Mɛljege Isa ki ə ute naan se, naai ute jeeigen maakŋ ɓei ki paac se, aki kəŋ kaaja.»

32 Gətn se naan ute jee maakŋ ɓeən ki se, naade taadden taar Mɛljege Isa.

33 Maakŋ nəər ken ese sum ɓo, magal jee danɣayge se ɓaanden gətn ək maane. Gətn ese naan tug daapden taan-dudege. Ɔo naan ken ese sum ɓo, naan ute jee maakŋ ɓeən ki se, Pəl ute Silas *batizde.

34 Gətn se Pəl ute Silas se naan dan ɓaanden ɓeən ki ə edden kəsə. Gaabm se, ute jeengen maakŋ ɓeən ki se, maakde raapo taa naade aalga maakde do Raa ki.

35 Ken gətə jaay iip se, magalgen *Romenge tondde se, əlo asgarge ɓaa taad magal jee danɣayge tu ə: «Jee se, 'təəd təde.»

36 Magal jee danɣayge ɓaado taad Pəl ki ə: «Magalgen Romenge tondde se, əlo asgarge ə ɓaado taadum ə k'təəd k'təlse. Bin num 'teeckiro naatn maakŋ danɣay ki ə 'ɓaaki te lapia.»

37 Gaŋ Pəl deek asgarge tu se ə: «Naade aakjen te mɛtn taarje ey sum ɓo əl k'təndje naan jeege tu, ə ɓaa əlje danɣay ki, ey num ɓɛɛ, naaje kic k'Romenge. Num gaŋ ɓərse num naade je ajen tədn təl nam 'jeel gətje ey se mɛt ki eyo. Bin se, əŋde naade malinge ɓo ade ɓaa utu ajen tədn naatn maakŋ danɣay ki se.»

38 Asgargen j'əldeno jaay ək tɛrl ɓaa se ɓaa taad taar se magalge tun Romenge tondde se. Ken magalgen se jaay booy ə Pəl ute Silas kic ɓo Romenge se, gətn se ɓeere ɓaa əkde.

39 Naade ɓaado əŋde ə tɛdden kalde jaay təəd təde ə taadden ə k'j'iin k'j'ənde maakŋ ɣɛɣɛrde se.

40 Ken Pəl ute Silas jaay teeco maakŋ danɣay ki se, naade ɓaa gətn Lidi ki. Ken naade aan se, əŋ ɣenaagen doobm *al-Masi ki. Gətn se, naade edden kaay kaama, jaay ɓo iin ɓaa.

17

Pɔl ute Silas ɓaa maakɗ gɛgɛr kɛn Tɛsalonik ki (1Tɛs 1, 2.1-16)

¹ Kɛn Pɔl ute Silas jaay iin ɔno gɛgɛr Pilip se, naade aal teeco maakɗ gɛgɛr kɛn Ampipolis ki ute kɛn Apoloni ki. Ɔo naade ɓaado maakɗ gɛgɛr kɛn Tɛsalonik ki. Gɔtn se, Yaudge ɔk ɓee kɛn naade lee tusn maak ki.

² Aan gɔo nakɗ se, naan deelga deel ro ki se, Pɔl ɓaa ɔɗ Yaudge ɔo daan suukge tun mɔto se, aanga *ɓii sebit ki tak ɓo, naade lee naaj ute naade do taarge tun maakɗ Kitap ki.

³ Naan taad tɔkɗen mɛtiɗa ɔo taadden mɛtn taar maakɗ Kitap kɛn taad ɔo: «*Al-Masi se ɓaadoga num utu dabara utu kooyo jaay naan ade dur daan yoge tu. Al-Masi kɛn naase inɗ aakki kaamin se, naan ɓo Isan kɛn maam m'taadsen taarin se.»

⁴ Gɔtn se Yaudgen mɛtinge se, taar se ɓaa end maakɗe ki ɔo took ɓaa tum ute Pɔl ɔo Silas. Naan kɛn se Grɛkgen ɓeer *Raa ki se kic ɓo dɛna ute mɛndge dɛna kɛn gaabɗege jee magalge se kic, took ɓaa ute naade.

⁵ Gan Yaudgen baate kaal maakɗe do Isa ki se, tɛɗ maak-kilimi ro Pɔl ute Silas ki ɔo ɔɗ jee mursgen lee daan doobge tu se rɛjdeno ute gurs. Naade ɓaado ɔos mɛtn jee dɛnge taa tujɗ gɔto. Gɔtn se, naade iin ɓaa tɛrɛc ɓee Jason gen je Pɔl ute Silas. Kɛn naade jaay ɔɗdɛnga num, anden tɔkɗ ɓaa naan jee dɛnge tun tusga se.

⁶ Kɛn naade ɓaa jaay ɔɗden te ey se, naade ɔk ɓaano ute Jason ute genaage kandum kɛn doobm al-Masi ki naan tɔogge tun gɔtn ese. Gɔtn se, naade tɔɔɗ tɔɔy ɔo: «Jee tuj *dunia te magalin se, ɓere, ɓorse naade aanga ara!

⁷ Ɔo Jason se ɓo, debm kɛn ɔkɗen ɓeen ki ɔo jee se le, Sezar Gaar magal kɛn inɗ *Rɔm ki se, naade ɔo ansin dim eyo ɔo naade taad ɔo Gaar magal kuuy utu ɔo naan se ɓo, kɛn ron Isa se.»

⁸ Kɛn jee ute dɛnde ute tɔoggen gɔtn ese jaay booy taar se, naade maakɗe ɓaa tuju.

⁹ Gɔtn se naade ɔl Jason ute genaagen doobm al-Masi ki se, ɓaado dɔnd gurs dɛn jaay ɓo, naade tɔɔɗ tɔɗde.

Pɔl ute Silas ɓaa maakɗ gɛgɛr kɛn Bere ki

¹⁰ Maakɗ nɔɔr kɛn ese sum ɓo, genaagen doobm Isa *al-Masi ki se, ɔl Pɔl ute Silas ɓaa gɛgɛr kɛn Bere ki. Kɛn naade jaay aan se, naade ɓaa maakɗ *ɓee kɛn Yaudge tun lee tusn maak ki se.

¹¹ Gan naade ɓaa ɔɗ Yaudgen Bere ki se jiga cir Yaudgen Tɛsalonik ki, taa naade booy taar Raa se maakɗe raap do ki sakan. Bii-raa naade dooy aak taar maakɗ Kitap ki se taa naade an kaakɗ jeel ro ki taar kɛn Pɔl lee dooyden se, mɛt ki lo mɛt ki ey le.

¹² Maakɗe ki se, jeege dɛna took aal maakɗe do Isa ki ɔo mɛnd Grɛkgen gaabɗege jee magalge ute gaabge dɛna took aal maakɗe do Isa ki.

¹³ Gan Yaudgen maakɗ gɛgɛr kɛn Tɛsalonik ki jaay booy ɔo Pɔl ɓaaga taadn taar Raa maakɗ gɛgɛr kɛn Bere ki kic se, naade ɓaado ɔos mɛtn jeege taa tujɗ gɔto daala.

¹⁴ Gɔtn ese, genaagen doobm Isa al-Masi ki naar ɔl Pɔl ɓaa taa baar ki gen ɓaa kookɗ maakɗ markab ki. Num Silas ute Timote se le ɔɔp inɗ Bere ki.

¹⁵ Jeege ɓaa kɔl Pɔl se, naade ook maakɗ markab ki ute naana, bini ɔlino maakɗ gɛgɛr kɛn Aten ki. Kɛn naade tɛrlo tɛrl se, Pɔl taadden ɔo kɛn j'aanga num, k'taad Silas ki ute Timote ki se, k'ɓaado j'ɔɗin kɛskɛ.

Pɔl taad taar Raa jeege tun Aten ki

¹⁶ Kɔr Pɔl utu booy booy Timote ute Silas maakɗ gɛgɛr kɛn Aten ki se, naan aak maakɗ gɛgɛr ese se dooc ute maragge sum ɔo naan aak se maakin tuj kasak kasak.

¹⁷ Gɔtn se, naan iin ɓaa maakɗ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, naan naaj ute Yaudge ɔo ute jee ɓeer Raa ki. Ɔo ɓii-raa ɓɔɔr maakɗ gɛgɛr kɛn jeege lee tusn se, naan lee naaj ute jeege kici.

18 Gətn se jaay jee dooy jeegen uun taar Epikirus ute jee dooy jeegen uun taar Zenon se* ing naaj ute naana. Jee məttinge deek ɔ: «Aakum tu, debm kul taar rɛn rɛn ara tap ɓo je deekɲ ɔɔ dɪ?» Jee kuuy deek ɔ: «Naan ɓere ɓaanoga ute taar raa jee kuuy.» Naade taad bin se, taa Pəl se taaddega taad taa Isa ɔɔ ute mɛtn taar dur jeegen utu dur daan yoge tu se.

19 Naade ɔk ɓaansiɲ do ko kɛn naade lee tusn aakɲ mɛtn taardege se, ɔɔ gətn se k'danɲ Areopag. Gətn se naade taadɲ ɔ: «Naaje k'je naai ajen taadn mɛtn taar dooy kijɲ kɛn naai lee dooy jeege se, taa naaje k'booy kəkɲ mɛtiɲa.»

20 Ute mɛtn taarigen ɓii kalan naaje k'booy te ey jaay, naai lee taad bijen doje se, ɓaado taadjen mɛtiɲ tu, taa naaje k'je k'jeel kəkɲ mɛtiɲa.»

21 (Naade taad bin se taa jee Aten ki ute mɛrtgen ɓaado ɓaao ɔɔ kɛngen ting ting gətn ese se, naade ing ɓo gɛn booyo ɔɔ gɛn taadn mɛtn taargen kiji kɛn naade ɔɲga num ɓaado lee taad mɛtiɲ se)†.

22 Gətn se, Pəl iin daan jeege tun Areopag ki se ɔɔ deekden ɔ: «Naase jee Aten ki, maam m'aakse naase se jee ɔkki maragge se ɔɲ aak eyo.

23 Kɛn maam m'leedo maakɲ gɛgɛrse ki se, maam m'aako gətn kɛn naase 'lee eemki maragsege ɔɔ m'ɔɲo gətn tɔɲɲ sɛrke kaam kalan bin se k'raaniɲ ro ki j'ɔ: «Kese raa k'jeel mɛtiɲ eyo.» Taa naan se ɓo, maam m'ɓaado se m'asen taadn Raa kɛn naase eemiɲki jaay 'jeeliɲki ey se.

24 «Raa se, naan ɓo debm aalo dunia ute nakgen maak ki paac se ɔɔ naan ɓo mɛl maakɲ raa ute do naana ɔɔ naan se ing maakɲ ɓeege tun jikilimge ɓo iinɲ ute jide se eyo.

25 Ɔɔ naan le, ɔlin dɪm te naabm jikilimge eyo, taa naan kalin ki sum ɓo ɛd koa nakge tun ing ɓaa se paac ɔɔ naan ɓo debm ɛdjeki nakgen 'kaasn tingjege.

26 Naan aalo deb kalan sum ɓo kɛn tooj dirl mɛtjil jikilimgen do naan kɛn ɓaa se paac. Ɔɔ naan ɓo debm tɔnddeno kaadn toojdege ɔɔ kaadn kooydege ɔɔ gaan ɛdden taa naanje ɔɔ tɔnddesiɲ te naan guuringe.

27 «Raa tɛdn naan se taa naade an jea ɔɔ bin sum ɓo daan naane naade an kɔɲɔ le daam? Taa naan le dɔk ute naajege eyo.

28 Taa naan se ɓo, naaje j'ingki ɔɔ k'leeki se kic ɓo ute naana ɔɔ ɓorse kɛn j'utuki zɛɛɛ se kic le ute naana. Kese ɓo maakɲ jee kaar bal-zɛɛrsege tu se, deb kalan maakɲ kaan ki se taad ɔ: «Naajege se k'gaan Raage.»

29 Aan gɔɔ naajege k'gɛninge dey se, bin num naaje j'aki kɔɲ saapm j'ɔɔki Raa se tec aan gɔɔ maraggen kɛn k'tɛdden ute daab, pudda ey le ute ko se eyo. Nakgen se jikilimge tɛdden ute tirddege sum.

30 'Booyki! Do dɔkiɲ kɛn naase 'jeelkiro te Raa ey se, naan kɛn se kic ɓo, Raa ɔɲ utsen te eyo. Num ɓorse se, naan dan jeegen gətn ɓaa se paac taa terl maakde ade ɓaa gətn naan ki.

31 Taa naan se ɓo, Raa se ɔndga kɔnd ɓiin kɛn naan an kɔɲɲ ɓɔɔɔ ute doobiɲ do jeege tun do naan ki paac. Ute debm kɛn naan ɓɛɛɛ ɔɔdɪɲ gɛn kɔɲɲ ɓɔɔɔ do jeege tu se, debm se ɓo kɛn naan duriɲ daan yoge tu taa jikilimge se an jeel ro ki.»

32 Kɛn naade jaay booy Pəl ɔɔ Raa duroga nam daan yoge tu se, gətn se jee məttinge baagiɲ tɛɛciɲ mɛtiɲ ki. Gan jee kuuy se taadɲ ɔ: «Do taari ki se, ɓiin kuuy j'utu j'ai dan ajen taadn aan gɔɔ kɛn ese daala.»

33 Naan kɛn se sum ɓo, Pəl teec ɔɲde.

34 Num gan, jee məttinge ɓaa ɔɲ Pəl ɔɔ took aal maakde do Isa ki. Maakde ki se gaaba kalan ron Denis, naan kic maakɲ jeege tun lee aak mɛtn taara Areopag ki se kici ɔɔ menda kalan ron Damaris ute jeegen kuuy kic ɓaa te naana.

* 17:18 Jee uun taar Zenon se k'danɲde Stoyisige. † 17:21 Kese Luk mala kɛn taad taar ese.

18

Pəl ɓaa maakŋ gɛgɛr kɛn Kɔrint ki

(1Kɔr 1.1-9, 2.1-5; 2Kɔr 11.5-12, 12.12-13)

¹ Kɛn Pəl jaay iin ɔŋ gɛgɛr Aɛn se, naan iin ɓaa maakŋ gɛgɛr kɛn Kɔrint ki.

² Gɔtn se naan ɓaa dɔɔɗ ute kɔɗ Yaud k'danjin Akilas utu aan kaana ɔ naan j'oojin taa naan Pɔŋ ki. Naan iino taa naan Itali ki ute mɛndina roŋa Prisil, taa Gaar magal gen *Rɔmɛgen k'danjin Klɔɗ se ɔl k'tuur Yaudge naatn paac maakŋ gɛgɛr kɛn Rɔm ki se. Naan kɛn se, Pəl ɓaa deel ute naade,

³ taa naabin lɛ, tec gɔɔ gen naade dey se. Naabm naade se, lee uj nakgen k'daapm kɔrɔ. Taa naan se ɓo, Pəl ɓaa inŋ ute naade ɔ naade lee tɛɗ naaba tɛlɛ.

⁴ Aanga *ɓii sebit ki tak ɓo Pəl ɓaa maakŋ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se. Gɔtn se, naan lee taad taar *Raa Yaudge tu ute Grɛkge tu taa naan je naade 'tookŋ do taarin kɛn naan taadden se.

⁵ Gaŋ kɛn Silas ute Timote kɛn iino Masedoan ki jaay aan sum se, Pəl ɔŋ roŋ paac gen taadn taar Raa. Naan taad Yaudge tu tal ɔɔ *al-Masi kɛn naase inŋ aakki kaamin se, naan ɓo Isa se.

⁶ Gaŋ gɔtn se, Yaudge se iin roŋ ki ɔɔ naajina. Naan kɛn se, Pəl ɔk mind kalina ɔɔ deekden ɔɔ: «Bɛrɛ, naase se kɛn dim jaay aanga dose ki kic num, maam se ɔlum eyo ɔɔ j'am kɔkŋ mindum eyo. Naan ki se bɛrɛ, maam m'ɓaa taadn taar Raa jeege tun Yaudge eyo.»

⁷ Naan iin teec gɔtn ese ɔɔ ɓaa ɓee gaab ki kalan k'danjin Titus Justus. Naan se debm ɓeer Raa ki ɔɔ ɓeen se ɔnd daamboogo ute ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se.

⁸ Gɔtn se Krispus, naan kɛn magal ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, naan ute jee maakŋ ɓeen ki paac took aal maakde do Melje ki, ɔɔ jee Kɔrint kɛn den lee booy taar Pəl se kic, took aal maakde do Isa ki kici ɔɔ *k'batizde.

⁹ Kɛn aan nɔɔr se, Meljege Isa mala teec naan Pəl ki ɔɔ taadin ɔɔ: «ɔnte ɓeer jeege tun se, num taad taar Raa ɓaa ute naani sak sak, ɔnte doa.

¹⁰ Taa maam m'utu te naai se nam kɔŋ kɔl jin roi ki eyo. 'Jeele, maakŋ gɛgɛr kɛn ese se, maam m'ɔk jeege dena.»

¹¹ Gɔtn se Pəl ɔɔp ting maakŋ gɛgɛr kɛn Kɔrint ki se ɓaara ute laapa mɛɛɛ. Gɔtn se naan lee dooy jeege ute taar Raa.

*Pəl j'ɔk k'ɓaansin naan magal *Rɔmɛge tu*

¹² Kaad kɛn Galion magal taa naan Akayi se, naan kɛn se Yaudge dɔɔk taarde ɓaa ɔk Pəl ɔɔ ɓaansin gɔtn kɔjn ɓɔɔr ki.

¹³ Gɔtn se, naade deek Galion ki ɔɔ: «Gaabm se ɔɔs mɛtn jeege ɔɔ j'ɔnte keem Raa tec aan gɔɔ kɛn naaje k'lee k'jeem se.»

¹⁴ Ey num Pəl se je taada, naɓo Galion naar taad Yaudge tu ɔɔ: «Naase Yaudge, kɛn gaabm se jaay tɛɗ te nakŋ ute doobin eyo, lɔ tujga dim kuuy se, gen naan se num, maam m'asen kaakŋ mɛtn taarse.

¹⁵ Gaŋ naase lɛ, 'lee naajki taara do *Ko Taar Raase ki ute ro jeesege tu. Bin num, kɛse nakŋ naase malinge! Maam se, m'kɔŋ kɔjn ɓɔɔrɔ do nakge tun bin eyo.»

¹⁶ Gɔtn se, naan tuur ɔɔddeno naatn gɔtn kɔjn ɓɔɔr ki se.

¹⁷ Gɔtn se jeege paac iin gɔtn ese, iij-ɔk Sostɛn magal *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ tɔnd dɛrɛjina naan jeege tun gɔtn kɔjn ɓɔɔr ki se. Naɓo Galion kɛn magal Rɔmɛge aak nakŋ kɛn naade tɛɗ se, don ɔkɔ kic ɓo dirinin eyo.

Pəl ɔk tɛrlo maakŋ gɛgɛr kɛn Antias kɛn taa naan Siri ki

¹⁸ Maakŋ gɛgɛr kɛn Kɔrint ki se, Pəl tingga dena, jaay ɓo naan iin ɔŋ genaagen doobm Isa *al-Masi kɛn gɔtn ese. Naan iin ɓaa ute Prisil ɔɔ Akilas maakŋ gɛgɛr kɛn Sankre ki gɔt kɛn k'lee k'daar markabge. Gɔtn se, naan dɔs don taa naan naamga naam taarina, jaay ɓo naade ook maakŋ markab ki ɔɔ ɓaa taa naan Siri ki.

¹⁹ Ken naade jaay aan maakn geger ken Epez ki se, Prisil ute Akilas se Pol onden gotn ese do naan iin baa maakn *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se. Gotn ese naan naaj ute Yaudge taa Isa.

²⁰ Naade tond metin do: «Dop ing ute naaje,» nafo Pol baate.

²¹ Ken naan iin onde kon se deekden do: «Ken Raa jaay je num, biin kuuy jaay m'ade baa gotse ki.» Gotn se naan iin maakn geger ken Epez ki se, ook maakn markab ki do baa.

²² Ken Pol jaay aan maakn geger Sezare ki se, naan ook baa Jeruzalem ki gen tedn toose *egliz ki, jaay bo, naan booy baa maakn geger ken Antios ken taa naan Siri ki.

²³ Gotn se, naan tingga bii kandum jaay iin baa leedo maakn gegerge tun taa naan Galati ute gen Prigi. Gotn naan aanga tak bo, naan ed kaay kaama genaage tun doobm Isa al-Masi ki.

Apols baa maakn geger ken Epez ki ute gen Korint ki

²⁴ Kaad ken se gaaba kalan, kad Yaud k'danin Apols do naan se k'j'oojin maakn geger ken Alekzandri ki. Do naan iin baado maakn geger ken Epez ki. Gaabm se jeel taadn taara aak eyo do jeel ok metn Kitap jiga.

²⁵ Naan se k'dooyinga ute metn taar ken taad taa Meljege. Naan taad taar Raa se maakin raap do ki sakan, do taar Isa se, naan dooy jeege ute doobin tak tak. Nafo, naan se, jeel bo metn taar *batem gen Jan-Batist sum.

²⁶ Maakn *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se, Apols baag taadn taar Raa jeege tu kic bo, beer eyo. Gan ken Prisil ute Akilas jaay booy taar naan taad se, gotn se naade ok baansin ute naade do taadin Doobm Raa se ute doobin tak tak do ki daala.

²⁷ Apols se, je baa taa naan Akayi ki gen baa taadn taar Raa jeege tu. Taa naan se bo, genaagen doobm Isa *al-Masi ki se, edin kaay kaama do raan edin maktub jin ki, taa n'baa kedn genaage tun gotn naane, taa ken naan aanga num, naade an doodn konj jiga. Ken naan jaay aan gotn naane se, ute bee ken Raa tedin se, genaagen doobm Isa al-Masi ken gotn naane se, naan noogden dena.

²⁸ Anum, Yaudge tu se, naan taadden tal tal gotn ese do taar ken naade an terl kic bo, naade on eyo. Do ute taargen maakn Kitap ki se, naan taadden do: Isa se, naan bo al-Masi.

Pol baa mertε gen k-motεge

19

Pol terl maakn geger ken Epez ki daala

¹ Kaad ken Apols utu maakn geger ken Korint ki se, Pol aal teeco taa naan Azi ken maakn koge tu se do baado maakn geger ken Epez ki. Gotn se, naan on jeege kandum se, aalga kaal maakde do Isa ki.

² Do naan tond metde do: «Bii ken naase aalki maakse do Isa ki se, *Nirl Salal tap bo booy te dose ki ey la?» Num gan naade terlin do: «Nirl Salal ken naai taadn se, bii kalan naaje k'booy te maanin eyo.»

³ Ter Pol tond metde do: «Naase tap bo *k'batizse j'oo di?» Naade terlin do: «Naaje se, k'batizjen aan goo ken Jan lee batizo jeege se.»

⁴ Pol taadden daala do: «Jan se batizo jee ken terloga terl maakde do *Raa ki sum. Do naan taad Yaudge tu do j'aal maakde do deb ken utu baado metin ki se do naan bo debm k'danin Isa se.»

⁵ Ken naade jaay booy taar Pol taadden se, gotn se naade took k'batizde kuuy ute ro Meljege Isa.

⁶ Naan ken se, Pol tond jin dodege tu do gotn se Nirl Salal booyo dode ki do naade baag taadn taar naanjen naade jeel metin eyo do naade taad taargen teeco taar Raa ki.

⁷ Naade paac se, aas nakn gaabge baa baa sik-kaar-dio.

⁸ Daan laap ken mətə se, daayum Pəl lee baado maakŋ bee ken Yaudge lee tusn maak ki se. Gətn se, naan taadden mətŋ taar Gaar Raa jeege tu əə naan taadden kic 60 beer eyo. Naan je taa jeegeŋ ing booyiŋ taariŋ se, 'tookŋ do taariŋ ken naan taadden se.

⁹ Gaŋ jee mətŋŋe se tɛd do mənŋə əə baate tookŋ taariŋa. Do Doobm Isa ken naan taadden mətŋ se, naade tooyiŋ koogo naan jeege tu. Gətn se Pəl iin əndɛ əə 6aa ute jee mətŋ ki 6aa maakŋ ləkəl ɣɛn gaaba kalan k'danŋ Tiranəs əə gətn se 6ii-raa, naan lee dooydɛ ute taar Raa.

¹⁰ Gətn dooyiŋ ken ese se, naan tɛd 6aara dio, bini əl Yaudge ute Grɛkgen taa naan Azi ki paac se, 6aa booy taar Mɛljɛge.

Nakŋ ken gaan Sebage tɛdɔ

¹¹ Anum Raa əl Pəl tɛd nakŋ-kəəbgen deel doa,

¹² bini, əl jeege 6aa tuuno kalge taal do Pəl ki ey lɛ 6aano ute kalge utn roŋa əə naade təs 6aano əə taaliŋ do jee kəəŋge tu əə jee kəəŋge se əŋ lapia əə jee kəəŋ sitange se kic 60, sitange teec əndɛ.

¹³ Gətn se, Yaudgen mətŋŋen lee maakŋ naanŋe tu ɣɛn tuur sitange ro jeege tu se, naade baag tuur sitange ute ro Isa kici. Naade taad sitange tu əə: «Ute ro Isan ken Pəl lee taad taariŋ jeege tu se, m'əə: 'teeeki naatn ro jeege tu se!»

¹⁴ Jeegeŋ tɛdŋ naan se, naade cili. Naade se, gaan kəf Yaud kalan bini k'danŋ Seba, əə naan se maakŋ *magal jee tɛdŋ sɛrkɛ Raage tu.

¹⁵ Gaŋ 6ii kalan, gaabm ək sitan se taadden əə: «Isa se, maam m'jeeliŋa əə Pəl kic lɛ maam m'jeeliŋa, num naase ara tap 60, 'nanŋe?»

¹⁶ Gətn se, gaabm ken ək kəəŋ sitan se iin oocdɛ; ken naan jaay 6aa cirde sum se, naan tənd awarde əə nɛɛpm ute kaldege se naatn. Ken naade do bini əŋ dode jaay aan teec se, kaldege kic 60, nɛɛpden dode ki rəsəm rəsəm.

¹⁷ Ɔə ken Yaudge ute jee ken Yaudge eyo iŋg maakŋ ɣɛɣɛr ken ɛpɛz ki jaay booy taar se, gətn se naade beere 6aa əkdɛ. Taa naan se, naade 6aa *nook ro Mɛljɛge Isa se cir daala.

¹⁸ Gətn se, jeege dɛna ken aaloga kaal maakdɛ do Isa ki se, baado təəd mɛtdege naan jeege tu, do nakge tun jig ey ken naade lee tɛd se.

¹⁹ Maakdɛ ki se, jee dɛn ken lee ooj rodege se, 6aano ute maktubdegen ək mətŋ taargen naade lee oojŋ rode se əə gətn se naade təəciŋ naan jeege tu əə maktubdege se jaay j'aak zoŋ se aas tamma ɣɛn pudda dupu-si-mii*.

²⁰ Bin 60, ute təəŋ Mɛljɛge se taar Raa se wəək ziid 6aa ute naaniŋa.

Jee ɛpɛz ki iin ɣɛn tɛdŋ taara

²¹ Ken nakgen se jaay deel paac se, *Nirl Salal əl Pəl uun doa ɣɛn 6aa Jeruzalɛm ki əə naan aal teec ute doobm taa naan Masedoan əə ute ɣɛn Akayi ki. Gətn se, naan deek ɣɛnaage tun doobm Isa *al-Masi ki əə: «Bɛeki num, ken m'aanga Jeruzalɛm ki jaay 60, səm m'utu m'6aa *Rəm ki kici.»

²² Jee nooŋiŋen di Timote ute Erast se, naan əldɛ əə j'ənd naana əə k'6aa Masedoan ki. Ɔə naan mala se, əəp iŋg cəkə taa naan Azi ki.

²³ Kaad ken se, jeegeŋ maakŋ ɣɛɣɛr ken ɛpɛz ki se, jeege dɛna iin ul taara gajalan taa Doobm Isa.

²⁴ Taa gətn se, ək kəf kərdŋ təəl roŋ Demetrus. Naan se lee əəy pudda ɣɛn ɔapm beegen sɛɛm sɛɛm ken tec bee magal ɣɛn maragden naade lee eemiŋ ken k'danŋ Artemis se†. Ute naabden ese se, naan ute jeegeŋ k'tɛd naaba tɛlɛ ese, naade lee əŋ gurs dɛna ro ki.

* **19:19** Tamman ɣɛn puddn ese se aas ɣɛn kəŋŋ nam ken tɛdŋ naaba ɣɛn 6ii dupu-si-mii. † **19:24** Artemis se, marag ken mɛnda. Jeege saap əə naan se ooj nakge, dirɛ maalgə əə tɛd mɛndge oojə.

²⁵ Bii kalan, naan dan tus jee ken naade tedn naaba tele ute jee ken naabde tec aan gaa gen naade se, aa deekden aa: «Medumge, naase 'jeelki maal naaje k'j'okki se k'j'onjinki ute naabm ese.

²⁶ Num gan naase aakkiga aa 'booykiga nakn ken deel Epez ki paac se aa Pal ese se deek jeege tu aa raagen naaje mala k'tedinki ute jijege se, raagen deer eyo. Do taar ken naan lee taad jeege tu se ol jeege dena took taariina aa baaga metin ki. Nakn se, naan tedn Epez ki sum eyo, num gan taa naan Azi ute magalin paac kici.

²⁷ Ken naan jaay utu tedn nakn se tak num, bere, utu ajeki tujn naabjege. Num naabjege sum eyo, num utu kal jeege maragjegen magal Artemis se kic bo, naade utu an kaal maak ki eyo aa been se kic le, naade an kaakn aan gaa nakn cere. Ey num, Artemis se bo, jee taa naan Azi ki ute jee do naan ki paac se lee eemiina.»

²⁸ Ken jee tedn naabgen gotn ese jaay booy taar Demetrus se, naade maakde taarde pirin aa baag taa dook taara aa: «Artemis se, naan bo maragn magal ken Epez ki!»

²⁹ Gotn se, jeege iin ul taara gajalan maakn gegere ken se, aa tako Gayus ute Aristark ken iino Masedoan ki aa lee te Pal tele se. Naade naar baandeno daan boor ken gotn k'lee k'j'onj booro se.

³⁰ Ey num Pal se, je baa gotn jeege tun tus se kici, nabo genaagen doobm Isa al-Masi ki se, gaasiina.

³¹ Do maakn magalge tun taa naan Azi ki se, jee metinge se medn Palge aa naade ol nam baa taad Pal ki aa: «Bere, ante baa gotn jeege tun tus se!»

³² Kaad ken jeege tus gotn ese se, jee metinge ul gen dode aa jeege kuuy se kic le, taad gen dode kici. Jee den jaay baado gotn ese se, metn taar jaay alde naade tusn ro ki se kic bo, naade jeel metin eyo.

³³ Maakn jee denge tu se, gaaba kalan kod Yaud ron Alekzander. Maakde ki se, jee metinge baa taadin metn taar se jaay bo Yaudge alin baa naan jeege tu. Naan uun jin jeege tu je aden taadn metn taar se.

³⁴ Nabo ken jee Epez ki jaay booy aa naan kod Yaud se, gotn se naade doob taa naapm caa aa: «Artemis se, naan bo maragn magal ken Epez ki!» Gotn se naade taa dook taara an eyo baa baa nakn ler dio.

³⁵ Kaam moatn se, gaabm ken debm raan ken ted naaba daan Yaudge tun *jee kaakn metn taargen gotn ese se, ted jeege bini baa doa aa deekden aa: «Naase jee Epez ki, jeege paac se jeeljeki naajege bo ken k'j'okki bee maragn magal ron Artemis se. Do maragjege mala se le, naan ooco maakn raa ki.

³⁶ Maragjege se, nam demin eyo, num onki ro se urlu aa nakn se 'saap okinki jiga jaayo.

³⁷ Jeege naase 'tok baandekiro ara se le, naade uun te dim maakn bee maragjege tu se eyo. Do naade le, taad te taar ing kus ron ki eyo.

³⁸ Ken Demetrus ute jeenge jaay ok taara ute nam le, naaje j'okki bii gen kojn booro aa jee kojn booringe kic le utu. Bin num, taar se an k'baan gotn naane bo, naade an kaakn ute doobiina.

³⁹ Do ken naasen jee denge se jaay okki taar dim kuuy le, bii ken jeege tusga sum bo, j'utu j'kaakn metin ute doobiina.

⁴⁰ Do nak ken naaje k'tedki jaaki se, j'utu j'ankiro baa te nakn on dojege tu. Bere Romage se le, utu ajeki kkn mindjege 'deekn aa: naajege se bo, jee tujn naange. Taa ken Romage jaay baado 'tand metjege gen tusjegen jaaki se, naaje j'aki kn taar dim, jaay j'adeki kn taad eyo.»

⁴¹ Ken naan jaay taad nan taarin se, jee se naan woakde.

20

*Pal ok terl baa taa naan Masedoan ute taa naan Grekge tu
(1Kor 16.1-7; Rm 15.25-27)*

¹ Ken metn taar se jaay deel se, Pól ol k'dañ k'tuso jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki ð naan edden kaay kaama jaay bo deekden ð ingki lapia ð naan uun doobm taa naan Masedoan.

² Kaad ken naan aal teeco teec taa naan ken ese se, jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, naan taaddenga taarge dena ken edden kaay kaama, jaay bo naan iin baa taa naan Grekge tu.

³ Gōtn se, naan ting laapa mōtō. Aan kaad ken jaay naan baa kookn maakn markab ki gen baa taa naan Siri ki se, naan booy ð Yaudge se, dōkga dōk taarde ron ki gen kutina. Taa naan se bo, naan uun doa gen terl baa taa naan Masedoan ki.

⁴ Jeegen ken lee ute naan se, naade se bo: Sopatros goon Pirus ken iino maakn geger ken Bere, Aristark ute Sekundus, naade se iino maakn geger ken Tesalonik ki ð Gayusn ken iino maakn geger ken Derbe ð Tisik ute Tropim ken iino taa naan Azi ken kaam kalan ð kese Timote.

⁵ Jee se ond naana baa booyje* maakn geger ken Troas ki.

⁶ Gan naaje se k'ted Laa mappan ok orom eyo aas jaay bo, j'iin Pilip ki se, j'ook maakn markab ki k'ted bii mii jaay bo k'baa k'j'ōnde maakn geger ken Troas ki. Gōtn se, naaje k'tingo bii cili.

Pól taadjee Troas ki ð ingki lapia

⁷ Ken aan *bii sebit ki teger se, naaje k'tus k'j'os kalan jaay bo k'j'uun sen-sen†. Gōtn se Pól baag taadn genaage tun doobm Isa *al-Masi ken tus gōtn ese. Aan gō ð naan metbeeki sum bo baa baa se, naan taadden taara bini aan daan bea.

⁸⁻⁹ Maakn bee ken k'j'ōbin do naapin ki gen k-mōtōge tu se, gōtn se bo naaje k'tus maak ki ð maakn bee ken ese se, k'tōc k'tōndga lōmpōge dena. Gōtn se, goon kōdō kalan k'dañin Utik se, naan ing king taa peneter ki. Aan gō Pól taad on ey se, gōtn se bi baa okin se tood sen. Gan maakn toodn bin ki se, naan iik ujo ð aal ooc naan ki. Ken deb kalan bōy baa onin jaay je an kuun se, onin naan ooyga.

¹⁰ Gōtn se Pól bōyo ð no uunin okin kaadin ki ð deekden ð: «Naase onki rose urlu. Berε, naan utu zεεr!»

¹¹ Gōtn se, Pól ok terl ook baa maakn bee ki gōtin ki, naan dup edden mappa ð k'j'os tele. Ter, naan baagden taadn daala bini gōtō iipi, jaay bo naan deekden ð: «Ingki lapia. Maam se m'baaga jaayo!»

¹² Num, ken goon kōdn duro se le, naade ok baansin been ki ð gōtn se, jee paacn ken aakin se, maakde raapo.

*Pól danj jee naan *eglizge tu*

¹³ Naan ken se, naaje k'j'ook maakn markab ki j'ōnd naana gen baa maakn geger ken Asos, gen baa kuun Pól gōtn ese. Taa Pól se, uunga kuun doa gen baa ute jēna.

¹⁴ Ken Pól jaay baa onje maakn geger ken Asos ki se, gōtn se naaje k'j'uunin maakn markab ki ð k'baa maakn geger ken Mitelen ki.

¹⁵ Metbeenki k'j'iin gōtn ese ð k'baa maakn geger ken Sio ki, ð metbeen ken kuuy se, naaje k'j'iin k'baa maakn geger ken Samos ki. Ter, bii ken kuuy se, j'iin Samos ki se, k'baa maakn geger ken Mile ki.

¹⁶ Naaje k'j'uun doobm se taa Pól se, beeki num, je naar baa Jeruzalem ki gen baa tedn Laa Pantekōt. Taa naan se bo, naan deel cεε geger ken Epez ki kic bo, baate kaal maak ki, taa naan je takal ronā taa naan Azi ki se eyo.

¹⁷ Ken naaje k'j'aan maakn geger ken Mile ki se, Pól ol k'baa k'danjo jee naan eglizn Epez ki, taa utu an kōn gōtn ese.

¹⁸ Ken naade jaay aan onin se, Pól tedden tōse ð deekden ð: «Gōtn maam m'aan gōtse ki jaay m'tingo maakse ki sum se, naase 'jeelumki.

* 20:5 Gōtn se Luk kic utu te naade. † 20:7 Sen-sen se, kōsn ken taadjeki ð Isa se ooy ro kaag ki taa naajege.

19 Ken maam m'tinggo maakse ki se, maam m'wopo rom baat jaay bo m'tedfo naabm Meljege Isa se. Kaad ken se, maam m'inggo maakn kaa-maan ki oo m'dabarga dena taa Yaudgen dookga dook taarde jaay 'je am taal se.

20 'Jeelki, naan ken se, maam m'dooyenso oo m'taadseno taar *Raa naan jeege tu, oo maakn beesege tu se, taargen jaay asen noogse, kalan tap bo, maam m'dirign te eyo.

21 Maam m'taad Yaudge tu ute jeegeen Yaudge eyo m'oo k'terl maakde do Raa ki oo j'aal maakde do Meljege Isa ki.

22 «Borse, maam se m'baa baa Jeruzalem ki. Kese *Nirl Salal bo olum oo m'baa oo maam se m'jeel eyo nakn jaay utu kaan dom ki gotn naane se.

23 Nabo, maakn geger ken maam m'aanga tak se, Nirl Salal oojum oo ken maam jaay m'baaga Jeruzalem ki se, j'utu j'am baa kol dangay ki oo j'utu j'am dabar dena.

24 Gan maam se m'aak kingum do naan ki se, aan goo nakn cere; nakn ken onnum maam ki tak se, m'je naabm ken Meljege Isa edumsin kaam jim se, m'an tedn kaasin ute doobina oo naabm ken Meljege edumsin se taa m'taadn Labar Jigan gen Isa *al-Masi oo ute naan se bo, Raa tedn beena jeege tu.

25 «'Booyki, maam ken m'tinggo daanse ki jaay, m'taadseno taar Gaar Raa se moon naan ki se, naase amki kaak ey sum.

26 Taa naan se bo, jaaki maam m'ok mind kaluma oo m'deekseni naan ki se, debm jaay utga num, maam se olum eyo.

27 Taa maam se m'taadsenoga nakn ken paacn Raa maakin jen ro ki, taar dim kalan tap bo, maam m'oyesin te eyo.

28 «Borse, naase se ing ondko kondoo 'saapki do egliz ken Nirl Salal edsesein kaam jise se oo aakdeki doode ki; bin se, 'gaamdeki aan goo dool baatge, taa egliz se Raa dugin ga dugu ute moosina.

29 «Maam m'jeele, ken maam jaay m'baaga se, jeege se ute ade goon kend maakse ki aan goo k-sogsogigen endga maakn dool baatge tu num, lee wookde se.

30 Oo maakse ki se kic jee metinge utu dooy jeege ute taargen met ki eyo. Naade utu kol jeegeen aalga kaal maakde do Isa ki se, kic bo utu kuun taarde.

31 Bin se, ingki do metekse ki. 'Jeelki maakn baar ken moto se, nooro katara, maam m'on te eyo oo nana kic bo, maam m'dejinga oo taa naase se, maam m'eemga den aak eyo.

32 «Borse, maam m'onse kaam ji Raa oo naase 'saapki do taar Raa ken maam m'taadseno m'oo: Raa se naan debm be. Ute taar se bo, naan asen kedn toogo do kaal maakse ken naase aalki do Isa ki se. Ute naan se, naase aki kon bedse ute jee ken naan teddenga tedga jee naangen salal se.

33 «Gan maam le, m'jede te gurs nam eyo oo daab ute kal nam kic le, maam m'jede te eyo.

34 Naase 'jeelki ute naabm ken maam m'tedf ute jim mala se bo, maam m'ute jeemge se aasjen kingje.

35 Ute naabm daayum maam m'tedf daanse ki se, maam m'je m'asen taadn m'oo: 'tedki naaba jaay bo j'anki noogn jee daayge. Oo k'saapki do taar Meljege Isa ken taad oo: «Debm ed naka deb ki se, maakin raap cir debm ken j'edin keda.»

36 Ken Pol jaay taad nan taarin se, naan erg naan ki ute naade paac oo eem Raa.

37-38 Gotn se naade paac baag keeme oo nana nana kic bo baado baam ok Pol kaadin ki kaadin ki, oo nakn ken ol maakde tuj se, taa ken Pol taaddenga taad oo: «Naan ki se, moon naase amki kaak ey sum.»

Gotn se, naade baa olin metn markab ki oo deekin oo: «'Baa te lapia.»

21

Pol baa Jeruzalem ki

¹ Ken naaje jaay k'jiin j'onde Mile ki sum se, naaje j'ook maakn markab ki oo k'gaan k'baa maakn geger Kos ki; oo metbeenki se, naaje k'jiin k'baa maakn geger ken Rod ki. Ken naaje jaay k'jiin Rod ki se, k'baa maakn geger ken Patara, gotn ken k'lee k'daar markabge.

² Patara ki se, naaje j'on markabm ken baa baa taa naan Penisi ki, j'ookn maak ki oo k'baa.

³ Ken naaje jaay k'baa baa do baar ki se, naaje j'aak taa naan Sibir se do ji jeelje ki oo naaje k'deel k'baa taa naan Siri ki. Ken naaje jaay j'aan maakn geger ken Tir ki se, naaje k'booy gotn ese, taa gotn ese bo, nakn maakn markab ki se j'an booy naatn.

⁴ Maakn geger ken Tir ki se, naaje j'on genaagen aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki, oo gotn se naaje k'ting bii cili ute naade. Gan jee se, *Nirl Salal taadden nakn ken utu 'kaan do Pol ki oo naade taad Pol ki oo: «N'onte baa Jeruzalem ki.»

⁵ Ken k'ting ute naade bii cili aas jaay j'iin k'baa baa se, genaagen doobm Isa al-Masi ken gotn ese ute mendge oo gaange paac olje, bini k'teec k'j'on maakn geger se. Ken naaje jaay j'aan taa baar ki se, naaje k'j'erg naan ki do kees ken taa baar ki se, oo gotn se, naaje k'tond metn *Raa.

⁶ Ken naaje jaay k'jiin k'baa baa se, naaje k'taadden j'oo: «Ingki lapia.»

Gotn se, naaje j'ook maakn markab ki oo naade le ok terl baa beedege tu.

⁷ Naaje k'jiin Tir ki se, k'gaan k'baa maakn geger ken Putolemais ki. Oo ken naaje jaay j'aan se, k'baa k'ted taae genaage tun doobm Isa al-Masi ken gotn ese. Naaje k'tood bii kalan ute naade oo gotn ese sum bo, naaje k'booy k'j'on markaba.

⁸ Metbeenki se, naaje k'jiin k'baa maakn geger ken Sezare ki oo k'baa k'booy bee Pilip ken lee wook Labar Jiga gen Isa al-Masi jeege tu se. Pilipm se, debm maakn jeege tun cilin ken k'beer k'tooddeno Jeruzalem ki gen noogj *jee kaan naabm Isa al-Masige se.

⁹ Pilip se, ok gaangen mendge soo ken tok te gaabge eyo, oo naade se lee taad taargen teeco taar Raa ki.

¹⁰ Gotn se, naaje k'tingoga bii dena oo naan ken se, gaaba kalan iino taa naan Jude ki, ron Agabus, baado onje. Naan se lee taad taargen teeco taar Raa ki kici.

¹¹ Ken naan jaay aan onje se, naan uun nakn Pol lee dookn maakin se, dookn jinge ute jenge, jaay taadden oo: «Aakki, Nirl Salal se taadum oo: nakn dookn maakn nam ese se, malin jaay baaga Jeruzalem ki num. Yaudge se utu an dookn bin kici oo naade utu an kkn k'j'eege tun Yaudge eyo.»

¹² Ken naaje ute genaagen doobm Isa al-Masi ken maakn geger ken gotn ese jaay k'booy taar se se, gotn se naaje k'j'eem noo metn Pol ki j'oo n'onte baa Jeruzalem ki.

¹³ Gan naan terljen oo: «Naase eemki bin se gen di? Kese naase ojunki koj maakum bo maane. Maam se m'took naade am dook sum eyo, num maam m'tooko gen baa kooy Jeruzalem ki taa Meljege Isa.»

¹⁴ Aan goo, naan le took taarje ey dey se, naaje kic k'j'onina oo k'baate taadin taar dim kuuy sum. Oo gotn se naaje k'taad j'oo: «On Meljege 'tedn nakn ken maakin jen ro ki.»

¹⁵ Ken naaje jaay k'ting Sezare ki bii kandum se, gotn se naaje k'daap roje gen kookn baa Jeruzalem ki.

¹⁶ Ken k'jiin Sezare ki jaay k'baa baa se, genaagen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ken gotn ese se, baa ute naaje. Ken naaje jaay j'aan Jeruzalem ki se, naade olje k'baa k'booy gotn gaab ki kalan k'danin Mnason, ken iino taa naan Sibir ki. Gaabm se, gotn aal maakin do Isa al-Masi ki sum se, daanin dokga.

Pol aan Jeruzalem ki se baa aak Jak

¹⁷ Ken naaje jaay j'aan Jeruzalem ki sum se, genaagen doobm Isa *al-Masi ken gotn ese, dood okje ute maak-raapo.

¹⁸ Metbeenki se, naaje j'utu Pol k'baa gotn Jak ki. Gotn se, naaje j'on jee naan *eglizge se tusga gotn ese kici.

19 Ken naaje k'tedden tōsse aas se, gōtn se Pōl taadden metn nakgen ken Raa olin jaay naan tēdo daan jeege tun Yaudge eyo se, kalan kalan.

20 Jee se jaay booy taar Pōl taadden se, gōtn se naade *nook Raa o taad Pōl ki o: «'Booyo genaaje, borse Yaudgen dupu kando kando se took aalga maakde do Isa al-Masi ki, nafo naade se ok *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se oon aak eyo.

21 Oo 'jeele, naade se le booyga taar ken jeege lee taad roi ki se, o naai lee dooy Yaudgen ken ing maakn jeege tun Yaudge ey se, o lee taadden o: «J'onte kuun Ko Taar ken Raa edo Musa ki se o gēdege se le, j'onte tōjden pōndo o j'onte tēdn nakn bubdege.»

22 Gōtn naai baado gōtn ara sum se, bere, naade le booyga. Bin se, j'aki tēdn j'ōki di?

23 Bin num, 'booy taar naaje j'ai taad se. Naaje j'ok gaabge so, ken naamga naam taardege naan Raa ki.

24 Jee se 'baande ute naai daan boor *Bee Raa ki o tug 'daapki rose naan Raa ki o ogden nakn ken naade an tēdn *serke Raa ki se kici. Bin se, naade kic 'kōn dosn dode o ute naan se, jeege paac 'jeele taar ken k'lee k'taad roi ki se, met ki eyo. Anum, naade ai kaaki naai kic, ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se.

25 Gen jeegen Yaudge ey jaay aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se le, naajege k'raandeki raan j'ōki: j'onte kōsn daa maragge, j'onte kōsn mooso, j'onte kōsn daagen moosin ooy te naan ki eyo o j'onte keesn naapge ren ren.»

26 Gōtn se, Pōl took taarde o metbeenki se, Pōl baa ute jee se gen baa tugn daapm rode naan Raa ki. Naan ken se, Pōl baa daan boor bee Raa ken maak ki o o j' *debm tēdn serke Raa ki se, ondin bii, o deekin o: «Bii ken naaje *k'tug k'daapga roje naan Raa ki num, nanja nanja kic bo ano baa ute serkin serkin naan Raa ki.»

*Pōl se j'ōkin daan boor *Bee Raa ki*

27 Ken bii cili jaay oopga goor 'nan se, kaad ken se Yaudgen iino taa naan Azi ki jaay aak Pōl daan boor Bee Raa ken maak ki se. Gōtn se, naade oos metn jee denge baado iij-ok Pōl.

28 Gōtn se naade doob ooy o: «Gaan *Israelge, bere, j'oorjekiro! Gaabm ken lee dooy jeege gōtn baa se paac ute taargen jig ey se, baadoga ara. Naan bo debm ken lee taad taargen jig eyo ro gaan Israelge tu, ro *Ko Taar ken Raa edo Musa ki o ro Bee Raa ki. Borse, naan baadoga daan boor Bee Raa ken maak ki se, ute jeegen Yaudge eyo o Bee Raa se le, naan tujnga.»

29 Taa naade aakga kaak Pōl ute Tropim ken kōd Epez se, lee lee kalan maakn geger ken Jeruzalem ki. Taa naan se bo, naade saap o kaad naane Pōl ok baanoga ute Tropim daan boor Bee Raa ken maak ki se.

30 Gōtn se, jeegen maakn Jeruzalem ki paac se, iin ul taar gajalan o jeege dena ken aan baado gōtn ese. Pōl se, naade iij-ōkina o tiik oadin naatn daan boor Bee Raa ki o naade naar gaasn ute kaam taarge se naatn.

31 Gōtn se, naade je an tōl ute Pōl, gan naan ken se, nam baa taad bubm asgarge tu o: «Bere, maakn geger Jeruzalem se, tujga!»

32 Gōtn se, bubm asgarge se naar tus asgarge ute magaldege aan baa gōtn jee denge tu. Ken jee denge jaay aak bubm asgarge ute asgaringe se, Pōl ken naade tōdin tōnd se kic bo, gōtn se naade oina.

33 Ken bubm asgarge jaay aan o Pōl se, naan ol asgarge se oina o naade tōso zinziro dio baado dookina. Gōtn se, naan tōnd metn jeege o: «Gaabm se tap bo, iino gay o naan tap bo tujga di?»

34 Gan jee dengen tus gōtn ese se, ul taara gajalan o bubm asgarge se le, je booy kōkn metn taarde se, nafo o booy ok eyo. Maakn kul taarde ki se, naan ol asgarge ok baano ute Pōl maakn *bee tōgn ken naade lee toom maak ki se.

35 Aan go bee se le, do bee ki raan dey se, ken Pōl jaay ook kook se, jee denge se tuurin kaam ara kaam ara. Ken asgarge jaay aak bin se, uunin dode ki raan;

³⁶ taa gaan Israelegen tus gətn ese paac jaay əko mətɪŋ se naade təəd təəy ə: «Gaabm se 'nakin yoa!»

*Pəl taad mətɪn taarin Yaudge tun tus gətn ese
(NJKN 9.1-19, 26.9-20; Gal 1.11-16; 1Tim 1.12-17)*

³⁷ Kaad kən jaay bubm asgarge baan baa kəl maakŋ *beede kən təəgŋ kən naade lee toom maak ki se, Pəl taadɪŋ ute taar Grek ə: «Ənum tu gətə, maam se m'ək taara gən taada.» Gətn se, bubm asgarge tərɪŋ ə: «Tarii, naai kic 'jeel taar Grek ki.

³⁸ Naai se ɓo, kəd Masar kən gəər gəər jaay teec sawara baa tiŋg do kəd-ɓaar ki ute gaabge dupu-ɓə kən lee əs jeege se ey la?»

³⁹ Gaŋ Pəl tərɪŋ ə: «Maam se, m'kəd Yaud ə j'oojum kic ɓo maakŋ gəgər kən Tars, kən taa naan Silisi ki, ə gəgər Tars se, jeege paac jeeliŋa. Ə maam m'goon naan gətn ese, ə maam m'eemi nə ənum m'taadŋ jeege tun se.»

⁴⁰ Gətn se, bubm asgarge əniŋ gətə. Pəl daar gət kən k'lee k'j'ookŋ k'ɓaan maakŋ ɓee kən raan se. Gətn se, naan uun jiŋ je taadŋ jeege tu ə kən jeege jaay aak jiŋ se, naade do dil ə gətn se, naan baagden taadŋ ute taar Yaud.

22

¹ Pəl taadden ə: «Bubumge ute gənaamge, 'booyki ɓərse maam m'je m'asen taadŋ mətɪn taaruma.»

² Kən naade jaay booy Pəl taadden ute taar naan naade Yaudge se, gətn se naade tər do dil cir daala. Naan kən se, naan taadden ə:

³ «Maam kic m'kəd Yaud, nabo j'oojum maakŋ gəgər kən Tars kən taa naan Silisi ki. Gaŋ maam se, m'teep maakŋ gəgər kən Jeruzalem ki ara ə gətn ara ɓo, gətn kən Gamaliel dooyumo ute doobiŋa *Ko Taar kən Raa edo bubjege tu se. Taa naan se ɓo, maam m'ək taar *Raa se ənə, aan gəə gən naasen ɓərse utu iŋki do ki se kici.

⁴ Jee kən Doobm Isa ki se, maam m'dabardeno bini aan gəə m'adenoga təəɓ. Ə mɛndge ute gaabge se, maam m'al k'dəəkdeno ute ziŋziri ə m'ɓaado m'əmbden danɣay ki.

⁵ *Magal jee tɛdn sərke Raage tu ute magal taa ɓee Yaudge se kic ɓo, jeele nakŋ kən maam m'tɛdo se. Naade se ɓo, kən edumo maktub jim ki, taa m'ɓaa kɛdn Yaudge tun Damas ki. Ute naan se ɓo, jee kən aalga kaal maakde do Isa *al-Masi kən gətn naane se, m'aden ɓaa təkŋ dəəkŋ ute ziŋziri ə m'andeno ɓaa Jeruzalem ki taa j'aden dabara.»

Pəl taad mətɪn taar nakŋ kən aan doŋ ki

⁶ «Kən maam ɓaa ɓaa doob ki jaay, kaada aan gəər ute katara se, naan kən se, maam m'aanga gəər ute Damas. Gaŋ gətn ese sum ɓo, m'naar m'aak poodo iino maakŋ raa ki raap lak lak ɓaado deebum bat.

⁷ Gətn se, maam m'aal m'ooc naan ki ə m'booy mind deba danum ə: «Səl, Səl, naai 'tap ɓo dabarum bin se, gən di?»

⁸ Maam m'tənd mətɪŋ m'ə: «Meluma, naai tap ɓo naŋa?» Gaŋ mind debm ese se tərɪlum ə: «Maam ɓo Isan, kəd Nazaretn kən naai 'lee 'dabariŋ se.»

⁹ Gaŋ jeegen ɓaa ɓaa ute maam se, naade aak poodŋ kən iino maakŋ raa ki raap lak lak se sum, ey num mind debm kən taad ute maam se, naade booy te eyo.

¹⁰ Gətn se, maam m'taadɪŋ m'ə: «Meluma, maam tap ɓo m'tɛdn rom m'ə di?» Ə Meljege tərɪlum ə: «Iiŋ 'ɓaa maakŋ gəgər kən Damas ki ə gətn naane se ɓo, j'ai ɓaa taadŋ nakgen paacŋ kən Raa je ə naai ansiŋ tɛd se.»

¹¹ Gaŋ poodŋ kən iino maakŋ raa ki raap lak lak jaay ɓaado deebum se, tɛdum maam m'əŋ m'aak eyo. Taa naan se ɓo, jeemgen k'ɓaa tɛl se, əkum jim ki, jaay ɓo təəd ɓaansum Damas ki.

¹² «Maakŋ gəgər kən Damas ki se, ək gaaba kalan roŋ Ananias ə gaabm se, ək taar Raa se ənə, ə Ko Taar kən Raa edo Musa ki, paac se, naan tɛdɪŋ ute doobiŋa. Gaabm se, Yaudgen iŋg gətn ese paac təmiŋa.

13 Gətn se, naan baado ənjuma əd deekum əd: «Səl, genaama, ənj kaami se 'kəədən kaaka!»
 Əd gətn ese sum 60, kaamum naar əd aak gətin ki əd Ananias se lə, maam m'aakin tal tal.

14 Ter naan taadum əd: «Səl, naai se, Raa gen bubjege 60 beer əd dō se kaad kən j'ooji te ey bərtə, taa naai 'jeel nakj kən təəlin naan ki əd Debm Daan ki se, naai utu an kaakj ute kaami əd 'booy naan ai taadn ute taarin mala.

15 Taa naan se 60, do nakge tun naai aako ute kaami əd booyo ute bi se, naai 'taadin jeege tu paac.

16 Num bəirse tap 60, naai 'booy di daala? Iini, ənj j'ai *batizi əd tənd mətən Isa se, taa ai təəl *kusiŋige se naatn.»

Pəl taad mətən taar naabm naan 'tedo daan jeege tun Yaudge eyo

17 «Kən maam jaay m'ək terl m'6aa Jeruzalem ki se, naan kən se, bii kalan maam m'6aa daan bəər *Bee Raa ki gen keem Raa se m'aak ne dim teeco naanum ki.

18 Gətn se, maam m'aak Meljege Isa əd naan deekum əd: «'Naar 'teec ənj Jeruzalem se naatn keske, taa jee gətn ese lə, naade kənj took eyo do nakge tun naai aden taadn taa maam se.»

19 Gan maam m'terlin m'ə: «Meluma, kaadn kən maam m'lee m'təko jee aalga kaal maakde do naai ki maakj beege tun Yaudge lee tus maak ki se, jaay m'əl k'tənddeno əd j'əmbdeno maakj danjay ki se, nakj se paac, naade jeele.

20 Gətn kən naade təəlo debm saadn naai Etien se kic 60, maam m'utu əd nakj naade ted se kic 60, maam m'tooko ute naade. Naan kən se, jee təəliŋge se, maam 60 m'debm bəəbm kaldege.»

21 Gan Meljege deekum əd: «Ute naan se kic iin '6aa; maam se m'je m'ai kəli dəkə maakj jeege tun Yaudge eyo.»

*Pəl ute bubm asgar *Rəmege*

22 Yaudge se inŋ booy taar Pəl bini aan do taar kən jaay naan deek əd: «Meljege deekum əd: «maam m'ai kəli gətn jeege tun Yaudge eyo»» əd do taar kən se, naade dōob əy makənj əd: «Gaabm se, 'təəliŋki naatn! Debm bin se ənte kəniŋki 'kiŋj do naan ki!»

23 Gətn se, naade təy dək taara əd təədən ute kal magaldege jaay təndin naan ki əd kudu putur putur.

24 Əd kən bubm asgar Rəmege jaay aak bin se, naan əl əd k'j'ək k'6aano ute Pəl se maakj *6ee kən təənj kən asgarge lee toom maak ki, əd naan je əd j'an kəndin ute məeje taa bin se naan 'taadn nakj kən naan ted jaay 60 əl jeege təəd təy in mət in ki se.

25 Gətn se, naan əl əd Pəl se k'dəkiŋa, gan Pəl taad magal asgarge tun cəen ki əd: «Kəd Rəme jaay j'aak te mətən taarin ey sum 60, naase se əkki dōobm kən anki tənd ute məeje ne?»

26 Kən magal asgargen gətn ese jaay booy taar se, naan 6aa taad bubm asgarge tu əd: «Kese naai 'je tedn di bini, bəre, gaabm se lə, naan kəd Rəme.»

27 Gətn se, bubm asgarge baado ənj Pəl əd tənd mət in əd: «'Deekum tu, naai tap 60 kəd Rəme deer ne?» Pəl terlin əd: «Yee, maam m'kəd Rəme.»

28 Bubm asgarge terl Pəl ki əd: «Kən əlum jaay m'ted kəd Rəme se, maam m'əgdenga kənj gurs den aak eyo.» Əd Pəl terlin əd: «Gan maam se, gətn j'oojum tap 60, m'kəd Rəme.»

29 Gətn se sum 60, jee kən 6aan 6aa kəkə jaay an kənd se, naar əniŋa. Əd kən bubm asgarge se jaay 6aa jeel Pəl kəd Rəme sum se, naan beere 6aa əkiŋa, taa naan dək inŋa dək ute ziŋziri.

*Pəl k'6aansin naan Yaudge tun *jee kaakj mətən taarge*

30 Num bubm asgarge 'je 'jeel mətən taar kən Yaudge jaay əkj mind Pəl se. Taa naan se 60, mətbeenki se, naan əl k'danə *magal jee tedn serke Raage tu ute Yaudgen jee kaakj mətən taarge se paac. Gətn se, Pəl se, naan əl k'tuutn ute ziŋziri əd ək 6aansin naande ki.

23

¹ Ken Pəl jaay aan naan Yaudge tun *jee kaakŋ meŋn taarge se, naan ɔndden kaama tak ɔɔ deekden ɔɔ: «Genaamge, maam se, leem ken m'lee naan *Raa ki bini aan jaaki se, maam m'jeel maakum ki, maam se m'tuj te dīm eyo.»

² Gan Ananias ken *magal jee tɛdn sɛrke Raa ki se, taad jeege tun ken cɛɛ Pəl ki se ɔɔ: «Pəl se, k'j'ɔndin taarin ki.»

³ Gɔtn se Pəl tɛrlin ɔɔ: «Naai ken tec aan gɔɔ durdur j'ɔlin ron raap raap se, Raa utu ai kɔnd naai. Naai ɔɔ debm aal *Ko Taar Raa maak ki eyo ɔɔ gɔtn ese se 'je am kɔjn bɔɔɔ dom ki ute Ko Taar Raa ɔɔ ɔɔ k'j'ɔnduma.»

⁴ Gan jee inŋ cɛɛ Pəl ki se, taadin ɔɔ: «Naai se ɔɔ, 'naaj magal debm tɛd sɛrke Raa ki tu ne?»

⁵ Gɔtn se, Pəl tɛrlɛn ɔɔ: «Genaamge, ken gaabm se jaay magal debm tɛd sɛrke Raa ki se, maam m'jeel eyo. Ey num, Kitap se taadga ɔɔ: *Magal jee taa naan ki se ɔnte naajina.*»*

⁶ Yaudgen jee kaakŋ meŋn taargen tus se, Pəl jeel maakde ki se, jee meŋnge se *Sadusege ɔɔ kengen meŋnge se lɛ *Parizige. Taa naan se ɔɔ, naan taadden makɔn ɔɔ: «Genaamge, maam se m'kɔd Parizi ɔɔ bubum kic ɔɔ Parizi, naɔɔ ken ɔɔ k'j'ɔk k'baansumo gɔtn kɔjn bɔɔɔ ki se, taa maam se m'ɔnd dom do Raa ken utu dur jeege daan yoge tu se.»

⁷ Ken naade jaay booy Pəl taadden taar se, Sadusege ute Parizige se baag naajn ute naapa ɔɔ ɔɔ jee denggen tus gɔtn ese se, ɔɔ gaan naapa gɔtɔ kaam dio.

⁸ Taa Sadusege se saap ɔɔ jee ooyga kooy se lɛ, 'kɔn dur ey sum ɔɔ *kɔdn Raage ute sitange se kic ɔɔ naade gɔtɔ; gan Parizige se paac tooko ɔɔ nakgen se utu.

⁹ Gɔtn se, naade iin ul taara gajalan. ɔɔ maakŋ Parizige tu se, jee meŋnge se jee jeel taadn tɔkŋ meŋn Ko Taar Raage, naade se iin taad makɔn ɔɔ: «Gaabm se, j'ɔnte 'kɔkin ki mindina taa naan lɛ tuj te dīm eyo. Kaadn naane kɔdn Raa gam lɔ dīm gam ɔɔ, taadina lɛ daam.»

¹⁰ Aan gɔɔ naade ul taar gajalan ɔn ey se, ɔɔ bubm asgarge se kic ɔɔ beere ɔɔ baan ɔkɔna ɔɔ som naade an tɔɔl ute Pəl se cɛɛ. Taa naan se ɔɔ naan taad asgarge tu ɔɔ: «'Bɔɔy 'baaki maakŋ jeege tun ese, ɔɔ Pəl se ɔk baansinkiro maakŋ *bee ken tɔɔgn ken asgarge lee toom maak ki se ara.»

¹¹ Gan maakŋ nɔɔr ken ese se sum ɔɔ, Meljege baado teec naan Pəl ki ɔɔ deekin ɔɔ: «Aay kaami! Aan gɔɔ naai 'taadoga taa maama jeege tun Jeruzalem ki se, beeki num, 'baa taadn saadum jeege tun maakŋ gegɛr ken *Rɔm ki kici.»

Jeege end tɛl gen kutn Pəl

¹² Meŋbeenki se, Yaudgen meŋnge dɔɔk taarde ɔɔ naam rode naan Raa ki ɔɔ: «Pəl se, jaay k'tɔlin te ey num, naaje se j'kɔs eyo ɔɔ j'kaay eyo.»

¹³ Jee jaay naam rode naan Raa ki taa taar se, naade se cir gaabge si-ɔɔ.

¹⁴ Jee se ɔɔ baan ɔn *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute magal taa bee Yaudge ɔɔ deekden ɔɔ: «Naaje se k'naamga naam roje naan Raa ki, ken Pəl se jaay k'tɔlin te ey num, naaje se j'kɔs eyo ɔɔ j'kaay eyo.»

¹⁵ Bin se, 'baaki ute ro *jee kaakŋ meŋn taarge se, 'baa ɔnki magal asgarge se 'taadinki ɔɔki n'ɔk n'baano ute Pəl gɔtn kɔjn bɔɔɔ ki ara. Naase se 'tɛdki raay aan gɔɔ jee ken je kaakŋ kɔkŋ meŋn taarin jiga. Gan naaje se lɛ, k'daapga daap roje kɔr naan 'kaan gɔtse ki ey sum ɔɔ, naaje j'an tɔɔɔ.»

¹⁶ Num gan, taar se ɔɔ baan ooc bi goon gena Pəl ken mɛnda. Naan naar iin *bee ken tɔɔgn ken asgarge lee toom maak ki se ɔɔ end ɔn Pəl se ɔɔ aalin bin ki.

¹⁷ Maakŋ magal asgarge tu se, Pəl danɔ deb kalan ɔɔ deekin ɔɔ: «Goon kɔdn ese se, ɔk baansin gɔtn bubm asgarge tu, taa naan se ɔk taara je an taada.»

* 23:5 Aak Ekz 22.28.

18 Gətn se, magal asgarge se ək baansiŋo gətn bubm asgarge tu se, əd deek bubm asgarge tu əd: «Pəl debm dangay se ʒo, danjumo əd taadum əd 'baano ute goon kədn ese se, taa naan se ək taara je ai taada.»

19 Gətn se, bubm asgarge se ək goon kədo se jin ki əd iik təkiniŋin cəs ki əd tənd metin əd: «Taari naai 'je am taad se tap ʒo, taar di?»

20 Anum, goon kədo se taadin metn taarin deekin əd: «Maam m'booy Yaudge se, dəkga taarde əd utu 'tənd meti. Taa Pəl se, naade je əd metbeeki se, naai ansin ʒaa naan Yaudge tun jee kaakŋ metn taarge əd naade se le, 'tedn raay aan ʒə jee ken je kaakŋ kəkŋ metn taarin jiga se.

21 Num gan, taar naade se ɔnte kuunu taa gaabge cir si-sə se oom koom Pəl, taa naade naamga naam rode naan Raa ki əd ken naade jaay təlin te ey num, naade se 'kəs eyo əd 'kaay eyo. ʒə ken əp se, naade booy ken naai aden tookŋ taarde sum.»

22 Ken goon kədo se jaay taad metn taarin aas se, bubm asgarge se taadin əd: «Metn taar ken naai taadum metin se, ɔnte taadn nam ki.» Jaay ʒo, naan əlin ʒaa.

Pəl k'juun k'baansiŋ maakŋ geger ken Sezare ki

23 Gətn se, bubm asgarge danjoo maakŋ magal asgarge tu se, gaabge dio deekden əd: «'Dan 'tuskiro asgarge kaar-dio, jee sendge si-cili əd asgargen lee ute bəarde se kic ʒo kaar-dio. 'Daapki rose, taa kaadn keeski se, naase aki ʒaa maakŋ geger ken Sezare ki.

24 'Daapki sendgen ken Pəl 'kookŋ king do ki se kici, taa ansinki ʒaa gətn Peliks ken magal taa naan Jude ki se ute lapia.»

25 Gətn se, naan raanin maktub əd maakŋ maktubin ki se, naan taadin əd:

26 Kese maam Klədius Lisias ʒo m'raanin maktubm ese. Maam m'raan m'əli təse naai Peliks, ken magal taa naan Jude ki.

27 Maam m'raanin se taa gaabm ken maam m'ək m'əlin gəti ki se, ey num Yaudge je an təle. Naʒo, ken maam m'booy jaay j'ə gaabm se kə *Rəme se, taa naan se, maam m'baado ute dəol asgarumge jaay ʒo m'ək m'ədiŋo jide ki.

28 Aan ʒə maam m'je m'jeel metn taar ken Yaudge əkin mindin se, maam m'əkŋ baansiŋo naan jeege tun lee aakden metn taardege se.

29 Ken maam jaay m'booy metn taarde se, m'ənin gaabm se naade əkin mindin taa *Ko Taar Raade. Gan gen naajege num, gaabm se ted te dim jaay 'kaasn j'ansin təle, ey le j'ansin kəl dangay ki se eyo.

30 Ter k'j'əjum j'ə Yaudge se dəkga taarde gen kutina. Taa naan se ʒo, maam m'naar m'əlin gəti ki, əd jee ken əkin mindin se le, ken naade ək taar dim num ɔnde naade ai ʒaa taadn metin naai ki.

31 Gətn ese sum ʒo, asgarge iin ted nakŋ ken bubm asgarge taadesin se. Naade ək Pəl əd maakŋ nəer ken ese sum ʒo, naade uun bəy baansiŋ gətə kaam kalan k'danin Antipatris.

32 Metbeeki se, asgargen ʒaa ute jedege se, ək terl baado *ʒee ken təgŋ ken naade lee toom maak ki se, əp jee sendge kalde ki sum ʒo, ʒaan ute Pəl.

33 Ken jee se jaay aan maakŋ geger ken Sezare ki se, maktubm ken bubm asgarge raan eddesin jide ki se, naade edin ji magal ken taa naan Jude ken inŋ gətn ese se. ʒə Pəl se kic ʒo, naade edinsin kaam jina.

34 Ken magal taa naan Jude ki jaay dooy maktubm se aas se, naan tənd metn Pəl əd: «Naai tap ʒo kə di?» Pəl terlin əd: «Maam se, m'iino taa naan ken Silisi ki.»

35 ʒə ken magal taa naan Jude ki jaay booy taar Pəl se, naan deekin əd: «Jee əkki mindi se jaay ʒaadoga sum ʒo, maam m'utu m'booy metn taari se.» Gətn se, naan ʒaa əlin k'bəbin maakŋ ʒee ken *Erəd iin se.

24

Pəl j'əkin mindin naan Peliks ki

¹ Ken Pəl aan Sezare ki jaay təd bii mii se, naan ken se, Ananias ken *magal jee tədñ serke Raage tu ute magal taa bee Yaudge kandum se, naade oko gaaba kalan roñ Tartelus. Jo gaabm se jeel kojñ bəorə k'baado tēē Sezare ki. Gətn se, naade sakak Pəl gətn magal ken taa naan Jude ki se.

² Ken naade aan se, magal taa naan ken gətn ese ol k'daño Pəl ə gətn ese sum bo, Tartelus se, baagin kək mindina. Naan magal taa naan ken gətn ese, naan taad ə: «Jaamus, barka ute naai jaay bo bərse naanje daap se. Jo ute mətəki se sum bo, bərse naai 'noogjen j'ing lapia ute maraadjē se.

³ Maakñ naanje ki se, gətə baa se paac daayum naaje k'təomi taa bεε ken naai tədjen se.

⁴ Bərse se, maam m'je m'ai tujñ naabi eyo, num 'mooyje ud bi do mētn taar ken naaje j'ai taad se.

⁵ Gaabm ese se, naaje j'əñin naan debm jig eyo. Naan se bo, ken lee εc Yaudgen gətə baa se paac ə jee uun doobm kəf Nazaret se lε, naan bo bubde.

⁶ Ey num, naan bo je an tujñ te *Bee Raa se kici. [Taa naan se bo, naaje k'j'əkiño ə k'je j'an kojñ bəorə doñ ki aan gəə ken *Ko Taar Raaje taadjen ro ki.

⁷ Gan gətn se, bubm asgarge baado ute asgaringe ədñin ute taa təog jije ki.

⁸ Naan taadjen ə debm jaay je kəkñ mind Pəl num ade baa gəti ki.]* Anum, Jaamus, naai mala bo 'tənd mētn gaabm se. Ute taar ken naan ai taad se sum bo, naai 'jeel taar ken naaje k'taad roñ ki se, taar mət ki.»

⁹ Yaudgen baado ute naan se kic took do taar ken se ə taad ə: «Deere, taar naan taad se, mət ki.»

Pəl taad mētn taarin Peliks ki

¹⁰ Gətn se magal taa naan Jude ki se, təd ute jin Pəl ki ə n'taada. Naan ken se, Pəl εp taarin ə: «Jaamus, m'jeele gətn naai baag kojñ bəorə do Yaudge tu sum se, əkga baara dēna; taa naan se bo, maam m'beer eyo ken m'ai taadñ mētn taarum se.

¹¹ Gətn m'baado Jeruzalem ki gen keem *Raa daan bəor *Bee Raa ki sum se, aas te bii sik-kaar-di eyo. Taarum m'taadi se, ken naai 'tuur mētin kic bo an kəñin doobin ki.

¹² Daan bəor Bee Raa ki lə maakñ *beege tun Yaudge lee tusn maak ki, ey lε maakñ geger ki gətn ken jeege lee tusn se kic bo, naade, bii kalan, əjum te naaj naaj te jeege eyo ə m'əəs kəəs mētn jeege eyo.

¹³ Mētn taar naade jaay əkum mindum ro ki se, naade aisin kəñ taadñ mētin tal tal eyo.

¹⁴ «'Booyo m'ai taada: nakñ maam m'jeel se, maam se m'uun doobm Raa bubjege ute doobm ken naade aakin aan gəə doobm se doobm jig eyo. Ey num, maam kic m'aal maakum do taarge tun k'raañino maakñ *Ko Taar Raa ki ute kengen jee taad taar teeco taar Raa ki raanjo do dəkin se kici.

¹⁵ Maam se, m'ənd dom do Raa ki ə do mētn taar ken Raa utu dur jeege daan yoge tu jee ken təd naka ute doobina ə kengen təd naka ute doobin eyo aan gəə naade kici.

¹⁶ Taa naan se bo, daayum maam m'aay kaamuma m'lee naan Raa ki ə naan jeege tu se ute maakñ kalan.

¹⁷ Maam se, m'əkga baara dēna m'baado te Jeruzalem ki eyo. Num, ken bərse jaay m'baado se, m'baano ute nakñ noogñ jee daaygen maakñ naanum ki ə m'baano ute *serke Raa ki kici.

¹⁸ Naan ken se, naade əjum daan bəor Bee Raa ki m'tug m'daap daap rom naan Raa ki. Kaad ken se lε, jeege tus te cεem ki eyo ə jeege lε ul te taar ey kici.

¹⁹ Gan Yaudgen iino taa naan Azi ki se bo, jee mētinge baado əjuma. Ken bεεñ ki se, ken maam jaay m'tujga dim num naade se bo, jee ken ade baa naani ki am kəkñ minduma.

²⁰ Ey lε, jee ken baado naan naai ki ara ki se, kaad ken jaay naade əkuma mindum naan Yaudge tun *jee kaakñ mētn taarge se, k'taadum nakñ ken maam m'tujga se.

* 24:8 Taar se (6b-8a) maakñ Kitapge tun do dəkin se, mētinge maakde ki se gətə.

²¹ Nakn ken maam m'jeel se, m'taadga bo taara kalaḅ: kaad ken maam m'daaro daan naade ki se, maam m'uuno mindum raan do m'deekdeno m'oo, jaaki jaay naase 'je amki kojn booro dom ki se, taa maam m'aalga kaal maakum do Raa ken utu dur jeege daan yoge tu se!»

²² Peliksn magal taa naan Jude se, Doobm Isa sum se, naan jeel metina. Taa naan se bo, naan deekden oo: «'Booyki, onki Lisiasn ken bubm asgarge se jaay baado gotn ara ki sum bo, maam m'asen kaakn metn taarse se.»

²³ Gotn se Peliks ol magal asgargen naan onin Pol kaam jin se, do n'baa n'boob Pol se maakn dangay ki nabo j'onin doobo do j'onte gaasn jeenge taa baado an lee kaaka do an kaakn don ki.

Pol ting maakn dangay ken gotn ese baara dio

²⁴ Ken ted bii kandum se, Peliks ute mendin Drusil ken mend Yaud se, ol k'dano Pol, taa naade se, je Pol aden taadn metn taar doobm *al-Masi, Isa.

²⁵ Num gan, kaad ken Pol jaay baagden taadn oo: «Bee ki num, debkilimi se, 'ted nakn ute doobina naan Raa ki do boobm rona, taa Raa se, bii kalaḅ, utu kojn booro do jeege tu.» Ken Peliks jaay booy taar se, nirlin baa teece. Gotn se, naan deekin oo: «Borse se, iin 'baa goti ki, 'tedga jaay som, maam m'aio dana.»

²⁶ Naan saap do kaadn naane Pol an kedn gurs le daam, taa naan se bo, naan dan doolin cok cok gen kees ute naan se.

²⁷ Ken Peliks jaay ted baara di se, Porsius Pestus se k'baado j'olin goon ki. Aan goo Peliks je raapm maakn Yaudge se, naan baa baa se on Pol ting maakn dangay ki gotin ki.

25

Pol naan Pestus ki

¹ Ken Pestus jaay aan Sezare ki, ted bii mota sum se, gotn se naan ook baa Jeruzalem ki.

² Ken naan jaay aan Jeruzalem ki se, *magal jee tedn serke Raa ki ute magal Yaudge se, baado sakak Pol gotin ki. Gotn se, naade taad dook taara,

³ do tand metin oo: «Bee ki num, naaje k'je Pol se, ajensin kon ade baa Jeruzalem ki ara.» Taa naade se, oom koom Pol taa ken naan jaay baa baa num, naade an taal doob ki.

⁴ Gan gotn se, Pestus terlden oo: «Pol se, utu dangay ki Sezare ki naane do maam kic m'tedga sum bo m'utu m'terl naane.

⁵ Onki magalsege kandum se 'baa ute maam tele. Do ken gaabm se jaay tujga dim le, amki baa taadn metin naane.»

⁶ Ken Pestus aan Jeruzalem ki se, naan tedo bii marta lo bii sik sum. Ken naan jaay terl baa Sezare ki se, metbeenki sum bo, naan baa ing gotn kojn boor ki do ol k'baa k'dano Pol.

⁷ Ken Pol jaay aan gotn kojn boor ki se, Yaudgen iino Jeruzalem ki baado ute Pestus se, baado gurugina do baagin taal taargen ing kus dena don ki. Nabo taardegen naade taad se, debm jaay kon taar met ken an kon mindin tap bo, gota.

⁸ Gan Pol taad metn taarin oo: «Maam se, m'tuj te *Ko Taar ken Raa edo Yaudge tu se eyo, m'tuj te *Bee Raa eyo do Gaar magal ing *Rom ki ken k'danin Sezar se kic le, m'tujin te dim eyo.»

⁹ Gan Pestus je raapm maakn Yaudge se, taad Pol ki do: «Ken 'kookn baa Jeruzalem ki jaay j'ai baa kaakn metn taari naanum ki se 'took la?»

¹⁰ Gan Pol terlin oo: «Aan goo maam m'baadoga gotn kojn boor ken gen Sezar dey se, maam m'je j'am kojn booro gotn ara. Taa Yaudge se le, maam m'tujden te dim eyo aan goo ken naai kic 'jeelin tak se.

¹¹ Deere, ken maam jaay m'tujga dim lo tedga nakn jaay aas taalum se, naan se, maam m'tooko j'am taal. Num gan jee okum mindum se le, nakde met ki eyo; bin se, nam tap bo am kon kon kolum jide ki eyo. Maam se, j'am baa kojn booro naan Sezar ki.»

¹² Ken Pestus jaay booy taar se, gōtn se naan̄ baa taaf ute jeenge, jaay bo baado terl Pəl ki ə: «Naai 'je j'ai kəjn̄ bəərə naan Sezar ki dey se, bərse maam m'ai kəli 'baa naan naan̄ ki.»

Pestus dan̄ baano ute Pəl naan Gaar Agripa ki

¹³ Ken naade aak metn taar Pəl jaay tēd̄ bii kandum se Pestus aan Sezare ki, gōtn se Gaar Agripa ute genaən̄ mēnda, ron̄ Berenis, baano tēdn̄ tōəe.

¹⁴ Aan gəə naade tingga bii dēna gōtn ese se, bii kalan̄ Pestus taadin̄ metn taar Pəl se, ə deekin̄ ə: «Ken Peliks baa baa se, naan̄ ŋga gaaba kalan̄ maakn̄ dan̄gay ki ara.

¹⁵ Kaad̄ ken jaay maam m'ingō Jeruzalem ki se, *magalgen gen̄ jee tēdn̄ serke Raage tu ute magal taa bēe Yaudge se, baado sakakin̄ gōtum ki ə deekum ə: «Gaabm se əjin̄ bəərə don̄ ki.»

¹⁶ Ə maam m'terlden m'ə: «Naaje *Rəmege se, deba se j'aak metn taarin̄ jaayo. Taa jee əkin̄ mindin̄ se, adē baa k'booy metn taarde ə metn taar naan̄ kici, ey num j'an̄ kəŋ kəjn̄ bəər don̄ ki, bin sum eyo.»

¹⁷ Gōtn se, magal Yaudge se, iin̄ baado ute maama Sezare ki, ə maam kic m'toof te bi do taar ken se eyo. Metbeen̄ki sum bo, maam m'baado gōtn kəjn̄ bəər ki ə m'əl k'dan̄ k'baano ute Pəl.

¹⁸ Ken jee ken əkin̄ mindin̄ jaay aan se, maam m'saap m'ə kaad̄ naane, naade əkin̄ mindin̄ se do nakge tun̄ *kusiŋ ken naan̄ tēda. Num gan̄, do nakge tun̄ ken naade əkin̄ mindin̄ se, ken met ki tap bo, maam m'əŋ te eyo.

¹⁹ Gan̄ maam m'əŋde se, naade naaj naaj bo do doobm naade Yaudge tu ə do gaab ki kalan̄ k'dan̄in̄ Isa. Gaabm ese se ooyga kooyo, nabō gan̄ Pəl ə gaabm se utu inḡ zere daayum.

²⁰ Taa naan̄ se bo, taargen bin se, maam se m'jeel taaf̄ metin̄ eyo. Naan̄ ken se bo, maam m'taad̄ Pəl ki m'ə n̄'je num n̄'baa Jeruzalem ki j'an̄ baa kaakn̄ metn taarin̄ naane.

²¹ Gan̄ Pəl baate tookn̄ do taar ken se. Naan̄ deek ə: «Naan̄ se, j'an̄ baa kəl gōtn Sezar ki se bo an̄ baa kaakn̄ metn taarin̄.» Taa naan̄ se bo, maam m'əl asgarumge utu bəəbin̄ maakn̄ dan̄gay ki, bini bii ken m'an̄ kəlin̄ gōtn Sezar ki.»

²² Gōtn se, Gaar Agripa taaf̄ Pestus ki ə: «Gaabm se, maam kic m'je booy metn taarin̄.» Ə Pestus terlin̄ ə: «Kese jiga. Metbeeki sum bo, naai utu 'booy metn taarin̄.»

²³ Metbeen̄ki se, Gaar Agripa ute genaən̄ mēnda ron̄ Berenis, naade tuso kal gaaringe ə baado ute magal asgarge ute magalgen gen̄ maakn̄ geger̄ gōtn ese. Naade baado end̄ maakn̄ bēe ken jeege lee tusn̄ se. Gōtn se, Pestus əl k'dan̄ k'baano ute Pəl.

²⁴ Ə Pestus ep̄ taarin̄ ə: «Gaar Agripa ə naasen inḡki ute naaje maakn̄ bēe ki ara ki paac, aakki, kese bo gaabm se, Yaudge ute dēnde baado əŋum Jeruzalem ki bini k'baado Sezare ki ara. Naade taadum metn taar gaabm se ə tōd̄ tōy ə: «Gaabm se, k'təlin̄ naatn̄!»

²⁵ Ə ken maam jaay m'booy metn taarin̄ se, m'əŋin̄ naan̄ se tuj te dim̄ jaay 'kaasn̄ j'ansin̄ təl ro ki eyo. Num gan̄ naan̄ mala taaf̄ ə j'ansin̄ baa naan̄ Gaar magal ken inḡ Rəm ki dey se. Taa naan̄ se bo, maam m'je m'an̄ kəl gōtn naane.

²⁶ Num maam se, taar m'kəŋ jaay m'raan̄ Gaar magal ken inḡ Rəm ki se, m'ək̄ eyo. Taa naan̄ se bo, maam m'ək̄ m'baansin̄o naanse ki ə ken tap tap se, naan̄ naai Agripa ki, taa gaabm se jaay 'booyin̄kiga metn taarin̄ num. Bin sum bo, amki kəŋ metn taar ken maam m'raan̄ Gaar magal ken inḡ Rəm ki se.

²⁷ Ey num, ken debm dan̄gay jaay j'əŋ te nakn̄ ken naan̄ tuj te ey se, j'an̄ kək̄ kəl Rəm ki j'ə dī?»

26

*Pəl taaf̄ metn taarin̄ naan̄ Gaar Agripa ki
(NJKN 9.1-30, 22.1-21)*

1 Gətn se, Gaar Agripa taad Pəl ki ə: «Bərse j'əŋiga doobo 'taad mətŋ taari.»

Naan kən se, Pəl uun jin raan tēdden təəse jaay baagden taadn mətŋ taariŋa ə:

2 «Gaar Agripa, jaaki maam m'daar naani ki ara se, maakum raap aak eyo. Taa maam m'ək doobo gən taadn mətŋ taargen Yaudge lee əkum mindum se.

3 Taa naai ɛ, 'jeele nakŋ bubdegen naade lee tēda ute do taargen naade lee naaj do ki se. Taa naan se ʒo, maam m'eemi nəə mēti ki ə udum bi do taar kən maam m'ai taad se.

4 «'Booy m'ai taada: Yaudge paac se 'jeeluma taa maam ɛ m'teep daande ki Jeruzalem ki ara.

5 Do dəkŋ tap ʒo, naade 'jeeluma, maam se m'uun doobm *Parizigen tēdŋ əŋŋ den se. Naade se jeele kən naade je kic ʒo am tēdn saadumge.

6 Jaaki jaay k'j'ək k'ʒaansumo gətn kəŋŋ bəəə ki se, taa maam m'əndga kənd dom do nakge tun *Raa taado bubjege tu ə utu ajeki kēd se.

7 Taa naan se ʒo, taa beejegen sik-kaar-di se eem Raa nəəə katara; taa naade ənd dofe ə utu kəŋ nakgen kən Raa taad ə utu ajeki kēd se. Bin ʒo Gaar Agripa, maam kic m'ənd dom do nakge tun se kici, ə taa naan se ʒo, Yaudge lee əkum mindum se.

8 Bin num, gən dŋ jaay naase Yaudge əki Raa se 'kəŋ dur jeegen ooyga kooy ey se?

9 «Deere, maam kic maakŋ saapum ki se, ute doobm gay kic ʒo m'do do m'je ro Isan kəf Nazaret se se 'tēdn gəə.

10 Kēse ʒo nakŋ kən maam m'tēdo Jeruzalem ki. Naan kən se, *magalgen gən jee tēdn sərke Raage tu se ʒo, undumo kulu ə maam se, jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, jeege dēna kən m'tək m'əmbdeno danjay ki. ʒo kən naade jaay dək taarde gən təalde ɛ, maam kic m'took ute naade.

11 Maam m'lee m'dabarde maakŋ *beege tun kən Yaudge lee tusn maak ki se. Gətn se maam m'tēdde ute taa təəə. M'je naade an rēsŋ ute doobm Isa se. Maakum jaay taarum dofe ki se, əlum bini m'ʒaa m'dabarden maakŋ gēgerge tun kən maakŋ taa naan Yaudge te eyo kici.»

12 Tēr Pəl taad Agripa ki ə: «Taa naan se ʒo, bii kalan *magal jee tēdn sərke Raage tu se, əlum ə m'ʒaa Damas ki gən ʒaa təkŋ jee kən aalga kaal maakde do Isa al-Masi kən gətn naane se.

13 Gaar Agripa, kən maam m'utu m'ʒaa ʒaa doob ki jaay kaada aan katara ki se, maam m'aak podo raap lak lak iŋo maakŋ raa ki. ʒo poodn se, raap cir kaada, ʒaado deebje maam j'utu jee k'ʒaa ʒaa doob ki tēl se.

14 Gətn se, naaje paac k'si naan ki ə maam m'booy mind deba taadum ute taar naan Yaudge ə: «Səl, Səl, naai 'dabarum tap ʒo taa dŋ? Kēse naai 'dabar roi cēre aan gəə maal kən əŋ rəŋ mēliŋ dabariŋ ute mēmeyē se*.»

15 Maam m'tənd mētiŋ m'ə: «Məluma, naai tap ʒo naŋa?» ʒo Məljege tēlum ə: «Maam ʒo Isan kən naai 'lee dabariŋ se.

16 Num gəti ki se, iŋŋ daar raan. Maam m'teeco naani ki se, m'bēer m'ədi taa am tēdn debm tēdn naabuma. Jaaki, m'teeciga naani ki naai aakumga ute kaami se, maam m'utu m'teec naani ki ə m'ai taadn nakgen kuuy daala.

17 Yaudge ute jeegen Yaudge eyo kən maam m'əli gətde ki se, maam m'ai kaaj jide ki.

18 Maam m'əli gətde ki se taa ade kəədn kaamde 'kaaka. Ute naan se jaay ʒo, naade ade teecŋ maakŋ gət kən əd se, ə ade ʒaa gət kən wəəə. ʒo naade ade teecŋ maakŋ ji *Bubm sitange tu ə 'ʒaa gətn Raa ki taa Raa se aden təl *kusiŋdege ə naade kəŋ bēdde ute jee Raagen *salal se taa naade aalga maakde do maam ki.»

19 «Taa naan se ʒo Gaar Agripa, nakŋ Raa teec naanum ki jaay taadum m'aakiŋ ute kaamum se, maam m'əŋ m'baate te eyo num m'tookga do ki.

20 Gaŋ booyo deet deet se, maam m'taadə taar Raa jeege tun Damas ki ə jeege tun Jeruzalem ki ə m'taad m'dəədo jeege tun taa naan Yaudge tu paac ə tēr m'taaddega jeege

* 26:14 Mēmeyē se, maal k'dəkŋ ro duwal sind ki.

tun Yaudge eyo se kici. M'taadden m'ɔɔ, k'terl kingde ɔɔ j'aal maakde do Raa ki ɔɔ k'ted nakgen jiga ken 'taadn jeege tu ɔɔ naade se 'terlga kingde.

²¹ Taa naan se ɔɔ, Yaudgen kandum se ɔkum daan bɔɔr *Bee Raa ki ɔɔ naade je am tɔɔɔ.

²² Ute naan se kic ɔɔ, bini jaaki, Raa utu bɔɔbum bɔɔbɔ ɔɔ maam m'utu m'taad taad taarin ken *Musa ute jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkina taado ɔɔ 'tedga num al-Masi utu ade ɔɔ se. Kese ɔɔ taar ken maam lee taad naan jee j'aalden maak ki ute jee j'aalden maak ki ey kici. Kese ɔɔ taaruma,

²³ m'ɔɔ: al-Masi se dabarga ɔɔ naan ooyga ɔɔ maakn jeege tun ooyga kooy se, naan ɔɔ debm ken duro deet daan yoge tu ɔɔ naan ɔɔ debm ken wɔɔr gɔɔ Yaudge tu ɔɔ jeege tun Yaudge eyo kici.»

Pɔl taad taara Gaar Agripa ki ɔɔ n'aal maakin do Isa ki

²⁴ Ken Pɔl jaay utu taad taad metn taarin sum ɔɔ, Pestusn ken magal taa naan gɔtn ese se uun mindin raan deekin ɔɔ: «Berɛ Pɔl, naai se debm derle ɔɔ jeel nakgen ken naai ɔk se, biga doi.»

²⁵ Gɔtn se Pɔl terlin ɔɔ: «Jaamus, maam se, dom bi te eyo. Taargen maam m'taad se, taargen met ki ɔɔ ken ute doobina.

²⁶ ɔɔ Gaar Agripa se le, nakgen deel se naan 'jeel metina. Taa naan se ɔɔ, maam m'taad naanin ki kic ɔɔ m'beer ey se; naan se maam m'jeele, nakgen maam m'taad se le, ken naan jeel metin ey se gɔɔ. Taa nakgen deel ɔɔ ese se le jeege paac booyinga.

²⁷ Gaar Agripa, taar jee taad taar teeco taar Raa ki taado do dɔkin se, tap ɔɔ naai 'took do ki la? Maam m'jeele, naai se 'tookn do taardege tu se.»

²⁸ Gɔtn se Gaar Agripa terlin ɔɔ: «Ute taari se, naai saap ɔɔ bin sum ɔɔ, naai 'naar am tedum m'tedn debm *al-Masi bin aa!»

²⁹ Pɔl terlin ɔɔ: «Ken ɔɔ bɔrse lɔ tedga jaayo, maam se m'tond metn Raa. Naai ute jeege ɔɔ bɔrse ing 'booyki taar maam m'ing m'taadsen se, m'je aki tedn aan gɔɔ maama. Nabo nakn maam m'je 'kaan dose ki ey se, zinzir ken k'dɔkn sum se sum.»

³⁰ Ken Pɔl jaay taad nan taarin sum se, gɔtn se Gaar Agripa, magal taa naan gɔtn ese, Berenis, ɔɔ jee ing ute naade gɔtn ese se, paac se iin ɔɔ gɔtn ese.

³¹ Ken naade jaay iik tɔɔk ces ki se, naade taad ute naapa ɔɔ: «Gaabm se le, naan tuj te dim ken an kaasn jaay j'an tɔɔɔ lɔ j'an kɔkn dangay ki eyo.»

³² Gɔtn se, Agripa taad Pestus ki ɔɔ: «Ken gaabm se jaay taad te ɔɔ j'an ɔɔ gɔtn Sezar ki ey num, naai an kɔɔdn kɔɔ.»

27

*Pɔl j'alin ɔɔ *Rɔm ki (2Kɔr 11.25-26)*

¹ Naan ken se, Pestus uun doa ɔɔ j'ajen kɔɔ taa naan Itali ki ute markaba. Gɔtn se Pɔl ute jee dangaygen kuuy se, naan ɔɔnden kaam ji magal asgar kalan bini k'danin Julius. Naan se, maakn magalge tun gen dɔɔl asgargen gen Sezar Ogusta.

² Markabm j'ookn maak ki se, iino gegɛr ken Adramit ki. ɔɔ naan se ɔɔ ɔɔ maakn gegɛrge tun taa baar ken taa naan Azi ki. Gɔtn se, naaje j'iin k'ɔɔ. ɔɔ maakn markab ken ese se, Aristarkus kɔɔ Masedoan ken iino maakn gegɛr ken Tesalonik ki se kic, utu te naaje.

³ Metbeenki se, naaje j'aan maakn gegɛr ken Sidɔn ki ɔɔ aan gɔɔ Julius ro Pɔl ki naan bɛɛ dey se, naan ɔɔnin doobo gen ɔɔ kaakn medinge, taa naade ano kedn nakn ken an noogo.

⁴ Ken naaje jaay j'iin j'ɔn Sidɔn se, naaje j'aal gɔɔr ute do jen taa baar gen Sibir, taa ajen gaasn kuulu. Ey num kuulu se, ɔɔ deeb doje ki.

⁵ Gɔtn se, naaje j'amb k'gaan baar ken taa naan Silisi ute gen taa naan Pampili ɔɔ naaje k'j'aan maakn gegɛr ken k'danin Mira ken taa naan Lisi ki.

⁶ Ken naaje jaay j'aaan gōtn ese se, magal asgarge se, ōḡ markaba ken iino maakḡ gēgēr ken Aleksandri ki ō ken 6aa 6aa taa naan Itali ki. Gōtn se, naan tōs ōmbje maak ki.

⁷ Bii kando kando se, markabje se ōḡ an den eyo, kōr jaay j'aaan maakḡ gēgēr ken Sinid ki se, naaje k'dabarga dēna. Anum, aan gōō kuulu le ōl deeb doje ki se, gaasje gen 6aa ute naanje. Naaje j'aalo cēē ool kooy ken k'danin Salomone gen 6aa kōḡ gēgēr Krēt ki ken maane ōl gurugin se, taa ajen gaasn kuulu.

⁸ Ken naaje k'6aa 6aa se kic 6o, k'6aa ute dubar. Bini j'aaan gōt ken markabge lee daarni gōtn se k'danin *gōtn daar markabgen bēē*. Naan se cēē gēgēr ken k'danin Lazaya se.

⁹ Naaje k'6aa 6aa se k'tēdga dōob ki 6ii dēna ō kaad ken se, Laa Yaudgen lee eem *Raa taa aden tōal *kusiḡde se* kic 6o, deelga. Kaad ken ese se, maan baar ki se tood kaam kalaḡ eyo. Ōo markab se le 'kōḡ kōmb gaan baar eyo. Taa naan se 6o Pōl taaddēn ō:

¹⁰ «Mēdumge, 'booyki. Baa mērtjege se, maam m'aakiḡ utu 'tēdn aak kusu, taa markaba ute nakgen maak ki paac se denin utu kutu, ō ken tēd te bēē eyo se, naajege kic j'utu j'aki kutu.»

¹¹ Gaḡ magal asgar Rōmēge se, uun taar debm tuur markabm ute gen mēl markabge se cir gen taar Pōl.

¹² Ken aanga kaadn kuul ki num, gōtn daarni markabm ese se, jig eyo. Taa naan se 6o, jee maakḡ markab ken ute denin se, naade taad ō: «J'iin j'ōḡki gōtn ese. Bēēki num, naaje j'aki 6aa gōtn daarni markab ken k'danin Peniks se.» Kēse 6o gōtn daarni markabgen gen jee Krēt ki. Gōtn se sak kaam aak gōtn kaada toocni ō naade se je kinḡ gōtn naane se bini kaadn kuulu se 'deele.

Guduray dōob do baar ki

¹³ Kuulu jaay iino do ji jeelje ki ō baag kōl salal se, jee maakḡ markab ki taad ute naapa ō: «Kēse 6o nakḡ ken k'saapinkiro. Gōtn mērtjege se utu 'kaan kaama.» Gōtn se maal magal ken naade lee daarni markaba se, naade uuniḡo maakḡ maane ki se naata ō naade lee 6aa ute jēḡ baar ken taa naan Krēt ki se.

¹⁴ Ken k'6aa cōkō sum se, guduray k'danin *yurukila* se naar dōobō makōḡ do ko Krētge tu ō baado aal doje ki.

¹⁵ Gōtn se, guduray se baado uun markaba se ō jeenḡe se ōḡ ōk gaas te markaba se eyo ō gōtn se, naaje j'ōḡ roje guduray tuun 6aanje.

¹⁶ Ken j'aaan se, j'ōḡ gōtō kaam kalaḡ ō gōtn se, maane ōl guruginā ō naanā se k'danin Koda. Gōtn se 6o ken gaasjen guduray se, naaje se k'dabarga den jaay 6o, markabm baatn ken lee naakje se, j'uun k'j'aalin do markab ken magal se.

¹⁷ Gōtn se jee markabge se bōy maan jaay dōok daap markabm magal se ute kōl, taa naade 6eer 6eere ō sōm 'koočḡ do kēēs ken sak kaam aak Libi se. Taa naan se 6o, kaagḡ ken naade dōok jaay lee gakden markabde do baar ki se, naade tuutin ōḡḡ bōy maan. Naan ken se, naade ōḡ kuulu 6o tōad 6aanje.

¹⁸ Mētbeenki se kic 6o, guduray se ōl tēd daama ō tuun markaba se 6aan kaam ara kaam ara. Taa naan se 6o, jee markabge se, tōs sin ute nakgen mētingen maakḡ markab ki se, maakḡ baar ki.

¹⁹ Bii k-mōtōge tu se, jee tuur markabge mala tōs nakḡ ken naade lee tēdn naabm markaba se ō sin maakḡ baar ki.

²⁰ Daan 6ii kando kando se, kaada ute k-dijge se j'ōḡ j'aakde eyo ō guduray se le, ōl tēd daama. Taa naan se 6o, naaje k'saap j'ō naaje se j'kōḡ kaaj ey sum.

²¹ Naajen maakḡ markab ki se, j'ōkga 6ii dēna j'ōs te eyo. Gōtn se, Pōl iin daarni daande ki ō deekden ō: «Mēdumge, 'booyki! Bēēki se, naase akiro 'booy kuun taar ken maam taadseno se. Bin se, naase akiro kiin kōḡ Krēt eyo. Ken taarum se jaay naase uunkiroga num, kaadn naane dīm tap 6o 'tuj eyo ō 'kiig eyo.

* 27:9 Aak Lb koḡ 16.

²² Borse se, 'booyki m'asen taada: okki maakse tɔɔgɔ, taa maakse ki se, nam kalan tap bo 'kut eyo. Num markaba kalin ki sum bo, utu 'kutu.

²³ Ken olum jaay m'taad bin se, taa maakn nɔɔr ken deel se, Melum Raa ken maam m'lee m'eemin se, olo kɔdin kalan baado teec naanum ki.

²⁴ Do naan taadum ɔɔ: «Pɔl, ɔnte beere! Deere, naai utu 'baa naan Sezar ki se. Anum taa naai se, jee maakn markab ken ute naai paac se, Raa utu aden kaaja.»

²⁵ Taa naan se, medumge, aayki kaamse! Maam se m'aal maakum do Raa ki ɔɔ m'jeele taar ken naan taadumga se, utu 'kaan gɔɔn ki.

²⁶ Naɔo 'jeelki, markabjege se utu 'kɔsn do jɛn ken kaam gam ɔɔ utu 'tɛɛɛɛ.»

Markaba ute nakingen maak ki se paac utu

²⁷ Ken naaje k'do baar ken k'danin Adriatik se, gɔtn guduray doɔbo sum se okga bii sik-kaar-sɔɔ ɔɔ guduray se, tuun baanjen kaam ara kaam ara do baar ken se. Bii ken se aan daan nɔɔr ki se, jee markabge se saap ɔɔ j'aanga gɔɔr ute naanɔ.

²⁸ Taa naan se bo, naade dook maala taa kɔlki gen naam maane. Ken naade jaay undin se, ɔn maane se jerlin aas keye sik-dio ɔɔ tɛr naaje j'iik cɔkɔ se, naade undin daala 'doɔjin se, ɔnin keye sik-kaar-mii.

²⁹ Gɔtn se, naade beere okde se saap ɔɔ: «Sɔm, markaba se 'baa kɔsn ro ko ken gam.» Taa naan se bo, naade tuun maalgen deer se sɔɔ ken naade lee daar markabde se booyde kaam mɔɔtn maakn maane ki. Gɔtn se, naade booy nun ki nun ki sum bo gɔtɔ aden kiipi.

³⁰ Gan jee markabge se uun booy maan markabm baatn ken lee naakde se ɔɔ naade taadjege tu ɔɔ: «Naaje se k'baa booy nakn ken k'lee k'daar markaba se maan.» Gan naade nakde raaye. Naade se je bo 'kaan kɔn markaba se.

³¹ Gɔtn se, magal asgarge ute asgaringe se Pɔl taadden ɔɔ: «Ken jee se jaay ɔndeki booy ɔnga markaba se num, beere, naase se aki kɔn kaaj eyo.»

³² Taa naan se bo, asgarge se gaan ute kɔl ken k'doɔkn markabm baat se, ɔɔ naade ɔnin baa do baar ki kalin ki.

³³ Ken naade jaay booy booy nun ki sum bo gɔtɔ kiip se, Pɔl taadden ɔɔ: «J'aay kaamde, j'ɔs dim! Do borse j'okkiga bii sik-kaar-sɔɔ se, naase ɔski te dim eyo ɔɔ ingki bo uunki kuun nirlse sum. Maakn biige tun ese se, dim tap bo naase ɔs naamki te eyo.

³⁴ Borse, 'booyki m'dejse, ɔski jaay anki kɔkn tɔɔgɔ taa maakse ki se, nam tap bo kalan, 'kut eyo.»

³⁵ Ken naan jaay taad nan taarin se, naan uun mappa jin ki ɔɔ tɔɔm Raa naan jeege tun gɔtn ese, jaay bo naan dupina ɔɔ baag kɔsɔ.

³⁶ Ken naade jaay aak Pɔl ɔs sum se, gɔtn se naade nirlde baado kaadde ki ɔɔ naade kic baag kɔsɔ.

³⁷ Maakn markab ki se, naaje k'jeege kaar-dio-ute-sik-cili-kaar-mɛɛɛ.

³⁸ Ken naade jaay ɔs aasde se, gem ken ɔp maakn markab ki se kic bo, naade sin naatn maakn baar ki, taa markaba se aden 'kɔɔpm cɛɛɛɛ.

Jeegen maakn markab ki se paac nam kalan tap bo ut eyo

³⁹ Ken gɔtɔ jaay iip se, jee markabge se aak naanɔ naande ki, naɔo naade jeel gɔt eyo. Gan naade aak taa jɛn baar ken ok doobm ken maane baadoga num ɔy end maak ki se, gɔtn se, naade saap ɔɔ: «Beeki num, naaje j'daar markabje gɔtn ese.»

⁴⁰ Gɔtn se, naade gaan ute kɔl nakn ken lee gakde markabde do baar ki se ɔɔ nakgen se le naade ɔnde maakn baar ki. Naan ken se, kaaggen naade lee tɔɔdn markaba se le, naade tuutina ɔɔ gɔtn se, naade uun dook raan kal ken kuulu tɛdina num lee tɔɔd markaba se, taa kuulu se, aden tɔɔdn kɔl do kees ken taar baar ki se.

⁴¹ Ken naade jaay aan gɔtɔ kaam kalan se, naade baa ɔs doɔde do kees ken maakn maane ki ɔɔ naan markabde se baa end neɔ maakn kees ken ese. Gɔtn se, kuulu ol makɔn se, uuno maane baado ɔnd tɛɛcin ute metn markaba se naatn.

⁴² Ken asgarge jaay aak markaba terec sum se, naade je an taal ute jee danjaye se, taa naade beer oo som maakde ki se, deb kalan 'kaan kotoo.

⁴³ Aan goo magal asgarge je kaajin Pal se, taad asgarge tu oo j'onte tedn naan se. Gotn se, naan taad jee danjaye tu oo: «Jee jeel maane se, k'j'omb k'teec k'deel deete.»

⁴⁴ Ter naan taad jeege tun kuuy se oo: «Jee metinge se 'takkiki kaagij markaba se oo kengen kuuy se e, 'takkiki nakij markabm ken terecga terec se oo akki metn jeegen jeel maane se.» Ute naan se bo, ted jeege paac aan do jeni ki ute lapia.

28

Pal aan maakij naanjen ken baar ol gurugin se naanjen se k'danij Malti

¹ Ken naaje jaay j'aan do jeni ki sum se, k'taadjen j'oo: «Naanjen baar ol gurugin se, ron Malti.»

² Jee naanjen gotn ese se, naade dood okje jiga. Aan goo maane e eed keede oo kuulu kic e on den se, gotn se naade baado tuuyjen poodo taa k'riibi.

³ Naanjen ken se, Pal toso ciiri gen baa komb poodn se; gan gotn se, woojo jaay naam poodo se, teec baado teel ji Pal ki.

⁴ Ken jee se jaay aak woojin teel ji Pal ki se, naade taad ute naapa oo: «Gaabm se, debm taal jeege deer deer. Ey num, ken naanjen aajga kaaj del del maakij baar ki se, ute naanjen se kic bo, *Raa ken ted naka ute doobin se, onjen te eyo utu an taal.»

⁵ Gotn se, Pal siik jina oo und ute woojo se maakij pood ki oo naanjen naam gotinjen gam tap bo onjen eyo.

⁶ Jee se inj aak kaama oo nunjen ki jinjen se 'koopoo ey e 'naar kaal koocij 'kooyo. Ganjen ken naade inj aak kaam bini jaay aak dim tedinjen ey se, gotn se naade baag taadn oo: «Bin eyo! Gaabm se, tedn raa e daam.»

⁷ Cee got ken ese, gaaba kalan k'danij Publius, naanjen se ok gotoo. Naanjen bo, magal deet deet gen maakij naanjen gotn ese oo gaabm se, dood okje jiga beenjen ki, gen bii motoo.

⁸ Anum bubm Publius se tood tood danjal ki; naanjen koojo oo ronjen onjo oo roonjen mooso. Gotn se, Pal baa aakina oo tondinjen metn Raa, ondinjen jinjen donjen ki oo edinjen lapia.

⁹ Ken jee Malti ki jaay booy se, jee koojodege se baado gotn Pal ki oo naade kic paac onjen lapia.

¹⁰ Gotn se, naade aalje maak ki oo okje onjo oo kaadjen ken naaje jaay k'j'iinjen k'baa baa se, naade edjen nakgen ken ajen kaasnjen gen baa mertje.

*Pal baa *Rom ki (Rm 1.9-15)*

¹¹ Maakij Malt ki se, naaje k'ting laapa motoo, jaay bo k'j'iinjen k'baa. Ken naaje k'baa baa se, j'ook maakij markab ken iino maakij gegere ken Alekzandri ki. Markabm se ronjen raa rojoge oo kaadnjen kuul ki se, naanjen tingjen Malti ki.

¹² Naaje j'omb k'gaanjen k'baa maakij gegere ken Sirakuz ki oo gotn se naaje j'ok bii motoo.

¹³ Ken naaje jaay k'j'iinjen gotn ese se, j'aal goor ute taa baar, bini j'aanjen maakij gegere ken k'danij Regio. Metbeenjenki se, kuulu dooboo metje ki onjen daan bii di sum bo, naaje j'aanjen maakij gegere ken Puzol ki.

¹⁴ Gotn se, naaje k'baa k'je k'jonjen genaagen doobm Isa *al-Masi ki oo naade danjen baanje beedege tu oo naaje k'tingjen bii cili ute naade, jaay bo k'j'iinjen k'baa ute jeje maakij gegere ken Rom ki.

¹⁵ Ken genaagen doobm Isa al-Masi ken Rom ki jaay booy oo naaje j'utu k'baado se, jee metinge baado doodjen suuk ken k'danij Apus. Oo jee kuuy se baado doodjen maakij naanjen ken ok bee toodnjen mertje motoo se. Ken Pal jaay aakde se, edinjen kaay kaama oo gotn se naanjen toom Raa.

¹⁶ Ken naaje jaay j'aanjen Rom ki sum se, Pal se naade onjen baa je onjen bea oo bee naanjen injjen maak ki se og koojo oo gotn se naanjen baa injjen maak ki ute asgargen lee boobinjen se.

*Pəl taad taar Isa al-Masi jeege tun *Rəm ki*

¹⁷ Ken jaay k'ted bii mətə sum se, Pəl əl k'danjo magal Yaudgen ing gətn ese. Naade jaay baado tus sum se, gətn se Pəl taadden ə: «Genaamge, jeejege se, maam m'tujden te dim eyo ə nakj bubjegen ken lee ted se kic ɛ, maam m'taad te taar dim ing kus ro ki eyo. Ute naan se kic ɓo, m'baa Jeruzalem ki sum ɓo, Yaudge iij-əkumo ə əlum ji Rəmɛge tu ə maam m'taad te taar dim ing kus rode ki eyo.

¹⁸ Gan ken Rəmɛge jaay tənd mətum sum se, ey num, naade je am kəədn kələ, taa naade se, əj te nakj ken maam m'tujnga jaay am kaasn gen təolum eyo.

¹⁹ Ute naan se kic ɓo, Yaudge ənum eyo. Taa naan se ɓo, m'ə maam se, əj j'am ɓaa gətn Sezar ki ɓo, am ɓaa kaakj mət n taaruma ə maam ɛ m'je sakakj jeemge eyo.

²⁰ Taa naan se ɓo m'əl k'baa k'danseno ə maam je m'taadn ute naase. 'Jeelki jaaki jaay k'dəokum ute zinzi se, taa maam m'aal maakum do deb ken gaan *Israelge paac utu ing aak kaamin se.»

²¹ Gətn se naade tərli ə: «Taa naai se, jee taa naan Jude ki se, əj raanjen te maktub eyo. Ə maakj genaage tun baado gətn ara ki se kic ɛ, nam tap ɓo əj taadjen te mət n taari eyo ə naaje ɛ k'booy te taar ing kus roi ki eyo.

²² Num ɓorse se, naaje k'je naai malin ɓo ajen taadn mət n taari se, taa doobm ken naai uun se ɛ, naaje k'jeele gətə ɓaa se paac jeege lee ul taara ro ki.»

²³ Gətn se, naade gaanjin ɓiia. Ken bii naade gaanjin jaay aas se, naade baado jeege den cir ken deete, əj Pəl ɓeen ki. Gətn se, Pəl uun mət n taara tanərin se taadden bini aan teger ə, ute *Ko Taar ken Raa edo Musa ki ə ute taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki ken raajo do dakin se, naan taadden mət n taar *maakj Gaar Raa ute mət n taar Isa se. Gətn se naan taaddesin ute təgin paac, naan je naade 'tookj do taar ken se.

²⁴ Anum, jee mət inge se took do taarin ki se, gan jee kuuy se ɛ, baate tooko.

²⁵ Ken Pəl aakde naade taarde ək mət n naap eyo, jaay iin ɓaa ɓaa se, taadden ə: «Taar ken *Nirl Salal jaay əl debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taado do dakin bubsege tu se, taar se mət ki.

²⁶ Naan deek Ezayi ki ə: *'Baa əj jee se taadden ə:*

*Naase utu aki booy ute bise, naɓo aki booy kək eyo
ə utu aki kaakj ute kaamse naɓo aki kaakj kək eyo.*

²⁷ *Taa jee se ɛ, taara end dode ki ey sum*

ə naade ɛ təlga kamba bide ki ə turumga kaamde.

Ey num, naade se ək kaam ken an kaaka ə ək bi ken an booyo

ə ək maakj ken an kəkj taara se.

Ute naan se, naade ade kəkj tərli gətn maam Raa ki ə maam m'utu m'aden kaaja.»

²⁸ Tər Pəl taadden ə: «'Jeelki taar ken ed kaajn ese se, Raa əl k'baanga taadn jeege tun Yaudge eyo ə naade se utu 'booy kuunu.»

²⁹ [Yaudge jaay booy taar ken Pəl taadden se, naade teec teec se naaj ul taara ute naapa.]*

³⁰ Pəl ting ɓaara dio maakj ɓee ken naan mala lee əg se. Jeege dena baado lee aaki ə naan əkden jiga.

³¹ Naan taadden mət n taar maakj Gaar Raa ə dooyden mət n taar Məljege Isa *al-Masi se ute maraadi ə beer eyo.

* **28:29** Taar se, maakj Kitapge tun do dakin se, mət inge maakde ki se gətə.

Maktubm ken Pəl raanin jeege tun Rəm ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raanin jeege tun Rəm ki

Pəl raan maktubm ara se jee al-Masige tun Rəm ki kaad ken se naan ingo merte gen k-mətəge nabo ɔŋ aan te Rəm ki eyo. Metn taar ken naan raan ɔlden se, naan je aden kaal bide ki taa naan je ɔaa gətde ki ɔ taadden metn taar ken naan 'ɔaa dooy jee al-Masigen maakŋ geger ken Rəm ki. Maktubm ken Pəl raan jeege tun Rəm ki se, naan taad tək metn taar Raa jeege tu paac paac. Maakŋ taaringe tun paac paac se, naan tumin do ko taar ken ɔ: jikilimgen jaay Raa aakde aakin beɛ naanin ki se, jee ken took aal maakde don ki ɔ ute kaal maakŋ ese se ɔo, aasga sum (kon 1.17). Maakŋ taarge tun naan dooyde se, naan gaanin gətə kaam mətə: Ken deet deet se (kon 1-8), naan taad təkde metn taar jee ken tooko do ko taarge tun ken Yaudge ing do ki ute daan jee ken took aal maakde do Isa al-Masi ki. Gen k-dige se (kon 9-11), naan taad tək metn taar gaan Israelge ute daan jee aal maakde do Isa ki. Gen k-mətəge tu se (kon 12-15), naan taad tək metn taar king jee Isa al-Masige naan Raa ki ɔ naan jeege tu. Do taar təlɪn ki se (kon 16), Pəl tedga təse jeege tu dena.

*Pəl raan ɔl təsin jee Raage tun maakŋ geger ken *Rəm ki*

¹ Ken ara maam Pəl m'bul Isa al-Masi ɔo m'raansen maktubm se. Maam se *Raa ɔo tedum m'ted *debm kaan naabm Isa al-Masi ɔo beɛ ɔɔdum se, taa m'taadn Labar Jigan gen Raa se jeege tu.

² Labar Jigan ese se do dakin tap ɔo, Raa taadoga taad jeege tun taad taar teeco taarin ki ɔ taar ese se naade raaninoga raanja maakŋ Kitapm Raa ki.

³ Labar Jigan ese se taad te Goonin Isa ɔo Goonin jaay uuno ro debkilimi se, teeco maakŋ metjil Gaar *Daud ki.

⁴ ɔo ken Raa jaay durino daan yoge tu se, *Nirl Salal taad təogŋ Isa jeege tu tal ɔo naan Goon Raa ɔo naan ɔo Isa *al-Masi, ken Meljege se.

⁵ Ute Isa se, Raa tedjenkiga beɛ ɔo m'tedga debm kaan naabm Isa al-Masi gen taadn taarin jeege tun paacŋ ken Yaudge eyo taa naade tookŋ kaal maakde don ki ɔo king do taarin ki ɔo an *nookŋ roŋa.

⁶ ɔo naasen ken Raa danŋeno 'tedkiga gen Isa al-Masi se, naase kic ɔo metn naade.

⁷ Maktubm se, maam m'raansen naasen ken ingki maakŋ geger ken Rəm ki, ken Raa jese ɔo danŋe se taa aki tedn jee naange. ɔn Bubjege Raa ɔo Meljege Isa al-Masi asen tedn beede ɔo asen kedn lapia.

*Pəl je ɔaa kaakŋ genaagen *Rəm ki (Rm 15.23-32)*

⁸ Deet deet se, maam m'təom Raa ute doobm Isa *al-Masi, taa naase paac. 'Jeelki gətə ɔaa se paac, jeege ɔosn maan gen kaal maaksen naase aalki do Isa ki se.

⁹ Deere, Raa se jeele taar maam m'taad se taar met ki. Maam m'tedin naabin ute maakŋ kalan gen taadn Labar Jigan gen Goonin se jeege tu, ɔo bii-raa, maam m'saap dose ki.

¹⁰ Daayum maam m'tənd metn Raa taa ken naan jaay je num, am kəɔdn doobo m'utu m'ɔaa gətse ki.

¹¹ Deere, maam se m'je ute maakum paac m'asen ɔaa kaaka, taa nakŋ ken *Nirl Salal edum se, j'anŋki ɔaa nigŋ ute naapa. ɔo ute naan se jaay, naase aki tedn jee təogŋ naan Raa ki.

¹² Tapki num, ken m'je m'baa gətse ki se, taa j'aki baa kedn kaay kaama naapge tu, taa kaal maakn naase se am kedn kaay kaama ə kaal maakn maam le, asen kedn kaay kaama naase ki kici.

¹³ Genaaenge, m'je naase aki jeele, maam se m'saap m'ə daayum m'baa gətse ki, nabo borse kic Raa ədum te doob eyo. Aan gə maam m'lee m'ted naaba gətn jeege tun Yaudge ey ken gətə baa se paac jaay aən kaama se, m'je gətn naase kic 'kaən kaama bin kici.

¹⁴ Naabm ken Raa je ə m'aən tedn tak se taa m'baa taadn taariñ jeege tun kaamde əd aakga kaaka ə jeege tun kaamde əd aak te eyo. M'baa gətn jeege tun dooyga dooyo ə kengen paacn dooy te ey se kici.

¹⁵ Taa naən se, maam m'je m'asen baa taadn Labar Jiga gen Isa al-Masi naase ken ingki maakn geger ken Rəm ki se kici.

*Ute Labar Jigan gen Isa *al-Masi se 6o Raa aaj jeege*

¹⁶ Maam se səkən təlum eyo do Labar Jigan gen Isa al-Masi ki, taa naən se təgñ Raa mala. Ə debm jaay aal maakiñ do naən ki se, Raa añ kaaja: taar se, deet deet se k'taadiño Yaudge tu ə ter k'taadiñ jeege tun baa se paac kici.

¹⁷ Labar Jigan ese 6o, taad jeege tu ute doobm gay jaay 6o Raa 'tedn jikilimge aak bæe naaniñ ki. Ə Raa tedn naən se, ute kaal maakn do Isa ki kaliñ ki sum, do kupm met ki bini do taar təliñ ki. Taa naən se 6o Kitapm Raa taad ə: *Debm ken ted nakge ute doobin se 6o 'kəñ kaaja taa naən aalga maakiñ do Raa ki.**

Jeege paac ək tuju naan Raa ki

¹⁸ Deere, 'booyki m'asen taada: Raa maakn raa ki se taad maak-taariñ do jeege tun ted nakgen jig eyo ə aaliñ maak ki eyo. Ute nakgen *kusiñ ken naade lee ted se, naade gaas jeege gen jeel taar met ki.

¹⁹ Ey num nakn ken j'an kaakn jeel Raa se, naən teddesinga toodga tal. Nakgen se Raa mala 6o teddesiñ toodga tal.

²⁰ Anum Raa se, bii kalan nam aakiñ te eyo. Num ute kaal ken naən aal dunia ə ute nakgen naən ted paac se, ute metekde se, keese jikilimge añ kəñ kaakn jeele, naən 6o Raa, naən ting gen daayum ə təgñ kic ting gen daayum. Taa naən se 6o, naade kəñ taar ken naade an kəñ kəədn dode eyo.

²¹ Ey num naade se jeel Raa, nabo baate *nookina ə baate təmin aən gə ken, bæeki num, jeege añ lee ted se. Num gan naade se le jee dərige ə jeel dim eyo, ə naade ing 6o gen saapm do nakge tun reñ reñ sum.

²² Naade se jee dərige num naade tedn rode aən gə jee jeel-taara,

²³ ey num bæeki num, naade keem Raa ken ting gen daayum ute nookiñ se. Num gan naade cəcə nakgen tec jikilimge, yeelge, daagen jedege sə sə ute kuurgen erg kerğ se 6o, naade lee erg naande ki ə lee eemde.

²⁴ Taa naən se 6o kusiñ ken naade ted əñ ey se 6o, Raa ənde maakn kusiñde ki, gen tedn nakgen kusiñ gə ken naade maakde jea. Bin 6o naade tuj rode ə əl rode maakn səkən ki.

²⁵ Taar met ken gen Raa se, naade resina ə naade uun taar-kəb 6o ciri. Naade lee erg naan nakge tun Raa aalo ə lee eemde. Num gan naade baate kerğñ naan Raa ken Mel Kaal nakge naən ken, bæeki num, jeege paac daayum lee təmin se. *Amin.

²⁶ Taa nakn jig ey ken naade ted se 6o, Raa ənde gen tedn nakn səkənge. Ey num mēndge se lee tood ute gaabdege, num gan naade terliñ mēndge 6o lee tood ute naapa.

²⁷ Ə gaabge kic lee ted bini. Naade əñ mēndge ə je 6o baa lee toodn ute naapa. Naade ted nakn səkənge. Taa naən se 6o kusiñ ken naade lee ted se, nakn əñ lee aən dode ki.

²⁸ Aən gə naade baate je jeel Raa se, Raa kic 6o ənde ute maak-saapdegen jig ey se ə naade lee ted nakgen kusiñ baa ute naande, bin jaay naade lee ted nakgen gen ted ey se.

* 1:17 Aak Aab 2.4.

²⁹ Naade maakde dooc ute kusina: naade lee ted nakn ute doobin eyo, naade tuj baa ute naande, ted jee tamage oo ted nakgen kusina, don nakn jeege, taal jeege, mooy ute jeege, aan jeege dala, naade ted nakn ken maakde jea oo taad taargen ing kus ro jeege tu,

³⁰ naade lee ood jeege, je Raa eyo, naade naaj jeege, magal rode, ted jee koonge, alde bo je doobm gen tedn kusiñ jeege tu, took taar bubdege ute kendege eyo,

³¹ naade se jee tooj eyo, jee tuj ormde, naade je jeege eyo oo eej do jeege tu ey kici.

³² Jee se jeel boor ken Raa utu kajñ do jeege tu ute doobin se, taa Raa taadga taad oo: jee tedn nakgen bin se, beeki num, j'aden tooo. Jo ute naan se kic bo, naade ing bo gen tedn nakgen se. Naade bo lee tedin sum eyo, num gan maakde raap sakan do jeege tun lee ted nakgen kusiñ se kici.

2

**Raa utu kajñ booro do jeege tu ute doobina (Mt 7.1-5; Jak 2.12-13)*

¹ Bin se, naai ken 'lee oj booro do jeege tun kuuy se, 'jeele naan Raa ki se, naai 'kajñ koodn doi eyo. Taa nakn naai 'taad jeege tu oo onte tedin se, naai kic 'lee tedina. Anum bin se, taari mala bo ai kutu.

² Deere, k'jeelki, jee ken lee ted nakgen bin se, Raa utu aden kajñ booro dode ki ute ken met ki.

³ Ken naai jaay aakga jeegegen tedga *kusiñ jaay 'lee ojde booro dode ki se, oo kusiñ se naai 'lee tedin kic se, ken bin num, bii ken Raa kajñ booro do jeege tu se, naai 'saap oo 'kaan katn ne?

⁴ Bin num Raa ken tedi bee den se, naan ted maakin deer roi ki oo kerrel roi ki se, onte kaakin aan goo nakn cere. Naan tedi bee taa naai 'terl maaki don ki.

⁵ Gan naai le, debm do mangu oo 'baate terl maaki. Bin se naai mala 'baano ute maak-taar Raa doi ki. Jo 'jeele bii ken Raa utu kajñ booro do jeege tu ute doobin se, naai booro utu 'kooon doi ki oo utu 'dabar dena.

⁶ 'Jeele, nanja nanja kic bo, Raa an kedn bedin do naabin ken naan lee teda*.

⁷ Jee ken aay kaamde oo je nakn ken taal Raa ki, naade je Raa bo aden tooo oo aden *nooko oo aden kedn *kaajñ gen daayum. Kese bo nakn ken Raa utu aden keda kaad ken naade baa ting gen daayum ute naan se†.

⁸ Num gan jee metinge se ted jee taamooy Raage oo je taar met ki eyo oo on rode bo gen tedn nakgen ute doobin ey se, jee se, Raa maakin taarin dode ki, oo naan utu aden dabara.

⁹ Deere, jee paacñ ken lee ted nakgen kusiñ se, Raa utu aden dabar makon oo aden koodn yeebde, Yaudgen booyo Taar Raa deet se 'tedn maak ki oo jeegegen Yaudge ey se kici.

¹⁰ Anum jee ted bee se, Raa aden kedn tooo, aden nooko oo aden tooo: maakñ jeege tun se, Yaudgen booyo Taar Raa deet se 'tedn maak ki oo ter jeegegen Yaudge ey se kici.

¹¹ Taa Raa se, naan beer nam eyo.

¹² Jee ken jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey se, ken naade jaay tedga kusina num, naade utu kutn naatn oo *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se le, naade alde maak ki eyo. Num gan jee jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, ken naade jaay tedga kusina num, Raa aden kajñ booro ute doobm Ko Taar ese se.

¹³ Debm jaay Raa aakin naanin ki debm daan ki se, debm ken lee booy Ko Taar naan taada oo ing do ki. Num gan debm ken lee booy Ko Taar Raa taada oo ing do ki ey se, debm bin se Raa aakin naanin ki se debm daan ki eyo.

¹⁴ Jee ken Yaudge ey se, Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, naade jeelin eyo. Nafo gotn metin se, naade lee ted nakgen aan goo ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki taad jeege tu se. Ken naade jaay ted bin se, je taadn oo Ko Taar ken Raa edo Musa ki se utu maakde ki.

* 2:6 Aak KKR 62.12. † 2:7 Aak KKR 62.13.

15 Ken naade jaay ted nakgen bin se, kese naade je taadn oo Ko Taar ken Raa taad se, Raa mala bo eddesinga ked maakde ki, taa naade jeel nakn ken naade je teda. Bin bo, maakde lee taadden taara, gotn metin ken naade tedga kusin kic bo, naade jeele oo tedga bee kic le, naade jeele.

16 Nakgen maam m'taadsen se, utu teecn toodn tal bii ken Raa ade kol Isa *al-Masi gen kojn booro do jeege tu se. Nakgen jikilimge oyiin koy paac se, utu 'toodn tal. Taar ken maam m'taadsen se tec ute Labar Jigan ken maam m'taadsen metin se.

Yaudge se oj took ing te do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se eyo

17 Num naai ken 'taad oo: «Maam se m'kod Yaud oo maam m'jeel *Ko Taar Raa» oo naai 'toom roi oo naai se debm Raa;

18 naai 'jeel nakn ken Raa maakin jea, oo Ko Taar ken Raa edo Musa ki se taadiga oo naai 'jeel beer kuun nakn ken jiga.

19 Naai 'saap oo naai bo debm tood jee kaam-tookge oo naai bo gotn woor ken lee woor jeegeen maakn got ken oodo.

20 Naai oo naai bo 'tedga debm dooy jeegeen jeel Ko Taar Raa eyo, oo 'tedga debm dejn jeegeen je j'aden dooy teepm doobm Raa ki. Oo ute doobm Raa se naai 'saap oo 'jeel nakge paac oo 'jeel taar met ki.

21 Anum, naai ken 'dooy jeege se, 'dooy ro naai malin jaayo. Naai 'taad jeege tu oo onten 'boogki oo naai tap bo 'boogo.

22 Naai oo jeege onten keesn mend jeege, oo naai 'lee es mend jeege. Naai bo ood und nakgen k'coocin jaay jeege lee eemin aan goo raa oo ter naai sum bo 'baa tuun nakgen jiga jigan ken maakn beedege tu se, naai ki.

23 Naai maaki raap sakan taa naai ok Ko Taar ken Raa edo Musa ki, num gan naai se baate tookn king do ki. Bin se, naai 'naaj ro Raa.

24 Taa nakgen bin se bo, Kitap taad oo: «*Taa naase Yaudge se bo, jee oop baa se paac naaj Raa.*»

25 Ken naai jaay ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, *kojn pondi\$ se os aay naan Raa ki. Num ken naai jaay ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey se, ken naai ojga koj pondoo kic bo kojn pondi se aan goo nakn cere.

26 Oo debm oj te pond ey jaay ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki jiga se, naan Raa ki se, naan aan goo debm ken ojga koj pondoo.

27 Oo naai ken j'ojiga koj pondoo oo 'jeel Ko Taar Raa jaay ing do ki jig ey se, debm ken j'ojin te pond eyo oo ing do Ko Taar Raa ki se, utu ai kojn booro doi ki.

28 Anum kod Yaud mala mala naan Raa ki se, ken j'aakin ute kaama bo k'jeelin eyo oo kojn pond mala mala kic bo aan goo ken jikilimge lee toj se eyo.

29 Daala kodn Yaud mala mala se, debm ken Raa terlinga terl maakina oo kojn pond mala mala se le, nakn ken *Nirl Salal ted maakn debkilim ki. Bin num debm bin se, je jikilimge bo an toom eyo, num Raa bo an toomoo.

3

**Raa tuj ormin eyo*

1 Bin num debm ken kod Yaud tap bo been di? Oo *kojn pond ken naan oj se, jigin di?

2 Deere, nakgen se ken j'aakin num noogde aak eyo. Naabo 'booy m'ai taada. Deet deet se nakn ken Raa utu ked se, naan taadiho Yaudge tu.

3 Anum Yaudgen metinge jaay tuj ormdo ro taar ken se, naan kic koj tujn ormin bin ne?

4 Kese goto! Ken jikilimge paac ted jee taar-koooge kic bo, Raa se naan daayum taad taar met ki. Taa naan se bo Kitap taad oo:

‡ 2:24 Aak Eza 52.5. § 2:25 Kojn pond ken Yaudge lee oj se taad oo naade tedga gen Raa.

Naai Raa se, taar kɛn naai taad se taar se ɓo jeege jeeliŋ taar mɛt ki.

*Gɔtn kɔjŋ ɓɔɔr ki kic ɓo, naai nam tap ɓo kɔŋ kɔŋ taar jaay ai kɔkɔ mindi eyo.**

⁵ Kɛn naase jaay 'taadki ɔɔki *kusiŋ kɛn k'lee k'tɛdki se ɓo, ɔl jeege jeel Raa debm daan ki, kɛn bin se, j'asen tɛrl ɔɔ dɪ? Bin num kɛn Raa jaay lee dabar jeege taa kusiŋdege se, nakiŋ tɛdn mɛt ki ey daamo? (Ɔɔ taar maam m'taadsen ese se, kɛse taar kɛn jikilimge ɓo lee taada.)

⁶ Anum gɔtɔ! Raa se, naan tɛd nakge ute doobiŋa. Bin ey num naan kɔjŋ ɓɔɔrɔ do jeege tu ɔɔ dɪ?

⁷ Gɔtn mɛtiŋ jee kuuy 'kɔŋ taadn ɔɔ kɛn maam m'tɛd nakŋ mɛt ki ey sum ɓo ɔl jeege jeel Raa se taad taar mɛt ki ɔɔ *nookiŋ se, anum gɛn dɪ jaay j'ɔjum ɓɔɔrɔ dom ki aan gɔɔ debm kusiŋ se?

⁸ Kɛn bin num j'aki kɔŋ taadn j'ɔɔki: «'Tɛdki kusiŋ k'ɓaaki ute naanjege, ɔɔ te kusiŋjege se ano ɓaa ute bɛɛ.» Taargen se jee kɛn lee taad taar iŋg kus roje ki se ɓo taad ɔɔ naaje ɓo k'lee k'dooy jeege ute taargen bin se. Ɔɔ jee se ɓo, ɓɔɔrɔ utu koocŋ doɔde ki.

⁹ M'tɔnd mɛtse tu naaje Yaudge se, k'cirki jee ɔɔp ɓaa se paac la? Gɔtɔ. Taa taar se maam m'taadga taad mɛtiŋa m'ɔɔ: naaje Yaudge ute jeegen Yaudge ey paac se, kusiŋa ɔk tɔɔgɔ dojege tu.

¹⁰ Taa naan se ɓo Kitap taad ɔɔ:

Debm daan ki naan Raa ki se gɔtɔ; kalaŋ kic ɓo gɔtɔ.

¹¹ *Maakŋ jikilimge tu se, nam jaay jeel nakŋ mɛt ki se, kalaŋ kic ɓo gɔtɔ.*

Ɔɔ nam jaay je doobm an jeel Raa kic lɛ, gɔtɔ.

¹² *Naade se paac tɛrlga naaga Raa ki ɔɔ naade paac iigga.*

Maakde ki se, debm jaay 'tɛdn bɛɛ jeege tu gɔtɔ, kalaŋ kic ɓo gɔtɔ.†

¹³ *Yo maakŋ ɓaad ki jaay ruumga oot iŋg kus se, taar kɛn teec taarde ki se kic ɓo, tec bin kici.‡*

Ute taarde se naade lee aan jeege dala.

Ɔɔ taar teec taarde ki se, tec aan gɔɔ saam wɔɔjŋ kɛn lee tɔɔl jeege se.§

¹⁴ *Ute taardege se, naade naam jeege ɔɔ taad taar kataka jeege tu.**

¹⁵ *Jɛde se lɛ cɛɛp gɛn ɓaa tɔɔl jeege.*

¹⁶ *Gɔtn naade aanga tak ɓo, naade tuj nakge ɔɔ ɔɔd yɛɛbm jeege.*

¹⁷ *Doobm kɛn naade an kiŋg lapi ute jeege tap ɓo naade jeel eyo†.*

¹⁸ *Naade se, jeegen kɛn ɓeer Raa ki eyo‡.*

¹⁹ K'jeelki, *Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki jaay taad se taad ute jeegen jeel Ko Taar Raa ese se. Taa naan se ɓo debm jaay 'kɔŋ taar jaay an kɔɔdn doŋ naan Raa ki se gɔtɔ. Taa naan Raa ki se jeege paac, jeel rode ki naade tujga.

²⁰ Anum debm iŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki sum ɓo, 'tɛdn debm daan ki naan Raa ki se, gɔtɔ. Taa ute doobm Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki se, ɔlde ɓo naade jeel kusiŋ sum.

Debkilimi 'tɛdn ɔɔ dɪ jaay tɛdn debm aak bɛɛ naan Raa ki

(Gal 2.15,16, 3.8-14,22-29; ɛp 2.7-9)

²¹ Anum ɓorse se jaay ɓo, Raa taadga doobm kɛn debkilimi 'tɛdn aak bɛɛ naaniŋ ki. Ɔɔ doobm se, ɔliŋ eyo ute nakŋ kɛn *Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki ɔɔ k'tɛd se. Ko Taar ese se, Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki ute jeegen taad taar teeco taar Raa ki kic ɓo do dɔkiŋ se, taadoga saadiŋ jeege tu.

²² Nakŋ kɛn ɔl debkilimi tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki se, kaal maakŋ do Isa *al-Masi ki. Taa naan se ɓo jeegen paacŋ kɛn aalga maakde do Isa al-Masi ki se naan tɛddenga jee aak bɛɛ naan Raa ki, taa Raa se lɛ, naan ɓeer nam eyo.

* 3:4 Aak KKR 51.6. † 3:12 Aak KKR 14.1-3. ‡ 3:13 Aak KKR 5.10. § 3:13 Aak KKR 140.4. * 3:14 Aak KKR 10.7. † 3:17 Aak Eza 59.7. ‡ 3:18 Aak KKR 36.2.

²³ Taa jikilimge paac se le tedga *kusiṅa naan Raa ki ɔɔ tedga dɔk ute Raa ɔɔ kɔŋ kaan maakŋ *nookiŋ ki eyo.

²⁴ Num Raa ute beɛɛ se, naan tedden tedga aak beɛ naaniŋ ki se, ceɛɛ. Ɔɔ ute doobm Isa al-Masi se ɓo, naan dugdenga dode.

²⁵ Al-Masi se, Raa ɔliŋ taa 'keɗn ron *serke taa naajege ɔɔ moosiŋ se tugjeki kusiŋjege naajegen ken j'aalkiga maakjege do Isa ki. Ute naan se ɓo Raa taad jeege tu ɔɔ naan se debm daan ki, taa kusiŋ ken jeege lee tedo do dakiŋ se, Raa jeele naɓo kaad ken se naan dabarden te eyo.

²⁶ Kaad ken se, Raa udoga bia jeege tu. Ɔɔ ɓorse naan taad jeege tu ɔɔ naan se, debm daan ki. Bin ɓo naan taad jeege tu ɔɔ naan se debm daan ki ɔɔ jeegen ken aal maakde do Isa ki se, naan teddenga jee aak beɛ naaniŋ ki.

²⁷ Ey num debm took ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki te doobiŋ se, naan kɔŋ tɔɔm ron naɓo debm 'kɔŋ tedn naan se gɔɔ. Taa di? Taa debkilimi se ken naan aal maakŋ do Isa al-Masi ki se, ɔs aay cir ken naan ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki.

²⁸ 'Jeelki, jikilimge jaay Raa aakde aak beɛ naaniŋ ki se, taa naade ɓo tookga Ko Taar ken Raa edo Musa ki ɔɔ ing do ki eyo, num taa naade ɓo aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki.

²⁹ Bin num, Raa se gen Yaudge kaliŋ ki sum la? Gɔɔ. Naan gen jeegen ɓaa se kici. Taa Raa se naan gen jeege paac.

³⁰ Raa se, naan kalan lak ɔɔ ute Yaudge, ey le jeegen Yaudge eyo, paac se, debm jaay aalga maakŋ do naan ki se, tedga aak beɛ naaniŋ ki.

³¹ Ken k'taad jaay j'ɔɔ debm aal maakŋ do Isa al-Masi ki jaay tedn aak beɛ naan Raa ki se, bin num naajen k'j'uun j'aalga Ko Taar ken Raa edo Musa ki se naan ki la? Gɔɔ. Naaje se j'uun j'ɔndiŋ kɔnd ɓo doobiŋ ki.

4

**Abraam ted ɔɔ di jaay ted aak beɛ naan *Raa ki
(Gal 3.6-9,29; KKR 32)*

¹ K'saapki tu do bubje Abraam ki se. Naan mala tap ɓo ɔŋga di gen naan debkilim ki sum se?

² Ken naan jaay tedga ted naabm jiga naan Raa ki sum ɓo tedŋ debm aak beɛ naan Raa ki se, naan 'kɔŋ tɔɔm ron. Num gan naan Raa ki se, naan 'kɔŋ tɔɔm ron eyo.

³ Taa naan se ɓo Kitap taad ɔɔ: *Abraam took aal maakŋ do Raa ki ɔɔ taa naan se ɓo, Raa aakiŋ aan gɔɔ debm daan ki.**

⁴ 'Jeelki, debm tedn naaba se j'ɔgiŋ gɔt-tɔŋgiŋa. Nakŋ ken j'ɔgiŋ se aan gɔɔ j'edinsiŋ ceɛ eyo, num j'ɔgiŋsiŋ taa naabm ken naan tɛda.

⁵ Ken debm jaay ted naab eyo, naɓo aal maakŋ do Raa ken ted jee *kusiŋge aak beɛ naaniŋ ki se, kaal maakŋ ken naan aal do Raa ki se, tedŋ naan tedga aak beɛ naan Raa ki.

⁶ Taa naan se ɓo maakŋ kaa tɔɔm Raa ki se, Gaar *Daud taad taa maak-raapm deb ken ted te naab dim eyo, num aal maakŋ do Raa ki se. Debm ese se Raa aakiŋ aan gɔɔ debm daan ki. Gɔtn se naan deek ɔɔ:

⁷ *Maak-raapo jeege tun ken Raa tɔɔldenga tujdege
ɔɔ kusiŋdege se naan dirigiŋga naata.*

⁸ *Maak-raapo deb ken Meljege tɔnd te metn kusiŋiŋ eyo†.*

⁹ Taar ken Gaar Daud taad se je taadn ɔɔ: maak-raapo se jeege tun ɔjoga kɔj pɔndɔ kalde ki sum la? Gɔɔ. Maak-raapo jeege tun ɔj te pɔnd ey kici. Taa naaje k'taadsenoga taada Abraam ted aak beɛ naan Raa ki se, taa naan aalga kaal maakŋ ɓo, do Raa ki.

¹⁰ Num ken Raa jaay aak Abraam aakiŋ beɛ naaniŋ ki se, kaad ken naan ɔjga kɔj pɔndɔ ɓo ɔj te ey le? Ɔɔ kaad ken se, naan ɔj te ey ɓortɔ.

* 4:3 Aak Jen 15.6. † 4:8 Aak KKR 32.1-2.

11 Abraam se k'taadīn te taa *kōjn pōnd ey 60, naan̄ tēdga tēd aak bēē naan̄ Raa ki taa kaal maakn̄ kēn naan̄ aal do Raa ki se. Ɔ kōjn pōndō se, kēse Raa tēdīn nakn̄ j'an kaakn̄ jeel ro ki, Raa se tēdīn naan̄ tēdga aak bēē naan̄n̄ ki ute kaal maakn̄ kēn naan̄ aal doŋ ki se. Taa naan̄ se 60 Abraam se tēdga ɓugn̄ jee ɔj te pōnd eyo kēn aal maakde do Raa ki, taa naade kic tēdga aak bēē naan̄ Raa ki.

12 Abraam se naan̄ ɓugn̄ jeegen ɔjga kōj pōndō kici, na60 naade se kōnd dode 60 do kōjn pōnd ki sum eyo, num naade kaal maakde do Raa ki aan̄ gōɔ gēn ɓugje Abraam se jaayo.

Raa taadga ɔ naan̄ utu kēdn̄ naka jeege tun aal maakde doŋ ki
(Eb 11.8-19)

13 Raa se naan̄ taadga taad *Abraam ki ɔ metjilīn̄ ki ɔ utu aden̄ kēdn̄ do naan̄a ute magalīn̄ se naade ki. Ey num Raa ɔ an̄sīn̄ kēd se taa naade 60 took in̄gga do *Ko Taar Raa ki eyo, num gan̄ taa Abraam took aalga kaal maakn̄ 60 do Raa ki. Kēse 60 kēn tēdīn̄ naan̄ aak bēē naan̄ Raa ki se.

14 Kēn jee took in̄g do Ko Taar kēn Raa edo Musa ki sum 60 'kōn̄ naan̄ se num, debm aal maakn̄ do Raa ki se kaal maakn̄ se tēdga nakn̄ cēre ɔ nakn̄ kēn Raa taad ɔ ute kēdn̄ jeege tu se kic le, 'tēdga nakn̄ cēre.

15 Taa Ko Taar kēn Raa edo Musa ki se, jeege ɔn̄ in̄g te do ki jig ey se 60 ɔl Raa maakn̄ taarīn̄ dode ki. Ɔ kēn Ko Taar kēn Raa edo Musa ki jaay gōtō se, tuju kic 60, gōtō.

16 Taa naan̄ se 60 nakn̄ kēn Raa taado ɔ utu kēdn̄ jeege tu se, debm aalga maakn̄ do naan̄ ki jaay 60 'kōn̄ nakn̄ se taa Raa le ute bēēn̄ se, naan̄ ed̄ jeege tu cēre sum. Bin 60 nakn̄ kēn Raa ɔ utu kēdn̄ metjil̄ Abraam ki se, metjilīn̄ kēn in̄g do Ko Taar kēn Raa edo Musa ki kalīn̄ ki sum eyo, num metjilīn̄ kēn aal maakde do Raa ki aan̄ gōɔ gēn Abraam se kici. Taa Abraam se, naan̄ ɓugjege paac.

17 Taa naan̄ se 60 Raa taad Abraam ki maakn̄ Kitap ki ɔ: *Maam m'tēdīga naai 'tēdga ɓugn̄ metjil̄ jeege dena*‡. Naan̄ Raa ki se Abraam se naan̄ ɓugjege taa naan̄ aalga maakn̄ do Raa ki. Ɔ Raa 60 debm kēn dur jeegen kēn ooyga kooyo ɔ naan̄ 60 debm kēn taado ute taarīn̄ sum 60, nakge tēda.

18 Ey num Abraam se kōn̄ kōnd doŋ do dīm ki eyo. Ute naan̄ se kic 60, Abraam aay kaami ɔnd doŋ do Raa ki ɔ naan̄ aal maakn̄ paac do Raa ki. Taa naan̄ se 60 naan̄ tēdga ɓugn̄ metjil̄ jee dena aan̄ gōɔ taar kēn Raa taadīn̄ ɔ: *Metjil̄ naai se, utu 'tēdn̄ den̄ aak eyo*§.

19 Kaad kēn se Abraam ɓaarīn̄ ɓaa ɓaa nakn̄ kaaru, naan̄ gōɔl nan̄ga tak tak ɔ mendīn̄ Sara kic le magalga 'kōn̄ koojn̄ goon ey sum. Ute naan̄ se kic 60, naan̄ aal maakn̄ paac do Raa ki.

20 Anum Abraam se jeele nakn̄ kēn Raa taadīnga ɔ utu an̄sīn̄ kēd se, Raa an̄sīn̄ kēda. Naan̄ naaj eyo, ɔk kaal maakn̄ do Raa ki se tōɔgō ɔ naan̄ *nook Raa.

21 Naan̄ jeel maakn̄ ki, Raa se, nakn̄ naan̄ taadga ɔ utu an̄ kēd se, naan̄ ɔk tōɔgō an̄ kōn̄ tēda.

22 Ute naan̄ se 60 kaal maakn̄ kēn naan̄ aal do Raa ki se, Abraam: *Raa aakin̄ se debm daan̄ ki.*

23 Kēn Kitap jaay taad ɔ: *Raa aakin̄ debm daan̄ ki se*, taar se taad ute Abraam kalīn̄ ki sum eyo,

24 num taar se taad ute naajege kici, kēn Raa utu ajeki tēdn̄ jee aak bēē naan̄n̄ ki se kaad kēn naajege j'aalkiga maakjege do Raa kēn duro Meljege Isa daan̄ yoge tu se jaayo,

25 ɔ naan̄ 60 ɔn̄ jeege tōɔlīn̄o taa *kusīnjege ɔ Raa se durīn̄oga daan̄ yoge tu taa j'aki tēdn̄ jee aak bēē naan̄n̄ ki.

5

*Isa ɔkjeni taasa ute *Raa*
(1Pr 1.3-9; 1Jn 4.9,10)

‡ 4:17 Aak Jen 17.5. § 4:18 Aak Jen 15.5.

¹ Deere, Raa tɛɖjeki jaay j'aki bɛɛ naanin ki se, taa naajege j'aalkiga maakjege don ki. Ɔo ute Mɛljege Isa *al-Masi se, naajege j'ɔŋkiga tɔɔɛ ute Raa.

² Naajege k'jeelki ute kaal maakŋ ken j'aalki do Isa ki se ɓo, Isa ɔljeke k'j'ɔŋkiga bɛɛ Raa ɔɔ bɛɛ Raa se ɓo, ɓorse naajege j'ingki do ki. Ɔo naajege maakjege raapo do kɔnd do ken j'ɔndki do Raa ken utu ajeki kɔl maakŋ *nookin ki se.

³ Anum naajege maakjege raapm taa naan se sum eyo, tɛr daala ken dubar aanga dojege tu kic ɓo, naajege maakjege raapo. K'jeelki dubar se, naan ɛɖ kaay kaama taa j'aki tɛɖn jee tɔɔgɔ.

⁴ Ɔo kaay kaama se tɛɖ deba tɛɖ debm mɛɔ. Taa naan se ɓo naajege k'tɛɖkiga jee mɛɔ ɔɔ j'ɔndkiga dojege do Raa ki.

⁵ Kɔnd do ken j'ɔndki do Raa ki se, cɛr eyo taa Raa se ɛɖjeki maak-jeŋ dɛn aak eyo maakjege tu se, ute *Nirl Salal ken naan ɛɖjeki se.

⁶ Deere, naajege do dɔkin se, naajege j'ɔkki ɖoobm ken j'anke kɔɔɖn dojege eyo. Anum kaadn ken Raa ɔndin jaay aan ɖoobin ki se, al-Masi ɓaado ooy taa naajegen jee *kusinge.

⁷ K'jeelki, debkilimi jaay ɔŋ ron jaay j'an tɔolin taa debm tɛɖ naka ute doobin se, ɓere, tookin an tɛɖn ɔɔɔ. Baat ey num, daan naan tookŋ j'an tɔal kic ɓo taa debm ken lee tɛɖ bɛɛ jeege tu.

⁸ Num gan aakki, Raa se taadga maak-jeŋ do naajege tu! Kaad ken naajege k'jee kusinge se ɓo, Isa al-Masi ɓaado ooy taa naajege.

⁹ Ute moosin se, ɓorse al-Masi tɛɖjekiga k'tɛɖkiga aak bɛɛ naan Raa ki. Taa naan se, k'jeelki, Isa al-Masi se utu ajeki kaaja ɔɔ maak-taar Raa se kɔŋ ɓɔoy dojege tu ey sum.

¹⁰ Do dɔkin se, naajege k'jee taamooy Raage, num ɓorse, ute yo Goonin ken ooy do kaag ki se, Raa ɔkjekiga taasa ute naana. Ken naajege jaay j'ɔkkiga taasa ute Raa num, mɛt kando ute dur Isan ken duro daan yoge tu se, naan ajeki kaaja.

¹¹ Kɛse ɖaar ara sum eyo, num tɛr ute ɖoobm Mɛljege Isa al-Masi se, naajege maakjege raap aak eyo do Raa ki, taa ɓorse Raa ɔkjekiga taasa ute naan kici.

*Bubjege Adum ute Mɛljege Isa *al-Masi (1Kɔr 15.21-22,45-49,56-57)*

¹² 'Booyki! Bubjege Adum kalin ki sum ɓo ken ɓaano ute *kusiŋa do *duni ki. Ɔo kusiŋ ese se ɓo ken ɓaano ute yo dojege tu. Taa naan se ɓo yo se utu tɔal jeege paac, taa jeege paac ɔk kusiŋa.

¹³ Kaad ken Raa ɛɖo te *Ko Taarin *Musa ki ey ɓort se, kic ɓo kusiŋ utu do duni ki tap. Naɓo aan gɔɔ Raa taad te Ko Taarin jeege tu ey ɓort se, taa kusiŋ naade tɛɖ se, Raa tɔnd te mɛtn kusiŋɛ eyo.

¹⁴ Ute naan se kic ɓo iin do Adum ki bini aan do Musa ki se, jeege paac yo ɔk tɔɔgɔ doɖe ki. Ey num naade se tɛɖ te kusiŋ tec aan gɔɔ gen Adum se eyo ken baate tookŋ taar Raa se, ute naan se kic ɓo, naade lee ooy kooy tap. Ey num Adum se, naan tec aan gɔɔ debm ken utu adɛ ɓaa se.

¹⁵ Num gan kusiŋ ken Adum tɛɖ se, aas ute bɛɛ ken Raa tɛɖ jeege tu cɛrɛ se eyo. Deere, taa kusiŋ deb kalan tɛɖ se ɓo, ɔl jeege dɛna utu ooy kooyo. Mɛt kando bɛɛ Raa se dɛn aak eyo ɔɔ jeege dɛna, naan tɛɖɖen bɛɛ cɛrɛ sum ute ɖoobm deb kalan k'danin Isa al-Masi se.

¹⁶ Nakŋ ken Raa ɛɖ cɛrɛ se, naan tec aan gɔɔ kusiŋ ken Adum ɓaano do duni ki se eyo. Ute ɖoobm ken Adum tujnno deet deet se ɓo ɔl Raa kɔjn ɓɔɔrɔ do jeege tu paac. Num ken Raa jaay tɛɖ bɛɛŋ jeege tu se, ken jeege ɓo kusiŋɛge dɛn aan gɔɔ di kic ɓo, naan tɛɖ jeege aak bɛɛ naanin ki ɔɔ ɓɔɔrɔ kɔŋ koocŋ doɖe ki ey sum.

¹⁷ Deere, ute kusiŋ deb kalan lak sum ɓo yo aan do jeege tu paac, mɛt kando ute Isa al-Masi kalin ki sum ɓo, Raa tɛɖ bɛɛŋ dɛna jeege tu. Bɛɛ se, naan tɛɖɖesin cɛrɛ sum ɔɔ naan tɛɖɖenga naade tɛɖga aak bɛɛ naanin ki. Ɔo ute Isa al-Masi se, naade kɔsn gaara ɔɔ ɓaa tinj ute naana.

¹⁸ Taa kusin Adum ken ted kalin ki se ol booro ooc do jeege tu paac. Bin bo ute naabm Isan kalin ki ken tedin ute doobin se sum bo, naan doo do jeege maakn kusin ki do edden kaaja.

¹⁹ 'Booyki! Do dakin se deb kalan sum bo baate tookn taar Raa do ol jeege ute dende ted jee kusinge. Gan Isa se, naan kalin ki sum bo debm took taar Raa do ute naan se, ted jeege dena ted aak bee naan Raa ki.

²⁰ Ken Raa jaay edo Ko Taarin Musa ki sum se, kusin se ziid baa ute naanina. Num gan gotn jaay kusin ziid baa ute naanin se, bee Raa se ziid cir kusin se daala.

²¹ Taa naan se bo aan gao kusin baano te yoa do jeege tu se, borse se bee Raa kic tedga jikilimge aakga bee naan Raa ki. Bin bo ute doobm Meljege Isa al-Masi se j'aki kon *kaaja gen ting daayum.

6

**Kusin se ok taa dojege tu ey sum*

(Kol 3.1-10)

¹ Anum j'aki taadn j'oki di? Naajege j'aki lee tedn kusin bo taa bee *Raa se 'ziidn tedn den la?

² Goto! Taa naajege se aan gao jeegen ooyga kooyo do ute kusin se le, k'gaan kiga. Bin num, j'aki king maakn kusin ki do di daala?

³ 'Jeelki ey la? Ken naajegen paacn jaay *k'batizjeki se, naajege k'tedkiga kalan ute Isa *al-Masi. Kaad ken se naajege j'ooykiroga tele ute naana.

⁴ Ute *batem ken k'batizjeki se, naajege j'ooykiga ute naana do k'duubjekiga ute naan kici. Aan gao Raa Bubjege duro al-Masi daan yoge tu ute taogin se, naajege kic bo, naan terljekiga kingjege tedga kiji.

⁵ Deere, naajege se j'ooykiga kalan ute naana. Do aan gao naan duro daan yoge tu se, naajege kic j'utu j'aki dur daan yoge tu aan gao gen naan se kici.

⁶ K'jeelki, aan gao Isa k'toolin do kaag ki se, naajege ute kingjegen do dakin se kic bo j'ooykiroga ute naana tele. Taa naan se bo daa rojegen ken oljeki k'tedki kusin se, 'kon taog dojege tu ey sum. Bin se, naajege j'aki kon tedn bul gen tedn kusin ey sum.

⁷ Deere, debm ooyga se, doonga ute kusina.

⁸ Anum ken naajege jaay j'ooykiga ute al-Masi se, k'jeelki j'aki baa king ute naana kici.

⁹ K'jeelki, al-Masi jaay ooy duro daan yoge tu se, maotn naan 'kon kooy eyo, taa yo se ok taog doon ki ey sum.

¹⁰ Num Isa se ooyga do naan ooy se je-kalan sum taa kusin jikilimge do maotn naan kooy ey sum. Do borse jaay naan utu ing zeer se king naan ing se, gen Raa.

¹¹ Do naase kic bo ingki aan gao jeegen ooyga kooyo ken 'gaan kiga ute kusina. Do borse ingki king gen Raa, taa naase 'tedkiga kalan ute Isa al-Masi.

¹² On te konki kusin kon taog do daa rose ken utu kooy se do on te 'tedki nakn naan bo je se. 'Jeelki, bii kalan se, naase utu aki kooyo.

¹³ On te 'konki doobo daa rose ki dimin kalan kic bo on ten 'tedn kusina; do on ten 'konin ki *Bubm sitange an lee tedn kusina; num gan on ki rosege paac kaam ji Raa taa naan an tedn nakgen ute doobina, aan gao jeegen ooy duroga duru daan yoge tu.

¹⁴ Bin num kusin se kon kon taog dose ki ey sum, taa naase se ingki do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey sum, num naase se ingki ute bee gen Raa.

Naajege k'tedkiga bul Raage

¹⁵ Kese tap bo je taadn do di? Aan gao naajege le k'lingki do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki eyo, num naajege le k'lingki ute bee Raa sum se, bin num j'aki kon tedn *kusina aan gao ken maakjege je la? Goto!

¹⁶ 'Jeelki, ken naase jaay oopkiga kaam ji nam do 'tookki taarin se, naase 'tedkiga bul debm ken naase 'tookin ki taarin se. Taa naan se bo ken kusin jaay ok taog dose ki se,

naase 'tedkiga bulu gen tedn kusina o kusin naase 'tedki se, asen kol yo ki. Anum ken naase jaay 'took uunki taar Raa se, kese naase 'tedkiga bul gen Raa o naan asen tedn aki kaakn be naanin ki.

¹⁷ Do dakin se, naase ingkiro bulu gen tedn kusina, num gan borse, naase 'took uunkiga ute maakse paac taar met ken k'dooyeno se. Taa naan se, k'toomki Raa!

¹⁸ Naase se Raa oodsenga dose naatn maakn kusin ki. O borse naase 'tedkiga bul Raa gen tedn nakgen ute doobina.

¹⁹ Ken maam jaay m'taadsen ute nakgen jikilinge lee ted se, taa naase 'booy okumki yokod eyo do taarge tun maam m'lee m'taadsen se. Aan goo naase onkiro rose gen tedn nakgen aak kusu o jig eyo ken olse naase ingki king gardio naan Raa ki se, borse onki rose 'tedki bul Raa gen tedn nakgen ute doobina; kese bo ken asen tedn jee *salal.

²⁰ Ken naase ingkiro bulu gen tedn kusin se, nakn jaay asen kol naase aki tedn nakn te doobin taa togo se, goto.

²¹ Anum kusin ken naase 'tedkiro se tap bo onkiga di ro ki? Taa nakgen naase ing 'tedkiro se, borse alseno maakn sakon ki. 'Jeelki nakgen se ol jeege maakn yo ki.

²² O gan borse Raa oodsenga dose naatn maakn kusin ki o 'tedkiga bulinge. Bin num borse Raa tedsenga 'tedkiga jee salal o naase utu aki kon *kaajn gen daayum.

²³ Aan goo debm tedga naaba num j'ogin got-tongin se, bin bo debm tedga kusin se kusinin se, bedin yoa. Num gan Raa se, kaajn gen daayum se, naan edjesin ki cere taa naajege k'tedkiga kalan ute Meljege Isa *al-Masi.

7

*Jee al-Masige se, *Raa odddega dode do doobm jikilinge tu (Ep 5.25-31; Gal 2.19,20)*

¹ Genamge, m'je m'asen taadn ute doobm ken jikilinge lee uuno o maam m'jeele doobm se naase kic 'jeelin ki, doobm jikilinge lee ted se ok togo do debkilim ki kaad ken naan utu zeer sum.

² 'Booyki m'asen taada: menda jaay okga gaaba se. Kaad ken jaay gaabin utu ing zeer se, doobm jikilinge lee ted se, gaasin gen resn gaabina. Num ken gaabin jaay ooyga se, doobm jikilinge lee ted se, ok togo don ki ey sum o naan kon kon gaabm kuuy.

³ Anum ken gaabin utu zeer sum bo, naan teec baa ok gaabm kuuy se, j'an danin mend keesn gaaba. Num ken gaabin jaay ooyga se, doobm ken jikilinge lee ted se ok togo don ki ey sum. Ken naan ok gaaba kuuy kic bo, j'an kon dan mend keesn gaaba ey sum.

⁴ Genamge, naase kic 'tecki bini. Naase se, *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se ok togo dose ki ey sum taa naase ooykiga ute *al-Masi. Borse naase se 'tedkiga metn deb kuuy, naan se al-Masi ken Raa durinoga daan yoge tu se, taa naan se bo naajege j'aki tedn nakgen tol Raa ki.

⁵ Deere, do dakin se, naajege k'tedkiro nakn ken daa rojege bo jea. O nakgen ok togo do rojege tu se bo ken oljeki k'tedki nakgen ken ajenki kol yo ki.

⁶ Do dakin se, naajege j'ingkiro bulu do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, num borse naajege se aan goo jee ooyga kooyo nabo al-Masi oddjekiga dojege maakn Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay tedjeki bulge se. Bin bo naajege borse j'onkiga doobm kiji gen tedn naabm Raa. O doobm se, *Nirl Salal bo taadjesin ki. Bin num naajege se, k'tedki naabm Raa se ute Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay k'raaninoga raan do dakin se eyo, taa doobm se kaadin deelga.

*Naabm ken *Ko Taar ken Raa edo Musa ki teda*

⁷ Tap ki num j'aki taad j'oki di? Ken ol jeege ted *kusin se, Ko Taar ken Raa edo Musa ki la? Goto! Ko Taar ken Raa edo Musa ki se kusin la? Goto! Num ken olum jaay maam

m'jeel kusiņ se Ko Taar ken Raa edo Musa ki. Num ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay taad ɔɔ: *Ŋnte dɔŋɔ*,* ey se ken maam m'dɔŋ kic num, m'jeeliņ nakŋ se m'ted te kusiņ eyo.

⁸ Num ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay taadum m'jeel kusiņ sum se, kusiņ ɔŋ doobo ɔɔ ɔlum m'baag dɔŋ napar nakgen ɔaa se paac. 'Jeelki, ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki se jaay gɔtɔ se, kusiņ kic ɔo, gɔtɔ.

⁹ Do dɔkiņ ken maam m'jeel te Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey se, maam m'utu m'ing zere. Num ken Ko Taar Raa edo Musa ki taadum nakgen gen tɛda sum se, kusiņ ɔaado taad tɔɔgiņ dom ki,

¹⁰ ɔɔ kusiņ ken ɔk tɔɔgɔ dom ki se, tɛdum maam m'ooyga. ɔɔ maam ken debm m'ooyga kooy se, Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey num am kedn kaaja se, ɔorse, ɔlumga yo ki.

¹¹ Ute doobm nakgen Ko Taar ken Raa edo Musa ki taad ɔɔ gen tɛda se, kusiņ ɔŋ doobo ɔɔ derlum ɔlum m'tedn kusiņa ɔɔ tɔoluma.

¹² Ey num Ko Taar ken Raa edo Musa ki se doobm *salal ɔɔ nakgen naaņ taad ɔɔ gen tɛd se kic ɔo, salal, ute doobiņa ɔɔ jiga.

¹³ Bin num nakŋ jigan ese se ɔo tɛdga nakŋ ken am tɔal la? Gɔtɔ! Num gaņ ken tɔolum se, kusiņa. Ute nakgen jiga se ɔo, kusiņ ɔŋ doobo gen tɔoluma. Bin jaay ɔo k'jeele kusiņ se, naaņ kusiņ deer deer. Anum ute Ko Taar ken Raa edo Musa ken taadjeki ɔɔ j'ɔŋte 'tedki kusiņ se, ute naaņ se ɔo, kusiņ taad naabiņ tood tal ɔɔ naaņ se, kusiņ aak eyo.

Kusiņa se ɔk tɔɔgɔ do jikilinge tu

¹⁴ K'jeelki *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se iino gɔtn Raa ki, num maam le, goon debkilim sum ɔɔ *kusiņ se, tɛdumga maam tɛdga ɔuliņa.

¹⁵ Deere, nakŋ maam m'ted se m'ɔnd te metiņ eyo, taa maam m'ted nakŋ ken maam m'je eyo; ey num nakŋ maam m'je, tap ɔo maam m'ɔŋ tɛdiņ eyo.

¹⁶ Ken maam jaay m'ted nakŋ ken maam m'je ey se, bin se maam m'jeele Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, naaņ jiga.

¹⁷ Anum ken ɔlum jaay m'tedn nakŋ jig ey se, maam mal eyo, num kusiņa ken utu maakum ki se ɔo, ɔlum m'tedn naaņ se.

¹⁸ Maam m'jeele maakŋ maam goon debkilim ki se, nakŋ bɛɛ tap ɔo gɔtɔ. Taa maam se m'je m'tedn nakŋ bɛɛ, naɔo maam m'ɔk tɔɔgŋ gen tɛdn naaņ se eyo.

¹⁹ Deere, bɛɛ ken maam m'je se, tap ɔo maam m'ɔŋ tɛdiņ eyo; gaņ kusiņ ken maam m'je ey se ɔo, maam m'lee m'tediņa.

²⁰ Ken maam jaay m'ted nakŋ ken maam m'je ey se, kɛse maam mala ɔo tɛdiņ ute maakum eyo, num kusiņ ken maakum ki se ɔo, ɔlum m'ted naaņ ese.

²¹ Maam m'jeeliņ ute maakum se, bɛɛki num, m'tedn nakŋ bɛɛ, naɔo kusiņ se ɔk tɔɔgɔ dom ki ɔɔ ɔlum ɔo gen tɛdn kusiņ sum.

²² Saapm maam ki se, Ko Taar ken Raa edo Musa ki se tɔolumi.

²³ Num maam m'naam maakum ki ne dim kuuy ken ɔk tɔɔgɔ ɔɔ ɔŋ ɔŋnum saapum ɔŋ tɛd nakŋ bɛɛ eyo ɔɔ kusiņ se ɔo tɛdum m'tedga bulu gen tɛdn nakgen jig eyo.

²⁴ Maam se kapiņ tɔoluma! Num naņa jaay am kɔɔdn doma maakŋ daa ro ken am kɔl yo ki se?

²⁵ Kɛse ute doobm Meljege Isa *al-Masi! Bin num k'tɔɔmki Raa!

Taa naaņ se ɔo ute saapum se maam m'je m'ted nakŋ bɛɛ; num gaņ maakŋ daa rom ki se, kusiņ se ɔk tɔɔgɔ dom ki.

8

*Jeegen ɔk *Nirl Salal maakde ki
(Gal 3.13-14, 5.16-25)*

* 7:7 Aak Ekz 20.17.

¹ Ter daala, borse, jee ken tedga kalan ute Isa *al-Masi se, moontn *Raa aden kojn booro dode ki eyo.

² Taa maam m'tedga kalan ute Isa al-Masi se, Nirl Salal ken ak tagog se, edumga kaaja do adumga doma maakn *kusiñ ken ak tagog dom ki do am kolum maakn yo ki se.

³ *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, oko tagog gen koodn kusiñ eyo. Taa jikilimge kic le oko tagog gen boobm kəkñ Ko Taar ken Raa edo Musa ki se eyo. Num gan Raa mala bo, tedñn ute doobm ken naan alo Goon maakiña do Goon maakiñ se uuno ro tec gen jikilimge do ed ron *serke taa kusiña. Ute naan se Raa on booro ooc do Gooniñ ki taa koodn kusiñ jeege.

⁴ Raa tedjeki naan se, taa naajegen ken k'lee k'tedki nakñ ken daa rojege je se eyo, num naajegen Nirl Salal lee tedjeki se bo, taa nakñ ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki taad se j'anki tedñn ute doobiña.

⁵ Deere, jee ken lee aan gao ken daa rode bo je se, naade saap do nakgen tun daa rode jea. Do jee ken Nirl Salal bo taddde se le, naade saap bo do nakge tun Nirl Salal bo je se.

⁶ Anum debm saap do nakge tun daa ro bo je se, an kal yo ki. Num gan debm saap do nakge tun Nirl Salal je se, naan 'kəñ kaaja ute lapia.

⁷ Taa jee ken je nakñ ken daa rode bo je se, jee se jee taamooy Raage. Ko Taar Raa se naade took ing do ki eyo taa naade se le on aasiñ eyo.

⁸ Jee ken saap bo do nakge tun daa rode bo je sum se, naade kəñ taal Raa ki eyo.

⁹ Anum naase se ingki aan gao ken daa rose bo je se eyo, num aan gao ken Nirl Salal bo jea, taa naase se, nana nana kic bo *Nirl Raa se utu maakiñ ki. Do debm jaay ak Nirl gen al-Masi ey se, naan se debm naan eyo.

¹⁰ Ken al-Masi utu maakse ki se, taa kusiñ se daa rose se utu 'kooyo. Num aan gao Raa tedsenga aak beē naaniñ ki se, Nirl Salal se edsenga kaaja.

¹¹ Ken Nirl Raa ken duro Isa daan yoge tu se jaay utu ing maakse ki num, Raa ken duro Isa al-Masi daan yoge tu se, ute Niriñ ken utu maakse ki se, 'dur rosen ken utu kooy se daan yoge tu kici.

¹² Taa naan se bo, genaamge, Raa je do tak bo j'aki king aan gao ken Nirl Salal bo jea, num j'onte kingki aan gao ken daa rojege bo je se.

¹³ Taa ken naase jaay ingki aan gao ken daa rose bo je se, naase utu aki kooyo. Num ken naase jaay onki Nirl Salal bo taddse se, nakñ ken daa ro alsen 'lee tedki se, naase anki resn naata do naase aki kaaja.

¹⁴ Taa jee paacñ ken Nirl Raa taddde se, naade se tedga gaan Raage.

¹⁵ Nirl Raa, ken edsen se taa asen tedñ bulge eyo do jee ken ak beere maakde ki eyo, num Nirl Raa se, tedsenga 'tedkiga aan gao geniñge mala. Ute Niriñ se bo, naajege k'danki Raa j'ooki: *Abba* ken je deekñ do: *Bua*.

¹⁶ Nirl Raa se bo ken taadjeki maakjege tu do naajege se k'gaan Raage.

¹⁷ Deere, naajege k'geniñge se, j'utu j'aki kəñ nakgen jig aak eyo ken naan boobiñ jeenge tu se do nakñ ken Raa boobiñ se gen al-Masi do naajege se j'utu j'aki kəñ bedjege ute naan kici. Ken naajege jaay k'dabarkiga ute naan se, j'utu j'aki 6aa kend maakñ *nookiñ ki kici.

*Raa utu kal geniñge maakñ nookiñ ki
(Jn 10.27-30)*

¹⁸ Maam m'jeele, dubarjegen ken borse jaay, k'doojin ute doobm jaay Raa utu ajeki taadn *nookiñ se, dubar se paac paac aas dim eyo.

¹⁹ Taa nakgen Raa aal paac se, ing aak kaama booy nun ki, Raa utu 'taadn geniñge jeege tu tal.

²⁰ Nakgen ken Raa aaldeno paac se, 'tedga nakñ cere do kese naade malinge bo je eyo, num tagog kuuy bo tedden naade tedñ nakñ cere. Do ute naan se kic bo, Raa eddenga nakñ ken naade an kond dode ro ki.

21 Taa bii kalan se, nakgen Raa aalo paac se, naan utu aden koodn dode naatn maakn nak ken ok tógó dode ki óó tédén naade 'ruumu óó naade utu kón dode aan góó gaan Raagen utu kénd maakn nookin ki.

22 K'jeelki, bini borse kic óó nakgen Raa aalde paac se, utu dabara dabara aan góó ménd diig óó koojo.

23 Anum naade kalde ki sum óó dabar eyo, num naajegen j'ónkiga *Nirl Raa deet deet óó naan utu ajeki kedn nakgen kuuy kic se, naajege kic k'daayki aan góó ménd óó koojo se. Kaad ken naajege j'utu j'aakki kaak kaam Raa ken utu ajeki koodn rojege naatn maakn dubar ki óó j'aki tedn geningen mala mala se.

24 Deere, Raa se aajjekiga náóó naajege j'ón j'aakki ey borto num naajege j'ondki dojege don ki. Óó nakn jaay j'aakin kiga ute kaamjege se j'ondki do, do ki ey sum, taa nakn jaay j'aakin kiga se, j'ónin kiga. Nanja jaay 'kond don do nakn ken naan aakga kaak ute kaamin se? Nam 'tedn naan se tap óó, gótó.

25 Num naajege j'ondki do se, do nakge tun k'j'aakin ki te ey borto óó ute naan se naajege j'aayki kaamjege j'ing j'aakki kaamin.

26 Daala, naajegen ken j'okki tógó doobm Raa ki ey se, Nirl Raa se óó óó noogjeki. Taa naajege se k'jeelki tond metn Raa ute doobin eyo, num Nirl Raa óó eem Raa taa naajege. Naan eemin óó daay des des se ute taargen cir taargen k'lee k'tondki metn Raa se.

27 Óó Raa se le, naan jeel nan maakn jikilimge óó jeel saapm *Nirl Salal se kici. Óó Nirl Salal se tond meta taa jee naange. Naan tond meta se aan góó ken Raa maakin jen ro ki.

28 K'jeelki, nakn paacn ken aan do jeege tun je Raa se, Raa tedn paac aan kaama taa aden tedn bæ. Do dakin tap óó, Raa se uunoga kuun doa óó dan den taa tedn nakn ken naan maakin jen ro ki.

29 Taa kaad ken Raa utu aal kaal duni tap óó, jeegen ken naan aden tedn 'tecn Goonin se, Raa jeeldenoga. Bin se, Goonin se tedn goon paragén gen genaagen dena.

30 Ken Raa jaay uun doa gen tedn nakn se, naan dan den gen tedn jeenge. Óó ken naan jaay dan den sum se, naan tedde tedga aak bæ naanin ki. Bin sum eyo, num naan nookdenoga kici.

Raa se jejeki aak eyo

31 Bin num j'aki taadn j'ókki dí? Ken Raa jaay ute naajege num, ken ajeki cir tap óó nanja?

32 Raa se, Goonin kic óó naan onin óó ooy taa naajege paac. Óó ken Raa jaay edjeki Goonin mala se, deer deer naan ajeki kón kedn nakgen óó se paac kic ey la?

33 Jee ken Raa bæer tóódfenga tóóf tedga jee naange se, nanja óó aden kón mindde? Óó jee se le, Raa mala óó tédén tedga aak bæ naanin ki.

34 Bin num ken aden kón boro dode ki se tap óó, nanja? Gótó! Taa Isa *al-Masi se ooyga taa naajege, ter Raa durinoga daan yoge tu óó borse, naan utu ing do ji daam Raa ki óó utu eem Raa taa naajege.

35 Ken ajeki gaan ute maak-je al-Masi se tap óó dí? Dubar la? Nakn óón deel do la? Jee ken lee óódjeki yeébjeye se la? Bo la? Daaye la? Gótn jig ey ken utu kutn deba la? Ló yo ne? Gótó! Dim jaay ajeki gaan ute maak-je al-Masi se, gótó.

36 Aan góó taar ken Kitap taad óó:
*Taa naai Raa se, bii-raa jeege je doobm ken ajen tóló;
óó naaje se k'tec aan góó baatgen k'baado óó tóló se*.*

37 Num ute tóógn debm ken jejeki se, naajege k'cirki nakge paac.

38 Maam se m'jeelin maakum ki deer deer: yoa, 'king borse, *kódn Raage, nakgen ok tógó raan, nakgen borse ute kengen naan ki, nakgen paac ok tógó do jikilimge tu,

* 8:36 Aak KKR 44.22.

³⁹ nakgen raan ɔ kengen maakɲ naan ki, nakgen Raa aalin paac se, dim jaay ajeki kɔn gaan ute maak-je Raa ken jejeke ute doobm Meljege Isa al-Masi se tap ɔ, gɔtɔ.

9

**Raa ute jeengen gaan *Israelge (Gal 4.22-31)*

¹ Genaaenge, taa maam m'ute *al-Masi se k'kalan se, taar maam m'je taadn se met ki, ɔk taar-kɔɔb eyo. Ɔ *Nirl Salal kic taadum ɔ taarum se met ki ɔ maakum kic took do taarge tun se.

² Ɔ maam maakum tuj kasak kasak ɔ daayum nakɲ se ɔnum aak eyo.

³ Deere, gen genaenge se, ken doobo jaay kuuy gɔtɔ num, ɔn Raa am naama ɔ m'gaan ute al-Masi, ken naan se jaay 'tedn bee genaenge tun metjilje kalan se ɔ naade 'kɔn kaaja se, taa naan se maam m'tooko.

⁴ Naade se ɔ gaan Israelge ken Raa beer tɔddeno taa tedn geninge. Naade ki ɔ Raa taaddeno *nookina, *dɔko ute naade, taaddeno *Ko Taar ken naan ɛdo *Musa ki, taaddeno doobm ken naade an lee keeme ɔ taaddeno nakɲ ken naan utu aden keda.

⁵ Naade se teeco metjil bugge tun do dɔkina ɔ ken al-Masi jaay uuno ro debkilimi se, naan kic ɔ teeco metjil bugge tun se. Ɔ al-Masi se, naan ɔ Raa ɔ naan ting do nakge tun ɔaa se paac, ɔ daayum jeege lee tɔmina. *Amin!

⁶ Bin num j'ɔnte 'saapki j'ɔki nakɲ ken Raa taadɔ ɔ utu kedn jeege tu se tedga nakɲ cere. Taa naan se ɔ 'booyki. Gaan Israelge se, naade paac Israelgen mala mala eyo.

⁷ Gaan *Abraamge sum se dena, nabo naade paac se geningen aan gɔɔ ken Raa taadin se eyo. Taa naan se ɔ, Raa taad Abraam ki ɔ: *Metjil Isaka se ɔ, 'ted metjil naai.**

⁸ Gɔtn se, Raa je taadn ɔ gaangen Abraam tojde se, naade paac gaan Raage eyo; num Raa taadino geningen mala mala se, kedgen ken Raa mala taadina taad ɔ utu ansin ked se.

⁹ Nakɲ ken Raa taadin ɔ utu an ked se, naan deekin ɔ: *Baar kuuy kaadn ara bin se, maam m'utu m'ade terle ɔ m'kɔn mendi Sara se te goon gaaba jin ki†.*

¹⁰ Bin sum eyo. 'Jeelki, Rebeka se geningen naan tojden di se bubjege tu Isaka ki.

¹¹⁻¹² Num Raa taad Rebeka ki ɔ: *Goon naai an koojn deet se utu 'tedn bul gen debm baat se‡.* Kaad ken jaay Raa taad taar bin se, gaange se j'toojden te ey ɔrtɔ ɔ naade le ɔn ted te jiga ey le *kusin ey ɔrt kici. Ken Raa jaay taad bin se, taa naan se je taadn ɔ naan tedn nakɲ ken maakin jen ro ki. Naan dan debm ken naan ɔ beer ɔdina. Ɔ debm ken naan beer ɔdin se, taa naan ɔ tedga ted nakɲ bee eyo.

¹³ Aan gɔɔ taar maakɲ Kitap ki Raa taad ɔ: *Maam m'jedoga *Yakub ɔ Ezo se, maam m'ɔd m'undinoga naatn.§*

¹⁴ Bin num j'aki taadn j'ɔki di? Raa se tedn nakge ute doobin ey la? Gɔtɔ!

¹⁵ Taa naan se ɔ, do dɔkin Raa taad Musa ki ɔ: *Maam m'tedn bee debm ken maam m'je m'an tedn bee ɔ m'keejn do deb ken maam m'je m'an keejn don ki*.*

¹⁶ Ken Raa jaay beer ɔd deba se taa deba se ɔ je eyo lo tedga ted nakɲ bee eyo, num kese Raa mala ɔ, tedn bee.

¹⁷ Ter maakɲ Kitap ki Raa taad Gaar magal gen Masar ki ɔ: *Maam m'ali Gaarge se taa maam m'taadn tɔgum doi ki ɔ jeege do naan ki paac am nooko†.*

¹⁸ Taa naan se ɔ, Raa aak taa-daay debm ken naan je an kaakɲ taa-daayina ɔ debm don mɔng se, Raa ɔnin tedn do mɔngɔ ɔaa ute naanina.

Raa se naan aan gɔɔ debm kɔɔ

* 9:7 Aak Jen 21.12. † 9:9 Aak Jen 18.10, 14. ‡ 9:11-12 Aak Jen 25.23. § 9:13 Aak Mal 1.2-3. * 9:15 Aak Ekz 33.19. † 9:17 Aak Ekz 9.16.

19 Daan naane naai am taaf ɔɔ: kɛn Raa jaay bɛɛr tɔɔd jeege bin se gɛn dɪ jaay naan mooy jeege? Nakɲ kɛn Raa ɓaa tɛd se, naɲa jaay 'tookɲ do ki ey se?

20 Naai debm taaf bin se: naai tap ɓo naɲa jaay 'naaj ute Raa se? Nakɲ j'ɔɓiŋga kɔɓ ute nɛɲje se kɔɲ taaf debm kɛn ɔɓiɲ se ɔɔ: naai tap ɓo ɔɓum bin se, gɛn dɪ? Gɔtɔ!

21 Debm kɔɓm nakge se, naan se mɛl nɛɲje. Kɛn naan je se ute nɛɲjen ese sum ɓo, naan ɔɓ nakɲ aak bɛɛ kɛn k'tɔɔddɛn naatn ute ɓii laa, ey lɛ ɔɓ nakgen kuuy se kɛn ɓii-raa k'lee k'tɛdn naaba, bin ey la?

22 Kɛn Raa jaay je tɛdn aan gɔɔ debm kɔɓm nakge se, naai tap ɓo ɔli dɪ maak ki? Ey num Raa se je taadn maak-taarɲ ute tɔɔgiɲa naɓo naan aay kaamiɲ dɛna sɛrk jee kɛn taariɲ maakiɲa, naaden kɛn nakɲ naade tɛd se aasɛnga kɛn Raa utu aden kutu.

23 Ute nakgen naan tɛd paac se Raa se je jeege paac jeele, naan se debm magala ɔɔ ɔk *nooko ɔɔ naan je naajegen kɛn naan tɛdjeki bɛɛ se j'aki kɛnd maakɲ nookiɲ kɛn naan daapiɲga daap do dɔkiɲ se.

24 Jee ese se Raa taaf ute naajege. Ɔɔ Raa se bɛɛr tɔɔɔo maakɲ Yaudge tu kalin ki sum eyo, num naan bɛɛr tɔɔddɛga maakɲ jeege tun ɓaa se paac kici.

25 Aan gɔɔ kɛn Raa taaf maakɲ Kitapm Oze ki ɔɔ:
Jee kɛn do dɔkiɲ jee maamge ey se, ɓɔrse maam m'taaddɛn m'ɔɔ: naase se 'tɛdkiga jee maamge.

Ɔɔ mɛtjil jee kɛn maam m'jede ey se, ɓɔrse maam m'taaddɛn m'ɔɔ: maam se m'jese‡.

26 Daala, jee kɛn k'taaddɛn j'ɔɔ:

naase se jee maamge ey se, ɓɔrse k'taaddɛn j'ɔɔ: naase se j'utu j'asen dan gaan Raagen zɛɛɛ. §

27 Taa maakɲ gaan *Israelge tu se debm taaf taar teeco taar Raa ki ron Ezayi kic ɓo taadga taaf taariɲa maakɲ Kitap ki do dɔkiɲ ɔɔ:

Kɛn gaan Israelge jaay tɛdga dɛna aan gɔɔ kɛɛsn taa baar ki kic ɓo, maakde ki se jee mɛtiŋge sum ɓo 'kɔɲ kaaja.

28 Taa Mɛljege Raa taariɲ naan taaf se,
*naan utu an naar tɛdn kaasn ute doobiɲa.**

29 Daala, maakɲ Kitapm debm taaf taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taaf daala ɔɔ:

Kɛn Mɛljege Sidburku jaay ɔɲte jeejegen mɛtiŋge ey se, kaadn naane mɛtjil naajege se k'j'utkiga aan gɔɔ jee maakɲ gɛgɛr kɛn Sɔɔɔm ki ute kɛn Gɔmɔr ki se. †

*Kɛn tɛd debkilimi aak bɛɛ naan Raa ki
(Rm 3.19-29; Gal 3.8-14,21-29)*

30 Anum j'aki taadn j'ɔɔki dɪ? Jeegen Yaudge ey se, je te doobm kɛn tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki eyo. Num gan naade se ɓo tɛdga aak bɛɛ naan Raa ki se, taa naade aalga maakde don ki.

31 Ey num gaan *Israelgen ɔk *Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki ɔɲɔ ɔɔ ute naan se sum ɓo, naade je tɛdn jee aak bɛɛ naan Raa ki se, naɓo naade ɔɲ aasiɲ te eyo.

32 Anum kɛn tɛddɛn jaay naade ɔɲ aasiɲ ey se tap ɓo ne dɪ? Naade jede te eyo kɛn naade tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki ute doobm kaal maakde se, taa naade se saap ɔɔ taar kɛn Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki taaf se, kɛn naade tɛd aasiɲga ute doobiɲ sum ɓo, naade kaakɲ bɛɛ naan Raa ki. Kɛse ɓo kɛn ɔlde naade rɔk ko se ɔɔ tooc se.

33 Taar se Kitap kic ɓo taadga taaf ɔɔ:

Aakki! Maam m'ɔndga ko maakɲ gɛgɛr kɛn Sion ki

ɔɔ ko se utu rɔkɲ jeege ɔɔ naan se lij kɛn utu 'tɛdn jeege tooco.

Num debm jaay aalga maakiɲ do lij kɛn ese se, naan kɔɲ kɛnd maakɲ sɔkɔɲ ki eyo‡.

‡ 9:25 Aak Oz 2.23. § 9:26 Aak Oz 1.10. * 9:28 Aak Eza 10.22. † 9:29 Aak Eza 1.9. ‡ 9:33 Aak Eza 8.14 ɔɔ 28.16.

10

¹ Genaaenge, maam se m'je ute maakum paac taasum Yaudge se kic 'kəŋ kaaja. Taa naan se ʒo, maam m'eem *Raa taa naade.

² Deere, maam m'jeele naade se dək maakde do Raa ki, naʒo Raa se naade jeel əkiŋ te mala mala eyo.

³ Ɔo naade jedo te doobm kən Raa tɛdn jeege aak bɛɛ naaniŋ ki se eyo. Num naade malinge ʒo je doobm kən aden 'tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki. Taa naan se ʒo, doobm kən Raa tɛd jeege aak bɛɛ naaniŋ ki se, naade baate tookŋ do ki.

⁴ Taa tɔɔŋ gen *Ko Taar kən Raa ɛdo Musa ki ək do jeege tu se, *al-Masi 'daaringa taa jee paacŋ kən aalga maakde do al-Masi ki se, tɛdga aak bɛɛ naan Raa ki.

*Debm jaay aal maakiŋ do *al-Masi ki se ɔŋga kaaja*

⁵ 'Booyki taar kən *Musa raan do dəkiniŋ maakŋ *Ko Taar kən Raa ɛdiŋo se, naan ɔo taargen Ko Taar Raa taad ɔo gen tɛda se: *Debm kən tɛd aasiŋ ute doobiŋ paac jaay ʒo 'kəŋ kaaja**.

⁶ Num doobm kən əl jeege aal maakde do Raa ki jaay tɛdn aak bɛɛ naaniŋ ki se, Kitap taad ɔo: *Ɔnte taadn ute maaki ɔo: «Nanja jaay 'kookŋ maakŋ raa ki» kɛse je deekŋ ɔo: nanja ade dan al-Masi ade bɔɔy do naan ki se.*

⁷ *Tɛr ɔnte taadn ɔo: nanja jaay bɔɔy ʒaa maakŋ ʒee yoge tu, kɛse je deekŋ ɔo: nanja ade dan al-Masi ade teecŋ daan yoge tu.*

⁸ Num maakŋ Kitap ki taad ɔo: *Taar Raa se, naan ɔɔr ute naai; naan utu maaki ki ɔo taari ki.†*

Taar Raa ese ʒo naaje k'lee k'taadniŋ jeege tu j'ɔo j'aal maakde do Raa ki.

⁹ Kən naai jaay 'took ute maaki ɔo 'jeel Raa se duroga Isa daan yoge tu, ɔo 'taad naan jeege tu ɔo Isa se naan ʒo Mɛli se, kɛse naai 'kəŋ kaaja.

¹⁰ Taa kən naajege jaay j'aalkiga maakjege do Isa ki se, k'tɛdkiga aak bɛɛ naan Raa ki. Ɔo kən k'taadki naan jeege tu j'ɔoki: naan ʒo Mɛljege se, j'aki kəŋ kaaja.

¹¹ Aan ɔo taar kən Kitap taad ɔo: *Debm jaay aalga maakiŋ do naan ki se, səkəŋ an tɔɔl eyo‡.*

¹² Anum Yaudge ute Yaudge ey paac se naade ɔŋga kaaja ute doobm kalan sum, taa naade paac se Mɛldɛ ʒo kən kalan ese sum. Naan tɛd bɛɛ jeege tun paacŋ kən lee eemiŋa.

¹³ Taa naan se ʒo Kitap taad ɔo: *Debm jaay eem ro Mɛljege se, Mɛljege an kaaja§.*

¹⁴ Kən bin num jeege jaay utu aal te maakde don ki ey ʒort se, naade an keem ɔo di? Naade kaal maakde don ki ɔo di? Ɔo kən nam jaay ʒaado taadde te taariŋ ey se, ute doobm gay jaay naade 'booy ron se?

¹⁵ Ɔo kən j'ɔl te jee taadn Taar Raa ɔtɔde ki ey se, nanja jaay ade ʒaa taadn taar se? Taa naan se ʒo, Kitap taad ɔo:

Aaki! Jee kən ʒaano ute Labar Jiga se, jeege maakde raap dode ki den aak eyo.*

¹⁶ Anum Labar Jigan ese, jee metiŋge sum ʒo took aal maakde do ki. Taa naan se ʒo, debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taad maakŋ Kitap ki ɔo:

Mɛlje, taar kən naaje k'taad jeege tu se, nanja ʒo took uunga?†

¹⁷ Anum 'booyki: debm jaay took aal maakiŋ do taar kən ese se, booy k'taadiŋga taar se jaayo. Ɔo taar kən naan booyiŋ ese se, iino ɔotn al-Masi ki.

¹⁸ Anum m'tənd metse tu: taar se, Yaudge booyiŋ te ey la? Ɔotə! Taar se naade booyiŋga aan ɔo kən Kitap taad ɔo:

Jeege ʒaa taadga taar Raa se jeege tu ɔotn ʒaa se paac,

ɔo taar se jee do naan ki paac booyiŋga.‡

* 10:5 Aak Lb 18.5. † 10:8 Aak Dt 30.11-14. ‡ 10:11 Aak Eza 28.16. § 10:13 Aak Jl 2.32. * 10:15 Aak Eza 52.7.

† 10:16 Aak Eza 51.3. ‡ 10:18 Aak KKR 19.4.

19 Ter m'tond metse daala: metn taar se tap 6o, gaan *Israelge booy ɔkiŋ te ey la? Deere, naade booy ɔkinga nabo baate tookŋ do ki. Taar se Musa 6o uuno metiŋ deete ɔ taaddeno taar ken Raa ɔ:

Naase jeemge se, m'asen tɛdn aki ni ro jeege tun rɛn rɛn.

Ɔo m'asen tɛdn naase maakse asen taar do jeege tun jeel dīm eyo. §

20 Ter debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se, aay kaamin bini taadden daala ɔ:
Maam Raa se, jee ken jem ey se 6o, ɔjumga.

*Ɔo jee ken je te doobum ey se 6o, maam m'taadden roma.**

21 Garj ute gaan Israelge se Raa taad ɔ:

Bii-raa maam m'ɔl jim m'dan gaan Israelge m'ɔo ade 6aa gɔtum ki nabo naade se, jee naajŋ taarge ɔ baate tookŋ Taaruma. †

11

*Gaan *Israelge se *Raa baatde te eyo*

1 Ter m'tond metse daala: bin num Raa se, baatega jeenge la? Gɔto! Naan baatden te eyo. Taa maam kic m'kɔd Israel, m'teeco metjil *Abraam ki ɔo m'teeco taa 6ee Benjamin ki.

2 Bin num Raa se jeengen naan bɛer tɔadden do dɔkiŋ se, naan baatden te eyo. Ey num naase 'booyiŋki te ey la, taar ken k'raanjo maakŋ Kitap ki, ken taad ute *Eli, debm ken taad taar teeco taar Raa ki, kaad ken naan sakak gaan Israelge gɔtn Raa ki, naan ɔ:

*3 Meluma, jee ken taad taar teeco taari ki se, naade tɔaldenoga ɔo gɔtn ken k'lee k'tɛdi *serke se le, naade tɔokinga naatn. Ɔo maam le, m'ɔppga m'kalum ki sum. Ɔo naade je am tɔɔɔ.**

4 Num Raa tap 6o terliŋ ɔo di? Jeege dupu-cili se, maam m'ɔɔbdenga ɔo naade se ɔj erg te naan maraŋj k'danjin Baal ken jeege lee eemiŋ se eyo. †

5 Bɔrse kic 6o, maakŋ gaan Israelge tu se, ɔppga jeege cɔkɔ ken Raa bɛer tɔaddenga ute bɛɛna.

6 Raa bɛer tɔaddɛ se taa naade 6o tɛdga nakŋ bɛɛ eyo, num naan bɛer tɔaddɛ se ute bɛɛna, ken bin ey num, bɛɛ Raa se kɔŋ tɛdn bɛɛ ey sum.

7 Taar se tap 6o je taad ɔo di? Gaan Israelge se nakŋ naade je se tap 6o ɔj te eyo. Num jee ɔppm ken Raa bɛer tɔaddenga tɔad se 6o, ɔjga nakŋ se. Num jee kuuy se le, tɛdga jee naajŋ taarge.

8 Aan gɔo ken Kitap taad ɔo:

Raa tɛdden naade se jee taara end dode ki eyo,

deebdenga kaamde naade ɔj aak ɔk eyo

ɔo turumdenga bidege naade ɔj booy eyo;

bini jaaki kic 6o, naade utu inj gɔtn kingdeki se sum‡.

*9 Maakŋ Kitap ki se, jee se Gaar *Daud kic 6o taad rode ki ɔo:*

Ɔn kɔsdege se aden tɛdn aan gɔo rɛɛɛn ken aden tɔnd kɔkɔ.

Ɔn 'tɛdn aan gɔo nakŋ aden rɔkŋ naade tooco ɔo ɔn Raa aden dabara.

10 Ɔn Raa ade tɔokŋ kaamde mɔatn naade kɔŋ kaakŋ dīm eyo,

ɔo ɔn aden tɔnd daam deere dode ki §.

11 Maam m'je m'tond metse daala: ken gaan Israelge jaay rɔkŋ tooc se, gen sɔrɔkiŋ la? Gɔto! Num ute rɔkŋ toocŋ ken naade tooc se, kaad ken se 6o, Raa kaajŋ jee ken Yaudge eyo. Anum ken Raa jaay aaj jee ken Yaudge ey se, Yaudge se aakdega num, maakde ade kɔɔɔ ɔo je doobm kaaja kici.

12 Num kaad ken gaan Israelge jaay baate tookŋ taar Raa se 6o, Raa tɛdn bɛɛn dena jeege tun 6aa se paac. Ɔo ken Yaudge jaay tɛdn jee naajŋ taarge sum se, Raa tɛd bɛɛn jeege tun

§ 10:19 Aak Dt 32.21. * 10:20 Aak Eza 65.1. † 10:21 Aak Eza 65.2. * 11:3 Aak 1Gar 19.10, 14. † 11:4 Aak 1Gar 19.18. ‡ 11:8 Aak Dt 29.4 ɔo Eza 29.10. § 11:10 Aak KKR 69.22.

do naan ki paac. Anum 'saapki tu, kaadn ken jaay gaan Israelge utu kəŋ kaaja se, bεε Raa ese se, utu 'tedn den cir daal ey ne?

Raa aaj jeegen Yaudge eyo

¹³ Borse, maam m'je taadn ute naasen Yaudge ey se. Maam se *m'debm kaan naabm Isa al-Masi taa naasen Yaudge ey se. Taa naan se bo, maam maakum raapo do naab ken Raa edumsin se.

¹⁴ Maam m'je taasum Yaudge se, jee metinge kaakn naabum se ade rəon maakde ə ə aden kəl naade ni ro jeege tu, taa bii kalan jee metinge utu kəŋ kaaja kici.

¹⁵ Ken Raa res gaan *Israelge kaad ken se sum bo, naan ək taasa ute jee ken Yaudge eyo. Num kaad ken jaay Raa utu terl kəkn gaan Israelge jiga se, kεse 'tedn ə dī? Kεse tedn nakn bεε aak eyo, 'tedn aan gə jee ooyga kooyo ken Raa utu aden kedn kaaja.

¹⁶ Ken mappa jaay k'dup cəkə j'edga Raa ki se, mappan əp se paac tedga gen Raa. Ken kaaga jaay j'edga met kon Raa ki se, letin se kic bo, tedga gen Raa.

¹⁷ Gaan Israelge se tec aan gə *ko əlibm maakn jinεε ki ken k'təgn ga ute letingen metinge se. Ə naai ken kəf Yaud ey se tec aan gə letn ko əlibm maakn kaag ki ə naai j'əgio ə k'baado j'əli gə letn ko əlib ken k'təgn tə letingen metinge se. Borse, naai kic in g te təgn metn ko əlibm ken maakn jinεε ki se.

¹⁸ Taa naan se bo, ənte koono do letn ko əlib ken k'təgdenoga se. Ken əli oon tap bo taa dī? Naai le letε sum. Naai bo gak ko kaag eyo num ko kaaga bo gaki naai.

¹⁹ Maakse ki se, deb kalan am taadn ə: «Raa se naan bo debm 'təgn letge ə uunumo ə baado əlum gəde ki.»

²⁰ Deere, naade se jaay Raa təde se taa naade baatega kaal maakde don ki ə naai jaay baado k'j'əli gəde ki se, taa naai aal maaki don ki. Bin num ənte magal roi, ə ənd kəndə.

²¹ Ey num Yaudge se bo letgen deer deer. Ute naan se kic bo, Raa ən ənde te eyo. Anum naai letn k'baado k'j'əli kəl gəde ki sum se, ken naai jaay aal maaki don ki ey se, naan utu ai kəgn kundi naatn kici.

²² 'Jeelki, Raa se naan debm jiga naə naan debm kəjn bəə do jeege tu kici. Jee ən doobm Raa se, naan utu aden kəjn bəə dode ki ə ute naai se, ken naai jaay in g aal maaki do bεεn ki se, naan debm jiga ute naai. Ey num, bεε, naan ai kədn kundi kici.

²³ Bin bo ken Yaudge jaay terloga gətn Raa ki se, Raa aden kəŋ təl gəde ki daala, taa Raa se ək təgə ken tedn naan se.

²⁴ Naasen ken Yaudge ey se, 'tecki aan gə letn ko əlibm maakn kaag ki ken k'təginə jaay k'baado k'təlin gə letn ko əlib ken maakn jinεε ki se. Ken Raa jaay tedn nakn ese se, Yaudge se kic, naan adeno terl təl gəŋ ki ey ne, naaden ken letn ko əlibm mala mala se?

Yaudge kici utu kəŋ kaaja

²⁵ Anum gεnaamge, maam m'je m'asen taadn nakn ken Raa baə tedə jaay naase *'jeelki metin ey se. Bin bo naase aki tedn rose aan gə jee jeel taar eyo. Taa ken gaan *Israelgen metinge jaay baate tookn kaal maakde do Raa ki se, bini jee baə se paac ade baə gətn Raa ki jaayo.

²⁶ Ə bin bo gaan Israelge paac utu 'kəŋ kaaja bin kici aan gə ken Kitap taad ə:

*Debm utu 'kədn do jeege se,**

utu ade kiin maakn gεgεr ken Sion ki.

*Ə metjil *Yakub se, naan utu aden kədn dode maakn naajn taarde ki.*

²⁷ Ter Raa taad ə:

*Kεse *dəkn ken maam m'utu m'dəkn ute naade,*

*kaad ken se bo maam m'ade təəl *kusiŋdege†.*

* 11:26 Debm utu 'kədn do jeege se k'danin Isa. † 11:27 Aak Eza 59.20.

²⁸ Yaudge se baate tookŋ Labar Jiga gen Isa; taa naan se 6o naade tedga jee taamooy Raage. Kese tedsenga bee naase ki. Ey num naade se Raa beer tooddenga tood do dakiŋa. Naade se Raa jede, taa bugdege.

²⁹ Ken Raa jaay beer oddga deba ɔ edinga naka se, moon naan terl taariŋ ey sum.

³⁰ Do dakin se, naasen ken Yaudge ey se, 'baatekiro tookŋ taar Raa. Num ken borse jaay Yaudge baate tookŋ taar Raa sum se, Raa se tedsenga bee.

³¹ ɔ ken Yaudge jaay baate tookŋ taar Raa se, ute naan se jaay naasen Yaudge ey se, Raa tedsenga bee. Bin 6o, borse Yaudge Raa utu aden tedn been kici.

³² Taa Raa se ɔŋ jikilimge paac baate tookŋ taariŋ se naan ɔnde gotde ki aan gɔɔ bulge taa naan je aden tedn been paac.

Raa se naan magal aak eyo, k'toaminŋi

³³ Deere, bee Raa se den bee eyo! Raa se naan jeel-taara ɔ nakge paac naan jeelde. Nakŋ naan saap jaay uun do se, nam tap 6o jeel taadn tookŋ metiŋ eyo. Nakgen ken naan tedden paac se, nam tap 6o ɔŋ ond ute metiŋ eyo.

³⁴ Taa Kitap taad ɔ:

Saapm Meljege Raa se nana tap 6o jeele? Bii kalan tap 6o nana dejiŋga‡?

³⁵ *Lɔbu bii kalan nam edinga ne dim deet Raa ki jaay Raa terliŋ nakiŋ la?§*

³⁶ Deere, nakgen 6aa se paac, naan 6o Mel-kaalde. Naan 6o debm ken aakde dode ki ɔ nakge se paac kaam jiŋa. Bin num Raa se, ɔŋ jeege daayum aŋ *nooko! *Amin!

12

**Raa aajjeki se gen tedn naabiŋa*

(Ep 4.1-16; 1Kor 12.12-27)

¹ Genaaŋge, 'booyki m'asen taada: aan gɔɔ Raa tedjekiŋo bee se, bin se daayum edki rose paac Raa ki, ɔ kingse se ɔniŋki *serke Raa ki. Kese 6o serkŋ *salal ken tool Raa ki. Anum Raa se je ɔ j'aŋ keeme ute doobm se.

² ɔnte gen tedki aan gɔɔ gen jee duni ken borse lee ted se. Num gan ɔŋki Raa asen 'terl maakse ute saapm kuuy ken naan asen ked se. Ute naan se jaay 6o, naase aki jeel nakŋ Raa maakiŋ jen ro ki. ɔ nakŋ Raa maakiŋ jen se, kese nakŋ jiga, nakŋ tooliŋ naan ki ɔ nakŋ meɔ.

³ Ute bee ken Raa tedum se, maam m'taadsen paac m'ɔ: maakiŋ kingse ki se ɔnte 'kuunki magala; ingki ute gotn kingse se sum aan gɔɔ ken nana nana kic 6o Raa edinga naabiŋ naabiŋ do kaal maakiŋ ki se.

⁴ 'Jeelki, debkilimi se ɔk ro kalan sum, na6o ron se, tɔp kaam dena, ɔ nana kic ute naabiŋ naabiŋa.

⁵ ɔ naajege kic k'denki, na6o taa naajege k'doakkiga ute *al-Masi se, k'tum k'tedkiga daa ro kalan ɔ naajege kic k'tum k'tedkiga kalan bini.

⁶ Naajege se Raa edjekiga naaba, na6o nana nana kic 6o ute naabiŋ naabiŋa. Nana kic 6o tedn naaba ute bee ken Raa tedn. Taa naan se 6o, debm ken taad taar teeco taar Raa ki se, ɔ taargen naan taad se ade teecn taar Raa ki te doobm ken Raa taadn ro ki se.

⁷ Debm jaay Raa edinga naabm gen noogŋ jeege se, n'aay kaamiŋ n'noog jeege ɔ debm ken Raa edinga naabm gen dooy jeege le, n'aay kaamiŋa n'dooy jeege.

⁸ Ken debm jaay naabiŋ gen kedn kaay kaam jeege tu se, n'aay kaamiŋ n'ed kaay kaama jeege tu. ɔ debm ken ed naka jeege tu se le, n'ed naka jeege tu ute maakiŋ kalan. ɔ debm ken Raa jaay edinga naabm gen toodn jeege se, naabiŋ se n'tedin ute doobiŋa. ɔ debm ken Raa jaay edinga debm kaakiŋ taar-daay jeege se, naabiŋ se, n'tedin ute maak-raapo.

⁹ 'Jeki jeege ute maakiŋ kalan. ɔdki dose naatn ro *kusiŋ ki. 'Tedn bee se, ɔkiŋki toogɔ.

¹⁰ 'Jeki naapa aan gɔɔ genaagen je naapa se ɔ ɔkki naapa ɔnɔ.

‡ 11:34 Aak Eza 40.13. § 11:35 Aak Jb 41.3.

11 Ɔnte 'tedki jee kaar-naabge, naɓo aayki kaamse, 'tedki jee tedn naabge. Ɔo Meljege se, 'tedinki naabiŋ ute maakŋ kalan.

12 Aan gɔɔ naase ɔndkiga dose do Raa ki se, ɔŋki maakse 'raapo. Ken nakŋ ɔŋ aanga dose ki le, ɔkki maakse tɔɔgɔ ɔ aayki kaamse, eemki Raa.

13 Genaaegen doobm al-Masi ken ɔk dim ey se, aakɗeki dode ki. Ɔo jee paacŋ ken ɓaa gɔtse ki se ɔkɗeki jiga.

14 Jee ken lee dabarse se, ɔnte 'naamɗeki naɓo 'tɔndki metn Raa aden tedn bεε.

15 'Tedki maak-raapo ute jee ken maakŋ maak-raap ki, ɔ eemki ute jee ken maakŋ kaa-maan ki.

16 Inŋki bεε ute naapa. Ɔnte 'magalki rose. Ɔo ken j'edsenga naabm baat gɔɔ di kic ɓo, 'tedinki. Ɔnte 'tedki rose aan gɔɔ jee jeel nakge.

17 Debm tedsenga kusina se, ɔnte 'terlinsinŋki. Ɔo aayki kaamse, 'tedki bεε jeege tu paac.

18 Ken naai jaay ɔk doobo num, aay kaami inŋ ute lapia ute jeege paac.

19 Genaa maak-jemge, ken nam jaay tedsenga kusina se, ɔnte kɔgki sεεse, num ɔŋki Raa ɓo 'bɔɔy maak-taariŋ dode ki. Taa maakŋ Kitap ki se, Meljege Raa taadga taad ɔ: *Taar-don ɔnumsinŋki maam ki ɔ maam ɓo m'asen kɔgŋ sεεse.**

20 Bin num Kitap taad ɔ:

Ken debm taamooyi jaay ɓo tɔlin se, edin kɔsɔ;

ɔ ken maane ɓo tɔlin le, edin 'kaaye.

Bin se, naai an kol maakŋ sɔkɔŋ ki.†

21 Ɔnte kɔŋki kusin se asen ciri, num naase ɓo 'ciriŋki ute bεε ken naase aki tɛɗa.

13

'Sookki tɔɔgge tu (1Pr 2.13-17)

1 Tɔɔggen inŋ do jeege tu paac se, 'sookɗeki. Taa tɔɔgge se paacŋ iino gɔtn *Raa ki ɔ kengen ɓorse utu do naan ki se kic ɓo Raa ɓo tɔndde.

2 Taa naan se ɓo, debm baate sookŋ tɔɔgge tu se, kεse aan gɔɔ naan baate tookŋ tedn nakŋ Raa maakiŋ jen ro ki. Ɔo jee baate sookŋ tɔɔgge tu se, nakŋ ɔŋ utu kaan dode ki.

3 Anum jee tedn nakŋ bεε se, naade ɓeer tɔɔgge tu eyo, num jee tedn nakŋ *kusin se ɓo, ken ɓeer tɔɔgge tu. Ken naai jaay 'je ɓeer tɔɔgge tu ey num, 'ted bεε. Bin se naade ai tɔmɔ.

4 'Jeelki, tɔɔgge se naade se kaam ji Raa taa asen noogo gen tedn nakgen jiga. Ken naase jaay 'tedkiga kusin se, 'ɓeerɗeki. Taa tɔnd ken Raa tɔndde se cer eyo, num naan tɔndde se taa an tedn naabiŋa gen dabar jee ken tedn nakŋ kusina. Ɔo ute doobm se ɓo, Raa taad maak-taariŋ do jeege tun ted nakgen jig eyo.

5 Ken bin num, 'sookki tɔɔgge tu, taa j'asen dabar sum eyo, num 'sookɗeki taa naase 'jeelki maakse ki naabde se ute doobiŋa.

6 Taa naan se ɓo, naase 'lee ɔgɗeki miiri. Ɔo jee ken k'tɔndde gen lee tiir gurs miiri gɔtse ki se, naabm ken naade lee tedin ute doobiŋ se, naade tedin gen Raa.

7 Jee se jaay nakŋ ken naade je ɔ j'ade kɔgse, ɔgdesinŋki. *Jee tɔkŋ miirge se, 'tiir ɛɗɗeki nakde ɔ nakgen paacŋ gen kɔgɔ se, ɔgdesinŋki. Tɔɔggen ken adeki sook se, 'sookɗeki. Jeegen aalɗeki kaal maak ki se aalɗeki maak ki kici.

'Jeki naapa (Mt 22.35-40; 1Jn 3.11-23)

8 Ɔnte kɔŋki sεε nam dose ki. Num sεε ken 'tedn dose ki se, 'jeki naapa. Taa debm jaay je naapiŋ se, kεse *Ko Taar ken Raa ɛɗo Musa ki se, naan ted aasiŋa ute doobiŋa.

* 12:19 Aak Dt 32.35. † 12:20 Gɔtn ese se taad ɔ k'tas naal poodo ɓo j'ɔmbin don ki. Aak KKT 25.21.

⁹ Taa nakgen ken Raa taad əɔ gen tɛda ken əɔ: *Ŋnte 'kɛɛsn mɛnd nam, ɔnte 'kɛɛsn gaaba nam, ɔnte 'tɔɔl nam, ɔnte 'boogŋ nakŋ nam, ɔnten 'dɔŋ nakŋ nam se.* Taargen kuuy əɔp se kic paac koŋ ɓo ken əɔ: *'Je naapi aan gɔɔ roi mala.**

¹⁰ Anum debm je naapiŋ se tɛdɪŋ *kusiŋ eyo. Taa naan se ɓo, debm je jeege se, Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki taad paac se, naan tɛd aasiŋga ute doobiŋa.

'Daapki rose gen kaakŋ kaam Isa

¹¹ Bin ɓo genaamge, 'tɛdki nakgen se taa naase 'jeelki kaadŋ ɓorsen ken j'ingki maak ki se. Taa kaadŋ j'an ki kiin maakŋ bijege tu se aanga. Taa kaadŋ ken Raa utu aɛ ɓaa asen kaaj se, əɔpga gɔɔrɔ. Kaadŋ se, dɔk eyo aan gɔɔ kaadŋ ken j'utu j'aalki kaal maakjege do Isa ki ey sum.

¹² Nɔɔrɔ deelga, gɔtɔ əɔpga baata kiipi. Nakgen ken jeege lee tɛd maakŋ gɔt ken əɔd se, əɔdki dose ro ki. 'Jeki nakgen ken j'an kudŋ ɓɔɔrɔ maakŋ gɔt ken wɔɔrɔ.

¹³ K'j'ingki aan gɔɔ debm ken lee maakŋ katara ki. Ŋnte 'kɔski anki deel te gɔtiŋa əɔ ɔnte 'kaayki tɔtɔ kic anki deel te gɔtiŋa, ɔnte 'kɛɛski naapa rɛŋ rɛŋ, ɔnte 'tɛdki nakŋ sɔkɔŋge, ɔnte 'mooyki te naapa, əɔ ɔnte 'tɛdki maak-kilimi do naapge tu.

¹⁴ Num ɔŋki gaab tɔɔgse se 'tɛdŋ Mɛljege Isa *al-Masi. Ŋnte jeki nakŋ ken daa rose ɓo dɔŋɔ gen tɛdŋ nakŋ maakse jea.

14

Ŋnte 'kɔjki ɓɔɔrɔ do genaage tu (1Kɔr 4.3-5, 8.1-13, 10.23-33)

¹ Genaamge, jee maakjege tun ken ɔk tɔɔgɔ do doobm *al-Masi ki ey se, ɔkɛdeki jiga. Ŋnte kɔjki ɓɔɔrɔ do nakge tun naade lee saapiŋ se.

² Maam je m'asen taada taa nakgen jeege lee əɔɔ. Jee mɛtiŋge se saap əɔ ɔk doobo gen kɔsn nakgen ɓaa se paac. Num jee mɛtiŋgen ɔk tɔɔgɔ doobm Mɛljege tu ey se, əs daa eyo, naɓo lee əs kamb zɛɛɛ sum.

³ Debm əs daa se, ɔnte kaakŋ genaanaŋ ken əs ey se aan gɔɔ debm naan aaliŋ maak eyo; əɔ debm əs daa ey se, ɔnte kɔjŋ ɓɔɔrɔ do genaanaŋ ken əs daa se. Taa naade paac se, *Raa ɔkɛdega jiga.

⁴ Naai ara tap ɓo naŋa, jaay kɔjŋ ɓɔɔrɔ ro deb ken tɛd naaba nam ki se? Ken naan jaay tɛd jig ey lɛ meliŋ ɓo an kaaka. Ŋ naan se ɛaar tɔɔgɔ, taa Meliŋ Raa se ɔk tɔɔgɔ ken an kɔkiŋ naan 'kɔŋ kooc eyo.

⁵ Naan Raa ki se, jee mɛtiŋge saap əɔ ɓiigen mɛtiŋge se cir ɓiigen kuuy; num gan jee mɛtiŋgen kuuy se, taad əɔ naan Raa ki se, ɓiige paac aas kaasa. Bin se, naŋa naŋa kic ɓo tɛdŋ aan gɔɔ ken naan jeeliŋ maakiŋ ki mala mala.

⁶ Debm saap əɔ ɓii mɛtiŋge cir kɛngen kuuy se, ute saapiŋ se naan *nook Mɛljege. Debm ken əs daa se, naan kic tɛdɪŋ gen nookŋ Mɛljege, taa ken naan ɓaa kɔsɔ se, tɔɔm Raa. Debm ken baate kɔsn daa se kic, naan tɛdɪŋ gen nookŋ Mɛljege, taa naan kic ɓo tɔɔm Raa.

⁷ 'Jeelki, maakjege tu se, nam tap ɓo iŋg gen don eyo əɔ nam tap ɓo ooy gen don ey kici.

⁸ Taa naan se ɓo, ken j'utu j'ingki zɛɛɛ lɛ, naaje j'ingki gen Mɛljege. Ŋ ken j'aki kooy kic ɓo, j'aki kooy gen Mɛljege. Ken j'utuki zɛɛɛ lɔ j'ooykiga kooyo, naajege se k'gen Mɛljege.

⁹ Taa al-Masi se ooyga əɔ duroga daan yoge tu əɔ naan ɓo Mɛl jee utu iŋg zɛɛɛ əɔ Mɛl jee ooyga kooy kici.

¹⁰ Naai tap ɓo naŋa jaay əj ɓɔɔrɔ do genaai ki se? Ŋ ter naai tap ɓo naŋa jaay aal genaai maak ki ey se? 'Jeelki, naajege paac se j'utu j'aki ɓaa naan Raa ken utu ajeki kɔjŋ ɓɔɔrɔ dojege tu.

¹¹ Taa naan se ɓo Kitap taad əɔ:

Maam se, m'Raa zɛɛɛ əɔ jeege paac utu 'ɓaa kɛrgŋ naanum ki

* 13:9 Aak Ekz 20.13-17.

ᵋᵋ *naade paac utu am nookɲ maam Raa.**

¹² Taa naan se ʋo, naɲa naɲa kic ʋo naan malin ʋo 'ᵋaa taadn taarin naan Raa ki.

¹³ Bin se, j'ante kɔjki bɔɔɔ do naapge tu. Naase ante 'tedki nakɲ ken 'tedgenaase 'kooɔɔ doobm al-Masi ki ey le ken an gaasn gen tedn beɛ.

¹⁴ Anum aan gɔᵋ maam te Meljege Isa k'tedga kalan se, maam m'jeel maakum ki, nakɲ kɔsn jaay ken tuj debkilimi naan Raa ki se, gɔᵋ. Num ken debm jaay aak nakɲ kɔs se aan gɔᵋ nakɲ an tujɲ naan Raa ki num, ante kɔᵋ.

¹⁵ Ken taa kɔᵋ jaay naai tujɲ maakɲ genaai se, kese naai ɔk maakje don ki eyo. 'Jeele, al-Masi se ooyga taa naana, bin num taa kɔᵋ se, ante 'kutn genaai.

¹⁶ Nakɲ ken naai saap ᵋᵋ jiga se, an jee kuuy kic ʋo an kaakin aan gɔᵋ nakɲ jiga.

¹⁷ *Maakɲ Gaar Raa se, alin ute nakɲ kɔᵋ ᵋᵋ ute kaay eyo. Num maakɲ Gaar Raa se je nakɲ ute doobiɲa, lapia ᵋᵋ maak-raapm ken *Nirl Salal lee ed jeege tu.

¹⁸ Debm doobm al-Masi ki jaay tedn naabm ese se, naan tɔal Raa ki ᵋᵋ jeege paac tɔamina.

¹⁹ Bin num j'aayki kaamjege gen je lapia ute naapa; k'tedki nakɲ ken ajeki noogo j'aki ziidn ᵋaa ute naanjege doobm al-Masi ki.

²⁰ Taa kɔᵋ se, ante tujɲ naabm Raa. Deere, nakɲ kɔsn tuj debkilimi naan Raa ki se gɔᵋ, naᵋo taa kɔs sum ʋo, 'ted genaai 'kooɔɔ doobm al-Masi ki num, ante kɔsn kɔsn se.

²¹ Beeki se, nam ante ted nakɲ ken 'ted genaan kooɔɔ doobm al-Masi ki: taa naan se ʋo ante kɔsn daa, ante kaay tɔᵋ ᵋᵋ ante tedn ne dim kuuy ken 'tedn genaai kooɔɔ doobm al-Masi ki.

²² Nakɲ ken naai jeel maaki ki se, 'bɔᵋbiɲa. On nakɲ se 'tedn daan naai ki ute Raa sum. Taa naan se ʋo, debm ken ted naka jaay maakin naaj eyo ᵋᵋ jeel nakɲ naan ted se jaay jiga se, naan se maakin raap aak eyo.

²³ Num debm ted naka jaay maakin naaj do ki ᵋᵋ jeelin nakɲ naan ted se jig ey se, bɔɔɔ utu kooɔɔ don ki, taa naan maakin naaj naaja ute naan se kic ʋo naan ɔs tap. Bin num nakgen k'ted paac jaay, ken k'jeelin ki maakjege tu ᵋᵋ k'naajki do ki ᵋᵋ k'tedinkiga num, kese k'tedkiga *kusiɲa naan Raa ki.

15

'Jeki beɛ jeege tun kuuy kici

¹ Naajegen k'tɔɔgki doobm *al-Masi ki se, k'serkki genaajegen ɔk tɔɔg eyo gen king doobm *Raa ki se ᵋᵋ j'ante jeki nakɲ ken ajeki tɔal naajege tu sum.

² Naɲa naɲa kic ʋo je nakɲ ken tɔal naapin ki taa an tedn beɛ ᵋᵋ an noogin kɔkɲ doobm al-Masi se tɔɔgɲ ᵋaa ute naanina.

³ 'Jeelki, al-Masi se je te beɛ naan mala eyo, num aan gɔᵋ ken Kitap taad ᵋᵋ: *Naajn ken k'naaji naai Raa se, kese k'naajum maama.**

⁴ Anum taargen ken k'raanin do dakin maakɲ Kitap ki se, taa ajeki dooyo. Taargen se ʋo ken ajeki kedn kaay kaama ᵋᵋ ajeki sel maakjege taa j'aki kand dojege do Raa ki.

⁵ On Raa debm kedn kaay kaama ᵋᵋ debm sel jeege se, asen tedn aki king dɔɔkɲ taarse kalan aan gɔᵋ ken Isa al-Masi jen ro ki.

⁶ Bin jaay ʋo, maakse 'tedn kalan ᵋᵋ mindse kic tedn kalan, naase aki *nookɲ Raa ken Bubm Meljege Isa al-Masi se.

⁷ Anum ɔkki naapa jiga aan gɔᵋ ken al-Masi ɔksen naase jiga se. Bin se aki kɔl jeege 'nookɲ Raa.

⁸ 'Booyki m'asen taada: al-Masi jaay ᵋaado ted debm tedn naabm Yaudge se, taa nakɲ ken Raa taado bugɲ Yaudge tu ᵋᵋ utu aden ted se, naan teddesinga ute doobiɲa ᵋᵋ kese je aden taadn ᵋᵋ Raa se naan tuj ɔrmin eyo.

* 14:11 Aak Eza 45.23 ᵋᵋ 49.18. * 15:3 Aak KKR 69.9.

⁹ Ɔo naan̄ baado se, taa jeegen ken Yaudge ey kic 6o nook̄j Raa taa beɛnā aan gɔo ken Kitap taad̄ ɔo:

Taa naan̄ se 6o, maak̄j jeege tun Yaudge ey se, maam m'utu m'ai tɔom̄;

ɔo maam m'utu m'kaar kaa taa m'nook̄j roi.†

¹⁰ Ter Kitap taad̄ ɔo:

Naasen jee baa se paac se 'tedki maak-raapo

ute jee ken Raa beer̄ tɔoddenga tɔod̄o ɔo naade tedga jee naange se.‡

¹¹ Ɔo ter daala Kitap taad̄ ɔo:

Naasen paac̄j ken Yaudge ey se, 'tɔomki Meljege Raa

ɔo an̄ jeegen baa se paac, an̄ nooko.§

¹² Ɔo ter debm taad̄ taar teeco taar Raa ki ron̄ Ezayi kic taadga daala ɔo:

*Deba utu ade teecn̄ met̄jil Jεε * ki se ɔo naan̄ se utu ade baa kɔsn gaara do jeege tu paac*

ɔo met̄jil jeegen do naan̄ ki paac utu kɔnd dode don̄ ki.†

¹³ Ɔn̄ Raa ken ted̄ jeege ɔnd dode don̄ ki ɔo ken naase aalki maakse don̄ ki se, asen kɛdn̄ maak-raap dɛna ute lapia. Taa naan̄ se 6o, ute tɔoḡj *Nirl Salal se, naase aki kɔnd dose paac don̄ ki.

Pɔl taad̄ met̄n taar naabīna
(2Kor 10.13-18)

¹⁴ Genaamge, maakum ki se maam m'jeele naase se jeegen ken lee ted̄ nakgen beer̄. Ɔo taar met̄ ki se kic, naase 'jeel ɔkkiga met̄īna. Ɔo naase se, aaskiga gen dɛjn̄ naapa.

¹⁵ Na6o maak̄j maktub ken m'raans̄en ese se, nakgen met̄īnge se maam m'taad̄senoga met̄īn̄ tal, taa naase aki saapm do nakge tun ken naase 'jeelīnkiga jeele. Ɔo ken ɔlum jaay m'taad̄sen met̄n nakgen se tal se, taa beer̄ Raa ken ted̄um se,

¹⁶ m'ted̄ga debm ted̄n̄ naabm Isa *al-Masi daan jeege tun Yaudge eyo. Maam m'ed̄rom paac gen taad̄n̄ Labar Jiga gen Raa se jeege tu, taa jee Yaudge ey se kic 6o 'kaal maakde don̄ ki ɔo bin se, naade ted̄n̄ gɔo *ser̄k̄j ken tɔol Raa ki. Ɔo ken ted̄de jaay naade ted̄jee Raage se, kɛse *Nirl Salal.

¹⁷ Taa naan̄ se 6o, maam ken m'ted̄ga kalan̄ ute Isa al-Masi se, maakum raap do naabum ken maam m'ted̄ Raa ki.

¹⁸ Anum maam se m'je m'kuun maan̄ d̄im ey sum, num m'je 6o m'taad̄n̄ nak̄j ken al-Masi ted̄ ute doobm maama ken taa jeegen Yaudge ey se took̄j taar Raa. Ɔo naabm se, naan̄ ted̄īn̄ ute naabum ken maam m'ted̄a ɔo ute taarum ken maam m'taada,

¹⁹ ɔo ute tɔoḡj Nirl Salal se, naan̄ ɔlum m'ted̄n̄ nak̄j-kɔɔbge ute nakgen deel doa. Bin 6o gɔtɔ baa se paac, maam m'taad̄ga Labar Jigan gen al-Masi se paac jeege tu, m'baago maak̄j gɛger̄ ken Jeruzalem ki bini m'aan̄ taa naan̄ ken Iliri ki.

²⁰ Na6o maam se daayum m'je taad̄n̄ Labar Jigan gen Isa al-Masi se, gɔtn̄ ken k'taad̄ te ro al-Masi ey 6ortɔ. Anum jee ken booyga booy taar gen jee dooygen kuuy se, maam m'je m'6aa gɔtn̄ ese ey sum, taa maam se m'je ted̄n̄ naab eyo do naabm gen deb kuuy ki.

²¹ Taa naan̄ se 6o, maam m'ted̄ aan gɔo ken Kitap taada:

Jee ken booy j'ɔsde te maan̄īn̄ ey se, naade utu an̄ kaaka.

Ɔo jeegen ken booy te taarīn̄ ey se le, naade utu booy kɔk̄j taarīna.‡

Pɔl je baa mert̄e

²² Kɛse 6o nak̄j gaasumga doobo met̄ dɛna gen baa gɔtse ki.

²³ Anum 6orse jaay 6o, naabum gɔtn̄ ara se nanga. Ey num m'ɔkga 6aara dɛna ken maam m'je m'6aa gɔtse ki, na6o m'ɔn̄ te doob eyo.

† 15:9 Aak KKR 18.49. ‡ 15:10 Aak Dt 32.43. § 15:11 Aak KKR 117.1. * 15:12 Jεε se bubm Gaar *Daud. † 15:12 Aak Eza 11.10. ‡ 15:21 Aak Eza 52.12.

²⁴ Anum ken maam jaay m'baa taa naan Espan ki se, maam m'kaal gotse ki. Deere, ken am kolum m'baa gotse ki se, taa m'asen baa kaak jaay am tɔɔɔ ɔɔ ken maam jaay m'aanga gotse ki se, m'ting cɔkɔ jaay ɔɔ sɔm amki noogn gen baa taa naan Espan ki.

²⁵ Num ɔɔse se, maam m'baa baa maakɲ geger ken Jeruzalem ki taa baa noogn jee Raagen gotn naane.

²⁶ Taa jee al-Masigen taa naan Masedoan ki ute kengen taa naan Akayi ki se, uuno doa gen tusn naka gen noogn jee Raagen Jeruzalem ki jaay ɔk dim ey se.

²⁷ Deere, naade se malinge ɔɔ uuno doa taa ade noogo. Ken deer se, naade kic ɔk see dode ki, taa Yaudge se noogoga jee ken Yaudge ey se gen kɔɲ bee Raa. Bin num jeegen Yaudge ey se, naade noogn Yaudge ute maalde kici.

²⁸ Ken naabm se jaay m'naninga ɔɔ nakse jaay baa m'edinga genaage tun Jeruzalem ki se, maam m'utu m'baa taa naan Espan ki ɔɔ maam m'utu m'kaal gotse ki kici.

²⁹ Maam m'jeele, ɔɔi ken m'kaan gotse ki se, *al-Masi asen tedn beɛɲ den aak eyo.

³⁰ Genaamge, 'booyki m'asen taada: aan gɔɔ naajege j'aalki maakjege do Meljege Isa al-Masi ki ɔɔ ute maak-je ken *Nirl Salal edjeki do naapge tu se, aayki kaamse 'doki gen tond metn Raa taa maama.

³¹ 'Tɔndki metn Raa ken maam jaay m'aanga taa naan Jude ki num, jee ken aal maakde do Isa al-Masi ki ey se, am dabar eyo. ɔɔ ter 'tɔndki metn Raa taa nakɲ ken maam m'baa kedn jee Raage tun maakɲ geger ken Jeruzalem ki se, nakɲ se naade an kɔkiɲ jiga aden tedn bee.

³² Bin ɔɔ, ken Raa jaay je num, maam m'utu m'baa gotse ki ute maak-raapo ɔɔ ken m'aanga naane se, m'utu m'baa tɔɔl maakuma.

³³ ɔɲ Raa debm kedn lapia jeege tu se, 'king ute naase paac. *Amin.

16

*Pɔl ɔl tɔɔsiɲ jeege tun *Rɔm ki*

¹ Maam m'alsen genaajegen mend ken ron Pebe, naan se mend mec ɔɔ tedn naabm *Raa maakɲ *egliz ken maakɲ geger ken Sankre ki.

² Ken naan aan ɔɲsega num, aan gɔɔ jee Raagen lee ɔk naapa jiga se, naase kic ɔkiɲki jiga bin kici. Maakɲ naabiɲ ken naan je ted paac se aakiɲki jaay dim baatinga num 'noogiɲki. Taa naan se noogoga jeege dena ɔɔ maam mala kic, naan noogumga.

³ 'Tedki tɔɔse Priska ki ute gaabiɲ Akilas ki. Naade se ted naabm Isa *al-Masi ute maam kalaɲ.

⁴ Naade mala kic ɔɔ jedo kutn kode taa am kaaja. Taa nakɲ naade tedo ese se, maam m'kalum ki sum ɔɔ m'tɔɔmde eyo, num eglizge paacɲ maakɲ taa naange tun malinge Yaudge ey se kic ɔɔ tɔɔmde.

⁵ 'Tedki tɔɔse eglizn ken lee tus beede ki se kici.

'Tedki tɔɔse medn dom Epaynet ki. Taa naan Azi ki se, naan ɔɔ debm aal maakiɲ deet do al-Masi ki.

⁶ Mari ken tedga naaba den taa naase se kic, 'tediɲki tɔɔse.

⁷ 'Tedki tɔɔse Andronikus ki ute Junias ki. Naade se taasumge ɔɔ k'tɔkjeno dangay ki kalaɲ kici. Naade se *jee kaan naabm Isa al-Masigen k'jeel jeel gotde. ɔɔ naade aalo maakde do Isa al-Masi ki se, deet naan maam ki.

⁸ 'Tedki tɔɔse Ampliatu ki. Doobm Meljege tu se, naan medn doma.

⁹ 'Tedki tɔɔse Urban ki. Naan se debm ken k'tedn naabm al-Masi kalaɲ se. ɔɔ Stakis ken medn dom se kic, 'tediɲki tɔɔse.

¹⁰ 'Tedki tɔɔse Apellesn ken ɔk doobm al-Masi ɔɲ se. ɔɔ 'tedki tɔɔse jee maakɲ bee Aristobul ki kici.

¹¹ 'Tedki tɔɔse taasum Erɔdion ki. ɔɔ jee maakɲ bee Narsis ken aal maakde do Meljege tu se kic 'teddeki tɔɔse.

12 'Tɛdki tɔɔsɛ Tripɛn utɛ Tripɔz ki, mɛndgɛn sɛ tɛdɔgɛ naaba dɛna Mɛljɛgɛ tu. 'Tɛdki tɔɔsɛ gɛnaam kɛn mɛnd kɛn rɔŋ Persid kɛn maam jɛŋ dɔɔbm al-Masi ki sɛ. Naan̄ kic tɛdɔgɛ naaba dɛn aak eyo Mɛljɛgɛ tu.

13 'Tɛdki tɔɔsɛ Rupus ki, naan̄ kɛn Mɛljɛgɛ bɛɛr ɔɔdɪŋgɛ kɔɔd sɛ. Ɔɔ 'tɛdki tɔɔsɛ kɔŋ ki ɔɔ kɔŋ sɛ tɛdɪn aan̄ gɔɔ kɔ maam kici.

14 'Tɛdki tɔɔsɛ Asynkrit ki, Plegon ki, Ermes ki, Patrobas ki, Ermas utɛ gɛnaangɛn utɛ naan̄ sɛ kici.

15 'Tɛdki tɔɔsɛ Pilolog utɛ Juli ki ɔɔ Nere ki utɛ gɛnaan̄ mɛnd Olympas ɔɔ jɛɛ Raagɛn paacɪn utu ɪŋg tɛ naadɛ sɛ kici.

16 Kɛn 'baaki baɛ tɛdɪn tɔɔsɛ sɛ, 'baam 'tɔkki naapa ɔɔ aayki ciil naapgɛ. Eglizgɛn paacɪn gɛn al-Masi kɛn gɔtn ara sɛ, tɛdsɛn tɔɔsɛ.

Dejn̄ Pɔl kɛn kaam mɔɔtn

17 Gɛnaamgɛ, 'booyki m'asɛn taada: ɔndki kɔndɔ utɛ jɛɛ kɛn gaan̄ jɛɛgɛ ɔɔ ɪig jɛɛgɛ dɔɔbm *al-Masi ki sɛ. Jɛɛ sɛ taar kɛn k'dooyɛ jaay naasɛ 'tookki dɔ ki sɛ, naadɛ sɛ, took dɔ ki eyo. Ɔɔdki dosɛ dɔkɔ rodɛ ki!

18 Taa jɛɛ sɛ naadɛ tɛdɪn naabm Mɛljɛgɛ al-Masi eyo, num naadɛ saap ɓɔ dɔ maakdɛ ki sum. Naadɛ lɛɛ taaddɛn taar nijim utɛ taargɛn kɛn tɔɔl jɛɛgɛ tu ɔɔ utɛ taargɛn sɛ naadɛ lɛɛ dɛrl jɛɛgɛ kɛn jɛɛl mɛt nakgɛn esɛ sɛ eyo.

19 Jɛɛgɛ paac jɛɛlɛ, naasɛ sɛ 'tookki taar Mɛljɛgɛ. Taa naasɛ sɛ maam maakum raap aak eyo. Maam m'jesɛ naasɛ aki tɛdɪn jɛɛ jɛɛl-taargɛ gɛn jɛɛl tɛdɪn bɛɛ, ɔɔ bɛɛ esɛ sɛ, *kusiŋ ɔkɔ kic ɓɔ ɔntɛ dɛɛpmsiŋki.

20 Raa kɛn debm kɛdɪn lapia jɛɛgɛ tu sɛ, ɔɔpɔgɛ baata *Bubm sitangɛ sɛ naan̄ utu aano tɛɛɛɪ tɔɔgɪŋ mɛtn jɛsɛ ki.

Ɔŋ Mɛljɛgɛ Isa sɛ asɛn tɛdɪn bɛɛŋa.

21 Timote kɛn k'tɛdɪn naaba kalan̄ sɛ tɛdsɛn tɔɔsɛ. Ɔɔ Lusius, Jason ɔɔ Sosipater kɛn taasumgɛ sɛ kic, tɛdsɛn tɔɔsɛ.

22 Ɔɔ maam Tertius, kɛn Pɔl ɔlum raan̄ maktubm ara sɛ kic, m'tɛdsɛn tɔɔsɛ utɛ ro Mɛljɛgɛn kɛn tumjɛkɪgɛ k'tɛdkɪgɛ kalan̄ sɛ.

23 Gayus kic ɓɔ tɛdsɛn tɔɔsɛ; maam Pɔl sɛ, naan̄ ɓɔ debm kɛn ɔkum ɓɛɛŋ ki ɔɔ jɛɛ *egliz ki kic ɓɔ lɛɛ tus gɔtiŋ ki kici. Erastn kɛn debm bɔɔb gursn gɛn gɛgɛr sɛ kic, tɛdsɛn tɔɔsɛ ɔɔ Kartus gɛnaajɛ kic ɓɔ, tɛdsɛn tɔɔsɛ.

24 [Naasɛ paacki sɛ, ɔŋ Mɛljɛgɛ Isa al-Masi asɛn tɛdɪn bɛɛŋa. *Amin.]*

**K'nookki Raa*

25 K'tɔɔmki Raa! Taa Raa sɛ naan̄ ɔk tɔɔgɔ ɔɔ utɛ Labar Jigan gɛn Isa *al-Masi kɛn maam m'lee taad jɛɛgɛ tu sɛ, asɛn tɛdɪn naasɛ aki kɔkɪ dɔɔbm al-Masi sɛ tɔɔgɔ. Taa dɔ dɔkiŋ sɛ mɛtn taar sɛ, *Raa taad tɛ mɛtiŋ jɛɛgɛ tu eyo,

26 num ɓɔrsɛ utɛ taargɛn kɛn jɛɛ taad taar teeco taar Raa ki raan̄ dɔ dɔkiŋ sɛ, naan̄ taadgɛ mɛtn taar sɛ toodgɛ tal. Bin ɓɔ Raa kɛn Daayum sɛ ɔl k'taadgɛ mɛtiŋ jɛɛgɛ tun ɓaa sɛ paac taa naadɛ kic paac kɔŋ dɔɔbm gɛn tookɪ kaal maakdɛ don̄ ki ɔɔ tookɪ taariŋa.

27 'Tɔɔmki Raa kɛn kaliŋ ki sum ɓɔ debm jɛɛl-taara sɛ, ɔɔ daayum daayum k'nookiŋki utɛ ro Isa al-Masi! *Amin.

* 16:24 Maakɪ Kitapɛ tun dɔ dɔkiŋ sɛ, mɛtiŋgɛ maakdɛ ki sɛ, bɛrsɛn ara sɛ, gɔtɔ.

Maktubm deet deetn ken Pōl raan̄iñ eglizn Kōrint ki Kupm m̄etn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm deet deetn ken Pōl raan̄iñ eglizn Kōrint ki

Eglizn ken maakñ geger Kōrint ki se, Pōl 60 andiñ kaad ken naan̄ in̄go merte gen k-dige gen tēdn naabm Mēljege Isa. Maakñ gegerge tun ken taa naan̄ Grēkge tu se, geger Kōrint se k'jeel jeel gōtiña. Naan̄ ak maala taa gōtn se ak gōtn daar markabge se gōtō kaam dio. Anum geger Kōrint se ak būlge ute jee daayge dēna. Dēn jeege se in̄g tēdn nakgen gōrdio. Kaad ken naane se, jee Kōrint ki se, uuno saapm jeegen kuuy 60 lee baano ɔ uun doobm raadege dēna. Dēn jee al-Masigen Kōrint ki se, teeco maakñ jeege tun ese se kici. Pōl booy labar jee al-Masigen Kōrint ki (1.11 ɔ 7.11) ken aak king jee Kōrint se ɔ kingden ute jee uun doobm raagen kuuy se, ɔlden saapa ɔ tōnd meta dēna do taarge tun se. Taa naan̄ se Pōl maakñ maktubiñ deet deet se, raan̄ tēlden do taardege tu se.

Pōl ɔl tōasiñ eglizn Kōrint ki

¹ Ken ara maam Pōl 60 m'raan̄sen maktubm se ute genaajege Sostēn. Maam se *Raa 60 danumo gen tēdn *debm kaan̄ naabm Isa al-Masi aan̄ gōɔ ken naan̄ maakiñ jen ro ki.

² Maktubm se, maam m'raan̄sesiñ naase jee *egliz ken gen Raa ken maakñ geger ken Kōrint ki. Ute doobm Isa al-Masi se, Raa tēdsenga tēdkiga jee *salal. ɔ Raa dan̄seno se, taa aki tēdn jee naange ute jee gōtn 6aa se paacñ ken lee eem ro Mēljege Isa *al-Masi. Isa se naan̄ 60 Mēlde ɔ Mēl naajege kici.

³ ɔñ Bubjege Raa ute Mēljege Isa al-Masi asen tēdn bēede ɔ asen kēdn lapia.

Pōl tōom Raa taa jee Isa al-Masigen Kōrint ki

⁴ Daayum maam m'tōom Raa taa naase, taa bēe ken naan̄ tēdseni ute doobm Isa *al-Masi se.

⁵ Deere, dōokñ ken naase 'dōokkiga tēdkiga kalan̄ ute al-Masi se, Raa ēdsenga nakgen bēe dēn aak eyo, ken tap ki se tēdsenga 'jeelkiga taadn̄ Taar Raa ɔ ēdsenga jeel nakge paac.

⁶ Taar ken naaje k'taad̄sen gen al-Masi jaay naase 'booyki sum se, naase ɔkiñkiga maakse ki tōogō.

⁷ Bin 60, nakgen paacñ ken Raa ed̄ jeenge tu se, naase kic ɔñkiga naasen ken in̄g aakki kaak kaam Mēljege Isa al-Masi ken utu adē teecñ naanse ki pirsil se.

⁸ Raa se naan̄ 60 debm ken asen kēdn tōogō bin̄i aki kaan̄ do taar tōoliñ ki. Bin 60 6ii ken Mēljege Isa al-Masi adē 6aa se, j'kōñ ne dīm aak kus rose ki eyo.

⁹ Deere, Raa se naan̄ tuj ɔrmiñ eyo, naan̄ 60 debm ken dan̄seno, taa aki tum tēdn kalan̄ ute Gooniñ Isa al-Masi ken Mēljege se.

*Jee *eglizn Kōrint ki tōp naapa*

¹⁰ Borse genaamge, ute ro Mēljege Isa al-Masi se, m'eemsen nōɔ m̄etse ki m'ɔɔ: ɔñte 'tōpki naapa, na6o naase 'paacki ɔkki taarse kalan̄. 'Tumki ute naapa, ɔñki maakse 'tēdn kalan̄ ɔ saapse kic 60 ɔñiñki 'tēdn kalan̄.

¹¹ Deere genaamgen doobm *al-Masi ki, jee maakñ 6ee Klōe* ki 6aadō taadum ɔ maakñ kingse ki se, naase se taarse ɔk m̄etn naap eyo.

¹² Num do taar ken se 60, maam m'je m'asen taadn̄ m̄etiña: maakse ki se, deb kalan̄ taad̄ ɔ: maam se m'debm Pōl, debm kuuy deek ɔ: maam se m'debm Apōlōs, ɔ debm kuuy taad̄ ɔ: maam se m'debm Piēr, ɔ debm kuuy kic deek ɔ: maam se lē m'debm al-Masi.

* **1:11** Klōe se daan naane m̄end tēdn suukñ ken lee daan geger Kōrint ute gen Epez ki.

13 'Saapki tu al-Masi se, j'an kōn nign ne? Maam Pōl 60 kēn k'tup k'tōolum ro kaag ki taa naase se la? Lō *k'batizseno se ute ro maam m'Pōl la?

14 Maam m'tōom Raa, taa maakse ki se, jeegen maam m'batizdeno se, Krispus ute Gayus sum.

15 Taa naan se 60, nam maakse ki se 'kōn deekn 60 naase se k'batizseno ute ro maam Pōl.

16 Waay, tēdumga dirigi. Deere, maam m'batizoga jee maakn 60e Stepanas ki kici. M'jeel ey jaay ey num m'batizo te nam kuuy ey sum.

17 Taa al-Masi se, olumo gen batizn jeege eyo, num gen taadn Labarin Jiga se 60 jeege tu. Ɔ taarin se, maam m'an taadn ute taar nijim kēn jeege booyin aan gōo gen debm jeel-taar lee taad se eyo, taa kēn maam jaay taad ute jeel-taar gen jikilimge sum num kooy al-Masi ro kaag ki se, 'tēdn nakn cēre.

*Jeel-taar Raa se j'ōn gōtn *al-Masi ki*

18 Deere, jee iig kiig se, taar kēn k'taadn gen Isan ooy do kaag ki se, kēse naade aakin aan gōo taar jee dērlge. Num gan naajegen j'aajki kaaj se le, taar se 60 kēn taadjeki tōogn Raa.

19 Taa maakn Kitap ki se Raa taad 60:

Jee jeel-taarge se, jeel-tarde se maam m'utu m'an daara;

60 mētkēge se le, maam m'utu m'an tēdn 'tēdn gōt.†

20 Bin num gōtn se jee jeel-taarge se, tap 60 taadn 60 dī? Ɔ jee jeel taad tōokn mētn Ko Taar Raage se kic 60 taadn 60 dī? Ɔ jee jeel doobm taadn taargen maakn *duni kēn 60se se taadn 60 dī daala? Taa Raa se, jeel-taar gen jikilimgen 60 se, naan tēdn tēdga nakn jee dērlge.

21 Deere, jikilimge, ute jeel-taar kēn naade 60 paac se kic 60, jeel-taar Raa se naade 60 jeel 60 te mētin eyo. Taa naan se 60, Raa uunoga doa gen kaajn jee kēn aal maakde do Labar Jigan kēn k'lee k'taadn se 60 taar se jee kuuy aakin aan gōo taar jee dērlge.

22 Jeegen Yaudge se je kaakn nakn-kōbgen iino gōtn Raa ki 60 jee Grekge se le, naade je doobm kēn an jeel-taara.

23 Gan naaje se, k'taad jeege tu j'60 al-Masi kēn Raa taadn se 60 k'tup k'tōolin ro kaag ki: kēse 60 taar kēn tuj maakn Yaudge 60 jeegen Yaudge ey se le aakin taar ese se, taar jee dērlge.

24 Num gan jee kēn Raa dandeno maakn Yaudge tu ey le maakn Grekge tu se, gen naade ki se, al-Masi se naan 60 tōogn Raa 60 jeel-taar gen Raa ki kici.

25 Taa nakn kēn Raa tēd jaay jeege aakin aan gōo nakn jee dērlge se, ute naan se kic 60, naan jeel-taara cir jeel-taar jikilimge 60 nakn Raa tēd jaay jeege aakin aan gōo naan 60 tōog ey se le, naan tōog cir tōogn jikilimge.

26 Genaamgen doobm al-Masi ki, 'saapki tu kaad kēn Raa dānseno se kēn gen jikilimge tu sum num, maakse ki se naase 60ki jee jeel-taarge se, dēn eyo. Ɔ jee tōog kic 60, naase 60ki dēn eyo. Ɔ jeegen k'jeel jeel gōtde maakn 60dege tu kic 60 naase 60ki dēn eyo.

27 Anum Raa se bēer tōodo jeegen kēn jikilimge aakden aan gōo jee dērlge se 60 taa 'kōl jee jeel-taarge se, sōkōnō aden tōol; 60 jeegen kēn jikilimge aakden aan gōo jeegen 60 tōog ey se, Raa bēer tōoddeno se taa 'kōl jeegen 60 tōog se, sōkōnō aden tōol.

28 Raa bēer tōodo jeegen kēn jikilimge aakden jeegen tōol sēr eyo, j'aalden maak ki eyo 60 j'aakden aan gōo nakn gōt se, bin 60 ute doobm naade se, jee kēn tēd rodē magal magal se, Raa aden tēdn naade se 'tēdn jee rēn rēn.

29 Raa tēdn naan se taa nam nam 'kōn tōom rōn naanin ki eyo.

30 Deere, naase se Raa dōoksenga ute Isa al-Masi 60 jeel-taar naajegen kēn iino gōtn Raa ki se, naan 60 al-Masi se. Ɔ al-Masi se naan 60 tēdjekiga k'tēdkiga jeegen aak bēe naan Raa ki 60 bēer tōdjekiga k'tēdkiga jee naange 60 naan 60djekiga dojege maakn *kusi ki.

† 1:19 Aak Eza 29.14.

³¹ Taa naan se 60 Kitap taad ɔɔ: *Debm jaay je tɔɔm ron num, n'tɔɔm ron do nakge tun Meljege tɛda.*‡

2

*Pɔl taad Taar *Raa jeege tun Kōrint ki*

¹ Genaaenge, kɛn maam jaay m'ingɔ gɔtse ki taa m'asen taadn *nakɛ kɛn Raa ɔyinga kɔy taad te mɛtiɲ jeege tu ey se, maakɲ taarumge tu se, maam m'taadsen te taargen ɔɔɔ ɔɔɔ eyo ɔɔ ute jeel taargen deel do eyo.

² Num maakse ki se, maam m'uunoga doa m'je jeel ɔim kuuy eyo, nakɛ kɛn maam m'je jeel se, Isa *al-Masi ɔɔ Isa al-Masi se 60 k'tup k'tɔɔlin ro kaag ki se.

³ Kɛn maam m'ingɔ gɔtse ki se, maam m'naam m'ɔk rom se tɔɔgum baata, maam m'beere ɔkuma ɔɔ rom ook marga jɛg jɛg.

⁴ Taar kɛn maam m'taadseni ute dooy kɛn maam m'dooyse se, m'taadsesiɲo se ute jeel-taara kɛn jikilimge lee taadɲ nijim se eyo, num gaɲ maakɲ taar kɛn maam m'taadsen se, kɛse *Nirl Raa 60 taad tɔɔgiɲa.

⁵ Bin 60, kaal maakɲ naase aalki se, 'tɛdn do jeel-taar jikilimge tu eyo, num do tɔɔgɲ Raa ki.

*Jeel-taar kɛn *Nirl Raa ɛdjeege tu*

⁶ Anum kɛse 60 jeel-taar kɛn naaje k'dooy jee al-Masigen kɛn jeel ɔkga kɔk doobm Meljege. Jeel-taar ese se gen do *duni ara ute jeegen ɔk tɔɔgɲ ing do jeege tun do duni ki ara ki eyo, naade se 60 kɛn utu 'kut se.

⁷ Naaje k'dooy jeege ute jeel-taar Raa ese se kɛn jikilimge jeel mɛtiɲ eyo taa taar se Raa ɔydesiɲoga kɔyo. Ey num Raa se kaad kɛn naan aalo te do naan ey ɔɔrt se 60, naan uunoga kuun doa taa ajeki kɛdn jeel-taariɲa gen kɛnd maakɲ *nookɲ ki.

⁸ ɔɔ jeel-taar se maakɲ magalge tun ing do jeege tu se nam kalaɲ tap 60 booy ɔk te mɛtiɲ eyo. Ey num kɛn naade jaay booy ɔkoga kɔk mɛtiɲ num, Meljegen k'nookɲ se, naade an kɔɲ tupm tɔɔl ro kaag ki eyo.

⁹ Num gaɲ aan gɔɔ kɛn Kitap taada:

Nakɛ se nam ɔii kalaɲ aakiɲ te ute kaamiɲ eyo

ɔɔ booyɲ te ute biɲ eyo

ɔɔ nam saap aan te do ki ey kici,

*nakgen se Raa tɔnd ɔaapiɲoga ɔaap jeege tun jɛna.**

¹⁰ Deere, nakgen se te doobm Nirl Raa se, Raa taadjekiga mɛtiɲ toodga tal. Taa *Nirl Salal se jeel naɲ nakge paac bini nakɲ maakɲ maak-saap Raa ki kici.

¹¹ Saapm debkilimi se tap 60, naɲa jeele? Gɔtɔ! Kɛn jeel saapm debkilimi se, naan maliɲ sum. ɔɔ Raa kic 60 nam jeel saapiɲ eyo; kɛn jeel saapiɲ se, Nirl naan maliɲ sum.

¹² Anum Nirl naajege k'j'ɔkki se gen do duni ara ki eyo, num Nirl kɛn naajege k'j'ɔkki se iɲo gɔtn Raa ki. Ute naan se 60 naajege k'jeelki bɛɛ kɛn Raa tɛdjeki ute maraadiɲ se.

¹³ Taargen naaje k'taad jeege tu se, ute jeel-taar kɛn jikilimge lee dooy jeege se eyo, naɔo naaje se k'dooy jeege ute jeel-taar kɛn Nirl Raa ɛdjeni. Naaje k'taad mɛtn nakgen iɲo gɔtn Nirl Raa ki jeege tun kɛn ɔk Nirl ese se.

¹⁴ Goon debkilim ɔnd don do saapm naan maliɲ ki sum se, 'kɔɲ tookɲ do nak kɛn iɲo gɔtn Nirl Raa ki eyo. Naan aakiɲ aan gɔɔ nakɲ jee dɛrlge ɔɔ naan lɛ, ɔɲ aasiɲ gen booy kɔkɲ mɛtiɲ eyo, taa nakgen bin se, Nirl Raa kaliɲ ki sum 60 'taadn tɔɔkɲ mɛtiɲ jeege tu.

¹⁵ Num gaɲ debm ɔk Nirl Raa se, naan aak ɔk mɛtn nakge paac. ɔɔ naan maliɲ lɛ, nam kuuy an kɔɲ kɔɲ bɔɔrɔ don ki eyo.

¹⁶ Aan gɔɔ Kitap taad ɔɔ:

Saapm Meljege se tap 60 naɲa jeele ɔɔ naɲa tap 60 dɛjinoga?†

Anum naajege se j'okki saapm gɛn *al-Masi se maakjege tu.

3

Jee tɛdn naabm Raage

¹ Deere gɛnaamge, maam m'ɔŋ m'aasiŋ te eyo kɛn m'taadŋ taadn naase ki aan gɔɔ jee kɛn ɔk *Nirl Raa. Naase se iŋgki aan gɔɔ jee do *duni ki ɔɔ aan gɔɔ gaangen sɛɛmɛ kɛn doobm *al-Masi ki, taa naan se ɔo maam m'taadŋeni.

² Maam se m'ɛdseno kɔsn deer eyo, naɔo m'ɛdseno si sum. Taa kɔsn deer se, naase anki kɔŋ kaas eyo. Ɔo ɔorse kic ɔo m'jeele, naase anki kɔŋ kaasn gɛn kɔsn kɔsn kɛn deer se eyo,

³ taa naase se iŋgki aan gɔɔ jee do duni ki. Taa naase ɔkki maak-kilimi do naapge tu ɔɔ 'tɛdki dɛkɛŋɛ ute naapa kɛse je taadn ɔɔ naase se iŋgki aan gɔɔ gɛn jee do duni ki, ɔɔ kingse se tec aan gɔɔ gɛn jikilingen ɔaa se paac ey ne?

⁴ Kɛn naase jaay deb kalaŋ taad ɔɔ: maam ara m'debm Pɔl ɔɔ deb kuuy taad ɔɔ: maam ara lɛ m'debm Apɔlɔs, nakŋ naase iŋg 'tɛdki se, kɛse tec gɛn jikilingen ɔaa se paac ey ne?

⁵ Apɔlɔs tap ɔo naŋa ɔɔ maam Pɔl ɔo naŋa? Naaje se k'jee tɛdn naabm Raage sum ɔɔ ute doobm naaje se ɔo, naase 'took aalkiga maakse do al-Masi ki. Ɔo naaje se, naŋa naŋa kic ɔo tɛdn naabm kɛn Mɛljege ɛdɪŋo kaam jiŋa.

⁶ Anum maam se m'ɔɔco, Apɔlɔs debm ɔɔyiŋo maane, num gaŋ debm tɛdɪŋ teep se, naan *Raa.

⁷ Bin ɔo debm ɔɔco ute debm kɔɔy maane se, naadɛ se paac ɔk nook eyo. Naɔo kɛn ɔk nooko cir paac se, Raa kɛn tɛdɪŋ teep se.

⁸ Debm kɔɔco ute debm kɔɔy maane se, naadɛ aas kaasa ɔɔ naŋa naŋa kic ɔo Raa utu an kɔŋ dal dubar naabiŋ kɛn naan tɛda.

⁹ Taa naaje se k'tɛdn naaba tɛlɛ ute Raa ɔɔ naase ɔo 'tɛdkiga aan gɔɔ maakŋ-gɔtn gɛn Raa ɔɔ aan gɔɔ ɔee kɛn Raa utu iinɪŋ kiŋi.

¹⁰ Ute bɛɛ kɛn Raa tɛdum se, maam m'ɔndga mɛtn ɔea aan gɔɔ debm tirdi. Ɔo debm kuuy se iin do ki. Naɔo naŋa naŋa kic ɔo, ɔnd kɔndɔ ute raay kɛn naan 'kiŋ do ki se.

¹¹ Bɛɛ, mɛtn ɔee se, j'uunga kuun mɛtiŋa. Ɔo nam ɔnte kuun mɛtn ɔee kuuy. Mɛtn ɔee kɛn maam m'taadŋen se lɛ, Raa ɔo uuno mɛtiŋa ɔɔ mɛtn ɔee se, naan ɔo Isa al-Masi.

¹² Do ɔee kɛn j'uun mɛtiŋ se, jee mɛtiŋge 'kiŋ do ki ute daab, ute pudda ɔɔ ute kogen jiga jiga ɔɔ jeegen kuuy 'kiŋ do ki ute kaagge, ute mumburu ɔɔ ute tɔɔyɔ.

¹³ Num gaŋ ɔii kɛn Raa 'kɔŋ ɔɔɔ do jeege tu se, naŋa naŋa kic ɔo naabiŋ kɛn naan tɛd se utu 'toodn tal. Taa ɔii se 'tɛdn aan gɔɔ poodn kɛn ɔɔy daab nakge se ɔɔ ɔii kɛn se ɔo naŋa naŋa kic ɔo 'kaakŋ jeel naabiŋ kɛn naan tɛdɔ.

¹⁴ Debm jaay naabiŋ naan tɛd se ɔŋ ɔs te pood ey num, naan se Raa an kɔŋ ɔeeɪŋa.

¹⁵ Num debm jaay naabiŋ naan tɛd se ɔsga poodo num, naan se 'kiŋ ute jiŋa. Naan maliŋ se 'kɔŋ kaaja naɔo aan gɔɔ debm kɛn k'naak k'j'ɔdɪŋ don maakŋ pood ki.

¹⁶ 'Jeelki, naase se ɔo 'ɔee gɛn Raa. Ɔo Nirl Raa se utu iŋg maakse ki.

¹⁷ *Bee Raa ese se jaay debm tɔɔkinga num, naan kic Raa an kutu. Taa ɔee Raa se naan *salal ɔɔ ɔee Raa ese se, taad ute naase.

¹⁸ Bin se, nam ɔnte kaan roŋ dala. Maakse ki se jaay debm saap ɔɔ naan debm jeel-taara aan gɔɔ jee jeel-taargen do duni ki ara num, bɛɛki se, ŋ'tɛdron debm dɛrlɛ naan jeege tu ɔɔ bin jaay ŋ'tɛdn debm jeel-taar mala mala.

¹⁹ Taa jee jeel-taargen do duni ki ara se, Raa aakden naaniŋ ki se aan gɔɔ jee dɛrlge. Taa naan se ɔo Kitap taad ɔɔ: *Jee ɔk jeel-taar do duni ki sum se, Raa tɔkde do mɛtɛkde ki**.

²⁰ Tɛr Kitap taad daala ɔɔ: *Jee ɔk jeel-taar do duni ki sum se, Mɛljege Raa jeel saapde ɔɔ saapm naadɛ se, naan jeeliŋ saapm tɔɔl sɛr eyo.†*

²¹ Bin num nam ɔnte tɔɔm roŋ ute nakŋ kɛn jikilimge lee tɛda. Taa nakge paac se 'gɛn naase:

* 3:19 Aak Jb 5.13. † 3:20 Aak KKR 94.11.

²² maam Pōli, Apōlōsi, Piēri, duni bōrse, nakŋ kēn utu kaan do kinŋjege tu ey lē do yojege tu ɔɔ nakgen 'kaan maakŋ kinŋjege tun bōrse ey lē kēn 'tēdn naan ki se, nakgen se paac se 'gēn naase.

²³ Taa naase se 'tēdkiga gēn al-Masi ɔɔ al-Masi se lē naan gēn Raa.

4

Naaje se k'jee kaan naabm al-Masige

¹ Tap ki num, aakjeki, naaje se lē, k'jee tēdn naabm al-Masige ɔɔ nakŋ *Raa kēn ɔyīnga kōyɔ kēn jeege jeel mētiŋ ey se, Raa ɛdjesīnga kaam jije taa j'aŋ taadiŋ jeege tu.

² Anum debm j'ēdiŋga naka kaam jin se, ŋ'ɔŋte tujŋ ɔrmiŋ do ki.

³ Maam se ɔlum eyo kēn naase ɔo amki kōjŋ bōrɔ dom ki, ey lē kēn jee kōjŋ bōrge ɔo am kōjŋ bōrɔ dom ki. ɔo maam mala kic ɔo, m'kōjŋ bōrɔ dom ki eyo.

⁴ Deere, maakum ki se, m'jeele maam se m'tuj te dim eyo. Naɔo kēse am kōŋ ɔaapm taarum eyo. Anum debm kēn am kōjŋ bōrɔ dom ki se, Mēljege.

⁵ Taa naan se ɔo kēn kaadiŋ j'ɔndiŋ jaay aan te ey se, ɔŋte 'kōjki bōrɔ do nam ki, anum 'booyki Mēljege ade ɔaa jaayo. Naan ɔo nakŋ kēn j'ɔyīnga kōy maakŋ gət kēn ɔɔd se, naan utu aŋ kōɔdn 'toodn tal. ɔo taar kēn maakŋ jikilinge tu se, naan utu aŋ kōɔdn 'toodn tal kici. Jaay ɔo, naŋa naŋa kic j'aŋ tōomiŋ do naabiŋ kēn naan tēda.

⁶ Taa naan se ɔo gēnaamge, kēn ɔlum jaay m'taad taa Apōlōs ute maam mala se, taa ute nakgen naaje k'tēd se ɔo asen dooyo ɔɔ bin se naase aki kōŋ deel do taar kēn Kitap taad se eyo. Bin se naŋa naŋa kic ɔo ɔŋte magal roŋ gēn bēer kuun deb kalan ɔɔ deb kuuy se naan aŋ kōɔdn kundu.

⁷ Anum naai tap ɔo 'tēd roi jukudum se gēn dī? Nakŋ naai ɔk se lē, Raa ɔo ɛdī. ɔo nakŋ kēn jaay j'ēdisiŋ kēd sum se, gēn dī jaay naai 'magal roi aan gōɔ Raa ɔo ɛdisiŋ ey se?

⁸ Naase 'saapki ɔɔki nakŋ maakse je paac ɔo, ɔŋiŋkiga ɔɔ naase ɔo 'tēdkiga jee nak denge ɔɔ naase ɔo 'tēdkiga gaariŋge ɔɔ naaje lē, k'gaariŋge eyo! Maam m'je se kēn naase ɔo gaariŋge deer num, ɔɔ ute naan se naaje kic j'kōsn gaara bōrse ute naase.

⁹ Maam m'saapm m'ɔɔ naajen *jee kaan naabm Isage se, Raa tēdjen k'tēdga mētn jeege tu aan gōɔ jee kēn k'tōkde gēn ɔaa tōɔɔ. Aan gōɔ naade se Raa ɔŋje naaje kic do *duni ki se j'aakjen mētje naan *kōdn Raage tu ɔɔ naan jikilinge tu.

¹⁰ Taa *al-Masi se, naaje j'aakje aan gōɔ jee dērlge, num gaŋ naasen kēn 'dōkkiga ute al-Masi se lē, jeege aaksen naase se 'tēdkiga jee jeel-taarge! Naaje se j'aakjen aan gōɔ jee ɔk tōɔg eyo ɔɔ naase lē, jeege aakse naase se jee ɔk tōɔgɔ! Naase se jeege aalsen maak ki, naɔo naaje se lē, nam tap ɔo aaljen maak ki eyo!

¹¹ Bini bōrse kic ɔoa ute maane utu tōɔljen tōɔl rōk. Kal tuusje kic ɔo utu daayjen daaye ɔɔ jeege utu 'lee dabarjen dabara ɔɔ naaje j'utu k'lee lee wari rōk.

¹² Naaje k'dabar k'tēdn naaba ute jije jaay ɔo k'j'ɔɔ. Jeege naajje ɔɔ naaje k'j'ɔɔden ɔooro. K'dabarje kic ɔo naaje k'j'aay kaamje k'j'aasiŋa.

¹³ Naaje se, jeege lee taadjen taar iŋg kus roje ki ɔɔ naaje k'taad jeege tun se ute taar nijim kēn ɛdden kaay kaama. Bini bōrse kic ɔo jikilingen duni ki se, aakjen naaje se aan gōɔ idikŋ roa ɔɔ aan gōɔ nakŋ do danos ki.

Jee Kōrint ki se Pōljede aan gōɔ gēniŋge

¹⁴ Kēn ɔlum jaay maam m'raanŋsen taargen se, taa m'asen kōl maakŋ sōkōŋ ki eyo, num aan gōɔ naase gaan maakjemge se, m'je ɔo m'asen kaal bisi ki.

¹⁵ Anum kēn doobm *al-Masi ki jaay ɔkki jee dooyge dupu-sik kic num, bubse se kalan sum. ɔo maam kēn m'taadsen Labar Jigan gēn al-Masi se, doobm Isa al-Masi ki se, maam sum ɔo m'tēdga bubse.

¹⁶ Bin ɔo maam m'dējsen m'ɔɔ: uunki bōlōtn maama.

¹⁷ Taa naan̄ se 6o, maam m'alsen Timote ken goon kōn̄ maakuma ɔ debm tuj ɔrmin̄ eyo doobm Mɛljege tu. Ken naan̄ jaay 6aa ɔn̄sega se, naan̄ asen taadn̄ doobm ken maam m'leen doobm Isa al-Masi ki se. Ɔo gōtō 6aa se paac, maam m'dooy jeegen *eglizge tu paac ute doobm se.

¹⁸ Jee mɛtinge maakse ki se, magal rode. Naade saap ɔ maam m'kōn̄ tɛrl̄ 6aa gōtse ki eyo.

¹⁹ Ken Mɛljege je num, sōm m'utu m'6aa gōtse ki, ɔ ken maam m'aanga num, m'6aa booy mɛtn̄ taar jee ken magal rode se sum eyo, num m'kaakn̄ nakn̄ ken naade lee tɛd̄a.

²⁰ Ken jeegen jaay Raa ɔs gaar dode ki se, naade taadn̄ ute taarde sum eyo, num maakn̄ kingde ki se, naade taad̄ tōgn̄ Raa.

²¹ Naase tap 6o 'jeki dī? M'asen 6aa kōn̄ ute taar urlu ɔ ute maak-je lōbu 'jeki m'asen 6aa kōn̄ ute sirdi lɛ?

5

Jee Raage se mɛtinge cɛɛpm ute rode

¹ Gōtō 6aa se paac, jeege taad̄ ɔ naase se, 'lee ɛɛski naapge rɛn̄ rɛn̄. Nakn̄ ken debse tɛd̄n̄ se, jee jeel *Raa mal ey kic 6o ɔn̄ tɛd̄ naan̄ se eyo: naan̄ se tood̄ te mɛnd̄ bubina.

² Ute naan̄ se kic 6o naase 'tōmki tōm rose. Ey num naase se, maakse 'tuju ɔ debm jaay tɛd̄ nakn̄ bin se, bɛɛki num, 'tuurin̄ki naatn̄ maakse ki.

³ Deere, maam se m'dōkō nabō saapum se te naase. Anum debm tɛd̄ nakn̄ bin se, maam m'ōjinga bōrō don̄ ki aan̄ gōo maam m'utu maakse ki.

⁴ Ken naase 'tuskiga ute ro Mɛljege Isa se, saapum se ute te naase ɔ gōtn̄ se Mɛljege Isa taadn̄ tōgina.

⁵ Naase se, debm tɛd̄ nakn̄ bin se, j'ōn̄in̄ kaam ji *Bubm sitange an̄ dabara taa maakje daa ro ken naan̄ ɔk se 'tɛd̄n̄ gōtō ɔ bin 6o *bii ken Mɛljege ade 6aa se, kōn̄ se 'kōn̄ kaaja.

⁶ Nakn̄ naase 'tɛd̄ki jaay 'tōmki rose ro ki se, doobin̄ eyo. Naase 'jeelki ey la, ɔrōmō cōkō jaay j'ōmbinga do rujn̄ gɛm ken j'ɛcinga kɛc se, iin̄in̄ paac.

⁷ Ɔrōm ken do dōkin̄ ken taad̄ te *kusiñ se, ɔd̄ki dose ro ki. Bin 6o aki tɛd̄n̄ aan̄ gōo rujn̄ gɛm ken j'utu j'ɛciñ kɛc jaay j'ōmbin̄ te ɔrōm ey se. Taa *al-Masi se, naan̄ 6o ɛd̄ ron̄ *sɛrke taa naajege aan̄ gōo *goon baatn̄ ken Yaudge lee tōal̄ bii *laa Paakde ki se.

⁸ J'ōnte 'tɛd̄ki laajege ute mappan̄ ken ɔk ɔrōm do dōkin̄ se. Ɔrōm ese se, je taad̄ ute nakgen jig eyo ɔ ute nakgen kusiñ. Anum k'tɛd̄ki laajege se ute mappan̄ ken ɔk ɔrōm eyo, kɛse je deekn̄ ɔ ute maakn̄ kalan̄ ɔ ute ken mɛt ki.

⁹ Maakn̄ maktub̄ ken maam m'raan̄sen kaam mōatn̄ se, maam m'deeksenga m'6o: jee ken lee ɛɛs naapa rɛn̄ rɛn̄ se, ɔnte tōkdeki mɛd̄ɛ.

¹⁰ Kɛse maam m'je taad̄ ute jee do *duni ken lee ɛɛs naapge rɛn̄ rɛn̄, ey lɛ jee lee dōn̄ nakn̄ jeege, ey lɛ jee boogge, ey lɛ jee maragge paac se eyo. Ken bin num, jee do duni ki se, naase adeki teecn̄ kōn̄.

¹¹ Gōtō, bin eyo! Maam m'raan̄sen se taa debm taad̄ ɔ naan̄ gɛnaa doobm Isa ki, jaay 6o ɛɛsn̄ mɛndge rɛn̄ rɛn̄i, 6oogo, tɛd̄ maraga, ɔd̄ jeege, aay tōtō deel te gōtina, ɔ kucun jeege se. Debm bin se, ɔnte 'kōkin̄ki mɛd̄ɛ ɔ kōsō kic 6o, ɔnte 'kōski ute naana.

¹²⁻¹³ Anum jee ken doobm al-Masi ki ey se, maam 6o m'ade kōjn̄ bōrō dode ki eyo, num naade se Raa 6o ken utu aden kōjn̄ bōrō dode ki. Num naase se, ɔjki bōrō do gɛnaasege tun doobm Isa al-Masi ki, taa Kitap taadga taad̄ ɔ: *Debm kusiñ se, 'tuurin̄ki naatn̄ maakse ki.**

6

*Gɛnaagen doobm *al-Masi ki sakak naapa*

* 5:12-13 Aak Dt 17.7.

¹ Kēn maakse ki jaay deb kalan ək taara ute genaən num, naase, ɔŋki jee Raage ɔ 'sakakinki gɔtn jeege tun jeel *Raa mal ey se gen di?

² 'Jeelki jee Raage ɔ utu kɔjn bɔɔɔ do jeege tun do *duni ki se. Num kēn jee duni ki jaay naase ɔ utu adeki kɔjn bɔɔɔ num, taargen sɛɛm sɛɛm daanse ki se, naase ɔj aaski gen tɔɔliŋ ey ne?

³ Naajege ɔ j'utu j'aki kɔjn bɔɔɔ do *kɔdn Raage tu se, naase tap ɔ 'jeelki ey la? Kēn bin num, mɛt kando naajege j'an̄ki kaasn gen taadn tɔɔl taargen do duni ki se!

⁴ Naɔ kēn naase jaay ɔkki taara daanse ki se, naase 'ɔaaki gɔtn jee kɔjn bɔɔɔge tun *egliz aalden maak ki eyo.

⁵ Maam m'taadsen taa sɔkɔŋ asen tɔɔɔ. Maakse ki se, gena kēn jeel-taar kēn asen kaakŋ mɛtn taarse se tap ɔ, gɔtn ne?

⁶ Num gan j'aak gena kēn doobm Isa al-Masi ki kēn ək taara ute genaən kēn doobm al-Masi kic se ɔ ɔaa sakakiŋ naan jeege tun doobm al-Masi ki eyo.

⁷ Anum kēn ɔkki taara ute naapa jaay 'sakakki naapa se, kɛse naase oockiga doobm Raa ki. Kēn deba jaay tujsega se naase ɔj aasiŋki ey ne? Kēn deba jaay 'ɔoogga ne diŋse se naase ɔj aasiŋki ey ne? Kēn naase ɔj aasiŋkiga se, bɛɛ cir kēn naase adeki ɔaa sakak se.

⁸ Num gan naase ɔ 'lee 'tujki jeege tu ɔ 'lee ɔoogki nakŋ jeege. ɔ jee kēn naase 'lee 'tɛdɛki nakŋ se doɔɛ ki se, naade se ɔ genaasegen doobm Isa al-Masi ki.

⁹ Naase 'jeelki, jeegegen kēn tɛdn nakge ute doobiŋ ey se, 'kɔŋ kɛnd *maakŋ Gaar Raa ki eyo. ɔjte 'kaan̄ki rose dala: jee lee ɛɛs naapa rɛŋ rɛŋ, jee maragge, gaabgen lee ɛɛs mɛnd jeege ute mɛndgen lee ɛɛs gaabm jeege, gaabgen paacŋ kēn lee ɛɛs naapa,

¹⁰ jee ɔoogge, jee tamage, jee aay tɔtɔ deel te gɔtiŋa, jee kɔdn jeege, jee tujŋ nakŋ jeege, naade se paac 'kɔŋ kɛnd maakŋ Gaar Raa ki eyo.

¹¹ Bin ɔ do dɔkiŋ maakse ki se, jee mɛtiŋge tɛdo nakgen se, num gan ute ro Mɛljege Isa al-Masi ɔ ute Niriŋ se, Raa *tug daapsega, tɛdsenga 'tɛdkiga jee naange ɔ aakkiga bɛɛ naaniŋ ki.

**'Nookki Raa ute rose*

¹² Nam taad ɔ: Maam se, m'ɔk doobo gen tɛdn nakge paac. Deere, maam se m'ɔk doobo gen tɛdn nakge paac naɔ, nakge paac maakiŋ se, ɔj tɔɔlum sɛr eyo. Deere, maam se m'ɔk doobo gen tɛdn nakge paac, naɔ maam se m'kɔŋ kɔŋ rom gen tɛdn bul ne diŋ eyo.

¹³ Tɛr nam taad ɔ: Nakŋ-kɔsɔ se, k'tɛdiŋ taa maaka, ɔ maaka se lɛ gen nakŋ-kɔsɔ. Deere, num nakŋ-kɔsɔ ute maaka se Raa utu adɛn tɛdn 'tɛdn gɔtɔ. Num gan ro se, Raa tɛdiŋ gen kɛɛsn naapm rɛŋ rɛŋ eyo, taa rojege se naan gen Mɛljege, ɔ Mɛljege se lɛ naan ɔ Mɛl rojege.

¹⁴ ɔ Raa kēn duro Mɛljege daan yoge tu se, ute tɔɔgiŋ se, naan utu ajeki 'dur naajege kici.

¹⁵ Naase 'jeelki naŋa naŋa kic ɔ maakŋ ro *al-Masi ki se, naan tɛdga ron̄ kaam kalan. Bin se, maam se m'kɔŋ kuun ro al-Masi kaam kalan jaay m'an̄ tum ute ro mɛnd kɛɛsn gaaba la? Kɛse gɔtɔ.

¹⁶ 'Jeelki, deba jaay tood ute mɛnd kɛɛsn gaaba se, naade tum tɛdga ro kalan. Taa Kitap taadga taad ɔ: *Naaden di se tum tɛd daa ro kalan.**

¹⁷ Num gan debm dɔɔk ute Mɛljege se, naan tum tɛdga kalan ute naana.

¹⁸ 'Booyki, kɛɛsn naapm rɛŋ rɛŋ se, ɔɔdki dose naatn dɔkɔ ro ki! *Kusiŋ paacŋ kēn debkilimi lee tɛd se, ɔj tuj ron̄ aan gɔ kɛɛsn mɛndgen rɛŋ rɛŋ se eyo, num gan debm jaay ɛɛs mɛndge rɛŋ rɛŋ se, naan ɔl ron̄ paac maakŋ kusiŋ ki.

¹⁹ Naase 'jeelki rosege se tɛdga ɔee gen *Nirl Salal kēn Raa ɛdsesiŋo ɔ ɔɔɔse, naan utu maakse ki. Bin num rosege se, tɛdga gen naase 'maliŋge eyo.

²⁰ Taa Raa se, dugsega dose ute zo ɔɔɔ. Kēn bin num, ɔŋki rose se 'nookŋ Raa.

* 6:16 Aak Jɛn 2.24.

7

Mētn taar gēn təkŋ naapa

¹ Borse maam m'je m'asen tērlē do taar kēn naase 'raanumkiro maakŋ maktubse ki se. Kēn 'tēdn jiga num gaaba ɔ̄nte kəkŋ mēnda.

² Nabo, taa aki lee kēesn naapge rēŋ rēŋ ey se, gaabm gay gay kic ɓo, ŋ'ɔk mēnda ɔ̄ mēnd gay gay kic lē ŋ'ɔk gaaba.

³ Gaaba jaay je mēndiŋ se, mēnda ɔ̄nte gaasiŋ roŋa. Ɔ̄ kēn mēnda ɓo je gaabiŋ kic lē, gaabiŋ ɔ̄nte gaasiŋ roŋa.

⁴ Taa gaaba se, ɔk tɔɔgɔ do roŋ ki eyo, roŋ se tēdga gēn mēndina ɔ̄ mēnda kic lē, ɔk tɔɔgɔ do roŋ ki eyo, roŋ se tēdga gēn gaabiŋa.

⁵ Kēn naase jaay 'jeki 'gaasn rose taa aki tōnd mētn *Raa se, do naan ki se 'taad tɔɔliŋki ute naapa; ɔ̄ kaad kēn naase 'gaaski rose naapge tu se, ɔ̄nte 'kingki do ki daaniŋ tēdn dɔkɔ, num 'tērl iŋgki aan gɔɔ kēn do dɔkiŋ naase 'tiŋkiro se. Ey num kēn ɔ̄n aasiŋki te do rose ki ey se, sɔm *Bubm sitange 'kŋŋ dɔobo asen naama.

⁶ Kēn ɔlum jaay m'taad bin se, kēse maam m'undsen kund ɓo kul eyo, num maam m'taadsen taad ɓo dɔobo sum.

⁷ Maam m'je se, jeege paac 'king aan gɔɔ maama kēn m'ɔk te mēnd ey se. Nabo nana nana kic ɓo Raa ēdiŋ naabiŋ gēn doŋ doŋa. Deb kalaŋ Raa ɔ̄diŋ dɔobo gēn kəkŋ mēnda ɔ̄ deb kuuy se lē, Raa tēdiŋ gēn 'tiŋg arbiya.

⁸ Arbige ute mēnd-daayge se, m'taadden m'ɔɔ: kēn adēn 'tēdn jiga se num k'j'iŋg aan gɔɔ maam kēn m'ɔk mēnd ey se.

⁹ Anum kēn naadē jaay aŋ kaasn do rodege tu ey se, mēndge lē k'təkŋ gaabge ɔ̄ gaabge kic lē k'təkŋ mēndge. Taa debm jaay ɔk kɔk se, bēē cir debm kēn ɔk te eyo ɔ̄ aakga mēndge num lee dɔŋdē ute maakiŋ se.

¹⁰ Borse m'je taadn ute jeege tɔkga tɔk naapa dɔobm *al-Masi ki. Taar se maam ɓo m'taadiŋ eyo num Mēljege ɓo taadiŋa: mēnd jaay ɔkga gaaba se, ɔ̄nte rēsŋ ute gaabiŋa.

¹¹ Kēn naan rēsŋga ute gaabiŋ lē, ŋ'ɔ̄nte kəkŋ gaabm kuuy. Ɔ̄ kēn naan ɓo jega gaaba lē, ŋ'tērl ro gaabiŋ ki. Anum gaaba kic ŋ'ɔ̄nte piir ute mēndina.

¹² Jeege tun kuuy se, kēse maam ɓo m'taadden ey num Mēljege eyo, m'ɔɔ: gēnaa dɔobm al-Masi ki jaay mēnd naan iŋg ɓee se jaay aal te maakiŋ do al-Masi ki ey se, ɔ̄ mēnd se jaay took je king ute naan num, ŋ'ɔ̄nte piiriŋa.

¹³ Ɔ̄ mēnd dɔobm al-Masi ki jaay, gaabm naan iŋg ɓee ute naan se jaay aal te maakiŋ do al-Masi ki ey se, kēn gaabm se jaay took je king ute naan num, mēnd se ŋ'ɔ̄nte 'rēsina.

¹⁴ Taa gaabm jaay aal te maakiŋ do Isa ki eyo ɔ̄ ɔk mēnd kēn aalga kaal maakiŋ do Isa ki se, taa mēnd naan ɔk se tēdiŋ naan tēdga gɔɔr ute Raa. Mēnd kēn aal te maakiŋ do Isa al-Masi ki ey jaay, ɔk gaabm kēn aalga kaal maakiŋ do Isa ki se, taa gaabm naan ɔk se tēdiŋ naan tēdga gɔɔr ute Raa kici. Kēn bin ey num, gēndēge se 'tēdn dɔk te Raa, num gan deer deer, naadē se gɔɔr ute Raa.

¹⁵ Kēn deba aal te maakiŋ do Isa al-Masi ki ey jaay je an piir ute mēndiŋ kēn aalga kaal maakiŋ do al-Masi ki se, ɔ̄ndeki kēn naadē jaay je piiri num, k'piiri. Kēn 'tēdn gaaba ey lē mēnda dīm jaay adēn tum ute debm kēn aal te maakiŋ do Isa ki ey se, gɔtɔ. Taa Raa danŋeno se, taa aki king ute lapia.

¹⁶ Anum naai mēnd dɔobm Isa al-Masi ki se, 'jeeliŋ gaabi se aŋ kŋŋ kaasn gēn tɔɔdn kɔl gɔtn kaaj ki la? Ɔ̄ naai gaabm dɔobm Isa al-Masi ki se kic, 'jeeliŋ mēndi se aŋ kŋŋ kaasn gēn tɔɔdn kɔl gɔtn kaaj ki la?

Nana kic iŋg gɔtn kingiŋ kēn Raa danŋi ro ki

¹⁷ Taar kēn kuuy kēn m'je m'asen taad se, nana nana kic ɓo, iŋg gɔt kēn Mēljege ɔ̄ndiŋ ro ki ɔ̄ gɔtn kingiŋ kēn ese ɓo Raa danŋi. Anum taargen se ɓo kēn maam m'lee m'dooy *eglizge paac.

¹⁸ Kēn Raa danj 6o naai ɔjga kɔj pɔndɔ lɛ, ɔntɛ kɔyina*, num injg ute *kɔjn pɔndi se. Ɔo kēn Raa danj jaay naai utu ɔj te pɔndɔ ey lɛ, ɔntɛ kɔjn pɔndɔ.

¹⁹ Debm ɔjga pɔndɔ ɔo debm kēn ɔj te eyo, paac 6o tɛd dīm eyo. Num nakj jiga cir paac se, debm tɛdn nakgen kēn Raa ɔo k'tɛdn se.

²⁰ Anum nanja nanja kic 6o, ɔn 'king gɔtn kingin kēn Raa danjɔ ro ki se.

²¹ Kēn Raa danjɔ se, naai 'bul lɛ? Ɔntɛ kuun nirli, num ganj kēn naai jaay ɔk ɔoobo gen kɔɔdn doi maakj bul ki se lɛ, kɛse 6o nakj jiga.

²² Bul jaay Mɛljege Raa danjɔga se, naan ɔnga don gɔtn Mɛljege tu; bin 6o debm bul ey jaay Mɛljege Raa danjɔga se, naan tɛdga bul gen *al-Masi.

²³ Naase se Raa dugsega dose ute zo ɔnɔ; bin num naase se ɔntɛ 'tɛdki bulu gen jikilimge.

²⁴ Genamge, nanja nanja kic 6o injg gɔtn kingin kēn do dɔkin gɔtn kēn Raa danjɔ ro ki se.

Mɛtn taar jee kēn tɔk te gaabge ute mɛndge eyo ɔo ute gen mɛnd-daayge

²⁵ Bɔrse maam m'je m'asen tɛrlɛ do mɛtn taar jeege tun kēn tɔk te gaabge ute mɛndge eyo. Ɔo taar se Mɛljege 6o undum te kul eyo, num maam 6o m'saapa ɔo m'je m'asesin taada; ɔo naase 'jeelumki maam se Mɛljege tɛdumga bɛɛ ɔo taar kēn maam m'taad se naase 'tookki do ki taa maam se m'tuj ɔrmum eyo.

²⁶ Ute dubar kēn j'aakin ki bɔrse se, m'saap m'ɔo: kēn 'tɛdn jiga se gaaba ey lɛ mɛnda se n'king bini.

²⁷ Kēn ɔk mɛnda lɛ, ɔntɛ piirina. Ɔo kēn ɔk te ey lɛ, ɔntɛ kɔkɔ.

²⁸ Num ganj kēn ɔkga mɛnda kic num, naai 'tɛd te *kusin eyo. Ɔo kēn goon mɛnda 6o ɔkga gaaba kic num, tɛd te kusin ey kici. 'Jeelki jee injg king 6ee se kingde utu aden tɛdn ɔnɔ. Taa naan se 6o maam m'je nakgen se 'kaan dose ki eyo.

²⁹ 'Booyki m'asen taada genaamge: 6ɛɛ, kaadn kēn Raa gaanjin se ɔɔpga baata. Bin num naan ki se, gaabgen kēn ɔk mɛndge se, k'tɛdn naaba Raa ki aan gɔo jee kēn tɔk te mɛndge eyo;

³⁰ jee kēn eem keem se, k'tɛdn naaba Raa ki aan gɔo jee kēn eem keem eyo, ɔo jee kēn maakde raap se lɛ, k'tɛdn naaba Raa ki aan gɔo jee kēn maakde raap eyo, jee kēn lee dugj nakge se lɛ, k'tɛdn naaba Raa ki aan gɔo jee ɔk dīm eyo,

³¹ ɔo jee kēn tɛdn naaba ute nakgen naade ɔk do *duni ki se lɛ, j'ɔntɛ kɔnd saapde do nakge tun se, taa duni ara se utu 'deele.

³² Maam m'je naase aki kuun nirlse eyo. Taa naan se 6o debm jaay ɔk te mɛnd ey se, naan saapm do naabm Mɛljege tu ɔo naan je ɔoobm nakj kēn 'tɔɔl Mɛljege tu.

³³ Num ganj debm jaay ɔk mɛnda se, naan uun nirlin taa nakgen do duni ki ɔo naan se saap 6o je ɔoobm nakj kēn 'tɔɔl mɛndin ki.

³⁴ Debm bin se, saapin tɛdn kaam dio. Anum mɛnd ɔk te gaab ey se, ey lɛ goon mɛnda se, naade se saap do naabm Mɛljege tu ɔo maakde ute rode paac, naade ɔnin Mɛljege tu. Num ganj mɛnd ute gaabin se, naan uun nirlin taa nakgen do duni ki ɔo naan se je ɔoobm nakj kēn 'tɔɔl gaabin ki.

³⁵ Maam m'taadsen bin se, taa asen tɛdn bɛɛ, ey num maam se m'je m'asen gaasn ɔoob eyo. Nakj maam m'je naase aki tɛd se, nakj kēn bɛɛ cir daala ɔo aki tɛdn naabm Mɛljege se ute maakj kalan.

³⁶ Kēn goon kɔdɔ saap ɔo mɛnd kɛɛsin se jaay naan ɔkin te ey num, an tuj maakin se ɔo kēn naan jaay je mɛnd kɛɛsin se deel te gɔtin, aakin bɛɛki num, an kɔk se, ɔn ɔkina. Kēn naan ɔkinga kic 6o, tɛd te kusin eyo.

* **7:18** Kaadn naane se Yaudgen ɔjga kɔj pɔndɔ se jee mɛtinge daar pɔndden naade ɔjinga kɔj se 6o naade je an tuutn bɔy gɔtin ki.

³⁷ Num gan ken goon kōdō ak mēnd kēese, ə kēn naan jaay aasiñ do ron ki, ə naan mala 6o uun doa, nam 6o gaasiñ gen kōkiñ ey se, ə saap ə an kōñ kōk ey se, ə kēn naan jaay əñ aasiñ do ron ki əñ 6aa te ron ki ey se, naan tēdga jiga naan Raa ki.

³⁸ Bin 6o debm ak mēnd kēese jaay əkinga num jiga, num debm jaay əkiñ te ey se, tē tēdga jiga cir daala.

³⁹ Kēn mēnda jaay gaabiñ utu ooy te ey se, naan ak dōobm an rēs eyo. Anum kēn gaabiñ ooyga jaay 6o, naan ak dōobo gen kōkñ gaabm kuuy kēn naan maakiñ jea. Na6o gaabiñ se 'tēdn debm dōobm *al-Masi ki jaayo.

⁴⁰ Jiga se n'əñte kōkñ gaabm kuuy. Bin se naan 'king ute maak-raapo cir daala. Kēse 6o saapm maama ə maam m'jeele maam kic m'ək *Nirl Raa maakum ki.

8

Daa maragge

¹ Borse, maam m'je m'asen tērl do mētn taar daa maragge tu. Aan gəə naase əki: Deere, naajege paacki se k'l'əkki jeele. Na6o jeel nakñ kēn debkilimi ək se, oopiñ doña. Num gan maak-je do naapge tu se, noogjeki gen ziidn 6aa ute naanjege.

² Kēn nam jaay saap ə naan ək jeele se, kēse naan utu jeel te dīm ey 6ortə.

³ Num gan debm jaay je *Raa se, Raa jeeliña.

⁴ Naase əki: daa maragge se, naajege j'əkki dōobo gen kəsə ləbu gen kəs ey lē? K'jeelki, maraggen do *duni ki se, nakñ rēñ cērē ə Raa lē naan kalañ lak, Raa kuuy se, gətə.

⁵ Deere, jee mētinge taad ə raagen kuuy utu maakñ raa ki ə do naan ki kici. Jee bin se ək raage ute mēlge dēna kēn naade lee erg naandege tu ə eemde.

⁶ Num gan naajege se, k'jeelki Raa se, naan kalañ lak. Naan 6o Bubjege ə nakge paac iino gətn naan ki ə kēn naajege j'utu j'ingki se kic 6o, ute naaņa. Ə Mēljege kic 6o kalañ sum, naan 6o Isa *al-Masi ə ute naan se 6o, nakge paac utu ting gətde ki ə naajege kic 6o kingjege kaam ji naaņa.

⁷ Num gan taar mēt kēn ese se, jeege paac jeel ək te mētiñ eyo. Jee mētinge se, deelga deel ute maragge ə borse kic 6o kēn naade əs kəs daa maragge num, aakiñ aan gəə daa se gen maragge. Anum ute saapden kēn əñ jeel ək mētn nakge mēc ey se, naade saap ə kēse tujdenga naan Raa ki.

⁸ K'jeelki, nakñ kəsə se, ajeki kōñ naakñ naan Raa ki eyo. Kēn j'əskiga lē, ajeki ziidn dīm eyo ə kēn j'əski te ey kic lē, dīmjegen 'kut tap 6o gətə.

⁹ Naase se əkki dōobo kēn kəsñ nakge paac, na6o əndki kəndə, əñte 'kəlki jeege ək təgə naan Raa ki ey se, 'kooçñ dōobm Raa ki.

¹⁰ Aan gəə naai kēn 'jeel nakñ mēt ki jaay, ing 6ee marag ki ə ing əs kəs daa maraga se, genaai kēn saapiñ əñ jeel ək te mētn nakñ mēc ey se jaay aakki naai ing əs kəs se, naai an kōliñ naan kic 6o 'kəsñ daa maraga se.

¹¹ Bin 6o ute jeeli kēn naai ək se, gena kēn saapiñ jeel ək te mētn nakñ mēc ey se, naai an kōliñ naan 'kutu, ey num gena ese 6o kēn al-Masi ooy taariñ se.

¹² Kēn naai 'tēd bin se, kēse naai 'tēd *kusiñ genaai ge tun saapde əñ jeel ək te mētn nakge mēc ey se ə 'tujde maakde. Bin se naai 'tēd kusiñ 6o al-Masi ki.

¹³ Taa naan se 6o, kēn taa kəsə sum 6o 'kəl genaam kooçñ dōobm Raa ki se, məətn maam m'kəsñ daa eyo taa genaam se 'kooçñ dōobm Raa ki eyo.

9

*Nakgen kēn *jee kaan naabm Isa al-Masige ək dōobo do ki*

¹ Anum, maam se nakñ ək təgə dom ki utu la? Maam se, *m'debm kaan naabm Isa ey la? Ə Mēljege Isa se, maam m'aakiñoga ute kaamum ey la? Naase se, maam 6o m'baanseno dōobm Mēljege tu ey la?

² Kēn jee kuuy jaay ɔ maam se m'debm kaan̄ naabm Isa al-Masi ey kic ɓo, naase se 'jeelki maam m'debm kaan̄ naabm Isa al-Masi. Aan gɔɔ naase 'dɔɔkkiga ute Mɛljege se ute naase se ɓo, jeege jeele maam se m'debm kaan̄ naabm Isa.

³ Jee kēn ɔkum mindum se, kɛse ɓo taar kēn maam m'ɔko kēn m'je m'aden tɛrlɛ:

⁴ taa naabm kēn naaje k'tɛd se, naaje j'ɔk ɔoobo kēn naase ajeki kɛdn̄ kɔsɔ ute kaaye ey ne?

⁵ Naaje se j'ɔk ɔoobo gɛn tɔkɲ mɛndgen ɔoobm *al-Masi ki ɔ gɛn lee ute mɛndjege aan gɔɔ jee kaan̄ naabm Isa al-Masigen kuuy ute gɛnaa Mɛljege Isa ɔɔ aan gɔɔ Pɛr se ey la?

⁶ Lɔɓu maam m'ute Barnabas kaljeki sum ɓo, k'tɛdn̄ naaba ute jije jaay j'an kɔsn̄ ne?

⁷ Naase 'booykiga la kēn deba uunga asgar jaay, naan̄ malin̄ ɓo ɓaa jedo gurs taa an kɔgɲ ro naan̄ malin̄ se, utu ne? 'Bii kalan̄ jaay deba naab maakɲ gɔtin̄ jaay 'kɔɲ kɔsn̄ nakɲ maakɲ gɔtin̄ ki ey se, utu ne? Lɔ debm gaama jaay aay si maalinge ey se, utu ne?

⁸ Anum nakɲ kēn maam m'taadsen se, jikilimge ɓo lee tɛdn̄ sum eyo, num *Ko Taar kēn Raa ɛdo Musa ki kic ɓo taadɲga taada.

⁹ Taa Ko Taar kēn Raa ɛdo Musa ki se k'raan̄ j'ɔɔ: *Maran̄ tiiko nakɲ tɔnd gɛmɛ se, j'ɔntɛ kɔlin̄ dim taarin̄ ki kēn an̄ gaasn̄ kɔsɔ.**

Bin num gɔtn̄ ese se *Raa taad̄ ute marange la?

¹⁰ Naan̄ taad̄ ute naajge ey ne? Deer deer, taar se k'raan̄in̄ taa naajge. Taa naan̄ se ɓo debm naabm maakɲ gɔtin̄a ɔ debm tɔnd gɛmin̄ se nan̄a nan̄a kic ɓo ɔnd don̄ do nak kēn naan̄ utu 'kɔɲ se.

¹¹ Naaje jaay k'ɓaa k'taadsen taar Raa aan gɔɔ debm kēn ɔɔc maakɲ gɔtin̄a ɔ kēn k'tɔndga mɛtse j'ɔɔ k'je dim gɔtse ki se kēn bin num k'tɔndga mɛtse k'deelga utu gɔtin̄ dɛn dɛn la?

¹² Kēn jee kuuy jaay ɔk ɔoobo gɛn kuun dim gɔtse ki num, naaje se mɛt kando j'ɔk ɔoobo k'cirden̄ naade se daal ey la? Ute naan̄ se kic ɓo naaje se j'uun te dim gɔtse ki eyo. Anum dubargen jaay an doje ki paac se, naaje j'aasiɲa, taa Labar Jigan gɛn al-Masi se naaje k'je k'tɛdn̄ nakɲ jaay 'gaasn̄ jeege gɛn booy 'kuun taar se eyo.

¹³ 'Jeelki, jee kēn tɛdn̄ naaba maakɲ *Bee Raa ki se, kɔsdɛ se naade ɔɲ maakɲ nakge tun jeege ɓaano *sɛrkɛ maakɲ Bee Raa ki se. ɔɔ jee kēn tɛdn̄ naaba *gɔt kēn k'lee k'tɔjn̄ mooso Raa ki se lɛ, naade se kic ɔɲ bɛddɛ gɔtn̄ ese.

¹⁴ Bin ɓo Mɛljege taad̄ ɔɔ: jee kēn lee taad̄ Labar Jiga gɛn al-Masi jeege tu se, ɔɲ jeegeen k'lee k'taaddɛn se aden kɛdn̄ nakɲ kēn 'kaasn̄ gɛn tingdɛ.

¹⁵ Ey num maam se m'ɔk ɔoobo, naɓo m'uun te nakɲ nam eyo ɔɔ kēn m'raan̄sen maktub se kic ɓo, ɔntɛ 'saapki ɔaki maam se m'je dim gɔtse ki. Maam se kēn m'kooy kic num bɛɛ cir kēn m'tɔnd mɛtn̄ dim gɔtse ki se ɔɔ nakɲ maam m'tɔɔm rom do ki se m'je nam amsin̄ kɔɔd eyo.

¹⁶ Gɛn taadn̄ Labar Jiga gɛn al-Masi se, maam m'ɔk ɔoobm kēn m'an tɔɔm rom eyo taa taar se lɛ Mɛljege ɓo ɛdumsin̄o ɔɔ m'an̄ taadn̄ jeege tu tak. ɔɔ kēn maam jaay m'taad Labarin̄ Jiga te ey lɛ, naan̄ se am tɛdn̄ ɔɔn̄ aak eyo.

¹⁷ Kēn naabm se jaay maam m'tɛdn̄ ute maraadum sum num, naan̄ se maam m'ɔk ɔoobo kēn j'am kɔgɲ dal dubaruma. Num bin eyo! Naabm se lɛ, Raa ɓo ɛdumsin̄ kaam jima ɔɔ m'an̄ tɛdn̄ tak.

¹⁸ Maam tap ɓo j'am kɔgɲ dɪ? Labar Jiga gɛn Isa al-Masi kēn maam lee taad̄ jeege tu cɛrɛ se ɓo, 'tɛdga bɛduma. Ey num maam se m'ɔk ɔoobo taa Labar Jigan maam m'lee m'taad se j'amga kɔgɲ dim, naɓo maam malin̄ ɓo baate.

*Pɔl je ano ɓaa ute jeege paac gɔtn̄ *al-Masi ki*

¹⁹ Deere, maam se m'ɓul nam eyo. Num gan̄ m'tɛdn̄ rom aan gɔɔ ɓulu se taa jeege paac, taa m'tɛdn̄ jeege dɛna adɛ ɓaa ɔoobm al-Masi ki.

²⁰ Ute Yaudge se, maam m'tɛd rom kɔd̄ Yaud, taa m'ano ɓaa ute Yaudge ɔoobm al-Masi ki. ɔɔ kēn ute jeegeen in̄g do *Ko Taar kēn Raa ɛdo Musa ki lɛ, maam kic m'tɛd rom aan gɔɔ

* 9:9 Aak Dt 25.4.

maam kic m'ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki. Jo ken deere num, maam m'ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey sum. Ken olum jaay maam m'tedf naan se, taa m'je jee ken ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, ade baa doobm al-Masi ki.

²¹ Ute jeegen jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey se, maam kic m'tedf rom aan gaa m'jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki eyo. Ey num, deere, maam se m'jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki oo Ko Taar maam se, naan Ko Taar gen Labar Jiga gen al-Masi. Ken maam jaay m'tedf rom bin se, taa m'aden tedn naade ade baa doobm al-Masi ki.

²² Ken maam jaay m'ute jeegen ok tooo naan Raa ki ey se, maam m'ing aan gaa naade taa m'andeno baa doobm al-Masi ki. Jo maam m'tedf ute jeege paac ute doobm gay gay kic bo taa m'kaajn jee metingen maakde ki se.

²³ Nakgen paac jaay maam m'tedin se, taa Labar Jigan gen Isa al-Masi se 'waaen baa ute naanina. Jo maam kic bo m'ken beduma maakn bee Raa ken utu 'tedn jeenge tu se.

²⁴ 'Jeelki, jee paacn j'ombde gen nan nan deete ki se, jee paacn aan se, deb kalan aan deel se bo j'aalin aace oo j'edin bedina. Bin num naase kic aan ki aan gaa gen debm aan deel se taa j'asen kaal aace oo aki ken bedse kici.

²⁵ Jee paacn ken lee aan gotn k'lee k'taan nan nan deete se, naade lee dabar rode den aak eyo. Naade tedn se taa j'aden kaal aace oo ken bedde†. Naoo kaal aacn k'lee k'jaalden naade ki se, tedga sum bo gotin utu 'deele. Num gan kaal aacn ken jaaljeeki naajege tu se gotin 'deel eyo, naan se 'ting gen daayum.

²⁶ Taa naan se bo maam kic m'aan gotn ren eyo, gan m'aan ute doobina taa m'kaan gotn kaan ki. Jo maam se m'tec aan gaa debm deelga deel gen ceepm gen tond naapa, naoo gotn tondki se m'ond gotn ren eyo.

²⁷ Maam m'dabar rom dena, taa m'an baabm kaka. Ey num maam ken m'taado taar gen Isa al-Masi jeege tu se, som m'kutn naanja cere.

10

Jnte 'daanki maraga

¹ Genamgen doobm *al-Masi ki, 'booyki m'asen taadn metn taar bubjegen do dakiina. Kaad ken *Musa jaay oodo Bubjege do kad-baar ki se, naade paac se gapara* baabdeno oo naade paac gaanjo Baar Ace†.

² Jo gapara jaay baabdeno ute gaan baar ken naade gaanjo se, keese aan gaa *k'batizdenga kalan ute Musa.

³ Naade paac oso kasn ken baayo maakn raa ki.

⁴ Naade paac aay maan iino gotn *Raa ki, taa naade se aay maan teeco ro ko ken Raa eddeno oo ko ese se, lee ute naade‡. Jo ko se, naan bo al-Masi.

⁵ Ute naan se kic bo, maakde ki se jee denin bo tedn nakn ken tooo Raa ki eyo oo maak-taar Raa baay dode ki. Naade ooyo oo yodege se oopo do kad-baar ki.

⁶ Nakgen se jaay aan dode ki se taa ajeki kaal bijege tu oo bin se j'aki ken don nakn *kusin eyo aan gaa ken naade donjo se.

⁷ Jnte 'daanki maraga aan gaa jee metingen maakde ki tedo se. Taa naan se bo Kitap taad oo: *Naade ing naan ki, oso aa aayo jaay bo naade iin baag daama oo ceep ute rode.*§

⁸ Jonte 'keeski naapge ren ren aan gaa jee metingen maakde ki lee tedo se. Taa naan se bo maakn bii kalan ki sum bo, jeege dupu-si-di-kaar-moto ooyo.

⁹ Jonte 'naamki Meljege aan gaa jee metingen maakde ki naaminjo se. Taa naan se bo jee se waa jo tooo tooo*.

† **9:25** Kaal aacn k'taadn ara se k'tondden laatge bo dodege tu oo laatgen se j'ujden ute kamb kaagge. * **10:1** Gapar ara se je taadn oo Raa utu te naade. Aak Ekz 13.21-22. † **10:1** Kaad ken se Baar Ace gaan kaam dio oo naade aal daan ki do kees ken tuutu. Aak Ekz 14.22-29. ‡ **10:4** Taar ara se Pol uuno taar ken jee dooy gaan *Israelge lee dooy jeege.

§ **10:7** Aak Ekz 32.6. * **10:9** Aak Nmb 21.5-6.

10 Ɔnte 'mooyki naan ki dir dir ute Raa aan gɔɔ jee mɛtinge maakde ki se lee mooyo. Taa naan se ɔ *kɔdn Raa debm kɔdn ko jeege se 'ɔaado tɔalde.

11 Nakgen se jaay Raa ɔnin aan dode ki se, taa kaal bi jeege tun kuuy. Ɔ ken naan jaay ɔnin k'raanin maakn Kitap ki se ɛ, taa ajeki kaal bijege tu naajegen j'aankiga gɔɔr ute ɔii ken duni an nan se.

12 Taa naan se ɔ debm saap maakin ki ɔ naan tɔɔg doobm Raa ki se, n'ɔnd kɔndo, n'ɔnte kooco.

13 'Jeelki nakn naam ken aan dose ki se, lee aan do jeege tu paac kici. Ɔɔ Raa se naan debm tuj ɔrmin eyo ɔ naan 'kɔn kɔn nakn naam ken aan dose ki se, 'deel dose eyo. Ute nakn naam ken aan dose ki se, naan asen taadn doobm ken naase anki kaan kɔtɔ ɔ naan asen kɛdn tɔɔgn ken naase anki kaasn gen serkina.

14 Taa naan se ɔ, jee maakjemge, ɔɔdki dose dɔkɔ ro maragge tu.

15 M'taadsen naase ki se aan gɔɔ jee saap ɔn taara jaay taada. Taar ken maam m'taadse se, naase 'saap ɔkki mɛtin jiga.

16 Ken naajege k'ɔaaki ɔaa kɔsn, kɔsn Mɛljege jaay j'uunki *kɔɔpm gen tɔtɔ koojn bin jaay k'tɔɔmki Raa se, kɛse je taadn ɔ: ute moosn Isan ɔɔy se, naajege k'tum k'tɛdkiga kalan ute Isa ey ne? Ɔ ken j'uunki mappa jaay k'dupki k'nigin ki ute naapa gen kɔsɔ se, kɛse je taadn ɔ: k'tum k'tɛdkiga ro kalan ute al-Masi ey ne?

17 Taa mappan se ɛ kalan sum ɔ naajege k'paacki se k'nig k'j'ɔski naan ese sum; bin ɔ naajegen ute denjege se, k'tum k'tɛdkiga ro kalan.

18 'Jeelki, gaan *Israelgen lee ɔsɔ daa ken naade lee tɔjin *serke *gɔtn ken k'jiinin gen lee tɛdn serke Raa ki se, naade se *dɔɔk ute Raa kalan†.

19 Taar ken maam m'taadsen tap ɔ m'je taadn m'ɔɔ dɔo? Bin num daa maraga ute maraginge se tap ɔ tɔɔl serɛ ne?

20 Bɛrɛ gɔtɔ! Naade se tɔɔl ser eyo. Naɔo aan gɔɔ serkn naade lee tɔj se ɛ, sitange tu ey num Raa ki eyo. Taa naan se ɔ maam m'je naase aki 'dɔɔkn ute sitange eyo.

21 Anum naase aki kɔn kaay tɔtn koojn bin ken maakn kɔɔpm Mɛljege tu jaay tɛr aki ɔaa kaay ken maakn kɔɔpm sitange tu se eyo; ɔ naase se aki kɔn king kɔsn kalan do tabil ki ute Mɛljege ɔ tɛr aki ɔaa kɔsn ute sitange eyo.

22 Lɔbu k'je j'aki kookn do Mɛljege tu se ɛ? Naajege se k'tɔɔg k'cirin ki naan la?

*Nakge paac se k'tɛdɔnki taa *nookn Raa*

23 Nam taad ɔ: «Debkilimi ɔk doobo gen tɛdn nakge paac.» Naɔo, naajege tu se nakgen se paac tɔɔljeki ser eyo. Deere, debkilimi ɔk doobm gen tɛdn nakge paac, naɔo naajege tu se ɔn noogjeki gen ɔaa ute naanjege eyo.

24 Nam ɔnte 'saapm do naan malin ki sum, num n'saap do jeege tun kuuy.

25 Naase ɔkki doobo gen dugn kɔsn daagen paacn maakn suuk ki. Ken 'ɔaaki ɔaa kɔs se, ɔnte 'tɔndki mɛta ɔ maakse, ɔnte naajn do ki.

26 Taa Kitap taad ɔ: *Do naanɔa ute nakgen do ki paac se gen Mɛljege Raa.‡*

27 Aan gɔɔ debm aal te maakin do Isa ki ey jaay danse ɔ aki ɔaa been ki se ɔ ken jaay 'ɔaakiga num, kɔsn ken naan ɛdsen se, ɔski, ɔnte 'tɔndki mɛta ɔ maakse, ɔnte naajn do ki.

28 Ken nam jaay deksen ɔ: Kɛse ɛ daa maraga se, naase ɔnte 'kɔski; bin se debm ken aalse bise ki se, naase anki 'tɛdn maakin 'naajn do kɔs ki se eyo.

29 Maam m'taad ara se ute maakn naan ken utu naaj naaja ey num, ute gen naase eyo. Maam ɛ m'ɔk doobo. Bin num gen dɔi jaay debm maakin utu naaj naaja am gaasn gen kɔsn nakge se?

30 Ken maam m'ɔaa kɔsɔ jaay m'tɔɔm Raa num, gen dɔi jaay naai 'taadum taar inɔ kus do kɔs ken maam m'tɔɔmga tɔɔm Raa taarin se?

† 10:18 Aak Lb 7.6. ‡ 10:26 Aak KKR 24.1.

³¹ Bin 6o kēn aki kōsɔ, kēn aki kaaye lɔ aki tēdn dī dī kic 6o, 'tēdnki paac gēn nookŋ Raa.

³² Bin num kēn ute Yaudge, jeegen Yaudge eyo, ey ɛ ute *eglizn gēn Raa se, paac se, maakŋ kingse ki se, ɔnte 'kɔlki nam 'kooɔn doobm Raa ki.

³³ Bin 6o ingki aan gɔɔ maama: maam m'aay kaamuma ɔɔ do nakge tu paac se, m'je m'tēdn nakŋ kēn 'tɔɔl jeege tu paac. Maam se m'saap do maam malin ki eyo, num maam m'saap taa bεε jee dēna m'je taa Raa aden kaaja.

11

¹ Aan gɔɔ maam m'uun bɔlɔtn *al-Masi se, naase kic 6o uunki bɔlɔtuma.

*Kaad kēn mēndge ute gaabge tusga gēn keem *Raa*

² Maam se m'tɔɔmse, taa naase se tēdga tak 6o, naase 'saapki dom ki ɔɔ naase utu inŋ 'bɔɔbki taar kēn maam m'dooyse se.

³ Na6o maam m'je taar se, naase anki jeel kɔkŋ jiga: gaabge paac se, *al-Masi 6o dode ki ɔɔ mēnda ɛ, gaaba 6o don ki ɔɔ al-Masi ɛ, Raa 6o don ki.

⁴ Kaadn keem Raa ki jaay 6o gaabm kēn taad taar teeco taar Raa ki ey ɛ eem keem Raa jaay aal kala don ki se, kēse naan ɔl al-Masi 6o maakŋ sɔkɔn ki.

⁵ Num gan kēn mēnda jaay kaadn keem Raa ki, 6aa taadn taar teeco taar Raa ki ey ɛ 6aa keem Raa jaay aal te kala don ki ey se, kēse naan ɔl gaabin 6o maakŋ sɔkɔn ki ɔɔ mēnd bin se tec aan gɔɔ mēnd k'dɔsɪŋga dɔs donna kēn ɔlin sɔkɔn tɔɔlin se.

⁶ Kēn mēnda jaay baate kaal kala don ki se, bεekin se k'dɔsɪnsɪn naatn. 'Jeelki, kēn mēnda jaay j'ɔj k'naniŋga bεekin tak tak ey ɛ k'dɔsɪnsɪŋga se, tēdn sɔkɔn tɔɔlina. Bin num ɔn mēnda tak 6o kaal kala don ki don ki.

⁷ Num kēn gaaba jaay 6aa keem Raa num, ɔnte kaal kala don ki, taa gaaba se Raa aalin teciŋ naana taa an *nooko. Gan mēnda ɛ, Raa aalin se gēn nookŋ gaabiŋa.

⁸ Taa gaaba se teeco ro mēnd ki eyo, num mēnda 6o teeco ro gaab ki*.

⁹ Gaaba se Raa aaliŋo taa mēnd eyo, num mēnda ɛ nookŋ gaabiŋa.

¹⁰ Taa *kɔdn Raage se 6o mēnda se n'aal kala don ki ɔɔ ute kal kēn naan aal don ki se je taadn ɔɔ naan se sook deb kēn ɔk tɔɔgɔ don ki se.

¹¹ Ute naan se kic 6o, naan Meljege tu se, mēnda kalin ki sum se kɔn kaan kaam eyo ɔɔ gaaba kic ɛ kalin ki sum se kɔn kaan kaam ey kici.

¹² Aan gɔɔ mēnda ɛ teeco ro gaab ki se, gaab kic ɛ mēnda 6o oojiŋa; num naade paac se iino gɔtn Raa ki.

¹³ Naase malinge aakiŋki tu. Kēn jeege tusga gēn keem Raa jaay mēnda aal te kala don ki ey sum 6o eem Raa se, dɔɔdn ne?

¹⁴ Kēn j'aakiŋ kaak bin kic 6o, gaaba jaay ul bεekin tēd jɛrl se, sɔkɔn ey ne?

¹⁵ Gan mēnda jaay bεekin dēn se, ɔkiŋa. Bεekin kēn Raa edin dēn se, tēdn tec aan gɔɔ mēnd kēn aalga kaal kala don ki.

¹⁶ ɔɔ debm jaay je tookŋ do taarge tun maam m'taadsen ey se, maam ute *eglizgen gēn Raa se ɛ, kēse 6o nakŋ kēn naaje k'lee k'tēda.

Kɔsn gēn Meljege Isa

¹⁷ Do taarge tun maam m'je m'asen taadse, maam m'asen kɔn tɔɔm eyo. Taa kēn naase jaay 'tuskiga gēn keem Raa se, naase 'tēdki nakgen *kusiŋ 6o cir kēn bεε.

¹⁸ Anum nakŋ deet deet se k'taadum j'ɔɔ: kēn naase jaay 'tuskiga gēn keem Raa num, naase 'lee 'gaan ki ute naapa. ɔɔ do taar kēn se, m'jeelin kengen mētinge se, mēt ki.

¹⁹ Bin num maam m'jeele maakse ki se, jeege utu 'gaan ute naapa, bin jaay 6o j'kaakŋ jeel jee kēn ɔk taar Raa ɔɔn se.

²⁰ Kēn naase 'tuskiga gēn keem Raa jaay ɔski kɔs ute naapa se, kēn maam m'aakiŋ ara ki num, aan gɔɔ kɔsn gēn Meljege eyo.

* 11:8 Aak Jen 2.18-23.

21 Taa kēn naase jaay ingkiga gōtn kōs ki se, naŋa naŋa kic ɓo naar ɔs kōsiŋ kōsiŋ kēn naaŋ ɓaano. Bin ɓo jee mētiŋge lē, ɓo tōlde tōlɔ ɔɔ jeegeen kuuy se lē, aay bini oon koono.

22 Kēn bin num, ɔski ɔɔ aayki ɓeeŋe tu. Lɔ naase ɔkki ɓeege ey ne? Kēn naase jaay 'tēdki bin se, naase uum aalki kaal *egliz gēn Raa se ɓo naaŋ ki ɔɔ gēnaagen ɔk dīm ey se lē, naase aakdeki kaakŋ mētdē. Anum do taarge tun ese se, naase 'jeki m'asen taadŋ m'ɔɔ di? M'asenga tōm la? Gōtɔ. Do nakge tun naase 'tēdki se, maam m'asen kōŋ tōm eyo.

23 'Booyki! Kēse ɓo taar kēn Mēljege dooyumo ɔɔ maam kic m'dooyoseno m'ɔɔ: maakŋ nōɔr kēn j'an kōkŋ Mēljege Isa se, naaŋ uun mappā jīŋ ki,

24 ɔɔ kēn naaŋ jaay tōm Raa aas se, naaŋ dupiŋa ɔɔ deek ɔɔ: «Kēse ɓo roma kēn m'ēdīŋ *sērke taa naase. Nakŋ se 'lee 'tēdīŋki bini ɔɔ 'saapki dom ki.»

25 Kēn naade jaay ɔs aas se, Mēljege uun *kōɔpm dōoc ute tōtn koojŋ biŋ se ɔɔ tēdīŋ bin kici, taaddēn ɔɔ: «Tōtn koojŋ biŋ kēn maakŋ kōɔp kēn ese se je taadŋ ute moosum 'kōɔy se, kēse je taadŋ ɔɔ: *Raa dōɔkga kiji ute naase. Daayum kēn naase 'ɓaaki ɓaa kaaye se, 'tēdīŋki bini ɔɔ 'saapki dom ki.»

26 Daayum kēn naase jaay 'tuskiga gēn kōsn mappan ese se† ɔɔ gēn kaay tōtn koojŋ biŋ kēn maakŋ kōɔp kēn ese se, kēse naase 'taadki mētn taar kooy Mēljege bini, ɓii kēn naaŋ ade tērl ro ki.

27 Taa naaŋ se ɓo, debm ɔs mappā gēn Mēljege ɔɔ aay tōtn koojŋ biŋ kēn maakŋ kōɔp Mēljege tu ute dōobiŋ ey se, ɓōɔrɔ utu kooçŋ dōŋ ki taa daa ro Mēljege ute moosiŋ se, naaŋ aalden te maak ki eyo.

28 Taa naaŋ se ɓo naŋa naŋa kic kēn ɓaa ɓaa kōsn mappm ese se ɔɔ ɓaa 'kaay tōtn koojŋ biŋ kēn maakŋ kōɔp kēn ese, ŋ'saap do roŋ ki jaay 'kōsɔ ɔɔ 'kaaye.

29 Anum debm jaay ɔs mappan se ɔɔ aay tōtn koojŋ biŋ kēn maakŋ kōɔp ki se, saap te do ro Mēljege tu eyo jaay ɔsɔ ɔɔ aay se, kēse naaŋ maliŋ ɓo tēd ɓōɔrɔ ooc dōŋ ki.

30 Taa naaŋ se ɓo maakse ki se jeege dēna tēdga kōɔŋɔ, jeege dēna kōɔŋɔ tujdenga ɔɔ jee mētiŋge ooyga.

31 Kēn naajege jaay k'jeelki kōjŋ ɓōɔrɔ do naaje malinge tu se, Raa ajeki kōjŋ ɓōɔrɔ dojege tu eyo.

32 Anum kēn Mēljege jaay ɔjjeki ɓōɔrɔ dojege tu se, kēse naaŋ dējjeki dējje. Taa ɓii kēn naaŋ 'kōjŋ ɓōɔrɔ do *duni ki se, ɓōɔrɔ 'kooçŋ dojege tu ey sum.

33 Bin ɓo gēnaamgen dōobm al-Masi ki, kēn 'tuskiga gēn kōsn, kōsn Mēljege se, 'booyki naapa.

34 Kēn debm jaay ɓo tōliŋ lē, ŋ'ɔs ɓeeŋ ki. Bin ɓo kēn naase 'tuskiga se, ɓōɔrɔ 'kooçŋ dose ki eyo. Taargen ɔɔp se, kēn maam m'ɓaaga gōtse ki jaay ɓo, m'asen ɓaa taadŋ naŋ mētiŋa.

12

*Naabm kēn *Nirl Salal ed jeege tu gēn tēdŋ naabm *Raa*

1 Gēnaamgen dōobm al-Masi ki, ɓōrse maam m'je m'asen tērl do mētn taar naab kēn *Nirl Raa ed jeege tu se. Maam m'je m'asen kōŋ naase aki kiŋg do dērlse ki eyo.

2 Do dōkiŋ, kēn naase 'jeelkiro te Raa mal ey se, kaad kēn naane se, nakŋ ɔk tōɔgɔ dose ki se 'tōɔd ɔlseno gōtn raasege tun ɔŋ taad taar ey se, ɔɔ naase lē ɔŋ aasiŋkiro gēn daar tōɔg eyo.

3 Taa naaŋ se ɓo, 'booyki m'asen taada: debm jaay taad ɔɔ: ɔŋ Raa 'naam Isa se, debm bin se naaŋ ɔk Nirl Raa maakiŋ ki eyo. Ɔɔ debm taad ɔɔ: Isa se Mēljege se, debm bin se ɔk Nirl Salal maakiŋ ki.

4 Nirl Salal se, naaŋ kalaŋ sum, naɓo nakgen kēn naaŋ ed jeege tu se, dōliŋ dēna.

5 Mēljege se kic naaŋ kalaŋ sum, naɓo naabm kēn naaŋ ed jeege tu se, dōliŋ dēna.

† 11:26 Mappan ese se Mēljege Isa taad ute daa roŋ mala.

⁶ Raa kēn tēdn naaba maakŋ jeege tu paac se, naan̄ kalan̄ sum, naḅo ḁoobm kēn naan̄ eḁo gēn tēdn naabiŋ se, ḁōliŋ ḁēna.

⁷ Naŋa naŋa kic ḅo Raa eḁiŋ Nirl Salal maakiŋ ki se, taa an tēdn naabm kēn 'noogh̄ jee Raage paac.

⁸ Deb kalan̄ se, Nirl Raa eḁiŋ jeel-taara gēn taadŋ taar jeege tu ḁḁ deb kuuy se, Nirl Raa ese sum ḅo eḁiŋ jeele gēn jeel naka.

⁹ Nirl Raa ese sum ḅo, tēḁ deb kalan̄ aal maakiŋ do Isa ki cir gēn jeege kuuy se ḁḁ deb kuuy se, naan̄ eḁiŋ tōḅḅo gēn kēdn̄ lapia jee kōḅḅe tu.

¹⁰ Deb kuuy lē, Nirl Raa eḁiŋ tōḅḅḅ gēn tēdn̄ nakŋ-kōḅḅge, deb kēn kuuy naan̄ eḁiŋ tōḅḅḅ gēn taadŋ taar teeco taar Raa ki. Ḃḁ deb kēn kuuy se, naan̄ eḁiŋ tōḅḅḅ kēn an̄ jeel nakgen kēn iŋḅo ḅōtn̄ Nirl Salal ki ey lē ḅōtn̄ sitange tu. Ḃḁ deb kēn kuuy se, naan̄ eḁiŋ tōḅḅḅ gēn jeel taadŋ taar naan̄gen jeege jeel eyo. Ḃḁ tēr deb kēn kuuy lē, naan̄ eḁiŋ tōḅḅḅ gēn jeel taadŋ tōḅḅḅ mētn̄ taar naan̄gen jeege jeel ey se.

¹¹ Ḃḁ kēse Nirl Raa kalan̄ ese sum ḅo tēḁiŋ nakgen se paac ḁḁ naŋa naŋa kic ḅo naan̄ eḁiŋ naabiŋ naabiŋ aan̄ ḅḁḁ kēn naan̄ maakiŋ jen ro ki.

Jee al-Masige se tum tēḁga aan̄ ḅḁḁ ro kalan̄

¹² Aakki tu: ro debkilimi se, naan̄ kalan̄ sum, naḅo tōḅ kaam ḁēna. Ute tōḅm kēn naan̄ tōḅ kaam ḁēn se kic ḅo tum tēḁ ro kalan̄. Jeege kēn ḁḁḁḅḅa ute al-Masi se kic ḅo tec bini.

¹³ Ḃḁ naajege paacki se kēn Yaudge ey lē Grēkge, ḅulge ey lē ḅulge eyo, *k'batizjekiro ute Nirl Salal kalan̄ ese sum ḁḁ k'tum k'tēḁkiga aan̄ ḅḁḁ ro kalan̄. Ḃḁ Raa eḁjekiga Niriŋ se maakjege tu.

¹⁴ Bin ḅo ro debkilimi se naan̄ kaam kalan̄ sum eyo, naḅo naan̄ tōḅ kaam ḁēna.

¹⁵ Jē se 'kōŋ taadŋ ḁḁ: «Maam lē m'ji ey se, m'kōŋ tēdn̄ maakŋ ro ki eyo.» Anum kēn naan̄ taad̄ bin sum ḅo, 'kōŋ tēdn̄ maakŋ ro debkilim ki ey ne?

¹⁶ Bi se 'kōŋ taadŋ ḁḁ: «Maam lē m'kaama ey se, m'kōŋ tēdn̄ maakŋ ro debkilim ki eyo.» Anum kēn naan̄ taad̄ bin sum ḅo, 'kōŋ tēdn̄ maakŋ ro debkilim ki ey ne?

¹⁷ Kēn ro debkilimi jaay kaam kaliŋ ki sum num, naan̄ tap ḅo 'booy ute ḁio? Ḃḁ kēn ro paac ḅo bi kaliŋ ki sum num, naan̄ 'kootn̄ ute ḁio?

¹⁸ Deere, ro debkilimi se, Raa tōndiŋsiŋga ute ḁoobiŋ tak tak aan̄ ḅḁḁ kēn naan̄ maakiŋ jen ro ki.

¹⁹ Ro debkilim jaay ḁk ro kaam kalan̄ sum num, kēse j'an̄ kōŋ ḁan̄ ro ute magaliŋ eyo.

²⁰ Deere, ro debkilimi se tōḅ kaam ḁēna naḅo kēn tumga se, tēḁ ro kalan̄.

²¹ Kaama 'kōŋ taadŋ ji ki ḁḁ: «Maam se m'an̄ ḁim ute naai eyo.» Ḃḁ do lē 'kōŋ taadŋ jēge tu ḁḁ: «Maam se m'an̄ ḁim ute naase eyo.»

²² Num ḅan̄ roi kaam kalan̄ kēn naai aakiŋ ḁḁ ḁk tōḅ ey se, kēn naan̄ jaay ḅōḁ num, kiŋgi se ai tēdn̄ ḁḅḁ.

²³ Maakŋ ro ki se ḅōtn̄ kēn kaam kalan̄ j'aalden̄ maak ki ey se, naade se ḅo kēn k'lee k'j'ḁkḁeki ḁḅḁ. Ḃḁ kēngen k'lee k'tōyḁeki tōy se ḅo, kēn k'lee k'j'aakki dodege tu ḁawal ḁawal,

²⁴ ḅan̄ kēngen k'j'aakḁenki tal tal se je j'aden̄ tēdn̄ bin eyo. Anum ro kaam kalan̄ k'tōyḁe tōy se ḅo, Raa tōndden̄ se, taa j'aden̄ki kōkŋ ḁḅḁ.

²⁵ Ro jaay Raa tēḁiŋ bin se, taa 'tōḅm naap eyo, num taa naade 'kaakŋ do naapge tu.

²⁶ Kēn ro kaam kalan̄ jaay ḁḅḅa ḁubara se, ro ute magaliŋ paac ḁabara. Ḃḁ kēn ro kaam kalan̄ jaay ḅo tēḁga nakŋ bēe k'tōḅḅiŋga lē, ro ute magaliŋ paac 'tēḁ maak-raapo.

²⁷ Aan̄ ḅḁḁ ro debkilimi tōḅ kaam ḁēn jaay ḁḁḁk tum tēḁ ro kalan̄ se, ḁeere, naase kic ḅo 'ḁenki, naḅo 'tum 'tēḁkiga ro *al-Masi ḁḁ naŋa naŋa kic ḅo utu ḅōtiŋ ḅōtiŋa.

²⁸ Bin ḅo, maakŋ *egliz ki se, deet deet se, Raa tōnd̄ *jee kaaŋ naabm Isage. Gēn k-dige se, naan̄ bēer tōḁḁ jee kēn taad̄ taar teeco taariŋ ki. Gēn k-mōḁḁge tu se, naan̄ tōnd̄ jee dooy jeege. Ḃḁ mētn̄ naade ki se, naan̄ tōnd̄ jee tēdn̄ nakŋ-kōḅḅge, tēr naan̄ tōnd̄ jeege eḁ lapi

jee kōōnge tu əɔ tənd jee mɛtɪŋge ɣɛn noogŋ jeege. Jee mɛtɪŋge naan təndde jee kɛn 'tɔɔdn jeege ute jee kɛn taadn taar naanɣen jeege jeel eyo.

²⁹ Aakdeki tu: naade paac se lɛ jee kaan naabm Isagen mɛtn-jiki sum la? Paac naade taad taar teeco taar Raa ki sum la? Paac jee dooy jeege sum la? Paac jee tɛdn nakŋ-kōōbge sum la?

³⁰ Naade paac se jeeɣen kɛn ɛd lapi jee kōōnge tu sum la? Paac se, jee kɛn taad taar naanɣen jeege jeel ey se sum la? Ɔɔ naade paac se jeel taadn tōkŋ taar naanɣen jeege jeel ey se sum la?

³¹ Bin num naabm jigan kɛn *Nirl Raa nig jeege tu se, 'dɔŋki kɛn jiga cir paac.

Borse 'booyki, m'je m'asen taadn doobm kɛn jiga cir paac paac kɛn anki lee do ki.

13

K'jeki naapa

¹ Kɛn maam ɓo m'jeel taadn taar naan jeege paac əɔ kɛn m'jeel taar *kōdn Raage kic ɓo, naɓo kɛn maam m'ok maak-je ey se, kɛse maam m'tec aan ɣɔɔ ɣanɣa ey lɛ aan ɣɔɔ mɛnde kɛn j'ɔndɪŋa num eem tɔkŋ bi kiric se.

² Kɛn maam ɓo m'taad taar teeco taar *Raa ki jeege tu, əɔ kɛn m'jeel nakgen paacŋ jeege jeel mɛtɪŋ eyo əɔ m'jeel mɛtn nakge paac, əɔ kɛn maam ɓo m'aal maakum paac do Raa ki jaay m'taad koge tu m'əɔ j'iin k'dɛɛɛ j'ɔŋ ɣɔtn se jaay naade took taarum kic ɓo, num kɛn maam jaay m'je jeege ey se, maam m'debm tɔɔl sɛr eyo.

³ Kɛn maam ɓo m'nig maalum paac jee daayge tu əɔ bini m'ɔŋ rom k'tɔɔciŋ poodn kic ɓo, anum kɛn maam jaay m'je jeege ey se, kɛse maam m'kɔŋ dɪ ro ki?

⁴ Debm ɔk maakje do jeege tu se, naan maakiŋ deere əɔ kɛrcɛɛ. Naan ɔk maak-kilimi do nam ki eyo, naan oon eyo əɔ magal ron eyo;

⁵ debm ɔk maak-je do jeege tu se, naan tɛd nakŋ sɔkɔŋ eyo, naan debm nakɔŋ eyo, tɛd maak-taar eyo, ɔk nam ute taar-maak eyo;

⁶ debm kɛn je jeege se, nakgen ute doobiŋ ey se, naan maakiŋ raap do ki eyo, num naan maakiŋ raap do taar kɛn mɛt ki.

⁷ Debm ɔk maak-je se, kɛn k'tɛdɪŋ *kusiŋ kic ɓo, naan an dɪm eyo. Daayum naan tuj ɔrmiŋ ute jeege eyo, ɔnd doŋ paac do Raa ki əɔ ɔŋ sɛrk nakge paac.

⁸ Maak-je se naan 'kɔŋ nan eyo. Taargen k'taadɪŋ kɛn teeco taar Raa ki se lɛ, kaadɪŋ utu 'deele. Ɔɔ taar naanɣen jeege jeel ey se utu 'nanɣa əɔ jeel nakge se lɛ, kaadɪŋ utu 'deel kici.

⁹ Taa jeel naajege se jeel nan mɛtn nakge paac eyo. Ɔɔ taargen k'taadɪŋ kɛn teeco taar Raa ki se lɛ, ɔŋ aas ute ɣɛn Raa mal eyo.

¹⁰ Anum nakgen mala mala jaay adɛ ɓaa se, nakgen paacŋ kɛn aas te ute doobiŋ ey se, kaadɪŋ utu 'deele.

¹¹ Kaad kɛn maam m'utu m'baat se, napar taadn taaruma, saapuma əɔ booy kɔkuma, paac se, aan ɣɔɔ ɣɛn gaan sɛɛmge; anum kɛn maam jaay m'aas gaaba sum se, nakŋ gaan sɛɛmge se maam m'rɛsinga naatn.

¹² Borse se, naajege j'aakki nakge naɓo j'aak j'ɔkki mɛtde eyo aan ɣɔɔ debm aak daan kaamiŋ maakŋ kaam-kaay-naan kɛn aak ɔɔd ey se. Num ɓii kalan se, j'utu j'an kaakiŋ 'tɔɔdn tal. Borse se, maam m'jeel m'ok mɛtn nakge paac eyo, naɓo ɓii kalan m'utu m'jeel kɔkŋ mɛtn nakge se mala mala aan ɣɔɔ kɛn Raa jeelum maam se.

¹³ Borse nakgen kɛn 'kōɔpm 'tiŋ se: kaal maakŋ do Raa ki, kənd do kɛn j'ɔndki do Raa ki əɔ maak-jea. Ɔɔ maakŋ naade kɛn mɔtɔ se, kɛn cirde paac se, maak-jea.

14

*Naabm *Nirl Salal ɛd jeege tu se taa noogŋ jee dɛna*

¹ Jeki maak-jea ɔɔ 'dɔŋki naabm kɛn Nirl Salal ɛd jeege tu ɔɔ kɛn tap ki se, 'jeki dɔobm gɛn taadn taargen teeco taar *Raa ki.

² Taa debm kɛn taad taar naan kɛn jeege jeel ey se, kɛse naan taad jikilinge tu eyo, num taad Raa ki. Ɔɔ taar naan kɛn naan taad se lɛ, nam jeel mɛtiŋ eyo. Ute tɔɔŋ Nirl Salal se, naan taad nakgen deel doa kɛn jeege ɔnd ute mɛt kon eyo.

³ Num gan debm kɛn taad taar teeco taar Raa ki se, naan taad jikilinge tu, noogde gɛn ziidn ɓaa ute naande, dejde ɔɔ edden kaay kaama.

⁴ Debm taad taar naangen jeege jeel mɛtiŋ ey se, kɛse noogin naan mala gɛn ziidn ɓaa ute naanina, gan debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, noog jee *egliz ki taa ziidn ɓaa ute naande.

⁵ M'je se, naase paacki se, aki 'taadn taar naangen jeege jeel eyo. Naɓo kɛn maam m'je cir paac paac se, m'je naase aki taadn taargen teeco taar Raa ki. Taa debm kɛn taad taar naangen jeege jeelin ey se, ɔn deb kalan 'taad tɔɔkŋ mɛtiŋ jee eglizge tu taa aden noogo naade ziidn ɓaa ute naande, kɛn bin ey num, debm taad taar teeco taar Raa ki se cir debm kɛn taad taar naangen jeege jeelin ey se.

⁶ Bin ɓo, gɛnaamgen dɔobm *al-Masi ki, aan gɔɔ ɓorse maam m'ɓaa gɔtse ki jaay m'taadsen ute taar naangen kɛn naase 'jeelki ey se, taarungen m'taadsen se lɛ ɔn taadsen mɛtn nakgen Raa taadum mɛtiŋ se eyo, ɛdsen te jeel eyo, taadsen taar teeco taar Raa ki eyo ɔɔ dooyen ey se, kɛse asen kɔŋ noogŋ ɔɔ di?

⁷ Bin ɓo 'jeelki, silɛɛɛ ute kurundu jaay ɓaa mɛtn kaa ki ey se, kaa se j'an jeel j'ɔɔ dɔo?

⁸ Num debm tuuy ɓɔrlɔ gɛn ɓɔɔɔ se jaay tuuyin mɛt ki ey se, jeege 'kɔŋ daapm rode gɛn ɓaa ɓɔɔ ki ne?

⁹ Gɛn naase kic ɓo tec bini. Kɛn naase 'taadki taar naangen jeege booy ɔk mɛtiŋ ey se, taarsegen naase 'taadki se, jeege 'jeel kɔkŋ mɛtiŋ ɔɔ di? Kɛn bin num, taar naase ulki se, ulki rɛŋɛ.

¹⁰ Deere, do naan ki ara se, taar naange naparin dena ɔɔ maakde ki se, taar naan kalan jaay k'booy k'j'ɔkiŋ ey se, gɔtɔ.

¹¹ Kɛn deba jaay taadum ute taar naanin jaay maam m'jeel ey se, debm se maam m'jeelin naan se mɛrtɛ. Ɔɔ maam kic lɛ naan am jeelum maam se, mɛrtɛ.

¹² Aan gɔɔ naase 'lee 'dɔŋki naabm kɛn Nirl Salal ɛd jeege tu se, 'dɔŋki naabm kɛn 'noogŋ jee egliz ki 'ziidn ɓaa ute naande.

¹³ Taa naan se ɓo, debm taad taar naangen jeege jeel ey se, ŋ'tɔnd mɛtn Raa an kɛdn jeele gɛn tɛrl taar se jeege tu.

¹⁴ Kɛn maam jaay m'eem Raa ute taar naan jeege jeel ey se, deere, maam m'eemin ute maakum paac, naɓo taargen teec taarum ki se, saapum ɔnd ute mɛtiŋ eyo.

¹⁵ Kɛn bin num m'tɛdn m'ɔɔ di? M'keem Raa ute maakum paac ute taar naangen jeege jeel ey se naɓo maam m'je m'an keemin ute dɔobm kɛn saapum kic ɓo jeel ɔk mɛtiŋa. M'je m'kaar kaa ute maakum paac ute taar naangen jeege jeel ey se naɓo, m'je m'kaar kaa ute dɔobm kɛn saapum kic ɓo jeel ɔk mɛtiŋa.

¹⁶ Kɛn jeege tusga gɛn keem Raa jaay naai 'tɔɔm Raa ute saapi paac ute taar naangen kɛn jeege jeel ey se, ɔɔ nam lee ɓaadɔ booy taar Raa sum jaay utu maakde ki se, naan 'kɔŋ tookŋ *amin ɔɔ dɔo, taa taari kɛn 'tɔɔm Raa se lɛ, naan ɔnd ute mɛtiŋ eyo.

¹⁷ Baat ey num, taari kɛn naai 'tɔɔm Raa se nijim aak eyo, naɓo debm inŋ booyi jaay jeel mɛtiŋ ey se, ɔn noogin gɛn ziidn ɓaa ute naanin eyo.

¹⁸ Maam m'tɔɔm Raa taa maam se m'jeel taadn taar naangen jeege jeel ey se m'cirsen, naasen kɛn inŋ 'ɓaaki se paac.

¹⁹ Naɓo maakŋ egliz ki se, maam m'je m'taadn taarge mii sum kɛn jeege jeel mɛtiŋa taa aden dooyo, naan se cir kɛn m'taad taara dupu kando kando ute taar naangen jeege jeel mɛtiŋ ey se.

²⁰ Genaamge, ɔ̄nte 'saapki aan gɔɔ ɣen gaan sɛɛmge, num 'saapki aan gɔɔ jee magalge. Num ɣanj ɣen tɛd̄n *kusiɲ num, 'tɛd̄ki rose aan gɔɔ gaangen sɛɛmɛ kɛn jeel tɛd̄ kusiɲ ey ɓɔrt se.

²¹ Taa naan se ɓo maakɲ *Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki raanɲ se Mɛljege Raa taad ɔɔ:
Jee se maam m'aden taad ute taar naanɣen kuuy

ɔɔ m'ade kɔl jee kuuy ɓo utu aden taad̄n ute taar naanɣege.

*Ute naan se kic ɓo naade 'booy kuun taarum ey tap.**

²² Taar naanɣen k'taad jaay jeege jeel ey se, kɛse Raa ɓo taad tɔɔɣiɲ do jeege tun aal te maakde do Isa ki eyo. Num jee kɛn aalga kaal maakde do Isa ki se, taar naanɣen jeege jeel ey se, taad ute naade eyo. Num ɣanj debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, kɛse naan taad ute jee kɛn aalga kaal maakde do Isa ki ɔɔ jee aal te maakde do Isa ki ey se, taar se ɔlde naade maak ki eyo.

²³ Kɛn aan gɔɔ egliz ute magaliɲ tus jaay jeege paac taad taar naanɣen jeege jeel eyo, jaay, jee lee ɓaado booy taar Raa sum ey ɛ jee aal maakde do Isa ki eyo ɓaado maakse ki se, asen taad̄n ɔɔ naase se jee dɛrlge ey ne?

²⁴ Num ɣanj kɛn naase 'paacki jaay 'taadki taar teeco taar Raa ki ute taar naanɣen kɛn jeege jeeliɲ se, debm aal maakiɲ do Isa ki eyo, ey ɛ debm lee ɓaado maakse ki ɣen booy taar Raa sum se, kɛn naan booy taarsege se, an̄ kɛd̄n saapa ɔɔ naan 'jeel ron̄ ki naan se debm kusina,

²⁵ ɔɔ taar kɛn maakiɲ kɛn jeege jeel ey se ɛ, 'tood̄n tal. Gɔtn se naan 'kɛrɣɲ kɔnd naaniɲ naan ki naan Raa ki ɔɔ an̄ keeme ɔɔ naan 'taad̄n makɔɲ ɔɔ: Deer deer, naase se Raa utu daanse ki!

Raa je nakgen ute doobiɲ tak tak

²⁶ Genaamgen doobm *al-Masi ki, bin se maam m'asen taad̄n m'ɔɔ d̄i? Kɛn 'tuskiga ɣen keem Raa se, naɲa naɲa kic ɓo kɛn ɓaa kaar kaa, dooy jeege, taad̄n mɛtn nakɲ kɛn Raa taadiɲo, taad̄n taar naanɣen jeege jeel eyo, ey ɛ tɛrl taar naan jeege jeel ey se, anum nakɲ naase aki tɛd̄ paac se, 'tɛd̄iɲki taa 'nooɣɲ *egliz 'ziid̄n ɓaa ute naaniɲa.

²⁷ Kɛn jeege baag taad̄n taar naanɣen jeege jeel ey se, ɔɲ jeege dio ɔɔ kɛn cirga ɛ jeege mɔtɔ sum. Kɛn aki taad̄ kic num, deb kalan taad̄ aasga ram jaay ɓo deb kuuy 'taada. ɔɔ ɔɲ nam kuuy an̄ tɛrliɲ jeege tu.

²⁸ Kɛn debm kɛn an̄ tɛrliɲ taar se jeege tu gɔtɔ num, ɣenaa kɛn taad̄ taar naan kɛn jeege jeel ey se, ɲ'ɔ̄nte taad̄n naan jeege tu, num ɲ'taad ute maakiɲa ɔɔ ɲ'taad Raa ki.

²⁹ Num ɣen jee taad taar teeco taar Raa ki se ɛ, ɔɲ jeege dio ey ɛ mɔtɔ sum ɓo, 'taada. ɔɔ jee mɛtiɲge se, k'booy k'j'ɔk mɛtn taar se jiga, taar se ɓaa ute mɛtn taar Raa lɔɓu gɔtɔ.

³⁰ Maakse ki se jaay deb kalan Raa taadiɲ mɛtn nakɲ gam ɔɔ je taad̄n mɛtn nakɲ se jeege tu se, deb kuuy kɛn taad taad se ɲ'doa ɔɔ ɲ'ɔ̄n gɔtɔ deb kɛn se.

³¹ Deere, paacki se, ɔkki doobo kɛn aki taad̄n taar teeco taar Raa ki, naɓo kɛn deb kalan taad̄ aasga jaay ɓo kɔɲ gɔtɔ naapiɲ ki. Bin se jeege paac, naase ad̄eki dooyo ɔɔ ad̄eki kɛd̄n kaay kaama.

³² Debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, naan ɓɔɔb ɔk taariɲa.

³³ Nakɲ ute doobiɲ ey se, Raa je eyo. Num Raa se je naase aki kiɲg ute lapia.

Naase 'tɛd̄ki aan gɔɔ eglizgen ɣen jee Raagen ɓaa se paac,

³⁴ kɛn jee al-Masige jaay tusga se, mɛndgen maakse ki se, k'doa. Aan gɔɔ kɛn *Ko Taar kɛn Raa ɛd̄o Musa ki taada, maakɲ jee al-Masige tun tusga se, mɛndge se ɔk doobo ɣen taad̄n taar eyo num k'j'iɲg kaam kalan.

³⁵ Kɛn naade ɓo je tɔnd mɛta ɛ, k'ɓaa k'tɔnd mɛtn gaabdege ɓeene. Ey num kɛn jee al-Masige tusga num, mɛndge jaay 'taad̄n taara se dɔɔd̄ eyo.

³⁶ Lɔɓu taar Raa se uuno mɛtiɲ gɔtse ki sum la? ɔɔ taar se, naase kalse ki sum ɓo 'booyiɲkiro ɛ?

* 14:21 Aak Eza 28.11-12.

³⁷ Maakse ki debm jaay saap ɔ naan ɔk *Nirl Salal maakin ki ey ɛ tɛdga debm taadn taar teeco taar Raa ki se, n'jeele taar ken maam m'raansen se, kɛse Mɛljege mala ɔ taadsen nakn ɛn tɛda.

³⁸ Anum taar ken maam m'raansen se jaay debm baate tookn do ki se, debm bin se Raa kic ɔ, jeelin eyo.

³⁹ Bin se, ɛnaamgen doobm al-Masi ki, 'dɔnki ɛn taadn taar teeco taar Raa ki ɔ jeegen taad taar naangen jeege jeel ey se, ɔnte 'gaaski ɛn taada.

⁴⁰ Naɔo nakn paacn ken naase aki tɛd se, 'tɛdin ki ute doobin tak tak.

15

Deere, Isa se duroga daan yoge tu

¹ ɛnaamgen doobm *al-Masi ki, tɛr maam m'je m'asen taada, taa naase aki saapm do Labar Jigan ɛn al-Masi ken maam m'taadseno ɔ naase 'tookkiro do ki se ɔ ɔorse kic utu ɔkinki ɔnɔ.

² Ute Labar Jigan ɛn al-Masi ese se ɔ, naase ɔnkiga kaaja ken naase jaay ingki do ki aan ɔ ɔ ken maam m'taadseno se. Ey num, ɔere, kaal maaksen do al-Masi ki se, 'tɛdn nakn ɛre.

³ Nakn cir paac paac jaay maam m'dooseno deet deet se, taar maam mala m'ɔnɔn ɔtn al-Masi ken ɔ: al-Masi se ooyga taa *kusinjeege aan ɔ ɔ ken Kitap taadno.

⁴ Naan ooy se, j'ɔlino maakn ɔaad ki, ɔii k-mɔtɔge tu se naan duro daan yoge tu, aan ɔ ɔ ken Kitap taadno ro ki se kici.

⁵ Ken naan duro se, naan teeco naan Pier ki ɔ tɛr naan teeco naan jee kaan naabinge tun k'dandɛ ute ro jee sik-kaar-di se.

⁶ Tɛr naan teeco naan ɛnaage tun doobm Isa al-Masi ken tus ing king taa naapki ɔ jee se cir kaar-mii. Maakde ki se, jee denin utu zɛere ɔ kɛngen mɛtinge se, ooyga.

⁷ Tɛr naan teeco naan Jak ki ɔ tɛr naan teeco naan jee kaan naabinge tu paac.

⁸ Anum kaam mɔɔtn se, naan teeco naan maam ki kici, maam ken aan ɔ ɔ goon ken j'oojin laapin aas te eyo.

⁹ Deere, maakn *jee kaan naabm Isa al-Masige tu se, bɛɛki num, maam se ɔ debm ken k'kaal mum eyo. Taa maam se m'aas ken j'am dan *debm kaan naabm Isa al-Masi eyo. Taa *eglizn ɛn *Raa se, maam m'dabarinoga.

¹⁰ Num gan Raa tɛdumga bɛɛ ɔ ute bɛɛ naan tɛdum se maam m'tɛdga aan ɔ ɔ ken ɔorse naase 'jeelumki se. Anum bɛɛ Raa ken tɛdum maam ki se, tɛd te nakn ɛr eyo. Naɔo maakn jee kaan naabm Isa al-Masi ki paac se, maam m'tɛd naaba m'cirde. Num ken tɛd naabm se, maam eyo, naɔo bɛɛ Raa ese se ɔ ɔ lum maam m'tɛd naabm se.

¹¹ Bin ɔ ken 'tɛdn maama, ɔ naade, kɛse ɔ taar kalan ken naaje k'taadseni ɔ do taar ken se ɔ, naase 'took aalkiro maakse do ki se.

Raa utu 'dur jeege daan yoge tu

¹² Naaje k'taadsen j'ɔ *al-Masi se duroga daan yoge tu. Num ɛn di jaay jee mɛtingen maakse ki se, taad ɔ jee ooyga kooy se, ade kɔn 'dur daan yoge tu ey se?

¹³ Ken jeege jaay ade kɔn dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɔo duro utu te daan yoge tu eyo.

¹⁴ Ken al-Masi jaay duro te daan yoge tu ey se, taar naaje k'taadseno se, taar rɛnɛ ɔ kaal maaksen do al-Masi ki se kic ɛ, ɛre.

¹⁵ Deere, ken jee ooyga kooy jaay ade kɔn dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɔo Raa durinɔ te daan yoge tu eyo. Bin se, naaje k'tɛdga saadgen ɛn Raa ken taad taar mɛt ki eyo taa naaje k'taad jeege tu j'ɔ: Raa se duroga al-Masi daan yoge tu se.

¹⁶ Ken jee ooyga kooy jaay kɔn dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɔo, duro te daan yoge tu eyo.

17 Anum kēn al-Masi jaay duro te daan yoge tu ey se, kaal maaksen do naan̄ ki kic 6o, cεrε. Ɔo b̄arse kic 6o, naase utu ingki maak̄n̄ *kusīn̄se ki.

18 Kēn bin num, jee ooyga kooy d̄oobm Isa al-Masi ki se, utga.

19 Kēn naajege jaay k'j'ɔndki dojege do al-Masi ki gēn ting do naan̄ ki ara sum num, maak̄n̄ jikilimge tun do naan̄ ki ara se, ey num bεεki se, naajege sum 6o kēn jeege ajeki kεεj̄n̄ dojege tu cir kēn jeegen 6aa se paac paac.

20 Num gan̄ d̄eere, al-Masi se duroga daan yoge tu ɔo Raa jaay durīno deet deet se, jejeki taad̄n̄ ɔo: jeegen ooyga kooy se naan̄ utu adēn 'dur bin kici.

21 Ute d̄oobm deb kalan̄ sum 6o, yoa aan do jeege tu ɔo ute d̄oobm deb kalan̄ kuuy se, jeege utu adē 'dur daan yoge tu.

22 Aan ḡoo jikilimge paac teeco m̄et̄jil Adum ki se, naadē paac ooy aan ḡoo naana. Bin 6o gēn jeegen paac̄n̄ d̄ɔok ute al-Masi se, naadē paac utu 'k̄ōn̄ kaaja ute naan̄ kici.

23 Num Raa adē 'dur jeegen ooyga kooy se naan̄ adēn rεesn̄ ute d̄oobin̄ d̄oobina. Al-Masi se naan̄ 6o debm duro deet daan yoge tu jaay 6o jee naange se utu adē 'dur daan yoge tu bii kēn naan̄ adē 6aa se.

24 Num sitange, maragge ɔo nakgen ɔk t̄ɔoḡo do jeege tu paac se, al-Masi utu adēn 't̄ɛdn̄ 't̄ɛdn̄ ḡɔt̄o, jaay 6o duni se 'nān̄a ɔo kaad kēn se sum 6o al-Masi 'k̄ōn̄ gaara kaam ji Bubin̄ Raa.

25 Taa al-Masi se 'k̄ɔsn̄ gaara *bini jee taamooyinge se Raa adēn t̄ɛdn̄ naan̄ 6o kinḡ dode ki.**

26 Debm w̄ɔoy kaam m̄ɔotn̄ kēn j'an̄ kutin̄ kap se, yoa.

27 Tεr Kitap taadga taad̄ ɔo al-Masi se: *Raa εd̄inga nakge paac kaam jina.*†

Kēn Kitap jaay taad̄ ɔo nakge paac t̄ɛdga kaam jin̄ se, ɔop Raa sum 6o kaam jin̄ eyo. Taa Raa se, naan̄ 6o debm kēn εdin̄ nakge paac kaam jina.

28 Kēn Raa jaay εdga nakge paac kaam ji al-Masi se, naan̄ Goonin̄ mala se, 'k̄ɔopm kaam ji Raa kēn εdin̄ nakge paac kaam jin̄ se. Bin se jaay 6o Raa utu 'k̄ɔsn̄ gaara do nakge tun 6aa se paac.

29 Jee kēn je ɔo j'adē *batizn̄ taa jeegen ooyga kooy se tap 6o, *batem̄ se adēn t̄ɛdn̄ d̄i naadē kēn jee ooyga kooy se‡? Kēn jeegen ooyga kooy jaay adē k̄ōn̄ 'dur daan yoge tu ey num, gēn d̄i naadē ɔn̄ rode k'batizdē taa naadē se?

30 Kēn jeegen ooyga kooy jaay 'dur daan yoge tu ey num, gēn d̄i jaay naajege daayum k'lee k'6aa ḡɔtn̄ ɔōn̄ kēn j'an̄ kutn̄ koje ro ki se?

31 Genaamgen d̄oobm al-Masi ki, daayum maam se m'lee nirl yo ki. Kεse taar m̄et̄ ki, ɔo aan ḡoo ḡɔtn̄ M̄eljege Isa al-Masi ki se, maam m't̄ɔom̄ roma taa naase se, taar se m̄et̄ ki kici.

32 Genaamge, maak̄n̄ ḡεger kēn εpez̄ ki se, maam m'd̄odega ute jeegen aan ḡoo daa gaabge se. Kēn jaay gēn nakgen do *duni ki sum num, maam tap 6o m'k̄ōn̄ d̄i ro ki? Kēn jeegen ooyga kooy jaay adē k̄ōn̄ dur daan yoge tu ey num: *J'ɔski ɔo j'aayki ute maraadjege, taa naajege se ε, m̄εtbeeki j'aki 'kooyo.*§

33 Ɔ̄nten 'kaan̄ki rose dala, b̄εrε: M̄edgen jig ey se 6o kēn tuj kinḡ bεε jeege*.

34 'T̄εrlki saapse ɔo ɔ̄nte 't̄ɛdki kusīna! Maam m'aak jee m̄etinge maakse ki se jeel Raa eyo; maam m'taadsen bin se taa ɔ̄k̄ōn̄ asen t̄ɔol̄o.

Jeegen ooyga kooy se, adē duru daan yoge tu ute ro tec ɔo d̄io

35 Nam 'k̄ōn̄ t̄ɔnd̄ m̄eta ɔo: jeegen ooyga kooy se tap 6o adē 'dur ɔo d̄i daan yoge tu? Ɔo rode tap 6o 'tec̄n̄ ɔo d̄i?

36 Kalε, debm d̄εrlε! Kaam nak̄n̄ naai ɔōcinga se, ruumga† jaay teec ey la?

37 Naai 'lee ɔoc se, ɔoc kaam tēne ey ε kaam ne d̄im̄ kuuy, num naai 'lee ɔoc gard̄in̄ eyo.

* 15:25 Aak KKR 110.1. † 15:27 Aak KKR 8.6. ‡ 15:29 Taar P̄ol taad̄ ara se taad̄ ute jee al-Masi gēn m̄etingen batiz taa jee ooyga kooyo num gan̄ P̄ol se uun te kul eyo gēn batizn̄ taa jee ooyga kooyo. § 15:32 Aak Eza 22.13. * 15:33 Taar se P̄ol uuno taar gēn k̄ɔd̄ Gr̄ek debm kaar bal-zεrε. † 15:36 Ute taar kēn k'raan̄ Kitapm se taad̄ ɔo kaam naka se ooy, jaay teece.

38 Kēn naai jaay ɔɔcga se, Raa teeciŋa ɔɔ teep tɛdn magala aan gɔɔ kēn naan maakiŋ jen ro ki. Kupm kaam naka tak ɔɔ tecŋ napariŋ kaliŋ ki kaliŋ ki.

39 Nakgen oo ko se paac rode se tec naap eyo. Gen jikilimge le tec kaliŋ ki, gen daage le kaliŋ ki, gen yeelge kic le kaliŋ ki ɔɔ gen kenjge kic kaliŋ ki.

40 Aan gɔɔ nakgen do naan ki ɔk roge se, kengen maakŋ raa ki se ɔk kici. Naɔo kaakŋ beedege se, tec te naap eyo.

41 Kaada wɔɔriŋ tec kaliŋ ki ɔɔ laapa kic kaliŋ ki ɔɔ k-dijge kic ɔɔ wɔɔrde tec kalde ki. ɔɔ ter k-dijge ute naapa kic wɔɔrde tec kalan eyo.

42 Bin ɔɔ bii kēn jeege ade dur daan yoge tu se, tɛdn bin kici. Debkilimi jaay ooy j'ɔliŋga maakŋ ɔɔad ki se, ruum naatn. Num gan bii kēn naan ade 'dur daan yoge tu se, ro kēn Raa an ked se 'kōŋ ruum ey sum.

43 Ro debkilim ooy jaay j'ɔliŋga maakŋ ɔɔad ki se, naan tɛd aak kusu. Num bii kēn naan ade 'dur daan yoge tu se, Raa an kedn ro aak be. Ro debkilim ooy jaay j'ɔliŋga maakŋ ɔɔad ki se, naan ɔk tɔɔg eyo. Num bii kēn naan ade 'dur daan yoge tu se, Raa an kedn ro kēn ɔk tɔɔgɔ.

44 Debm jaay ooyga num kēn j'ɔliŋga maakŋ ɔɔad ki se, kese j'ɔl daa ro sum. Num kēn naan jaay ade 'dur daan yoge tu se, ade teecŋ ute ro kēn *Nirl Salal an keda. Aan gɔɔ do naan ki debkilim ɔk daa ro se, maakŋ raa ki kic ɔɔ Raa an ɔaa kedn ro kuuy.

45 Kese ɔɔ Kitap taad ɔɔ: debkilim deet deet se ron Adum, naan se ɔk daa roa ute koa. Adum kaam mɔɔtn se‡, naan se Nirl kēn ed kaaja jeege tu.

46 Debm kēn ɔɔado deet deet se, debm ɔk Nirl kēn ed kaaja se eyo, num debm ɔk daa ro ɔɔ ɔɔado deete ɔɔ debm ɔk Nirl kēn ed kaaja se, ɔɔado kaam mɔɔtn.

47 Debm deet deet se naan se j'ɔbiŋ ute naanɔa. Debm k-dige se, naan se iino maakŋ raa ki.

48 Jeegen do naan ki ara paac se, tec aan gɔɔ debm kēn j'ɔbiŋ ute naanɔa se. ɔɔ jeegen maakŋ raa ki se le, tec aan gɔɔ debm kēn iino maakŋ raa ki se kici.

49 Aan gɔɔ ɔɔorse naajege k'teckki debm kēn j'ɔbiŋ ute naanɔa se, naajege k'j'utu j'aki tec debm kēn iino maakŋ raa ki se kici.

50 'Booyki genaamgen doobm *al-Masi ki, m'asen taada: ɔɔere, debkilimi ute daa ron ɔk mooso se 'kōŋ ɔaa *maakŋ Gaar Raa ki eyo. ɔɔ daa ro se kēn utu 'ruum se le, naan se 'kōŋ ting gen daayum eyo.

51 Maam m'je m'asen taad ute *nakŋ kēn jeege jeel metiŋ ey se: 'Booyki! Naajege se j'aki kooy paac eyo. Anum naajege paacki se, Raa utu ajeki terl rojege kaam kuuy.

52 Bii kēn pulu 'keem kaam mɔɔtn se, tɛd yɔkɔd aan gɔɔ debm ɔnd kaamiŋ sapac se, kaad kēn pulu 'keem se, jeegen ooyga kooy se utu 'duru ute ro kēn 'kōŋ ruum eyo. ɔɔ naajegen j'utuki zɛer se le, Raa utu ajeki terl rojege kaam kuuy.

53 Ro kēn utu 'ruum se, tak ɔɔ j'utu j'an kedn ro kēn 'kōŋ ruum eyo ɔɔ ro kōŋ kooy se le, j'utu j'an kedn ro kēn 'kōŋ kooy ey sum.

54 Kaad kēn ro kēn utu 'ruum se, jaay utu terl ro kēn 'kōŋ ruum eyo, ɔɔ ro kēn 'kooy se le j'utu j'an terliŋ ute ro kēn 'kōŋ kooy ey se, bin ɔɔ taar kēn Kitap taad do dakiŋ se 'kaan doobiŋ ki kēn ɔɔ:

Beɛ, yo se Raa ciringa naan tɛdga gɔtɔ.

55 *Naai yoa, tɔɔgi kēn naai 'cir jeege se tap ɔɔ gay?*

ɔɔ tɔɔgi kēn naai lee tɔɔl jeege se tap ɔɔ gay?§

56 Tɔɔgŋ kēn naai 'lee tɔɔl jeege se le, kese *kusiŋa. ɔɔ kusiŋ le, kēn efiŋ tɔɔgɔ se, *Ko Taar kēn Raa edo Musa ki.

57 Anum ute doobm Meljege Isa al-Masi se, k'tɔomki Raa kēn edjeki tɔɔgɔ k'cirki nakgen ɔk tɔɔgɔ dojege tu!

‡ 15:45 Adum kaam mɔɔtn se taad ute *al-Masi. § 15:55 Aak Eza 25.8.

⁵⁸ Bin 60, gena maak-jemge, 'daarki tōgo. Ōnte 'terlki mōtn! Naabm Meljege se ōnte 'kōninki, 'ted 'baansinki ute naaniṅa. 'Jeelki, naabm ken naase 'lee dabara 'tedinki Meljege tu se, cēr eyo.

16

*Genaagen doobm *al-Masi ki tiir gen noogṅ genaagen Jeruzalem ki*

¹ M'je m'asen taada taa gursn ken aki tiir gen noogṅ jee Raagen Jeruzalem ki se: maam m'taaddega taad metiṅ *eglizge tun taa naanṅ Galat ki. Anum naase 'tedinki bin kici.

² Bii dumas ki tak 60, naṅa naṅa kic 60 do naabiṅ ken naanṅ ted jaay ṅṅo se, maak ki se ṅ'ōōd ṅ'ōmbiṅ gen doṅa taa an noogṅ genaagen doobm al-Masi ken Jeruzalem ki. Bin se, naase aki kōṅ booy ḡiṅ ken maam m'aanga jaay aki tiir ey sum.

³ Ken maam jaay m'ḡaa m'aanga gōtse ki num, jee ken naase 'bēer 'tōōddekki se, maam m'ade kēdn maktub ute nakṅ ken naase 'tiir 'tusiṅki jide ki se. Ōo maam m'ade kōl naade aan ḡaa ute nakgen se, Jeruzalem ki.

⁴ Ken aakiṅki bēe jaay maam mala 60 m'ḡaa kic lē, naade 'ḡaa ute maama.

Pōlje ḡaa merte

⁵ Ken maam m'utu m'ḡaa gōtse ki se, maam m'kaal teecṅ taa naanṅ Masedoan ki, taa maam m'kaal ute doobm ese.

⁶ Ken maam jaay m'aanga gōtse ki se, baat ey num maam m'tiṅg cōkō ute naase, lōbu kaadn kuulu se kic daan m'aṅ deel gōtse ki jaay 60 sōm naase amki je nakṅ ken am noogṅ gen tedn mertum naan ki.

⁷ Anum ken ḡorse m'ḡaa ḡaa gōtse ki se, m'je m'asen kaakṅ ute do jem sum eyo, naḡo ken Meljege jaay ṅōdumga doobo num, maam m'je m'kiṅg ute naase cōkō.

⁸ Num ganṅ ḡorse maam se m'tiṅg maakṅ gēger ken Epēz ki se, bini m'kaan kaadn laa Pantekōt ki.

⁹ Taa gōtn ese se, maam m'ōṅga doobm gen tedn naaba *Raa ki den aak eyo naḡo jee wōyge kic 60 dena utu gōtn ese.

¹⁰ Ken Timote jaay aanga gōtse ki num, aakiṅki doṅ ki. Bin jaay 60 naanṅ kic niriṅ an kaay eyo; taa naanṅ kic lē tedn naabm Meljege aan gōo maama.

¹¹ Bēre, Timote se, nam ṅnte kuum kaaliṅ naanṅ ki, num edinki nakṅ noogo ken naanṅ ade kōkṅ terl gōtum ki ute lapia. Taa maam m'ute genaagen gōtn ara se, j'utu j'iṅg j'aak kaamiṅa.

¹² Gēnaajege Apōlōs se, ey num maam m'edīṅga kaay kaam aak eyo m'ōō ute gēnaage se, ṅ'ḡaa gōtse ki, naḡo naanṅ took eyo gen ḡaa gōtse ki ḡorse se. Anum ken naanṅ ṅṅa jīṅ jaay sōm utu 'ḡaa gōtse ki.

Pōl nanṅ taariṅa ṅōl tōsiṅ jeege tun Kōrint ki

¹³ Daayum iṅki zēere, kaal maaksen do Raa ki se ṅkiṅki tōgo. 'Tedki jee mēc ṅō 'daarki tōgo.

¹⁴ Ōo nakṅ naase aki 'ted paac se, 'tedinki ute maak-jea.

¹⁵ Gēnaamge, 'booyki m'asen taad daala: 'jeelki Stepanas ute jee maakṅ ḡeeṅ ki se, naade 60 jee ken took aal maakde deet do *al-Masi ki taa naanṅ Akayi ki se ṅō naade se 60, jee ṅṅ rode gen tedn naabm Raa maakṅ jee Raage tu.

¹⁶ Jee bin se 60, 'tookki taarde ṅō jee ken lee dabar ted naaba ute naade se kic 60, 'tookdekki taarde kici.

¹⁷ Ken Stepanas, Portunatus ute Akaykus ḡaado aakum se, maam maakum raap aak eyo; gōo naase ki se, naade ḡaado noogumga.

¹⁸ Taa naade se tedum maakum tōōdga kaam kalaṅ aan gōo naade tedsen naase ki se kici. Bin num jee bin se, ṅdekki ṅṅō.

¹⁹ *Eglizgen taa naanṅ Azi ki se, tedsen tōōse. Akilas ute Priska ṅō ute egliz ken lee tus ḡeede ki se kic tedsen tōōse den aak eyo ute ro Meljege.

²⁰ Genaagen doobm Isa al-Masi ken gōtn ara se, tēdsen tōsse paac.

'Tēdkī tōsse naapge tu əə 'baam 'tōkki naapa əə aayki ciil naapge aan gəə gēnaa naapge.

²¹ Gōtn ara se, kēse maam Pōl 60 m'raanjen tōsn se ute jim mala.

²² Debm jaay je Mēljege ey se, əŋ Raa əŋ naama. Maranaata! (Kēse je deekŋ əə: əŋ Mēljege se ŋ'baado.)

²³ Əŋ Mēljege Isa asen tēdn bēēŋa.

²⁴ Maam se m'jese paac taa naajege k'dəək k'tēdkiga kalaŋ ute Isa al-Masi.

Maktubm k-dige kēn Pəl raan̄iñ eglizn Kōrint ki Kupm mētn taar taadjeki doobm gēn dooy maktubm k-dige kēn Pəl raan̄iñ eglizn Kōrint ki

Kēn Pəl raan̄ga raan̄ maktubm deetn gēn Kōrintge se 60 jaay naan̄ ōñ labar jee Kōrint ki ɔ ter naade raan̄ təl maktubge dēna ute naapa kici (koñ 2.3). Gōtn se, Pəl ute jee al-Masigen Kōrint ki se, taarde ɔaa ɔk mētn naap eyo. Taa naan̄ se 60 kōr naan̄ tērl te gōtde ki ey ɔort se, naan̄ raan̄den taa aden tērl kingde. Maakñ maktubiñ ki se Pəl taad jeege tu ute doobm ɔo dī jaay naan̄ tēd debm kaan̄ naabm Isa se, kēn je deekñ ɔo naan̄ se Isa al-Masi 60 ɔliñ naaba. Kēn gēn Pəl ki num naan̄ se nakiñ kaan̄ naaba sum. Ɔo maakñ naabiñ kēn naan̄ tēd se, naan̄ ōñga nakgen ɔoñɔ kēn aan̄ don̄ ki, ōñga dubar ɔo nakgen kēn ɔl ɔeere deb ki ɔo ute naan̄ se kic 60 naan̄ ōñ aayga kaamiña. Naɔo nakñ naan̄ je se gōto ɔaa se paac jeege 'jeel Raa Bubu ɔo Isa al-Masi. Kēn Pəl jaay taad taa naan̄ maliñ se, nakñ kēn naan̄ je se, jee Kōrint ki an̄ baatiñ eyo ɔo 'kōñ baatn dooyiñ kēn naan̄ dooydēno se ey kici (koñ 1-7). Gēn k-dige se, Pəl raan̄den ɔo jee ɔk maala se, k'noog jee al-Masigen Jeruzalem ki (koñ 8-9). Gēn k-mōtoge tu se, Pəl taadden ɔo jee kēn tēd rode aan̄ gōo jee kaan̄ naabm Isa al-Masige se j'ōnte booy kuun taarde (koñ 10-13).

Pəl raan̄ ɔl tōose egliz kēn Kōrint ki

¹ Kēn ara maam Pəl, *m'debm kaan̄ naabm Isa al-Masi aan̄ gōo kēn *Raa maakiñ jen ro ki ɔo maam m'raan̄ maktubm ese se ute gēnaajege, Timote. Naaje k'tēdsen tōose naase ki jee *eglizn kēn maakñ gēgēr kēn Kōrint ki ute jee Raagen paacñ taa naan̄ Akayi ki ute magaliña.

² Ɔñ Bubjege Raa ɔo Mēljege Isa *al-Masi asen tēdn bēede ɔo asen kēdn lapia.

Raa debm ed kaay kaama jeege tun maakñ dubar ki

³ K'tōomki Raa, Bubm Mēljege Isa *al-Masi, naan̄ se Bubm kēn bēen̄ dēna ɔo naan̄ 60 Raa debm ed kaay kaama ute maraadiña.

⁴ Maakñ nakge tun ɔoñ kēn aan̄ dojege tu paac se, naan̄ 60 debm edjeki kaay kaama. Ute kaay kaam kēn Raa edjeki se, naajege kic num j'an̄ki kaasn̄ gēn kēdn kaay kaama jeege tun maakñ nakge tun ɔoñ se kici.

⁵ Aan̄ gōo naajege j'ōñki dubar dēna ute al-Masi se, bin 60 ute doobm al-Masi se Raa edjeki kaay kaam dēn bin kici.

⁶ Kēn nakñ ɔoñ jaay aanga doje ki kic num, taa Raa asen kēdn kaay kaama kēn asen kōl gōtn kaaj ki. Ɔo naaje jaay Raa edjen kaay kaama se taa naase kic 60 dubar aanga dose ki num an̄ki kōñ kaasa aan̄ gōo kēn naaje dubar aan̄ doje ki jaay j'ōñ j'aasiñ se kici.

⁷ Ɔo naaje k'jeel maakje ki kōnd dojen jaay j'ōnd do naase ki se, kōnd do mēc. Taa naaje k'jeele naase ōñkiga dubar ute naaje se, bin se Raa asen kēdn kaay kaama aan̄ gōo naan̄ tēdo naaje ki se kici.

⁸ Anum naase gēnaagen doobm al-Masi ki, naaje k'je naase aki jeele taa naan̄ Azi ki se k'dabarjenoga dēn aak eyo. Ɔo dubar kēn naaje k'j'ōño se deeloga doje, naaje k'saapo j'ōo naaje se j'kōñ kaaj ey sum.

⁹ Deere, naaje se k'saap j'ōo ɔiije nan̄ga sum, naaje j'kooyo. Naɔo, naaje se j'ōnd doje do naaje malinge tu eyo, num naaje j'ōnd doje do Raa ki, naan̄ 60 debm lee dur jeege daan yoge tu.

¹⁰ Ɔo Raa se ɔadjēnoga doje maakñ yo kēn gōtn ese se ɔo naan̄ ajen kōoɔn̄ doje kuuy daala. Deere, naaje se j'ōnd doje don̄ ki, gōt kuuy kic 60 naan̄ utu ajen kōoɔn̄ doje daala.

11 Naase kic ute keem Raa kēn naase aki keem se, naase ajeki noogo. Ɔo ute tōnd mētn kēn jeege dēna tōnd mētn Raa taa naaje se, Raa ajen tēdn bēε. Ute naan se jeege dēna 'tōom Raa taa bēε kēn naan tēdjen se.

Gōtn Pəl uun doa je ɓaa Kōrint ki naɓo ɔŋ ɓaa te eyo

12 Anum nakŋ tēdjen jaay naaje k'tōom roje se, naaje k'jeelin maakje ki, kingjen naaje j'ing maakŋ jeege tu, ɔ tap tap ute naase se, j'ingo ute kēn mēt ki ɔ ute maakŋ kalan naan Raa ki. Num naaje k'j'ingo bin se ute jeel-taar gēn jikilimge eyo, num ute bēε Raa kēn tēdjen se.

13-14 Deere, taargen naaje k'lee k'raaŋsesin se, naaje k'raaŋsen te taar dīm kuuy eyo, num taargen naase 'lee 'dooyinŋki ɔ 'booy ɔkiŋki se. Aan gōo ɓorse naase naka kaam kalan 'booy ɔkjekiro te mētin paac ey se, num maam m'saap naase utu ajeki 'booy kōkŋ mala mala ɔ kēse ɓo taar kēn maam m'je taada se: *ɓii kēn Mēljege Isa aɗe ɓaa se, naaje k'tōom roje ute naase ɔ naase kic lē aki tōom rose ute naaje kici.

15 Deere, maam m'jeel maakum ki maam m'je m'ɓaa gōtn naase ki ɓo deet jaayo, taa bin se naase aki kōŋ bēε maam kēn m'ɓaa gōtse ki dōol di se.

16 Maam m'kiin gōtse ki se m'ɓaa Masedoan ki ɔ kēn m'terl terl Masedoan ki kic ɓo, m'aɗe kaal dose ki. Ɔo naase ɓo amki je nakŋ kēn am m'kaasn gēn ɓaa mērtε taa naan Jude ki.

17 Kēn maam m'uun do gēn ɓaa mērtε se, ute maakum paac ey la? Ey lē nakŋ maam m'ɓaa ɓaa tēda paac se, m'tēdin aan gōo gēn jikilimgen do nak kēn kalan sum ɓo kēn naade ɓaan ɓaa tēda num deek ɔ: «Yεε» ɔ «Yεε eyo» se la?

18 Taar se Raa kic ɓo jeele, do taar kēn kalan se, naaje j'ōŋ k'taadseno te j'ɔ: «Yεε» ɔ «Yεε eyo».

19 Taa maama, Silban ute Timote kēn k'ɓaado k'taadsen taar Goon Raa Isa *al-Masi gōtse ki se, do taar kēn kalan sum ɓo, naaje k'taad te ey «Yεε» ɔ «Yεε eyo». Num gan taar naaje k'taad se, daayum «Yεε».

20 Ɔo nakŋ kēn Raa taado utu tēd se, ute dōobm al-Masi se paac 'tēdn mēt ki. Bin ɓo ute ro Isa al-Masi se, naaje k'deekki j'ɔki: *amin Raa ki gēn *nookŋ roŋa.

21 Raa ɓo kēn dōokjeki ute al-Masi k'tēdkiga tōog se ɔ naan ɓo debm tēdjeki k'tēdkiga jee naange.

22 Naan ɓo debm kēn tēdjeki nakŋ kaakŋ jeele, kēse Nirliŋ kēn naan ɗɗjeki maakjege tu kēn je deekŋ ɔ naajege se k'tēdkiga jee naange ɔ ute naan se, naan je ajeki taadn ɔ utu ajeki kēdn nakŋ kēn naan taado ɔ utu ajeki kēd se.

23 Maam se ŋŋ Raa am tēdn saaduma ɔ maam se lē m'taad taar mēt ki. Kēn maam jaay baate terlo maakŋ gēger kēn Kōrint ki se, m'je m'asen tujŋ maakse eyo.

24 Naaje k'je j'asen tēdn utu taa tōog eyo gēn kaal maakse do Raa ki, taa kaal maakse lē, naase utu ɔkiŋki tōog. Anum naaje k'je j'aki tēdn naaba tēlε, taa naase kic ɓo maakse raapo.

2

1 Maam se m'uunoga doa, m'kōŋ terl gōtse ki jaay, m'asen ɓaa tujŋ maakse ey sum.

2 Anum kēn maam jaay 'tujsega maakse se, maam kic ɓo maakum 'tuju, bin se nam am tēdum jaay maakum raap se gōt, taa naase lē paac, maakse tujga.

3 Kēn ɔlumo jaay m'raaŋseno maktub se, taa maam m'je eyo kaad kēn m'ɓaa gōtse ki se, jeegen am kēdn maak-raap se ɓo, 'terl am tujŋ maakuma. Maam m'jeel maakum ki, kēn maam jaay maakum raap se, naase kic ɓo 'paacki maakse 'raapo.

4 Kaad kēn maam m'raaŋseno se, maam maakŋ maak-tuj ki ɔ m'maakŋ kaa-maan ki ɔ m'uun nirlum dēna dose ki. Maam m'raaŋseno se taa m'asen tujŋ maakse eyo, num taa aki jeele maam se, m'jese dēn aak eyo.

*Pəl taad ɔ: debm tēdga *kusin se, k'tēdin kaldε*

⁵ Ken deba jaay tujga maakɲ jeege se, kɛse naan tujum maakɲ maam eyo, num naan tujsen maakɲ naase paacki. Naɓo taar se j'ɔntɛ 'tɛdɪŋki 'deel doa.

⁶ Gen debm bin se, ken jee dɛna uuninga kaamin se ɓo, bɛɛŋga sum.

⁷ Taa naan se ɓo naase 'tɛdɪŋki kaldɛ, ɔɔ ɛdɪŋki kaay kaama, ey num sɔm maak-tujɲ ese se 'deel donɔ.

⁸ 'Booyki m'asen taada, debm bin se 'taadɪŋki tal, naan 'jeele, naase se 'jenki.

⁹ Anum ken ɔlumo jaay maam m'raanɛseno maktubm se, ken naase jaay 'tookki taarum paac ɛ, maam m'kaakɲ jeel ro ki.

¹⁰ Num 'booyki m'deekseni: debm jaay naase 'tɛdɪŋkiga kaldɛ se, maam kic m'tɛdɪŋga kaldɛ, ken maam ɓo m'tɛdɪŋga kaldɛ naan al-Masi ki kic num, taa naase.

¹¹ Bin ɓo *Bubm sitange ajeki kɔɲ kaan dal eyo, ɔɔ nakɲ naan je tɛda se ɛ, naajege k'jeelɪŋki tak.

Pɔl uun niriɲ do Tit ki

¹² Ken maam jaay m'aan maakɲ gɛgɛr ken Troas ki gen taadɪn Labar Jiga gen *al-Masi jeege tu se, ey num gɔtn se Mɛljege ɔɔdumga doobo ute maraadiɲa.

¹³ Naɓo ken m'aan jaay m'ɔɲ te gɛnaam Tit ey se, maakum tap ɓo ɔɲ daar eyo. Gɔtn se maam m'iin m'ɔɲ gɛnaagen doobm al-Masi ki ɔɔ m'ɓaa taa naan Masedoan ki.

*Ute Isa *al-Masi se naaje k'cirkiga nakge paac*

¹⁴ K'tɔɔmki *Raa, ute doobm al-Masi se daayum naan tɛdɛjeki k'leeki j'ɔkki mɛtn Isan cir nakge paac se. Gɔtn ɓaa se paac Raa ɔljen naaje se ɓo k'taad taar al-Masi se jeege tu taa an jeele. Ɔɔ taar naan se ɛ, tec aan gɔɔ nakɲ oot nijimi ken oot wɔɔk dɔɔd gɔtɔ ɓaa se paac se.

¹⁵ Deere, naajege se k'tecki aan gɔɔ nakɲ oot nijimi ken al-Masi ɛd Raa ki se. Naajege k'taadki taar al-Masi jeege tun Raa utu aden kaaja ɔɔ jeege tun Raa utu aden kut kici.

¹⁶ Jee mɛtingen uun doobm kutu se ɛ, nakɲ ootn nijim ese se ootden aan gɔɔ nakɲ ooyga kooyo ken aden kɔl gɔtn yo ki ɔɔ jee mɛtingen kuuy uun doobm kaaja se ɛ, nakɲ ootn nijim ese se ootden aan gɔɔ nakɲ ɪŋg zɛɛɛ ken aden kɔl gɔtn kaaj ki. Num naabm magal ese se tap ɓo naɲa jaay an kaasn gen tɛdɪn naan se?

¹⁷ Naaje se k'tecki aan gɔɔ jee dɛngen kuuy eyo, ken lee taad taar Raa jeege tu tɛdɪn aan gɔɔ nakɲ suukɲ gen kɔɲ dɪm ro ki se. Num gan k'tɛdkiga kalan ute al-Masi se, naaje k'taadki taar mɛt ki ute maakɲ kalan aan gɔɔ jee ken Raa ɓo ɔldeno.

3

**Raa dɔɔk kiji ute jeege se kɛse ɓo jee tɛdɪn naabinge*

¹ Naase aki taadɪn ɔɔki naaje se k'baagga magal roje daal ne? Lɔ naaje kic ɓo k'je j'ajen raan kɛdɪn maktub jije ki taa j'anjen jeel ro ki aan gɔɔ jee mɛtingen k'raanɛdeno maktub jide ki jaay ɓaado taadsen naase ki ɔɔ je naase kic adeki raan kɛd kic la?

² Maktubm naaje se, naase malinge. Naan se k'raanɪŋga raan maakje ki ɔɔ maktubm se jeege paac dooyɪna ɔɔ jeeliɲa.

³ Deere, naan se tood tal, naase se ɓo maktubm ken *al-Masi raanɪna ɔɔ ɛdjesin kaam jije. Naan raanɪn se ute maan nakgen k'raan ro maktubge tu se eyo, num ute *Nirl Raa zɛɛɛ. Naan raanɪn te ro tircil ki eyo, num naan raanɪn maakɲ jikilimge tu.

⁴ Ken ɔlje jaay naaje k'taadsen bin se, taa ute doobm al-Masi se, naaje k'jeel maakje ki naaje se k'j'ɔnd doje do *Raa ki.

⁵ Naaje kaljeki sum se j'aas tɛdɪn dɪm eyo, num Raa ɓo tɛdɪn j'aasga gen tɛdɪn nakgen se.

⁶ Naan ɓo tɛdɛjekiga j'aaskiga gen tɛdɪn jee tɛdɪn naabm ken Raa dɔɔk kiji ute jeege se. Ɔɔ dɔɔkɲ ken Raa dɔɔk kiji ute jeege se iino ro *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki eyo, num naan se iino gɔtn *Nirl Salal ki, taa Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se, ɔl jeege maakɲ yo ki anum gen Nirl Salal se ɔl jeege gɔtn kaaj ki.

⁷ Do dɔkiɲ se, Ko Taar ken Raa ɛfo Musa ki se, Raa raanɲo ro tircil ki. Kaaf ken naan raanɲ raan se *nookɲ Raa tɛd gɔto wɔɔr kelɛɲ. Bin bo daan kaam *Musa kic bo wɔɔr bin kici ɔɔ gaan *Israelge se ɔɲ ɔnd kaamde ro daan kaam Musa ki eyo taa daan kaamin se wɔɔr ɔs kaam ki kiric, naɔo tɛdga sum bo tɛd gɔto. Num ken Ko Taar ken Raa ɛfo Musa ki ɔl jeege gɔtn yo ki jaay taadn nookɲ Raa ɔɔ tɛd gɔto wɔɔr kelɛɲ se,

⁸ daala, mɛt kando Raa 'taadn nookɲa jeege tu, kaaf ken Nirl Salal tɛdn naabin se.

⁹ Taa Ko Taar ken Raa ɛfo Musa ki se, tɛdbɔɔro ooc do jeege tu ɔɔ ute naan se kic bo taadn nookɲ Raa se, mɛt kando dɔɔkɲ ken Raa dɔɔk kiji ute jeege jaay tɛdjeki k'tɛdki jeegeen aak bɛɛ naanɲ ki se, naan se ajeki taad nookɲ Raa cir naan se daal ey la?

¹⁰ Nookɲ Raa ken wɔɔro gɔto do dɔkiɲ kelɛɲ se, jaay k'dɔɔjiɲ ute nookɲ ken Raa dɔɔk ute jeege kiji se, nookɲ ken do dɔkiɲ se aas te dim naanɲ ki eyo.

¹¹ Deere, dɔɔkɲ ken Raa dɔɔko do dɔkiɲ ute jeege se tiɲg te gen daayum eyo. Ute naan se kic bo Raa taadga nookɲa, num mɛt kando dɔɔkɲ ken Raa dɔɔko kiji ute jeege gen daayum se, magal cir naan se dɔko.

¹² Taa naan se bo naaje k'jeel maakje ki, nakɲ naaje j'ɔnd doje ro ki se bo, naaje k'taadɲa.

¹³ Naajege se k'tɛdki aan gɔɔ gen Musa eyo ken daan kaamin wɔɔrga num, naan aalin kala taa gaan Israelge se ɔɲ aasin gen kaakɲ tɛɲiɲ eyo daan kaamin ken wɔɔr ɔs kaam ki kiricɲ ɔɔ ken tɛdga num ɔko ɔko jaay 'deel se.

¹⁴ Num gan gaan Israelge se ɔɲ booy ɔk mɛtn taar se eyo. Jaaki kic bo, mɛtjildege booy ɔk ey kici. Ken naade jaay dooy Kitapm ken Raa dɔɔko do dɔkiɲ ute jeege se, naade booy ɔk mɛtn nakgen se eyo aan gɔɔ jeelde se k'deebinga deeb ute kala. Anum deb dɔɔkga ute al-Masi jaay bo kala se tɛdn gɔto ɔɔ naan se booy ɔk mɛtn taar se.

¹⁵ Deere, jaaki kic bo ken naade jaay dooy dooy Kitapm Musa se, naade booy ɔk mɛtin eyo, aan gɔɔ jeelde se k'deebinga ute kala.

¹⁶ Aan gɔɔ Kitapm Raa taadni: *Ken Musa jaay baaga naan Raa ki se, naan ɔɔdn ute kal daan kaamin ki se naatn.**

¹⁷ Taa Mɛljege se naan nirli ɔɔ gɔtn jaay Nirl Mɛljege utu se, jeege ɔɲ dode.

¹⁸ Ɔɔ naajegen paacɲ j'aalkiga maakjege do al-Masi ki se, kal daan kaamjege tu se, Raa ɔɔdinga naata. Naajege j'aakki nookɲ Mɛljege ɔɔ nookɲ se tɛdjeki naajege k'tecinɲki tece. Bin bo nookɲ Raa j'aakiɲ gɔtn naajege tu se, daayum ziidn ɔaa ute naanɲa. Kɛse bo naabm Nirl Mɛljege tɛdɲa.

4

Kɔrbɔtn maakɲ dukul nɛɲj ki

¹ Taa naan se bo aan gɔɔ *Raa ute bɛɛɲa ɛdjega naabin ese se kaam jije se, naaje j'ɔk maakje tɔɔgɔ ro ki.

² Nakgen jig ey ken k'tɛdɲ k'l'ɔyiɲ kɔyo ute nakɲ sɔkɔɲge se, naaje k'tɛrldenga naaga. Naaje se k'l'jaan nam dal eyo ɔɔ taar Raa kic ɛ, k'tɛrliɲ kaam kuuy eyo. Num gan taar mɛt ki se, naaje k'taadɲ tood tal, bin bo nanɲa nanɲa kic bo jeel maakiɲ ki, naan Raa ki se taar naaje k'taad se taar mɛt ki.

³ Anum jee mɛtinge Labar Jigan gen *al-Masi ken naaje k'taadɲ se, naade booy ɔk te mɛtin eyo. Jeelde se aan gɔɔ k'deebinga ute kala. Kɛse gen jeegeen ɔaa ɔaa gɔtn kut ki.

⁴ Jeegeen ese se aal maakde do Isa ki eyo, taa *Bubm sitange, naan bo raa ken do *duni ki se, gaasde ɔɲ jeel ɔk mɛtin eyo taa naade 'kɔɲ kaakɲ gɔtn wɔɔr gen Labar Jigan gen al-Masi se eyo. Ey num kɛse bo ken taadn *nookɲ al-Masi, ɔɔ al-Masi se naan bo ken tec Raa mala mala se.

* 3:16 Aak Ekz 34.34.

⁵ Num naaje se k'taad taa ro naaje malinge eyo, anum naaje k'taad j'ɔɔ: al-Masi se, naan̄ Mɛl jeege paac. Num naaje se lɛ, taa Isa se, k'taadsen j'ɔɔ naaje se k'jee tɛdn̄ naabsege.

⁶ Taa Raa ese sum ɓo kɛn deeko ɔɔ: *Ɔn̄ gɔtn̄ wɔɔr se, 'wɔɔr maakn̄ gɔt kɛn ɔɔdɔ,** ɔɔ naan̄ ɓo debm 'wɔɔrjen maakjege kici. Ɔɔ gɔtn̄ wɔɔr ese ɓo taadjeki nookn̄ Raa ɔɔ nookn̄ Raa ese se ɓo kɛn j'aakin̄ wɔɔr kɛlɛn̄ daan̄ kaam Isa al-Masi ki se.

⁷ Num naaje se k'tec aan̄ gɔɔ dukul nɛnjɛ naɓo ɔk kɔrbɔtn̄ Raa maak ki. Bin num tɔɔgn̄ deel do ese se iin̄o gɔtn̄ Raa ki, ey num gɔtn̄ naaje ki eyo.

⁸ Kaam ara kaam ara paac ɓo gɔtɔ tɛdjɛn ɔɔn̄ɔ, naɓo nakgen se ɔn̄ deel te doje eyo; doobm roje tap ɓo k'jeel eyo, naɓo ute naan̄ se kic ɓo j'ɔn̄ doobm kɛn k'j'ɔɔdn̄ doje.

⁹ Jeege lee dabarje kaam ara kaam ara naɓo Raa rɛsjɛn te eyo; k'tɔnd k'tundje naan̄ ki naɓo j'ɔn̄ki cirjen te eyo.

¹⁰ Daayum jeege je ajɛn tɔɔlɔ aan̄ gɔɔ kɛn naade je ade tɔɔl Isa se, bin ɓo ute naan̄ se jeege kaakn̄ jeele, Isa se utu in̄g zɛɛɛ ɔɔ naan̄ ɓo debm kɛn ɓɔɔbjeki j'utu j'in̄gki zɛɛɛ se kici.

¹¹ Maakn̄ kingje ki se jeege je ajɛn tɔɔlɔ aan̄ gɔɔ kɛn naade tɔɔlo Isa se, bin ɓo ute tɔɔgn̄ gɔtɔ se kic ɓo, naaje j'ooy te eyo. Kɛse ɓo kɛn taad̄ jeege tu 'jeele, Isa se naan̄ utu in̄g zɛɛɛɛ.

¹² Bin ɓo naaje se k'took gɛn lee nirl yo ki, taa ute Labar Jigan naaje k'taadsen se, naase aki kɔn̄ kaaja.

¹³ Kitapm Raa taad̄ ɔɔ: *Maam m'aalga maakum do Raa ki; taa naan̄ se ɓo maam m'taad taarin̄ jeege tu.*† Taa naaje kic ɓo j'aal maakje tec aan̄ gɔɔ debm kɛn Kitap taad̄no se, taa naan̄ se ɓo naaje k'taad̄ taarin̄ jeege tu kici.

¹⁴ Naaje k'jeelki debm duro Mɛl jeege Isa se, naan̄ utu ajeki dur ute Isa kici ɔɔ naan̄ anjenki ɓaa ute naase tɛlɛ naan̄in̄ ki.

¹⁵ Nakn̄ naaje k'serkin̄ paac se, taa asen noogo, bin ɓo bɛɛ Raa se 'ziid̄n̄ ɓaa ute naan̄in̄a do jeege tu ɔɔ jeege 'ziid̄n̄ tɛdn̄ dɛna kɛn an̄ tɔɔmɔ ɔɔ naade paac taa naapki an̄ nooko.

¹⁶ Taa naan̄ se ɓo naaje j'ɔk maakje tɔɔgɔ. K'jeelki, daa rojege se tɔɔgin̄ nan̄ ɔkɔ ɔkɔ bini an̄ kɔlin̄ yo ki. Num gan̄ ɓii-raa Raa ɛdjeki tɔɔgin̄ maakjege tu ɔɔ 'tɛdjeki jee kiji.

¹⁷ Nookn̄ Raa kɛn j'utu k'j'aki kɛnd maak ki jaay j'aki kɔn̄ bɛɛ se k'dɔɔjin̄ ute dubargen ɓɔrse j'ɔn̄in̄ki do duni ki ara se, j'aakki dubarjege se aas d̄im eyo ɔɔ dubarjege se naan̄ ɔkɔ sum ɓo utu 'deele. Ɔɔ naan̄ se daapjeki daap ɓo gɛn kɛnd maakn̄ nookn̄ Raa kɛn tin̄g gɛn daayum daayum se.

¹⁸ Anum naajege se, j'ɔndki kaamjege do nakge tun j'aakin̄ ute kaamse eyo, num do nakge tun k'j'ɔn̄ k'j'aakdn̄ eyo. Taa nakgen k'j'ɔn̄ k'j'aakdn̄ ute kaama se utu 'deele, num gan̄ nakgen j'ɔn̄ j'aakdn̄ ey se ɓo, 'tin̄g gɛn daayum daayum.

5

¹ Deere, k'jeelki, kɛn rojegen kɛn tec aan̄ gɔɔ kɔrɔr do naan̄ ki se jaay 'tujga kic ɓo, *Raa utu ajeki kɛdn̄ ro kuuy aan̄ gɔɔ ɓee maakn̄ raa ki. Ɔɔ ro se tec aan̄ gɔɔ ɓee kɛn jikilimge lee ɔɔ se eyo, num naan̄ se Raa ɓo mɛl kɔɓin̄a. Ɔɔ ɓee ese se 'tin̄g gɛn daayum.

² Kaad̄ kɛn naajege k'j'utuki do naan̄ ki ara se, naajege k'dɔn̄ k'saap j'ɔl koje pir k'je nan̄a nan̄a kic ɓo, Raa an̄ kɛdn̄ ro kiji kɛn iin̄o maakn̄ raa ki se.

³ Kɛn Raa jaay ɛdjekiroga ro kiji kɛn iin̄o maakn̄ raa ki se, kojege se 'kɔn̄ lee aan̄ gɔɔ kɛn naan̄ ɔko ro ey se sum.

⁴ Num kaad̄ kɛn naajege j'utuki ute daa rojegen kɛn tec aan̄ gɔɔ kɔrɔr se, naajege k'dabar k'lee k'daay k'dɛs dɛs aan̄ gɔɔ jeegeen uuno daam deere. Deere, naajege se k'je daa rojege se 'tɛdn̄ gɔt eyo, num naajege k'jeki Raa ajeki tɛrl rojege kiji aan̄ gɔɔ debm uus kala kiji do kalin̄ ki, bin ɓo ro kijin̄ 'tin̄g gɛn daayum se naan̄ ɓo pɛlɛkn̄ daa rojegen kɛn utu 'kooy se.

* 4:6 Aak Jɛn 1.3. † 4:13 Aak KKR 116.10.

⁵ Raa mala bo 'daapjeki taa j'aki kəŋ ro kijin ese se, ə Nirlin kən naan ədfekiro se, naan jekiki taadn ə utu ajeki kədn nakn kən naan taad ə utu ajeki kəf se.

⁶ Taa naan se bo daayum naajege j'okki maakjege təəgə. Anum k'jeelki kən naajege jaay j'utu k'jee daa roge bərt se, naajege j'utu k'dəkki k'jaanki te gətn Məljege tu eyo.

⁷ Taa do naan ki se, naajege k'j'ingki bo ute kaal maakn kən naajege k'jaalki maakjege don ki se sum, ey num ute kaamjege se j'əŋ j'aakin ki eyo.

⁸ Deere, naajege se j'okki maakjege təəgə aak eyo. Ə daa rojegen aan gəə beə se, naajege k'je j'aŋ teecn kəŋ naata gən baa king cəə Məljege tu.

⁹ Kən naajege bo j'utu j'ingki do naan ki, ey lə rojegen aan gəə beə se bo k'teec k'j'əŋinkiga naata gən baa king cəə Məljege tu kic bo, kən deet deet se, k'tedki nakn kən təəlin naan ki.

¹⁰ Taa bii kalan se naajege paac j'utu j'aki baa naan *al-Masi ki taa naan ajeki kəŋn bəəə dojege tu. Gətn se naŋa naŋa kic bo j'aŋ kəŋn bədin do naabin kən naan tədə kaad kən naan tinŋo do naan ki; kən naan tədəga bəə ey lə bəə eyo, j'aŋ kəŋn bədin do naabin kən naan tədə.

Raa je jeege paac kəŋn taasa ute naanə

¹¹ Gən beə Məljege tu sum se, naaje k'jeel mətina. Taa naan se bo naaje k'je jeege paac 'tookn do taar kən se. Naaje se lə, Raa jeel əkje mālā mala ə maam m'saap, naase kic bo, maakse ki se 'jeel əkjeki mala mala kici.

¹² Naase se 'taadki əki naaje se k'magal magal roje daala. Gəə! Naaje se k'magal magal roje eyo, num gan naaje se k'taadsen doobm kən naase anki təəm rose ute naaje. Bin bo jee kən baagga taadn taargen ing kusu roje ki se, naase adeki kəŋ tərle. Taa jee se lə, tēdn nakn kən naade je jeege bo aden kaak sum, ey num kən maade ki eyo.

¹³ Jee mətina jaay taad ə naaje k'jee dərle se. Kən naaje bo k'jee dərle kic num, taa Raa. Kən naaje bo k'jee mətəke lə, taa j'asen noogo.

¹⁴ K'jeelki, nakn naaje k'tedki paac se, maakje *al-Masi bo əjeki k'tedin ki. Ə k'jeelki, deb kalan jaay ooyga taa jeege paac se, bin se aan gəə jeege paac naan Raa ki se, ooyga ute naanə.

¹⁵ Taa al-Masi se ooy taa jeege paac; bin bo jeegen utu ing zəə se 'tēdn nakn kən təəlden naade ki eyo, num 'tēdn nakn kən təəlin naan kən ooyo ə duroga taa naade se.

¹⁶ Taa naan se bo məətn, jikilimge se, naaje j'ade kaal maak ki aan gəə kən jikilimge lee aal naapa maak ki se eyo. Do dəkin al-Masi jaay bo j'aalinə maak ki aan gəə goon debkilimi kic bo bəse se, naaje j'aakin kaam kən bin ey sum.

¹⁷ Bin bo debm jaay dəkga ute al-Masi se, naan tēdga debm kiji. Ə kingin do dəkin se lə deelga, bəse nakge paac tēdina kiji.

¹⁸ Nakgen ese se paac, Raa bo tēdina. Ə naan əlo al-Masi se, taa j'aki kəŋn taasa ute naan Raa. Ə naan ədfenga naabin kaam jije se taa j'ano baa ute jeege gən kəŋn taasa ute naanə.

¹⁹ Deere, ute al-Masi se, Raa naan mala bo əkoga taasa ute jikilimge. Kaad kən se *kusiŋ jikilimgen tədə se, naan təndo te mət eyo. Anum, naan əlje se taa k'baa taadn jeege tu j'ə: Raa se, je kəŋn taasa ute naase.

²⁰ Taa naan se bo naaje se k'tedkiga bi al-Masige. Bin bo j'eemsen nəə ute doobm naaje se aan gəə Raa mala bo danəno ə ute ro al-Masi se: əkki taasa ute Raa.

²¹ Anum al-Masi se naan əŋ tēf te kusiŋ eyo nəbo, Raa əlin uun kusiŋ naajege bo don ki. Bin bo aan gəə naajege k'tedkiga kalan ute naan se, ute doobm al-Masi se bo, naajege j'aki tēdn jee aak bəə naan Raa ki.

6

¹ Aan gəə naaje k'tēdn naaba kalan ute *Raa se, naaje k'j'eemsen nəə j'ə: bəə Raa kən naan tēdsen se, əŋten 'tēdin ki aan gəə nakn cəə.

² Taa Raa taad maakŋ Kitap ki ɔɔ:

Kaadn m'an tɛdn bɛɛ jeege tu jaay aas se, maam m'booyga keemi

*ɔɔ kaad kɛn maam m'an kaajŋ jeege jaay aas se, maam m'baadoga taa m'ai naaka.**

Bin ɔɔ 'booyki gɛnaamge, ɔɔrse ɔɔ kaadn kɛn Raa je tɛdn bɛɛŋa jeege tu se aanga ɔɔ ɔɔrse ɔɔ kaadn kɛn naan an kaajŋ jeege se, ɔɔrɛ, aanga kici.

Pɔl taad taa dubarɪna

³ Naaje se k'je 'tɛdn nakŋ kɛn 'tujŋ maakŋ jeege doobm Raa ki eyo, taa maakŋ naabje ki se k'je jeege 'kɔŋ nakŋ aak kus maak ki eyo.

⁴ Num gan do nakge tun naaje k'tɛd paac se, naaje k'je k'taadn jeege tu ɔɔ naabm naaje k'tɛd se gɛn Raa. Bin ɔɔ naaje j'aay kaamje j'aasiŋ do nakge tun ɔɔŋ kɛn aan doje ki, ɔɔ do dubarge tun jeege lee dabarje, nakgen lee teecjen nirlje,

⁵ k'tɔndje, k'j'ɔmbje dangay ki, j'ɔl mɛtn jeege iin roje ki, k'tɛdn naaba k'j'ɔɔr k'nan tak tak, gɔtn mɛtiŋ bi kaamje kic ɔɔ k'tood eyo, ɔɔ gɔtn mɛtiŋge se kɔɔ kic ɔɔ j'ɔs eyo.

⁶ Gɛn taadn jeege tu naaje k'jee tɛdn naabm Raage se, naaje j'ing ute maakŋ kalan, naaje k'jeel nakgen mɛt ki, k'tɛdn maakje deere, jee bɛɛ, ɔɔ ute kingje se k'taad jeege tu, naaje se j'ɔk *Nirl Salal ɔɔ k'je jeege ute maakje paac.

⁷ Jeege se naaje k'taadn taar mɛt ki ɔɔ ute tɔɔŋ gɛn Raa. Naaje se k'tɛd nakgen ute doobiŋa ɔɔ naan se tec aan gɔɔ ɔɔrŋ do ji daamje ki gɛn tɛdn ɔɔrɔ ute jee wɔɔyjeege ɔɔ tec aan gɔɔ daragn j'ɔkiŋ ute ji jeelje gɛn naakŋ roje se.

⁸ Jeegen mɛtiŋge aaljeki maak ki, jeegen mɛtiŋge aaljeki maak ki eyo, jee mɛtiŋge taad taar ing kus ɔɔ roje ki ɔɔ jee mɛtiŋge se lee tɔɔmje tɔɔmɔ. Naade aakje aan gɔɔ jee taar-kɔɔbge, num gan naaje se k'lee ute kɛn mɛt ki.

⁹ K'tɛdjen aan gɔɔ nam tap ɔɔ jeeljen eyo, num gan jeege paac jeelje, j'aakjen aan gɔɔ jee k'baaden ɔɔa tɔɔɔ, gan naaje se j'utu j'ing zɛɛɛ, k'j'ɔɔdjen yɛɛɔje naɔɔ k'tɔɔljen te eyo.

¹⁰ Jeege tujjen maakje naɔɔ daayum naaje se j'ing ute maak-raapo; naan jeege tu se naaje k'jee daayge num gan naaje ɔɔ k'tɛd jeege tɛd jee maalge naan Raa ki; j'aakje num aan gɔɔ jee ɔk dim eyo, num gan naaje se j'ɔk nakge paac.

¹¹ Naase jee Kōrint ki, naaje se k'taadsenga taar tood tal ɔɔ j'ɔɔdsenga taar maakje ki se ɔɔ naaje k'jese.

¹² Naaje se j'ɔɔd k'nansenga taar maakje ki, num naase ɔɔ 'baate kɔɔdjekki taar maakse ki.

¹³ Anum maam se m'taadsen aan gɔɔ bubm kɛn taad gɛniŋge tu: ɔɔdjekki taar maakse ki ɔɔ 'jejekki aan gɔɔ kɛn naaje k'jese se.

*ɔŋte 'tumki kalan ute jeegen kɛn aal te maakde do Isa *al-Masi ki eyo*

¹⁴ Jeegen aal te maakde do Isa al-Masi ki ey se, ɔŋte 'dɔɔkki taar se kalan. Anum nakŋ ute doobiŋa ɔɔ nakŋ kɛn *kusiŋ se, nakŋ ade tum kalan se utu la? Gɔtn wɔɔr ute gɔtn ɔɔd se kɔŋ tum kalan la?

¹⁵ Al-Masi ute *Bubm sitange se 'kɔŋ dɔɔkŋ taarde kalan la? Debm aalga kaal maakiŋ do Isa al-Masi ki ute debm kɛn aal te maakiŋ ey se 'kɔŋ dɔɔkŋ taarde kalan la?

¹⁶ *Bee Raa ute ɔɔe maragge se, dim aden dɔɔkŋ tum kalan se utu la? Taa naajege paacki se ɔɔ ɔɔe Raa kɛn ing zɛɛɛ, aan gɔɔ kɛn naan maliŋ taadn maakŋ Kitap ki ɔɔ:

Maam m'king ute naade ɔɔ m'lee daande ki,

maam m'tɛdn Raade ɔɔ naade 'tɛdn jeemge.†

¹⁷ Taa naan se ɔɔ Meljeege Raa taad jeenge tu ɔɔ:

'Teecki naatn maakŋ jeege tun kusiŋ se ɔɔ 'ɔɔa ingki gɛn dose.

Nakŋ kɛn asen tujŋ naanum ki se

ɔŋte 'lekinki ɔɔ maam m'asen dɔɔdn kɔkŋ jiga.‡

¹⁸ Ter Meljeege Sidburku deek ɔɔ: maam m'asen tɛdn Bubse

* 6:2 Aak Eza 49.8. † 6:16 Aak Lb 26.11-12 ɔɔ Ezk 37.27. ‡ 6:17 Aak Eza 52.11.

¹⁴ Kēn maam jaay m'olin̄ gətse ki se, maam m'tōomsenga naanin̄ ki əɔ borse naase əlumki te maakn̄ səkən̄ ki eyo. Taa taargen paacn̄ naaje k'taadseno se, mət ki əɔ tōom kēn naaje k'tōomseno naan Tit ki se kic ɔo, mət ki, k'təd te taar-kōɔb eyo.

¹⁵ Kaad kēn naan̄ ingo gətse ki se, naase 'dōɔd əkiŋkiroga jiga, aaliŋkiroga maak ki əɔ 'took uunkiroya taariŋa. Kēn naan̄ jaay saap do nakge tun naase 'tədŋkiro paac se, əlin̄ naan̄ jese dēn cir kēn deete.

¹⁶ Maam se maakum raapo taa m'jeelse, naase se jee kēn maam m'kən̄ kaal maakum dose ki paac.

8

Pəl əɔ k'tiir gēn noogŋ gēnaagen Jeruzalem ki

¹ Gēnaamgen dōobm *al-Masi ki, maam m'je m'asen taada: naaje k'je naase aki jeele nakn̄ kēn *eglizgen taa naan̄ Masedoan ki təd se. Kese taad ute bēē kēn *Raa tēdden.

² Naade se ute nakgen ən̄ dēn kēn aan dōde ki əɔ naaden kēn daay nan̄ tak tak se kic ɔo, naade maakde raap aak eyo əɔ ədga nakge dēna ute maraadde.

³ Kaam do rode sum se, naade ədga əɔ maam se m'saada, nakn̄ naade əd se dēn cir kēn naade kən̄ kēda. Ɔo nakn̄ se naade malinge ɔo uuno doa gēn kēdn̄ nakgen se.

⁴ Naade tōnd mēta daar cirr mēte ki əɔ kēn bēēki se, naade kic ɔo je kēdn̄ dīm gēn noog gēnaagen dōobm al-Masi kēn taa naan̄ Jude ki.

⁵ Nakn̄ naade ədō se cir nakn̄ kēn naaje k'j'ōndo doje do ki. Deet deet se naade ədō rode Mēljege tu, tēr naade took gēn təd nakn̄ kēn naaje k'taaddeno, aan gōɔ Raa maakin̄ jen ro ki.

⁶ Aan gōɔ Tit baagoga tiir tusn nakge gōtn̄ naase jeege tun Kōrint ki se, taa naan̄ se ɔo naaje k'taad mēt̄n̄ j'əɔ: ŋ'terl̄ ŋ'ɔaa ŋ'n̄an̄ naabin̄ jiga se gətse ki.

⁷ Naan̄ Raa ki se, naase əkki nakge dēn aak eyo: naase aalkiga maakse paac do Isa al-Masi ki, naase 'jeelki 'taadn̄ taara jiga aak eyo, naase 'jeelki taar mət ki, əɔ napar kaay kaam ute maak-je kēn naaje j'ək dose ki jaay, naase aakiŋki se, naase kic ɔo 'lee 'tədŋki aan gōɔ gēn naaje se kici. Taa naan̄ se ɔo, naase kic num, naabm gēn tiir ese se, 'tədŋki ute maakse paac.

⁸ Maam m'taadsen se, m'je naase aki 'tiir se taa tōog eyo, nabo kēn əlum jaay m'taadsen bin se, taa eglizgen kuuy se naar tusga nakn̄ noogo dēna. Ute naan̄ se ɔo, maam m'je aki tēdn̄ bin se taa aki taadn̄ jeege tu naase əkki maak-je do jeege tun kuuy kici.

⁹ Anum naase 'jeelki bēē* gēn Mēljege Isa al-Masi se: ey num naan̄ se debm kēn nakge paac kaam jina, nabo taa naase se, naan̄ ən̄ rōn̄ təd debm daaye, taa ute daayin̄ se, asen tēdn̄ naase jee nak dēnge naan̄ Raa ki.

¹⁰ Do nakge tun naase aki kēd se, maam m'je m'asen taadn̄ maak-saapuma kēn asen tēdn̄ bēē naase ki: dōgōtge tu se, naase ɔo uunkiroya do deet deet gēn kēda, əɔ naase ɔo jee 'baagkiroya tiir deet deet kici. Ɔo bēēki num, borse se, naabm kēn naase uunkiroya do ro ki se, 'təd nan̄in̄ki.

¹¹ Bin num borse naabm se 'təd nan̄in̄ki. Aan gōɔ naase uunkiroya do jiga gēn tēdn̄ se, 'naar 'təd nan̄in̄ki ute nakn̄ kēn naase əkki jise ki se kici.

¹² Kēn naase jaay ədki dīm ute maakse paac se, Raa took do ki əɔ kēn naase jaay əkki dīm ey se, naan̄ kic tōnd mētse eyo.

¹³ Maam m'je m'asen tēdn̄ jee daayge taa jee kuuy ɔo kən̄ dōde eyo, num maam m'jese, naase 'paacki akiga kaasa.

¹⁴ Anum borse naasen kēn əkki nakge dēn se, ədki jeege tun kēn baatde baata, taa biin̄ kuuy jaay naase əkki baata əɔ naade ək dēn se, naade asen kēdn̄ naase ki kici. Bin se naase 'paacki akiga kaasa.

* 8:9 Bēē ese se je taad ute kercele.

15 'Tēdn aan gōō kēn Kitap taad ə: *Kēn jeege jaay taso kəsn k'danin maan†se, jee taso den se le əsə əp te eyo ə jee kēn taso baat se le, kəsə baatden te eyo kici.*

Pəl əl Tit Kōrint ki

16 K'tōomki Raa kēn tēd maakn Tit ki jaay jesen den se, aan gōō kēn naan tēdo maakn naaje ki se kici.

17 Tit se naaje k'tōndga mētiṅa əə naan kic 60 tookga gēn 6aa gətse ki. Num naaje sum 60 k'taadin j'əə ŋ'6aa eyo, num naan mala 60 uunoga doa gēn 6aa gətse ki, taa naan je asen 6aa noogo.

18 Əə naaje k'j'əlin ute gēnaa kuuy kēn *eglizge paac tōomiṅa taa Labar Jigan gēn *al-Masi se, naan taadin jeege tu jig aak eyo.

19 Tēr do naabin kēn naan tēd se, eglizge bēer ədṅo taa k'6aa mērtē tēle, taa ajen noogn gēn 'tiir 'tusn nakge. Naabm jigan ese se, kēse *'nookn Mēljege mala əə taadn jeege tu əə naaje se j'ək maak-jea gēn noogn jeege.

20 Gursn kēn jeege tiir ədjeno jije ki se, tēdga dēna. Gursn se, naaje k'bəəbin jiga taa naaje k'je jeege kəṅ taadn taar inṅ kus roje ki eyo.

21 Taa naaje k'je k'tēdn nakn ute doobin se naan Mēljege tu sum eyo, num naan jikilimge tu kici.

22 Əə ute jeege 6aa se se naaje k'j'əlsenga gēnaagen kuuy kici, naaje k'naam k'dəəlinga dəəb nabo naaje se j'əṅin naan se je naabm Raa. Borse kic 60, tēr daala, naan əd ron paac taa asen noogo taa naan se jeelse naase se jee 'tujki ərmse eyo.

23 Tit se le, naan debuma əə naaje k'tēdo naaba tēle gətse ki. Gēnaagen k'6aa tēl se, eglizge 60 bēer tōəde əə əlden gēn 6aa tēdn naaba gōō naade ki əə ute naabm naade lee tēd se, nookn al-Masi.

24 Taa naan se 60, jee se, naase əkdeki əṅə. Bin 60 eglizgen ədēno se jaay booyga num, tōom kēn naaje k'tōomsen naase se, naade jeele, taarje se mēt ki.

9

Edki ute maak-raapo

1 Taa nakgen kēn k'tiir k'tusin gēn noogn jee Raagen taa naan Jude ki se, taa naan se, maam m'je m'asen raan ziidn do ki ey sum.

2 Maam m'jeele naase 'je adēki noogo əə naan jeege tun Masedoan ki se, maam m'tōomseno m'deekden m'əə: «Jee taa naan Akayi ki se dōgətge tu tap 60, naade daapga daap rode gēn tiiri.» Kēn jee Masedoan ki jaay booy bin se, maakde ki se, dēnin je tiir gēn noogn jee taa naan Jude ki kici.

3 Nabo maam m'əlsen gēnaagen ese se, taa tōom kēn maam m'tōomseno naase se tēd nakn cēre eyo. Taa maam se m'je nakgen naase 'tiirinṅiga tiir aan gōō kēn maam m'taadseeno ro ki se, 'daapinṅki jiga.

4 Ey num kēn jee Masedoan ki jaay 6aadoga ute maam tēle əə əṅsen naase 'daapki te rose gēn tiir ey bōrt se, sōm naase amki kəl maakn səkəṅ ki, taa naaje se k'taaddeenga taad j'əə naaje k'jeelse, naase se 'daapkiga daap rose gēn tiir nakgen se. Bin se naase kic 60 səkəṅə asen tōəb.

5 Taa naan se 60, maam m'saap m'əṅin tēd jiga se, maam m'əl gēnaage kənd naana 6aa gətn naase ki do naaje ki. Əə maam m'je nakgen naase aki tiir se aṅki tusn daapa. Bin 60 kər maam m'6aa se, m'aṅ kəṅ naase 'tus 'daapinṅiga. Ute naan se jeege jeele naase mala 60 uunki doa gēn tiir nakgen se ute maakse paac, ey num nam 60 əlsen taa tōog eyo.

6 'Jeelki, debm jaay əc cəkə se le, kəṅ kic 60 cəkə sum, əə debm jaay əc dēn se le, kəṅ kic 60 dēna.

† 8:15 Maan ese se kəsn kēn Raa bəəyino maakn raa ki əə ədo gaan *Israelge tu do dōkiṅa do kəf-6aar ki. Aak Ekz 16.18.

⁷ Ɔn̄ nan̄a nan̄a kic ɓo nak̄n̄ naan̄ uunga do ro ki se ɛd̄in̄ ute maakin̄ paac, ɔnte 'naaja. Nam ɔnte kalsen taa tɔɔgɔ ɓen̄ tiiri. Taa *Raa se je debm ken̄ ɛd̄ ute maak-raapo.

⁸ Raa se ɔk tɔɔgɔ asen tɛd̄n̄ bɛɛn̄ paac ute maraadīna, taa daayum naase aki kɔn̄ nak̄n̄ ken̄ asen kaasn̄ kingse, tɛr naan̄ asen 'ziid̄n̄ nakge do ki ɔɔ ute nakgen naase ɔkki se, naase aki 'tɛd̄n̄ bɛɛ paac jeege tu.

⁹ Aan ɓɔɔ ken̄ Kitap taad̄ ɔɔ:

Naan̄ ɛd̄ga nakge ute maraadīna jee daayge tu

*ɔɔ bɛɛ ken̄ naan̄ tɛd̄ se, daayum naan̄ tɛd̄in̄ ute doobīna.**

¹⁰ Raa ɓo ɛd̄ kupu jeege tu ɓen̄ kɔɔɔɔ ɔɔ naan̄ ɓo ɛd̄den̄ nak̄n̄ kɔɔɔ; naan̄ utu asen ken̄d̄n̄ nakge naase ki kici ɔɔ nakgen se naan̄ utu an̄ 'ziid̄i, ɔɔ ute naan̄ se ɓo naase aki kɔn̄ tɛd̄n̄ bɛɛ d̄ena jeege tu ute doobīna.

¹¹ Raa asen ken̄d̄n̄ nakgen asen kaasa, bin ɓo ute nakgen se naase aki tɛd̄n̄ bɛɛ jeege tu ute maraad se. Ute nakgen naase ɛd̄jekiro jaay naaje k'ɓaado k'j'ɛd̄den̄ se, naade utu tɔɔm Raa ro ki.

¹² Ute naabm ken̄ naase 'tɛd̄ki ɓen̄ tiir tusn̄ nakge se, ɓen̄ nooḡn̄ jee Raage sum eyo, num ute naan̄ se 'kɔl jeege paac tɔɔm Raa d̄en̄ aak eyo.

¹³ Naabm naase aki tɛd̄ se taad̄n̄ jeege tu 'jeele naase se jee 'tujki te ɔrmse eyo ɔɔ d̄eer d̄eer, naase se aalkiga maakse do Labar Jiga ɓen̄ *al-Masi ki ɔɔ 'took ingkiga do ki. Taa naan̄ se ɓo ken̄ jee d̄en̄ jaay 'kaakse, naade *nook̄n̄ Raa do ki ɔɔ tɛr, naade an̄ tɔɔmɔ taa naase ɛd̄ki naksege ute maakse paac jee Raage tu ɔɔ jeege tun kuuy kici.

¹⁴ Raa tɛdsenga bɛɛn̄ d̄en̄ aak eyo. Ken̄ jeege jaay kaak̄n̄ bɛɛ Raa tɛdsen se, naade asen jea, tɔnd̄ m̄etn̄ Raa taa naase ɔɔ tɔɔm Raa.

¹⁵ K'tɔɔmki Raa taa bɛɛ naan̄ tɛd̄jeki se, tap ɓo ɓen̄ taad̄ eyo.

10

Pɔl tɛrl̄ jeege tun ɔkin̄ mindin̄ do naabin̄ ki

¹ Maam m'ɓo ken̄ jeege taad̄ ɔɔ ken̄ naan̄ jaay utu te naaje se, naan̄ *debm ɓeere*, ɔɔ ken̄ naan̄ jaay ɓaaga d̄ɔk se, *naan̄ taad̄ ɓeer nam ki eyo*. Num aan ɓɔɔ *al-Masi debm bɛɛ ɔɔ dalul̄ se, maam kic maakse ki se m'je tɛd̄n̄ aan ɓɔɔ naan̄a.

² Maam m'tɔnd̄ m̄etse, 'tɛrl̄ki saapse bin ɓo ken̄ m'ɓaa ɓɔtse ki se, m'asen taad̄n̄ aan ɓɔɔ debm taad̄ ɓeer nam ki ey sum. Taa jee m̄etinge utu maakse ki se taad̄ taar-kɔɔɓɔ ɔɔ: maam m'tɛd̄ naaba se taa m'aan̄ je d̄im ro ki aan ɓɔɔ jikilimgen lee tɛd̄ se. Jeegen taad̄ bin se, maam m'aden̄ taad̄n̄ m'ɓeer eyo.

³ Deere, naaje se k'jikilimge aan ɓɔɔ jeegen ɓaa se paac. Naɓo d̄o ken̄ naaje k'd̄o se, tec aan ɓɔɔ ɓen̄ jikilimge se eyo.

⁴ Gan̄ nakgen naaje k'j'ud̄n̄ ɓɔɔɔ se tec ɓen̄ jikilimge se eyo, num nakgen naaje k'j'ud̄n̄ ɓɔɔɔ se, iin̄o ɓɔtn̄ *Raa ki. Nakgen se ɔk tɔɔgɔ ɓen̄ tɔɔk̄n̄ *ɓee tɔɔḡn̄ ken̄ jee wɔɔyge lee toomni. Jeegen ɔk saapm̄ jig ey se taargen naade ɓaa taada se, naaje k'gaasde.

⁵ Bin ɓo nakgen paac̄n̄ ken̄ ɔk tɔɔgɔ ɔɔ magal rode se ken̄ gaas jeege ɔn̄ jeel Raa ey se, naaje k'gaasde kici. Jikilimge se naaje k'tɛd̄den̄ naade tɛrl̄ga maak-saapde taa took̄n̄ taar al-Masi.

⁶ Kaad̄ ken̄ jaay naase 'booy 'took̄ uunkiga taar al-Masi ute maakse paac se, jee ken̄ baate took̄n̄ taarin̄ se lɛ, naaje j'utu j'aden̄ kɔnd̄ doob ki.

⁷ Naase aakki nak̄n̄ ken̄ j'aakin̄ ute kaama sum. Ken̄ nam jaay d̄eek ɔɔ naan̄ tɛd̄ga ɓen̄ al-Masi se, n̄'kɔn̄ jeele naaje kic ɓo ɓen̄ al-Masige.

⁸ Ken̄ do naabum ki se jaay, maam m'tɔɔmga rom d̄en̄ d̄ena do tɔɔḡn̄ ken̄ Mɛl̄jege ɛd̄umo se, maam ɔkɔn̄ tɔɔlum eyo. Taa Mɛl̄jege ɛd̄umo tɔɔgɔ se, taa m'asen noogo aki ziid̄n̄ ɓaa ute naan̄ se, ey num ɓen̄ kutse eyo.

* 9:9 Aak KKR 112.9.

⁹ Ute maktubum gen maam m'raansen se, maam m'je tēdn aan gōō debm ken je asen kōl beere maakse ki eyo.

¹⁰ Taa jee mētinge taad ɔɔ: «Ken Pōl jaay raan maktubge se taaringen maak ki se, taargen deer deere ɔɔ ɔɔnɔ, num gan ken naan jaay baado maakjege tu se, naan tōogin le gōtɔ ɔɔ taarin le tōol ser eyo.»

¹¹ Debm jaay taad bin se, n'jeele, taargen naaje k'dak jaay k'raandēn maakn maktubge tu se, ken naaje jaay k'baaga maakse ki se, naaje j'an tēdn aan gōō ken naaje k'raanjin se.

¹² Bēre, jeegen ese se tēd rode ɔɔ jee magalge, ɔɔ naaje se le j'kōn k'taadn j'ɔɔ j'aas kaas ute naade eyo! Ken naade aak rode se, nam aas ute naade gōtɔ ɔɔ ken naade baa baa dōojn rode le dōoj ute naade malinge sum. Naade se jee do tēdga gen naade eyo.

¹³ Num gan naaje se j'kōn tōom roje j'an deel ute gōtin eyo. Num naaje se k'tōom roje ute gōtn naan gur naabm ken Raa taadjeni ken ɔlje bini k'j'aano gōtse ki.

¹⁴ Ken naaje jaay j'ingo te gōtse ki ey num, kēse aan gōō naaje k'j'aal k'deelga naan gur ken Raa taadjeni. Num naaje k'j'ōnki j'aal deel te naan gur se eyo, deere, naaje ɔɔ j'aano deet deet gōtse ki ute Labar Jigan gen al-Masi se.

¹⁵ Do naabm jeege tun kuuy se, naaje se j'kōn tōom roje eyo, taa naaje le maakn naabje ki se, k'tōom roje k'deel te gōtin eyo. Num gan naaje j'ōnd doje do naase ki k'je kaal maaksen do Isa al-Masi ki se 'ziidn baa ute naanina. Ute naan se ɔɔ naaje k'tēdn naaba ɔɔ naabje se ziidn baa ute naanina aan gōō ken Raa maakin jen ro ki.

¹⁶ Ter, naaje k'baa maakn naange tun dak cir naan naase se, taa gen baa taadn Labar Jiga jeege tun ken bii kalan booyin te eyo, taa naaje se k'je tōom roje do naab jeege tun kuuy eyo.

¹⁷ Gan aan gōō ken Kitap Raa taad ɔɔ: *Debm jaay je tōom roñ num, n'tōom roñ do nakge tun Mēljege tēda.**

¹⁸ Taa debm iin sum ɔɔ tōom roñ se, tōom roñ ken naan tōom se mēt ki eyo; num gan tōom ro ken mēt ki se, debm ken tēd nakn ken tōol Mēljege tu.

11

*Pōl ute jee ken tēd rode ɔɔ naade *jee kaan naabm Isa al-Masige*

¹ Borse maam m'je m'asen taadn aan gōō debm dērlē naɔo do taarumge tu se aayki kaamse aasin ki do ki. Genaaenge, maam se kic ɔɔ aayki kaamse 'serkumki.

² Maam se m'saap do naase ki aan gōō ken *Raa saap dose ki ken tec aan gōō mēnd ken ni taa gaabin se. ɔɔ maam m'je m'asen kēdn gaab ki kalan ɔɔ gaabm ese se naan ɔɔ *al-Masi. Taa naan se ɔɔ maam m'je m'asen baa naanin ki aan gōō goon mēnd ken ing bōob roñ gaabm kēsin ki sum se.

³ Aan gōō do dōkin wōojɔ baado dērl Awa se, maam m'beer m'ɔɔ sōm nam asen dērl bin kici ɔɔ saapse se tēdn jig eyo ɔɔ aki tuj ɔrmse ɔɔ aki kōn dōokn ute al-Masi ute maakn kalan eyo.

⁴ Nam kuuy baado taadsen mētn taar Isan kuuy tec aan gōō gen naaje k'taadsen se eyo, ɔɔ taadsen mētn taar nirl kuuy tec aan gōō ken naaje k'taadsen se eyo ɔɔ ken naan jaay baado taadsen Labar Jigan kuuy ken tec aan gōō gen naaje ey se kic ɔɔ, naase 'serkdeki tap.

⁵ Jeegen naase aakdeki aan gōō jee kaan naabm Isagen k'jeel jeel gōtde ese se, naade se ɔn cirum maam eyo.

⁶ Deere, maam m'jeel taadn taara jiga dēn eyo, naɔo jeel nakge sum se maam m'akō. Naase kic ɔɔ 'jeelki maakn nakge tun naaje k'tēd paac se, naaje k'taadsesinga tal mēt dēna.

* 10:17 Aak Jer 9.23.

⁷ Kēn maam m'taadseno Labar Jiga gēn Raa se, maam m'ɔp rom baata ɔ m'uunsen ro naase ɔ raan. Labar Jiga gēn Raa se ɛ maam m'taadseno cɛɛ. Bin se maam m'tujinga la?

⁸ Kaad kēn maam m'tɛdo naaba gɔtse ki se, maam m'tooko *eglizgen kuuy ɔ gūmo ɔ naade utu jide taa maama.

⁹ Kaad kēn maam m'ingo gɔtse ki jaay, naka ɔaa baatum se, maam m'tɔnd te mɛtn dīm gɔtse ki eyo. Naɔo gēnaagen doobm al-Masi kēn taa naan Masedoan ki se ɔo ɔaado ɛdum nakn kēn aasum kinguma. Kaad kēn se, maam se m'tɔnd te mɛt dīm gɔtse ki eyo ɔo ɔorse kic ɛ, m'tɔnd mɛtse eyo.

¹⁰ Aan gɔo maam m'dɔok ute al-Masi se, maam m'taad taar mɛt ki, do nakge tun se nam jaay am gaasn gēn tɔom rom maakn taa naan Akayi ki se, gɔto.

¹¹ Gēn dī jaay maam m'baate gēn kuun naka gɔtse ki se? Bin se maam m'jesen ey la? Num Raa jeele, maam se m'jese.

¹² Nakn maam m'tɛd se ɔorse kic ɔo m'tɛd aan gɔo naan ese se. Taa bin se jee tɛd rode aan gɔo jee kaan naabm al-Masige se kɔn tɔom rode eyo dɛekn ɔo naabm naade se, tec aan gɔo gēn naaje.

¹³ Jee se tɛd rode aan gɔo naade jee kaan naabm al-Masige, ɔo ute naabm kēn naade tɛd se, naade aan jeege dala ɔo naade tɛd rode aan gɔo jee kaan naabm al-Masige.

¹⁴ Nakn naade tɛd se ajenki kɔn kɔkn taad eyo. Taa *Bubm sitange kic ɔo tɛd roŋa aan gɔo *kɔdn Raa kēn tɛd gɔto wɔor kɛlɛn se.

¹⁵ Bin num nakgen se ɔnten 'kɔksen taad eyo kēn jee tɛdn naabm Bubm sitange jaay tɛd rode aan gɔo jee tɛdn naabm ute doobin se. Bii kēn biide 'nan se, Raa utu ade dabar do nakge tun kēn naade tɛdo se.

Pɔl taad taa dubar kēn naan ɔn maakn naabin ki

¹⁶ M'an taadn dɔol daala, nam ɔnten kaakum aan gɔo debm dɛrlɛ. Kēn naase jaay 'saap ɔki maam debm dɛrlɛ kic, num 'tookki aan gɔo kēn naase 'saapinki se, bin se ɔnumki maam kic m'tɔom rom ɔkɔ.

¹⁷ Taar maam m'je m'an taad se Mɛljege ɔo undum kul eyo, naɔo kēn maam jaay m'tɔom rom se, maam se m'taadn aan gɔo debm dɛrlɛ.

¹⁸ Aan gɔo jeege dɛna lee tɔom rode gēn nakgen do *duni ki sum se, maam kic ɔo m'tɔom roma.

¹⁹ Kalɛ, naasen jee jeel-taarge, jee dɛrlge se kic ɔo, naase 'ɛrkɔeki ute maak-raapo.

²⁰ Kēn jeege tɛdsen ɔulu, aansɛn dala, ɔs jise, kujunse, naade tɛd rode magal cirse naase ɔo naade tɔndse mɛtn bise ki kic ɔo, naase se aasinki.

²¹ Taar m'taadn se ɔɔkn kic ɔo tɔoluma taa naaje se j'ɔk tɔog eyo gēn tɛdn aan gɔo gēn naade se. Num gan kēn deba jaay ɔk nakn kēn naan an tɔom roŋ ro ki se, maam kic m'ɔk nakn kēn m'an tɔom rom ro ki kici. Kese maam taad aan gɔo debm dɛrlɛ ɔo taada.

²² Kēn naade ɔo *Ebrege ɛ, maam kic m'kɔd Ebre. Kēn naade ɔo gaan *Israelge ɛ, maam kic m'kɔd Israel. Kēn naade ɔo mɛtjil *Abraam ɛ, maam kic mɛtjilina.

²³ Kēn naade ɔo ɔo naade jee tɛdn naabm al-Masige se ɛ, maam se m'cirde naade se. (Gɔtn se maam m'taad aan gɔo debm dɛrlɛ ɔo taada.) Maam m'tɛdo naaba m'ɔor nan tak tak, k'tɔkumoga dangay ki mɛt dɛna, k'tɔndumoga ute mɛɛje dɛn aak eyo, mɛt dɛna ɔp ɔkɔ sum ɔo ey num j'amo tɔlo.

²⁴ Mɛtn mii se, magal Yaudge ɔkumoga tak ɔo tɔnd dɔolum ute mɛɛje mɛt sik-mɔto-kaar-jɛrnan*.

²⁵ Mɛtn mɔto j'ɔk k'tɔndumo ute sirdi, jɛ-kalan k'tundumo ute koa je j'am tɔlo, mɛtn mɔto markaba tɛɛɛ ɔo maam m'ɔpo maakn maane ki, jɛ-kalan se m'toodo ɔo m'leko maakn baar ki.

* 11:24 Maakn *Ko Taar kēn Raa ɛdo Musa ki se deba jaay tujga num, j'ɔnte tɔndin ute mɛɛje cir ji si-ɔo.

²⁶ Maam m'leedoga mērtē mēt dēna, m'nirlum teece gēn gaan oolge se, jee boogge teecumo nirluma, taasum Yaudge teecumo nirluma ə jee kēn Yaudge ey kic 60 teecumo nirluma, maakŋ gēgerge tu se 6eer tēdumoga, do kōd-6aarge tu se 6eer tēdumoga, do baar ki 6eer tēdumoga ə jee kēn tēd rōde aan gəə jeegen doobm *al-Masi ki se kic 60, teecumo nirluma.

²⁷ Maam m'dabar m'tēdn naaba m'6ar nan tak tak mēt dēna, bi kaamum kic m'tood eyo. Gōtn mētinge se 60 tōolumo ə maane kic 60 tōolumo, mēt dēna m'6s dīm eyo, kuulu 6nūma ə kala kic 60 aasum eyo.

²⁸ Dubargen kuuy kic 60 utu, na6o m'kōŋ taad ey sum. Daayum maam se m'saap dēna do *eglizge tu paac.

²⁹ Kēn nam jaay ək tōog ey se, m'aakiŋ se tēdum 6n6o aan gəə maam kic 60 tōogum gōtō. Ɔə kēn nam jaay tēdga gēnaaŋ oocga maakŋ *kusiŋ ki se, m'aakiŋ se tēdum 6n6o aak eyo.

³⁰ Maam se m'je tōom rom eyo num kēn naase 'jeki maam m'tōom rom tak kic num, m'tōom rom do tōogum kēn baat se.

³¹ Raa kēn Bubm Mēljege Isa, naaŋ kēn jeege lee tōomiŋ gēn daayum daayum se, jeele maam se taad taar-kō6 eyo.

³² Do dōkiŋ kēn maam m'ingō maakŋ gēger kēn Damas ki se, gaar taa naaŋ gōtn ese roŋ Aretas, magal kēn naaŋ 6ndiŋ maakŋ gēger kēn ese se, tōnd jeege taa-6oobge tu taa am kōkō.

³³ Gaŋ naade uun 6lumo maakŋ baar ki ə uun 6ooyumo naagŋ durdur ki ute taa pēnēter ə gōtn se, maam m'aan m'6tō.

12

Nakŋ kēn Mēljege teec naan Pəl ki ə taadiŋ mētiŋa

¹ Maam m'je tōom rom eyo na6o naase 6lumki m'tōom rom tak. Na6o m'aakiŋ se tōol ser eyo. Ɔorse maam m'je m'taadŋ ute nakgen Mēljege teeco naanum ki jaay taadumo mētiŋ se.

² Maam m'jeele gaaba kalaŋ debm *al-Masi se, 6orse əkga 6aara sik-kaar-6ə, ə gaabm se *Raa uun 6aansiŋ maakŋ raa kēn raan cir paac paac, jaay 60 ək tēro. (Kēn naaŋ ook 6aa raan se kēn utu roŋa lə ute roŋ eyo, maam m'jeel eyo, kēse Raa 60 jeele).

³⁻⁴ M'jeele, gaabm se Raa uun 6aansiŋa gōtn naaŋ ki mala (na6o kēn naaŋ ook 6aa raan se utu roŋa lə ute roŋ eyo, maam m'jeel eyo, kēse Raa 60 jeele) ə kēn naaŋ jaay aan gōtn naane se, naaŋ booy taargen deel do kēn debkilimi aŋ kōŋ kaasn taad eyo ə Raa undiŋ te kulu gēn taadŋ naaŋ se ey kici.

⁵ Ey num gēn debm bin se, maam m'kōŋ tōom roma, na6o gēn maam maliŋ se, m'tōom rom do tōogum kēn baat se sum.

⁶ Kēn maam jaay m'je tōom rom kic 60, maam m'kōŋ tēdn debm dērl eyo, taa taargen maam m'taad se, taar mēt ki. Na6o maam se m'je tōom rom eyo taa 6m jeege am kaakum aan gəə debm k'jeel jeel gōtiŋa ə am kōkŋ maam 60 6n6o cir taar kēn naade booyo teeco taarum ki ute nakgen naade aakum maam m'tēdō se.

⁷ Taa nakgen Mēljege teeco naanum ki jaay taadum mētiŋ se, m'aakdēn se deel doa. Taa m'kōŋ tōom rom do nakge tun maam m'aakdēno ey se, Mēljege 6n6o nakŋ aan gəə kōrōndō * maakŋ rom ki, ə nakŋ aan gəə kōrōndō se *Bubm sitange 60 6lo kōdiŋ taa am dabara ə am gaasn m'kōŋ tōom rom eyo.

⁸ Mēt mōtō maam m'eem nō mētn Mēljege tu m'6ə nakŋ se ŋ'66dumsiŋ naatn rom ki.

⁹ Num gaŋ naaŋ tērlum 6ə: «Bēē maam m'tēdi se 60, aasiga sum. Taa kaad kēn naai 'tōogi baat se 60, maam m'taadŋ tōogum ute maradiŋ doi ki.» Bin 60 maam se m'tōom roma do tōogum kēn baat se, taa al-Masi se taadŋ tōogiŋ dom ki.

* **12:7** Nakŋ aan gəə kōrōndō ara se taad ute kōŋ kēn dabariŋ maakŋ roŋ ki.

¹⁰ Taa naan se 6o do tōogum ken baat se, ken k'naajuma, nakgen ɔn ken aan dom ki, ken k'dabaruma, ken k'lee k'teecum nirluma, ken nakgen se jaay aan dom ki se, maam maakum raapo taa al-Masi se; taa kaad ken maam tōogum baat se jaay 6o, maam m'ɔn tōogɔ.

Pɔl saap do jee Kōrint ki

¹¹ Maam m'taadseno aan gɔɔ debm dɛrlɛ se, ɔ naan se naase 6o ɔlumki taa tōogɔ. Ey num naase 6o jee ken amkiro magala. Ken naade jaay taad ɔ maam se m'tɔɔl sɛr eyo kic 6o, naaden jee ken aak rode aan gɔɔ *jee kaan naabm Isagen k'jeel jeel gɔtde se, ɔn cirum eyo.

¹² Ken maam jaay m'ingo gɔtse ki se, naase ɔnɔmki maam se m'debm maakum deere, ɔ m'aasin do nakge tun paacn aan dom ki. Ɔo ute tōogɔn Raa se, maam m'tɛdoga nakn-kɔɔbge ute nakgen deel doa. Ute nakgen maam m'tɛd se 6o ken taadsen ɔ maam se, debm kaan naabm *al-Masi.

¹³ Anum nakgen ken maam m'tɛdo *eglizge tun kuuy se, gɔtn naase ki kic 6o maam m'tɛdɔnoga. Nakgen ken maam m'tɛdɔno te gɔtn naase ki ey se, maam m'tɔnd te mɛtn dɪm gɔtse ki ey sum. Bin se m'tɛdsenga *kusiɔn la? Ken tɛdsega kic num, 'tɛdumki kalde gen ken maam m'tɔnd mɛtn dɪm gɔtse ki ey se!

¹⁴ 'Booyki m'asen taada: tɛr daala ɔorse maam m'daapga roma gen 6aa gɔtse ki gen k-mɔtɔge, ɔ m'6aa gɔtse kic 6o maam m'je dɪmse eyo, num maam se m'je naase malinge ey num m'je dɪmse eyo. Taa bubge 6o tus naka gɛndege tu ey num gaange 6o, tus naka bubdege tu eyo.

¹⁵ Maam se ken m'ut jim paac taa naase kic num, maakum raapo. Deere, maam se m'je kutn jim sum eyo, naɔo rom paac kic 6o m'an kɛdɪn taa naase. Anum ken maam jaay m'jesɛ dɛn bin se, naase kic amki kɔn je baatn ne?

¹⁶ Naase 'jeelki maam se m'tɔnd te mɛtn dɪm gɔtse ki eyo. Naɔo jeegen mɛtinge maakse ki se taad ɔ maam se nakum mɛtɛkɛ ɔ maam m'aanseno kaan 6o dala ey num maam m'ɔnga dɪm gɔtse ki.

¹⁷ Maakn jeege tun maam m'ɔlden gɔtse ki se, deb kalan maakde ki se ɔsga jise la?

¹⁸ Maam m'daar mɛtn Tit ki cirr ɔ m'ɔl gɛnaa kuuy ken maam m'taadseno taarin se ute naana. Ken Tit jaay ingo gɔtse ki se ɔsoga jise la? Lɔ maam m'ute Tit se naabm ken naaje k'tɛdo se ɔ saapje se tec naap ey la?

¹⁹ Taargen naaje k'raanseno maakn maktub ken ese se, naase 'saap ɔki kaadn naane naaje k'je daapm taarje 6o naanse ki sum. Bin eyo! Naaje se k'taadsen naan Raa ki aan gɔɔ ken al-Masi jen ro ki ɔ 'jeelki, jee maak-jejege, taargen naaje k'taadsen se, taa asen noogo aki ziidn 6aa ute naanse doobm al-Masi ki.

²⁰ Anum ken ɔlum maam m'beer se m'ɔɔ kaadn ken jaay maam m'6aa gɔtse ki se, m'asen kɔn aan gɔɔ ken maam m'jen ro ki eyo ɔ naase kic lɛ amki kaakse amki kɔnɔm aan gɔɔ ken naase 'jenki ro ki ey kici. Maam m'je se m'asen kɔn naase 'tɛdki tɛd dɛkɛnɛ ute naap eyo, 'tɛdki tɛd maak-kilimi ro naapge tu eyo, 'tɛdki tɛd taa mooyo ute naap eyo, 'niki ni ro naapge tu eyo, ɔɔdki kɔɔd naap eyo, 'taadki taad taar ing kusu ro naapge tu eyo, 'magalki magal rosege eyo ɔ ɛcki kɛc naap eyo.

²¹ Maam m'beer m'ɔɔ sɔm ɔii ken maam m'tɛrl gɔtse ki kuuy daal se, Raam am kɔlum ɔkɔnɔ am tɔɔl naanse ki. Maam m'beer m'ɔɔ sɔm, ken m'kaan gɔtse ki se, m'kɔn jee kusinge dɛna ken tɛrl te maakde do Raa ki eyo. Kaadn naane, naade utu ing tɛd nakn tuj debkilimi naan Raa ki ɔ lee ɛs naapa rɛn rɛn ɔ tɛd nakgen jig eyo ken maakde jen ro ki. Taa naade se 6o ken am kɔlum maam m'utu m'6aa keeme.

13

¹ Maam m'je 6aa gətse ki ɔ kɛn ara se tɛdn ɣɛn k-mətɔge. Aan gɔɔ kɛn Kitap taadni: «*ɣɛn kaakɲ mɛtn taargen daanse ki se, ɔŋ jeege d̥io ey lɛ mətɔ 'tɛdn saadge.**»

² Kɛn maam m'ingɔ ɣɛn k-dige gətse ki se, jee kɛn tɛdɔ *kusiŋ deete ute kɛngen kuuy se, maam m'taaddenoga taada. Anum ɓɔrse maam dək ute naase se kic ɓo, maam m'taadden daala m'ɔɔ: «Bii kɛn maam m'6aa gətse ki se maam m'ade kɔŋ eyo.»

³ Ute doobm maam se, maa naase je aki jeele, kɛse aan gɔɔ *al-Masi mala ɓo taada. 'Jeelki, daanse ki se, al-Masi se tɔɔgiŋ baat eyo, num naaŋ se tɛd naaba ute tɔɔgiŋa.

⁴ Deere, Isa al-Masi se ɔŋ roŋ k'tup k'tɔliŋ ro kaag ki aan gɔɔ debkilim kɛn tɔɔgiŋ gɔtɔ se. Num ute tɔɔgɲ *Raa se, naaŋ duroga daan yoge tu ɔɔ ɓɔrse naaŋ utu iŋg zɛɛɛ. Anum naaje kic num k'dɔɔkga ute naaŋa. Kɛn k'j'aakje se, naaje kic num aan gɔɔ jee tɔɔgdɛ baata naɓo naaje j'asesiŋ taada, naaje se j'iŋg k'dɔɔk ute al-Masi se ute tɔɔgɲ Raa.

⁵ Naase aakki rose jiga ɔɔ tɔndki mɛtn rose jaayo, kɛn naase ɓo aalkiga maakse do al-Masi ki ɗeer num, naase kic ɓo aki jeele. 'Jeelki ey la kɛn Isa al-Masi jaay utu maakse ki se? Kɛn naase jaay aak ɔkki te mɛtn rose jig ey num, ɓɛɛɛ, naase 'took aalki te maakse do Isa ki eyo.

⁶ Maam m'saapm m'ɔɔ naase utu aki 'jeele ɔɔ naaje lɛ k'taadsesiŋga nakɲ kɛn naase anjenki kaakɲ jeel ro ki se.

⁷ Naaje k'tɔnd mɛtn Raa se k'je aki kɔɔdn dose ro kusiŋ ki. Naaje se kɛn jeege ɓo aakje aan gɔɔ jee kɛn taad taar mɛt ki ey kic num, naaje k'je j'asen kaakɲ naase aki tɛdn nakɲ ɓɛɛ.

⁸ Taa naaje se j'aŋ kɔŋ kaasn ɣɛn tɛdn nakɲ kɛn 6aa kalaŋ ute taar mɛt ki ey se, num naaje se j'ɔk tɔɔgɔ ɣɛn taadn taar mɛt ki sum.

⁹ Kaad kɛn jaay naase 'tɔɔgki, ɔɔ naaje tɔɔgje baat se, kɛse naaje maakje raapo. Kɛse ɓo ɔlje naaje k'tɔnd mɛtn Raa, taa asen tɛrl ɗaapm rose ɣɛn kaal maaksen do naaŋ ki.

¹⁰ Taa naaŋ se ɓo kɛn maam m'dək ute naase kic num, m'raansɛn maktubm se taa ɓii kɛn maam m'aanga gətse ki se, ute tɔɔgɲ kɛn Mɛljege ɛdum se, m'asen tɛdn ɔŋ ey sum. Taa tɔɔgɲ naaŋ ɛdumsiŋ se, ɣɛn kutn jeege eyo, num gaŋ ɣɛn noogɲ jeege 'ziidn 6aa ute naandɛ.

Pɔl taad nanj taariŋa ɔɔ tɛdden tɔɔsɛ

¹¹ ɣɛnaamɣɛn doobm *al-Masi ki, ɓɔrse do taar tɔɔliŋ ki se, m'je m'asen taadn m'ɔɔ: iŋgki ute maak-raapo, 'tɛdki ɓɛɛ '6aaki ute naanse, ɛdki kaay kaama naapge tu, ɔkki taarse kalaŋ ɔɔ iŋgki ute lapiɑ. ɔɔ Raa debm je jeege ɔɔ ɛdden lapiɑ se, 'king ute naase.

¹² Kɛn '6aaki 6aa tɛdn tɔɔsɛ se, 'baam 'tɔkki naapa ɔɔ aayki ciil naapge†. Jee Raagen doobm al-Masi kɛn gɔtn ara paac se, kic ɓo tɛdsɛn tɔɔsɛ.

¹³ ɔŋ ɓɛɛ ɣɛn Mɛljege Isa al-Masi, maakje ɣɛn Raa ɔɔ tum kɛn *Nirl Salal lee tum jeege se, 'tɛdn ute naase.

* 13:1 Aak Dt 19.15. † 13:12 Jeeɣɛn Pɔl raanɗɛn se, kɛn naadɛ 6aa 6aa tɛdn tɔɔsɛ naapge tu se, baam tɔk naapa ɔɔ aay ciil naapge.

Maktubm kɛn Pɔl raanɪŋ jee eglizge tun taa naan Galat ki Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm kɛn Pɔl raanɪŋ eglizn Galat ki

Maktubm kɛn Pɔl ɔl jeege tun Galat ki se, kɛse naan raanɪŋ jee al-Masige tun taa naan Galat ki ɔɔ taa naan Galat se naan maakɪŋ taa naan Turki kɛn bɔrse, ɔɔ naan se kaam kaam kooko. Maakɪŋ lee mɛrtɪŋ kɛn gɛn k-dige tu ɔɔ kɛn gɛn k-mɔtɔge tu se ɔɔ, Pɔl tɛdo naaba jaay tɔndo eglizgen mɛtɪŋge se. Num gan gɔtn mɛtɪŋ ki se, jee kuuy baado taadden taar kuuyu. Aan gɔɔ dɛn eglizge se, eglizn gɛn taa naan Galat kic ɔɔ ɔk Yaudgen aalga kaal maakde do Isa ki ɔɔ ute jee uuno doobm raagen kuuy kici. Ɔɔ Yaudge se naade ɪŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki. Kɛse ɔɔ kɛn lee gaasde gɛn kɔsn ute jee uun doobm raagen kuuyu ɔɔ ute jee kɛn tɔj te pɔnd ey se. Jee kɛn taarde baa ute Pɔl ey se, saap ɔɔ jee al-Masige paac se, k'j'ɪŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se ram jaay ɔɔ k'kaal maakde do Isa al-Masi ki. Num gan taar naade se tec ute gɛn Labar Jigan gɛn Isa al-Masi se eyo. Taa naan se ɔɔ Pɔl raan jee al-Masige tun Galat ki taa adɛn kɔnd doob ki.

*Pɔl raan ɔl tɔɔse *eglizge tun taa naan Galat ki
(Rm 1.1-7)*

¹ Maktubm se maam Pɔl ɔɔ m'raanseni, maam kɛn *debm kaan naabm Isa al-Masi ey num nam ɔɔ bɛɛ ɔɔdum eyo ɔɔ debkilimi ɔɔ ɔlumo eyo; num Isa *al-Masi mala ute *Raa Bubu kɛn durɪŋo daan yoge tu, naade se ɔɔ kɛn ɔlumo.

² Maam ute gɛnaagen gɔtn ara, k'tɛdsen tɔɔse naase jee eglizge tun taa naan Galat ki.

³ Ɔɔ Raa Bubjege te Mɛljege Isa al-Masi asen tɛdn bɛɛde ɔɔ asen kɛdn lapia.

⁴ Isa al-Masi se ɛdron *sɛrke taa *kusiŋjege taa ajeki kɔɔdn dojege maakɪŋ nakge tun jig eyo do *duni ki ara. Naan tɛdn se aan gɔɔ Raa Bubjege maakiŋ jen ro ki.

⁵ Bin se Raa se daayum *k'nookiŋki. *Amin.

*Labar Jiga kalan tak
(Gal 3.1-5, 4.9-20, 5.1-12)*

⁶ Kɛn maam booy labarse se taar se ɔkum taad eyo! Raa kɛn danŋeno ute bɛɛ *al-Masi kɛn tɛdseno ɔɔ gan yɔkɔdbin sum ɔɔ, naase 'rɛsɪŋki ute Labar Jigan gɛn Isa al-Masi se naatn ɔɔ 'tɛrlkiga naaga Raa ki ɔɔ uunkiga labar jigan kuuy,

⁷ m'aakiŋ se aan gɔɔ Labar Jigan kuuy utu. Num labar jigan kuuy se bɛɛ, gɔtɔ. Naɔo jee kuuy maakse ki se je an tujɪŋ ute Labar Jigan gɛn al-Masi se.

⁸ Num kɛn nam kuuy jaay baado taadsen labar jigan kuuy kɛn tec gɔɔ kɛn maam taadsesiŋ ey se, kɛn tɛdn naaje, ey lɛ *kɔdn Raa booy raan kic ɔɔ, Raa an naamiŋa!

⁹ Naaje k'taadsenoga, tɛr bɔrse m'asesiŋ taadn dɔɔl daala, nam kuuy jaay baado taadsenga labar jigan kɛn tec aan gɔɔ kɛn naase 'booyiŋkiro ey se, nam bin se, ɔɔ Raa an naamiŋa!

¹⁰ Anum bɔrse m'raansen bin se, m'je jikilimge ɔɔ am tɔɔm lɔbu Raa lɛ? Maam m'je jikilimge ɔɔ am tɔɔm eyo. Kɛn m'je jikilimge ɔɔ am tɔɔm num, maam kɔŋ tɛdn debm tɛdn naabm al-Masi eyo.

*Labar Jiga kɛn Pɔl lee taadjege tu
(NJKN 22.3-16, 26.9-20, 9.1-20,23,30)*

¹¹ 'Booyki gɛnaamge m'asen taada: Labar Jigan gɛn Isa *al-Masi maam taadseno se taar se iɪŋo gɔtn debkilim ki eyo.

¹² Taa taar se, maam booyiño gōtn debkilim ki eyo, ɔɔ nam ʒo dooyum eyo, num gan Isa al-Masi mala ʒo teec naanum ki ɔɔ taadumo mētina.

¹³ Naase mala 'jeelki kingum do dōkiñ se paac, kēn maam lee do doobm Yaudge tu se. Kaad kēn se, maam lee m'dabaro dēna *eglizn gēn Raa, ɔɔ m'je doobm m'adeno kutu.

¹⁴ Maakŋ mētjilum ki, ute parumgen k'lee doobm Yaudge tu se, maam ʒo debm kēn m'ōkiñ ɔɔñ dēna m'cir jee mētinge. Taa do doobm bubjege tu se maam ʒo debm m'ing dōok maakum ro ki.

¹⁵ Raa kēn bēer ɔɔdumo maakŋ koyum ki se, danjumo ute bēēna taa m'an jeelina, ɔɔ gan kaadŋ Raa jen ro ki jaay aan se,

¹⁶ ɔɔ tēr taadum m'jeelga Gooniña taa m'an taadŋ jeege tun Yaudge eyo. Naan kēn se naar maam m'ʒaa m'tōnd te mētn nam gam ey sum.

¹⁷ Gan kaad kēn se maam m'ʒaa m'aano te Jeruzalem ki eyo gēn kaakŋ *jee kaan naabm Isa al-Masigen aalo maakdege deet do maam ki se; num gan maam gaan m'ʒaa taa naan Suge tu ɔɔ m'ok m'terl ʒaadō maakŋ gegēr kēn Damas ki.

¹⁸ M'tēd ʒaara mōtō jaay ʒaa Jeruzalem ki, taa k'ʒaa jeel naapa ute Piēr. Gōtn se maam m'ingō ʒii sik-kaar-mii ute naan tēle.

¹⁹ Gōtn se maam m'aako Jak kaliñ ki gēnaa Mēljege Isa al-Masi, ey num m'ʒaa m'aak te *debm kaan naabm Isa al-Masi gam kuuy ey sum.

²⁰ Raa jeele taar maam m'raansesin se, taar mēt ki.

²¹ Tēr maam m'iin m'ʒaa taa naan Siri te gēn Silisi.

²² Naʒo eglizgen taa naan Jude ki kēn gēn al-Masi se aakum te ʒii kalan eyo.

²³ Naade booy booy sum ʒo ɔɔ debm lee dabarjekiro do dōkiñ se, ʒorse aalga maakiñ do Isa ki ɔɔ baagga taadŋ taar Isa al-Masi jiga se jeege tu; ey num taar se ʒo kēn do dōkiñ naan je an tuj se.

²⁴ Kēn naade jaay booyo taar maam se, naade tōom Raa taa maama.

2

*Pəl ute *jee kaan naabm Isa al-Masige kuuy (NJKN 15.1-29)*

¹ Tēr kēn tēd ʒaara sik-kaar-ɔɔ jaay aas se, maam te Barnabas ɔɔ m'ok Tit kici k'terl k'ʒaa Jeruzalem ki tēle.

² Kēn ɔlum ʒaa se, taa *Raa ʒo teec naanum ki ɔɔ taadum ɔɔ m'ʒaao. Kēn j'aan se, maam te magalge se, j'iik k'tōok cēs ki gōtn se, maam taadden Labar Jigan gēn Isa *al-Masi kēn maam lee taad jeege tun Yaudge ey se, taa maam m'je naabum m'tēd tēd se 'kutn cēr eyo.

³ Debum Tit se naan kōd Grēk*, gan te naan se kic ʒo naade tēdŋ te taa tōog eyo taa *kōjn pōndō.

⁴ Jeegen tēd rode aan gōɔ naade ʒo gēnaagen doobm al-Masi ki se ʒo, ʒaadoga maakjege tu. Naade deek ɔɔ bēeki num j'an kōjn pōndō. Jee se goon endo maakjege tu se je kaakŋ ɔɔ dī jaay naajege j'ōŋki dojege te Isa al-Masi. Taa naade je ajeki tēdŋ ʒulu daala do *Ko Taar kēn Raa edō Musa ki.

⁵ Jee se naaje j'ōndē te doob eyo ɔɔ taarde le k'took te eyo. Taa naaje k'je Labar Jigan gēn Isa al-Masi kēn mēt ki se, naade an kōŋ tuj eyo, num ɔñiñki 'king maakse ki gōtiñ ki.

⁶ Jee kēn j'aakde j'ɔɔ jee magal se, magal naade se maam m'an dim eyo: taa naan Raa ki se jeege paac aas kaasa. Jee se maam taadden Labar Jigan gēn Isa al-Masi kēn maam lee taad jeege tu se. Num naade se ɔŋ taadum te taar dim kuuy ey sum.

⁷ Gan naade jeelga Raa se edumga taariñ aan gōɔ kēn edō Piēr ki se kici. Maam ki naan taadum ɔɔ m'ʒaa taadŋ Labar Jiga jeege tun Yaudge eyo, aan gōɔ Piēr ʒaa taad Labar Jiga, Yaudge tu se.

* 2:3 Grēkge se naade tōj pōnd eyo.

⁸Taa Raa ken ol Pier tedf*debm kaan naabm Isa al-Masi, gen baa taad Taarin Jiga Yaudge tu se, naan bo debm olum maam kici, m'tedga debm kaan naabm Isa al-Masi, gen baa taadn Taarin Jiga se jeege tun Yaudge eyo.

⁹Gotn se Jak, Pier, Jan, ken jee Raage jeelde aan goo jee magaldege se, naade se kic bo jeele Raa se edumga naabin jim ki. Taa naan se bo naade ol jide tok jije maam te Barnabas. Kese je deekn oo taarje tum tedga kalan. Gotn se naaje j'iin k'baa taadn Labar Jigan gen Isa al-Masi se jeege tun Yaudge eyo oo naade le, baa taad Yaudge tu.

¹⁰Naade taadjen naka kalan sum bo gen teda. Naade deekjen oo k'saapm do jee daayge tun Jeruzalem ki. Kese bo nakn ken maam m'onj dirigin te eyo.

Pol mooy Pier

¹¹Bii kalan se, Pier baado kaakn jee Antiws ki; bii se maam taadinsin tal naan jeege tu, taa nakn naan tedf se jig eyo.

¹²Ey num Pier se lee tos tos te genaagen doobm *al-Masi ken Yaudge eyo. Num gan Yaudgen iino gotn Jak ki jaay aan se, Pier aakde se iik tok ces ki, baate kosn te naade taa naan beer beer jeege tun se.

¹³Yaudgen metinge ken doobm al-Masi ki se kic bo tedf maakdege di di aan goo Pier se, oo ol Barnabas kic bo tedf aan goo naade.

¹⁴Ken maam m'aakde jaay naade lee ute ken met ki eyo do Labar ken Jiga se, maam taad Pier ki naan jeege tu paac m'oo: naai ken kod Yaud jaay ing aan goo jee Yaudge ey se. Gen di jaay naai 'taad jeege tun Yaudge eyo oo tedn aan goo Yaudge se?

*Jeege se aalga maakde do *al-Masi ki jaay bo kon kaaja*

¹⁵Naaje se k'metjil Yaudge, anum naaje se k'tec aan goo metjil jeegen Yaudge eyo ken jee *kusinge se.

¹⁶Ken bin num naaje k'jeelki, debm ken Raa aakin bεε naanin ki se debm ken aal maakin do nakge tun Isa al-Masi tedo se, ey num debm ken ing do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se eyo. Taa naan se bo naaje k'jaalki maakjege do nakge tun al-Masi tedo se kici, taa Raa ajeki kaakn kaamin ki se aan goo jee aak bεε. Num ken ajeki tedn j'aki kaakn bεε naan Raa ki se Ko Taar ken Raa edo Musa ki eyo, ey num te Ko Taar ken Raa edo Musa ki se nam jaay 'tedn aak bεε naan Raa ki se goto.

¹⁷Ken naaje Yaudge kic bo ken k'je j'aki tedf jee aak bεε naan Raa ki se, j'aki kaal maakje do al-Masi ki jaayo. Ken k'tedki bin se naaje k'teckiga aan goo jee kusingen ing baa se paac se. Ken bin num al-Masi se oljekiga maakn kusing ki la? Anum goto.

¹⁸Bin eyo ken maam jaay m'ok terl gen king do Ko Taar ken Raa edo Musa ki ken maam resinoga res se num, kese maam mala bo m'onj booro ooc dom ki.

¹⁹Gen king do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, maam se aan goo debm ooyga kooyo. Nakgen se jaay paac aan se taa maam m'king gen Raa. Taa do dakin k'tool Isa al-Masi ro kaag ki se, maam se aan goo m'ooyga kooy† ute naana.

²⁰Taa naan se ken maam m'ing se, Isa al-Masi bo ing maakum ki. Ken borse kingum do naan ki se, maam m'aal maakum do Goon Raa ken jema, oo on roo ooy taa maama.

²¹Bεε Raa se maam m'an kon tedn nakn cer eyo; taa maam se m'kon terl gen king do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se ey sum. Ken debm jaay je tedn aak bεε naan Raa ki te Ko Taar ken Raa edo Musa ki se num, kese je deekn oo kooy al-Masi se, nakn cere.

3

*Jeegen uun *Ko Taar ken Raa edo Musa ki ute jeegen aal maakde do Isa *al-Masi ki (Rm 4, 8.14-17)*

† 2:19 Kooy ese se kooy deer eyo num je deekn oo debm gaanga gen tedn Ko Taar Raa Yaudge se.

¹ Naase jee taa naan Galat ki, naase se jee dərige, nanja jaay bisen dose se? Ey num taa kooy Isa al-Masi ro kaag ki se k'taad k'toaksenga metin pak pak.

² Naka kalan tak sum bo maam m'je tond metse: 'taadumki tu metina *Nirl Raa ken *Raa edsen se, taa naase ingki do Ko Taar ken Raa edo Musa ki bo onjinki lobu Raa edsesin se taa naase 'booykiga Labar Jigan gen Isa al-Masi se do aalkiga maakse do ki se le?

³ Ken alse 'derlki bin se tap bo ne di? Naase uunkiro metin te toogj gen Nirl Raa, num gen di jaay borse je anki nanj te toogse mala se?

⁴ 'Jeelki nakj aan dose ki paac se, naase 'saapinki num doki nakj Raa tedsen se cere ne? Goto, maam jeele nakj Raa tedsen se cer eyo!

⁵ Raa bo edsen Nirliina do ted nakj-koooge dena daanse ki! Naan tedin se taa naase ingki do Ko Taar ken Raa edo Musa ki lobu taa 'booykiga Labar Jigan gen Isa al-Masi do aalkiga maakse don ki le?

*Jee took aal maakde do Isa ki se bo tedga gaan *Abraamge*

⁶ 'Booyki! Kese bo taar ken Kitap taado ro Abraam ki do: *Abraam se, aal maakin do Raa ki do Raa se aakin debm daan ki.**

⁷ Bin se m'je aki jeele jeegen paac jaay aal maakde do Raa ki se, naade se bo tedga metjil gen Abraam.

⁸ Kitap taad do: bii kalan jeegen Yaudge ey se utu kaal maakde do Raa ki, taa Raa utu tooko aden tedn jee aak bee naanin ki. Taa naan se bo Abraam booyo do dakiina Labar Jiga ken Raa taadino do: *Ute metjil naai se, maam m'tedn bee jil jeege tun do naan ki paac.*†

⁹ Abraam aal maakin do Raa ki do Raa tedin beena. Bin se jee aalga maakde do Raa ki ute Abraam se, Raa aden tedn been kici.

¹⁰ Num jee saap do naade ing do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki kalin ki sum bo do aasga se, naade se Raa utu aden kajj booro dode ki, taa Kitap taad do: *Debm ken jaay onj ted te Ko Taar ken Raa edo Musa ki aasin te kart doobin ki ey se, Raa an kajj boor don ki.*‡

¹¹ K'jeelki, debm jaay ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki sum bo do tedn aak bee naan Raa ki se, goto, taa *Debm daan ki se debm aal maakin don ki; naan se bo debm 'kajj *kaajj gen daayumS.*

¹² Gan debm ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki ute debm aal maakin do Raa ki se, dim ade tum se goto, taa Kitap deek do: *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, debm ken tedinga te doobin aas kart jaay bo kajj kaaja.**

¹³ Borse, naaje j'onj'ingki te do Ko Taar ken Raa edo Musa ki te doobin eyo, jaay *al-Masi baado ooy taa naajege se. Ken naan on ron k'tolin se taa ajeki dugj dojege, gen ken Raa naamjekiro. Taa naan se bo Kitap taad do: *Debm ken k'tol k'daarin ro kaag ki se, kese debm ken Raa naaminga naama.*†

¹⁴ Isa al-Masi ted bin se, taa bee ken Raa taad do tedn Abraam ki se taa jeegen Yaudge eyo kic bo 'kajj kici. Taa naan se bo naaje j'aki 'kajj *Nirl Salal ken Raa taad do ajeki keda, taa naaje k'j'aalkiga maakjege do naan ki.

**Ko Taar ken Raa edo Musa ki se 'kajj tujj bee ken Raa do ted se eyo*

¹⁵ Genaamge, 'booyki m'asen taadn nakj ken jeege jeelin jeel paac. Ken jeege jaay okga taasa do dookga taarde kalan se, nam kuuy kajj kal taarin maak ki eyo.

¹⁶ Te Raa kic bo bini. Do dakin Raa taadga taad do tedn bee *Abraam ki te metjilina num deek te do metjilinge tu eyo. Num gan metjilin ken naan taadn se taad ute deb kalan sum do naan bo *al-Masi se.

¹⁷ Kese bo nakj maam saapin m'je m'asen taada: Raa naan *dook te Abraam se, ted baara kaar-soo-te-sik-moto jaay Ko Taar ken Raa edo Musa ki se aana. Bin num Ko Taar

* 3:6 Aak Jen 15.6. † 3:8 Aak Jen 12.3. ‡ 3:10 Aak Dt 27.26. § 3:11 Aak Aab 2.4. * 3:12 Aak Lb 18.5. † 3:13 Aak Dt 21.23.

ken Raa εδο Musa ki se kəŋ tujŋ dɔəkŋ ken Raa dɔəko ute Abraam jaay taadŋ ɔɔ aŋ tɛdŋ bɛɛ se eyo.

¹⁸ Ken Raa jaay je tɛdŋ bɛɛŋ jeege tun ing do Ko Taar ken Raa εδο Musa ki sum num, kɛse je deekŋ ɔɔ bin se bɛɛ ken naan taado ɔɔ tɛdŋ jeege tun se tɛd ey sum. Anum Raa se taado maak-jen Abraam ki taa naan taadga taada ɔɔ utu aŋ tɛdŋ bɛɛŋa.

*Taa di Raa εδο *Ko Taara Yaudge tu*

¹⁹ Ken bin num Raa taado Ko Taara Yaudge tu se gen di? Raa taaddeno se taa j'aki jeel nakŋ *kusiŋa bini metjil *Abraam ken Raa taadno se kaana. Naan se 6o debm ken Raa taad ɔɔ aŋ tɛdŋ bɛɛŋ se. Ken Raa taado Ko Taara Yaudge tu se, naan εdiŋo ji kɔdŋ Raage tu ɔɔ naan ɔlo nam 6o tɛdŋ debm doobiŋa.

²⁰ Anum ken Raa taad ɔɔ tɛdŋ bɛɛ Abraam ki se, naan mala 6o taadŋ te taariŋa, ɔl te debm doobm gam eyo; ɔɔ Raa se kalan lak.

²¹ Bin se je deekŋ ɔɔ Ko Taar ken Raa εδο Musa ki ute bɛɛ ken Raa ɔɔ tɛd se tum ey la? Anum gɔtɔ, bin eyo. Ken Ko Taar ken Raa εδο Musa ki jaay εd kaaja jeege tu num, jee uun doobm se kaadŋ naane tɛdga jee aak bɛɛ naan Raa ki.

²² Num gan Kitap taad ɔɔ jee do naan ki paac se ing maakŋ kusiŋ ki. Taa naan se 6o Raa tɛd bɛɛŋa ute nakŋ ken Isa *al-Masi tɛdo se, do jeege tun aal maakde don ki.

²³ Kaad ken jeege ɔŋ te doobm kaal maakde do Isa al-Masi ki ey se, Ko Taar ken Raa εδο Musa ki se bɔɔbjeki aan gɔɔ jee danɔayge. Naaje k'l'ingkiro do Ko Taar Raa ken ese bini Raa baado taadjeki doobm gen kaal maakjege do nakŋ ken Isa al-Masi tɛdo se.

²⁴ Anum Ko Taar ken Raa εδο Musa ki se bɔɔbjekiro bini Isa al-Masi aan ro ki. Taa naan se 6o, Isa baado se taa j'aki tɛdŋ jee aak bɛɛ naan Raa ki, taa naajege j'aalkiga maakjege do nakge tun naan tɛdo se.

²⁵ Bɔrse, kaadŋ j'an ki kaal maakjege do nakge tun al-Masi tɛdo se, aanga. Bin se Ko Taar ken Raa εδο Musa ki se ɔk tɔɔgɔ dojege tu ey sum.

²⁶ Taa naasen paacŋ aalkiga maakse do nakge tun Isa al-Masi tɛdo se, 'tɛdkiga gaan Raage. Taa naan se, naase 'tɛdkiga kalan ute Isa al-Masi.

²⁷ Deere, naasen paacŋ jee *k'batizsega te ro al-Masi se, 'tɛdkiga aan gɔɔ naana.

²⁸ Bɔrse nam te metiŋ gɔtɔ, ken naai 6o kɔd Yaud, ken kɔd Yaud eyo, tɛd dim eyo; ken naai ɓulu, ken ɓul eyo kic 6o tɛd dim eyo. Ken naai mɛnda, ken gaaba tɛd dim eyo paac. Taa te Isa al-Masi se naase paac 'tɛdkiga kalan.

²⁹ Ken naase jaay 'tɛdkiga jee al-Masige num, kɛse naase 'tɛdkiga metjil Abraamge. Taa naan se, naase utu aki kəŋ bɛɛ Raa, ken Raa taad ɔɔ tɛdŋ Abraam ki te metjiliŋ ki se.

4

Naaje k'bulge ey sum

¹ Kɛse 6o nakŋ maam saapiŋ m'je m'asen taada: goono jaay utu baat num, booy taar jeege aan gɔɔ ɓul booy taar mɛliŋa. Ey num nakge paac kaam jiŋa.

² Num gan ken naan utu goon ɔkɔ se, jeege 6o aakiŋ don ki ɔɔ dejiŋa; naan aden booy kuun taarde bini 'kaan kaad ken bubin mala jen ro ki.

³ Naajege kic 6o j'ingkiro aan gɔɔ gaangen sɛem se, nakgen ɔk tɔɔgɔ do *duni ki se tɛdjekiro ɓulge.

⁴ Gan kaadŋ *Raa taadŋ jaay aan se, Raa ɔlo Gooniŋ do naan ki. Ɔɔ naan se mɛnda 6o oojiŋa ɔɔ ingo do *Ko Taar ken Raa εδο Musa ki,

⁵ taa dugŋ do jeegen ing maakŋ ɓul ki do Ko Taar ken Raa εδο Musa ki se. Ute naan se 6o j'aki tɛdŋ gaan Raage.

⁶ Nakŋ ken taad ɔɔ naase 'tɛdkiga gaan Raage se, taa Raa ɔloga Nirl gen Gooniŋa maakse ki ken dan ɔɔ *Abba*. Abba se je deekŋ ɔɔ: *Bua*.

⁷ Bin se borse naai bul ey sum, num 'tedga goon Raa. Aan gaa naai 'tedga goonin se, Raa ute been se utu ai kedn nakn naan on geninge tu se kici.

Pal uun nirlin do jee Raage tun Galat ki

⁸ Do dakin ken naase 'jeelki Raa ey bort se, naase ingkiro bul maragge, num gan maragge se raagen deer eyo.

⁹ Num borse naase 'jeelkiga Raa, ey le m'deekn m'oo Raa jeelsega naase, num taa di jaay naase 'terlki daala do nakge tun ok taa do naan ki ara oo ken taal ser ey se. Naase 'je aki terl king bulu do nakge tun se daal la?

¹⁰ Taa naase 'taadki ooki biigen metinge bii *serke, laapgen metinge ooki gen serke, kaadgen metinge ooki gen serke, oo baargen metinge kic oo ooki gen serke.

¹¹ Nakn naase 'tedki se alum beere maakum ki, taa maam m'je naabm maam m'tedin daanse ki se kutn cer eyo.

¹² Genaange m'eemsen naa: borse maam tedga aan gaa naase se, naase kic oo 'tedki aan gaa maama. Ey num naase le 'tujumki te dim eyo.

¹³ Naase 'jeelki, ken maam m'ingo daanse ki se, kaad ken se maam m'koo. Naan ken se oo, maam m'taadseno Labar Jigan gen Isa *al-Masi se deet deet.

¹⁴ Naase 'dabarkiga taa maama ken maam koo se. Num gan te naan se kic oo, naase 'baatumki te eyo oo 'resumki te eyo. Anum naase okumkiro aan gaa *koo Raa, oo aan gaa Isa al-Masi mala.

¹⁵ Kaad ken naane se naase maakse 'raapo; num taa di borse naase maakse 'raap ey se! Ey num m'jeele ken m'ingo maakse ki se, ken ooki doobm ken jaay aki toodn kaamsege amdekiro ked kic num, kaadn naane edumdekiroga.

¹⁶ Num borse ken m'taadsen taar met ki se oo, m'delga debm taamooyse la?

¹⁷ Jee ken taadsen taar met ki ey se, je aki baa te naade. Num maak-saapm naade se, maak-saapm jig eyo. Gan ken naade ted bin se je ajeki gaan te naapa, taa naase aki baa te naade.

¹⁸ Beeki se, onki jeege jaay taarden naade taad se met ki num, doooki taarse daayum ute naade. Ken maam goto kic num, beeki se, taar se oo naase anki ookn maakse ki daayum.

¹⁹ Gaan maak-jemge, 'booyki m'asen deeke: maam se ter dabar dabar daala aan gaa mend baa koojo. Dubar ken maam dabar taa naase se, maam m'je bini naase aki tedn aan gaa al-Masi.

²⁰ Maakum ki se m'je m'tedin te naase jaay, m'jeel doobm taadina, ey num borse se taar se okum taad eyo.

**Dookn kaam dio ken Raa dook te jeege*

²¹ 'Deekumki tu, naase jeegen 'jeki ooki aki king do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se: Ko Taar se naase 'jeel ooki metin dey?

²² Kitap deek oo *Abraam se ok gaangen gaabge dio: ken kalan bulin oo oojin oo ken kalan goon mend gendina.

²³ Goon ken bulin oo oojin se, j'oojin aan gaa gaangen baa se paac. Gan goon gen mend gendin se koojin tec te bin eyo. Anum goon se, Raa mala oo taadga taad Abraam ki oo utu ansin keda.

²⁴ Raa je ajeki taadn te doobm nakgen deel se, naan je deekn oo, mendgen dio se tec aan gaa dookn kaam dio, ken Raa dook te jeege. Agar, mendin ken bulu se, tec aan gaa dookn Raa dooko te *Musa do ko ken Sinai. Num gaan Agarge se j'oojden oo bulge.

²⁵ Agar, se naan aan gaa ko Sinai ken ute taa naan Suge tu se. Oo ter naan aan gaa Jeruzalem ken utu ing borse se, taa jeegen ing maak ki se naade bulge do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se.

²⁶ Num gan Jeruzalem maakn raa ki se, jeegen ing maak ki se, naade se bulge eyo. Kese oo naan naajege oo naan se oo aan gaa konjege.

²⁷ Taa Kitap taad oo:

Naai mɛnd, mɛndkarta raap maaki, naai kɛn bii kalan naam te dubar kooj ey se tɔɔl nirli, taa mɛnd kɛn gaabiŋ rɛsinga rɛs se utu 'kɔŋ gaange dɛn cir mɛnd ute gaabiŋa*.

²⁸ Gɛnaamge, bɔrse se naase 'tɛdkiga gaan Raage mala, aan gɔɔ Isakŋ kɛn Raa taado do dɔkiŋ Abraam ki, ɔɔ te aŋsiŋ kɛd se.

²⁹ Num gaŋ goon k'j'oojiŋ aan gɔɔ gaangen ba se paac se, lee dabaro goon kɛn j'oojiŋ te tɔɔŋŋ *Nirl Raa se. Bɔrse kic ɔɔ utu bin kici.

³⁰ Num 'saapki tu Raa tap ɔɔ taad ɔɔ di maakŋ Kitap ki: 'Tuur mɛnd bulu se ute gooniŋ naata. Taa goon mɛnd bulu se kɔŋ kɔsn kaagŋ bee tɛɛ ute goon mɛnd gɛndi se eyo.†

³¹ Bɔrse gɛnaamge, naajege se k'gaan mɛnd kɛn bulu se eyo. Num gaŋ k'tɛdkiga aan gɔɔ gaangen gɛn mɛnd gɛndiŋ se.

5

*Ŋnte 'kɔŋki rose j'asen tɛdn bulge do *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki*

¹ *Al-Masi se ɔɔdʒekiga dojege deer deer. Bin num, daarki tɔɔgɔ ɔɔ ɔŋte 'kɔŋki nam asen 'tɛdn bulu daala.

² 'Booyki! Kɛse maam Pɔl ɔɔ m'deekseni: kɛn naase jaay je aki tɔjŋ pɔndɔ num, nakŋ al-Masi tɛdsen se 'tɛdga nakŋ cɛɛ.

³ 'Booyki m'asen taadŋ daala: debm jaay je *kɔjŋ pɔndɔ se, bɛeki num, Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se naaŋ aŋ tɛdiŋ aas kart.

⁴ Bin se naase jeegen 'saapki ɔɔki iŋgkiga do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki sum ɔɔ, aki tɛdn jee aak bɛɛ naan *Raa ki se; kɛn bin num naase se 'gaanŋkiga te al-Masi ɔɔ naase se aki kɔŋ bɛɛ Raa ey sum.

⁵ Kɛn gɛn naaje ki num, naaje se j'ɔnd doje do bɛɛ Raa kɛn tɛda. Naaŋ ɔɔ debm utu ajenki tɛdn j'aki kaakŋ bɛɛ naaniŋ ki, taa naaje j'aalkiga kaal maakjege do nakge tun Isa al-Masi tɛdo se. Taa naaŋ se ɔɔ j'utu j'aak kaamiŋ te tɔɔŋŋ *Nirl Salal.

⁶ Kɛn debm jaay tɛdga gɛn Isa al-Masi se, kɛn ɔj pɔndɔ, ɔj eyo tɛd dim eyo. Kɛn ɔŋŋ cir paac se, naaje j'aki kaal maakjege do naaŋ ki, ɔɔ naaŋ se ɔɔ ajeki tɛdn j'aki je naapa.

⁷ Do dɔkiŋ se naase 'leekiro jiga jiga; num bɔrse se nana jaay gaassen gɛn kuun taar mɛt ki se?

⁸ Raa kɛn danŋsɛno ɔɔ aki tɛdn jeenŋge se, nakŋ bɔrse naase 'lee 'tɛdki se naaŋ ɔɔ ɔlsɛn eyo.

⁹ 'Booyki taar jeege lee taad ɔɔ: ɔrɔmɔ cɔkɔ jaay j'ɔmbiŋga do ruŋŋ gɛm kɛn j'ɛciŋga kɛc se, iiniŋ paac*.

¹⁰ Bɔrse se naajege paac k'tɛdkiga te Mɛljege kalan ɔɔ maam m'jeele maak-saapm naase kic ɔɔ tec aan gɔɔ gɛn maama. Gaŋ debm jaay baado ɛcse se kɛn 'tɛdn nana nana kic ɔɔ, Raa utu aŋ dabara.

¹¹ Gɛnaamge, kɛn bɔrse jaay maam m'utu m'taad taad mɛtn taar kɔjŋ pɔndɔ num, gɛn di jaay jeege utu dabarum dabar rɔk se? Kɛn bin num gɛn di jaay k'lee k'taad mɛtn taar kooy Isa al-Masi ro kaag ki kɛn lee tuj maakŋ jeege se.

¹² Jeegen ɛcse do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki jaay ɔɔ aki kɔjŋ pɔndɔ se, bɛeki num, m'je naade se tɔjŋ pɔndɛge sum eyo, num k'j'ojiŋ te gɔrumdɛge paac.

(Rm 8.1-14, 13.12-14)

¹³ Anum naase gɛnaage, naase se Raa ɔɔ danŋsɛno taa aki kɔŋ dose. Num ɔŋkiga dose se ɔŋte 'tɛdki nakŋ maakse ɔɔ jea. Num 'jeki naapa ɔɔ 'noogki naapa.

¹⁴ Taa Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki paac se, tum do taar kɛn kalan ese sum. Taar se ɔɔ: 'Je naapi aan gɔɔ roi mala.†

¹⁵ Num kɛn naase jaay 'baagkiga tɛdn aan gɔɔ daagen maakŋ kaag kɛn don tɔɔl ɔɔ naapa se, ɔndki kɔndɔ, ey num naase aki kutn naapa.

* **4:27** Aak Eza 54.1. † **4:30** Aak Jen 21.10. * **5:9** Kɛse je deekŋ ɔɔ: kusiŋ cɔkɔ bin sum ɔɔ, tujŋ jeege paac Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki. † **5:14** Aak Lb 19.18.

*Ŋnki rose *Nirl Salal 6o asen tɔɔɔ*

¹⁶ 'Booyki m'asen taada: Ŋnki rose Nirl Salal 6o asen tɔɔɔ, bin se naase aki kɔŋ tɛɔn nakŋ daa rose 6o je eyo.

¹⁷ Nakŋ kɛn daa ro debkilimi je se Nirl Salal je eyo, ɔɔ nakŋ Nirl Salal je se lɛ, daa ro debkilimi je eyo. Naaden di se ɔŋ tum kalan eyo. Taa naan se 6o naase ɔŋ 'tɛɔki nakŋ kɛn naase 'jeki ro ki ey se.

¹⁸ Kɛn Nirl Salal 6o tɔɔɔse num, naase aki kɔŋ tɛɔn ɔulu do *Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki ey sum.

¹⁹ Nakŋ kɛn daa ro debkilimi je se, naan tood tal. Nakgen naan je se: kɛesn naapm rɛn rɛn, nakŋ tuj debkilimi naan Raa ki, tɛɔn nakŋ maakiŋ jea,

²⁰ daan maragge, oojŋ roŋa, tɛɔ dɛkiŋ te naapa, mooy te naapa, tɛɔ maak-kilimi, je taamooyo, saap do roŋ ki sum, gaan te naapa, taariŋ ɔk mɛtn naapa ute jeege eyo,

²¹ dɔŋ nakŋ jeege, je kaay koono, kaam kɔɔɔ ɔɔ tɛɔ nakgen kuuy kic 6o tec aan gɔɔ naadegen se. 'Booyki m'ɔj se, ey num taar se m'taadsesinga taad tap m'ɔ: jeegeen tɛɔ nakgen bin se kɔŋ kɛnd *maakŋ Gaar Raa ki eyo.

²² Num gan 'booyki, nakŋ kɛn Nirl Salal tɛɔ se: tɛɔ jeege je naapa, iŋg te maak-raapo, iŋg te lapi, tɛɔɔde jee maakde deere, tɛɔɔde jee bɛɛ, jeel tɛɔn bɛɛ jeege tu, tɛɔɔden naade tuj ɔrmdɛ eyo,

²³ tɛɔɔde jee dalul ɔɔ bɔɔb ɔk rode; num Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki jaay ɔɔ ɔŋte tɛɔn nakgen se num, gɔɔɔ.

²⁴ Jee tɛɔga gɛn Isa *al-Masi se, nakgen kɛn daa rode je paac se, naade rɛsinga. Gɛn naade ki num nakgen se paac ooyga te Isa al-Masi ro kaag ki.

²⁵ Kɛn naajega jaay j'ingki ute Nirl Salal num, j'ɔŋiŋki naan 6o ajeki tɔɔɔ.

²⁶ J'ɔŋte magalki rojega ɔɔ j'ookki do naapge tu eyo ɔɔ j'ɔŋte tɛɔki maak-kilimi do jeege tu.

6

K'noogki naapa

(Rm 2.3-11; ɛb 6.10-12)

¹ Gɛnaamge, kɛn ɔŋkiga nam jaay tɛɔ tɛɔ *kusiŋ num, naasen kɛn ɔkki *Nirl Raa se 'noogiŋki, taa naan ade tɛrl doob kɛn jiga. Num 'tɛɔiŋki te taar urlu. Naai debm an noog se ɔnd kɔndɔ ey num sɔm naai kic 'koocŋ maakŋ kusiŋ ki.

² Kɛn jee mɛtiŋge maakse ki jaay iŋg maakŋ dubar ki num, 'noogki naapa. Kɛn 'tɛɔiŋkiga naan se num, naase 'tɛɔ aaskiga taar *al-Masi.

³ Kɛn debm jaay aak roŋ, ɔɔ naan sum 6o cir jeege paac se, naan se debm cɛɛɛ, ɔɔ dɛrl dɛrl 6o roŋa.

⁴ Naŋa kic 6o aak kiŋgiŋa, kɛn aakiŋ jiga lɛ, bɛɛŋ naan ki. Ey num kɔŋ tɔɔm roŋ te nam kuuy eyo.

⁵ Naŋa naŋa kic 6o kɔŋ kaakŋ naabiŋ kɛn *Raa ɛɔiŋ jii ki.

⁶ Debm kɛn lee dooy jeege te taar Raa se, jeegeen naan lee dooyde se, bɛɛki num, an kɛɔn nakŋ jiga jigan naade ɔk se.

⁷ Ŋŋte 'dɛrlki rose, Raa se gɛn cɛɛp eyo; k'jeeliŋki kupm jaay deba ɔɔc se, aanga kaadn kɔj ki kic 6o naan kɔjŋ naan se sum.

⁸ Kɛn bin num debm kɛn jaay tɛɔ nakŋ daa roŋ 6o je sum se, naan se tec aan gɔɔ debm ɔɔc kɔɔɔ kɛn tɛɔga num utu kɔjŋ nakiŋ se, gan naan se utu kutn roŋa. Num debm kɛn tɛɔ nakŋ Nirl Raa je se, naan se tec aan gɔɔ debm ɔɔc kɔɔɔ kɛn tɛɔga num utu kɔjŋ nakiŋ se kici, naɔo gɛn naan se, kɔŋ *kaajiŋ gɛn daayum.

⁹ Taa naan se 6o j'ɔŋte 'kɔɔrki gɛn tɛɔn bɛɛ jeege tu ɔɔ j'ɔŋte kɔŋiŋki doob ki ɔɔ kɛn kaadiŋ jaay utu kaan se, nakŋ naaje j'ɔɔckiga kɔɔc se j'utu j'anŋki kɔŋiŋa.

¹⁰ Bin num ken borse kaafin utu se, k'tedki bεε jeege tu paac εε ken tap tap se, j'ante dirigki genaagen doobm al-Masi ki.

Pɔl taad naŋ taariŋa
(Plp 3.2-11)

¹¹ Aakki maktubm ken raanin magal magal se, keεe maam mala 6o m'raanin te jima.

¹² Jeegen je εε aki *kɔjn pɔndɔ taa tɔɔg se, jee se je taa jeege aden tɔɔmɔ. Gaŋ ken naade jaay ted naan se, naade je j'aden dabar eyo taa kooy gen *al-Masi ro kaag ki se.

¹³ Ey num jeegen tɔjga tɔj pɔndɔ kic 6o, εŋ took inŋ te do *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se ute doobin eyo. Naade je j'asen tɔjn pɔndɔ se, taa naade an tɔɔm rodege*.

¹⁴ Ken gen maam ki se maam tɔɔm rom se taa kooy Meljege Isa al-Masi ro kaag ki kalin ki sum. Taa naan se 6o, nakŋ *dunia se εlum ey sum. Maam se m'aakin aan gɔɔ nakŋ cεε taa maam se m'ooyga ute Isa al-Masi.

¹⁵ Ken debm εjga pɔndɔ, lɔ εj te eyo, ted dim eyo. Nakŋ ken bεε cir paac se, Raa tedjekiga k'tedkiga aan gɔɔ jee kiji.

¹⁶ Jeegen ken uun doobm taar ken maam m'dooydeno ese se, εŋ Raa aden kedn lapia εε aden keejn dode ki εε do gaan *Israelge tun jee Raage se kici.

¹⁷ Naan ki se nam ante kecum sum, taa dɔlgen rom ki se taad εε maam se m'tedga gen Isa.

¹⁸ Genaamge, εŋ bεε gen Meljege Isa al-Masi se kinŋ ute naase paac. *Amin.

* **6:13** Kɔjn pɔndɔ gɔtn Yaudge tu se, keεe doobm ken naade εl jeege uun Ko Taar Raade. Taa naan se 6o naade tɔɔm rode.

Maktubm ken Pəl raanin eglizn ፎፆፂ ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raanin eglizn ፎፆፂ ki

Maktubm ara se Pəl raan eglizn ፎፆፂ ki ute eglizge tun kuuy ken taa naan Turki ken borse. Kaad ken se naan dangay ki (kon 3.1; kon 4.1). Maakn maktubin ki se, taargen ken naan lee dooydeno kaam moon maakn eglizge tun taa naan gōtn ara se, taargen maakn maktub ken ara se tumden paac. Naan raan maktubm se jeege tun ken Yaudge eyo. Ko taarin tap tapm naan je taada se o: Raa utu 'tusn nakgen maakn raa ki ute kengen do naan ki paac kaam ji Isa al-Masi o naan bo 'tedn gaarde (1.10). Ko taarin kuuy ken Pəl taad maakn maktubin ki ara se taad met taar ken Yaudge ute Yaudge eyo dook tum tedga jee Raage se. Taa naade 'booy kōkn naan se, naan taadden ute nakge kaam mo: deet deet se egliz tec aan gō ro debkilimi o do se naan al-Masi; gen k-dige se egliz tec aan gō bea o al-Masi se naan bo ko ken gak bee se; gen k-mōtoge se aan gō menda ute gaabiina o egliz se aan gō mend al-Masi. Jee al-Masige jaay 'dōkn ute naapa se ken naade dookga ute al-Masi jaayo.

Pəl ted tōsse jeege tun ፎፆፂ ki

¹ Maktubm se maam Pəl bo m'raanjeni, maam se *Raa bo je m'tedn *debm kaan naabm Isa al-Masi. Maktubm se maam m'olsesin naase jee Raage tun ፎፆፂ ki ken tujki te omse eyo o ing dookki kalan ute Isa al-Masi se.

² On Bubjege Raa o Meljege Isa al-Masi asen tedn beede o asen kēdn lapia.

*Bee ken Raa tedjeki ute doobm Isa *al-Masi
(Rm 8.15-17,28-30)*

³ K'toomki Raa, naan bo Bubm Meljege Isa al-Masi! Naan tedjekiga bee o edjekiga nakgen jiga aak eyo paacn ken iino maakn raa ki o tedjekiga k'dookkiga kalan ute al-Masi.

⁴ Ken do dōkin Raa aalo te duni ey bort se, Raa beer tōdjekiroga tōdo taa j'aki dōkn kalan ute Isa al-Masi taa j'aki tedn jee *salal o jee ok dim aak kus rode ki eyo naanin ki.

⁵ Aan gō naan jejeki se, naan uunga kuun doa do dōkin tap bo, taa ajeki tedn j'aki tedn aan gō geninge mala te doobm Isa al-Masi. Kese bo nakn ken naan maakin jen ro ki.

⁶ Taa naan se bo j'aniki tōmo gen been ken jiga aak ey se. Bee se naan tedjesin ki ute maraadiina taa k'tedkiga kalan te Goon maak-jena.

⁷ Raa dugjekiga dojege ute moosn Gooniina, taa te Goonin se naajege k'tedkiga kalan. Naan tōljekiga *kusinjege o naan ted bin se je ajeki taadn bee naan ken den se.

⁸ Bee ken naan tedjeki den se, tedjekiga naajege k'tedkiga jee jeel-targe ute jee jeel nakge.

⁹ Nakn ken maakin jen ro ki se naan *taadjekiga metina. Kese bo nakn ken naan uuno doa je an tedin ute doobm Isa al-Masi,

¹⁰ nakn ken naan je tēda se jaay kaadin aasga num, Raa utu 'tusn nakgen maakn raa ki o ute kengen do naan ki paac kaam ji Isa al-Masi o naan bo tedn dode.

¹¹ Raa ted nakge paac aan gō ken maakin jen ro ki. Taa do dōkin tap bo naan uunga kuun doa taa naajege j'aki tedn kalan te Isa al-Masi, o naan edjekiga bedjege maakn nakge tun jiga ken naan ed jeenge tu se.

¹² Bin se naajege ken j'ondkiga kond dojege deet do Isa al-Masi ki se, ute doobm naajege se bo jeege an *nooko o an tōmo.

¹³ Naasen 'tedkiga kalan te Isa al-Masi se, taa naase 'booykiroga booy taar ken met ki, kese bo Labar Jigan gen Isa al-Masi ken aaj jeege se. Ken naase aalkiga maakse do Isa

al-Masi ki ɔɔ t'ɛdkiga kalan ute naan se, Raa tɛdsenga nakɔ j'ansen kaakɔ jeel ro ki, kɛse ɔɔ Nirliɔ kɛn naan taado ɔɔ utu ajesiɔki kɛd se.

¹⁴ Naan jaay ɛɔjekiro Nirliɔ se, naan jejeki taadɔ ɔɔ utu ajeki kɛdɔ nakɔ kɛn naan utu kɛdɔ jeenge tu. Nakgen se jaay, j'utu j'adeki kɔɔ se kaad kɛn Raa utu ajeki kaajɔ mala mala. Taa naan se ɔɔ jeege aɔ nooko ɔɔ aɔ tɔɔmɔ.

*Pɔl eem Raa taa *eglizɔ Epez ki
(Kɔl 1.3-6,9-13; Plp 2.9-11)*

¹⁵ Taa naan se ɔɔ kaad kɛn jaay maam booy j'ɔɔ naase aalkiga maakse do Mɛljege tu Isa ki ɔɔ 'jeki jee Raage paac se,

¹⁶ daayum kɛn maam jaay m'ɔaa tɔɔm Raa taa naase se, maam m'tɔnd mɛtiɔ m'ɔɔ eyo taa naase kici.

¹⁷ Ɔɔ Raa kɛn gen Mɛljege Isa *al-Masi, naan ɔɔ Raa Bubm kɛn *k'nookiɔ gɔɔn ɔaa se paac, naan ɔɔ asen tɛdɔ naase aki tɛdɔ jee jeel-taarge. Bin ɔɔ naase aki jeel kɔkɔ Raa mala mala.

¹⁸ Maam m'tɔnd mɛtiɔ kici taa asen tɛdɔ maakse ki aki jeel nakgen jiga kɛn naase iɔɔ ɔndki dose ro ki, taa naan se ɔɔ naan danɛno se. Ɔɔ maam m'je se naase aki jeele maakɔ nakge tun jigan kɛn naan utu 'kɛdɔ jeenge tu se, naase kic utu aki kɔɔ bɛdse.

¹⁹ Bin se, naase aki jeele naan se debm ɔk tɔɔgɔ den aak eyo. Taa dɔ ute tɔɔgiɔ se, naan lee noogjeki naajegen j'aalkiga kaal maakjege doɔ ki se, taa tɔɔgiɔ Raa se naan cir nakge paac.

²⁰ Raa, ute tɔɔgiɔ se ɔɔ, duro al-Masi daan yoge tu ɔɔ uun ɔndiɔ do ji daamiɔ ki maakɔ raa ki.

²¹ Gɔɔn se Isa al-Masi iɔɔ do *kɔdɔ Raage tu, do *Bubm sitange tu, do maragge tu ɔɔ do nakge tun ɔaa se paac, maakɔ duni kɛn ara lɔ maakɔ duni kɛn kuuy kic ɔɔ nam j'an kɔnd magal jaay aɔ cir naan se num, gɔɔ.

²² Deere, nakge paac Raa ɛdɔsiɔga kaam jɔɔna ɔɔ Raa uun ɔndiɔga do nakge tu paac ɔɔ naan tɛdɔ tɛdga do egliz.

²³ Egliz se naan aan gɔɔ ro Isa al-Masi ɔɔ naan mala daayum utu iɔɔ maak ki. Taa Isa al-Masi se bɛɛ Raa paac se, utu gɔɔn naan ki.

2

*Naajege j'ɔɔkiga kaaja ute *al-Masi
(Kɔl 2.12-13, 3.1-3; Tit 3.3-8)*

¹ Do dɔkiɔ kɛn aalki te maakse do Isa al-Masi ki ey se, naase aan gɔɔ jee kɛn ooyga kooyo maakɔ *kusiɔse ki ɔɔ do nakge tun kɛn naase 'lee tɛdɔki jig ey se.

² Naase iɔɔkiro bini kici kaad kɛn se naase uunkiɔ taar *Bubm sitange. Naan ɔɔ debm kɛn utu iɔɔ ɔs gaara daan maakɔ raa ute do naaja. Naan ɔɔ kɛn ɔɔse utu iɔɔ tɛd naaba maakɔ jeege tun baate tookɔ taar *Raa se.

³ Naajege paac kic ɔɔ j'iɔkiro aan gɔɔ naade ɔɔ do dɔkiɔ se k'tɛdɔ nakgen kɛn daa rojege jea ɔɔ daayum k'tiɔ k'saapkiro do nakge tun jig eyo kɛn maakjege jea. Bin se naajege kic k'tɛdkiro k'jee kusiɔse aan gɔɔ naade ɔɔ naajege kic ɔɔ jee kɛn Raa maakiɔ iɔɔ taariɔ dojege tu.

⁴ Num gan Raa se naan ɔɔ debm ɛɔjjeke dojege tu den bɛɛ eyo taa maak-je naan kɛn den ɔliɔ naan jejeki naajege se,

⁵ kaad kɛn jaay naajegen aan gɔɔ jee ooyga kooy maakɔ kusiɔjege tu se, naan ɛɔjekiga kaaja ute Isa al-Masi; bin se naan aajjeki se ute bɛɛɔ sum.

⁶ Aan gɔɔ naajege k'tɛdkiga kalan ute Isa al-Masi se, naan durjekiroga daan yoge tu ute naaja ɔɔ Raa se uun ɔaanjekiga maakɔ raa ki ute Isa al-Masi gen kɔsn gaara tɛɛ.

⁷ Anum naan tɛɔjeki bɛɛɔ se ute doobm Isa al-Masi, taa naan je taadɔ jeege tun kɛn j'aden toojɔ do naan ki paac se, ɔɔ naan ɔɔ debm bɛɛɔ den aak eyo.

⁸ Raa aajse se te bεεn sum ute kaal maakn naase aalki don ki. Ken bin num kaajn ken naan aajse se cεr sum. Kεse Raa mala 6o εd̄sen kaajn ese.

⁹ Taa naan se ɔnte 'saapki ɔki naase 'tɛdkiga nakgen jiga 6o naan aajse, num gan naan se aajse cεr sum; taa bin se nam kɔn tɔm ron eyo.

¹⁰ Deere, naajege se Raa mala 6o tɛdjekiga. Naan 6o debm ken εdjekiga kaaja kiji ute Isa al-Masi, taa nakgen jiga ken naan tɔnd daapinoga daap do dɔkin se, taa naajege j'an̄ki kɔn tɛda.

*Gɔtn *al-Masi ki se jeegen Yaudge ute Yaudge ey se paac tum tɛdga kalan
(Eβ 10.19-22)*

¹¹ 'Saapki tu do dɔkin se naasen ken Yaudge ey se ɔ kaad ken se Yaudge se danse ɔ: naase se jeegen tɔj pɔnd eyo; gan naade taad te *kɔjn pɔndɔ se lε kɔjn pɔnd ken jikilimge lee tɔj se sum.

¹² 'Saapki tu kaad ken naane se, naase 'jeelki te al-Masi eyo. Naase se mɛrtge taa naan gaan *Israelge tu. *Raa se dɔko te gaan Israelge ɔ taaddeno ɔ ute aden kedn nakn jiga ɔ nakn jigan naan 6aa kedn gaan Israelge tu se, ɔlse naase eyo. Taa naase mɛrtge ɔ d̄im jaay naase aki kɔnd dose ro ki se, gɔtɔ. Naase 'tingki do *duni ki na6o 'jeelki Raa mal eyo.

¹³ Gan naasen ken do dɔkin 'dɔkki te Raa se bɔrse 'baakiroga gɔɔrɔ ute kooy gen Isa al-Masi ken ooy taa naase se.

¹⁴ Do dɔkin se naka aan gɔɔ durdur se, daaro daan Yaudge tu ute jeegen ken Yaudge eyo. Nakn se 6o ken tɛdjeki jaay naajege k'jeki naap eyo. Gan bɔrse, te kooy Isa al-Masi do kaag ki se, durdur daanjege tu se, naan tɔkinga naata. ɔ jee kaam di ese se tum tɛdga mɛtjil kalan. Naan 6o debm ken 6aanjekiro te tɔɔse daanjege tu.

¹⁵ *Ko Taar ken Raa εdo *Musa ki ute nakgen naan taad ɔ gen tɛda te doobin se, al-Masi tɔlinga naata. Naan tɛd naan se taa tum Yaudge ute jee ken Yaudge ey se 'tɛdn kalan. Bɔrse, naade se tɛdga mɛtjil jee kiji. Naan 6o debm ken 6aano ute tɔɔse daande ki.

¹⁶ Te kooy naan ro kaag ki se, jee kaam di se naan ɔkdenga taasa ute Raa. Nakn ken ɔlde jaay naade je naap ey se, bɔrse naan tɔlinga naata.

¹⁷ Naan 6aano ute tɔɔse naase jeege tun Yaudge eyo ken dɔkki ute Raa se ɔ naan 6aano ute tɔɔse kici Yaudge tun ken gɔɔr te Raa.

¹⁸ Ute nakn ken al-Masi tɛd se, naajegen Yaudge ute naasen Yaudge ey se ute doobm *Nirl Raa ken kalan se, naajege j'ɔnkiga doobm ken ajeki kɔl gɔtn Raa ken Bubu.

¹⁹ Bin se, naase se mɛrtge ey sum ɔ cεkge eyo. Naase se 'tɛdkiga gaan naange mala ute jee Raage se. Taa naase 'tɛdkiga jeegen maakn 6ee Raa ki aan gɔɔ naade.

²⁰ Naase se aan gɔɔ kogen j'iin 6ea, num ko j'uun mɛtn 6ee ese se, naade 6o *jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee taad taar teeco taar Raa ki. Gan Isa al-Masi se naan 6o ko ken gak 6ee se.

²¹ Ute Isa al-Masi se 6o 6ee se daar tɔɔgɔ ɔ iin 6aa ute naanin raan, taa 'tɛdn *Bee Raa *salal gen Mɛljege.

²² Aan gɔɔ naase 'tum 'tɛdkiga kalan te Isa al-Masi se, naase 'tum 'tɛdkiga kalan ute jee Raagen kuuy kici. Taa naase 'tɛdkiga Bee Raa ken Nirlin an king maak ki.

3

**Raa 6o je Pɔl 'taadn Labar Jiga gen Isa *al-Masi se jeege tun Yaudge ey kici
(Kɔl 1.24-29, 2.1-3; 1Pr 1.10-12)*

¹ Taa di maam Pɔl ken j'ɔkum dangay taa Isa al-Masi taa naasen Yaudge eyo,

² deere, naase 'booykiga naabm ken Raa εdumsina taa m'an̄ tɛdn taa naase se. Naabm se Raa εdumsin se ute bεεna.

³ Nakn naan uun do do dɔkin gen tɛda ken naajege *k'jeel mɛtin ey se, naan taadumga mɛtina. Taa naan se 6o maam m'raansen taargen kandum se.

⁴ Ken jaay 'dooykiga taargen se num, naase aki 'jeele nakj ken Raa uuno do gen tedn te al-Masi do dakin se, naan taadum maam m'jeelga metina.

⁵ Do dakin nakj se Raa on taado te metin jeege tu eyo. Num borse ute Nirl naan ken *salal se, naan taadga metin *jee kaan naabm Isa al-Masige tun salal se ute jeege tun taad taar teeco taar Raa ki.

⁶ Nakj ken jaay k'jeel metin ey se, borse k'jeelkiga metina: taa naasen ken Yaudge ey kic bo onkiga bedse ute Yaudge, taa naase aalkiga maakse do Labar Jiga gen Isa al-Masi ki. Borse naase 'tedkiga aan goo daa ro kalan. Bin se nakj ken Raa utu kedn jeenge tu ute doobm Isa al-Masi se, naase kic onkiga bedse.

⁷ Raa se naan m'tedumga bee do ute toogin se, naan tedum m'tedga debm tedn naabina, gen taadn Labar Jigan gen Isa al-Masi se jeege tu.

⁸ Maakj jee Raage tu paac se, maam bo m'ko kaam mootde. Ute naan se kic bo Raa tedumga bee do tedum m'tedga debm taadn taarin gen Isa al-Masi ken been nan ey se, do jeege tun Yaudge eyo.

⁹ Naan edumga naabin taa m'taad tookj metn nakj jeege jeel metin ey se jeege tu. Naan ken Mel-kaal nakge paac se, do dakin se nakj se naan on taad te metin nam ki eyo.

¹⁰ Anum borse ute *egliz se, Raa taad *koden Raage tu, ute nakgen ok toogo paacn maakj raa ki se, ute doobm egliz se tooggen se jeele, Raa se naan debm jeel-taara den aak eyo.

¹¹ Kese bo nakj ken Raa aal te duni ey tap bo, naan uunga kuun doa gen tedina. Borse ute doobm Meljege Isa al-Masi se nakj se naan tedinga.

¹² Ute Isa al-Masi se naajege k'tedkiga kalan taa j'aalkiga maakjege don ki. Taa naan se bo naajege j'onkiga dojege do ken k'baaki baa gatn Raa ki kic bo k'beerki ey paac paac.

¹³ Bin se bo maam m'taadseni m'bo maakse onte tuju taa dubar ken maam m'on taa naase se. Dubar ken maam m'dabar se been naase ki.

*Ter Pal eem Raa taa *eglizn Epez ki*

¹⁴ Taa naan se bo, maam m'erg naan Bubjege tu Raa.

¹⁵ Naan bo Bubm jeegen ken maakj raa ki do gen jeegen do naan ki paac.

¹⁶ Deere, Raa se naan magal aak eyo, do naka paac kaam jina. Taa naan se bo maam m'tond metina taa Nirlin asen kedn toogo maakse ki do te naan se jaay naase aki tedn jee toogo doobm naan ki.

¹⁷ On *al-Masi se 'king maakse ki taa naase aalkiga maakse don ki se. Ter maam m'tond metin kici taa naase aki je Raa do aki je naapa. Bin se naase aki 'tedn jee toogj doobm Raa ki aan goo kaagj iirin booy naan ki do daar toogo do aan goo bee ken j'iniin daar toog se.

¹⁸ Bin se maam m'je naase ute jee Raagen kuuy se, naase aki kon jeel metn kando Isa jejeki do maak-je Isan do naajege tu se, ok nan gur ey se.

¹⁹ Bin jaay naase aki jeel maak-je al-Masi ken naan ok dose ki se cir nakge paac do on nakgen jiga ken maakj maak-saapm Raa ki se 'doocn maak-saapm naase kici.

²⁰ Taa Raa se naan on ted nakge paac ute doobina do nakj naan ted se deel dojege do nakgen naan tedjeki se cir nakgen naajege k'jeki naan ajeki teda do nakgen se naan lee tedin ute toogin ken maakjege tu.

²¹ K'toominki taa bee ken naan tedn egliz ki ute doobm Isa al-Masi se. On jeegen k'toojdega do ken j'utu j'aden toojn paac se daayum daayum an toom. *Amin.

4

K'tum k'tedkiga kalan

(Kol 3.12-14; Rm 12.4-8; 1Kor 12.4-31)

¹ Taa naan se bo maam ken j'okum dangay taa Meljege se, m'dejsen m'bo: ingki aan goo ken *Raa danseno doobin ki.

² Maakj nakge tun naase aki 'tedn paac se, onte magalki rose, onki rose urlu do 'tedki jee maakse deere do aayki kaamse 'serkki naapa do 'jeki naapa.

³ Aayki kaamse okki taarse kalan ɔɔ ute *Nirl Salal se ingki te tɔɔse ute naapa.

⁴ Jee aalga maakde paac do Isa *al-Masi ki se, naade tedga aan gɔɔ daa ro kalan ute *Nirl Raa ken kalan se. Bin se nakɲ ken Raa dan seno ɔɔ aki kɔnd dose do ki se kic ɓo kalan sum.

⁵ Naajege paac se Meljege kalan sum ɔɔ paac se k'dooyjeki te doobm taar Raa kalan sum ɔɔ k'paacki se *k'batizjeki te doobm kalan sum kici.

⁶ Raa se naanɲ kalan sum ɔɔ naanɲ ɓo Bubm jeege paac, naanɲ ing dojege tu paac, naanɲ ted naaba maakjege tu paac ɔɔ naanɲ ing daanjege tu paac.

⁷ Num te al-Masi se Raa se tedjenkiga beɛ den aak eyo, ɔɔ nanɲa nanɲa kic ɓo naanɲ edin naabinɲ kaam do ronɲ ronɲa.

⁸ Aan gɔɔ ken k'dooy maakɲ Kitap ki ken taad ɔɔ:

Ken naanɲ jaay ook ɓaa raan se,

naanɲ ciro jee taamooyinge ɔɔ tɔk ɓaandeno ute naana.

*Ter naanɲ ed nakgen beɛ jeege tu.**

⁹ Taar ken taad ɔɔ: «Naanɲ ook ɓaaga raan se» je deekɲ ɔɔ diŋ? Kese je deekɲ ɔɔ naanɲ ɓɔɔy ɓaadoga do naanɲ ki ara.

¹⁰ Debm ɓɔɔy ɓaadɔ do naanɲ ki se ɓo, naanɲ se ɓo ken ok terl ɓaaga maakɲ raa ki raan taa gɔɔ ɓaa se paac, naanɲ utu.

¹¹ Naanɲ ɓo debm nig naabinɲ jikilimge tu gen tɛda. Jee metinge naanɲ tedden jee kaan naabinɲge, kengen metinge naanɲ tedden jee taad taar teeco taar Raa ki, jee metinge naanɲ tedden jee ɓaa wɔɔkɲ Labar Jiga, ɔɔ kengen metinge naanɲ tedden jee gaam jeege ɔɔ jee kuuy le jee dooy jeege.

¹² Raa ted naanɲ se taa noogn jee Raage 'tedn kaasn naabm Raa, taa jee Raagen ken tedga aan gɔɔ ro al-Masi se 'ziidn ɓaa ute naande.

¹³ Bin jaay naajege j'aki tum tedn kalan taa naajege j'aalkiga maakjege do Goon Raa ki ɔɔ k'jeelinɲkiga. Te naanɲ se jaay naajege j'aki kaasn jee Raagen mala mala aan gɔɔ al-Masi.

¹⁴ Bin se, j'aki kɔɲ tedn aan gɔɔ gaangen seem ey sum. Taa naanɲ se jeegen aan jeege dal se ajeki kɔɲ derl gen kuun taargen ren ren se eyo, ɔɔ j'aki kɔɲ tedn aan gɔɔ nakgen do maane ken kuulu tuun ɓaanden taa tɔɔgɔ kaam ara kaam ara se eyo.

¹⁵ Num gan 'taadki taar met ki ute naapa ɔɔ ute maak-jea, taa j'utu j'aki kaasn aan gɔɔ al-Masi mala, naanɲ ken do jee Raage.

¹⁶ Naanɲ ɓo debm tus jeenge paac tum teddenga tedga aan gɔɔ daa ro kalan. Aan gɔɔ ro debkilim ken taa sedinge tumde ute naapa se, ken debkilimi jaay paac ronɲ lapia se teepe ɔɔ ute jee Raage kic ɓo tec bini, ken naade jaay je naapa se ted beɛ ɓaa ute naande.

*Kaajɲ ken naajege j'ɔɲki te *al-Masi*

(Kɔl 3.1-16; Gal 5.10-25)

¹⁷ 'Booyki taar maam m'asen taad se ute ro Meljege m'deeksen m'ɔɔ: ɔɲte 'kingki aan gɔɔ jeegen jeel Raa mal ey se. Taa nakgen naade ing saap ro ki paac se nakgen ren ren ceɛ.

¹⁸ Maak-saapm naadege se maak-saapm jig eyo, ɔɔ kaajɲ ken jaay Raa ed jeenge tu se, naade ok eyo. Taa naade se tedga jee do mɔɲgge ɔɔ dim tap ɓo naade jeel eyo.

¹⁹ Ken ted nakɲ *kusiɲ kic ɓo dodege dirinden eyo, naade ɔɲ rodege ɓo gen je mendge ute gaabge. Naade ted nakɲ sɔkɔɲge ɔɔ tedinɲ ɓaa ute naande sak sak.

²⁰ Gan naase se, king tec bin se doobm al-Masi ki se k'dooy seno te eyo.

²¹ Deere, naase se k'taadsen 'booykiga taariɲa ɔɔ 'tedkiga kalan te Isa al-Masi ɔɔ k'dooy senga ute taar met ki gen Isa.

²² Ken bin num kingsen do dɔkiɲ se 'resɲki naatn. Do dɔkiɲ se naase ingki ɓo gen saapm do nakge tun jig eyo kalinɲ ki ɔɔ maak-saapsegen jig ey se lee tedsen naase jee derlge. Gan ɓorse kingsen do dɔkiɲ se 'resɲki aan gɔɔ kal koono ken k'j'ɔɔd k'j'undinɲ naatn se.

²³ ɔɲki Raa ɓo asen terl maakse ɔɔ asen kedn maak-saapm kiji.

* 4:8 Aak KKR 68.19.

24 Aan gəə iinkiga num 'tuuski kal kiji se, naase kic 'tɛdki aan gəə jikilimngen kiji. Jikilimngen kijin ese se, kɛse Raa mala ʒo tɛddɛno aan gəə kɛn naan̄ jɛn ro ki: ɔɔ taar mɛt ki se tɛddɛn naadɛ tɛdga jee *salal ɔɔ jee tɛd nakge te doobiŋa.

25 Taa naan̄ se taar-kəɔbɔ se rɛsŋki naata ɔɔ naŋa naŋa kic ʒo taad taar mɛt ki naapiŋ ki, taa naajege se k'tɛdkiga aan gəə daa ro kalaŋ.

26 Kɛn 'tɛdkiga maak-taara se, ɔŋte 'kənki maak-taara se asen kəl aki tɛdŋ kusŋa. Kɛn bin num ɔŋte 'toodki ute maak-taarse maakse ki.

27 ɔŋte kənki doobo *Bubm sitange tu.

28 Jee ʒoogge se məɔtn j'ɔŋte ʒoogo num gaŋ j'aay kaamde k'tɛd naaba ute jidege mala gɛn kəsdɛ ɔɔ taa k'kəŋ dɪm j'an noogŋ jeegeŋ ɔk dɪm ey se kici.

29 Taar iŋg kus se ɔŋte 'teecŋ taarse ki, num 'taadki taargen jiga kɛn 'noogŋ jeege ɔɔ adɛn tɛdŋ jee bɛɛ doobm Raa ki ʒaa ute naandɛ. Bin num kɛn aki taadŋ taara se, 'taadki taar kɛn kəŋ dɛjŋ jeegeŋ lee booyseŋ taarse se.

30 Nirl Salal kɛn Raa ɛdsɛn se, ɔŋte 'tujŋki maakiŋa taa Nirl Salal ese ʒo kɛn tɛdsɛn naase 'tɛdkiga jee Raage. Naan̄ se ʒo kɛn ʒii kalaŋ utu ajeki kaajŋ mala mala.

31 Taar maak-taara se ɔɔdɪŋki naatn maakse ki, ɔŋte 'tɛdki taamooyo ute nam, maakse ɔŋte taarse do nam ki, ɔŋte 'mooyki ute naapa, ɔŋte 'naajki nam ɔɔ kusŋa paac se, ɔɔdɪŋki naatn maakse ki.

32 Anum 'tɛdki bɛɛ ute naapa ɔɔ ɛjki do naapge tu. ɔkki naagŋ naapge aan gəə ute al-Masi, Raa təɔsɛnga kusŋsege se.

5

J'ingki gətn wəəɔ

(1Tɛs 4.1-8; 1Kɔr 6.9-11)

1 Ingki aan gəə king gɛn *Raa, taa naase se 'tɛdkiga gɛningɛn kɛn naan̄ jedɛ.

2 Ingki te maak-jea aan gəə *al-Masi jejeki, naan̄ kɛn ɔŋ rɔŋ ooy taa naajege ɔɔ ɛd rɔŋ *sɛrke ɔɔ sɛrkŋ naan̄ se tec aan gəə itir oot nijim kɛn təɔl Raa ki.

3 Bɔrse naase 'tɛdkiga jee Raage se, ɔŋte 'jeki mɛndge ɔɔ mɛndge lɛ ɔŋte je gaabge, ɔŋte 'tɛdki nakŋ kɛn asen tujŋ naan̄ Raa ki, ɔŋte 'tɛdki jee tamage ɔɔ nakgen bin se, maaniŋ kic ʒo ɔŋte 'kəɔski.

4 Nakŋ səkəŋge ute nakgen jig eyo ute taargen gɛn taad ey se, ɔŋte 'kəɔski maaniŋa. Num gaŋ naase se 'təɔmki Raa.

5 'Jeelki jee je mɛndge ute jee je gaabge, jee tɛd nakŋ kɛn tujde naan̄ Raa ki, ute jee tamage se kəŋ kɛnd maakŋ gaar al-Masi ki eyo ɔɔ ute gɛn Raa ki eyo. Taa jee tamage se, tama se tɛddɛnga aan gəə maragde.

6 ɔŋte 'kənki jeege asen dɛrl ute taargen rɛŋ rɛŋ se. Nakgen bin se ʒo kɛn ɔl Raa maakiŋ taariŋa do jeege tun baate tookŋ taariŋ se.

7 Jee bin se ɔŋte 'kəlki dose maakŋ taardege tu.

8 Taa do dəkŋ se naase iŋgiro maakŋ gət kɛn ɔɔdɔ, num bɔrse se 'tɛdkiga kalaŋ ute Mɛljege se naase 'ʒaakiroga maakŋ gət kɛn wəəɔ. Bin se iŋgi aan gəə jeegeŋ iŋg maakŋ gət kɛn wəəɔ.

9 Taa gətn wəəɔ se tɛd jeege tɛd nakŋ bɛɛ, nakŋ ute doobiŋa ɔɔ kɛn mɛt ki.

10 'Saap ɔŋki nakŋ jiga kɛn təɔl Mɛljege tu.

11 ɔŋte 'kəlki dose maakŋ naabm jeege tun tɛd nakgen rɛŋ rɛŋ maakŋ gətn kɛn ɔɔd se. Num gaŋ nakdegen jig ey se 'taaddesiŋki tal tal.

12 Taa jee se nakgen naadɛ tɛdŋ ɔyiŋ kəy se kɛn j'uunga maaniŋ kic ʒo ɔl səkəŋ 'təɔljeki.

13 Gaŋ nakgen naadɛ tɛd se jaay mɛtiŋ teecga ɔɔ ʒaadɔ gətn wəəɔ se j'aak k'jeelde tal tal,

14 taa nakŋ ʒaadoga gətn wəəɔ se naan̄ tood tal. Taa naan̄ se ʒo jeege taad ɔɔ:

Naai debm kɛn 'tood tood bi se iini,
'dur daan yoge tu,

ɔɔ al-Masi ai wɔɔr gɔɔ.

¹⁵ Kɛn bin num ing ɔndki kɔndɔ ɔnte kingki aan gɔɔ jee dɛrlgen jeel dɪm ey se. Num gan ingki aan gɔɔ jee mɛtɛkge.

¹⁶ Taa ɔɔrse gɔɔ tujga, bin se daayum kɛn kaadɪn jaay utu se, naase aayki kaamse 'tɛdki nakɪ jiga.

¹⁷ ɔnte 'kaan̄ki rose dala, num gan aayki kaamse booy ɔkki nakɪ kɛn Mɛljege maakin jen ro ki.

¹⁸ ɔnte kaay 'koonki ey num kaaye koono se asen tuju. Num gan ɔnki *Nirl Salal ɔ asen doocɔn maakse.

¹⁹ Taa naan̄ se naase paac aarki kaagen gɛn tɔɔm Mɛljege, gɛn magal Raa ɔɔ kaagen se aardeki ute tɔɔgɪ Nirl Salal, kaagen se aardeki ute maakse paac gɛn de Mɛljege.

²⁰ Daayum taa nakgen se paac se 'tɔɔmki Raa Bubu ute ro Mɛljege Isa al-Masi.

*King mɛndge ute gaabdege doobm *al-Masi ki*

(Kɔl 3.18-4.1; 1Pr 2.18-25, 3.1-7)

²¹ Naasen paacɔn 'tookkiga taar al-Masi se, 'booy uunki taar naapa.

²² Naase mɛndge se 'booy uunki taar gaabsege aan gɔɔ kɛn naase lee 'booy uunki taar Mɛljege.

²³ Taa gaaba se naan̄ ɔɔ do mɛndɪn̄ ki aan gɔɔ al-Masi do *egliz ɔɔ egliz se lɛ aan gɔɔ ron̄ mala ɔɔ naan̄ ɔɔ Debm Kaajɪna.

²⁴ Aan gɔɔ egliz 'booy uun taar Isa al-Masi se, mɛndge kic k'booy k'j'uun taar gaabdege do nakge tu paac.

²⁵ Naase gaabge kic 'jeki mɛndsege aan gɔɔ al-Masi je egliz bini ɔn̄ ron̄ ooy taa naan̄ se.

²⁶ Naan̄ tɛdɪn̄ naan̄ se taa naan̄ je an̄ tɛdɪn̄ naan̄ 'tɛdn̄ *salal ɔɔ naan̄ *tug daapɪn̄ ute taarɪn̄ aan gɔɔ maan̄ kɛn tug daap nakge aak bɛɛ se.

²⁷ Naan̄ je egliz adɛ ɔɔ naan̄ ki se, kɛn j'aakinga kic ɔɔ j'an̄ tɔɔmɔ, dɪm aak kus tap ɔɔ ron̄ ki gɔɔ, aak bɛɛ walak walak ɔɔ ɔk tuju ron̄ ki eyo. Naan̄ je egliz se 'tɛdn̄ salal ɔɔ ɔk taar dɪm ing kus ron̄ ki eyo.

²⁸ Bin ɔɔ gaaba kic 'je mɛndɪna aan gɔɔ ron̄ mala, taa debm je mɛndɪn̄ se je ro naan̄ malɪna.

²⁹ Bii kalan̄ nam tap ɔɔ baat te ron̄ eyo, num gan ron̄ se naan̄ ulɪna ɔɔ saap do ki, aan gɔɔ Isa al-Masi kɛn saap do egliz ki se.

³⁰ Taa naajege paac se k'tum k'tɛdkiga ron̄a.

³¹ Taa Kitap taad ɔɔ: *Taa naan̄ se ɔɔ, gaaba 'teecn̄ kɔn̄ kɔn̄ ute bubɪna ɔɔ ɔɔ tum ute mɛndɪna ɔɔ naaden di se tum tɛd daa ro kalan̄.**

³² *Mɛtn taar k'jeel mɛtɪn̄ ey ese se, magal aak eyo. Maam m'taadsen naan̄ ese se m'je taadn̄ mɛtn taar al-Masi ute gɛn egliz.

³³ Bin se naase gaabge se naɪa naɪa kic ɔɔ 'je mɛndɪna aan gɔɔ ron̄ mala ɔɔ mɛndge se naɪa naɪa kic ɔɔ n̄'sook gaabɪn̄ ki.

6

King gaange ute kɛndgege ɔɔ ute bubdege

¹ Gaange, 'tookki taar kɛnsege ute gɛn bubsege, kɛse ɔɔ nakɪ doobɪn̄ ki kɛn Mɛljege jea.

² Taa Kitap taad ɔɔ: *'Sook koi ki ute bubɪ ki.** Kɛse ɔɔ taar kɛn Raa taad deet deet ɔɔ j'an̄ki tɛda ɔɔ kɛn k'tɛdɪnkiga num naan̄ ajeki tɛdn̄ nakɪ jiga.

³ *Bin se naai 'tɪng dɛna do naan̄ ki te maak-raapo.†*

⁴ Naase bubm gaange se, ɔnte 'tujki maakɪ gɛnsege, num gan gɛnsege se aakdeki dodege tu ɔɔ 'dɛj ɔnddeki doob ki aan gɔɔ doobm kɛn Mɛljege taadseni.

* 5:31 Aak Jen 2.24. * 6:2 Aak Ekz 20.12. † 6:3 Aak Dt 5.16.

Bulge ute mældege

⁵ Naase bulge se 'tookki taar melsegen do naan̄ ki, 'sookdefki, 'beerdefki ð 'teddefki naabdege ute maakse paac aan gəð ken naase 'tedki *al-Masi ki.

⁶ 'Teddefki naaba naande ki sum eyo, aan gəð naase 'jeki jikilimge 6o asen təəmə. Num 'teddefki naaba aan gəð naase bul al-Masige ð 'tedin̄ki te maakse paac aan gəð ken *Raa maakin̄ jen ro ki.

⁷ 'Teddefki naaba ute maakse paac aan gəð naase 'tedki naabm Meljege, num aan gəð gen jikilimge eyo.

⁸ Taa naase 'jeelki ken nam bulu lə bul eyo kic 6o ɔnte 'dirigki taa debm tedn̄ naabm jiga se, naabin̄ jiga ken naan̄ ted se utu an̄ kəŋin̄ gətn̄ Meljege tu.

⁹ Naase mældege se kic 'tedki bæε bulsege tu, ɔnte 'dabardefki. ɔnte 'dirigki taa naase ute bulsege se paacki se Melse 6o kalan̄ ken maakn̄ raa ken ese sum. Naan̄ ken debm bæε nam eyo.

*Nakgen ken Raa edjeki gen kudn̄ bəərə ute *Bubm sitange*

¹⁰ Borse se maam m'je m'nan̄ taaruma: ɔkki maakse təəgə ute təəgŋ gen Meljege, taa Meljege se təəg cir nakge paac.

¹¹ 'Dirin̄ki jisege tu nakgen ken Raa eds̄en gen tedn̄ bəərə ð ɔkin̄ki jiga, taa ken Bubm sitange asen d̄erl kic 6o ute naan̄ se naase aki 'daar təəgə.

¹² Kudn̄ bəər naajege se ute jikilimge eyo, num kudn̄ bəər naajege se ute sitange ken utu tin̄g daan̄ maakn̄ raa ute do naan̄a, naade se 6o ken utu in̄g maakn̄ gət ken ɔdɔ ð ɔk təəgə do jeege tu se.

¹³ Taa naan̄ se 'dirin̄ki nakgen ken Raa edjeki gen kudn̄ bəərə ute sitange se, taa ken bəər se tedga ɔn̄ kic num, naase aki 'daar təəgə ð aki kəŋ kaan̄ eyo.

¹⁴ Bin num iin̄ki raan̄ ð 'taadki taar m̄et ki, taa taar m̄et ki se naan̄ aan gəð kəl maakn̄ ken asgarge lee d̄əəkŋ maakdege ð 'tedki nakgen ute d̄oobiŋa taa nakgen ute d̄oobiŋ se tec aan gəð debm uus saapo.

¹⁵ 'Lee 'taadki Labar Jigan ken ed̄lapi jeege tu, naan̄ se tec aan gəð jeegegen təl saa j̄edege tu.

¹⁶ ɔə daayum aalki maakse do Meljege tu Isa *al-Masi ki; k̄ese aan gəð uun darga 6o ji ki. Bin se gaan k'pend̄ekgen k'tald̄enga təl poodn̄ jaay Bubm sitange je ansen təəb se, darga se gaasn̄ gaan k'pend̄ekge se asen kəŋ eyo.

¹⁷ Kaajŋ ken Raa aajse naase se, tec aan gəð laan̄ asgargen lee t̄ənd dodege tu jaay lee bəəbd̄e gətn̄ bəər ki se. Uunki taar Raa se jisege tu, naan̄ se 6o aan gəð ḡərd-j̄erl ken *Nirl Salal eds̄eni.

¹⁸ Daayum 'təndki m̄etn̄ Raa ð ken aki t̄ənd m̄eta lə aki keem Raa se, ɔn̄ki Nirl Salal 6o asen təəd̄ə. Daayum in̄gki z̄εεε ð 'təndki m̄etn̄ Raa taa jee Raage paac.

¹⁹ 'Təndki m̄etn̄ Raa taa maam kici taa Raa se am k̄edn̄ jeel m'an̄ taadn̄ taara kic 6o m'beer eyo ð k̄ese 6o Labar Jigan gen Isa al-Masi ken *k'jeel m̄etin̄ ey se.

²⁰ Taa naan̄ se 6o b̄orse maam j'əkkum m'utu m'in̄g dangay ki ara gəð Isa al-Masi ki gen taadn̄ taarin̄ se jeege tu. Bin num naase 'təndki m̄etn̄ Raa taa maama, taa ken m'taadn̄ taarin̄ kic 6o m'beer eyo.

Pəl edden labarina ð tedden təəse

²¹ Tisik, ḡenaajegen ken maam m'jena ð ken ted naabm Isa *al-Masi ute d̄oobiŋ se, naan̄ 6o asen 6aa taadn̄ labaruma ð ute naan̄ se naase aki 'jeel kici naabum ken maam lee m'ted̄a.

²² Maam m'əlin̄ gətse ki tap 6o taa naan̄ asen 6aa taadn̄ labarje ð asen 6aa k̄edn̄ kaay kaama kici.

²³ ɔn̄ Raa Bubu ute Meljege Isa al-Masi se asen 'k̄edn̄ təəse ð maak-jea ð asen tedn̄ naase aki kaal maakse paac do Raa ki.

²⁴ ɔn̄ Raa 'tedn̄ bæεŋa jeege tun paacn̄ je Meljege Isa al-Masi ute maak-je ken nan̄ ey se.

Maktubm ken Pəl raanin eglizn Pilip ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raanin eglizn Pilip ki

Kaad ken Pəl tɛdo mɛrtin gen k-dige se ɓo, naan ɔndo eglizn ken Pilip ki se. Kɛse ɓo eglizn deet deetn ken Pəl ɔndo taa naan nasarge tu. Ɔ gɛgɛr Pilip se, naan maakn taa naan Masedoan ki. Masedoan lɛ naan kaam kookn kaam kaada tookn taa naan Grɛk ki. Maktubm jaay Pəl raan ɔl jee al-Masige tun Pilip ki se taad ɔ Pəl ute jee al-Masigen Pilip ki se taarde se ɓaa jiga aak eyo. Ɔ naan je an tɛdin 'tɛdn jiga cir daala. Kaad ken se naan dangay ki ɔ ken naan jaay ɔn tɛdden dim eyo ɔ ɔn aakde dode ki ey se, tɛdin ɔn aak eyo. Naan taadden maak-je ken naan ɔk dode ki ɔ naan uun nirlin taa naade. Taa jee kuuy se taadden taa al-Masi ute saapm jig eyo taa tookn kuun taar naade. Pəl dejde ɔ ɛdden kaay kaama do doobm Isa ken naade ing do ki se. Maakn raanin ken naan raan paac se, Pəl taad maak-raapin ken naan ɔn do kaal maak ken naan aal do al-Masi ki. Ɔ naan ɛd kaay kaama jee al-Masige tun Pilip ki taa k'king ute maak-raapo. Ken naade ɓo tɔɔgde baata ey lɛ nakn ɔn ɓo aan dode ki kic ɓo, naade maakde raapo ken naade jaay ing dɔɔk te naapa ɔ ute Mɛljege Isa se.

Pəl raan ɔl tɔɔse jeege tun Pilip ki

¹ Maktubm se maam Pəl ɓo m'raanjesina, maam m'ute Timote, naaje se jee tɛdn naabm Isa al-Masige, k'raansen naase jee Raage tu ken ing dɔɔk ute Isa *al-Masi, magalsegen naanse ki ute jeegeen lee tɛdn naaba daanse ki ken maakn gɛgɛr ken Pilip ki.

² Ɔn Bubjege *Raa ute Mɛljege Isa al-Masi asen tɛdn bɛɛde ɔ asen kɛdn lapia.

Pəl tɔɔm Raa (Kɔl 1.3-11)

³ Daayum ken maam jaay m'saap do naase ki se maam m'tɔɔm Raama.

⁴ Daayum ken maam m'ɓaa m'tɔnd metn Raa taa naase paac se, maam m'eemin ute maak-raapo,

⁵ taa naase 'lee 'noogumki noog gen taadn Labar Jiga gen Isa *al-Masi se jeege tu ɔ naase 'tɛɛskiro kaad ken naase utu 'took aalkiro kaal maakse do Isa al-Masi ki, bini ɓorse kic utu lee 'tɛdin ki tɛd rɔk.

⁶ Deere, maam m'jeel maakum ki Raa ken tɛd naabin jiga daanse ki se, bini ɓii ken Isa al-Masi ano ɓaa ro ki se, naan utu an tɛdn kaasn tak.

⁷ Kɛse ɓo nakn ken ɔlum maam m'saap dose ki taa naase se jee kɔɔn maakumge ɔ naabjege se tɛdga kalan ɔ naabm se ɓo ken Raa ɛdumo gen taadn Labarin Jiga se jeege tu. Ken maam maakn dangay ki, lɔ naan jeege tun baate taar Raa se m'taadden Labar Jigan gen Isa al-Masi ɔ ken m'ɓaa taada se m'beer eyo ɔ m'taaddesin ute tɔɔgum paac.

⁸ Deere, Raa se jeele naase paacki se, maam m'jese den bɛɛ eyo ute maak-je gen Isa al-Masi se.

⁹ Kɛse ɓo ken maam m'ɓaa keem Raa taa naase num, m'lee m'tɔnd mɛta m'ɔ Raa asen kɛdn maak-jea ɔ daayum naase aki kɔkn naapa ɔnɔ. Ute naan se jaay naɓo, naase aki jeel kɔkn Raa se jiga ɔ aki jeel king jiga naan Raa ki,

¹⁰ taa naan se jaay naase aki 'jeel bɛɛr kaakn kɔkn nakn ken jiga. Bin se naase aki tɛdn jee *salal ɔ jee ɔk taar dim rode ki eyo ɓii ken al-Masi ano ɓaa ro ki se.

¹¹ Ute Isa al-Masi se daayum naase aki lee tɛdn nakgen ute doobina. Ken nakgen naase aki tɛdn se jaay jeege aakga se, naade 'tɔɔm Raa ɔ an magala.

*Labar Jiga gen Isa *al-Masi se wɔɔkn ɓaa ute naanina*

¹² Borse genaamge, maam m'je naase aki jeele nakgen jaay paacn aan dom ki gōtn ara se, ol jeege booyga Labar Jigan gen Isa al-Masi se ɔ taar se wɔɔk ɔaaga ute naanina.

¹³ Taa asgargen lee bɔɔb ɔee magal *Rɔmεge ute jee ken ing gōtn ese se ɔ ute jeege ing gōt kuuy paac se, borse naade jeele maam se j'okum dangay ki se taa al-Masi.

¹⁴ ɔ kɔkɔn maam j'okum dangay ki se ol genaage dena dɔɔkga maakde do Mɛljege tu ɔ naade beer eyo aay kaamde ɔaa te naande gen taadn taar Raa jeege tu.

¹⁵ Ganj maakde ki se jee mɛtinge se lee taad taar gen Isa al-Masi jeege tu se, naade aak naabum maam m'ted se ɔ, naade nini rom ki, ɔ je jeege se ade ɔaa mɛtn naade ki. Num ganj kengen mɛtinge se taadn te maak-saapm jiga.

¹⁶ Naade se taad Labar Jiga gen Isa al-Masi se taa naade jema. Taa naade jeele maam j'okum dangay ki se taa Labar Jiga gen Isa al-Masi ken maam m'lee taad jeege tu se taar mɛt ki.

¹⁷ Ganj je ken nini rom ki se, taad taar gen al-Masi jeege tu kic ɔ taadn ute taar nia. Maak-saapm naade se maak-saapm jig eyo. Ken naade jaay tedn bin se saap ɔ daan am ziidn dubar maam maakn dangay ki do ki.

¹⁸ Ganj nakn naade ted paac se olum dim eyo! Ken naade taad taar gen Isa al-Masi se ken nini ɔ rom ki lɔ taadn ute maak-saapm jiga, ken bee cir paac se, taar gen al-Masi se k'taadinga jeege tu. Taa naan se maam maakum-raapo ɔ daayum borse kic maakum utu raap-raap rɔk.

¹⁹ Do taar tɔɔlin ki se ute 'tɔnd mɛtn Raa ken naase 'tɔndki taa maama ɔ ute Nirl gen Isa al-Masi ken lee noogum se, maam m'jeele maam m'utu m'kɔn kaaja.

²⁰ Taa naan se ɔ maam m'ing m'aak kaama ɔ m'ɔnd dom ro ki, ɔ m'jeele m'kɔn kend maakn sɔkɔn ki eyo. Num ganj maam se ken borse lɔ naan ki kic ɔ m'beer dim ki eyo ɔ m'je jeege se ken maam ɔ m'utu zεεε lɔ maam m'aki kooyo, do nakge tun 'deel do maam ki paac se, daayum naade 'kaakn *nookn al-Masi.

²¹ Taa maam se ken m'utu zεεε lε m'ing gen al-Masi. Ken m'ooyga lε kεse ɔ m'ɔaa kɔn beeɔ cir paac.

²² Ken maam jaay m'utu m'ing zεεε gen tedn naabm jiga se, ken maam m'aki kooyo, lɔ m'aki king lε, gōtn se maam m'jeel beeɔ kuun kaam kalan eyo.

²³ Gōtn se maak-saapum ɔaa tedga kaam dio: gen maam ki se m'je m'ɔaa king te al-Masi. Kεse ɔ nakn ken maam m'aakin am tedn jiga den cir paac paac.

²⁴ Naɔo taa m'asen noogɔ naase se, ken beeɔki se, maam m'kɔɔpm m'king ute naase se ɔ, jiga cir daala.

²⁵ Taa naan se ɔ maam m'jeele maakum ki, maam se borse kic m'utu m'king te naase paac. Taa m'asen noogo naase aki kɔkɔn taar Raa se tɔɔgɔ ɔ anki ɔaa ute naan se ute maak-raapo.

²⁶ Taa naan se ɔ ɔii ken jaay maam m'utu m'asen tɛrl ɔaa kɔn se, aan gɔɔ naase ute Isa al-Masi kalan ki se maakse raapm den aak eyo taa maama.

*Jee ing do Labar Jiga gen Isa *al-Masi*

(1Tɛs 2.12-16; ɛb 10.32-36)

²⁷ Ken beeɔki se, ingki aan gɔɔ ken Labar Jiga gen al-Masi k'dɛjseno ro ki. Taa naan se ɔ ken m'asen ɔaa kaaka lɔ ken m'kɔn ɔaa eyo kic ɔ, maam m'booy labarse j'ɔ naase se utu ingki tɔɔgɔ ɔ 'dɔɔkki taarse kic kalan ɔ aayki kaamse ingki ute maakn kalan ɔ aalki maakse do Labar Jiga gen Isa al-Masi ken k'lee k'dooy jeege se.

²⁸ Paac paac ɔ ɔnte 'ɔbeerki jeege tun ken ing lee dabarse se. Kεse se je taadn ɔ naade se utu kutu ɔ naase lε utu aki kaaja, kεse Raa mala ɔ tedina.

²⁹ Maam m'taadsen naan ese se taa Raa se naan tedsenga beeɔna taa naase aki kaal maakse ɔ do al-Masi ki sum eyo num aki dabar taa naan kici.

³⁰ Do ken naase lee 'doki se kεse ɔ ken naase aakumkiro maam dɔdɔ ɔ borse kic 'jeelki maam m'utu m'do do rɔk.

2

'Dɔɔkki taarse kalan

¹ Kingsen 'dɔɔkki ute *al-Masi se, edsen kaay kaama dey la? Ɔɔ maakjen dose ki se selsen maakse dey la? Naase ute *Nirl Salal se 'tum 'tedkiga kalan dey la? Naase tap ɔo ingki se 'jeki naapa ɔɔ 'tedki bεε ute naapa dey la?

² Ken bin num naase ing dɔɔkki taarse kalan ɔɔ 'tedumki maakum-raap te maraadiŋa. 'Jeki naapa, ingki ute maakŋ kalan ɔɔ ɔŋki maak-saapse kic ɔo 'tedn kalan.

³ Ɔŋte 'niki ute naapa ɔɔ ɔŋte 'magalki rosege taa jeege asen kaaka, num gan ɔɔpki rosege baata ɔɔ aakki jee kuuy se aan gɔɔ naade se magal cirse naase.

⁴ Nanja nanja kic ɔo ɔŋte kaakŋ do nakŋ naan ki sum, num gan ŋ'kaakŋ do nakŋ jeege tun kuuy kici.

*Isa ɔɔp ron baat jaay ɔo *Raa uuniŋ ron raan*

⁵ Naase utu naapa se ɔŋki maak-saap se tecŋ aan gɔɔ gen Isa *al-Masi:

⁶ Naan ken Raa mala mala se,
ute naan se kic ɔo naan tɔnd te met eyo
ɔɔ ted te ron gen kaasn te Raa eyo.

⁷ Gan naan ɔɔp ron baata
ɔɔ baado ted ron aan gɔɔ debm tedn naaba
ɔɔ baado ted ron debkilimi
ɔɔ taad jeege tu ɔɔ naan se goon debkilim mala mala.

⁸ Naan ɔɔp ron baata ɔɔ took taara bini
ɔɔ ɔŋ ron k'tɔɔliŋa, naan se k'tup k'tɔɔlin ro kaag ki.

⁹ Taa naan se ɔo Raa se durinoga daan yoge tu
ɔɔ uun ɔndinga raan do jeege tu paac
ɔɔ edinga ro ken cir ro jeege paac.

¹⁰ Raa tedin bin se taa jeegeen maakŋ raa ki,
jeegeen do naan ki ɔɔ jeegeen ooyga kooy se kic,
paac, utu 'kerŋ naan Isa ki.

¹¹ Ɔŋ jeege paac ute taar naanɔe se
*nookŋ Raa Bubu ɔɔ deekŋ ɔɔ: Isa al-Masi se Mɛɔde.

*Jee Raage se naade ɔo ken wɔɔr do *dunia*

¹² Bin se, jee maak-jemge, aan gɔɔ daayum naase lee 'tookki taar Raa se, aayki kaamse 'tedki nakgen taadn jeege tu ɔɔ naase se ɔŋkiga kaaja, 'tedki rosege baata ɔɔ 'beerki Raa ki. Ɔŋte 'tedinki ken maam m'utu sum, num ken maam gɔtɔ kic ɔo lee 'ted 'baanki ute naaniŋa.

¹³ Taa Raa mala, naan ɔo ken lee ted naabiŋa maakse ki, naan edsen maak-jea ken tedsen naase aaskiga gen tedn nakŋ ken naan uuno doa do dakiŋa gɔɔ ken naan maakin jen ro ki.

¹⁴ Nakŋ naase aki tedn paac se ɔŋte 'naajki ute naapa ɔɔ ɔŋte 'mooyki naan ki.

¹⁵ Taa bin se ɔo naase aki tedn jee ɔk taar dim rode ki eyo, jee *salal, ɔɔ aki tedn gaan Raagen ɔk tuju rode ki eyo daan jeege tun ɔorse baate Raa. Naade se jee tɔɔj eyo ɔɔ tedn nakŋ met ki eyo. Daan naade ki se ɔo, naase aki king wɔɔr gɔtɔ aan gɔɔ poodn ken lee ɔaa wɔɔr maakŋ gɔt ken ɔɔd se.

¹⁶ Naase ɔo ken lee 'taaddeki taar ken edkaaja se: ken naase jaay lee 'tedki naan se num, bii ken *al-Masi ade terl se am tedn jiga aak eyo, bin se ɔo taa nakŋ maam m'ting m'lee m'dabar m'ted se 'tedn nakŋ cer eyo.

¹⁷ Ken maam ɔo m'kon rom *serke taa m'tedn kaasn serkŋ ken naase lee 'tedki Raa ki se, maam maakum-raapo. Serkŋ ese se ɔo m'je taadn te kaal maaksen do Isa al-Masi ki jaay ɔlse naase 'tedinki naaba se. Taa naan se ɔo maam maakum-raapo ute naase paac.

18 Ɔo naase kic 'tedki maak-raapo do naapse ken naase 'tedki ɔ 'tedki maak-raapo ute maam kici!

Pələl Timote ute Epaprodit
(1Tes 3.1-11)

19 Tedga num ute Məljege Isa se, maam m'saapm m'utu m'asen kəl Timote gətse ki taa amo ɓaa te labarse ɔ ken jaay m'ɔŋga labarse se, am kɛdn kaay kaama.

20 Naan ey se maam m'ɔk nam kuuy eyo ken 'king te maam jaay 'saapm taa naase ɔ saapm do nakge tun an dose ki se.

21 Taa jeegen kuuy paac se saap do naabm naade ki kalde ki salal ɔ naade se ɔlden te naabm gen Isa *al-Masi eyo.

22 Num nakŋ Timote ted se, naase kic 'jeeliŋki. Naan se debm mɛc ɔ tuj ɔrmiŋ eyo ɔ naan se ted naaba ute maama aan gɔɔ goon ken lee noog bubina gen taadn Labar Jiga gen Isa al-Masi jeege tu.

23 Ken maam m'aak m'ɔkga nakgen utu kaan dom ki se jaay ɓo, kaad ken se maam m'saapm m'ɔ m'utu m'asesiŋ kɔlɔ.

24 Maam m'jeele ute Məljege Isa se tedga sum ɓo, naan utu am kɔnum maam kic m'utu m'asen ɓaa kaaka.

25 Ken bɛeki se, maam je m'asen kəl Epaprodit. Naan se genaajege ɔ tedn naaba ute maam tele ɔ naan se aan gɔɔ asgar cɛem ki gen kudn ɓɔɔɔ. Naase ɔliŋkiro gɔtum ki se naan ɓaamo ute nakŋ ken am noogo ken am kaasn kinguma.

26 Taa maakiŋ ki se naan je asen ɓaa kaakŋ naase paac ute kaamiŋa. Ey num naan se maakiŋa daar eyo ken naan jaay booy ɔ naase 'booykiga kaad ken naan oocno kɔɔɔ se.

27 Ey num ken naan ooco kɔɔɔ se ɔpɔ cɔkɔ sum ɓo 'kooyo, gan Raa se tedinga bɛɛŋa ɔ ɛdinga lapia. Raa se ted bɛɛŋ naan ki sum eyo, num gan tedumga maam ki kici taa m'king ɓo maakŋ maak-tuj ki kaliŋ ki sum eyo.

28 Maam naar m'je m'asesiŋ kɔlɔ taa ken naan jaay aan ɔŋsega ɔ naase jaay aakiŋkiga te kaamse se, bin se asen kɛdn maak-raapo ɔ maam kic ɓo maakum 'toodn kaam kalaŋ.

29 Ken naan jaay aan ɔŋsega se dɔɔd ɔkiŋki ute maak-raapo taa naan se genaajege doobm Məljege tu. Jee aan gɔɔ naan se ɔkdeki ɔɔɔ.

30 Taa naabm Isa al-Masi se, ɔpɔga cɔkɔ sum ɓo naan ade kooyo. Ey num naan ade 'kutn koŋa ɔ naan ɓaado se taa am tedn naaba gɔɔ naase ki.

3

Debm jaay jeel Isa se jiga cir paac
(Gal 5.1-6; Rm 6.3-13; 1Kɔr 9.24-27; 2Pr 1.5-11)

1 Ɔo ɓorse se genaamge, iŋki te maak-raapo taa naase 'tedkiga gen Məljege! Taar ken maam m'taadsen se ken maam m'taadn m'dɔliŋ kic ɓo aal ɔɔdum eyo, taa taargen se asen kɔŋ ɓɔɓɔ.

2 Ɔndki kɔndɔ ute jeegen aan gɔɔ besge se*, jee tedn nakŋ *kusiŋa ɔ jeegen ken ɔ jeege *kɔjŋ pɔndɔ jaay 'tedn jee Raage se.

3 Jeegen ɔjga pɔndɔ mala mala se kese naajegen k'lee k'jeemki *Raa ute Niriŋa ɔ naajege se k'jeki doobm tɔɔm rojege eyo, num gan naajege se k'tɔɔmki rojege ute Isa *al-Masi.

4 Gen daa ro sum num, maam kic m'ɔk nakge dena gen tɔɔm roma. Ken nam kuuy jaay ɔ ɔk nakŋ ken naan an tɔɔm roŋ se, maam se m'ɔk nakŋ cir ken naan an tɔɔm roŋ se.

5 Gen kɔjŋ pɔndɔ le j'ɔjum se m'ɔk bii marta sum ɔ maam m'kɔd *Israel mala mala ɔ teeco taa ɓee Benjamin ki. Maam se m'kɔd *Ebre ken mala mala. Do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se le maam kɔd *Parizi.

* 3:2 Jee aan gɔɔ besge se jee tedn nakŋ ɔkɔŋge.

⁶ Maam se m'daoko maakum gen dabar *egliz do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se le, nam jaay 'kəŋ nakŋ aak kus rom ki se, gətə.

⁷ Nakgen do dəkŋ maam m'əŋŋ m'əə bεε se, bərse taa Isa al-Masi se nakgen se paac əs aay eyo.

⁸ Gaŋ nakgen se paac maam m'aakiŋ se əs aay eyo, deere jeel ken maam m'jeel Melum al-Masi se bo əs aay cir paac paac. Gətn al-Masi ki se nakgen maam m'aakiŋo m'əə bεε se bərse əs aay ey sum. Taa nakgen se maam m'aakiŋo aan gəə nakgen do danos ki, taa m'tədn gen al-Masi mala mala.

⁹ Taa naaŋ se maam m'ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se bo tədum m'aak bεε naan Raa ki eyo, gaŋ kaal maakŋ ken maam m'aal do al-Masi ki se bo tədum m'aakga bεε naan Raa ki. Ute kaal maakŋ ese bo Raa təd jeege aak bεε naaniŋ ki.

¹⁰ Maam se m'je naka kalaŋ sum nakŋ maam m'je se m'jeel kəkŋ Isa al-Masi mala do təəŋŋ ken duriŋ daan yoge tu do m'dabar ute naaŋa, bini m'kooy aan gəə ken naaŋ ooy se kici.

¹¹ Taa naaŋ se bo maam m'ing m'ənd dom ro ki taa bi kalaŋ maam m'utu m'dur daan yoge tu.

J'aan j'əŋki Isa

¹² Maam m'kəŋ taadŋ m'əə gətn maam m'baan m'baa se m'aan te ey bərtə, ey le m'kəŋ taadŋ m'əə maam se m'təd te aak bεε naan Raa ki ey bərtə. Gaŋ bərse kic maam m'utu m'aan kaan rək, gen kaan gətn Isa *al-Masi ki naaŋ ken tədum m'tədgə gen naaŋ se.

¹³ Gətə, gənaamge, maam m'aan m'aan te gətn ese ey bərtə ken maakŋ maak-saapum ki se gətn m'aano paac se m'dirigiŋga naata, ken m'uun kaamum jaay m'aak ken naan ki se.

¹⁴ Maam m'aay kaamum m'aan gen kaan gətn kaan ki, Raa danjeki raan se, bin bo naajege j'aki kəŋ nakgen se te Isa al-Masi.

¹⁵ Naajegen paacŋ ken k'tədkiga jee Raage mala mala se, bεeki se, maak-saapm naajege se 'tədn aan gəə ken ese. Ken maak-saapse bo utu kuuy le, Raa utu asen taadŋ maakse ki aki jeel mətŋa.

¹⁶ Naəo bərse se k'baaki te doobjegen ken j'uunkiro təl se ute naanjege.

¹⁷ Gənaamge, 'paacki, 'tədkŋ aan gəə maama, uunki doobm jee ken uun doobm naaje se.

¹⁸ Ey num daayum maam taadsenoga do bərse kic maakŋ kaa-maan ki se m'je m'asen taadŋ daala, taa jeege dēna maakŋ nakde ken naade lee təd se, naade je taadŋ jeege tu do naade se je eyo ken k'taad taa kooy Isa al-Masi ro kaag ki se.

¹⁹ Naade se utu kutn rode, nakŋ naade maakde je se bo təddenga raade do nakŋ səkəŋgen naade lee təd se maakde raap do ki sakaŋ. Naade ing gen saapm do nakge tun do *duni ki sum.

²⁰ Gaŋ naajege se naanjege mala se maakŋ raa ki do bərse do naaŋ ki ara se naajege j'ing j'aakki kaam Məl Kaajege Isa al-Masi.

²¹ Naan bo, ro naajege ək təəŋ ey se naan an deeliŋ utu 'tecŋ aan gəə ro naaŋ aak bεε ken durno daan yoge tu se, ute təəŋŋ se naaŋ utu 'tədn nakge paac 'tədn kaam jŋa.

4

¹ Bin bo gənaa maak-jemgen doobm *al-Masi ki, maam se m'je m'asen m'baa kaakŋ ute kaamuma. Taa naase se bo jee 'tədumki jaay maakum-raapo do maam m'təəm rom ute naase. Bin se gənaamge, ute Məljege se 'daarki təəŋ!

Ute Məljege se ingki ute maak-raapo

(Plp 2.1-3; Rm 16.1-4)

² Maam deŋ Ebodi ute Syntis ken taarde ba ey se, m'əə j'aay kaamde j'ək taarde kalaŋ taa naade 'tədgə kalaŋ te Məljege se.

³ Naai debum ken k'tedn naaba kalan oo debm mec se, maam m'tond meti mendgen se 'baa noogde. Taa naade kic dodoga gen taadn Labar Jiga gen Isa *al-Masi ute maama oo ute Klema oo jeegen kuuy ken k'tedo naaba kalan. Jee se bo ken rode k'raannga raan maakn Kitapm Kaaj ki.

⁴ Aan goo 'tedkiga kalan ute Meljege se daayum ingki ute maak-raapo! Taar se m'asesin taadn dool daala, ingki ute maak-raapo!

⁵ Onki jeege paac asen jeele naase se jee bee. Taa Meljege se oopga gooro utu 'baado.

⁶ Onte 'kuunki nirlse do dim ki, gan daayum nakn ken jaay aan dose ki se 'tondki metn *Raa taa nakgen naase 'jeki. Ken naase jaay 'baaki baa tond metn Raa num, 'toominiki ute maakse.

⁷ Oo toosn gen Raa ken cir maak-saapm naajege se, ute Isa al-Masi se asen boobo oo maakse 'toodn kaam kalan.

⁸ Genamge, ken oop m'asen taad se on nakn ken met ki, ken jeege jeelin aak bee, ken te doobina, ken *salal, ken jeege aak jena, ken jeege donina, ken onin aak jiga oo ken jeege aakin kic bo toomin se, kese bo nakgen naase aki saapm do ki.

⁹ Taar ken naase 'booykiro maam m'dooseno ute nakgen naase aakkiro gotn maam ki, ken maam teddeno se, naase kic 'lee 'tedinki bin kici. Oo Raa debm ken ed lapi se utu king te naase.

*Pal toomde taa nakn ken naade edini
(2Kor 9.6-15)*

¹⁰ Maam se maakum-raapo aak eyo oo m'toom Meljege taa naase 'terl saapkiga do maam ki daala. M'jeele naase se daayum 'saapki dom ki, nabo naase onki te doobm ken amki noog eyo.

¹¹ Ken olum jaay m'taad bin se taa m'ok dim ey bo m'taad eyo, taa maam se le m'deelga deel roma nakn maam m'ok se bo aas kingum sum.

¹² Ken maakn daay ki lo maakn deren ki kic bo, maam se m'deelga rom ro ki. Ken m'ok nakn koso ken m'ok eyo, ken maakn deren ki lo maakn bo ki, maam se ken aanum di di kic le, daayum m'tookn do naan ken ese.

¹³ Maam se m'aasin do nakge tun baa se paac ute Debm ken lee toogum maakum se.

¹⁴ Gan naase se 'tedkiga bee ken naase jaay 'baado 'noogumki do nakge tun onn aan dom ki se.

¹⁵ Genamgen Pilip ki, naase mala 'jeelki kaad ken deet deet jaay m'taadseno Labar Jiga gen Isa *al-Masi se oo ken jaay m'iin m'ono Masedoan sum se, maakn *eglizge tu se, eglizn naase kalin ki sum bo 'baamoga ute nakn noogo. Ey num eglizn kuuy se on olum te ne dim eyo.

¹⁶ Ken maam jaay m'utu Tesalonik ki se, naan ken se naase ol doolumkiroga doolo nakn ken am kaasn kinguma.

¹⁷ Ken olum jaay m'taad bin se, m'je je dim bo gotse ki eyo. Nakn maam m'je se bee ken naase 'tedkiro se 'ziidn baa ute naanina.

¹⁸ Maam taadsen nakn naase jaay olumkiro paac se, maam m'onnga nakgen se aasum cir ciri. Aan goo Epaprodit edumsinga nakn naase olumkiro se, borse maam m'ok nakge dena ute maraadinna nakgen se tec aan goo *serkn jiga oo oot nijimi ken j'ed Raa ki jaay toolin se.

¹⁹ Ute Isa al-Masi se, Melum Raa se nakn jaay naase okki ey paac se naan asesin keda, taa naan se dim tap bo daayin eyo maakn gaarin ki.

²⁰ Daayum Raa ken Bubjege se k'lee k'toominiki. *Amin.

Pal raan nan taarina oo olden toose

²¹ Jee Raagen naase 'tedkiga kalan ute Isa *al-Masi se, 'teddeki toose oo genaagen doobm al-Masi ki ken utu te maam gotn ara se, tedsen toose kici.

²² Jee Raagen gōtn ara paac se tēdsen tōōse əə kēn tēdsen tōōse tap tap se jee maakŋ 6ee
Gaar magal *Rōm ki.

²³ Ūŋ Mēljege Isa al-Masi asen tēdn bēēŋa.

Maktubm ken Pəl raanin eglizn Kolos ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raanin eglizn Kolos ki

Kolos se naan geger ken maakn taa naan Turki ken borse, daande ute geger Epez se ok kilomētir 200. Pəl se daam jaay ey num bii kalan baa te Kolos ki eyo. Jo ken ond eglizn Kolos ki se, Epapras. Epapras se naan kod Kolos do naan lee tedn naaba ute Pəl tele (kon 1.7; kon 4.12). Pəl booyga ken jeege lee aande dala jee al-Masigen Kolos ki se. Jee se lee dooyde ute taargen tec ute Labar Jigan gen Isa al-Masi se eyo. Naade lee taad jeege tun Kolos ki do k'terl do king bugdege tun do dakiṇa. Jo ter taadden do nakgen ok tōgo do nakge tun baa se paac se, k'jeemde. Kaad ken se Pəl j'okinga kōkn dangay ki. Jo aan goo naan 'kōn baa gōtde ki ey se, naan raanden maktubm ara se. Nakgen jig ey ken jeege on aakden ey se, jee Kolos ki ok beere ro ki taa nakgen se ok tōgo do jeege tu. Gan al-Masi se, naan ok tōgo cir nakgen se paac. Ute kooy naan ro kaag ki se, tōgn naade ok do jikilimge tu se, naan tedn tedga gōto. Taa naan se bo nakgen ok tōgo do jikilimge tu ute nakgen tedden bulge se naan addenga dode naatn ro ki.

*Pəl raan ol tōose egliz ken Kolos ki
(Ep 1.15-19; Plp 1.3-6,9-11; 1Tes 1.2-4)*

¹ Ken ara maam Pəl, *m'debm kaan naabm Isa al-Masi aan goo ken *Raa maakin jen ro ki do ute genaajege Timote bo,

² k'raansen maktubm ara se, naase jee Raage tun maakn geger ken Kolos ki do naase bo genaajegen tuj ormde eyo do ken ing dok kalan te *al-Masi. On Bubjege Raa asen tedn beena do asen kedn lapia.

Pəl tōom Raa do tōnd metina

³ Daayum, ken naaje jaay k'baa baa tōnd metn Raa Bubm Meljege Isa *al-Masi taa naase se, naaje k'lee k'tōomiṇa,

⁴ taa naaje se k'booyga j'ōsjege maana taa kaal maaksen aalki do Isa al-Masi ki do ute maak-je ken naase okki do jee Raage tu paac se.

⁵ Bin bo deet deetn ken naase 'booykiro Labar Jigan ken met ki se, naase 'booy okkiga Raa se 'bōōbsenga nakn beē maakn raa ki do taar ken se bo, naase ing ondki dose do ki.

⁶ Jo Labar Jigan ese se wōkga do naan ki paac bini aanga gōtse ki. Naan se tec aan goo ko kaaggen ken teepe do ooj den se do Labar Jiga se kic bo tedn naabin gōtn jeege tu baa ute naaniṇa. Bin bo naan tedn naaba daan naase ki kici, baago deet deet bii ken naase 'booykiro do 'jeeliṇki beē Raa se met ki, jaay naase 'took okiṇki jiga se.

⁷⁻⁸ Epapras bo debm ken dooyeno metn taargen ese se do naan se taadjenga tōgn ken *Nirl Salal edsen gen je jeege se. Naan se medn kōon maakje k'tedn naaba kalan do naan se debm tedn naabm tuj ormin eyo gen al-Masi goo naaje ki.

⁹ Taa naan se bo, bii ken naaje jaay k'booy labarse sum se, naaje k'tōnd metn Raa j'on eyo taa naase. Naaje k'tōnd metin j'ō asen kedn jeel mala mala ken naase anki jeel nakn ken Raa maakin jen ro ki do on Nirlin se asen kedn jeel-taar mala mala ute meteke.

¹⁰ Bin jaay bo kingse 'tedn aak beē naan Meljege tu gen je nakn paacn tōlin naan ki. Jo naase aki tedn napar nakgen jiga jiga do Raa se naase an 'jeel kōkn baa ute naan se.

¹¹ Jo naaje k'tōnd metin asen tedn jee tōgn mala mala ute tōgn naan ken cir nakge paac se, bin bo ken dubar jaay aanga dose ki kic bo, naase aki kaay kaamse, anki serke.

¹² Jo ute maak-raapo 'tōomki Raa Bubm ken tedseno onkiga doobo gen kōn bedse maakn nakge tun beē ken naan bōōbin jeenge tu maakn-gōt ken wōor se.

13 Taa Raa se ɔɔɔjekiga dojege maakɲ-gɔt kɛn ɔɔɔ kɛn ɔk tɔɔgɔ dojege tu ɔ uun ɓaanjekiga maakɲ gaar gɛn Goon maak-jɛɲ ki.

14 Ute ɔoobm Gooniɲ se ɓo Raa dugjekiga dojege ɔ tɔɔljekiga *kusiɲjege se naatn.

Isa se naan ɓo magal cir nakge paac

15 Bii kalaɲ tap ɓo nam aak te Raa eyo.

Num, kɛn Gooniɲ Isa jaay ɓaado do naan ki se, naan ɓo tec aan gɔɔ Raa mala ɔ naan ɓo taad Raa se jeege tu.

Aan gɔɔ maakɲ ɓee ki goon paraga ɓo naana se, Isa *al-Masi kic ɓo, nakgen Raa aaldɛno paac se, naan ɓo naandɛ ki.

16 Taa ute Isa se ɓo, Raa aalo nakgen maakɲ raa ki ute kɛngen do naan ki paac; kɛngen j'aakɛde ute kɛngen j'ɔɲ j'aakɛde eyo, nakgen ɔk tɔɔgɲ kɛn j'ɔɲ j'aakɛden eyo, tɔɔggen iɲg do jeege tu, *kɔɔɔn Raage ute magaldege; nakgen se paac, Raa aalde ute Isa ɔ Raa aaldɛno se taa naade taadɔn *nookɲ Isa.

17 Nakgen ɓaa se paac se, Isa ɓo naan ki ɔ kɛn naade paac jaay utu iɲg gɔtɛde ki se, ute tɔɔgɲ naanɔ.

18 Aan gɔɔ do ɓo tɔɔɔ ro te magaliɲ se, Isa al-Masi kic, naan do *egliz. Nakge paac se upo mɛta do naan ki ɔ maakɲ yoge tu se, naan ɓo debm kɛn ooy duro deete. Taa bin se maakɲ nakge tun ɓaa se paac se, naan ɓo naan ki.

19 Deere, nakɲ paacɲ kɛn Raa ɔk se utu gɔtn Gooniɲ ki kici taa Raa se uunoga kuun doa gɛn tɛɔn naan se.

20 Ute gooniɲ se, Raa tɛɔga nakgen do naan ki ute kɛngen maakɲ raa ki se paac ɔkga taasa ute naanɔ. Ute moosn gooniɲ kɛn ɔy do kaag ki se ɓo, Raa ɓaanoga ute lapia.

21 Anum, naasen jee Kolos ki se, do dɔkiɲ se, naase iɲgkiro dɔk ute Raa. Naase 'saapkiro ɔ t'ɛɔkiro nakgen jig eyo. Kɛse ɓo kɛn gaanɛsɛno ute Raa ɔ t'ɛɔkiro jee taamooyiɲge.

22 Num ɓɔrse se, ute kooy kɛn Gooniɲ ɔɲ ron ooy do kaag ki se, Raa ɔkga taasa ute naase taa asen ɓaa naaniɲ ki se jee *salal, ɔk taar dɔm kusiɲ rode ki eyo ɔ ɔk tuj eyo kici,

23 kɛn naase jaay kaal maaksen do Isa ki se ɔkiɲki jiga ɔ 'ɔaarki do ki tɔɔg gan se, ɔ kɛn naase jaay ɔɲki te eyo gɛn kɔnd dose do Labar Jigan kɛn naase 'booyiɲkiro se. ɔ Labar Jigan ese se ɓo k'taadiɲga jeege tun do naan ki paac kici ɔ taa naan se ɓo maam Pɔl se m'tɛɔga debm tɛɔn naabiɲa.

Dubar kɛn Pɔl ɔɲ taa egliz

(ɛp 3.1-13; 1Kɔr 2.7-13)

24 ɓɔrse, maam m'dabar dɛna taa naase; ute naan se kic ɓo maam maakum raapo. Aan gɔɔ Isa dabaro se, maam kic m'dabar roma taa naase *eglizn kɛn t'ɛɔkiga daa ro gɛn Isa *al-Masi se. Maam m'dabar se, taa naabiɲ kɛn ɔp se 'kaasn ɔoobiɲ ki.

25 Maam se m'tɛɔga debm tɛɔn naabm gɛn egliz, ɔ naabm se Raa ɛɔdumsɲ kaam jim se taa naase. Naan ɛɔm naabm se taa Taar Raa se paac m'aɲ taadɔn nan ute ɔoobiɲ jeege tu.

26 ɔ taar kɛn Raa uuno doa do dɔkiɲ gɛn taada jaay *taad te mɛtiɲ mɛtjil jeege tu paac ey se, ɓɔrse se, naan taadga mɛtiɲ toodga tal jee Raage tu.

27 ɔ jee Raagen ese se ɓo Raa uunoga doa gɛn taadɔn nakɲ bɛɛ ɔ jiga kɛn jeege jeelo te mɛtiɲ eyo kɛn Raa tɛɔɲ taa jeege Yaudge eyo. Nakɲ se naan ɓo al-Masi kɛn utu iɲg maakse ki se ɔ ute ɔoobm naan se ɓo, naase ɔndki doa gɛn kɛnd maakɲ *nookɲ Raa ki.

28 Al-Masi se ɓo naaje k'taadiɲ jeege tu paac, k'j'aaldɛn bide ki ɔ k'dooyɛde ute jeel-taar paacɲ kɛn Raa ɛɔɲ se, taa naaje k'je jeege paacɲ dɔɔkga ute al-Masi se, t'ɛɔn jee mɛɔ.

29 Taa naan ese se ɓo maam m'tɛɔn naaba m'doa ute tɔɔgɲ al-Masi kɛn cir nakge paac kɛn iɲg tɛɔ naaba maakum ki se.

2

¹ Deere, maam m'je naase aki jeele, maam se m'ing bo m'do do jet taa naase, taa jeegen maakŋ geger ken Laodise ki do taa jee Raagen kuuy ken bii kalan tap bo aakum te ute kaamde ey se kici.

² Maam m'je naade se k'kaay kaamde do ute maak-jede se k'doak taarde kalan. Maam m'je naade se jeel kəkŋ maakde ki mala mala, bin bo naade 'kəŋ jeel *nakŋ ken Raa oyiŋo jaay jeege jeel te metiŋ ey se, do nakŋ se le, naan bo *al-Masi.

³ Do goŋn al-Masi ki sum bo naajege j'aki kəŋ jeel-taar mala mala ute jeel nakge paac.

⁴ Ken olum jaay m'taadsen bin se, m'je nam tap bo asen derl ute taaringen nijim se eyo.

⁵ Ey num, deere, daanse ki se maam goŋ, naŋo maam m'utu m'saap dose ki do maam se maakum raapo aan goŋ m'utu maaksen ute kaamuma, naase se naŋa naŋa kic bo utu 'daar goŋŋ ki tak tak do kaal maaksen do al-Masi ki se naase utu əkiŋki təgo.

*Ute *al-Masi se naase əŋkiga nakge paac*

⁶ Aan goŋ naase 'tookkiga Melse, Isa al-Masi se, ing 'doakki kalan ute naana.

⁷ Aan goŋ ko kaaga iiriŋ booy naan ki jaay 'daar təgo do aan goŋ bee ken j'iiniŋ daar təgo se, naase kic bo ing 'doakki kalan ute Isa al-Masi bin kici. Do kaal maaksen do al-Masi ki se əkiŋki təgo aan goŋ ken k'dooyoseno ro ki; do 'təomki *Raa ute maakse paac.

⁸ Onŋki kəndə, onte kəŋki nam asen derl ute taargen reŋ reŋ ken təl ser ey se! Taargen se iino goŋn jikilimge tu do goŋn nakge tun ək təgo do *duni ki sum. Num naade se, bere, iino goŋn al-Masi ki eyo.

⁹ Taa kaad ken Isa al-Masi ingo do naan ki se nakŋ Raa ək paac se utu goŋn naan ki kici.

¹⁰ Aan goŋ naase 'doakkiga kalan ute al-Masi se, naase əŋkiga nakge paac ute naana. Təgge ute nakgen ək təgo do jeege tu paac se, naan bo dode ki.

¹¹ Aan goŋ naase 'doakkiga kalan ute al-Masi se, naase se j'əjsenga pəndə naŋo *kəŋŋ pənd naase se, tec aan goŋ gen jikilimge lee ted se eyo, num kəŋŋ pənd naase se, iino goŋn al-Masi ki, naan bo debm ədjekiga dojege ro daa ro ken əljeki maakŋ *kusiŋ ki se.

¹² Ken naase jaay *k'batizse sum se tec aan goŋ naase ooykiga do j'əlsenga maakŋ baad ki ute al-Masi. Do ken naase jaay 'teeckiro maan se, tec aan goŋ ooy durkiga ute al-Masi telə, taa naase aalkiga maakse do təgoŋ Raa ken duriŋo daan yoge tu se.

¹³ Do do dəkiŋ se, naan Raa ki se naase aan goŋ jee ooyga kooyo taa kusiŋ ken naase lee 'tedki do naase se aan goŋ jee əj te pənd eyo*. Gaŋ borse ute al-Masi se, Raa edsenga kaaja do naan se təljekiga kusiŋjege se paac naata.

¹⁴ Ute kooy Isan ooy do kaag ki se, Raa təljekiga sejege se naatn do nakŋ ken *Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay əkjeki mindjege se kic, naan təlŋga naatn do naan tupiŋga ro kaag ki ute naana.

¹⁵ Təgge ute nakgen ək təgo do jeege tu paac se, Raa booydenga naatn maakŋ gaardege tu. Ute kooy ken Isa ooy do kaag ki se, naan cirdega. Naan tək leedeno naan jeege tu do əlde səkəŋ təlde.

¹⁶ Taa naan se bo, onte kəŋki nam asen kəŋŋ booro dose ki taa kəsə, taa kaaye, taa laagen jeege lee tedə, taa bii *serkŋ gen taar kaal laapa, ey le taa *bii sebit.

¹⁷ Naade se paac aan goŋ kaam nirl nakgen bee utu ade baan naan ki. Do kaam nirl nakgen se taad te al-Masi mala.

¹⁸ Ken bin num, jeegen ted rode aan goŋ jee əp rode baata do lee eem *kədn Raage do ken niiga num əkiŋ əŋ se, onte 'kəŋki jee se asen kəŋŋ booro dose ki. Jee bin se saapde se gen jikilimge do əlden naade magal rodege.

¹⁹ Naade se əŋ doak ute al-Masi eyo. Ey num al-Masi se, naan bo do *egliz do 'jeelki ken ted bee ro ki te magaliŋ se, daan doa. Do daan do se bo ken tum ro paac, jaay ted kalan se. Do jee Raage kic bo tec bini do ken tedden jaay teep baan ute naande se le, Raa.

* 2:13 Jee əj te pənd ey se, Yaudge aakde aan goŋ jee jeel Raa mal eyo.

*Ooykiga əo durkiga ute *al-Masi*

²⁰ Deere, naase se ooykiga ute al-Masi əo nakgen ək təəgə do *duni ki se ək təəgə dose ki ey sum; num gan gen di jaay naase ingki aan gəə nakgen se utu ək təəgə dose ki, jaay 'tookki gen tədñ nakgen se aan gəə jeegen ken utu maakñ duni ki rək se,

²¹ nakgen ken əo: «Nakñ bin se ənte ləkina, ənte kuunina, əo ənte kəsina?»

²² Nakgen se paac taad te nakgen kaadñ utu deele. Əo nakgen se le, jikilimge 6o lee saapa əo dooyin jeege tu gen tədə.

²³ Deere, nakgen ken naade taad əo gen tədə se, naade saapin əo ute naan se 6o, aden kedñ jeel-taara, taa naade taad əo əp roi baata əo 'dabar roi əo 'ted nakgen ken jeege taad əo gen tədə se. Num gan nakgen se paac se, təl ser eyo əo əñ ted debkilimi əñ bəəb ək ron eyo.

3

¹ Taa naan se 6o aan gəə naase ooy 'durkiga ute *al-Masi se, 'jeki nakgen ken maakñ raa ki, gətn ese 6o ken al-Masi utu ing do ji daam *Raa ki.

² Ken bin num, ənte 'saapki do nakge tun do naan ki, num 'saapki do nakge tun maakñ raa ki.

³ Deere, naase se ooykiga ute al-Masi əo 'kingse se Raa utu bəəbsesin kaam ji al-Masi.

⁴ Al-Masi ken kingse kaam jin se, jaay 6iin ade naar teecn pirsil se, naase kic aki naar 'teecn pirsil ute naana maakñ *nookin ki.

*King kiji ute *al-Masi*

⁵ Əo nakgen jig eyo do naan ken utu maakse ki se, 'təəlin ki naata aan gəə: kəesn naapm ren ren, nakñ asen tujñ naan Raa ki, nakñ daa ro 6o jea, maak-saapm *kusina ute tama, taa tama se tədəga raa jeege.

⁶ Taa nakgen jig ey ese se 6o, ken utu ano 6aa ute maak-taar Raa do jeege tun ken baate tookñ taarin se.

⁷ Naase kic, do dəkin se, ingkiro bini əo 'lee 'tedkiro nakgen jig ey se kici.

⁸ Num 6orse se, nakgen se paac ədki dose ro ki aan gəə: maak-taara, taamooyo, nakñ kusina, naaja əo taargen gen taad ey se kic 6o, ənten 'teecn taarse ki.

⁹ Əo ənte 'tedki taar-kəəbəo ute naapa; taa kingsen do dəkina əo ute naksen jig ey naase 'lee 'tedki se le, resin ki roga naatn.

¹⁰ Əo 6orse naase 'tedkiga jee kiji əo Raa Mel Kaaljege se daayum tedsenga anki tecñ naana, taa anki jeel kəkñ mala mala.

¹¹ Taa naan se 6o maakse ki se: ken kəf Grəki, ken kəf Yaudi, debm əjga pəndə, debm əj te eyo, debm cəkə, jee kaagge, jeegen 6ulge ləbu jeegen 6ulge eyo, naade se paac, naan Raa ki se, debm cir naapin tap 6o gətə. Num ken cir paac se, al-Masi, naan 6o do nakge tu paac əo utu maakñ jeen ge tu paac.

¹² Taa naan se 6o naase se Raa bəer təədsenoga təədə əo 'tedkiga jee naange ken naan jedə. Bin num əjki do naapge tu, 'tedki bəe ute naapa, əpki rosege baata, 'tedki jee dalul əo 'tedki jee maakde deere.

¹³ Əo 'serkki naapa əo ken maakse ki jaay deb kalan tujga naapin ki se, əkki naagn naapge; aan gəə Meljege təəlsenoga kusin se, naase 'tedki kalde naapge tu bin kici.

¹⁴ Ken bəe cir paac se, 'jeki naapa əo ken naase jaay 'jeki naapa se, maakse kic 'tedñ kalan tak.

¹⁵ Əñ lapi al-Masi se 'king maakse ki taa Raa danjeno se taa aki king ute lapia te naapa, taa naase 'tedkiga aan gəə ro kalan. Əo daayum ing 'təəmki Raa.

¹⁶ Əñ taar al-Masi ute bəen se 'doocñ maakse. 'Dooyki naapa aalki bi naapge tu ute jeel-taar mala mala ken naase əkki se. Əo aarki kaa Raa ki ute maakse paac, 'təəmin ki ute kaagen ken k'lee k'j'eemsina əo magalin ki ute kaagen *Nirl Salal əl jeege lee təəmsin se.

¹⁷ Taargen paacɲ kɛn naase 'ɓaanki ɓaa taada ute nakgen paacɲ naase 'ɓaanki ɓaa tɛda se, 'tɛdɪŋki ute ro Mɛljege Isa. Ɔo ute doobm naan se, naase 'tɔomki Raa Bubu kici.

King bee gen jee al-Masige

(Ep 5.22-33, 6.1-9; 1Pr 2.18-25, 3.1-7)

¹⁸ Naase mɛndge: 'booy uunki taar gaabsege aan gɔɔ jee uun doobm Mɛljege lee tɛdɪŋ se.

¹⁹ Naase gaabge kic 'jeki mɛndsege ɔɔ ɔntɛ taadɛki ute taar tɔɔgɔ.

²⁰ Gaange: 'tookki paac taar kɛnsege ute bubsege; kɛse ɓo nakɲ kɛn tɔɔl Mɛljege tu.

²¹ Naase bubm gaange se, ɔntɛn 'tɛdki gaansege se maakɛ aden taara, ey num naade maakɛ 'tuju.

Bulge ute mɛldege

²² Naase bulge se: mɛlsegen do naan ki se taardege paac 'tookɛsiŋki. Kɛn naade gɔto kic ɓo 'tɛdɛki naabdege jiga. Ɔo ɔntɛ 'tɛdɪŋki aan gɔɔ naase 'jeki raapm maakɲ jikilimge sum, num gan 'tɛdɛki naaba ute maakɲ kalan taa naase se 'ɓeerki Mɛljege tu.

²³ Num naabm kɛn naase 'ɓaanki ɓaa tɛda paac se, 'tɛdɪŋki ute maakse paac aan gɔɔ naabm gen Mɛljege ɔɔ ɔntɛ 'kaakiŋki aan gɔɔ naabm gen jikilimge sum.

²⁴ Naase 'jeelki Mɛljege utu asen kɛdn bɛdse ute jeenge. Ɔo Mɛljege se, naan ɓo *al-Masi ɔɔ naabm kɛn naase 'tɛdki se lɛ, 'tɛdɪŋki naan ki.

²⁵ Num debm 'tɛd *kusiŋ se, kusiŋiŋ se, utu an tɛrl don ki; taa Raa se, naan bɛɛr nam eyo.

4

¹ Naase mɛlge se: ɓulsege se 'tɛdɛki nakɲ ute doobiŋa ɔɔ kɛn mɛt ki taa 'jeelki naase kic ɔkki Mɛlɛ maakɲ raa ki.

Pɔl dɛj jee al-Masigen Kolos ki

(Ep 6.18-20, 5.14-17)

² Daayum aayki kaamse eemki *Raa, ɔntɛ 'toodki bia, 'tɔomki Raa.

³ Ɔo 'tɔndki mɛtn Raa taa naaje kici: taa naan ajen kɔɔdn doobo gen ɓaa taadn nakɲ kɛn gɔtn *al-Masi ki jaay *jeege jeel mɛtiŋ ey se. Taa naan se ɓo, maam j'ɔkum dangay ki taariŋa.

⁴ 'Tɔndki mɛtn Raa taa taar kɛn maam m'je m'an taadɪŋ tak se 'toodn tal.

⁵ Maakɲ jeege tun doobm al-Masi ki ey se, iŋgki do mɛtekse ki. Ɔo kɛn doobiŋ jaay utu se, naase 'tɛdɛki bɛɛ.

⁶ Ɔɲ taarsegen naase aki taad se, 'taadɪŋki ute taargen nijimi ɔɔ bɛɛ. Bin ɓo nana nana kic ɓo anki tɛrl taar ute doobiŋa.

Pɔl nan taariŋa ɔɔ ɔlden tɔɔɛ

⁷ Genaaɲe Tisik kɛn debm tɛdn naabm tuj ɔrmiŋ ey kɛn naaje k'jenki ɔɔ kɛn tɛdn naabm Mɛljege ute maam tɛl se, naan ɓo debm asen ɓaa taadn labarum paac.

⁸ Maam m'ɔliŋ gɔtse ki tap ɓo taa naan asen ɓaa taadn labarje ɔɔ asen ɓaa kɛdn kaay kaama kici.

⁹ Onezim kɛn k'jenki, naan kic genaajegen tuj ɔrmiŋ eyo, ɔɔ goon naanɲe mala se utu 'ɓaa ute Tisik. Naade se ɓo asen ɓaa taadn nakɲ kɛn aan doje ki paac gɔtn ara se.

¹⁰ Aristarkɲ kɛn maakɲ dangay ki ute maam ara se, 'tɛdsen tɔɔɛ ɔɔ Markɲ goon taasn Barnabas kic, 'tɛdsen tɔɔɛ. Markɲ ese ɓo, maam m'taadsenoga taad mɛtn taariŋ m'ɔɔ kɛn naan jaay ɓaaga gɔtse ki num, ɔkiŋki jiga.

¹¹ Isa, kɛn k'daniŋ Justus se, 'tɛdsen tɔɔɛ kici. Ɔo maakɲ Yaudge tun took aal maakɛ do Isa ki se, naade se sum ɓo, kɛn tɛd naaba ute maama gen *maakɲ Gaar Raa. Naade se ɓo, kɛn ɛdum kaay kaama.

¹² Epaprasn, gɛn naase mala se kic, 'tɛdsen tɔɔsɛ. Naan se debm tɛdn naabm Isa *al-Masi. Ɔɔ naan se daar cir gɛn tɔnd mɛtn Raa taa naase, taa naase daayum aki king tɔɔgɔ, aki tɛdn jee Raagen mɛc ɔɔ taa naase aki 'dɔɔkɲ maakse gɛn tɛdn nakɲ kɛn Raa maakin jen ro ki.

¹³ Epapras se, naan tɛd naaba dɛn aak eyo taa naase, taa jee Laodise ki ute jee Erapolis ki se ɔɔ maam Pɔl se m'aakinga ute kaamuma.

¹⁴ Mɛdʒege daptor Luk ute Demas kic tɛdsen tɔɔsɛ.

¹⁵ 'Tɛdki tɔɔsɛ gɛnaage tun maakɲ gɛgɛr kɛn Laodise ki. Ɔɔ 'tɛdki tɔɔsɛ Nimpa ki ute jee *egliz kɛn lee tus maakɲ ʒɛɛɲ ki se kici.

¹⁶ Kɛn naase 'dooyinkiga maktubm kɛn maam m'raanɲsesin se num, ɔlinki egliz kɛn maakɲ gɛgɛr kɛn Laodise ki se kici an dooyo. Ɔɔ naase kic maktubm kɛn maam raanɲo jeege tun Laodise ki se jaay ɔlsesinoga num, 'dooyinkiki kici.

¹⁷ Ɔɔ 'taadki Arsip ki: Naabm gɛn Mɛljegen ɔnɲsin kaam jin se, n'tɛdn n'aasin ute doobina.

¹⁸ Tɔɔsn kɛn maam m'raan m'ɔlsen ese se, maam Pɔl mala ʒo m'raanɲ ute jima. Maam se m'dangay ki. 'Saapki dom ki ɔɔ ɔnte 'dirigumki. Ɔn Raa asen tɛdn bɛɛna.

Maktubm deet deet kɛn Pɔl raanɔn eglizn Tɛsalonik ki Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm deet deet kɛn Pɔl raanɔn eglizn Tɛsalonik ki

Eglizn Tɛsalonik ki se, Pɔl ɔndɔn kaad kɛn naan ɔngo mɛrtɛ gɛn k-dige gɛn tɛdn naabm Raa se. Naan iino gɛgɛr Pilip ki ɔ baado aan maakɔn gɛgɛr kɛn Tɛsalonik ki. Gɛgɛr Tɛsalonik se, naan maakɔn taa naan Masedoan ki. Jee Tɛsalonik ki se naabden kɛn naade lee tɛd se, naade lee tɛd suuk. Ɔ naade ɔk cɛkge dɛna ɔ dɛniɔn se Yaudge. Yaudgen mɛtinge se took do taar kɛn Pɔl lee dooy jeege se eyo. Taa naan se ɔ naade tuuriɔn gɔtn ese. Pɔl raanɔn jeege tun Tɛsalonik kɛn took aalga maakde do Isa ki ɔ ute maktubm se ɔ naan lee dooyde. Jee jeel taadn tɔkɔn mɛtn Kitapm Raa se, saap ɔ maktubm ara se ɔ, 'tɛdn maktubm kɛn Pɔl raanɔn deet deet jee al-Masige tu. Kɛn bin num maktubm ara se, maakɔn Kitapm kɛn Raa dook kiji ute jeege se, naan ɔ k'raanɔn deete. Pɔl ɛd kaay kaama gɛnaage tun Tɛsalonik ki ɔ taadden ɔ kaal maakden do Isa al-Masi ki se, j'ɔkiɔn ɔnɔ k'baansiɔn ute naaniɔa. Jee mɛtinge maakɔn jee Raage tu se ooyga kooyo naɔo Isa lɛ aan te ey ɔrtɔ. Jee Raage se tɔnd mɛtn Pɔl ɔ jeege ooy se tap ɔ gɛn naade se 'tɛdn ɔ di. Pɔl tɛrlden ɔ jeege ooyga kooyo ute jee utu ɔng zɛɛɛ se, naade paac dook ute Isa al-Masi, taa bii kalan naade utu 'dur daan yoge tu paac.

Pɔl raanɔn ɔl tɔasiɔn jeege tun Tɛsalonik ki

¹ Kɛn ara maam Pɔl ɔ m'raanɔsen maktubm se ute Silban ɔ Timote, naase jee *egliz kɛn maakɔn gɛgɛr kɛn Tɛsalonik ki, kɛn 'tɛdkiga gɛn Bubjege *Raa ɔ gɛn Mɛljege Isa *al-Masi. Ɔn Raa asen tɛdn bɛɛnɔ ɔ asen kɛdn lapia.

Pɔl tɔam Raa taa jee Raagen Tɛsalonik ki (Plp 1.3-6; Kɔl 1.3-8)

² Daayum naaje k'tɔam Raa ɔ k'tɔnd mɛtin k'l'ɔn ey kici taa naase paac.

³ Naan Bubjege Raa ki se, daayum naaje k'saap do kaal maakɔn naase, kɛn naase aalki do Isa *al-Masi ki jaay ɔlsen 'tɛdki nakgen jiga se. Ute maak-je naase ɔkki do Isa ki se ɔlsen naase 'tɛdki naaba jiga ɔ aayki kaamse ɔndki dose do Mɛljege tu Isa al-Masi ki.

⁴ Gɛnaa maakjemge, naaje k'jeele Raa se naan jese ɔ naan ɔ bɛɛr tɔadseno taa aki tɛdn jee naange.

⁵ 'Booyki, Labar Jigan gɛn Isa al-Masi se naaje k'taadseno se ute taarje sum eyo, num ute tɔogɔn *Nirl Salal ɔ naaje k'jeel maakje ki taar naaje k'taadseno se taar mɛt ki. Naase kic 'jeelki kaad kɛn naaje j'ingkiro tɛl se, nakgen naaje k'tɛdo paac se, k'tɛddeno taa asen noogo.

⁶ Ɔ nakɔn kɛn Mɛljege tɛdo jaay naaje k'tɛd se ɔ, naase 'tɛdki aan gɔɔ gɛn naaje se kici. Deere, jeege dabarsenoga dɛna naɔo ute naan se kic ɔ, naase 'took uunkiro taar Raa maakse ki se ute maak-raapm kɛn Nirl Salal ɛdsesiɔn se.

⁷ Bin ɔ naase 'taadkiga doobo jee Raage tun paacɔn taa naan Masedoan ki ute kengen taa naan Akayi ki.

⁸ Deere, taar Raa se iino gɔtse ki se bini aanga taa naan Masedoan ki ute taa naan Akayi ki sum eyo, num gɔtɔ baa se paac, jeege booyga kɛn naase aalkiga maakse do Raa ki se. Taa naan se, naaje j'kɔn kɔasn maaniɔn ey sum,

⁹ taa jeege paac ɔs maanse gɛn kɛn naase 'doɔd ɔkjekiro jiga kaad kɛn naaje j'ingɔ gɔtn naase ki se. Ɔ naade ɔs maanse taa naase raagen deer ey se, naase rɛs ɔndenkiga naata ɔ 'tɛrlkiga maakse gɛn tɛdn naaba Raa kɛn zɛɛɛ ɔ kɛn mɛt ki.

¹⁰ Bɔrse, naase inɔ aakki kaak kaam Goon Raa ade ɓaa maakɔ raa ki, goonin se ɓo, naan durinɔ daan yoge tu ɔ naan ɓo Isan ken ɔɔɔjeki dojege taa maak-taar Raa ɓɔɔy dojege tu eyo ɓii ken naan an kɔjn ɓɔɔɔ do jeege tu se.

2

*Naabm *Raa ken Pɔl tɛd maakɔ gɛgɛr ken Tɛsalonik ki
(NJKN 20.18-21,31-35; 2Kɔr 6.3-10, 12.12-15)*

¹ Gɛnaamge, naase mala 'jeelinɔki, ken naaje jaay j'inɔgo gɔtse ki jaay naase 'dɔɔɔɔkɔjekiro jiga se, ɔer eyo.

² Num naase kic 'jeelki naaje se k'dabarjenoga ɔ k'naajenoga maakɔ gɛgɛr ken Pilip ki, jaay ɓo k'j'iin k'ɓaado gɔtse ki. Ey num jee wɔɔyɔjege se tap ɓo paac paac ɔnjen ɔoob eyo, naɓo Raa se, ɛɔjenga kaay kaama taa j'asen taadn Labar Jiga gen Isa *al-Masi.

³ Taa taar Raa ken naaje k'ɓaa k'taadsen se, ɔk taar-kɔɔɔ eyo. ɔɔ naaje ɛ k'j'ɔk saapm jaay jig ey se do nam ki eyo ɔ k'je kaan nam dal eyo.

⁴ Gan Raa se naan aakje naaje j'an kɔn kaas se jaay ɓo, naan ɛɔjeno Labar Jiga gen Isa se kaam jije gen ɓaa taadn jeege tu. Anum naaje k'je k'taad se k'je ɓo k'tɛdn nakɔ ken tɔɔl jikilimge tu eyo, num ken tɔɔl Raa ki, naan ken jeel nan saapm maakjege tu paac.

⁵ Taa naase 'jeelki, naaje k'j'ɔn k'taad te taar gen kaan nam dal eyo ɔ k'je te ɔoobm tam eyo ɔ Raa kic ɓo jeele.

⁶ ɔɔ naaje se k'jedɔ te ɔoobm naase ɓo ajeki tɔɔm eyo ɔ k'je jee kuuy ɓo aje tɔɔm ey kici.

⁷ Ey num naaje k'jee kaan naabm al-Masige se, naaje ɓo ken k'jee magalsegen ken j'ɔk ɔoobo ajekiga tɛdn naaba, gan naaje k'j'ɔn k'tɛɔnɔ te naan se eyo. Num naaje j'inɔgo maakse ki se k'tɛɔo jeegegen ɔn rode urlu aan gɔɔ ko gaangen ken aak do genɔge tu.

⁸ Taa maak-je naaje k'j'ɔk dose ki se, k'je ɓo j'aseno taadn Labar Jigan gen Raa se sum eyo, num j'ɔn roje paac ɓo taa naase, taa naase 'tɛɔkiga jee kɔɔn maakjege.

⁹ Deere gɛnaamge, naase utu 'saapki do dubarje ki ɔ do naab ken naaje k'tɛɔ jaay ɔɔr nanjeno tak tak se. Naaje k'tɛɔo naaba nɔɔɔɔ katara, taa maakse ki se naaje k'je k'kɔɔpm kaam ji nam eyo ɔ ute naan se ɓo, naaje k'taadseno Labar Jigan gen Raa se.

¹⁰ Naase kic ɓo saadjege ɔ Raa kic ɓo saadje: naaje j'inɔgo daan naase jeege tun aalkiga kaal maakse do Isa al-Masi ki se, kingje se, king *salal ute ɔoobiɔna ɔ nakɔ jaay akiro kɔn aak kus roje ki se gɔɔ.

¹¹ Naase 'jeelki, maakse ki se, nanɔa kic naaje j'aakiɔo don ki aan gɔɔ bubm ken aak do geninɔge tu se.

¹² Naaje k'dɛjseno ɔ k'j'ɛdseno kaay kaama ɔ k'taadseno k'je aki king aan gɔɔ ken Raa maakiɔ jen ro ki, naan ken danjeno taa aki kɛnd maakɔ gaarin ki ɔ maakɔ *nookin ki.

Pɔl tɔɔm Raa daala taa jee Raagen Tɛsalonik ki

¹³ Taa naan se ɓo naaje k'tinɔg k'tɔɔm Raa taa naase booy uunkiroga taar Raa ken naaje k'taadseno se, naase 'tookkiga do ki ɔ 'jeelinɔki taargen se gen jikilimge eyo num taar Raa. ɔɔ deere, naan se taar Raa mala. Deere, taar se utu tɛdn naaba maakɔ naase ken aalkiga maakse do Isa *al-Masi ki se kici.

¹⁴ Bin num gɛnaamge, naase kic 'tɛɔkiga aan gɔɔ jee *eglizgen taa naan Jude ki ken tɛɔga jee Isa al-Masige se. Naade se, taasde Yaudgen mɛtinge lee dabardeno ɔ ɓɔrse se, naase kic taassege lee dabarse bin kici.

¹⁵ Naade Yaudge se ɓo ken tɔɔlo Meljege Isa ute jee ken taad taar teeco taar Raa ki, ɔ naade se ɓo ken lee dabarjeno naaje kici. ɔɔ nakgen Yaudge tɛɔ se tɔɔl Raa ki eyo ɔ naade se tɛɔga jee wɔɔy jikilimge paac.

¹⁶ Naade Yaudgen ese se ɓo, gaasjen gen taadn taar Raa jeege tun Yaudge eyo taa naade 'kɔn kaaj eyo. Ken naade tɛɔ bin se naade lee ziid *kusiɔdege do kusiɔde ken naade lee

tɛd se. Ɔɔ bɔrse se kusiɔde se deelga gɔtiɔna. Num do taar tɔɔliɔ ki se, maak-taar Raa se, bɔɔyoga dode ki.

*Pɔl je ɔaa kaakɔ jee Raagen maakɔ gɛgɛr kɛn Tɛsalonik ki
(NJKN 17.14-16)*

¹⁷ Gɛnaamge, gɔtn k'j'iin k'j'ɔnseno sum se, daaniɔ dɔkga k'j'ɔɔ k'j'aakki te daan-kaam naapge eyo. Ute naan se kic ɔo, naaje j'utu k'saap dose ki. Bin num, ute doobm gay kic ɔo naaje k'je j'asen ɔaa kaakɔ daala. Taa naaje se k'j'ɔk maak-je dose ki dɛn aak eyo.

¹⁸ Taa naaje k'je k'kɔkɔ tɛrl j'asen ɔaa kaaka, kɛn tap ki se maam Pɔl ɔo m'taad m'dɔɔlga dɔɔɔ gɛn ɔaa kaak se, naɔo *Bubm sitange se gaasjen doobo.

¹⁹ Gɛnaamge, 'jeelki, naase ɔo jee kɛn naaje k'j'ɔnd doje dose ki, ɔɔ ɛdjen maak-raapo bii kɛn Mɛljege Isa ade ɔaa se taa naase se naaje doje tɛdn raan. Taa naase ɔo kɛn 'taadki jeege tu paac ɔɔki naabje se, naabm jiga.

²⁰ Deer deer, naaje se maakje raapm dose ki ɔɔ naaje *k'nook Raa taa naase.

3

¹ Anum kɛn naaje jaay j'ɔɔ te labarse ey se, j'ɔɔ j'aasiɔ te eyo, naaje k'j'uuno doa gɛn kɔɔpm king maakɔ gɛgɛr kɛn Atɛn ki kalje ki,

² ɔɔ Timote se ɔo naaje k'j'ɔliɔ gɔtse ki. Timote se naan gɛnaaje ɔɔ naaje k'tɛd naabm *Raa kalaɔ. Labar Jigan gɛn Isa *al-Masi se, naaje k'taadɔn jeege tu tɛɛ. Naaje k'j'ɔliɔ gɔtse ki se taa asen noogo ɔɔ asen kɛdn kaay kaama ɔɔ taa naase aki king tɔɔgɔ doobm al-Masi ki.

³ Bin ɔo, dubargen aan bɔrse dose ki se asen kɔɔ kɔl naase anki rɛsn ute doobm Raa eyo. Taa naase mala kic 'jeeliɔki, dubargen bin se, utu 'kaan dojege tu.

⁴ Kaad kɛn naaje k'j'ingɔ gɔtse ki se, naaje k'taadɛnoga j'ɔɔ naajege se j'utu j'ajenki dabara ɔɔ nakɔ se aanga dojege tu ɔɔ naan ese se, naase kic 'jeeliɔki.

⁵ Taa naan se ɔo, maam m'ɔɔ m'aasiɔ te gɛn king booy dɛn eyo, maam m'ɔɔ Timote, taa ɔaa gɔtse ki taa amo ɔaa ute labarse, naase utu ingki do kaal maakse ki se dɛy la? Maam m'ɔɔ m'ɔɔ sɔm daan naane *Bubm sitange naamsenga ɔɔ ute naan se naabjen k'tɛd daanse ki se 'kutn cɛɛ.

⁶ Bɔrse, Timote kɛn iinɔ gɔtse ki se aan ɔɔjenga ɔɔ naan ɔaanjenoga ute labar jiga gɛn kaal maaksen do Raa ki ɔɔ gɛn maak-je kɛn naase ɔkki ute naapa. Naan taadjen ɔɔ daayum naase utu 'saapki doje ki jiga, ɔɔ je ajeki kaaka aan gɔɔ naajen k'je j'asen kaak se kici.

⁷ Bin num gɛnaamge, maakɔ nakge tun ɔɔɔ ute dubargen aan dojege tu paac se, naase ɛdjekiga kaay kaama ute kaal maakɔ naasen aalki do Mɛljege tu se.

⁸ Bɔrse naase utu ingki tɔɔg doobm Mɛljege tu se, taa naan se naaje kic kingje tɛdga jiga.

⁹ Naaje j'ɔk taar kɛn 'kaasn jaay j'an tɔɔm Raa se tap ɔo gɔtɔ, taa maak-raapm kɛn naaje j'ɔko taa naase naan Raa ki.

¹⁰ Nɔɔɔ katara naaje k'tɔnd mɛtiɔ te maakje paac, taa ajen kɔɔdn doobo tɛr j'asen ɔaa kaaka ɔɔ j'aseno dooy nakɔ kɛn naase 'jeelki te mɛtiɔ ey bɔrtɔ doobm al-Masi ki taa aki ɔaa ute naan se.

¹¹ Ɔɔ Raa Bubjege mala ute Mɛljege Isa ajen kɔɔdn doobo k'ɔaa gɔtse ki.

¹² Maakje kɛn naase ɔkki do naapge tu ɔɔ do jeege tu paac se, ɔɔ Mɛljege asesiɔ ziidɔn ɔaa ute naaniɔna, tecɔn aan gɔɔ kɛn naaje k'jesɛ naase se kici.

¹³ Ɔɔ tɛr, ɔɔ Mɛljege asen tɔɔgɔ maakse taa naan Bubjege tu Raa ki se naase aki tɛdn jeege *salal ɔɔ nam 'kɔɔ dim aak kus rose ki eyo, bii kɛn Mɛljege Isa al-Masi ade ɔaa ute jeege paac se.

4

*Ɔnki kingse se 'tɔɔl *Raa ki*

(1Pr 1.14-16, 4.1-5; Ep 5.3-8; 1Kɔr 6.13-20)

¹ Gɛnaamgen doobm *al-Masi ki, bɔrse do taar tɔɔlin ki se, naaje k'je j'asen taada: taa naaje k'dooyosenoga te doobm jaay naase aki king num tɔɔl Raa ki se. Deere, bɔrse se kingse se tecga aan gɔɔ naan se. Taa naan se bo naaje k'tɔnd metse ute ro Mɛljege Isa al-Masi se, kingse bin se, ɔkiŋki ɔnɔ ɔɔ 'baansiŋki te naan se.

² Taa naase 'jeelki nakɔ kɛn naaje k'taadseno gɛn tɛda se, nakɔ se Mɛljege Isa bo taad jeege tu gɛn tɛda.

³ Nakɔ Raa maakin jen ro ki se, naan je naase aki kɔn rose paac naan ki ɔɔ nanja kic bo boobm kɔkɔ roŋa gɛn baa je mɛnd jeege eyo ɔɔ gɛn baa je gaabm jeege eyo.

⁴ Ɔɔ maakse ki se, nanja kic bo ɔn kingin ute mɛndin se tɛdn aan gɔɔ kɛn Raa maakin jen ro ki, ɔɔ bin se, jeege kic aden kaal maak ki;

⁵ ɔɔ ɔnten kɔnki rose gɛn tɛdn nakgen jig eyo kɛn maakse bo jea, aan gɔɔ gɛn jeegeen jeel Raa mal eyo lee tɛd se.

⁶ Ɔɔ nam ɔnten tujɔ ro gɛnaan kɛn doobm Isa al-Masi ki ɔɔ ɔnten 'kaanin dala. 'Jeelki, jeegeen jaay tɛd bin se, Mɛljege utu aden dabara ɔɔ taar se lɛ naaje k'taad k'dɔɔlsenga dɔɔlɔ.

⁷ Taa Raa danjekiro se taa j'aki king bo gɛn tɛdn nakgen jig ey kɛn maakjege je se eyo, num gan taa j'aki tɛdn jee *salal.

⁸ Taa naan se bo, debm kɛn jaay baate booy kuun taarse se, naan ɔɔd und debkilim eyo, num naan ɔɔd und Raa debm ɛdsen Nirlin Salal se.

⁹ Gɛnaamge, gɛn maak-je daanse ki ute naapa se, naaje j'asen kɔn raan taarin ey sum, taa Raa mala taadsenga maakse ki ɔɔ 'jeki naapa.

¹⁰ Deere, gɛnaagen Masedoan ki se, naase 'jedeki paac. Num naaje j'ɛdsen kaay kaama, maak-je ese se baansiŋki ute naanina.

¹¹ Ɔɔ aayki kaamse taa aki king ute tɔɔse ute naapa, ɔnten kɔlki dose maakɔ taar jeege tun kuuy. 'Tɛdki naaba ute jisege mala jaay bo aki kɔn dɛm anki tingi, aan gɔɔ kɛn naaje k'dooyoseno.

¹² Kɛn kingse jaay tec bin se, jeegeen jeel Raa mal ey jaay 'kaakɔ se, asen kaal maak ki. Ɔɔ naase kic bo 'jeki nam bo asen kul eyo.

Bii kɛn Mɛljege Isa ade tɛrlɛ

(1Kɔr 15.19-58)

¹³ Gɛnaamge, naaje k'je naase aki jeele nakɔ kɛn utu 'kaan do jeege tun ooyga kooyo, taa naase aki king maakɔ maak-tuj ki eyo, aan gɔɔ jeegeen jaay nakɔ naade an kɔnd dofe ro ki gɔt se.

¹⁴ Kɛn naajege jaay k'jeelki Isa se naan ooyoga ɔɔ duroga daan yoge tu num, bin se, naajege kic k'jeelki jeegeen aalga kaal maakde do Isa ki jaay ooyoga kooy se, ute doobm Isa se, Raa utu aden duru daan yoge tu kici.

¹⁵ 'Booyki, kɛse bo taar Mɛljege dooyno jeege ɔɔ naaje k'je j'asesin taada: bii kɛn Mɛljege ade baa se, naajegen j'utuki zɛɛɛ do naan ki se j'aki kɔn deel kɔn jee kɛn ooyga kooy se eyo.

¹⁶ Taa bii kɛn Mɛljege ade baa se, naan mala 'taadn makɔnɔ, ade kund kulu magal kɔdinge tu ɔɔ naan 'dan jeege. Naan kɛn se, k'tuuy pul Raa ɔɔ Mɛljege mala ade booy maakɔ raa ki ɔɔ jee ooyoga kooy doobm *al-Masi ki se, naade se bo ade dur daan yoge tu deete.

¹⁷ Jaay bo Raa ajeki tɔsn naajegen j'utuki k'zɛɛrki, j'aki tum ute naade tɛlɛ ɔɔ j'anŋki baa dɔɔdn Mɛljege raan maakɔ gapar ki, ɔɔ j'aki baa tingi ute naana gɛn daayum.

¹⁸ Ute taargen se bo, ɛdki 'kaay kaama naapge tu.

5

*Inḡki zɛɛr daayum**(Mt 24.36-51; Lk 12.35-40; Rm 13.11-14)*

¹ Gɛnaamge, gɛn kaadɪna ute biin kɛn Mɛljege ade ɓaa se, naase 'jeki j'asenga raan jaay ey sum,

² nakgen se naase mala kic ɓo 'jeeliŋki jiga: *ɓiin Mɛljege ade ɓaa se tecɔn aan gɔɔ debm ɓoogɔ ɓaado daan nɔɔr ki.

³ Kaad kɛn jeege deekɔ ɔɔ: «Naaje j'inḡki ute tɔɔsɛ ɔɔ nakɔn ajenki tujɔn maakjege lɛ gɔtɔga sum se,» kaad kɛn se sum ɓo, gɔtɔ se naar tujɔn kasak kasak, aan gɔɔ mɛnd mɛndkaama kɛn maakiɔ tuuniɔn gɛn koojo, ɔɔ ɓii kɛn se naade 'kɔn kaan kɔt eyo.

⁴ Num, naase gɛnaamge, naase lɛ inḡki maakiɔ gɔt kɛn ɔɔd ey se; taa naan se ɓo, ɓii se kic asen kɔn kɔkɔn do jise ki aan gɔɔ debm ɓoog eyo.

⁵ Taa naase paac 'tɛdkiga gaan gɔt kɛn wɔɔrɔ ɔɔ jee maakiɔ katara ki; bin se naajege se jeegen lee maakiɔ nɔɔr ki eyo ɔɔ maakiɔ gɔt kɛn ɔɔd eyo.

⁶ Taa naan se j'ɔntɛn 'toodki bia aan gɔɔ jeegen kuuy ɓɔrse tood tood se, num j'inḡki zɛɛrɛ ɔɔ k'ɓɔɔb k'j'ɔkki rojege.

⁷ Jee toodɔn bige se lɛ, lee tood nɔɔr ɔɔ jee kaay koonge kic lɛ, lee taay toon nɔɔr.

⁸ Naajege se k'gaan katarge. Taa naan se, k'ɓɔɔb k'j'ɔkki rojege, kaal maakiɔn do Isa ki ɔɔ maak-je kɛn k'j'ɔkki do jeege tu se j'adenki tuusn aan gɔɔ saapo. Naajege k'j'ɔndki dojege do *Raa ki naan ɓo debm ajeki kaaja, ɔɔ naan se tec aan gɔɔ debm ɔnd baay maala ɓo don ki.

⁹ 'Jeelki, Raa danjekiro se taa j'aki kɔn kaaja ute doobm Mɛljege Isa al-Masi ɔɔ taa maak-taariɔn 'ɓɔɔy dojege tu eyo.

¹⁰ Isa al-Masi se ooyga taa naajege, bin ɓo jeegen kɛn utu inḡ zɛɛrɛ, ey lɛ jeegen kɛn ooyga kooy se, naajege paac j'inḡ k'dɔɔkki ute naana.

¹¹ Bin num ɛdki kaay kaama naapge tu ɔɔ 'tɔɔgki maakiɔ naapge, aan gɔɔ kɛn naase lee 'tɛdɪnki tɛd se.

*Pɔl nan taariɔna ɔɔ tɛdden tɔɔsɛ**(Rm 12.17-21)*

¹² Gɛnaamge, k'deekseni, naaje k'je jeegen jaay lee dabar tɛd naaba daanse ki se, aaldeki maak ki. Taa naade se, Mɛljege ɓo ɔldɛno taa asen tɔɔdɔ ɔɔ asen dɛjɛ.

¹³ Taa naabm naade tɛd daanse ki se ɔkɛdɛki ɔɔnɔ ɔɔ jedɛki. Inḡki ute tɔɔsɛ ute naapa.

¹⁴ Naaje k'deekseni gɛnaamge, jee kaar-naabge se 'mooydɛki. ɛdki kaay kaama jeege tun maakɛ inḡ kaam kalan eyo, ɔɔ jeege kɛn ɔk tɔɔg ey se 'noogɛdɛki ɔɔ ɔnki maakse 'tɛdn deere ute jeege paac.

¹⁵ ɔndki kɔndɔ kɛn nam jaay tɛdi *kusiɔn se, ɔntɛ tɛrlɪnsɪna, num daayum 'jeki gɛn tɛdn bɛɛ ute naapa ɔɔ ute jeege paac.

¹⁶ Daayum inḡki te maak-raapo.

¹⁷ Daayum 'tɔndki mɛtn Raa.

¹⁸ ɔɔ maakiɔn nakge tun aan dose ki paac se, 'tɔɔmki Raa. Kɛsɛ ɓo nakɔn kɛn Raa maakiɔn jen ro ki ɔɔ anki tɛda, naasen kɛn doobm Isa al-Masi ki se.

¹⁹ Naabm *Nirl Salal je tɛda se, ɔntɛn 'gaasiɔnki;

²⁰ jeegen jaay taad taargen teeco taar Raa ki se, taar naaden taad se ɔntɛ kuum kaaliɔnki naan ki.

²¹ Num maakiɔn nakge tu paac se, aak ɔkiɔn jiga jaay ɓo, kɛn bɛɛ maak ki se, uunki.

²² Napar kusiɔnge paac se ɔɔdki dose ro ki.

²³ ɔn Raa mala kɛn ɛdɛki tɔɔsɛ se, asen tɛdn aki tɛdn jee salal mala mala ɔɔ rose, kose ɔɔ nirlse se ɔn Raa an ɓɔɔbm jiga ɔɔ bin se j'kɔn ne dɪm aak kus rose ki eyo ɓii kɛn Mɛljege Isa al-Masi ade ɓaa se.

²⁴ Raa danjeno se, naan 'kɔn tɛdn nakɔn se, taa naan se debm tuj ɔrmiɔn eyo.

²⁵ Gɛnaamge, naase kic 'tɔndki mɛtn Raa taa naaje.

²⁶ 'Tɛdki tɔɔɛ gɛnaage tun paacɔ doobm al-Masi ki ɔɔ baam 'tɔkki naapa ɔɔɔɔ aan gɔɔ gɛnaa naapge.

²⁷ Maam m'deekseni ute ro Mɛljege, kɛn maktubm se jaay ɔɔɔɔkiga num, 'dooyiɔki naan gɛnaage tu paac.

²⁸ Ɔɔ Mɛljege Isa al-Masi 'tɛdn ute naase ɔɔ asen tɛdn bɛɛɔa.

Maktubm ɣɛn k-dige kɛn Pɔl raanɔn eglizn Tɛsalonik ki Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy maktubm ɣɛn k-dige kɛn Pɔl raanɔn eglizn Tɛsalonik ki

Maktubm Tɛsalonik ɣɛn k-dige se, taadn mɛtn ko taar kɛn Pɔl taaddenoga taad mɛtn maakɔ maktubiɔn kɛn deet deet se. Biige ɛ deel deele ɔ gɔtɔ kic ɛ baa baa ute naaniɔa ɔ Isa ɛ aan te ey bɔrtɔ. Kɛse ɔ nakɔ kɛn ɔl jee al-Masigen Tɛsalonik ki uun nirlde ro ki. Tɛsalonik ki se, jee al-Masigen mɛtinge, taad ɔ: ɔii kɛn al-Masi ano baa se, deelga (koɔ 2.2). Ɔ jee mɛtinge ɛ taad ɔ al-Masi utu ade naar baa dey se, naade baate tedn naaba (koɔ 3.6-12). Maktubm kɛn Pɔl raan ara se, je taadn jee al-Masige tun Tɛsalonik ki ɔ j'ɔnte naar tookɔ yɔkɔdɔ aan gɔ k'j'aanga gɔtn kaan ki. Maakɔ kingde kɛn naade ing aak kaak kaam Isa se, aden kɔn gaasn ɣɛn tedn naabm kɛn naade an king ro ki eyo. Tɛr Pɔl taadden ɔ kusin se ziid baa baa ute naaniɔa ɔ debm kɛn Pɔl danɔn debm kusin se ɛ, nakgen kusin ɔk tɔɔgɔ do jeege tu paac se utu 'tedn kaam jina. Kɛn Isa ade baa aan gɔ Mel jeegen do naan ki se, debm kusina se naan utu an kutin kap. Bin se k'j'ing do mɛtekde ki.

Pɔl ute Silban ɔ Timote raan ɔl tɔɔɛ jeege tun Tɛsalonik ki

¹ Kɛn ara maam Pɔl ɔ m'raansɛn maktubm se ute Silban ɔ Timote jee *egliz kɛn maakɔ gɛgɛr kɛn Tɛsalonik ki, kɛn 'tedkiga ɣɛn Bubjege *Raa ɔ ɣɛn Meljege Isa *al-Masi.

² Ɔn Bubjege Raa ɔ Meljege Isa al-Masi asɛn tedn bɛɛde ɔ asɛn kɛdn lapia.

Pɔl ɛd kaay kaama jee Raage tu

(1Tɛs 1.2-7; Plp 1.3-6,27-30; Mt 13.40-43, 25.31-46)

³ Ɔnaamge, daayum naaje k'tɔɔm Raa taa naase ɔ kɛse nakɔ jiga ɣɛn tɛda, taa kaal maaksɛn do Raa ki se ziidn baa ute naaniɔn det det ɔ maak-je ɔkki do naapge tu paac se kic ɔ, ziidn baa ute naaniɔn.

⁴ Taa naan se ɔ naaje j'ɔɔs maanse maakɔ *eglizge tun kuuy se kic ɔ, naaje maak-je raap aak eyo taa naase utu aayki kaamse ɣɛn kaal maakse do Isa *al-Masi ki ɔ ute dubar kɛn jeege lee dabarse se ɔ ute nakgen ɔn kɛn aan dose ki kic ɔ, naase ɔn aasiniki.

⁵ Nakgen se je ajeki taadn kɔjn bɔɔr kɛn Raa utu kɔjn do jeege tu se ute doobiɔn. Bin ɔ Raa ɔn nakgen se jaay aan dose ki se taa asɛn tedn naase jeegen anki kaasa ɣɛn kɛn kɛnd maakɔ gaarin ki. Taa naan se ɔ naase lee 'dabarki se.

⁶ Deere, Raa se naan debm daan ki ɔ naan se utu dabar jee kɛn lee dabarse se.

⁷ Ɔ naasen maakɔ dubar ki se, Raa utu asɛn kɛdn gɔtn tɔɔl maaka ute naaje kalan, ɔii kɛn jeege 'kaakɔ Meljege Isa ade bɔɔy maakɔ raa ki ute kɔdingɛn tɔɔg se.

⁸ Meljege ade bɔɔy ute poodn ɔk zir zir, taa utu dabar jeegen jeel Raa mal eyo, ɔ kɛn baate booy kuun taar Labar Jiga ɣɛn Meljege Isa se.

⁹ Dubar naade se Raa utu adɛn kutn kode ɣɛn sɔrɔkina. Naade se utu 'tedn dɔkɔ ute Meljege ɔ kɔn kaakɔ tɔɔgin kɛn wɔɔr gɔtɔ kɛlɛn kɛlɛn se eyo,

¹⁰ ɔii kɛn Meljege ade baa se. Bii kɛn se ɔ, jeegen paacɔn kɛn aal maakde do naan ki an kaak se an tɔɔmɔ ɔ jeegen jaay tɛdga jee naange se, naade an *nooko. Ɔ naase kic ɛ ute saadn naaje se, 'took aalkiga maakse don ki.

¹¹ Taa naan se ɔ, daayum naaje k'tɔnd mɛtn Raa taa naase, taa Raa asɛn tedn anki kaasa ro nakge tun naan dansɛno ro ki. Ɔ ɔn tɔɔgn Raa se asɛn noogo aki tedn nakgen jiga aan gɔ kɛn maakse jea ɔ kaal maakse se asɛn kɔl naase aki tedn naaba jiga.

¹² Bin ɔ jeege nookɔ ro Meljege Isa al-Masi taa naase, ɔ naase kic j'ase tɔɔmɔ taa naana ɔ kɛse bɛɛ ɣɛn Raajege ɔ ɣɛn Meljege Isa al-Masi.

2

Nakɔj 'kaan jaay ɓo Isa ade ɓaa

¹ Ʉɛnaamge, Mɛljege Isa *al-Masi utu ade ɓaa ɔ naajege j'utu j'aki tusn cɛɛɔ ki. Taa naan se naaje k'taadsɛn j'ɔ:

² nirlse ɔntɛn naar teece ɔ ɔntɛn 'ɓeerki do taar kɛn jeege taad ɔ *ɓiin Mɛljege ade ɓaa se aanga. Taar se kɛn nam taad taar teeco taar *Raa ki ɓo ɓaado taadseni, lɔ kɛn nam kuuy ɓo taadsɛn ute taariɔa ey lɛ kɛn nam ɓo taadsɛn ɔ naaje ɓo k'raariɔa, ɔntɛn 'tookki do ki.

³ Ute doobm taar gay kic ɓo, ɔntɛn kɔɔki nam asen dɛrlɛ. Bɛɛki se, kɔr jee dɛna 'kɔɔɔn kund Raa se, Debm Kusinɔj deelga te gɔtinɔj* kɛn Raa an kutinɔj maakɔj pood ki se, j'utu j'an kaakɔj tal.

⁴ Debm Kusinɔj ese se 'gaasn jeege ɣɛn keem Raa ey lɛ ɣɛn kɛrgɔj naan nakge tun kuuy. Bini, naan ɓaa kɛnd kisn kinɔj maakɔj Bee Raa† ki ɔ taadɔn jeege tu deek ɔ: maam se ɓo m'Raa.

⁵ 'Saapki tu kaad kɛn j'ingkiro tɛl se do nakge tun se maam m'taadsɛnoga ey la?

⁶ Bɔrse Debm Kusinɔj kɛn deel te gɔtinɔj ese se nakɔj gaasiɔj doobo se naase kic 'jeeliɔki; num kɛn kaadɔn Raa ɔndiɔ se aasga jaay, naan utu ade teecɔj tal.

⁷ Tɔɔgɔj kɛn k'jeel mɛtiɔj eyo ɣɛn Debm Kusinɔj deelga te gɔtinɔj se ɓɔrse naan tɛd tɛdɔn naabiɔa naɓo bini debm gaasiɔj doobo se 'tɛdɔn gɔtɔ jaay ɓo j'utu j'an kaakɔj naan ade 'teecɔj tal.

⁸ Gɔtn se Debm Kusinɔj deelga te gɔtinɔj ese se j'utu j'an kaakiɔj teecɔj tal, ɔ kɛn Mɛljege Isa jaay ade ɓaa se, ute kuul 'teecɔj taariɔ ki se sum ɓo an tɔɔliɔ mak ɔ ute tɔɔgiɔ se naan utu an kutn kap.

⁹ Kɛn Debm Kusinɔj deelga te gɔtinɔj ese ade ɓaa ute tɔɔgɔj *Bubm sitange se, naan 'tɛdɔn napar nakɔj-kɔɔɓge ute nakgen magal magal deel do se, taa an dɛrl jeege.

¹⁰ Naan 'tɛdɔn napar nakgen jig ey se kaam dɛna taa an dɛrl jeege kɛn ɓaa ɓaa gɔtn kut ki. Jee se 'kut se taa naade je tookɔj do taar kɛn mɛt ki eyo. Ey num kɛn naade jaay booy uunoga kuun num, daan Raa adeno kaaja.

¹¹ Taa naan se ɓo, Raa ɔlden saapm ɣɛn bi dode, kɛn ɔlde naade aal maakde do nakɔj kɛn mɛt ki ey se.

¹² Taa naan se ɓo jeege jaay baate tookɔj do taar kɛn mɛt ki ɔ maakde-raapo ɣɛn tɛd *kusinɔj sum se, ɓɔɔɔ utu kooɔn dode ki.

Naase se jee Raa bɛɛr tɔɔdsɛnoga tɔɔɔ
(1Pr 1.2-9)

¹³ Ʉɛnaamge, naasen kɛn Mɛljege jese, daayum naaje k'tɔɔm Raa taa naase. Taa kaad kɛn Raa utu aal kaal duni se ɓo naan bɛɛr tɔɔdsɛnoga tɔɔɔ taa asen kaaja ute tɔɔgɔj *Nirl Salal. Naan tɛdsɛn naase 'tɛdkiga jee naange ɔ aajse se taa naase 'tookkiga took do taar kɛn mɛt ki.

¹⁴ Raa danɔsɛno se taa asen kaaja ute Labar Jigan ɣɛn *al-Masi kɛn naaje k'taadsɛno se, taa naase aki kɛnd maakɔj *nookɔj ɣɛn Mɛljege Isa al-Masi ki.

¹⁵ Taa naan se, ɣɛnaamge, 'ɔaarki tɔɔgɔ ɔ nakgen paacɔj naaje k'taadsɛno ute taarje, ey lɛ k'raariɔsɛno maakɔj maktub ki ɣɛn tɛɔa se, ingki do ki.

¹⁶ Ʉɔ Mɛljege Isa al-Masi naan mala ɔ Bubjege Raa kɛn jejeke, ɔ ute bɛɛɔ se, ɛɔjeke kaay kaam ɣɛn daayum ute nakɔj j'an ki kɔnd dojege do Raa ki ɣɛn kɔj kaaja,

¹⁷ asen sɛl maakse ɔ asen kɛdɔn tɔɔgɔ ɣɛn tɛdɔn nakgen bɛɛ, ɔ bɛɛ ese se maakɔj nakge tun naase 'tɛdki ey lɛ do taarge tun paacɔj kɛn naase 'lee taadki kici.

* 2:3 Debm Kusinɔj ese se naan debm wɔɔy Raa. † 2:4 Bee Raa ese se je taadɔn ute Bee Raa magal kɛn maakɔj gɛger kɛn Jeruzalem ki.

3

*'Tɔndki mɛtn *Raa taa naaje
(Rm 15.30-32)*

¹ Gɛnaamɣɛn ɔɔɔbm *al-Masi ki, ɓɔrse do taar tɔɔliɲ ki se, naaje k'je j'asen taada: daayum 'tɔndki mɛtn Raa taa naaje, taa taar Mɛljege se naar wɔɔkɔj ɓaa ɣɔtɔ ɓaa se paac ɔɔ jeege aɲ kaal maak ki aan ɣɔɔ kɛn naase aaliɲki maak ki se kici.

² 'Tɔndki mɛtn Raa taa naaje kici, taa Raa ajɛn ɓɔɔɔbm ro jeege tun tɔɔj eyo ɔɔ kɛn jig ey se, taa jeege paac ɛ took aal maakɔe do taar kɛn naaje k'taad se eyo.

³ Num Mɛljege se, naaɲ debm tujɲ ɔrmiɲ ey se, naaɲ asɛn kɛɔn tɔɔɣɔ ɔɔ asɛn ɓɔɔɔbm ro *Bubm sitange tu.

⁴ Taa naase se, Mɛljege taadjɛnga maakje ki ɔɔ naaje k'jeeliɲ maakje ki, nakɔj naaje k'taadseɔ se, 'tɛɔ ɓaansiɲki ute naaniɲa.

⁵ Ɔɲ Mɛljege asɛn tɛɔn maakse ki ɔɔ naase aki 'jeele Raa se naaɲ jejekei ɔɔ nakɣɛn aan dose ki se naase aɲki sɛrke aan ɣɔɔ ɣɛn al-Masi sɛrkiɲo se.

'Tɛɔki naaba aan ɣɔɔ ɣɛn Pɔl se

⁶ Ɔɔ ɓɔrse ɣɛnaamɣe, naaje k'taadseɔni ute ro Mɛljege Isa *al-Masi se j'ɔɔ: ɣɛnaaɣɛn ɔɔɔbm al-Masi ki kɛn jee kaar-naabge ute naade kɛn baate kiɲɲ do taar naaje kɛn k'dooyɔeɔ ro ki ey se, naase iikki naatn cɛɛɔe ki ɔɔkɔ.

⁷ Taa naase kic 'jeelki, kaad kɛn naaje k'tiɲɲkiro tɛl se, naaje k'tɛɔo te jee kaar-naabge eyo. Bin num, naase kic 'tɛɔki naaba aan ɣɔɔ naaje.

⁸ Naaje j'ɔso te kɔsn nam cɛr eyo, num nɔɔrɔ katara naaje k'dabar k'tɛɔo naaba j'ɔɔr k'naɲo tak tak taa k'je k'kɔɔpm kaam jise eyo.

⁹ Ey num naaje se j'ɔk ɔɔɔbo kɛn k'je se naase ajeki kɛɔn kɔso. Num kɛn naaje k'tɛɔn naaba se k'je taa naase kic aki tɛɔn naaba bini.

¹⁰ Kɛn naaje j'iɲɲo ɣɔtse ki se, naaje k'taadseɔnoga taar se j'ɔɔ: Debɔm jaay je tɛɔn naab ey se, ɲ'ɔɲte kɔs kici.

¹¹ Kɛn naaje jaay k'taad bin se, taa naaje k'booyga booyo jee mɛtiɲɲe maakse ki se, jee kaar-naabge je tɛɔn ɔɲm eyo, ɔɔ je ɓo lee tɔl ɔɔɔeɣe maakɔj taar jeege tun ɔɔɔn naade eyo.

¹² Jeeɣɛn bin se, naaje k'taadɔn ɔɔ k'dɛjɔn ute ro Mɛljege Isa al-Masi j'ɔɔ: k'tɛɔn naaba, jaay ɓo k'kɔj ɔɲm j'an kul roɔe.

¹³ Num naase ɣɛnaamɣe, 'tɛɔki bɛɛ 'ɓaaki ute naanse, ɔɲten 'kɔɔrki.

¹⁴ Kɛn nam jaay baate tookɔj do taar kɛn naaje k'raaɲsesiɲ maakɔj maktub ki ara se, ɔɔɔiɲki ɣɛn ɔɲa, ɔɲten tumki kalaɲ taa bin se, sɔkɔɲɔ aɲ tɔɔɔ.

¹⁵ Gaɲ ɔɲten 'kaakiɲki aan ɣɔɔ debm taamooyse, num 'ɔɛjiɲki aan ɣɔɔ ɣɛnaase.

Pɔl naɲ taariɲa ɔɔ ɔɔɔ ɓooro jee Raage tu

¹⁶ Ɔɲ Mɛljegeɣɛn debm tɔɔse, naaɲ mala ute ɔɔɔbm gay kic ɓo asɛn kɛɔn tɔɔsiɲa ɣɛn daayum. Ɔɔ ɔɲ Mɛljege se 'kiɲɲ ute naase paac.

¹⁷ Taar tɛɔn tɔɔsn ara se, maam Pɔl ɓo m'raaɲsesiɲ te jim mala. Kɛn maam m'raaɲga maktub tak ɓo, m'ɔnd jim ro ki bini.

¹⁸ Ɔɲ bɛɛ ɣɛn Mɛljege Isa *al-Masi se tɛɔn ute naase paac.

Maktubm deet deet ken Pɔl raanɪn Timote ki Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm deet deet ken Pɔl raanɪn Timote ki

Timote se bubin kɔd Grɛk ɔ kon mɛnd Yaud ken aalga kaal maakin do Isa ki. Ron se, k'j'ɔnɪn kaam dɛna maakɪ kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage tu ɔ maakɪ maktubge tun Pɔl raan eglizge tu se kici. Timote se, naan tɛdoga naaba ɔ leedoga mɛrte dɛna ute Pɔl kici. Pɔl ɛdɪnoga naabgen ɔnɔ ɔnɔ se kaam jɪna, ɔ ken tap tap se ken maakɪ gɛgɛr ken Tɛsalonik ki ute ken Kɔrint ki. Timote se, Pɔl raan ɔlinga maktubge dio. Kaad ken naan raan ɔlɪno maktubgen di ese se eglizge se k'tɔndfɛnga tɔndo. Ken ɔp se je eglizge se j'aden kɔnd doob ki ɔ j'aden noogɪ kaal maakde se 'tɛdn kaal maakɪ mɛc. Maakɪ maktubin ken deet deet se, Pɔl dɛj jee al-Masige k'king ute tɔsɛ ute naapa bin jaay ɔ taarde 'ɔaa ute jee dɛn se. Pɔl dɛj jee naan jee Raage tu aan gɔɔ: jee ken tɛdn naaba maakɪ jee Raage tu ken noog jee daayge ute jee kɔɔnge ɔ jeegen lee tɔddɛ ɔ dooyde. ɔ naan dɛj Timote ɔ n'tɛdn debm tɛdn naabm jiga gen Isa al-Masi, taadin doobm naan n'kaakɪ do jee Raage tu, n'aden dooyo ɔ n'aden taadn nakɪ naade tɛd kici.

*Pɔl raan ɔl tɔsɛ Timote ki
(Tit 1.1-4)*

¹ Maktubm se maam Pɔl ɔ m'raanɪna, maam ken Isa *al-Masi ken j'ɔndki dojege don ki ute *Raa Mɛl Kaajjege se ɔ tɛdum m'tɛdga *debm kaan naabm Isa al-Masi se.

² Maktubm se maam m'raanɪn naai Timote ki. Naai se aan gɔɔ goonum mala taa naai aalga maaki do Isa al-Masi ki kici. ɔn Raa Bubu ute Mɛljege Isa al-Masi ai tɛdn bɛɛde ai kɛɛɪn doi ki ɔ ai kɛdn lapia.

*ɔnd kɔnd ute jeegen dooy jeege ute do taarge tun mɛt ki eyo
(1Tim 6.3-5; Gal 3.10-12,19-24; 2Tim 2.10-18; NJKN 26.9-20)*

³ Maam m'je naai se 'kɔɔpm king ɛpɛz ki aan gɔɔ kaad ken maam m'ɔaa ɔaa Masedoan ki jaay m'taadɔ m'ɔɔ ɔp ing gɔtn ese se. Taa naai 'gaasn jee mɛtingen lee dooy jeege do taarge tun mɛt ki ey se.

⁴ Taadden kici j'ɔnte king dɔɔkɪ taara gen taadn k'tusugen bubdege lee taadden se ɔ j'ɔnte tuun mɛtjil bubdegen nan ey se. Kɛse ɔaano ute naajn taara maakde ki cɛɛ, ɔ ɔn noogjeki eyo gen tɛdn nakɪ ken Raa uuno doa jaay naajeege k'jaalki maakjege do ki se.

⁵ Naaje k'taadden bin se k'je taa naade 'je jeege. ɔ jeegen naade ade je se, ade je ute maakɪ kalan ken ɔk *kusiɪn eyo, ute maak-saapm jiga ɔ kaal maakden ken aal do Raa ki se tɛdn deer deer.

⁶ Taa jee mɛtinge se ɔnga gen tɛdn nakgen ese se ɔ nakgen k'dooydeno se kic ɔ, naade rɛsɪga naatn, ɔpden gen king taadn taargen rɛn rɛn sum.

⁷ Naade je tɛdn jee magalgen jee jeel taadn tɔɔkɪ mɛtn Ko Taar Raa jeege tu, *Ko Taar Raa se deere naade taadin ute maakde paac, naɔo taar naade taad jeege tu ɔ dooyde se, naade jeel mɛtɪn eyo.

⁸ K'jeelki Ko Taar ken Raa ɛdɔ Musa ki se naan jiga, ken naajeege jaay ɔ k'tɛdki aan gɔɔ ken naan lee taadjeki se.

⁹ K'jeel j'ɔkki mɛtɪn jiga jaayo taa jeegen tɛdn nakɪ ute doobin ɔ Raa taado Ko Taarin eyo, num gan naan taad Ko Taarin jeege tun lee tuj doobina, jee ken tookɪn taarin eyo, ɔ jee ken ɔɛɛɪn eyo, jee kusɪnge, jee tɛd nakgen ken naan je eyo, jee aalin maak ki eyo, jee tɔɔl bubdege ute kɛndɛge ɔ jee ken tɔɔl jeege.

¹⁰ ɔ Ko Taar ken Raa ɛdɔ Musa ki se kic taad jeege tun tɛdn nakɪ sɔkɔnge ɔ gaabgen ɛs naapge, jeegen dug jeege ɔlu, jee taar-kɔɔbge, jee ken uun taar mɛt ki eyo sum ɔ

tal do jeege tu. Raa taado doobin se gen nakgen jig eyo paacn ken jeege lee ted jaay tujin taarin jiga ken k'lee dooy jeege se.

¹¹ Taar ken maam m'taad se kese bo Labar Jiga ken gen Isa *al-Masi ken taad *nookn Raa. Kese naan Raa ken beeki num jeege an toom se bo edumo Labar Jiga se kaam jima.

Pal toom Raa taa bee ken Raa tedn

¹² Maam toom Meljege Isa *al-Masi ken edum toogo gen tedn naabina. Maam toomin se taa naan aakum maam se debm m'aasin gen tedn naabin jaay naan edumsin kaam jima.

¹³ Ey num, do dakin se, maam m'taado taargen jig eyo ron ki m'dabaro jeenge so m'naajino kici. Gan Isa al-Masi se eejunga dom ki, taa nakgen maam m'tedno se m'jeel te metin eyo taa kaad ken se maam m'aal te maakum don ki ey borto.

¹⁴ Meljege se tedumga bee den aak eyo, taa naan se bo maam m'aal maakum don ki so m'jena taa naaje ute Isa al-Masi se k'tedga kalan.

¹⁵ Taar ken maam m'je taadn ese se taar ken met ki, so beeki se jeege paac 'tookn taar se ute maakde paac: Isa al-Masi baado do naan ki se taa kaajn jee *kusinge. Jo maakn jee kusinge tu paac se maam bo debm kusing ken cirde paac.

¹⁶ Gan Raa se eejumoga dom ki, ey num maam bo debm kusing ken cir jeege paac se. Bin se naan je taadn jeege tu ute doobm maam se so Isa al-Masi se naan debm maakin deer bee eyo. Naan ted bin se taa 'taadn jeege tun utu kaal maakde don ki jaay kon *kaajn gen daayum se.

¹⁷ Un jeege paac *nookn Raa
so an toom gen daayum,
taa Raa se naan Gaarge gen daayum.
Raa se naan ting daayum zeeze,
ken nam on aakin eyo,
naan bo Raa kalan lak,
daayum 'toomin ki.
*Amin.

Pal dej Timote so n'aay kaamina

¹⁸ Timote, goonuma, kese bo taargen maam m'onisin kaam jii so aan goo taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki taado deete roi ki se, 'saap do taarge tun naade taado roi ki se, taa naai 'do 'tedn naabm jiga.

¹⁹ Bin se naai aal maaki do Raa ki so ing te maak-saapm jiga. Maak-saapm jigan se bo jee metinge resnga naatn, so taa naan se bo kaal maakn naade aalo do Raa ki se naade resnga naatn.

²⁰ Maakn jeege tun ese se bo Imene ute Alekzander. Jo naade se maam m'ondega kaam ji *Bubm sitange, maam m'tedin naan se taa nakn se aden deje so bin se, naade kon naajn ro Raa ey sum.

2

*K'dej jeege gen keem *Raa*

(1Pr 3.1-6; Tit 2.3-5)

¹ Nakn ken maam m'je deet deet se, m'je k'tond metn Raa k'jeemina, k'selin metina so k'toamina taa jeege paac.

² Jo 'tondki metn Raa taa gaaringe ute toogge, bin se taa naajege j'aki kon lapia so j'aki king ute maraadgege so j'aki kon taarin onjo so j'aki lee aak bee naan jeege tu.

³ Kese nakn aak jiga ken taal Raa ki, naan bo ken Mel Kaajege.

⁴ Nakn ken talin se, taa naan je jeege paac kon kaaja so kon jeel-taar ken met ki.

⁵ Taa

Raa se naan kalan sum,
so debm daan Raa ute jeege se,

naan kic 6o kalan sum,
naan 6o debkilim k'danin Isa *al-Masi se.

⁶ Naan 6aado an ron ooy taa dugn do jikilinge paac.

Naan tedn naan se je taadn ɔ kaadn se 6o ken Raa andin ɔ je an kaajn jeege.

⁷ Taa naan se 6o Raa andum 6orse m'tedga debm wɔkn taarin jeege tu ɔ *debm kaan naabm Isa al-Masi. Naan andum se taa m'dooy jeege ken Yaudge ey kici ute taar Raa met ki se, taa naade kaal maakde don ki. Taar maam m'taad se taar-kɔɔ eyo, num taar ken met ki.

⁸ Ter maam m'je se, ken gɔtn gay gay kic 6o ken gaabge jaay 6aa keem Raa se, j'uun jidege raan ɔ k'tɔnd meta ute maakn kalan ken ɔk *kusiñ eyo. J'ɔnte tedn maak-taara ɔ j'ɔnte tedn dekin ute naapa.

⁹ ɔ m'je mendge se kic j'ɔnte tuusn kalgen gen koono ken 'kɔl jeege aden kaakn naade sum se, num gan k'ted rodege miskinge. ɔ j'ɔnte kɔgn dodege gen koono. J'ɔnte tɔl kɔɔk bi gen daab, ɔ j'ɔnte tɔl meedgen ute rode ɔ j'ɔnte tuus kalgen ute rode.

¹⁰ Num nakn jaay ade tedn aak bee se, tamar ro eyo, num gan k'ted nakgen jiga jiga. Kese 6o mendgen ɔk taar Raa ɔn se nakn ken dɔɔden naade ki.

¹¹ Ken mendge jaay 6aaga dooy gɔtn ken jee Raage tusn gen keem Raa se, j'ing kaam kalan, k'booy taar debm ken ing dooyde se.

¹² Maam m'und te kulu mendge tu gen dooy gaabge eyo ɔ m'je mendge 6o 'king do gaabge tu eyo, num mendge se k'j'ing kaam kalan ɔ j'ɔnte kul taara.

¹³ Taa do kupm met ken deet se Raa ɔbo Adum 6o deete, jaay 6o ɔbo Awa.

¹⁴ Adum 6o an ron k'derliño deet eyo, gan menda 6o an ron k'derliño deete ɔ naan baate tooko taar Raa ɔ ɔlin maakn kusiñ ki.

¹⁵ Na6o menda kic utu kɔn kaaja se, taa metjil goonin naan utu kooj se, na6o naan n'aal maakin do Raa ki, je jeege, tedn ron mend salal naan Raa ki ɔ tedn ron miskini jaayo*.

3

Naan jee Raage

(Tit 1.5-9; 1Pr 5.1-4; NJKN 6.1-6)

¹ Taar ken maam m'je taadn ese se taar ken met ki, debm je tedn naan jee Raage se, naabm naan je tɔda se naabm jiga aak eyo.

² Na6o debm je tedn naana se, 'tedn debm ken ɔk taar dim ron ki gɔtɔ, ɔk menda kalan sum*, debm bɔɔb ɔk ron, debm saap tednaka ute doobiña, tedn nakn jeege tɔomiña, debm kɔkn mertge, ɔ debm jeel dooy jeege.

³ 'Tedn debm aay tɔtɔ deel te gɔtin eyo, debm je kɔnd naapa ute jeege eyo, gan 'tedn debm maakin deere ɔ debm je taar eyo, debm maakin tama eyo.

⁴ Bee ki se, 'tedn debm jeel king ute mendina ɔ ute geninge ɔ geninge kic sookin ɔ taarin naan taadden paac se, naade uunu.

⁵ Taa debm jaay jeel king ute mendin te geninge ey se, naan 'tɔɔdn *eglizn gen *Raa se ɔ dɔ?

⁶ Ken naase jaay 'je aki kɔnd nam naan jee Raage num, ɔnte 'kɔndki debm utu aal kaal maakin do Isa *al-Masi ki. Ey num, naan 'magal ron ɔ Raa utu an kɔjn bɔɔrɔ don ki aan gɔ ken naan ɔjo do *Bubm sitange tu se.

⁷ Debm king naan jee Raage se, beeki se, jee ken doobm Raa ki ey kic 6o an kaal maak ki. Ken bin ey num, naan kend maakn sɔkɔn ki ɔ naan kend maakn see Bubm sitange tu†.

Jee tedn naabgen daan jee Raage tu

* 2:15 Aak Jen 3.15. * 3:2 Gɔtn iin tap 6o jeel mend se sum. † 3:7 Ken bin se Bubm sitange kɔn doobm an tuj saadina.

⁸ Jee tɛdn naabgen daan jee Raage tu se, bɛɛki se, naade se kic 'tɛdn jee jeege aalde maak ki, jee taad taardege di di eyo, jee aay tɔtɔ dɛn eyo ɔ jee je gursn jeege cɛr eyo.

⁹ Naade k'kaal maakde do taar ken do dɔkiŋ k'jeel mɛtiŋ ey jaay ɔrse k'jeelga mɛtiŋ se ute maak-saapm jiga.

¹⁰ Ken naase jaay 'je aki tɔnd jee 'tɛdn naaba daan jee Raage tu se, aak ɔkki naabdege jaayo ɔ ken ɔŋki te taar dim rode ki ey jaay ɔ, 'tɔnddeki 'tɛdn naaba daan jee Raage tu.

¹¹ Mɛndgen 'tɛdn naaba daan jee Raage tu kic se 'tɛdn mɛndgen jeege aalde maak ki, j'ɔnte tɛdn mɛnd kɔɔdn jeege, k'ɔɔb j'ɔk rode, ɔ do nakge tu paac se j'ɔnten tujŋ ɔrmde.

¹² Jee tɛdn naabgen daan jee Raage tu se, 'tɛdn gaabgen mɛndge kalan kalan sum, ɔ jeel deŋ gɛndege ɔ jeel kiŋg ute jee maakŋ beedege tu.

¹³ Jee tɛdn naabgen daan jee Raage tu se jaay tɛd naabgen jiga se, kɔl jeege paac aden kaal maak ki. ɔ ken baagga dooy jeege do taar Isa *al-Masi ken naaje k'j'aalki maakjege do ki se kic ɔ, 'taadn beer eyo.

Taar k'jeel mɛtiŋ ey se ɔrse Raa taadjekiga mɛtiŋa

¹⁴ Maam m'raanji maktubm se taa ɔppga baata m'saap m'utu m'ai ɔaa kɔŋɔ,

¹⁵ naɔ ken m'aan te yɔkɔd ey kic ɔ, maktubm se ai taada mɛtn taar kiŋg jee Raage ute naapa. Jee se ɔ *eglizn gɛn Raa zɛɛɛ. Naade se ɔ jee ɔk taar mɛt ki se tɔɔgɔ aan gɔɔ duliŋ ken gak ɔee tɔɔg se.

¹⁶ *Taar mɛt ken k'jeelki mɛtiŋ eyo, jaay Raa taadjeki mɛtiŋ se ken taadjeki kiŋg doobm Raa ki ɔ j'aalki maakjege do ki. Taar se magal dɛn dɛna nam aŋ kɔŋ naaj eyo. Taar ese ɔ ken taad ɔ:

*Al-Masi baado tɛd rɔŋ tɛd debkilimi se,

*Nirl Raa taad jeege tu ɔ naan se ɔ debm ken tɛd nakŋ ute doobiŋa.

*Kɔdn Raage kic aakiŋga ute kaamde.

Jeege taaddega taariŋ jeege tun Yaudge eyo.

Jeegen do naan ken gɔtn ɔaa se paac aalga maakde don ki,

ɔ Raa uun ɔaansiŋ maakŋ raa ki ɔ *nookiŋga.

4

Jee dooy jeege do taarge tun mɛt ki eyo

(1Jn 4.1-3; Kɔl 2.16-23; 2Tim 2.4-6)

¹ Gaŋ *Nirl Raa taad jeege tu tal ɔ kaad ken jaay dunia ɔppga gɔɔɔ an nan se, jee mɛtiŋge se utu kɔŋ gɛn kal maakde do taar ken naaje k'j'aalki maakjege do ki se. ɔ kuun taar sitangen lee derl jeege ɔ tookŋ taar ken jig eyo ken sitange ɔl jeege jaay lee dooy jeege se ɔ ɔŋɔ.

² Naade se utu kɔŋ rode jeege tun tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar mɛt ki ken jee taar-kɔɔbge se ɔ jee se ɔ ken maak-saapde tec aan gɔɔ k'tɔɔciŋga tɔɔc ute poodo, naade se ɔ ken utu aden kaan dala.

³ Naade dooy jeege ɔ j'ɔnte tɔkŋ naapa, tɛr naade taad jeege tu ɔ nakŋ kɔsgen mɛtiŋge se kic ɔ j'ɔnte kɔsɔ. Ey num, nakgen se *Raa aaldeno se taa jeegen aalga maakde do Isa *al-Masi ki ɔ jeel-taar Raa mɛt ki se 'kɔsɔ, ɔ 'tɔɔm Raa taa nakŋ kɔsgen ese se.

⁴ Taa nakgen Raa aalo paac se, jiga. Nakŋ jaay j'aŋ kɔɔdn kund naatn tap ɔ gɔtɔ. Ken j'ɔŋiŋga num, k'tɔɔm Raa.

⁵ Ken tɛdiŋ nakge jaay tɛd *salal se taar Raa, ute tɔnd mɛtn Raa ken k'lee k'tɔndki mɛtiŋ se.

*Debm tɛdn naabm Isa *al-Masi ken bɛɛ*

⁶ Nakgen se 'dooy gɛnaagen doobm al-Masi ki, bin se naai 'tɛdn debm tɛdn naabm Isa al-Masi ken mɛc. Taar Raa ken j'aalki maakjege do ki ute taargen jigan k'dooyio se 'taadn jeege tu ɔ naai se utu iŋg do ki jiga.

⁷ Ɔnte booy mɛtn taar k'tusugen jig eyo ute taar ken mɛndgen magalge lee taad rɛn rɛn se. Num gan aay kaami taar Raa se ɔkin ɔnɔ.

⁸ Debm lee tɔɔj ron se ron wɔrgɔ ɔ kɛse tɛdɪn jiga naɔo cɔkɔ sum. Num gan debm ken ɔk taar Raa ɔn se, taar se noogin dɛn cir nakgen ɔaa se paac. Taa naan jeele taar se an kɛdn kaaja ɔrse ɔ daayum daayum.

⁹ Taar se taar mɛt ki, bɛɛki se, taar se jeege paac an tookn kɔkn ute maakde paac.

¹⁰ Ken naaje jaay k'dabar roje ɔ k'l'aay kaamje k'tɛd naaba se, taa naaje j'ɔndga kɔnd doje do Raa ken ing daayum zɛɛɛ. Naan ɔo Mɛl Kaajn jeege paac, naan aaj tap se jee ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki.

¹¹ Taargen se ɔo 'taadin jeege tu ɔ 'dooyde.

¹² Ɔnte kɔn jeege ai kaal maak ki eyo taa naai 'goon cɔkɔ se. Gan naai ɔo 'taad doobo jee Raage tu ute taar taari ki ute kingi ute maak-je ken naai 'jende, ute kaal maakn ken naai aal do Raa ki, ɔ ute lei ken aak bɛɛ naan Raa ki.

¹³ Kɔr maam m'ai kɔn se taar Raa se daayum aay kaami 'lee 'dooyin naan jeege tu 'dejn jeege ɔ 'lee dooyde ute taar se.

¹⁴ Tɔɔgn ken Raa ɛdɔ ɔ an tɛdn naabin se, ɔnte kaakin aan gɔɔ nakn cɛɛɛ. Raa ɛdɪnsɪn se kaad ken Raa ɔlo jeege taado roi ki ɔ naan ken se ɔo, jee naan jee *eglizge tɔndio jide doi ki.

¹⁵ Nakgen se ɔo ken naai adɛn kɔkn ɔnɔ, 'tɛddɛn ute maaki paac, bin se jeege paac ai kaaki naai, naan Raa ki se, 'tɛd bɛɛ ɔaa ɔaa ute naani naan jeege tu.

¹⁶ Ɔnd kɔnd do roi ki, ɔ ɔnd kɔnd ute taar ken naai 'lee dooy jeege se. Daayum aay kaami 'tɛd naan se. Ken naai jaay 'tɛd naan se num, bin se naai 'kɔn kaajn roi ɔ 'kɔn kaajn jeege lee booy taari se kici.

5

Kɛse taar gɛn dejn jee Raage (1Kɔr 9.7-14; ɛp 6.5-8; 1Pr 2.18-20)

¹ Debm gaab-gɔɔ se ken an mooy num ɔnte kaacin kaama, num gan taadin aan gɔɔ bubi mala. Ɔ gaangen gaabge se kic ɔkɛn jiga aan gɔɔ gɛnaaige mala.

² Mɛndgen magalge se ɔkɛn jiga aan gɔɔ kɛnige mala. Ɔ gaangen mɛndge se ɔkɛn jiga aan gɔɔ gɛnaaigen mala kici, naɔo ute maakn kalan ken ɔk *kusiɪn eyo.

Kɛse taar gɛn dejn jee Raage taa mɛnd-daayge

³ Mɛnd-daaygen ɔk nam adɛn noogn gɔtɔ se ɔkɛn ɔnɔ.

⁴ Ken mɛnd-daay gam jaay ɔk gaange lɔ ɔk bugge se, gaange se k'dooy rode gɛn kaakn do jeege tun maakn ɔeedege tu do bubdege tu ute kɛndege tu, ute naan se jaay ɔo, taadn ɔ naade ɔk taar *Raa se ɔnɔ. Kɛse ɔo nakn ken tɔl Raa ki.

⁵ Mɛnd-daay ing kalin ki ken ɔk nam an noogn gɔtɔ se, naan se ɔnd don do Raa ki. Daayum naan eem Raa nɔɔrɔ katara ɔ selin mɛtɪna taa an noogo.

⁶ Num gan mɛnd-daay ken utu ing saap saap do nakge tun maakin je sum se, naan num utu ing zɛɛɛ, naɔo doobm Raa ki se aan gɔɔ debm ooyga kooyo.

⁷ Kɛse ɔo taargen naai an 'dooy jeege taa mɛnd-daayge se j'kɔn ne dɪm aak kus gɛn taadn rode ki eyo.

⁸ Debm jaay aak do taasinge tu eyo ɔ aak do jeege tun maakn ɔeen ki ey se, debm bin se rɛsnɔga ute doobm Isa *al-Masi. Ɔ naan se tɛdga nakn *kusiɪn cir debm ken aal te maakin do Isa al-Masi ki ey ɔrtɔ.

⁹ Mɛnd-daay j'an raan maakn mɛnd-daayge tun jee Raage adɛn noog se, debm ɔk ɔaara si-mɛɛ jaayo ɔ iin ɔo gaabin kalan sum.

¹⁰ Bεεki se, jeege paac an̄ jeele naan̄ se, mēnd tēdn̄ nakgen̄ jiga, mēnd ul̄ gēningē jiga, mēnd ɔk̄ mērtge, tuḡ jε̄ jee Raage*, nooḡ jee daayge ɔɔ daayum̄ naan̄ je doobm̄ tēdn̄ bεε.

¹¹ Gan̄ mēnd-daaygen̄ utū sεem̄ se, ɔntē raan̄ rodē utē mēnd-daaygen̄ jee Raagē adē nooḡ se, taā naadē se jaaȳ rodē baaggā jε̄ gaabgē se, naabm̄ Isā al-Masī se ɔnā aden̄ tɔl̄ eyō ɔɔ je doobm̄ 'tɔk̄j̄ gaabgē.

¹² Bin̄ se naadē utū kēnd̄ maak̄j̄ kusin̄ kī taā dɔɔk̄j̄ maakden̄ deet̄ deet̄ gēn̄ tēdn̄ naabm̄ Isā al-Masī sē lε̄, naadē rēs̄n̄gā naatn̄.

¹³ Kēn̄ m'ɔɔ̄ j'ɔntē raan̄den̄ sē taā kēn̄ k'raan̄dengā num̄, naadē tēdn̄ mēnd̄ kaar-naabgē ɔɔ leē kuun̄ dō bεē jeegē. Num̄ gēn̄ kaar-naabdegē sum̄ eyō, gan̄ naadē tēdn̄ mēnd̄ kɔɔdn̄ jeegē, tɔl̄ taardegē maak̄j̄ taar̄ jeegē tū ɔɔ taargen̄ gēn̄ taad̄ eȳ kic̄ ɔɔ, naadē an̄ taadā.

¹⁴ Taā naan̄ sē ɔ m'jε̄ mēnd-daaygen̄ sεem̄ se, k'tɔk̄ gaabgē ɔɔ k'j'ooj̄ gaange, k'j'ɔk̄ beedegē tɔɔgɔ. Bin̄ sē jeē taamooyjegē sē 'kɔn̄ taar̄ dīm̄ kusin̄ rojegē tū eyō.

¹⁵ Kēn̄ ɔlum̄ taad̄ bin̄ se, taā kēngen̄ mētingē sē rēs̄ ɔn̄gā doobm̄ Raā sē naatn̄. Naadē uungā doobm̄ *Bubm̄ sitangē.

¹⁶ Mēnd̄ aalgā maakin̄ dō Isā al-Masī kī jaaȳ ɔk̄ mēnd-daaȳ gam̄ maak̄j̄ taasingē tū num̄, n'aakin̄ don̄ kī. ɔntē kɔn̄ *egliz̄ ɔɔ an̄ kaak̄j̄ don̄ kī, bin̄ sē egliz̄ sē 'kaak̄j̄ dō mēnd-daaygē tun̄ kēn̄ ɔk̄ nam̄ aden̄ nooḡj̄ gɔtɔ.

Kesē taar̄ gēn̄ dεjn̄ jeē naan̄ jeē egliz̄ kī

¹⁷ Jeē naan̄ jeē *egliz̄gē tū kēn̄ jaaȳ tēd̄ naabdē aak̄ jigā maak̄j̄ egliz̄ kī se, jeē sē j'aalden̄ maak̄ kī ɔɔ j'ɔkden̄ ɔɔn̄ɔ. Tap̄ kī num̄ jeē kēn̄ leē taad̄ taar̄ Raā jeegē tū ɔɔ dooȳ jeegē utē taar̄ Raā sē naadē sē ɔ j'ɔkden̄ ɔɔn̄ cir̄ paac̄ paac̄.

¹⁸ Taā Kitap̄ deek̄ ɔɔ: *Maran̄ tiikō nak̄j̄ tɔnd̄ gεmε̄ se, j'ɔntē kɔlin̄ dīm̄ taarin̄ kī kēn̄ an̄ gaasn̄ kɔsɔ.* † ɔɔ tēr̄ gɔt̄ kuuȳ taar̄ Raā taad̄ ɔɔ: *Debm̄ tēdn̄ naabā sē k'j'ɔgin̄ gɔtɔn̄gin̄.* ‡

¹⁹ Kēn̄ nam̄ jaaȳ ɔk̄ mind̄ debm̄ maak̄j̄ naan̄ jeegē tun̄ egliz̄ kī se, kēn̄ jeegē diō lɔ̄ mɔtɔ̄ jaaȳ saadin̄ eȳ se, ɔntē 'kuun̄ taarin̄a.

²⁰ Jeē naan̄ jeē Raagē tun̄ tēd̄ *kusin̄ sē 'mooyden̄ naan̄ jeegē tū paac̄, bin̄ jaaȳ jeē kuuȳ aakgā kic̄, num̄ 'bεerē.

²¹ Maam̄ m'tɔnd̄ mētī naan̄ Raā kī, naan̄ Isā *al-Masī kī ɔɔ naan̄ *kɔdn̄ Raagē tun̄ naan̄ bεēr̄ tɔɔddenō se, uun̄ taar̄ kēn̄ maam̄ m'taad̄ī se, ɔntē ɔaā mētn̄ nam̄ kī ɔɔ ɔntē kooc̄ mētn̄ nam̄.

²² ɔntē 'naar̄ gēn̄ kɔnd̄ jī dō nam̄ kī ɔɔ ɔntē 'kɔl̄ doī maak̄j̄ kusin̄ nam̄ kī. Naaī malā 'bɔɔb̄ roī bεε̄ naan̄ Raā kī.

²³ ɔntē 'kaaȳ maanē kalin̄ kī sum̄, num̄ taā maakī leē ɔɔnī sē aaȳ tɔtn̄ koojn̄ bin̄ ɔkɔ, taā aī tɔlɔ.

²⁴ Kusin̄ jeē mētingē sē kēn̄ j'ɔndden̄ tē bɔɔr̄ eȳ kic̄ ɔɔ tood̄ tal, gan̄ gēn̄ jeē mētingē sē j'ɔndden̄gā bɔɔrɔ̄ jaaȳ mētin̄ tecē.

²⁵ Bin̄ sē nakgen̄ jigan̄ kēn̄ jeegē leē tēd̄ sē kic̄ ɔɔ tood̄n̄ tal, anum̄ gēn̄ jeē mētingen̄ tēd̄ nak̄j̄ jigā kēn̄ j'ɔn̄ j'aakden̄ eȳ sē kic̄ ɔɔ utū 'tood̄n̄ tal.

6

Taar̄ gēn̄ dεjn̄ jeē al-Masigen̄ bulgē utē mēldegē

¹ Bulgen̄ kaam̄ jī mēldegē se, j'aal̄ mēldegē sē maak̄ kī ɔɔ j'uun̄ taardegē, taā jeegē sē 'naajn̄ rō *Raā eyō ɔɔ dooȳ kēn̄ naajē k'leē k'dooȳ jeegē sē kic̄ ɔɔ naadē an̄ naaj̄ eyō.

² Bulgen̄ mēldegē aalgā kaal̄ maakdegē dō Isā *al-Masī kī se, j'ɔntē kaak̄j̄ mēldegē sē aan̄ gɔɔ j'aas̄ kaasā. Taā naadē k'tēdgā tēd̄ gēnaagē kalan̄ utē mēldegē doobm̄ Isā al-Masī kī se, num̄ gan̄ mēldegē se, j'aaȳ kaamdegē k'tēdden̄ naabgē jigā cir̄ daala. Taā naabgen̄ naadē tēd̄ sē tēd̄ jeegē tun̄ kēn̄ aalgā kaal̄ maakdegē dō Isā al-Masī kī kēn̄ Raā jedē.

* **5:10** Tuḡ jε̄ jee Raagē sē jē deek̄j̄ ɔɔ: debm̄ dɔɔd̄ ɔk̄ mērtgē jiga. Kesē ɔɔ nak̄j̄ kēn̄ Yaudgē leē tēdā kēn̄ mērtgē aangā gɔtdē ki. † **5:18** Aak̄ Dt 25.4. ‡ **5:18** Aak̄ Luk 10.7.

Jeegen dooy jeege do taarge tun met ki eyo do ak maak-je do gurs ki

(Mt 6.19-34)

Kese bo nakgen ken naai utu an dooy jeege do anden deje.

³ Ken nam jaay dooy jeege ute taargen kuuy met ki eyo, baate kəkɲ taar Mɛljege Isa al-Masi ken jiga se do baate tookɲ taar Raa ken naajege k'lee k'dooyki jeege se,

⁴ debm bin se magal roŋa do naan se jeel dim eyo. Naan se aan gɔɔ debm ak kɔɔŋ gen naajɲ taara, ɔŋga taara se naajɲ ɔŋ eyo. Jeegen bin se bo ken ol jeege doŋɔ, tɛd taamooyo, naaj jeege, do tɛrɛc taargen jig eyo ro jeege tu ute dode.

⁵ Naade ting bo gen naajɲ taarge ute naapa sum, naade ting bo gen saapm do nakge tun jig eyo salal. Aan gɔɔ taar met ki le naade jeel ey se, gen naade ki num naade saap do naade ak taar Raa doŋ se, ute naan se naade tɛdn jee nak denge.

⁶ Deere, ken naajege jaay j'akki taar Raajege doŋ se, doobm Raa ki se j'akki nakgen den jiga aak eyo. Num gan gen nakgen do naan ki sum se nakɲ naaje j'akki se bo doŋ maakjege 'raapm do ki.

⁷ Naajege k'baakiro do naan ki se ute jijege sik, do biin j'aki kooy kic bo j'aki tɛrl gɔtn Raa ki ute jijege sik.

⁸ Ken j'akki nakɲ kɔɔ, kaaye ute kal tuusu se bo bejekiga sum.

⁹ Gan jee je 'tɛdn jee nak denge se, doŋ *Bubm sitange naamde do naade se olga dodege maakɲ seɛŋ ki. Naade lee je nakgen ken lee tuj jeege do lee utde kap se.

¹⁰ Je gurs se naan bo ko *kusinge paac. Jee metingen ting bo gen je naan se sum se, naade se iigga doko ute doobm Isa *al-Masi do olga rodege maakɲ dubar ki aan gɔɔ debm j'osinga kɔs ute gɔrdɔ.

Pɔl deɲ Timote

¹¹ Naai debm Raa se, nakgen bin se aan ro ki doko. Aay kaami 'tɛd nakɲ ute doobiŋa naan Raa ki. Ok taar Raa se doŋɔ do daayum aal maaki do Raa ki. 'Je naapi ute maaki paac, aay kaami do 'tɛd debm dalul.

¹² Aay kaami 'do ak doobm Raa se tɔɔgɔ, kaajɲ naai do se akɲ tɔɔgɔ. Taa naan se bo Raa danjo, kese bo nakɲ ken naai mala taado naan jee denge tu, do naai aalga maaki do taarge tun jiga se.

¹³ M'taadi naan Raa ki ken aalo nakgen paacɲ ute kode do naan Isa *al-Masi ken taado saadin jiga naan tɔɔg ken k'danɲ Pons Pilat se:

¹⁴ nakgen ken Raa taad do gen tɛda se akɲ tɔɔgɔ. Onte kɔŋ jeege ai taadn taargen ing kus roi ki. 'Bɔɔb roi bini Raa ade kol Mɛljege Isa al-Masi ano tɛrl maak ki.

¹⁵ Naan ade tɛrl se kaad ken Raa mala bo andinga kɔndɔ:

Naan se bo Raa ken jeege paac tɔɔmiŋa,
naan kalin ki sum bo ing do nakge tu paac,
Naan Gaar gen gaaringe, naan bo Mɛl gen melge.

¹⁶ Naan kalin ki bo ken ting daayum zɛrɛ,

naan ing gɔtn ken wɔrɔ,

debm an kaas jaay baa cɛɛŋ ki se gɔtɔ*.

Nam bii kalan aakiŋ te eyo,

do bɔrse kic bo debm an kɔŋ kaakɲ naan se gɔtɔ.

On jeege paac *'nookɲ roŋa,

do an jeelin daayum naan bo debm tɔɔgɔ, *amin.

¹⁷ Gan jee nak denge bɔrse do naan ki se taadden do j'onte magal rodege, do j'onte kɔnd dodege do nak denge tun tɛdga sum bo utu kut se. Gan j'aal maakdege do Raa ki, naan ken edjeki nakge paac ute maraadiŋa taa naaje j'aki king ute maak-raapo.

¹⁸ Taadden kici do k'tɛd beɛ jeege tu do k'tɛd nakgen jiga se dena. K'tɛd jee kercelge do nakdege se k'nigin ute jeege.

* 6:16 Aak Ekz 33.20.

¹⁹ Bin se nakgen naade tɛd jeege tu se, aden toodn kɔrbɔtn jiga ɔ ken 'kɔn kut eyo. Ɔɔ naan ki se naade utu kɔn kaajɔ ken mala mala.

²⁰ Timote goonuma, naabm ken Raa ɛdisiɔ se bɔɔbiɔ jiga. Maakɔ taarge tun rɛɔ rɛɔ ken tɔɔm Raa ey se, ɔntɛ kɔl taari maak ki ɔɔ maakɔ jeege tun mɛtingen tɛd rode aan gɔɔ naade ɔo jeel nakge kaliɔ ki se, ɔɔd doi rode ki.

²¹ Taa jeel nakdegen ese sum ɔo maakde ki se jee mɛtingen uunga kuun doobm Isa al-Masi se kic ɔo rɛsɔga naatn.

Ɔɔ Raa asen tɛdn bɛɛɔa.

Maktubm gen k-dige ken Pəl raanin Timote ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm gen k-dige ken Pəl raanin Timote ki

Maktubm Timote gen k-dige, ok dejn Pəl ken kaam moətn. Kaad ken se Pəl dangay ki (kon 2.9), ə dən jeege rəsinga (kon 1.15; 4.10-16), ə naan jeele əpina baata naan utu 'kooyo. Taa naan se 6o naan taad Timote ki, debm naade tədo naaba tɛɛ, ken naan jən aan gəo goon maakin se taadin ə n'inj lapia. Maktubm ken Pəl raan Timote ki se, taad metn taar kingina, gen naabina, ə gen dooyin ken naan dooyo jeege, gen dubarin ken naan əno taa Labar Jiga gen Isa al-Masi se. Ɔo naan taad taar ken naan dej Timote. Pəl dej Timote ə edin kaay kaama kici taa naabm al-Masi se, naan utu dabara (kon 2.1-13). Pəl tərɫ taadin ə taar Raa se n'taadin ute doobina (kon 2.14; 4.15). Taa naan se Timote an kənd te roŋa ə n'ənte king naajn taara do taarge tun metina. Jee tujge se, n'tərɫden naaga, n'uun bəɫətn king Pəl jiga se. Nakn jaay Pəl ute jee dooygen kuuy dooyo jee Raage se, naai 'tədin ute doobina. Naan taadin ə, Kitap se k'lee k'dooyina. Taargen maakdege tu se «jiga aak eyo gen dooy jeege, ə taargen ken k'lee dooy jeege mət ki ey se ɛ, naan taad tək metin toodn tal. Ɔo Kitapm Raa se ənd jeege do doob ki ə taa jeege 'tədn nakn ute doobina naan Raa ki» (kon 3.16).

Pəl raan əl təəsin Timote ki

¹ Ken ara maam m'Pəl 6o m'raanji maktubm se, maam ken *m'debm kaan naabm Isa al-Masi aan gəo ken *Raa maakin jən ro ki. Naan 6o əlumo taa m'6aa taadn jeege tu taar kaajn ken naan taadga taad ə utu 'kədn jeege tu ute doobm Isa *al-Masi se.

² Maktubm se maam m'raanin naai Timote ki, goon maak-jema: ən Raa Bubu ute Məljege Isa al-Masi tədn bɛɛde, ai kɛɛjn doi ki ə ai kədn lapia.

Pəl təəm Raa taa Timote (2Tim 2.1-12; Ep 1.3-7; 2Tɛs 2.13-15)

³ Maam se m'təəm Raa ken maam m'lee m'tədin naabin ute maakn kalan aan gəo gen 6ugungen lee tədo do dəkin se. Nəəro katara, ken maam jaay m'6aan 6aa keeme se, daayum maam m'tənd metin taa naai Timote.

⁴ Ken maam m'saapo do keemi ken naai eemo taa maam se, maam m'je ute maakum paac tərɫ m'ai 6aa kaakn ute kaamum jaay 6o, maakum 'raapo.

⁵ Maam m'saap do kaal maaki ken mala mala ken naai aal do *al-Masi ki se; kaal maakn bin se 6ugi mənd Lois naan kic aalo maakin do Raa ki jaay 6o koi Enis kic 6o aalo maakin bin kici ə 6orse maam jeel maakum ki, naai kic 6o aal maaki do Isa al-Masi ki bin kici.

Pəl əd kaay kaama Timote ki

⁶ Taa naan se 6o m'je m'ai taada: 'saap do naabm ken Raa ədisin gen tɛda se, kaad ken maam m'əndo jim doi ki. Ɔo naabm se ənte 'dirigina.

⁷ Taa Nirl ken Raa ədjekiro se ajeki tədn j'aki 6eer eyo, num *Nirl Raa se, ədjeki gaab-təgə, maak-je do jeege tu ə tɛdjeki k'bəəb j'əkki rojege.

⁸ Taa naan se 6o ənten tədn səkəno gen tədn saadn Məljege; ə ənten tədn səkəno taa maam ken j'okum dangay taa *al-Masi. Num gan 'dabar ute maama taa Labar Jigan gen Isa ute təəŋ Raa ken ədi se.

⁹ Raa se naan 6o debm aajjekiro jaay danjekiro taa j'aki tədn jee naange. Num naan tədin naan se taa naajege 6o k'tədkiroga tɛd nakn jig eyo, num taa bɛɛn ken naan mala

maakin jen ro ki. Ɔo beε ese se, naan tedin ute doobm Isa al-Masi kaad ken naan taaf te taa kaal do naan ey ɔortɔ,

¹⁰ Ɔo ɔorse, Mel Kaajjege, Isa al-Masi se ɔaado sum se, beεn se, naan taadin toodga tal. Taa Isa al-Masi se naan ɔk tɔɔgɔ do yo ki, Ɔo yo se naan tedga aan gɔɔ nakɛ cεε; ute Labarin Jiga se Isa ɔaanoga te *kaajɛ gen daayum ken 'kɔɛ ɔaar eyo.

¹¹ Taa Labar Jigan ese se ɔo, Raa tedum m'tedga *debm kaan naabm Isa, debm wɔɔkɛ taarina Ɔo debm dooy jeege.

¹² Taa naan se ɔo maam m'utu m'dabar dabar rɔk se. Naɔo sɔkɔɛ tɔɔlum eyo, taa debm maam m'aal maakum don ki se le, maam m'jeelina Ɔo naan ɔk tɔɔgɛ ken 'bɔɔbm nakgen paacɛ ken naan ɔɛnumsin kaam jim se bini 'kaan ɔii ken kaam mɔɔtn ken Raa utu 'kɔɛɛ ɔɔɔɔ do jeege tu paac.

¹³ Ute kaal maaki Ɔo ute maak-je ken naai ɔk do jeege tu ken doobm Isa al-Masi ki se, taar mεcɛ ken maam m'dooyi se, 'ɔaa te naan se.

¹⁴ Taar ken jiga ken maam m'dooyi se 'bɔɔbin maaki ki jiga. Ɔo *Nirl Salal ken utu maakje ki se ai noogo.

¹⁵ Naai 'jeele genaagen paacɛ ken taa naan Azi ki se, rεsumga. Maakde ki se Pigel ute Ermogen kici.

¹⁶ Ɔn Meljege 'tedn beεn maakɛ ɔee Onezipor ki. Taa Onezipor se daayum εdum kaay kaama Ɔo ken maam maakɛ dangay ki se kic ɔo, naan sɔkɔɛ tɔɔlin eyo taa maama.

¹⁷ Anum ken naan aan maakɛ gεger ken *Rɔm ki sum se, naan jem wɔrɔk wɔrɔk bini jaay ɔaa ɔɛuma.

¹⁸ Ɔn ɔii ken kaam mɔɔtn Raa kɔɛɛ ɔɔɔɔ do jeege tu se, Meljege Isa al-Masi an kεεɛɛ don ki naan Raa ki. Beε ken naan tedumo maakɛ gεger ken εpεz ki paac se, nam jaay jeelin aan gɔɔ naai Timote se gɔtɔ.

2

*Asgar gen *al-Masi*

¹ Naai goonuma, ɔk maaki tɔɔgɔ do beε ken doobm Isa al-Masi ki se.

² Ɔo taar ken naai 'booyo maam m'dooyo jeege naan saadge tun den se, taar se 'ɔaa dooyin jeege tun 'booy kɔkɛ metin mεc taa naade 'kɔɛ kaasn dooy taar se jeege tun kuuy kici.

³ Naai kic 'dabar te maama aan gɔɔ asgar Isa al-Masi ken mεc.

⁴ Asgar jaay je 'tol deb ken uunin se, naan ɔlin te nakgen jeege lee ted se ey sum.

⁵ Aak jee taange se: debm aan aanga te doobina Ɔo aanga deet jaay ɔo, j'aalin aace*.

⁶ Debm aay kaamin kurs maakɛ-gɔtin se, ken maakɛ-gɔt se jaay oojga num, naan ɔo kɔsn nakin deete.

⁷ 'Saap jiga do taarge tun maam m'taadi se. Ɔo Meljege ai tedi naai 'jeel kɔkɛ metn nakgen se paac.

'Saap do Isa ken ooy teeco daan yoge tu se

⁸ 'Saap do Isa *al-Masi ki: naan se teeco metjil Gaar *Daud ki. Naan se ooyga Ɔo duro daan yoge tu Ɔo kεse ɔo Labar Jigan ken maam m'lee m'taad jeege tu se.

⁹ Taa Labar Jigan se ɔo, maam m'dabar bini, k'j'ɔk k'dɔɔkum aan gɔɔ debm ken tujga tuj dim. Naɔo taar *Raa se, j'an kɔɛ gaas eyo.

¹⁰ Taa naan se ɔo, maam m'serk nakge paac taa jee ken Raa beεr tɔɔɔdenga tɔɔɔ do dɔkin se, taa naade kic 'kɔɛ kaaja ute doobm Isa al-Masi Ɔo 'kɔɛ *nookɛ gen daayum.

¹¹ 'Booyo! Taargen ese se taargen met ki:

Ken naajege jaay j'ooykiga te naan se,
j'utu j'aki kɔɛ kaaja te naan kici;

* 2:5 Kaal aacɛ ara se je taadn ute laatin tɔɔm ken j'ondin don ki.

12 kɛn naajege jaay k'dabarki ute naan se,
j'utu j'aki ɓaa kɔsn gaara te naan kici.
Kɛn naajege jaay k'baatɪnkiga se,
naan kic ajeki baat naajege kici;
13 kɛn naajege jaay k'tujkiga ɔrmjege se,
naan se, daayum tuj ɔrmin eyo,
taa naan se 'kɔŋ baatn roŋ eyo.

Debm tɛdn naabm jiga naan Raa ki

(1Tim 1.3-7,18-20; Tit 1.10-16, 2.11-15; 2Pr 2.1-22)

14 Taargen se paac 'tɛrl taaddesiŋa. Naan Raa ki se, 'taaddɛn ute tɔɔgi paac: j'ɔnte tɛdn dɛkɛŋɛ do taarge tun mɛtiŋge se. Taa naajŋ taara se nakŋ cɛrɛ ɔɔ 'kutn jee kɛn lee booyiŋ se.

15 Aay kaami, naan Raa ki se 'tɛd debm mɛcŋ kɛn 'tɔɔl Raa ki, ɔɔ tɛd aan gɔɔ debm tɛdn naabm kɛn ɔk ɔkɔŋ eyo kɛn taad taar Raa mɛt ki ute doobiŋa naan jeege tu.

16 Ɔɔd doi do taarge tun jeege lee ul rɛŋ rɛŋ jaay rɛsn ute doobm Raa se. Taa jeege lee tɛdn naan ese se, naade daayum tɛd *kusiŋa ɓaa ute naande.

17 Taar naade se aan gɔɔ du kɛn ɔŋ eep eyo ɔɔ ɔs ɓaa ute naaniŋa. Imɛnɛ ute Piletɔs se, mɛtn jee se kici.

18 Jee se rɛsŋa ute taar mɛt ki. Ɔɔ naade taad jeege tu ɔɔ: kaadn kɛn Raa utu dur jeege ooyga kooy se, deelga. Bin ɓo jee utu aal kaal maakde do Isa ki se, naade tujdenga kaal maakde se kici.

19 Num gan mɛtn taar kɛn Raa uuno mɛtiŋ se, utu iŋg gɔtiŋ ki tak; naan se tec aan gɔɔ kuun mɛtn ɓee kɛn k'raaniŋ ro ki j'ɔɔ: «Mɛljege Raa se, jeel jeenge» ɔɔ «Debm jaay taadga ɔɔ naan gen Mɛljege se, ŋ'ɔɔd doŋ ro kusiŋ ki.»

20 Debm maal ɔk ɓee magal se maakŋ ɓeen ki se, ɔk nakgen k'daapde ute daab ɔɔ te pudda sum eyo. Num maak ki se ɔk nakgen j'ɔɔde te nɛŋɛ ɔɔ kengen kaagge ɓo k'ɔɔc k'daapde kici. Nakgen jiga se, k'j'ɔɔdde ute ɓiin ɓiina ɔɔ kengen mɛtiŋge se, kɛn k'lee k'tɛdn naaba ɓii-raa.

21 Bin num debm kɛn ɔɔdga doŋ ro kusiŋ ki ɔɔ tɛd roŋ *salal se, naan tɛdga aan gɔɔ nakŋ jiga, kɛn mɛlin ɔɔdiŋ ute ɓiin ɓiina. Ute naan se naan tɛdn naabgen jiga kɛn mɛlin maakiŋ jen ro ki.

Debm tɛdn naabm Mɛljege

22 Anum nakŋ *kusiŋ kɛn gaan kɔdge maakde je se, naai iik ro ki dɔkɔ. Num 'je nakŋ te doobiŋa, daayum aal maaki do Raa ki, je jeege ɔɔ daan jeege tun lee eem Mɛljege ute maakŋ kalaŋ se, naai iŋg te tɔɔɛ ute naade.

23 Bin num, ɓerɛ, ɔnte kɔl doi do naajŋ taarge tun rɛŋ rɛŋ gen jee dɛrlge se. Taa naai 'jeele, naajŋ taargen bin se, lee ɓaano ɓaa ute mooyo.

24 'Jeele debm tɛdn naabm Mɛljege se, 'kɔŋ mooy te jeege eyo. Num naan 'tɛdn debm je jeege paac, jeel dooy jeege ɔɔ sɛrkŋ jee naajŋ taarge.

25 Jee kɛn lee naaj taara se, naai 'taaddɛn te taar urlu. Bin sum ɓo, daan Raa utu adɛn tɛrl maakde ɔɔ naade utu 'jeel taar mɛt ki,

26 ɔɔ naade 'tɛrl 'tɛdn jee mɛtɛkge ɔɔ adɛ kɔŋ teecn maakŋ ji *Bubm sitange tun kɛn ey num tɔkdenga tɔk ɓulu gen tɛdn maakjeŋa.

3

Biigen kaam mɔɔtn se utu 'tɛdn ɔŋɔ

1 Daala 'jeele! Biigen kaam mɔɔtn se, jeege kingde utu adɛn tɛdn ɔŋɔ.

2 Taa ɓiigen kaam mɔɔtn se, jeege 'tɛdn jee nakɔŋge, 'je gurs, 'tɛdn jee koonge ɔɔ 'magal rode. Naade 'naajŋ *Raa ɔɔ 'tookŋ taar kɛndege ute bubdege eyo. Jee se, ɓɛɛ kɛn k'tɛdden se kic ɓo naade jeele eyo. Nakŋ kɛn jee Raage aaliŋ maak ki se, naade uum aaliŋ naan ki;

³ naade se ken 'tedn *kusiṇa jeege tu kic 6o ɔlden dim eyo, εεj do jeege tu eyo, 'tedn jee kɔɔdn jeege, naade ɔj bɔɔb ɔk rode eyo, tedn kusiṇ jeege tu kic 6o maakde raap sakan, ɔo nakj bεε tap 6o, naade je eyo;

⁴ naade je kudn gɔɔ jeege, 'tedn jee maak-taarge, naade magal rode aak eyo ɔo nakj daa rode 6o je se, naade jen cir Raa.

⁵ Deere, naade se, ken aakde num 'deekj ɔo jee se, jee ɔk taar Raa ɔɔnɔ, num naade se, tɔɔgɔ Raa tap 6o, naade ɔɔf undiṇ naata. Anum jee se, naai ɔɔf doi rode ki dɔkɔ.

⁶ Maakde ki se, jee mεtinge lee goon 6aa 6ee mεndge tun ɔk tɔɔgɔ doobm Raa ki eyo ɔo aasiṇ do rode ki eyo, ɔo mεndgen se ɔk maakje do nakge tun jig eyo ken ɔlden maakj kusiṇ ki. Jee se lee dεrlde taa aden kɔkɔj kaam jide.

⁷ Mεndgen se je 6o 'dooy jeele taar mεt ki, na6o naade ɔj booy ɔkiṇ eyo.

⁸ Aan gɔɔ Janez ute Jambrez* baate tookj taar *Musa se, jee se kic 6o baate tookj taar mεt ki. Naade se jee tɔɔj eyo ɔo kaal maakj ken naade ɔo aal do Isa ki se kic 6o, cεε sum.

⁹ Anum naabde se 'kɔj 6aa dɔk eyo, taa jeege utu aden jeel paac, naade se jee tɔɔj eyo aan gɔɔ Janez ute Jambrez se.

Pɔl deɔ Timote

(2Kɔr 6.3-10; 2Pr 1.19-21; NJKN 20.28-31)

¹⁰ Naai Timote se uunga bɔɔtuma maakj dooy ken maam lee dooyo jeege se, kinguma, nakgen ken maam m'saap do ki gen tεda, kaal maakum do Isa ki, maakum ken deere, maak-je ken maam m'ɔk do jeege tu, kaay kaamum se,

¹¹ dubar ken jeege lee dabaruma ɔo dubar ken maam mala m'lee dabara. Naai 'jeele nakj ken jeege tεdumo dom ki maakj gεger ken Antiɔsn ken taa naaj Pizidi ki, ute kengen maakj gεgerge tun Ikɔniɔm ute ken Listir ki se, deere, gɔtn se jeege dabarumga den aak eyo. Ganj Mεljege ɔɔdumoga doma maakj nakge tun se paac.

¹² Anum 'booyo! Jee paacj ken je kɔkɔj doobm Isa *al-Masi ɔɔn se, naade se jeege utu aden lee dabara.

¹³ Anum jee *kusiṅge ute jee kɔrdge se ε, utu 'tedn kusiṇ '6aa ute naande. Naade utu 'dεrl jeege ɔo naade kic jeege utu aden dεrl naade kici.

¹⁴ Num naai Timote taar ken jeege dooyio jaay naai 'tooko ɔo aal maaki do ki se, ɔkiṇ tɔɔgɔ. Taa jeege dooyio taar se jaay naai 'took do ki se ε, naai kic 'jeelde.

¹⁵ Deere, gɔtn naai iin baatiki tap 6o, naai 'jeel taargen salal ken k'raaninoga raan maakj Kitap ki ɔo taargen se 6o ɔk tɔɔgɔ ken ai tedi naai 'jeel taara ken ai kaaja ute kaal maaki ken naai aal do Isa al-Masi ki se.

¹⁶ 'Booyo: Kitapm Raa se kεse Raa mala 6o ken ɔl jeege raaninɔ. Taar se jiga aak eyo gen dooy jeege, ɔo taargen ken k'lee dooy jeege mεt ki ey se ε, naan taad took mεtiṇ tood tal. ɔo Kitapm Raa se ɔnd jeege do doob ki ɔo taa jeege 'tedn nakj ute doobiṇa naan Raa ki.

¹⁷ Bin jaay 6o, debm tedn naabm Raa se 'tedn debm mεc, 'kɔj daapm roṇa ɔo tedn naabgen jiga jiga.

4

*'Taad Taar *Raa jeege tu*

¹ 'Booy m'ai taada: naan Raa ki ɔo naan Isa *al-Masi ken ade 6aa kɔjn bɔɔrɔ do jeege tun zεεε ɔo do jeege tun ooyga kooy se, ɔo naan ken ade 6aa aan gɔɔ gaarge, m'ɔo:

² 'wɔk Taar Raa jeege tu ken maakj gɔt ken jiga ey ε ɔɔn kic 6o, aay kaami. Ken naai 'dooyde dooy se, daayum udden bia, uunde kaamde, 'deɔde ɔo 'mooyde.

* 3:8 Do dɔkiṇ se, Janez ute Jambrez se jee ken lee ooj rode gen dεrl jeege taa naaj Masar ki.

³ Taa kaadın utu 'kaan se, taar met ki se, jeege je an booy ey sum, num naade je bo 'tedn nakn ken maakde jea. Taa naan se bo naade 'lee baa gōtn jee dooyge tun den ken aden taadn taar ken aden kedn maak-raapo.

⁴ Taargen met ki se, naade 'je an booy eyo. Naḅo naade je bo 'booy taargen ren ren se.

⁵ Anum naai se, do nakge tu paac se, naai ing do meteki ki. Ken dubar aanga doi ki kic bo, aay kaami serkina, aan gōo debm ken lee wōok Labar Jigan gen Isa al-Masi. Ōo naabi se, 'tedn nanın ute doobiņa.

⁶ Anum maam Pōl se le, aan gōo j'ōk k'tōolumga *serke Raa ki. Ōo bii kooyum le ḅōpga gōōo.

⁷ Maam se m'tedoga ted bōor jet. Ōo maam m'aan m'aanga ute doobiņa gōtn kaan ki ḅo m'bōōbga jiga doobm al-Masi.

⁸ Borse se, nakn kaal aacn ute doobin * ken Raa amsin kēf se te booyum maakn raa ki. Kese Meljegen debm daan ken utu kōjn bōōo do jeege tu se bo amsin kedn bii ken se. Ōo naan am kedn maam ki kalum ki sum eyo, num naan utu 'kedn jeege tun paacn jēna ḅo utu ing aak kaamin bii ken naan utu ade baa se.

Pōl ed labarin Timote ki ḅo dejiņa

⁹ Bin se, aay kaami 'ḅaado ḅum keske.

¹⁰ Taa Demas le resumga, iin ḅaaga geger ken Tesalonik ki taa naan uunga nakn *dunia bo ciri. Kresen se, j'ōlin ḅaaga taa naan Galat ki ḅo Tit kic bo j'ōlin ḅaaga taa naan Dalmati ki.

¹¹ Ōōp Luk kalın ki sum bo te maama. Ken naai 'ḅaado baa num, Mark se 'ḅaamsiņo, taa naan se utu am noogn maakn naab ki.

¹² Tisik se, maam m'ōlin ḅaaga maakn geger ken Epez ki.

¹³ Ken 'ḅaakiro baa se, uunumo kal kuulum magal se ken maam m'ōniņo maakn geger Troas ki gōtn Karpos ki se. Ōo 'tōs 'ḅaamo ute kitapge ḅo ken maam jēn tap tap se kengen k'teeldenga teel se.

¹⁴ Kōd-kōrdn-tōol ken roņ Alekzander se, tedumoga *kusiņ aak eyo. Nakn naan ted se, Meljege utu ansiņ terl don ki.

¹⁵ Naai kic ḅnd kōnd te gaabm se, taa do taar ken naaje k'dooy jeege se, naan took do ki eyo paac paac.

¹⁶ Kaad ken deet deetn gōtn kōjn bōōr ki jaay, maam m'taad taargen am naakn kōōdn dom se, nam tap bo baa te metum ki eyo. Jeege paac resumo. Taa nakn naade ted se, ḅn Raa ḅnte kōkdesiņ ḅōō.

¹⁷ Naḅo Meljege mōla se utu te maama ḅo naan edumga tōōgō bin bo maam m'taadga taarin jeege tu ute maraadiņa ḅo taar Raa se, jeege ken Yaudge ey se kic bo paac booyga. Ōo Meljege se le, aajumga taar tupiy ki.

¹⁸ Meljege se, maakn gōt ken ḅōō paac se utu am kōōdn doma ḅo am kaaja taa ansum baa maakn gaarin ken maakn raa ki. Ōn daayum daayum Meljege se, jeege an *nooko. *Amin!

Pōl nan taariņa ḅo raan ḅl tōōsiņ kaam mōōtn

¹⁹ 'Ted tōōse Priska ute Akilas ki ḅo 'ted tōōse jeege tun maakn ḅee Onezipor ki kici.

²⁰ Erast se ḅōpoga maakn geger ken Korint ki ḅo Tropim le, maam m'ōniņoga maakn geger ken Mile ki, taa naan kōōō.

²¹ Kōr kaadn kuulu 'kaan se, 'naar 'ḅaado ḅjuma. Ebul, Pudān, Linus, genaa mend Klōdia ute genaage paac tēdi tōōse.

²² Ōn Meljege se 'tedn ute naai. Ōo ḅn naan asen tedn bēēn naase ki paac.

* 4:8 Aak 2Tim 2.5.

Maktubm ken Pɔl raanɪn Tit ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pɔl raanɪn Tit ki

Tit se, lee tɛdɔga naaba tɛɛ ute Pɔl. Kaad ken Pɔl jaay jee Kɔrint ki ɔaa tɛdɪn kɪŋɪn ɔɔn se, Tit se tɛdɔga tɛdɪn naabm mɛc. Kaad ken Pɔl jaay raanɪn maktub ese se, Tit utu taa naan Kɔret ki. Ɔɔ taa naan Kɔret se, maane gurug ɔlin daan ki. Gɔtn ese se naan noog jee al-Masige gen tɔnd daapm naabdege. Pɔl raan Tit ki se ɔɔ taadɪn doobm ken naan 'bɛɛr tɔɔdɪn jeegen ken 'tɛdɪn naan jee al-Masige (kon 1.5-16). Naan dɛjɪn ute doobm ken naan an kɪŋg ute jee al-Masige aan gɔɔ jee magal naanɪn ki, mɛnd paragge, gaan-kɔdɔge ute bulge (kon 2.15). Isa al-Masi ɛd ron sɛrke se taa 'kɔɔdɪn do jikilimge paac maakɪ kusiɪn ki (kon 2.14). Jee al-Masigen kɪŋgɛ tɛdga kiji se, ɪŋg do taar ken se. Kaad ken Pɔl raan maktubgen di Timote ki ute ken naan raan Tit ki se, jee al-Masige jeelga Isa se ade kɔŋ ɔaa ɔɔrse eyo. Bin ɔɔ naade 'dooy kɪŋg ken adɛn noogo gen tɪŋg ɔaa ute naande.

Pɔl raan ɔl tɔɔsɛ Tit ki (2Pr 1.1-4)

¹ Kɛse maam Pɔl ɔɔ m'raanɪ maktubm se, maam ken bul *Raa ɔɔ *m'debm kaan naabm Isa al-Masi taa jeegen ken Raa bɛɛr tɔɔddɛnga tɔɔdɔ m'adɛn tɛdɪn naade kaal maakde paac do Isa al-Masi ki jeel-taar Raa mɛt ki, ken taad ɔɔ naade ɔk taar Raa se ɔɔnɔ.

² Taa naade kɔnd dode gen kɔŋ *kaajɪn gen daayum. Mɛtn taar kaajɪn ese se kɛse Raa mala ɔɔ taado taar se kaad ken naan aal te do naan ey ɔɔrtɔ ɔɔ Raa lɛ naan taad taar-kɔɔb eyo.

³ Kaad ken Raa jɛn ro ki jaay aan se, naan taad mɛtn taar kaajɪn se jeege tu, taar se ɔɔ ken naan ɛdumsɪn kaam jima. Kɛse ɔɔ taar ken Raa Mɛl Kaajjɛge ɔlum ɔɔ m'taadɪn jeege tu.

⁴ Tit maam m'raanɪ maktubm se, naai se aan gɔɔ goonum mala, taa maam ute naai se k'j'aalga maakje kalan do Raa ki. Ɔn Raa Bubu ute Mɛl Kaajjɛge, Isa al-Masi ai tɛdɪn bɛɛdɛ ɔɔ ai kɛdɪn lapia.

Naabm gen Tit daan jee Raage tun Kɔret ki (1Tim 3.1-7; 1Pr 5.1-4)

⁵ Maam m'ɔnɪo Kɔret ki se, taa naai 'tɔnd daapm naabm ken maam m'ɔnɪo doob ki se ɔɔ naai 'bɛɛr tɔnd naan *eglizge maakɪ gɛgɛrge tun taa naan Kɔret ki aan gɔɔ ken maam m'taadɪo se.

⁶ Debm ken naai an bɛɛr kɔnd se, debm ken ɔk taar dɪm ron ki eyo ɔɔ mɛndɪn kalan sum. Gɛnɪŋge aal maakde do Isa *al-Masi ki ɔɔ taargen jig eyo se k'taaddɛn rode ki eyo ɔɔ naade se jee booy uun taara.

⁷ Aan gɔɔ Raa ɛdɪŋga naaba gen kaakɪ do jee naange tu se, debm naan egliz se 'tɛdɪn debm ɔk taar dɪm ron ki eyo. Debm bin se ɔnɛ tɛdɪn debm ken ɔɔ taar naan taadga sum ɔɔ 'tɛdɪn mɛt ki, ɔnɛ tɛdɪn debm maak-taara, ɔnɛ tɛdɪn debm aay tɔtɔ dɛna ɔɔ ɔnɛ tɛdɪn debm kɔnd naapa ute jeege. Ɔnɛ tɛdɪn debm kɔsn gurs jeege cɛɛɛ.

⁸ Gan debm bin se 'tɛdɪn debm kɔkɪ mɛrtge, debm je tɛdɪn nakɪ jiga, debm ɪŋg do mɛtɛkɪn ki, ɔɔ tɛd nakge ute doobiɪna, debm *salal, debm ɔɔɔb ɔk ronɔ.

⁹ Labar Jigan gen Isa al-Masi se naan aal maakɪn do ki paac, kɛse ɔɔ taar ken naaje k'lee k'dooy jeege. Ɔɔ taar se ɔɔ ken an tɔɔgɪn maakɪna ɔɔ an dɛjɪn jeege ute taar Raa jigan ese ɔɔ taadɪn jeege tun baate kaal maakde do taar Raa ki se ɔɔ nakɪ naade tɛd se mɛt ki eyo.

Jeegen dooy jeege do taarge tun mɛt ki eyo

¹⁰ Taa jeege dɛna baate kuun taar jeege naan jee Raage, maakde ki se Yaudgen aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, naade se bo ken derl jeege do dooyde ute taardegen ren ren se cir paac paac.

¹¹ On̄te kɔn̄ jee se 'dooy jeege, 'dooy ken naade lee dooy jeege se ol jeege maakn̄ beege tun metin̄ se uun taarden ken jig ey se, dooy ken naade lee dooy jeege se le, lee on̄n kɔn̄ jeege cɛrɛ.

¹² Do dɔkin̄ maakn̄ jeege tun Krɛt ki se, deb kalan̄ debm jeel-taara deek do: «Jee Krɛt ki se naade se paac jee taar-kɔɔbge, naade se ing aan gɔɔ daagen naatn, naade se jee kaar-naabge do doɔpden bo kɔsɔ sum.»

¹³ Taar gaabm taad ro jeege tun Krɛt ki se met ki, ken bin se naai 'mooyde makɔn̄ɔ taa naade 'kaal maakde do taar Isa al-Masi ken salal se.

¹⁴ J'on̄te kuun taar Yaudgen lee taad k'tusdege se eyo ute nakn̄ jikilimge naade lee taad gen tɛda. Kɛse bo ken on̄ on̄de naade on̄ uun taar Isa al-Masi ken met ki se eyo.

¹⁵ Jee *salal doobm Raa ki aak nakge paac salal naande ki. Gan̄ jee tɛd nakn̄ *kusiɲa do baate kaal maakde do Isa al-Masi ki se, nakn̄ salal naande ki se, gɔɔ. Naade ing bo gen saapm do nakge tun jig eyo naade tɛd kusin̄ kic sɔkɔn̄ tɔɔde eyo.

¹⁶ Jee se tɛd rode naan jeege tu aan gɔɔ naade bo jeel Raa, gan̄ nakn̄ naade tɛd se tec gen Raa eyo. Nakn̄ naade tɛd se jeege aakdenga kic bo jede eyo, naade baate tookn̄ taar Raa, do nakn̄ bɛɛ tap bo naade on̄ tɛd eyo.

2

Pɔl deɟ Tit taa jeege gɔɔlga gɔɔlɔ, gaan kɔdge ute bulge (1Tim 2.9-15; 1Pr 3.1-6; Ep 6.5-8; 1Pr 2.18-20)

¹ Gan̄ naai se, 'dooy jeege ute taargen ken ɔaa ute taar Isa *al-Masi ken salal se.

² Do taad gaab-gɔɔlge tu se do k'bɔɔb rode, k'tɛd jeege aden kaal maak ki, k'j'ing do metɛkdege tu, j'ɔk taar Raade jiga, k'je jeege ute maakde paac do do nakge tun ese paac se j'aay kaamde do ki.

³ Bin se mɛnd-gɔɔlge se kic bo taadden k'tɛdn̄ nakn̄ ken tɔɔl *Raa ki, j'on̄te kɔɔdn̄ jeege j'on̄te tɛdn̄ mɛnd kaayge num k'dooy jeege gen tɛdn̄ nakgen bɛɛ.

⁴ K'dɛjn̄ mɛndgen sɛɛm se naɲa kic bo je gaabiɲa ute geninge,

⁵ k'j'ing do metɛkdege tu do k'bɔɔb j'ɔk rode bɛɛ k'tɛd mɛnd king beege, k'tɛd mɛndgen jiga k'booy j'uun taar gaabdege. Taa bin se nam kuuy kɔn̄ taadn̄ ing kus ro taar Raa ki eyo.

⁶ Do gaan kɔdge se kic bo deɟde j'ing do metɛkde ki,

⁷ do nakge tun ɔaa se paac. Naai mala 'tɛdn̄ nakgen jiga ken jeege aakga kic num 'kuun bɔlɔti. Ken dooy jeege ute taar Raa se, dooyde ute maaki paac taa naade ai kaal maak ki.

⁸ Taargen naai an 'dooy jeege se, dooyde te taargen ken met ki ken jeege kɔn̄ taar ing kus maak ki eyo, bin se taa jee taamooyjege se sɔkɔn̄ɔ aden tɔɔlɔ taa naade on̄ te taar dim kusin̄ jaay gen taadn̄ rojege tu eyo.

⁹ Taad bulge tu do daayum k'sook mɛldege tu do nakge tun k'tɛdn̄ paac. K'tɛd nakgen 'raapm maakn̄ mɛldege do j'on̄te naajn̄ taara ute naade.

¹⁰ J'on̄te ɔoogn̄ dim mɛldege do daayum j'on̄te tujn̄ ɔrmdege ute mɛldege. Ken naade jaay k'tɛd naan̄ se, 'kɔl jeege paac kaal taar Raa Mɛl Kaajjege se maak ki.

Raa tɛd bɛɛn̄ jeege tu (Ep 2.1-10; 1Pr 1.10-21, 2.13-16; 1Jn 3.1-3)

¹¹ Taa Raa se taadga bɛɛɲa, bɛɛn̄ se bo ken aaj jeege paac.

¹² Bɛɛn̄ se, dooyjeki taa j'aki kɔn̄ nakgen jig eyo naaniɲ ki do j'aki kɔn̄ gen dɔn̄ nakgen jee jeel Raa mal eyo lee dɔn̄ se kici. Bin se j'aki kɔn̄ king do naan̄ ken ara ki se, j'aki bɔɔbm kɔkɲ rojege, j'aki tɛdn̄ nakgen ute doobiɲa do j'aki kɔkɲ taar Raa se doɲɔ,

¹³ J'aki kaakɲ kaam bii kɛn Isa *al-Masi afe ɓaa, naan ɓo debm naaje j'ɔndki dojege don ki. Naan ɓo Raa magal Debm Kaaja ɔɔ debm tɔɔgɔ.

¹⁴ Isa al-Masi se, naan mala ɓo ɔɲ ron ooy taa naajege taa ajeki dugɲ dojege maakɲ *kusiɲ ki. Ɔɔ naan tugjeki kusiɲjege se, taa j'aki tɛɗn jee naangen mala mala, jee daayum maakde raap sakan gen tɛɗn nakgen jiga naaniɲ ki.

¹⁵ Kɛse ɓo taar kɛn naai an dooy jeege, an deje ɔɔ an mooy jeege ute tɔɔgi. Ɔɔ naai se nam ɔɲten kaaki aan gɔɔ debm cɛɛɛ.

3

*Jee Raage tap ɓo king ɔɔ di daan jeege tun jeel *Raa mal ey se*

¹ Ter taadden kici jee Raage tu se ɔɔ gaaringe ute tɔɔgge se k'sookden, ɔɔ k'tookden taarde ɔɔ k'daap rode gen tɛɗn bɛɛ jeege tu.

² J'ɔɲte naaj nam, j'ɔɲte tɛɗn taara ute jeege j'ɔk jeege rode ki, daayum k'tɛɗ jee dalul ute jeege paac.

³ Taa naajege kic ɓo do dɔkiɲ se, k'tɛɗkiro jee dɛrlge k'baatekiro booy kuun taar Raa. Ɔɔ naaje j'iigkiroga kiigi ɔɔ j'ingkiro gen tɛɗn nakgen jig eyo kɛn maakjege jea, j'ingki ɓo gen tɛɗn nakgen *kusiɲa ɔɔ k'tɛɗki maak-kilimi ro jeege tu. Jeege jaay aakjeki kic jejeke eyo ɔɔ naajege kic k'jeke naap eyo.

⁴ Gaɲ kaadiɲ jaay aas se, Raa Mɛl Kaajjege taad bɛɛɲa ɔɔ naan se je jikilinge paac,

⁵ naaje se, taa k'tɛɗkiro tɛɗ nakɲ doobiɲ ki ɓo naan aajjeki eyo, num gaɲ naan aak ɛjjeki kɛɛ ɓo dojege tu. Naan aajjeki ute *Nirl Salal kɛn tugjeki kusiɲjege, ɔɔ tɛɗjeki j'oojjekiga kiji ɔɔ tɛrljekiga kingjege tɛdga kiji.

⁶ Raa ɔljekiro Nirl Salal ute maraadiɲ se te Mɛl Kaajjege Isa *al-Masi.

⁷ Taa Raa te bɛɛɲ se tɛɗjekiga k'tɛɗkiga jee lee tɛɗ naka ute doobiɲ naaniɲ ki gen kɔɲ *kaajɲ gen daayum kɛn j'utu j'ing j'ɔndki dojege do ki se.

⁸ Taar maam m'raani se taar mɛt ki, m'je taar se naai 'ɗaar ro ki cirr. Taa jee aalga kaal maakde do Raa ki se 'kaay kaamde 'tɛɗn nakgen aak bɛɛ. Kɛse ɓo taar kɛn jiga kɛn 'noogn jeege paac.

⁹ Num gaɲ ɔɲte lee je gɔtn naajɲ taargen rɛɲ rɛɲ, ɔɲte tuun mɛtjil jeege, ɔɲte mooy te jeege, naajɲ taara te jeege ro do *Ko Taar kɛn Raa ɛɗo Musa ki. Taargen bin se ɔɲte kɔl doi maak ki. Taargen se taargen rɛɲ rɛɲ kɛn ɔɲ noog nam eyo.

¹⁰ Debm jaay naai aakiɲ gaaj gaaj jee Raage te naapa se, ɓaa taadiɲ ɔɔ ɲ'ɔɲte tɛɗn naan se. Kɛn naan jaay baate booy kuun taari se, tɛr ɓaa taad dɔɔliɲ kuuy daala. Kɛn naan jaay baate booy kuun taari num, debm bin se ɔɔɗ doi dɔkɔ ron ki naatn.

¹¹ Naai 'jeele debm bin se rɛsɲga ute doobm Raa, ɔɔ te kusiɲ naan lee tɛɗ ɔɲ ey se, naan maliɲ ɓo ɔj bɔɔrɔ don ki.

Pɔl tɛɗ tɔɔsɛ jee Raage tun Krɛt ki

(1Kɔr 16.20-24)

¹² Tɛɗga num m'utu m'ai kɔl Artemas ey lɛ Tisik. Taa maakde ki se debm kalan ai ɓaa noogo. Kɛn debm kalan jaay ɓaa aan ɔɲjiga naane num, naai aay kaami 'ɓaadɔ ɔɲum Nikopoli ki. Taa maam m'je ɓaa king kaadn kuul ki se gɔtn naane.

¹³ Zenas kɛn jeel mɛtn taar kɔɲɲ bɔɔrɔ ute Apɔlɔs jaay ɓaa ɓaa mɛrtɛ se aakden dɔɗe ki ɔɲten kɔɲ dim aden baata.

¹⁴ Ɔɲ gɛnaajegen doobm *al-Masi ki se kic ɓo dooy jeel tɛɗn bɛɛ taa 'noogn jeege kɛn, bɛɛki num, j'aden noog se. Bin se kaal maakɲ naade aal do Raa ki se kɔɲ noogn jeege.

¹⁵ Jeege paacɲ ute maam gɔtn ara se tɛɗi tɔɔsɛ. Ɔɔ naai kic tɛɗ tɔɔsɛ gɛnaajege tun doobm al-Masi kɛn Krɛt ki, naaden kɛn jejeke se.

Ɔɲ Raa asen tɛɗn bɛɛɲ paacki.

Maktubm ken Pól raan̄in̄ Pilemon ki Kupm m̄etn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pól raan̄in̄ Pilemon ki

Pilemon se naan̄ debm ken k'jeel jeel ḡotīna. Naan̄ kic took aalga maakin̄ do Isa ki ɔɔ naan̄ se maak̄n̄ jee al-Masige tun maak̄n̄ ḡēḡer ken Kól̄s ki. Ɔɔ naan̄ se m̄ed̄n̄ Pól. Naan̄ ɔk bulu kalan̄ k'dan̄in̄ Onezim ken iin̄ aano ḡotīn̄ ki. Ken nak̄n̄ ɔl jaay Pól d̄oɔd̄o ute Onezim se k'jeel eyo. Kaad̄ ken se Pól dangay ki. Naɔo Onezim se, naan̄ kic ɔaa took aal maakin̄ do Isa ki. Pól uun doa je an̄ k̄al ḡotn̄ m̄elin̄ ki. Naan̄ raan̄ maktubm se je taa m̄elin̄ an̄ k̄okin̄ aan̄ ḡoo bul ey sum, num aan̄ ḡoo ḡenaa doobm al-Masi ki. Kaad̄ ken naane se bul aanga jaay j'ɔkinga se, k'ted̄in̄ ɔn̄ɔ. Maak̄n̄ maktubin̄ ki se Pól taad̄in̄ te ute taa t̄ooḡ eyo num taar urlu. Ɔɔ naan̄ l̄e gaasīn̄ te gen̄ k̄ok̄n̄ Onezim aan̄ ḡoo bulin̄ eyo. Naɔo naan̄ taad̄ Pilemon ki ɔɔ n̄'saapa ɔɔ taar se n̄'taad̄in̄ jeege tun kuuy kici, ɔɔ maak-je al-Masi se ed̄kinḡ kiji ɔɔ kinḡ jeege ute naapa se kic ɔo, naan̄ t̄erlin̄ kiji.

*Pól ute Timote raan̄ ɔl t̄oos̄e Pilemon ki
(2Tim 1.1-5; 3Jn 2,6)*

¹ Maktubm se maam Pól ɔo m'raan̄i maam ken j'ɔkum dangay ki taa Isa *al-Masi. Pilemon maam te ḡenaaje Timote se k'ted̄i t̄oos̄e. Naai ken m̄ed̄n̄ doje ɔɔ debm t̄ed̄n̄ naabm Isa al-Masi ḡoo naaje.

² Naaje k'ted̄ t̄oos̄e ḡenaaje ken m̄enda Apia ɔɔ k'ted̄ t̄oos̄e Arsip ki ken t̄ed̄ naaba ute naaje t̄el̄e aan̄ ḡoo asgar c̄ēje ki gen̄ kud̄n̄ b̄oɔr̄o. Ɔɔ k'ted̄ t̄oos̄e *egliz ken lee tus ɔei ki se kici.

³ Ɔn̄ Bubjege *Raa ɔɔ M̄eljege Isa al-Masi asen t̄ed̄n̄ b̄ēed̄e ɔɔ asen k̄ed̄n̄ lapia.

Pól t̄oom̄ Raa taa maak-je Pilemon ɔk do jee Raage tu

⁴ M't̄oom̄ Raa ɔɔ daayum ken maam jaay m'ɔaa keem Raa se m'saap do naai ki,

⁵ taa maam booy jeegeen lee ɔɔs maan̄ gen̄ kaal maaki ken naai aal do M̄eljege tu Isa *al-Masi ki ɔɔ ute maak-jei ken naai ɔk do jee Raage tu paac se.

⁶ Maam m't̄ond̄ m̄etn̄ Raa ɔn̄ kaal maak̄n̄ ken tumjeki kalan̄ se 't̄ed̄n̄ t̄ooḡo, k̄ese ɔo ken taad̄n̄ jeege tu b̄ēe ken naaje j'ɔkki ute Isa al-Masi.

⁷ Ḡenaama, maak-jei ken naai ɔk do jee Raage tu se raapunga maakuma ɔɔ ed̄umga kaay kaama, taa maak-jei do jee Raage tu se s̄eld̄enga maak̄de d̄en̄ aak eyo.

*Pól t̄ond̄ m̄etn̄ Pilemon ɔɔ n̄'ɔk Onezim se jiga
(Kól 4.7-9; 1Kor 13.4-7)*

⁸ Taa d̄i naai 'jeele ey num ken m'd̄oɔk ute Isa *al-Masi se maam m'ɔk doobm ken m'ai taad̄n̄ naabm ken naai 't̄ed̄a, naɔo maam m'je t̄ed̄n̄ naan̄ se eyo.

⁹ Taa naaje k'je naapa se ɔo ken maam m'je t̄ond̄ m̄eti se. K̄ese ɔo maam Pól ken gaab-ḡoɔl j'ɔkum dangay ki taa Isa al-Masi,

¹⁰ maam m't̄ond̄ m̄eti gen̄ Onezim* ken maam t̄ed̄in̄ t̄ed̄ga aan̄ ḡoo goonum mala maak̄n̄ dangay ki ara.

¹¹ Do d̄okin̄ se naan̄ debm ɔn̄ noogi te eyo, gan̄ ɔr̄se se naan̄ t̄ed̄ga debm ken ajenki k̄on̄ noogo maam m'utu naai se.

¹² Ɔr̄se maam t̄erl̄ m'ɔli Onezim ḡotī ki, naan̄ ken t̄ed̄ga debm k̄oɔn̄ maakuma.

¹³ Ey num m'je m'an̄ gaasīn̄ ute maam maak̄n̄ dangay ki ken j'ɔkum taa Labar Jigan gen̄ Isa al-Masi. B̄ēeki num, naai ɔo am noogo gan̄ maam m'ɔkinga naan̄ ɔo ḡoo naai ki.

¹⁴ Naɔo ɔr̄se maam m'je m'an̄ gaasīn̄ ey se, taa maam m't̄ond̄ te m̄eti ey ɔ̄ort̄o. Taa maam m'je naabm naai am t̄ed̄ se ute taa t̄ooḡ eyo, num ute maak-jei mala.

* **1:10** Onezim ute taar Gr̄ek se je deek̄n̄ ɔɔ: debm 'k̄on̄ t̄ed̄n̄ d̄im.

¹⁵ Kaaɗn naane Onezim aan ɔnio gen bii kandum se, taa naan jaay ɔk tɛrl ɓaa ɔnjiga num ɓaa ting te naai gen daayum.

¹⁶ Ɔɔ ɓorse se naan aan gɔɔ bul ey sum, gan ɓorse naan tɛɗga bɛɛ cir ɓulu taa naan tɛɗga genaa ken ɔɔn maaka. Maam se m'jena naɓo naai se an je den cir daala; taa naan kic debkilimi ɔɔ tɛɗga genaa doobm Isa al-Masi ki.

¹⁷ Ken naai jaay aakum aan gɔɔ genaai doobm Isa al-Masi ki num, Onezim se ɔkin aan gɔɔ ken naai ɔkum maam mala.

¹⁸ Ken naan jaay tujiga dim lo ai kɔɔn dim kic ɓo, ɔn maam ɓo m'aisin kɔɔ.

¹⁹ Taargen m'utu m'ai taadn ara se, maam mala ɓo m'raanisin ute jima: maam m'aisin kɔɔ. Num gan ɔnte tɛɗi dirigi taa Meljege se naai kic maam m'ɔk sɛɛ doi ki. Sɛɛ maam m'taadn se naai mala.

²⁰ Ken bin num genaama, taa Meljege naaje k'tɛɗkiga kalan se naabm se 'tɛɗumsina, aan gɔɔ naaje te Isa al-Masi k'tɛɗkiga kalan se 'raapum maakuma.

²¹ Nakn maam m'raanji se m'jeelin maakum ki naai se an kɔɔn tɛɗa. Ɔɔ m'jeele nakn maam m'tɔnd mɛti se naai an kɔɔn tɛɗn cir naan se.

²² 'Daapum gɔtn m'an ɓaa toɗo gati ki kici. Taa keem Raa ken naase 'lee eemki se, maam m'ɔnd dom do ki. Taa bii kalan m'utu m'asen ɓaa kɔɔ.

Pɔl ute mɛɗinge tɛɗ tɔɔsɛ Pilemon ki

²³ Epapras ken j'ɔkin danɗay ki ute maam taa Isa *al-Masi se 'tɛɗi tɔɔsɛ.

²⁴ Ɔɔ Mark, Aristark, Demas, Luk naaden ken tɛɗ naaba ute maam kalan se kic tɛɗi tɔɔsɛ.

²⁵ Ɔn Meljege Isa al-Masi asen tɛɗn bɛɛna.

Maktubm gɛn Ǝbrege

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm gɛn Ǝbrege

Maktubm gɛn *Ǝbrege se debm kɛn raanɪn se, k'taad te ron eyo ɔ jee kɛn k'raandɛn maktubm se kic ɓo k'jeelde eyo. Debm kɛn raanɔ maktubm ara se, naan jeel ɔk Kitapm gɛn Raa dɔko ute jeege do dɔkiɪn se jiga. Jee al-Masigen naan raandɛn maktubm ara se, 'tɛdn Yaudge. Jee al-Masigen gɔtn ese se, jaay nakgen ɔn lee aan dode ki se tɛdden maakde tujɔ ɔ kaal maakden mɛtn-jiki se kic ɓo ɓaa urlga. Ɔ jee mɛtinge se, jenoga rɛsn ute doobm al-Masi se naatn. Anum naan raande se, je adɛn kɛdn kaay kaama. Ute doobm al-Masi kɛn Raa ɔliɲo se ɔl jikilimge taarde ɓaa ute Raa (kon 1.1–2.18). Deere, al-Masi se naan Goon Raa ɔ naan se Raa mala mala. Ɔ naan ɓaado tɛdga debkilimi mala mala (kon 1.3). Kooy kɛn naan ooy se aan gɔɔ jikilimge lee ooy se, kusin kɛn ɔk tɔɔgɔ do jeege tu se, tɔɔgin se naan tɛdinga tɛdga gɔtɔ (kon 2.14). Ute bɛɛ kɛn al-Masi tɛd se ɓo, jee took aal maakde don ki se 'kɔn ɓaa cɛɛsn Raa ki (kon 3.1–5.10). Taa al-Masi se ook ɓaaga bini aanga gɔtn Raa ki ɔ naan ɓo Raa ɔndinga tɛdga magal debm tɛdn sɛrke Raa ki gɛn jee kɛn took aal maakde don ki (kon 5.11–10.31). Isa se tec aan gɔɔ magal gɛn jee tɛdn sɛrke Raa ki do dɔkiɪn se eyo taa naan se ting gɛn daayum. Maakɪ Kitapm kɛn Raa dɔko ute jeege do dɔkiɪn se, jee tɛdn sɛrke Raa ki se daayum naade lee tɔl mooso taa Raa adɛn tɔl kusinde. Num gan al-Masi se ɛd ron sɛrke taa kusin jeege jɛ-kalan sum ɔ gɛn sɔrɔkiɲa. Taa naan se ɓo ɓorse jee al-Masige se inɲga do doob kɛn kiji ɔ naade se 'kɔn tɛrl ute mɛtde ey sum. Bin ɓo kaal maakɪ gɛn jee do dɔkiɪn se taaddesin taa adɛn tɛdn saada (kon 11–12). Saadn kɛn naan taadden ese ɓo kɛn ɛdden kaay kaama maakɪ nakge tun ɔn kɛn aan dode ki ute nakɪ naam kɛn ɓorse aan dode ki se kici.

**Raa taadjeki ute taar Goonina*

¹ Do dɔkiɪn se, Raa lee taado ɓugjege tu ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki se mɛt dɛna ɔ ute doobm jeege dɛna.

² Gan ɓorse se maakɪ ɓiige tun kaam mɔɔtn ara se, naan taadjekiga ute doobm Goonina ɔ Goonin se ɓo, naan bɛɛr ɔndiɲo ɔ ɛdinga nakge paac kaam jina. Ɔ ute doobm Goonin se ɓo naan aalo nakgen ɓaa se paac kici.

³ Goon ese se ɓo kɛn taad *nookɪ Raa kɛn wɔɔr gɔtɔ kelɛɲ ɔ naan se tec Raa mala mala. Ute taar naan kɛn ɔk tɔɔgɔ se ɓo, nakgen ɓaa se paac naan tɛdde utu ting gɔtde ki. Kɛn naan jaay tug *kusin jikilimge aas sum se, naan ook ɓaa inɲ maakɪ raa ki do ji daam Raa Sidburku ki.

*Isa se naan magal cir *kɔdn Raage*

⁴ Goonin se, Raa ɔndinga raan do kɔdn Raage tu ɔ bin ɓo ro kɛn Raa ɛdin se, cir gɛn kɔdn Raage.

⁵ Taa ɓii kalan tap ɓo Raa taad te kɔdin kɛn gam eyo, kɛn an deekɪ ɔ:

Naai se, 'Goomuma,

*jaaki maam m'taadn naan jeege tu paac maam ɓo m'Bubi.**

Ter daala kɔdn Raa kɛn gam tap ɓo Raa taadin te eyo, kɛn an deekɪ ɔ:

Maam se m'tɛdn Bubi ɔ naai le am 'tɛdn goonuma.†

⁶ Num ter daala, kaad kɛn naan ɔlo Goon paragin‡ do duni ki se, naan deek ɔ:

Ɔn kɔdumge paac kɛrɛgɪ naanin ki.§

⁷ Gɛn kɔdinge se Raa taad ɔ:

* **1:5** Aak KKR 2.7. † **1:5** Aak 2Sam 7.14 ɔ 1Krk 17.13. ‡ **1:6** Isa se naan goon paragin kalan lak, gɔsin gɔtɔ. § **1:6** Aak Dt 32.43 ɔ KKR 97.7.

Naade se jee tēdn naabumge,
naade se tec aan gəə kuulu əə aan gəə rəəŋ poodo.*

⁸ Num gen Gooniŋ ki se, Raa taadiŋ əə:

Gaar naai Raa se tiŋg gen daayum,
əə jeeige se le, naai təədde ute doobm daan ki.

⁹ Naai le 'je nakŋ ute doobiŋa

əə nakŋ *kusiŋ se naai əədiŋ naatn.

Taa naaŋ se bo Bubi Raa, naaŋ əəyiga uubu doi ki gen maak-raapo ken taad əə
naai se gaarge əə maakŋ parige tu se naai bo magal cirde.†

¹⁰ Ter Raa deekiŋ daala əə:

Kese bo naai, Məlje, do kupm met ki se naai aalo do naaŋa

əə maakŋ raa le naai tēdiŋo te jii.

¹¹ Nakgen se paac utu 'tjuu, gaŋ naai se tiŋg gen daayum.

Deere, maakŋ raa ute do naaŋa se utu 'kooy koono aan gəə kala.

¹² Əə naai utu aden tuŋn aan gəə kala

əə utu aden pelekŋ aan gəə ken k'lee k'pelekŋ kalge se.

Num naai le 'terl roi eyo əə daayum daayum naai iŋg gəti ki.‡

¹³ Əə taa bii kalaŋ tap bo Raa taad te kədiŋ ken gam eyo, ken an deekŋ əə:

'Baado iŋg do ji daamum ki,

bini jee taamooyige se maam m'aden 'tēdn naai bo kiŋg doŋe ki.§

¹⁴ Kədn Raage se tap bo naade nanŋe? Naade se jee kaaŋ naabm Raagen paacŋ j'əŋ
j'laakden eyo, əə Raa əldeno se taa nooŋŋ jeegen ken Raa utu aden kaaja.

2

*J'əŋten kuum kaalki taar *Raa se naaŋ ki*

¹ Taa naaŋ se bo, taargen naajege k'booyiŋkiro se, j'əkiŋki əəŋ cir daala, ey num səm
j'aki kiŋŋ doob ki.

² K'jeelki taar ken *kədn Raage taado do dəkiŋ *Musa ki se, ək təəgə do jeege tu paac əə
jeegen jaay baate kuuno taar se lə baate kiŋg do ki se, jee bin se do *kusiŋ ken naade tēd
se, Raa dabardenoga ute doobiŋa.

³ Anum naajege se, k'booyiŋkiga taar naaŋ ken aajjeki əə taar naaŋ se le cir gen kədn
Raagen taado Musa ki se. Bin num ken taar se jaay naajege k'j'uum j'aaliŋkiga naaŋ ki
num, naajege kic j'aki kəŋ kaaŋ kətn dubar ken se eyo. Metn taar kaajjege se, Məljege Isa
bo uuno metiŋ taado deete əə jee ken booyo taariŋ naaŋ taado se bo, taadŋeki əə taariŋge
se, taargen met ki.

⁴ Əə Raa mala taadga tal əə taar ara se taar met ki ute doobm nakŋ kaakŋ jeele əə ute
nakgen naaŋ tēdiŋ deel doa, əə ute napar nakŋ-kəəbgen naaŋ tēda əə bin bo naŋa naŋa kic
Raa ədiŋga *Nirl Salal aan gəə ken naaŋ maakiŋ jen ro ki.

Isa se naaŋ Debm Kaajjege

⁵ Anum duni ken utu ade baa jaay ken naaje k'taadn metiŋ borse se, 'kəŋ tēdn kaam ji
*kədn Raage eyo.

⁶ Num maakŋ Kitap ki se, nam kalaŋ taadga tal əə:

Debkilimi se tap bo naaŋ naŋa kaca jaay bo ken naai Raa saapm doŋ ki,

goon debkilimi se tap bo aas di jaay bo naai aakiŋ doŋ ki se?

⁷ Kaaŋn ken naai 'tēd debkilimi əəpo baata aas te kədn Raa ey se, cəkə sum.

Ter naai bo *'nookiŋa əə 'magaliŋ aan gəə gaarge.

⁸ Nakgen paacŋ naai aaldeno se naai əŋiŋsiŋga kaam jiŋa.*

* 1:7 Aak KKR 104.4. † 1:9 Aak KKR 45.7-8. ‡ 1:12 Aak KKR 102.26-28. § 1:13 Aak KKR 110.1. * 2:8 Aak
KKR 8.5-7.

Ken Raa jaay edinga nakge paac kaam jin se, ne dim jaay Raa edin te kaam jin ey se, goto. Nabo borse nakge se paac naajege j'aakiŋki ute kaamjege se aan gaa ted te kaam jin ey borto.

⁹ Gan naajege j'aakki Isa se, kaad ken Raa tedino jaay naan an ron oopo baata aas te kodn Raage ey se, coko sum. Taa naan dabaro an ron ooy se, borse se, Raa nookinga oo magalinga aan gaa gaarge. Bin bo ute bee Raa se, naan ooyo taa jikilimge paac.

¹⁰ Raa se aalo nakge paac oo bobbde ting gotde ki. Bin bo Raa je ano baa ute geninge dena taa 'kend maakn nookin ki. Taa dubar Isa ano se bo, Raa edin naan ted aas naabin ute doobina. Isa se naan bo debm tadd olde gotn kaaj ki.

¹¹ Taa Isan ken debm tugn *kusiŋ jeege ute jee ken naan tugde kusiŋdege se, naade paac Bubde Raa kalan ese sum. Taa naan se bo ken Isa danŋde oo naade k'genaange se kic bo, sokon toolin eyo.

¹² Taa naan se bo Isa deek Raa ki oo:

Maam se m'utu m'taadn taa naai genaamge tu;

oo gotn ken jeege jaay tusnga se, maam m'ai tadm daande ki.†

¹³ Ter Isa taad daala oo:

Maam se m'utu m'kend maakum doi ki.‡

Ter naan taad daala oo:

Maam m'utu ara ute gaangen ken naai Raa edumo se.§

¹⁴ Bin bo aan gaa gaan jikilimge paac ok daa roa ute mooso se, naan kic bo ok daa roa ute mooso tecde naade se kici. Bin bo ute kooy Isa se, Iblisn, debm takn mind jeege, naan bo debm ken baano ute yo do jeege tu se, taogŋ naan ok se, Isa nanjisinga tak.

¹⁵ Bin bo jeegen ting aan gaa bulge taa naade beer yo ki se, naan aden kon kodn dode.

¹⁶ Deere k'jeelki, naan baado gen noogŋ kodn Raage eyo, num naan baado se gen noogŋ metjil *Abraamge.

¹⁷ Taa di naan ted ron debkilimi tec naajege genaange mala mala, bin bo naan ted *magal debm tedn serke Raa ki debm bee oo tuj ormin eyo gen tedn naabm Raa. Taa naan se bo naan ed ron *serke gen taal kusiŋ jeege.

¹⁸ Deere, Isa se naan dabaroga oo anoga nakn naama; taa naan se bo naan an kaasa gen naakn jeegen nakn naama aan dode ki.

3

*Isa se naan cir *Musa*

¹ Genamge, *Raa danseno taa aki tedn jee naange. Taa naan se bo ondki saapse do Isa ki, naan bo debm kaan naabm Raa oo debm tedn serkn magal gen Raa. Naan bo okjeki taasa ute Raa oo do nakge tun se bo, naajege k'jaalki maakjege do ki oo k'taadki naan jeege tu.

² Oo Isa se Raa beer andin gen tedn naabina oo maakn naabin ki se naan tuj te ormin eyo, aan gaa Musa ken tedo naaba maakn *Bee Raa ki paac jaay tuj te ormin ey se*.

³ Kese doobina ken Isa jaay *nookin eem cir gen Musa se tec aan gaa debm kodm bee ken k'nookin cir bee ken naan obo.

⁴ K'jeelki, bee tak bo ok mel kodin kodina, num mel kodm nakgen baa se paac se, naan Raa.

⁵ Maakn Bee Raa ki paac se, Musa tedoga naaba tuj te ormin eyo oo naan tedo naabin se aan gaa debm tedn naaba gen taadn jeege tu nakn ken Raa utu aden taadn metin naan ki.

⁶ Num gan *al-Masi se, naan Goono, Goon ken tuj te ormin eyo oo Bee Raa paac se Raa anjisinga kaam jina. Oo naajege se bo aan gaa k'bee naana ken naajege jaay k'beerki eyo oo j'ondki dojege don ki ute maak-raapo se.

† 2:12 Aak KKR 22.23. ‡ 2:13 Aak Eza 8.17. § 2:13 Aak Eza 8.18. * 3:2 Aak Nmb 12.7.

Raa 'kədn ɡətn tɔl maaka jeenge tu

⁷Booyki taar kən *Nirl Salal taad maakŋ Kitap ki ɔɔ:
Jaaki jaay kən 'booykiga mind Raa num,

⁸ɔnten 'tɛdki do mɔŋɡɔ
aan ɡɔɔ kən do dɔkiŋ bugsege baate tooko taariŋ se
ɔɔ naan kən se, naade naamiŋoga do kɔd-ɓaar ki.

⁹Ter Raa taad ɔɔ:
Ute nakgen bɛɛ maam m'tɛdo ɓaara si-sɔɔ se kic ɓo,
bugsege naamumo ɔɔ naade je am 'kaakŋ mɛtuma.

¹⁰Taa naan se ɓo maam maakum taarum do jeege tun ese
ɔɔ maam m'taad ute maakum m'ɔɔ: Jee se le daayum lee tɛrlum naaga
ɔɔ nakŋ maam tɛd se le, naade booy ɔk eyo.

¹¹Kən maakum taarum se, maam m'naam taarum m'ɔɔ:
Jee se 'kɔŋ kɛnd ɡət kən maam m'daapiŋ ɡɛn tɔl maaka se eyo.†

¹²Genaaŋge, ɔndki kɔndɔ nam ɔnte kɔŋ maakiŋ 'tɛdn aak kusu kən an kɔliŋ naan
'tookŋ kaal maakiŋ do Raa ki eyo ɔɔ tɛrl naaga Raa kən zɛɛr se.

¹³Ɔan kaad kən naase utu 'tingki ting maakŋ kaad kən Raa danŋ jaaki se, ɓii-raa ɛdki
kaay kaama naapge tu, ɔnten kaanŋki rose dala ute *kusiŋa ɔɔ ɔnten 'tɛdki do mɔŋɡɔ.

¹⁴Anum kən naajege jaay kaal maakjegen do kupm mɛt ki se jaay j'ɔkiŋki tɔɔɡɔ bini do
taar tɔliŋ ki se ute naan se, naajege j'aki tɛdn naaba kalaŋ ute *al-Masi.

¹⁵Bin ɓo Kitap taad ɔɔ:
Jaaki jaay kən 'booykiga mind Raa num,
ɔnten 'tɛdki do mɔŋɡɔ
aan ɡɔɔ kən do dɔkiŋ bugsege baate tooko taariŋ se
ɔɔ naan kən se, naade naamiŋo do kɔd-ɓaar ki.‡

¹⁶Anum jeegen booyo taar Raa jaay baate tooko ɔɔ tɛrlo naaga Raa ki se, tap ɓo nanje?
K'jeelki jeegen se ɓo kən jeegen paacŋ *Musa ɔɔddeno maakŋ taa naan Masar ki.

¹⁷Maakŋ ɓaarge tun si-sɔɔ se tap ɓo, Raa maakiŋ taariŋ do nanje tu? K'jeelki, Raa se
maakiŋ taariŋ do jeege tun tɛdo kusiŋ jaay ooyo do kɔd-ɓaar ki se§.

¹⁸Ɔɔ jeegen kən Raa naam taariŋ rode ki ɔɔ: naade se kɔŋ kɛnd ɡət kən maam m'daapiŋ
ɡɛn tɔl maak ki ey se, tap ɓo nanje? Naade se ɓo jee kən baate tooko taar Raa ɔɔ tɛrliŋo
naaga se.

¹⁹Bin ɓo k'jeelki, naade se jaay ɔŋ end te ɡət kən Raa daapiŋ ɡɛn tɔl maak ey se, taa
naade se baate tooko kaal maakde doŋ ki.

4

¹Do dɔkiŋ se, *Raa taad jeege tu ɔɔ utu ade kɛdn ɡətn kən naan daapiŋga daap ɡɛn
jamaka se ɔɔ ɓorse kic ɡətn se utu booy jeege. Bin num ɔndki kɔndɔ nam ɔnten tɛdn
*kusiŋa jaay kɔŋ roŋ 'kɔɔpm kaam mɔɔtn jaay 'kɔŋ kɛnd ɡət kən ese ey se.

²Naajege kic ɓo k'booykiga Labar Jiga aan ɡɔɔ jeegen tingo do kɔd-ɓaar ki. Naade se
booyga taar se, naɓo taar se tɛd te dɪm maakde ki eyo, taa naade baate tooko kaal maakde
do taar kən ese se.

³Naɓo naajegen j'aalkiga maakjege do labar kən jiga se, j'aki kɔŋ kɛnd ɡət kən Raa
daapiŋga daap ɡɛn tɔl maaka se. Ey num jee kən baate kaalo maakde se, Raa taad ɔɔ:

*Kən maakum taarum se maam m'naam taarum m'ɔɔ:
jee se kɔŋ kɛnd ɡət kən maam m'daapiŋ ɡɛn tɔl maaka se eyo.**

Kese ɓo taar kən Raa taado kaad kən naan aalo do naanɓa ɔɔ nanɓo naabiŋ se, ey num ɓii
ɡɛn jamaka se utu tap.

† 3:11 Aak KKR 95.7-11. ‡ 3:15 Aak bersege 7, 8. § 3:17 Aak Nmb 14.29, 32. * 4:3 Aak KKR 95.11.

⁴ Bin num gen bii k-cilige tu se maakɲ Kitap ki se gɔt kaam kalan nam taadga taad ɔɔ: Bii mɛɛɛ se Raa tɛd nan naabin paac ɔɔ: *Bii k-cilige tu se, naan jamakɲ ro ki.*[†]

⁵ Ɔɔ daala gɔtn ese se kic taad ɔɔ: *Jee se kɔɲ kɛnd gɔt kɛn maam m'daapin gen tɔɔl maaka se eyo.*[‡]

⁶ Bin ɔo Raa se uunoga doa gen jee mɛtinge se ɔk doobo gen kɛnd gɔt kɛn naan daapinga daap gen jamaka se. Num gan jee kɛn booyo Labar Jiga deet deetn jaay baate tookɲ taar Raa se, naade se 'kɔɲ kɛnd gɔt kɛn ese se eyo.

⁷ Taa naan se ɔo Raa ɔndga bii kuuy kɛn naan danɲ *jaaki*. Kɛn Raa ɔnd bii ese se, gaan *Israelge se tɛrlga tɛrl naaga Raa ki daaniɲ dɔkga jaay naan taadɛno maakɲ Kitap ki ute taar Gaar *Daud ɔɔ:

Jaaki jaay kɛn 'booykiga mindin num, ɔnten 'tɛdki do-mɔɲgɔS.

⁸ Jɔsue jaay ɔloga gaan Israelge taa naan kɛn naade saap ɔɔ gɔtn jamak kɛn mala mala num, deere bin se, Raa kɔɲ taadn taa bii gen jamakɲ kɛn kuuy ey sum.

⁹ Bin ɔo aan gɔɔ Raa nan naabiɲa ɔɔ jamakɲ bii k-cilige tu se, jee Raage kic Raa utu aden kɛdn gɔtn jamaka bin kici.

¹⁰ Taa debm jaay ɛndga gɔt kɛn Raa daapin gen jamaka se, naan se nanga naabiɲa ɔɔ jamakɲ aan gɔɔ Raa kɛn nan naabin jaay jamakɲ ro ki se kici.

¹¹ Bin se j'aayki kaamjege gen kɛnd maakɲ gɔt kɛn Raa daapinga daap gen jamaka se; j'ɔndki kɔndɔ maakjege tu se, nam ɔnte naajɲ taara aan gɔɔ gen gaan Israelge sɔm an kɔlin 'koocɲ jaay 'tookɲ taar gen Raa ey se.

¹² Taa taar Raa se naan inɲ zɛɛɛ ɔɔ ɔk tɔɔɲ kɛn ɔs maakɲ jeege. Ɔɔ naan se aat cir gɔrd-jɛrlɛ kɛn taaringen di paac taat ranan ranan se. Naan ɛnd maakɲ nakge tun maakɲ ro debkilim ki se paac, naan ɛnd bini ɔɲ cɛɲɲɛ, saapa ɔɔ koa. Nakɲ maakɲ saapjege tu ute kɛngen naaje k'jekɛ se, naan ɔo jeel nanɲ tak ɔɔ lee taadjeki mɛtin naajege tu.

¹³ Nakge paac se Raa ɔo aaldɛno ɔɔ debm jaay Raa ɔɲ aakiɲ ey se, gɔtɔ. Naan Raa ki se nakɲ ko k'kɔyiɲ tap ɔo gɔtɔ; nakge paac tood tal. Ɔɔ naan Raa ki se ɔo, nanɲ nanɲ kic ɔo 'ɔaa taadn mɛtn taariɲ taariɲa.

*Isa se *magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki*

¹⁴ Taa naajege se j'ɔkki debm tɛdn sɛrkɲ kɛn magal cir jee tɛdn sɛrkgen ɔaa se paac. Naan se ook ɔaaga maakɲ raa ki cɛɛsn Raa ki. Naan se Isa, Goon Raa. Taa naan se ɔo kaal maakjegen do Isa ki jaay k'lee k'taadki mɛtin jeege tu se, j'ɔkinki tɔɔɔ.

¹⁵ Deere, naajege se j'ɔkki debm tɛdn sɛrkɲ magal kɛn aas kaakɲ taa-daayjege. Naan se ɔɲoga napor nakɲ naamge paac aan gɔɔ naajege, naɔo naan se ɔɲ tɛd te *kusiɲ eyo.

¹⁶ Bin num j'ɔnten 'ɔeerki, k'ɔaaki gɔtn kaag do Raa kɛn debm ajeki kɛɛɲ dojege tu ɔɔ ajeki tɛdn bɛɛ kaad kɛn naaje k'jekɛ naan aajjekɛ noogo.

5

¹ *Magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki tak ɔo k'bɛɛr k'j'ɔɔdin maakɲ jikilimge tu gen tɛdn naabm *Raa taa tɔnd daapm jeege naaniɲ ki. Naan Raa ɔndin se taa an kɛdn nakge *sɛrkɛ ɔɔ kɔɲ mooso taa *kusiɲ jeege.

² Magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki se, naan kic ɔo ɔk tɔɔɲ eyo aan gɔɔ jikilimgen ɔaa se paac, taa di jeege jeel ɔk mɛtn doobm Raa eyo ɔɔ tɛdn nakgen mɛt ki ey se, naan aden kɛɛɲ dode ki.

³ Aan gɔɔ naan kic ɔk tɔɔɲ ey se, naan 'kɛdn sɛrkɛ Raa ki taa kusiɲ jeege sum eyo, num taa kusiɲ naan maliɲ kici.

⁴ Naan se kalin ki sum ɔo 'kɔɲ kuun ron raan gen tɛdn magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki se eyo, num magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki se, Raa mala ɔo bɛɛr ɔɔdinɲa aan gɔɔ kɛn naan bɛɛr ɔɔdo *Aarun do dɔkin se.

[†] 4:4 Aak Jen 2.2. [‡] 4:5 Aak KKR 95.11. § 4:7 Aak Keem Kaa Raa 95.7-8.

⁵ Bin 6o *al-Masi kic naan mala 6o uun ron raan gen tedn magal debm tedn serke Raa ki eyo. Num naan se Raa 6o beer addino 6o deekin 6o:

Naai se Goonuma,

jaaki maam m'taadn naan jeege tu paac, maam 6o m'Bubi.*

⁶ 6o got kuuy maakn Kitap ki kic Raa taadga taad 6o:

Naai se debm tedn serke Raa ki gen yemiina aan g6o Melkisedek.†

⁷ Ken Isa ingo do naan ki se, naan tond meta, eem n6o 6o t6oyo ute kaa-maane metn Raa ki naan ken je num an kn kaajn maakn yo ki. 6o Raa se booyinga keemiina taa naan se debm took uun taariina.

⁸ Isa se naan 6o Goon Raa. Ute naan se kic 6o naan aakoga dubar 6o ute doobm se 6o naan deel rona gen tookn kuun taar bubiina.

⁹ 6o Raa tedino naan ted aasoga naabin paac ute doobiina 6o naan tedga debm *kaajn gen daayum gen jeege paacn took uunga taariina.

¹⁰ Anum Raa se taadga tal 6o naan se magal debm tedn serke Raa ki aan g6o Melkisedek.

Kaal maakse se skinki t6og6

¹¹ Do taarge tun se, naaje j'ok taarge dena gen taada, na6o ken j'asen taadn metin se tedjen 6on6, taa naase se 'tedkiga jeege 'booy akki taara y6kad eyo.

¹² Ey num do d6okin tap 6o naase k'dooyenoga dooy nakgen se 6o beeki num, naase kic aki tedn jee dooy jeege, na6o maam m'aakse naase se 'jeki j'asen dooy ute nakgen ken k'lee k'dooy jeege ken utu aal kaal maakde do Raa ki. Anum 6orse kic 6o, maam m'aaksen naase se 'jeki 6o j'asen kedn sia, ey num k6sgen deer se, naase 6n aasiinki eyo.

¹³ K'jeelki, debm utu aay kaay si se naan goon k'taace; debm bin se 'k6n beer kuun nakn ute doobin eyo.

¹⁴ Num gan k6sn deer se gen jee magala. 6o naade se jeel 6k nakn jiga 6o nakn ken *kusiina, taa nakgen se naade lee tedin t6da.

6

¹ Bin 6o metn taar *al-Masi ken k'dooy jeege utu aal kaal maakde don ki se, j'6ninki king 66tin ki aan g6o ken do kuun met ki, num naajege se, k'6aaki ute naanjege taa j'aki tedn jee magala. J'6nten terl do nakge tun do kuun met ki se aan g6o: ken gen terl naaga do nakge tun ajenki k6l yo ki 6o j'aalki maakjege do *Raa ki;

² j'6nte kingki do dooy gen napar tugn 6aapm ro naan Raa ki 6o gen t6nd ji do jeege tu taa Raa aden tedn beer; j'6nten kingki do taar ken Raa taad 6o jeege ooyga kooy se utu duru daan yoge tu 6o taar ken Raa utu k6jn 6666 kaam m66tn gen s666kiina do jeege tu.

³ J'6nten kingki 66tn ese sum, num k'6aaki ute naanjege aan g6o ken Raa maakin jen ro ki.

⁴⁻⁶ K'jeelki, jeege terlga terl naaga Raa ki 6o endga maakn *kusiin ki se, ey num naade se aakoga 66tn w66r ken iino 66tn Raa ki, 6nga nakn nijim ken Raa ed jeege tu, 6nga *Nirl Salal ute jee Raage kici, naade naam 6kga taar Raa se nijimi, naade jeelga king kiji ute al-Masi se 6k t666 6orse 6o naan ki 6o ute naan se kic 6o, ken naade jaay terlga naaga Raa ki se, doobm je k6n kuuy jaay naade ade terl maakde 6o j'andeno terl 66tn al-Masi ki daal se, 666. Taa jee se, aan g6o naade malinge 6o tup t66l Goon Raa se ro kaag ki daala 6o naade terl 66nga maakn s666n ki naan jeege tu.

⁷ Aakki maakn-66tn jaay maane 66oy daayum maak ki se ken nakn k6sin maak ki jaay oojga jiga mel maakn 66t ki se, 66tn se, Raa tedin beerina.

⁸ Num ken maakn-66tn se jaay iin muge ute k666ndge sum num, maakn-66tn ese se ooj te dim ey se, 66tn se Raa an naama 6o j'an toocn naatn gen s666kiina.

* 5:5 Aak KKR 2.7. † 5:6 Aak KKR 110.4 6o *Ebrege kon 7 kici gen Melkisedek.

⁹ Jee maak-jemge, ken naaje k'taad bin kic bo naaje se k'jeele naase se utu ingki do doob ken jiga ken asen kaaja.

¹⁰ Taa Raa se naan debm ted nakge ute doobiṇa ḡ naan kḡn dirig eyo naabm ken naase 'tedṇkiro ute maak-jea taa naṇa genaasege tu ḡ borse kic naase utu 'lee 'tedṇki ted se.

¹¹ Anum naaje se k'je maakse ki se naṇa naṇa kic bo nakgen naan 'ted borse se ḡnte kḡṇiṇa, num aay kaamin ḡnd don do nakṇ ken naajege j'ḡndki dojege do ki ken utu kaan ute doobiṇa bini kaan do taar tḡlin ki.

¹² ḡnte 'kḡrki, aayki kaamse, uunki doobm jee ken aal maakde do Isa ki ḡ aay kaamde do ki ḡ ute nakgen se bo naade utu 'kḡn nakṇ bεε ken Raa taad ḡ utu 'kedṇ jeenge tu se.

Nakṇ ken Raa taad ḡ kedṇ jeenge tu se deere utu 'kaana

¹³ Naase 'jeelki do dḡkin se, Raa taadoga taad ḡ utu kedṇ naka bugjege tu *Abraam ki. Kaad ken naan taadṇ taar se, naan naam taariṇ ute ron mala taa nam jaay magal cirin naan Raa se, gḡtḡ*.

¹⁴ Naan taadṇ tal ḡ: *Deere, maam se m'ai tedṇ bεε dena, ḡ m'ai dirḷ metjili 'tedṇ den aak eyo.*†

¹⁵ Taar ken Raa taad Abraam ki se, Abraam aay kaamin booyinga dena ḡ aal maakin paac do ki ḡ ute naan se, Raa baado edṇ nakṇ ken naan taadṇo ḡ an ked se.

¹⁶ Ken jikilimge jaay baa baa naam taarde se, naade naam ute ro debm ken magal cirde; bin bo taarde se naade tḡlin ute naam ken naade naam taarde se.

¹⁷ Bin bo jee ken Raa taadoga taad ḡ utu aden ked naka se, naan taaddesiṇ tal cir daala ḡ naan se 'kḡn terḷ taariṇ kuuy eyo. Taa naan se bo do taar ken ese se, naan naam taariṇ do ki.

¹⁸ Ute nakgen ken naan taad ḡ utu aden keda ḡ ute naam taariṇ ken naan naam se, k'jeelki ute nakgen di ese se, Raa se 'kḡn tedṇ taar-kḡb eyo. Bin bo naajegen ken j'ḡṇkiga gḡtn koomo gḡtiṇ ki se, taaringen di se bo ken edjekiga kaay kaam mεc, ken ajeki kḡl j'aki kḡnd dojege tak do nakge tun ken naan taadjeki ḡ utu ajeki ked se.

¹⁹ Aan gḡo maal ken tḡgḡ ken lee gak daar markaba se, kḡnd do naajege kic bo ted kingjege se tḡg gan tec bin kici. ḡ kḡnd do ese se end bini deel kal deer ken k'gaan gḡtn *Bee Raa ken *salalḡ ḡ naan se baa bini aan gḡtn Raa ki mala.

²⁰ Gḡtn ese se bo Isa endo naanjege tu ḡ naan endo se taa naajege kici. ḡ naan ted naan ese se, taa naan 'tedga *magal debm tedṇ serke Raa ki gen daayum aan gḡo Melkisedek.

7

*Melkisedek se naan gaarge ḡ *debm tedṇ serke Raa ki*

¹ Melkisedek se naan bo ingo gaar gen geger Salem ki ḡ debm tedṇ serke gen *Raa Taaro. Kaad ken *Abraam iṇo gḡt ken naan tedo bḡrḡ ute gaaringe jaay baado baa se, Melkisedek bo dḡdṇa ḡ adṇ booro.

² Abraam nakgen jigan naan tḡso gḡtn bḡr ki paac se, naan nigin gḡtḡ kaam sik ḡ ken kaam kalan se, naan uun edṇ Melkisedek ki*. Nakṇ ken maam m'je taadn deet se: Ro Melkisedek se je deekṇ ḡ: Gaar ken ted naka ute doobiṇa. ḡ ter naan se Gaar gen geger Salem†, kεse je deekṇ ḡ: Gaar ken ed lapia jeege tu.

³ ḡ Melkisedek se, Kitap taad te taa bubiṇ eyo, taa kon eyo, taa metjiliṇ ken naan teecṇno ro ki eyo, ḡ taa koojiṇ eyo ḡ taa kooyiṇ eyo. Anum naan se tec Goon Raa ḡ naan se debm tedṇ serke Raa ki gen daayum.

⁴ K'saapki tu do Melkisedek ki, naan se magal aak eyo bini Abraam ken metjil gaan *Israelge baago do naan ki se kic bo, nakgen jigan naan tḡso gḡtn bḡr ki se, naan nigin gḡtḡ kaam sik ḡ ken kaam kalan se, edṇ naan ki.

* 6:13 Aak Jen 22.16. † 6:14 Aak Jen 22.17. ‡ 6:19 Aak Mt 27.51. * 7:2 Aak Jen 14.17-20. † 7:2 Ro Salem se je deekṇ ḡ: lapia.

⁵ Maakŋ *Ko Taar ken Raa εδο Musa ki se, maakŋ metjil gaan Lebige tu se, jee metinge se jee tedn serkge Raa ki εo gaan Israelgen kuuy se maakŋ nakdege tun paac se, naade nigin kaam sik εo ken kaam kalan se εdden naade ki. K'jeelki, naade se kic gena naapge εo naade se paac teeco metjil Abraam ki.

⁶ Anum Melkisedek se naan teeco metjil gaan Lebige tu eyo, nao Abraam nig nakinge kaam sik εo ken kaam kalan se, εdin naan ki. O ter naan εodin booro Abraam ken Raa taadinga taad εo utu an kedn nakge se.

⁷ Deere k'jeelki, debm magal bo εod booro deb ken baata.

⁸ Gen metjil gaan Lebigen ken k'lee k'nig nakge kaam sik jaay ken kaam kalan k'lee k'jedden se, naade se jikilingen lee ooyo aan goo jee ba se paac; Melkisedek kic onga bedina aan goo naade se, nao Kitap taad εo naan se utu ing zεεε.

⁹ Lēbi ute doobm metjil naan se, borse kic gaan Israelge lee nig nakdege gōto kaam sik εo ken kaam kalan se, naade utu lee εdden. Bin num j'aki taad j'ōki di: Lēbi mala kic ute metjilin se, ute doobm bugde Abraam se, nakdegen k'nigin gōto kaam sik se, ken kaam kalan se naade εdoga Melkisedek ki.

¹⁰ Deere, kaad ken se Lēbi j'oojin te ey bōrtō, num naan ken se, naan utu durn bugin Abraam ki kaad ken Melkisedek baado dōd ute bugin Abraam se.

Isa se naan debm tedn serke Raa ki aan goo Melkisedek

¹¹ Maakŋ *Ko Taar Raa ken Musa εdo gaan *Israelge tu se, k'jeelki gaan Lebitge bo ken Raa bεer tōdden gen tedn *serke Raa ki. Ken naabde se jaay tedga ute doobin num, gen di jaay Raa 'bεer 'kōdn debm tedn serke kuuy aan goo Melkisedek se? Ken doobin ki num k'bεer kōdn metjil *Aarun ki sum ey la?

¹² O ken jee tedn serkge Raa ki jaay k'pelekdega ute taa bee kuuy se num, bin se Ko Taar ken εl k'tōndde naade se kic bo j'an pelekŋ kuuy tak.

¹³ Taar se taad ute Meljege Isa εo naan se teeco taa bee ken kuuy. O taa bee naade se nam tap bo bii kalan ted te naabm gen tedn serke Raa ki eyo.

¹⁴ Anum k'jeelki, Meljege Isa se teeco taa bee Juda ki. Kaad ken *Musa jaay taado taa *jee tedn serke Raa ki se, taa bee jeegen ese se, naan taado te taa naade eyo.

¹⁵ Daala, taar ken k'taadkiro do ki se, borse toodga tal. Debm tedn serkŋ kuuy se, aanga εo naan se aan goo Melkisedek.

¹⁶ Ken εl jaay naan ted *debm tedn serke Raa ki se taa gen metjilin do naan ki eyo, num taa naan se ok tōgō gen ting gen daayum.

¹⁷ Taa naan se bo Kitap taad εo:

Naai se debm tedn serke Raa ki gen daayum aan goo gen Melkisedek.‡

¹⁸ Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se ok tōg ey jaay k'pelekin ute ken kuuy se, taa naan se on noog te jeege den eyo.

¹⁹ Taa Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se on ted te dim aak bεε naan Raa ki eyo. Num gan kōnd ken naaje j'ōndki dojege borse se bεε cir paac paac εo ute kōnd do se bo ken tedjeki naajege k'gōrki ute Raa se.

²⁰ Ter do ki daala, ken Isa jaay Raa ondin magal debm tedn serke se, Raa naamga naam taarin jaayo. Gan gen jee tedn serke Raa ki ken kuuy se, Raa on naam te taarin eyo.

²¹ Anum Isa se ken Raa jaay ondin debm tedn serke se, naan naam taarin εo:

Maam Raa Mēle se, m'naamga naam taaruma

εo taarum se m'an kōŋ terl kuuy eyo, m'εo:

Naai se 'tedga debm tedn serke Raa ki gen daayum.§

²² Taa naan se bo ute Isa se kic bo, naajege k'jeelki *dōkŋ ken Raa dōk ute naajege se jiga cir paac paac.

‡ 7:17 Aak Jen kon 13 εo KKR 110.4. § 7:21 Aak KKR 110.4.

²³ Ter daala, jee tedn serkge se k'tolga dena, nabo yo se on onde te gen tedn naabde se gen daayum eyo.

²⁴ Num gan Isa se, naan ting gen daayum do naabin ken naan lee ted se kic le ting gen daayum.

²⁵ Taa naan se bo jee ken baado naan Raa ki ute doobm naan se, Isa ok tagog ken aden kaajn gen sorokina, taa naan se daayum ting zere gen tond metn Raa taa naade.

²⁶ Isa se naan bo *magal debm tedn serke Raa ki ken doodjeki naajege tu. Naan se debm *salal, ok tuj eyo do ok *kusiñ eyo. Anum ne dim jaay an tum ute jee kusiñge tap bo godo do naan se Raa uun baansinga raan ondinga do nakge tu paac.

²⁷ Do naan se aan godo magal tedn serke Raa ki ken do dakin se eyo. Naade se lee ted serke taa kusiñ naade malinge jaay bo ted serke taa kusiñ gen jeege se. Gan Isa se naan mala ed ron serke je-kalan sum do gen sorokina.

²⁸ Magalgen jee tedn serke Raa ki ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki tondde se, naade se jikilinge sum do naade se ok tuju naan Raa ki. Anum taar ken Raa jaay naam taarin se baado end godo Ko Taar ken Raa edo Musa ki do taar se bo ken ted Isa ted magal debm tedn serke Raa ki gen daayum. Goonin se bo ted nakge paac aasin ute doobina.

8

*Isa se naan bo *magal debm tedn serke Raa ki gen naajege*

¹ Booyki! *Ko Taar ken naaje k'taadsen metin se, kese bo napar magal debm tedn serke Raa ki ken naajege k'j'okki se. Do naan se ookga maakn raa ki utu ing do ji daam kaag do *Raa ki do Raa Sidburku bo gaar magal ken cir nakgen baa se paac.

² Isa tedn naabm *salal maakn *koror Raa ken mala mala do koror se jikilinge bo daapin eyo num Meljege bo debm daapina.

³ Magal jee tedn serke Raa ki paacn ken k'tondde se nanja nanja kic bo ok nakn ken naan 'kedn Raa ki do an kojn mooso. Bin bo magal debm tedn serke Raa ki gen naajege se kic 'kokn dim tak ken 'kedn Raa ki.

⁴ Ken *al-Masi jaay debm do naan ki sum num, naan 'kon tedn debm tedn serke Raa ki eyo *, taa kaad ken se jee kuuy utu ken lee ed nakge *serke Raa ki aan godo ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki taadno se.

⁵ Naade se bee ken naade tedn naaba maak ki se, naan se kaam nirli sum do tec tec bo *Bee Raa mala mala ken maakn raa ki. Bin bo ken Musa jaay baa daap koror magal se, Raa dejin do: *Aakin jiga. 'Baa daapin 'tec raa raa aan godo ken maam m'taadisin do ko ki se.*†

⁶ Deere, borse, naabm Isa se magal cir paac paac. Taa *dookn ken Raa dook ute jeege, ute doobm naan se jiga cir paac paac. Do Isa se naan bo daan Raa ute jeege do ute doobm naan se, Raa taadga taad do utu kedn nakgen bee cir paac paac jeege tu.

**Dookn ken Raa dook kiji ute jeege*

⁷ Ken dookn ken Raa dooko ute jeege do dakin se jaay ted naabin aasga ute doobin num, Raa se 'kon dookn ute jeege kuuy eyo.

⁸ Num ken Raa jaay mooy jeenge se taa *kusiñ naade ted se naan deek do: *'Booyki, maam Mele m'taadsen m'bo biigen utu ade baa naan ki se, maam m'utu m'dookn kiji ute metjil gaan *Israelge do ute taa bee Juda‡kici.*

⁹ *Dookn ken maam m'doko ute naade se 'tec aan godo dookn ken maam m'doko dakin ute bugdege se eyo. Kaad ken naane se bo, maam m'tokdeno jide ki do m'tad m'addeno naatn maakn taa naan Masar ki.*

* 8:4 Ken Isa jaay 'kon tedn debm ted serke Raa ki ey se, taa naan teeco metjil Juda ki. † 8:5 Aak Ekz 25.40. ‡ 8:8 Taa bee Juda se maakn gaan Israelge tu kici.

Gaŋ dɔɔkŋ kɛn maam m'dɔɔko ute naade se, naade tujga ɔrmde ro ki.

Taa naan se ɔo maam m'tɛrlɛno naaga.

Kɛse ɔo taar Mɛljege taada.

¹⁰ Tɛr Mɛljege Raa taad ɔɔ: Taa dɔɔkŋ kɛn maam m'utu m'dɔɔk ute gaan Israɛlge, kɛn biigen ade ɔaa naan ki se, maam m'ade kɛdn jeele gɛn jeel doobumge

ɔɔ doobumge se m'adesin taadn kɔmb maakde ki.

Maam m'aden tɛdn Raade ɔɔ naade tɛdn jee maamge.

¹¹ Maakde ki se nam 'dooy naapin ute gɛnaan gɛn jeel Raa ey sum,

taa jeege paac am jeelum maam Raa,

'kɔnd do gaange tu bini 'kaan do jee magalge tu.

¹² Taa ute bɛɛm se, maam m'aden tɔɔl tujdege

ɔɔ kusindege se m'an dirigin naatn. §

¹³ Kɛn Raa jaay dan dɔɔkŋ kɛn naan utu dɔɔkŋ ute naade kiji se, naan je taadn ɔɔ dɔɔkŋ kɛn naan dɔɔko deet deet se gɔtin deelga; taa nakŋ jaay daanin dɔkga se naan ooyga koono ɔɔ ɔɔpga baata utu 'deele.

9

Raa se tap ɔo j'an keem j'ɔɔ di

¹ *Dɔɔkŋ kɛn *Raa dɔɔko ute jeege deet deet se, ɔk doobge ute ɔee do naan ki ara gɛn keem Raa.

² Taa ɔee se naade daap *kɔrɔr magal ɔɔ gaanin gɔtɔ kaam dio ute kal deere. Gɔtn naan ki se k'danin gɔtn *salal ɔɔ gɔtn se ɔk lɔɔmpɔ kɛn ɔk jige cili ɔɔ ɔk tabil, ɔɔ do tabil ki se ɔk mappagen kɛn j'ɛdinga kɛd *sɛrke Raa ki.

³ Ɔɔ ɔee maak ki kɛn naagŋ kal ki se, k'danin gɔtn salal cir paac paac.

⁴ Ɔɔ gɔtn se ɔk bɛjɛɛ gɛn daab kɛn k'lee k'tɔɔcn nakŋ oot nijimi ɔɔ ɔk *sandukŋ kɛn Raa dɔɔk ute jeege do dɔkiŋa ɔɔ sandukŋ se naagiŋa ɔɔ maakiŋa paac k'j'ɔɔyin ute daab. Maakŋ sanduk ki se ɔk nakŋ kɛn k'daapin ute daab ɔɔ maakŋ nak kɛn se ɔk kɔsɔ kɛn k'danin maan*, sirdn gɛn *Aarun kɛn iino pɔɔnɔ ɔɔ ute tircil kɛn k'raanga raan ro ki taargen gɛn Raa dɔɔko ute jeeŋge.

⁵ Do sanduk ki se, naade daap tɔnd *kɔdn Raage dio kɛn k'danɛde cerubige kɛn taad *nookŋ Raa. Kɔd Raagen di se ɔk taa bɛɛkŋ keydege kɛn deeb taa sanduk ki se. Do sanduk ki se ɔo gɔtn kɛn k'lee k'siikŋ mooso kɛn url maakŋ Raa. Naɔo ɔɔrse, maam m'ɔk gɔtn kɛn m'asen taadn mɛtn nakgen se paac eyo.

⁶ Aan gɔɔ nakge paac naade tɔndiŋa ute doobin bin se, *jee tɛdn sɛrke Raage tu bii-raa naade end maakŋ ɔee kɛn naan ki se gɛn tɛdn naabde.

⁷ Num maakŋ ɔee kɛn maak ki se, magal debm tɛdn sɛrke kalin ki sum ɔo, maakŋ ɔaar ki se end jɛ-kalan sum. Ɔɔ kɛn naan end kend se, naan ɔaan ute mooso gɛn sɛrke jin ki tak, taa *kusiŋiŋa ɔɔ taa kusin gɛn jee dengɛn kɛn naade tɛdin jaay ɔnd eyo.

⁸ Ute nakgen se *Nirl Salal je ajesiŋki taada ɔɔ kɛn jeege jaay utu tɛd tɛd naabm maakŋ ɔee kɛn naan ki rok se, kɛse je deekŋ ɔɔ doobm kɛn jeege an kend maakŋ ɔee kɛn maak ki kɛn gɔtn salal cir paac paac se j'utu k'j'ɔɔdin te ey ɔɔrtɔ.

⁹ Nakgen se kaam nirli gɛn nakgen ɔɔrse aanga se. Taa nakgen k'j'ɛd sɛrke Raa ki ute moosn kɛn j'ɔj Raa ki se aas eyo gɛn tugŋ daapm maakŋ debm kɛn ɔaado keem Raa ute doobm ese se.

¹⁰ Nakgen se taad taa kɔsɔ, taa kaaye, taa napar tugŋ daapm roa naan Raa ki ɔɔ kɛse doobm kɛn jikilimge ɔo lee tɛd sum. Nakgen se ɔs aay bini aan kaadn kɛn Raa ɔaado tɛrl nakge paac kiji.

§ 8:12 Aak Jer 31.31-34. * 9:4 Maan ara se kɔsn kɛn Raa sidɔ gaan *Israɛlge tu kaad kɛn naade tinjo do kɔd-ɔaar ki.

11 Num gan borse *al-Masi aanga, naan bo *magal debm tedn serke Raa ki ken baano ute bεε ken naajege k'naamin̄kiga naam se. Gen tedn naan ese se, naan end maakn̄ k̄or̄or ken magala do salal ken cir k̄or̄or do naan ken jikilimge bo daapin̄ se do k̄or̄or se tec aan gdo nakgen Raa aaldeno do naan ki ara ki se eyo.

12 Ken al-Masi jaay end jε-kalan̄ gen s̄or̄akinā maakn̄ bee ken ḡotn̄ salal cir paac paac se, naan end ute moosn baalge te moosn gaan marange eyo; num naan se εd̄ moosn naan malinā, bin bo naan dugjega dojege gen s̄or̄akinā.

13 Ken moosn baalge ute gen k̄os-taarge ute burkn̄ maran̄ mend k't̄oolinā do k't̄oolin̄ jaay k't̄os k'siikin̄ do jeege tun rodege aak kusu naan Raa ki taa rodege se tedn aak bεε naan Raa ki se,

14 met kando moosn al-Masi cir nakgen ese se! Taa al-Masi se naan debm salal ak̄ kusiñ eyo do naan mala εd̄ ron̄ serke Raa ki ute t̄ooḡn̄ Nirl Salal tinḡ daayum se. Do ute moosn naan se bo, tugjeki maakjege ken ak̄ nakgen t̄ool ser eyo ken ajeki k̄al yo ki, taa bin jaay bo naajege j'aki tedn naabm Raa ken zεεε.

15 Taa naan se bo al-Masi se, naan bo debm daan Raa ute jikilimge do ute doobm naan se bo Raa dook̄ ute jeege kiji. Naan̄ ooy se taa duḡn̄ do jeege ken tujo kaad̄ ken Raa dooko ute jeenge do d̄akin̄ se. Do bin bo jee ken Raa dan̄de se, naade 'k̄on̄ bedde maakn̄ nakge tun ken Raa b̄ob̄inga b̄ob̄ gen daayum jeenge tu do taaddenga taad̄ do utu adesin̄ ked̄ se.

16 Ken deba jaay raan̄o do: ken maam m'ooyga num nakumge se, nigin̄ki jeege tu se, debm bin se k'booy ken naan̄ ooyga jaay bo, nakinge se j'an̄ nigin̄a.

17 Ken taar ken naan̄ raan̄in̄ se naan̄ ooyga jaay bo as aaye; ey num ken naan̄ utu zεεε se, nam 'k̄on̄ niḡn̄ nakinge eyo.

18 Taa naan̄ se bo dook̄n̄ ken Raa dooko ute jeenge do d̄akin̄ se ken jaay k't̄ool te moos ey se, naan̄ ak̄ t̄ooḡ eyo.

19 Ken *Musa jaay tus jeege do naand̄e ki se naan̄ taadden tal *Ko Taar Raa ute taargen maak ki ken gen t̄eda se, jaay bo naan̄ uuno mooso gen gaan marange ute gen baalge ken k't̄oolde serke se do naan̄ deepinā ute maane, naan̄ t̄ereεε kamb kaaga ken k'dan̄in̄ isop do dookin̄ te bεεkn̄ baatn̄ aac kaace. Naan̄ alin̄ maakn̄ moos ki se do naan̄ siik mooso se do Kitap ki do do jeege tu.

20 Naan̄ taadden do: *Kese bo moosn ken taad̄ do Raa dook̄ga ute naase. Naan̄ taadseno doobin̄ se, ak̄in̄ki jiga.*†

21 Ter mooso se, Musa siikin̄ ro k̄or̄or ken magala do do nakge tun paacn̄ ken k't̄edn̄ naaba maak ki se.

22 K'jeelki, maakn̄ Ko Taar Raa ki se den nakge paac se mooso bo ken *tug daapde ted̄ aak bεε naan Raa ki. Do ken mooso jaay ḡoto se, kusiñ kic bo j'an̄ k̄on̄ t̄ool eyo.

*Moosn Isa kalin̄ ki sum bo doo *kusiñ jeege*

23 Ken nakgen do naan̄ ken kaam nirl nakgen maakn̄ raa ki jaay k'tugde ute mooso tak jaay ted̄ aak bεε naan Raa ki se, nakgen mala mala maakn̄ raa ki se kic bo je *serkn̄ ken bεε cir paac paac tak jaay bo aden tuḡn̄ daapm aak bεε naan Raa ki.

24 Anum *al-Masi se end te maakn̄ *Bee Raa ken jikilimge bo daapin̄ se eyo. Taa bee ken jikilimge bo daapin̄ se le, kaam nirl Bee Raa ken mala mala sum. Num naan̄ se ook baaga maakn̄ raa ki do borse naan̄ utu naan Raa ki do naan̄ bo debm naakjege.

25 Ey num *magal debm tedn̄ serke Raa ki gen Yaudge se aanga baara tak bo naan̄ lee end maakn̄ *Bee Raa ki ḡotn̄ ken *salal cir paac paac se ute moosn gen maalge. Num gan̄ al-Masi end se gen ked̄n̄ ron̄ serke 'd̄ool met den eyo.

26 Ken bin ey num, kaad̄n̄ naane ḡotn̄ Raa aalo do naan̄a sum se, naan̄ dabar 'd̄ool dena. Num naan̄ se baado jε-kalan̄ sum bo do taar t̄oolin̄ ki; naan̄ malin̄ bo εd̄ ron̄ serke Raa ki taa t̄ool kusiñ jeege.

† 9:20 Aak Ekz 24.8.

²⁷ Debkilimi se ooy jε-kalan sum ɔ kɛn naan ooyga se, naan ɓaa naan Raa ki taa Raa an kɔjn ɓɔɔɔ don ki.

²⁸ Bin ɓo al-Masi se, naan kic εd ron sɛrkε jε-kalan sum gɛn kɔɔdn kusiŋ jee dɛn se naatn ɔ kɛn naan ade ɓaa kuuy se taa kɔɔdn kusiŋ jikilimge ey sum, naɓo taa 'kaajn jeegen ing aak kaak kaamina.

10

¹ *Ko Taar kɛn Raa εdo Musa ki se taadjeki ɓo kaam nirl nakgen bεε utu ade ɓaa naan ki sum; kɛse taad te nakgen mala mala eyo. Anum ute Ko Taar kɛn Raa εdo Musa ki se aanga ɓaara tak ɓo jeege lee tɛd *sɛrkɲ kaam kalan ese se sum ɓo *Raa ki, naɓo jee kɛn lee ɓaado naan Raa ki gɛn tɛdn sɛrkgen ese se, sɛrkdege se, ɔŋ aasde gɛn daapde kaakɲ bεε naan Raa ki eyo.

² Bin ey num jeegen lee tɛdo sɛrkgen ese se, kaadn naane *kusiŋdege se Raa tugdesinga naatn gɛn sɔɔkiŋa. Ɔ naade kɔŋ jeel rode ki naade se jee kusiŋge eyo, mɔɔtn naade tɛdn sɛrkε Raa ki taa kusiŋdege ey sum.

³ Num gan sɛrkgen kɛn aanga ɓaara tak ɓo, naade lee tɛd se, ute naan se, naade jeel rode ki kusiŋdege se utu gɔtiŋ ki.

⁴ Taa moosn kɔs-taarge ute gɛn baalge se, ɔŋ aas te gɛn kɔɔdn kusiŋ jeege eyo.

⁵ Taa naan se ɓo kaad kɛn *al-Masi iino gɛn ɓaado do naan ki se, naan taad Raa ki ɔ:
*Moosn maalge ute nakgen k'lee k'j'ɛdi se tap ɓo,
naai je eyo, num naai εdumo roa.*

⁶ *Maalgen k'tɔalde jaay k'tɔacde ute moosn kɛn k'tɔjo sɛrkε taa kusiŋ se tap ɓo, tɔali naai ki eyo.*

⁷ *Anum maam m'taado m'ɔɔ: Aan gɔɔ k'raanjo do dɔkiŋ maakɲ Kitap ki taa maam se, maam m'ara se, m'ɓaadoga, Raa, taa m'ai tɛd nakɲ maaki jea.**

⁸ Deet deet se al-Masi taad ɔɔ: «Naai 'je te sɛrkɲ maalge eyo, gɛn nakgen j'ɛdi se eyo, ɔ naai je te jaay tɔal maal j'aisiŋ tɔɔc eyo ɔ ute sɛrkgen k'tɛdi taa tɔal kusiŋ jeege se eyo kici, nakgen se naai tap ɓo 'je eyo, taa naade se paac tɔali naai ki eyo.» Ey num k'jeelki, sɛrkgen ese se Ko Taar kɛn Raa εdo Musa ki taadga taad ɔ jeege an lee tɛda.

⁹ Ter naan taad ɔɔ: «Maam m'ara m'ɓaado se gɛn tɛdn nakɲ kɛn naai maaki jea.» Bin ɓo doobm kɛn jeege lee eem Raa do dɔkiŋ se ɔŋiŋga cεεs ki ɔ naan ɓaanoga ute doobm kuuy gɔɔŋ ki.

¹⁰ Isa al-Masi se tɛdga nakɲ kɛn Raa maakiŋ jen ro ki; naan mala εd ron sɛrkε Raa ki jε-kalan sum gɛn sɔɔkiŋa. Ute sɛrkɲ naan se ɓo, naajege k'tɛdkiga jee *salal naan Raa ki.

¹¹ K'jeelki, *debm tɛdn sɛrkε Raa ki se, nanja nanja kic ɓo, ɓii-raa naan daar ute jɛna gɛn tɛdn naabiŋa. Daayum se, naan lee tɛd sɛrkgen ese sum, naɓo sɛrkgen se, ɔŋ aas te gɛn kɔɔdn kusiŋ jeege eyo.

¹² Gan al-Masi se, naan tɛd sɛrkε met kalan lak taa kusiŋ jeege se ɔ sɛrkɲ naan se ɔs aay gɛn daayum ɔ ɓorse naan utu ing do ji daam Raa ki.

¹³ Ɔ naan ki se, naan utu ing booy bini jee wɔɔyiŋge se, Raa aden tɛdn naan ɓo utu kiŋg dode ki.

¹⁴ Bin ɓo ute sɛrkɲ naan tɛd jε-kalan se gɛn tugɲ kusiŋ jeege se, jee naange se naan tɛdden tɛdga jee salal naan Raa ki gɛn sɔɔkiŋa.

¹⁵ Naan se Nirl Salal kic ɓo ajeki tɛdn saada taa taargen jaay naan taad ɔɔ:

¹⁶ *Mɛljege Raa deek ɔɔ: Biigen ade ɓaa naan ki se, maam m'utu m'dɔakɲ ute naade.
Maam m'ade kɛdn jeele gɛn jeel doobumge*

ɔ doobumge se m'adesiŋ taadn kɔmb maakde ki.

¹⁷ Ter naan taad ɔɔ:

Kusiŋdege ute tujdege se, mɔɔtn maam m'saapm do ki ey sum.†

* 10:7 Aak KKR 40.7-9. † 10:17 Aak Jer 31.33-34.

18 Anum, ken jeege jaay kusiṅde k'təaldesiṅga naatn se, məətn naade 'tedn serke taa kusiṅdege ey sum.

K'baakiro naan Raa ki

19 Bin 6o, genaamge, moosn Isa se tedjekiga j'aaskiga gen kend maakṅ gət ken *salal cir paac paac se ute maraadjege.

20 Isa 6o debm ədjeki doobm kiji əə gen kaaja ute doobm kal deer ken nəep se əə kal deer nəepm se le, taad te ron ken ooy ro kaag ki se.

21 Ɔə naajege j'əkki *debm tedn serke Raa ki magala ken j'əndin naan 6o naan *Bee Raa.

22 Bin num k'baakiro naan Raa ki ute maakṅ kalan, j'aalki maakjege paac doṅ ki, taa *kusiṅ maakjege tu se le Isa tug ədṅga naatn maakṅ-saapjege tu əə rojege kic 6o naan *tug daapṅga ute maan jiga.

23 Taar ken naajege k'taadki naan jeege tu j'əəki j'əndki dojege do ki se, j'ənten naajki, taa Raa se naan tuj ərmiṅ eyo, nakṅ naan taadga əə an ted se le, naan utu an tedn deere.

24 K'saapki do naapge tu ken ajeki kəl j'aki je naapa əə j'aki lee tedn nakgen jiga.

25 J'ənte kəṅki gen tus ute naapa aan gəə jee mətṅgen lee ted se, nabo j'edki kaay kaama naapge tu, taa 'tap se k'jeelki, 6ii ken Məljege ade 6aa se, əəpga gəəə.

26 Anum naajegen k'jeelkiga jeel mala mala nakṅ ken met ki se jaay ken naajege malinge sum 6o j'ṅngki k'tedki kusiṅ se, 6ere, taa kusiṅ se, *serkṅ kuuy gətə.

27 Num əəp 6o nakṅ əəṅ ken utu booyjeki se bəəə ken utu koocṅ dojege tu əə ute poodn əṅgə ken utu kəsn jeegen baate tookṅ taar Raa se.

28 'Jeelki, debm jaay tujga do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, əə ken jeege dio ey le mətə tedga saadge se, debm bin se j'an kəejṅ doṅ ki eyo, j'an təəṅ.

29 'Saapki tu Goon Raa se debm jaay aaliṅ maak ki eyo, əə moosiṅ ken *dəəkjeki ute Raa jaay tedjeki jee salal se kic, naan aakiṅ aan gəə nakṅ cəre əə naaj *Nirl Raa ken tedjeki bəe se, debm bin se, met kando Raa an dabar makəṅ cir daal ey la?

30 Deere, naajege se k'jeelki debm ken taad əə: *Maam mala m'utu m'kəṅ seem ute doobiṅa əə naṅa naṅa kic 6o, maam m'an kəṅ bədiṅ do kusiṅ ken naan tēda. Ɔə ter naan taad əə: Məljege Raa se utu kəṅ bəəə do jeenge tu.* §

31 Bəre, debm jaay oocga ji Raa ken zəere se, utu an tedn əəṅ aak eyo.

32 'Saapki tu, do kiṅse ken deet deete ken naase aakkiro gətn wəəə ken iṅo gətn Raa ki əə kaad ken naane se, deere, naase 'dabarkiroga den aak eyo əə dokiroya dō jet.

33 Gətn mətṅge jee maakse ki se k'naajdenoga əə k'dabardenoga naan jeege tu anum naasen jee kuuy se jee ken k'lee k'dabardeno se, naase əṅdeki te kalde ki eyo.

34 Bin 6o genaasegen dabar maakṅ danṅay ki se, dubarde se əəṅse naase kici. Ɔə ken jeege jaay 6aado təṅga ute naksege se, naase əṅdesiṅki ute maak-raapo, taa naase 'jeelki maal ken naase utu aki kəṅ se naan jiga cir paac paac əə tiṅ gen daayum.

35 Nakṅ ken naase 'jeel əkkiga metṅ maakse ki se əkiṅki təəgə əə ute naan se, naase aki kəṅ nakṅ bəe den aak eyo.

36 Bəeki se, naase 'jeki kaay kaama taa ken naase jaay 'ted aaskiga nakṅ ken Raa maakiṅ jen ro ki se, Raa se naan utu asen kədn nakṅ ken naan taadsenga taad əə utu asen kəd se.

37 Taa Kitap taad əə:

*Kaadṅ əəpga baata, əəpga cəkə sum 6o**

əə debm ken utu ade 6aa se, naan utu ade naar 6aa,

əə 6ere, naan 'kəṅ booy ey sum.

38 Ɔə debum ken ted nakge ute doobiṅ se

utu 'kəṅ kaaja taa naan aalga maakiṅ dom ki.

Num gaṅ ken naan jaay ək terlga doob ki num,

debm ted bin se təəlum maam ki eyo.†

³⁹ Num gan naajege se k'mætn jee æk tærlga doob ki se eyo gen baa gøtn kut ki se, num naajege se k'mætn jee ken aal maakde do Raa ki gen kaajn kode.

11

*Kaal maakŋ do *Raa ki*

¹ Debm jaay aal maakiŋ do Raa ki se, nakŋ naaŋ ond doŋ do ki se, jeeliŋ maakiŋ ki naaŋ oŋiŋga æ ute doobm kaal maakiŋ do Raa ki se nakŋ naaŋ oŋ aakiŋ ey se, jeeliŋ maakiŋ ki, nakŋ se utu.

² Jeegen do doakiŋ se, taa kaal maakden do Raa ki sum bo, Raa aakden se, tæliŋ.

³ Ute kaal maakjegen do Raa ki se bo, naajege k'jeelki nakgen baa se paac se, Raa aaldeno ute taariŋa; nakgen k'j'aakdeki ute kaamjege paac se, naaŋ aaldeno ute taariŋ ken k'j'oŋ k'j'aakiŋ ey se.

⁴ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Abel ed *serke Raa ki æ serkŋ naaŋ se bæε cir gen genaŋ Kayn. Ute kaal maakiŋ se bo, Raa aakiŋ aan gæ debm tædn nakge ute doobiŋ naaniŋ ki æ serkŋ naaŋ ed se tæol Raa ki. Ey num, Abel se naaŋ ooyga nabo ute kaal maakiŋ se, borse kic bo aan gæ naaŋ utu taadjeki taad røk.

⁵ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Enøk se Raa uun baansiŋ zεεε maakŋ raa ki taa naaŋ 'kooy naam eyo æ nam læ aakiŋ te ey sum taa Raa se uun baansiŋga. Kaad ken Raa uun baansiŋ te ey børt se, Kitap taado æ: *Enøk se naaŋ debm tæol Raa ki.**

⁶ æ debm jaay aal te maakiŋ do Raa ki ey se, paac paac 'køŋ tæol Raa ki eyo, taa debm ken je ade baa naan Raa ki se 'jeel maakiŋ ki tak, Raa se utu æ naaŋ bo debm lee ed naka ute maraadiŋa jeege tun lee jeŋa.

⁷ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Raa taad Noe ki nakgen ken utu kaan naan ki ken naaŋ oŋ aakiŋ ute kaamiŋ ey børt se. æ taar ken Raa taadiŋ se, naaŋ took ute maakiŋ paac do ki æ naaŋ cæc markabm magala gen kaajn naaŋ maliŋa ute jee maakŋ been ki. Ute kaal maakiŋ do Raa ki se, Noe tæd nakge ute doobiŋa æ nakgen naaŋ tæd se, taad æ jeegen kuuy se naade jee *kusinge æ jee se bæææ ute kooçŋ dofe ki. Bin bo Raa se aak Noe se aan gæ debm tædn nakge ute doobiŋ naaniŋ ki taa naaŋ aal maakiŋ doŋ ki.

⁸ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, *Abraam se ken Raa danŋ se, naaŋ tooko æ iin baa taa naaŋ ken Raa taadiŋga taad æ utu aŋ keda. Nabo taa naaŋ gøtn naaŋ an baa ro ki se, naaŋ jeel eyo.

⁹ Ute kaal maakiŋ se, Abraam aan maakŋ naaŋ ken Raa taadiŋo æ aŋ ked se æ naaŋ tiŋg gøtn ese se maakŋ kærær ki aan gæ cæke. Bin bo Isak ute *Yakub kic bo tiŋgo aan gæ naaŋ, ey num naade kic Raa taaddenga taad æ utu ade kedn taa naaŋ ese se kici.

¹⁰ Taa Abraam se iŋg aak kaam geger ken 'tiŋg gen daayum æ geger ese se Raa bo saapo gen kiiniŋa æ naaŋ mala bo mel kabiŋa.

¹¹ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Sara mendkarta se, gæol naŋga tak tak se kic bo, naaŋ baado tæd mendkaama taa naaŋ jeel maakiŋ ki Raa se tuj ørmiŋ eyo æ nakŋ ken naaŋ taadiŋga taad æ utu aŋ ked se, naaŋ utu aŋsiŋ keda.

¹² Taa naaŋ se bo ute Abraam kaliŋ ki sum, naaŋ ken gæol naŋ tak tak se kic bo, ooj metjili se dirl tæd dena aan gæ k-dijgen maakŋ raa ki æ aan gæ kεsn taa baar ki†.

¹³ Jeegen se paac aal maakde do Raa ki bini ooy maak ki. Anum nakgen ken Raa taaddenoga utu ade ked se, naade oŋiŋ te eyo, num nakgen se naade aakiŋ daande doko æ naade maakde raap do ki. æ naade se læ jeeliŋ rode ki, naade se cækge æ mertge do naaŋ ki ara‡.

¹⁴ Ken naade jaay taad bin se, jee se je taadn tal æ naade se je je taa naande mala.

¹⁵ Ken naade jaay saapoga taa naaŋ ken naade iin oŋiŋo se sum num, kaadn naane, naade oŋga doobm gen køkŋ tærl gøtde ki.

* 11:5 Aak Jen 5.24. † 11:12 Aak Jen 15.15. ‡ 11:13 Aak Jen 23.4.

16 Ken deer se, jee se je taa naan ken jiga cir taa naan ken naade ɔno ɔ taa naan ken naade je se, utu maakɲ raa ki. Taa naan se ɔo Raa se sɔkɔn tɔɔlin eyo ken naade danɲ Raade se. Taa naan iin daapdega geger.

17 Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Abraam ken Raa naamina ɔ n'an kɛdn goonɲ Isaka serke se, naan tooko gen kɛdn goonɲ kalan lak. Ey num kɛse ɔo goon ken Raa taadɲga taad ɔo utu anɲin kɛd se.

18 Taa goon ese se ɔo Raa taadɲ ɔo: *Ute goonɲ Isaka se ɔo j'ai toojɲ metjili.*§

19 Gɔtn se Abraam taad te maakin ɔo Raa se ɔk tɔɔgɔ gen dur debkilimi maakɲ yoge tu. Taa naan se ɔo goonɲ Isaka se, naan ɔɲɲ se tec aan gɔɔ debm ooyga kooy deer deere, jaay ɔo duro daan yoge tu.

20 Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Isaka ɔɔd ɔooro Yakub ki ute Ezo ki ɔo taaddɛn taa bɛɛ ken naade utu kɔn naan ki.

21 Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Yakub se ken naan ɔɔpga gɔɔrɔ 'kooy se, gaan Yusupge se nanɲ nanɲ kic ɔo naan ɔɔdɲ ɔooro ɔooro; *naan iin ɔnd jin do kaag derɲ ki ɔo eem Raa.**

22 Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Yusup se ɔɔpga gɔɔrɔ 'kooy se, naan taad ɔo naan ki se gaan *Israelge, Raa utu aden kɔɔdn maakɲ taa naan Masar ki ɔo naan taaddɛno ɔo ken naade k'ɔaa ɔaa se, k'tɔs k'ɔaan ute cɛngɲgen ese kici.

23 Ute kaal maakɲ do Raa ki se, ko *Musa ute bubm Musa se kaad ken jaay naade ooj goonde se, naade ɔyɲ gen laapa mɔtɔ taa naade aak goonde se aak bɛɛ. Taa naan se ɔo taar gaargen taad se, naade beer te do ki eyo.

24 Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Musa se, ken naan jaay aas gaaba sum se, ken k'danɲ Goon gaar Paraon mɛnda se†, naan baate.

25 Ken k'dabariɲ ute jee Raage se, Musa aakin bɛɛ cir ken naan 'king maakɲ maak-raap ken gɔtiɲ utu 'deele ɔo ken tɛdga sum ɔo an kɔlin naan 'tɛdn debm kusiɲa naan Raa ki se.

26 Deere, taa naan Masar se ɔk maala dɛna, naɔo Musa se je j'an dabara aan gɔɔ ken j'utu k'dabar *al-Masi se aakin se bɛɛ cir maal ken taa naan Masar ki se, taa naan se ɔo naan ɲg aak kaam bɛɛ ken Raa utu an tɛdn naan ki se.

27 Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Musa se naan iin ɔn taa naan Masar. Gaar taa naan Masar ki se maakin-tariɲ don ki, naɔo Musa se ɔn beer te eyo taa naan ɔk maakin tɔɔgɔ aan gɔɔ naan aak Raa ute kaamina, Raa ken jeege ɔn aakin ey se.

28 Ute kaal maakɲ do Raa ki se Musa se tɛd laa ken Raa ɔɔddɛno dode maakɲ taa naan Masar ki‡ ɔo naan ɔl k'j'ɔt mooso do kaam-taar beedege tu ɔo do bɛrtn taardege tu, taa *kɔdn Raa ken debm tɔɔl jeege se 'kɔn tɔɔl gaan paraggen gen gaan Israelge se eyo.

29 Ute kaal maakɲ do Raa ki se, gaan Israelge se ken naade aan taa Baar ken Aac se, baar se ɔɔp kaam dio ɔnden doobo naade deel maak ki aan gɔɔ do naan ken tuutu; num ken jee Masar ki jaay je gaan aan gɔɔ gen naade se, maane ɔsde paac.

30 Ute kaal maakɲ do Raa ki se, gaan Israelge lee gurug geger Jeriko se ɔii cili ɔo ɔii k-cilige tu se ɔo durdurgen ɔl gurug geger se ru aan naan ki tak tak.

31 Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Raabm mɛnd kɛesn gaaba se, j'ɔn k'tɔɔlin te ute jee kusingen baate tookɲ taar Raa se eyo, taa jeege ɔaado kaakɲ baara se, Raab dɔɔd ɔkdɛnga beɛn ki jiga§.

32 Ey num maam se m'je m'taadn dɛna taa jee se, naɔo kaada am baata gen taad mɛtn taar Jedeon, gen Barak, gen Samson, gen Jɛpta, gen *Daud, gen Samuel ute gen jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiɲa.

33 Naade kici ute kaal maakɛn do Raa ki se, naade ɔso taa naan gaaringe, naade ɔjo bɔɔrɔ do jeege tu ute doobiɲa ɔo naade ɔno nakɲ ken Raa taaddɛno ɔo utu aden kɛda. Naade gaas taa tupiyge ɔn ɔsden te eyo,

§ 11:18 Aak Jɛn 21.12. * 11:21 Aak Jɛn 47.31. † 11:24 Aak Ekz 2.10. ‡ 11:28 Laa se jee metinge k'danɲ *laa Paak. § 11:31 Aak Jɔs 6.12-21.

³⁴ Naade tɔlo poodn ɔk zir zir ɔɔ kɛn jeege ɓaadeno tɔal ute gɔrd-jɛrl se, naade aan ɔtɔ. Naade se tɔogde gɔtɔ naɓo ute kaal maakden do Raa ki se, naade tɛd jee tɔogɔ; gɔtn kudn bɔɔr ki se naade jee gaabm bɔɔrge ɔɔ jee wɔɔydege, naade cirde ɔɔ tuurde naatn.

³⁵ Ute kaal maakde do Raa ki se ɓo mɛndgen mɛtinge kic, jeedegen ooyga kooy se, naade aakden duro daan yoge tu.

Jee mɛtingen kuuy se jeege dabarde bini ooy maak ki. Kɛn j'aden kɔɔdn dode maakn dubar kɛn ese kic ɓo, naade baate, taa naade jeele Raa se utu aden duru daan yoge tu ɔɔ ade kedn gɔtn king jiga cir daala.

³⁶ Kɛngen mɛtingen kuuy se k'dabarde ɔɔ j'aakden mɛtde, k'tɔndde ute mɛɛjɛ, k'dɔɔkden ute zinziiri ɔɔ j'ɔmbden maakn dangay ki.

³⁷ Jee mɛtinge lɛ k'tund k'tɔalde ute koa, kɛngen mɛtinge k'tɔj k'gaanɗe daan ki, kɛngen kuuy se k'tɔalde ute gɔrd-jɛrlɛ, jee mɛtin kuuy daal se, kɛn k'dabarde se alde naade lee wari; jee se lee dɔɔk daar baatge ute gen bɛnge sum ɓo mɛtde ki. Jee se ɔk dim eyo, jeege lee dabarde ɔɔ tɛdden nakn kusin dode ki.

³⁸ Naade lee wari do kɔd-ɓaarge tu ɔɔ do koge tu; naade tood maakn iibge tu ɔɔ maakn gɔɔge tu. Jee ese se bɛɛ aak eyo ɔɔ jee kɛn do *duni kɛn ara se aas te gen kɔkn naade se eyo.

³⁹ Jee se paac aalo maakde do Raa ki, taa naan se ɓo Raa aakdeno se, tɔalin. Naɓo nakn kɛn Raa taaddeno ɔɔ utu aden ked se, naade ɔnjɛn te eyo.

⁴⁰ Taa Raa uunoga kuun doa jee se 'kɔn 'tɛdn aak bɛɛ naanɛn ki se kalde ki sum eyo, num ute naajege paacki jaayo.

12

Maakn dubar ki se j'aayki kaamjege

¹ Bin ɓo jeege paacn aalo maakde do *Raa ki se, naade se dɔɔl saadgen ɔl gurugjeki. Taa naan se ɓo j'ɔɔdki dojege do nakge tun paacn deer kɛn gaasjeki j'ɔn k'leeki eyo aan gɔɔ *kusin kɛn j'ɔnɛnki yɔkɔd sum ɓo lee gurugjeki se ɔɔ j'aayki kaamjege j'aanɛnki bini j'aki kaan gɔtn kɛn Raa taadjeki.

² Taa naan se j'ɔndki kaamjege do Isa ki, naan ɓo debm tɛdjeki jaay j'aalki maakjege do Raa ki ɔɔ kaal maakjege se naan ɓo debm kɛn tɛdin tɛd mɛc se. Anum Isa se, naan ɓo debm kɛn tooko ɔn ron k'tup k'tɔalin ro kaag ki ɔɔ end maakn sɔkɔn ki, naɓo taa maak-raapm kɛn naan utu kɔn naan ki se, sɔkɔn kɛn tɔalin se kic ɓo, naan an dim eyo. Ɔɔ ɓorse naan utu inɗ do ji daam gen kaag do Raa ki.

³ Deere, k'saapki do naan kɛn jee kusinge dabariɔ, naɓo kic ɓo naan aay kaamin aasinoga. Bin ɓo ɔnte 'kɔɔrki aayki kaamse.

⁴ Anum maakn bɔɔr ki kɛn naase 'tɛdki ute kusin se, ɓorse kic naase ɔn aasinɛnki te ey bini ooyki te maak ki eyo.

⁵ Naase, dejn kɛn Raa dejse aan gɔɔ geninge se, 'dirigkiga la kɛn ɔɔ:

*Goonuma, kɛn Mɛljege jaay deji se, ud bia
ɔɔ kɛn naan jaay mooyi se, maaki ɔnte tuju.*

⁶ *Taa Mɛljege se naan dej debm kɛn naan jɛna*

*ɔɔ goon kɛn naan jeelin naan goonɛn se, naan tɔndina.**

⁷ Dubar kɛn aan dose ki se, naase 'jeelinɛnki Raa ɓo dejse se, aayki kaamse ro ki. Naan dejse bin se taa naase geninge. 'Jeelki, goon jaay bubin dejin ey se, kɛn gayo?

⁸ Taa naan se ɓo kɛn naase jaay k'j'ɔn k'dɛjsen te eyo aan gɔɔ gaangen paacn k'lee k'dɛjde se, naase se gaangen mala mal eyo, naɓo naase se gaan bumige.

⁹ K'jeelki, bubjegen do naan ki ara se lee dejjeki ɔɔ naajege k'lee k'tookki taardege. Bin num, mɛt kando j'aki 'tookn taar bubjegen maakn raa ki se cir daala ey la ɔɔ ute naan se j'aki kɔn kaaja.

* 12:6 Aak KKT 3.11-12.

¹⁰ Bubm koojege se dejjeki do naan ki ara sum aan gɔɔ kɛn naade jen ro ki. Num gan Raa se dejjeki se taa ajeki tɛdn bɛɛ. Naan je ajeki tɛdn jee *salal aan gɔɔ naana.

¹¹ Kɛn j'utu k'dejjeki de j mɛtn-jiki se tujjeki maakjege ɔɔ ɔŋ ɛdjeki maak-raapo eyo. Num naan ki se, jee kɛn k'dejdega de j se, dejde se ade kɛdn lapia ɔɔ ade kɔl naade 'tɛdn nakge ute doobina.

¹² Taa naan se ɔo, jisen ɔɔrga kɔɔr se ɔkiŋki tɔɔgɔ, ɔnte kɔŋiŋki 'kɔjŋ walak ɔɔ kɛrɛcsegen tɔksen se kic ɔo 'daariŋki tɔɔgɔ.

¹³ 'Daapki doobm 'toodn tal kɛn anki lee do ki.† Bin ɔo debm cɛkɛdɛ se jɛŋ ɔaa cɛɛs ki eyo, num naan se kɔŋ lapia.

Raa aal bi jeege tu

¹⁴ Aayki kaamse, 'jeki doobm kɛn anki kiŋg ute lapia ute jeege paac ɔɔ iŋgki kiŋg *salal. Kɛn bin ey num, nam tap ɔo 'kɔŋ kaakŋ Mɛljege eyo.

¹⁵ ɔndki kɔndɔ nam tap ɔo ɔnten tɛrl naaga bɛɛ Raa ki. ɔo maakse ki se nam ɔnten tɛdn aan gɔɔ ko kaagŋ ataka kɛn asen kɛcŋ pɛrɛɛɛŋ ɔɔ dɛɛtn jeege dɛna.

¹⁶ ɔndki kɔndɔ nam ɔnten tɛdn debm kɛɛsn mɛndge ɔɔ nakŋ gɛn Raa se nam ɔnten kuum kaaliŋ naan ki aan gɔɔ ɛzo kɛn taa kɔsn jɛ-kalaŋ sum ɔo naan dugŋ te bɛdn goon paragiŋa.

¹⁷ 'Jeelki kaam mɔɔtn se, naan je ɔɔ bubin aŋ kɔɔdn ɔoro naɔo ɔɔdn te eyo. Gɔtn se naan tɔɔyɔ ɔɔ sɛl mɛtn bubina naɔo taar kɛn bubin taado se, naan ɔŋ tɛrlin te kuuy eyo.

¹⁸ Anum naase 'ɔaakiro gɔtn Raa ki se tec aan gɔɔ do ko‡ kɛn gaan *Israɛlge ɔaado mɛt ki se eyo. Ko ese se j'ɔŋki j'utiŋ ute ji eyo. Naade aak poodo ɔk do ki zir zir, gɔtɔ ɔɔd dɔrɔd, gɔtɔ paac ilim dib, naade aak kuulu ɔl makɔŋɔ,

¹⁹ naade booy k'tuuy pulu ɔɔ booy mind nam. Kɛn gaan Israɛlge jaay booy se, ɔeere ɔkde ɔɔ naade taad ɔɔ mɔɔtn naade je booy taar kuuy ey sum.

²⁰ Taar kɛn k'taadde se naade ɔŋ aasiŋ te gɛn booyin eyo. Taar se taaddɛn ɔɔ: *Nam jaay ɔaa utga ro ko se, kɛn maala kic ɔo j'an tund tɔɔlin ute koa.* §

²¹ Nakŋ kɛn gaan Israɛlge aak se, nakŋ teecŋ nirli. Taa naan se ɔo *Musa deek ɔɔ: *Maam kic ɔeere ɔkuma ɔɔ rom ook marga jɛg jɛg.* *

²² Gan naase se 'ɔaakiro mɛt ko kɛn k'danin Sion, do ko kɛn se ɔo ɔk gɛgɛr gɛn Raa zɛɛɛɛ, naan se ɔo Jeruzalem kɛn maakŋ raa ki. Gɔtn ese se ɔo gɔtn *kɔdn Raage tusn dupu kando kando gɛn tɛdn maak-raapde se.

²³ ɔo naase se 'ɔaakiroga gɔtn kɛn gaan paraggen gɛn Raage tusni kɛn Raa raanga raan rode maakŋ raa ki ɔɔ 'ɔaakiroga naan Raa ki naan ɔo debm kɔjŋ ɔɔro do jeege tu paac. Naase se 'ɔaakiroga gɔtn ko gɛn jee ooyga kooy kɛn tɛdo nakgen ute doobina ɔɔ kɛn tɛdga jee mɛc naan Raa ki se.

²⁴ Naase se 'ɔaakiroga gɔtn Isa ki, naan ɔo debm daan Raa ute jikilimge ɔɔ ute moosiŋ se ɔo naan tɛd jeege *dɔɔkga kiji ute Raa ɔɔ moosn naan ɔoy se taadjeki cir gɛn Abel†.

²⁵ ɔndki kɔndɔ! Debm taadsen taar ese se ɔnten baateki gɛn booy taariŋa. Do dakiŋ se jeegen baate booyo kuun taar debm kɛn Raa ɔliŋo jaay taaddɛn taariŋ do naan ki se. Taa naan se ɔo naade ɔŋoga dubar, num gan naajegen k'booyki Raa taadjeki maakŋ raa ki se, kɛn naajege jaay k'terliŋkiga naaga se, mɛt kando j'aki kɔŋ dubar cir gɛn naade se ey ne?

²⁶ Do dakiŋ se Raa taad sum ɔo, naana tea; gan ɔorse kic naan taadjekiga nakŋ kɛn naan utu 'tɛda, naan ɔɔ: *Daala, maam m'utu m'te do naana sum eyo num m'te maakŋ raa kici.* ‡

²⁷ Taargen naan taad ɔɔ: *daala* se, je deekŋ ɔɔ nakgen kɛn Raa aalo paac se Raa utu aŋ 'tɛdin 'te makɔŋɔ ɔɔ utu 'tɛdn gɔtɔ. Anum kɛn 'kɔɔpm kiŋg jaay 'te ey se, nakgen gɛn Raa kɛn j'ɔŋ j'aakden ey se.

† 12:13 Aak KKT 4.26. ‡ 12:18 Ko ara se ron Sinai. § 12:20 Aak Ekz 19.12-13. * 12:21 Aak Dt 9.19. † 12:24 Aak Jen 4.10. Abel se genaana ɔo tɔɔliŋa ɔɔ moosn naan ɔoy se ɔk taar-doa, num gan moosn Isan ɔoy se taa tɛd bɛɛ jeege tu. ‡ 12:26 Aak Aag 2.6.

²⁸ Bin 6o naajege se Raa ɔsga gaara dojege tu ɔɔ gaar naan se, ɔŋ te eyo. Taa naan se k'tɔɔmki Raa ɔɔ 'tɛdɪŋki naabm kɛn tɔɔliŋ naan ki, k'beerinŋki ɔɔ k'sookinŋki.

²⁹ *Deere, ɓɛrɛ, Raa naajege se, naan aan gɔɔ poodo. Ɔɔ jeegegen tɛd nakgen tɔɔliŋ naan ki ey se, naan ɔsden naata.* §

13

*King ken tɔɔl *Raa ki*

¹ Daayum 'jeki naapa aan gɔɔ gɛnaage.

² Mɛrtge se ɔkɔdeki jiga, ɔnten kɔndeki. Taa jee mɛtinge se mɛrtgen naade lee dɔɔd ɔkɔden se gɔtn mɛtinge naade lɛ dɔɔd ɔk *kɔdn Raage naɔo naade jeelden eyo.

³ Saapki do jeege tun maakŋ dangay ki aan gɔɔ naase kic 6o k'tɔksenga maakŋ dangay ki ute naade. Saapki do jeege tun k'lee k'dabarɔde, taa dubar kɛn k'dabarɔde naade se aan gɔɔ k'dabarse naase kici.

⁴ Taar kɛn Raa taad ro tɔkŋ naap ki se ɔŋ jeege paac tookŋ do ki. Mɛnd ute gaabin se ɔnten kɛɛsn gaabm kuuy ɔɔ gaabm ute mɛndin kic 6o ɔnten kɛɛsn mɛnd kuuy. Taa jee kɛn ɛɛs naapa rɛŋ rɛŋ ute jee kɛn ɛɛs mɛnd jeege ute gaabm jeege se, Raa utu aden kɔjŋ bɔɔɔ dɔde ki.

⁵ Ɔnten 'kɔndki maakse 6o gen je gurs sum, num ɔŋ maakse raapo do nakge tun kɛn naase ɔkki. Taa Raa deek ɔɔ:

*Maam se m'ai kɔŋ eyo ɔɔ m'ai baati eyo.**

⁶ Ute taargen Raa taad se, naajege j'aki kɔŋ beer ey sum, num j'aki kɔŋ deekŋ j'ɔɔki:

Mɛljege se naan 6o debm naakuma, maam m'beer dɪm ki eyo.

Debkilimi se tap 6o am tɛdn dɪ kaca?†

⁷ Saapki tu do jeege tun naanse ki kɛn lee tɔɔdseno ɔɔ taadseno taar Raa se; saapki tu do kingde kɛn bini naade ooy maak ki ɔɔ uunki bɔlɔtn kɛn naade aalo maakde do Raa ki se.

⁸ Isa *al-Masi se ting gɔɔŋ ki. Terko, jaaki ɔɔ gen daayum daayum naan 'kɔŋ tɛrl kuuy eyo.

⁹ Ɔndki kɔndɔ, ɔnte kɔnki jeege asen dɛrlɛ ute napar dooygen kuuy kɛn teec gen naajege ey se. Bɛeki se kɛn tɔɔg maakŋ debkilimi se, bɛɛ Raa, ey num do dɔobm kɛn taad taar kɔsge se eyo. Taa dɔobgen taad taa kɔsge se jee kɛn inŋ do dɔobm kɛn ese se, ɔŋ tɛddeno te nakŋ bɛɛ eyo.

¹⁰ Naajege se j'ɔkki gɔtn tɛdn *sɛrke Raa ki, naɔo Yaudgen kɛn lee tɛd naaba maakŋ *kɔrɔr Raa ki se ɔk dɔobm gen kɔsn kɔsgen j'ɔmbinŋ do gɔt kɛn k'lee k'tɛdn sɛrke se eyo.

¹¹ Taa maalgen kɛn *magal debm tɛdn sɛrke Raa ki tɔalde jaay moosin uun ɔaan maakŋ *Bee Raa ki gɔtn kɛn *salal cir paac paac gen tɔɔl *kusinŋ jeege se ɔɔ maalgen ese se k'dirinŋ k'teeɔden naatn maakŋ gɛgɛr ki ɔɔ k'ɔaa k'tɔɔɔde naata‡.

¹² Taa naan se 6o gen tugŋ daapm jeege ute moosn naan malin se, Isa kic j'ɔɔdki teecnsinŋ naatn maakŋ gɛgɛr ki ɔɔ k'dabarina.

¹³ Bin num, naajege kic k'teecki naatn maakŋ gɛgɛr ki se ɔɔ k'ɔaa k'j'ɔŋki Isa. Ɔɔ k'took k'j'ɛndki maakŋ sɔkɔŋ ki aan gɔɔ naana.

¹⁴ Taa naajege se, do naan ki ara se, j'ɔkki gɛgɛr kɛn ting gen daayum eyo; num naajege k'jeki gɛgɛr kɛn utu 'tɛdn naan ki se.

¹⁵ Bin num ute dɔobm Isa se, daayum k'tɔɔmki Raa. Kɛse aan gɔɔ sɛrkŋ naajege k'j'ɛdɪŋki naan ki. Sɛrkŋ se je taadn ute taargen kɛn naajege k'lee k'tɔɔmki Raa §.

¹⁶ Ɔnten 'dirigki gen tɛdn bɛɛ ute naapa ɔɔ gen nigŋ nakgen naase ɔkki ute naapa taa kɛse 6o dɔɔl sɛrkŋ kɛn tɔɔl Raa ki.

§ 12:29 Aak Dt 4.24. * 13:5 Aak Jos 1.5. † 13:6 Aak KKR 118.6. ‡ 13:11 Aak Lb 16.27. § 13:15 Aak KKR 50.14, 23.

¹⁷ Jee naanse ki se 'tookdeki taardege əɔ 'sookdeki, taa naade ʒo jee ken lee aaksen dose ki əɔ do naabde ki se, Raa utu ʒaa tənd metde. Anum 'took uundeeki taarde, bin jaay naade tɛdn naabde ute maak-raapo. Bin ey num naade mooy naan ki ɲər ɲər əɔ asen kəɲ noog eyo.

¹⁸ 'Təndki mɛtn Raa taa naaje. Naaje se k'jeel maakje ki j'ək taar dīm eyo, taa naaje se k'je ʒo do nakge tu paac k'tɛdn nakɲ ken bɛɛ.

¹⁹ Maam m'tənd metse əɔ ken tap ki se m'je aki tənd mɛtn Raa am kəɔdn doobo m'naar tɛrl ɔtse ki yəkəɔ.

Debm raan maktubm ara se, taad təɔl taarɪna əɔ tɛdden təɔsɛ

²⁰ Raa debm kɛdn lapia jeege tu se, naan ʒo debm duro Mɛljege Isa daan yoge tu əɔ tɛdn tɛdga Debm Gaam Magala ɣɛn naaje baatinge. Ute moosiɲ se ʒo naan *dəɔkjekiga ute Raa ɣɛn daayum.

²¹ Ɔɲ Raa se asen tɛdn anki kaasn ɣɛn tɛdn nakgen bɛɛ paac taa aki tɛdn nakɲ ken naan maakin jen ro ki. Ute Isa *al-Masi se, ɔɲ Raa 'tɛdn maakjege tu nakɲ ken an təɔl naan ki. Bɛɛki se ɔɲ jeege paac *'nookɲ Isa al-Masi ɣɛn daayum daayum. *Amin!

²² Genaamge, 'booyki m'asen taada: Taargen maam m'raanɣesɪɲ se aayki kaamse do ki əɔ sɛrkiɲki əɔ maktubm ken maam m'raan m'ɔlsesɪɲ se lɛ, jɛrl eyo.

²³ 'Jeelki, ɣɛnaajege Timote se j'əɔdnɔga naatn maakɲ dangay ki. Ken naan aan ɔɲumga yəkəɔ num, j'asen ʒaa kaakɲ tɛlɛ.

²⁴ 'Tɛdki təɔsɛ jeege tun paacɲ naansege tu əɔ 'tɛdki təɔsɛ jee Raage tu paac. Jee Raagen taa naan Itali ki tɛdsen təɔsɛ kici.

²⁵ Ɔɲ Raa asen tɛdn bɛɛɲ paacki.

Maktubm gɛn Jak

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm gɛn Jak

Maktubm kɛn Jak raanɪn se tec aan gɔɔ taar kɛn deba iin taad naan jeege tu. Taaringe se, gɛn dooy jeege ɔɔ gɛn kɛdn kaay kaama eglizge tun k'tɔndde gɔtɔ ɓaa se paac. Jee al-Masigen naan raanɪden maktubm ara se, 'tɛdn Yaudge. Maakɪ maktubiɪ ki se Jak taadden ɔɔ k'je doobm kɛn j'an jeel-taara. Kɛse je deekɪ ɔɔ naade k'kiɪg do taar kɛn k'dooyde jaay naade k'took k'j'aal maakde do ki se. Ko taar kɛn naan je taada tap tap maakɪ maktubiɪ ki se, naan je taadn ɔɔ kaal maakɪ do Isa ki ute tɛd nakgen bɛɛ se, ɓaa taa naap ki (kon 2.14-26). Nakɪ jaay maktubm ese je ɔɔ jeege 'tɛd se naan tood tal: naan taad ɔɔ debm aalga maakiɪ do Isa ki se ɓo, bɛɛ sum eyo, num an taadiɪn maakɪ naabiɪn ki toodn tal. Taa naan se ɓo: aan gɔɔ debkilimi kon teecga num ooy se, kaal maakɪ kɛn do Raa ki jaay ɔɪ tɛd bɛɛ ey se, tec bin kici (kon 2.26).

Jak tɛd tɔɔse jee Raage tu

¹ Kɛse maam Jak m'debm tɛdn naabm *Raa ɔɔ gɛn Mɛljege Isa *al-Masi ɓo m'raan m'ɔlsen tɔɔsum naase jee Raage tun wɔkkiga taa naanɛe tun gɔtɔ ɓaa se paac se.

Kɛn nakɪ ɔɪn jaay aanga dose ki num

² Genaamge, kɛn nakɪ ɔɪn jaay aanga dose ki num, ɔɪki maakse 'raapo.

³ 'Jeelki, nakgen ɔɪn se jaay aan dose ki se, taa kaal maaksen kɛn naase aalki do Raa ki se, asen kɛdn kaay kaama.

⁴ Num ute kaay kaamse se 'daarki tɔɔgɔ bini aki kaan do taar tɔɔliɪn ki. Kɛn bin se naase aki tɛdn jee *salal ɔɔ dim tap ɓo asen daay eyo.

'Tɔndki mɛtn Raa asen kɛdn jeel-taara

⁵ Kɛn maakse ki jaay nam jeel-taar ey num, n'tɔnd mɛtn Raa an kɛdn jeel-taara. Taa Raa se, naan ɛd naka ute maraadiɪna ɔɔ uun kaam nam eyo. Deer deer, debm tɔnd meta se, naan an kɔn kɛda.

⁶ Num debm jaay ɓaa tɔnd mɛtn Raa num, n'aal maakiɪ paac do Raa ki ɔɔ n'ɔnte naaja, taa debm maakiɪ naaj naaj se, tec aan gɔɔ maan baar kɛn kuulu ɔɔ ɓaansiɪn kaam ara kaam ara se.

⁷ Debm bin se, ɔɪnten saapm n'ɔɔ naan 'kɔn dim gɔtn Mɛljege tu.

⁸ Taa debkilim bin se, ɔɪn saapiɪn iɪg kaam kalan eyo, ɔɔ dim naan 'bɛɛr kuun jaay an tɛdiɪn 'kaan kaama tap ɓo, gɔtɔ.

Jee daayge ute jee maalge

⁹ ɔɪn gɛnaa doobm *al-Masi kɛn debm daaye se, n'tɛdn maak-raapo, taa Raa utu an magaliɪn naaniɪn ki.

¹⁰ Gɛnaa debm maala kɛn doobm al-Masi ki se kic, n'ɔn maakiɪ raapo do kɛn kɛn Raa tɛdiɪn n'ɔɔp ron baat se. Taa debm maala se, naan kic utu deel aan gɔɔ pɔɔn kambgen maakɪ kaag ki.

¹¹ Taa kɛn kaada jaay ookoga ɔɔ ɔɪngga se, tuutn ute muge se naatn ɔɔ pɔɔniɪgen aak bɛɛ se lɛ utu sia. Bin ɓo debm maala kic, ɓii kalan maakɪ naabiɪge tun naan iɪg tɛd paac se, naan utu 'kooy deel bin kici.

Nakɪ naama

¹² Maak-raapo deb ken jaay aay kaamin̄ daar tōogō ro nakge tun òñ ken Raa òñin̄ aan don̄ ki. Ken naan̄ jaay òñ aasinga do ron̄ ki se, naan̄ utu 'kōñ bēdīna. Kēse 60 *kaajñ gen̄ daayum ken Raa taadga taad̄ ò utu 'kēdn̄ jeege tun paacñ jen̄ se.

¹³ Ken nam jaay nakñ naama aanga don̄ ki num, ònten ðeekñ ò: kēse Raa 60 naamuma. Taa Raa se nam tap 60 an̄ kōñ naam jaay an̄ kōlin̄ 'tēdn̄ *kusiñ eyo. Ò naan̄ kic le naam nam eyo.

¹⁴ Gan̄ debkilimi se jaay nakñ naam aanga don̄ ki se, kēse saapm jig ey iino maakin̄ ki se 60 ken òlin̄ naan̄ lee ðōñō.

¹⁵ Ken saapm jig ey se jaay utu maakin̄ ki num, naan̄ ooj kusiña ò ken kusiñ jaay ðenga roi ki num, òli yo ki.

¹⁶ Genaa maakjemge, ònten kaan̄ki rose dala:

¹⁷ nakgen jiga ò aak bēē paac se, iino gōtn Raa ki, naan̄ 60 Mēl-kaal gōtn wōōō. Bēē, Raa se, òñ tērl ron̄ aan̄ gōō nakgen do naan̄ ken lee tērl rōde se eyo. Daayum naan̄ tinḡ gōōin̄ ki.

¹⁸ Raa uunoga doa ò aajjekiga aan̄ gōō ken maakin̄ jen ro ki ute taarin̄ ken mēt ki se, taa bin 60 naajege se, maakñ nakge tun naan̄ aaldēno paac se, naajege 60 j'aki tēdn̄ deete.

'Booyo ò 'took uunu

¹⁹ 'Booyki genaa maakjemge, 'saapki do taar ken maam m'je m'asen taad̄ se: nan̄a nan̄a kic 60 naar ud̄bia do taar ken k'taadsen se. Ò ken nam jaay je kuun taara 'taad̄ kic num, òñ ron̄ urlu ò ònten naar tēdn̄ maak-taara.

²⁰ Taa debm jaay maakin̄ taaringa se, naan̄ kōñ tēdn̄ nakñ ken ute ðoobin̄ eyo aan̄ gōō ken Raa maakin̄ jen ro ki.

²¹ Taa naan̄ se 60, nakgen paacñ asen tujñ rose se, òðki dose ro ki ò nakgen kusiñ se paac kic 60 òðki dose ro ki. Òñki rose urlu gen̄ kōñ taar ken naase 'booyin̄kiga se, taa taar se 60 òk tōogō ken asen kaaja.

²² Nakñ ken taar Raa taadsen se, 'tēdīn̄ki, ònten 'booyin̄ki ute bise sum. Taa debm jaay booy taar ken Raa taadin̄ ò tēdīn̄ ey se, kēse naan̄ mala 60 aan̄ ron̄ dala.

²³ Debm jaay booy taar Raa ò 'took do ki ey se, naan̄ se tec aan̄ gōō debm aak daan-kaamin̄ maakñ kaam-kaay-naan̄ ki,

²⁴ na60 ken naan̄ aak aas jaay 6aa 6aa se, ken naan̄ 60 tec ò ði kic 60, naar tēdīn̄ dirigi.

²⁵ Num gan̄ debm jeel òk *Ko Taar mēc gen̄ Labar Jiga ken òð do jeege maakñ kusiñ ki ò òkin̄ òñ se, ken naan̄ jaay booyinga se dirigin̄ eyo num inḡ do ki. Debm bin se, maakin̄-raapo do nakge tun naan̄ tēd̄ se paac.

²⁶ Debm saap ò òk taar Raa òñō jaay òñ bōōb òk rōñin̄ ey se, kēse naan̄ ðērl ro naan̄ malīna ò ðoobm Raa naan̄ uun se le, òs aay eyo.

²⁷ 'Booyki! Debm jaay uun ðoobm Raa mala mala ò tōōl Bubeje tu Raa ki se, kēse debm ken aak do genaalge tu ò aak do mēnd-daayge tu maakñ dubarðe ki, ò bōōb òk ron̄ ro nakge tun kusiñ ken maakñ *duni ki.

2

Ònten 'bēerki naapa

¹ Genaaamge, naasen ken aalki maakse do Mēljege tu Isa *al-Masi ki, naan̄ ken debm magala ò *nookin̄ eem cir paac se, ònten 'bēerki naapa!

² Num aan̄ gōō gōtn tus ki, jeege dio 6aadō end òñse. Deb kalan̄ tuuso kal te ron̄a, tōlo kōðōkñ daabge jin̄ ki, ò deb kalan̄ kuuy se, naan̄ debm daaye tuuso kalgen koono.

³ Ken naase jaay aakki debm tuuso kal te ron̄ se, naase òkin̄ki òñō ò ðeekin̄ki òki: «Naai se, '6aa inḡ gōt ken jiga se.» Ò debm daaye ki se le, naase 'ðeekin̄ki òki: «Naai se 'ðaar ðaara,» ey le «'Baa inḡ naan̄ ki gam naane.»

⁴ Ken naase 'tedki bin se, kese naase 'beerki beer naap ey la? Bin num kese naase 'tedkiga jee kojn booro do jeege tu oo saapm naase okki do jeege tu se, saapm jig eyo.

⁵ 'Booyki gena maakjemge: *Raa se dan beer tooo jee daayge taa naade kaal maakde paac do Isa al-Masi ki oo naade kosn gaara tele aan goo ken naan taadga taad jeege tun ken jen se.

⁶ Num gan naase se, jee daayge se, naase aaldeki maak ki eyo! Ey num naade jee maalge se oo ken lee dabarse ey la? Oo naade oo lee tak baansen gotn kojn boor ki ey la?

⁷ Naaden jee maalge se oo ken lee naaj ro Meljegen jiga se, ey num ute ro Meljege se oo Raa danseno.

⁸ Ken naase jaay ingki do *Ko Taar gen Labar Jiga se deer deer num aan goo ken Kitap taad oo: *Naai se 'je naapi aan goo roi mala*, naase 'tedkiga nakj jig aak eyo.

⁹ Num ken naase jaay 'beerki beer naapa num, kese naase 'tedkiga *kusiina oo Ko Taar ken Raa edo *Musa ki se asen kokj mindse taa naasen uum aalinkiga naan ki.

¹⁰ Ken nam jaay took do taarge tun Ko Taar ken Raa edo Musa ki paac jaay tujn te ken kalan se, kese aan goo Ko Taar Raa paac se, naan tujnga.

¹¹ Taa Raa se taadga taad oo: *On ten keesn mend nam, on te 'keesn gaaba nam* oo ter taad oo: *On ten taal nam*. Num ken naai jaay es te mend nam eyo oo taalga nam se, kese aan goo naai uum aalga Ko Taar Raa se paac naan ki.

¹² Taa naan se oo, maam m'taadse m'oo: do nakge tun naase aki teda ey le aki taad se, 'jeelki Raa se asen kojn booro dose ki ute Ko Taar gen Labar Jigan ken ood do jeege maakj kusin ki se.

¹³ Taa debm baate keejn do jeege tu se, Raa kic an keejn don ki eyo. Num debm jaay eej do jeege tu se, bii ken Raa kojn booro do jeege tu se, Raa an keejn don ki.

Kaal maaka ute nakgen k'teda

¹⁴ Genaaenge, ken nam jaay deek oo: «Maam se m'aal maakum do *al-Masi ki,» oo nakgen Raa taad oo gen teda jaay naan on tedin ey se, debm bin se, kaal maakj naan se, an kon kaaj ne?

¹⁵ Ken aan goo gena gaaba ey le menda jaay, bii-raa kosde goto oo kal tuusde kic oo goto,

¹⁶ oo maakse ki se, deb kalan deekden oo: «'Baaki ute lapia. On Raa asen kedn kosoo oo aki kosn te maraadse oo asen kedn kal rosege,» oo jaay edden dim ey se, taargen bin se as aay eyo.

¹⁷ Bin oo, ken naai oo aal maaki do Raa ki oo 'jeel tedn bee ey se, kaal maakj naai se, kaal maakj renne.

¹⁸ Gan deb kalan maakse ki se deek oo: «Naai se oo aalga maaki do Raa ki oo maam se le, m'lee m'ted nakgen bee. 'Taadum tu naai oo aalga maaki do Raa ki jaay on 'ted bee eyo, oo maam m'ai taadn kaal maakum do Raa ki ken olum m'ted nakgen bee se.»

¹⁹ Naai 'jeel maaki ki oo Raa se kalin ki sum oo Raa. Kese nakj jiga. 'Jeele, sitange kic oo jeelin maakde ki bini naoo naanin ki se, naade beere oo rode ook marga jeg jeg.

²⁰ Kale, debm derle! 'Jeele debm aal maakin do al-Masi ki jaay, ted nakgen bee ey se, kaal maakj naan se, kaal maakj renne.

²¹ 'Jeelki, bubjege *Abraam se ted oo di jaay Raa aakin aan goo debm daan ki se? Taa naan took je baa kojn goonin Isaka gotn kojn *serke Raa ki*.

²² 'Jeele debm jaay aal maakin do Raa ki mala se, 'tedn nakgen bee kici. Taa kaal maaka ute nakgen bee ken k'lee k'tedse naade tum baa taa naap ki oo kese oo ted kaal maakj mec.

²³ Taar ken Raa taadn maakj Kitapin ki se aanga doobin ki ken oo: *Abraam se aal maakin do Raa ki, oo naan aakin aan goo debm daan ki.*† Taa naan se oo Raa danin medina.

²⁴ Ute naan se, naase 'jeelki debkilimi jaay Raa aakin debm daan ki se, taa ken naan aal maakin don ki sum eyo, num taa nakgen bee ken naan lee ted se kici.

* 2:21 Aak Jen 22.9. † 2:23 Aak Jen 15.6.

²⁵ 'Jeelki Raabm do dakiñ ken inŋo mēnd kēesn gaaba se kic 6o tēdo bin kici. Bii kalan naan tēdbēē jeege tun gaan *Israelge ɔldenō gen kaakñ baara. Jee se, mēnd se dōɔd ɔkden bēēñ ki, bini ɔlden naade aan ɔt te dōobm kuuy. Taa bēē ken naan tēd se 6o, Raa aakiñ naan se mēnd daan ki.

²⁶ Aan gōɔ debkilimi koñ teecga num ooy se, kaal maakñ do Raa ki jaay ɔñ tēdbēē ey se, tec bin kici.

3

Rōñɔ se aan gōɔ poodñ ken ɔs gōtɔ (Mt 12.33-37)

¹ Gēnaamge, maakse ki se, j'ɔñten jeki dōobm jaay 6o j'aki tēdn k'dēnki jee dooy jeege. 'Jeelki naajegen k'je dooy jeege se, *Raa utu ajeki kɔjñ bōɔrɔ dojege tu ɔñ cir gen jeegeen 6aa se paac.

² Naajege paac se k'lee k'tujki gōtɔ kaam dēna. Anum debm jaay taad tujñ ey se, debm bin se debm mēc ɔɔ aasiñ gen bōɔbm kəkñ roñɔ.

³ 'Jeelki ken naajege jaay k'lee k'tɔlki aljam taar sēndge tu se, taa k'tēddēki naade 'tookñ taarjege, ɔɔ gōtn k'jeki 6o k'6aandēki sum.

⁴ 'Jeelki markabge se, kengen magal magal se kic 6o, ɔk naka kalan maak ki cōkɔ bini. ɔɔ ken kuulu jaay ɔl makōñ se deebo doñ ki aan gōɔ dī kic 6o, ute nakñ cōkɔ se sum 6o, debm toodñ se, 6aan gōt ken naan maakiñ jen ro ki.

⁵ Rōñɔ kic naan tec bini. Ey num maakñ daa ro ki se naan 6o baata, na6o rōñɔ se taad taargen magal magala. Aakki naal poodñ cōkɔ se jaay ɔkga se, kōsn maakñ kaaga ute magaliñ se paac.

⁶ Rōñɔ se naan tec aan gōɔ poodo ɔɔ taargen inŋ kus paac teeco ro ki. Naan kic 6o maakñ rojege tu, ɔɔ tujjeki rojege paac paac. Kingjegen iino gōtn ken k'toojjeki bini j'aniki kooy maak ki se, rōñjege se aan gōɔ poodñ ɔs gōtɔ ken iino gōtn *Bubm sitange tun poodñ ken dubariñ kōñ nañ eyo.

⁷ 'Jeelki, debkilimi se napar daagen maakñ kaag ki, yeelge, kuurge ɔɔ kenjgen maakñ maane ki paac se, naan 6o debm ken ɔk tōɔgɔ dode ki ɔɔ tēdde naade tookñ taariña.

⁸ Num rōñɔ jaay debm ɔɔ añ kaasn bōɔbm kək se, gōtɔ. Naan se inŋ kaam kalan eyo ɔɔ naan dōoc te naa* ken tōɔl tōɔl jeege.

⁹ Ute rōñɔ se 6o, naaje k'tōɔmki Bubjege Raa naan ken Meljege. Ter ute rōñɔ se sum 6o, naaje k'naamki jikilimgen ken Raa aaldeno tecin tece.

¹⁰ Ute taar kalan ese sum 6o k'j'ɔɔdnki 6ooro jeege tu ɔɔ k'naamki jeege kici. Ken deer num, gēnaamge, k'j'ɔñte 'tēdki bini.

¹¹ Maan maakñ bud ken kalan jaay j'kōñ ken inŋ king kaata ute ken jiga se, gōtɔ.

¹² Gēnaamge, mōñgɔ se 'kōñ koojñ lemun eyo. ɔɔ papay se 'kōñ koojñ goyab eyo. ɔɔ gen budñ maane se kic 6o bin sum. Maakñ budñ ken maaniñ inŋ king kaata se, 'kōñ ni maan jiga se, gōtɔ.

Jeel-taar ken iino gōtn Raa ki ute gen jikilimge

¹³ Maakse ki se, nanja 6o mēteke ɔɔ jeel-taara se? Debm jeel-taar se, ɔñ 'taad jeege tu ute kingiña maakñ nakge tun naan tēd paac se ñ'ɔñ roñ urlu ɔɔ ñ'tēdñ ute jeel-taara.

¹⁴ Num ken naase jaay ɔkki maak-kilimi ɔɔ niki ro naapge tu se ɔɔ ter 'saapki 6o do naase malinge tu sum se, ɔñten 'tōɔmki rose ɔɔ taar mēt ki se, ɔñte 'tujin ki ute taar-kōɔbsege.

¹⁵ Num jeel-taar bin se iino gōtn Raa ki eyo; kese jeel-taar ken iino do naan ki ara sum. Naan se jeel-taar gen jikilimge ɔɔ naan se iino gōtn *Bubm sitange tu.

¹⁶ Taa gōtn jaay jeege ɔk maak-kilimi ey lē ni ro naapge tu se, gōtn ese jeege tēd nakge paac ute dōobiñ eyo ɔɔ tēd nakgen paacñ jig eyo.

* **3:8** Naa se 6o, saam sum.

17 Num gan jeel-taar iino gɔtn Raa ki se, deet se naan se *salal, naan baano ute tɔɔse daan jeege tu, tɛdden jeege ɔn rode urlu, dode mɔng eyo, ɛj do jeege tu, daayum tɛd nakgen jiga, bɛɛr nam eyo, naan tɛd jeege taad taar maakde ki.

18 Debm jaay je tɔɔse se, naan noog jeegeen kuuy taa king ute tɔɔse kici. Debm bin se nakɔ naan 'kɔn se nakɔ kɛn ute doobin doobin aan gɔɔ debm ɔɔcga maakɔ gɔtin num ɔn bɛɛn se.

4

*Jeegen je nijim *dunia (1Pr 5.5-9)*

1 Kɛn ɔlsen jaay tɛdki dɛkɛnɛ ɔɔ mooyki ute naapa tap ɓo ne di? Kɛse nakɔ daa rose jese ɓo ɔlsen 'tɛdki nakgen ese.

2 Kɛn naase 'jeki dɪm jaay ɔnki te ey se, ɔlsen naase 'tɔɔlki jeege. Naase 'dɔnki nakgen kɛn naase ɔkki eyo jaay ɔnki te ey se. Naase 'mooyki te naapa ɔɔ 'tɔndki naapa. Kɛn naase jaay 'jeki naka ɔɔ ɔnki te ey se, taa naase 'tɔndkiro te mɛtn *Raa eyo.

3 Naase 'tɔndki mɛta jaay ɔnki te ey se, taa naase 'tɔndki te mɛta jig eyo. Naase ɔkki saapm jig eyo ɔɔ kɛn ɔnkiga kic ɓo, ɔnki kutn gɛn nijim daa rose cɛr sum.

4 Naase se, jeegeen maakse kalan do Raa ki eyo! Naase 'jeelki jeegeen jaay je nijim dunia paac se tɛdga jee wɔɔy Raage. Ɔɔ debm je nijim dunia se, naan se tɛdn debm wɔɔy Raa.

5 Ɔnɛn 'saapki ɔɔki taar Kitapm taad se cɛrɛ, kɛn taad ɔɔ: Raa jaay ɛdfeki *Nirl Salal se, taa naajege se k'tɛdkiga jee naange ɔɔ naan je ɔɔ j'aki king ute Nirl naan se sum.

6 Anum Raa se, bɛɛ naan tɛdfeki se cir nakge paac. Taa naan se ɓo, Kitap deek ɔɔ: *Jeegen jaay magal rode naanin ki se Raa tookden eyo.*

Num jeegeen jaay ɔɔp rode baat naanin ki se, naan tɛdden bɛɛna.*

7 Taa naan se ɓo, naase 'took uunki taar Raa ɔɔ 'daarki tɔɔgɔ naan *Bubm sitange tu ɔɔ naan 'kaan naatn dɔkɔ rose ki.

8 'Baakiro gɔɔrɔ cɛɛsn Raa ki ɔɔ naan kic ade ɓaa gɔɔr cɛɛsse ki. 'Tug 'daapki jisege naasen jee tɛdn *kusiŋge se. Ɔɔdki kusiŋ kɛn maakse ki, naasen maaksege di di se.

9 Ɔnki maakse 'tuju taa kusiŋ kɛn naase 'tɛdki. 'Tɔɔyki makɔnɔ ɔɔ eemki nɔɔ, 'kooy koogse se utu 'del keeme, ɔɔ maak-raapse se utu 'del maak-tuju.

10 Ɔɔpki rose baata naan Mɛljege tu, ɔɔ naan ɓo debm asen kuun rose raan.

Ɔnɛn kɔjn bɔɔrɔ do genaai ki

11 Genamge, ɔnɛte kɔɔdki naapa. Taa debm jaay taad taargen inɔ kus ɓo ro genaan ki ey lɛ ɔjin bɔɔrɔ doŋ ki se, kɛse aan gɔɔ naan taad taargen inɔ kus ɓo ro *Ko Taar kɛn gɛn Labar Jiga se. Bin se naan took inɔ do ki eyo, num naan taad taargen inɔ kus ɓo ro Ko Taar kɛn gɛn Labar Jiga ki sum.

12 Raa se naan kalin ki sum ɓo debm kɛd Ko Taar jeege tu, ɔɔ naan kalin ki sum ɓo debm 'kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu. Ɔɔ naan sum ɓo debm aaj jeege ey lɛ kɛn utde. Num naai se, nana kaca jaay ɓo 'kɔjn bɔɔrɔ do naapi ki se?

Ɔnɛn magalki rose

13 Num 'booyki bɛɛ, naasen kɛn 'taadki ɔɔki: jaaki ey lɛ mɛtbeeki se, naaje k'kiin ɓaa king maakɔ gɛgɛr kɛn se, j'ade 'tɛdn suuk j'ade looko ɔɔ j'ade kɔn gurs dɛna!

14 Naase 'taadki bin se, nakɔ kɛn 'tɛdn mɛtbeeki se kic ɓo naase 'jeelki eyo. Naasen 'tecki aan gɔɔ muubm kɛn iino ɔɔ naar wɔɔk naatn se sum.

15 Bɛɛki num, naase aki deek ɔɔki: kɛn Mɛljege je num, ajeki bɔɔbm kojeye jaay j'aki kɔn tɛdn nakgen se.

16 Num naase 'magalki rosege ute taargen naase 'taadki ɔɔ magal ro bin se, bɛrɛ, jig eyo.

* 4:6 Aak KKT 3.34.

17 Taa naan se 6o, debm jaay jeel tedn bεε ɔɔ ɔŋ tedin te ey se, kεse naan tedga *kusina.

5

Nakŋ ɔɔn utu 'kaan do jee maalge tu

1 'Booyki 6orse naasen jee maalge se, eemki ɔɔ tɔɔf 'tɔɔyki makɔnɔ, taa nakŋ ɔɔn utu 'kaan dose ki.

2 Maalsege se utu 'ruumu ɔɔ kal koonsege se diidi utu aden kɔsɔ.

3 Daabsege ute puddagen naase ɔkki paac se, naanɔ ɔs tujɔdenga. Ɔɔ taa ken naade ɔs tuj cεr se sum 6o, utu asen 6aa kɔkŋ mindse ɔɔ naan se utu '6aa kɔsn daa rose aan gɔɔ poodo. Ey num duni se ɔɔpga gɔɔrɔ 'nanɔ, nabɔ naase utu inŋ 'tuski tus maala rɔk.

4 'Booyki! Jeegen tedsen naabge maakŋ-gɔtsege tu se, naase 'dεrlɔeki dεrlε, taa ken naade ted naaba lek tεc tεc ɔɔ naase 'baate kɔgdεki gursdege. Taa naan se 6o jeegen ɔjseno maakŋ-gɔtsege se, naade tɔɔf tɔɔy makɔnɔ, num keem naade se Meljege Sidburku booyga.

5 Do naan ki ara se, naase ɔski te maraadse ɔɔ 'tedki nakŋ ken maakse jea. Naase 'teerki aan gɔɔ maranŋen teer sal sal gen tɔɔl kɔsɔ se.

6 Naase 'takkiro mind jee tuj te dim eyo ɔɔ tɔɔldεkiro. Ɔɔ naade lε, tedseno te taar eyo.

Bii kaan Meljege se ɔɔpga gɔɔrɔ

7 Genamge, taa naan se 6o aayki kaamse bini Meljege ade tεrlε. Naase aakki debm kursu se, naan ting taak kaama bini maane bɔɔy maakŋ-gɔtin ki, jaay 6o nakgen naan naab 6ar ki se koojn jiga. Naan inŋ aak kaam maan 'keedn met-kijirki bini teecn taa 6ar ki cɔt.

8 Naase kic num inŋ aakki kaama, aayki kaamse ɔɔ ɔkki maakse tɔɔgɔ, taa 6ii kaan Meljege se ɔɔpga gɔɔrɔ.

9 Genamge, ɔnten 'lee mooyki ŋɔr ŋɔr te naapa; taa bin se *Raa kic asen kɔjn bɔɔrɔ dose ki eyo. 'Jeelki, 6εrε, debm kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu se, aanga taa ɔoobse ki.

10 Genamge, naase 'saapki tu, jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkin ken taado taarge ute ro Meljege se, naade kic dabaroga ɔɔ aayoga kaamde do ki. Ɔɔ naase kic uunki ɔoobm naade se.

11 Deere, jeegen paac jaay aasinga do dubarde ki se, naade se 6o k'taadki j'ɔɔki, naade se 6o jee maak-raapge se. Naase 'jeelki metn taar gaabm do dɔkin k'danin Job se, naan aay kaamin aasinga do dubar ken aan don ki. Ɔɔ do taar tɔɔlin ki se, naase 'jeelki nakŋ ken Raa tedin se. Taa Raa se, naan 6o debm ted bεε jeege tu ɔɔ εεj do jeege tu.

12 Ken bin num genamge, ɔnten 'naamki rose ute maakŋ raa ey lε ute do naanɔ, ɔɔ ɔnten 'naamki ute ro dim kuuy kici. Num ken taarse 6o met ki, ɔɔki: «Yεε, met ki» ɔɔ ken met ki ey lε, ɔɔki: «A-a, met ki eyo». Taa ken naase jaay 'tedki bin se, Raa kic asen kɔjn bɔɔrɔ dose ki eyo.

'Tɔndki metn Raa

13 Ken nam maakse ki jaay maakŋ dubar ki num, ŋ'tɔnd metn Raa. Ken nam jaay maakŋ maak-raap ki lε, ŋ'tɔm Raa ute kaa.

14 Ɔɔ ken maakse ki jaay nam kɔɔnɔ num, ŋ'ɔl k'danin jeegen naan jee *egliz ki, taa naade an kɔtn uubu ute ro Meljege, ɔɔ an tɔnd metn Raa.

15 Jeegen tɔnd meta jaay aal maakde do Raa ki paac se, Meljege aden booyo ɔɔ debm kɔɔnɔ se, Meljege an kedn lapia ɔɔ naan 'kiini. Ken naan 6o tedga *kusina kic lε, Meljege an tɔl kusin se naatn.

16 Taa naan se 6o kusin naase 'tedki se, naan Raa ki se 'taadin ki ute naapa ɔɔ 'tɔndki metn Raa naapge tu, taa aki kɔŋ lapi rosege. Taa debm daan ki jaay tɔnd meta gɔtn Raa ki se, tɔnd metin se ɔk tɔɔgɔ aak eyo naan Raa ki.

17 'Jeelki, *Eli ken taad taar teeco taar Raa ki do dɔkin se, naan kic debkilimi aan gɔɔ naajega sum, nabɔ naan tɔnd metn Raa ɔn eyo, ɔeekin ɔɔ ŋ'ɔnte keedn maane, Raa booyin ɔɔ tookin. Gɔtn se, maakŋ 6aar ki mɔtɔ ute laapa mεcε se, maane eed te eyo.

¹⁸ Ter naan̄ t̄ond̄ m̄etn̄ Raa kuuy daala, ɔ maane b̄ɔyo do naan̄ ki ɔ nakgen do naan̄ ki se, baag koojo ḡotin̄ ki.

¹⁹ Genaa m̄aake ki jaay nam̄ r̄esn̄ ute d̄oobm̄ taar m̄et̄ ki ɔ nam̄ kuuy noogin̄ jaay naan̄ ɔk̄ t̄erloga num,

²⁰ 'jeelki, genaa iigga kiigi ɔ r̄es̄n̄ga r̄es̄ ute d̄oobm̄ taar m̄et̄ ki jaay nam̄ m̄aake ki noogin̄ naan̄ ɔk̄ t̄erloga se, k̄ese naan̄ aajinga m̄aak̄n̄ yo ki, ɔ kusingen̄ d̄en̄ se l̄e, Raa aden̄ t̄ool̄ naata.

Maktubm Pier raanjin deet deet

Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktub Pier ken deet deet

Maktubm ken Pier raano jee al-Masige tun deet deetn ara se, naan raanjin jee al-Masige tun taa naan kaam mii taa naan Turki ken borse. Naade ting aan gaa cekge taa naade se jee al-Masige (kon 1.1; 2.11). Naade se jeege aalde maak ki eyo aa adf uunde. Naade se k'lee k'takde minddege ute taargen met ki eyo aa gorn metinge se k'dabarde kici. Pier raanden maktubm se taa aden noogj do kaal maakde ki aa do kond dode ken naade ond do al-Masi ki. Naan edden kaay kaama taa k'king aan gaa jee ken Raa beer taaddenga tedga jee naange se. Pier raanden maktubm deet ara se, jee al-Masigen tun teeco maakj jeege tun ak doobm raage dena. Borse naade se tedga jee kiji aa uun doobm bubdege eyo aa kingde kic tec aan jee ken naade ing daande ki se eyo (kon 1.13–2.4). Naade se tedga jee Raage (kon 2.4–10). Naade se aasin gen serkn nakj aonj ute dubar ken aan dode ki se. Anum ken tedden jaay naade aasin se, taa naade ondga dode do al-Masi ki (kon 1.3, 13, 21; 3.15).

Pier raan ol taasin jee Raage tu

¹ Ken ara maam m'Pier, ken *debm kaan naabm Isa al-Masi bo m'raansen maktubm se, naase ken *Raa beer taadsenoga taado aa ingki aan gaa cekge aa wakkiga maakj naange tun Pon ki, Galat ki, Kapados ki, Azi ki aa Bitini ki se.

² Naase se Raa Bubu beer taadsenoga taado do dakiina, kaad ken naan uuno doa aan gaa ken naan maakin jen ro ki. Aa ute *Nirl Salal se, naan tedsenga 'tedkiga jee naange gen tookj taar Isa *al-Masi taa naan asen tugj daapm ute moosiina. On Raa asen tedn beena aa asen kerdn lapin se te maraadiina.

K'taomki Raa ken aaj jeege

³ K'taomki Raa, naan Bubm Meljege Isa *al-Masi! Naan se ejjeki dojege tu aa oojjenkiga koojn kiji ute doobm Isan ken naan duriino daan yoge tu se. Taa naan se bo, daayum naajege k'j'ondki dojege gen kon kaaja,

⁴ aa j'aakki kaama gen nakgen bee bee ken Raa utu baabin jeenge tu maakj raa ki. Aa nakgen bee bee ese se, tuj eyo, ruum eyo aa onj ted koono eyo.

⁵ Taa kaal maaksen naase aalki do Raa ki se, Raa mala asen baabm te taogina bini bii ken kaam maotn; bii ken se, naan asen taadn tal aa naan aajsega.

⁶ Taa kaajn naase onki se, naase 'maakse raap sakan. Aa ken napar dubargen aan dose ki se jaay asen kerdn maak-tuju kic bo, cakaa sum bo dubargen se utu 'deele.

⁷ Daab se naan kon tuju, ute naan se kic bo j'oyin poodn jaay ted daabm mec. Kaal maakse kic Raa tedn tec bini, taa kaal maaksen do Raa ki se, naan cir daab. Aan gaa daab k'j'oyinga poodn jaay ted daabm mec se, kaal maakjege kic bo ute dubargen aan dojege tu se, ute naan se jaay bo kaal maakjegen do Raa ki se 'tedn taogaa aa j'ansin kaakj jeele. Taa naan se bo, bii ken Isa al-Masi ade baa se, Raa utu asen taomaa, asen *nooko aa asen magala.

⁸ Ey num Isa se, naase aakin ki te eyo nafo naase 'jenki. Borse kic naase aakin ki te eyo, nafo naase aalki maakse don ki. Ute naan se kic bo, naase maakse raap sakan don ki aa maak-raapm naase se maak-raapm taad eyo.

⁹ Taa naase 'jeelki, ute kaal maaksen naase aalki don ki se bo, naase utu aki kaajn kosege.

¹⁰ Kaajn ese se, jee taad taar teeco taar Raa ki do dakin se, jedoga metin den aak eyo. Naade taadoga jeege tu taa bee ken Raa taadoga taada aa utu asenin ted se.

11 Nirl al-Masi ken maakde ki se, taadden do al-Masi se utu 'dabara jaay bo utu 'kon nooko. Taa naan se bo, jee taad taar teeco taar Raa ki jedo metina do jedo jeel kaadn ken nakgen se tap bo utu 'deel do di.

12 Anum taar ken Raa taado jee taad taar teeco taar Raa ki do dakin se, taar se taad te naade eyo num taad te naase. Borse jee taad Labar Jigan gen Isa al-Masi ute *Nirl Salal ken Raa oino maakn raa ki baado taadsen metn taar se mala naase ki kici. Do taar se, *kadn Raage kic bo, je doobm 'jeel kon metina.

*'King aak be naan Raa ki
(1Tes 5.8-9; Tit 2.11-14)*

13 Ken bin num, 'daapki rose gen tedn naaba, ingki do metekse ki do aakki kaama do be ken Isa *al-Masi baadoga num utu asen ted se.

14 'Tookki taar Bubse Raa do onte 'tedki nakn ken daa rose bo jea aan gdo kaad ken naase utu 'jeelki te Raa ey bort se.

15 Aan gdo Raa ken danse naan debm *salal se, naase kic maakn kingse ki se, 'tedki jeegen salal kici;

16 taa Kitap se taadga taad do: «'Tedki jeegen salal taa maam se m'debm salal.»

17 Raa ken naase 'danin ki Bubse se, naan bo ken aak jeege paac aas kaasa do nana kic naan oin booro te ken met ki do nakge tun naan lee ted se. Bin num, kaad ken naase utu 'tingki ting do naan ki se, Raa se 'beerin ki.

18 Ute kingesen aan gdo gen bubsegen do dakin se os aay eyo. Taa naan se 'jeelki, Raa se dugsega dose ute zo ondo. Naan dugse dose se, ute nakgen aan gdo daab ute pudda eyo taa naade se utu 'taju;

19 num gan naan dugseno dose ute moosn al-Masi, aan gdo *Goon Baatn sal sal ken ok tuju ron ki eyo jaay ed ron *serke se.

20 Naan se Raa bo beer doono taa kaajn jeege, kaad ken naan utu aalo te duni ey borto. Do naan baado maakn biige tun kaam doon taa naase.

21 Ute doobm al-Masi se bo, naase aalki maakse do Raa ken durino daan yoge tu do *nookin se. Ute naan se bo, naase aalki maakse do ondki dose do Raa ki.

Okki maak-jea do naapge tu

22 Taa naase 'tookkiga do taar ken met ki se, naase 'tedkiga jeegen *salal. Ken bin num 'jeki naapa aan gdo genaage. Okki naapa ondo do 'jeki naapa ute maakn kalan.

23 Taar Raa se, naan aan gdo kupm ken ruum eyo do tuj eyo, num naan ting gen daayum daayum do ute taar Raa aan gdo kupu se, naan olsen j'oojsenga koojn kiji.

24 Taa Kitap taadga taad do:

*Jikilimge paac aan gdo mu zere
do kaakn beede le aan gdo pohn kaaga.*

Ken kaadin aanga se, mu se 'tuutu do pohn le 'sia.

25 Num gan taar Raa se, naan ting gen daayum.*

Do taar se bo, Labar Jigan gen Isa *al-Masi ken k'baado k'taadsesin se.

2

1 Taa naan se, onte 'tedki *kusina, onte 'kaanki jeege dala, onte 'tedki rose aan gdo jee ken taad taar met ki te naapa, onte 'tedki maak-kilimi te naapa do onte 'koodki naapa.

2 Aan gdo gaangen k'tacege je si kendege den se, naase kic taar *Raa ken *salal se 'jenki den bin kici. Ute naan se naase aki teepe do utu aki kon kaaja.

3 Deere, be Meljege se le, naase 'naam okinkiga jiga.

*Raa bo beer dooseno taa aki tedn jee naange
(Ep 2.20-22; Mt 21.42-44; Rm 9.24-33)*

* 1:25 Aak Eza 40.6-8.

⁴ 'Baakiro gōtn Mēljege tu Isa ki, naan̄ ʒo ko kēn eɖ kaaja. Naan̄ ʒo ko kēn jikilimge ɔɔɖ undiṇa, naʒo Mēljege Raa bēer ɔɔɖiṇa ɔɔ naan̄ se ʒo kēn aakiṇ bēe kaamiṇ ki.

⁵ Naase kic aan gōɔ kogen ɔṅga kōṅ kaaja, 'tookki ɔṅki rose Raa an̄ kiṇ ʒee kēn Nirliṇ utu 'kinḡ maak ki se. Ɔɔ maakṅ ʒee kēn se, naase aki tēɖn̄ jee tēɖn̄ sērkgēn *salal ɔɔ ute doobm̄ Isa *al-Masi se, naase aṅki tēɖn̄ *sērkgēn kēn tōoliṇ naan̄ ki.

⁶ Anum 'booyki taar kēn Raa taad̄ maakṅ Kitap ki kēn ɔɔ:

Aakki! Maam m'bēer m'ɔṅga ko kēn aak bēe kaamum ki

Ɔɔ maam m'utu m'an̄ kōnd̄ maakṅ gēgēr kēn Sion ki

Ɔɔ naan̄ ʒo ko kēn utu 'gakṅ ʒea kēn j'utu j'an̄ kiṇiṇ se.

Debm̄ kēn aal maakiṇ do naan̄ ki se, 'kōṅ kēnd̄ maakṅ sākōṅ ki eyo.*

⁷ Naasen kēn aalkiga kaal maakse don̄ ki se, ko se jigsen aak eyo. Num gan̄ jee kēn baate kaal maakde don̄ ki se, taar kēn Kitap taad̄ se aanga gōɔiṇ ki kēn ɔɔ:

Ko kēn jee kiṇ ʒeege ɔɔɖ undiṇ naatn̄ se,

Naan̄ ʒo ko m̄eɔ kēn cir kogen j'iṇ ʒee se paac.†

⁸ Ɔɔ gōt̄ kuuy kic Kitap taad̄ga taad̄ ɔɔ:

Ko se ʒo kēn rōok̄ jeege

Ɔɔ kēse ʒo liṇ kēn tund̄ jeege.‡

Naade jaay rōokṅ tooc se, taa naade baate kaal maakde do Taar Raa ki. Kēse nakṅ kēn Raa uunoga kuun doa do dōkiṇ se ʒo utu kaan̄ dōde ki.

⁹ Anum naase se, metjil jee kēn Raa bēer tōɔdsenga tōɔɖo, naase se jee tēɖn̄ sērkgēn gēn gaaringe, naase se jee naange ɔɔ naan̄ ʒo debm̄ kēn dugsenga dose. Naan̄ dan̄ ɔɔɖseno maakṅ gōt̄ kēn ɔɔɖo ɔɔ ʒaanseno maakṅ gōtiṇ kēn wōar̄ jiga se, taa naase aki wōokṅ Taar Raa se jeege tu, do nakge tun magal magal kēn naan̄ tēɖiṇ se.

¹⁰ Do dōkiṇ se naase jee Raage eyo, num ʒorse se, naase 'tēɖkiga jee naange. Do dōkiṇ se naan̄ eɛjo te dose ki eyo, num ʒorse se, naan̄ eɛjsenga dose ki.

Inṅki aan gōɔ kinḡ gēn jee Raage daan̄ jeege tun jeel Raa eyo

(Rm 13.1-8; Ep 6.5-8)

¹¹ Jee maak-jemge, maam m'dejse, do naan̄ ki ara se naase aan gōɔ mērtge ɔɔ aan gōɔ cēkge. Bin num ɔṅte 'dōṅki nakṅ kēn daa rose ʒo jea; ʒere, nakgen daa rose ʒo je se lee tēɖ ʒōɔɔ ute kose.

¹² Maakṅ jeege tun jeel Raa mal ey se, inṅki aak bēe naan̄ Raa ki. Ɔɔ kēn naade jaay baagga taad̄ taargen inṅ kus rose ki aan gōɔ naase jee tēɖ *kusiṇ jeege tu kic ʒo, ute naabsen naase 'tēɖiṇ jiga se, ʒii kēn Raa ade ʒaa se, jeegen jeel Raa mal ey se, aṅ *nooko.

¹³ 'Sookki tōogge tu taa Mēljege Isa *al-Masi se, ɔɔ 'sookki gaar tu taa naan̄ ʒo debm̄ do jeege tu paac,

¹⁴ 'sookki magalge tun gaarge tōndde se. Naan̄ tōndde se taa 'dabar jee kēn lee tuj jeege tu ɔɔ 'tōom̄ jee kēn lee tēɖ bēe.

¹⁵ Taa Raa se, je naase aki tēɖn̄ nakgen jiga jiga ɔɔ bin ʒo jee dērlgen jeel dīm ey se, 'kōṅ taar taad̄ eyo.

¹⁶ Inṅ aalki dose sēṅ aan gōɔ jee kēn ɔṅga kōṅ dōde. Naase se ɔṅkiga dose, naʒo kōṅ dosen ɔṅki se, ɔṅten 'saapki ɔɔki ɔṅkiga dōobo gēn tēɖn̄ kusiṇa. Num gan̄ naase se, inṅki aan gōɔ jee tēɖn̄ naabm̄ Raage.

¹⁷ Jikilimge paac aaldeki maak ki, 'jeki gēnaasegen dōobm̄ Isa al-Masi ki, 'ʒeerki Raa ki ɔɔ 'sookki gaar tu.

Ɔṅki kinḡse se 'teçṅ aan gōɔ gēn Isa

¹⁸ Naase jeegen kēn 'lee 'tēɖki naaba gōtn̄ jeege tu se, 'booy uunki taar mēlsege. Kēn aki booy taar mēlsege se, ɔṅte 'booyki taar jee kēn tēɖsen bēe ɔɔ jese sum eyo, num gan̄ 'booy uunki taar mēsegen kusiṇ kusiṇ se kici.

* 2:6 Aak Eza 28.16. † 2:7 Aak KKR 118.22. ‡ 2:8 Aak Eza 8.14.

19 Ken k'dabarse cere se kic jaay naase aasin̄ki se, taa taar Raa sum 60 naase ɔ̄nki rose k'dabarse se; kесе 60 nak̄n̄ ken tɔ̄l Raa ki.

20 Ken 'ted̄ *kusīn̄ jaay k'dabari se, bее̄n̄ tap 60 dī? Anum ken 'ted̄ki bее̄ jaay ɔ̄nki rose k'dabarse se, kесе nak̄n̄ jiga aak eyo naan̄ Raa ki.

21 Raa dan̄seno se taa naan̄ se, taa Isa *al-Masi se kic dabaroga taa naase ɔ̄ naan̄ 60 debm taadsen doobo taa naase kic aki kuun bɔ̄lɔ̄tina.

22 *Naan̄ se ted̄ te kusīn̄ eyo ɔ̄ bii kalan̄ tap 60 ted̄ te taar-kɔ̄ɔb eyo. §*

23 Ken k'naajin̄ kic 60 naan̄ t̄erl te taar in̄g kus nam ki eyo. K'dabarin̄ kic 60, naan̄ ted̄ te kusīn̄ nam ki eyo. Num nakge paac naan̄ ɔ̄nin̄ kaam̄ ji debm ken utu 'kɔ̄jn̄ bɔ̄ɔ̄rɔ̄ te doobin̄ se do jeege tu.

24 Ken Isa ooy do kaag ki se, naan̄ uun kusīnjege don̄ ki taa ajeki gaan̄ te kusīna ɔ̄ j'aki kinḡ gen̄ ted̄n̄ nakgen te doobīna. Ɔ̄ ute dubar ken naan̄ ɔ̄n̄ se 60, ed̄jeki kaaja.

25 Do d̄akin̄ se naase aan̄ gɔ̄ɔ̄ baatgen iigga kiigi, num ɔ̄rse se naase ɔ̄k 't̄erlkiroga gɔ̄tn̄ debm gaam̄ ki. Naan̄ 60 debm bɔ̄ɔ̄b kose.

3

'Kinḡ m̄endge ute gaabge (1Tim 2.9-15; Ep 5.22-33)

1-2 Naase m̄endge kic 'booy uunki taar gaabsege. Bin 60 gaabgen m̄etingen baate took̄n̄ taar *Raa se, 'kaak̄n̄ kinḡ m̄end̄egen jiga se, ken taadd̄en te taar Raa ey kic 60, ɔ̄ ken naad̄e asen kaak̄n̄ naase jaay in̄gki te maak̄n̄ kalan̄, ɔ̄ 'took̄d̄eki taardege se, naad̄e utu 'took̄n̄ kaal maak̄d̄e do Raa ki.

3 Ɔ̄nte 'jeki doobm tamar rosege taa aki kaak̄n̄ bее̄ naan̄ jeege tu: aan̄ gɔ̄ɔ̄ napar kɔ̄gn̄ dosege, ɔ̄ napar t̄al kɔ̄d̄ak̄n̄ daabsege ɔ̄ ute tuusn̄ kalsegen te ron̄ se.

4 Num kaak̄n̄ bее̄ naase se, ɔ̄nin̄ki 'ted̄n̄ maakse ki. Naase 'ted̄ki jee bее̄ ɔ̄ jee dalul. Kесе 60 nak̄n̄ kaak̄n̄ bее̄ tuj eyo ɔ̄ ken̄ jiga naan̄ Raa ki.

5 Bin 60 m̄endgen do d̄akin̄ aalo maak̄d̄e do Raa ki se, naad̄e kinḡd̄e tec bini; naad̄e se tooko taar gaab̄dege.

6 Aakki Sara se tooko taar gaabin̄ *Abraam bini dan̄in̄ ɔ̄ «meluma.» Naase kic 'ted̄kiga gaan̄ Sarage ken naase jaay 'lee 'ted̄ki bее̄ ɔ̄ 'beerki d̄im̄ ki ey se.

7 Naase gaabge kic, maak̄n̄ kinḡse ki se, aakki do m̄endsege tu jiga. Taa m̄endge se, naad̄e tɔ̄ɔ̄g aas te gaabge eyo. Maak̄n̄ kinḡse ki se aald̄eki maak̄ ki. 'Jeelki, naad̄e kic utu 'kɔ̄n̄ kaaja te naase t̄el̄e. Ken naase jaay in̄gki jiga bin num, d̄im̄ asen gaasn̄ gen̄ t̄ond̄ m̄etn̄ Raa se gɔ̄tɔ̄.

Kinḡ jiga ute naapa (Rm 12.14-21; Mt 10.24-31)

8 Do taar t̄olin̄ ki ara se, m'je m'asen taada: ɔ̄nki taarse 'kɔ̄k̄n̄ m̄etn̄ naapa, eejki do naapge tu, 'jeki naapa aan̄ gɔ̄ɔ̄ genaage, 'ted̄ki bее̄ te naapa ɔ̄ ɔ̄nte magalki rose.

9 Jee t̄ed̄sen *kusīn̄ se, ɔ̄nte 't̄erld̄eki kusīna ɔ̄ jee naajse kic num ɔ̄nte naajd̄eki. Num 't̄erld̄eki ɔ̄ki: «Ɔ̄n̄ Raa asen t̄ed̄n̄ bее̄na!» Taa naan̄ se 60 Raa dan̄seno; bin 60 naase kic Raa asen t̄ed̄n̄ bее̄na.

10 'Booyki Kitap kic 60 taadga taad ɔ̄:

*Debm jaay je 'kinḡ te lapia ɔ̄ te maak-raapo se,
ɔ̄nte kɔ̄ɔ̄dn̄ nam ɔ̄ ɔ̄nte taadn̄ taar-kɔ̄ɔbɔ̄.*

11 *Debm bin se n̄'ɔ̄ɔ̄d̄ don̄ ro kusīn̄ ki, n̄'ted̄n̄ bее̄.*

N'aay kaamin̄ n̄'je doobm ken kinḡ lapia te jeege.

12 *Raa se naan̄ aak do jeege tun ted̄ nakge ute doobīna
ɔ̄ daayum naan̄ lee booy keem̄d̄e.*

*Gan jee tɛdn nakj kusin se, Raa te naade eyo.**

¹³ Ken naase jaay 'jeki tɛdn bɛɛ jeege tu te maakse paac se, naŋa ɓo ken asen kɔŋ tɛdn kusina.

¹⁴ Ɔɔ bɛɛ naase 'tɛdki jaay jeege lee dabarse se, taa naan se Raa utu asen tɛdn bɛɛŋa. Ɔnte 'ɓeerki nam ki ɔɔ nirlse ɔnte 'kaayse.

¹⁵ 'Jeelinki maakse ki *al-Masi sum ɓo Mɛlse. Ɔɔ daayum 'ɗaapki rose, ken jeege ɓo tɔnd mɛtse, taa ɗi naase ɔndki dose do al-Masi ki se, naase adeki kɔŋ taadn mɛtiŋa.

¹⁶ Naɓo ken adeki tɛrl se 'taaddeki ute taar urlu, aaldeki maak ki ɔɔ 'tɛdinki ute maakj kalaŋ. Taa kingesen jiga ɗoobm al-Masi ki se, ken jeege jaay taadsen taargen ing kus rose ki kic ɓo, naade se sɔkɔŋɔ aden tɔɔɓ.

¹⁷ Ken naase 'dabarki gɛn tɛdn bɛɛ aan gɔɔ ken Raa maakin jen ro ki se, jiga cir ken 'tɛdki kusin jaay ɓo k'dabarse se.

Isa tɔɔg cir nakge paac

¹⁸ Taa *al-Masi se, ooy jɛ-kalaŋ sum ɓo taa *kusin jeege paac. Naan ken tuj te ɗim ey se ɓo, ooy taa jee kusinge taa aden kɔl gɔtn Raa ki. Jeege tɔɔliŋa naɓo *Nirl Salal duriŋo daan yoge tu.

¹⁹ Ute tɔɔgŋ Nirl Salal se, naan ɓaa taado taar Raa jeege tun ooyga kooy ken ting maakj danɗay ki.

²⁰ Jee ooyga kooy ese se ɓo, jee do dɔkin ken baate tooko taar Raa kaad ken Raa uɗɗen bia kaad ken Noe ɗaap ɗaap markabm magal se. Ken maane ɓaado ɔs do naŋa se, jeege marta ken endo maakj markab ki, naade se sum ɓo aaja.

²¹ Maan ɔso do naŋa se, naan aan gɔɔ maan ken *k'batizseno maak ki. Ɔɔ maan se gɛn tugŋ yidikiŋ ro eyo, num gɛn tugŋ maaka. *Batɛm se jaay aajse se, taa Isa al-Masi ooy duroga daan yoge tu,

²² ɔɔ ook ɓaaga maakj raa ki ɔɔ ingga do ji daam Raa ki. Ɔɔ ɓɔrse maakj raa ki se, sitange, maragge ute *kɔdn Raage paac kaam ji al-Masi.

4

*Ɔɔdki dose naatn ro *kusin ki*

¹ Taa naan se ɓo 'jeelki, *al-Masi ɓaado do naan ki se dabarga. Bin num naase kic 'ɗaapki rose gɛn dabar aan gɔɔ naan kici. Ɔɔ debm jaay dabarga se, mɔɔtn 'kɔŋ kɔl don maakj kusin ki ey sum.

² Biisen ɔɔpm ken anki ting do naan ki se, ɔnte 'tɛdki nakj ken maakse ɓo jea, num 'tɛdki nakj ken tɔɔl *Raa ki.

³ Deere, maakj kingse ken do dɔkin se, naase 'tɛdkiro nakgen jig ey ɗena aan gɔɔ jee jeel Raa mal eyo. Naase 'lee ɛskiro naapa, 'lee dɔŋkiro nakj jeege, 'lee aay oonkiro, 'lee 'jekiro kɔs bɛɛ salal, ɔŋkiga gɔtn kaaye lɛ aay 'deelkiro te gɔtiŋa ɔɔ 'lee 'tɛdkiro maraggen Raa jede eyo paac paac.

⁴ Ɔɔrse jaay naase 'tɛdki aan gɔɔ naade ey se, naade aaksen se paac ɓo ɔkɗen taad eyo. Taa naan se naade lee naajse.

⁵ Gan ɓii kalaŋ Raa ken utu 'kɔŋŋ ɓɔɔrɔ do jeege tun ooyga kooyo ɔɔ do jeege tun zɛɛ se, utu 'tɔnd mɛtɛ do nakɛ ken jig ey naade tɛɗ se.

⁶ Jee ooyga kooy do dɔkin se kic ɓo, Isa ɓaa taaddenoga Labar Jiga se kici. Taa naan se ɓo, naade kic Raa ɔjdenga ɓɔɔrɔ dode ki aan gɔɔ jikilingen ɓaa se paac. Bin se ute *Nirl Raa se, naade 'kɔŋ 'king aan gɔɔ ken Raa jen ro ki.

Naŋa naŋa kic ɓo Raa ɛɗiŋ naabiŋ naabiŋa

⁷ Duni se ɔɔpga baata 'naŋa. Taa naan se ingki do mɛtɛkse ki ɔɔ 'ɗaapki rose taa aki keem Raa.

* 3:12 Aak KKR 34.13-17.

⁸ Ken cir paac paac se, 'jeki naapa ute maakn kalan, taa ute maak-jese se, ken deba tedi *kusiṇa aan gɔɔ di kic bo an kɔn tɛdn kaldɛ.

⁹ Jee ken baado gɔtse ki se, ɔkdeki jiga ɔɔ ɔnte tɛddeki bes.

¹⁰ 'Jeelki nana nana kic bo Raa ɛdɪnga naabiṇ naabiṇa. Bin se 'noogki naapa, taa naase se 'tɛdkiga jee tɛdn naabm Raage gen tɛdn naabgen paacn ken naan ɛdsesiṇ se, ute doobiṇa.

¹¹ Debm jeel taadn taara se, n'taad taar Raa jeege tu. Ɔɔ debm Raa ɛdɪnga maak-je gen tɛdn naaba jeege tu se, n'tɛdɪn ute tɔɔgn ken Raa ɛdɪn se. Ute naan se jaay bo, jeege paac 'tɔɔm Raa ute doobm Isa *al-Masi. Naan bo debm magala ɔɔ tɔɔgɔ gen daayum daayum! *Amin.

*Jee ken k'dabarɛ taa *al-Masi*

¹² Jee maak-jemge, nakn ɔɔn jaay aanga dose ki se, ɔnte kaakiṇki aan gɔɔ nakn deel doa ɔɔ ɔksen taad eyo. Num aakiṇ aan gɔɔ nakn ken lee aan kaan do jeege tu tap.

¹³ Num ken naase jaay 'dabarki taa al-Masi se, ɔnki maakse 'raapo. Taa biin naan ade ɔaa maakn gaariṇ ki se, naase kic utu aki kɔn maak-raapm gen taad eyo.

¹⁴ Ken k'naajse taa Isa al-Masi se, ɔnki maakse 'raapo. Taa *Nirl Salal ken ɔk *nooko ken iino gɔtn Raa se, 'tɛdn ute naase.

¹⁵ Anum maakse ki se, nam j'ɔnte dabariṇ taa tɔɔl nam, taa ɔoogo, taa tɛdn *kusiṇa, ey le taa ɔl don maakn taar jeege tu.

¹⁶ Num ken k'dabariṇ taa al-Masi se, ɔkɔnɔ ɔnte tɔɔliṇa naɔo n'tɔɔm Raa taa jeege danṇ naan debm al-Masi.

¹⁷ Kaad ken Raa an kɔjn bɔɔɔ do jeege tu se, ɔorse aanga. Ɔɔ ken Raa jaay 'baagn kɔjn bɔɔɔ do jee naange tu bo deet se, bin num jee ken jaay baate tookn kaal maakde do Labar Jigan gen Raa ki se, 'tɛdn ɔɔ dɪo?

¹⁸ Taa Kitap taad ɔɔ:

Ken jee tɛdn nakgen ute doobiṇ kic bo, utu ɔɔn jaay 'kɔn kaaja se, num jee aal Raa maak ki eyo ute jee kusiṇge se tap bo k'tɛdn rode j'ɔɔ dɪo?*

¹⁹ Bin bo, jee ken Raa je ɔɔ naade 'dabar se, j'aay kaamde k'tɛd nakn bes. Taa Raa ken tuj ɔrmiṇ ey se, naan bo Mɛl Kaalde ɔɔ j'ɔn rode kaam jina.

5

Pier dej naan jee Raage (1Tim 3.1-7)

¹ Ɔorse maam m'taad ute naan eglizgen utu maakse ki se. 'Booyki, maam kic naan *eglizge tun aan gɔɔ naase se kici. Ken *al-Masi dabaro se, maam m'aakiṇoga te kaamuma ɔɔ bii ken naan ade ɔaa maakn *nookiṇ ki se, maam kic m'ɔk bɛdɛ te naan kici:

² Aakki do jee Raage tun ken *Raa ɛdsesiṇ kaam jise se, aan gɔɔ debm gaam ken aak do baatinge tu se. Naabm se ɔnte 'tɛdɪnki aan gɔɔ j'ɔlsen taa tɔɔgɔ, gan 'tɛdɪnki aan gɔɔ ken Raa bo jea. Ɔnte 'tɛdki gen jee maala, gan 'tɛdɪnki ute maakn kalan.

³ Jee Raage se, ɔnte 'tɛddeki taa tɔɔgɔ, gan ute kingse se, 'taaddeki doobo taa naade kic king aan gɔɔ naase kici.

⁴ Ken naase jaay 'tɛdki bin num, biin ken Debm Gaam Magal ade teecn pirsil se, naan utu asen kedn laatn tɔɔmɔ ken nookiṇ paac 'kɔn deel eyo.

⁵ Gaan kɔdge naase kic, jee naan jee Raage se, 'booy uundeki taarde. 'Booyki m'asen taada: Maakn kingse ken ute naapa se, nana nana kic bo tɛdron ɔɔp baata, taa Kitap taadga taad ɔɔ:

Jee magal rode se, Raa ute naade eyo.

Gan naan se tɛdn besn do jeege tun tɛd rode ɔɔp baata.*

* 4:18 Aak KKT 11.31. * 5:5 Aak KKT 3.34.

⁶ Anum, ɔŋki rose kaam ji Raa tɔɔgɔ ɔɔ 'tedki rose ɔɔp baata jaay ɔo kaad ken Raa jen ro ki se, naan asen kuun rose raan.

⁷ Nakgen tedsen jaay uunki nirlse ro ki se, ɔŋdeki paac kaam ji Raa. Taa Raa se, naan ɔo debm ken lee aaksen dose ki.

⁸ Bin num 'bɔɔbki rose, ɔɔ ɪŋki zεεε, taa debm wɔɔyɔse, *Bubm sitange se, lee jese aan gɔɔ tupiyu ken lee tɔɔy je daa ken 'kɔkɪ kɔɔɔ.

⁹ Aayki kaamse, 'daarki tɔɔgɔ ɔɔ aalki maakse do Raa ki. 'Jeelki do naan ki ara paac se, genaasegen doobm Isa al-Masi ki se utu dabar aan gɔɔ naase kici.

¹⁰ Naɔo dubarse se, utu 'daar duuku. Taa Raa ken lee tedbεεŋ jeege tu se, naan ɔo debm danjeno taa aki kend maakɪ gaariŋ ken gen daayum ken kaam ji al-Masi. Naan asen tedn naase aki tedn jee tɔɔgɔ ɔɔ jee mεcŋ ken aasiŋ do nakge tu paac.

¹¹ Naan ɔo debm ɔk tɔɔgɪ gen daayum daayum! *Amin!

Pier taad nan taariŋa ɔɔ tedden tɔɔse

(1Tes 5.23-28)

¹² Silban ɔo noogum jaay maam m'raan m'olsen maktubm duuk se. Maam m'jeelin naan se gena ken tuj ɔrmiŋ eyo. Maam m'raan sen se, m'je m'asen kedn kaay kaama ɔɔ m'je m'asen taadn m'ɔɔ kεse ɔo bεε Raa mala mala. ɔɔ bεε ese se ɔo, naase se ɔkiŋki ɔɔŋɔ.

¹³ Jee Raagen Babilon† ken ara se, ken Raa bεεε tɔɔddenoga aan gɔɔ naase se, tedsen tɔɔse. ɔɔ goonum Mark kic ɔo tedsen tɔɔse.

¹⁴ 'Tedki tɔɔse te naapa ɔɔ 'baam 'tɔkki naapa ute maak-jea, aayki ciil naapge aan gɔɔ gena naapge.

Naasen paacŋ ken 'doobm *al-Masi ki se, ɔŋ tɔɔsn Raa 'kiŋg ute naase.

† 5:13 Babilon je taad ute gεεε *Rɔm ki.

Maktubm Pier raanin gen k-dige

Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm Pier gen k-dige

Maktubm se, Pier raan jee al-Masige tun gōtō 6aa se paac. Ko taar ken naan je taada se, naan iin ro jeege tun lee dooy jeege ute taar Raa met ki eyo. Ɔo jee se goon tendōga maakn eglizge tu. Taar ken naade dooy jeege se, je taa jeege king tēdn nakn ken maakde jen ro ki. Pier deekden ɔo jee se se j'ōnte tookn taarde ɔo k'je doobm jeel mala mala ken Raa ed jeege tu ɔo k'dōokn ute Isa al-Masi ɔo taargen jee ingo te Isa jaay booyo ɔo nakn naade aako jaay lee dooydeno paac se j'ing do ki.

Pier raan ɔl tōɔse jee Raage tu

¹ Kese maam Simon Pier, maam ken m'debm tēdn naabm Isa *al-Masi ɔo m'debm kaan naabin se 6o, m'raansen maktubm ara se, naase jeege tun ken took aalkiga maakse jiga do al-Masi ki aan gōo naaje se kici, ute nakgen ken Raajege ɔo Mēl Kaajege Isa al-Masi tēdn ute doobin se.

² Ute jeel ken naase 'jeelki *Raa ute Mēljege Isa al-Masi se, ɔn Raa asen tēdn bēe ɔo asen kēdn lapia ute maraadiṅa.

Aayki kaamse 'tedki jee Raagen jiga (Tit 2.11-14; Plp 1.9-11, 3.8-14)

³ Taa ute tōogṅ Raa se naan edjekiga nakgen jiga ken ajeki kaasn gen tingi ɔo gen kōkn taarin ɔoṅo. Naan tedjekiga k'jeelkiga debm danjekiro taa j'aki kēnd maakn *nookin ki mala ɔo j'aki kōn bēe naan ken jiga cir paac se.

⁴ Ute nakgen se 6o nakgen jig aak eyo ken do dōkin Raa taadjekiro ɔo ajeki kēd se, naan edjesinkiga. Bin 6o ute nakgen naase ɔnjinkiga se asen tēdn naase aki kaan kōtn ro nakge tun jig ey ken jee jeel Raa mal eyo, lee dōṅ se ɔo naase aki king tec aan gōo king gen Raa.

⁵ Taa naan se aayki kaamse 'ziidki do kaal maakse ki se, king ken aak bēe naan jeege tu, ɔo do king ken aak bēe naan jeege tu se, 'ziidinki jeel Raa,

⁶ ɔo do jeel Raa ki se, 'ziidinki 'bōob kōkn ro jiga ɔo do bōob kōkn ro ken jiga se, 'ziidinki tōogṅ maaka ɔo do tōog maak ki se, 'ziidinki kōkn taar Raa ɔoṅo,

⁷ ɔo do kōkn taar Raa ken ɔn se, 'ziidinki kōkn naapm ɔoṅo ɔo do kōkn naap ken ɔn se, 'ziidinki maak-jea kici.

⁸ Ken napar nakgen se jaay naase ɔkki ute maraadin se, naase aki kōn tēdn nakgen jiga aki 6aa ute naan se. Bin jaay naase aki jeel kōkn Mēljege Isa *al-Masi se jiga.

⁹ Num gan debm ken tēdn nakgen ese ey se, naan se aan gōo debm kaam-tōokn ken ɔn aak ɔk gōtō jig eyo. Ey num Raa se, *kusiṅin do dōkin se naan tōolṅsinga, na6o naan se, diriginga naata.

¹⁰ Taa naan se 6o genaamge, aayki kaamse daala 'dōokki maakse do Raa ken danṅseno ɔo 'bēer tōodseno se. Ken naase jaay 'tedki bin num, mōotn naase aki kōn koočn doobm Raa ki eyo.

¹¹ Deere bin 6o, Raa asen kōdn taa doobm toodn wan gen maakn gaar daayum gen Mēljege ɔo Debm Kaajege Isa al-Masi se ɔo naase aki kēnd maak ki.

Taar Raa ken k'dooyse se ɔkinṅki jiga

¹² Taa naan se 6o daayum m'asen lee taadn dōal daala metn taargen se, ey num taargen se naase 'jeeldekiga ɔo 6orse kic 6o utu ingki jiga do taarge tun ken met ki ken k'dooyse se.

13 Deere, kaad ken maam m'utu m'ing zeer se, m'je daayum taargen se m'asen lee taadn dɔɔɔ.

14 Maam se m'jeele ɔɔpɔga baata m'kooyo taa Mɛljege Isa *al-Masi se taadumga taada.

15 Bin se ɔo maam m'aay kaamum m'taadsen taargen se, taa ken maam m'ooyga kic ɔo, daayum naase aki kɔɔn dirign taargen se eyo.

Naaje j'aakkiga tɔɔɔɔ Isa al-Masi se ute kaamje

16 Taa naaje se k'taadsenoga j'ɔɔ Isa *al-Masi se utu ade ɔaa ute tɔɔɔɔɔna ɔɔ taargen naaje k'taadseno se tec aan ɔɔ taargen ken jikilimge lee tɛɛɛc ute daan dodege ɔo taad se eyo. Num gan naaje se j'aako *nookina ute kaamje mala.

17 Kaad ken jaay Raa Bubu nookina ɔɔ magalin se, naan ken se naaje mala j'utu. Naaje k'booyo taargen Raa ken magal cir nakge paac ken taadn ɔɔ: «Naan se Goonuma, Goon maak-jema ɔɔ naan tɔɔlum jaay maam m'bɛɛɛr m'ɔɔɔɔɔna.»

18 Kaad ken se naaje kic ɔo j'utu te naana do ko ken *salal ese ɔɔ taar ken Raa taado maakn raa ki se, naaje mala kic ɔo k'booyinoga ute bije.

19 Do naan ki se tɛɛr naajege j'ɔkki taar jee gen taad taar teeco taar Raa ki. ɔɔ taar naadege se taar mɛɛc ɔɔ ken naase jaay ing udki bi do ki se, taar se mɛɛt ki. Taa taar naadege se tec aan ɔɔ lɔɔmpɔ ken ing wɔɔɔr ɔɔtn ken ɔɔɔɔ kɔɔr bini ɔɔtɔ kiipi ɔɔ k-dijn, ken k'danin bɛɛbɛɛ se, ade kooko ɔɔ asen wɔɔɔr maakse*.

20 Deet deet se taargen se 'jeeldeki jiga: taargen jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkin raanino maakn Kitap ki se, taargen se naade uun dodege tu sum ɔo taad eyo.

21 Num taargen jaay jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkin taado se, iino maakn maak-saapm jikilimge tu eyo. Gan taargen se Nirl Salal ɔo oldeno naade taado ɔɔ taargen naade taado se, iino ɔɔtn Raa ki.

2

Jee tɛɛd rode aan ɔɔ jee dooy jeege ute taar mɛɛt ki (Jud 3-16; 2Tim 3.1-9)

1 Do dɔkin se jeegen tɛɛd rode aan ɔɔ jee taad taar teeco taar *Raa ki tingo daan gaan *Israelge tu; bin ɔo jee ken tɛɛd rode aan ɔɔ jee dooy jeege ute taar Raa mɛɛt ki se, goon tɛɛndɔga maakse ki ɔɔ naade dooy jeege do taarge tun ken tuj jeege. Jeegen se Mɛlde Isa *al-Masi ken dugdeno dode maakn *kusiɔn ki se kic ɔo, naade 'baatina. ɔɔ taa nakgen naade tɛɛd se utu ano naar ɔaa ute nakn ɔɔn ken aden kutu.

2 ɔɔ jeege dɛna utu kuun doobm naaden ken lee ɛɛs naapa rɛn rɛn se, taa naade se, jeege taadn taargen ing kusu ro doobm taar ken mɛɛt ki se.

3 Naade se jee tamage ɔɔ utu asen lee kaan dala ute taar nijimdege se taa kɔɔn dɔm ɔɔtse ki. Taa naade se do dɔkin tap ɔo Raa taadoga taad gen kɔɔn bɔɔɔɔ dode ki ɔɔ nakn ɔɔnɔ utu naar kooɔn dode ki.

4 Num gan *kɔɔdn Raagen do dɔkin jaay tujo Raa ki ɔɔ Raa ɔɔn ɔɔndeno te eyo, num tɔk ɔɔmbdeno maakn ɔɔ ken jɛrl zuzu ɔɔ ɔɔɔ se, naan utu bɔɔbden ɔɔt ken ese bini 'kaan ɔɔii ken naan an kɔɔn bɔɔɔɔ do jeege tu paac.

5 Do naan do dɔkin se kic ɔo Raa ɔɔn ɔɔn te eyo, num gan naan ɔaano ute maane ɔɔɔb tɔɔlo jeegen ken aal Raa maak ki ey paac se. ɔɔp Noe ken taad jeege tu ɔɔ k'tɛɛdn nakgen te doobina, ɔɔtn se naan ute jeegen kuuy cili sum ɔo aaja.

6 Tɛɛr jeegen maakn gɛɛɛr ken Sɔɔɔm ute ken Gɔmɔr ki se kic Raa tɔɔl utdeno kap ute poɔɔɔ ɔɔ ɔɔp burku ɔo toɔɔ sum. Naan tɛɛd bin se je taadn jeege tun aal Raa maak ki ey se, naan utu aden tɛɛdn bin kici.

7 Kaad ken se ɔo Lɔt, naan debm daan ki, Raa ɔɔɔ tɛɛɔsiɔn naatn kalin ki, taa naan aak kingden jig eyo ute ken naade lee ɛɛs naapa rɛn rɛn se, tujin maakina.

* 1:19 K-dijn Bɛɛbɛɛ se taad ute al-Masi. Aak Apok 22.16.

⁸ Löt debm daan ki se ting daan jeege tun ese se. Daayum gōto iipga 6o naan booyo ɔ aak nakdegen jig ey ken naade lee tēd se. Naan ken saap nakgen ute doobin se ken naan aak nakdegen jig ey ken naade lee tēd se, tujin maakinā.

⁹ Ken bin num Mēljege Raa se jee ɔk taarin ɔn se, naan jeel doobm aden kōdn dode do nak ken ɔn ken aan dode ki ɔ jee aal Raa maak ki ey se le, naan utu bōbde taa ade dabara bii ken naan utu kōjn bōro do jeege tu se.

¹⁰ Ken tap se, Raa utu ade dabara jee ken tēd nakn daa rodege 6o je se. Jee se je 6o tēdn nakgen aak kusu ɔ Mēljege Raa se le, naade aalin maak ki eyo. Jee se, naade ɔnd do do naade malinge tu sum ɔ magal rode ɔ kōdn Raagen ute nookdege se kic 6o, naade se beerden eyo, naajde.

¹¹ Anum kōdn Raage ute naapa se kic 6o ɔn tōk te mind naapge ɔ naaj te naapa naan Mēljege tu eyo. Ey num kōdn Raage se naade se magala ɔ tōg cir jee se.

¹² Gan jee ese se naaj nakgen naade paac jeel mētin eyo. Naade ɔk maak-saap eyo tec aan gōo daagen maakn kaag ki ken j'onga 6o k'tōal sum se. Deere, naade se utu kooy aan gōo daagen maakn kaag ki se.

¹³ Naade se Raa utu aden dabara aan gōo ken naade lee dabar jeege se. Naade se daayum tēd nakn daa rode 6o jea ɔ lee tēdin ute kaam kaada. Ken naase ing ɔski kōs kalan bōr ki ute naade se, naade ing tēdn nakn ɔkōnge ute nakgen gen tēd eyo ɔ ken naade ing dērlse ute taar-kōbdege se, maakde raap aak eyo.

¹⁴ Naade se ken aakga mēnd jeege 6o dōno je anden toodo ɔ naade se ɔlde 6o gen tēd kusina sum. Ōnga jee ken ɔnd maakde kaam kalan ey se naade dērlde, daayum naade aak nakn jeege se dōno ɔ jee se Raa naamdenga naama.

¹⁵ Doobm Raa bēe se, naade rēsnga naatn ɔ naade se iigga ɔ uunga doobm Balaam goon Beor*. Naan 6o debm ken ɔn ron k'derlin ute gurs gen tēdn nakn ken ute doobin ey se.

¹⁶ Gōtn se Raa uunin kaamina ute goon buuru taa Balaam took te taarin eyo. 'Jeelki, buuru se taad taar eyo, num gan, bii ken se, buuru taadin aan gōo debkilimi. Naan gaas doobo debm taad taar teeco taar Raa ki taa nakn dērlgen bin se, naan an 'tēd eyo.

¹⁷ Jee tēd rode aan gōo jee dooy jeege ute taar Raa mēt ki se, naade tec aan gōo kenj ken maanin ookga kooko, ɔ tec aan gōo gapargen kuul ɔl makōno wōkden jaay ɔn eed maan ey se kici. Ō naade se Raa daapdenga gōtn kingde se ilim dib.

¹⁸ Taa naade se taad taargen deel dode ɔ taargen naade taad se, taargen rēn rēn. Ute taardegen se 6o jeege ken utu ɔn kōn doobm jig eyo ɔ took taar Raa se naade dērlde ute nakn ken daa ro debkilimi je se.

¹⁹ Naade taad jeege tun se ɔ j'kōn dodege, na6o naade kic 6o 6ul nakgen naade lee tēd jaay utu aden kut se. Taa debm jaay nakn cirga dōn se naan tēdga bulina.

²⁰ Ken mētn-jiki jeege jaay jeelga jeel Mēljege ɔ Debm Kaajjege, Isa al-Masi ɔ ɔnga nakgen do *duni ki ken lee tuj jeege doobm Raa ki se, ken naade jaay ɔk tērlōga ro nakge tun jig ey se, ɔ baagga tēdn nakgen se num, nakgen naade ɔndeno se aden tēdn naade 'tēdn 6ulu daala. Bin se king naade se 'tēdn aak kus cir ken deete.

²¹ Doobm ken ɔl deba tēd naka ute doobin se jaay naade jeelin te ey kic 6o bēe cir ken naade jeel doobm se jaay 6o tērl naaga do taarge tun ken Raa taaddeno ɔ k'tēd se.

²² Nakn jee se jaay tēd se, je ajeki taadn ɔ kaan kaa taar se mēt ki ken taad ɔ: *Bisi jaay tōd tōlga num tērl baado ɔs tōd tōlin se daala.*† Ō ken kuuy taad ɔ: «Kinzir jaay k'roogina se ɔk tērl 6aa end maakn ɔrb ki gōtin ki.»

3

Mēljege utu ade tērlē
(Mt 24.37-38; 2Tēs 1.7-10; Jud 17-23)

* 2:15 Aak Nmb 22.5. † 2:22 Aak KKT 26.11.

¹ Naase mēdn kōñn maakumge, kēse maktubm kēn maam m'raan̄sen gen k-dige. Maakn̄ maktubge tun di kēn maam m'raan̄sen se maam m'taad m'dōolsen mētn taargen naase 'jeelin̄kiga jeele, taa taargen se asen kəl naase aki 'saapm do ki jiga.

² 'Saapki do taarge tun do dōkin̄ kēn jee taad̄ taar teeco taar *Raa ki kēn *salal taado ð 'saapki do nakn̄ kēn Mēljege ð Debm̄ Kaajjege ute jee kaan̄ naabinge kēn taado ð j'an̄ki tēd̄ se kici.

³ Deet deet se, 'jeelki, biigen kaam mōotn̄ se, jeegen jee kaakn̄ mētn̄ jeege se utu adē baao ð naade se lē tēdn̄ nakn̄ daa rodege bō jea.

⁴ Naade utu 'taadn̄ ð: «Taar kēn naan̄ taado adē baa se tap bō 'tēdn̄ nuñ ki? Ey num do dōkin̄ gōtn̄ bugjege ooy sum se, bōrse kic nakge paac utu inḡ gōtde ki aan̄ gō ð kēn Raa utu aalo kaal dunia tap!»

⁵ Do dōkin̄ se kēn Raa aalo maakn̄ raa ute do naan̄a se ute taarīna, Raa 'tusn̄ maane kaam kalan̄ jaay ðn̄ do naan̄a ð do naan̄a se kic bō naan̄ aalin̄ ute maane. Gan̄ do taar kēn ese se jee se baate tooko.

⁶ Ute maane se bō, Raa gōb̄ tōlo jeegen do dōkin̄ do naan̄ ki se kici.

⁷ Maakn̄ raa ute do naan̄ se bōrse kic bō Raa bōobde ute taarīna, bini 'kaan̄ bii kēn naan̄ an̄ tōcin̄ ute poodō. Naan̄ bōobde se taa bii kēn naan̄ an̄ kōjn̄ bōōrō do jeege tu se; jee aal̄ Raa maak ki ey se, naan̄ adēn̄ kutn̄ naatn̄ kap.

⁸ Naase, mēdn̄ kōñn̄ maakumge, ðnte 'tēdsen̄ dirigi taa naan̄ Raa ki se, bii kalan̄ se aan̄ gō ð baar dupu ð baar dupu se aan̄ gō ð bii kalan̄.

⁹ Mēljege se nakn̄ naan̄ taadga ð an̄ tēd̄ se utu an̄ naar tēda, gan̄ jee mētinge se saap ð Raa se deer dēn̄ dēna. Num naan̄ baate tēdin̄ yōkōd̄ se taa naase; taa naan̄ je nam 'kut̄ eyo ð je jeege paac tērl̄ maakde.

¹⁰ Kēn kaadīn̄ jaay 'kaan̄ se, Mēljege adē baa aan̄ gō ð debm̄ bōogo. *Biin̄ Mēljege ano baa se jeege booy aan̄ gō ð Raa taata naō 'taatn̄ cir kaad̄ kēn maane eed̄ keede ð bii kēn se maakn̄ raa kic bō 'kaan̄ kiign̄ gam. Nakgen̄ maakn̄ raa ki paac se 'kōsn̄ poodō ð do naan̄a ute nakgen̄ do ki paac se mētin̄ utu toodn̄ tal.

¹¹ Aan̄ gō ð nakge paac utu kōsn̄ poodō se, bin̄ se 'leeki aak̄ bēē naan̄ Raa ki ð Raa se 'beerin̄ki!

¹² Aakki kaam̄ biin̄ kēn Raa ano baao, bin̄ se bō aayki kaamse 'tēdki nakn̄ jiga ð kēse bō kēn an̄ kōlin̄ naan̄ adē naar baao. Bii kēn se bō maakn̄ raa ute magalin̄ se 'kōsn̄ poodō ð nakgen̄ maakn̄ raa ki se 'kōsn̄ poodō paac.

¹³ Num gan̄ naajege se, Raa taadjekiga taad̄ ð utu ajeki kaal maakn̄ raa ute do naan̄ kiji ð gōtn̄ naane se bō nakge paac 'tēdn̄ ute dōobīna. Kēse bō nakn̄ kēn naajege j'inḡ j'aakki kaama.

¹⁴ Taa naan̄ se bō naase mēdn̄ kōñn̄ maakumge, aan̄ gō ð naase utu inḡ aakki kaak̄ kaam̄ Mēljege utu adē baa se, aayki kaamse 'tēdki jee salal ð nakn̄ aak̄ kus se j'ōnte kōñ rose ki ð naan̄ asen̄ kōñ se, naase utu inḡki kinḡ ute lapia.

¹⁵ 'Jeelki, Mēljege jaay baate baado yōkōd̄ se, naan̄ je taa naase aki kōñ kaaja. Taa naan̄ se bō genaajege Pəl̄ naan̄ kēn mēdn̄ kōñn̄ maakjege se, naan̄ raan̄senoga taargen̄ se ute jeel-taar kēn Raa ēdin̄ se.

¹⁶ Maakn̄ maktubge tun kēn naan̄ raan̄deno paac se, naan̄ taadoga mētn̄ taar nakgen̄ se ð mētn̄ taar nakgen̄ naan̄ taadno se booy kōkin̄ ðñō. Taa naan̄ se bō jee jeel̄ ðk̄ te mētn̄ taar Raa eyo ð inḡ kaam̄ kalan̄ ey se, mētn̄ taargen̄ ese se, naade lee taadīn̄ ute dōobīn̄ eyo aan̄ gō ð kēn naade lee taad̄ tuj̄ Taar Raa gōt̄ kuuy se kici. Kēn naade jaay tēd̄ bin̄ se, naade ut̄ kut̄ bō rodege.

¹⁷ Bin̄ bō, naase mēdn̄ kōñn̄ maakumge, taa taargen̄ se lē, maam̄ m'aalsenga bise ki: taa naan̄ se bō m'ð ðndki kōndō ð inḡki do mētekse ki. ðnte kōñki rose jee aal̄ Raa maak ki ey se asen̄ kiigi num 'd̄aarki tōgō.

18 Ɔŋ bɛɛ ute jeel gɛn Mɛljege ɔɔ Debm Kaajjege Isa al-Masi se 'ziidn ɓaa ute naanin
maakse ki.

Ɔŋ jeege paac aŋ *nookŋ ɓɔrse ɔɔ gɛn daayum daayum. *Amin.

Maktubm Jan raanin deet deet

Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm Jan ken deet deet

Jee do dakin se saap oo maktubgen moto se Jan bo debm raande. Nafo maakn maktubgen ese se k'taad te taa ron eyo. Oo jee ken naan raande maktubm deet deet se kic bo, naan taad te taarde eyo. Num naan taad metn taar king jee ken naan raanden maktubm ese se. Aan gao kaad ken naane se, den jee al-Masige se aak jeegen ken uun doobm raagen kuuy se ken doko ute doobm ken jeege aal maake do Isa ki se oo naan se, olde naade kic bo je tedn aan gao naade. Taa naan se bo debm raan maktubm ara se je aden taadn ko taarge dio: deet deet se edden kaay kaama oo j'ing k'dook ute Raa oo ute goonin Isa al-Masi oo k'je naapa aan gao genaage; oo ter gen k-dige: k'fo do taarge tun met ki eyo ken naade lee dooy jeege ken ol jeege tuj ormdo do Labar Jigan gen Isa al-Masi se kici.

*Taar *Raa edjeki kaaja (Jn 1.1-14)*

¹ Naaje k'taadsen ute debm k'danin Taara ken ed kaaja se. Ken Raa aalo te duni ey bort se, debm ken k'danin Taara se utu tap. Naaje k'booyoga taarin ken naan taad se, oo j'aakinga ute kaamje mala kici. Naaje j'aak j'okinga oo k'naaminga ute jije.

² Ken debm ed kaaja jaay baado se, naaje j'aakinga ute kaamje oo naaje se k'saadinge. Oo naaje k'taadsen se ro taar debm ken ed *kaajn gen daayum. Do dakin se naan tingo ute Raa Bubu, oo borse Raa taadjenkiga metin naajege tu.

³ Nakgen naaje mala j'aako ute kaamje oo k'booyo ute bije se bo, k'taadsesin naase ki kici, taa naase kic bo aki tum kalan ute naaje. Oo tum ken j'aki tum kalan se, j'aki tum ute Raa Bubu oo ute Goonin Isa *al-Masi.

⁴ Naaje k'raan j'olsen taargen se taa maak-raapjege se, 'tedn maak-raapm maraadin ki.

*Debm ken ted *kusina se tum ute Raa eyo*

⁵ 'Booyki kese bo taar ken naaje k'booyo gotn Goonin ki oo k'taadsesina: Raa se naan gotn wooroo oo gotn ood se gotn naan ki goto.

⁶ Ken naajege jaay k'taadki j'ooki naajege j'utuki Raa se, k'tum k'tedkiga kalan se, oo jaay k'leeki maakn got ken ood num, kese naajege bo k'jee taar-koooge oo k'tedki nakn ken met ki eyo.

⁷ Num gan ken k'leeki maakn got ken wooroo, aan gao Raa mala kic ing got ken woor se, bin se naajege k'tum k'tedkiga kalan ute naapa oo moosn Goonin Isa se ajeki tugn kusiinge.

⁸ Ken naajege jaay k'deekki j'ooki naajege k'tedki te kusiin ey se, kese j'an ki ro naaje malinge bo daala oo taar Raa met ki se, maakjege tu goto.

⁹ Anum ken naajege jaay k'taadki kusiinge se, ken bin se Raa utu ajeki taal kusiinge, oo naan ajeki tugn daapm naanin ki oo kusiinge se naan an koodn naatn. Taa Raa se naan debm daan ki oo tuj ormin eyo.

¹⁰ Ken naajege jaay k'deekki j'ooki naajege k'tedki kusiin ey se, ken bin se naaje k'tedki Raa bo debm taar-koooge oo taar naan taadjeki se naaje j'ookin ki maakjege tu eyo.

2

¹ Genumge, maam m'raansen nakgen se taa naase aki tedn *kusiin eyo. Num ken maakse ki jaay debm tedga kusiin le, naaje j'ooki debm kooon metjege naan Bu ki, naan bo Isa *al-Masi Debm Daan ki se.

² Naan̄ 6o debm ed ron̄ *serke, taa *Raa ajeki tɔl kusiŋjege. Kusiŋ naajege sum eyo, num Raa utu tɔl kusiŋ jeegen do naan̄ ki paac.

Raa ɔ: k'jeki naapa

(Mt 7.21-23; Jn 13.34,35, 14.21-24)

³ Nakŋ jaay taad̄ ɔ naajege k'jeelki Raa se, taa taar ken naan̄ taadjeki gen tɛda se naajege k'lee k'tɛdɪŋki.

⁴ Ken deba jaay deek ɔ naan̄ jeel Raa ɔ baate tɛdn̄ nakgen Raa taadɪŋ gen tɛda se, naan̄ se debm taar-kɔɔbɔ ɔ taar Raa mɛt ki se, maakiŋ ki gɔtɔ.

⁵ Anum debm took uun taariŋ se, naan̄ se 6o debm ken je Raa ute maakiŋ paac; ute naan̄ se 6o naajege k'jeelki naajege se k'tɛdkiga kalaŋ ute naana.

⁶ Debm ken taad̄ ɔ naan̄ iŋg dɔɔk ute Raa se, bɛeki num, naan̄ 'lee doobm ken Isa leeno se.

⁷ Jeegen maam m'je se, taar maam m'raan̄sen gen tɛd se, taar kiji eyo. Gaŋ taar se do kuun mɛt ki tap 6o k'taad̄sesiŋoga, naase 'jeeliŋki; ɔ taar ken maam m'raan̄seno gen tɛda se, kɛse 6o taar Raa ken naase 'booyiŋkiro se.

⁸ Gaŋ taar ken maam m'raan̄sen gen tɛda se, naan̄ se kiji kici. Naan̄ se 6o ken Isa *al-Masi tɛdiŋo deere ɔ bɔrse naase kic utu 'lee 'tɛdɪŋki se. Taa gɔtn̄ ɔd̄ se deel deele ɔ gɔtn̄ wɔɔr mala se, baagga wɔɔr gɔtɔ.

⁹ Debm ken taad̄ ɔ naan̄ iŋg maakŋ gɔt ken wɔɔrɔ ɔ ɔd̄ und genaana se, debm bin se daayum utu iŋg maakŋ gɔt ken ɔd̄ɔ.

¹⁰ Gaŋ debm jaay je genaana se, naan̄ se iŋg maakŋ gɔt ken wɔɔrɔ. Debm bin se dim jaay aŋ kɔliŋ naan̄ rɛsn̄ doobm Raa se gɔtɔ.

¹¹ Anum debm jaay ɔd̄ und genaana se, debm bin se bɔrse kic utu iŋg maakŋ gɔt ken ɔd̄ɔ ɔ lee maakŋ gɔt ken ɔd̄ɔ. Doobm naan̄ baan se kic 6o naan̄ jeel eyo, taa gɔtn̄ ɔd̄ se gaasiŋga gɔtɔ naan̄ ɔŋ aak eyo.

¹² Genumgen sɛɛmɛ, maam m'raan̄sen taargen se, taa ute ro Isa se Raa tɔalsenga *kusiŋsege.

¹³ Bubge, maam m'raan̄sen taargen se, taa naase 'jeelki, debm ken Raa utu aalo kaal duni kic 6o, naan̄ utu tap.

Ɔo naase gaan kɔd̄ge maam m'raan̄sen taar se, taa naase 'cirkiga bubm jee kusiŋge.

¹⁴ Naase genumgen sɛɛmɛ, tɛr maam m'raan̄sen daal se, taa naase 'jeelkiga Raa Bubu.

Bubge tɛr maam m'raan̄sen daala, taa naase 'jeelki, debm ken Raa utu aalo kaal dunia kic 6o, naan̄ utu tap.

Naase gaan kɔd̄ge tɛr maam m'raan̄sen daala, taa naase se jee tɔgki

ɔ taar Raa se utu maakse ki ɔ naase 'cirkiga bubm jee kusiŋge.

¹⁵ Ɔŋte 'kɔndki maakse do nakge tun do *duni ki ɔ nakgen jee do duni ki je se, ɔŋte 'kɔndki maakse do ki. Debm jaay ɔnd maakiŋ do nakge tun do duni ki se, debm bin se je Raa Bubu eyo.

¹⁶ Nakgen paacŋ do duni ken jig ey se, naade se 6o kengen ese: ken jeege tɛdn̄ nakŋ ken maakde jea, ɔ ken aakga nakŋ nam se naade dɔŋɔ ɔ naade je nakŋ ken an magal rode. Nakgen se paac se nakŋ do dunia, ey num naade se iŋo gɔtn̄ Raa ki eyo.

¹⁷ 'Jeelki, nakgen do duni ki se utu 'deele, ɔ nakgen jeege aak jaay lee dɔŋ se kic utu 'deele. Num gaŋ debm ken tɛd nakŋ ken Raa maakiŋ jen ro ki se, debm bin se naan̄ ting gen daayum.

*Jee gɛcn *al-Masi
(Jn 16.13-15)*

¹⁸ Gɛnumge, dunia se ɔppga baata. Taar k'taadseno se naase 'booyiŋkiroga debm kɛn gɛc al-Masi se utu aɔe ɔaao; ɔɔrse naase 'jeelki jee gɛc al-Masi se teecoga dɛna, ɔɔ ute naan se k'jeelki, dunia se ɔppga baata.

¹⁹ Jee se do dɔkiŋ se naade mɛtn naajege, num gan naade se kɛn ɔer num mɛtn naajege eyo. Kɛn naade jaay mɛtn naajege num, kaadn naane naade tɛdn ɔɔp ingga ute naajege. Gan nakgen se jaay aan paac se, taa j'aden kaakŋ jeel tal, naade se mɛtn naajege eyo.

²⁰ Gan naase se, al-Masi ɛdsenga Nirliŋa ɔɔ naase paac 'jeelkiga taar mɛt ki.

²¹ Raan kɛn maam m'raanŋen se, m'jesen taadn m'ɔɔ naase se 'jeelki taar kɛn mɛt ki. Taa naan se ɔo naase 'jeelki, taar-kɔɔɔ ute taar kɛn mɛt ki se ɔŋ tum kalan eyo.

²² Debm taadn taar-kɔɔɔ se kɛn gay? Naan se debm kɛn naaj ɔɔ Isa se naan al-Masi eyo, naan se ɔo debm gɛc al-Masi. Naan se ɔɔɔ und Raa Bubu ute Gooniŋa.

²³ Debm ɔɔɔ und Goono se, naan ɔɔɔ und Raa Bubu kici; ɔɔ debm jeel Goono te maakiŋa jaay taad naan jeege tu se, jeel Raa Bubu kici.

²⁴ Kɛn taar naase 'booykiro do kuun mɛt ki se jaay utu ing maakse ki num, ute naan se jaay naase aki dɔɔkŋ ute Goon Raa ɔɔ ute Raa Bubu tɛɛ.

²⁵ Taa Goon Raa 'taadjekiroga taada ɔɔ tɛɔga num naan utu ajeki kɛdn *kaajŋ gɛn daayum.

²⁶ Kɛse ɔo kɛn ɔlum jaay maam m'raanŋeno do taar jeege tun kɛn lee anŋen dal se.

²⁷ Gan naase se Isa al-Masi ɛdsenga Nirliŋ maakse ki. Aan gɔɔ Nirl naan mala ɔo utu maakse ki se, naase 'jeki nam kuuy ɔo asen dooy eyo. Taa Nirl naan se asen dooy nakgen paac kɛn mɛt ki ɔk taar-kɔɔɔ eyo. Taa naan se ɔo ing 'dɔɔkki ute al-Masi aan gɔɔ kɛn naan dooyseno se.

*Naajege k'gaan Raage
(Rm 8.14-19)*

²⁸ Bin se gɛnumge, ing 'dɔɔkki ute *al-Masi, taa ɔiin kɛn naan aɔe teecn pirsil se naaje j'aki kɔŋ ɔer ey paac paac ɔɔ ɔii kɛn naan aɔe ɔaa se ɔɔkɔŋ ajeki tɔɔl naaniŋ ki eyo.

²⁹ Aan gɔɔ naase 'jeeliŋki al-Masi debm daan ki se, bin se naase kic ɔo aki jeele debm jaay tɛdn nakge ute ɔoobiŋ se, naan se goon Raa.

3

¹ 'Booyki, *Raa Bubu se jejeki dɛna naan danjeki k'gɛniŋge ɔɔ ɔer ɔer, k'tɛdkiga gɛniŋge! Jee do naan ki jaay ɔŋ jeeljeki naajege k'gaan Raage ey se, taa naade ɔŋ jeel te Raa eyo.

² Jee maak-jemge, ɔɔrse se naajege k'gaan Raage; naɔo nakŋ kɛn tɛɔga num Raa utu ajeki tɛɔ se, Raa taadjeki te mɛtiŋ ey ɔɔrtɔ. Anum nakŋ naajege k'jeel se, ɔii kɛn naan aɔe teecn pirsil se, naajege j'utu j'aŋki tec naana, taa j'utu j'aŋki kaakŋ naan mala ute kaamjege.

³ Debm jaay ɔnd don do naan ki se, tɛɔ ron debm *salal aan gɔɔ Isan kɛn salal se.

⁴ Debm daayum ting tɛɔ *kusiŋ se, naan uum aal *Ko Taar kɛn Raa ɛɔo se ɔo naan ki; ɔere debm tɛɔ kusiŋ se naan uum aal Ko Taar kɛn Raa ɛɔo se ɔo naan ki.

⁵ Gan naase 'jeelki Isa ɔaadɔ do naan ki se, taa kɔɔdn kusiŋ jeege. Ey num naan ɛ ɔk kusiŋ eyo.

⁶ Taa naan se ɔo debm ing dɔɔk ute naan se lee tɛɔ kusiŋ eyo. Num gan debm lee tɛɔ kusiŋ se, naan se jeeliŋ eyo ɔɔ aakiŋ te te eyo.

⁷ Gɛnumgen sɛɛmɛ, ɔŋte 'kɔŋki nam asen kaan dala. Debm tɛɔ nakge ute ɔoobiŋ se, naan debm daan ki aan gɔɔ Isan debm daan ki se.

⁸ Gan debm ting tɛd kusiŋ se, naan debm *Bubm sitange. Taa Bubm sitange se, naan baago tɛdn kusiŋa se kaaf kɛn Raa utu aalo kaal do naan̄a. Taa naan̄ se ɓo Goon Raa ɓaado se, taa tuj̄n naabm Bubm sitange se.

⁹ Debm tɛdga Goon Raa se, naan̄ ing maak̄ŋ kusiŋ ki eyo. Taa *Nirl Raa se utu ing maak̄ŋ ki se, naan̄ 'kɔŋ tɛdn kusiŋ eyo taa naan̄ se tɛdga goon Raa.

¹⁰ Debm tɛd nakgen ute doobiŋ eyo ɔ je gɛnaaŋ ey se, naan̄ se debm Raa eyo. Ute naan̄ se ɓo, k'jeelki kɛse gaan Raage ɔ kɛse gaan Bubm sitangege.

K'jeki naapa

¹¹ Kɛse ɓo taar naase 'booykiro do kuun mɛt ki kɛn deek ɔ: k'jeki naapa.

¹² J'ɔŋte 'tɛdki aan gɔɔ Kayn *, naan̄ se mɛtn bubm jee *kusiŋge. Naan̄ se ɓo debm kɛn tɔɔɔ gɛnaaŋa. Taa dī kɛn naan̄ tɔɔliŋa? Taa Kayn se nak̄ŋ naan̄ tɛd se jig eyo, num gan nak̄ŋ gɛnaaŋ tɛd se ɓo, kɛn ute doobiŋa.

¹³ Gɛnaamge, kɛn jee do naan̄ ki jaay ɔɔf und se num, naase ɔŋte 'kaakiŋki aan gɔɔ nak̄ŋ deel dose.

¹⁴ K'jeelki naajege se k'teekiga maak̄ŋ yo ki ɔ ɓorse j'ɔŋkiga kaaja taa naajege k'jeki naapa. Debm jaay je gɛnaange ey se, naan̄ se utu ing king maak̄ŋ yo ki.

¹⁵ Debm jaay ɔɔf und gɛnaaŋ se, naan̄ se debm tɔɔl jeege ɔ 'jeelki debm tɔɔl jeege se ɔk *kaaj̄ŋ gɛn daayum eyo.

¹⁶ 'Booyki, Isa se ɓaado ɛf ron̄ taa naajege se: ute naan̄ se jaay naajege k'jeelki naan̄ se taadjeki doobm j'aŋki je gɛnaajege. Bin se naajege kic ɓo j'aki kɛdn rojege taa gɛnaajege.

¹⁷ Kɛn debm jaay ɔk dīm ɔ aak gɛnaaŋ ɔk dīm ey jaay ɛɛjiŋ don̄ ki ey se, debm bin se kɛn naan̄ ɔ je Raa kic ɓo jen̄ eyo.

¹⁸ Taa naan̄ se ɓo gɛnumgen sɛɛmɛ, j'ɔŋte 'jeki naapa ute taarjege sum, num k'tɛdki nakgen kɛn taad ɔ naajege se k'jeki naapa mala mala.

¹⁹ Bin se jaay j'aki 'jeele naajege se k'tɛdkiga gaan Raagen deere. Taa naan̄ se ɓo nirljege ajeki kaay naaniŋ ki eyo.

²⁰ Bin se, naajege k'jeelki te maakjege kɛn naajege k'tujkiga dīm jaay nirljege aayjeki kic num, Raa se naan̄ magala ɔ jeel nan̄ nak̄ŋ maakjege tu paac.

²¹ Jee maak-jemge, kɛn nirljege jaay aayjeki ey se, k'ɓaakiga naaniŋ ki gɛn keemiŋ kic ɓo j'aki ɓeer ey paac paac.

²² Nakgen paac naajege k'tɔndki mɛta gɔtiŋ ki se, naan̄ ɛdjeki, taa naajege k'lee k'tɛdki nakgen kɛn naan̄ lee taadjeki gɛn tɛda ɔ k'tɛdki nak̄ŋ kɛn tɔɔliŋ naan̄ ki.

²³ 'Booyki, kɛse ɓo nak̄ŋ kɛn naan̄ taad ɔ gɛn tɛda: nak̄ŋ naan̄ je se, j'aki kaal maakjege do Gooniŋ Isa *al-Masi ki, ɔ tɛr j'aki je naapa aan gɔɔ kɛn Raa taadjeki ɔ j'aki tɛd se.

²⁴ Debm kɛn ing do nakge tun kɛn Raa taad ɔ gɛn tɛda se, naan̄ se ing dɔɔk ute Raa ɔ Raa kic ing dɔɔk utu naan̄a. Ute naan̄ se jaay naajege k'jeelki Raa se ing dɔɔk ute naajege, ute doobm Nirl kɛn naan̄ ɛdjeki se.

4

Jee sitange ute jee Raage se j'aden jeel j'ɔɔ dī

¹ Jee maak-jemge, kɛn jeegen jaay ɓaado taadsen ɔ naade ɔk *Nirl Raa se, naase ɔŋte 'naar 'tookki mɛtn taarde, num gan aak ɔkdeki jiga jaayo. Ute naan̄ se jaay ɓo, naase aki jeele kɛn naade se jee Raage deer num. Taa jee kɛn tɛd rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar *Raa ki se, ɓaadoga dɛna ɔ wɔɔkga do naan̄ ki.

² Ute naan̄ se jaay ɓo naase aki 'jeel debm ɔk Nirl Raa se: debm kɛn taad ɔ Isa *al-Masi ɓaado do naan̄ ki ɔ tɛdga debkilimi se, naan̄ se ɓo debm ɔk Nirl Raa.

* 3:12 Kayn se, naan̄ goon paragn̄ Adum.

³ Gan debm jaay baate tookn̄ ðo Isa al-Masi tēd te debkilimi do naan̄ ki ey se*, debm bin se ðk Nirl Raa eyo. Maak-saapm naan̄ se iin̄o gōtn debm kēn gēc Isa al-Masi. Naan̄ se ðo kēn naase 'booykiga ðo utu ðaado ðo ðorse se naan̄ utu do *duni ki.

⁴ Num naase gēnumgen sēemē, naase se jee Raage ðo naase se 'cirkiga jeegen tēd rode aan gōo jee taad̄ taar teeco taar Raa kēn ese se, taa debm utu inḡ ute naase maakse ki se, naan̄ tōog cir debm utu inḡ do duni ki se.

⁵ Jeegen tēd rode aan gōo jee taad̄ taar teeco taar Raa ki se, naade se jee do duni ki. Taa naan̄ se ðo, naade taad̄ te nakgen gēn do dunia ðo jee do duni ki se, booy uunden taarde.

⁶ Gan naajege se k'jee Raage. Debm jeel Raa se, booyjeki taarjege ðo debm kēn gēn Raa ey lē, booyjeki taarjege eyo. Ute naan̄ se ðo, naajege j'aki jeele debm ðk Nirl Raa maakin̄ ki se taad̄ taar mēt ki, ðo debm ðk Nirl Raa maakin̄ ki ey se lē, taad̄ taar-kōðo.

Raa se naan̄ Debm maak-jea

⁷ Jee maak-jemge, k'jeki naapa, taa maak-je se iin̄o gōtn Raa ki ðo debm je jeege se, naan̄ se goon Raa ðo naan̄ jeel Raa.

⁸ Debm jaay je jeege ey se, naan̄ se jeel Raa eyo, taa Raa se naan̄ Debm maak-jea.

⁹ 'Booyki, Raa se ðlo Goonin̄ kalan̄ lak do naan̄ ki, taa j'aki kōn̄ kaaja ute doobm naana. Naan̄ tēdn̄ naan̄ se taa ajeki taad̄n̄ ðo naan̄ jejeki aak eyo.

¹⁰ 'Booyki, kēse ðo maak-je kēn Raa taad̄ni: Raa se, naajege ðo k'jen̄kiro deet eyo, anum naan̄ ðo debm jejekiro deete ðo naan̄ ðlo Goonina ðaado ēd̄ ron̄ *sērke taa ajeki tōl̄ *kusin̄jege.

¹¹ Jee maak-jemge, aan gōo Raa jejeki bin se, bēeki num naajege kic ðo j'aki je naapa.

¹² Raa se ðii kalan̄ nam aakin̄ te eyo, kēn naajege jaay k'jeki naapa se, Raa kic inḡ dōok ute naajege. Maak-je kēn naan̄ jejeki se ðo, ðljeki naajege kic k'jeki jeege se.

¹³ Ute naan̄ se ðo, naajege k'jeelki, naajege se j'inḡ k'dōokki ute naana ðo naan̄ kic inḡ dōok ute naajege, taa naan̄ ēdjekiga Nirlin̄ mala.

¹⁴ Raa Bubu ðlo Goonin̄ do naan̄ ki se, naaje mala j'aakin̄oga ute kaamje naan̄ ðo Debm Kaajn̄ jeegen do naan̄ ki. Kēse ðo saad̄n̄ kēn naaje k'lee k'taad̄in̄ jeege tu.

¹⁵ Debm taad̄ ðo Isa naan̄ Goon Raa se, debm bin se Raa inḡ dōok ute naana ðo naan̄ kic ðo inḡ dōok ute Raa.

¹⁶ Naaje k'jeelki Raa se jejeki, ðo naajege j'aalkiga maakjege do Raa kēn jejeki se, taa Raa se naan̄ Debm maak-jea ðo debm jaay je jeege daayum se, naan̄ inḡ dōok ute Raa ðo Raa kic inḡ dōok ute naana.

¹⁷ Taa naan̄ se ðo maak-je kēn naan̄ jejeki jaay, ðljeki naajege kic k'jeki jeege se, taa ðii kēn jaay Raa utu kōjn̄ bōorō do jeege tu paac se, naajege j'aki kōn̄ ðeere ey paac paac. Taa kinḡjegen do naan̄ ki se tecga aan gōo gēn Isan kēn tinḡno do naan̄ ki se kici.

¹⁸ Debm kēn jeel maakin̄ ki Raa jen̄ se inḡ kic ðo, maakin̄ ðeere eyo. Je kēn Raa jejeki se tēdjeki naajege se maakjege ðeere eyo. Taa debm maakin̄ ðeere se, naan̄ inḡ booy nakn̄ ðon̄ utu kaan̄ don̄ ki. Taa debm kēn inḡ jaay maakin̄ ðeere se, je kēn Raa jen̄ se kic ðo, ðn̄ tēdin̄ ðim eyo.

¹⁹ Kēn ðljeki jaay k'jeki Raa ðo k'jeki jeege se, taa Raa ðo jejekiroga deete.

²⁰ Kēn debm jaay ðeek ðo naan̄ je Raa ðo ðad̄ und gēnaan̄ se, debm bin se naan̄ debm taar-kōðo. Deere, debm kēn gēnaan̄ kēn naan̄ aak ute kaamin̄ jaay jen̄ ey se, Raa kēn naan̄ aakin̄ ute kaamin̄ ey se, naan̄ an̄ kōn̄ je ey kici.

²¹ 'Booyki, kēse ðo nakn̄ kēn Raa taadjekiro gēn tēda: debm je Raa se 'je gēnaan̄ kici.

5

*Naajege k'cirkiga nakgen *kusin̄ kēn do *duni ki*

* **4:3** Jee mētinge se, maakn̄ maak-saapde ki se ðo Isa al-Masi se naan̄ ðaado do naan̄ ki se tec te debkilim mala mala eyo.

¹ Debm kɛn jaay took ɔɔ Isa se naan̄ ɓo *al-Masi se, debm bin se naan̄ se ɓo goon *Raa. Debm jaay je bubin̄ se, 'je gɛnaangen gaan bubinge se kici.

² Kɛn naajege jaay k'jeki Raa ɔɔ k'tɛdki nakɲ kɛn naan̄ taadjeki gɛn tɛda se, bin se naajege k'jeelki naajege se k'jeki gaan Raage.

³ 'Booyki, kɛn naajege jaay k'jeki Raa deer num, nakgen naan̄ taadjeki ɔɔ gɛn tɛda se, j'aki king do ki. Ɔɔ nakgen naan̄ taadjeki gɛn tɛda se lɛ, ɔɔn̄ eyo.

⁴ Taa debm tɛdga goon Raa se, naan̄ tɔɔg cir nakgen kusiɲ do duni ki se. Ɔɔ kɛn tɛdjeki jaay k'tɔɔgki cirki nakgen kusiɲ do duni ki se, taa naaje j'aalkiga kaal maakjege do al-Masi ki.

⁵ Naɲa jaay tɔɔg cir nakgen kusiɲ do duni ki se? Debm tɔɔg cir nakgen kusiɲ do duni ki se, debm kɛn took ute maakin̄ paac ɔɔ Isa al-Masi se Goon Raa.

⁶ Isa al-Masi ese ɓo kɛn ɓaado do naan̄ ki se, *k'batizin̄ maan ɔɔ ɔɲ ron̄ *sɛrke ɔɔ moosin̄ ɔɔyo. Naan̄ ɓaado se k'batizin̄ maan sum eyo, num ɔɲ moosin̄ ɔɔyga kici. *Nirl Raa mala kic ɓo taadjekiga saadina, taa Nirl Raa se taad taar met ki.

⁷ Naaden mɔtɔ se ɓo kɛn saadge:

⁸ Nirl Raa, maan k'batizn̄ Isa ɔɔ moosn̄ Isa, naaden mɔtɔ se paac taad metn̄ saadn̄ kalan̄ sum.

⁹ K'jeelki kɛn jeege jaay ɓaado taadjeki saaddege se, naajege k'lee k'tookki; bin num saadn̄ gɛn Raa se, met ki cir daala. 'Booyki, kɛse saadn̄ gɛn Raa ɔɔ: naan̄ se ɓo taadjeki saadn̄ gɛn Goonin̄ se.

¹⁰ Debm jaay aal maakin̄ do Goon Raa ki se, naan̄ took do saadn̄ Raa ki se. Debm jaay baate kaal maakin̄ do Raa ki se, naan̄ tɛd Raa ɓo debm taar-kɔɔɓɔ. Taa naan̄ baate tookɲ do saad kɛn Raa taado ro Goonin̄ ki se.

¹¹ Kɛse ɓo saadn̄ kɛn Raa taadjeki: Raa se ɛdjekiga *kaajɲ gɛn daayum, ɔɔ kaajɲ gɛn daayum ese se naan̄ ɛdjesin̄ki ute doobm Goonina.

¹² Debm jaay ing dɔɔk ute Goon Raa kalan̄ se, naan̄ ɔɲga kaaja; ɔɔ debm jaay ing dɔɔk ute Goon Raa kalan̄ ey se, naan̄ ɔk kaaj eyo.

¹³ Maam m'raanseno nakgen se paac se, taa naase jee aalkiga kaal maakse do Goon Raa ki se, aki jeele naase se ɔɲkiga kaajɲ gɛn daayum.

Naan Raa ki se naajege k'beerki dɪm ki ey paac paac

¹⁴ Naan Raa ki se naajege k'beerki dɪm ki ey paac paac, taa kɛn k'tɔndkiga metn̄ dɪm kɛn naan̄ maakin̄ jen ro ki se, naan̄ lee booyjeki booyo.

¹⁵ K'jeelki nakɲ kɛn naajege k'tɔndkiga metn̄ dɪm gɔtin̄ ki ɓo, naan̄ lee booyjeki booy dey se, bin se nakɲ jaay kɛn k'tɔndkiga meta gɔtin̄ ki se, k'jeelin̄ki maakjege tu aan̄ gɔɔ k'j'ɔɲinkiga.

¹⁶ Kɛn debm jaay aak gɛnaan̄ tɛd tɛd *kusiɲ se ɔɔ kusiɲ naan̄ tɛd tɛd se jaay an̄ kɔlin̄ gɔtn̄ kut ki ey num, n̄'tɔnd metn̄ Raa taa gɛnaan̄ se, ɔɔ Raa utu an̄ kɛdn̄ kaaja; kɛn kusiɲ gɛnaa tɛd tɛd se jaay an̄ kɔl gɔtn̄ kut ki ey se, taa kusiɲ kalan̄ se, debm tɛdɪnga num ɔlin̄ gɔtn̄ kut ki. Maam m'taadsen m'ɔɔ aki tɔnd metn̄ Raa se, taa debm kɛn tɛd kusiɲ an̄ kɔl gɔtn̄ kut ki se eyo.

¹⁷ Nakgen k'tɛdki ute doobin̄ ey paac se, naade se kusina naan Raa ki. Naɓo kusina paac se ɔɲ ɔl deba gɔtn̄ kut ki eyo.

¹⁸ Naajege k'jeelki debm tɛdga goon Raa se, naan̄ lee tɛd kusiɲ eyo, taa Goon Raa se ɓɔɔbina, ɔɔ Bubm jee kusinge se, ɔk tɔɔgɔ don̄ ki eyo.

¹⁹ K'jeelki naajege se k'tɛdkiga jee Raage, num gan̄ jee do naan̄ ki paac se naade se kaam ji Bubm jee kusinge.

²⁰ Naajege k'jeelki Goon Raa ɓaado do naan̄ ki se ɔɔ ɛdjekiga jeele kɛn j'an̄ki jeel Raa deere. Ute Goonin̄ Isa *al-Masi se, naajege k'dɔɔkkiga kalan̄ ute Raa deer se. Naan̄ se ɓo Raa kɛn deer deer ɔɔ kɛn ɛd kaaja daayum jeege tu.

²¹ Gɛnumgen sɛmɛ, ɔɔdki dose dɔkɔ ro maragge tu.

Maktubm Jan raanin gen k-dige

Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm Jan gen k-dige

Debm raan maktubm ara se taad ð naan *naan jee al-Masige*. Naþo do taaringe tun naan raan se, naan aan goo naan þo magal jee ken naan raanden maktubm ese se. Naan raan ð «m'raani maktubm se naai ki ute genige, naai þo Mend ken Raa beer oddio.» Jee metinge saap ð *Mend* ara se je taadn ute egliz ð ute jeegen maak ki. Aan goo maakn maktubm ken deet deet se, maakn maktubm gen k-dige tu se kic þo, naan taad jeege tun ken naan raanden ð j'ing j'ond kondð ð j'aay kaamde, ð kaal maakn met ki se j'okin jiga.

Jan raan al tðsse jeege tun egliz ki

¹ Maam ken naan egliz þo m'raani maktubm se naai ki ute genige, naai þo Mend* ken *Raa beer oddio. Maam se m'jese ute maakum paac. Maam m'kalumki sum þo m'jese eyo, num gan jee jeel taar met ki paac se jese kici.

² Ðo taar met ki se utu ing maakjege tu ð daayum utu ting ute naajege.

³ Ðn Raa Bubjege ute Goonin Isa *al-Masi se ajeki tedn beede, ajeki keejn dojege tu ð ajeki kedn lapia. Bin þo j'aki king ute maak-jea ð ute ken met ki.

Taar met ki ute maak-jea

(1Jn 5.1-3)

⁴ Maam se maakum-raap aak eyo ken m'on genigen metinge jaay lee doobm Raa ken met ki se. Naade se ted nakgen ken Raa Bubu taadjeki gen teda se.

⁵ Bin se Menda, þorse maam m'taadi m'ð: k'jeki naapa. Ðo nakn ken Raa taadjeki gen teda se jaay olum maam m'raani se, kese kiji eyo. Gan kese taar ken naajege k'booyinkiro do kuun met ki.

⁶ Ken naajege jaay k'jeki Raa se: kese naajege k'tedki nakn ken Raa taad ð gen teda. Taa nakn ken Raa taado gen teda ken naase 'booyinkiro do kuun met ki se, ingki do taar ken se.

(1Jn 4.1-6, 2.18-23)

⁷ Jeegen lee aan jeege dal se baadoga dena do naan ki. Num jee se þo ken Isa *al-Masi jaay baado ted ron debkilimi do naan ki se, naade took do taar ken se eyo. Debm ken ted bin se þo ken lee aan jeege dala ð naan þo debm ken gec al-Masi.

⁸ Taa naan se þo naase ondki kondð taa naabsen 'tedki se 'kutn cer eyo, anum naabsen 'tedki se utu aki kon bedse ute maraadse.

⁹ Jeelki debm jaay naar aan deel naan ki ð ing do taar al-Masi dooyjekiro ey se, debm bin se Raa ute naan eyo. Gan debm jaay ing do taar al-Masi dooyjekiro se, debm bin se naan ing dook ute Raa Bubu ð ute Goonina.

¹⁰ Taa naan se þo nam jaay baado taadsenga taar ken jaay tec gen Isa al-Masi ken k'lee k'dooyjekiro ro ki ey se, debm bin se ðnte 'kakin ki beesege tu ð ðnte 'tedin ki tðsse.

¹¹ Num debm jaay tedinga tðsse okin ðn se, debm bin se endga maakn *kusiñ ken debm se lee ted se.

Jan raan nan taarina

¹² Ey num maam m'ok nakge dena ken m'je m'asen raana, naþo taargen se m'je m'aden raan maakn maktub ki eyo. Taa maam mala m'saap m'utu m'asen þaa kaaka ð ken m'aanga naane naþo j'aki taadn taara ute taara. Taa bin se maak-raapjege se 'tedn maak-raap maraadn ki.

* **1:1** Jee metinge saap ð Mend ara se je taadn ute jee egliz ken lee tus goto kaam kalan.

¹³ Gənaai Mənd kən Raa bəer ədfiŋo ute gəniŋge se 'təfi təssə naai ki kici.

Maktubm Jan raanjin gen k-mətəge Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm k-mətəge gen Jan

Maktubm ara se kic 6o debm ken taad ɔ naan naan jee al-Masige se 6o, debm raanina. Maktubm se naan raanin gaab ki kalan bini k'danin Gayus. Gayus se k'jeelin eyo na6o naan se tuj ɔrmin te Isa al-Masi eyo. Nakn naan ted se 6aa te gen Deotrep kalan eyo. Taa Deotrep se lee taad taargen ing kusu ro deb ken naan jee al-Masige tu se ɔ naan je kɔkn mertge eyo. Ute maktubm ese 6o k'jeelki kɔkn mertge ɔ ute kɔkn genaagen ɔn se, kese taadn maak-jea ɔ taad ɔ do taar ken met ki se k'tujki te ɔrmjege eyo.

Jan raan ɔl maktub Gayus ki (Mt 10.40-42)

¹ Maam ken naan egliz 6o m'raanji maktubm se naai Gayus ki. Naai 6o debm ken maakum jei ɔ maam se m'jei ute maakum paac.

² Mɛdn kɔn maakuma, maam m'je se, nakn naai ted paac se 'kaan kaama. ɔ m'je lapi roi se 'tedn jiga aan gɔ ken naai 'lee jiga doobm *Raa ki se.

Gayus se jeege tɔminɔ

³ Maam se maakum-raap aak eyo, taa genaagen iino gɔti ki jaay lee 6aadɔ gɔtje ki ara se, taadjenga saadn naai ken ing do taar ken met ki jiga se: deere, naai se utu ing do taar ken met ki.

⁴ Ken maam jaay booy j'ɔ genumge utu ing jiga do taar ken met ki se, kese ɛdum maak-raapo den aak eyo.

⁵ Mɛdn kɔn maakuma, naai se debm utu ing do taar ken k'dooyio se jiga ɔ genaagen iino gɔt kuuy ken naai jeelde eyo jaay 6aadɔga mertɛ gɔti ki kic 6o, naai ɔkden jiga.

⁶ Jeegen naai ɔkdeno jiga se, ken 6aadɔga gɔtn ara num naade tɔmi naan jeege tun *egliz ki ɔ deek ɔ naai se debm 'jede dena. Bin se m'taad m'ɔ aay kaami ɔ jee bin se lee noogde daayum ute noogn naai se jaay 6o, aden noogn maakn lee mertdege tu aan gɔ ken Raa jen ro ki.

⁷ Taa naade lee mertɛ se gen tedn naabm *al-Masi ɔ jeegen jeel Raa mal ey se dim tap 6o naade tɔnd mɛta gɔtde ki eyo.

⁸ Taa naan se 6o naajege se, jeegen bin se naajege j'adeki noogo, taa j'aki tedn naaba kalan ɔ taar met ken j'aki taadn jeege tu se 6aa ute naanina.

Deotrep ute Demetrus (1Kɔr 4.18-21)

⁹ Ey num maam m'raan m'ɔlga maktub *egliz ki, na6o Deotrep se baate tookn taarje, taa naan se je 6o gɔtn magal ronɔ daan jee Raage tu.

¹⁰ Taa di ken jaay maam m'utu m'asen 6aa kɔn se, m'asen 6aa taadn nakn jig eyo ken naan ing ted se, ute taar-kɔɔbm naan lee tɔkjen doje ki. Naan ese sum eyo, num gan naan ted nakgen cir naan se daala, naan se baate kɔkn genaagen doobm Raa ki ɔ jee ken je ɔ aden kɔk kic 6o, naan gaasde ɔ tuurden naatn maakn egliz ki.

¹¹ Mɛdn kɔn maakuma, ɔnte kuun bɔlɔtn jeegen lee ted nakgen jig ey se, num gan uun bɔlɔtn jeegen lee ted nakgen jiga. Taa debm ted nakn jiga se, naan debm Raa. Num gan debm ted nakn jig ey se, naan se jeel Raa eyo.

¹² Anum jeege se paac taad taargen jiga ro Demetrus ki ɔ king naan ing jiga do taar ken met ki se kic 6o tedn saada. Naaje kic 6o k'saadinge. Taa naan se 6o naai kic 'jeele saadn naaje se saadn met ki.

Jan taad'naŋ taariŋa

¹³ Ey num m'ək nakge dɛna kɛn m'je m'aisiŋ raan̄a, naɓo m'je m'aisiŋ raan̄a maakŋ maktub ki eyo.

¹⁴ Taa maam se ɔppga gɔɔrɔ m'saap m'utu ɓaa gɔti ki, ɔɔ kɛn ɓaa m'ɔŋiga jaay ɓo k'ɓaa taadn̄ taara ute taara.

¹⁵ Ɔŋ Raa ai kɛdn̄ lapia. Mɛdigen gɔtn̄ ara se tɛdi tɔɔsɛ ɔɔ mɛdigen gɔtn̄ naane se, nan̄a nan̄a kic ɓo naai 'tɛd̄iŋ tɔɔsɛ.

Maktubm gɛn Jud

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gɛn dooy maktubm gɛn Jud

Maktubm kɛn Jud raanɪn se, naan raanɪn jee al-Masige tun gɔtɔ ɓaa se paac. Taar kɛn naan taad se, tec tec naapa ute taargen j'ɔɲɪn maakɪ maktubm gɛn Pier gɛn k-dige se. Maakɪ raanɪn ki se naan iin ro jeege tun dooy jeege ute taar-kɔɔɔ ɔɔ ɪŋ tɛdn aan gɔɔ kɛn maakde jen ro ki se. Jud maakɪ raanɪn ki se, naan tuun tɔl taargen maakɪ Kitapm kɛn Raa dɔɔko ute jeege do dɔkiɲa ɔɔ ute taargen se ɓo, naan dooy jee al-Masigen do naan ki. Naan tuun tɔl taargen maakɪ kitapm Yaudge tu kici naɓo maakɪ Kitap kɛn Raa dɔɔko ute jeege do dɔkiɲ se, kitapgen se, gɔtɔ (bersege 9, 14 ɔɔ 15). Ɔɔ naan taad ɔɔ Raa se jee kɛn baate tookɪ taar kɛn Raa taadden ɔɔ naan jedɛ se, naan utu aden dabar ɔɔɲ aak eyo. Ute naan se kic ɓo Raa je aden kut eyo naɓo naan je aden kaaja.

Jud raanɪ ɔl tɔɔsɛ jee al-Masige tu

¹ Maam m'Judn kɛn debm tɛdn naabm Isa *al-Masi ɔɔ m'genaa Jak ɓo m'raansɛn maktubm ese se, naase jeege tun *Raa Bubu jese ɔɔ danɛsɛno ɔɔ ɓɔɔɓse te Isa al-Masi se.

² Ɔɲ Raa asen kɛɛɲ dose ki, asen kɛdn lapia ute maak-jɛɲ se ute maraadiɲa.

Jeegen dooy jeege do taarge tun mɛt ki eyo (2Pr 2.1-22, 3.1-3)

³ Naase mɛdn kɔɔɲ maakumge se, maam se m'je bɛɛ eyo kɛn m'asen raanɪ maktubm se taa mɛtn taar kaajɲ kɛn Raa aajjeki taa naapm paac se. Nakɪ kɛn ɔlum jaay maam m'aay kaamum m'raansɛn maktubm se, taa m'asen kɛdn kaay kaama, taa naase aki do do taarge tun naase k'doosɛno jaay aalki maakse do ki gɛn sɔrɔkiɲ se.

⁴ Taa jee mɛtiŋge se goon endoga maakse ki, naade se ɓo kɛn Raa do dɔkiɲ tap ɓo ɔjdɛnga kɔɲɲ ɓɔɔrɔ dode ki aan gɔɔ kɛn k'raanɪno maakɪ Kitap ki. Jee se, taar kɛn Raa taadjeki taa maak-jɛɲ se, naade tɛrliɲ kaam kuuy taa naade 'kɔɲ doobm kɛn an tɛdn nakɪ kɛn maakde jen ro ki. Kɛn naade jaay tɛd bin se, naade ɔɔd und Isa *al-Masi naan kɛn Magaljege ɔɔ Mɛljege kalaɲ lak se.

⁵ Tɛr m'je m'asen taadn daala, l'jeelki, do dɔkiɲ se Mɛljege Raa aajo gaan *Israelge kaad kɛn naan ɔɔddɛno naatn maakɪ taa naan kɛn Masar ki. Gaɲ maakde ki se jeegen baate kaal maakde do naan ki se, naan tɔɔldɛ naatn.

⁶ Saapki do *kɔdn Raage tun, magal kɛn Raa ɛdden se naade ɔkiɲ te tɔɔg eyo, iin ɛsno ute gɔtn kɛn Raa tɔndɛn ro ki. Taa naan se ɓo Raa tɔk dɔɔkde ɔɔ ɔmbɛn maakɪ gɔt kɛn ɔɔdɔ gɛn tiŋg daayum gɔtn ese bini 'kaan ɓii kɛn naan an kɔɲɲ ɓɔɔrɔ do jeege tu paac se.

⁷ Saapki do jeege tun kɛn tiŋgo maakɪ gɛgɛr kɛn Sɔdɔm ute Gɔmɔr* ɔɔ ute jeegen tiŋgo maakɪ gɛgɛrge tun cɛɛsde ki: naade se kic tɛdo *kusiɲ bini naade lee ɛɛso naap rɛɲ rɛɲ ɔɔ tɛdo napar nakgen jig eyo kɛn jikilimge tap ɓo lee tɛdiɲ eyo. Naade se Raa dabardɛnga maakɪ pood kɛn gɛn daayum.

⁸ Jee kɛn goon endo maakse ki se tɛd nakgen jig eyo bin kici. Ɔɔ naade se ute nigen kɛn naade lee ni se ɓo ɔlden gɛn kɛɛs naapgen rɛɲ rɛɲ. Jee ese se kɛn Raa jaay Mɛlde se, naade took eyo ɔɔ kɔdn Raagen ute nookdege se kic ɓo, naade naajde.

⁹ Gaɲ bubm kɔdn Raagen k'danɪɲ Mikaɛl se kic ɓo, kaad kɛn naade mooyo te *Bubm sitange gɛn naar yo *Musa se, naan naajɲ te ute taar ɪŋg kus eyo, num naan deekiɲ ɔɔ: «Naai se, Raa utu ai dabara.»

* 1:7 Aak Jɛn kɔɲ 18 ɔɔ 19.

¹⁰ Num gan jeegen ese se naade naaj ute taargen naade kic bo jeel metin eyo. Naade se aan gaa daagen maakn kaag ki ken ak maak-saap ey se aa nakgen naade lee ted se bo ken utu aden kutu.

¹¹ Naade se utu aden tedn aan aak eyo, taa naade se uunga doobm Kayn†. Naade ted nakgen jig eyo taa an kon gurs ro ki aan gaa ken Balaam‡ tedo do dakin se. Naade utga rode aan gaa KorεS debm ken baate tookn taar Raa se.

¹² Ken naase aki kas kalan jaay, naade ute maakse ki num, naade bo ken lee tujsen gotn kas se. Naade asa, aa aay te maraade sakon kic bo taldde eyo aa naade le saap do naade malinge tu sum. Naade se tec aan gaa gapar on eed maan ey jaay kuulu wookin naatn se. Naade aan gaa kaaggen ken kaadn koojdege aan kaace num ak kooj ey se. Kaaggen se bo ken k'taaddde ute met iirin jaay j'andde ooy se.

¹³ Naade se tedn nak sakonge tec aan gaa ool doocga num tal gupiyin jey ki se; naade tec aan gaa k-dijgen metingen taad lee wari se aa jee se Raa utu aden kamb got ken adf daraf gen daayum daayum.

¹⁴ Do dakin se gaaba kalan k'danin Enok*. Naan se bugn gen k-cilige gen Adum. Taa jee ese se naan taadoga taad teeco taar Raa ki ken aa: 'Booyki, Meljege Raa se utu baado ute jee naangen *salal ken dupu kando kando se

¹⁵ taa kajn baa do jeege tu paac ken aal Raa maak ki eyo ken baate tooko Raa bo gaarde se, naade se bo j'aden jeel naade se jee kusinge, taa taargen naade taad ing kus ro Raa ki se.

¹⁶ Jee se ting bo maakde raap eyo aa ing bo gen takn mind jeege. Naade se tedn nakn maakde je sum aa naade taad taargen deel dode aa aan jeege dala ute taar nijimi taa naade kon dim gotde ki.

*Jud dej genaagen doobm *al-Masi ki*

¹⁷ Num gan naase, medn koon maakumge se 'saapki do taarge tun ken jee kaan naabm Meljege Isa al-Masi taadseno do dakin se.

¹⁸ Naade taadseno aa: «Bii ken kaam moatn dunia an nan se, jeegen jee kaakn metn jeege se utu ade baa aa naade se le aal Raa maak ki eyo aa tedn nakn maakde jea.»

¹⁹ Deere, kese bo naade! Ja naade se bo ken gaan jeege ute naapa; aa naade se nakn daa rode je se bo naade tedina aa jee se ak *Nirl Raa maakde ki eyo.

²⁰ Num gan naase, medn koon maakumge, 'noogki naapa aa ingki taaga do taar Raage tun k'dooyeno jaay naase 'took aalki maakse do ki se. Ken aki tond metn Raa se, onki *Nirl Salal bo asen taado.

²¹ Kaad ken naase utu aakki kaak kaam kaadn ken naase utu aki kon *kaajn gen daayum ken Meljege Isa al-Masi ute beeta utu ajeki ked se, ingki maakn maak-je Raa ki.

²² Jeegen maakde utu naaj naaj bart se, naase ejdeki dode ki.

²³ Ja jeegen metingen kuuy ken baa baa poodn se, naase aajdeki. Kengen kuuy kic bo ejdeki dode ki, nabo andki kond onten tumki te naade, bini jee se kaldegen *kusindege tujdenga tuj se kic bo, naase 'yemde ki.

K'taamki Raa

²⁴ K'taamki Raa, naan ken ak taaga asen baaba taa naase aki kooch doobin ki eyo. Naan asen baa naanin ki se jee ak tuju rode ki eyo ute maak-raapo, maakn gaarin ken wor gata kelen kelen se.

²⁵ Raa se naan kalan lak. Naan bo Debm aajjeki ute doobm Meljege Isa *al-Masi. On jeege paac an *nooko, an magala aa an jeelin naan bo, debm ak taaga aa taagn naan se gotn do dakin tap bo naan utu tap, ken borse ki aa gen daayum daayum. *Amin.

† 1:11 Kayn se goon Adum ken taal genaajn Abel. Aak Jen 4.5-16. ‡ 1:11 Aak Nmb 22-24. § 1:11 Aak Nmb 16.1-5.

* 1:14 Aak Jen 5.21-24.

Kitapm k'danin Apokalips ken Jan raano Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy kitapm k'danin Apokalips ken Jan raano

Jan debm ken raan kitapm ara se taad metn nakgen ken Isa al-Masi taadin metin tood tal se. Kaad ken se naan j'ok k'baansin gotn maane ol gurugin daan ki k'danin Patmos se. Ken ol jaay j'ok k'baansin se taa naan taad Labar Jiga gen Isa al-Masi jeege tu, kaad ken se bo gaar magal *Rom ki lee dabar dabar jee al-Masige se. Naan raan eglizge tun cili ken taa naan Turki ken borse se gotn ken markabge lee daarni, ol gotn se k'danin Smirn. Jee al-Masige jaay k'dabarde se taa naade jeel melde bo Isa al-Masi kalin ki sum. Kaad ken goto tedden on se bo, Jan raanden kitapm se taa aden toogon maakde do kaal maakde ki ol do kond dode ken naade ond do Raa ki se. Maakn kitapin ki se Jan taad metn nakgen Isa taadin metin ute napar taargen aan go j'aal kaal naagn taara. Nabo nakgen se jee al-Masigen jeel Kitapm ken Raa dooko ute jeege do dakin se bo jeel ok metina, ey num jee kuuy se, naade jeel ok metin eyo. Nakgen Isa al-Masi teec naan Jan ki jaay taadin metin se, naparde kalan eyo, nabo ko taarin se kalan sum. Ko taar ken Jan jen taada tap tap se naan je deekn ol borse j'aak aan go nakgen ok toogo do jeege tu se bo cirga goto baa se paac, nabo Isa al-Masi, naan ken Mel kalan sum se utu 'cir nakgen ok toogo do jeege tu se gen sorakina. Naan 'tedn naan se taa gen Raa ol gen jeenge.

Jan taad metn nakgen ken naan aako

¹ Kese bo metn taar nakgen k'jeel metin ey jaay *Raa taad metin Isa *al-Masi ki ol Isa ol kod naan se baa taad metin bulin Jan ki, taa Jan baa taad metin jee tedn naabm Raage tu nakgen ken utu 'kaan naan ki se.

² Jan se aako utu kaamina ol taad metin paac jeege tu ol kese Taar Raa mala ol kese bo nakgen met ken k'jeel metin ey jaay Isa al-Masi mala taadin metin se.

³ Maak-raapo debm ken dooy taar se jeege tu ol maak-raapo jeege tun booy taar ken teeco taar Raa ki ken k'raanin ara ol took do ki. Taa nakgen se kaadin oppga gooro utu 'kaana.

*Jan raan ol toosin *eglizge tun taa naan Azi ki*

⁴ Kese maam Jan bo m'raansen kitapm se naase eglizge tun maakn gegerge tun kaam cili ken taa naan Azi ken kaam kalan. On Raa ken do dakin, borse, ol ken utu baado ol ute nirl Raagen cilin naan kaag don ki se asen tedn beena ol asen kedn toosina.

⁵ On Isa *al-Masi debm saadn met ki ol naan bo debm duro deet deet daan yoge tu ol naan bo Gaar gen gaaringen do naan ki se, on asen tedn beena ol asen kedn toosin kici.

Isa se, naan bo debm jejeki, ol ute moosin se, naan oodjekiga dojege maakn *kusin ki.

⁶ Naan oljekiga maakn gaarin ki ol tedjekiga k'tedkiga jee tedn *serke gen Bubin Raa. Bin num on jeege paac an *nooko ol on toogon naan se le 'ting gen daayum daayum. *Amin!

⁷ 'Booyki! Isa utu ade baa maakn gapar ki,

ol jee toosino do kaag ki ute jeege paac,
naade utu an kaakn ute kaamde.

Bii ken se, jeege do naan ki paac utu 'tooyo ol 'keem noo.

Taar se utu 'tedn deer deer. Amin!

⁸ Meljege Raa deek ol: «Maam m'Alpa ol m'Omega* ol maam m'Sidburku, maam ken do kupm met ki, ken borse ol ken utu ade baa.»

Jan aak Isa maakn gaarin ki

* 1:8 Alpa ol Omega se je deekn ol: maam bo m'do kupm met ki ol m'taar toolina.

⁹ Ken ara maam genaase Jan ken utu doof yeebin ute naase. Do maam kic m'ongga bedum *maakn Gaar Raa ki te naase. Taa Isa se, maam kic m'utu m'aay kaamum te naase. Ken ol jaay k'j'ok k'laam gotn ken maane ol gurugin ken k'danin Patmos se, taa taar Raa do taa saadn Isa ken maam m'lee m'taad se.

¹⁰ Bii kalan *Nirl Salal booy dom ki do gotn se maam booy mind nam taad metum ki makono aan goo pulu do bii ken se bii dumas†.

¹¹ Mind nam ese se taadum do: «Nakn naai aakin se 'raanin maakn kitap ki do olin *eglizge tun maakn gegerge tun kaam cili jee ken: Epez ki, Smirn ki, Pergam ki, Tiatir ki, Sarde ki, Piladelpi ki ute jee Laodise ki kici.»

¹² Ken maam jaay m'booy mind nam se, m'terl m'aak metum ki. Num ken maam jaay m'terl se, m'aak loompn daabge cili.

¹³ Maam m'aak nam aan goo Goon Debkilimi‡ daar daar daan loompge tun cili se; kalin ron ki se jerle bini aan naagn jenn ki. Do naan dook kaadin ute kol ken k'daapin ute daab;

¹⁴ do beekn don se raap lak lak aan goo kuubu do kaamin se le aal bilik bilik aan goo poodo.

¹⁵ Do jenge se aan goo maal ken j'alin poodn jaay aac den se, do mindin le aan goo keem ool ken doocga num eem uu se.

¹⁶ Do maakn ji daamin ki se, naan ok k-dijge cili. Do gord-jerle ken taaringen di taat ranan ranan se, teeco taarin ki do daan-kaamin se aan goo kaadn ken aanga katar ki num os tok kaama kiric se.

¹⁷ Ken maam jaay m'aakin se, maam m'ooc metn jenn ki aan goo debm ooyga kooyo. Num gan naan ond ji daamin dom ki do deekum do: «Dnte 'beere! Maam bo debm ken deet deete do ken kaam moatn.

¹⁸ Maam bo debm m'ing zeeze. Maam se m'ooyoga kooyo nabo m'duroga daan yoge tu do borse m'utu m'ing zeeze gen daayum daayum. Maam se m'ok toogo do yo ki do do bee yoge tu kici.

¹⁹ 'Booyo! Nakgen ken naai aakinga kaaka do kengen utu ade baa naan ki se, 'raanin maakn kitap ki.

²⁰ K-dijgen cilin ken maam m'akin ji daamum ki ute loompn daabgen cili ken naai aakin jaay *jeel metin ey se, 'booyo: k-dijgen cili se taad te *kadn Raagen cilin gen eglizgen maakn gegerge tun ken kaam cili se. Do loompn gen daabgen cili se le, je taadn ute eglizgen maakn gegerge tun kaam cili se kici.»

2

*Maktubm se k'raanin *eglizn ken Epez ki*

¹ *Kadn Raa ken lee boob eglizn maakn gegere ken Epez ki se, 'raanin maktub do:

'Booyo! Debm ken ok k-dijge cilin ji daamin ki do ken lee daan loompge tun cilin gen daab se taadi do:

² «Naabse ken naase tedki paac ute kaay kaamse ken naase okki maakn naabse ki se, maam m'jeele. Do maam m'jeele naase se onki 'serkn jee *kusinge eyo. Jee ken ted rode aan goo *jee kaan naabm Isage se, naase aak 'jeeldeki naade se jee kaan naabm Isage eyo, naase ondeki naade se, jee taar-koooge.

³ Anum naase se daayum aayki kaamse; naase se 'dabarkiga taa maama do olki te metse ceeb ki eyo.

⁴ Num maam se m'ok taara te naase gen taada: maak-je ken naase okki do maam ki deet se, borse aan goo ken do dakin eyo.

⁵ Saapki tu! Ey num naase uunkiroga metn naabse jiga nabo naase aal oockiga. Bin num 'terlki kinjse do 'terlki tedn naabse aan goo ken naase 'lee tednkiro do dakin se. Ken

† 1:10 Bii dumas se bii gen Meljege. ‡ 1:13 Aak Dan 7.13.

bin ey num, maam se m'utu m'asen kəŋə ə ə ken naase jaay 'tərki te kingse ey se, ləmpsen gen daab se, m'an̄ kuun dɛɛtn gət kuuy.

⁶ Naḅo naase kic utu 'tɛdki nakŋ jiga. Aan gəə maam m'əəf m'uun naabm jee Nikolait* tɛd se, naase kic əəf unddɛki bin kici.

⁷ «Debm ken ək bi booyo num, 'booy taar ken *Nirl Raa taad eglizge tun gətə ɓaa se paac se: nakgen se jaay debm cirdega num, maam m'an̄ kɛdn̄ koojŋ kaagŋ ken ɛd kaaja ken maakŋ jinɛn Raa ki se.»

*Maktubm se k'raanŋin̄ *eglizn̄ ken Smirn̄ ki*

⁸ *Kədn̄ Raa ken lee bəəb eglizn̄ maakŋ gɛgɛr ken Smirn̄ ki se, 'raanŋin̄ maktub əə:

'Booyo! Debm deet deet əə ken kaam məətn̄, naan̄ ken ooyo əə duroga daan yoge tu se taadsen əə:

⁹ «Maam se m'jeel dubarse ute daayse, naḅo naan̄ *Raa ki se, naase se jee maalge. Kəədn̄ ken jee tɛd rode aan gəə Yaudge lee əədsɛ se, maam m'utu m'booyo. Naadɛ se Yaudge eyo, num naadɛ se jee *Bubm sitange.

¹⁰ Naase se utu aki dabara naḅo əntɛ 'ḅeerki. 'Booyo! Bubm sitange utu təkŋ jeesegen mɛtiŋge adɛ kəmb danŋay ki taa asen naama əə naase aki dabara gen ɓii sik. Num aayki kaamse bini ken j'asen təəl kic num əntɛn̄ tujki ərmse əə maam m'utu m'asen kɛdn̄ laan̄ təəmə† ken taad əə naase se əŋkiga kaaja gen daayum.

¹¹ «Debm ken ək bi booyo num, 'booy taar ken *Nirl Raa taad eglizge tun gətn̄ ɓaa se paac: debm jaay aasinga əə əŋ cirga se, yo gen k-dige se an̄ kəŋ tɛdn̄ dīm eyo.»

*Maktubm se k'raanŋin̄ *eglizn̄ ken Pergam̄ ki*

¹² *Kədn̄ Raa ken lee bəəb eglizn̄ maakŋ gɛgɛr ken Pergam̄ ki se, raanŋin̄ maktub əə:

'Booyo! Debm ken ək gərd-jɛrl taariŋge di paac taat ranan ranan se, taadsen əə:

¹³ «Maakŋ gɛgɛr ken naase inŋki se, maam m'jeelse. *Bubm sitange utu inŋ gətn̄ se əə gətse ki se, naan̄ gaarge. Num ute naan̄ se kic, naase utu 'dəəkki ute maama. Ey num maakŋ gɛgɛr ken se ɓo naadɛ təəlo Antipas debm saadum ken tuj te ərmin̄ ey se. Ute naan̄ se kic ɓo naase əŋki te eyo, utu aalki kaal maakse dom ki tap, ey num Bubm sitange se utu inŋ gətse ki.

¹⁴ «Num maam se m'ək taara te naase gen taada: gətn̄ naase ki se, naase əkki jeegen ken uun doobm Balaam‡ ken dɛj Gaar Balak jaay əl gaan *Israelge tɛrl naaga Raa ki əso daa maraga do dəkina əə ɛɛso naapa.

¹⁵ Əə tɛr gətn̄ naase ki se, naase əkki jeegen took uun taar ken jee Nikolaitgɛ§ lee dooy jeege se kici.

¹⁶ Bɛrɛ, naase se 'tɛrlki kingse! Ey num əəpga gəəə maam m'utu m'ḅaadə əə m'utu m'aden kooco ute gərd-jɛrl ken 'teecn̄ taarum ki se.

¹⁷ «Debm ken ək bi booyo num, 'booy taar *Nirl Raa taad eglizge tun gətn̄ ɓaa se paac: debm aasinga do nakge tun se num, maam m'an̄ kɛdn̄ kəsn̄ k'danŋin̄ maan̄* ken Raa əyiŋo kəy se. Əə tɛr m'an̄ kɛdn̄ ko raap raapo. Əə ko ken ese se, k'raanŋa raan̄ ro kiji ro ki. Əə debm j'an̄ kɛdn̄ ko se sum ɓo 'jeel ro se, ey num nam kuuy se kəŋ jeel eyo.»

*Maktubm se k'raanŋin̄ *eglizn̄ ken Tiatir̄ ki*

¹⁸ *Kədn̄ Raa ken lee bəəb eglizn̄ maakŋ gɛgɛr ken Tiatir̄ ki se, raanŋin̄ maktub əə:

'Booyo! Goon Raa ken kaamin̄ aan gəə poodn̄ ək kəkə əə jɛŋge aan gəə maal zɛɛr ken j'əədiŋo poodn̄ aac dɛŋ se, taadsen əə:

¹⁹ «Nakŋ naase 'tɛdki paac se maam m'jeele. Maam m'jeel maak-je ken naase əkki do jeege tu, əə ɓorse kic naase utu aal kaal maakse dom ki rək. Maam m'jeel naabsen ken

* **2:6** Jee Nikolait se dooy jeege ute Taar Raa ken mɛt ki eyo. † **2:10** Laan̄ təəmə se je deekŋ əə j'asen kɛdn̄ nakŋ ken asen raap maakse. Naan̄ se aan gəə bɛdɛ kici. ‡ **2:14** Balaam se debm kərdə ken Balak, Gaar Moabge, rɛjiŋo taa ɓaadə naam gaan *Israelge. Aak Nmb koŋ 22-24, 25.1-2 əə 31.16. § **2:15** Aak berse 6. * **2:17** Maan se kəsn̄ ken Raa sidə gaan Israelge tu kaad ken naadɛ tiŋgo kəf-ḅaar ki.

lee 'tedki ute kaay kaam ken naase akki se. Jo m'jeele naabsegen naase 'tedki kaam moon se den cir ken deete.

²⁰ «Num maam se, m'ok taara te naase: Jezabel mend ted ron aan goo mend taad taar teeco taar Raa ki se, naase oninki naan lee derl jee tedn naabumge oo dejde oo k'terl naaga Raa ki oo alde naade se os daa maraga.

²¹ Maam m'on biia, m'oo bin sum bo, naan 'terl kingina oo kon keesn gaabina. Num gan naan baate kon.

²² 'Booyki! Borse maam m'an kaalin do danal ki, naan dabar makon. Jo gaabgen esin naan se jaay terl te kingde ey num, naade kic m'utu m'aden dabar bin kici.

²³ Maam m'an tol te geninge se naatn. Bin bo eglizge paac 'jeele, maam se m'jeel m'nan taar ken maakn jikilimge tu. Jo nana nana kic bo, maakse ki se, maam m'an dabara do nakge tun naan teda.

²⁴ Num naasen, jee opp maakn Tiatir ken alsen maak ki ey se, taar jee se lee dooy jeege se, naase le 'took uunki te eyo, naase le 'jeki te jeel taar maakn *Bubm sitange tu aan goo gen naaden lee saapin se eyo. Taa naan se maam m'asen kon kond dim kuuy dose ki ey sum.

²⁵ Naoo nakn ken naase 'booyinkiga jaay aalkiga maakse do ki se, okinki tooo bini maam m'ade baa maak ki.

²⁶ «Nakgen se jaay debm cirdega oo ingga do naabum ki bini naninga tak se, maam m'aden tond naade bo 'ting do metjil jikilimge tun do naan ki paac.

²⁷ Jo jee baa se paac naade aden lee tond ute sirin k'daapin ute maala. Ute naan se, naade ade lee tond tooon aan goo ken k'lee k'tond k'took dugul nenjge se.†

²⁸ Aan goo Bubum edum tooo do jeege tu se, maam kic m'edden naade ki bin kici. Jo ter maam m'utu m'aden kedn Bebel gen do metbeeki se kici.

²⁹ «Debm ken ok bi booyo num, booy taar ken *Nirl Raa taad eglizge tun gotn baa se paac.»

3

*Maktubm k'raanin *eglizn ken Sarde ki*

¹ *Kodn Raa ken lee boob eglizn maakn geger ken Sarde ki se, raanin maktub oo:

'Booyo! Debm ok Nirl Raagen cili* ute k-dijgen cili se taadsen oo:

«Maam m'jeel naabse ken naase 'lee 'tedki se. Nookse eem aan goo jee utu zere; num gan naase se jeegen ooyga kooyo.

² Iinki raan! Naabsegen metingen baa baa tuju se okdeki jiga taa naan Raam ki se, naabm naase 'tedki se maam m'onin paac bo aac eyo.

³ 'Saapki do taar ken 'booyinkiro se oo ken k'dooyeno jaay naase 'took aalkiro maakse do ki. Bin se 'boobin ki jiga oo 'terlki maakse. Num ken naase jaay ingki zere ey num, maam m'ade baa aan goo debm boogo kaad ken naai 'jeel eyo oo m'ai koki do jii ki.

⁴ Ey num Sarde ki se, jeesegen metinge se, kaldege se naade on ilimin te eyo. Naade se bo jeegen tuso kaldegen raap raap se oo naade lee ute maama taa naade an kon kaasina.

⁵ «Bin num 'booyki: nakgen se paac jaay debm cirdenga num, jan tusn kalgen raap raapo. Jo ron maakn Kitapm Kaaj ki se le, m'an kon tol eyo, num naan Bubum ki oo naan kodinge tu se, maam m'taadn m'oo: naan se debm maama.

⁶ «Debm ken ok bi booyo num, 'booy taar ken *Nirl Raa taad eglizge tun gotn baa se paac.»

*Maktubm se k'raanin *eglizn ken Piladelpi ki*

⁷ *Kodn Raa ken lee boob eglizn maakn geger ken Piladelpi ki se, raanin maktub oo:

† 2:27 Aak KKR 2.9. * 3:1 Nirl Raagen cili se je taad ute Nirl Raa mala mala.

'Booyo! Debm *salal əb debm kən lee te kən mət ki, naan ʃo debm kən ək ləkərle gen taa ʃee *Daud, kən naan jaay ədʒa taa doobo se, nam kuuy tap ʃo əŋ dəkeliŋ eyo. Ɔ kən naan dəkeliŋa le, nam kuuy ək doobm kən an kəəd eyo, taadsen əb:

⁸ «Naabm kən naase 'tədki paac se, maam m'jeele. Aakki! Maam m'əədʒa taa doobo naanse ki, nam tap ʃo an kəŋ gaas eyo. Ey num naase se 'təəgse kic ʃo baata. Ute naan se kic ʃo, naase 'took uunki taaruma əb əŋ 'baatum te eyo.

⁹ 'Booyki! Jee *Bubm sitangen təd rode əb naade Yaudge se, ʃere, naade se jee taar-kəədʒe əb naade se maam m'ədʒiŋa kaam jise. 'Booyki. Maam m'utu m'adeno təədŋ ʃaa ɡətse ki əb naade utu 'kergŋ mətŋ jese ki əb asen jeel naase se maam m'jese.

¹⁰ Aan ɡəə naase aayki kaamse 'bəəbkiga taarum se, maam kic m'utu m'asen bəəbə kaad kən dubara ade ʃaa do jeege tun do naan ki jaay utu ade naam se.

¹¹ ʃere, maam se əppa ɡəə m'ade ʃaa. Bin num taar *Raa kən naase 'booyiŋki se, əkiŋki təəgə taa laatŋ təəm k'j'eddesiŋ se, nam tap ʃo an 'kəŋ kuun eyo.

¹² «Nakgen se jaay debm cirdega num, maam m'an tediŋ aan ɡəə duliyu maakŋ *Bee Raam ki əb nam tap ʃo an kəŋ kəəd eyo. Ɔ maam m'an raan ro Raama əb ro ɡeɡer Jeruzalem kiji kən ɡeɡer Raam se roŋ ki əb ɡeɡer se Raa bəəyiŋə maakŋ raa ki. Ɔ tər m'an raan rom kiji roŋ ki kici.

¹³ «Debm kən ək bi booyo num, 'booy taar gen *Nirl Raa taad eglizge tun ɡətn ʃaa se paac.»

*Maktubm se k'raanŋ *eglizn kən Laodise ki*

¹⁴ *Kədn Raa kən lee bəəb eglizn maakŋ ɡeɡer kən Laodise ki se, raanŋ maktub əb:

'Booyo! Debm saadŋ kən tuj ərmiŋ eyo əb lee te mət ki kən k'danŋ *Amin, əb ute doobm naan se ʃo Raa aalo nakge paac se, naan taadsen əb:

¹⁵ «Naabsen kən naase 'tədki paac se, maam m'jeele: naase le urlki eyo əb əŋki eyo. Maam je naase 'tədki əŋgo ey le urlu.

¹⁶ Taa naase le uurlki eyo əb əŋki kədək ey se, num aan ɡəə naase əŋki zom sum se, maam m'asen təədŋ təl naatŋ.

¹⁷ Taa naasen 'taadki əki: maam se m'ək maala əb m'tedga debm maal ɡətiŋ ɡətə əb dīm tap ʃo daayum eyo. Ɔan naase 'jeelki eyo ey num naase ʃo jee kəədŋ yeəbgen jeege aakse kic əjseŋ dose ki. Naase se jee daayge, 'kaam-təəkki əb 'mət-beerki.

¹⁸ 'Booyki m'asen deje: 'ʃaakiro ɡətum ki, 'dugki daabm k'j'əyiŋa kəəy poodŋ taa aki tediŋ jee maalge. 'Baakiro 'dugki kalgen raap raapo taa asen kəy mət-beerse. Ɔ 'ʃaakiro 'dugki dawa kaama əb 'təmbki kaamse ki taa kaamsege 'təədŋ taaka.

¹⁹ 'Booyki! Debm kən maam m'jeŋ se, maam m'mooyiŋa əb m'dejiŋa. ʃerse se, 'tərki kiŋse əb əkumki əŋə.

²⁰ 'Booyki! Maam se m'daar taa doob ki əb m'tənd kaam taara. Ɔ nam jaay booyga minduma əb ədumga kaam taara se, maam m'kend ʃeeŋ ki əb m'ʃaa kiŋ kəsn te naaŋa.

²¹ «Nakgen se jaay debm cirdega num, maam m'an kuun kənd do kaag dom ki əb naan kiŋ te maama aan ɡəə kən maam m'cir nakgen se jaay ʃerse m'iŋg do kaag do ki te Bubum kic se.

²² «Debm kən ək bi booyo num, 'booy taar kən *Nirl Raa taad eglizge tun ɡətn ʃaa se paac.»

4

*Jan aak jeege eem keem *Raa maakŋ raa ki*

¹ Kən nakgen se jaay deel se, tər maam m'aak maakŋ raa ki se, taa doobo əd wan.

Ɔətn se m'booy mind nam kən taadumo deet deet makəŋ aan ɡəə pulu se deekum əb: «Ooko, 'ʃaado raan ara əb maam m'utu m'ai taadŋ mətŋ nakgen səm utu 'kaan se.»

² Ɔan ɡətn se sum ʃo, *Nirl Salal naar bəəy dom ki əb m'aak kaag do maakŋ raa ki əb nam iŋg kiŋg do ki.

³ Nam ken ing do ki se, daan kaamin omb birin birin aan gaa kogen ken te rode, ken k'danin jasp ute sardoin omb birin birin se. Do kaag do se, waajn maakn raa ol gurugin. Do waa j maakn raa se aak beε omb birin birin do zεε met ki cidid aan gaa ko ken k'danin emorid.

⁴ Kaag do se, kaag doge kuuy sik-di-kaar-saa se ol gurugin do magalge sik-di-kaar-saa ting do kaag doge tun se. Kaldegen rode ki se raap lak lak do laan gaaringen k'tedin ute daab se dode ki tak tak.

⁵ Maam m'aak metn kaag do ki se maane aal wusuk wusuk m'booy mind jeege ute raa ken taat tirin tirin se gotn ese kici. Naan kaag do ki se m'aak jel poodge cili ok kaka. Jel poodgen cili se, kase je taad ute nirl Raagen cili.

⁶ Do ter naan kaag do ki se naka kalan tood aan gaa baar maan tood yel yel se.

Ter ne-dimge saa gurug aal kaag do se, do nakgen se naagde do maakde paac ok kaama.

⁷ Ne-dimgen se, ken deet se tec tupiyu, gen k-dige se tec goon maraṇa, gen k-motage se daan-kaamin tec aan gaa gen debkilimi do gen k-saaḡe se tec aan gaa doobm ken tiin tiin raan se.

⁸ Ne-dimgen saa se, naṇa naṇa kic ok taa beekn key meεε meεε do taa beekn keydege se, maakin do naagin ok kaamge. Ne-dimgen se toom Raa naara katara an eyo do:

«Melje, naai bo debm salal cir paac,

naai bo Raa Sidburku

ken do dakiṇa, ken borse do ken utu baado se.»

⁹ Raa ken ing do kaag do ki do ting zεεε daayum daayum se, ne-dimgen se jaay eemina, *nookina do toomin se,

¹⁰ magalgen sik-di-kaar-saa se baado erg naan nam ken ing do kaag do ki se do eemin naan ken ting daayum daayum zεεε se. Naade tood naan ute laan gaaringe dode ki do ombin naan kaag do ki se do taad do:

¹¹ «Melje Raa,

tooga se iino gotn naai ki,

naai kali ki sum bo ken jeege ai tooma do ai nooko,

taa nakge paac se, naai bo Debm Kaalde,

do naai aalde do borse utu se kic bo te maak-je naai.»

5

*Jan aak Kitap ute *Goon Baatn Raa*

¹ Ter maam m'aak nam ken ing do kaag do ki se, ok kitap k'teelinga teele do ji daamin ki, do kitapm se ok raana naagin ki do maakin ki. Kitapm se k'teeninga teene ute tiim teeje gata kaam cili.

² Do maam m'aak *koon Raa kalan se, ok tooga do naan taad makon do: «Naṇa jaay ok doobo an kaasn gen toon tiim teejn gata kaam cili jaay 'koon kaakn kitapm se?»

³ Naḡo maakn raa ki, do naan ki, do metn naan ki, nam jaay an kaasn gen koon kaakn kitapm se tap bo, gata.

⁴ Gotn se maam m'baag keem makon taa nam jaay ok doobo gen koon kaakn kitapm se gata.

⁵ Ter maakn magalge tu se, deb kalan taadum do: «On ten keeme. 'Booyo! Tupiy teeco taa bee Juda ki se*»; naan se teeco metjil Gaar *Daud ki. Naan bo debm ken cir nakge paac ken utu 'toon tiim teejn k'teenin gata kaam cili se do koon kaakn kitapm se.»

⁶ Ter maam m'aak kaag do ken ne-dimgen saa ute magalgen sik-di-kaar-saa gurug olin daan ki se do maam m'aak *Goon Baatn Raa k'toolino se daar daar daan ki. Naan ok kaajge

* 5:5 Tupiyu se je taadn ute Isa al-Masi. Aak Jen 49.8-9.

cili ð kaamge kic cili† ð kaamgen cili se je taadn ute Nirl Raagen cili ken naan ðldeno do naan ki paac.

⁷ Goon Baata se ðaa ðj nam ken ing do kaag do ki se, ð ðko kitapm ken ji daamin ki se.

⁸ Ken naan jaay ðko kitap sum se, ne-dimngen sðð ute magalgen sik-di-kaar-sðð se erg naan Goon Baat ki. Ðo nanja nanja kic ðk nakj tec kurundu ute bejenngen gen daab ð dooc ute nakgen oot nijimi. Kese je taadn ute keem jee Raage.

⁹ Gøtn se naade aar kaa ken kiji ð maakj kaade ki se, naade taad ð:

«Deere, naai kali ki sum ðo
aas gen kaakj køkj kitapm se,
ð gen tødñ tiibm teejn ro ki se.

Taa naai se k'tøolioga
ð ute moosi se, naan *Raa ki naai 'dugga do jeege
ute metjildege paac ute taar naandegge ute taa ðeedegge
ð ute taa naandegge.

¹⁰ Naai 'tøddenga tødga jee naaige

ð naai 'køsn gaara dode ki
ð naai 'tøddenga tødga *jee tødñ serke Raajege tu.

Ðo naade se utu køsn gaara telε ute naai do jeege tun do naan ki.»

¹¹ Ne-dimngen sðð ute magalgen sik-di-kaar-sðð ken gurug ðl kaag do daan ki se, maam m'aaka ð m'booy kødñ Raage dupu kando kando ð den ñasan ñasan ðaado gurug ðlde naade se daan ki.

¹² Naade aar kaa makønð ð maakj kaade ki se, naade taad ð:

«Goon Baatn k'tøliño se ðo, aas debm ken Raa an kødñ tøgø,
nakge paac kaam jinã, jeel-taara, tøg cir nakge paac.
Ðj jeege paac an *nooko an tømø ð an magala.»

¹³ Ter nakgen Raa aalo paac se, kengen maakj raa ki, do naan ki, metn naan ki, ð kengen maakj maane ki ute nakgen ðaa se paac m'booyde aar kaa ð maakj kaade ki se, naade taad ð:

«Nam ing do kaag do ki ute Goon Baata se,
taa tøgø se iinø gøtn naade ki
ute naan se k'tømdeki, k'magaldeki ð k'nookdeki,
gen daayum daayum.»

¹⁴ Gøtn se ne-dimngen sðð se took ð: «*Amin.» Ðo magalge se ðaado ergε ð eemiña.

6

**Goon Baatn Raa tødñ tiibm teejn k'teenin gøtø kaam mεε*

¹ Kaad ken maam m'aak kaak Goon Baatn Raa se, maakj tiibm teejn ken k'teenin gøtø kaam cili se, naan ðd tiibm teejn k'teenin deet se ð maakj ne-dimge tun sðð se, maam m'booy deb kalañ taad aan gøð raa ken taat se ð: «'Baadø!»

² Gøtn se maam m'aak sindi raap raapo ð debm ooko do ki se ðk k'pendεε. Debm ese se j'øndino laatn gaaringe. Naan debm gaabm bøor lee øs naange ð ter naan teecga gen ðaa køsn naangen kuuy daala.

³ Ken Goon Baata jaay ðd naatn ute tiibm gen k-dige se, maam m'booy ne-dim gen k-dige se, taad ð: «'Baadø!»

⁴ Ðo gøtn se, maam m'aak sind kuuy teeco ð sind se aac dεj. Debm ooko do ki se j'εdin gørd-jerle ð magala jin ki ð j'undin kulu taa naan tødñ tøøse se 'tødñ gøtø do naan ki ð køl jikilimge 'tøol naapa.

† 5:6 Maakj Kitapm Raa ki se kaag do se taad ute tøgø ð kaama taad ute jeele ð cili se taad ute nakj bæε salal, jiga, aak bæε. Aak Zak 3.9 ð 4.10.

⁵ Kēn Goon Baata jaay ədɔn naatn ute tiibm ɣen k-mətɔge se, maam m'booy ne-dim ɣen k-mətɔge se taad ə: «'Baado!» Ɔɔ ɣətn se maam m'aak sindi ilim kilimi ə debm ooko do ki se, ək nakn kēn k'lee k'dəɔjn nakge se jin ki.

⁶ Tēr maakn ne-dimge tun sɔɔ se, maam m'booy aan ɣəɔ mind nam taad ə: «Kəɔl ɣen kəɔr kaaria se, aas ɣen kəɔɣ nam kēn tɛdn naaba bii kalan. Ɔɔ kəɔr muriya kalan ute kəɔlin se ɛ, aas ɣen kəɔɣ nam kēn tɛdn naaba bii kalan kici. Num kēn ɣen uubu ute tətn koojn bin se, ənten lekde.»

⁷ Kēn Goon Baata jaay ədɔn naatn ute tiibm ɣen k-səɔge se, m'booy ne-dimɣen ɣen k-səɔge se taad ə: «'Baado!»

⁸ Ɔɔ ɣətn se, maam m'aak sindi ə rɔn se tec aan ɣəɔ ɣen debm ooyga kooyo. Ɔɔ debm ooko do ki se, rɔn Yoa ə bēe yoge se kic əko mətina. Do naana se, k'nigin ɣəɔ kaam sɔɔ, ə jee kaam kalan se, j'undden kulu taa aden təɔl ute ɣərd-jerle, ɓoa, kəɔnɣen dɛet dɛetɛ, ute daa gaabge.

⁹ Kēn Goon Baata jaay ədɔn naatn ute tiibm ɣen k-miige se, maam m'aak *ɣətn k'jiinjin k'lee k'tɛdn sɛrke Raa ki. Mɛtn nakn kēn k'jiinjin se, maam m'aak ko jeegen k'təɔlde taa taar *Raa ə taa saadn kēn naade lee tɛdo se.

¹⁰ Ko jeegen se təɔd təɔy makəɔ ə: «Mɛlje, naai Debm *Salal ə kēn mɛt ki se, jee do naan ki se, tap ɓo bini nun ki jaay naai aden kəɔjn bəɔrɔ dode ki ə aden dabara taa naade təɔljeno naaje se?»

¹¹ Ɔətn se, naade se nana nana kic ɓo j'ɛdin kal raap raapo ə jɛrl aan naagn jɛdege tu ə k'deekden j'əɔ udki bi cəkə, taa ɣenaasege se kaamde aas te ey ɓortə. Ɔɔ jee kuuy uun doobm Isa *al-Masi aan ɣəɔ naase se kic j'utu j'aden təɔl aan ɣəɔ naase se kici.

¹² Tēr kēn Goon Baata jaay ədɔn naatn ute tiibm ɣen k-mɛcɛge se, maam m'aak naana te makəɔ ə kaada se tɛd ilim dib aan ɣəɔ jeegen tus kal kəl doa* ə laapa ute magalin se tɛd aac aan ɣəɔ mooso.

¹³ K-dijge se si rutuk rutuk do naan ki aan ɣəɔ kurin koojn ko ba kuulu əl makəɔ jaay sin taa-təɔg se.

¹⁴ Maakn raa se aan iig kilu aan ɣəɔ raagn kēn nam teel ɓaani. Koge ə naanɣen maane gurug əlde daan ki se kic ɓo paac tɛd ɣəɔ.

¹⁵ Tēr gaaringen do naan ki, magalge, bubm asgarge, jee nak dɛnge, jee təɔgə, bulge ə kɛngen bulge eyo, paac aan ɓaa toom maakn iibge tu ə pakal linɣe tu.

¹⁶ Naade taad makəɔ ə: «Ɔn koge ute linɣe se si rujn dojege tu, taa nam inɣ do kaag do ki se ute Goon Baatn Raa se ajenki kəɣ kaak eyo ə maak-taarde 'bəɔy dojege tu eyo.

¹⁷ Taa bii ən kēn naade an kəɣn bəɔrɔ do jeege tu ute maak-taarde se, ɓere, aanga. Ɔɔ bii kēn se, nana jaay kəɣ daar naande ki?»

7

**Kəɔn Raage tənd nakn kaakn jeele naan jee Raage tu*

¹ Kēn nakgen se jaay deel se, mɛtn naan kēn kaam sɔɔ se, maam m'aak ɣəɔ ɓo kəɔn Raa daar ro ki tak tak. Naade gaas kuul iino ɣəɔ kaam sɔɔ taa kəl do naan ki eyo, do maane ki eyo ə ro kaagge tu eyo.

² Ɔɔ ɣətn se, maam m'aak kəɔn Raa kuuy iino kaam kaada tooknə. Ɔɔ kəɔn Raa se, ək nakn *Raa zɛɛɛ kēn k'tənd naan jeege tu ɣen kaakn jeelde se. Kəɔn Raagen kaam sɔɔ kēn j'undden kulu ɣen tujn do naana ute maane se, naan dan taadden makəɔ ə:

³ «Ɔnki! Ɔnten 'tɛdki nakn *kusin do naan ki, do maane ki ute kaagge tu se bini naaje k'tənd kaasn nakn kaakn jeele naan jee tɛdn naabm Raage tu se jaayo.»

⁴ Ɔətn se maam m'booy k'mɛd jee kēn k'təndɛga tənd nakn kaakn jeel naande ki se; naade aas dupu-kaar-te-sik-səɔ-kaar-səɔ (144 000) ə jee se paac teeco taa bēe gaan *Israelge tu.

* 6:12 Kal kəl do Yaudge se ilim kilimi.

⁵ Taa 6ee Juda se, dupu-sik-kaar-dio (12 000);
 gɛn Ruben naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);
 gɛn Gad naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);
⁶ gɛn Aser naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);
 gɛn Neptali naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);
 gɛn Manase naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);
⁷ gɛn Simeon naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);
 gɛn Lebi naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);
 gɛn Isakar naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);
⁸ gɛn Zabulon naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);
 gɛn Yusup naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);
 gɛn Benjamin kic naade dupu-sik-kaar-dio (12 000).
 Jeege se paac ɔk nakɲ kaakɲ jeele naandege tu.

Jan aak jeege den ɲasan ɲasan naan kaag do Raa ki

⁹ Ken nakgen se jaay deel se, maam m'aak metjil jeege den ɲasan ɲasan, ɔɔ jee se j'aden kɔɲ med eyo. Jeege paac ute metjildege taa beedege, taar naandege ɔɔ taa naandege ɔɔ tuso kalgen jɛrlɛ ɔɔ raap raapo, ɔko doomo jidege tu ɔɔ daar naan kaag do Raa ki ute gɛn *Goon Baatn Raa ki.

¹⁰ Naade taad makɔɲ ɔɔ:

«!Booyki! Raajegen ing do kaag do ki
 ute Goon Baata se,
 naade 6o ken aaj jeege.»

¹¹ ɔɔ *kɔdn Raagen paacɲ gurug ɔl kaag do daan ki ute magalge ɔɔ ne-dimgen sɔɔ se, ɛrg und naande naan ki naan kaag do Raa ki ɔɔ naade tɔɔm Raa,

¹² ɔɔ took ɔɔ:

«*Amin! Deere, Raa naajege se ɔk tɔɔgɔ,
 jeel-taara, tɔɔg cir nakge paac.
 K'tɔɔminki, k'denki, *k'nookinki ɔɔ k'magalinki
 gɛn daayum daayum. Amin!»

¹³ Anum maakɲ magalge tu se, deb kalan tɔnd metum ɔɔ: «Jee te kaldege raap raap se tap 6o, nanje? ɔɔ naade se iino gay?»

¹⁴ Maam m'terlin m'ɔɔ: «Bubm naka, jee se naai 6o 'jeelde.» Naan terlum ɔɔ: «Jee se 6o, dubar ken deel do, aano dofe ki. Naade se 6o jee ken tugo kaldege ute moosn Goon Baatn Raa jaay kaldege ted raap lak lak se.

¹⁵ Taa naan se 6o,

naade daar naan kaag do Raa ki ɔɔ tedin naaba
 ɔɔ tɔɔmin nɔɔrɔ katara maakɲ Been ken jeege lee eemin se.
 ɔɔ debm ken ing do kaag do ken ese se aden bɔɔbɔ.

¹⁶ ɔɔ naade se mɔɔtn 6o ute maane se aden tɔɔl ey sum;
 ɔɔ kaada ute gɔtɔ ɔɲg diwil diwil se kic naade naam eyo.

¹⁷ Taa Goon Baatn Raa ing daan kaag do ki se aden tedn Mɛl gaamde
 ɔɔ aden tɔɔdn kɔl gɔtn maan ken tɔɔd ɔɔy kɔl kɔl ɔɔ ed kaaja se.
 ɔɔ Raa se le utu aden kɔtn kaa-maande.»

8

**Goon Baatn Raa ɔɔd tiibm k'teenin gɛn k-cilige*

¹ Ter ken Goon Baatn Raa jaay ɔɔd tiibm k'teenin gɛn k-cilige se, maakɲ raa ki gɔtɔ 6aa tood dil daanin 6aa 6aa cɛɛsn lɛr.

² Gōtn se maam m'aak *kōdn Raage cili* daar daar naan *Raa ki. Ɔo naade se j'edden pulge cili.

³ Ɔo kōdn Raa kuuy se baado daar cees ki, *gōtn ken k'lee k'tedn serke Raa ki. Naan ok bejeη daab jin ki ɔ j'edn nakη oot nijim se dena, naan ute keem Raa ken jee Raage lee eemin se, taa an baa kedn Raa ki gōt ken k'lee k'tedn serke Raa ki se, ɔ gōtn se k'j'iinη ute daab ɔ daar naan kaag do ki.

⁴ Naan tōc nakη oot nijim ese se, ɔ saan se iin ji kōdn Raa ki ute keem Raa ken jee Raage lee eem se, ooko bini aan gōtn Raa ki. Kōdn Raa ara se naan maakη kōdn Raage tun cili naan Raa ki.

⁵ Ter kōdn Raa tōs poodn *gōtn ken k'lee k'tedn serke Raa ki se dooc bejeηe ɔ poodn se, naan sin do naan ki. Gōtn se Raa taata, gōtō ted dir dir, gōtō aal wusuk wusuk ɔ naanηa kic ɔ tea.

Kōdn Raage tuuy pul ɔo ken deet deete

⁶ Ter *kōdn Raagen cilin ken ok pulu cili se, daap rode gen tuuyu.

⁷ Ken kōdn Raa deet deet jaay tuuyu pulin se, isi te poodo deep ute mooso se, sido do naan ki. Do naanηa jaay k'nigin gōtō kaam mōtō se: ken kaam kalan se ɔs poodo ɔ kaagge kic ken k'nigin gōtō kaam mōtō se, ken kaam kalan se ɔs poodo ɔ mu zεerge se paac ɔs poodo kici.

⁸ Ken kōdn Raa k-dige jaay tuuy pulin se, naka magala aan gōo ko te poodin zir zir j'ot j'olin ooc maakη baar ki. Ɔo baar k'nigin gōtō kaam mōtō se, ken kaam kalan se del mooso.

⁹ Nakgen maakη baar ken gōtn ese se, k'nigin gōtō kaam mōtō se, ken kaam kalan se paac ooyo. Ɔo markabgen gōtn ese se kic k'nigin gōtō kaam mōtō se, ken kaam kalan se tuj paac.

¹⁰ Ken kōdn Raa k-mōtoge jaay tuuy pulin se, k-diji magala ute poodin aan gōo jεe ɔ oolge ute gōtn ok maange jaay k'gaanin gōtō kaam mōtō se, naan ooc do ken ken kaam kalan.

¹¹ K-dijn ese se, k'danin sii. Ɔo maan k'nigin gōtō kaam mōtōn ese se, ken kaam kalan se ted ataka kan aan gōo sii. Jee aay naan se denin ɔo ooyo, taa maan naade aay se ataka.

¹² Ken kōdn Raa k-ɔoge jaay tuuy pulin se, kaada, laapa, ɔ k-dijge jaay k'gaande gōtō kaam mōtō se; gōtden kaam kalan se paac ooyo. Taa naan se ɔo, katara ute nōrō jaay k'nigin gōtō kaam mōtō se; ken kaam kalan se wōor ey sum.

¹³ Kaad ken maam m'aaka ɔ m'booy doobo maakη raa ki raan taad makōnō ɔ: «Wōoy! Wōoy! Jee do naan ki se utu asen kōon den aak eyo, taa pul kōdn Raagen mōtōn utu tuuy pulde daal se.»

9

**Kōdn Raa tuuy pul gen k-miige*

¹ Ken kōdn Raa k-miige jaay tuuy pulin se, maam m'aak k-diji bōoy ooco naan ki. Ɔo k-dijn se j'edno lekerle gen kōdn taa gōo ken jerl zuzu se.

² Ken naan jaay ɔd taa gōo ken jerl zuzu sum se, saa teeco tul tul aan gōo saa baal magal gidi gidi. Ɔo gōtn se kaada ute maakη raa se ted ilim dib.

³ Maakη saa ken se, iimge teeco ɔ wōok do naan ki. Ɔo iimgen se j'edden tōgo gen tōbm jeege aan gōo iingen lee tōb jeege se.

⁴ Ɔo iimgen se, k'taadden j'ɔ j'onte lekη mu zεere, kaaga ɔ nakη zεergen gam, nabo k'baa ro jeege tun ok nakη kaakη jeel *Raa naandege tu ey se.

⁵ Ɔo k'taadden j'ɔ j'onte tōlde, num gan j'ɔdden yεεbde ɔo gen laapa mii. Ɔo iimgen se ɔdden yεεbde aan gōo debm ken iini ɔbinga num ɔdin yεεbin se.

* 8:2 Maakη kōdn Raage tu paac se kōdn Raagen cili ara se naade se ɔo magaldege.

⁶ Ɔo kaad ken se jikilimge je yo te rode, naɓo kɔŋ eyo; dɔŋ yo rode ki, naɓo yo se aden kaana.

⁷ Iimngen se, tec aan gɔɔ sendgen k'dɔɔk k'daapden rode gen ɓaa ɓɔɔr ki. Ɔo iimngen se ɔk nakge doɗeɗe tu aan gɔɔ laatin daab ɔɔ daan-kaamɗeɗe se tec gen jikilimge.

⁸ Iimngen se beɛkɗeɗe tec aan gɔɔ beɛkŋ mɛndge ɔɔ naanɗeɗe le tec aan gɔɔ gen tupiyu.

⁹ Naade ɔk naka rodeɗe tu aan gɔɔ saapo, ɔɔ taa beɛkŋ keyɗeɗe se, eem aan gɔɔ puusn sendgen den ɓaa ɓaa ɓɔɔr ki se.

¹⁰ Ɔo yelɗeɗe se tec aan gɔɔ gen iini ɔɔ ute naan se ɓo naade lee tɔɓm jeege. Ɔo ute yelɗeɗe se ɓo ken naade tɔɓga jeege num ɔɔɗden yeɛɓɗe gen laapa mii se.

¹¹ Ɔo gɔɔ jɛrl zuzu ken iimge teeco maak ki se, ɔkga gaara, ɔɔ gaarde se ute taar *Ebre se k'danŋ *Abaddon* ɔɔ ute taar Grek le k'danŋ *Apolion* ken je deekŋ ɔɔ: *debm tujŋ gɔtɔ*.

¹² Nakŋ ɔɔŋ deet deet se deelga; ɔɔ ɓɔrse ɔɔpga nakgen ɔɔŋ ɔɔŋ dio ken te ade ɓaa do naan ki kuuy daala.

**Kɔɗn Raa tuuy pul gen k-mɛɛɛge*

¹³ Ken kɔɗn Raa k-mɛɛɛge jaay tuuy pulŋ se, *gɔtn tɛɗn serke Raa ki ken k'daapiŋ ute daab ɔɔ ɔk kaaja gɔtɔ kaam ɔɔ ken daar naan Raa ki se, maam m'booy mind nam taad gɔtn se.

¹⁴ Naan taad kɔɗn Raa ken gen k-mɛɛɛge tu ken ɔk pulu se ɔɔ: «Kɔɗn Raagen ɔɔ k'dɔɔkɗega dɔɔk taa ool magal ken k'danŋ Eprat se 'ɓaa tuutden naatn.»

¹⁵ Ɔo kɔɗgen ɔɔ se k'tuutden naata ɔɔ ken k'tɔɔɗ k'tɔɗɗega se, do dɔkiŋ tap ɓo naade iŋg booy booyo maakŋ ɓaar ken se, maakŋ laapiŋ ki, maakŋ ɓiŋ ki ɔɔ maakŋ ɓeriŋ ki sum ɓo, k'taaddenga taad j'ɔɔ jikilimgen jaay k'nigɗe gɔtɔ kaam mɔtɔ se, jee kaam kalan se, k'tɔɗɗe paac.

¹⁶ Ter maam m'aak jee sendge aas dupu-kaarudio (200 000 000) ɔɔ ken k'mɛɗɗe se, maam m'booyga.

¹⁷ Bin ɓo maam m'aak sendge ute mɛɗɗe teeco naanum ki. Ɔo mɛɗɗe se tuuso saapo aac aan gɔɔ poodo, zɛɛr cidid aan gɔɔ koa, ɔɔ kɔɔs aan gɔɔ kudn poodo. Ɔo do sendɗeɗe tu se tec aan gɔɔ do tupiyge. Ɔo poodo, saa ɔɔ kudn gen poodo se teeco taardeɗe tu ɓuluk ɓuluk.

¹⁸ Nakgen mɔtɔn ken teec taardeɗe tu se ɓo, jeege jaay k'nigɗe gɔtɔ kaam mɔtɔ se, jee kaam kalan se, naade tɔɗɗe paac.

¹⁹ Ɔo tɔɔŋŋ sendgen ese se, teeco taarde ki ɔɔ iino yelɗeɗe tu; taa yelɗeɗe se tec aan gɔɔ wɔɔjɔ ɔɔ ɔk daan doa ɔɔ ute naan se ɓo naade lee dabar jeege se.

²⁰ Gan jee ɔɔpm ken nakgen se ɔŋ tɔɗɗe te ey se, ute naan se kic ɓo, naade baate terl maakɗeɗe do Raa ki. Gan naade iŋg ɓo gen keem maragɗeɗe, sitandeɗe ute raadeɗe ken naade daapiŋ ute daab, pudda, maal zɛɛɛ, koa ɔɔ te kaagge se, ey num raadeɗe se le aak eyo, booy eyo ɔɔ lee eyo.

²¹ Ute naan se kic le, naade ɔŋ eyo gen tɔɗ jeege gen koojŋ rodeɗe, gen keɛsn naapa ute ɓoogo.

10

**Kɔɗn Raa ɔk kitapm baata k'wɔrginga wɔrgo jŋ ki*

¹ Ter maam m'aak kɔɗn Raa kuuy tɔɔgɔ ɓɔɔyo maakŋ raa ki. Ɔo naan uuso kal gapara ɔɔ teelo don ute wɔɔjŋ maakŋ raa; ɔɔ daan-kaamiŋ aan gɔɔ kaada ɔɔ jɛŋge magal aan gɔɔ duliyyu ɔɔ tec poodo.

² Naan ɔk kitapm baata k'paatinga paat se jŋ ki. Ɔo jɛ daamiŋ se, naan ɔɓiŋ do baar ki ɔɔ jɛ jeeliŋ se le, naan ɔɓiŋ naan ki.

³ Gɔtn se naan ɔɗɗ ɔɔy makŋ aan gɔɔ tupiyu. Ken naan jaay ɔɗɗ ɔɔy se, maam m'booy raa taat tiiriŋ tiiriŋ gɔtɔ kaam cili.

⁴ Ɔo ken Raa jaay taat aas se, maam m'je m'raan metn taariṅa, naḅo m'booy mind nam maakṅ raa ki taadum ɔ: «Metn taar ken Raa taatn gɔtɔ kaam cili se, ɔkiṅ maaki ki, ɔṅte 'raanṅa.»

⁵ Ter kɔdn Raa ken jaay maam m'aakiṅo ɔbo jɛṅ kalan do baar ki ɔ ken kalan do naan ki se, uun ji daamiṅ raan.

⁶ Gɔtn se naan naam taariṅa ute ro debm ken ting daayum daayum se, naan ɔo debm ken aalo maakṅ raa ute nakgen maak ki paac, do naan ute nakgen do ki paac ɔo baar ute nakgen maak ki paac. Naan taad ɔ: «Naan ki se, j'aden kɔṅ gɔt ey sum.

⁷ Taa do dɔkiṅ se, *Raa taaddega jee kaan naabiṅge tun taad taar teeco taariṅ ki kaad ken naan utu tɛdn nakṅ ken naan uuno do ro ki jaay *jeege jeel metiṅ ey se. Ken kɔdn Raa k-cilige jaay tuuyga puliṅ num, Raa utu 'tɛdn nakṅ se 'kaan doobiṅ ki.»

⁸ Ter mind nam ken maam m'booyiṅo taadum maakṅ raa ki se, taadum kuuy daala ɔ: «'Baa gɔtn kɔdn Raa ken ɔɔ jɛṅ kalan do baar ki ɔ ken kalan do naan ki se, ɔko kitapm ken k'paatiṅga paatn ken naan ɔkiṅ jii ki se.»

⁹ Gɔtn se, maam m'ḅaa m'ɔṅṅa ɔo m'tɔnd metiṅ m'ɔo ɛdumo kitapm baatn ken jii ki se. Naan deekum ɔ: «Ɔk ɔsiṅ paac! Ken naai jaay utu ɔsiṅ kɔs se, ai nijim taari ki aan gɔo teeje, naḅo ken naan ɔoɔyga maaki ki se, ai kaacṅ kaadi.»

¹⁰ Ken maam m'ɔko kitapm baatn ji kɔdn Raa ki jaay m'ɔsiṅ se, m'naamiṅ taarum ki se, nijim aan gɔo teeje. Num ken naan jaay ɔoɔy aan maakum ki sum se, m'naamiṅ aacum kaaduma.

¹¹ Ter k'taadum j'ɔ: «Jeege te dɛnde, ute metjildege, ute taar naanɔge ɔo ute gaardege se, 'ḅaa taadden taar teeco taar Raa ki se kuuy daala.»

11

Saadgen dio

¹ Gɔtn se k'j'ɛdum naala tec aan gɔo nakṅ ken k'lee k'dɔɔjṅ gɔtɔ, ɔo k'deekum j'ɔ: «Iiṅ 'ḅaa 'dɔɔjṅ *Bee Raa ute *gɔtn ken k'j'iṅ k'daapiṅ gen tɛdn ɛrke Raa ki ɔo 'mɛdjee ken iṅg eem *Raa gɔtn ese.

² Num daan ɔoɔriṅ naatn se ɔṅte 'dɔɔjṅa taa gɔtn se j'ɔṅṅa kɔṅ jeege tun jeel Raa mal eyo. Ɔo gɛgɛr *salal gɔtn ese se, naade utu an kɔsn gen laapa sik-ɔo-kaar-dio (42).

³ Saadungen di se, maam m'utu m'aden kɔl naade 'tuusn kal kɔl doa. Ɔo maakṅ ɔii ken dupu-te-kaar-di-te-sik-mɛɛ se (1 260), naade taadn taargen teeco taar maam ki jeege tu.»

⁴ Saadgen di se, naade aan gɔo *ko ɔlibgen dio ɔo aan gɔo ɔoɔmpgen di ken daa naan Meljege tun ken Mel kaal do naan se.

⁵ Jee se jaay debm je aden tɛdn *kusiṅ num, poodo aden teecṅ taardege tu ɔo kɔsn jee taamooydegen ese se naatn. Deere, bin ɔo debm jaay je aden tɛdn kusiṅ naade ki se, naade an tɔɔl bin kici.

⁶ Naade ɔk tɔɔgɔ gen gaasn maane 'keed eyo ɔo kaad ken jaay naade taadjeege tu taargen teeco taar Raa ki se, maane tap ɔo 'keed eyo; ɔo ter naade ɔk tɔɔgṅ 'dɛl maane tɛdn mooso, ɔo naade ano ɔaa ute dubar napaniṅ dena do naan ki aan gɔo ken naade maakde jen ro ki.

⁷ Ken saadgen di se jaay taad nan taarde se, daa-gaabm ken ade kookṅ maakṅ gɔo ken jɛrl zuzu se utu ade kooco. Ken naan jaay cirdega num, utu aden tɔɔl.

⁸ Ɔo yodege se, naade utu ade kɔṅ toodn daan ɔoɔr gɛgɛr ken magala, gɔtn ken k'danṅ ute ro Sɔdɔm ey le Masar se. Gɔtn se ɔo gɔtn ken k'tup k'tɔɔl Melde ro kaag ki se kici.

⁹ Jeege paac ute metjildege, ute taa beedege, ute taar naanɔge, ute taa naanɔge utu ade ɔaa kaakṅ yogen k'tɔɔl k'j'ɔṅde tood ɔii mɔtɔ ute ler sik-kaar-di se. Yogen se naade baate duubde ɔo gaas jeege ɔo j'ɔṅte duubde.

¹⁰ Ken jee se jaay ooy se, jee do naan ki maakde raapo. Maakn maak-raapde ki se, naade ted bεε ute naapa əə maakn tedn bεεdege tu se, naŋa naŋa kic ɔd naka naapin ki naapin ki. Taa jee taad taar teeco taar Raa ki ken di ese se, əəddenoga yεεbde den bεε eyo.

¹¹ Ken bii mətə ute ler sik-kaar-di jaay deel se, Raa baado əlden koa əə jee se duro əə gətn se naade iin daar ute jedde. Ken naade jaay aakde se, nirlde baa teece.

¹² Jee di ken taad taar teeco taar Raa ki se booy mind nam taadden makəŋə maakn raa ki əə: «Ooko 'baakiro ara!» Əə naan jee taamooydege tu se sum ɔo, naade end maakn gapar ki əə ook baa maakn raa ki.

¹³ Kaad ken se sum ɔo, naan te makəŋə əə geger se jaay k'nigin gətə kaam sik se, ken kaam kalan ru se, təəl jeege dupu-cili. Num jee ken əəp se, beere baa əkde əə naade taad əə: «Deere, naai sum ɔo Raa ken magala əə təəgə.»

¹⁴ Borse nakn əəŋ gen k-dige se deelga; num bεε, gen k-mətəge tu se kic əəpga baata utu 'kaana.

**Kədn Raa gen k-cilige se tuuy pulin*

¹⁵ Ken kədn Raa k-cilige jaay tuuy pulin se, maam m'booy maakn raa ki se, jeege taad makəŋə əə:

«Borse, do naan se tedga kaam ji Meljege Raa ute gen *al-Masiina.

Əə do naan se daayum, naan ɔo 'tedn gaarina.»

¹⁶ Əə magalgen sik-di-kaar-səə ken ting do kaag dodege tun ken naan Raa ki se, erg und naande naan ki naan Raa ki əə eemina.

¹⁷ Naade deek əə:

«Melje Raa Sidburku, naaje k'təəmi,

naai ken borse əə ken do dəkina.

Taa naai 'taadga təəgi əə uunga gaari.

¹⁸ Ey num jeegen do naan ken jeel Raa mal ey se, maakde taardega doi ki,

num borse maak-taar naai ɔo bəəyga dode ki.

Taa kaadn ken naai an kəŋn bəəɔ do jeege tun ooyga kooy se, aanga,

əə jee tedn naabigen taad taar teeco taari ki,

ute jeeige əə jee ken beeri naai ki,

jee j'aalden maak ki lə jee j'aalden maak ki ey se,

borse kaadin aasga ken naai aden tedn bεε;

əə kaadn naai an kutn jeegen ken lee tuj do naan se lε, aanga kici.»

¹⁹ Ter maam m'aak *Bee Raa ken maakn raa ki se, nam əədinga kəəd kaam taarina. Əə maakn Bee ken se, maam m'aak *sandukn ken *Raa dəəko ute jeege do dəkin se, teeco naanum ki. Əə gətn se, maam m'aak gətə aal wusuk wusuk, m'booy mind jeege ute Raa ken taat makəŋə, naan tea əə isi sidə rutuk rutuk.

12

K-lamaga ute Menda

¹ Əə maam m'aak nakn deel doa teeco maakn raa ki: nakn maam m'aak se, menda uuso kal gen kaada əə ing təb jεŋge do laap ki, əə ək laata don ki gen k-dijge sik-kaar-dio.

² Mend se mendkaama, ing diig daay des des baa baa koojo.

³ Ter maam m'aak nakn deel doa kuuy maakn raa ki daala: nakn-kəədm maam m'aak se k-lamaga magala. Naan aac aan gəə poodə əə ək daan donge cili əə kaajinge sik. Əə daan dongen cili se, ək laatn gen gaaringe cili kici.

⁴ K-dijge jaay k'gaanje kaam mətə se əə ken kaam kalan se, naan təəd sideno paac naan ki te yelina. Gətn se k-lamaga se baa daar naan mend ken baa baa koojo se, taa ken mend se jaay oojga num, goonin se naan utu an kəsn naatn.

⁵ Mænd se ooj goono ð goonin se gaaba. Goon se utu tædn jeege paac ute sirdn maala. Anum goon se, j'uun k'baansin naan *Raa ki ð naan kaag don ki.

⁶ Gøtn se menda se aan ðaa do kæf-ðaar ki ð gøtn se ðo gøt ken Raa ðaapinsinga ðaapa taa an ðaa kulin gen ðii dupu-te-kaar-di-te-si-mæce (1 260).

⁷ Ter maam m'aak bærð iin maakn raa ki. Magal *kædn Raa k'danin Mikael te kædinge baag tædn bærð te k-lamaga ð k-lamaga kic ðo te kædinge,

⁸ naðo k-lamaga se naade ðaa cirina. Taa naan se ðo k-lamaga ute kædinge se on te gøtn ðaar maakn raa ki eyo.

⁹ Gøtn se k-lamagn ese se k'tuuriño maakn raa ki, naan se ðo wøjn ken te do ðøkin ken k'danin Iblis ð *Bubm sitange kici, naan ðo debm ken lee ðerl jee do naan ki ute magalina. Naan ute kædinge se paac k'tuur k'j'aldeno do naan ki.

¹⁰ Ter m'booy mind nam taad makønð maakn raa ki ð:

«Børse, kaadn ken Raaje taadn tøjina, kuun gaarina
ð kaajn jeege se, aanga. Børse, naan edga tøjgð *al-Masiin ki.

Anum debm ken lee tøkñ mind

genaajege naan Raa ki se k'tuuriñoga naatn,

ey num naan ðo debm ken lee tøkde mindde nørð katara naan Raa ki.

¹¹ Gan genaajege se tøj ciringa

ute ðoobm moosn gen *Goon Baatn Raa

ð ute Taar Raa ken naade lee taad jeege tu;

naade took on rode taa j'aden tøj.

¹² Taa naan se ðo naase jeegen ingki maakn raa ki se 'tedki maak-raapo!

Num asen køj naase jeegen ken do naan ki

ute kengen do baar ki,

taa Bubm sitange te maak-taarin se, bære,

bøj on senga, taa naan jeele kaadn se oþga baata.»

¹³ Ken k-lamaga jaay aak k'tuur k'j'olinð do naan ki se, gøtn se naan baag tuur mænd ken ooj goon gaaba se.

¹⁴ Gan mænd se j'edin taa bækn keye magal magal aan gøj gen doobo taa an kiin ðaa do kæf-ðaar ki ðk ute k-lamaga se ð gøtn naane se ðo, gøt ken k'ðapinsin taa j'an ðaa kul gen ðaara mæt te laapa mæce se.

¹⁵ Gøtn se k-lamagn ken øko metn menda se, ødðo maan maakin ki aan gøj ool doocoga dooc se taa an gøjbm tøj.

¹⁶ Num gan naan ðaado naakn mænd se ð naan se ep taarina ð aay te maan ken k-lamaga ødðolinð se.

¹⁷ Num k-lamaga ute maak-taarin se, øk terl ðaado gen tædn bærð metjil mænd ken oþ se. Naade se ðo jee ken tædn nakn Raa ð k'teda, jee øk taar Isan ken met ki se.

¹⁸ Anum, gøtn se, k-lamaga ðaa ðaar do kees ken taa baar ki.

13

Daa-gaaba ken teeco maakn baar ki

¹ Ter maam m'aak daa-gaaba kalan teeco maakn baar ki. Naan øk kaajge sik ð donge cili ð do kaaja kalan se, øk laatin gaaringe tak tak. Øð daan donge tu se, øk rogen ken naaj *Raa.

² Daa-gaabm ken maam m'aakin se tec aan gøj mærenje, naðo jenge se aan gøj je duuyu ð øk køjge aan gøj gen tupiyu ð taarin kic gøj gen tupiyu. Daa-gaabm se k-lamaga edin tøjina ð ondin do kaag don ki ð edin magala.

³ Daan don kalan k'awarin se, ey num dun se ðaan ðaa tøj, naðo dun se ðaa urlu. Øð ken jee do naan ki paac jaay aakin se, nakn se tap ðo økden taad eyo ð naade baagin daana.

⁴Taa k-lamaga edga gaara daa-gaab ki se, jeege paac erg naan k-lamaga ki se. Do naade toom daa-gaabm se kici do deek do: «Daa-gaabm se tap bo nana aas te naana do nana kon daar naanin ki?»

⁵Daa-gaabm se, j'undin kulu gen taadn taargen deel doa do gen naajn Raa. Naan j'edin togo gen laapa sik-soo-kaar-dio (42).

⁶Naan ep taarin naaj Raa, naaj ro Raa, naaj *Bee Raa ken maakn raa ki ute jee ken maakn raa ki.

⁷J'undin kulu gen tedn booro ute jee Raage do ade ciri. Do jee do naan ki paac te metjildege, taa beedege, taa naandege do te taar naandege, j'edinin kaam jina.

⁸Jee do naan ki paac utu 'kergn naanin ki, num jee 'kerge ey se, jee ken rode k'raandenoga raan maakn Kitapm Kaajn gen *Goon Baatn Raa ki do dakin ken Raa utu aalo kaal dunia. Do Goon Baat se bo ken on ron k'toolino *serke se.

⁹Debm ken ok bi gen booy taar se num, booyin taar se jiga.

¹⁰Debm ken Raa taad do j'utu j'an kon bulu le,

j'utu j'an kon

do ken do j'utu j'an taal ute gord-jerle le,

j'utu j'an taal kici.

Bin num, jee Raage j'aay kaamde j'aal maakde do Raa ki.

Daa-gaabm ken kuuy teeco maakn naan ki

¹¹Ter m'aak daa-gaabm kuuy teeco maakn naan ki. Naan ok kaajge dio tec aan goo gen goon baata, nabo ken naan taad se tec aan goo k-lamaga.

¹²Daa-gaabm deet deet se, olin ted nakgen deel doa naanin ki. Naan ol jeegen do naan ki paac erg naan daa-gaab ken deet deet ken k'awarin baa baa kooyo jaay dun urlo se.

¹³Naan ted nakgen magal deel doa naan jeege tun do naan ki paac bini booyo poodo raan naande ki.

¹⁴Naan j'undin kulu gen tedn nakgen deel doa naan daa-gaab ken deet deet se, do ute naan se naan derl jeegen do naan ki do deekden do k'ted naka tec aan goo daa-gaabm ken deet deetn k'awarino ute gord-jerle jaay ooyo te ey se.

¹⁵Daa-gaabm ken teeco maakn naan ki se, j'edin togo gen kol ko maakn nak ken naan tedin tec aan daa-gaabm deet deet se, do nakn se, baag taada aan goo debkilimi do taa jeegen paacn ken baate kergn naan daa-gaab ken deet deet se, naan ol k'tok k'toalde naata.

¹⁶Jee j'aalden maak ki ute jee j'aalden maak ki eyo, jee maalge ute jee daayge, bulge ute jeegen bulge eyo, paac naan ol k'tondde nakn kaakn jeele ji daamdege tu ey le do naandege tu.

¹⁷Debm jaay ok nakn kaakn jeele ron ki ey se, k'dugn nakin eyo do naan kic le kon dugn nakn nam eyo. Nakn kaakn jeel ese se bo, naan ro daa-gaabm ese do medn ese se ken tum ute numirin kici.

¹⁸On jeege booy jeel kon metn taar ese se jiga. Debm metek se, on dooy jeel metn taar numir ro daa-gaab ken ese se do numir ese se bo tum te ro debkilim se. Numir se jaay k'medin se kaar-mece-ute-sik-mece-kaar-mece (666).

14

**Goon Baatn Raa ute jeenge*

¹Ter maam m'aak Goon Baata daar daara ute jeege dupu-kaar-te-sik-soo-kaar-soo (144 000) do ko ken Sion ki do jee se k'raanden ro naana ute gen Bubin do naandege tu.

²Gon se maam m'booy mind nam taad maakn raa ki tec aan goo maan zoor uu uu se, do aan goo Raa ken taat makono do m'booyin se tec aan goo jee ond kond kurundu.

³Do naade se aar kaa kiji naan kaag do ki naan ne-dimge tun soo do naan magalge tu. Kaade se nam tap bo jeel kaarin eyo, nabo jee aarin se se, naaden jee dupu-kaar-te-sik-soo-kaar-soo (144 000) ken k'dugdenoga dug dode do naan ki se sum.

⁴ Jee se, bii kalan tap bo baa te ro mendge tu eyo nabo naade boob rode *salal gen *Raa. Jee se se, gotn Goon Baata baa bo, naade daaniṅa. Jo maakṅ jikilimge tun do naan ki se, naade se jee ken k'dugdenoga dug dode do naade se aan gao *nakṅ ooj deet deetn maakṅ-got ki jaay j'edṅ *serke Raa ki do Goon Baat ki se.

⁵ Naade se, bii kalan ted te taar-kooḅ eyo do taar ing kus kic le j'oj te rode ki eyo.

**Kodn Raagen mota*

⁶ Ter maam m'aak kodn Raa kuuy iin lee daan maakṅ raa ki raan. Naan se ok Labar Jigan gen daayum se gen taadn jeege tun do naan ki. Labar se, naan an taadn jeege tun do naan ki paac ute metjildege ute taa beedege do ute taar naandge.

⁷ Naan taadden makon do: «'Beerki Raa ki do *'nookinṅki, taa kaadn ken naan kojṅ booro do jeege tu se, aanga. Naase ergki naan Mel ken aalo maakṅ raa ute do naana, baar ute gotgen ken ok maane se paac.»

⁸ Kodn Raa kuuy gen k-dige ok metina do deek do: «'Bere, geger magal Babilon se terecga! Deer deer, naan se terecga kamac kamac! Naan se bo ken ol metjil jeege do naan ki paac ted nakṅ ken naan maakinṅ jen ro ki aan gao totn koojn bin ken naan ol jeege paac aay te maraaddē se. Naan se tec aan gao mend keesn gaabm ren ren do nakṅ ken naan ol jeege ted se, nakṅ *kusiṅ salal.»

⁹ Ter kodn Raa kuuy gen k-motoge oko metn naade se kici. Naan se taad makon do: «Debm jaay erg naan daa-gaab ki se ute nakṅ k'cociṅ tecin tece do ok nakṅ kaakṅ jeele do naanin ki lo jin ki se,

¹⁰ naan kic utu kaay totn koojn bin salal ken maakṅ *kooḅm maak-taar Raa ki se. Debm se, Raa utu an kol poodn do maakṅ kud ken ok poodo buluk buluk se naan kodn Raage tun salal do naan Goon Baatn Raa ki.

¹¹ Jo saa poodn dubarde se iin tul tul daayum daayum. Jee ken erg naan daa-gaab ki do naan nakṅ ken k'cociṅ tecin tece do jeege ok numirin rode ki se, nooro katara naade kon gotn an tol maakde eyo.»

¹² Kaad ken se bo naase aayki kaamse, naasen jee Raage se 'tedki nakṅ ken Raa taad do gen tēda do aalki maakse do Isa ki!

¹³ Ter maam m'booy mind nam taadum maakṅ raa ki do: «'Raaj do: maak-raapo jeege tun ooy borse doobm Meljege tu!» Jo ter *Nirl Raa taadum do: «Deere, naade se oṅga gotn tol maakde do taa be paacn naade tedo se, naade utu an konjo.»

Kaadn kajo

¹⁴ Ter maam m'aak gapara raap lak lak do maakṅ gapar ken se, m'aak nam tec debkilimi ing king do ki. Jo nam se ok laatin gen toomdo gen daab don ki do naan ok kinjer aata jin ki.

¹⁵ Ter m'aak *kodn Raa kuuy teeco maakṅ *Bee Raa ken maakṅ raa ki. Naan taad makon do deb ken ing do gapar ki se do: «'Borse kaadn kojṅ nakgen do naan ki se aasga; ute kinjeri se 'baa ojde.»

¹⁶ Gotn se, debm ing do gapar ki se ute kinjerin se, naan baa oj nan nakgen do naan ki se paac.

¹⁷ Ter maam m'aak kodn Raa kuuy teeco maakṅ Bee Raa ken maakṅ raa ki. Naan kic ok kinjer aata jin ki.

¹⁸ Ter maam m'aak kodn Raa kuuy daala teeco *gotn ken k'lee k'tedn serke Raa ki se. Naan se ok toogdo do pood ki do naan taad makon do deb ken ok kinjer ken aat se do: «'Borse koojn bingen do naan ki se aacga. Ute kinjeri aat se 'baa ojde.»

¹⁹ Gotn se kodn Raa ken ok kinjer aat se, iin baa oj koojn bin se do tas ombin maakṅ dukudn magal gen maak-taar Raa ki se.

²⁰ Dukudn se, naan naatn maakṅ geger ki do koojn bin se jaay k'riin se, teec mooso do moosin se ooy dar dar do ken k'doojin se, jerlin se aal sindi aljam. Gotn mooso ooy uun paac se aas kilmetir kaar-mota.

15

**Kədn Raagen cili ək dubargen cili jidege tu*

¹ Tər maam m'aak maakn raa ki nakn-kəəbm kuuy magala əə deel doa. Maam m'aak kədn Raage cili ək dubargen cili jidege tu kən utu ade ɓaa kaam məətn se. Ute nakgen se ɓo *Raa nanj maak-taariŋa.

² Tər maam m'aak naka tood yel yel aan gəə baar maane əə ək poodo ɓuluk ɓuluk maak ki. Do baar kən tood yel yel ese se maam m'aak jeege daar ɗaara do ki əə jeege se ɓo kən ciro daa-gaabm ute nakn kən k'cəəciŋ teciŋ tece əə ute numiriŋ se. Ɔə naade se, Raa ɛɗɗen nakgen tec kurundge se jidege tu.

³ Naade aar kaa gen *Musa, debm tɛdn naabm Raa əə kaa gen *Goon Baatn Raa. Naade aar əə:

«Mɛljege Raa Sidburku,
nakn naai 'tɛd se, deel doa əə aak bɛɛ aak eyo.

Gaar do naanja paac, ɗoobm naai se,
ɗoobm kən daan ki əə kən mɛt ki.

⁴ Mɛlje, debm jaay ai ɓeer naai ki eyo
əə ai *nookn roi ey se tap ɓo, nanja?

Taa naai kali ki sum ɓo debm *salal.
Mɛtjil jee do naan ki paac se

utu 'kergn naani ki.

Nakn naai 'tɛdiŋo ute ɗoobiŋ se naade 'kaakn jeele.»

⁵ Kən nakgen se jaay deel se, maam m'aak *Bee Raa kən maakn raa ki se əəɗ wanj əə m'aak *kəər Raa se maak ki.

⁶ Maam m'aak kədn Raagen cili kən teeco maakn Bee Raa ki əə kədn Raage se, tuuso kalgen salal aak bɛɛ əmb mɛt ki biriŋ biriŋ se. Kaaddege se naade ɗəəkiŋ ute kəl k'ɗaapiŋ ute daab əə naade se ɓo utu ano ɓaa ute dubargen cili se.

⁷ Tər maakn ne-ɗimge tun səə se, deb kalan nig kədn Raage tun cili se, *kəəpm gen daab tak tak. Ɔə maakn kəəpge tun se, ɗooc ute maak-taar Raa kən tiŋg gen daayum daayum.

⁸ Ɔə maakn Bee Raa se paac ɗooc ute saa əə saa se taad əə təəgn Raa kən wəər gətə kɛlɛŋ se utu gətn se. Nam tap ɓo əŋ end maak ki eyo, bini dubargen cilin kən kədn Raagen cili ɓaandeno se, deel jaayo.

16

**Kəəpge cilin kən ɗooc ute maak-taar *Raa*

¹ Tər maam m'booy mind nam maakn *Bee Raa kən maakn raa ki taad makəŋ *kədn Raage tun cili se əə: «Kəəpsegen cilin ɗooc ute maak-taar Raa se, 'ɓaa təəyɗeki do naan ki.»

² Kədn Raa kən deet deet se, iin ɓaa əəy maak-taar Raa maakn kəəpiŋ ki se do naan ki əə jee kən ək nakn kaakn jeele gen daa-gaaba əə lee ɛrg naan kaag kən k'cəəciŋ teciŋ tec se, naade paac rode təəɗ taan-dua əə taan-dude se əsɗe aak eyo.

³ Kədn Raa kən gen k-dige se, iin ɓaa əəy maak-taar Raa kən maakn kəəpiŋ ki se maakn baar ki əə maan maakn baar ki se ɗɛl aan gəə moosn debm ooyga kooyo. Ɔə nakgen paacn maakn baar ki se ooyo.

⁴ Kədn Raa gen k-mətəge se, kəəpiŋ ɗooc ute maak-taar Raa se, ɓaadə əəyiŋ maakn oolge tu əə gətge tun ək maan maane paac se. Ɔə maangen se paac ɗɛl mooso.

⁵ Gətn se, maam m'booy kədn Raa kən mɛl maane se taad əə:

«Naai debm daan ki,
naai kən ɓərse əə kən do ɗəkiŋa,

naai kali ki sum ɓo debm *salal.

Nakn naai 'tɛd paac se ute ɗoobiŋa.

⁶ Aan gəə naade əəyga moosn jeege ute gen jee taad taar teeco taari ki se,

ḡorse naade kic eḡḡen mooso ḡo naade kaaye.
Kese ḡo nakḡ ken doden naade ki.»

⁷ Ter maam m'booy mind nam taad *gət ken k'lee k'teḡn serke se ə: «Deere, Meljege Raa Sidburku, bəər ken naai əj do jeege tu se, ken met ki ə ute doobiḡa.»

⁸ Kəḡn Raa gen k-səge se kəəpiḡ ḡooc ute maak-taar Raa se əyiḡ do kaad ki ə kaada se ḡaa teḡn əḡə ə nəəḡ jeege aan ḡəə poodo.

⁹ Jee se jaay ken kaada nəəḡ teḡḡen daama se, naade naaj Raa ken ḡaano ute dubargen se. Gaḡ, ute naaḡ se kic, naade baate teḡl maakdege do Raa ki ə baate *nookiḡa.

¹⁰ Kəḡn Raa gen k-miige se, kəəpiḡ ḡooc ute maak-taar Raa se, əyiḡ do kaag do daa-gaab ki se. Ə taa naaḡ ken naaḡ ḡo gaariḡ se, gətə ḡaa teḡ ilim dib. Jikilimge jaay naka əḡḡde se ḡəəḡ taardege.

¹¹ Naade naaj Raa ken maakḡ raa ki taa dubargen naade əḡə ə ute dugen roḡe ki se. Ute naaḡ se kic ḡo, naade baate kəḡ nakdegen *kusiḡ ken naade lee teḡ se.

¹² Kəḡn Raa gen k-mecəge se, kəəpiḡ ḡooc ute maak-taar Raa se, naaḡ əyiḡ maakḡ ool ken magal ken k'daḡiḡ Eprat se. Ə ool se maaniḡ ooko ə əḡ ḡoobo gaariḡge tun iḡə kaam gətn kaada tookḡə.

¹³ Ter m'aak maakḡ taar k-lamaga ki, maakḡ taar daa-gaab ki ə maakḡ taar debm ken teḡronḡ aan ḡəə debm taad taar teeco taar Raa ki se teeco sitange mətə tec aan ḡəə kaarage.

¹⁴ Sitange se ḡo ken jeege təndde teḡ maragge se ə naade ḡo ken teḡ nakḡ-kəəḡge, naade lee tus gaariḡgen do naaḡ ki se paac taa ḡaa teḡn bəərə ute Raa Sidburku, ḡii se ḡii əḡə ken naaḡ mala əndiḡa kəndə.

¹⁵ Meljege taad ə: «'Booyki! Maam se, m'utu m'ade ḡaa aan ḡəə debm ḡoogo! Maak-raapo deb ken iḡ zere ə bəəb kalinge taa naaḡ lee met-beer eyo ə kənd maakḡ səkəḡ ki eyo.»

¹⁶ Ter sitangen mətə se ḡaa tuso gaariḡge gətə kaam kalaḡ bini k'daḡiḡ ute taar *Ebre *Armagedon*.

¹⁷ Kəḡn Raa gen k-cilige kəəpiḡ ḡooc ute maak-taar Raa se əyiḡ raan ə maam m'booy maakḡ Bee Raa ken raan ə gətn kaag do ki se, mind nam taad makəḡ ə: «Beere, naaba naḡga!»

¹⁸ Gətn se maam m'aak maakḡ raa aal wusuk wusuk, teḡ gajalaḡ, Raa taat makəḡ ə naaḡa kic ḡo te makəḡə. Te ken naaḡ te se, gətn Raa aal debkilimi ḡii kalaḡ tap ḡo naaḡa te te bin eyo.

¹⁹ Naaḡ ken se, gegeḡ ken magal se ḡaa təp gətə kaam mətə ə gegeḡgen do naaḡ ki paac se rua. Gətn se Raa saap do gegeḡ ken Babilon ken magal se ə naaḡ aḡ kəḡn kaay kəəpm ken ḡooc ute maak-taariḡ ken kusiḡ se.

²⁰ Naanḡen ken maane gurug əlde daan ki paac ə ute koge se, 'teḡn gətə paac.

²¹ Isi magal magal siḡo maakḡ raa ki do jeege tu. Isi kalaḡ se deer ḡaa ḡaa kaasn kaam kəər teene si-dio. Ə jeege se naaj Raa taa dubar ken isi dabarde se. Taa dubargen aan doḡe ki se dubar gen teecḡ nirli.

17

Gegeḡ Babilon se, bəərə oocga doḡ ki

¹ Ə maakḡ *kəḡn Raage tun cilin ken ək *kəəpḡgen cili ken ḡooc te maak-taar *Raa jidege tu se, deb kalaḡ ḡaado əḡuma ə deekum ə: «'Baado, m'ai taadn metn taar bəər ken utu kooḡ do mənd keesn gaabm ken jeege paac jeel gətiḡa ə mənd keesn gaabm se taad te gegeḡ magal ken utu taa oolge tu se.»

² Gaariḡgen do naaḡ ki paac se, naaḡ deeldenga teḡga jee keesn məndge; ə jee do naaḡ ki paac se, naaḡ lee eḡḡen tətn kooḡḡ biḡ aay oono ə lee eesiḡa.

³ Gōtn se *Nirl Raa bōoy dom ki ə ə kədn Raa uun ɓaansum do kəf-ɓaar ki ə ə m'aak mēnda inŋ kiŋg do daa-gaab ki ə ə daa-gaabm se aac dēŋ dēŋ. Roŋ se paac gurug te taargen naaj Raa ə ə daa-gaabm se, doŋge cili ə ə kaajinŋe sik.

⁴ Mēnd se uuso kal ute roŋa aac dēŋ, ək daab ro ki əmb biriŋ biriŋ, ək kogen ute rodege ə ə meedgen* ute rodege kici. Mēnd se ək kəəpm ɓen daab jin ki ə ə kəəpm se dooc ute nakgen jig eyo ɓen kēesn gaabinge.

⁵ K'raanin do naanin ki ro ken k'jeel metin eyo j'ə:

Maam ɓo m'gɛgɛr Babilon magal

maam ɓo ko mēnd kēesn gaabge paac

ə ə do naan ki paac se,

maam sum ɓo m'tēdn nakgen *kusiŋ cir paac paac.

⁶ Maam m'aak mēnd se, aay oon moosn jee Raage ken saadn Isage se. Ken maam jaay m'aakin se, nakŋ se tap ɓo əkum taad eyo.

⁷ Gōtn se kədn Raa deekum ə: «ɓen dī jaay nakŋ se əki taad ey se? 'Booyo! Maam m'utu m'ai taadn metn taar mēnd ken inŋ do daa-gaab ki se ute metn taar daa-gaabm ken doŋge cili ə ə kaajinŋe sik jaay *k'jeel metin ey se kici.

⁸ Daa-gaabm ken naai aakiŋo tinŋo se, ɓorse naan ɓə ə tēdga num naan utu adē teecŋ maakŋ ɓə ə ken jērl zuzu se, ə ə ɓaa ɓətn kut ki. Num jee do naan ken rode ɓətn maakŋ Kitapm Kaaj ken Raa raanin do dakiŋ ken naan utu aalo kaal dunia se, ken naade jaay kaakŋ daa-gaabm ese se, adēn kəkŋ taad eyo, taa naan ɓo ken tinŋo, ɓorse naan ɓə ə tēdga num utu adē teecŋ daala.

⁹ «ɓorse, əŋ jeege tēdn metekə ə ə jeel-taara taa jeel metn nakgen se: dogen cili se, je taadn te kogen cilin ken mēnd inŋ do ki se ə ə je taadn ute gaargegen cili se kici.

¹⁰ Maakŋ gaarinŋe tun cili se, jee mii se, kaadde deelga, ə ə ken ɓen k-mecge se, ɓorse naan ɓo gaarge, ə ə ken ɓen k-cilige se lə aan te ey ɓərtə; anum ken naan jaay adē ɓaa kic ɓo 'tinŋ dēn eyo.

¹¹ Daa-gaabm ken tinŋo ə ə ɓorse ɓətn se, naan kic ɓo maakŋ gaargege tun cili se sum ə ə naan ɓo ken utu kəsn gaar ɓen k-martage se ə ə naan kic Raa utu an kutu.

¹² Ə ə kaajgen sikŋ ken naai aako se lə, je taadn ute gaaringen sikŋ ken utu kəsn gaara ute daa-gaaba se tēl ɓen lər kalan sum.

¹³ Gaaringen sik se paac utu tum dəkŋ taarde kalan ə ə tēdn naaba ute təgde paac daa-gaab ken se.

¹⁴ Naade utu ɓaa 'tēdn ɓərtə ute *Goon Baatn Raa ə ə Goon Baatn Raa se utu adēn ciri, taa naan ɓo Məl ɓen Məlge ə ə naan ɓo Gaar ɓen gaarinŋe. Ə ə jeege ken naan danđeno ə ə ɓeer təddeno tēdga jee naanŋe ə ə ken tuj ərmde ey se, naade kic utu adēn ciri.»

¹⁵ Tēr kədn Raa taadum ə: «Oolgen ken naai aak mēnd kēesn gaaba inŋ taar ki se, je taadn ute jee dengen do naan ki ute metjildege, ute taa naanŋe ə ə ute taar naanŋe paac.

¹⁶ Kaajgen sikŋ ken naai aakđeno ute daa-gaaba se, utu kədn kund mēnd kēesn gaabm ken ɓətin ɓətn se naata, ə ə an təsn ute nakiŋge paac ə ə an kənin met-beere. Naan malin kic, naade an kəsn ə ə met kəpin se lə naade an təsn.

¹⁷ Gaaringen sik se, Raa mala tēddenga tēd maakde ki, naade tēdn naaba daa-gaab ki se, taa daa-gaabm se kiŋg maakŋ gaarin ki. Raa ə ə tēdn naan se, taa naade tēdn nakŋ ken naan uuno doa aan ɓə ə ken naan maakin jen ro ki. Daa-gaabm se kiŋg maakŋ gaarin ki bini taar ken Raa taad se 'kaan doobin ki.

¹⁸ «Ə ə mēnd ken naai aakiŋo se lə, je taadn ute gɛgɛr magal, ken inŋ do gaarinŋe tun do naan ki paac se.»

* 17:4 Meedgen ute rodege se ute taar nasar se je deekŋ ə: *perles*.

18

Babilon terecga

¹ Ken nakgen se jaay deel paac se, maam m'aak *kədn Raa kuuy bəoyo maakŋ raa ki ə ə kədn Raa se ək təəg dəna ə ə ute təəgin se naan wəər do naanə se kelen kelen.

² Naan taad makəŋ ə ə:

«Geger magal Babilon se terecga!
Deere, naan se terecga kamac kamac!
Borse gətin se ə əp tədga gətn maragge,
gətn sitange ə ə gətn yeelge ute daagen jig ey
ken jeege yemde yem se.

³ Naan se 60 ken ə ə jeege təd nakŋ ken naan maakin jen ro ki
aan gə ə tətn koojn bin ken naan ə ə jeege paac aay te maraadde se.
Ə ə nakŋ ken naan ə ə jeege təd se, nakŋ *kusiŋ salal.
Ə ə gaaringen do naan ki se,
naan ə əldə aay tətina ə ə esiŋa.
Ə ə jee tədn zogen do naan ki se le,
təd jee nak denge se, ute maal naan ken den se.»

⁴ Ter m'booy mind nam kuuy taad maakŋ raa ki ə ə:

«Naasen jeemge se, 'teecki naatn maakŋ geger ken se,
ey num naase kic aki kəl dose maakŋ kusiŋde ki,
ə ə dubar utu kaan dode ki se,
utu kooçŋ do naase ki kici;

⁵ taa kusiŋ maakŋ geger ken ese se,
ziid bini ook aanga maakŋ raa ki
ə ə *Raa se saapga do nakge tun
te doobiŋ ey ken jeenge lee təd se.

⁶ Nakŋ naan təd jeege tu se,
naase kic 'tədiŋsiŋki naan ki met dio;
aan gə ə ken naan lee ə ə tətn k'deepiŋ atak
maakŋ *kəəpiŋ ki jeege tu se,
naase kic ə ədiŋki tətn atak cir
gen naan se met dio.

⁷ Aan gə ə naade ə ə maala ə ə ə ə dode se,
borse naase 'dabardeki makəŋ bin kici
ə ə ə ədeki kapin aden tə ə ə,
taa geger se taadga taad ute maakin ə ə:
«Maam se m'tədga neelge do kaag dom ki se.
M'mend-daay eyo ə ə məətn kapin le am tə ə eyo.»

⁸ Taa naan se 60, 6ii kalan sum 60
nakgen ə ə se utu kaan doŋ ki,
aan gə ə yoa, kəl doa ə ə 60a.
Ə ə naan se j'utu j'an tə ə ə,
taa Meljege Raa Sidburku se
utu an kəjn bə ə ə doŋ ki.»

⁹ Num gaaringen do naan ki ken endo maakŋ kusiŋ geger ken ese se ə ə tədə maala gətn
ese se, kaad ken naade utu kaakŋ saa poodn geger ken k'təəciŋ se, naade utu tə ə ə ə ə keem
nə ə taariŋa.

¹⁰ Naade daar dəkə ə ə beer ə ə sə ə dubar ese se kooçŋ dode ki ə ə gətn se naade tə ə ə ə ə keem
nə ə:
«Wə ə y, wə ə y nakage, aakki tu geger Babilon,

gɛgɛr magala, naan ɔk maala se!
Lɛr kalan sum ɓo Raa tujina.»

¹¹ Jeegen ɔk nakɛn zogen do naan ki paac eeme ɔɔ ɔl doa taa gɛgɛr se, taa nakɛn zodege se, nam tap ɓo dug ey sum.

¹² Nakɛn zodege se: daab, pudda, kogen ute rode, meedgen ute rode, kalgen ute rodege ɔɔ kɛn deer taac bon bon se, kalgen ute rodege cɛɛpɛ ɔɔ aac dɛn dɛn; kaaggen oot nijimi, nakgen k'daapde ute naan ceedge, kaaggen mɔngɔ, maal-zɛɛɛrɛ ute maal-kilimi, ute kogen raan aak bɛɛ bɛɛ,

¹³ naagɛn kaagɛn nijimi, nakgen oot nijimi, itir, dudgen oot nijimi ute kaaggen oot koot kici, tɔtn koojn bin, uubu, ruju ute gɛmɛ, marange ute bɛnge, sendge ute puusdege, bulge ute jee danɔgayge, nakgen se paac nam tap ɓo mɔɔtn 'dug ey sum.

¹⁴ K'taad jeege tun maakɛn gɛgɛr kɛn ese j'ɔɔ: «Nakɛn naase maakse 'je paac se gɔtɔga. Maala ute nakgen tɛdsen jaay jeege je se se, paac utga naatn. Nakgen bin se mɔɔtn j'an kɔn maakɛn gɛgɛrse ki ey sum.»

¹⁵ Jee tɛdn zogen lee baado tɛd maala maakɛn gɛgɛr kɛn ese se, naade kic 'daar dɔkɔ ɔɔ beer ɔɔ sɔm dubar se kooɔn dode ki. Gɔtn se naade tɔɔyɔ ɔɔ eem nɔɔ:

¹⁶ «Wɔɔy, wɔɔy nakage, aakki tu gɛgɛr magal,
aan gɔɔ mɛnd kɛn tuuso kalgen deer taac bon bon
ute kɛngen cɛɛp taac dɛn dɛn
ɔɔ tɔlo kɔdɔkɛn bi gɛn daab
ute meedge ɔɔ kogen ute rode se!

¹⁷ Maalin ute dɛnin se, maakɛn lɛr kɛn kalan ki sum ɓo utga paac!»

Gɔtn se, jee tuur markabgen magal magala ute jee tɛdn naabdege ɔɔ jeegen maak ki paac se, ute jeegen tɛd naaba do baar ki paac se, naade kic daar dɔkɔ.

¹⁸ Kɛn naade jaay aak saa poodn iin se, tɔɔd tɔɔy ɔɔ:
«Gɛgɛr jaay magal aas te gɛgɛr se, bɛrɛ, gɔtɔga!»

¹⁹ Naade tɔs naanja bɔɔy dodege tu ɔɔ tɔɔd tɔɔyɔ ɔɔ eem nɔɔ:

«Wɔɔy, wɔɔy nakage, aakki tu gɛgɛr magal dooc te maala
ɔɔ jeegen ɔk markabgen magal magala do baar ki paac se, naade ɔnɔ maala paac gɔtin
ki,
ɔɔ maakɛn lɛr kɛn kalan ki sum ɓo, maalde se utga!»

²⁰ Num naase, jee maakɛn raa kɛn jee Raage,
naase *jee kaaɛn naabm Isage
ute jee taad taar teeco taar Raa ki se,
'tɛdki maak-raapo!

Ute dubar kɛn Raa baano don ki se
naan ɔgsenga sɛɛse.

²¹ Gɔtn se maam m'aak kɔdn Raa tɔɔgɔ uuno ko deer aan gɔɔ ko tooto undin maakɛn baar ki ɔɔ deek ɔɔ:

«Taa naan se ɓo Babilon, gɛgɛr magal se, j'utu j'an kund bin kici
ɔɔ mɔɔtn nam an kaak ey sum!

²² Jee kɔnd kurundge, jee kaage,
jee tuuy kaage ute jee tuuy pulge
mɔɔtn j'aden 'booy 'tɛdn kaa gɔti ki ey sum;
jee tirdge se mɔɔtn j'aden kɔn gɔti ki ey sum.

Ɔɔ mɔɔtn nam 'booy keem tooto gɔti ki ey sum.

²³ Nam tap ɓo kaakɛn poodn lɔmpɔ gɔti ki ey sum
ɔɔ mɔɔtn nam tap ɓo taadn taa kɔkɛn mɛnda gɔti ki ey sum,
taa jeegen ɔko nakɛn zo gɔti ki se,
naade ɓo jee maalgen cir jeegen do naan ki se paac.

Taa naai ute kərđi kən 'lee tɛd se,
 dərɫ mɛtjil jeegen do naan ki paac.
 24 Gətn naai ki se 6o gətn k'təolo jee taad taar teeco taar Raa ki,
 jee Raage ɔ jeegen paacn k'təalde do naan ki se.»

19

*Jeege tɛd maak-raapo gen kəkɲ mɛnd *Goon Baatn Raa*

1 Kən nakgen se jaay deel se, m'booy gətə tɛd gajalan maakn raa ki aan gəɔ dɔɔl jeege dən 6o ul taara deek ɔɔ:

«Aleluia!
 K'təomki *Raa taa Raa naajege se,
 Raa magala ɔ tɔɔgɔ;
 naan 6o Debm Kaajn jeege.

2 Taa nakn naan tɛd paac se mɛt ki ɔ te doobina.
 Naan ɔjga bɔɔrɔ do mɛnd kɛɛsn gaabm kən tuj do naan
 ute nakgen *kusin kən naan lee tɛd se.
 Raa dabarin se taa naan tɔɔlga tɔɔl jee tɛdn naabinge.»

3 Ter maam m'booy naade deek daala ɔɔ:

«Aleluia!
 Mɛnd kɛɛsn gaabm se,
 naan 6o gɛgɛr k'təocin jaay saan tiin gen daayum daayum se.»

4 Gətn se magalgen sik-di-kaar-ɔɔ ute ne-dɪngen ɔɔ se, 6aado ɛrg naan Raa kən ing do kaag do ki se, eemiɲa ɔ deek ɔɔ:

«Amin! Aleluia!»

5 Ter m'booy mind deba gətn kaag do ki se taad ɔɔ:
 «Naase paac jee tɛdn naabinge, jeegen beerin,
 jee aalin maak ki ɔ jee aalin maak ki eyo,
 paac, k'təomki Raajege!»

6 Ter maam m'booy gətə tɛd gajalan aan gəɔ dɔɔl jeegen dən 6o taada, aan gəɔ maan zoor uu uu se ɔ aan gəɔ Raa kən taat makəɲɔ se kici, tɔɔd tɔɔy makəɲɔ ɔɔ:

«Aleluia!
 Taa Meljege Raa se, naan 6o Sidburku, 6orse naan uunga gaarina.

7 K'tɛdki maak-raapjege ɔ ɔn maakjege raapm sakan
 ɔɔ *k'nookki Raa!

Taa kaadn Goon Baatn Raa an kuun mɛndin se aasga
 ɔɔ mɛndin kic le daapga roɲ aakga bɛɛ bɛɛ.

8 Naan j'ɛdin uus kal te roɲa,
 cɛɛɛ, aak bɛɛ ɔ ɔmb birin birin.»

Ɔɔ kal ese se je taadn te naabm bɛɛ ɔ ute doobin kən jee Raage lee tɛda.

9 Gətn se *kədn Raa kalan deekum ɔɔ: «'Raan ɔɔ: 'Maak-raapo jeege tun k'dandɛ gen 6aa kəsn gətn kəkɲ mɛnd Goon Baatn Raa ki se.» Ter naan taadum ɔɔ: «Taar se taar mɛt ki. Kɛse taar Raa mala 6o taada.»

10 Gətn se maam m'erg mɛtn jɛn ki m'je m'an keeme. Na6o naan deekum ɔɔ: «Ɔnɔ! Ɔnte 'kergɲ naanum ki. Maam kic m'debm tɛdn naaba aan gəɔ naai ɔ aan gəɔ gɛnaaigen aal maakde do taar Isa kən taado se. Anum naai ɛrg naan Raa ki kalin ki sum.» Taa taar kən Isa taado jeege tu se 6o, kɛse ko mɛtn taar kən jee taad taar teeco taar Raa ki taado se.

Nam ooko do sind ki raap lak lak

11 Ter gətn se, maam m'aak maakn raa ɔɔd wan ɔɔ m'aak sindi raap lak lak. Ɔɔ debm do ki se roɲ «Debm lee te kən mɛt ki» ɔɔ «Debm tuj te ɔrmin eyo.» Ɔɔ naan ɔj bɔɔrɔ ɔɔ do ute kən mɛt ki.

¹² Kaamin se le aan gəə poodn ək kəkə. Ɔə naan ək laasn gaaringe dena don ki. Ɔə k'raanin roŋ ro ki əə ro se naan kalin ki sum 6ə jeelina.

¹³ Kal naan uuso se, j'əlinga kəl maakŋ moos ki. Ɔə naan mala se, k'danin «Taar gen Raa.»

¹⁴ Ɔə dəəl asgargen maakŋ raa ki tuuso kalgen te rodege, cεεε əə taak bεε bεε. Naade tooko do sendge tun raap raapo əə daanina.

¹⁵ Ɔə debm ken ooko do sind ken raap lak lak se, gərɔ-jerl aata teeco taarin ki gen təəl jee do naan ki. «Ɔə jeege se naan utu ade tənd ute sirdn k'daapin ute maala*.» Ɔə naan utu aden daal maakŋ dugudn maak-taar Raa Sidburku ki ken *kusiŋ aan gəə ken k'daal koojn bin jaay maanin tɛɔ tətə se.

¹⁶ Ro kalin ki əə ro pɛlin ki se, k'raaninga raan roŋ j'əə: Kεse Gaar gen gaaringe əə Mɛl gen mɛlge.

¹⁷ Tɛr maam m'aak maakŋ kaad ki se, *kədn Raa daar daara. Gətn se, naan əəɔ əəɔ makəŋ əə dan yeelgen tiin maakŋ raa ki raan paac se əə: «'Tuski naapa əə 'baakiro utu aki kəsn kəsn ken Raa tɛdin den se.

¹⁸ 'Baakiro aki kəsn gaaringen ooyga kooyo, magal asgarge, bubm asgarge, sendge əə jee tooko do ki, jeegen paacŋ bulge ute jeegen bulge eyo, jeegen j'aalden maak ki əə ute kengen j'aalden maak ki eyo.»

¹⁹ Gətn se tɛr maam m'aak daa-gaabm deet deetn ken ooko maakŋ baar ki, gaaringen do naan ki ute asgardege, naade paac tusu gen tɛdn bəəəə ute debm ken ooko do sind ken raap lak lak ute asgaringe se.

²⁰ Anum daa-gaabm se, ken k'cirin se, k'baa k'j'əkiŋa əə debm ken tɛɔ roŋ aan gəə debm taad taar teeco taar Raa ki ken lee tɛɔ nakgen deel doa naanin ki jaay lee dɛrl jeege ək nakŋ kaakŋ jeele rode ki ken daa-gaaba təndde se əə lee erg naan nakŋ ken k'cəəciŋ tecin tec se, naan se kic j'əkiŋa. Naade di se paac k'tək k'j'əmbden zεεε maakŋ baar pood ken ək nakŋ aan gəə kudn poodn ək buluk buluk se maak ki.

²¹ Jee mɛtinge le, debm do sind ki se təəldɛ ute gərɔ-jerle ken teeco taarin ki se. Ɔə yodege se yeelge əsɛ te maraadɛ.

20

**Bubm sitange j'əkin dangay gen baara dupu*

¹ Tɛr maam m'aak *kədn Raa bəəyo maakŋ raa ki əə naan ək lɛkɛrle gen taa gəə jerl zuzu se ute zinziiri magala jin ki.

² Ɔə k-lamaga se naan ba aij-əkiŋa. K-lamagn se naan 6ə wəəjn do dəkiŋa əə naan 6ə Bubm sitangen ken k'danin Iblis se kici. Gətn se naan dəəkiŋ te zinziiri gen baara dupu.

³ Naan uun undin maakŋ gəə ken jerl zuzu se, əə dɛkelin taara don ki əə tɛdin nakŋ ken nam tap 6ə ək dɔobm an kəŋ kəəɔ eyo, taa naan məətn 'kəŋ dɛrl jee do naan ki eyo bini baar dupu se kaasa. Ken baar dupu se jaay deelga num, j'utu j'an kəədn kələ na6ə kəŋ ting den eyo.

⁴ Tɛr maam m'aak kaag doge əə jee ting do ki se, j'undden kulu gen kəjn bəəəə do jeege tu əə ko jeegen k'təəldɛ taa saadn Isa əə taa Taar *Raa. Naade se əŋ erg te naan daa-gaab ki eyo əə naan nak ken k'cəəciŋ tecin tec se eyo əə nakŋ kaakŋ jeele ken naan tənd naan jeege tu ute ji jeege tu se kic, naade ək eyo. Naade se 6ə jee ken duro daan yoge tu əə kəsn gaara ute *al-Masi gen baara dupu se.

⁵ Naade se 6ə jee ken utu dur deet deet daan yoge tu əə yogen kuuy se le, kəŋ dur eyo bini baar dupu se deel jaayo.

⁶ Maak-raapo jeege tun *salal ken Raa durdeno deet deet daan yoge tu se. Taa yo gen k-dige se ade kəŋ tɛdn dim eyo. Naade se utu tɛdn jee tɛdn sɛrkge gen Raa əə te gen al-Masi. Ɔə naade se utu kəsn gaara gen baara dupu te al-Masi.

* 19:15 Aak KKR 2.9.

**Bubm sitange bəərə əsinga*

⁷ Kən baara dupu jaay deelga num, Bubm sitange se j'utu j'an̄ kəəd̄in̄ naatn maakn̄ dangay ki.

⁸ Ɔə naan̄ utu baad̄ d̄erl̄ jeegen m̄etn̄ naan̄ kən kaam səə paacn̄ kən k'danj̄de utu ro Gog əə Magog* se. Naade utu tusn̄ d̄ena aan̄ gəə k̄eesn̄ maakn̄ baar ki ḡen̄ baad̄ t̄ed̄n̄ bəərə.

⁹ Naade wəək̄n̄ d̄əəd̄n̄ do naan̄a paac əə baad̄o gurug əl jee Raagen maakn̄ ḡeḡer kən Raa j̄en̄ se. Naəo pood̄o bəəyo maakn̄ raa ki baad̄o əsde paac.

¹⁰ Ɔə Iblisn̄ kən lee d̄erl̄de se j'uun̄ j'und̄in̄ maakn̄ baar pood̄ kən ək nakn̄ aan̄ gəə kud̄n̄ pood̄n̄ ək buluk buluk se. K̄ese b̄o ḡətn̄ daa-gaaba ute debm kən t̄ed̄ r̄on̄ aan̄ gəə debm taad̄ taar teeco taar Raa ki se, k'side maak ki. Ɔə ḡətn̄ se, n̄əərə katara, naade dabar ḡen̄ daayum daayum.

Bii kəjn̄ bəər kaam m̄əətn̄

¹¹ Ḡətn̄ se t̄er maam m'aak kaag do magal raap raapo əə debm in̄g do ki se. Maakn̄ raa ute do naan̄a se aən̄ iig naan̄in̄ ki kilu.

¹² T̄er maam m'aak jee ooyga kooyo paac: jee j'aald̄en̄ maak ki əə jee j'aald̄en̄ maak ki ey se d̄aar d̄aar naan̄ kaag do ki se. Ɔə ḡətn̄ se, k'təəd̄ k'taal kitapge. Ɔə m'aak kitapm kuuy se j'əəd̄ j'aal̄ina əə naan̄ se Kitapm Kaaja. Ɔə jee ooyga kooy paac se, j'əjd̄e bəərə do nakge tun naade t̄ed̄a jaay k'raan̄in̄oga raan̄ maakn̄ kitapge tun ese se.

¹³ Maane l̄e, jee kən naan̄ t̄əəld̄eno paac se, naan̄ baand̄eno. Yo ute b̄ee yoge kic baano ute yodegen kən naade t̄ək̄d̄eno se. Ɔə yoge se nan̄a nan̄a kic b̄o j'əjin̄ bəərə do nakge tun naan̄ t̄ed̄o.

¹⁴ Ḡətn̄ se Yo ute b̄ee yoge se, k'təs k'j'əmb̄de maakn̄ baar pood̄ ki. Ɔə maakn̄ baar pood̄ kən se b̄o ḡətn̄ yo ḡen̄ k-dige se.

¹⁵ Debm jaay k'j'ənj̄ te r̄on̄ maakn̄ Kitapm Kaaj ki ey se, naan̄ se j'an̄ kuun kund̄in̄ maakn̄ baar pood̄ ki.

21*Maakn̄ raa ute do naan̄ kiji*

¹ T̄er maam m'aak maakn̄ raa kiji ute do naan̄a kiji taa maakn̄ raa ute do naan̄ do d̄əkin̄ se l̄e, aən̄ iigga əə baar se t̄ed̄ ḡətə.

² Maam m'aak ḡeḡer *salal kən k'danj̄in̄ Jeruzalem kiji kən *Raa bəəyin̄o maakn̄ raa ki. Ḡeḡer se d̄aapga r̄on̄ aan̄ gəə m̄end̄ kən d̄aapga r̄ona in̄g aak kaak kaam gaabin̄ se.

³ Ḡətn̄ se, maam m'booy mind deba ḡətn̄ kaag do ki əəd̄ əəy mak̄ənj̄ə d̄eek əə: «B̄ərs̄e Raa ənd̄ga *k̄ərīn̄ daan̄ jikilimge tu əə naan̄ utu tin̄g te naade əə naade se t̄ed̄n̄ jeenge. Raa mala tin̄g te naade əə naan̄ b̄o t̄ed̄n̄ Raad̄e.

⁴ Naan̄ utu ad̄en̄ k̄ətn̄ kaa-maand̄e. Yo t̄ed̄n̄ ḡətə, k̄əl̄ doa, t̄əəyə, dubar, naade se paac m̄əətn̄ 't̄ed̄n̄ ḡətə, taa duni do d̄əkin̄ se, 't̄ed̄ga ḡətə.»

⁵ Ɔə debm kən in̄g do kaag do ki se d̄eek əə: «B̄ərs̄e, nakge paac maam m't̄ed̄inga t̄ed̄ga kiji.» T̄er naan̄ d̄eekum əə: «'Raanj̄ əə: d̄eer d̄eer, taar se taar m̄et̄ ki!»

⁶ T̄er naan̄ taad̄um əə: «B̄ərs̄e, naaba aasga d̄oob̄in̄ ki. Maam b̄o m'Alpa əə m'Omega, maam b̄o m'kupm meta əə m'taar t̄əəlin̄a. Ɔə debm maane t̄əəlin̄ num, baad̄o əə maam m'an̄ k̄ed̄n̄ maan̄ kən ed̄ kaaja se c̄ere.

⁷ Ɔə debm jaay cirga se, naan̄ utu 'k̄əsn̄ kaagn̄ b̄ea, əə kaag b̄ee naan̄ k̄əs se je d̄eek̄n̄ əə maam m'an̄ t̄ed̄n̄ Raan̄a əə naan̄ am t̄ed̄n̄ goonuma.

⁸ Num gan̄ jee ək nakge paac əənj̄ eyo, jee tuj ərm̄dege, jee t̄ed̄ nakgen̄ *kus̄ina, jee t̄əəl̄ jeege, jee k̄eesn̄ m̄end̄ge te gaabge, jee ooj rod̄e, jee maragge ute jee taar-k̄əəb̄ge, paac se utu baad̄ maakn̄ baar pood̄ kən ək nakn̄ aan̄ gəə kud̄n̄ pood̄n̄ ək buluk buluk se. K̄ese b̄o ḡətn̄ kən k'danj̄in̄ yo ḡen̄ k-dige se.»

* **20:8** Gog əə Magog se taad̄ te ro taa naan̄gen̄ jeenge jee wəəy jee Raage. Aak Ezk̄ kon̄ 38 əə 39.

Jeruzalem ken kiji

⁹ Gōtn se maakŋ *kōdn Raage tun cilin ken ək *kōəpm dōoc te dubar se, deb kalan ɓaado ŋjuma əɔ deekum əɔ: «'Baado, m'ai taadn mēnd *Goon Baatn Raa ken utu an̄ kək se.»

¹⁰ Gōtn se *Nirl Raa bəəy dom ki əɔ uun əlum do ko ken magala əɔ jērle əɔ naan̄ taadum gēger *salal ken k'dan̄j̄n Jeruzalem se əɔ gēger se ɓo ken maam m'aakiŋo Raa bəəyiŋo bəəy maakŋ raa ki se.

¹¹ Ɔə maakŋ gēger ken ese se, təəŋj̄ Raa wəəriŋ kēleŋ əɔ wəəriŋ aan gəə ko ken te roŋ, ken k'dan̄j̄n jasp əɔ jasp se tec aan gəə maan toof yel yel se.

¹² Gēger se ək durdur əɔ durduriŋ se jērle əɔ paata. Naan̄ ək taa dōobge sik-kaar-dio əɔ taa dōobgen sik-kaar-di se ək kōdn Raage tak tak. Ɔə taa dōobgen se k'raan̄de ro taa ɓee gaan *Israelgen sik-kaar-di se ro ki.

¹³ Taa dōobgen sik-kaar-di se k'təəddē gətə kaam səə: kaam kaada tookŋo se ək taa dōobo mətə. Kaam kaam kooko se ək taa dōobo mətə, kaam kaam bəəyə se, ək taa dōobo mətə əɔ kaam kaada toocŋ kic ək taa dōobo mətə.

¹⁴ Ɔə durdur gēger se le k'rēes koge sik-kaar-dio do naapge tu jaay j'iin̄j̄n do ki. Ɔə kogen sik-kaar-di se k'raan̄j̄n ro gen jee kaan̄ naabm Goon Baatn Raagen sik-kaar-di se rodege tu.

¹⁵ Ɔə debm ken daar taad te maam se, ək nakŋ dəəj̄n gətə j̄in̄ ki əɔ nakŋ dəəj̄in̄ se le gen daab. Gōtn se gēger, taa dōobinge əɔ durduriŋge se paac, naan̄ dəəj̄de.

¹⁶ Ɔə gēger se, kaam mēdiŋ ute kaam gaabiŋ se k'dəəj̄de se aas kaas te naapa. Naan̄ dəəj̄in̄ ute nakŋ dəəj̄ə se. Ɔə dəəj̄in̄ se ŋj̄in̄ staaɗ* dupu-sik-kaar-dio (12 000). Naan̄ dəəj̄ kaam gaabiŋa kaam mēdiŋa əɔ kaam jērliŋ ook kook se, naan̄ ŋj̄de aas kaasa.

¹⁷ Naan̄ dəəj̄ durdur əɔ dəəj̄in̄ se, ŋj̄in̄ aas cili kaar-te-si-səə-kaar-səə (144)†. Ɔə kōdn Raa dəəj̄in̄ ute cili aan gəə gen jikilimge se sum.

¹⁸ Durdur gen gēger j'iin̄j̄n te ko ken k'dan̄j̄n jasp. Ɔə gēger se le, paac k'tēdiŋ te daab. Ɔə daabiŋ se le, daabm salal əɔ toof yel yel aan gəə maane.

¹⁹ Kogen jaay j'uuno mētn durdur gēger ese se, k'tamarin̄o ute napar kogen te rode əɔ taak ɓee ɓee. Ko ken j'uuno mēta deet deet se, roŋ jasp. Gen k-dige se, k'dan̄j̄n sapir əɔ ko se zēer zēere. Gen k-mətəge se, k'dan̄j̄n kalsedoan. Naan̄ se raan̄ zēer zēere. Ko gen k-səəge se roŋ emorid. Naan̄ se zēer cidid.

²⁰ Ko gen k-miige se, roŋ sardoan. Naan̄ se aac deŋ. Ko gen k-mēcege se, roŋ kornalin. Naan̄ se aac ilim kilimi. Ko gen k-cilige se, roŋ krizolit. Naan̄ se zēer əmb mēt ki biriŋ biriŋ. Ko gen k-martage se, roŋ beril. Naan̄ se zēer kəəs kəəsə. Ko gen k-jernan̄ge se roŋ topaz. Naan̄ se kəəs kəəsə. Ko gen k-sikge se roŋ krizopraz. Naan̄ se zēer kəəs kəəs mēt ki. Ko gen k-sik-kaar-kalan̄ se, roŋ iasint. Naan̄ se zēer ilim kilim mēt ki. Ko gen k-sik-kaar-di se, roŋ amatist. Naan̄ se zēer ilim kilimi.

²¹ Taa dōobingen sik-kaar-di se, ək meedgen te rode se sik-kaar-dio. Ɔə taa dōobo ɓo ək meede kalan̄ tak tak. Ɔə gēger se bəəriŋ se paac te daab əɔ daabiŋ se salal əɔ toof yel yel aan gəə maane.

²² Gan̄ maakŋ gēger se, maam m'aak te *Bee Raa eyo taa Mēljege Raa Sidburku ute Goon Baatn Raa utu gōtn ese əɔ naade se ɓo Bee Raa mala.

²³ Gēger se je kaad eyo əɔ je laap eyo taa Raa mala te *nookiŋa əɔ Goon Baatiŋ ɓo, wəərdē.

²⁴ Mētjil jee do naan̄ ki paac se, naan̄ ɓo lee wəərden gətə. Ɔə gaariŋgen do naan̄ ki se utu ano ɓaa te maaldege se paac maakŋ gēger ken ese.

²⁵ Gēger se, taa dōobinge k'gaasde eyo, taa gōtn ese nəəɔ gətə.

²⁶ Gōtn se jee do naan̄ ki ano ɓaa ute maaldege ute nakŋ koondege maakŋ gēger ken ese.

* **21:16** Staaɗ kalan̄ se ɓaa ɓaa kaasn nakŋ metir kaar-dio. † **21:17** Kese aan gəə metir 65.

²⁷ Ɔo nakgen jig eyo, kəŋ kənd maakŋ gɛgɛr kən ese eyo. Ɔo jee tɛdn nakgen *kusin kən ək taad eyo ute jee taad taar-kəɔbɔ, naade se kici 'kəŋ kənd maakŋ gɛgɛr kən ese eyo. Anum jee kənd maakŋ gɛgɛr kən ese se, jee kən k'raanga raan rodege maakŋ Kitapm Kaajŋ gən Goon Baatn Raa ki se jaayo.

22

¹ Ter *kədn Raa taadum oolo kən ək maan kən ɛd kaaja. Ool se iino gətn kaag do *Raa ki ute gən *Goon Baatn Raa ki. Ɔo ool se maanin tood yel yel.

² Ool se əy teec daan bəər kən maakŋ gɛgɛr ki. Ɔo kaagn kən ɛd kaaja jeege tu se daar jəŋinge tu. Kaagn se maakŋ baar ki se naan ooj dɔɔl mɛt sik-kaar-dio. Ɔo maakŋ laap ki tak ɔo naan oojo. Ɔo kambin se ɔo kən lee ɛd lapia mɛtjil jikilimge tu paac.

³ Maakŋ gɛgɛr kən ese se, nakgen k'naamdega naam se tɛdn gətɔ. Kaag do Raa ute gən Goon Baatn Raa se 'tɛdn gətn ese ɔo jee tɛdn naabm Raage se utu an lee keeme.

⁴ Naade utu kaakŋ daan kaamina ɔo ro Raa se j'utu j'adesin raan do naandege tu.

⁵ Gətn naane se, nəərɔ gətɔ. Kaada ute ləmpɔ se, nam tap ɔo je ey sum, taa Mɛljege Raa mala utu aden wəər gətɔ. Ɔo naade se utu 'kəsn gaara ute naan gən daayum daayum.

Bɛrɛ, Isa utu baado

⁶ Ter *kədn Raa taadum ɔo: «Deer deer, taar se taar mɛt ki. Mɛljege Raa kən ɛdo Nirlin jeege tun taad taar teeco taarin ki se, naan debm ɔlo kədn gən taadn nakgen ɔpga baat utu kaan se jee tɛdn naabinge tu.»

⁷ Isa deek ɔo: «'Booyki! Bɛrɛ, maam m'əpga gəərɔ m'utu m'ade baa. Maak-raapo deb kən booy uun taar kən k'taadn maakŋ kitap kən ese se, taa taar se teeco taar Raa ki.»

⁸ Debm kən booyo ɔo aako nakgen deel paacŋ ese se, kɛse maam Jan. Kən maam jaay m'booyo ɔo m'aako aas se, maam m'ooc mɛtn jɛ kədn Raa kən taadum nakgen deel ese se, m'je m'an keeme.

⁹ Nabo naan taadum ɔo: «Ōŋɔ! Ōŋte 'kergŋ naanum ki. Maam kic m'debm tɛdn naaba aan gəɔ naai ɔo aan gəɔ gənnaigen jee taad taar teeco taar Raa ki ute jee kən booy uun taar kən k'raanin maakŋ kitap kən ese se. Anum naai se, eem Raa kalin ki sum!»

¹⁰ Ter naan deekum ɔo: «Taargen kən maakŋ kitap kən ese se, teeco taar Raa ki; ɔŋte 'kəyina, taa kaadn kən Raa an tɛdn nakgen se ɔpga gəərɔ.

¹¹ Bin se, debm kən jaay tɛd naka te doobin ey se, n'tɛd n'baan sak sak ɔo debm tɛdn nakgen jig ey se kic lɛ, n'tɛdn n'baa sak sak. Num debm tɛd naka ute doobina, n'tɛd n'baa te naanina ɔo debm kən *salal se, n'tɛdn salal n'baa te naanin kici.»

¹² Isa deek ɔo: «'Booyki! Bɛrɛ, ɔpga gəərɔ maam m'utu m'ade baa. Ɔo kən maam m'ade baa se, m'ano baa ute nakŋ kən nanja nanja kic ɔo utu m'an kədn bɛdn do nakgen tun naan tɛdo.

¹³ Maam se m'Alpa ɔo m'Omega*, maam ɔo m'debm m'deete ɔo debm kaam məɔtn. Ɔo maam ɔo m'kupm mɛta ɔo m'taar tɔolina.»

¹⁴ «Maak-raapo jeege tun lee tug kaldege. Ute naan se naade ək doobo gən kəsn koojn kaagn kən ɛd kaaja maakŋ gɛgɛr kən ese se ɔo kəŋ kənd te taa doobo.

¹⁵ Num gan jee tɛdn nakŋ səkəŋge, jee ooj rodege, jee kɛesn mɛndge ute gaabge, jee tɔɔl jeege, jee maragge ɔo jee lee tɛd taar-kəɔbge se, naade se paac 'kəɔpm naatn.»

¹⁶ «Maam m'Isa m'olo kədn taa 'baa tɛdn saadum naan *eglizge tun gətn baa se paac. Maam se, m'teeco mɛtjil gən Gaar *Daud ki ɔo maam ɔo Bɛbɛlɛ.»

¹⁷ Gətn se Nirl Raa ute mɛnd *Goon Baatn Raa deek ɔo: «'Baado!» Ɔo debm kən booyga taar se kic ɔo n'deek n'ɔo: «N'baado! Debm kən maan tɔolina ɔo je kaay maan kən ɛd kaaja se, n'baado n'kaay cɛrɛ.»

Jan taad nan taarina

* 22:13 Aak Apok 1.8.

¹⁸ Jee paacŋ ken booy taar Raa ken k'raanŋŋ maakŋ kitap ken teeco taar Raa ki ese se, maam Jan m'deeksen m'ɔɔ: debm jaay ziid taara do taar ken se num, Raa kic utu an ziidŋ dubar ken k'raanŋŋ maakŋ kitap ki se do ki.

¹⁹ Ɔɔ taar Raa ken k'raanŋŋ maakŋ kitap ken teeco taar Raa ki ese se jaay, debm ɔɔdŋ naatn ute ken kalan se, naan se 'kɔŋ kɔsn koojŋ kaagŋ ken ɛd kaaja se eyo ɔɔ 'kɔŋ kend maakŋ geger ken *salal se ey kici.

²⁰ Ter Isan ken taad nakgen ara se taad ɔɔ: «Deere, maam se ɔɔpga gɔɔrɔ m'utu m'ɔaado.»
*Amin! Mɛljege Isa, 'ɔaado!

²¹ Ɔŋ Mɛljege Isa asen tɛdŋ bɛɛŋ naase ki paac.